DIAS, Filippe (O.F.M.)
Reverendi Patris Fratris Philippi Diez... Ordinis Minorum, Regularis Obseruantiae... Quadruplicium concionum dominicarum, et festorum omnium, quae à dominica prima Aduentus vsq[ue] ad septuagesimam exclusiuè in Sacrosancta Eccclesia habentur : tomus secundus. -- Editio tertia / nunc denuo per eundem authorem à quam plurimis, quibus scatebat, mendis repurgata... -- Salmanticae : Excudebat Ioannes Ferdinandus, 1588
[8], 875, [43] p., @4, A-Z8, 2A-2Z8, 3A-3H8, 3I6, 3K-3L8, 3M6 ; 4º
Marca de imp. en port. -- Colofón. -- Apostillas marginales
1. Año litúrgico-Sermones 2. Liturgi urtea-Sermoiak I. Quadruplicium concionum dominicarum, et festorum omnium, quae à dominica prima Aduentus vsq[ue] ad septuagesimam exclusiuè in Sacrosancta Ecclesia habentur : tomus secundus II. Título

R-6837

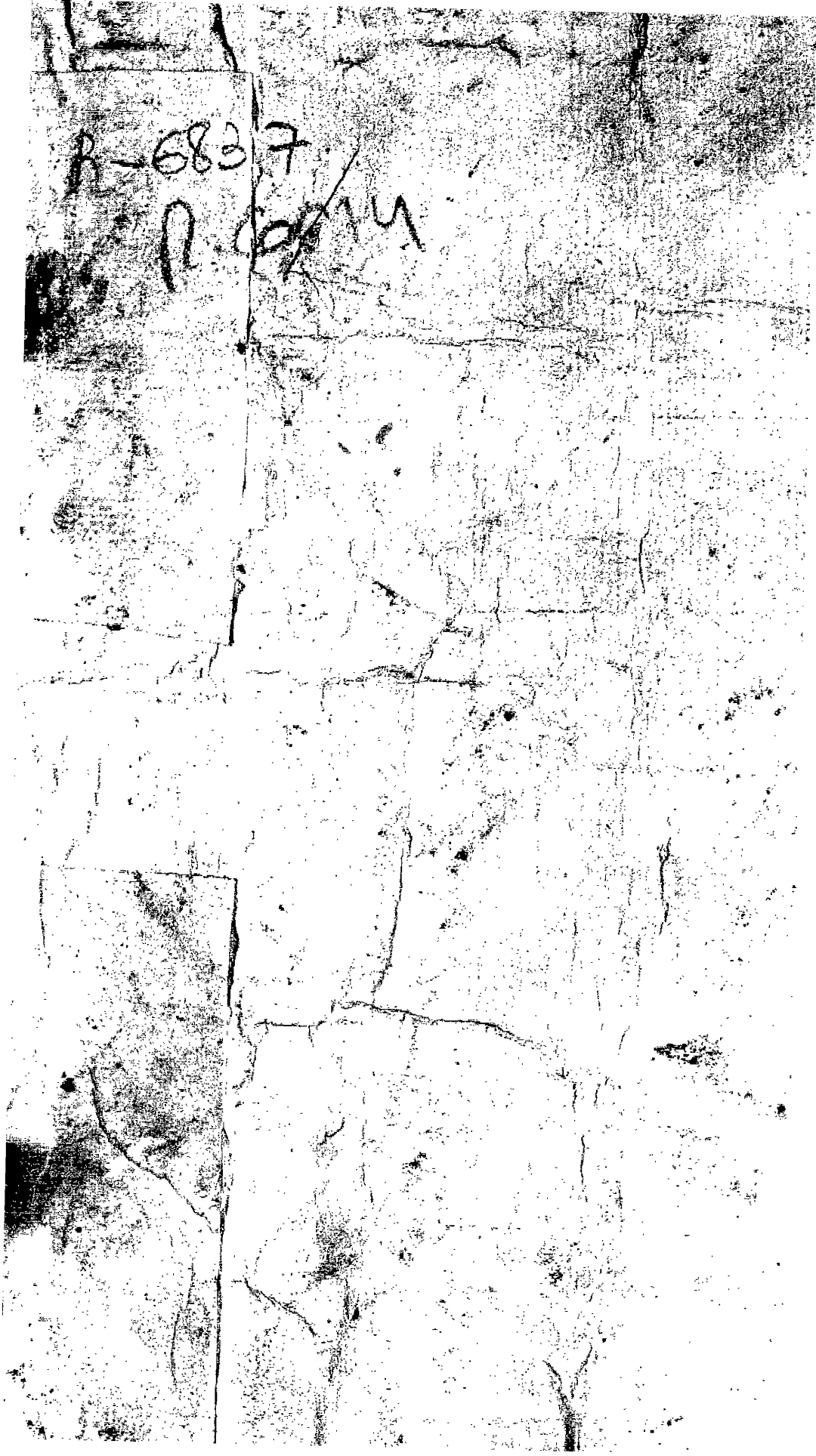

REVERENDI PATRIS

FRATRIS PHILIPPI DIEZ LVSITANI, ORDInis Minorum, regularis obseruantiæ, prouinciæ Sancti Iacobi,

QVADRVPLICIVM CONCIONVM Dominicarum, & festorum omnium, quæ à Dominica prima Aduentus vsq; ad Septuagesimam exclusiuè in sacrosancta Ecclesia habentur,

EDITIO TERTIA NVNC DENVO PER EVNDEM authorem à quam plurimis, quibus scatebat, mendis repurgata, ac pristinæ veritati, atque integritati restituta.

TOMVS SECVNDVS.

Cum Priuilegio.

SALMANTICÆ,

Excudebat Ioannes Ferdinandus.

M. D. LXXXVIII.

Esta tassado à tres marauedis el pliego.

TASSA.

YO Miguel de Ondarça çauala eſcriuano de camara de ſu Mageſtad de los que en el ſu Conſejo reſiden, doy fee que auiendo ſe viſto por los dichos ſeñores del Conſejo, dos libros que compuſo el padre fray Phelippe Diez, predicador de la orden de ſeñor ſant Franciſco, el vno intitulado, primer tomo ſermonario Quadrageſimal, y el otro ſegundo tomo ſermonario, de que le fue dado priuilegio para los poder imprimir y vender por tiempo de diez años, taſſaron a tres marauedis el pliego eſcripto en molde de los dichos libros, y no ſe venda a mas, ſo las penas contenidas en la nueua prematica; y mandaron que eſta taſſa ſe ponga al principio de cada volumen, para que no ſe exceda della, y en fee de ello di eſta fee firmada de mi nombre, a veynte y nueue dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos, y ochenta y quatro años.

Miguel de Ondarça çauala.

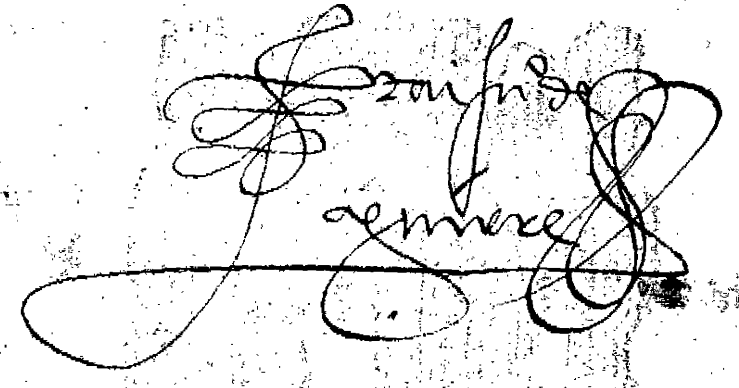

EL REY.

POR quanto por parte de vos fray Philippe Diez predicador de la ordé de señor S. Francisco de la ciudad de Salamanca, nos ha sido fecha relacion que auiades compuesto vn libro intitulado, segundo Tomo ferinonario, desde la Dominica prima del Aduiento hasta la Septuagesima, que era muy vtil y necessario para todas las personas que del se quisiessen aprouechar del qual haziades presentacion, y porque auiades passado mucho trabajo y estudio, nos pedistes y supplicastes os mandassemos dar licencia y facultad para le poder imprimir y vender, y priuilegio por veynte años, para que otra ninguna persona sin vuestro poder no lo pudiesse hazer, o como la nuestra merced fuesse: lo qual visto por los del nuestro consejo, y las diligencias que por su mandado fueron hechas conforme a la nueua prematica que dispone sobre la impression de los libros, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, e yo tuue lo por bien, y por la presente vos damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes que corren y se quentan desde el dia de la data della en adelante vos, o la persona que para ello vuestro poder ouiere, y no otra alguna podays hazer imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion sopena que qualquiera persona, o personas que sin para ello tener vuestro poder, le imprimiere, o vendiere, o hiziere imprimir, o vender, pierda toda la impression con los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis cada vez que lo contrario hiziere, con la tercia parte para la persona que lo denunciare, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara y fisco: con tanto que todas las vezes que ouieredes de hazer imprimir el dicho libro durante el dicho tiempo le trayays al nuestro Consejo juntamente con el original que en el fue visto que van rubricadas las hojas, y firmado al fin del de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano de Camara de los que en el nuestro Consejo residen para que se vea si la dicha impression esta conforme a su original sopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica, y mãdamos a los del nuestro Consejo, y a otras qualesquier justicias destos nuestros Reynos que guarden cumplan y executen esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en Madrid, a treze dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos y ochenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.
Antonio de Eraso.

Licencia.

DON PHELIPPE por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales, y Occidentales Islas y Tierra firme, del mar Oceano, Archiduque de Borgoña, de Brabante, y de Milan, conde de Absburg, de Flandes, y de Tirol, señor de Bizcaya, y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos fray Phelippe Diaz predicador general de la orden de señor sant Francisco, de la ciudad de Salamanca, nos ha sido hecha relacion que auiades compuesto vn libro intitulado, segundo tomo sermonario, desde la Dominica prima Aduentus, hasta la Septuagesima: y atento que era vtil y prouechoso nos pedistes y supplicastes le mandassemos ver, y daros licencia y facultad para le poder imprimir, y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse: lo qual visto por los del nuestro consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la pragmatica por nos nueuamente hecha sobre la impression de los libros dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, e nos tuuimos lo por bien: y por la presente vos damos licencia y facultad para que por esta vez podays imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion, por el original que en el nuestro consejo se vio, que va rubricado y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano

criuano de camara, de los que en el nueſtro conſejo re ſiden, y con que antes que ſe venda le traygays al nueſtro conſejo juntamẽte con el dicho original para que ſe corrija con el, y ſe os taſſe el precio que por cada volumen ouieredes de auer, ſopena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica, y leyes de nueſtros reynos: de lo qual mandamos dar, y dimos eſta nueſtra carta ſellada con nueſtro ſello, y librada por los del nueſtro conſejo. En Madrid a tres dias del mes de Deziembre de mil y quinientos y ochenta y dos años.

El Conde de Barajas. Don Pedro Puerto Carrero.
El Licenciado don Fernando Niño de Gueuara.
El Licenciado Mardones. El Licenciado Nuñez de Boorques. El Licenciado Iuan Fernandez.

Yo Miguel de Ondarça çauala ſecretario de ſu Mageſtad la fize eſcriuir por ſu mandado con acuerdo de los de ſu conſejo.

FRATER Franciſcus Burgos Prouinciæ ſancti Iacobi ordinis Minorum miniſter Prouincialis admodum Reuerendo patri fratri Philippo Diez noſtri conuentus Salmanticenſis prædicatori ſalutem. Quia omnes maximèq; ij, qui ſæpe tibi eruditiſsimè concionanti affuimus, aureumque Quadrageſimalium concionum volumẽ à te inſigniter editum legimus, labores, quos ardentiſsimo humanæ ſalutis ſtudio ſuſcepiſti, vberrimo Chriſtianæ Reipublicæ fructui fore ſperamus: nunc que ſecundum Aduentualium concionum librum habes abſolutum, quem nõ minori eruditione, ac ſanctimonia præditum fore, ex prædictis conijci poteſt: per has literas manu noſtra ſubſcriptas, noſtroq; ſigillo munitas tibi licere volumus, eum, poſt ipſius correctionẽ, adeptamq; Regij ſenatus, vt moris eſt, facultatẽ typis mandare. Datum in noſtro cœnobio Salmanticenſi octauo Calendas Martij. Anno 1583.

Frater Franciſcus Burgos,
Miniſter prouincialis.

CENSVRA.

CVM nonnulli libri fuerint meæ fidei commissi vt de illis prælo mandandis iuxta decretum sacri Concilij Tridentini meum elogium adijcerem: libens annui & pro mea tenuitate id non semel præstiti viris sanè doctis. Sed nunc ausim planè dicere quod est in Paræmia, Herculem quis vituperat? Vt opus sit me censorem adhiberi his sacris concionibus authore viro doctissimo & omnibus numeris absoluto fratre Philippo Diez religiosissimæ D. Francisci familiæ insigni Prædicatore, qui sine controuersia inter nostræ ætatis Primarios concionatores merito refertur. Cum ob ingenium fœlix, multiplicem eruditionem, præclaram in docendo perspicuitatem, styli ornatum, apud omnes clarus sit. Præsertim apud Salmanticenses, quibus tam multis retroactis annis nusquam non prospicit, nusquam non attendit, cuius vocem vsque adeo perhorrescunt lupi rapaces vt ne noctu quidem (idq; eminus) circa Salmantini gregis caulas obambulent, qui hac præclara euangelij tuba accensi in destinatum brauium supernæ vocationis promptiori animo feruntur, & cum verbo omnes docere non possit id præstitit his clarissimis concionibus in lucē editis, in quibus omnia quæ continentur pia sunt, orthodoxam fidem stabiliunt: sinceros mores promouent, oppositos radicitus euellunt, quæ ad hunc scopum miro sunt ingenio perfectæ summaq; industria elaboratæ. Vnde tantum abest quidquam in eis esse catholicæ fidei Christianæ ve religioni, pietati aut bonis moribus aduersum vel dissonum, vt eos qui in virtute, & religione constantes sunt firmiores reddant, vacillantes confirment, ac deuios ad viam veritatis reducant. Et cum hic liber omnibus vtilis sit, maxime tamen illis quibus prædicatio verbi diuini est demandata, eos enim sapienter instruit, & qua ratione muneri suo satisfaciant singulari quadam dexteritate & perspicuitate demonstrat. Vt animarum saluti quam potissimum optare debent Deo authore consulere possint, quod testimonium quoniam verum est propriæ manus subscriptione confirmare decreui. Salmanticæ in conuentu. D. Aug. die. xxiij. Octobris, Anno incarnationis dominicæ. 1582.

F. Ioannes de Gueuara.

Christiano Lectori.

ACcipe Lector pie volumen hoc ea, qua offerimus, charitate: ipsa etenim, vt in lucem ad animarum salutem prodiret, confecit. Operarij quidem (teste Euangelico præcone) non multi, terra autem ampla est & spatiosa nimis, semen quod ei inseras, abundat. Ratio ergò iure optimo illud Emblematis in memoriam reuocat.

Surge igitur duroq; manus assuesce labori.

Hac modò vbertate fruere, & talento à Domino accepto negotiare. In omnibus, & pro omnibus soli Deo Optimo Maximo honor & gloria. Vale & ora pro me.

DOMINICA PRIma in Aduentu Domini.

CONCIO I.

Erunt signa in Sole, Luna, & stellis &c. Lucæ. 21.

SANCTVS Et Euangelicus ille Propheta Esaias ait, visio dura nuntiata est mihi, propterea repleti sunt lumbi mei dolore & angustia possedit me, sicut angustia parturientis, cortui cum audirem, conturbatus sum cùm viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Quænam visio hæc esse poterat quæ huiusmodi effectus in viro Sanctissimo parere potuit, cui Deus prouidentiæ suæ secreta detegebat? Visio fuit vrbem Hierusalē euertendam esse, & ideò tanta admiratione, & timore plenus propheta remansit. Vę vobis & mihi quibus visio hęc nunciata est, quia hodierno Euangelio continetur visio (inquam) euersionis non vnius ciuitatis aut regni, sed totius vniuersi. Dixi: væ vobis & mihi, quia omnibus communis est. Si plures delinquentes morti damnati essent, vnus autem damnatorum sententiam pronuntiaret, quanto cū timore illam pronuntiaret? hoc idem est iudicium prædicare eū, qui etiam iudicandus est, & ideo tremere omnes hodie debemus. Diuus Ioannes ait: nunc filij Dei aduentū sibi fuisse in visione ostensum. Vidi (inquit,) cælum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis & verax, & cum iustitia iudicat; oculi autem eius sicut flamma ignis, & in capite eius diademata mul-

Esai. 21.

simile.

Apoc. 19.

ta,& veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine, & vocabatur nomen eius 4
verbum Dei,& exercitus qui ſunt in cælo ſequebantur eum, & de
ore eius procedit gladius ex vtraq; parte acutus, vt in ipſo percu-
tiat gentes. O rē admirabilem,poterat nè hoc myſteriū magis exag-
gerari? Equum vocauit Chriſti redemptoris noſtri corpus, propter
leuitatis dotē, Albū propter claritatē: vocatur fidelis & verax, quia
promiſſa ſeruabit iuſtis,& malos ſine paſsionum affectu iudicabit:
oculi eius ſicut flamma ignis,quia omnia igne vaſtabit. Signū eſt
Domine meus quòd iſti oculi non repreſentāt miſericordiam, nul-
lus iam eſt venię & miſericordiæ locus,qua antea vti ſolebas, cùm
Iob.7. peccatores peccatorum ſuorum pœnitebat. Ita etiam prædixit Iob
dicens, nec aſpiciat me, viſus hominis. Quaſi diceret peccato-
rum nomine, tunc filius virginis non aſpiciet nos humanis & pijs
Matth.4. oculis, quibus Diuum Petrum, Diuum Paulum, vel Diuum 5
Actor.9. Matthęum aſpexit, iam non pios illos & miſericordes oculos inij-
Luc.5. ciet. Sed oculos igneos quibus malos torquebit. Tu verò pecca-
tor, qui peccata tua tenebris tecta tenes, tunc Domini oculos vi-
debis facis inſtar ſplendeſcere, vt ea patefacta in lucem prodeant.
In capite eius diademata multa, quorum alia dabuntur ijs qui eſu-
rientibus cibo,alia ijs,qui nudis veſtitu, alia, qui infirmis curando
aut viſitando opem tulerunt, & ſic de ſingulis. Diadematum enim
& coronarum diuerſitate diuerſi præmiorum gradus ſignificān-
tur, quæ Deus pro meritorum diuerſitate daturus eſt. Et veſte
aſperſa ſanguine: hoc ſignificat, quòd ibi tunc pretioſiſsimus Ie-
ſu Chriſti ſanguis pro te in cruce effuſus repræſentabitur, vt te
tunc pudeat, eo ad ſalutem tuam vti cùm poteras noluiſſe, &
te accuſans, clamabit vltionem, ita vt tunc vtilis tibi futurus non 6
Hebr.10. ſit, ſed potius condemnaturus. Et hic eſt verus eius loci Beati
Pauli ſenſus: voluntarie enim peccantibus nobis poſt acceptam
notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia, ter-
ribilis autem quædam expectatio iudicij, & ignis æmulatio,
quæ conſumptura eſt aduerſarios. Animaduertite verbum illud,
ignis æmulatio, quaſi in igne Dei honoris & gloriæ zelus fu-
turus ſit: & præterea, illud, non relinquitur pro peccatis ho-
Chryſ. in ep. ad Hebr. 10. ſtia. Ideſt altera crux Chriſti ſecundum Chryſoſtomum ibi: ni-
hil erit cur ſecundam paſsionem quæ tibi medeatur expectes:
prima verò, quæ mederi antea potuiſſet, tunc te accuſabit. Et de
ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus. O ſpectaculum

hor-

horribile, lingua illa tam amabilis & suauis, qua nunc ad veniam
7 nos & misericordiam inuitat, & vocat, tunc erit gladius anceps ex
vtráque parte acutus, quo malorum corpora animaque, percu-
tiet eos æternis tormentis condemnans. Dignum autem anima-
uersione est quòd cùm idem Apostolus aliam eiusdem iudicij reue-
lationem referret, qua Christum vidit eodem modo oculis igneis,
& quòd de ore eius gladius ex vtraque parte acutus exibat, addi-
dit; & cùm vidissem eum cecidi ad pedes eius tanquam mortuus.
Quid nam hoc est? discipulus nè ille dilectus qui supra pectus Do Ioan. 21.
mini in cœna recubuit præ timore nunc, & admiratione cadit tan
quam mortuus, iudicem eum venturum esse intelligens? ex hoc
colligere possumus qualis hic sit futurus aduentus. Ita eum exag-
gerauit Dauid dicens, montes sicut cera fluxerunt à facie Domi- Psalm. 96.
8 ni, à facie Domini omnis terra, idest, viri perfectissimi fluxe-
runt sicut cera in meditatione tam terribilis aduentus Domini,
nos verò cur non timemus? timebat vir Sanctissimus Iob, qui ait; Iob. 31.
quid enim faciam, cùm surrexerit ad iudicandum Deus, & cùm
quæsierit, quid respondebo illi? Dixit Deus, ego plaudam manu Ezechi. 22.
ad manum, & implebo indignationem meam. Percutiam (inquit,
Deus) inuicem manus, & inter illas peccatores includam; &
cum ijs indignationem meam implebo. Sæpius à mundi primor-
dio Deus homines puniisse legitur, nunquam tamen indignatio-
nem suam implesse dicitur, nisi hoc iudicij die. Dei manus mi-
sericordia sunt, & iustitia: plaudere manu ad manum significat, quòd tunc aderit hinc misericordia, illinc iustitia. Misericor-
dia tot ac tanta in homines collata beneficia in memoriam reuo-
9 cabit, ille ego, qui te ad imaginem similitudinemque meam
creaui, ille ego, qui pro te humanam carnem assumpsi, & crude-
lissimam mortem subiui, ille ego, qui tot tibi sacramenta ad ani-
mæ tuæ remedium largitus sum, & tot beneficia contuli, vt vix
numerari possint. Iustitia verò horum omnium beneficiorum
rationem exiget, & præterea à peccatorum, quæ in Deum, cui tan-
tum debebas commisisti. Et ita ambæ manus concurrent ad plau
sum. Peccator verò vndique inter has manus includetur, & hoc
est plaudere manu ad manum. Mundus vniuersus inter manus
Dei est instar nihili & ita eum destruet, tu igitur ò peccator inter
eius manus constitutus quid eris? quid eius misericordiæ, quid iusti
tiæ respondebis? ait Iob cum quæsierit quid respondebo illi, tu verò Iob. 31.

peccator quid respondebis si viriile sanctissimus hæsitat; & quid respondere possit ignorat? De hac die Propheta Sophonias ait, dies illa dies tribulationis & angustiæ super ciuitates munitas & super angulos excelsos. De hac Esaias inquit: ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus ad peccatores conterendos: de hac etiam Propheta Malachias; ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes facientes impietatem stipula, & inflammabit eos. Videtis quid de hac die Domini Prophetæ dicant? quam diem Domini vocare solent, quia præsentes dies nostri sunt, nobis dati vt in illis salutem nobis futuram acquiramus. Infœlix ille, qui eos inutiles præterire sinet. Quomodo igitur fratres charissimi dum hæc auditis capilli ipsi præ horrore non arriguntur? sed ita hæc absque vllo timore auditis, ac si fabulæ essent. O stulti quis vos sic excæcauit? Hoc sapiens admirabatur dicens; sunt impij, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed & hoc vanissimum iudico. Quæ maior vanitas, & stultitia quàm cùm luxuriosi, superbi, & omnes tandem, qui in peccato mortali sunt, in summo periculo versentur, hodiè aut cras æternis inferni ignibus conflagrandi, tamen tanta securitate viuant? opus hoc Diaboli est, qui diuini huius iudicij memoriam ex animis nostris tollere diligentissimè curat. Hoc Dauid significauit de peccatore dicens: non est Deus in conspectu eius, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore: auferetur iudicia tua à facie eius. Quia Diabolus eum distrahit, nè de illis cogitet. Diuus Antonius de Padua in sermone quodam de iudicio appositissimam affert comparationem. In locis vbi fit fericum, si tonare, & fulgurare contingit; nè vermes deterriti moriantur, tympana & cymbala & alia huiusmodi instrumenta musica pulsantur, & ita decipiuntur, & distrahuntur, nè ex tonitruum strepitu aliqua in eis impressio fiat: hoc eodem artificio vtitur Diabolus, nam, cùm mortis, & iudicij homines recordantur, statim delere has cogitationes studet humanarum voluptatum, & delectationum musica ne hac recordatione perturbentur & conuertantur. Cùm agit prædicator de huius diei timore, quã exacta vitę nostrę ratio reddenda sit monet, & tormentorum minis, quę malis sunt præparata deterret: tunc Diabolus tympanis & mundi vanitatibus obstrepit, vt eos tympanis similes factos rapiat ad interitum. Rogo igitur vos fratres per viscera misericordiæ Dei nostri, nè decipi vos à Diabolo sinatis

Sopho. 1.

Esai. 13.

Malach. 4.

Eccles. 8.

Psalm. 9.

D. Anto. de Padua simil.

13 tis, sed semper diem hunc vestros habeatis ob oculos. Diuus Basilius super illud Esaiæ: discite benefacere &c. admirabilem ait sententiam. Habete (inquit) in oculis terribilem diem iudicij, & habere eum pædagogum. Vt quemadmodum puer ante pædagogum stat summo cum timore, nec quicquam facere audet, quod modestiæ repugnet, ita Christianus se suosque mores componere debet, hunc diem in memoria perpetuò præsentem habens tanquam pædagogum. Cùm dixit Esaias, vlulate quia prope est dies Domini, clamores & vlulatus edite tanquam feræ syluarum: dixit propè esse, quia ita eum in memoria habere debemus, vt propê sit, & vnà semper nobiscum versetur, & nullo propê temporis momento ab eo obliuione discedamus cogitantes particulare vniuscuiusque iudicium hodie
14 aut cras esse posse. De die illa nemo scit, dicit Dominus: verum quandoquidem quandô erit, ignoramus: æquum non est scire quando non erit. Sunt enim nonnulli qui cùm quando erit ignorent, ita viuunt, acsi quando non erit scirent. Non erit (inquiunt) hoc anno, viuamus nunc vt libet, pœnitentiæ tempus postea non deerit. At non ita fratres cogitare debetis, sed potiùs quod propè est dies Domini, & ideô vlulate, plorate & pœnitentiam agite.

D. Basilius super Esai. c. 1.

Esai. 13.

Mar. 13.

Erunt signa in Sole & Luna. Proponit Sancta mater Ecclesia hoc iudicij Euangelium in prima hac Dominica aduentus, vt significet, maiorem accusatorem, quem eo iudicij die habituri sumus hoc tanti & tam excessiui amoris beneficium futurum esse, vt est Deum pro homine hominem fieri, cui tanta ingratitudine ho
15 mo respondit. Agens Christus Redemptor noster cum discipulis suis de vniuersali hoc mundi fine, dixit tam occultum esse, vt nemo sciat quando futurus sit, nec filius hominis, nisi pater. Modus hic loquẽdi fuit, vt suum in humanum genus amorem exaggeraret. Quemadmodum si alicui dicitis; nescisnè quid illi amico nostro contigerit? ille verò respondeat (ob magnum quem ex amici sui infortunio dolorẽ capit) nec scio nec scire vellem. Tanta molestia afficitur, vt eã exaggerandi causa se nescire dicat, quod verè scit: ita Christus Redemptor noster verus hominum amicus, quamuis non ignoret iudicij diem & horam nostram, tamen afflictionem, quam eo tempore habituri sumus ita sentit, vt eam exaggerandi causa ignorare se dicat; sed patri tantum hoc no-

Simile.

tum esse, quia Deus, vt Deus est nullo affectu affici potest. Diuus 16
D. Chrysost. sup. Mar. 13. Chrysostomus super illa verba Marci aliam affert explicationem dicens, quemadmodum cùm interrogauit adolescens ille
Luc. 18. Dominum, magister bone quid faciens vitam æternam possidebo, dixit autem ei Iesus, quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus. Quomodo Domine, tu quoque non ne infinita es bonitas? ita est. Quarè quemadmodum ibi ea verba intelligenda sunt, nemo bonus nisi solus Deus, ita & ista, nemo scit nisi pater, quia solus pater bonitatem habet & scientiam ex se non communicatam ab alio: filius autem à patre habet, & ita non scit ex se: & quia in eo sermone interrogauerunt discipuli eius;
Matth. 24. quod signum aduentus tui? respondit. *Erunt signa in Sole, Luna, &*
1. ad Cor. 13. *stellis.* Diuus Paulus ait, videmus nunc per speculum in ænigmate: per speculum, idest, per creaturas, in ænigmate, idest, confuse, 17
creaturæ enim sunt speculum, per quod aliquo modo diuina cog-
Simile. noscimus. Si speculum habemus ob oculos in eo videmus omnia quæ retrò posita sunt: ex rebus quas homo retrò positas & oblitas habet, vna est ratio exactissima, quam in hoc iudicij die vitæ suæ est redditurus, quarè Deus omnia hęc signa hominibus ponet ob oculos, vt sint tanquam speculum, in quo eius diei horrorem intuentes perhorrescant.

Simile. *Erunt signa in Sole, Luna, & stellis.* Cum in domo aliqua Dominus mortuus est, plures solent dare mœroris & tristitiæ signa: famuli lugubribus induti vestibus plorant, virgines radunt genas,
D. Augu. lib. 1. de ciuita. Dei. 12. c. Hebr. 9. soluũt capillos, lachrymis sese, & sanguine fœdant, omnia querelis & fletibus personant: quæ omnia vt ait Diuus Augustinus magis sunt solatia viuorum, quam subsidia defunctorum. Mundi 18
huius Dominus homo est, & tunc omnes homines morituri sunt: nam quod Diuus Paulus dixit: statutũ est hominibus semel mori, tunc implebitur, nunc enim pauci paulatim moriuntur, quare quia tunc vniuersum genus humanum moriturum est, ideò omnes creaturę, quę vt homini inseruirent à Deo creatæ sunt, doloris signa dabunt. Sol tanquam lugubri veste indutus obscurabitur: Luna quasi pulchra virgo vnguibus faciem suam fœdans mutabitur in sanguinem: plorabunt aues: vlulabunt ferę: omnia tandem miseri hominis dolebunt interitum. O infœlix, & crudelis peccator, quarè tu propria mala non defles, si Sol, Luna, stellæ, & creaturæ omnes tua causa lacrymantur? plora frater, plora

nunc

19 nunc ex animo nè tunc sit quod plores. Audi quid addat Dominus, dicens: *Et in terris pressura gentium.* A deò vt alter alterius viscer ibus occultari vellet, *Arescentibus hominibus*, Qui tanquam statuæ præ timore rigebunt videntes ea signa, quæ suorum scelerum erunt quasi scripturæ quædam & libri, vt affirmat Iob dicens: cœli narrabunt iniquitatem eius, quia obscurari solem, mutari lunam in sanguinem, cadere de cœlo stellas, *id est*, cometas & alia omnia fient: vt significetur quàm obscuri, quàm crudeles, quàm inconstantes fuerint peccatores. Et ait, *Præ timore & expectatione, quæ superueniet vniuerso orbi.* Ex quo colligi videtur, quòd ea signa præsentia non ita eos deterrebunt, ac alia maiora, & horribiliora, quæ posteà sunt consequutura: *Nam virtutes cælorum mouebuntur.* Idest, influen- Iob.20.
20 tiæ cælestes distemperabuntur, à quibus omnis ista inferior machina gubernatur: & hinc sequetur omnium creaturarum perturbatio. Verùm hæc omnia malos tantum, timore, & admiratione afficient: iustis enim (ait hoc loco Dominus) *His fieri incipientibus respicite, & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* O rem admirabilem, res tam admirabiles non modò admirationem & timorem non parient bonis, verum etiam gaudium, & consolationem: vt pollicetur Dominus cum ait, vt eas respicientes lætentur, & gaudeant. Quemadmodum in simile.
regis alicuius potentis ingressu plurima publicæ lætitiæ genera excogitantur, ludi, venationes, comœdiæ, & huiusmodi alia, ita vt homines noua quotidie summa cum voluptate spectent; ita in filij Dei aduentu lætabuntur iusti, cometas
21 illos, fulgura, & corruscationes cæli, terræmotus, & quassationes, & cætera omnia signa sine vlla perturbatione spectabunt, ex animalium vlulatu, ex maris strepitu voluptatem capient. Quàm verè Diuus Paulus dixit: diligentibus Deum Rom.8.
omnia cooperantur in bonum. Quandoquidem ex tot infortunijs voluptatem illi & consolationem colligent. Cùm prædicaret Diuus Petrus Hebræis dixit. Pœnitemini igitur, Actor.3.
& conuertimini, vt deleantur peccata vestra, vt cum venerint tempora refrigerij à conspectu Domini, & miserit eum qui prædicatus est vobis Iesum Christum, supple, benè sit vobis. Animaduertite obsecro, vt tempus illud timendum, refrigerij tempus appellat, ijs tantum qui veram nunc pœ-

nitentiam agunt, & diuinæ legis præceptis obtemperant, quia 22
his ait Dominus, quoniam appropinquat redemptio vestra:
qui hucusque tanquam captiui vixistis. Ex his omnibus fra-
tres infertur id quod semper timendum est, peccatum esse.
Psal. 48. Et ita interrogabat Dauid, cur timebo in die mala? ideſt, die
laboriosa, quæ est iudicij dies? & respondens ait: iniquitas cal-
canei mei circundabit me. O infœlices peccatores qui nunc
tanta peccandi licentia viuitis, recordamini miseri quòd ve-
stræ iniquitates vos ea die circundare debent, non solum gra-
ues sed leuissimæ quæque; mendacium nullius fere momen-
ti, verbum otiosum, & huiusmodi alia, quæ nunc minima vi-
simile. dentur. Hoc enim significat iniquitas calcanei mei. Iter quis
facit, & cùm minus id cogitabat, adsunt canes plurimi, & di-
uersi generis, hi quidem grandiores venationi, & gregis cu- 23
stodiæ apti, illi vero minuti & pusilli, & omnes eum circun-
dantes latrant & mordent: si catulorum morsus ille vix po-
test effugere, quomodo grandiorum propulsabit iniurias? Hoc
ipsum peccatoribus accidet, qui à suis peccatis sese circumue-
niri videbunt, ita vt sese nè à minimis quidem peccatis, quæ
peccata calcanei sunt, tueri possint, quæ si peccatorem morde-
bunt. Quid facient peccata maiora, quæ capitis peccata sunt?
quis tunc tibi ô peccator defensor accurret? nemo. Et ideò ait
Dauid in virtute propria, & in multitudine diuitiarum tunc
confidendum non esse, frater non redimit, redimet homo? Fra-
ter tuus Iesus Christus, qui pro te mortuus est, tunc te non libe-
rabit ab afflictione illa, & rediment homines? nequaquam hoc
credas: inutiles etiam tuæ lachrymæ erunt, & ideò addit: non 24
dabit Deo placationem suam, hoc quod placare anteà Deum so-
lebat, tunc illi non offeres, quia frustra offerri intelliges: frustra
etiam Iesu Christi sanguinem pro tua redemptione effusum of-
feres, & ideò addidit; nec pretium redemptionis animæ suæ. Pre-
cium illud tam efficax, quod animæ tuæ pretium fuit, tunc tibi
erit inutile, sed quod sequetur est, quòd laborabit in æternum, &
viuet adhuc in finem, quòd malorum quisque vitali quadam mor
simile. te morietur; quæ in æternum duratura est. Et vt intelligatis
quid nam hoc sit in æternum, fingite animo & cogitatione quòd
debeat quis decem millia aureorum, propter quod compellatur
incarcerem ingredi; non multò post soluens quattor millia ait

credi-

25 creditori ſuo, accipe quatuor millia aureorum, ſex millia adhuc mihi ſoluenda ſuperſunt: ſi reſponderet creditor, falleris, decem millia adhuc debes: nonnè quereretur debitor nullam quatuor millium rationem haberi quæ iam ſoluerat? vendit reliqua omnia & ſex millia quæ ſupererant, ſoluit: ait creditor, adhuc debes decem millia. (*Sancta Maria Señora.*) quatuor & ſex millia ſolui, & decem millia me adhuc debere dicis? quærit alia decem millia & ſoluit. Idem creditor dicit: ſoluit viginti millia, ſoluit quinquaginta millia, centum millia, millies millia ſemper decem millia deberi creditor clamat. Hoc eſt, laborabit in æternum. Interrogate Iudam quamdiu es in inferno, ô Iuda? reſpondebit. Mille quingentis annis: quid debebas initio? pœnam æternam, nunc quid debes? pœnam æternam. Centum & mille ab hinc annis
26 quid debebis? pœnam æternam, ſemper in eodem ſtatu eſt, & quamuis patitur, & ſoluere videtur non recipit Deus, vt precium quia iam nullus eſt ſatisfaciendi locus. O rem horribilem quomodo hæc audientes non perhorreſcimus? ô Deus maieſtatis infinitæ! illumina nos Domine, pro tua clementia, vt maturè tot malis imminentibus medeamur.

Tunc videbunt filium hominis. Et eius aduentum ignis prçcedet horribilis vt ait Pſalmographus, ignis ante ipſum præcedet: de quo igne dicit Beatus Auguſtinus ad aquarum diluuij altitudinem eſſe aſcenſurum. Hic ignis omnes viuentes comburet, & in electis id omne, quod purificandum inueniet purgabit, & erit loco purgatorij, vt habet Magiſter ſententiarum. Tunc vt ait Diuus Paulus omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immu
27 tabimur. Tunc cum anima iuſti cum corpore ſuo coniungetur, quanta lætitia & voluptate perfundetur? veni huc (dicet illi) corpus ſanctum, fruere mecum gloria, in qua acquirenda ſocius fuiſti & comes. Cùm verò ex ſepulchro excitatus reſurget, & angelum cuſtodem ſuum adſtantem viderit, quo gaudio exultabit? veni dicet illi angelus, veni frater, nè timeas, pro te hodiè eſt pronuntianda ſententia: hodiè te in ſecura quiete, & integra illius coronæ poſſeſsione conſtituent, quæ tuis debetur laboribus. Animæ verò peccatoris quæ erit anguſtia, quis dolor, quæ triſtitia: cùm ad corpus ſuum animandum vocabitur? Maledictũ corpus, clamabit miſera, maledicta hora in qua te primum informaui, quandoquidem tua cauſa in voluptatum pœnam, quibus ſem-

Pſalm. 96. D. Aug. li. 20 de Ciui. Dei c. 18. Magiſt. ſente n. in. 4. diſt. 44. 1. Corint. 15.

per tibi ſum obſequuta, condemnor. Accede huc miſera, & infœ- 28
lix caro, vt pœnarum ſis particeps, quæ peccatorum fuiſti ſocia.
O maledicta lingua qua proximis toties maledixi, ô maledictæ
manus quibus tot eos affeci iniurijs. O oculi maledicti mearum
libidinum miniſtri, ô membra infirma præteritas vitæ volup-
tates æternis ignibus perſoluite. Cùm verò ad ſepulchrum adſtan
tem Diabolum viderit, qui erit terror? qui horror? tunc congrega-
buntur omnes gentes, nudi reges & imperatores adſtabunt, nul-
læ ibi coronæ, nulla regna, nulla ſceptra, nulla ſeruorum pompa.
Nudi tyrannidis, & iniuſtitiæ ſuæ rationem reddent. Nudi mali,
pontifices, & epiſcopi, & eccleſiæ prælati adſtabunt ſine mitris
ſine vlla authoritate magno cum pudore voluptuariæ & pro-
phanæ vitæ quam Dei ſuique muneris obliti vixerunt. Nudi ad
ſtabunt iudices abſque virgis cæteriſque imperij inſignibus. Om
nes denique adſtabunt ante tremendum illud iuſtitiæ diuinæ 29
tribunal: & vniuſcuiuſque peccata & ſcelera prodibunt in pu-
1. Theſſa. 4. blicum. Iuſti verò (vt ait Diuus Paulus) rapientur in nubibus
obuiam Chriſto in aerem. Quæ tunc lætitia erit, quod gaudium,
cùm militantis eccleſiæ ciues triumphantis ciuibus coniungen-
tur? quam dulces, quàm charos veri amoris dabunt amplexus, vt
nunquam poſteà diuellantur. Humi cætera malorum turba ia-
cebit omnium dæmonum multitudine ſepta, qui cum iuſtos aſ-
cendentes viderint, quis mœrorem explicare poſſet, quem ex
Malach. 3. illorum gaudio & fœlicitate percipient? tunc quod per Mala-
chiam dixit Deus, implebitur. Accedam ad vos in iudicio, & ero
teſtis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & ijs, qui calum
niantur mercedem mercenarijs, & humiliant viduas & pupillos,
& opprimunt peregrinum, nec timuerunt me: dicit Dominus 30
exercituum. Teſtis velox apparebit, quia coram omnibus citô
claritatis ſuæ radio malorum ſcelera deteget. O Dei lux, ô ſplen-
dor ineffabilis, quis radios tuos effugere poterit? tunc tandem ter-
ribilem illam ſententiam diuinus iudex pronunciabit, diſcedite
Matth. 25 Ezech. 13 à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo. Di-
xit Deus ad Hieruſalem: in via ſororis tuæ ambulaſti, & dabo ca
licẽ eius in manu tua, id eſt, quia vixiſti vt ſoror tua Samaria, pu-
nieris vt illa. Ita hoc loco ait Deus, quia in via Diaboli ambulaſti
puniaris vt Diabolus. Heu qui diſceſſus, heu quæ maledictio, heu
qui ignis, heu quæ æternitas, heu quod Dæmonum conſortium.

Quid

31 Quid primum deplorabimus? ſeparationem nè illam à Deo & ſanctis eius, an maledictionem, an ignem, an malorum æternitatem? heu quàm deploranda omnia ſunt. Lata ſententia, quæ erit tortorum in ea exequenda diligentia? Cùm rex Aſſuerus Aman ſupra reginæ lectulum vidiſſet; dixit iratus; etiam reginam vult opprimere, me præſente, in domo mea. Nec dum verbum de ore regis exierat & ſtatim operuerunt faciem eius, quod mortè dignum eſſe ſignificabat. Nondum iuſſerat rex occidi, & iam tenebant vinctum, qui ei paulò antè miniſtrabant. Cùm imperabit ſummus rex Ieſus Chriſtus, ite maledicti, qua vi, quo furore, qua fæuitia infœlices peccatores dæmonum turba rapiet ad ſupplicium, quod tam diu curant, & optant? ſi illi qui non optauerat, Aſſueri ſententiam ſunt tanta cum diligentia exequuti? Hæc fra- Hester. 7.

32 tres chariſsimi ſi meditari aliquando vellemus, quoties à peccatis, huius ſaltem iudicij timore abſtineremus? Cogitabat aliquando Sanſon quonam modo Philiſtæos poſſet euertere: cumque iam meſsis dies inſtaret tercentas vulpes cepit, caudiſque earum iunctis, faces ligauit in medio, quas igne ſuccendens dimiſit, vt huc illuc per Philiſthinorum ſegetes diſcurrerent: & ita accidit. Igitur igne vulpium caudis impoſito victor extitit Sanſon: ita & vos fratres ſi vincere vultis, vulpium caudas ſuccendere debetis: veſtri affectus, veſtræ cogitationes, veſtræ tentationes ſunt veluti vulpes. Exiſtit cogitatio, vlciſcendam eſſe iniuriam, ſpecta caudam & finem, qui vltionem conſequi ſolet vtiq; exilium à patria, & vbicumq; ſis timor perpetuus, huic caudæ appone, ito in ignem æternum, & cogita in eo peccato mori te facile poſſe. Exi- Iudicum. 15.

33 ſtit alia cogitatio & te ad ludum inuitat, vt triſtitiam deponas ex animo; vulpis huius cauda eſt, poſt ludum ſequi contentionem, perfidiam, periurium. Succende igitur hanc caudam, recordare ſi tunc mors interueniret æternis ignibus te eſſe conflagraturum: & ita vitiorum tuorum victor exiſtes, Diaboli ſuperabis aſſutias, & te ad diuinam gratiam recipiendam diſpones, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius.

Amen.

In

In eadem Dominica Prima Aduentus

CONCIO II.

Erunt signa in Sole, Luna, & stellis &c. Lucæ. 21.

INnumerabiles sunt causæ, propter quas homo Deum amare, & ei omni cura & diligẽtia seruire debet: quia nimirum bonus est, quia potens, quia misericors, quia liberalis, & tandem quia Deus est. Quia hoc nomine 2
perfectiones omnes cõtinẽtur, quę nec hominum, nec angelorum lingua explicari possunt. Hoc Deus significare voluisse vi-
Exod. 3. detur, cùm mittens Moysem in AEgyptum dixit nomen suum esse qui est, qui est misit me ad vos. Vt ostenderet, quàm æquum esset vt illi in eo confiderent, & eius se protectioni traderent. Acsi diceret, vos in AEgyptum venistis ob spem & fiduciã, quam tũc in Ioseph & Pharaonis familiaritate habebatis: eius regis virtus causa fuit, cur domos vestras deserentes alienã terram habitare voluistis. Succesit postea alius rex qui nõ amabat Ioseph, vt prior, & ita vos in hoc seruitutis statu cõstituit. Iã potuistis animaduertere nõ esse confidendũ in hominibus, qui quamuis in omnibus certi essent saltem mortales sunt. Et quia ego sum qui sum, mihi 3
tantum fidem præstare debetis: in me omnẽ spem vestram collo-
Malach. 3. care, quia nunquam deficio, semper sum, qui sum, ego Dominus, & non mutor; & ideò neq; promissa mea deficere possunt. Hac consideratione, quisnam Deus sit, sancti omnes quasi extra se rapti ei seruire, & omnino eius se obedientiæ subijcere statuebant: & eò magis, quia amorem, quo nos Deus amat, intelligebant.
Eccli. 3. Hanc affert causam Ecclesiasticus dicens; iudicium patris audite filij dilecti, & sic facite, vt salui sitis, acsi diceret, confidite in eius amore, quandoquidem filij eius estis dilecti, quia amor fallere nescit. Parete illi, nam quod iubet hoc vobis conuenire scitote.
Eccli. 2. Et alibi dixerat; væ dissolutis corde, qui non credũt Deo. Cor dis-

solu-

4 ſolutum & vagum habet, qui ſe Deo non ſubijcit, neque in eo, vt par eſt, confidit: effrænati enim cordis hoc ſignum eſt, & temerarij. Cùm igitur Deus ſit qui eſt, res eſt omnino indigna & vilis, moueri nos potius malis, quæ timemus, ad quàm tot iuſtiſsimis cauſis, quæ nos ad eum amandum incitare deberent, ſeruiendum ipſi. Seruos veſtros omnia vi, & verberibus præſtare admiramini, & timore vobis ſeruire, cum tamen homines ſitis: cùm verò Deus ſit qui eſt, & tot in vos quotidie beneficia conferat, nihil tamen vobis niſi timore, & minis perſuadere poſſe, non admiramini? ô humanam infœlicitatem. Cùm intelligeret Dominus noſtram duritiem, vt nos deterreret, ſignis admirabilibus quæ vltimi iudicij diem præceſſura ſunt in hodierno Euangelio minatur, dicens. *Erunt ſigna in Sole, & Luna.* Sanctus Propheta Dauid mag- Pſalm. 48.
5 no quodam exordio incipit, Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem. Omnes vocat, nullam nationum aut gentium diuiſionem facit, quia ad omnes pertinet, id quod docere vult: & ideò addidit, quique terrigenæ, & filij hominum, ſimul in vnum diues & pauper. Quod narrare vult dignum eſt, vt tam â paupere quàm à diuite audiatur. Agè verò ô Propheta Sancte, narra iam quod dicturus es, quamuis enim non adſunt homines delicati, qui in lectulo iacent ſopiti, nec mulieres quæ ſeſe comunt, & ornant nihil de ſermone cogitantes; nec potentes qui meridie ſurgunt, & miſſa tantum feſtinanter dicta contenti ſunt. Hîc tamen pauci adſumus, qui ſummo audiendi deſyderio tenemur, hoc quod te dicturum nobis eſſe polliceris. Os meum (inquit) loquetur ſapientiam, & meditatio cordis
6 mei prudentiam. Dic tandem aliquando ſanctiſsime rex, quod dicturus es, noli eſſe in tuo ſermone prolixus: nam ſi hoc intelligent, paucos omnino auditores habebis: ſi prolixus eſſe vis in conuiuijs, in ludis, in comœdijs & fabulis eſſe poteris; Dei verbum prolixum ferre non poſſunt. Nolite obſecro defatigari, hoc enim quod dicturus ſum Dei doctrina eſt, non mea: ad quam inclinabo in parabolã aurem meam, & ab eo edoctus aperiam in pſalterio propoſitionem meam, vt in animis veſtris faciliùs imprimatur. (*Sancta Maria ſeñora.* Magnum quid nobis dicturus eſt, & ideò tam longo exordio & verborum ambitu auditorum animos attentos reddit; & ita profecto eſt. Subdit enim ſtatim interrogans ſibi ipſe: cur timebo in die mala? cur in laboriosa mortis die

mihi

mihi timendum est? num fortè quia diuitias defero, quas tanto la- 7
bore acquisiui? num quia vxorem formosam defero? num quia fi-
lios orphanos? num quia affines & amicos? num quia ad loca profi
ciscor ignota? ideò nè timendum mihi est? minimè verò. Quid igi-
tur timebo? quia, supple, iniquitas calcanei mei circũdabit me. Cal
caneum est humanæ vitæ extremum: calcanei verò peccata sunt
quæ dum in vltimum vitæ tempus prorogamus pœnitentiam, ad-
ueniens mors in anima inuenit hæc enim ita nos circũdabunt, vt
in infernum præcipites agant. Hoc ô mortales nobis timendũ est.
O sentẽtiam admirabilem, quã vtinam in vestris cordibus Spiri-
tus sanctus imprimeret. Hac de causa minatur redemptor noster,
vt peccata timere discamus, nè mors in ijs nos inueniat: quarè (ait)
Psal.101. *Erunt signa in Sole & Luna.* Hi erunt mundi quasi paroxismi, & in- 8
stantis mortis indicia. Hoc significare voluit Dauid cùm dixit, ope
rà manuum tuarum sunt cæli, ipsi peribunt, tu autem permanes, &
similc. omnes sicut vestimentum veterascent. In senectute cæcutiunt o-
culi, tremũt membra, nutare omnia videntur, & vicinam mortem
innuere: ita etiam in vltima mũdi senectute, cùm iam eius instabit
interitus, eius oculi, id est, Sol & Luna, obscurabuntur, *Et erunt terræ*
motus per loca. Homines tanquam arena maris tempestate com-
mota turbabuntur: ædificia corruent, & omnia terræ hiatibus ex-
Exod.12. haurientur. Cùm Deus AEgypti iam & Pharaonis obstinationẽ
fastidiens, vlcisci se tandem statuit: vnum ex præcipuis signis fuit
Deos, quos adorabant euertere, & ita dixit in cunctis dijs AEgyp-
ti faciam iudicia ego Dominus. Nam antequam ea nocte exirent
Hebræi AEgypti idola omnia ceciderunt: eodẽ modo ea omnia,
quæ homines taquã idola venerãtur, & colunt diuitias, possessio- 9
nes, ædificia, hæc priùs euertet Deus, & in ijs iudicium quod est de
omni carne facturus ostendet, & ideò subdit Dominus: *Et in terris*
Ioel.1. *pressura gentium, &c. arescentibus hominibus.* Cùm de hac die ageret
Prophetа Ioel ait, vinea confusa est, & ficus elanguit, & omnia lig
na agri aruerunt, & causam addit, quia confusum est gaudium à fi
lijs hominum. Quod si arbores eo die arescent, quid facient ho-
mines peccatores? quarè addit, accingite vos, & plangite sacerdo-
tes, vlulate ministri altaris, ingredimini, cubate in sacco ministri
Dei mei, quoniam interijt de domo Dei vestri sacrificium & liba-
tio, id est, quia tunc non erit sacrificium, quo Deum placare pos-
sitis, nunc sacerdotes dum tempus habetis pœnitentiam facite, san

ctifi-

10 ctificate ieiunium, vocate cœtum, congregate senes, omnes habitatores terræ in domum Dei vestri, & clamate ad Dominum. Aduertite vt sacerdotibus, & senibus iubet, vt cæteros omnes ad pœnitentiam prouocent. Statim verò tãquam tristitia plenus exclamat ah, ah, ah diei, quia propè est dies Dñi, & quasi vastitas à potente veniet. Monet nos eo loco per hunc prophetã Spiritus sanctus dicẽs, cõfusum est gaudium à filijs hominum propter afflictionem in qua se ea die videbũt. Si pes, aut manus, aut aliquod aliud membrum luxatum est, & è suo loco motum, vt in suũ locum redeat, sine magno dolore fieri non potest: quid si omnia corporis membra è suis locis mota essent? quot membra, tot essent dolores. Cõsiderate obsecro fratres omnes mũdi status quæ membra ipsius mũdi sunt, & luxata videbitis, & è suis locis in aliena prolapsa, ecclesiastici, nobiles, mercatores, artifices, rustici, & ferè omnes è proprijs locis moti sunt tanquam membra detorta. Pauci in officio cõtinẽtur, pauci præstant, quod debẽt. Eo igitur die reformator ille vniuersalis aduenier, & vnum quodque membrum in locum suum nõ sine magno dolore reuocabit. Proprius enim locus, qui illi debetur, qui in culpa versatur est pœna. Heu mũdus infœlix, quo dolore in omnibus tuis membris miser afficieris: cum iustus ille iudex reddet vnicuiq; secũdum opera sua. simile.

11

Arescentibus hominibus præ timore Aliqua hic videtur esse cõtradictio, quia alio in loco ait Dñs, sicut factũ est in diebus Noe, ita erit & in diebus filij hominis: edebãt & bibebãt, vxores ducebãt, & dabantur ad nuptias vsque in diẽ, qua intrauit Noe in arcam, & venit diluuium & perdidit omnes. Apud Lucã dixit, attẽdite autem vobis nè fortè grauẽtur corda vestra in crapula, & ebrietate & curis huius vitæ, & superueniat in vos repẽtina dies illa, tãquã laqueus enim superueniet in omnes, qui sedẽt super faciẽ omnis terræ. Hîc autem ait, erũt signa & arescẽt homines præ timore. Quomodo igitur edẽt, bibẽt, vxores ducẽt, si hæc signa erũt? sed facilè respõdetur, diem nõ vocari tãtum vltimum illum iudicij diẽ, sed totum illud tempus ab initio turbationis vsq; ad aduẽtum Domini, & antè quàm ea signa fiãt, edent homines, bibent, vxores ducent, &c. & ideò paratos nos esse monet in id tempus, quo ea signa ventura sunt. Quasi significet, postquàm ea venerint, & turbari homines incipient, difficile posse nos pœnitentiam facere. Plurimum autem notandum est, quôd cùm tot futura sint, quæ præ- Luc. 17.

12 Gene. 7. Luc. 21.

sentia

sentia timorem hominibus afferent, ait tamen quod timebunt res 13
futuras præ timore, & expectatione eorum; scilicet quæ superue-
nient vniuerso orbi. Quasi diceret, quod non ea signa tantum time
bunt, quantum rationem, quam diuino iudici reddituri sunt. Hoc
nunc prævidentes timere deberemus cogitantes, cum opera nostra
rigoroso Dei iudicio tanquam setaceo cribro decutienda erunt, fari
na nè an furfur exibit. Accidit mulieri cum farinam à furfure sepa
rare vult (*vulgo quando cierne*) inuenire totum ferè furfur esse, alias
similc. totã esse farinam & furfuris nihil penè habere admixtũ. (*O vala me
la Beatissima Trinidad.*) Cũ mea ieiunia, meę orationes, meę eleemo-
synę, meus status diuini iudicij cribro purgabuntur, quid exibit, fa-
rina nè, an furfur? inuenietur nè totum fuisse vanitatem & appa-
rentiam, an pura opera & perfecta? hoc est quod plus timeri de-
bet. *Nam & virtutes cælorum mouebuntur.* Ideſt angeli, secundum 14
aliquos, quæ magna exaggeratio est, dicere quod ipsimet angeli ti-
simile. mebunt. Quemadmodum siquis vrbem ardere videat, quamuis in
tuto sit, & securo loco, quo peruenire ignis non potest, ex ip-
so tamen ignis aspectu horrorem quendam concipere videtur,
D. Greg. super Iob. 26. Ideô Beatus Gregorius super illa verba Iob, columnæ cæli tre-
munt, & contremiscunt ad nutum eius, ait, quid facient tabulæ
quando tremunt columnæ? quid virgula deserti quando cedrus
simile. paradisi concutitur? *His autem fieri incipientibus respicite*, Cum hye-
me gelat, tectis homines continentur, vere autem incipiente cùm
virent & florent omnia, tunc exeunt, & campi pulchritudine gau
dent: ita nunc iusti tanquam hyeme afflicti tristes & inclusi, tunc
verô tanquam adueniente vere signa illa spectabunt, acsi flores,
& rosæ essent. Et ita illis ait Dominus, vt ea respiciant, & gau- 15
deant. *Respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio*
simile. *vestra.* Si rex aliquis Christianus Turcarum vrbem obsidet, captiui
qui in ea sunt; cum bombardarum strepitum audiunt, & expug-
nari vrbem intelligunt; vt gaudent proximæ libertatis spe erecti?
ô Deus æterne quam certa tua victoria est, quam meritò gaude-
bunt iusti cùm viderint terræmotus illos, fulmina, fulgura, & cæ-
tera omnia tuæ potentiæ signa (quibus hostes tuos deterrebis)
cogitantes libertatis suæ tempus aduentare. Si huius sortis parti-
cipes esse vultis estote hîc fratres captiui: vnicuique Christianoꝝ
Genes. 49. rum ea verba conueniant, æquum est, quæ dixit Patriarcha Iacob
filio suo Isachar: Isachar asinus fortis accubans inter terminos. Vi-
dit

16 dit requiẽm quòd esset bona; & terram, quod optima: & supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis seruiés. Mundus bonos appellat asinos irridendi gratia, neq; id, quod dicit intelligit: quia malitiosi fraudulenti, iracundi non sunt, asinos esse putat: at ita esse eos conuenit si saluari debent, vt quisque sit tanquam asinus fortis, qui omnes vitiorum terminos, & extremitates euitet quadam mediocritate contentus. Hoc enim est accubare inter terminos. Et præterea habitare inter terminos dicitur quia ita spiritualia, & cælestia curat, vt corporis & earum rerũ quæ necessaria sunt ad id alendum, penitus non obliuiscatur & ita corporalia & terrena curat, vt non obliuiscatur cælestia: cogitans autem quàm præstans sit gloriæ quies diuinę legi humeros suos libentissimè subijcit, & Dei amore facit se tributariũ. Sunt aliqui
17 qui si ab eis eleemosynã pro pauperibus petis: quotidie (inquiũt) petere à nobis debetis? sumusne tributarij? ò quantum à verò erratis, nam si gloriam lucrari vultis tributarij Dei in hac vita sitis necesse est. Cogitate hęc obsecro fratres, quę magni momenti sunt, & dicat vnusquisque in corde suo: Domine meus tributarius tuus sum, tributum hoc tibi soluere volo, quotidie, manè, & vespere aliquantulum temporis in summam, me diuinæ tuæ maiestati commendans, & vitæ meæ rationem disponens; & in meliorem ordinem redigens: vt tuo sancto seruitio dedicer. Missam quotidie audiam maiori qua potero deuotione, diebus Dominicis sermonem, octauoquoq; die confitebor peccata mea; & sanctissimæ eucharistiæ sacramentum accipiam bis saltem in mense, lucri quartam partem pauperibus distribuam, visitabo hospi
18 talia, & carceres, si me iniuria afficient, ignoscã. Hæc omnia tributa pro te Domine soluam, & tanquam captiuus in posterum viuã factus, tributis seruiens. O te beatum si ita viues quia redemptionem ea die inuenies. Quòd si in libertate hic viuere vis tuæ voluntati obsequens, diuinæ verò repugnans, nè expectes tunc redemptionem, sed captiuitatem æternam, quia illis tantum, qui hic demisso capite, & humiles sunt, dicit Dominus; *Respicite & leuate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra, & tunc videbunt filium hominis &c.* Cur quæso ô Domine tu ipse rationem ab hominibus exigere vis? quis narret, quis Dominus in hoc mundo est, qui à seruis suis rationem exigat? Maiordomo id committere solet, vt postquam exegit ipse vindicat. Hoc

Iob. 14. admirabatur Iob dicens: homo natus de muliere &c. Et dignum 19
ducis super huiusce modi aperire oculos tuos, & adducere eum
tecum in iudicium? vt digneris tu Domine rationem in iudicio
repetere à re tam vili, & miserabili, vt homo est: & altissima
tua maiestate dignum hoc existimes; melius esse videretur, vt
angelo hoc committeretur, & eò magis, quòd alia grauissima ne-
gotia illis commissa sunt, vt illud omnium quotquot fuere gra-
Luc. 1. uissimum verbi diuini incarnationis, quod Diuo Gabrieli com
missum est. O ineffabilis Dei misericordia, & bonitas, ipse
rationem exigere vult, quia si alius exigeret summo iustitiæ
rigore æquaret omnia: & ideò, vt imbecillitati nostræ com-
pateretur, & plurimum de eo, quod debemus ignoscendo re-
mitteret; ille ipse rem nostram agere vult. Præterea quia non
modo operum, sed desideriorum & cogitationum rationem red- 20
Matth. 24. dere debemus, quas solus Deus nouit non angeli. Dicitur
etiam quòd ante eius aduentum apparebit signum eius in cæ-
lo, quòd sanctissimæ crucis signum est: quod malis maiori erit
Exod. 13. tormento. Columna illa, quæ die nubes Hebræis videbatur, no-
ctu ignis erat. Heu peccator, filij Dei crux, & passio, quæ nunc
nubes est, quæ omnes vmbra sua tuetur, ac protegit, eo die con-
tra te in ignem mutabitor: nisi ea nunc ad tuam salutem vti
volueris. Vtaris igitur frater tanto bono, hac enim cruce iter tibi
securum reddes, & tutum. Hinc intelligetis cur Dauid roga-
Psalm. 142. bat vehementissimè Deum dicens: non intres in iudicium
cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
Psalm. 42. viuens. Qui tamen alibi ait: iudica me Deus, & discerne cau-
sam meam. Quomodo vir sanctissime contraria à Deo petis? 21
modo vt te iudicet, modo ne iudicet? vtrumque dico, nec tamen
vlla repugnantia est. Nam cum dico, non intres in iudicium cum
seruo tuo, quia non iustificabitur &c. Hoc dico mea tantum pec-
cata cogitans, quæ sola tantum spectat Deus, condemnari timeo.
Cum verò te Domine tot ac tanta pro me passum esse recordor,
tuis meritis confidens: quæ pœnitentiæ meæ valorem tribuunt
magna cum fiducia dico: iudica me Deus. Et ita sancta Eccle-
sia in solenni illo cantico, Te Deum Laudamus, cum diuini iu-
Ex D. Am- dicij mentionem fecisset dicens; iudex crederis esse venturus;
brosi. & Au- tanquam metum ex eo, & terrorem concepisset: ad sacratis-
gust. simum Iesu Christi sanguinem tanquam ad remedium humi-

li se-

22 li ſeſe inclinatione demittens, confugit dicens, te ergo quæſumus tuis famulis ſubueni, quos precioſo ſanguine redemiſti. Præterea in ijs verbis, iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta: includitur in quonam magna iuſtorum fiduciæ pars conſiſtat: hoc eſt, in fine, propter quem omnia ſua opera fecerũt. Quaſi diceret, nẽ iudices Domine labores, ſudores, pericula, vigilias, tantum, quia hæc omnia auari etiam pecuniæ cauſa tolerant, guloſi vt edant, luxurioſi, vt ſuis appetitibus obſequantur, ſuperbi, & ambitioſi gloriæ & dignitatum deſiderio. Quarè ô Domine nẽ iudices opera mea ſic nuda, ſed diſcerne cauſam meam de gente non ſancta: hoc eſt magna ex parte ſpei meæ, & fiduciæ fundamentum te ſolum meorum operum finem fuiſſe & cauſam. Tua tantum cauſa, tuo amore laboraui, tu meus es vnus, & ſolus
23 finis. Diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, quæ alios fines ſuorum operum habet. O quanti momenti iſtud eſt, vt plurimum, finẽ cuius gratia operamur ſpectemus, quãdoquidẽ iudex, qui nos iudicaturus eſt, nouit hominũ cogitationes, & corda, itaq; tunc non tantum virtutes, & bonorum opera patefient, quæ hîc illi occultant, tanquam agricola, qui frumentum abſcondit ſub terra, nẽ aues illud comedant; verumetiam patefient eorum ſanctæ intentiones. Illi verò quibus ſatis non fuit benè operari pura & ſancta intentione, ſed omni efficacia, & ſtudio curauerunt, vt alij quoq; benê operarentur, & Deo ſeruirẽt: quas ibi coronas accipiẽt? hoc magno erat Diuo Paulo ſolatio qui aiebat; quæ eſt 1. Ad Theſ. 2.
enim noſtra ſpes, aut gaudium, aut corona gloriæ, nonnè vos ante Dñm noſtrũ Ieſum Chriſtum, eſtis in aduentu eius? & iterũ repe
24 tit, vos enim eſtis gloria noſtra, & gaudium. O fœlices illos, qui ſuis oculis peccatores videbunt ſua opera, & diligentia ad pœnitentiam conuerſos. Tunc dicet rex ijs, qui â dextris eius erũt, ve Matth. 25.
nite benedicti patris mei, &c. eſuriui enim & dediſtis mihi mãducare. O ineffabilis Dei benignitas, qui nos de hoc monere voluit.
Cũ in vniuerſitate aliqua in licentiatorum numerum aliquẽ vo Simile.
lunt admittere, eum prius doctores ſummo cũ rigore examinãt: nec monent, qua de re arguere debent. Dicite obſecro, nonnè illi, qui gradum accipere debet ſingulare beneficiũ videretur, vt multo ante cõmunicarent cum eo quæſtiones, quas propoſituri ſunt: vt eſſet ad reſpondendum paratior? ita eſt profecto, & ſi certior hac de re factus, non ſe anteà præpararet, nulla eſſet excuſatione

dignus. Vltima illa iudicij die licẽtiatus gradũ expectamus, quia tunc licentiam nobis daturus est Dominus vt eius faciem cũ beatis videre liceat. Voluit autẽ vniuersalis magister Iesus Christus Redẽptor noster singulari beneficio monere nos anteà, quas tũc quæstiones nobis propositurus est. Quæ sunt, esuriui, sitiui, hospes eram, nudus eram, &c. In his nunc nos exercere debemus, vt tunc interrogati sciamus respondere. Et ideò dixit Dauid, iucundus homo, qui miseretur, & commodat: disponet sermones suos in iudicio, idest, qui tũc respõdere possit, habebit. Cũ dicet Dñs, esuriui, verè respõdere poterit, at ego Dñe, dedi tibi manducare. Cùm dicet, hospes eram, sciet huic difficultati respõdere, & dicet; ego te collegi, & sic de omnibus operibus misericordiæ. 25

Psal. 3.

Plurimum autem notãda sunt ea verba, quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, quæ verba declarat S. Augustinus hoc exẽplo, quẽadmodũ ob naturalẽ amorẽ, quo mea omnia membra amo; siquis pedẽ premit aut manũ, dico, heus tu recede, quia me premis: cum tamen pedem tantum aut manum premet. Et si podagra pedes laborant, dico me esse infirmum, & cum in vinculis pedes sunt, dico me esse vinctum. Ita etiã quia omnes Iesu Christi membra sumus, qui nos tam singulari amore diligit: ait se vinctum esse, & infirmum cùm suorum aliquis vinctus est, aut infirmus. Et quemadmodum si pedis vulnus curamus, homo curatur, qui diceret solet, ô quantum me refeciſtis: ita etiam tãquam proprium solatium recipit Dominus, quod pauperi datur, vt ipsemet significauit per Esaiam dicens: hæc est requies mea: reficite lapsum, & hoc est refrigerium meum. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui ita pauperes diligit, & eos qui illis benefaciunt æternis remunerat præmijs. Nam vt Dauid Abigail ob munus, quod ei tempore suæ necessitatis obtulerat, in vxorem accepit, & reginam illam fecit, ita te Deus si illi nunc in suorum necessitate succurres, regem faciet, ideô enim dicturus est: percipite regnum. His igitur quæstionibus studete fratres charissimi diligenter cum pauperibus vestra distribuentes, qui Iesu Christi loco in terris sunt. Nolite esse, vt animalia quæ nisi mortua, & cocta comedi non possunt. Ita diuites nonnulli sunt, qui nisi anteà morte coquantur nihil prosunt. Facite vobis thesaurum non deficientẽ in cælis (ait Dñs) cum videat homines thesaurizandi amicos esse eos, thesaurizare nõ prohibet: sed in cælo thesaurizare iubet

Augu. sup. illud Matt. 25. Simile. 26

Esai. 28.

1. Reg. 25. 27

Luc. 12.

28 iubet, qui locus ſecurus eſt: vt Diuus Paulus cùm videret homi
nes tanto gloriæ, & honoris deſiderio teneri, non dixit eos nul
lo modo gloriari debere; ſed qui gloriatur (inquit) in Domino 2. Cor. 10.
glorietur.

Super iſta verba Domini notare poteſtis quàm malũ ſit pec
catum, quando quidem theſauros in diuino pectore abſcõditos,
quo fur non appropinquat, mortale peccatum inde auferre po-
teſt. Vt intelligatis, quanto odio peccatũ dignum ſit, & quoniã
eleemoſyna facienda eſt in gratia & gratioſè cum gaudio & læ-
titia, ideo vocauit Diuus Paulus ipſammet eleemoſynã gratiam 1. ad Cor. 16.
dicens, cùm autem præſens fuero quos probaueritis, per epiſto-
las ad vos mittam perferre gratiam veſtram in Hieruſalẽ, id eſt,
eleemoſynam veſtram. Quod ſi in hoc ſeculares ſe & laici exer-
29 cere debent, multo magis eccleſiaſtici, & omnium maximè præ
lati. Et ita ait Diuus Auguſtinus, bona clericorum bona paupe D. Auguſt:
rum ſunt: vnde ego, qui epiſcopus ſum, cauere debeo, nè res pau ſerm. 21. ad
perum diuitibus elargiar. Conſanguineos habeo, ad me veniunt fratr. in er.
dicentes: da nobis pater aliquid, caro enim tua ſumus. Et tamen
Dei gratia conſanguineum aliquem ditaſſe non recolo. Charioꝛes enim mihi pauperes reputo, quã diuites. Heu, heu, heu, quam
deploranda hęc tempora ſunt, quanto hodie in ſuperfluitates in
ſumitur; cûm in vna quaque Chriſtianorum republica tanta ſit
pauperum multitudo. Verum cur ô Domine eorum tantum re
cordaris, qui corporalia pietatis opera exercuerunt? illis tantũ
regnum datur & prẹmium? cur nullam eorum mentionẽ facis,
qui tuo amore mundum deſerentes, ſe ſe religionum clauſtris in
30 cluſerunt, viuentes in paupertate, obediẽtia, & caſtitate? cur nul
lam eorum, qui vt legem tuam docerẽt tot labores ſubierũt? cur
nullam tot martyrum qui pro nominis & gloriæ tuæ confeſsio
ne tot paſsi ſunt tormentorum genera? hoc Dominum ſignifica
re voluiſſe dico vt quæ ac quanta horum futura ſunt præmia ſi
pro aqua frigida, panis buccella, & minima quaq; re pauperi in
eleemoſynam eius amore data regnum largitur æternum. Bene-
dicta ſit tanta liberalitas, & magnificentia; & beati illi, qui huic
Domino ſeruiunt. Cùm ita bonos & electos Dominus ſolatus
erit, ad malos ſe ſe tãquam leo iratus conuertet, dicens; diſcedite Matt. 25.
à me maledicti. Hoc verbo diſcedite denotatur maxima pœna
damnatorum, quæ à theologis pœna dãni vocatur, quæ nõ eſt

æqualis omnibus, quia eò maior erit dolor, quẽ dãnati ex diui- 31
næ visionis priuatione percipiẽt, quò plura peccata, & maiori
malitia, & deprauatione cõmiserint. Vt lapis fertur lõgiùs, quò
sæpius & maiori vi iacitur. In verbo, maledicti denotatur liga-
simile. tio intellectus, & volũtatis, quia (vt ait Scotus) pœna sensus dam
Scotus, q. 4. natorũ consistit quantũ ad animas (quia corpora eorum post re
dist. in. 43. surrectionem verè patientur, & cremabuntur ab igne infernali)
q. 2. in ligatione siuè incarceratione intellectus, qui ita est ligatus, vt
necesse omnino sit eũ de pœna illa & igne in quo detinetur per
petuò cogitare. Volũtas verò ligata est, vt maximè odiat illam
pœnã. Ex quo sequitur illa tristitia, qua tristantur dãnati. Pœnã
autẽ hanc terribiliorẽ facit hoc quod ait Dñs; discedite in ignẽ
æternũ. Nam si huic pœnæ certũ aliquod tẽpus perscriberetur,
aliquod damnatis esset consolationis genus. Considerate oceani 32
magnitudinem, quàm immensa est aqua, quam continet, fingite
animo centesimo millesimo quoque anno formicam ex eo bi-
bere, quantum formica potest: diceret autem Deus damnatis, cõ
fidite, nam cum exhauritur à formica mare, tũc pœnarũ vestra
rum finis erit. Dico magnam ex eo spem concipere posse dãna-
tos, & meritò: quia finis aliquis futurus esset, imò millies, & mil-
lies millies exhauriri posset: & hoc omne nihil omninò est, si cũ
æternitate comparetur, quæ nunquam, nunquam, nunquam fi-
nem habitura est. Vt intelligatis fratres quanti referat victores
ea die existere, & quamuis ignis ille obscurus est, & tenebrosus
Matt. 22. vt eà Domini verba significant, eijcite in tenebras exteriores, ta
B. Greg. men quòd illis pœnã augere poterit ibi videbũt. Et ita B. Grego 33
rius ait, vt peccatores amplius in supplicio puniãtur, & eorum vi-
dent gloriã, quos contempserunt, & de illorum torquentur pœ-
Psal. 111. na quos inutiliter amauerunt. Et ita dicitur, peccator videbit &
irascetur, dentibus suis fremet & tabescet. Quis tũc erit malorũ
terror, cum terribilem illã sententiã audiet, cum vix paruam stil-
Iob. 26. lam sermonis eius audierimus quis poterit tonitruum magnitu-
dinis illius intueri? ait Iob; omnes huius vitæ labores vocat eo
loco Iob stillã sermonis Dei, eius, verò magnitudinis tonitruum,
vltimam huius diei sententiam. Quarè ô infœlix homo si leuem
huius vitæ dolorem minimam quamq; molestiã ferre nõ potes?
quid tũc facies, terribili huius sentẽtiæ tonitruo deterritus? Quid
respõdebis? vt obmutescas cũ Deus illam condemnationis tuæ

cau-

34 cauſam afferet, quia eſuriui, & non dediſtis mihi manducare, res, quæ tam facilè fieri potuiſſent, mutus tacebis infœlix, quia omnis iniquitas oppilauit os ſuum. Nunc cum peccamus plurimas ſemper excuſationes excogitamus, quibus peccata noſtra occultare, aut minuere volumus: ibi verò intelligẽt mali excuſationes omnes fore inutiles. Cùm primi illi parentes peccauerunt, cùm cognouiſſent ſe eſſe nudos conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata. Sed aduenienteDeo abſconderunt ſe, & cum clamaret Deus, Adã vbi es? reſpondit, timui eo quod nudus eſſẽ, & obſcõdi me. Ante quã Deus aduenire t folia illa ficus optimũ nuditatis ſuæ remedium videbantur: at adſtante Deo hoc nihil proficere intellexit, & ideo ſe nudum fatetur. Idem omnino, peccatoribus accidet: nam cùm adoleſcens hoc tempore peccat, excuſat ſe dicens nobilem ſe eſſe, & ita fieri inter adoleſcentes. Mulier, quæ tot horas in ſe ornando conſumit, excuſat ſe & ſtatum ſuum hoc requirere ait, illa verò quæ caſtitatem ſuam turpiſſimo pretio vendit, ſeſe paupertate excuſat. Et hoc antequam Deus veniat fit, at cùm clamabit, Adam vbi es? tunc in diuinæ ſuæ maieſtatis cõſpectu excuſationum tuarum folia peccata occultare nõ poterunt. Ideo Eſaias? erubeſcetis (inquit,) quãdo eritis ſicut quercus decidentibus folijs. O infœlices huius ſęculi filios quæ tunc veſtra erit confuſio, qui pudor vt peccatorum veſtrorum grauitatem intelligeris, quæ nunc nullius ferè momẽti videntur. Literęque citri ſucco ſcribuntur legi non poſſunt, niſi igni admotę: ita etiã peccata, quæ nunc in corde concupiſcentię & ſenſualitatis ſucco, & humore ſcribuntur à peccatoribus non dignoſcuntur, nec dignoſcentur, donec inferni ignibus admoueantur. Vt epuloille diues cùm eſſet in tormentis tunc tandem peccati ſui grauitatem intellexit, & remedium petebat ab Abraham inutiliter. Quis hæc fratres audit, & non perhorreſcit, de vitæ ſuę mutatione cogitãs? Quare obſecro vos, de his ſæpe nõ agimus? cur non hæc quotidiè meditamur: quare reſtanti momenti obliuiſcimur? quarę qui paruo dãno mouemur, hoc quod omniũ maximũ eſt, quo Deus amittitur, non timemus? quis vos ita incantauit, & amentes quodammodo reddidit? quis mẽtes veſtras excæcauit, vt mala tam timenda pauci omnino ſint, qui timeant, & ab his ſe ſe liberare ſtudeãt? quãtæ nunc eſſet vtilitatis corpora noſtra affligere, animas purificare, antequam hoc tempus

Pſalm. 106.

Genes. 3.

35

Eſai. 1.

Simile.

Luc. 16.

aduenìat, quod non pœnitentiæ, ſed iudicij tempus eſt. Obea- 37
tos illos qui anteà iudicati & à ſe ipſis puniti ante ſupremi iudicis tribunal adſtabunt. O quanta cum voluptate gratia iam iuſtificatus, recipies ibi pręmia gloriæ: ad quam nos perducat Ieſus Marię filius. Amen.

In eadem Dominica Prima Aduentus.

CONCIO TERTIA.

Exod. 19. *Erunt ſigna in Sole, Luna, & ſtellis, &c.* Lucę. 21. 1

VM Daret Deus legem Moyſi, eum in montem Synai iuſsit aſcendere. Et cùm iam ad montis culmen peruenìſſet, ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes denſiſsima operire mõtem, clangorq; buccinæ vehementis perſtrepebat, & timuit populus, qui erat in caſtris, ita vt dixerint poſtea Moyſi: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Res omnino digna admiratione, quod vt daret Deus legem tantam priùs in monte tempeſtatem concitarit: ita decebat fratres, ſciebat Deus gentis illius malitiam, & ad legem frangendam prõptitudinem, & vt tempeſtatem illam videntes, timerent, ideo eam ante legem prędecedere voluit. O magna Dei ſecreta nouit eccleſia à 2
Spiritu Sancto recta quod doctrina, quam in hoc aduentu vobis tradere vult excidet citò vobis ex animo, & ideò hodie diem illum vobis ponit ob oculos, in quo Deus pluere debet fulgura, & fulmina ſuper inimicos ſuos. Reuocat hodie in memoriã terribilem illam tempeſtatem tubæ illius ſonum horribilem, ad quem mortui omnes reſuſcitabũtur. Hebræis dedit Deus legem cum tempeſtate, vt deterreret, nè eam frangerent, vobis ſancta mater eccleſia doctrinam cęleſtẽ tradit cum hac iudicij tempeſtate, vt deterriti, eius nunquam obliuiſcamini. Quod ſi dicat aliquis, Diuus Paulus ait, non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum
Rom. 8. in timore, ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorũ Dei, in quo

clama-

clamamus, abba pater. Quarè si filij sumus, filij amore potius alli
3 ciẽdi, quã timore deterrendi? Dico hanc esse sagitã è Sathanę fa
retra egressam, qua eius ministri dãna plurima ecclesiæ his tẽ
poribus intulerũt, qui cũm amatores carnis, & defensores sint,
nõ solũ verbera sed nê verba quidẽ ferre possunt. Et ita in suis le
gibus prȩcipiũt ne iudicij sermo prædicetur; & qui secus fece-
rint, loquẽtes de iudicio homines sine iudicio existimãdos esse.
At nõ ita dicebãt homines illi dei amãtissimi primitiuæ eccle-
siæ. Diuus Augustinus toties hũc iudicij diẽ in memoriã suis au
ditoribus reuocabat, vt cũ prædicaret aliquãdo, super ea verba D. Aguſt.
Matthęi, cũ venerit filius hominis in maiestate sua &c. rogaue-
rit eos, nè si toties iudicij recordationẽ inculcaret molestus ijs vi
derẽtur, Nã si id non feciſſet Deus negligentiæ suæ rationẽ exa
cturus esset. Dico enim vobis; (inquit ille) quòd ipsemet Chri-
4 stus summus hominum Magister suis discipulis hoc perdiuer-
sas parabolas, & similitudines sæpissimè prædicauit: vt in sacra
Euangelij historia videre est. Neque mirum est hoc feciſſe Do-
minum, quia hoc vnum ex negotijs est cur pater eum misit in
mundum, vt affirmat Esaias eius nomine dicens: ad annuntian-
dum mansuetis misit me; vt prædicarem agnum placabilẽ Do Eſai. 61.
mino, & diem vltionis Deo nostro. Et ideò veri cælestis huius
Magistri sectatores eum in hoc etiam imitantur, vt doctrinam
hanc sæpius iterent: vt ea auditores deterriti conuertãtur ad Do
minum. Pro quo est notandum duo esse timoris genera. Primũ Duo timoris
humanum est & malum, multorum malorum principium & genera.
Christianæ libertati contrarium. Alterum bonum est, Spiritus
Sancti effectus & donum bonorũ omnium principium, prior
5 timor est ille, quo temporalia damna timemus. Inter alias condi
tiones malorum, quas refert Dauid vna est, quia illic trepidaue- Pſalm. 52.
runt timore, vbi non erat timor: & ita eiusdem Dauid verba de-
clarat Diuus Basilius: à timore inimici eripe animam meã, ideſt,
libera me Domine vt timeam vllum malum, quod mei inimici D. Baſilius.
mihi volent inferre, quia qui se timori dedit, propè est, vt ijs etiã
rebus se dedat, quę inde oriri possunt, alius timor est sãctus, quo
Deum, & eius iudicium iramq; timemus, qui animam quantũ Pſalm. 118.
uis dissolutam refrænat. Et ideò dixit Dauid confige timore tuo D. Baſil. ho-
carnes meas à iudicijs enim tuis timui. Sanctus Basilius ait: in mi. 1. in
his verbis metaphoram desumptam esse ab ijs, qui clauo confi- Pſalm. 33.

xi sunt: quos claui ita cõtinẽt, vt præ dolore neq; in hãc neq; in il- 6
lã partẽ moueri audeãt nè maiori afficiantur dolore, ita etiã qui
diuino timore configitur sese mouere non audet, neque vllum
peccatum committere, rigoris eius memor, quo ea Deus punire
solet. Taurus cùm emittitur omnes in theatri septa intrare com-
Simile. pellit. Ita iudicij, & inferni timor sæpissimè efficit, vt nos ad
pœnitentiæ septa recipiamus. Vt igitur hunc timorem in ho-
minum animis imprimeret, monet nos Dominus de vltimi
Zach. 9. illius diei rigore. Cum Dei nomine Propheta Zacharias mo-
neret Tyrum, & Sidonem de onere, quod ijs venturum erat,
ne miremini, (inquit,) me tot annis ante monere, quia Domin'
est oculus hominis, qui à longè præuidet periculum, nè in eo pe-
des prolabantur. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui no 7
bis est instar oculi, & quo possimus offẽdere spectat, vt moneat
nè offendamus, & ideò ait, *Erũt signa in Sole, & Luna.* Ex hoc appa
ratu, qui in eius aduẽtu fieri debet, eius seueritas colligitur: move
ri cælum & terram, creaturas omnes rationales cõuenire. Res est,
quæ admirationem parit: fingite, quod vellet rex de homine ali
quo sententiam ferre, & hanc ob causam omnia sua consilia, &
Simile. regni totius principes conuocaret, imo omnes qui eius iurisdi-
ctioni subijciũtur, quantum hæc timorem illi afferrent cuius cau
sa hoc iudiciũ fieret, & eò magis si plures esse causas intelligeret
propter quas rex meritò eum punire debet, quas anteà dissimu-
lauerat: vt de omnibus simul eo die cum illo apparatu iudicaret.
O infœlix peccator tu ille es, aduersus quem vniuersus mundus
surgere debet, cum quo Deus toties dissimulauit, quid de te erit 8
eo die tam laborioso? & ita ille dixit per Esaiã, tacui semper, silui
Esai. 42. patiens fui, sicut parturiens loquar, loquar vt ille qui pectus ve
strorum scelerum prægnans habet, parere desiderans, & produ
cere in publicum, vt seueriss imè puniantur, dissipabo & absor-
Simile. bebo simul. Quemadmodum naues dum prosperoac secundo
vento nauigant, à fluctibus, & tempestate, cũ minus id cogitãt
extolluntur, & turbine facto absorbentur: ita (ait Deus) cum ho
mines tuti sibi esse videbuntur, excitabitur huius dici tempe-
stas, & Dei ira absorbebuntur: Solent è terra frigidi quidam va-
pores excitari, & ijs alij quidam fumi vaporesque calidi conuo-
imile. luti frigidi cõuertũtur in nubes, quę calidos, & siccos in seipsis in
cludunt: hi exitum sibi quærunt, & à suis contrarijs recedere ten

tant,

tant, quæ pugna tonitrua fiunt, quę quidem deterrere solent. Sed liberet nos Deus, cũ frãgitur nubes, & fulmen huc illuc erũpit. Ita fratres mei in diuinæ misericordiæ nube iustitiæ suæ ignis latet inclusus, exitũ sibi sæpe iustititia quærit, sed cũ ibi retineatur, nihil aliud nũc facit quã tonare & strepere: satis nunc Deo est minari, & deterrere dicendo, *Erunt signa in Sole, & Luna,* Veniet filius hominis. Supplicia etiã quibus nũc homines efficit in hac vita fulgura & tonitrua sunt, ne postea afficiãtur æternis. Verũ liberet vos Deus cùm ex nube ignis erumpet: cũ iustitia misericordiæ nubẽ frãget. O quæ rigoris & iræ fulmina! ò quot mortis æternæ sagittæ, hoc est patiẽs fui, sicut parturiẽs loquar.

Erunt signa in Sole, & Luna, &c. Siquis crimen aliquod cõmisit quod morte dignũ sit, si iustitiæ ministri ei dicãt, captus esto regis nomine, quãuis fortissimus sit, statim regis nomine deterritus contremiscit. Creaturæ omnes, quæ dei ministri sunt eo die clamabunt, captus esto ò peccator sanctissimæ Trinitatis nomine: quis tunc terror erit, & horror ò infœlix homo, cùm omnes creaturæ contra te surgent? quia scriptum est: & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Omnia seruiunt ei, qui Deo seruit. Egressus est populus Israel ex Ægypto cœlum, terra, mare, flumina, omnia illi seruiebant. Cælũ dabat illi manna, ignis in itinere præcedebat: aquæ eis erant quasi pro muro, aer ficcabat terram, per quam transituri erant per medium maris, montes exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouiũ. Omnia Dei seruis seruiebant. Eo verò die omnes creaturæ eum qui deum offendit, offendent, Sol, Luna, stellæ, mare, flumina suis mugitibus, terra suis terræmotibus. *Et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum.* Neq; solum insensibiles creaturæ, verum etiam sancti ipsi pietate pleni contra eos consurgent. Cũ essent manus Moysis graues, eas Aaron, & Hur ex vtraque parte sustentabant. O quàm graues manus habet Deus, adeò vt afflictiones omnes suas Iob diuinæ manus tactũ appellaret, cùm aiebat, miseremini mei quia manus Domini tetigit me. Si diuitiarum amissionem, & filiorum mortem, vxoris persecutionem, corporis plagas tactum diuinæ manus solum appellat, quid fuisset si verberasset? verùm quamuis hæ Dei manus graues sint, duo tamen nunc sunt, quę tanquam Aaron & Hur eas sustẽtant, ne super nos cadãt. Eius nimirum misericordia, & sanctorũ

similę. sap. 5. Exod. per totum. Psalm. 13. Exod. 17. Iob. 19.

oratio.

oratio. Sed veniet illa dies in qua misericordia conuertetur in iu- 12
dicium, & sancti fient ex intercessoribus accusatores, quia sta-
bunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiaue-
Sap. 5. runt. O miseros huius seculi filios! cum misericordia & sancti li-
beras Dei manus ad suppliciũ cadere sinent, quæ verbera, quos
Hebr. 10. ictus vobis infligent? quàm verè dixit Diuus Paulus horrendũ
est incidere in manus Dei viuentis. Si hominem inimicum ha-
bes, quamuis ex potentioribus huius mundi sit, eras tamen eum
moriturum esse sperare potes; & ita inimicitiæ finis imponetur.
Verum si Deum habes inimicum, quisnam finis expectari po-
test? & ita eius manus manus sunt Dei viuentis, scilicet in æter-
nũ. Curate igitur fratres mei obsecro vos, incidere hic in manus
Dei mortui, quæ manus sunt vulneratæ, à quibus nihil mali,
imò bona plurima vobis proueniẽt. Incidere in has manus est 13
eius sanctissimorũ vulnerũ meritis ad vestræ salutis remedium
vti. Quod si in has Dei mortui manus nõ inciditis, necessario ea
die in manus Dei viuentis incedetis, quod horrendũ est. Hãc ob
causam hæc vobis prædicamus, vt modò vos præparare incipia
tis. Sed heu, heu, quis sanguinis lachrymas haberet, vt negligen-
tiam vestram deploraret? & quam leuia ista existimetis, dicen-
tes: non deerit posteà tempus, tũc hoc præstare poterimus. Car
nalem videtis, qui cum diu adulter fuerit, mortis suæ tempore
crucifixum amplectitur, & dicitis; ita & ego faciam & me salua
bo. O stulte, quomodo scis, sisnè ad hoc tempus peruenturus? an
repentina, & inopinata morte moriturus, vt alij quàm plurimi?
quomodo scis, si pœnitentia illa, quam peccator ille eo tem
pore fecit, satis fuit ad Dei gratiam consequendam? putas ne ni
hil aliud requiri, quàm crucifixum amplecti, & ideò sanctum 14
remanere) nonnè audisti sæpius dicere rem esse difficillimam in
vltima illa mortis hora veram pœnitentiam facere, eum qui in
omni vita in peccatorum pelago natauit, & nunquam sanus ab
ijs recedere voluit? Multi tanquã boni Christiani hominũ opi-
nione moriuntur: & dicimus omnes benedictus sit Deus, mor
tuus ille est tanquam sanctus, & fortè in inferno est, quia illud
Iudi. 5. omne, quod lucet, nõ est aurũ. Cũ maledictus ille dux Sisara è
domo sua exiret aduersus Debora, & Barac pugnaturus, quadra
ginta militũ millia, & magna curruũ, & equorũ multitudo eum
sequebantur; cùmq; Hebræi pauci essent, eius mater & vxor cer-

tam

15 tam esse victoriam existimabant, adeò vt cum tardaret nec tam cito, vt ille sperauerant, reuerteretur, respiciens mater per fenestram vnde victorem eum, & triumphantem putabat aspicere, moram admiraretur, ducis vero vxor dicebat illi, forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei, vestes diuersorum colorum Sisaræ traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur. Hoc mulier conijciebat, quia nihil nisi pompam illam, cum qua egressus erat Sisara, spectaret: & ita hæc omnia de illo fœlicia, & prospera suspicabatur. Verùm si quantum mulier illa deciperetur; scire optatis, & quàm diuersa Dei iudicia sint, à iudicijs hominum, audite quid de hoc Sisara tunc fieret scriptura dicat. Voluebatur ante pedes Iahel, & iacebat exanimis & miserabilis, defecit & mortuus est. O quoties id
16 videmus accidere, nam quia aliquis magnum sibi testamentum fecit & in eo plurima pia legata reliquit, aut aliqua dedit pœnitẽtiæ signa, statim dicitis, hic Deo nunc in cœlo, angelorumq; societate perfruitur, & fortè ob sua peccata secreta, & ignota in inferni ignibus palpitans iacet. Quamobrem nolite periculosum illud mortis tempus expectare: nunc, nunc Deo seruire incipite, hoc enim tutius est, & certius.

His verbis, *Arescentibus hominibus, &c.* Coniungi debet, quod inferiùs sequitur, *His autem fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra, quia appropinquat redemptio vestra.* Quæ verba iustis dicuntur, quibus gaudium, & cõsolationem Dominus pollicetur. Tũc cùm mali tanquam statuæ præ timore arescent. Curate igitur fratres, vt captiui in hac vita sitis, & virtutis serui, vt tunc fœlici hac
17 redemptione, & libertate perfruamini. Iusti vita perpetuum hîc est captiuerium, vt significauit Diuus Paulus dicens: humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificatione. Cùm enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Super hæc verba notant Diuus Ambrosius, Diuus Augustinus, & Origenes: quãta cum moderatione loquutus sit Apostolus dicens, vt eo modo Deo seruiamus & virtuti, quo modo peccato seruiimus, nè difficilis Christiana religio gentibus videretur. Poterat ne minus peti cùm Deus sit is, qui est, & virtus illa quæ est, peccatum verò id quod est? & cùm seruiendo peccato æterna pœna ac-

Rom. 6.

Ambrosius Augustinus & Origenes sup. ea verba. Pau. ad Ro. 6.

qui

quiratur, seruiendo vero Deo æterna gloria? Sed peto, cùm dicat 18
Apostolus: seruire nos debere Deo, vt seruieramus peccato, si quis
biennio aut triennio peccato seruierat, satis ne erit, vt biẽnio quo
que virtuti seruiat? respõdeo, satis nõ esse, quia qui perseuerauerit
Matth. 10. vsq; in finẽ hic saluus erit. Quomodo igitur intelligẽdum est il-
lud, ita exhibete? dico D. Paulũ tãquam magnum theologum lo-
cutum esse propriè & formaliter: quia de ratione peccantis mor-
taliter est, quantum in se est facere se perseuerantem in malo, nisi
Dei misericordia subueniat; quia per se surgere nõ poterit. Ideò
ait, sufficere ad salutem seruire iustitiæ, vt peccato seruiuimus:
quia de ratione serui est, vt perpetuo maneat in seruitute si non li
beretur. Ideô mysteriosè dicit, sicut exhibuistis vos seruire ini-
quitati, ita nunc exhibete vos seruire iustitiæ: ideſt, vt perpetuos
nos iustitiæ seruos efficiamus. Et aliam affert rationem dicens: 19
cùm enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ, ideſt, cùm in
peccato eratis, ab omni virtute alieni eratis, vacui, & liberi à iusti
tia: ita nunc seruientes iustitiæ, ab omni malo alieni, & liberi esse
debetis. Aliam etiam rationem addit: quem ergò fructum habui-
stis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? id est, si cum res sit
peccatum vtilitatis nullius, damni verò plurimi, ei tamen tã diu
seruistis, quãto æquius est seruire vos iustitiæ, quæ tam vtilis est,
& fructuosa? quia gratia Dei vita æterna, id est, opera à gratia &
libero arbitrio emanantia habent pro præmio vitam æternam.
1. Thess. 4. Quarê secundum hæc Diui Pauli verba gratia est seminarium
gloriæ. O beatos illos, qui sese hic huic seruituti subijciunt.
Hi enim eo die redemptionem libertatemque inuenient. Idem
Diuus Paulus ait, ipse Dominus in iussu, & in voce archange- 20
li, & in tuba Dei descendet de cælo: & mortui, qui in Chri-
sto sunt, resurgent primi. [*O vala me la beatissima Trinidad.*]
quam potentes sunt Angeli, si dum clamabit vnus, & tuba si-
gnum dabit, vniuersum genus humanum ad eius sonum exur-
get: orbem vniuersum ab imo vsque ad summum vox illa pene-
trabit: vt intelligatis quanta sit Dei potentia, qui vni creaturæ
tantum posse dedit. Et quamuis Diuus Paulus iustorum tãtum
resurrectionis mẽtionẽ facit, omnes tamẽ resurgent iusti, & pec-
1. ad Cor. 15. catores: quãuis, vt idẽ D. Paulus dixit: omnes quidẽ resurgemus,
sed non omnes immutabimur. Et ita illud intelligẽdum est: non
Psalm. 1. resurgẽt impij in iudicio: ideſt, non leuabunt ibi capita sua, non
flore-

florebunt vt iusti, qui in hac vita tanquam arbores in hyeme sicci videbantur sine virore & folijs. Immutationem appellauit Iob resurrectionem suam, qui sese hac spe consolabatur dicens, cunctis dibus, quibus nunc milito; expecto donec veniat immutatio mea. O admirabilis immutatio, qui hic marcidi, & aridi erant, ibi efflorescent: qui floridi fuerunt, ibi marcidi existent, & tristes. Quid tunc erit videre Alexandros illos, Darios, Xerxes: illos Cæsares, Romanos imperatores, illos mũdi monarchas, animos, quos hic habebant, & audaciam deposuisse: qui eos hic vidit tanta cum pompa, & maiestate, & tanta ibi nuditate & confusione spectabit. Si Adam ad vocem tantum Domini se abscondit deterritus; cùm tamen nesciret adhuc, quid Deus vellet sed quod eum conscientia sola argueret: quantus erit istorum timor, qui vocem illam audierint, cum non ignorent, ad quid vocentur, & eos & mũdus vniuersus accuset?

Iob. 14.

Genes. 3.

Dum simul omnes erunt, ait Sanctum Euangelium: *Tunc videbunt filium hominis venientem in potestate magna & maiestate.* O Christe, cælorum potentissime imperator, quite sedentem vidit spinea corona coronatum, conspurum, flagellatum, blasphematum ab impijs iniquitatis ministris, & te ibi in tam ineffabili gloria à tanta angelorum & sanctorum multitudine laudatum, & glorificatum aspiciet, ô quanta erit bonorum voluptas & gaudium, ô quanta malorum tristitia & mæror. Sanctos omnes adducet secum vt testes sint aduersus peccatores. Et ita Diuus Paulus cùm de pluribus sanctis locutus esset dixit: habentes ergò tantam impositam nubem testium: vbi sanctos testes appellat, quia sanctissimæ Christi Redemptoris nostri vitæ, & cælestis doctrinæ testes sunt in terris: cùm eius fuerint vitæ imitatores. Et ita idem Dominus dixit suis discipulis: eritis mihi testes vsque ad extremum terræ. Sua enim vita sanctissima nostras condemnabit. Eodem modo declarat Diuus Augustinus verba illa Apocalypsis: vidi thronum magnum candidum & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra, & cælum: & vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ; & iudicati sunt mortui ex ijs, quæ scripta erant in libris, secundum opera eorum. Libros enim priores sanctos esse ait veteris & noui testamenti, in quibus diuinæ legis præcepta apparebunt in

Ad Heb. 12.

Acto. 1.

D. Aug. li. 20. de ciuit. Dei ca. 14.

Apoc. 20.

eorum

Psalm 118. eorum cordibus inscripta. In corde meo abscondi eloquia tua vt 24
Psalm. 39. non peccem tibi. Et alibi, legem tuam in medio cordis mei, quo significatur, iustum diuinæ legis esse amantissimum. Eo igitur die sanctorum conscientiæ aperiendæ sunt tãquam libri: & quam similes sint vitæ libro, qui est Iesus Christus, videbitur: & ex his libris homines iudicabuntur. Dissimiles autem inueniri malorũ conscientias à bonorum vita est, esse bonos testes contra illos, cũ omnes ex ossibus constarẽt, & carne, omnes imbecilli essent, & infirmi; omnes eundem haberent Deum adiutorem. Ergò nè contra nos testes futuri sint, eorum vitam summa cum attentione spe
Matth. 25. ctemus, tanquam exemplar, vt nostra illi similis fiat. Tunc Dominus ad electos, pios, & lætos oculos conuertet; ita vt in cor suum eos admittere velle videatur dicens; venite benedicti patris mei. In malorum maledictione, non ait, patris mei. Cur hoc? quia nimi 25
rum Deus benedictionis est author, & bonorum operum iusti
Origc. Hom. 34. in Matth. fautor præcipuus: vt notat Origenes, mali verò propria malitia
Oseæ. 13. sese, maledictione illa dignos effecerunt. Perditio tua ex te Israel. Non est Deus author illius. Possidete paratum vobis regnum. O Dei serui tolerate, tolerate nunc hic quicquid est laboris. Deliciæ enim omnes, & voluptates ad illud tempus vobis à Deo seruantur. Cùm verò ita bonos exceperit, ad malos sese irato vultu conuertet, quos seueriſsima illa sententia vulnerabit: di-
2. Regu. 13. & 14. scedite à me maledicti. O quanta est amissio, Deum quod infinitum est bonum amittere. Cùm Absalon ab exilio ad vrbem Hierusalem reuocaretur, hoc ea conditione factum fuit, vt regis facie non videret? & quamuis domi suæ esset, diuitijs afflueret, filios haberet pulchros, & vxorem dilectam, misit tamen regi nuntium, 26
qui diceret, obsecro, vt videam faciem regis, quod si memor est iniquitatis meæ interficiat me. Tanto afficiebatur dolore patris priuatus aspectu, vt mori mallet. O infœlix peccator quid erit Dei faciem non videre? ab eius aspectu in perpetuum te esse reiectum? ideò orabat Dauid, ne proijcias me à facie tua. Quomodo
Psalm. 50. inquit B. Ambrosius, proijciat Deus à facie sua? audi dicentem, tollite illum in tenebras exteriores. Discedite à me. Quamuis
D. Ambr. Apolog. Dauid. c. 14. Deus vbiq; est, dicitur tamen recedere à malis, non solum quia
Matth. 25. eum nunquam videbunt, verùm etiam quia nunquam auxilium
Gene. 3. in eo, & fauorem inuenient. Peccauit Adam & vniuersum humanum genus euertit: sed refugium habuit ad arborem, quò confugit:

27 fugit: quo significatum est eius remedium in arbore crucis futurum esse. Cum euersa est Sodoma Loth ad montem recurrit, peccauit mundus tempore diluuij & in arcam confugit Noe, quæ sanctissimæ Iesu Christi humanitatis figura fuit. Peccabat populus Israel, & recurrebat ad templum. Peccatis nunc & ad diuina sacramenta recurritis. Verùm tunc ò peccatores quò recurretis? non ad arborem crucis, quæ vobis iustitiæ virga erit, non misericordiæ signum, vt modo est. Eadem virga qua Moyses maris Rubri fluctus diuisit, vt Hebræos defenderet, eadem puniuit AEgyptios, ita sanctissima hæc crux, quæ bonorum fuit remedium, malorum erit quoque supplicium: non ad Saluatoris nostri humanitatem confugietis, vt Noe ad arcam. Tanti enim ea tunc erit terroris, vt dicat Diuus Hieronymus dam-
28 natos melius sibi esse inferni pœnas, quam eius præsentiam tolerare, ita eos suo torquebit aspectu. Non recurretis ad montem tanquam Loth, ideſt, ad Angelos, vt vos defendant, quia illi diuinæ iustitiæ ministri futuri sunt. Non recurretis ad templum: id est, ad sanctissimam Virginem Mariam pietatis parentem, quæ tunc suam vobis interceſsionem denegabit. Quò igitur ibitis infœlices cùm verba illa audietis, discedite â me? vtimini igitur fratres his remedijs, quandoquidem, & opportunum tempus habetis, & ea vtilia vobis futura non ignoratis, Maledictos eos appellat, Benedicere Dei secundum Hieronymum est benefacere, maledicere autem non est malefacere, sed tantum benedictione priuare, quam anteà dedit. Maledixit arborem ficum, id est, prohibuit ne fructum afferret: ita maledicere malos
29 est, eos steriles relinquere nè vnquam posteà bonorum operum fructus producant nec remedium suum mereri possint. Et ita addit in ignem æternum. O verbum timendum, quis te lapis audit, & timore non frangitur, tales pœnas, & talia tormenta in æternum dum Deus erit Deus, esse duratura, aiebat Dauid, Sagittæ tuæ transeunt, vox tonitrui tui in rota. Sagittæ, quas Deus in hac vita iaculatur, monentis amici sagittæ sunt. Cum carcere quis vinctus includitur, & quomodo exire & à supplicio sese eximere possit ignorat: sagittam iacis cum literis: quibus quid illi faciendum sit, mones. Ita fratres infirmitates, & tribulationes, quas Deus in hac vita immittit non sunt sagittæ, vt vulnerent, & occidant: sed vt moneant quonammodo è pec-

Genes.19. Genes.7. Exod.14. D.Hiero. D.Hiero. Psalm.76. Simile.

Psalm.65. cati vinculis exire posſitis. Labores ſunt breues, & momentanei, quia finientur breui, omnes inimicorum veſtrorum iniu- 30
riæ, & perſecutiones ſunt quemadmodum ait Dauid, ſagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum. Si puer ſagittam in vos puerili arculo iacit, ferit quidem veſtem, ſed non elicit ſanguinem: ita ſunt malorum inuentiones, & artificia, quibus bonos perſequuntur, non eliciunt ſanguinem, externa tantum lædunt: Dei gratiam ſi nolumus non auferunt. Liberet vos Deus à tonitrui eius voce quæ nullum finem habitura eſt, quia ignem minatur æternum. Et ideò in rota eſſe dicitur: vox tonitrui tui in rota, quæ eſt horribilis illa ſententia. O ſi ex tot horis, quas in veſtras vanitates fratres inſumitis, vnam ſaltem quotidie in pœnarum, & gloriæ æternitatis meditationem inſumeretis. Cogitate ſi vobis in alicuius delicti pœnam in mol- 31
li lectulo per annum iacendum eſſet, quamuis filij, vxor, affines, amici adeſſent, & vos cantuum ſuauitate oblectarent, nonne pœna vobis intolerabilis videretur, & eius euitandæ gratia quemcunque laborem libentiſsimè ſubiretis? at quid erit non per annum, non per centum, aut mille annos, ſed in perpetuum, non in molli lectulo, ſed in igne æterno iacere, non cum ſuaui filiorum & amicorum, ſed terribili dæmonum ſocietate, quæ ſola tormentum eſſet grauiſsimum? cur igitur obſecro vos paruum hunc laborem, vt eſt diuinæ legis præcepta ſeruare recuſatis, vt mala euitetis æterna? O luminum pater, illumina nos pro tua clementia, vt quantum hoc ſit malum, intelligamus, & nunc ploremus, nè tunc fruſtra ſit, & inutiliter plorandum.

Gene.25.& 27.cap. Eſau lentis edulio vendidit 32
primogenita, & cùm poſteà præreptam ſibi à fratre benedictionem vidit dicitur, quòd eiulatu magno flebat. Vera hæc eſt miſeriæ noſtræ imago, comedimus nunc, & lentis edulio cæli primogenita vendimus. Quid enim eſt ò peccator totum illud, cuius cauſa Deum offendis, niſi duæ, aut tres lenticulæ? poſteà verò cùm diuini iudicis decretum audiemus, tunc plorabitur, ſed fruſtra. Verùm peto Deus æterne, ſi vt dixit

Psalm. 118. Dauid iuſtus es Domine & rectum iudicium tuum: cur in tua ſententia pœna non eſt culpæ æqualis? cur cum peccatoris culpa ſit temporalis, quamuis omni vitæ tempore peccauit, quæ morte finitur, cur (inquam) pœnam aſsignas æternam? Huic

Diuus

33 D. Augustinus respondit Deum non solum peccatum punire, verum etiam & multò magis malitiam, hæc autem in voluntate consistit, quæ si recte aduertitis æterna est. Cur enim peccatorem peccandi finem feciſſe existimatis? an propter Dei amorem? an propter odium peccati? minime verò: sed quia finiri vitam videbat, quam si credidiſſet æternam, aut facere potuiſſet æternam, semper peccare voluiſſet. Cum igitur Deus malitiam voluntatis tunc puniat, in qua æternum est peccatum, quia æternum illud peccator faceret, si quomodo vitam facere posset æternam, inueniret. Ideò æquum est pœnam esse æternam. Et ita (ait hic Sanctus) vasi iræ non perpetuus remaneret interitus, nisi spontaneum probaretur habuisse peccatum. Habetur. 15. q. 3. c. Nabuchodonosor. Peto domus, vestræ ignis cur extinguitur? respon- D. Augus.

34 debitis quia ligna deficiunt. Et si nunquam ligna deficerent, nũquam ignis extingueretur: ita etiam in inferno ligna quæ ardent sunt mala voluntas, quæ cùm nunquam deficiat, nunquam ignis extinguitur. Videbitis lusores quosdam, qui ludo ita delectãtur, vt nunquam cessent: donec candela deficiat, imò deficiente candela ludendi desiderium non deficit & sese affligunt dicẽtes: ô nobis candela deficit, iam ludere nõ poterimus: ita etiam sunt damnati, quibus quamuis vita deficiat, peccandi tamen volũtas non deficit. Voluiſſent inquit Beatus Gregorius fine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere. Alia præterea huius rei ratio affertur, peccatum scilicet, esse infinitæ malitiæ, quia infinitum est bonum, contra quod committitur: & ita vt proportionatum habeat supplicium, & culpa pœnæ respon- Simile. Gregor.

35 deat, æquum est pœna infinita persolui: infinita esse non potest intensiue, quia creatura rei infinitæ secundum intensionem capax non est, ideò petit iustitia vt pœna sit secundum durationem infinita, lata sententia demittent miseri caput, nec replicare poterunt sed eam sese meruisse intelligent. Cum filij Iacob peterent à fratre in AEgypto frumentum, qui dixit ad eos exploratores estis, vos eritis in vinculis, donec probentur, quæ dixistis: tunc loquuti sunt inuicem, merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecaretur nos, & non audiuimus, idcirco venit super nos ista tribulatio. O peccatores, filius virginis, qui frater est vester precatur vos nunc ne eum vendere velitis; vos autem duri, & obstinati Genes.

non auditis: at tunc vinciri vos, & in carcerem perpetuum detrudi iubebit, vestræ autem conscientiæ dicēt, meritô hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Quis igitur erit, qui altissimam hanc Dei maiestatem posthac offendere audeat hæc intelligens? nemo sit, sed omni spiritu, & efficacia pœnitentiam facere curemus, vt Deus suam hic nobis gratiam largiatur, & posteà gloriam, Amen. 36

In eadem Dominica Prima Aduentus

CONCIO QVARTA. 1

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis, &c. Lucæ. 21.

QVM In omnibus Dei operibus infinita eius elucet misericordia, tum in hoc præcipue quòd nunquam punit, & vulnerat nisi antea minetur, vt minis, quos punire vult, moneat, vt pœnam euitent, quam si volunt, euitare facile possunt. Cum primi nostri parentes peccassent, venit Deus, vt puniret, ait enim scriptura. Et cùm audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem. Vox illa, & illud de ambulare erant quædā velut minæ, quibus eos, vt ad suam misericordiam cōfugerēt, admonebat. Cum peccasset Cain, venit Deus ad ipsum, & posuit signum in Cain: quod signum doctores Hebræi magnum dicunt fuisse tremorem, qui erat Dei admonitio, vt ad pœnitentiam conuerteretur: vitam etiam illi tribuisse longissimam, ita vt septem suas generationes viderit, fuit (vt ait Diuus Ambrosius) quia Deus, vt se corrigeret expectabat. Antequam Deus mundum vniuersali diluuio obrueret, centum annis ante iussit Noe, vt arcam fabricaretur, qua etiam homines minari voluit, vt sese conuerterent. Antequam Deus turpissimas illas vrbes Sodomam, & Gomorrham incenderet, misit antea Loth, qui generos suos moneret vt antequam vrbem Deus deleret egrederen-

Genes. 3.

2

Gene. 4.

D. Ambros. Genes. 7.

Genes. 19.

derentur. Ante quã Pharaonem, & exercitum ſuũ rubri maris flu- Exod. 3. vſq;
ctibus mergeret, miſit Moyſen, qui coram eo tot ſigna faceret, vt 12.
conuerteretur. Hanc ob cauſam dixit Dauid, dediſti metuenti- Pſalm. 59.
bus te ſignificationem, vt fugiant à facie arcus, vt liberentur dile-
cti tui. Auceps, vt quieſcat in ramo auis ſpectat, & tũc iaculatur, Simile.
vt certior ſit ictus, quia eam optat occidere. Deus autem, non ita,
ſed antequàm iaculetur, monet, & minatur, vt caueant illi, quos
vulnerare vult, & ſagittas ſuas euitent. Pœnæ etiã iſtæ tempora-
les, quibus nos in hac vita punit, minæ ſunt, nè in æternas incida
mus, quemadmodum quod natura corrumpit, ex accidenti cor-
rumpitur, quia præcipuus eius finis rei ſibi ſimilis productio eſt,
non corruptio: vt in igne apparet, qui lignum corrumpit, vt ig- Simile.
4 nem ſibi ſimilem generet, non vt lignum præcipuè corrumpat,
quod corrumpit, quia generare non poſſet, niſi corrumperet. Ita
etiam præcipuus Dei finis in huius vitæ ſupplicijs, eſt nos deifica
re, & ſibi ſimiles gratiæ participatione efficere, & quia vnum ex
medijs aptioribus ad hoc efficiendum eſt, nos caſtigando, & fla-
gellando corrumpere, ideò ſæpè hoc præſtare ſolet. Dignum au
tem animaduerſione eſt, Dei ſuppliciavocari eo in loco à Dauid
arcum, duas ob cauſas, primum quia quemadmodum iaculator
antequam ſagittam emittat arcu priùs feriat ſibi pectus neceſſe
eſt, dum remittitur arcus & reflectitur: ità & Deus antè quam pu
niat homines, ſeipſum prius in ſuo diuino pectore ferit: vt pa-
tet in Geneſi, vbi dicitur: tactus dolore cordis intrinſecus, dele- Geneſ. 6
bo (inquit,) hominem, quem creaui. Magnam vim habent, &
emphaſim verba illa, delebo hominem, quem creaui: ideſt opus
5 hoc, quod præcipua quadam ratione meum eſt quod tantopere
amo, eius peccatis cogor, vt deſtruam. Hoc quod dicimus ferire
ſe, dum punit Deus, in pectore, ſignificat, ſi Deus triſtitiæ capax
fuiſſet, maximam in animo reciperet, quod cogatur (ſi ita dici po
teſt) eorum malitia, vt puniat. Secundo arcus vocantur, quia quẽ Simile.
admodũ in arcu quò magis retrahitur ſagitta, & neruus intendi-
tur eò maior eſt ictus, ita Dei ſupplicium, quo magis differtur, &
expectatur eò grauius eſſe ſolet, & hoc eſt, quod ſignificat Diuus
Paul. dicens: an diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longani- Roma. 2
mitatis contemnis? ignorans quod benignitas Dei ad pœniten-
tiam te adducit: ſecũdum autem duritiam tuam, & impœnitens
cor theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij

Dei,qui reddet vnicuiq; secũdũ opera eius. Notate verbũ illud, 6
thesaurizas tibi irã. O rẽ terribilẽ,cogita peccator quid facias:nã
quò plura peccata cõmittis,eò maiorem iram tibi thesaurizas,&
accumulas in Dei pectore. Cũm verò minus id cogitabis miseri
cordiæ septa frangẽtur,& repẽtè ira erumpet,vt cum magni ali-
cuius fluminis septa euelluntur. Quid igitur tibi fiet infœlix
cũm Dei ira tot dierum spatio accumulata supra te cadet? O si
hæc cogitaretis nec Dei longanimitate,& patientia,qua vos ex-
pectat, abuteremini: nè in maiorem condemnationem posteà
mutaretur. Quemadmodum diximus vnam ex rebus, in qui-
bus Dei elucet misericordia, esse quod minatur prius, & mo-
ner,antèquàm puniat: ita etiam vna ex rebus,in quibus miseria
nostra ostenditur est, quòd nullam ex his admonitionibus, &
minis percipiamus vtilitatem;vt nec percepit Cain, nec diluuij 7
Genes.4 homines, neque generi Loth,neque Ægyptij. Et quamuis Deus
Genes.7 miseriam nostram cognoscit,& eius minas nos paruifacere vi-
Genes.19. det, tamen non cessat solita sua misericordia vti, & ita pollice-
Exod.14. tur in hodierno Euangelio ante vltimum illud iudicium futura
signa,vt moneat malos,qui ea tunc videbunt, & etiam nos,qui
nunc ea futura audimus. *Erunt* (inquit) *Signa in Sole, & Luna.*
Quasi dicat, sint homines quantumlibet mali, non ideò eos mo
nere desistam. Non vacat mysterio,quod cùm verum sit, Dei se
creta prophetis per Spiritum sanctum alijs alia fuisse reuelata;
& ita hi de passione scripserunt, illi verò non: hi de incarnatio-
ne,illi nequaquam,& sic de alijs. Verùm vltimum hoc,& terri-
bile iudicium,fuit prophetarum ferè nulli occultum, omnes de
eo scripserunt:quia nimirum vidit Deus plurimum referre, vt 8
Esai. 40. illud nobis semper versaretur ob oculos. Et ita dixit Esaias,
Nunquid non scietis? nunquid non audistis?nunquid non an-
nuntiatum est vobis ab initio?nunquid non intellexistis funda
menta terræ?qui sedet super gyrũ terræ,& habitatores eius qua-
si locustæ,quæ in cophinis colliguntur, & mittuntur in foueã,
nè lædant terram. Hoc omne fuit vt nos deterreret, & ad nos
1. Ad Cor.11 præparandos incitaret. Quia(vt Paulus ait)si nosmetipsos diiu-
dicaremus, non vtique iudicaremur. Hoc autem iudicium, quo
nos ipsos iudicare debemus,cum iustitia fieri debet. Hæc enim
Psal.96 duo necessaria sunt ad animæ reparationẽ. Nã(vt ait Dauid) iu
stitia,& iudicij correctio sedis tuæ. Dei sedes anima est, quæ si

per

9 perdita est,& tanquam sedes fracta stridet,vt Deus sedeat in ea, necessarium est,vt duo illi artifices,iudicium & iustitia eam resarciant,iudicium ad intellectum pertinet, qui si inquisitionẽ faciat conscientiam,quæ ita accusat inueniet.Fur es, qui alienã rem possides:Murmurator es, qui proximum tuum infamia affecisti: Gulosus es,carnalis,& sic de singulis. Iudicet igitur intellectus ex huius fidelissimi testis accusatione, & lata sentẽtia supplicium quod sibi meruisse videbitur imponat. Adsit mox iustitia, quæ iudicatum exequi facere debet, quod ad voluntatem pertinet, iudicium mei intellectus me tanquam lasciuum, &carnalem condemnat:volo igitur me affligere disciplina, ieiunio,cilicijs,condemnat me iudicium, vt furem, restituere volo aliena,& mea largiri pauperibus, & sic de alijs.Hoc enim modò Dei sedes, quæ anima est, reparabitur, vt in ea diuina maiestas quietè sedere possit.Hanc ob causam Esaias Dei nomine ait; si Tho. 2.2.q. 58.art.4 Esai.1

10 fuerint peccata vestra,vt coccinum,quasi nix dealbabuntur; & si fuerint rubra,quasi vermiculus,velut lana alba erunt,idest,si erunt peccata vestra sanguine tincta, & purpureo colore infecta,ex nigris vt anteà erant,alba fient vt nix. Ita hæc verba exponit Tertullianus. Quo significatur secundum huius grauissimi doctoris declarationem,sanguinem voluntariè pro Iesu Christo effusum,& lasciuientis carnis afflictionem tantæ vis esse,& efficaciæ,vt Deum placare possint:& vt ipsa peccata pulchra videantur efficere. Non quia peccatum colorem vllum habeat, cùm rectitudinis priuatio sit: sed quia causa est cur homo sanguinem effundat,& se Deo per pœnitentiam reconciliet. Hoc autem iudicium,quod tecum ipse facere debes, statim tibi faciẽ Tertullia. li: 2.cõtra Marcionem.

11 dum est, cum nescias hodie nè an cras vocabit te Deus ad iudicium.Dicit Dominus: cùm vadis cum aduersario tuo ad principem in via,da operam liberari ab illo. Quo in loco vtile nobis consilium tradidit, vt nimirum dum in hac vita sumus, quæ est veluti via,ab aduersario nostro liberemur,ante quam ad iudicis præsentiam deueniamus.Hoc accidere solet duobus litigãtibus. qui sæpè antèquàm in forum veniant de componenda lite consentiunt. Aduersarius noster syndæresis est illa rationis,& conscientiæ stimulus,qui nos perpetuò pungit,& semper nobiscũ est:cùm hoc inuita cõsentire debem⁹,& quod monet efficere,vitã nostrã corrigere,&tot culparũ onera exanimo deponere. Syn- Luc.12

D. Tho. 2. 2. q. 44. & Scot. in 2. d. 39 deresis in intellectu est, vt ait Diuus Thomas, & Scotus Doctor subtilis. Et est scintilla animæ viua, quæ semper hortatur ad bonum: & quia malus in hac vita semper huic syndereſi repugnat: voluit Deus æquissime, vt hæc syndereſis, quæ in hoc mundo nos inclinabat ad bonum, in alia vita tãquã tortor crudelissimus nos torqueat, qui vermis remordens appellatur. De quo Esaias, vermis eorum non morietur. Et ideò (ait Dominus) dum sumus in via, vt demus operam, cum hoc aduersario trãsigere: & addit causam nè fortè trahat te ad iudicem. Vbi illud ne fortè significat certè & absq; vlla dubitatione: vt, Ne mittas margaritas ante porcos nè fortè conculcent eas. Nulla enim dubitatio est quod conculcabunt. Quod autem inferius ait: quod iudex eijcite iubebit in carcerem è quo non exibis, donec nouissimum minutum reddas, illud donec, non significat, quod aliquando exibis: vt alibi dicitur: coruus non est reuersus donec siccarentur aquæ: & tamen nunquam est reuersus. Et alio in loco, sede à dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ, nõ significat quod post gentium conuersionem ad Christi fidem non sedebit Christus ad dexteram patris: sed quod perpetuò sedebit. Et iterum orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna. Nunquam enim auferetur de cælo luna: & ita illud, donec, perpetuitatem significat. Diuinum profectò & cæleste consilium, quo vtimini fratres charissimi per reuerentiam illius Domini, qui illud tanto cum amore & salutis nostrę desiderio dedit, cogitate, quòd nisi nũc in via cum aduersario trãsigitis, nullum posteà coram principe remedium erit. Audite quid de hoc cælesti principe Diuus Paulus dicat, quem (inquit) proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum, in sustentatione Dei, ad ostẽsionem iustitiæ eius in hoc tempore. O verba suauissima digna, vt amoris visceribus, & gratiarum actione excipiantur, in quibus ait Diuus Paulus quod vna ex rebus, in quibus potissimum Dei iustitia consistit est, peccata ignoscere, & homines sanctificare. Iustitia enim virtus est, quæ suum vnicuique tribuit. Iustitiæ species videtur esse, vt ignis calefaciat, nix refrigeret, quia operationes sunt, quæ horum naturæ debentur. Cum autem sit natura Dei pijssima, æquum est, vt peccata ignoscat. Et quemadmodum agentiũ naturalium

Genes. 8 Psal. 119 Psalm. 71 Matth. 5 Matth. 7 Roma. 3 Similes

12 13 14

vis

15 vis, nulla in re magis cognoscitur, quàm cùm alia in se ipsa conuertunt: ita infinita Dei iustitia cognoscitur plurimũ, cum peccatores in bonitatis suæ similitudinem cõuertit, vt ignis vix ex ligno ignem efficit. Et ideo peccatorum iustificationem vocat. D. Paulus diuinæ iustitiæ ostensionem: & ita dum viuimus in seipso Deus iustitiam exercet, post mortẽ exercebit in nobis. Quare addidit, in hoc tempore: quia nunc Deus efficit quod eius bonitas iustissime petit & ideo hoc est bonitati ipsi iustitiam facere postea verò id quod malitia nostra merebitur faciet. Quamobrem plurimum nobis refert in hoc tempore hac opportunitate vti: quia (vt ait Sanctus Dionysius) quod angelis fuit casus, & obstinatio, hoc hominibus pessimis est mors, ne postea à peccato recedere possint. Quare verba illa, quæ scripsit Hieremias exag- S. Dionys. li. de diui. no. Hiere. 17

16 gerationis causa peccatum Iudæ scriptũ est in vngue adamantino, stylo ferreo, illis conuenire optime videntur, qui in peccato moriuntur: & hoc est mysteriũ illud, cur cùm adduxerunt ad Christum Redemptorem nostrum adulteram, ipse digito scribebat in terram, ibi enim eorum, qui aderant peccata scripsit, vt glossa ait. Ea autem in terram scribere voluit, vt significaret quãtum huius tẽporis peccata differant ab ijs, in quibus moriemur. Nam quemadmodum quod in terra scribitur minimo quoque vento tegitur vt non appareat: ita peccata, quæ nunc habemus in anima contritionis & pœnitentiæ actu (vt par est) qualificato teguntur. Et ideo dixit Dauid de veris pœnitentibus, beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Verum post mortẽ scripta peccata sunt in vngue adamãtino, & sty- Ioan. 8 Glossa ibi. Psal 31

17 lo ferreo quia nunquam deleri poterunt. Quam ob causam monet nos Spiritus sanctus dicens: memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, quando tenebrescent videntes per foramina: quando ibit homo in domum æternitatis suæ, antequam conteratur hydria & confringatur rota super cisternam. Seruias Deo frater in iuuentute tua (ait Spiritus sanctus) magna omnino esset impudentia siquis regem inuitaret piscium spinis corrosis, carnium ossibus, & pomorum corticibus, quæ omnia stomachum illi mouerent ad vomitum. At quid aliud est defatigata senectus, nisi adolescentiæ spina? os corrosum, cortex putridus? & vis tu ò peccator Sathanæ in iuuentute tua seruire, vt postea Deo in senectute seruias? magna Eccles. 12

omnino impudentia eſt. Offer, offer Deo infinitæ maieſtatis 18
ætatis tuæ optimum; & illi maturè ſeruias. Videntes per forami
na, ſunt animæ potentiæ, quæ vident nunc per foramina, ideſt,
per bona & mala, quæ in hac vita recipimus. Cùm magnũ ali-
quod vobis ſolatium ſuccedit, & gaudium, foramẽ illud eſt per
quod anima cæli bona, & gaudia cõſiderare debet, dicens; ſi hæc
momentanea, & corporalia gaudia, ita delectant, quid cæleſtia
facient, & æterna? cùm aliquid aduerſi ſuccedit, foramen eſt, per
quod anima inferni tormenta conſiderare debet, dicens: ſi hic
labor, & dolor tam paruus tam breuis, videtur tam durus, & dif-
ficilis ad tolerandum; quàm dura quâmq; difficilia æterna in-
ferni tormenta videbuntur? igitur antè quàm tenebreſcant vidẽ
tes per foramina cõuertere ad Deum. Quandò autem tenebre-
ſcent? certè in morte. O quàm confuſę & attonitę tunc erũt ani 19
mæ noſtræ potentiæ, cogitantes poſt horã aut dimidiam, dua-
rum ſortium tam inæqualium, vnam eſſe recepturas pœnam,
aut gloriam æternam. O Deus immutabilis, quomodo hęc cogi
tantes non contremiſcimus? ait præterea quandò ibit homo in
domum æternitatis ſuæ. Ait ſuæ; quia boni aut mali æternitas,
quã in alia vita habituri ſumus noſtra eſt, quia noſtris debetur
D. Aug. lib. 14. de ciuit. Dei. c. 28. operibus. Hæ ſunt duæ illæ ciuitates, quas D. Auguſtinus ait:
duos amores efficere. Duo amores fecerunt duas ciuitates amor
Dei vſq; ad contemptum ſui fecit ciuitatem cæleſtem, & amor
ſui vſq, ad contemptum Dei fecit ciuitatem infernalem. Spe-
cta igitur quis nam amor eſt tuorum operum finis, & quàm pri
mum remedium adhibe, antequam conteratur hydria, & cõfrin
gatur rota ſuper ciſternam. Hic mundus ciſterna appellatur, nõ 20
fons, quia voluptates, honores, & cætera huius mũdi bona, ſunt
tanquàm aqua ciſternæ quæ breui conſumuntur, omnia aquæ
ſunt mortuæ, & corruptæ, quæ nũc vento, nunc calore ſiccan-
Simile. tur. Eſt quis diues, & proſperus vanæ gloriæ, & ambitionis au-
ra inflatus, magnos ſumptus facere cœpit, breui diuitiæ exhau-
riuntur. Quid huius ciſternæ aquam exſiccauit? vanitatis, & ſu-
perbiæ ventus. Alius auaritiæ calore, & deſiderio acquirendi
correptus pluribus ſe negotijs implicare voluit, defecerunt ij
quibus cũ negociabatur & amiſit omnia. Quid ciſternæ huius
aquam exhauſit? nimius cupiditatis calor. Videtis igitur quàm
propriè vocetur mundus ciſterna. Rota verò homo eſt, qui tan-

quam

21 quam rota nunc lætus nunc triſtis, nunc ſanus, nunc infirmus, nunc pauper, nunc diues circumagitur. Hydria verò è fragili luto, corpus hoc eſt: hac hydria, & hoc luteo vaſe homo tanquam noriæ rota ex mundi ciſterna voluptatum, & vanitatum aquas haurit. Omne enim quo hic fruimur corpore hoc miſerabili, & infœlici colligitur. Igitur antequam morte hydria confringatur & rota, creatoris noſtri prius recordemur neceſſe eſt. O fratres mei vllam ne vobis vtilitatem hæc, quæ dicimus allatura ſunt, quæ non ſolum carnea, & humana corda, ſed lapides prope ipſos mouere poſſe videntur? Cauete obſecro vos, ne verba iſta tortores veſtri aliquando fiant, ita vt quo plura audiſtis eò etiam plura ſint futura tormenta. Hoc vt vobis perſuadeat, agit hoc loco Deus de ſignis, quæ eius aduentum præceſſura ſunt di-

22 cens. *Erunt ſigna in Sole & Luna.* Erunt, vt ait. B. Bonauentura, ſigna, quàm terribilis ſecundus eius aduentus futurus ſit: quandoquidem tam timēda ſigna præcedent. Erunt tanquam admonitio, quæ condēnationem præcedent. Quemadmodum in cæli tempeſtatibus antequam tonet fulgura videmus: ita ante horribilem illius diei tempeſtatem antequam tonitruum diuinæ ſententiæ audiatur, hæc ſigna tanquam fulgura ſpectabuntur. Bonau. in 4. Simile:

Erunt ſigna in Sole & Luna. O Deus infinitę miſericordię, quidnam in te Sol, Luna, & planetæ alij peccauerunt: vt eos punire velis, & ſua illos luce, & pulchritudine priuare? Non enim ideò peccauerunt, quia peccatoribus inſeruirent: vt nimirum intelligaris quanto odio Deus proſequatur peccatum, cùm non ſolum peccatorem puniat, ſed ea etiam, quæ peccato ſeruiebant, quã-

23 uis inſenſibilia ſint. Cùm Holofernes viciſſet terram Madian, Iud. 2
deſcendit in campos Damaſci in diebus meſsis, & ſuccēdit omnia ſata, omneſque arbores, & vineas fecit incidi: & cecidit timor illius ſuper omnes inhabitantes terrā: ita omnia deſtruet, & euertet Deus, malos, vt ſe conuertāt, deterrens. In regis Pha- Ezech. 32
raonis figura minatur Deus, quam eo die ſtragem facturus ſit, his verbis. Et operiam, cùm extinctus fueris, cælos, & nigreſcere faciā ſtellas eius, ſolem nube tegam, & luna non dabit lumen ſuum, omnia luminaria cæli mœrere faciō, & dabo tenebras ſuper terram tuā, dicit Dominus. O infœlix peccator omnia tua cauſa plorant, tu verò durus, tuique oblitus non ploras?

Erunt ſigna in Sole & Luna. Imitabitur Deus medicum, qui,

cum

Simile. cum videt, infirmum regulæ quam illi præscripsit, obtempera- 24
re nolle: sed quicquid libet quamnis noceat, comedere velle:
comedat (inquit) & moriatur. Venit Christus redemptor no-
ster, in hunc mundum, tanquam lux, quæ illuminat omnem
hominem & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.
Ioan. 3. Quare dixit Deus, ita tenebras & peccata amatis? His tamen ci-
bis quamuis noceant, delectamini. Mutentur igitur lucidissimę
omnium creaturæ in tenebras, satiate vos tenebris, & cum illis
moriamini quandoquidē tantopere illas amatis. *Et in terris pres-*
D. Bernard. *sura gentium.* Ideo B. Bernard. ait: O quam angustæ erūt tūc viæ
reproborum quò fugiet tunc miser peccator, non enim poterit
ascendere sursum, quia ibi erit iudex iratus, de cuius ore procedit
gladius bis acutus, nec à dextris, quia ibi sunt peccata eum accu-
santia nec â sinistris, quia ibi sunt dæmones eū accusantes, neq; 25
intra se quia ibi erit vermis conscientiæ remordax. Sed quid mi
rum ita peccatores timere, *Nam & virtutes cœlorum mouebuntur,*
ait Dominus: angeli ipsi reuerentiæ quodam timore contremis-
Similes cent: tanquam filius dilectus, qui cum patrem iratum videat ser
uos virga punire, quamuis certo scit, quod se non magis quam
pupillam oculi tanget tamen deterritus tremit. Tunc tubæ so-
Apoc. 20. nus excitabit omnes. Et vt ait D. Ioannes, Et dedit mare mor-
tuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederūt mortuos suos,
qui in ipsis erant. Quid tunc erit videre mare, & terram, tot mor
tuorum corpora parere, & tot nationum exercitus vndique ex
diuersis orbis terrarum partibus in vnum eundemq; locum con
currere? Stabunt ibi potentes qui hic tanta cum pompa, & tam
inflati steterunt in magna humilitate & confusione. Oculi (in- 26
Isai. 2 quit, S. Isaias,) sublimis hominis humiliati sunt, & incuruabitur
altitudo virorum exaltabitur autem Dominus solus in die illa,
quia dies Domini exercituum super omnem superbū, & super
omnem arrogantem, & super omnes cedros Libani & super om
nes quercus Basan, & super omnes montes excelsos, quibus no
minibus varia peccatorum genera significantur.

Et tunc videbunt filium hominis cum potestate magna, & maiestate.
Malorum nullus Christi redēptoris nostri diuinitatem videbit.
Quia vt ait B. Augustinus, Oculi eorum erunt improportiona-
Aug. lib. 1. de Trini. c pen. ti, sed gloriosam eius humanitatem videbunt: ex quo magno af-
ficientur dolore, quia oculus infirmus magnum lumen videndo

offendi-

27 offenditur. Et præterea quia tunc diuina præſentię ſuæ luce omnes eorum malitiæ patefient: & minimæ quæque cogitationes. O quot tunc mala inuenientur, quæ hic bona videntur. Accediti- Simile.
tis ad frumenti aceruum, qui in area eſt, & cum cribrare incipitis nihil exit præter paleam: acceditis ad alium, & exit frumentum abſque vlla palea: cum eo die opera noſtra diuinæ iuſtitiæ cribro decutientur, palea ne an frumentum exibit? Cûm ſacerdotis, religioſi, iudicis, prælati, prædicatoris munus, cùm ieiunia, eleemoſynæ, orationes noſtræ, eo diuino cribro purgabũtur, palea exibit è multis, quia omnia vanitatis plena fuerunt, ex alijs autem frumentum, qui ſolum Deũ tanquam finem in ſuis actionibus habuerunt.

Videbunt filium hominis. O Chriſte animarum ſponſe ſuauiſsime
28 cur cũ diabolo pugnaturus tanquam agnus veniſti, nunc verò hominem iudicaturus tanquam Leo venis iratus? contra diabolum veniſti inermis, & nudus, contra hominem venis cum poteſtate, & maieſtate magna. Similem omnino rem narrat ſacra 1. Reg. 17.
ſcriptura de Dauid, qui cum Gigante Goliath pugnaturus arma depoſuit, & tanquam paſtor pugnauit, & vicit inermis, cum verò vlciſci voluit Nabal Carmelum, qui ruſticus erat, armatus & magno ſuorũ exercitu profectus eſt. Figura hæc fuit eius, quod Ieſus Chriſtus redemptor noſter facturus erat: nam in primo aduẽtu venit, vt culpas redimeret, & pro ijs labores ſubiret, & mortem, & ideò ita venit, vt pati poſſet. Sed in eo iudicij die in quo culparum rationẽ exacturus eſt, vigore, & ſeueritate indutus aduenier. Pauperem & humilem in priori aduentu veniſſe artifi-
29 cium fuit, vt diabolum fallendo vinceret (vt canit Eccleſia) ars vt artem falleret, & medelam ferret inde, hoſtis vnde læſerat. Et prę terea, quia in priori aduẽtu venit noſter: in ſecundo autem veniet ſuus. Et ideò tunc cùm noſter venit, more noſtro venire voluit, ſeſe miſeriæ noſtræ accõmodãs: cũ vero veniet ſuus more ſuo veniet cum poteſtate magna & maieſtate. Ibi clamabunt angeli, Pſal. 92.
& iuſti dicẽtes: exaltare qui iudicas terram redde retributionem ſuperbis, id eſt, conculca Domine hos malos, qui ſeruos tuos in mundo ita conculcabant. Hoc illud eſt, quod dicitur. Stabunt iu Sapient. 5.
ſti in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt. Idem Moyſes qui Deum aliquando rogabat, vt plagas à Pharaone auerteret: vt patet in pluribus locis Exodi cûm eum verò obſti-

natum

natum vidit, idem extendit virgam, vt eum Deus eiusq; exercitum maris fluctibus mergeret. Quemadmodum pater, qui poſtea quam filium virga puniuit, vt ei blandiatur: accipe (inquit) fili mi hanc virgam & proijce in ignem: ita etiam Deus iuſtos in hoc mundo malis tãquam virga verberauit: tunc vero eis has virgas tradet, vt in ignem proijciant per approbationem ſententiæ. Tunc bonos pio & hilari vultu reſpiciens, ſuauiſsima illa verba dicet. Venite benedicti patris mei, &c. O verbũ benedictũ. O inuitatorium glorioſum ô beatos illos, qui hanc vocationem audituri ſunt. eſuriui enim, &c. O quã ſalutaris eſt communis illa D. Ambroſij ſententia, ſola miſericordia comes eſt defunctorũ. Nec ſolum comes erit in iudicio, verum etiam in hora mortis. Certum eſt, quotquot hic ſumus, ex hac miſera vita citô eſſe migraturos, in quo diſceſſu deſertos nos inueniemus, & ſolos, Rex an Papa, & totius orbis monarcha ſis nihil refert: ſolus in eo itinere profecturus es: non te comitabuntur ſerui, non amici, nõ affines, nõ dilecti filij, non chariſsima vxor, nõ diuitiæ, quas tãto labore acquiſiſti. Omnis huius vitæ pompa cadauer tuum ad ſepulchrum vſq; comitabitur: tua verô anima ſola ſine vllo comitatu ibit, vt præteritæ vitæ diuino iudici rationem reddat, quæ erit potẽtium admiratio, qui horror, qui tanta ſeruorum turba in hac vita incedebant: cum ſe in horribili illa regione ſolos videbũt? in tãta igitur ſolitudine ſola miſericordia comes erit, & alia bona opera. Et ita cæli illa vox dixit. Opera enim illorum ſequuntur illos. Hæc non ſolum te ſequẽtur, verum etiam defendent, & pro te intercedẽt: nõ res, quas tãta cũ ſolicitudine accumulaſti, ſed quas cum pietate diſtribuiſti. Si cõtra te cõſurgẽt dæmones, audi quid dicat Spiritus ſanctus. Super ſcutum potẽtis, & ſuper lanceã aduerſus inimicũ tuum, ipſa pugnauit. Quis tam durus, & ſibi ipſe inimicus erit, qui ſeſe optimis his ſocijs munire nõ cogitet, qui tam vtiles eo die futuri ſunt? & quoniã malos illis deſtitutos videbit, irato vultu, & horribili voce clamabit, Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternũ. O æquiſsime iudex, cur ais, æternũ? Repugnare hoc videtur illi ſentẽtiæ, quãtum glorificauit ſe, & in delicijs fuit tantum date illi tormẽtum, & luctũ. Ergo ſi delectatio tẽporalis fuit, cur pœna æterna? nunquid iniquus eſt Deus, qui infert iram id eſt, pœnam æternam? Abſit, inquit D. Paulus. Sed notãdum eſt, quod ſicut cibi niſi ſtomachi calore decoquũtur, aut vomũtur

Simile.

Matt. 25.

Ambroſ. ſententia.

Apoca. 14.

Eccleſ. 29.

Matt. 25. Apocal. 18

Roman. 3. Simile.

mortales

33 mortales ſolent in corpore morbos generare ita etiam peccata, quæ cibi ſunt peſsimi animarũ, niſi in conſcientiæ ſtomacho pœnitentię calore digerũtur, nec confeſsione vomũtur, cruda in anima perpetuo & indigeſta remanent. Quare pœna illis ſimilis debet eſſe, & quia illa æternaliter ibi manent, pœna quoque debet eſſe æterna. Hęc illa eſt admiranda redemptoris noſtri ſententia: Si cęci eſſetis non haberetis peccatũ, nunc vero dicitis, quia videmus, peccatũ veſtrum manet. Quomodo manet? Manet, quia nũ quã pœnitentiã egerunt. Ideò de peccatore dicitur: nõ dabit Deo placationẽ ſuam, & pretium redẽptionis animæ ſuæ: & laborabit in æternum. Quẽadmodũ illa quę feruntur, ſimilẽ ſibi fructũ afferunt, triticũ, triticũ, hordeum, hordeũ, & ſic de ſingulis: ita etiã ait D. Paulus. Quę ſeminauerit homo, hęc & metet, quoniã ſi ſe Ioan. 9. Pſalm. 48. Gala. 6.

34 minat in carne ſua, de carne metet corruptionem, qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet in vitam æternam. Quare quia mala hæc peccatorum ſemina, perpetuo in anima manent: ideo perpetuo ex illis pœnæ fructus colligendus eſt, vt iuſti ex virtutibus gloriæ fructus perpetuo colligent. Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare: Quomodo domine homicidiorũ, adulteriorũ, furtorũ nõ recordaris? O incõprehenſibilia iudicia Dei, vt ſignificaret, quod ſi homines pij eſſent, & miſericordes cum proximis ſuis: hac ratione ſeſe ad aliorũ peccatorum pœnitentiam diſponerẽt: ideò operũ miſericordiæ tantum mẽtionem facit. Et præterea vt ſignificaret, ſi ignis debetur æternus illis, qui eſurienti pauperi cibũ nõ prębẽt, quid ijs debebitur, qui eos expilant, &

35 tot iniurijs afficiunt? Quid alijs qui alia maiora peccata commit tũt? Cocludit, D. Matth. dicens: & ibunt hi in ſuppliciũ ęternũ, iuſti autẽ in vitã æternã. Meminiſtis nè nomina, & cognomina, & titulos, quibus potentes mundus honorat, quamuis mali ſint: videte hic quo nomine Spiritus ſanctus appellet, ibũt hi. Vix habet mũdus nomẽ, quo plus aliquẽ parui faciat, quã cũ appellat, hunc, hoc nomine ibi Deus malos dedecorat. Quomodo ô Dñe, nonnè erunt ibi Reges, Pontifices, Imperatores? cur ais, ibũt hi? Quia nimirũ corã Deo mali titulo, & nomine carẽt: quamuis Reges ſint. Bonos autem quos mũdus ſtultos, reipublicę perturbatores, & hypocritas vocat, hos appellat Dñs benedictos, & honorat dicens. Iuſti autẽ in vitã ęternam. Intellexiſtis fratres chariſsimi hæc omnia? audiſtis quis bonorũ & malorũ finis futurus ſit. Matth. 25. Matth. 25.

Quos

Quos igitur sequi vultis? plurimũ ne vobis referre videtur vitia 36
deserere, & virtutũ exercitationẽ serio aggredi? decernite hoc aliquando per Christi crucifixi viscera, vt omnes tantæ maiestatis iudicẽ præueniamus, & præoccupemus faciem eius in confessione peccatorum. Ploremus nunc, ne perpetuò plorandũ sit. Nolite vobis parcere, vt parcat Deus. Oportet enim vel pœnitere vel in ęternũ ardere. Sed heu, heu, heu, quam securi, & sine vllo timore hæc audimus, & dicimus, ac si res nostra non ageretur, vel ac si fabulæ essent, & nunquam dies ille venturus sit. Cùm tamen perorauerit Dominus dicens, Cęlum & terra transibunt, verba autẽ mea non transibunt: quare merito hac die ecclesia sancta eam Diui Pauli epistolam proponit, in qua nos hortatur dicens, Fratres, hora iã est nos de somno surgere. Quisnam hæc audiens iacere in somno potest? Surgendi iam tempus est & pœnitentiã agẽ- 37
di, vt Dominus parcat, & suã nobis gratiam largiatur, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sancti Andreæ

CONCIO PRIMA.

Ambulans Iesus iuxta marẽ Galilææ vidit duos fratres, &c. Matth. 4.

Sapien. 8.

DE Diuina sapientia dicitur, attingit à fine vsque 1
ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. Quo significatur, quòd quamuis diuina sapientia potentissima sit, nullam tamen rebus vim infert, sed regit & disponit omnia suauiter. Cælestis doctrinæ scholam instituit, & ad eam mundi magistros vocauit Dionysium, Augustinũ, Cyprianum, Iustinum, & qui mendaciorum, & vanitatum doctores fuerant, vt veritatis & virtutis essent, effecit. Negotiationem fecit spiritualem, & actorem suum mundi mercatorem esse voluit Franciscum. Ratiocinatore egebat, vt suæ genealogiæ temporalis parentes numerarentur, & virtutes, quibus cælestis beatitudo acquiritur, recensérentur, Matthæum vocauit homi-

2 hominẽ ratiocinandi peritum. Patientiæ incudem facere voluit, *Simile.*
& quemadmodum in fabri ferrarij officina ex malleo sæpe fit in
cus, ita Saulum vocauit, qui cum malleus esset, qui Sanctos tor-
quebat: ac percutiebat, ex malleo, patientiæ incus in Ecclesia fie-
ret. Et ita cum diceret Ananias, Domine, audiui à multis de viro
hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem, respondit *Acto. 9.*
Dominus, Ego ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine
meo pati? quasi diceret, Si hucusq; malleus fuit, sanctorum tor-
tor, posthac patientiæ incudem efficiam. Piscari voluit animas,
piscium vocauit piscatores. Sciebat enim quãta cum cura, & pa-
tientia trium, aut quatuor minutorum piscem piscantur. Ex quo
intelligitur quanta cura, & patientia piscatoribus hominum, qui
tanti precij sunt necessaria sit. Videtis igitur quanta cum suaui-
3 tate diuina sapientia regit omnia, nec suas hominibus artes eri
pit, sed potius perficit. Est etiam animaduersione dignum,
quòd idem Dominus, cum Deus sit, qui lapides filios Abraham
facere potest, & ignorantibus scientiam, & sapientiam largiri, ta
men ad diuersa officia diuersos elegit homines. Ita Diuus Pau- *Ephe. 4.*
lus affirmat, dicens. Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam
autem Prophetas, alios Euangelistas, alios autem pastores, & do
ctores ad consummationem sanctorum, in ædificationem corpo-
ris Christi. Et hos aliquam humanarum rerum experientiam ha-
bere voluit: vt inde ad spiritualia duceret. At non ita nunc mun-
di Reges, & Principes facere solent, sed illi, quem plus amant,
omnia imponunt officia, ac si hominum esset inopia. Et ita ho-
mini literato, qui nihil scit, nisi libros suos volutare & legere, bel
li aut pecuniæ administrationem tradunt, cuius nullum habet
4 vsum, & experientiam: ac si esset illa quæ in chartarum ludo ap-
pellatur (*Malilla*,) quam nunc Regem, nunc equum vt libet fa-
ciunt. Ex quo magna in regnorum gubernatione perturbatio se
quitur. Eques si robustus est, & fortis vna quidem lancea pugna-
re optime poterit, duabus verò nihil faciet, & multò minus tri-
bus. Scriptor quamuis scribendi arte præstet, vno tantum cala-
mo scribere potest, & si duobus scribere vellet, aut tribus, deleret
vnus, quod scriberet alter. Est præterea notandum, quod ipse met
Dominus elegit, & vocauit homines istos, vt eius essent mini-
stri, & non per aliam personam. Quod etiam Diuus Paulus no- *Gala. 1.*
tauit de se ipso dicens, Paulus Apostolus nõ ab hominibus, neq;

per homines, sed per Iesum Christum', & Deum patrem qui su- 5
scitauit eum à mortuis, & alijs in verbis paulo antecitatis dixit:
Ephe. 4. & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Vbi plurimum ponderandæ sunt duæ illæ dictiones, & ipse, quæ magnam vim habent, & emphasim. Quia cum dixisset Diuus Paulus de ineffabili Iesu Christi redemptoris nostri excellentia illis verbis, qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cęlos, vt adimpleret omnia: subdidit statim, & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Quasi diceret: cum esset tantæ excellentiæ, ipse tamen ministros, suos, & seruos vocauit, & sua illis ministeria distribuit. Scire nè optatis causam, cur Reges & alij Principes malos sæpissimè seruos, & ministros habent? Causa ea est, quia eorum plures aliena sunt factura, qui eos à quibus aluntur in regum loco habent, ijs tantum seruiunt, eos venerãtur, & colunt, quia eis illuc aditum prę- 6
buerunt: domestici enim Regum, & familiares non hoc tantum contenti sunt familiares esse, sed cæteros quoq; per seipsos volũt admitti: & ita plures ab his, quam ab ipsis regibus ad officia vocantur, & eliguntur.

Notandum præterea est, quod hos apostolos inuenit Dominus, alios quidem piscantes, alios autem reficientes retia (vt ait sanctum Euangelium) *Vidit Iesus Simonem & Andream mittentes retia in mare, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius reficientes retia sua.* Nunc vero si oculos ad aliquam Christianorum rempublicam conuertitis omnes fere videbitis piscantes, nemo reficit retia: & quamuis in republica plurimæ sint fracturæ vix tamen est, qui resarcire velit: & tot malorum, quæ in ea sunt, minori saltem re-
Philip. 1. medium aliquod afferre: hoc etiam suis temporibus. D. Paulus deplorabat, qui omnes (inquit) quæ sua sunt quærunt, non quę 7
Iesu Christi. *O valame la beatissima Trinidad.* quæ miseria est, tot actã varios piscatores in mũdi huius mari videre, hi diuitias, illi honores, hi voluptates, illi dignitates, hi beneficia & prelaturas illi principum familiaritates piscãtur: & propter hæc omnia ad mirationem parit, quot sint retium genera, fallaciæ, mendacia,
Gene. 25. assentationes, munera, hypocrises. Quot retia tendit auarus, vt proximi sui pecuniam capiat? Cum veniisset Esau de agro lassus à fratre Iacob petijt, vt sibi aliquid daret, quo se reficeret: cui cum diceret Iacob, vende mihi primogenita tua, respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? & ita lętis edulio, sua

ab

8 ab illo primogenita emit: qui quamuis in hoc non peccauit, cum sciret Dei sententiam: quia illis verbis, seruiet maior minori, dixerat, sua esse primogenita, & ea posse se quoquo modo acquirere, quemadmodum neque Hebræi peccauerunt cum spoliauerunt AEgyptios quia ea omnia illis AEgyptij debebant, vos tamen grauissime peccatis, qui cum proximum vestrum necessitate cõpulsum videtis, dicitis: vẽde vineã, aut possessionem minoris pretij si meas vis lentes comedere. Ita ne? Vineam illi eripitis? at diabolus animã vobis (quod peius est) eripiet. O infœlices, qui odoribus pleni, & sericis vestibus vestiti superbe inceditis, quas siquis premeret: pauperum (credo) sanguinem eliceret, nec cogites miser lentes tantũ vendidisse, sed animam etiam, & vitam ipsam sępissime vendidisti: vt affirmat Spiritus sanctus dicens: auaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis? nihil est ini- Exod. 22. Eccles. 10.

9 quius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam suã venalem habet, quoniam in vita sua proiecit intima. Vide, vt eo loco Deus auarum quodammodo depingat, qui animam suam in manu venalem habeat: vt minimo quoq; pretio vendat. Vbi auaritia regnat nulla est conscientia: & ideò nihil scelestius. Auarus rarò ad senectutẽ peruenit, quia sese lucri desiderio torquet, ac macerat. Et hoc significat in vita sua proiecit intima sua, tanquam sese euisceret. At quid dicam de ambitiosorũ retibus, vt dignitates, & officia consequantur? vix iam est qui obtineat dignitatem nisi eam sibi negotietur, & ambiat. Ait D. Ioannes vidisse se belluam de terra ascendentẽ, cuius tanta erat potẽtia, vt factura esset nequis posset emere, aut vendere, nisi qui habet characterẽ bestię. Et ait apo- Apoc. 13.

10 stolus, hic est pãtiẽtia, & fides sanctorum. Bellua ambitio est, quę iam ita dominatur, vt qui se illi non subijcit, vix viuere possit: & ideò magnã habeant fidem, & patientiã sancti necesse est, ne affligantur, & doleant, dum vident prauos hominũ, corruptosq; mores. De his omnibus dicere possumus illud Isaię telas araneę texuerũt, in aranea omnes peccatores repręsentãtur, superbus significatur, quia aranea caput habet paruum, pedes autem longos, & plures. Solet autem è suorum viscerum filis suspensa incedere: ita superbus, qui paruo est capite, id est, parum sapit, & tamen plurima habet, & longa imperandi desideria, & semper è suorum negotiorum, & prętensionum filis suspensus incedit. De apibus refert Plinius: nihil eis plus nocere, quàm si ad eas aranea Esai. 59. similc. Plinius.

ingressa suas ibi telas texat, eas enim suo veneno corrumpit: 11
apum vas est capitulum, consistorium, monasterium, vbi boni tanquam apes conueniunt, vt mel fabricentur, id est, vt cælestibus & diuinis rebus occupentur, & alijs ad rempublicam pertinentibus quo si superbus, aut ambitiosus ingrediatur, omnes veneno inficit: & negotiorum suorum telis perturbat. Inuidus quoque in aranea significatur, quæ sese, vt texat euiscerat, & consumit, ita etiam inuidus sua propria consumitur, & maceratur inuidia. Iratum etiam repræsentat, quia vt aranea ore venenum exputit, ita iratus ore venenosa verba in proximos suos vomit. Auarum quoque, quia vt aranea tenuissima, & subtilissima fila texit: ita auarus subtilia machinatur artificia, & acutas excogitat inuentiones, vt proximos fallat. Gulosum itidem repræsentat & sensualem: quia vt tota venter est, & ore texit, & præterea animal 12
est sordidissimũ: ita & gulosus totus vẽter est, omnis eius actio, & loquutio est comedere & bibere, & hinc sordes, & sensualis turpitudo nascitur. Accidiosum etiam, & pigrum repræsentat, quia vt aranea tua ipsius tela capta remanet, & in ea dum sedet vita insumitur: ita accidiosus suis ipsius peccatis remanet irretitus & in ijs vsq; ad mortem hærens, sese ijs explicare non curat. Itaque de singulis peccatoribus, & omnibus simul dici potest, telas araneæ texuerunt, araneę enim sunt, & tanquã araneę texunt: eorum retia nihil aliud præter quam muscas, id est, mundi vanitates venãtur, & captant. Quanto cũ dolore de hoc querebatur Dauid, di-
Psalm. 4. cens, Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? ait filij hominum, significans, quod si bestiarum filij essemus, quę nihil aliud cogitare debent, 13
quàm nasci & mori: mirum non esset: res humanas, & terrenas tãta cum solicitudine quęrere: cùm nihil in futura vita expectẽt, & sperent. Sed D. Hieronymus transtulit ex Hebręo, filij inclyti mei, vsquequò ignominiosè diligitis vanitatem? quę maior exaggeratio est, creaturas tam illustres res tam viles, tanta cum ignominia quęrere. Cũ igitur omnes piscando sint occupati, vix qui in reficiendo retia occupetur inuenies, quod parui omnino in Deum amoris indicium est: cùm tam negligẽtes in eius honoris defensione simus, & cum tot fracturę (vt dixi) sint, tot mala tot scelera, tot tyrannides in Christianorũ republica: nemo resarcire, nemo remedium afferre cogitat, Gentium historię narrant,

Cræ-

14 Crœsum Lidiæ Regem filium habuisse, qui mutus natus erat: Cùmque pater aduersus Syriæ Regem proficisceretur, sustulit in pugna miles dextram, vt Crœsum ferro percuteret: quem cũ filius vidisset, qui patrem comitabatur, linguæ solutis impedimentis edere cœpit voces, & clamare, o homo caue, ne regem Crœsum occidas. Res omnino admirabilis amoris vim linguæ impedimenta tollere potuisse: nos verò qui quotidie homines suas manus videmus extollere, vt parentem nostrum cœlestem tot iniurijs afficiant, & illis filium eius Iesum Christum iterum crucifigere, muti tamen aspicimus, neque saltem vt eos lingua deterreamus, in verba prorumpimus, quamuis enim muti verè essemus, verus amor linguæ impedimenta solueret: ita vt zelo saltem proximis nostris diceremus, cauete, cauete, nolite parentem nostrum, cui tantum debemus, offendere. Quanto magis cùm muti non simus, & vnusquisque, proximum monere tam facile possit. Vnum ex potissimis medijs, vt Deus defensor noster sit, & protector, est eius honoris defensores, & propugnatores esse. Vt Ezechias fecit cùm Sennacherib, & seruorum eius blasphemias audisset, quem postea Deus vltus est. Misit enim angelum suum qui percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque milia hominum. Quo zelo in honorem Regis sui Dauid turbatur Abisai, qui cum illi maledici audiret, quare (inquit) maledicit canis hic moriturus domino meo Regi? Vadam & amputabo caput eius. Cur igitur nos non eundem animum in Dei iniurijs ostendimus? Cur non dolemus cum eum offendi videmus? Postquã Dux Iudas Machabęus exercitũ sutum ad pugnã sanctis admonitionibus hortatus esset, cùm iam pugnaturus esset (ait sacra scriptura) statuerunt dimicare fortiter, eo quod ciuitas sancta, & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus, filijs, itemque pro fratribus & cognatis minor solicitudo. Maximus autem pro sanctitate timor erat templi. Hæc omnia exempla parum nostrorum temporum zelum reprehendunt, & accusant. Quod quamuis in omnibus reprehensione dignum est: multò magis in Prælatis, in Gubernatoribus, in iudicibus reprehendendum est, quorum munus est reipublicæ fracturas resarcire. Vna autem ex rebus, quibus mederi præcipuè debent, est diuitum, & potentium in pauperes tyrannis, & violentia. Cum loqueretur Dauid de eo, quod Messias facturus erat in mundo, nor-

15

16

4. Reg. 19.

2. Reg. 16.

1. Macha. 15.

Psalm. 71.

nam posuit, ad quam se dirigere debent ij omnes, qui alijs præ- 17.
Psalm. 71. sunt cœlestis illius præsidis, & iudicis imitatione. Deus (inquit) iudicium tuum regi da. Ad quid? respondet: iudicare populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio: in quo autem hanc cum pauperibus iustitiam seruare debet? In hoc quia liberauit pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adiutor. Parcet pauperi, & inopi, & animas pauperum saluas faciet. Ex vsuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo. Vbi quatuor ponit, quibus omnia continentur, quæ cum pauperibus præstari possunt. Primum est, vt cùm diues pauperem vorare vult pauperi faueatis, & ideò ait: liberabit pauperem à potente. Secundum est, parcet pauperi & inopi. Hodie legibus pauperes tantum subijciuntur: at non ita fieri debet: sed si frangi aliquando debent in pauperum potiùs, quàm diuitum 18.
fauorem frangendæ sunt. Tertium est, ex vsuris, & iniquitate redimet animas eorum. Tu quoque curare debes, vt eos ex omni vexatione iniqua, & iniusta tributorum, & onerum impositione, quibus quotidie affliguntur defendas. Quartum est, honorabile nomen eorum coram illo, vt nimirum si pauper à te aliquid petat, citius expedias quàm diuitem. In Hebræo, loco, honorabile nomen eorum, sic habetur pretiosus sanguis eorum coram illo. Sed heu, heu, contrarium omnino hodie fit. Si quis morti dãnatur, pauper est: diues autem quamuis ea dignus sit, pecunia liberatur.

Est etiam in hoc Euangelio notandum Christum redemptorem nostrum Ecclesiam suã fundasse in duabus fraternitatibus. Nam D. Petrus, & D. Andreas fratres erant, Diuus Ioãnes, & Ia 19.
Exod. 4. cobus similiter. Cum Synagogam instituit, eam in vna tantum fraternitate fundauit, in Moyse, scilicet, & Aaron, qui fratres erant: quo significauit, in hac gratiæ lege maiorem debere esse charitatis vnionem, & vinculum: cùm maiorem lucem, & maiora beneficia acceperimus. Quantò minor esset veteris legis amor & Charitas. Cùm amicos tantum amabant, oderant autem inimi-
Matth. 5. cos: declarauit Dominus dicens. Audistis, quod dictũ est oculum pro oculo, dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alterã. Ex quo patet aliquo modo Euangelij apostatas esse, & iudaizare illos, qui vlcisci volũt iniurias. Imo ipsis

Iudæis

Iudæis deteriores esse, quia illi dentem pro dente, oculũ pro oculo petebant: nunc vero ad quadruplum. Qui mihi capillum auferet, vitam illi eripiam. O fæuitia, & immanitas diabolica, in ijs qui tam sanctam, & piam legem profitentur. Obsecro vos fratres mei per reuerentiam huius domini, qui nos in hac sancta Ecclesia tanto ac tam singulari beneficio collocauit, vt eum supra omnes: & propter eum proximos vestros amare omni studio & diligentia curetis. Audite quid dicat D. Paulus, Plenitudo legis est dilectio. Vt differt vas plenum à vacuo, ita cogitare debetis, legem sine amore, & charitate vas esse vacuum, quanuis cetera omnia legis præcepta seruentur, nisi adsit charitas, plenam legem non esse. Et in hoc sensu ea D. Iacobi verba declarari possunt: quicum de proximi amore loqueretur dixit: quicunq; totam legem seruauerit, offendat autẽ in vno factus est omnium reus. Hoc vnũ est charitas, quæ omnia implet, si adest, & si abest omnia remanent vacua. Et ita vt charitas etiam plena sit, nõ vacua, non solum in verbis esse debet, sed corde, & operibus: vt affirmat B. Ioannes. Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Nolo (inquit Apostolus) vt verba tantum sint amore, & suauitate plena: sed vt verus sit amor, non fictus, & quod verbis promittitur operibus ostendatur. Statim autem de se ait, & suis socijs. Cognoscimus quoniam ex veritate sumus: id est, veritatis nos esse filios, qui Deus est: filios veritatis, id est, veritatis amatores, eò quòd verè proximos nostros amamus, & in conspectu eius suadebimus corda nostra: id est, coram Deo, hoc ita esse probabimus, corda nostra protestibus afferentes: quoniam, si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Quia si cùm mentimur cor nostrum nos reprehendere potest, & tanquam mendaces conuincere, eò quod charitas in eo non sit, quàm lingua profitetur: quanto magis Deus nos cõuincere poterit, qui maior est corde: & ita declarans hunc locum Oecumenius ait quod dicimus, tanquã Deo inspectori dicimus.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ. *Ambulans Iesus &c. vidit duos fratres*, hoc est nostrorũ bonorũ omnium principiũ, vt Deus nos aspiciat, foelices illos in quib⁹ Deꝰ suos oculos figit. Hinc enim fit, vt vestros in eo figatis, magna profectò res est, beatos Deum in gloria illa cælesti perpetuò contemplari, sed mea quidem

Roma. 13.

D. Iacob. 2.

1. Ioan. 3.

Oecum. sup. 1. Ioan. 4.

sententia maior est, quòd Deus ipsos contempletur: nõ dico bea- 23
torum gloriã in eo consistere, vt Deus eos contempletur, nõ vt
ipsi Deum contemplẽtur, sed si illi Deum vident, & in eo suos
oculos perpetuo habẽt defixos: & ex hac visione fruitio, & bea
titudo, procedit: hoc esse quia Deus eos aspexit inde omnia eis
bona promanasse, prospiciens enim, eos prædestinauit, vo-
Simile. cauit, iustificauit, glorificauit. Vt speculi imago eum intueatur,
qui eam spectat necesse est, vt qui eam facit, eã prius intueatur.
O anima, quę Dei imago es, & oculos hic defixos habes vt illi
Psalm. 16. de quibus ait Dauid. Oculos suos statuerunt declinare in terrã
omnes cogitationes tuas, & affectꝰ in humanis rebus collocatos
habes, nunquam eos in Deum tolles, nisi in te anteà suos illę de
mittat. Quapropter roga eum omni affectu, vt te respiciat: vt ro
Psalm. 85. gabat Dauid. Respice in me, & miserere mei. Ezechiel ait de se 24
Ezec. 2. ipso ingressus est in me spiritus postquã loquutus est mihi. &
statuit me supra pedes meos. Hoc spiritualiter fit in eo, quẽ Deꝰ
respicit, & ei diuinũ suum spiritum infundit. Pedes enim, qui af
fectus sunt ante Dei ingressum supra hominem sunt, ei dominã
tur, eum premunt, & in terram inclinare faciũt. Posteà verò su-
pra pedes suos homo statuitur, suorum affectuũ fit Dominus,
Simile. eos vt decet, gubernat, & regit. Hac visione vidit Dominus hos
sanctos Apostolos, in quibus id fecit, quod Sol in conchis facere
solet, quas ad litus maris eijcit refluxus: quæ cùm clausę sint orie
te Sole aperiuntur, quibus apertis Sol reflectitur, & ita in eas in
fluit, vt humor ille crystallinus, qui intus est, congeletur, & ita
margaritæ generantur: ita duo hi fratres, Petrus, & Andreas tan
quam duæ conchę clausæ erant, simplices, & ignorãtes, ita vt pri 25
mas Hebraicę linguæ literas ignorarẽt. Cumq; sic starẽt iuxta
mare venit sol iustitię Iesus Christꝰ. *Ambulãs Iesus iuxta mare Ga-
lilææ.* qui eos diuina luce illuminãs, intellectus eorũ aperuit, vt
bonum agnoscerent, & volũtatem, vt illud amarent. Mox in eo
rum animis ita reflexus est, influẽdo in eis fidem infusam, chari
tatem infusam, & tot gratias, & excellentias, vt facti remãserint
duæ Apostolici collegij margaritæ. Sed plurimum notãdum est
cùm diceret Dominus, Venite post me, illi cõtinuò relictis reti
bus secuti sunt eũ. O beatos viros, qui diuinæ voci tã prompte obtemperauerunt. Non refert hic Euangelista, quid dixerint, sed quid fecerint. Quid dixerunt? nihil, quid fecerũt? reliquerũt

quic-

26 quicquid habebant. O fratres mei quàm cælestis doctrina hæc est scitote cælum nõ verbis, sed operibus acquiri. Cùm rationẽ in iudicio exiget Deꝰ quid proderit plurima nos esse loquutos? plurimum laudat D. Paulus Christi redemptoris nostri obediẽtiã, & citat illud Psalmi, in capite libri scriptum est de me, vt facerem volũtatem tuam: ingrediens mũdum dixit: ecce venio, vt faciam volũtatem tuam, in qua volũtate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi, semel. id est, cùm hoc executus est tunc nobis sanctificationem meruit. Magna hæc est D. Pauli põderatio, noluisse Christum Redemptorem nostrum, solo illo volũtatis actu infiniti meriti nos redimere, sed exequi eam voluisse, vt doceret nos, nè bonis tantum desiderijs, & verbis contenti essemus, sed ad opera veniendum esse. Hebr. 10. Psalm 39.

27 *Relictis retibus.* Omnia reliquerunt. Qui magnam aliquam domum fabricatur in cellis vinarijs, & reliquis locis subterraneis trabes ponit rudes, & impolitas, in cœnaculis verò, & cubiculis trabes collocat summo artificio elaboratas, quia in oculis omnium sunt, in sublimiori, & nobiliori parte. Sancti sunt in ecclesia Dei, qui reges, & imperatores fuerunt, & plurima bona temporalia habuerũt: illi autem qui in sublimiori ecclesiæ parte collocari debebant voluit Christus Redemptor noster bonis omnibus terrenis esse nudos, vt ita perfectissimi essent: horũ imitatione plurimi nunc facultates suas, & diuitias deserunt, & pro Christo se pauperes faciunt: alij verò non modò proprium, sed nè alienum quidem relinquunt (quòd maximè dolendum est.) Simile.

28 De vsurario quodam legitur, pecuniã suã in monasterio depositasse, vt ibi asseruaretur: cũmque quodã die eius conuentus religiosus iuxta arcam vbi erat pecunia oraret, diabolum supra arcã sedentem vidit: deterritus sanctus vir se crucis signo armauit, & cum interrogaret, cur hic sedes? aut quid expectas peruersissime diabole? meritò (respondet diabolus) & iure optimo hic sedeo; nam quod meum est, custodio. Quæ cum audisset monachus certiorem hac de re abbatem, fecit, qui statim arcam, & pecuniam extra monasterium eijci iussit. Liberet vos Deus à pecunia male acquisita, quæ pecunia Diaboli est, neq; eius depositum domi vestræ cõsentire velitis. Non solũ ait. *Relictis retibus*, Sed addit, *Secuti sunt eum*. Quod præcipuum est. Nam plurimi etiam philosophi diuitias reliquerunt, & tamen nihil illis profuit. Exemplum.

Diog. Laert. de vit. Philo sop.

fuit, Diogenes Laertius de Diogene Cynico refert, cũ magnam auri, & argenti summam illi Alexander offerret, respõdisse Diogenem, tolle, tolle, nõ sunt hæc munera hominum, sed onera iumentorũ. Et ideò non solum temporalia bona relinquere debemus, sed Saluatorem nostrum Iesum Christum vera eius vitæ imitatione sequi, vt hi sancti Apostoli vsque ad mortem sequuti sunt. Nam ita gratię diuites, ad fruendum gloria ibimus, ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo Sãcti Andreæ

CONCIO SECVNDA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres, &c. Mathæi. 4.

PEs est animaduersione digna, ter à Domino Diuum Andræam vocatum esse. Primò cùm staret glorioſus Baptista cũ duobus discipulis suis, quorum vnus erat Andreas, & respiciens Iesum ambulantem dixit, ecce Agnus Dei. Et tunc dug illi discipuli sequuti sunt eum dicentes: Rabbi vbi habitas: Secũdo piscium miraculo vocauit: cum laxare eos retia iussit, quod cùm fecissent copiosam piscium multitudinem cõcluserunt. Tertio hoc loco cum relictis retibus sequuti sunt eum. Ex quo colligitur tribus modis à Deo homines vocari. Primo cũ illis sui ipsi cognitionem tribuit, vt ex ea ad amorẽ paulatim deueniãt, quia nihil volitũ, quin sit præcognitũ. Gentibus hanc cognitionẽ dedit naturæ lumine: vt affirmat D. Paulus dicens: quod notũ est Dei manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoq; eius virtus, & diuinitas, ita vt sint inexcusabiles. Notate verbũ illud, intellecta, quo docet apostolus, quòd intelligens humanus intellectus naturali lumine res creatas per illas ad creatoris cognitionem venit. Hebręis præter hanc cognitionem aliam dedit clariorem, per sanctas scri-

Ioan. 1. Luca. 5.

Roman. 1.

pturas

3 ptũras prophetis reuelatas. Nos verò Christianos multò etiam magis illuminauit per suum vnigenitum filium, vt Diuus Paulus exaggerat dicens: multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quod maximum fuit beneficium, quòd si gẽtiles inexcusabiles fuerunt, multo magis Iudæi, & maximè omnium erunt Christiani. Secũda vocatio est, sui ipsius cognitionẽ homini dare, vt D. Petro dedit in eo piscium miraculo: ita vt statim ideò dixerit procidẽs ad genua Iesu: exi à me Domine, quia homo peccator sum. Eandem cognitionem habuerũt eius socij, cum ibi dicatur, quòd stupor circundederat eum, & omnes, qui cũ illo erant. Altissima cognitio est, se ipsum cognoscere. Adam omnibus animalibus nomẽ imposuit. Ait enim scriptura id omne quod vocauit Adam animę viuentis, ipsum est nomen eius. Mirum autẽ est, quòd cum cæteris rebus nomen imposuerit, nullum sibi ipsi imposuit, hoc enim nomen, Adam, appellatiuũ est, & omnibus hominibus cõmune, quamuis primo homini tribuatur vt propriũ. Quemadmodũ homo ab humo (quod terrã Latinè significat) deriuatur: ita Adam ab Adamath, quod terram Hebraice significat. Esse autem hoc nomen Adam cõmune testatur Diuus Hieronymus & D. Augustinus. Quod autẽ nullum sibi nomẽ Adam imposuerit, nõ sine aliquo mysterio factum esse dicendum est. Quod hic solet responderi est, quod vt sciat quis nomina rebus conueniẽtia imponere, earũ priùs essentiã & naturã cognoscat, necesse est. Cũ autem Adã in eo statu rerũ omnium, quæ naturaliter sciri poterãt, cognitionẽ haberet, vt D. Thom. & D. August. affirmãt: facile illi fuit eas proprijs nominibus appellare. se autẽ appellare noluit, quia fateri ausus nõ est seipsum cognoscere. Docere nos primus ille parẽs voluit sui ipsius cognitionem adeò esse difficilem, & philosophiã tam sublimẽ, vt facilius rerum quantumuis abstrusarũ naturam, quã nos ipsos possimus cognoscere. Ab antiquis tam singularis habita illa sententia est, homo nosce te ipsum, vt dicat Plato in templi Delphici ianua fuisse scriptam. Causa autem esse illa videtur, vt esset tanquam Dei salutatio ijs omnibus, qui templum ingrediebantur. Nam quemadmodum cùm homines se salutãt inuicẽ, quod cuique videtur optimum precari solet, ij salutem plurimam, illi vitam longeuam, alij fœlicem diem, ita etiam verba, quibus Deus homi-

Hebr 1.

Luc. 5.

4 Gene. 2.

Hiero. de nomini. Hebr. & Aug li. 15. de ciu. Dei. Tho. 1. part. q. 94. arti. 3. D. Augusti.

5

Plato.

homines salutat sunt, petere vt seipsos cognoscant: quia hæc plu- 6
rimorum bonorum fons & origo est. Tertia vocatio cùm Deus
ita hominum corda incendit, vt quę habent omnia deserant, &
ita nudi eum, & liberi sequantur, vt sanctissimi hi duo viri fece-
runt, & alij plurimi. Esse homines inuenietis, qui vitam omnẽ
in priori vocatione insumant, quę scire est vbi habitas. Nolunt
aliud sibi prędicari, quàm quid sit Deus, vbi habitet, quid ipsi
Luc. 4. sint, & vbi habitent scire nolunt. Cùm ingressus Christus Re-
demptor noster esset in Synagogam Nazareth, traditus est illi li-
ber Esaię prophetę, & vt resoluit librum, inuenit locum vbi scri-
ptum erat, spiritus Domini super me, propter quod vnxit me,
euangelizare pauperibus misit me. Ex quo infertur, prędicatio-
nis fundamentum debere esse sacram scripturam. Ita D. Petrus
non enim indoctas fabulas sequuti notam facimus vobis Domi- 7
2. Petr. 1. ni nostri Iesu Christi virtutem. Hodie plurimi vt scię̃tiam ostẽ-
tent, nihil fere in toto sermone afferũt pręter gentiles historias,
ita vt sermo gentilis potius quam Christianus videatur. Pluri-
mum etiam notandum est, quôd cùm Dei filius in mundum ve
nerit, vt tam diuitibus, quàm pauperibus Euangelizaret, & ipse
met discipulis suis dixerit, prædicate Euangelium omni creatu-
ræ: cur in eo Esaię loco dicat: Euãgelizare pauperibus misit me?
respondeo: hoc dicere, quia quamuis omnibus Euangelium præ-
dicetur diuitibus, & potentibus eiusdem ferè est vtilitatis, acsi
non prædicaretur. Dico præterea Hebræum, verbum, quod eo
in loco est, non solum pauperes, sed humiles etiam, & mansuetos
significare. Et ita diuites etiam, qui his virtutibus prædi ti sint,
comprehendit. Cæteri enim si aliquam ex prædicatione volu- 8
ptatem capiunt est, cùm in ea agitur, quid Deus sit, & vbi habi-
tet, si verò eos tantillum tangis, qui nam sint, irascũtur, & si pos-
sent prædicatorem viuum comederent: vt illi Nazareni, qui dũ
Luc. 4. declarauit Dominus Messię prophetiam mirabantur in ver-
bis gratię, quæ procedebant de ore eius. Cùm verò eos repre
hendere cœpit repleti sunt omnes ira, & duxerunt illum vsque
ad supercilium montis, vt pręcipitarent eum. O malitia inferna
lis, & quàm consueta semper in omni ætate fuisti. Cùm prædi-
caret propheta Hieremias populo verba, quę illi Deus iusse-
Hiere. 16. rat. Hęc dicit Dominus, si non audieritis me vt ambuletis
in lege mea, &c. vrbem hanc dabo in maledictionem cunctis
genti-

9 gentibus terræ. Cumque compleret Hieremias loquens omnia, quę præceperat ei Dominus, apprehenderunt eum ſacerdotes, & omnis populus dicens: morte moriatur. Semper huiuſmodi reprehenſiones & minę male ab auditoribus acceptę fuerunt, & odij cauſa. Volunt homines, vt libet viuere, & cùm in periculoſis precipitijs eorum vita verſetur de Dei gloria, & bonorum beatitudine ſibi prędicari volunt & certam eorum poſſeſsionem futuram eſſe dici, amitti eam nulla ratione poſſe. At ſcitote fratres tam lętos nuntios veſtris corruptis, ac deprauatis moribus non deberi, ſed reprehenſiones, & minas, quibus deterriti de veſtra conuerſione cogitetis. Alij ſunt, qui vitam omnem in ſecunda vocatione inſumunt, magnos ſe peccatores eſſe fatentur, & noſcunt, ſed nolunt hoc á te dici. Peccatores ſe ipſi publicare volunt
10 à te vero publicari vt iuſtos. Itaq; omnia confitebuntur, omnia dicent: ſed ſi eorum nauim, & retia tangis, ferre non poterunt, quod ſuperbię, & imperfectionis ſignum eſt. De Philippo Magni Alexandri parente dicitur, inter regios pueros quos nunc appellamus (*Pajes*) habuiſſe vnum cuius erat munus hęc verba illi quotidie dicere, Philippe homo es. Acſi diceret nè viuas tui oblitus, nè tua te fœlicitas cęcet: tandem enim vt homo morituros es. Itaq; vt cęteri principes pueros habẽt, qui lanceã geſtent, qui pocula miniſtrent, & alijs alij fungantur muneribus: ita Philippus puerum hũc habebat, qui ſuam illi miſeriam in memoriã reuocaret. Plus hoc ille pręſtabat, quàm alij plurimi, qui cum Chriſtianos ſe eſſe profiteãtur, ferre nullo modo poſſunt: vt quiſquã defectuum ſuorũ ſit pręco, nec etiã vt eos ſolos priuatim ad
11 moneant & dicant cogita te eſſe hominem. Non ſatis fuit Sancto Dauid hominem vocare hominem, ſed filium hominis vocare voluit: vt magis eius miſeriam declararet dicens: Domine, quid eſt homo quia innotuiſti ei? aut filius hominis, quia reputas eũ? filius hominis Hebraicè ſignificat non ſolum hominem eſſe miſerum, ſed miſeriam ſuam amare. Hęc quoq; ratio eſt, cur cum Deus familiariter prophetas alloquebatur, nõ dicebat, audi propheta, ſed fili hominis: nè intima illa cũ Deo familiaritas ſuperbię cauſa eſſet, eam hoc verbo fili hominis temperabat. Quaſi diceret, quamuis mecum familiariter loqueris ne ſuperbias, cogita te eſſe filium hominis. O quanti momenti eſſet, vt nõ tantum propria noſtra cognitione contenti eſſemus, ſed vt gauderemus *Pſalm.* 143.

quoque

quoque cum alij, ad eam nos admonitionibus, & reprehensionibus excitant. 12

Alij sunt, qui vlterius progrediuntur, nauem, retia, & seipsos quoq; deserentes, vocantem Dominũ sequuntur. Ait igitur Euãgelium, *Ambulans Iesus iuxta mare Galileæ vidit duos fratres.* Primum de quo hic mẽtio fit, est visio Domini, quia ex ea duobus istis fratribus plurima bona prouenerunt eos enim aspiciens eorum intellectus illuminauit, & corda molliuit. Cum fugeret Agar è domo Abraham misit Deus angelum qui ei reditũ suaderet, & quid illi faciendũ esset doceret, vt Dominę sue placere posset. Illa autem beneficium agnoscens dixit: tu Deus qui vidisti me. At quãto æquius hoc duo isti sanctissimi viri dicere potuerunt, quandoquidem talia in illis operata est Dei visio, verba etiam illa, quę statim eadem Agar dixit: vidi posteriora videtis me: explicãt alii qui hoc modo, vidi oculorum vestigia, eius qui me aspexit. Vidi 13
effectum, quem in me ipsa operati sunt. Tantam vim habent Dei oculi, vt admirabiles causentur effectus in eorũ animis, quos aspexerunt. Et hoc est Dei oculorum vestigiũ, noua desideria ardentissimi affectus, firmissima proposita, & tãdem signa quędam ex quibus singulari modo conijcitur, Deum animã illam respexisse. Hoc ea verba significant: qui respicit terram, & facit eam tremere tãgit montes & fumigant. Vbi terra, & montes nihil aliud sunt, quam terreni, & superbi peccatores, in quibus Dei visio tot operatur effectus: vt postea in his sanctus quidam timor, & diuini amoris ignis remaneat, qui fumo, id est, externis operibus patefit. Hoc cognoscens Dauid magno cum animi affectu clamabat, Domine quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum. Anima enim plus est vbi amat, quàm vbi animat. Cũ Dauid 14
instingante diabolo, quod ei non licebat, amauit: sine anima tunc fuisse ipsemet fatetur, Quarè à Deo eo loco petit vt illam vbi restituat, eum diuinę misericordię oculis respiciens. Heu, heu, quomodò id dicam? quomodo? ò filij Adam, quot hic adestis corporibus, qui animas alibi habetis, hi quidẽ in pecunia illi verò in amica, alij in suarum ambitionũ, & prętensionum negotijs. O Christe, vere cordium reformator. Respice Domine suauissimis tuis oculis, respice meos istos fratres, & animas illis, quas dæmon eripuit, restitue. Eia igitur fratres ad hoc vnicum, & singulare remedium accurrite: rogate pijssimum hunc Dominũ, vt vos clemen-

Genes. 16.

Psal. 103.

Psal. 34.

tię

tiæ suæ oculis respiciat: & quamuis in malo nũc statu sitis, & ita
15 vos vinctos esse sentiatis, vt explicare vos ignoretis: missam saltem quotidie audite, coram sanctissimo sacramento vos deuotè prosternite, ibi vestra vulnera detegite, vt vobis medeatur precãtes: ita enim aliquando vestri status miseria, eius misericordiæ viscera commouebit, quamuis ea indigni sitis. Quid merebantur Hebræi, cùm omnes fere essent in Ægypto idololatræ? cùm Deus misericordia motus dixit Moysi. Vidi afflictionem popu- Exod. 3.
li mei in AEgypto, & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui præsunt operibus: & descendi, vt liberarem eum. O ineffabilis Dei misericordia, qui perditissimę gentis clamores audiuit, & illi remedium attulit. Quid merebatur Ioachaz rex Is- 4. Reg. 13.
rael, qui vna cum populo suo idola adorauerat? Deus tamen ita
16 misertus est, vt dicat textus, vidit Deus angustiam Israel, quia attriuerat eos rex Syrię, & dedit Deus Saluatorem Israeli, & liberauit eos de manu regis Syriæ: quamuis certô sciret neq; hoc be- 3. Reg. 12.
neficio à peccatis, & idololatria Ieroboã recessuros esse: vt verè accidit. At quãto magis tibi opem feret, quamuis hoc non mereaberis, si vero illi seruiendi desiderio teneris. Quamuis vt eleganter dixit D. Ambrosius: accipimus sine merito, quo tẽdamus ad me- Ambro.
ritum. Prosternite igitur vos fratres coram sanctissimo altaris sacramento, vt Diuini illius solis radij, qui ibi candida illa nube contectus includitur, animarum vestrarum niuem liquefaciant. Si in cera molli sigillum imprimitis, turres, muri, montes, & Simile.
quicquid in eo erat, remanet impressum. Quòd si eam, ad solem ponitis radiorum reflexione liquescit cera, & turres illæ, muri,
17 montes, & cætera omnia desinunt esse. Ita etiam auaritiæ, ambitiones, passiones, & cætera omnia, quæ in anima Diabolus imprimit, diuini huius solis luce liquescunt. Vos igitur fratres qui consensum Sathanæ prębuistis, vt in cordibus vestris quicquid vellet imprimeret: petite ab hoc diuino Sole, vt vos suis potentissimis radijs feriat, vt non solum quod in vobis malum est, liquefiat: sed vt in virtute magis ac magis quotidie proficiatis. Leuit. 16.
Hic enim Dominus ille est qui Hebræis dixit, respiciam vos, & crescere faciam: & hoc in vobis spiritualiter operabitur.

Vidit duos fratres. Antequã eos vocaret, antea eos diligenter inspexit: vt ille qui cùm rẽ aliquã emere vult, eam priùs optimè solet inspicere. O si hoc fratres mei faceretis, antequã res, quas

vobis

vobis dæmon,& mundus proponit,& offert,acciperetis. Persua- 18
det Sathanas,vt episcopatum,aut aliquam aliam dignitatem ambias diuitias tibi, honorem, & alia, quæ inde sequuntur proponens. Hortatur vt proximi tui mulierem habere cures, aut quid aliud,quo Deus offendatur,efficias, dicens:magnam te in eo voluptatem, & delectationem inuenturum esse. Quòd si rem nullius pretij empturus, eam priùs diligentissimè tentas, & inspi-
Tob.6. cis,cur non eadem vteris diligẽtia, tecum ipse considerans, quid nam Dei offensionibus consequi possis? Cum iuuenis Tobias ambularet,iuxtà fluuium Tigris,piscis immanis exiuit ad deuorandum eum,cui angelus,qui eum comitabatur dixit,apprehende branchiam eius,statim subdidit,exentera hunc piscem, & cor eius,& fel,& iecur repone tibi:sunt enim hæc necessaria ad me- 19
dicamenta vtiliter.Hoc ipsum tibi frater dico piscem istum, qui te deuorare vult,id est,peccatum, quod tibi offertur exentera cogita quid voluptati illi, quid honori, quid diuitijs subsit. Hoc enim animæ tuæ oculos curabit.Cogita,quis malæ illius conuersationis finis futurus sit,quid boni possis ex ludo, aut ex vltione percipere. Vt cum hoc intellexeris, reijcias quod tibi magno futurũ est detrimẽto.Nesciũt hęc perditionis filij cõsiderare. Et ita
Psalm.11. declarauit quidam illud Psalmi,in circuitu impij ambulant:id est, externa tantum & quæ circa rem sunt spectant mali, quod intus est negligunt,& ita decipi se sæpè sinunt. Rem preciosissimã,vt anima est, momentanea voluptate,& vilissimis quibusq; rebus permutantes.At non ita obsecro sit fratres: & cum homines sitis, & rationis participes ab ea vos regi sinite. Nec tãto cum impetu, vt bestiæ ad voluptates, & alias res temporales accurrite.

Posteà quam eos Dominus aspexit, dixit illis: *Venite post me,* 20
at illi continuo relictis retibus sequuti sunt. O admirabilis promptitudo, & obedientia in Christianorum confusionem, quoties nos Deus interius vocat, & exteriùs, & nullum in cordibus nostris operatur effectum. De interioribus vocibus ait
Apoc.3. Dominus: ego sto ad ostium, & pulso, quas non audiunt,nisi qui diligenter attendunt: delicatæ enim sunt, & cum plurimi alijs rebus occupati sint,non eas percipunt.Similes hi sunt
simile. mulieribus quibusdam, quæ diem integrum insumunt in fenestra,quid in via fiat aspicientes, quæ etsi clamores, & voces plurimæ domi edantur exaudire non possunt, qui strepitus vię impe-

21 impedit: ita etiam animæ ſunt quædã, quæ vitam omnẽ in ſen
ſuũ ſuorum feneſtris inſumunt. Hæc quidem in oris feneſtra de
alienis moribus, & vita loquẽs, illa vero in auriũ feneſtra obſcœ
na verba, & profana audiens: hæc in feneſtra oculorũ vanitates
aſpiciens, illa rebus alijs externis occupata: & tandem omnes ita
diſtractę, vt Dei voces, quas in corde loquitur audire non poſ-
ſint, quia diabolus eas devia alloquitur, per tot inſtrumẽta, quot
ſe ſe offerũt occaſiones, quib⁹ eas diſtrahere poſsit, nè Dei voces
exaudiãt. O infœlix anima, quę nunquam domùm ſuam ingre-
ditur, cogitationes ſuas colligẽs: vt meditetur quanam in re vita
inſumatur, quam ſibi paulatim eripi nõ aduertit. Ideò ait Eſaias Eſai. 46
Dei nomine, redite præuaricatores ad cor, ſatis ſit hucuſque vaga
tos eſſe. Aperiens Noe feneſtram arcę, dimiſit coruum qui egre
22 diebatur, & non reuertebatur, donec ſiccarentur aquæ ſuper Gene. 8
terram, ideſt, nunquam. Dimiſit quoque columbam poſt eum,
quæ cum non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad
eum in arcã. Videtis hîc quid inter bonos, & malos interſit,
mali ita extra ſeipſos egrediuntur, vt quemadmodum coruus
ſeſe cadaueribus paſcens, nunquam reuerſus eſt: ita illi car-
nis, & mundi fœdiſsimis voluptatibus paſti, nunquam de re-
ditu cogitant: boni verò ſi aliquando extra ſe egrediuntur; cùm
cœnum omne eſſe aſpiciant, & vbi requieſcere poſsint, non
eſſe: ſtatim ad ſe redeunt. *Et* hi ſunt, qui Dei voces audiunt,
quia à mundi ſtrepitu ſemoti ſunt. De exterioribus Dei vo-
cibus quibus nos per prædicatores, & quæ quotidiè in nos con-
fert beneficia, vocat; ait Diuus Paulus afferens verba quædam
23 quæ Deus dixit per Eſaiã. Tota die expandi manus meas ad po Roma. 10.
pulum non credentem & contradicentem mihi. Tota die, ideſt, Eſai. 65.
toto vitæ tempore te Deus vocat. Manus expãſæ, Dei beneficia
ſunt, & ſupplicia quoq;, quibus nos punit; & tamẽ his omnibus
vocibus ſurdi ſumus. Seneca, bona mens, inquit, nec commoda-
tur, nec emitur: & puto ſi venalis eſſet, non haberet emptorem at Senec. ep. 27.
mala quotidiè emitur, Gentilis quidem dictum, ſed veriſsimum
ſua enim nos gratia Deus inuitat, & ſanctos nos vult profua in fi
nita bonitate efficere: & tales ſumus, vt gratiam gratis nolimus
accipere. Pudeat igitur nos fratres chariſsimi noſtræ duritiæ,
promptitudinem hanc videntes, qua duo iſti fratres diuinæ vo-
ci paruerunt, quos, & alios plures Deus nobis ad imitandum

Hebr. 6. proposuit. Et ita ait Diuus Paulus: cupimus vnum quemque ve- 24
strum eandem ostendere solicitudinem ad expletionem spei
vsque in finem, vt non segnes efficiamini verùm imitatores eo
rum, qui fide, & patientia hæreditabunt promissiones. Ita se se
August. Diuus Augustinus incitauit, qui cùm pœnitentiam audisset, &
conuersionem Diui Antonij Abbatis, feruido animi affectu,
quid facimus (inquit) surgunt indocti, & rapiunt cælum, nos cũ
nostris scientijs demergimur in infernum, quid piget imitari?
vtinam fratres hunc spiritum conciperetis, & hæc verba serio di
ceretis, horum apostolorum consideratione excitati, qui cùm
pauperes essent, rudes, & idiotæ piscatores: ita seipsos vicerunt,
& omnia relinquentes diuinam lucem, quæ eos illuminabat, se
quuti sunt.

Relictis retibus secuti sunt eum. Vt diuinũ illum ducem, qui tã 25
velociter per virtutum cãpum currit sequamur plurimũ refert,
humana deponere, quæ tanto oneri & impedimento sunt, vt om
nes quotidiè experimur. Quarè vbi translatio nostra habet: erat
Gene. 13. Abraham Dives valdè: versio Græca habet, erat Abraham gra-
uis vehementer, quo Spiritus Sanctus onus, quo diues premi-
tur significauit. Quanquam priscis temporibus bona tempora-
lia tanto vt nunc impedimento non erãt, quandoquidẽ qui illis
affluebant humiles nihilominus erant: & charitatiui. Cùm esset
Abrahã opulentissimus, ita vt seruorum tantum suorum exerci
tu quatuor, reges superarit: non ideò tamẽ peregrinorum pedes
lauare dedignabatur, non vitulum â grege humeris gestare, vt
eo illos reficeret: non ijs cibum ministrare, vxor verò eius pa-
nem, & alios cibos coquere nõ recusabat. Nunc vero siquis qua
tuor habet minuta seruos vult, vt princeps: & omnia humilitatis 26
& charitatis dedignatur officia. Et ideô pluris nunc refert, hæc
nostris temporibus relinquere. Cùm ad pugnam cum suo exer-
1. Mach. 4. citu Iudas Machabeus egrederetur, dixit: non concupiscatis
spolia, quia bellum contra nos est, sed state nunc con-
tra inimicos nostros, & expugnate eos: & sumetis postea spo-
lia securi. Ita & vos fratres moneo, cùm tam sæuum bellum
contra nos sit, nè nos mundi huius rebus oneremus quia finito
bello, & acquisita victoria, erit opportunitas, vt æternis ho-
noribus, & diuitijs perfruamur. Quod si nunc vos his oneratis,
Colo. 2 periculum erit, ne illa amittatis. Ideò Diuus Paulus nos mo-

net,

27 net, dicens, nẽ tetigeritis, nec gustaueritis, nec contrectaueritis, quæ sunt omnia in interitum ipso vsu. O admirabilis exaggeratio, qua nos Diuus Paulus monet, vt quocũque modo ab his rebus abstineamus, quibus vtitur diabolus, tanquam esca: vt suis nos laqueis irretire possit, vt arboris fructu vsus est: cùm primos illos parentes decepit. Neque solum harum rerum consideratione contenti simus: sed omni diligentia diuini magistri, & ducis sequamur vestigia, vt glorioſus hic Apostolus Andreas secutus est, qui tanto cum gaudio crucem eius amore ascendit, quã cùm â longè vidisset, exclamare cœpit. O bona crux, quæ decorem è membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæsita, & aliquandò cupienti animo præparata: accipe me ab hominibus & redde me magistro meo, vt
28 per te me recipiat, qui per te me redemit. Qui hæc dicebat, obsecro vos fratres, erat nè mortalis, angelus? an noua aliqua creatura natura diuersa? hominem fuisse mortalem, & passibilem, passio, & mors ipsa ostendit. Vnde igitur tantum gaudium, & in tanta fragilitate tanta constantia? mortem, quam ita omnes timent, hominẽ ex ossibus, & carne, vt nos sumus non timuisse? Belluæ ipsè: quę ratione carent, eam vehementissimè timent. Ita vt ad rugitum leonis feræ, ad vocem aquilæ volucres contremiscant. Sanctus autem iste vir instrumentum mortis aspiciens, gaudet, & gestit. Quod autem maiorem parit admi- Marc. 14.
rationem, est, quòd cùm Christus Redemptor noster esset, qui erat, & in ętatis suæ flore mortis tempore: cœpit pauere, & tędere, Andreas verò iam senex aduentante morte lætatur. Cùm
29 equus indomitus est, quamuis equitandi artem quis optimè calleat, eum timet ascendere: at postea quam domitus est, pueri Simile.
ipsi equitare in eo audent. Crux antequam eam Christus Redẽptor noster ascenderet, equus erat indomitus, qui quotquot eam ascendebant, prosternebat, eorum honorem, & vitãs: adimẽ quare sacratissima Dei filij caro, vt vera erat caro saltus istos & succussus pertimescebat: at postquã eã animosus ascendit, ita domita, & mansueta remansit? vt pueri, & senes ausi sint, eam absque vllo timore ascendere. Et vt clariùs loquar secundum doctores inter Christi Redemptoris nostri, & sanctorum dolores, hæc vna exi differentijs est, quia Christus Dominus, sine auxilio relinquebatur, vt fortis, vt ma-

Matth.27. & Marc.15 gis dolores perciperet. Ideo, vt hoc declararet, dicebat: vt quid 30
dereliquisti me? quia quamuis diuinitas nunquam sese ab humanitate separauit, eam tamen ita pati permisit, acsi secum non haberet vnitam. Martyres verò contrario modo passi sunt, nam ex passione Christi Redemptoris nostri, suas ipsi consolationes habebant: & hoc est, quod ipse Dominus orabat in horto dicens: transfer calicem hunc à me, idest, oro, vt transeat calix iste ad membra mea, vt in suis tormentis ex huius calicis consideratione, consolentur. Itaque ex Domini passione fortitudo ad ipsos proueniebat, vt non solum patienter, sed hilariter paterentur. Nec solùm mortem ferre potuerunt, sed & appetere, & tanquam ad epulas inuitati adire tormenta, in quibus Spiritus sanctus talem rorem, & consolationem in eorum cordibus influebat, vt longè tormenta illa superarent. Ita Diuus
Marc.14 & Luc.22
D. Bernar. Bernardus: leuabat nempè dux benignus Christus inter ipsa 31
dura tormenta militis deuoti oculos, & vultum in sua vulnera: vt illius ex hoc animum erigeret, nè sua propria sentiret. Vbi erat tunc anima martyris? nempè in petra, in visceribus Iesu. Quid ergò mirum, si in petra habitans, in moduni petræ perdurauerit, & omnia ferret? quòd si mors crudelissima, & acerbissima tormenta suauia sanctis videbantur: cur igitur diuinæ legi obtemperare, quod neque mors est neque tormentum non erit, eiusdem Domini auxilio, & fauore suaue? hæc si experiri fratres in vobis ipsis aliquando velletis: vt verissima esse deprehenderetis. Cognoscent (inquit Ecclesiasticus)
Eccle.23 qui derelicti sunt quoniam nihil melius est, quam timor Dei, & nihil dulcius quàm respicere in mandatis Domini. Poterat nè clariùs dici? Animalia natura ipsa herbas cognoscunt, quæ 32
vtiles ipsis, aut nociuæ sunt; & vtiles; quibus conseruantur, magna cum voluptate pascunt. Homo verò qui rationis particeps & à fide doctus, res; quæ sibi vtiles sunt ad animæ suæ salutem cognoscit, vt per illas vitam consequatur æternam,
Eccle.23 qua animi alacritate eas exercere debet? Ideò Spiritus sanctus ait; nihil dulcius quàm respicere in mandatis Domini. Et
Psalm.144 Dauid de iustis cum Deo loquens ait: memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt. Mira exaggeratio! tantam esse iustorum suauitatem, vt cum eam vix anima capiat, per os exitum sibi quærens erumpat:

hoc

33 hoc enim est eructabunt,& cor præ gaudio saliat, quod significat,exultabunt. Post hanc verò maximam huius vitæ consolationem aliam maiorem in cælo recipiet,quæ est gloria ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodẽ festo Sancti Andreæ

CONCIO TERTIA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres.&c. Matth.4.

1 NATVRALIS Visio secundum perspectiuæ præcepta per intromissionem fit, recipiendo species. Dei verô visio non ita: sed per extramissionẽ fit: nobis misericordiæ suæ dona conferendo: ita vt Deum videre sit bona conferre. Homines quamuis alios aspiciant, non ideo eorum quos aspiciunt, necessitatibus medentur. Dicere sibi inuicem aulici magna cum voluptate solent: rex me aspexit. Quid tum, quod inde bonum consequutum est? nullum. At Dei oculus tantam habet vim, vt animam bonis refertam efficiat. Hinc verba illa intelligetis, quæ sanctissima virgo Maria domina nostra in suo cantico dixit quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Hoc nomen humilitas in 2 latina lingua varium est, & æquiuocum, ex quo aliqui in sacræ scripturæ intelligentia falluntur. Sæpe enim pro re vili, & infima sumitur, vt in illo, saluatorẽ expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ, ideſt, quamuis corpus nostrum vilissimum sit, illud tamen ad sui similitudinem clarificabit. Dixit etiam Dauid, vide humilitatem meam, & laborem meum, ideſt, quam vilis, & miser sim: ita hîc, humilitatem ancillæ suæ, miseriam significat, & abiectionem. Quasi diceret sanctissima virgo: Quamuis abiecta sim, & vilis, visio Dei ita potens est, vt me respiciens talem effecerit: vt ideo beatam me omnes generationes dicturæ sint. Ita-

Luc.1.

Philip.3.

Psalm.24.

que ex hoc, quôd respexit me, omne in me bonum prouenit. 3
Psal. 32. Ita etiam Dauid ait: ecce oculi Domini super metuentes eum, vt eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame. Quo in loco significat bona omnia, tam corporalia, quàm spiritualia â Dei oculo promanare. Hinc infertur quantum à Deo petere debeamus, vt nos clementiæ suæ oculis aspiciat. Quod vt melius intelligatis, conſiderate: quôd cùm vos ipsos in speculo aspicitis formatur in eo imago, cuius omnis existentia in eo consistit, vt eam vos aspiciatis: nam si aspicere desinitis esse illa desinit. Fingite igitur imaginem illam ratione præditam esse, & loqui posse. Dicite, obsecro qua efficacia peteret, nè ab ea recederetis, nec cessaretis aspicere? intelligens suum esse à vobis pendere, vt nunquam vos dies, nocteſque rogando defati- 4
garetur. Placeat infinitæ Dei maiestati mentes vestras illumina re, vt ex hoc intelligatis, quâti sit negligentia vestra detrimenti. Dic obsecro, ô peccator, nonnè credis animam tuam imaginem esse, quæ nullam aliam vitam habet neque aliud esse gratuitum, nisi dum eam Deus aspicit; cur igitur ab eo dies noctesque non petis, vt nunquam sanctissimos suos oculos auertat? cur rei tam necessariæ obliuiscēris? ò cælum, ò terra, tanta, & tam communi miseria obstupescite. Quin plus etiam hoc exaggerare volo. Si videretis imaginem illam speculi, non solum rogare ab eo, qui eius causa est, vt in ea suos semper oculos defixos haberet: sed iniurijs, & maledictis eum irritare, & vt inde recederet prouocare, nonnè eius stultitiam admiremini? maxime verò & merito. O infœlices, & cæcos huius seculi filios cur vos ipsos non admiramini, qui vestris pecca 5
tis diuinam maiestatem quotidie prouocatis: vt vos aspicere, & opem in necessitatibus ferre cessetis. Intelligite obsecro fratres mali huius grauitatem, & à Deo magno cum affectu dies & noctes petite cum Dauid dicentes, vide humi
Psal. 24 litatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.

Vidit duos fratres Simonem &c. Priùs fraternitatem nominat, quàm eorum nomina, ea enim & amor mutuus, quo simul laborabant, dispositio fuit ad hoc, vt eos Christus Redemptor noster aspexerit, & vocauerit. Erant enim fratres carne, mento, amore, & officio: & tandem in omnibus, ô si hæc fraternitas hodie in-

ter

6 ter Christianos inueniretur, Dei oculos vt nos aspiceret, inuitaret. Hoc verissimum esse inuenietis. Quamuis plurimæ sint viæ, vt mundum fugiamus, vnam tantum esse, vt cælum ingrediamur. Cùm Hebræi ex Ægypto egressi sunt, per plurimas partes mare diuisum est, vt affirmat Dauid dicens: qui diuisit mare rubrum in diuisiones aquarum. Verùm cùm promissionis terram ingressi sunt, vnum tantum in Iordane factum est iter. Omnia ferè præcepta decalogi sunt, vt peccata fugiamus, vt, non mœchaberis, non occides, non furtum facies, &c. verùm vnum tantum est, vt promissam gloriæ patriã ingrediamur, & hoc est charitatis præceptum, ad quod cætera omnia diriguntur. Et hoc in Dei, & proximi amore consistit. Proximi amor tanti momenti est, vt in eo totam legem D. Paulus incluserit dicens: qui enim diligit proximũ, legẽ impleuit: & ita illud seruauit, vt de se ipso

Psalm. 135.

Iosue. 3.

Roma. 13.

Roma. 9.

7 dicat, optabã ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribꝰ meis. Quæ verba pluribus modis explicantur. Primũ de separatione temporali, idest, à spirituali cõuersatione, quam cum Christo in contẽplatione habebã, aliquandiu separari desiderabam: vt fratribus meis seruirẽ, tanto eos amore amabam. Secũdo modo exponitur de separatione à bonis æternis, quasi diceret: nolo Dñe cæli tui gloriam, nisi eam meis quoq; fratribus largiaris. Tãquã mater, quæ puerum lactat, & nutrit, si publicum aliquod spectaculum exhibetur & ei dicũt: si eò ire vis, puer tibi domi relinquẽdus est: illa verò, nolo ire (inquit,) si puer mihi relinquendus est. Ita Paulus tanto filiorum amore incensus erat, vt dicat exaggerationis causa: ire nolo, nisi & ipsi quoque vnà eunt. O admira-

Simile.

8 bilis amor! vt quis pecuniam det nè Deus offendatur bonum est & dicat, accipe soror hanc dotem, qua nubere possis, nè Deum offendas. Accipe frater hanc Eleemosynam, nè fureris, & peccES. Magna quidem charitas hæc est, vt vitam etiam quis det, nè alij peccent, maior vero est, vt cælum, & gloriam recuset D. Paulus: cùm præsertim eam iam anteà ad tertium vsque cælum raptus prægustasset & nolo eam, dicat: vt Deum fratres mei offendere cessent, hoc, non nisi vehemẽtissimi amoris potuit esse effectus. Agè verò ò S. Apostole, nonnè scis cęlũ absq; culpa amitti non posse: ergò desideras culpã: sed respondeo, quod amor nescit habere modũ, non spectauit vir sanctissimus culpam, quam nullo modo habere voluisset; desiderium tantum spectauit, quo

vt omnes boni essent, & Deũ amarent, tenebatur. Alia etiã affer- 9
tur declaratio, quæ literæ videtur esse conformior, & vt intelliga
tur, notandum est ex Budæo in Pandectis; anathema Græcè
Budæ. in Pá dect. idem esse quod homo sacer: homo qui propter rempublicam
sese in sacrificium offerebat, quod ita solebat fieri, cum pestis
in republica erat, aut bellum, aut aliquod aliud infortunium:
ibat aliquis, & dicebat populo, vestra scelera huius infortunij
sunt causa, volo me pro vobis sacrificare: tunc sacris eum ve-
stibus indutum per vrbem ducebant, stabat quisq; ante ostium
domus suæ, & eo transeunte, dicebat, peccata mea super te: in-
de ad mare deducebant, aut ad sublimem aliquem montem,
vbi non esset mare, & inde præcipitabant dicentes: esto vicți-
ma, esto piaculum ciuitatis, omnia nostra peccata in te finem
habeant: Hic igitur vocabatur homo sacer, siuè anathema: & hoc 10
significans ait D. Paulus: cupio anathema esse. Quasi diceret: ò
quis mihi concederet mori, vt fratres meos à peccatis libera-
rem. Quarta etiam declaratio affertur: pro cuius intelligẽtia no-
tandum est, in omnibus linguis nomina esse, & vocabula, quæ
contrarium omnino, & aliud, quàm sonant, significant: vt lucus
syluam latinè significat, non quia lucet, sed quia obscura est: par
cæ vocabantur à poetis fata, eò quôd nemini parcant. Hebræa
lingua, quæ non adeò copiosa est, plures habet huiusmodi vo-
ces: & ita benedicere, dicunt pro maledicere, & piscinam lacum
vocant sine piscibus, Nos etiam de homine malo dicere sole-
mus *Es vn hombre de la gracia de Dios.* cùm dicere velimus diaboli
esse hominem: & ita per anathema, quod rem remotã significat,
res etiã significatur Deo propinqua, vt ex alijs sacræ scripturę lo 11
cis probari potest, in quibus pro anathema in Hebræo habetur
Hærem, idest, excissum, quod res significat ab hominum vsu re-
motas, & gloriæ Dei dicatas. Itaque in hoc sensu optat Diuus
Paulus, Deo ita esse propinquus, & tanto amore, & charitate in-
census, vt suos etiam fratres posset eodem amoris igne incende-
re. Eius igitur imitatione, & horum fratrum, nos quoque fratres
in perpetua fraternitate, & amore viuere curemus.

Vidit duos fratres mittẽtes rete in mare, erãt enim piscatores. Cur ne
cesse erat, dicere eos fuisse piscatores? nonne satis erat dixisse eos
piscari? nihil carere mysterio dico. Plurimi sunt, qui piscantur,
sed non sunt piscatores. Piscantur nobiles plurimi recreandi

animi

12 animi causa, & tamen piscatores non sunt. At verò duo isti fratres piscabantur, & piscatores erant, proprio munere fungebantur. Locus vbi Iesum Christum expectare debes, est munus tuũ, & officium. Apparuit Deus Moysi, cùm minasset gregẽ ad interiora deserti. Et D. Paulus ait. Mulier saluabitur per filiorum generationem, idest, viuens, vt nupta & matrimonij leges seruans. Helias reperit Eliseum arantem in duodecim iugis boum: vbi specificat textus, quòd ipse vnus erat ex arantibus, & tunc eum vocauit: eò quòd Deus eum sibi Prophetam elegisset. Ita etiam hos duos fratres ad Apostolatum vocauit cùm proprijs officijs occupati erãt. Vna ex multis miserijs quæ in mũdo sunt est, propriam artem & munus deserere, & alienis incumbere. Quia filij Aaron, Nadab, & Abiu, obtulerunt Deo ignem alie-
13 num, quod eis præceptum non erat, egressus est ignis à Domino, & deuorauit eos. Si nuptus es viue vt nuptus, ne offeras ignem alienum, quia te Deus puniet. Arma Saul meliora erant, quàm arma Dauid, sed non ideò vtiliora, & ideò suis proprijs armis gigantem superauit. Religionis status matrimonio perfectior est. Verùm tibi qui vxorem habes, plus te ità viuere decet, vt nuptum, quàm vt religiosum: rerum quæ familiæ tuæ necessariæ sunt oblitus. Sancta erat lex, quam Sichem volebat accipere, sed quia sui tantum appetitus gratia recipiebat, nihil illi profuit. Cùm Gedeon excuteret, & purgaret frumenta apparuit ei Angelus Domini, & dixit Dei nomine: vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian. O quantum in Dei seruitio proficeremus: si in eo tantum nos occuparemus,
14 quod muneri nostro, & officio conuenit: ea verò, quæ ad nos minimè pertinent omitteremus. Fatetur Dauid se amisisse virtutẽ, cuius rei causam fuisse ait, animi sui distractionẽ: dereliquit me (inquit) virtus mea & lumẽ oculorũ meorum, & ipsum non est mecum. Vbi illud, &, denotat causam. Ac si diceret; quia lumen oculorum meorum non est mecum, quo non se cæcum fuisse significat, sed quod intellectu, quem cùm Deus illi dedisset, vt seipsum cognosceret, & eo animæ suæ damnis mederetur, eo non in seipso, sed in alijs vtebatur. Quid inde factũ est? Amici mei, & proximi mei recesserunt à me. Hoc enim ijs accidere solet, qui aliena curant, vt eum omnes, & ipsimet amici odio prosequantur, & deserant, scilicet, si boni sunt, tales

Exod. 3

1 ad Tim. 11

3. Reg. 19

Leui. 10

1. Reg. 17

Gen. 34

Iudi. 4

Psal. 37

enim esse debebant amici Dauid. Plurimum hæc exaggeratur 15
Eccles.1. miseria à Salomone, dum ait: proposui in animo meo quærere, & inuestigare sapienter de omnibus, quæ fiunt sub Sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filijs hominum, vt occupẽ turin ea. Notate vt occupationem pessimam vocat, & ait, quòd dedit eam Deus filijs hominum, ideſt, permisit illis in ea occupa riin aliorum peccatorum pœnam. Vt cùm tot in anima tua, & in familia habeas, quæ cures, aliena tamen spectes, vt viuit illa mulier, & quis illi dedit, quod habet, & alia huiusmodi: ex quibus tot damna, & mala in republica consequuntur. Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordiæ Dei nostri, ad vniuscuiusque pedes humiliter demissus, vt pessimam hanc occupationem omittere, & vestris malis mederi omni diligentia posthac velitis. 16
2. ad Cor. 5. Audite quid D. Paulus dicat. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonũ siue malum. Videtisnè, vt dicat vnũquemq; propriorum operum rationem Deo esse redditurum: vt præmium, aut pœnam, prout illa merentur accipiat? O verba plusquàm acuti gladij acuta! ô animæ æternæ, & immortales! animaduertite hæc, recordamini, quòd quàm æternus est Deus, tam æterni vos eritis, aut viuis in inferno ignibus conflagrantes, aut incomparabili cæli gloria perfruentes: & ideò sua quisq; curet.

Simile. Ingredimini in domum aliquam amplam, & puluere sordidã. videbitis cubicula depicta, & aurata araneis plena, & semidiruta, quæ ingressi vespertiliones, & aues aliæ fœdant. Quid hoc est? Quæ nam est huius rei causa? quia nimirum Dominus in ea nõ 17
habitat. Principis cuiusdam est, qui in regis aula viuit: & ita cũ habitatore careat ruinam per diuersas partes minatur. Huiusmodi est anima, & conscientia tua, ô infœlix peccator! nam, quia in ea non habitas, fœda est, sordida, & propè euersa.

Ait illis. Venite post me, faciam vos piscatores hominum. Suauem Dei prouidentiam animaduertite: qui eorum officia non tollit, sed perficit. Eodem modo cùm hominis affectus tolli non possint, eos vult perfici. Plures sunt affectus, quibus mouetur animus, scilicet, gaudium, spes, dolor, timor, amor, & odium, quæ-qui dẽ euelli ex animo non possunt, quod curare debemus est, vt
Exo. 3. ex malo mutentur in bonũ. Cum sciret Deus Hebræos edendi amicos esse, cùm ex Ægypto liberare vellet: Iussit Moysi illis di-

cere

18 cere, Deus patrũ veſtrorum apparuit mihi dicens. Viſitans viſitaui vos, & dixit: vt educam vos de afflictione Ægypti ad terrã fluentem lacte & melle, Videtiſnè Dei artificium, qui affectum quidem nõ tollit, ſed ab Ægypti cibis ad terrę promiſſionis cibos immutat. Cûm ad ſacrificandũ idolis inclinatos videret: ſacrificare non prohibuit, ſed ſibi ſacrificari iuſsit, vt in libris Exodi, & Leuitici videre eſt: ita & nos affectus noſtros in melius mutare vult. Spem in hominibus collocatam habes, muta, & in Deo collоca, quia maledictus homo qui cõfidit in homine, qui ponit carnem brachiũ ſuum. Mundi times infortunia, nolite timere eos, Hiere. 17.
qui occidunt corpus, animã autem non poſſunt occidere, timete eum, qui poſtquam occiderit habet poteſtatem mittere in gehẽnam. Humanis rebus gaudetis, audite quid ſuis diſcipulis Dñs Luc. 12.
19 dicat: in hoc nolite gaudere, ꝙ ſpiritus vobis ſubijciũtur, gaudete Luc. 10.
autẽ quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in cęlis. Triſtes eſtis ob dã 2. Cor. 7.
na tẽporalia, mutate hanc triſtitiã, quę enim ſecundũ Deũ triſtitia eſt, pœnitentiã in ſalutẽ ſtabilẽ operatur, ſæculi autẽ triſtitia mortẽ operatur. Hoc artificio vſus eſt dñs hoc loco: nõ enim dixit, Venite poſt me, faciã vos principes terrę, ne officij nouitate obſtupeſcerẽt: ſed faciã (inquit) vos fieri piſcatores hominum.
Venite poſt me. O Chriſte vitæ reparator & animarum noſtrarum amor ſuauiſsime cur ò domine rem adeô difficilem vt eſt te ſequi hominibus iubes? quid eſt homo, vt ſequi poſsit Regẽ factorem ſuum? ait Eccleſiaſtes. Quod tãquam rem difficilem ait, Eccleſ. 1.
imo & naturæ corruptæ viribus impoſsibilem: nã quemadmodum agnus infirmus & tener leonem neque infortitudine, neq; Simile. Pſalm. 103.
20 in curſu, neq; in rugitu, neque in victoria ſequi poteſt: ita homo Hebræ. 7.
imbecillis & miſerte, potẽtiſsime Rex, ſequi nõ poteſt, qui ambulas ſuper pẽnas ventorum. De quo D. Paulus ait, quòd & ſanctus, & innocens ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis factus eſt. Sed reſpõdeo illum vna cum diuina vocatione fauorem quoq; & auxilium ſuppeditari, vt eum ſequi poſsimus, & ita quod impoſsibile humanis viribus eſſet, diuina fit ope facillimum Qua in re plurimum notandum eſt, quod Deus non vult nos eſſe quod ipſe eſt, neque poſſe quod poteſt, neq; ſcire quod ſcit: ſed velle tantũ quod vult. Per voluntatis iter eum nos ſequi deſiderat: & vt ille omne quod bonũ eſt amat, ita & nos amare. Operibus autẽ id tantum quod pręſtare poſſumus exequi vult

ne igitur queri homo posset,& diceret, quomodo domine, iu- 21
bes me humilem esse,& me ipsum contemnere, qui honorem
& gloriam tuam ita amas vt Angelos ipsos,eò q̃ in ea te lædere
voluerunt de cælo deieceris? Iubes vt meas iniurias ignoscam,
Psal.93. & Deus vltionum vis appellari,& nemo te iniuria afficit, qui
Psal.49. pœnas non det. Pauperem esse iubes,qui tam diues es,vt dicas,
meus est orbis terrarum. Iubes me noctes ac dies laborare, tu
verò tanta cum gloria in cælo quiescis. Mansuetum me esse, &
humilem iubes,qui tanquam Leo es iratus,& rugiens,cui nemo
resistere potest. Hoc idem est ac si scribere nos,aut pingere sine
exemplari iuberes. Accipit itaque diuina maiestas candidam
illam sacræ humanitatis chartam,propria manu quæ est filij per
sona,& in ea virtutes omnes,& perfectiones scripsit,quas nos in
de transcribere possemus. Accipit pulcherrimum illud sanctis- 22
simi corporis velum Spiritus sancti manibus in sacratissimæ vir
ginis textrina contextum: & in eo duris clauis in sanctæ crucis
ligno extenso ea nobis omnia depicta proposuit,quę nobis imi
tanda sunt. Querebaris hominem Deum esse terribilem, &
tremendum, aspice hîc mansuetum. & humilem, tanquam ag-
num cuius vellere te debes induere, & sanguine lauare. Que-
rebaris Deum adeo honorem,& gloriam suam æstimare, te ve-
rò humilem velle,& demissum: aspice hîc humilem, & demis-
sum vsque ad mortem, mortem autẽ crucis. Querebaris Deum
esse vltionum: audi voces quas patri pro inimicis fundit, pater
ignosce illis. Querebaris cum diues esset,paupertatem iubere:
aspice nudum,& pauperem,ita vt non habeat vbi reclinet ca-
put suum. En igitur exemplar quod imitari potes. En quod
in Deo sequi debes: merito igitur clamat pijssimus Iesus: veni- 23
te post me. O ineffabilem Dei misericordiam,qui miseriæ,&
imbecillitati nostrę respondere voluit. Quæ igitur causa est,cur
Simile. eum tam pauci sequuntur? Cùm iter facitis, nè aberretis à via ab
ijs qui occurrunt petitis vt doceant. Si is qui docere debet lon-
giùs distat galerum manu sumit,& eo indicat,qua iter sit: quòd
si propè est manu indicat: & tunc si aberratis maior est culpa.
Eodem modo cùm homines per hanc mundi viam iter facientes
in cælum cuperent peruenire,petebat Dauid à Deo eorum no-
mine,vias tuas domine demonstra mihi. Verùm cùm longissi-
Psal.24. mè Deus distaret,qui nondum humanam carnem assumpserat,

nec

24 necdum tam ſingularia in nos beneficia contulerat, (hoc enim diſtare appello.) Galero docebat iter, *Con el ſombrero, con ſombra*, quæ erat cæremoniarum ſacrificiorũ, & præceptorum legis multitudo. De quibus omnibus ait D. Paulus: quæ ſunt vmbra futurorum. At verò cùm Deus hominibus factus eſt humanitate propinquus, tot in eos beneficia, & tam ſingularia conferendo, vt redemptionis beneficia ſunt, iam non galero, ſed propria manu, quæ vnigenitus eius filius eſt, iter docet. Et ita hoc exaggerãs beneficiũ ſanctus Iſaias, inquit: nón faciet auolare à te vltra doctorem tuũ: & erunt oculi tui videntes præceptorẽ tuũ, & aures tuæ audient verbum poſt tergũ monentis. Ait poſt tergũ, nos eſſe ſic admoniturũ, hac eundũ eſt. Quanquam liberũ arbitriũ nõ tollit, quia vocat, non cogit. Quã igitur excuſationẽ afferemus,
25 ſi tali auxilio errabimus? Cur non omnes viæ labores, & difficultates ſuperare conamur, ſicut iuſti faciunt. Hoc ſignificat ſanctus Hieremi. dicens. Non ſum turbatus te paſtorem ſequens. Non turbantur ſancti te, ò Domine, in laboribus præeuntem. Hæc omnia his verbis ſignificantur, venite poſt me.

Coloſ. 2

Iſai. 30

Hiere. 17

At illi continuo relictis retibus ſequuti ſunt eum. O admirabilis prõptitudo! quæ pigritiã noſtrã redarguit. Quod ſi dicitis admirabile aliquod Chriſti redẽptoris noſtri factum viderũt, quo ad eum tanta cum celeritate ſequẽdum incitati ſunt: nos verò nihil huiuſmodi videmus, & ideò mirum non eſt ſi non ita accurrimus, dico: dubitandum non eſſe plurima, & ſtupenda domini opera eos vidiſſe: ſed certa eſt, & indubitata veritas nihil maius vidiſſe Apoſtolos, quo incitari poſſent, vt relictis omnibus do-
26 minum ſequerentur: quam hoc ipſum quod fide credimus, adeò certè, & firmiter, imò multò magis ac ſi oculis videremus: & ideò nulla excuſatione digni ſumus. Hoc verbum, continuò, admirabilem diuinæ vocationis efficaciam ſignificat, quam etiam ſingulari quadam ratione declarauit ſponſa, dicens. Dilectus meus miſit manum ſuã per foramen, & venter meus intremuit ad tactum eius. Venter, ideſt, viſcera mea contremuerunt ad tactum eius, vel vt in Hebræo eſt, ſuper eum, ideſt eius gratia. Quàm turbata diuino illo tactu remanſerit, clarius Hebræum verbum ſignificat, hamu, pro quo poſuit interpres: commota ſum. Cùm propriè ſignificet, infremere. & de mari turbato propriè dicatur. Vnde ſponſa deſumpſit, vt ſignificaret, cor ſuum tanquam ma-

Canti. 5

re

re fremens,& turbatum tempestate remansisse.*O valame la bea* 27
tissima Trinidad. Quàm admirabilis est in anima diuinæ manus operatio,quæ mugîre eam;fremere, & suspirare efficit. Irati & tumefacti maris instar,quem quidem effectum hi sancti viri in seipsis ostenderunt,quandoquidem statim quidquid habebant, reliquerunt:vt eum sequerẽtur. Cùm Abraham singulare illud opus effecit,proprium filium Deo in sacrificium offerendo, dixit ei Angelus.Nunc cognoui,quòd timeas Dominum, ideſt, nunc cognoscet mundus,quòd timeas Dominum. Tunc pietas & verus Dei timor,& amor cognoscitur: cùm nè eum offendamus,res,quas plurimum amamus,amittere malumus.Et hoc est quod ipsemet Dominus dixit. Nisi quis renunciauerit omnib⁹ quæ possidet:non potest meus esse discipulus. Quod si dicitis hos pauca reliquisse: quia nihil præter retia reliquerunt, dico, 28 quod plura reliquissent,si plura habuissent. Deus non tantum, quod præstatur,sed etiam quod optatur,spectat.*Et* ita dixit Angelus Abraham loco citato:quia fecisti hanc rem,& non peper cisti vnigenito filio tuo,benedicam tibi:quamuis re ipsa Abraham non sacrificauit filium, voluntatem Deus recepit, ac si vere sacrificasset. Et ideò ait, quia fecisti. Si igitur hi sancti Apostoli totius orbis principes fuissent,eum(credo)reliquissẽt,vt Christum redemptorem nostrum sequerentur,& hoc desiderium diuina maiestas spectauit. Vnde Dauid .Desiderium pauperum exaudiuit Dominus,præparationem cordis eorum audiuit auris tua.Non ait desiderium diuitum,quia diuitibus, qui plurimum possunt, non satis sunt desideria, nisi ea exequuntur:pauperes vero plus præstare non possunt.Benedictus, & glorificatus sit talis Deus.Quis est tam durus,& ferreus, qui tam pio Domi- 29 no & tam grato seruire recuset?Mundi principes quamuis plurima ijs diligentia seruias, vix opera,& facta remunerant: hic verò non solum bona opera, sed etiam bona desideria magnis remunerat præmijs: hic gratia,in cælo gloria,ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius,

Gen.22.

Luc.14.

Psal.9.

Amen.

In

In eodem festo Sancti Andreæ.

CONCIO QVARTA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ vidit duos fratres.&c. Matth.4.

VI columbaria habent, vt columbis frequententur, hoc artificio vti solēt: columbam vnam ex domesticis granis odoriferis, & dulcibus pascunt, rostrum deinde & alas melle vngunt: & ita emittūt, vt ad loca euolet, quò siluestres columbæ cōuenire solent, quæ dulcedine illa allectæ eam sequūtur: quas eodem modo melle liniunt, vt cæteris esca sint, & ita paulatim columbarium frequentetur. Creauit Deus cælum, vt columbis impleret, & ideò columbarium conuenientissimè appellari potest, cò enim columbæ tantum ingredientur. Et ideo Dei filius monuit homines, dicens. Estote simplices sicut columbæ. Coruis enim nigris, & fœdis in cęlesti hoc colūbario locus nō est, nisi prius in colūbas mutētur. Et hæc causa est, cur sponso nō satis fuit dicere ꝙ spōsa, quæ est anima iusti, oculos habet columbæ: verum etiā columbam absolutè vocat. Cum enim dixisset, quàm pulchra es amica mea, oculi tui columbarum. Inferius dixit, aperi mihi columba mea. O quot ac quantas excellentias, hoc columbę nomine Spiritus sanctus significat. Significat synceritatem, & bonæ æstimationis splendorem, quia pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Significat lacrymarū abundantiam, quia columba gemitum pro cantu habet. Significat etiam fidē, quā anima diuino sponso seruare debet, quia columba non miscetur indifferēter, vni tātum sociatur. Cūmq; colūbus, vt experientia videre est, zelosissimus sit: cùm foris venit ad locum vbi columba est, quasi aliquid suspicetur, concutitur, & turbatur, attollit pectus, & tanquam iratus gemit, eam hinc inde circumit, & rostro aliquando ferit: quæ omnia singulari manſue-

Simile.

Matth.10.

Cant.4.

Cant.5.

Psal.67.

mansuetudine columba perfert, quia nec fugit, nec se defendit, donec eius patiẽtia columbus mansue fit, iras deponit, & suspicionis oblitus ad amores redit. Quæ omnia animæ sanctæ mansuetudinem, & patientiam repræsentãt, quę si diuinus sponsus eius amoris zelosissimus aliquãdo inascitur: & aduersi aliquid ei in hac vita permittit accidere, nè suũ amorẽ in alio collocet, perfert & tolerat omnia, donec eius mansuetudine motus, mansuetus factus, & mitis, eam suauissimis cæli delicijs, & amoribus cõsolatur. Vt igitur has columbas in cælum pater æternus attraheret, mansuetissimam hanc columbam Iesum Christum redemptorem nostrum immisit, quæ fuit diuinæ fruitionis suauitate depasta, vt fatetur Ecclesiasticus, eius nomine dicens. Spiritus meus super mel dulcis. Os habuit suauissimum, & ita verba loquutus est suauissima. Alas etiam dulces habuit: quæ sunt admirabilia eius opera, & ita & verbis, & operibus, ad sanctissimam suam legem homines conuertit, quorum primi fuerunt Apostoli, qui eum relictis retibus sequuti sunt. Quibus etiam vt alias columbas attraheret verba dedit, & opera admirabilia, vt ijs pollicitus est dicens: dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri. Ex his omnibus fratres intelligetis quanti nobis referat curare, vt columbæ fiamus, idest, eius conditiones habeamus, vt superi⁹ declaraui: si in cæleste illud columbariũ admitti volumus. Res est admiratione digna, quam ob causam cũm Christus redemptor noster mundum vellet ad suam obedientiam redigere, huius operis ministros sibi & coadiutores elegit rudes homines, qui nihil ferè sciebant, præterquam retia reficere, & piscari. Huic dubitationi respondetur, huiusmodi elegisse, vt amirabilem suam potentiam magis ostenderet, & humanam superbiam ita euerteret: vt intelligeretur Dei opus hoc esse, non hominum. In operibus artificialibus, quò maior laus instrumẽto tribuitur, eò maior detrahitur artifici Si quis calamo bene præparato scribit quamuis optime scribat, dici tamen solet hoc calamo quiuis optimè scribet: quôd si malè præparato optimè nihilominus scribit, laus omnis, & gloria scriptori tribuitur, qui tam malo instrumento opus fecit tam bonũ. Hæc igitur fuit Dei gloria admirabilis, qui tam vili instrumẽto opus fecit tam singulare, vt est mundi ad fidem cõuersio. Et hoc est quod D. Paulus ait his verbis: Habemus thesaurum istum

Eccle.24.

Luc.21.

Simile.

2.Cor.4.

in

7 invasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis
ideſt prædicationem Euangelij posuit Deus in infimis hominibus, vt infirmitas vasculi facilè declaret, hæc tam magnifica opera nequaquam à tam infimis vasculis facta fuisse. Hoc idem docuit, dicens. Misit me Christus, euangelizare, non in sapientia verbi, vt non euacuetur crux Christi, ideſt, ne humano artificio animarum conuersio facta videatur, & honor Ieſu Christi cruci detrahatur. Et inferius ſeſe magis declarans ait: videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnẽ, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: vt ne glorietur omnis caro in conspectu eius, quia si sapientes elegisset: potuissent gloriari dicentes: hoc sapientia nostra factum est. Clamauerunt filij Israel ad Dominum, qui suscitauit
8 eis saluatorem vocabulo Aioth, qui vtraque manu pro dextera vtebatur. quod sacra scriptura notauit, vt doceret, quid Principes, & Gubernatores præstare debeant suos ninarum subditos ab exterioribus inimicis defendere, & ab interiorum tyrannide. Sunt enim plurimi, qui vna tantum manu pugnant, & subditos suos ab externis inimicis tuentur, non ab internis, qui propria cuiusque vitia sunt, & affectus. Vbi nos legimus, vtebatur vtraque manu pro dextera, in Hebræo habetur, erat Aioth inualidus manu dextra: quo significatur quàm bonus artifex est Deus qui instrumentis vilibus, & infirmis admirabilia operatur: vt eo duce, qui inualidus erat manu dextra, quod plurimum ad rem facit, de qua loquimur. Et idcò fratres, cùm nos inutiliores, & imbecilliores nobis esse videbimur: tunc confidere maxi
9 me debemus, conuenientiora diuinæ operationis instrumenta fore, vt Dominus infinitam suam sapientiam, & potentiam in nobis ostendat. Hanc ob causam ait propheta Isaias. Et non dicat Ennuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus. Eunuchis, qui custodierint sabbatha mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo mea locum, & nomen melius à filijs, & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Benedicta sit ò Domine altissima tua maiestas qui tantam his verbis fiduciam hominum imbecillitati præbes. Neminem desperare iubet, quamuis se noſcat infirmum eius se voluntati subijciat, qui res admirabiles ea ipsa infirmitate poterit operari.

1. Cor. 1.

Iudi. 3.

Isai. 56.

Act. 10.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ.* Quærebat Dominus, cui benefacere posset, de quo Diuus Petrus. Qui pertransit bene faciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Hac de causa deambulabat Iesus iuxta mare: non vt otiaretur, vt plurimi, qui domi Deum offendendo defatigati per hortos, prata, & alia loca amœna deambulant: vt hîc quoque rursus offendant, & alios, vt offendant, inducant. Quemadmodum Christus, Dei filius singulis horis, & momentis Domi, & foris stans, & ambulans sanctis rebus occupabatur, ita homines sunt, qui omnibus horis, & in omni loco sunt ad innumerabilia prope mala committenda parati. Magna est profecto confusio quod viuant hodie Christiani, tanta cum negligentia, ac si ad edendum tantum, ad ludendum, ad deambulandum ad omnia scelera, & mala nati essemus, de his dicit Sapiens, Æstimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum. O cæcitatem horribilem, ita viuere acsi alia vita non esset, nec Deo actionum nostrarum ratio reddenda. Qua in re plus peccant nobiles, & diuites, quàm pauperes. Et ita de his queritur Dominus, dicens. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fæcibus suis nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abijt, idcircò permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus. Hoc enim in nobilibus, & diuitibus accidit, qui cùm ab adolescentia sua in delicijs, & omnium rerum abũdantia educati fuerint: fæces, quæ peccata sunt, ita in his residen, vt mores mutare nesciant: sed semper in eodem vitæ sapore, & odore persistunt, Dei gustui insipidi & inter homines infames. Hoc enim significat saporẽ malum, & odorem habere, per fœces autem peccata significauit. Et hoc propheta Sophonias declarauit his verbis: & erit in tempore illo; scrutabor Hierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis: qui dicunt, &c. O infœlices peccatores, in peccatorum fœcibus defixos, quid vobis fiet in eo Iudicij die, nisi nunc vos mutare curatis, & transfundi de vase in vas? Omittite igitur fratres inutiles istas deambulationes: sed potius foramen vobis aliquod quærite, in quo peccata vestra deplorare possitis.

10

Sapi. 5.

11

Hiere. 48.

12

Sopho. 1

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ. Et cum diues esset thesaurũ

suum

23 ſuum ſecum habebat, vt ſi neceſsitas aliqua occurreret, opem ferre poſſet. Non vt nonnulli facere ſolent, qui quamuis diuites ſint, domo exeunt ſine crumena, & ſi pauper ab ijs eleemoſynam petit, promptam habent excuſationem, domi crumenam reliqui. Diſcite crudeles à diuino hoc præceptore, qui cum deambulatum exibat, theſaurum ſuum ſecum ſemper habebat: & cùm duos hos fratres vidiſſet egentes, vt opem ferret vocauit dicens. *Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum.* Quaſi diceret: ſingularia vobis beneficia polliceor. Idem & vobis faciendũ eſt, vt vos pietatis oculis Deus aſpiciat. Audite quid dicat Spiritus ſanctus, Fili eleemoſynam pauperis nè defraudes. Animaduertite, vt eleemoſynam pauperis eſſe dicat, & quod ſuum eſt non eſſe illi denegandum. Ne exiſtimetis beneficium maximũ eſſe cùm datis, ſed fraudem eſſe, cum denegatis: quod ſi illi, qui Eccleſ.4

24 rem ſudore ſuo, & labore acquirunt fraudem committunt, niſi pauperum neceſsitati medentur cum poſſunt, & cùm fieri hoc Dominus iubet: quid de Eccleſiaſticis dicendũ erit, niſi pij ſunt, & miſericordes. Horum enim redditus iuſtiori titulo pauperũ eleemoſynæ vocantur: & maiorem omnino fraudẽ cõmittunt. Idolo cuidam, quod vocabatur Bel offerebat populus eſcas plu Dani.14
rimas, & vinum: quia Sacerdotes perſuaſerant illi, idolum ea omnia, quæ illi offerebant, comedere, illi autem (inquit ſacra ſcriptura) fecerant ſub menſa abſconditum introitum, & deuorabant ea, neque ſolum illi, ſed eorum quoque vxores, & filij, ſed excitauit Deus Danielem, qui fraudem ex veſtigijs Regi detegeret, qui eos ſeueriſsimè puniuit. Noſtris temporibus populus Chriſtianus multa templo offert, vt ſunt decimæ, primitiæ, & alia: &

25 hæc offert ſibi perſuadens quod detracto eo, quod ad templi miniſtros alendos neceſſarium eſt: quod ſupereſt Deus, ideſt, eius pauperes comedunt. Certũ enim eſt, ꝙ eorum nullus, qui ſanctis Eccleſijs redditus reliquerũt, voluit, vt ijs canes venatici alerentur, neq; alia fierent vana & profana: taceo de mulieribus & filijs, ꝙ de hominibus Deo ſacris, necdum dici ferendum eſſe videtur. Verum ingrediuntur plurimi ſacerdotes per portas ſecretas, & abſcõditas, vt redditus iſtos comedãt, & hi ſunt, qui per ambitionẽ, & ſimoniã ad eccleſiaſticas dignitates aſcendunt: de quibus Dominus, qui non intrat per oſtium ille fur eſt, & latro. Ioan.10
Hi ex veſtigijs cognoſcuntur. Spectate eorum vitam, & quæ

populo præbent exemplo, & inde intelligetis an per ostium in- 16
gressi sint, an per absconditum introitum: pastores ne sint, an fu
res, ingressi ne sint Dei Ecclesiam, vt orent, an vt comedant, quę
offeruntur, vt sacerdotes illi Bel, qui postquam in furto sunt
deprehensi, morte pœnas dederunt. Nunc vero in Christiana re
publica, vix est, qui malis nonnullis Ecclesiasticis dicat saltem
malè agis. Sed quamuis in hac vita impunè peccent, nisi sese
emendent pœna eos expectat æterna.

At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. O quot hic adestis
quos sæpius Deus vocauit, & à malo recedere optantes, pigritia
tamen vos in eo detinet. Sicut ostium voluitur in cardine suo ita
Prouer. 26. piger in lectulo suo. De vno quoque peccatorum hoc dicitur,
qui pigri sunt, & negligentes. Ostium quamuis hinc, inde circũ-
agitur, semper tamen hæret in cardine: ita piger bonis deside- 17
rijs huc, illuc mouetur, quæ Deus in eo imprimit, sed nunquam
exit è peccato, & in eo tanquam in cardine ostium voluitur. De
his etiam dicitur. Leo est in via (dicit piger) & leæna in itineri-
Prouer. 26. bus. O superbe dæmon, tibi Leo factus obijcitur, nec te Iesum
Christum per humilitatis, & cæterarum virtutum iter sequi si-
nit, si ignoscere vis, pusillanimitatis existimationem opponit.
Si viuendi mediocritate contentus es, & vestium, & supellectili-
lis pompam contemnis, cæteris te contemptui fore, ait. Si aliena
restituis, de necessitatis periculo admonet. Hic est Leo, qui in
virtutis via occurrit. Leæna autem, glossa ait: præteritorum pec-
Glossa. catorum esse delectationem, quæ te ne Iesum Christum, redem
ptorem tuum sequaris alacriter, remorantur: & ita per dirup-
ta, & periculosa rupium, & saltuum itinera vagaris incertus:
vt vagari solent ij, qui rectum, & planum iter Leonem fu- 18
gientes reliquerunt. Dicere volo, quòd si Iesum Christum se-
queris, diuinæ eius legis præcepta seruans quietus, & securus
viues, & si hæc, quæ difficilia quidem videntur, fugies, in plu-
rima pericula, & labores incides. Hanc ob causam inter lau-
Prouer. 31. des quas Spiritus sanctus animæ iustæ tribuit. Vna est, & potissi-
ma, accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium
suum: & addit, fortitudo, & decor indumentum eius. Merito
vocat fortitudinem indumentum, quia quemadmodum vestis
Simile. nõ vni tantum membro, sed omnibus vtile est, ita fortitudo cõ-
munis est virtus, quæ nõ vni tantũ virtuti, sed omnibus inseruit.

Quæ

19 Quę enim virtus, dicite obſecro ſine fortitudine exerceri poteſt, cùm omnes repugnantiam habeant? Anima ſine fortitudine eſt tanquam miles inter armatos hoſtes inermis, quem quiuis facillime ſuperare poteſt. Rogate igitur fratres Dominum, vt vos hac virtute muniat, quo maiori animo retia iſta, quibus vos irretitos video relinquere poſsitis: & redemptorem veſtrum magna cum alacritate ſequi. Mundi creaturæ omnes retia quædam ſunt quibus homines leues, & infirmi capiuntur. Pulchritudo illa, & voluptas, qua alliciuntur eſt eſca, vt ea inuitati facilius retibus implicentur, quæ non ipſe dico, ſed ſacra ſcriptura affirmat, dicens. Creaturæ Dei factæ ſunt in tentationem animæ hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium. Quæ non ita intelligenda ſunt, ac ſi Deus creaturas fecerit, vt homi- Sapi. 14.
20 nibus tentatio eſſent, & laquei. Non enim eas ideò tam pulchras effecit: ſed vt per eas ad diuinum eius amorem attraherentur, Verùm homines ſua malitia eas ſibi retia effecerunt, vt ſeſe earum illicitis amoribus irretirent, creatorem ſuum propter eas deſerendo. Et ideò ſententiam illam ſtatim limitauit, nam cùm dixiſſet, factæ ſunt in tentationem, addidit, & in muſcipulam pedibus inſipientum: ſignificans inſipientes tantum decipi. Hæc igitur retia ſunt nobis relinquenda. Scio hoc hominibus perſuaderi difficile poſſe, quia & id quod furati ſunt non ſine dolore reſtituunt, quantò magis id, quod proprio ſudore, & Gene. 2.
labore acquiſierunt. Egebat Adam ſocietate quia vt dicitur: non inueniebatur ei adiutor ſimilis eius inter omnia bruta animantia. Decebat autem, vt mulier, quam Deus illi daturus erat in ſociam, ex eodem Adam egrederetur: vt eam plus amaret, & vt omnes ab vno principio orti maiori vnitate, & concordia coniungeremur. Verùm nè ægre ferret Adam vnam ſibi de coſtis eripi, quamuis in eius vtilitatem fieret: immiſit Deus ſoporem, ideſt, ecſtaſim in Adam, vt hoc modo ſopitus coſtæ dolorem non ſentiret. Potuiſſet quidem Deus coſtam ei, ſine dolore eripere, quamuis ſopitus non eſſet, ſopire tamen maluit, vt doceret nos, quòd vt homines mundum ſine dolore relinquant, ſopire eos debemus: & vt dormiant perſuadere, ideſt, vt diuina contemplentur, & orationis, & meditationis amici ſint: hoc enim cæleſti ſomno, & ecſtaſi ab humanis rebus ſine dolore, imò magna cùm voluptate auellimur. De

aliquo,qui dives sit dicere vulgariter solemus, *Es hombre que tiene costilla*.Hanc igitur costam:si dormire scit,idest, orare, & meditari sine vllo dolore dabit,quoties fratres rogaui vos,vt aliquã temporis partem in rerum diuinarum consideratione velitis in sumere ? Iterum nunc rogo,& toties rogabo,quoties se offeret occasio, inde enim discetis creaturarũ amorem ex animo deponere,& in creatore collocare. Quod si hoc somno sopiti non estis,non modo costam,sed nè duo quidem minuta sine dolore vobis elici poterunt. De hoc diuino exercitio ea verba intelligenda esse puto. Prouerb.5 Lætare cum muliere adolescentiæ tuæ. Cerua charissima & gratissimus hinnulus. Vbera eius inebrient te in omni tempore,in amore eius delectare iugiter. Hinnulus gratissimus est Spiritus sancti gaudium,quod in contemplatione acquiritur:vbera eius sunt fructus eius,qui animam alunt,& admirabili voluptate perfundunt. O verba diuina,imprimat ea Dominus in cordibus vestris. Mulier adolescentiæ tuæ vocatur hæc cælestis sapientia,& diuina cõuersatio,quia ab adolescentia eam amare debemus, & in eius suauissimis amplexibus exerceri. *O sancta Maria señora*. Hæc si facerent homines,qua puritate, & amore,quo gaudio,& voluptate viuerent? Hanc amaui, & quæsiui eam à iuuentute mea, & quæsiui sponsam mihi assumere, Sapi.8. & amator factus sum formę illius, de iusto dicitur. O Deus Deus ô Deus maiestatis infinitæ,inclina Domine pro tua clemẽtia horum,qui me audiunt,corda,vt hinc pulcherrimæ huius mulieris amatores discedant. Hoc optabat Dauid cum dicebat. Vnam Psal.26. petij à Domino,hanc requiram, vt videam voluntatẽ Domini, Hierony. vbi D.Hieronymus ex Hebræo vertit:vt videam pulchritudinem Domini,quia vnum ex præcipuis contemplationis exercitijs est,Dei pulchritudinis consideratione delectari. Quod si adolescentiam vestram fratres, sine mulieris huius cælestis amore transegistis,tempus adhuc supersest nunc, nunc quàm primum eam amare incipite,& præterita damna compensabitis, & relictis retibus (imò & vobis ipsis) Dominum sequemini, se enim D.Antoni. 1.parte. ipsum relinquere res est maioris momenti, & quæ plus ad diuinam hanc sequelam confert. Narrat D.Antoninus, quod cum Socrati dixisset quidam sese hominum familiaritatem reliquisse nihil tamen hoc sibi ad animi quietem profecisse, interrogauit Socrates an seipsum secum adduxerat, cùm ab hominum familia-

25 miliaritate receſsit: & cùm ita eſſe reſpondiſſet, igitur (inquit) ſolus non eras, aderat ſocius, & quod peius eſt, malus ſocius: ſi tecum tu ipſe aderas, tu ipſe tibi priùs relinquendus eras, ideſt, propria voluntas, quam ſi reliquiſſes, nec ab ea te trahi ſineres, quietiorem omnino, & meliorem vitam inueniſſes. O admirabilem Gentilis philoſophi ſententiã! quam quoties plurimi experimur, qui mundum reliquimus, & tamen nihil in moribus, & vita profecimus, vani, ambitioſi, auari, eodem ferè modo ſumus vt antea. Iam ſcitis fratres in vno quoque veſtrum duos reperiri, in vno quoque hominum (ait D. Paulus) duo ſunt homines. Hoc ſcientes quod vetus homo noſter ſimul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato. Rom. 6
Homo vetus eſt corruptio illa, quæ ex Adam ad nos hæredita-
26 rio quaſi iure peruenit. Homo nouus eſt renouatio illa ſpiritus, quam per merita Chriſti redemptoris noſtri accepimus. Cùm igitur corruptionem illam relinquimus, & renouationem hanc ſequimur: tunc nos ipſos relinquere dicimur, & Ieſum Chriſtũ verum ducem huius glorioſiſsimi Apoſtoli imitatione ſequi, qui quamuis retia reliquit, quibus piſces capiebat, alia accepit, vt homines piſcaretur, ideſt euãgelicam doctrinam: nam quemadmodum retia ex plurimis funiculis, & filis conſtant, ab vno tamen puncto incepta in puncto terminantur. Ita Euangelij doctrina quanuis præcepta plurima, & conſilia continet, duobus tamen punctis includitur, quæ ſunt Dei amor & proximi, in eo quod ad voluntatem pertinet. Nam quod ad intellectum pertinet, duobus etiam punctis includitur, ideſt, articulorum fide quę
27 ad diuinitatem pertinent, & eorum quæ ad humanitatem. Præterea quemadmodum rete aquam continere nõ poteſt, ita etiam doctrina euangelica non bona hæc temporalia, quæ mundi huius aquæ ſunt amariſsimæ captare debemus, ſed homines piſcari, vt Dei ſint cibus. Hanc ob cauſam aiebat D. Paulus. Nõ quę- 2. Cor. 12
ro veſtra, ſed vos. Hic veſter, ò patres in veſtris prædicationibus finis eſſe debet, homines in profundo peccatorum pelago demerſos extrahere, vt peccato moriantur, & ſolo Deo viuant. Aquas verò bonorũ temporaliũ exire ſinite. Et quemadmodũ piſcatores nauiculã habere ſolent, vt ex ea melius rete iacere poſſint, & plures piſces capere: ideo glorioſus hic apoſtolus Andreas in cruce tanquã in naui poni ſummo cũ gaudio paſſus eſt, & in ea

per duorum dierum spatium crucifixus vixit, vt inde sanctissi- 28
mæ suæ doctrinæ retia melius explicaret, vt prædicandi munus
ad quod vocatus à Deo erat, exerceret. O rem admirabilem!
Christus redemptor noster crucis meditatione cohorruit. An-
dreas ad crucis aspectum exiluit. Quia nimirum Christus cum
timebat Andreæ erat humanitate vestitus, cûm gaudebat An-
dreas, Christi erat fortitudine vestitus. Timuit enim Christus
redemptor noster nè nos timeremus. In hoc æquum est, vt præ-
lati, & sancti Euangelij ministri veros sese Christi seruos esse
ostendant, vt crucem nimirum ascendant, & labores libenter su
beant: vt piscentur animas, quæ tanquam pisces voluptatum
aquis demersi natant, in hoc mundi mari. Ita enim eum voca-
Psalm. 103 uit Dauid, dicens. Hoc mare magnum, & spatiosum manibus,
illic reptilia quorum non est numerus. Dixit, spatiosum mani- 29
bus, & non pedibus, quia quamuis amplius sit mundus, angu-
stus tamen est, vnius tantum auari, & ambitiosi desiderijs, qui
illum vno si posset hausto absorbere vellet. Manibus etiam spa-
tiosus est, & amplus, tanta enim hominum in bonis operibus
pigritia est, & negligentia, vt satis spatij ijs relinquatur qui se
se in virtutibus exercere voluerint. Qui eleemosynam dare op-
tauerit, saltem hoc non ideò omittet, quia alij vicem præue-
nientes acceperint, omnium pauperum necessitatibus succur-
rendo, plurimæ illi supererunt. Qui orare voluerit, Ecclesiam
non inuenict adeò plenam, & occupatam, vt locus illi ad oran-
dum non sit: & ita de alijs bonis operibus. Hoc igitur significat
spatiosum manibus. In hoc mari Dei serui piscari debent pecca-
tores, quamuis crux illis, & mors esset subeunda. Et ita mutuò 30
nobis auxiliantes gratiam à Deo hic consequemur, & in
cælo gloriam, ad quam nos perducat Iesus
Mariæ filius. Amen.

DOMI-

DOMINICA SECUNDA in Aduentu Dñi.

CONCIO PRIMA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

CVM memoriam Dei filij in hunc mũdum Aduentus sancta mater Ecclesia hoc tempore celebret: cùm nos redempturus aduenit, Euangelia nobis quædam proponit, in quibus certissimæ huius veritatis testimonia continentur: vt hodiernum. Huius initium magnam nobis admirationem parit. Res enim admiratione digna videtur, virum hunc tam heroicũ Diuum Ioannem Baptistam Dei adeò familiarem, cuius vita tantæ erat vtilitatis, in vinculis esse. Manum illam, quæ Deum hominem factum digito indicauit dicens; ecce agnus Dei, ferreis manicis esse deuinctam. Linguæ illi, quæ tam clarum summæ veritatis dedit testimonium, tantum esse silentium impositum. Libertatem illam, qua in deserto tanta cum sanctitate viuebat; carcere esse inclusam. Virum illum, qui Iordanis aquis Christum Dei filium baptizauerat: dignus à Deo factus, vt æterni patris compater esset: talem (inquam) virum in carcere crudelissimi tortoris manu proprio sanguine baptizari. O admirabile spectaculum! quod sublimiora etiam ingenia stupida reddere admiratione potest. Et vt admirabilior res videatur, animaduertite verba illa Canticorum: en lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuscuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos. Quorum verborum verus, & legitimus sensus est, per lectulum iustum significari; nam in peccatore videtur Dei maiestas quodammodo pressa esse, & contracta & eius magnificentia in angustum deducta, quia eius

Ioan. 1.

Cant. 3

opera,& effectus impedit,& ita vnum ex maioribus malis,quæ 4
peccatũ facit eſt,Dei bonitati impedimẽto eſſe.Diuinę enim bo
nitatis inclinatio eſt,ſeipſam cõmunicare,quã cõmunicationem
peccatum impedit.In iuſto verò iacet Deus tanquã in amplo le-
ctulo,& extenditur,& ita Hebræum nomẽ quod lectulũ ſignifi
cat,ab extendendo,& dilatando deducitur.Sexaginta verò for-
tes diuerſa Dei auxilia ſignificant, quæ vndiq; iuſtum ambiũt.
Quod noſtra tranſlatio ait optimè:oẽs tenentes gladios:ſi verbũ
interpretemur ex verbo,in Hebræo eſt,oẽs capti,ſiuè apprehẽſi
gladijs.Quo ſignificatur ipſa Dei auxilia ab ipſa auxiliandi in-
clinatione & deſiderio apprehendi; quæ mira exaggeratio eſt.
Vniuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuũ, ſignificat, quã parata Dei
auxilia ſint,vt iuſto accurrãt.Propter timores nocturnos, ideſt,
propter dãna,quæ timet iuſtus in huius ſæculi nocte.Quæ cum 5
ita ſint cur tot enſes ad iuſti auxiliũ parati;virũ hunc iuſtiſsimũ
ab hominũ vi non defenderunt? verbis diuinæ ſcripturæ reſpon
Sapi. 3 debo.Iuſtorũ animæ in manu Dei ſunt,& non tanget illos tor-
mentũ mortis vel vt alia tranſlatio habet tormẽtũ malitiæ, quæ
peccatũ eſt.Maxima omnino prærogatiua, & excellentia iuſto-
rũ animas talẽ meruiſſe locũ:vt de ijs dicatur in manu Dei ſunt,
vbi eas defendit, vt nõ à corporis laboribus,ſed à peccato tangi
non poſsint. Et hoc myſteriũ illud fuit,cur ipſe Dñs prophetæ
Ezech.3 Ezechieli dixerit:vt adamãtẽ,& vt filicẽ dedi faciẽ tuã;ne timeas
eos. Adamas enim quamuis feriatur, non læditur,imò ſi ſagittis
percutis, reſiliunt & reflectuntur in te ipſum ſagittæ. Ita & iu-
ſtorũ perſequutiones perſequutoribus ipſis detrimento eſſe ſo-
lent.Cũ igitur certũ hoc in ſacra ſcriptura ſit, Deũ ſeruis ſuis tri- 6
bulationes, & perſequutiones permittere : inferri ex eo poteſt,
quanti ijs referat ſeſe fortitudine armare, vt aduerſa forti animo
tolerare poſsit, & ijs magnas ſibi coronas acquirere. Hoc illud
Prouer. 30 eſt,quod muliere illa ſignificare voluit Spiritus ſanctus : de qua
dicitur,mulierẽ fortẽ quis inueniet? procul & de vltimis finibus
pretiũ eius.Et cũm exaggerauerit,quã difficilis ſit,& rara fortitu
do,narrat ſtatim admirabiles eius effectus dicẽs;cõfidit in ea cor
viri ſui,& ſpolijs non indigebit.Reddet ei bonũ,& nõ malũ,om
nibus diebus vitæ ſuæ.Quæſiuit lanam,& linum,& operata eſt
conſilio manuum ſuarũ. Quibus verbis,& alijs quæ ſequuntur
ſignificat fortitudinẽ eſſe tanquàm mulierem diligentiſsimam,

quæ

7 quæ domũ, & omnes, qui in ea viuunt rebus neceſſarijs inſtruit. Sermone integro opus eſſet ad omnes huius præſtantiſsimæ virtutis effectus declarandos, qui eo in loco â Spiritu Sancto varijs & diuerſis metaphoris referuntur. De duce Veneto dicitur: quotannis mari ſolẽni quadã cæremonia nubere, & in huius fœderis ſignum annulũ in mare proijcere: quo ſignificat præcipuã eius curam eſſe debere nauium, & triremium claſſem apparare, & inſtruere: quia inde lucrum omne, & vtilitas in eam rempublicam manat. Ita virtutis amicus huic mulieri, quæ fortitudo eſt patientiæ, & tolerantiæ mater nubere debet, & eam tanquam vxorem amatam amplecti. Ita enim cito virtutum diues eueniet. Cùm igitur ſciamus cur Deus iuſtos affligi, & tribulari permittit: æquũ eſt etiam vt ſciamus quã ob cauſam iuſſerit rex He-

8 rodes ſanctiſsimum hũc virum vinciri. Quam refert D. Marcus ipſe (inquit) Herodes miſit, ac tenuit Ioannẽ, & miſit eũ in carcere propter Herodiadẽ vxorẽ Philippi fratris ſui, quia duxerat eã. Dicebat enim Ioannes Herodi: non licet tibi habere vxorẽ fratris tui. Plurimos D. Ioannes reprehendit, vt ex ſanctis Euangeliſtis conſtat. Verũ nemo de eius morte cogitauit præter Herodẽ, nemini tam ingrata & odioſa veritas fuit, vt illi, qui rex erat. O quam miſeri hac in re ſunt reges, & potentes, quibus nemo ferè vera dicere audet, hi quidem quia nullũ Pſalmum canere volũt præterquam, placebo Domino, alij quia nè audiantur, ſed potius perſequantur, tinnient. Cùm laſciuus ille rex Baltaſar cum vxoribus, concubinis & regni ſui optimatibus in conuiuio potaret: & vaſa aurea, & argentea, quæ è templo Hieruſalem eius

9 pater attulerat, profanaret, in eadem hora (inquit textus) apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie parietis aulæ regiæ. Scribebat autem pœnã, & ſuppliciũ, quod Deus illi præparabat. Admirabile hoc fuit myſterium, quo Deus ſignificare voluit, æquum eſſe vt in regum, & principum palatijs parietes ipſi loquantur, cùm homines loqui nõ audeãt, & veritas in lapidibus manu â cælo dilapſa ſcribatur, cùm in terra ore eam pronuntiare audeat nemo. Quod nam naturę ſecretum eſſe dicemus, vt arbor altiſsimis humi fixa radicibus vento euellatur? arundo vero vix luto inhærens eiuſdem venti impetu perculſa euelli non poteſt? dico quia arbor vento reſiſtit, vi vim propellit ventus: arundo vero non re-

Marc. 6.

Pſalm. 114.

Danie. 5.

Simile.

pugnat,

pugnat, ſed infirma & imbecilla inflectitur, & eum liberè ſinit excurrere: & ita cùm nullam ventus inueniat repugnantiam, nullam ei vim facit. Hoc ipſum in potentium domibus accidere ſolet, Dei ſeruum, qui firmiſsimas in virtute defixas habet radices ſtatim eijciunt, hominem verò perditiſsimum, qui in vitiorum luto radices habet, diu ibi perſeuerare videbitis. At quomodo euellunt arborem, & non arundinem? quia nimirum vento arbor reſiſtit, arundo quoquò impellit ventus, inclinat. Iuſtus domini vitijs, quæ ſuperbiæ, & vanitatis ſunt venti, repugnat, ideò deijcitur: peccator verò, qui tanquam arundo inflectitur, & domini vitia non modo non reprehendit, ſed laudat, hic alitur, hic amatur. Legitur Noe poſteros quoſdã dixiſſe: venite faciamus nobis turrim, cuius culmen pertingat ad cælum. Perfici autẽ turris non potuit, quia confudit Deus linguas eorũ, ita vt alter alterius linguam nõ intelligeret, & qui in inferiori turris parte erant, non ea cęmenta præberent, quæ, qui in ſuperiori parte ædificabant, ab ijs petebant: nam ſi petebant calcem dabant arenam, cũ petebant arenam, aquam præbebãt, & ſic magna erat rerum omnium perturbatio. Turris quam mundani ædificant, vt nomen ſuum extollant, & famam ſibi, & gloriam acquirant, tam diu durat, quàm diu qui inferioriori turris parte ſunt, materiam, & cęmẽta præbẽt, quæ petũt ij, qui in ſuperiori parte ſunt. Mundi fauor & gratia tamdiu durat, quàm diu minores maiorum voluntati obſequuntur. Quod ipſi volunt loquuntur, vitia eorum laudant & in ijs opem & auxilium præbent. Hoc enim eſt materiam & cęmenta præbere, quæ petunt. At cùm ſecus fit, & aliud quàm ipſi volunt, præbent: cùm eos reprehendunt, & eorum vitijs opem ferre recuſant, ſtatim ceſſat ædificium, & euertitur. Hanc ob cauſam imperfecti pigreſcunt, & vera dicere non audent. At Diuus Ioannes Spiritu Sancto plenus ſcelus illud nefandum, vt fratris ſui vxorem, viuente fratre, publicè ducere auderet Herodes, acerrimè reprehendere non timuit. Ita hoc vitium cæcos homines, & amẽtes reddit, vt affirmat propheta Oſeas dicẽs: fornicatio, & vinũ & ebrietas auferũt cor. O admirabilẽ exaggerationem vix potuit ſanctus Propheta paucioribus verbis mali huius vim melius explicare, quàm ebrietati illud comparando. Quemadmodum enim ebrietas iudicio homines priuat, qui eo tẽpore nihil à ſtulto, & amente differũt: ita hoc vitium homines beſtijs ſimiles reddit.

Gene. 11.

10

11

12

oſe. 4.

Simile

dit. Hoc rectè ſacra ſcriptura expendit, cùm ait: fornicatus eſt Num.25
populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad ſacrificia
ſua; at illi comederunt, & biberunt, & adorauerunt Deos earũ.
Initiatuſq; eſt Iſrael Behel-Phegor, idolum erat hoc obſcœniſſi
mũ, quod ab alijs dicebatur Priapus. Ex hoc igitur, intelligitur,
quo nos carnalis delectatio cæcos, & amentes rapiat. Quis cre-
deret populũ illũ Iſrael à Deo electũ, & edoctum ad tantã men-
tis cæcitatem deuẽturum, vt obſcœniſſimum idolum adoraret,
libido nimirũ, & luxuria cauſa fuit. Subdit eo loco textus: quòd
Moyſes, & omnis turba flebant ante fores tabernaculi, dum ido
lolatræ illi fœdiſſimę adorationi operam dabant. Nunc autem
maiorem ferè mundi partem eidem Behel-Phegor idololatriæ
deditam videmus, & vix eſt, qui Moyſis imitatione deploret.
Illi Dei iuſſu in eodem loco pœnas morte dederunt, nunc verò
14 vix eſt, qui reprehẽdere ſaltem noſtros idololatras audeat. Verũ
non ideò ò miſeri carnales Dei manus effugiſſe exiſtimate. Hoc
enim vitiũ ſeueriſſimè Deus punire ſolet. Quod tunc declarauit Geneſ.6
cum terram laſciuia, & luxuria plenã ſpectans dixit: non perma
nebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt. Vbi Hebraicè legi-
tur; non litigabit ſpiritus meus cũ homine, quia caro eſt, ideſt,
nolo cum homine verbis cõtendere, ſed operibus eum ſeueriſsi-
mè punire, quandoquidẽ carni deditus eſt. Inferiùs autẽ dixit: de
lebo hominẽ quem creaui, à facie terræ, ab homine vſq; ad ani-
mantia, à reptili vſq; ad volucres cæli. Omnia deleuit, ita vt ani-
mal nullũ (præterquã piſces) ſupplicij immune fuerit prętерquã
piſces quia non carnali coitu, ſed alio modo multiplicãtur. Alia
peccata ſolet Deus reprehẽſionibus punire, hoc verò punit ope-
15 ribus. Videte, vt Iudæ filium Iacobi nepotem punijt. De quo le Geneſ. 38
gitur quòd quia obſcœnũ quiddã, & turpe commiſereret, idcir-
co percuſsit eum Dominus, quòd rem deteſtabilem faceret: & ita Tob.6
infœlici morte mortuus eſt. De ſeptẽ verò Saræ maritis legitur
quod dęmonium occidit illos. Et additur, ab angelo illius ſuppli
cij cauſa, quia coniugium ſuſceperant, vt ſuæ libidini vacarent:
ſicut equus & mulus quibus nõ eſt intellectus. *O vala me la bea-*
tiſſima Trinidad. Quot hodie huiuſmodi peccata, & ſcelera fiũt, Pſalm.31
quæ ſi Deus ſtatim non punit, nè obliuione id fieri exiſtimetis.
Nam quò magis differtur, niſi correctio ſequetur, maior erit pœ
na. Nam ſi eos, qui tot ab eo beneficia non acceperãt, puniebat,
quantò

quãtò magis vos puniet, quos maiori obligatione deuinxit? ad 16
uertite obsecro, fratres hæc, quæ vobis Dei nomine dico, nè posteà maioris cõdẽnationis causa fiãt. Hoc igitur peccatũ fuit ꝙ infœlicẽ hunc regẽ Herodẽ adeò excæcauit, vt propter Herodiadem virũ hunc sanctissimũ in carcerẽ detrudi iusserit. Ex quo infertur, ꝙ de homine carnali quodcunq; malũ præsumi potest.

Luc.7. Ideò Magdalena, dixit D. Lucas, quòd erat peccatrix indefinitè: quòd si petitis, quo peccati genere erat peccatrix, quocunq;, quia carnalis erat, & ideò hinc multa alia vitia habuisse sequitur.

D. Marc. 16 D. Orego. Et ita de ea dixit D. Marcus: de qua eiecerat septem dæmonia. Per quæ D. Gregorius ait, septẽ peccata mortalia intelligi. Magna inter peccata cõmunio, & societas est, quia sibi inuicẽ dispositio sunt. Hoc significauit D. Paulus dicens exhibuistis membra

Roma.6 Luc.3.c vestra seruire iniquitati in iniquitatem. Et D. Lucas hanc Herodis crudelitatem referens ait, adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannem in carcerem. Animaduertite verba illa, & adiecit super hæc omnia; quibus significat, plurima alia peccata, quæ cõmiserat, ad hoc aditũ patefecisse. Peccauit infœlix adulterio, peccauit mox veritatis, & reprehensionis odio, inde ira consequuta est, mox carcer, & vincula, & tãdẽ capitis amputatio. Cũ quere- 17

Ose. 4.c retur propheta Oseas Dei nomine, ꝙ mũdus malitia plenus esset his verbis. Maledictũ, & mendaciũ, & homicidiũ, & furtum, & adulteriũ, inundauerunt: addidit statim, tantorũ malorũ causam dicens: & sanguis sanguinem tetigit. Vbi illa, &, est causalis, idest, quia sanguis sanguinẽ tetigit: quia peccatum peccati causa est. Nam quia homines nascentibus malis iter nõ intercludunt: hinc fit vt ijs plurimi obruãtur. Quapropter timete, obsecro fratres prima peccata, neq; peccare audeatis dicẽdo: hoc tantũ pecca 18

Simile. tũ cõmittã nõ plura. Peccata enim sunt tanquã cerasa: nam si ex cerasorũ aceruo vnũ tantũ sumitis, illud vnũ duo secũ trahit: & duo illa tria, & tria illa quatuor, & quatuor illa octo, & ita sese inuicẽ sequuntur. Idẽ in peccatis accidere solet. Quarè si fortè Deũ aliquãdo offendere audetis, recidite, statim peccatorũ filũ, priusquã voluntas in ijs resideat, & vires acquirat. Posteà enim à malo magna cũ difficultate dimouetur. Voluit Ahiel vrbẽ Hierico

3.Reg.16 Iosue.6 reædificare: cũ maledixisset Iosue Dei nomine eos, qui hoc facere ausi essẽt: & cũ vix primũ ædificij lapidẽ posuisset, mortuꝰ est illi filius primogenitus, qui vocabatur Abiram: nec tamen ab opere

cessauit,

19 cessauit, sed dū ędificabat paulatim ei⁹ filij moriebātur, donec p-
fecto opere nullus ei filius superfuit. Liberet nos Deus ab animi
obstinatione, & in malo perseuerātia posteàquam in voluntate radices egit. ¶ Quāuis in vinculis esset Ioānes, amor tamen vinciri nō potuit, solut⁹ erat & liber, & ideô in carcere de animarū remedio, & reb⁹ ad Dei gloriā pertinentibus agebat. Nos verô tā miseri sumus vt minima quaq; aduersitate à virtutis exercitatione desistimus. At nō ita homines magni, & virilis animi, qui quāuis aduersa plurima accidāt, ea tamē quæ præstare debent, nō obliuiscūtur: & hāc verā esse existimo eorum verborū intelligētiā, anima mea in manibus meis semper, & legē tuā nō sum oblit⁹ Psalm. 118.
phrasis est Hebraica: ad significandū aliquē in mortis periculo
versari, vel mortis periculo exponi dicere animā habere in mani-
20 bus. Vt dixit Ionathas patri suo Saul de Dauid, posuit animam 1. Reg. 19.
suam in manu tua, idest, morti se se tua causa exposuit. Et pytho
nissa dixit ad Saul: posui animam meam in manu tua: & ita hic
anima mea in manibus meis semper, & legem tuā non sum oblitus, significat, quanuis in mortis periculis cōtinuò verser cum vn
diq; ab aduersarijs meis mihi parētur insidiæ, nō ideô Dūe, legis 1. Reg. 26.
tuę præcepta obliuiscor. Idē Dauid iusto loquens, tanquam singulare beneficium exaggerauit, per diem Sol non vret te neq; Lu
na per noctē. Quasi dicat, aduersa plurima, & prospera res sunt pe Psal. 120.
riculosæ. Verū Deus te seruabit, nè prospera, cū res tibi tanquā
Sol, claræ, & lętę succedēt, extollāt; neq; aduersa, cùm res tristes ti
bi, & obscuræ tanquā nox videbūtur, demittant & ad impatientiā prouocēt, imo vires & animos addāt. Hoc fuit mysteriū illud
cur Deus Moysi in rubo apparuit: nam in medio rubi magnus
21 erat ignis, quo rubus ardebat, & non comburebatur. Quo signifi Exod. 13.
cauit, eodē modo populū Israel tot ac tantis Ægypti afflictionibus, & laboribus oppressum nullū tamen detrimentum receptu
rū esse, quia Deus erat cum eo: ergò si Deū habes, tribulationū ignis lædere te non poterit, sed maiori tibi erunt vtilitati, & glorię.

Mittens duos de discipulis suis &c. Animarum zelus, qui eum in Herodis carcerem incluserat, hic idē zelus effecit, vt è carcere ad Christū Redēptorē nostrū duos hos discipulos mitteret. Vsus est vir sanctus hac cautela vt hi discipuli, Dñi fierent discipuli. Vtinā nostræ omnes cautelæ in vtilitatē proximorū fierēt, Vtinam fratres cū peccatorib⁹ huiusmodi cautelis. Adducite ad sermonē

cau

cautela aliqua, forte enim error in quo verſantur illis eripietur, 22
fortè ad virtutem animum applicabunt. Ideò hoc vel illo modo
adducite. Cùm voluit Chriſtus Redemptor noſter Lazarum
reſuſcitare, miſit Martham vt vocaret Mariam, & cum ea veni-
rent ſimul Iudæi, qui ad eam conſolandum conuenerant, & vi-
dentes miraculum crederent in eum. Videtis cautelam qua vſus
eſt, vt eos ad bonum attraheret. O ſi charitatem haberemus quòt
cautelas excogitaremus vt fratribus noſtris mederemur. Cùm vi
derẽtur diſcipulis Diui Ioannis opera, & miracula Ieſu Chriſti,
nomen D. Ioannis magiſtri ſui obſcurare, tacti inuidia vt homi-
nes imperfecti, quæ nam melior ſchola eſſet, Chriſti nè an Ioan
nis contendebant. Semper hoc malùm in mundo fuit, vt ſiquem
amatis, & illi fauetis alterius damno hoc fiat. Si deuotus es ordi-
nis Diui Franciſci, & eius ſermonum, aliorum ordines, & ſermo
nes contemnis, & è contra in quo vehementer erratis: nam virtus 25
ſequenda, & imitanda eſt. Pardis nẽ, albis, an nigris veſtibus in
duatur nihil refert. Nunquam virtus eſt alteri virtuti contraria,
ſed vitio: & tandem hinc infertur, animi affectus homini eſſe im
pedimento, ne verum iudicare poſsit. Certum enim eſt, opera &
miracula Chriſti Redemptoris noſtri præſtantiora fuiſſe, & ad-
mirabiliora, & tamen Diui Ioannis diſcipuli ita magiſtrũ ſuum
amabant, vt nullus ei comparari poſſe ſibi videretur. Quem erro
rem, vt illis D. Ioannes eriperet neceſſe fuit, vt ad Chriſtum tan
quam ad ſolem eos mitteret, qui eos in ignorantiæ ſuæ tenebris
Genes. 3 illuminaret. In Geneſi dicitur: vidit mulier quôd bonũ eſſet lig-
num ad veſcendum. Videte quid amoris affectus efficere poſsit,
vt quod proprius eſt effectus potentiæ guſtus, oculo tribuatur.
Ita Eua pomum illud amabat, vt illud videns bonum ad veſcen-
dum & guſtui gratum iudicauerit. Liberet vos Deus ab homine 24
affectibus cæco, qui vt illi benefaciat quem amat, tibi malefacit,
& in eo ſe non errare exiſtimat: ô quot hac de cauſa iniuſtitiæ
fiunt, ô quot ſuffragia in electionibus, iniuſtè dantur indignis
magna cum Dei offenſione, & conſcientiæ onere. Verùm peto,
cur ipſe Diuus Ioannes hunc errorem ex diſcipulorum ſuorum
animis euellere noluit ſed eos miſit ad Dominum? huic dubita-
tioni reſponderi poteſt, cognouiſſe glorioſum Baptiſtam hoc à
ſe ipſo præſtari non potuiſſe: quid quid enim dixiſſet, in ſui ip-
ſius contemptũ humilitati tribuiſſent. Et quò plus de ſua virtu-

te

te verbis detraxisset, plus eos in eorum opinione cõfirmasset. Vnus Iesus Christus, eius vulneris medicus esse poterat, & ideò eos ad illum misit. Postquam Elias igneo curru à Deo raptus est cũ prophetarum filij scire cuperent, quid de eo factum esset: misit eos Eliseus per montes, & valles, vt eum quærerent: & cùm tres dies, ac noctes errassent, non inuenerunt. Nó dubitabat Eliseus à Deo raptum fuisse. Etiam sed vt illorum dubitationem tolleret, misit eos, vt quærerent. Eodem modo D. Ioannes misit discipulos suos, vt crederent, quod ipse sine vlla dubitatione, credebat. Causam etiam eos mittendi fuisse existimo: quia vidit D. Ioannes populi illius duritiem, & cæcitatem, qui suum de Iesu Christo Dei filio testimonium recipere nolebat: & cùm hanc ob causam magnum animo dolorem caperet; proximum se morti videns admirabile quoddam artificium excogitauit, quo Dei filiũ manifestare posset. Et hoc fuit, mittere suos discipulos, vt publicè hoc ab eo interrogarent. Quasi diceret: iam ô Domine, de te testimonium dedi, nec mihi fides præstatur, da tu de te ipso testimonium, & fortasse tibi credent. Existimabat sanctissimus vir magna cum prudentia, quod diuini redemptoris respõsum magnam eorum tenebris lucem esset allaturum. Vt quemadmodum pater, & Spiritus Sanctus, dederant de eo in Iordane testimonium: ipse etiam de seipso daret in maiorem fidei confirmationem. Et ita verè accidit, quia respondens Iesus ait illis: *Euntes renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis. Cæci vident &c.* Opera hæc quę Christus Redemptor noster faciebat, modus, quo ea faciebat scilicet iubendo, & imperando tanquam Dominus, non deprecando, vt solent sancti reddebat mirabilia: & eò magis, quia ea omnia, à prophetis ante prædicta inueniebantur, à Messia facienda esse. Vt clarius apparet ex illo Esaiæ vbi dicitur; ecce Dominus veniet, & saluabit nos; tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Quæ omnia maxime Christum verum Deum & hominem esse, & Messiam mundo promissum confirmabant. Sed Redemptoris modestiam (quæso) animaduertite: non ait, cæcos illumino, mortuos resuscito: sed, cæci vident, mortui resurgunt &c. qui verè humiles sunt omnibus in rebus, tam in corde quàm in verbis humiles esse debent. Superbi quod in corde habent, verbis ostendunt, vt Nabuchodonosor, qui superbia

Aduert. G

Daniel. 4. bia inflatus dixit: nonne hæc est Babylon ciuitas magna, quam ego ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? quæ cùm tam superbè, & gloriosè iactaret, vox de cælo ruit: tibi dicitur rex, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus eijcient te, & cũ bestijs, & feris erit habitatio tua, fœnum quasi bos comedes. Ita Deus superbos punit, etsi nũc cũ tot sint, non eodem supplicij genere punit, ne tamen securi sibi esse videantur. Nam nisi se emẽdent, eos Deus ad maiora mala reseruat. Qua propter fratres à vera humilitatis magistro discite, & si quæ bona facitis, nolite gloriari dicendo: hoc vel illud feci, bonorum enim operum potissimam partem Deus facit etiamque si opera vestra cum sanctorum operibus conferatis imperfectissima videbuntur. Quod per se album videtur, iuxta niuem positum fere nigrum videtur. Si hoc facitis, vos sagitta illa non feriet, de qua dicitur, Psalm. 90. Deum dilectos suos liberare à sagitta volãte in die, quę vanitas est, & dici sagitta vocatur, quia prodit è luce bonorum operũ, & herba est venenosa infecta. Interrogauit Pharao patriarcham Gene. 47. Iacob, quot sunt dies annorum vitæ tuæ? respondit vir sanctus, dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt, parui, & mali. Quod tamen tempus à pueritia sua Deo seruiendo insumpserat, & magnos quos habuerat labores patientissimè tulerat. Nihilominus tamen ait; parui & mali. Quasi parum illi videretur, & imperfectum, quod fecerat. Ita & vobis videri, quũ est. Redeamus ergo ad illius doctrinam, quam nobis dominus noster dedit dicens: cũ feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, Luc. 17. dicite: serui inutiles sumus. Quomodo Domine inutile est, quod nũc inutilis eleemosyna? minime, sed significat, ex his omnibus nullam Deo vtilitatem prouenire, sed inutiles sumus, Deo scilicet, cum vtilitas nostra sit. Et ideò nihil est cur nostra laudemus, quia quę facimus bona in vtilitatem nostrã facimus, plurimũ interest, quod inter signa, quæ dedit Dominus aduentus sui, vnum est, pauperes euangelizantur, rem stupendam. Sunt homines propriæ vtilitatis tã amici, vt Dominus affirmet se admirabilem rem, & aliquomodo nouam esse prædicare Euangelium pauperibus à quibus nullum lucrum, nulla sperari possit vtilitas, & pro ijs labores pati eos illuminandi, & tegendo cadauera sicut cæcis visum, mortuis vitam restituere, quia in his magnã erga proximos charitas & amor ostenditur. Qui enim perfectè Deum

amat

amat omnes diuites, & pauperes ad eundē amorē vellet attrahe-
32 re, quāuis de vita periclitādū esset. Cùm causam suā D. Paulus co-
ram Agrippa, & Festo defenderet, & verba quædā interdū interpo-
neret, quæ magnū quo tenebatur, desideriū ostēdebant: vt quot-
quot aderāt omnes sese ad Christi fidē cōuerterēt. Dixit illi Agrip
pa: paucis Christianū me facere vis, in modico suades me Christia-
nū fieri. Cui Sanctus Apostolus, opto (inquit) apud Deū & in mo-
dico, & in magno, nō tātū te, sed etiā omnes qui audiūt hodie fieri Act. 26.
tales, qualis ego sum. Vbi illud & in modico, & in magno signifi-
care existimo, quotūq; precio vel modico vel magno, etsi vita ip-
sa, & sanguine hoc mihi emēdū sit. Et hic intelligetis cur ad Phi- Philip. 1.
lippēses scribēs dicat: testis est mihi Deus, quomodo cupio vos omnes ha
bere in visceribus Iesu Christi, ideſt, vt amorem, quo vos amo, &
33 vestrā salutē opto, videretis. Neq; hoc solū admirabile est, vt Euā
geliū pauperibus tāta cū libertate prædicatū sit, verū etiā vt illud
pauperes ipsi prædicauerint. Inter cætera enim quæ admiratio-
nem nobis parere debēt, est, videre quonā modo vsus sit Deus, vt
cælestes adductus sui nūtij, & Euāgelia reciperētur. Elegit forsitā
duodecim Platones, an duodecim Demosthenes, & Tullios, vt
hoc mysteriū mūdo persuaderet? duodecim elegit pauperes, om-
nis eloquētiæ, & doctrinę præsidio destitutos. Et ita dicitur, quod
mirabātur scribæ, & pōtifices audiētes mirabilia, quæ loquebātur Act. 4.
D. Petrus & D. Ioānes, cōperto quòd homines essent sine literis,
& idiotæ. Hos igitur mūdi imperatores, & sapiētes Euāgelij iu-
go subiecisse, signū est certissimū diuini spiritus afflatu loquutos D. Aug. lib.
esse. Quare elegantissimè D. Augustinus dixit: nō cōuertit Deus de verb. Dñi.
34 piscatorē per oratorē, sed oratorem per piscatorem: non armis, sed
spiritu. Hoc est miraculorum omniū maximū sufficientissimum
ad probādū Iesum Christū, esse illum quem tādiu anteà mundus
sibi promissum expectauerat. At verò facilia erant fortasse credi
tu, quæ prædicabant? nihil vnquam auditum est in omni ætate
tam difficile. Sanctissimæ scilicet, Trinitatis mysterium, Dei fi-
lij incarnatio, sacratissimæ mortis, & resurrectionis mysterium, 1. Cor. 15.
vniuersalis mortuorum resurrectio. Quæ sola vt persuaderetur,
quot annorum millia necessaria fuissent? Diuina sacramento-
rum mysteria prædicauerunt, & breui temporis spatio tantos in
fide progressus fecerunt, vt omnia mundus vera, & indubitata
esse crediderit. Quæ fides durat adhuc & duratura est vsque ad

consummationē sæculi. Hoc igitur est mysterium, quod his verbis significatur, pauperes euangelizantur. Cùm Dauid Amalechitas persequeretur, AEgyptium quendam inuenit in agro, itineris labore, & fame defatigatum. Cui cùm dixisset Dauid cuius es tu, vel vnde? respōdit: puer AEgyptius ego sum seruus vnius viri Amalechitæ. Dereliquit autem me Dominus meus, quia ægrotare cœpi nudius tertius. Duc me igitur (inquit Dauid) ad illos. Quod cùm fecisset AEgyptius inuenit eos Dauid comedōtes, & bibentes, & quasi festum celebrantes diem. Quatè ita eos percussit vt nullus ex eis euaserit præter quosdam, qui ascenderant camelos, & fugerant. Qua in re hoc mysterium depictum videtis. Nam cùm venisset Deus in mundum, vt mundanos persequeretur, pauperes quosdam inuenit: qui lassi ac defatigati mundi diuitias & pompam sua paupertate sequi nō poterāt. Huiusmodi enim homines à tergo mūdus relinquere solet. Hos igitur desertos & contemptos elegit Deus itineris sui duces, eos Euangelij sui prædicatores efficiens. His ducibus mundum vitijs, & voluptatibus occupatum inuenit: his eum culpæ occidit, & obediētiæ suæ subiecit, suauissimum Euangelij iugum imponēs. Huic igitur potentissimo Domino, qui tanto cum amore remediū nobis allaturus aduenit, omni voluntate pareamus: vt suam nobis gratiam largiatur, qua gloria acquiritur ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

1.Reg.30. 34 35

In eadem Dñica. II. Aduentus

CONCIO SECVNDA.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c.

Matth. 11.

Apoc.14. GLoriosus Euāgelista Ioānes ait, vidisse se angelū qui clamabat voce magna. Si quis adorauerit bestiam, & imaginem eius, & acceperit characterem in frōte sua, aut in manu sua, hic bibet de vino iræ Dei quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, & cruciabitur igne, & sulphure in conspectu angelorum sanctorū, & ante cōspectum agni.

Et

2 Et fumus tormẽtorum eorũ aſcendet in ſæcula ſęculorũ. Et ſubdidit paulo poſt, hic patientia ſanctorũ eſt, qui cuſtodiunt mãta Dei, & fidẽ Ieſu. Quibus verbis Spiritꝰ Sãctus nos docere vult quod cûm homines ad id malitię culmẽ peruenerũt, vt de ea gloriẽtur: tunc Dei ſerui maxima indigẽt patientia. Homines quidã ſunt adeo perditi, vt iactẽt ſeſe quod proximũ ſuũ iniuria affecerint, quod virginem violarint, quod turpiſsima ſua deſideria cum nupta expleuerint, quod fratrẽ deceperint, & tandem Chriſtum iterum crucifixiſſe gloriantur. De quibus Eſaias ait: peccatum ſuùm quaſi Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt. Vę animæ eorum quoniã reddita ſunt eis mala. O peccator quomodo verba hæc audiens non perhorreſcis? tolera hîc parum doloris, nę poſtea patiaris æternos. Ne plurimos patiaris dolores dentem tibi ſoles euellere, & vnum quamuis maximum pati dolorem vis vt te pluribus minoribus liberes. Cur igitur paruũ nũc dolorem, & laborem non eligis: vt te à tot quot in inferno ſunt maximi, & æterni liberes? hi igitur dæmonij characterem in frõte ſua impreſſum habent. Videbitis aliquos ita immodeſtos, adeò prophanos, vt vultu ipſo, & oculis impudẽtiam ſuam oſtẽdant. Hi beſtiæ imaginem in fronte habent, & in manibus, plurima paſsim peccata operando: Hîc patientia ſanctorum eſt, hic hîc Dei amici qui tanquam lapides pretioſi firmi in Ieſu Chriſti fide conſiſtitis, & diuina eius præcepta ſeruatis, hic neceſſaria patiẽtia eſt. Cùm virtus deijcitur peccatum extollitur, & homines eò deueniunt, vt peccare glorioſum ſibi eſſe ducant. Tunc duas ob res ait Angelus, patientia neceſſaria eſt ijs, qui cuſtodiũt mãdata Dei & fidem Ieſu. Vna eſt Dei præcepra ſeruandi cauſa: cum praua exempla ad vitium prouocẽt, altera eſt, vt fides Ieſu Chriſti ſeruetur, ideſt, fidelitas, quę ei debetur eius nos honoris defẽſores, præbẽdo. Has potiſsimũ ob cauſas patientia neceſſaria eſt & multo magis ob ſecũdã, quia Dei defẽſores exiſtẽtes, & depraua tos hominũ mores reprehẽdẽtes ſtatim hominũ in nos odiũ cõcitamus. Hinc perſequutiones, hinc vincula, & tandẽ mors vt Diuo Ioanni Baptiſtę accidit. Hîc patientia ſanctorũ eſt, & quãuis vniuſcuiuſq; peccati continuatio homines ad hãc impudentiã trahit, eorum tamen, quæ maximè trahũt eſt ſenſualis turpitudinis vitium, quod homines imbecilliores reddit, & ad reſiſtendũ infirmiores. Quã ob cauſam, de his ſingulari quadam ratio-

ne verba illa Esaiæ intelligũtur: & erit fortitudo vestra, vt fauilla 5
Esaiæ.1. stupæ, & opus vestrũ quasi scintilla, & succẽdetur vtrũq; simul,
& nõ erit qui extinguat. Passim cõburũtur miseri, tãquã stupa
igni admota: neq; plus resistũt, quã scintilla, neq; solũ infirmi re-
manent, verũ etiã tanquã insani & amẽtes. Et ita dixit prophe-
Ezechiel.13. ta Ezechiel de gente libidinosa: insaniuit libidine. Cũ verò hoc
vitiũ tot fautores habeat, & hortatores, quia alios alij perdunt,
& vt peccãdi pudorẽ amittãt, efficiũt, ideò de hoc præcipuè que-
Apocal.2. ritur Deus dicẽs de peccatore quodã: habes illic tenentes doctri-
Num.24.25. nã Balaam, qui docebat Balac, mittere scãdalũ corã filijs Israel,
& 31. edere, & fornicari. Notate, vt ponere mulieres corã hominibus,
vocet Deus scãdalũ, ad quod offendũt sæpissime. Ideò plurimũ
refert oculos ab huiusmodi rerũ aspectu remouere: quia de his
Thren.3. ait propheta Hieremias peccatorũ quorundam nomine. Oculus 6
meus deprædatus est animam meã in cũctis filiabus vrbis meæ.
Quomodò oculi animã deprædãtur? ita est, deprædãtur, & ex-
tra ad rem visam, & delectabilẽ trahunt taliter vt ibi captiua re-
maneat. Quia plus est vbi amat quã vbi animat. Qua propter
Eccle.6. moneo vos fratres, & rogo, vt Salomonis cõsilium capiatis, qui
ait: omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus in via concul-
cabitur. Nã quemadmodũ, cũ iuxta sterquilinium transeundũ est
oculos clauditis, & nares premitis, nè vos fœdissimę rei aspectus,
& odor offendat: idẽ iuxta mulierẽ fornicariam transeuntes face-
re debetis, & quasi eã stomachantes expuere: neq; solũ oculi ab
ea, sed à quacũq; alia remouendi sunt, quia vt eo loco ait sapiẽs:
propter speciẽ mulieris multi perierũt. Et ex hoc cõcupiscẽtia
quasi ignis exardescit. Ideò vocatur scandalum, & maledicti 7
illi sunt, qui scãdala proximis suis obijciũt, vt ad ea offendant.
Quãadmodum infidelis ille Balac, qui quidẽ hoc ideò fecit, vt fi-
Num.22. lios Israel hostes suos euerteret. Nũc verò Christiani cùm sitis,
cum ijs quos maximè amatis hoc crudelitatis genere vti soletis.
Bona ne vobis amicitia videtur esse eos, quos amatis in æternas
inferni pœnas deijcere? ò crudeles, feris, & venenosis serpentibus
crudeliores! nulla nè in vobis est pietas, amicos vestros tanto
damno afficere? nèque solum eos deprauatis rerum turpium,
& obscœnarum aspectu, sed vbique de rebus loquentes
tam sordidis, aerem ipsum corrumpere posse videamini. O
quàm verè Sathanæ (non Dei) filios vos, & sectatores esse

ostẽ-

8 oſtenditis. Cum creaſſet Deus hominem dixit ſtatim, creſcite & multiplicamini. Idē dixit Noe, in quo animaduertite, quam honeſtè Dominus de actu matrimoniali loquutus ſit: non dixit: iungite vos vxoribus veſtris, ſed creſcite, & multiplicamini: vt diſcant homines, ſi de huiuſmodi rebus aliquando agendū eſt honeſtè de ijs eſſe loquendū. Et ita ait Diuus Paulus, eſſote imitatores Dei ſicut filij chariſſimi. Et paulò poſt, fornicatio (inquit) & omnis immunditia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos. Ita mundi eſſe debemus, vt nec verbum quidem immundum eſſe in ore debeat. Videtis igitur, quàm his contraria ſint, quę hodiè fiunt? vos enim inuicem prophanatis, & beſtię infernalis imaginem non ſolū in manibus, ſed etiā in fronte, 9 & linguis impreſſam habere gloriamini, videre autē D. Ioannē Angelū deſcendentē de cœlo, qui ijs minaretur, qui beſtiæ imaginem haberent, nihil aliud ſignificat, quā quod quāuis magna ſit in mundo peccātiū multitudo, nūquā tamen Angelici viri deficient, qui eos reprehēdant, & virtutis iter edoceant. Vt Herodi, qui in nefario illo ſcelere publice verſabatur, non defuit, qui eum reprehenderet. Glorioſus enim Baptiſta tantum crimē tāto reipublicæ ſcandalo, tanta cum Dei iniuria ferre nō potuit. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquētibus legē tuā. Dicebat de ſeipſo Dauid vir qui ad ſuperandos hoſtes tāta erat fortitudine prædītus, Dei videns iniurias animo deficiebat: idē fortiſsimo Baptiſtæ contigit. Verūm hic patientia ſanctorū eſt.

Cùm igitur maledictus hic rex inſanus amore ſenſuali eſſet, & cæcus, minas, & reprehenſiones indignatus, iuſsit ſanctiſsimū 10 virum vinciri, & in carcerem compelli. *Et cùm audiſſet Ioannes in vinculis opera Chriſti, &c.* Si lucernā aliquo in loco includitis, quāuis clauſus ſit locus, lucis tamen radij contineri non poſſunt, quin per rimas, & foramina egrediantur. En igitur lucerna ardens, & lucens, de illo dicitur: qui quamuis carcere eſſet incluſus, inde tamen lucis ſuæ radios emittit, ibi etiam animarum remedium quācūq; poteſt ratione curat. Et ideò *Mittens duos de diſcipulis ſuis &c.* Diuus Gregorius hoc in loco dubitaſſe ait. D. Ioannē, an verè, & realiter ad limbū eſſet Dñs deſcenſurus, vt inde ſanctos patres educeret, an potiùs hoc erat ex hoc mūdo iuſſurus: & ideò vt hanc veritatē certò ſciret, miſiſſe hos duos diſcipulos ad Dñm. Nā vt viuos lætiſsimo illo nūtio de filij Dei aduen-

Gene. 1. Gene. 6. Ephes. 5. Pſalm. 118. ſimile: Ioan. 3. Gre. Homil. in Matth.

tu eo solatus erat: ita & mortuos solari cupiebat, certissimum ijs 11
Domini descensum prænuntians. Tanto Dei serui benefaciendi desiderio ardent, vt non tantũ viuis benefacere, verùm etiã mortuis velint. Et ita de quodã dixit Noemi nurui suæ: benedictus
Ruth. 1. sit à Domino, quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis seruauit, & mortuis. Quam pauci hodie hoc faciunt viuorum tantum, quos quotidiè videtis recordamini, mortuorum verò, qui fortè sæuissima in purgatorio, tormenta patiuntur non recordamini, quamuis parentes vestri sint, à quibus vitã, & bona omnia accepistis: quę magna est sæuitia, & inhumanitas. Per reuerentiam Dei obsecro vos fratres, vt mortuorum omnium, qui in purgatorio sunt, memoriam in quotidianis vestris orationibus habeatis, & eorũ præcipuè, quibus plus debetis. Quamuis grauissimi doctores ideò Diuum Ioannem duos hos discipulos misisse 12
existimant; vt certiorem per seipsos redemptoris cognitionem haberent. Qua in re præclarissimum parentibus, magistris, & superioribus omnibus exemplum præbuit, vt de suis famulis, seruis, filijs & subditis præcipuam curã gerãt. Nemo dicat victum illis, & vestitum præbeo, quod ad animam, & conscientiã perti-
1. Timo. 5. net, ipsi viderint: nõ enim episcopus sum, nec Parochus. Vehementer erratis quòd si mihi non creditis, audite quid Diuus Paulus dicat, si quis autẽ suorũ, & maximè domesticorũ curam non habet, fidem negauit: & est infideli deterior. O verba timenda, quæ ijs cõueniunt, qui familiarũ suarũ maiorẽ curam nõ habẽt, quã si Arabes essent, & infideles. Et quamuis fidem habeant, eam
Simile. tamen negare D. Paulus ait: quia viuunt, acsi nõ haberẽt. Si cum rueret domus tua clamaret quis, exi, exi foras, ruit enim domus: tu verò lætus, & securus accumberes, nec eius vocibus deterritus 13
te à ruina subduceres: nõnè certum esset indiciũ fidẽ te illius verbis non præstare? ita profectò, nam si præstares festinus assurgeres, & te ex periculo imminenti proriperes. Ruunt in caput tuũ domesticorũ, & subditorum peccata: monet te hac de re sacra scriptura, nec vllũ remediũ adhibes, quid igitur aliud, quã te nõ credere significas etsi verè credas? moneo itaq; vos fratres Dei nomine, vt in hoc plurimũ vigiletis, nè vos alienis peccatis implicari velitis. O præclarissime Baptista quã tui ipsius, carceris, & mortis cui eras propinquus oblitus eras, plus te discipulorum cura angebat: non vt diuites eos relinqueres, sed Christo vnires, quæ

veræ

14 veræ animi diuitiæ sunt. Loquens D. Paulus de sancto Euangelio ait. Virtus Dei est in salutem omni credenti. Iustitia enim Rom. 1.
Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est. Iustus autem ex fide viuit. Vocatur euangelium Dei virtus, quia agit de admirabilibus virtutis, & omnipotentiæ Dei operibus. Et præterea est virtus Dei credentibus, quæ eos illuminat, ducit, & disponit ad Dei gratiam, & virtutem recipiendam, & in eo Dei iustitia reuelatur, quia de bonorum præmio, & de malorum pœna in eo memoratur. Citat statim Habacuc dicens. Iustus autem Hab. 1.
ex fide viuit, id est, iustus iam per gratiam, & fidem formatam, viuit, id est, habet ius ad vitam æternam. Exemplum vero affert de bonorum præmio hic sanctus apostolus tantum, & non de malorum pœna: quia hoc inde necessario sequitur. Nam
15 contrariorum eadem est disciplina. Hoc eodem loquendi modo vsus est Diuus Ioannes dicens. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. De malis, qui Ioan. 1.
non credunt, tacuit: quia certum est Dei filios non esse, neque gloriæ hæredes. Hæc igitur omnia mysteria reuelantur in Euangelio de fide in fidem, id est, è maiorum, & parentum fide ad minores fides peruenit: per doctrinam, quam maiores minoribus tradere debēt. Neque hoc nouum est, sed antiquissimum, vt filij, religionis lucem à parentibus accipiant. A patre Adam filij, & nepotes Dei mysteria didicerunt: & ex illis ad Noe per Mathusalem eorum scientia deuenit, diù enim tempore Adam vixit Mathusalem, quem Noë cognouit: quinquaginta annis antequam moreretur Noe natus est Abraham, qui vnà cum
16 Melchisedech plurima à Noe discere potuit. Ex Abrahām multa accepisse Iacob verisimile est: & ita de alijs. Neque solum eos ipsi docere debent, sed ad eos etiam mittere, qui plus sciunt. Nam quamuis sapientissimus esset D. Ioannes, misit tamen suos discipulos, vt eos Dominus magis illuminaret. Po- Exod. 4.
steaquam Moyses Dei iussui parere decreuit, tulit vxorem suā, & filios suos: & imposuit eos super asinum, reuersusque est in Ægyptū, ait sacer textus. Omnes secum ducebat, vxorē, & filios, non sine causa, vt Dei mirabilia, quæ ibi operaturus erat, proprijs oculis viderent: & in diuino timore, & amore educarentur, vxor præsertim, quæ à gentilibus ducebat originē. Sapiens quidē erat Moyses, verum nō satis illi erat eos docere, & instruere,

& antequam aliorum magister, & dux esset, suorum prius esse 17
voluit. Hos igitur glorioſiſsimos viros fratres imitamini, &
ſemper illuc vxores veſtras, & filios adducite, vbi Dei mirabi-
lia audire poſsint: non ad theatra, & comœdias, vbi mundi va-
nitates audientes deprauentur: neque hoc tantum contenti ſitis,
ſed eos cùm neceſsitas poſtulat, punite. Quot damna euenerũt,
eò quod Dauid filij Amnõ inceſtum punire noluit? Quare ſcri
2. Reg. 13. ptura ait, noluit contriſtari ſpiritum Amnon filij ſui, quoniam
diligebat eum quia primogenitus erat ei. Quot inde mala eue-
nerunt? eum enim Abſalom interfecit, qui cùm Dauid ei nollet
ignoſcere, ob cædem iratus de vita illi & regno auferendo con-
iurauit. Ex quo tot cædes, tanta eſt perturbatio conſequuta. Et
tandem, quia filiorum vnum punire noluit amiſit vtroſq;. Et
ita tam filijs quàm patri blanditiis illa detrimento fuit: & erit
iis omnibus, qui ea vtentur. Quod Spiritus ſanctus ſignificauit. 18
Qui à pueritia delicate nutrit ſeruum ſuum, poſteà ſentiet eum
Prouer. 29. contumacem. Vbi alia tranſlatio ſic habet. Qui delicate à pueri-
tia ſua ſeruus erit, nouiſsimè contriſtabitur. Vbi videtis, quàm
apertè moneamur, tam in priori, quam in poſteriori tranſlatio-
ne, quod qui in delicijs nutritur maiores ſuos poſtea contriſta-
bit, & ipſe quoque contriſtabitur.

Interrogauerunt igitur Dominum Ioãnis diſcipuli. *Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Reſpondẽs Ieſus ait illis, euntes, &c.*
Simile. Cur non aperte reſpondit, dicens, ego ſum? dico ſatis aperte re-
ſpõdiſſe. Nã ſi ab aliqua arbore interrogaretis, malũ nè es, an py
rũ, an ceraſum? Satis aperte tacẽdo reſponderet, ſi pẽdentes fru
ctus oſtẽderet. Animaduertite autẽ, nõ ſatis fuiſſe Domino vno
tantum opere quiſnam eſſet teſtari, ſed pluribus. Ait enim, *Cæci* 19
vident, claudi ambulant. O admirabilem doctrinam! ſunt aliqui,
qui ſi vnum, aut alterum opus virtutis exercent, nihil faciẽdum
Gene. 1. ſupereſſe exiſtimant: in quo plurimum errant. Dixit Deus: germi
net terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum po-
miferum faciẽs fructum iuxta genus ſuum. Et paulo poſt dixit,
Producat terra animam viuentem in genere ſuo, iumenta, & re-
ptilia, & beſtias terræ ſecũdum ſpecies ſuas. Factumque eſt ita.
Quod ſi vult Deus terram, herbas, arbores, fructus, & tam diuer
ſi generis animalia producere, quantò magis volet, vt tu vno
tantum opere contentus non ſis. Sed vno perfecto, facias aliud

&

20 & aliud: & semper ad alia facienda sit disposita, & præparata voluntas? Hoc enim significat terræ iubere, vt germinet herbam virentem, & facientem semen, & lignum, cuius semen in ipso sit. Quia semen est dispositio, & principium ad aliam herbam, & alium fructum. Et profectò posteaquàm Christus Dei filius nos suo sacratissimo sanguine rigauit, æquum est: vt in sanctis piisque operibus fertilissimi simus, & abundantissimi. In Canticis verba quædam dicũtur, quæ sponsi nè sint an sponsæ, Cant. 1.
sciri non potest: sed sponsæ potiùs conuenire videntur. Ea hæc sunt, ego flos campi, & lilium conuallium, & antea dixerat sponsa: lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarum Cedrina, laquearia nostra Cypressina. Et statim addit: ego flos campi, & lilium conuallium. Vt his omnibus sponsum inuitaret,
21 vt vna cum ea habitare vellet, quasi diceret. Vides hic sponsæ lectulum floridum, domum perpulchram, me verò formosam tanquam rosam, hæc omnia æquum est, vt te hic mecum detineant. His rebus omnibus diuersa exercitia significantur, & diuersa iustorum opera, quæ vt Deo placeant facere solent. Verba autem illa sponsæ esse, & hanc operum fertilitatem significare, ex Hebræo probari potest. Nam vbi nos legimus flos, in Hebræo est, habaceleth, quod rosæ genus quoddam significat nigri coloris: sed egregiæ pulchritudinis, & odoris optimi quod sponsæ conuenire videtur, quæ anteà dixerat. Nigra sum, sed formosa, & vt rem magis exaggeraret addidit: lilium conuallium, quia in vallibus pulchriora nasci solent lilia, & plura, quia ibi maior est humoris copia. Alij vbi nos legimus, ego flos campi, transtulerũt: ego flos saturitatis, aut vbertatis, id est, ego sum
22 flos optimi, & fertilis anni. Flos vbertatis Iesu Christi redẽptoris mei, & spõsi. Hęc bonorũ operũ fertilitas, & abundantia animã ad altissimũ perfectionis culmen excitat. Quod in his Eze- Eze. 8.
chielis verbis, significatũ est. Emissa (inquit) similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei, & eleuauit me spiritus inter terram, & cælum. Eodem modo bonorum operum manus à Spiritu sancto recta, & gubernata animam ad magnæ 1. Reg. 13.
perfectionis altitudinem eleuat, & magnas illi spirituales victorias acquirit. Rex Ioas Elisei iussu sagittam iecit, & cùm plures iacere deberet, tres tantùm iecit, has tantùm sufficere existimans. Et iratus est vir Dei contra eum, & ait, si percussisses

quin

quinquies,aut ſexies,aut ſepties,percuſsiſſes Syriam vſque ad
conſummationem:nunc autem tribus vicibus percuties eam, 23
tres tantum victorias de ea acquires,&ſi pluries percuſsiſſes plu
res acquireres,donec eam omnino euerteres.Ita & nos quia in
bonorum operum exercitatione deficimus: & quia multum in
virtute nos eſſe progreſſos exiſtimantes ſæpe conſiſtimus,ideò
affectus noſtros vitia noſtra,& prauas inclinationes nõ omnino
euertimus,quòd ſi perſeuerare vellemus,magnas victorias con-
ſequeremur,& tandem in mortis noſtræ hora ſecurum iter inue
niremus.Cûm Ephratæi per vada Iordanis tranſituri eſſent, vt
Iudi.6 in patriam ſuam prõficiſcerentur,tribus Galaad Iordanis vada
occupauit,vt eos inſidijs exceptos occideret.Cûmigitur aliquis
de Ephraim accedebat,vt ſcirent Galaaditæ,an *E*phratæus eſſet:
hanc vocem illi pronuntiare iubebãt,Schibboleth,quæ ſpicam 24
ſignificat.Nam ſi Ephratæus erat:Sibboleth, reſpondebat, eo
quòd literam illam non poſſet exprimere,vt nunc Valentiani
exprimere non poſſunt el,Ce,ſed eius loco dicunt,Se.Ita igitur
*E*phratæos agnoſcebant,& jugulabant.Ephratæi ſunt huius ſæ
culi diuites,qui velint nolint per mortis vadum ex hac vita ad
aliam tranſituri ſunt:quos dæmones aduerſarij noſtri æternæ dã
nationis pœna occident,quia,Schibboleth exprimere non pote
runt,ideſt,ſpica ſum bonorum operum fertilis:illi verô,qui bo-
norum operum ſpicas tulerunt condemnationis morte nõ mo
Matth.22. rientur.Ideo enim dixit Chriſtus redemptor noſter ſcriptum
Exod.3. eſſe.Ego ſum Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob.
Quia non eſt Deus mortuorum,ſed viuentium,quia qui moriũ
tur in gratia non mortui,ſed viui potius vocari debent.Quare in
Rom.5. eo Diui Pauli loco,regnauit mors ab Adam vſque ad Moyſem, 25
etiam in eos qui non peccauerunt in ſimilitudinem prȩuaricatio
nis Adæ,Origenes & Diuus Ambroſius affirmatiuè legunt: in
eos,qui peccauerunt.Nam quamuis negatiue optime legatur:
vt D.Hieronymus.D.Auguſtinus,Irenæus, Cyrilius,Teophi-
lactus,&alij plurimi legunt,tamen nõ incongruè dici videtur
mortem in ijs propriè regnaſſe,qui peccatores fuerunt vt Adã:
nam cæteri,qui diuinam gratiam receperunt,& in ea vſque adfi
nem perſeuerauerunt,parum certe mors potuit.

*Illis autem abeuntibus cæpit Ieſus dicere ad turbas de Ioanne.*O quã
fidelis amicus eſt Dominus.In mundo ſtatim ac quis eſt, in ad

uer-

uersitate aliqua constitutus, statim amicis destituitur. Quot habe- Esther 7.
26 bat amicos Aman, cùm regi Assuero acceptus erat? at cùm Rex illi iratus esset non defuit, qui dixerit, en lignum, quod parauerat Mardochæo stat in domo Aman. Quasi diceret, ibi eum suspendere possunt. Quòd si amici tunc cùm necessitas postulat, deficere solent: quid facient extranei, & ignoti? Vt Pharaonis ministri, qui ita Ioseph dum in carcere detinebatur, obliti sunt, Genc. 41.
vt cum adolescentulus in eam ingressus esset, barbatus exierit? quæ nam eorum temporum iustitia esse debebat, quæ ita vinctos obliuiscebatur? sed & nostris temporibus maiorem esse, & diligentiorem non existimo. Pharaonis verò pincerna quamuis ab Genc. 40.
eo somni interpretationem audierat, eodem modo ac cæteri eius oblitus est. Plena est sacra Scriptura admonitionibus, & consilijs, vt homo non confidat in homine: & inter alios locos vnus
27 ex præcipuis est. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, id est, fiduciam suam, quæ eius brachium est, in carne collocat. Vel ille, qui carnem sibi pro brachio, & defensione accipit. Merito huiusmodi hominibus dicere Hiere. 17.
possumus: quod dixit quidam regi Ezechiæ. Ecce confidis super baculum arundineum, cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius, & perforabit eam. Admirabilis comparatio, quam quotidie plurimi experiuntur: qui dum hominum gratiæ, & fauori inniti volunt, vnde auxilium sperabant, ibi maiorem doloris, & Isai. 36.
tristitiæ occasionem inueniunt. Et ideò beatus ille cuius Deus Iacob adiutor eius. Huic baculo fortissimo, & fidelissimo niti Psal. 145.
vos volo. Videte, vt vinctum Ioannem defendit, vt in eius laudes prorumpit, & toties eius virtutum fit præco. Benedicta sit
28 Domine meus, tua ista lingua sanctissima, qua doces nos quod cùm mundum iustos persequi videbimus, tunc eos nos laudemus, & defendamus. Æquum præterea est, fratres charissimi, vt diuini magistri imitatione vinctorum recordari, & misereri discamus: quod magnæ pietatis opus est, & magnæ remunerationis. Ita significauit Diuus Paulus, Hebræos enim de hac virtute laudat dicens: nam & vinctis compassi estis, & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Et posteà addidit: nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Cum patientia vinctorum compassionem coniungit Sanctus Apostolus gaudij plena: tunc cùm eorum bona di- Hebræ. 10.
ripie-

ripiebantur, quæ singularissima virtus est.

Prorupit igitur Dominus in laudes Diui Ioannis dicens: *Quid* 29
existis in desertum videre? arundinem vento agitatam? Non est profecto D. Ioannes arundo, sed arbor virtutum fructibus plena. Peccator arundo est: nam vt illa non in terra solida, sed in stagnis, & paludibus radices agere solet: ita peccator amorem suum in rerum humanarum luto defixum habet. Et quemadmodum arundo cùm semel in cœno, & luto radices egit, euelli difficilè potest: ita & peccator si semel ad res transitorias animum appulit, magna cum difficultate diuelli potest. Arundo foris quodammodo splendet, intus autem inanis est, & vacua, eodem modo peccator corporis pulchritudine, & ornatu foris splendere curat, animam autem intus virtutum omnium vacuam habet. Ideo Diuus Augustinus aiebat. Cùm iniquis omnia pulchra sint, ipsi soli remanẽt turpes, tandem arundinis fructus lanugo est, quam diripit 30
Psal.1. ventus. Ita peccatoris fructus omnes vẽtus aufert: de iusto verò ait Dauid. Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. Beatus nõ quia diues, nõ quia potens, sed quia peccato caret. Hoc est beatitudinis fundamentum, carere malo, peccatoris via est malum facere, & in eo perseuerare: cathedra autem pestilentiæ est, alios in malo erudire. Quapropter moneo vos fratres si vestram salutem amatis, vt primum fundamentum sit nulla de causa, nulla vtilitate, aut lucro, nulla occasione mortaliter peccare. Neque hoc tantum, sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Ex diuinæ legis amore diurna, & nocturna eius meditatio sequitur. O quantæ est vtilitatis hæc diuinæ legis lectio & meditatio! in qua 31
tantos exerceremus quantos in virtute progressus faceremus. Hæc enim est tanquam aqua iuxta arborem decurrens, quæ ei humorem & vires præbet ad fructum. Ideo subdit: erit tanquam lignũ quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suũ dabit in tempore suo. Et quia perfectus verè non est, qui operatur tantum, sed qui vnà operatur, & docet, vt ipse Dominus dixit.
Matth.5. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum: ideò addidit, & folium eius non defluet, idest, cui sancta, & proximis vtilia verba non deficiant. Et quia iustus non crescit, & decrescit vt luna, sed semper in virtute proficit: ideo ait, & omnia quæcunque faciet prosperabuntur. Ecce igitur fructus

videtis

32 videtis hic iusti definitionem, qui non arundo est, sed arbor plantata secus decursus aquarum? Videamus igitur an adsit hic quisquam, cui hæc definitio conueniat. O Deus meus Deus meus, qui cor diuini amoris igne haberet incensum, vt hæc magno cũ dolore dicere posset, qui verba haberet efficacissima, vt res tanti momenti postulat. At, quid hoc est pater, quod tanta cum efficacia dicere optas? dicere volo plures hic fortasse adesse quibus plus conueniat definitio illa, quam statim subdidit Propheta, dicens. Non sic impij non sic, sed tanquam puluis, quem proijcit ventus â facie terræ. O quam vere hoc de peccatore dici potest. Iustus est tanquam arbor pulchra florida, fructibus plena, quæ magnam voluptatem, vtilitatem, & vmbram iis præbet, qui ad eam accedunt. Impius verò tanquam puluis ste, ilis, leuis, inu-
33 tilis ad omnia, præterquam ad eorum oculos cæcandos, qui iter faciunt. Ita malorum conuersatio eos cæcare solet, qui in virtutis via progrediuntur. Et ideò prudentes ab hoc puluere quàm maximè possunt recedere solent: claudite oculos, nè vos hic puluis cæcare possit. Nolite incõstãtes istos, & leues aspicere, quos leuissimus quisq; ventus, minima quæque tentatio proijcere potest. Sunt enim tanquam puluis pondus illud, & humorem non habens, de quo D. Paulus, Optimum est enim gratia stabilire Hebr. 13.
cor, & cùm tales sint, ideò non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum, idest, propter instabilitatem & leuitatem nunquam mali ê proprijs peccatis surgunt, neque in iudicio proprio, quandò id statuunt diuina aliqua inspiratione incitati: neque in consilio alieno, quod illis iusti præbere
34 solent, idest, ita inconstantes sunt, vt non satis sit ipsos in se ipsis cogitare, quàm malum sit peccatum, & quo in periculo versentur: neque satis sunt aliorũ consilia, & præcepta, vt à peccatis surgant, adeò perditi sunt, & depraua ti. Liberet nos Deus ab infoelicissimo hoc statu. Curemus fratres omni diligentia & studio arbores esse non arundines: gloriosissimi Baptistæ vitam imitantes, quem Dominus tanto pere laudauit. Et ita suam hic nobis gratiam dabit, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In

In eadem Dominica Secunda Aduentus

CONCIO III.

Cùm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

D. Chryso. DIuus Chrysostomus super hoc Euangeliũ hoc in loco magnis quibusdã exclamationibus immoratur: Ioannes (inquit) magisteriũ vitæ, sanctitatis norma, & schola virtutis, est in vinculis? O rem admirabilem videre iustũ persequutum: quę ipsi quoq; Dauid admirationẽ parit, qui cũ Deo loquens ait. Nũquid cognoscẽtur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis? Obliuionis terrã vocat hãc vitam, quia Deus bonorũ obliuisci videtur in laboribus, quos eius amore tolerant. Malorũ autem obliuisci cũ eos, vt eorum peccata vlcrentur, non puniat. Dicite obsecro, si Dux aliquis in hostium confinibus esset, qui die ac nocte ferro oneratus incederet, nunquam cibũ & quietem sumeret, vt arcem regis sui defenderet, Rex autem nunc eius bona eriperet, nunc vxorem, nunc filios occideret: & tandem eum vulnerare iuberet, nonne regem ingratum appellaretis, nonne officiorum omniũ, & meritorum huius oblitum esse diceretis? ita profectò. Idem iustis in hac vita contingit, qui vt hanc animæ arcem, quam Deus illis mandauit ab hostium suorum vi, & insidijs tueantur, die ac nocte laborant, ieiunant, orant, vigilant, & sanctis alijs exercitijs occupantur: Deus verò illis nunc eripit bona, nunc filios, nũc vxores, nũc morbis affligit, nunc doloribus torquet. Quæ si quis consideret, nonne et Deus seruorum suorum oblitus esse videbitur? Etiam si in hac vrbe latro esset famosus, homicida, proditor, & millies mori dignus, qui adeò impudens esset, vt in oculis iustitiæ in foro deambularet: iustitiæ autem ministri dissimularent, & impunè hoc facere sinerent: nõnè iudicem tanquã iniustum accusaretis, nonne huius hominis scelerum oblitum esse diceretis?

Psalm. 87.

Exemplum.

Simile.

Simile.

ceretis? Ita profectò, has ob causas vocat Dauid hunc mundum
4 terram obliuionis, quia Deus non solum bonorum oblitus esse videtur, verùm etiam malorum, qui latrones sunt omni suplicio digni. Superbus Deo aufert honorem, & gloriam, quæ eius diuinæ maiestati debetur, & sibi tribuit. Carnalis Deo aufert amorem, & in creaturis collocat. Iratus Deo adimit vltionem, qui eam sibi seruauit, vt ait Paulus. Mihi vindictam, & ego retribuam. Auarus Deo adimit obedientiam, quam illi debitam, pecuniæ præstat: & tamen cum latrones sint famosi, in diuini iudicis conspectu, qui omnia aspicit, tam securi deambulant, ac si Deus non esset. Deus autem impune eos viuere sinit, ac si eorum scelera non essent, neque ijs offenderetur. Quod admirans Dauid dicebat. Vsquequo peccatores Dñe, vsquequo peccatores gloriabũtur? Hanc igitur causam esse dico, cur hic mũdus terra obli
5 uionis vocetur, in qua si externa tantum spectamus, neq; occulta Dei mysteria penetramus, non videtur diuina iustitia elucere. Exemplum nobis sanctum euangelium præbet. Nam cùm esset iustus Ioannes in vinculis, impius regnabat Herodes. Verùm occultum Dei latet iudicium, quod suo tempore patefiet. Est in vinculis Ioannes, vt postea regnet in cælo. Triumphat Herodes in hac vita, vt in inferni carcere æterna patiatur tormenta. O stupendum spectaculum! ò timendum exemplum! quod nobis Dominus in sanctis suis proponit. Cùm bonos afflictos in hac vita, & tribulatos videmus. Tunc plorare peccatores, & de conuersione sua cogitare, æquũ est: ita dixit Christus redẽptor noster. Cùm ad montem Caluariũ cruce oneratus ascenderet. Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete: quia
6 si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Si talia ipse propter peccata vestra patior, quid quisque propter sua patietur, cùm lignũ sit omnium virtutum aridum? O arbor viridis, & preciosa sanctitate, & virtute onusta! Si talem te, ô totius pulchritudinis flos, aliena peccata reddiderunt, qualẽ me propria peccata reddent. O *sancta Maria señora*. Magna profectò cõsideratio, q̃ cùm sanctissima Domini passio tot lachrymis digna sit, vult tamen eius diuina maiestas, vt hoc non contenti ad eius causam, quę nostra sunt peccata progrediamur: & vt hæc deploremus cogitantes, quid propter ea passuri sumus, nisi veram pœnitentiam agimus: si pro his innocentissimus agnus talia passus est. Ex

Rom. 12

Psal. 93

Luc. 23.

hoc Euangelio aliud etiã argumentũ huic ſimile deduci poteſt. 7
Si virũ ſanctiſsimum qui nunquã mortaliter peccauit talia Deus
pati voluit, quęte & quanta, ò infœlix peccator expectãt ſuppli
1. Pet. 4 cia? Ideo dixit B. Petrus. Tempus eſt vt incipiat iudiciũ à domo
Dei. Si autẽ primum à nobis, quis finis eorũ qui non credũt Dei
Euangeliũ? & ſi iuſtus quidẽ vix ſaluabitur, impius & peccator
vbi apparebũt? Vix ſaluabitur, ideſt, laborioſe. Quomodo igitur
putat peccator luſu, & ocio ſine vlla moleſtia, & labore ſaluari, ſi
iuſtus tanta cum difficultate ſaluabitur? Si hæc patitur, qui vera
dicit: de eo qui paſsim mentitur, & periurus eſt, quid fiet? Si qui
locuſtas comedit, & pilis cameli veſtitur, in vinculis eſt, quid gu
loſi, & delicati? Si qui ne venialiter peccaret, in deſerti ſolitudine
vixit, occiditur: quid illi qui, vt peccarẽt, prauis ſeſe, & corruptis
familiaritatibus dediderunt? vere tẽpus eſt, vt incipiat iudicium à 8
domo Dei, ideſt, magni momenti fuit, vt Deus amicos ſuos, ita
prius affligere inciperet: vt peccatores confunderentur, & cogi-
tent, ſi in hac vita nõ patiũtur, in æterna ſe eſſe paſſuros. Ex hoc
etiã apparet, quã ſit parui facienda mundi gloria & fauor, cũm vi
deamus virum tantæ æſtimationis, & gloriæ tanta cum ignomi
nia breui temporis ſpatio carcere incluſum, catenis vinctum, &
tandem decollatum: quia bellè puella ſaltauerat. Quis nam cogi
taſſet illã vniuerſæ Iudęæ admirationem, quæ de eius ortu narra
tur, hunc finem, & exitum habituram? quis hoc de Baptiſtæ fa-
ma cogitaſſet? quid illi Herodis familiaritas profuit? quid ingens
illa hominũ multitudo, quæ deſertũ eius cauſa frequentabat? O
mũde munde, talis eſt tua gloria, talis fauor, & plauſus. Vir qui-
Act. 14 dam Lyſtris infirmus pedibus, ſedebat claudus ex vtero matris 9
ſuæ, qui nunquã ambulauerat, cui cũm Paulus magna voce dixiſ
ſet, Surge ſuper pedes tuos rectus: exiliuit & ambulabat. Turbæ
autẽ cùm vidiſſent, quod fecerat Paulus, leuauerunt vocem ſuã
dicentes: dij ſimiles facti hominibus deſcenderunt ad nos, & vo-
cabant Barnabam Iouem, Paulum verò Mercuriũ. Sacerdos quo
que Iouis tauros, & coronas ante ianuas afferens, cũ populis vo-
lebat ſacrificare Paulo & Barnabæ tanquã dijs. Parua nẽ gloria
videtur hominẽ pro Deo habere, coronas illi tanquã Deo, & ſa-
crificia præbere velle? ſed qui finis? Superuenerunt quidã Iudæi
(inquit ſacer texus) & perſuaſis turbis lapidantes Paulum tra-
xerunt extra ciuitatem exiſtimantes eum mortuum eſſe. En fi-

nis,

nis, en vt mundi gloria definit. Res est consideratione digna, simile.
quanto cum labore, quanta cum diligentia aranea telam sibi texere soleat. Nunc ascendit, nunc descendit, vltrò citroque cursitat se semper euiscerans. Post multos verò labores quid illi remanet? fragilis tela, & adeò tenuis, vt minimo quoque vento frangatur. Quæ & quanta patitur homo, vt texit, vt huc illuc excurrit, vt sese euiscerat, honoris aut fauoris gratia, & tandem falsi testimonij flatus, minimum quodque infortunium omnia frãgit, & disijcit. Telas araneę texuerunt dixit de his Isaias. Vnus ex Isai. 59.
erroribus in quibus genus humanũ versatur est, existimare humanas res firmas esse, & stabiles, ex quo errore in aliũ homines prolapsi sunt: vt falsa nomina rebus imposuerint: & ita stat⁹ appellant, res, quę nunquam consistunt, sed semper sunt in motu. Vocant statum principum, statum nobilium, statum plebeiorum nomen quod ab ijs qui fidei lacte, & Christiana doctrina nutriti sunt expellendum esset: si omnia transeunt nihil consistit: quid nam status appellari potest? homo quomodo dici potest consistere? De quo Iob. Fugit velut vmbra, & nunquam in eodẽ statu permanet: non dixit ire, aut currere, sed fugere vt maiorẽ significaret velocitatẽ. Cum igitur, fratres humanarũ rerũ instabilitatẽ intelligatis, cur eas tantopere optatis? cur nõ eas antea relinquitis, quã vos ipsę relinquant? Hyberno tẽpore sæpè accidit dum ad ignem sedetis pigrescere, & eũ relinquere nolle donec vos ipse ignis relinquit, & paulatim extinguitur: & ita frigidi discedetis dormitum, qui maturè calidi discedere poteratis ita & mundus, si eum relinquitis cum sese vobis propitium ostẽdit, & prosperum, res erit vobis magni meriti, & magna dispositio, vt diuino amore calefacti eatis ad mortem: quòd si pigrescitis, & mundum relinquere dura res videtur cùm minus cogitatis ipsamet prosperitas extinguitur, mundus vos relinquit, vita finitur: & ita frigidi sine amore, & charitate moriemini. O terribilis cęcitas illuminet vos Deus, vt quam graue hoc malum sit intelligatis. Iob. 13. Simile.

Erat igitur Diuus Ioannes in vinculis, quia Herodem reprehenderat. Omnes enim sine vlla exceptione reprehendebat. verus enim Dei seruus nemini parcit. Quasi tuba exalta vocem tuã, annuntia populo meo scelera eorum, dixit Deus. Qua si tuba dixit, quia tuba in exercitu omnes vocat omnibus ca- Isai. 58.

Isai. 60. nit,& alibi de predicatoribus dicitur,qui sũt isti,qui vt nubes 13
volant? nubes cùm aquã demittunt,non spectant diuitis nè cam
pus sit,an pauperis,nobilis,an ignobilis,sed vbiq; pluũt: ita prę
Hiere. 16. dicatores esse debent. Dixit Deus: mittã multos venatores,& ve
nabuntur eos de omni monte, A de omni colle. Hoc prædicato
rum debet esse munus. Nam quemadmodum venatores per spi-
nas,& sentes ingrediuntur feras venandi desiderio: ita Dei serui
quẽcumq; laborem subeunt,& vitam ipsam exponũt, vt pecca
tores venentur,qui tanquã bestię rationis expertes,per peccato
rum suorum montes,& saltus vagantur.

Quod autem glorioſus Baptista Herodi dicebat, hoc erat: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Notate verba illa,nõ licet ti
bi. Reges & potentes omnia sibi licere putant,nullas esse leges,
nisi quas eorũ appetitus probat. Iuliam Seueri Imperatoris vxo 14
rem,& antonini Nouercã,cùm sæpius nefarius Priuignus aspe
xisset,reuerentię tandẽ ius violans,quã patri,cuius illa secunda
vxor erat,debebat,vellem(inquit) si liceret. Cui Iulia,si vis, li-
cet,nescis te esse Imperatorẽ,qui leges alijs dare debet,& à nul-
lo accipere. Quæ cùm audisset malus Imperator,quam toties an
te optauerat turpitudinẽ,exequutus est. Hęc nefanda Iulię do
ctrina à maiori principũ parte recepta est. Cuius rei testis est nõ
solũ quod gentiliũ tempore contigit,sed quod in imperijs Chri
stiana religione sacris factũ est,& quotidie fit. Ita enim principes
viuunt,vt mors illis cũ cęteris nõ videatur esse cõmunis. De ali
quibus,non de omnibus loquor,nõ igitur licet tibi,qui Rex es,
quod diuinę legi repugnat: imò si plus,& minus diuina lex ad-
mittit,cui min⁹ huiusmodi scelera cõmittere licet,quã regi,qui
plura à Deo accepit beneficia? qui vniuersę reipublicæ plusquã 15
cęteri suo nocebit exẽplo. O quot hominibus hodie dici posset,
nõ licet tibi vicini tui,aut amici vxorẽ habere: sed infœlicitas ea
est,quod tunc quidẽ vnus tantum Herodes erat,& vnus D. Ioã
nes,qui eum reprehendebat: nunc verò sexcenti sunt Herodes
in vna quaq; ciuitate,nec vllus est,qui D. Ioannis zelo,& spi-
ritu dicere audeat. Non licet vobis. O scelus horribile affinis
amici,aut vicini titulo & colore alicuius honorem violare. O ne
fanda proditio amicitiam simulare, vt fides matrimonio debi-
ta frangatur. Erat Herodes Philippi frater, & hoc titulo ma-
gnam cum eius vxore familiaritatem habebat, & tãdem ex hoc

pul-

16 puluere lutum hoc factum est. Liberet vos Deus ab huiusmodi familiaritatibus: vt Dei nomine monet Hieremias dicens. Vnus quisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo nõ habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedit, & vir fratrem suum deridebit. Clariusnè dici poterat? viuite igitur caute, & occasiones maxime fugite: ita enim non solum mala euitabitis. Verùm etiam in virtute maximè proficietis, vt docet Spiritus sanctus, dicens. Qui obturat aures suas, nè audiat sanguinem, & claudit oculos suos, ne videat malum: iste in excelsis habitabit, munimenta saxorũ sublimitas eius. O verba plurima animaduersione digna! audistisnè vnquam sanguinẽ loqui? Cur igitur ait, ne audiat sanguinem? Sanguis in sacra scriptura peccata significat, quæ miseram hanc carnem inuitant, & hortantur, vt ea committat, luxuria, gula hinc clamant, illinc superbia, & auaritia, & tandem peccata omnia, nos passim inuitant. Beatus ille, qui sese huiusmodi vocibus surdum præbet, & claudit oculos, nè quid videat quod se ad malum incitare possit: iste enim in excelsis habitabit, ideſt, ad magnum perfectionis culmen ascendet, & eius ædificiũ non erit super arenam. Munimenta saxorum sublimitas eius, ideſt, hac diligentia plurimas virtutes acquiret, super quas perfectionem suam fundabit. Et quamuis huiusmodi vir in fœdissimo carcere versetur, tamen in excelsis habitat. Quæ verba si in animis vestris fratres hærerent semper, & illud quod significant, præstaretis: maiori profecto virtutis luce vita vestra fulgeret. *En las Ataraçanas de Malaga.* Quia magna ibi semper pulueris sul- Simile.

18 phurei copia esse solet: mortis pœna dicitur esse ijs constituta, qui illac igne transeunt, nè puluis ignem concipere possit: ad concipiendum ignem maximè dispositа est corrupta hominum inclinatio. Quomodo igitur ignem pulueri admouere audetis? Nonnè videtis magna inde incendia consequutura? recedite, recedite obsecro quam longissime fieri potest ab igne, claudite oculos, & obturate aures, cùm ex hoc tãta sequatur vtilitas. Itaque glorioſus Baptista nephariũ Regem publicè reprehendit (vt Lira ait,) & cùm se conuertere debuisset, maiorem animo indig- Lira.
nationem cõcepit: & ab Herodiade persuasus vinciri iussit Ioannem. Liberet vos Deus à mulieris furore, & ira: nam quemadmodum cùm amat, vehementer amat, ita cùm odit, vehementer odit,

in amoris, & odij extrema semper prolabitur. Ex quo infertur 19
prædicatorem, qui Dei negotia fideliter tractat mortem certam
sibi futuram existimare debere: vt sanctus Hieremias affirmat,
Thre.3 dicens: Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio. Quot la-
bores, & iniurias pertulit sanctus Noe centum annorum spatio,
Genes.6 cùm arcam fabricabatur: & homines monebat, quam ob causam
eam fabricaretur, immissurum esse Deum diluuium, quo eos in
suis peccatis, nisi se emendarent demergeret. Quoties eum irrisis-
se credimus? quot affeciſse iniurijs, ob reprehensiones, & admo-
nitiones? quanta cum patientia sanctus vir nunquam à suo mu-
nere destitit? Hoc exemplum vobis proposui, tanta martyrum,
& sanctissimorum virorum multitudine prætermissa, qui plu-
rima pericula subierunt, quia palam, & publicè vera dixerunt:
eô quôd Noe longissimo temporis spatio in veritatis prædicatio 20
ne perseuerauit. Cûm igitur hoc sit præmium, quod mundus ve
ritatis prædicatoribus tribuere solet: ideò tam pauci sunt, qui ve
ra dicere audeant, & quod magis deplorandum est, qui vitia re-
prehendere velint. Plurimi passim inueniuntur, qui malis assen
tantur, quod magnæ est crudelitatis genus. Nam si hominem vi
Simile. deretis, qui pelagi fluctibus penè obruitur, alium verò qui cùm
opem ferre deberet, saxo aliquo, aut pondere, eum magis oppri-
meret: nonnè hunc appellaretis crudelem? Si homini vulneri-
bus pleno non vnguenta, sed venenum imponi videretis, quid
obsecro diceretis? O crudelitas horribilis! at crudelior est, &
omnium crudelissimus assentator, natat proximus tuus in pec-
catorum pelago, & penè demergitur: tu verò, qui charitatiuis
reprehensionibus manum ei deberes porrigere, assentationibus 21
tuis deprimis, dicens. Humanum est peccare, frùere nunc hoc
tempore, quod datur, pœnitentiæ tempus non deerit. O crude-
lis! quid hoc aliud est, quam eius collo saxum appendere, vt fa-
cilius in profundum descendat. In profundum illud, de quo Sa-
Prouer.18 piens. Impius cùm in profundum venerit peccatorum contem-
nit. Et hoc etiam est, vulnera quæ peccata sunt veneno cura-
re, vt plus corrumpantur. O quam verè de hoc dici potest, quod
Hiere.20 sanctus Hieremias dixit. Maledictus vir, qui annunciauit patri
meo dicens: natus est tibi puer masculus, & quasi gaudio læ-
tificauit eum. Eo die quo quis inimicum suum vltus est, eo die
quo mulieri vim fecit, eo die quo subditos suos tributo onera-

22 uit iniquo: quæ omnia opera ſunt effœminata, & muliebria, quia tanquam fœmina, & puſillanimus à proprijs affectibus ſuperatus eſt: hoc die ſeruus, filius, aut amicus ei dicit: natus eſt tibi hodie puer maſculus, virile opus feciſti, virum te eſſe oſtendiſti. O maledicte ita proximum tuum peruertere, ac deprauare non pudet, cui ſanctũ aliquod conſiliũ dare deberes, quo peccatorũ ſuorũ dolorẽ conciperet, iſtis aſſentationibus blãdiris, quibus quaſi gaudio lętificaſti eũ? Abſtinete vos fratres à tanto malo, ſatis vobis ſint veſtra peccata, nolite vos onerare alienis.

Cùm igitur in vinculis eſſet Ioannes, audiuit opera Chriſti. Luc. 9. D. Lucas magis hoc declarat: nam cùm plurima Chriſti redemptoris noſtri miracula retuliſſet, quæ tunc fecerat, cum D. Ioannes erat in vinculis, addidit: & nunciauerunt Ioãni diſcipuli eius

23 de omnibus his, & forte alia etiam dixerunt inuidia tacta, vt tactus ea fuiſſe videtur D. Ioannes euangeliſta cum dixit Domino: præceptor, vidimus quendã in nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcũ. Et ait ad illos Ieſus: nolite prohibere, qui enim non eſt aduerſum vos pro vobis eſt, neque verò hoc malũ tunc incepit. Cũ enim multo antea videret Ioſue homines quoſdam prophetare, currens ad Moyſem dixit, Domine mi Moyſes prohibe eos. At ille, quid (inquit) æmularis pro me? Quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det ei Dominus ſpiritum ſuum? noſtris etiam temporibus paſsim huiuſmodi inuidias videre eſt inter diſcipulos de præceptoribus, inter auditores de prædicatoribus contendentes, dum quem quiſque audit, & ſequitur cæteros omnes eũ au-

24 dire, & ſequi vult. Hoc ſeuere reprehendit D. Paulus dicens: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia, ſignificatũ eſt enim mihi de vobis, quia contentiones ſunt inter vos, dum vnuſquiſque veſtrum dicit. Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apolo: ego verò Cephæ, ego autem Chriſti. Diuiſus eſt Chriſtus, nũquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Videtis, vt moneat eô quod vna, & eadẽ doctrina eſt. Omnes ſint Ieſu Chriſti miniſtri, omnes Ieſu Chriſti amore amari, & honorari debere, qui omnium bonorum autor eſt & principium. Et vt hoc illis magis perſuaderet, dixit paulò poſt: videte vocationẽ veſtrã fratres, quia nõ multi ſapientes ſecundũ carnẽ, &c. ſed quę ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt non

Num. 11.

1. Ad Cor. 1.

glorietur omnis caro in conſpectu eius, ideſt, ideò elegit Deus 25
inſtrumenta tam vilia, & illis mirabilia operatus eſt, vt illi gratia referretur: & inſtrumenta non propter ſeipſa, ſed quia Deus ijs vſus eſt, honorarentur. Hæ omnes inuidiæ, & diſſenſiones charitati repugnant: & ideò patres prædicatores, & magiſtri recordamini quid Dominus diſcipulis ſuis, Moyſes, Ioſue Diuus Paulus Corinthijs reſponderit. Hoc enim veſtris diſcipulis reſpondere debetis: cùm inter eos huiuſmodi factiones ex nimio amore oriri videtis. Attendite diligentiam, qua Diuus Ioannes cùm in carcere eſſet mittit ſuos diſcipulos, vt ab eis errorem in quo verſabantur eriperet. O Deus immortalis! catenæ, & vincula impedimento non erant, quò minus ſuo fungeretur officio. Nos verò minima quæque tribulatio à bono, & virtute reuocat. Si ab aliquo petitis, cur frater non ita ſæpe, vt ſolebas 26
cõfiteris peccata tua? cur ſermones nõ audis? cur in ſanctis exercitijs, quibus occupari ſolebas, factus es negligentior? Reſpondet, infortunium mihi contigit huiuſmodi, vt mei pene oblitus ſim. O ſtulte tunc cùm magis Dei recordari debebas, tunc eius
ſimile. maximè obliuiſceris? Quid obſecro, equo pigro, & vitioſo faceretis, qui ſi calcaribus pungitis, vt acceleret, tunc maximè calcitrans, aut quieſcit, aut retrogreditur? Quis malam hanc beſtiam aleret, & non potius quocunque pretio venderet? Cùm lentum te, & remiſſum Deus in virtute videt: tribulationibus quibuſdã quaſi calcaribus incitat. Tu verò, aut remiſſior es, aut retrograderis. Quid de te dici poteſt, præterquàm monere, vt caueas, ne ti
Apoc. 3. bi accidat, quod tepido cuidam & remiſſo dixit Dominus? Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Non ita facere ſo- 27
lent viri diuino ſpiritu pleni, qui in tribulationibus meliores eſſe conantur. Sanctus Ionas in ventre ceti poſitus ſuſtulit manus ad Dominum in ſpiritu, & tam quietè orauit, ac ſi in templo
Ion. 2. Hieruſalem fuiſſet. Orauit Ionas ad Dominũ Deum ſuũ de ventre piſcis & dixit: clamaui de tribulatione mea ad dominum, & exaudiuit me. De vẽtre inferi clamaui, & exaudiſti vocem meã. D. Pau. è carcere catenis vinctus ſcribebat epiſtolas quas maiorẽ habere ſuauitatem, & eloquentiam, quàm cęteras. D. Chryſoſt. & Teophilactus teſtantur. Roſæ conculcatæ plus olent, quantô magis preſſæ. Tres pueri, in camino ignis compoſuerunt, & ce-
D. Chryſ. homi. 1. in epiſt. ad Colo. cinerunt pſalmum illud. Benedicite omnia opera Domini, Domino,

28 mino, in quo creaturas omnes ad Deũ laudandum inuitant. Glo
rioſus Baptiſta in vinculis ſuorum diſcipulorum non obliuiſci-
tur: ſed eos miſit, qui interrogarent Dñm: *Tu es qui venturus es an* Luc. 7.
alium expectamus? ait autẽ D. Lucas, in ipſa hora multos curauit à
langoribus ſuis, & plagis, & cæcis multis donauit viſum. Et ita
dixit: *Euntes renunciate Ioanni quæ audiſtis, & vidiſtis, cæci vident*
&c. His operibus & miraculis doctrinã ſuã Redemptor noſter
confirmauit, & probauit eum ſe eſſe, qui mundo promiſſus fue-
rat. Nos etiam bonis operibus teſtari vult, qui nam ſumus, & ita Matt. 5.
dixit. Vt videãt opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrũ,
qui in cęlis eſt. Quam pauci hodiè hęc de ſeipſis teſtimonia præ
beant, vos ipſi videtis. Vix eſt, qui benè operari ſciat: ex quo ap-
paret, quanto in periculo ſaluatio noſtra verſetur. Vt de hoc nos
29 Spiritus Sanctus moneret glorioſum Baptiſtam in primo ſuo
ſermone clamare voluit: Iam ſecuris ad radicem arboris poſita
eſt, omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur, &
in ignem mittetur, ô verba timenda quis eſt tam durus, vt ea au- Luc. 3.
diens, nõ contremiſcat? ô Deus maieſtatis infinitæ illumina Do
mine animarum noſtrarum oculos, vt quanti hoc momenti ſit,
intelligamus. Ponderate fratres vnumquodq; verbum, non di-
xit: exciditur, ſed excidetur: vt cogitemus tẽpus quidem nos
habere, ſed breue, & incertum, & ideò dormitandum nobis non
eſſe. Per arbores enim homines intelligit, per ſecurem verô mor
tem. Ad radicem (inquit) ſecuris poſita eſt; & non ad ramos, vt
nullam ſpem eſſe ſignificaret, arborem denuo pullulare poſſe:
nam cùm arbori rami tantum amputantur, ſtatim reuireſcũt: at
30 cùm radicitùs euellitur, nulla ſpes eſt. Ita & homo ab hac vita di
uulſus nũquam mereri poterit. Ideò addidit; omnis arbor nõ fa-
ciẽs fructum bonũ excidetur. Omnis arbor (inquit) modò rex
ſit, modò paſtor, modo diues, modo pauper, omnibus minatur,
niſi bonum fructum in hac vita afferent. Fructum autẽ non ſpe
cificat, quia vnaquæque arbor fructum naturæ ſuæ ſimilem af-
fert. Pyrus pyra: caſtanea caſtaneas: &c. Ita vnuſquiſque, ita viue
re debet, vt eius ſtatus poſtulat. Nuptus vt nuptus: clericus, vt
clericus: religioſus, vt religioſus: neq; dixit, fecit fructum bonũ,
vel faciet, ſed faciens: quia ſatis nõ eſt benè nos eſſe operatos, ne
que benè operãdi in poſterũ propoſitum habere, ſed in prẽſen-
ti benè operari neceſſe eſt. Non ait: arbor malũ fructum faciẽs,

ſed arbor non faciens fructũ bonum: quia ſatis nõ eſt, non ope- 31
rari male ſed benè operari debemus. Quare nemo dicat, neminẽ occido, non furor, non mæchor, non ſatis eſt abſtinere à malo, ſed bonũ etiam facere neceſſe eſt. Quis igitur hęc intelligens tã ſibi ipſi crudelis erit, vt inferni pœnas malit, quàm res tã faciles præſtare, vt hæ ſunt, quas Deus in Euangelio iubet? Scitote fratres, ſi nunc dum tempus habetis in res vanas, & inutiles infumitis, quod vos aliquando, fruſtra pœnitebit, & rabies mordebit æterna. Ideò temporis opportunitate nolite obſecro abuti.

Eccleſ. 11. D. Chryſo. *Illis autẽ abeũtibus, cœpit Ieſus dicere ad turbas de Ioãne.* Hinc verba illa intelligetis ante mortẽ nè laudes hominẽ quemquã. Vbi B. Chryſoſtomus legit: nè laudaueris hominẽ in vita ſua. An fortè ſignificant nè laudemus hominẽ dum viuit: minimè: quia contrariũ feciſſe Redemptorẽ noſtrũ videmus, cuius opera, vt ait. D. 32
D. Auguſt. Iob. 1. Auguſtinus exẽplar ſunt, quod imitari debemus. In veteri teſtamento laudauit Iob, cùm adhuc viueret, cùm ait, nunquid conſideraſti ſeruũ meũ Iob, quod non ſit ei ſimilis in terra, homo ſimplex & rectus &c. Dauid laudauit dicens: inueni virũ ſecundũ cor meũ. Laudauit Nathanael dicẽs: ecce vir Iſraelita in quo dolus non eſt. Laudauit Chananęã, Cẽturionẽ, Magdalenã, & hoc
Ioan. 1. loco D. Ioannẽ. Cur igitur ait Spiritus ſanctus, nè laudaueris hominẽ in vita ſua? ſignificat nimirũ hominẽ in aliena vita laudari debere nõ in propria. Quid enim ex nobis habemus. Deus
Oſe. 13. dicit per Oſeã: perditio tua exte Iſrael, tãtũmodo ex me auxiliũ tuũ. Cũ auari eſtis, guloſi carnales, hæc vita veſtra eſt. Cùm verò
Gala. 2. caſti, miſericordes, humiles, hęc vita aliena eſt. Ideò ait D. Paulus: viuo autẽ iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Ita hęc ver- 33
D. Bernar. Epiſt. 23. & ſer. 5. omn. ſancto. ba declarauit D. Bernardus dicens: cũ laudatur homo, in quo iã viuit, non ipſe, ſed Chriſtus: non in ſua laudatur, ſed in Chriſti
Prou. 27. ſimile. vita. Atq; per hoc non laudatur contra ſententiã, quę prohibet laudare hominem in vita ſua. Hęc ille, hęc laudatio iuſto proficit, quia ea incitatur, vt magis in virtute proficiat. Et ita ait Spiritus ſanctus: quomodò probatur in conflatorio argentũ, & in fornace aurũ: ſic probatur homo ore laudantis. Nã ſi hęc laus illi nihil proficit, vera virtus nõ eſt. Nã quemadmodum in conflatorio, & fornace quod aurum non eſt, & argentum, in fumum, & ſpumam mutatur, aurum verò lucet magis: ita virtus laudata ſi falſa eſt, laude conſumitur, & in vanitatis fumum mutatur: ſi

verò

verò ſolida, & vera virtus eſt, nullum patitur detrimentum. Et
34 qui ea præditus eſt, vires acquirit, & animos, vt vlteriùs progrediatur. Quemadmodum venti, qui menſe Maij ſpirare ſolent, ſimile.
frumentis adiumento ſunt, vt ſpicas emittant: ita laus bonis ad virtutum ſegetem adiumento eſt, vt tanquam ſegetes ſint fecundæ, & vberes. Ita igitur fratres viuamus, vt ab eo qui Diuum Ioannem laudauit, laudari nos quoque mereamur in vltimo illo Matth. 25
die, cùm dicturus eſt: venite benedicti patris mei. Vt laudatione illa & benedictione protecti eius gloria perfruamur. Ad quã nos perducat idem Ieſus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dñica. II. Aduentus

1

CONCIO QVARTA.

Cùm audiſſet Ioannes in vinculis opera Chriſti. &c. Matth. 11.

DIſceſſurus ex hoc mũdo Chriſtus Redemptor noſter dixit diſcipulis ſuis: in hoc cognoſcent omnes, quòd diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Noluit Dñs oues ſuas ſine ſigno relinquere, quo dignoſci poſſent, & à diaboli hircis differrẽt. Signũ autẽ eſt, amor & charitas. Qualis autẽ amor hic eſſe Ioannis, 13.
debeat, quo vnuſquiſq; proximũ ſuũ amare debet, idẽ Dñs iam Matth. 22.
4 declarauerat, cùm dixit: diliges proximũ tuũ ſicut te ipſum. Ex quo infertur, quod qui diuerſis oculis proximi res, & ſuas ſpectat, & aliorũ res alienas putat, ſuas verò proprias tantũ, â vera, & Chriſtiana charitate abeſt, quantũ proximi res extraneas, & alienas putat. Et ita cùm ait D. Paulus: charitas non quærit quæ 1. Ad Co. 13
ſua ſunt, videtur hac voce, ſua, vti, vt vulgari hominũ linguæ ſe accõmodaret, qui ſua, nõ niſi propria appellare ſolẽt. Nam charitatis lingua magis propriè diceremus, quòd charitas ſemper quærit, quæ ſua ſunt: quia omnia, quæ proximo vtilia ſunt, ſua putat, & vocat: & quæ detrimento illi ſunt, odit, acſi ſibi ipſi nocerent. Ariſtoteles ipſe, qui quid eſſet charitas ignorauit, præter

natu

Aristot. 8. Ethi co. c. 4

naturalem amorem dixit: ex amoris defectu iustitiæ ortam esse necessitatem, quia amor inæqualitatem, cui medetur iustitia, ferre non potest. Quarè inter veros amicos neque furta fierent, neque adulteria, neque homicidia, neque aliæ insolentię, & iniurię cõmitterẽtur. Quantò minùs si vera in nobis esset charitas, amor hic proximi ex Dei amore nascitur. Diuisæ sunt aquæ Iordanis, & retrorsum conuersæ sunt, vt testamẽti arca transire posset, neque solum arcæ transitũ præbuerũt; sed eius causa (vel vt melius dicam) Domini ipsius causa, quem arca repræsentabat omnibus Israelitis: quo significatum est quod in corde in quo Deo datur ingressus, datur etiam proximis, si cor vere Deũ amat, verè etiam proximos amat, quia Deus iubet. Et ita ait D. Paulus: de charitate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis: ipsi enim vos à Deo didicistis, vt diligatis inuicem, etenim illud facitis in omnes fratres in vniuersa Macedonia. Hoc nos propter peccata nostra dicere nõ poterimus, quod magnum est malum. Magna est Christianorum confusio, vt currentes vndæ propriũ & naturalem cursum deserant, vt testamenti arca, & vniuersus populus ingrediatur: homines verò ratione, & fide dotati Deo & proximis suis iter intercludant, quò minùs in eorũ corda ingredi possint. Qua nã pœna, dicite, obsecro digna est tanta iniquitas, vt homines homines se esse obliti, & feris ipsis crudeliores facti, sese inuicẽ discerpant, & vorent? sanctus Apostolus ait: non necesse habuimus scribere vobis de charitate fraternitatis. Ego verò dico necessarium maximè esse, vt omnes prædicatores sæpissimè hoc præceptum inculcent, dicentes cum eodem D. Paulo, charitas fraternitatis maneat in vobis. Ideò rogo vos, vt postea quàm cæteras omnes virtutes eiecistis, hanc saltem retineatis, & si nihil aliud heroicum facitis, hoc saltem facite. Hinc enim remedium, & salus vestra dependet; eò quòd Christus Redemptor noster, vt homo erat, altissimam hanc charitatis virtutem in summo, & perfectissimo gradu habuit. Ideò dicunt theologi eius mortis sanctissimæ dolores omnibus doloribus, qui excogitari possunt, fuisse maiores: non solum propter tormenta corporis, verùm etiam propter sacratissimæ eius animæ tristitiam. Nam vt nos amauit tanto ac tam singulari amore, peccata nostra accepit vt sua: & ita idem quod eius anima eã Dei cognitionem, & amorem habens quem habebat, sensisset, si in seipsa peccata illa vi-

Iosue. 3

1. Thess. 4

Exod. 13

Hebræ. 13

3

4

5

6 la vidiſſet, ſenſit ea in nobis videns. Et ſi peccata ſua fuiſſent, idē quod feciſſet, vt ea deleret, idē fecit, vt noſtra deleret. Et hęc eorū verborum ſententia videtur eſſe, quæ difficilia ſunt, & obſcura Portabitque Aaron iniquitates eorum, quę obtulerint, & ſanctificauerint filij Iſrael in cunctis muneribus, & donarijs ſuis. Exod. 28.
ideſt, vt peccata remitterētur ijs, qui pro illis ſacrificia offercbāt: neceſſe erat, vt ea ſacerdos tanquam ſua, & propria acciperet, & vt talia Deo offerret, & veniam peteret: & hoc totū ſummā Redēptoris noſtri charitatem ſignificabat, qua hominum peccata accepit vt ſua, remiſsionem petijt, & ſatisfecit pro illis.

Cum itaque Diuus Ioannes diuino hoc charitatis affectu proximos ſuos diligeret, hinc factum eſt, vt regem Herodem tanto feruore, & ſpiritu reprehenderit, eius animæ remedium deſide-
7 rans ac ſi ipſemet in ea neceſsitate verſaretur. Huius charitatis defectu hodie ita obmuteſcimus, vt ne vnum quidem verbum in noſtrorum proximorum remedium loqui audeamus, & maximè ſi potētes ſunt quia eos timemus. Ipſi Ægyptij quamuis gētiles eſſent, auſi ſunt in rege ſuo Pharaone duritiem, & obſtinationem reprehendere, dixerunt autem ſerui Pharaonis ad eum: Exod. 10.
vſq; quò patiemur hoc ſcandalū? dimitte homines, vt ſacrificēt Domino Deo ſuo, nonnè vides, quòd perierit Aegyptus? Pōde rate verba illa, vſquequò patiemur hoc ſcādalum, ſcilicet vt pec cet rex, & puniatur populus. Videtis nè gentilium animū, quo potentiſsimum regē accuſant? nonnè vides (inquiunt) quod perierit Aegyptus, ideſt, tā cæcus es, cū ſis in ſublimi hoc loco poſitus, vt populi damna proſpicere non poſsis, tam cæcus es, vt ea
8 non videas? dimitte homines, vt ſacrificent Domino Deo ſuo. Et non fuit reprehenſio inutilis: nam dixit ſtatim Hebręis rex, ite: ſacrificate Domino Deo veſtro. O ſi inter Chriſtianos homines tanti animi inuenirentur, qui regibus, & principibus dicere auderent: nonnè vides, quod perierit regnum forte non parum Chriſtianæ reipublicę damnis prodeſſent. Quot bona fecit Saul quā 1. Reg. 3.
uis malus Samuelis conſilio, quæ ſua ſponte nunquam feciſſet? Eadem charitas, quæ cauſa fuit: vt regem Diuus Ioānes reprehēderit, eadem cauſa fuit, cur hos duos diſcipulos ad Chriſtum Redemptorem noſtrum miſerit. Nam cūm eorum ignorantiam ita ſentiret, ac ſi eam ipſemet haberet: eam ijſdem remedijs curare voluit, quibus eam curaſſet. Itaque neque exiſtimatio, nec opinio

eum

eum à proposito dimouere potuit, quò minus ei mederetur. 9
Vna ex maioribus tentationibus diaboli, qua plurimos decipit est, ijs persuadere, vt quam, quisq; habet inter homines existimationem, & opinionem sustineat. Accusat principis alicuius familiaris, & domesticus proximi sui peccatum, mentitum se esse scit, & de famę restitutione teneri: sed tamen ea retractare non vult, nè existimationē, quā de eo eius Dominus habet, amittat eandem ob causam aliena bona restituere nolunt. Quia si restituerent, pompa illis, & faustus relinquēdus est. Hac sagitta, quę acutissima est, diabolus Pilatum superauit; cùm suorum membrorum linguis ei dixit; si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Contēdebat infœlix Dominum dimittere, quàm iniustè ac cusaretur, cognoscens. Sed hoc ictu effecit, vt se victū daret. Ma
Ioan. 19. luit malus iudex existimationem, & opinionē, quam de eo Cę 10
sar habebat sustinere, quam sese ab innocentis sanguine purum cōseruare. Hac tentatione Pharisæi Saluatorē nostrum superare voluerunt: cùm mulierem adulteram ei obtulerunt, tentan-
Ioan. 8. tes eum. Nā cùm Dominus à populo amaretur quia cum pecca toribus pijssimus erat, existimauerunt, vt hanc opinionē conser uaret, iussurum esse nè eam lapidarent. Et ita ijsdem lapidibus quos in manibus habebant, vt adulteram lapidarent, posse se eū lapidare, eò quòd legem non seruaret. Hæc igitur arma, quibus tot Satanas vicit, glorioso Baptistæ nocere non potuerunt, quo minꝰ discipulis suis mederetur. Cū tamē potuerit suspicari hoc magno futurum esse detrimēto, magnæ quā de eo habebant exi stimationi, si discipulos suos mitteret, qui Dominum interroga rent: Tu es qui vēturus es? Hoc enim erat occasionem præbere ii
Ioan. 1. vt crederent ignorasse se, quod dixit, cùm eum digito indicauit dicens; ecce agnus Dei, aut certè mentitum esse. Hæc omnia Dei, & proximorum suorum amore postposuit. Dicant, credant quidquid velint, secum ipse dixit: nam cùm hoc ad Dei gloriam & proximorum vtilitatem pertineat, hoc faciendum est. O admirabilem viri sanctissimi charitatem, quæ efficit vt quod mundus tanti facit, contemnat. Hæc charitas fratres vtinam esset nobis, vt proximorum peccata propria esse existimaremus, & in
Psalm. 10 remedio diligentiores essemus. Quo animi affectu dicebat Dauid: cor mundum crea in me Deus, & spiritū rectū innoua in visceribus meis. Et paulo post, spiritu principali cōfirma me

Cur

12 Cur verò tot à Deo munera petat, declarat mox dicens: docebo iniquos vias tuas, & impij ad te cõuertentur. Quasi diceret: si quę à te petij beneficia concedis ô Domine, non solum vt alij in vijs tuis offendant, non efficiam, vt ante solebam: verùm etiam tanquam cæci ductor, ijs qui cæci affectibus sunt, manum porrigam, & viam docebo nè errent. Docebo iniquos vias tuas, quæ tua præcepta sunt; & impij ad te conuertentur, & non ad me qui sine te nihil sum. Ad te non ad me, quia in eorum conuersione non meam gloriam & vtilitatem quæram: sed hoc tantum mihi propositum habebo, vt meis admonitionibus & doctrina ad te plurimi conuertantur: tibi gloriam dent, & gratias. In Deutero- Deut. 25
nomio iussit Deus: siquis absque liberis moreretur, vt frater eius defuncti vxorem acciperet, & sic fratris sui semen excitaret, non pro seipso, sed pro fratre suo: & ita primogenitus ex ea fratris de-
13 functi nomine appellandus erat. Hoc vt Diuus Augustinus de- Auguſt.
clarat, significat, quod vir Euangelicus debet in vxore defuncti Christi Iesu, quæ ecclesia est, sanctæ doctrinæ semine filios spirituales generare, non propter se, sed propter fratrem suum & Dominum Iesum Christum, cui omnis honor, & gloria debetur, cuius virtute omnia fiunt. Hunc sanctissimum virum, de quo Luc. 1
agimus, pater eius Zacharias, prædixit missum à Deo esse ad dandam scientiam salutis plebi eius. Non dixit ad dandam salutem, quod Saluatoris munus est, sed scientiam, & cognitionem salutis. Vt hoc significaret in parabola illa Euangelica non ap- Matt: 25
pellauit Dominus seruum malum & pigrum, quia talento illo, quod illi dederat, nihil erat lucratus: sed quod negociatus non esset, & nummularijs non dedisset: vt ostenderet docendi
14 tantum diligentiam ad nos pertinere, proficere autem Dei esse Exod. 26
munus. Iussit Deus vt tabernaculi cortinæ ita fierent, vt sese inuicem traherent: significans quod in sancta Ecclesia inuicem nos ad Dei cognitionem & seruitium debemus attrahere. Quòd si hoc cum omnibus faciendum est, multò magis cum filijs proprijs & domesticis fieri debet: & curare vt à pueritia in virtute exerceantur. Quia vt dicitur: prouerbium est, adole- Proüer. 22
scens iuxta viam suam, etiam cùm senuerit, non recedet ab ea. Cùm ait, prouerbium est, sacra scriptura significat vsitatum hoc esse & antiquum, vt pueri in quo aluntur, in eo perseuerent. Si lana pura purpura inficitur, colorem illum, Simile.

& splen-

& splendorem diutissimè conseruat: atsi quod nigrum antea erat purpureum fiat, vix nouum colorem imbibit, & nigrũ amittit: ita & homo, qui virtutis colorem à pueritia accepit facile eum in omni vita conseruat, at qui à pueritia in peccati & vitij nigredine tinctus fuit, eam postea magna cum difficultate amittet. Quã difficile esset flumẽ, quod in hanc partem longissimo temporis spatio fluxerit, ad aliam partem conuertere: est nostra sensualitas rapidum flumen, & si in hanc partẽ fluere semel assueuit, in aliam difficillimè mutari potest. Liberet vos Deus, vt anima vestra per vitia currere assuescat, qua enim vi opus erit, vt hic cursus mutetur: & ideò filij à pueritia in virtute exercendi sunt. Nemo equi pullũ sinit indomitum, donec equus fiat, tunc enim vitia tolli non possunt. Nemo suillam carnẽ sale condit, cùm putrida est & rancida, sed cùm recens est: ita etiam filij cùm pueri 16 sunt, tunc domandi sunt, tunc virtutis sale condiendi. Cùm filij Dauid manè è lectulo surgerent, per regis patris sui cubiculum transibant, vir autem sanctissimus dicebat illis. Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini. Filij autem respondebant, sit nomen Domini benedictum, ex hoc, nunc, & vsq; in sæculũ: Et ita pater & filij totum illum Psalmum decantabant. O quàm vtilis doctrina, imprimat eam Dominus, in cordibus vestris: nulla enim lingua explicari potest vtilitas, quæ ex eius exercitatione consequitur, neque damnum, quod ex contrario succedit. Sũt nonnulli patres, qui filiorum suorum non maiorem curam & sollicitudinem habent, quàm si Christiani non essent: hi sunt tãquã struthio, de quo dicitur, pẽna struthionis similis est pẽnis Herodij & Accipitris. Quandò dereliquit oua sua in terra, tu forsitan 17 in puluere calefacies ea: obliuiscitur, quòd pes conculcet ea, aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laborauit nullo timore cogente. Ait hoc loco sanctus Iob quòd quamuis struthio pennas habeat Herodij pennis similes, eandem tamen filiorum suorum curam nõ habet. Oua enim faciens statim eorum obliuiscitur. Et illud, tu forsan in puluere calefacies ea, est ironiæ genus elegantissimum, quasi diceret; ouorum obliuiscitur, vt tu ea calefacias. Eius autem negligentiã supplet Sol, cuius calore exeũt pulli: illa enim frangãtur, necne nihil curat, posteà quam solis beneficio egressi sunt: auis est tam crudelis, & erga filios suos tam impia, acsi eius filij non essent: duratur

Simile.

Psal. 112.

Iob. 39

18 ratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui. Huiuſmodi ſunt patres in filiorũ educatione negligentes. O ſtruthiones, ſtruthiones, nihil ne pudet tã crudeles eſſe? ſi Deus dedit vobis filios cur non timetis, ne eos vobis infernalis beſtia conterat, & conculcet? quod ſi quis hac in re negligens fuit, & ſtruthioni ſimilis, ſit ſaltẽ aliquis ſoli ſimilis, qui eius negligentiæ medeatur, & pullos ſuo calore extrahat. Cogitate, quòd nihilominus eorũ cura ad vos iure pertinet. Et cũ ſtatũ aliquẽ, & nouã viuendi rationẽ accipiũt; quomodo ſe in ea gerere debẽt, vos ipſi etiã filios veſtros docere debetis: ipſi enim rerũ experiẽtia carẽt. Ita dixit Spiritus Sanctus, vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit enarrabit intellectũ. Vxorẽ ducit filius, dicite illi; vide fili vxorẽ ducis, eã vt te ipſũ ama, fidẽ ei ſerua, vt tibi ſeruari vis, ſis illi virtutis & ſanctitatis exemplũ. Quòd ſi filia eſt. Vide filia, maritũ 19 habes non ſolũ vt ſociũ, ſed ſuperiorem etiam tuũ eſſe recordare; ei obtẽpera, ei ſerui, & fidem ſerua. Cum Tobias Saram, vxorem duxit, Saræ parentes, eam quid illi faciendum eſſet, longa oratione monuerunt, monentes eam honorare ſoceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum: & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere. Sara iam grandior erat, ſed quia nouã vitæ rationem accipiebat, cuius carebat experientia: ideo id omne quod neceſſarium videbatur, parentes docebant.

Eccleſ. 34.

Tob. 10.

Mittens duos de diſcipulis ſuis, ait illi, tu es, qui venturus es &c. Non miſit diſcipulos ſuos ad amicos, vt ſe viſerent, de eius libertate agerent; & innocentiã ſuam regi probarent: carceris & vinculorum obliuiſcitur, omnem curam in Dei gloria, & proxi- 20 morum vtilitate collocatam habet. Animaduertite autẽ myſterium, quod quia vt diximus, in hoc nullam propriæ exiſtimationis rationem habet: atamen vero hominum amatori, ſatis nõ fuit D. Ioannis diſcipulos illuminare, tot miracula coram illis faciens in diuinitatis ſuæ probationem: ſed cœpit dicere ad turbas de Ioanne. *Quid exiſtis in deſertum videre &c.* Benedicta ſit Deus meus tua lingua, benedictum ſit os tuum, quod ita laudat eum, qui laudem tibi, & gloriam quærit. Credite mihi obſecro fratres, cum res aliqua ſe vobis offeret, quæ ad Dei ſeruitium ſpectet, quæ abſque veſtro contemptu fieri non poteſt, non ideo eam omittatis: nam præter præmium, quod Deus in cælo vobis daturus eſt: in terra etiam veſtri honoris

defensor erit. Videtis pauperem, orphanam, de honore & ani- 21
ma periclitari? scitis auxilium vestrum & eleemosynam reme
dium fore? sed status vestri dignitatem & authoritatem seruа-
re, vt antea non poteritis, non ideo quod necessarium est, illi
suppeditare pigeat, quia nunquam ob hanc causam dignitas ve
stra & honor minor erit, quamuis pompa sit minor. Iniuria
vos quis affecit, ignominiam ducitis esse ignoscere, & pusilla-
nimitati tribui posse: superate vos ipsos, & cogitate vnã ex re-
bus in quibus Deus gloriam suam maxime manifestat, esse mi-
sereri & parcere, vt ait sancta Ecclesia, Deus qui omnipotentiã
tuam miserendo, & parcendo maxime manifestas. Eum igi-
tur imitamini, & confidite honoris vestri eum futurum esse
defensorem: vt hoc loco glorioſi Baptistæ existimationem tue
ri voluit, ne crederent homines mysterium illud, quod ab eo 22
per discipulos suos querebat ignorare. O Deus meus quam ami
cus es tuorum amicorum. Beati qui amicitiam tuã magna cum
efficacia optant, & curant. Honorem Diuo Ioanni restituit,
quem ipse non abstulerat. Vt intelligatis quanta cum diligẽtia
fama illis restituenda sit, quos affecistis infamia: Audietis ali-
quos dicere, benedictus sit Deus, tres hodie missas audiui, sed
quid prosunt infectis nisi famam illi restituis, cui abstulisti resti
tue prius; & quod mentitus es, retracta: & sic tibi proderunt mis
sæ. Cum igitur Dominus D. Ioannem laudat, primum de per se
uerantia mentionem facit dicens: *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?* Non est profecto arundo, sed Eccle-
Hier. 1. siæ columna firmissima. Et ita de eo ipso verba illa Hieremiæ
cani possunt: ego dedi te hodie in columnã ferreã. Merito eum
columnã appellare possumus quia neque ventis, neque tempe- 23
statibus: neque mundi honoribus, & fauore cõmotus est. In hac
perseuerantiæ virtute eũ quantũ in nobis est, imitari debemus:
Can. 2. ideo enim Deus nobis in hac vita suo fauet auxilio, vt semper in
eius seruitio perseueremus. Quod significauit sponsa dicens: dile
ctus meus, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinen
tur vmbræ, vbi, pascitur, significat, quod nos ipse pascit: quia
dum nobis fauet, ita Deus delectatur, acsi ipsemet eos fauores
reciperet. Ita ait sponsa, quod pascitur, cum nos pascit. Donec
aspiret dies, id est, vsque ad diei finem, qui vitæ finis est. Aspi-
rare (ait) quia vesperi venti quidam suauissimi spirare solent:

& quia

24 & quia occidente Sole, maiores fiunt vmbræ, ideo ait: inclinentur vmbræ. Vbi quod interpres Latinus vertit inclinentur, Hebræum verbum significat, fugiant: quia tunc vmbræ velocius currere videntur, quam meridie, cum Sol est sublimior. Dicens igitur: donec aspiret dies, non solũ significat, quod Deus fauet homini vsque ad finem vitæ; verum etiam quod tunc fauores, quos ijs largitur, qui perseuerarunt suauiores sunt, significati per auras illas suaues, quæ vesperi spirare solent. Et dicens: quod tunc fugiunt vmbræ, significat, quod qui in virtute perseuerarunt: quo magis ad finem accedunt, eo magis ab ijs imperfectionum, & humanarum infirmitatum vmbræ fugiunt. Vt hoc significaret Spiritus Sanctus, his metaphoris vsum esse existimo: cum vno verbo dicere potuisset, vsque in finem
25 diei. Virtus est perseuerantia tantæ præstantiæ, vt eam D. Paulus inter præcipua iustificationis signa ponat, dicens: qui enim mortuus est iustificatus est à peccato. Si autem mortui sumus cũ Christo, credimus, quia simul etiam viuemus cum illo: scientes quod Christus resurgens â mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur, quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel; quod autem viuit, viuit Deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuentes autem Deo in Christo Iesu. Quamuis nemo sine reuelatione scire potest in hac vita, an iustificatus sit, hic tamen Diuus Paulus tria iustificationis signa ponit, primum mori peccato, secundum viuere cum Christo ad illius imitationem: tertium mori semel peccato, & non amplius; quæ est perseuerantia. Non quòd qui hæc
26 habent, de sua iustificatione certi esse possint: sed quod signa quædam sint, ex quibus id conijci potest: tertium signum eo in loco ponitur: quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel &c. vsque in Christo Iesu, id est, sicut Christus pro peccatis generis humani semel mortuus est: ita oportet vos ad eius imitationem semel mori peccato in baptismo: ita vt amplius mori vobis non contingat. Nam qui pluries peccat, licet pluries per pœnitentiã resurgendo moriatur peccato, non tamẽ est perfectissimus Christi imitator. Qua propter magnum est iustificationis signum perseuerantia in innocentia baptismali: & ideo tam affirmatiue ait: existimate vos mortuos quidem

Roma. 6.

esse peccato, viuentes autem Deo in Christo Iesu. Eãdem ob causam D. Ioannes de malis quibusdã hominibus dixit: ex nobis exierunt, sed non erãt ex nobis, si enim fuissent ex nobis, permãsissent vtique nobiscũ. Ille Dei est, qui cũ Deo permanet. O quã timẽda hæc verba sunt, cur nullũ nobis timorẽ incutiũt; qui tanquã arundines sumus inanes & leues, sine perseuerãtia, qui minimo quoq; vento mouemur & flectimur? nullus est affectus, nullus amor, nullum desiderium, quo noster animus non rapiatur. 27

1. Ioan. 2.

Ait præterea Dominus. *Sed quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt.* O rẽ magnę confusionis! ait Dominus eos qui mollibus vestiuntur, in domibus regum esse. Nostris vero tẽporibus in artificum domo, qui sudore vultus sui victum sibi lucrantur, vestes inuenietis tam molles & pretiosas, acsi reges essent. Cum esset regina Saba tam diues & potens, ipsa tamen & sui omnes vestitu vti debebãt adeo simplici: vt inter cętera quę in regis Salomonis domo est admirata, fuit seruorum Salomonis vestitus, & regiæ domus pompa. Ex quo infertur neque ipsam, neque gentilium reges, ea magnificentia & apparatu vsos esse. Quanto magis admiraretur regina illa si videret, non regis Christiani, sed mercatoris, aut notarij domum, tanto apparatu instructam, acsi principes essent. Cur hæc fratres non deploramus, cum ex his plurima peccata & vitia oriri sciamus? non deploramus, quia Dei, qui offenditur, amor in nobis non est. Suetonius Tranquillus de Augusto Cęsare refert, dicere solitum; vestitus insignis vẽxillum est superbiæ, & nidus luxuriæ. Notate gentilis dictum, & hominis qui fidei lumine carebat. Ideo tanta hodie superbia est, tanta luxuria; quia homines his vitijs vires dant vestium superfluitate. O gloriose Baptista, tua pompa & apparatus, vestes tuæ & ornamenta, pili erant cameli: & cum sic nudus esses, & corpus adustum haberes & fœdum, animi pulchritudinem & ornamenta quærebas. Iustorum nomine ait sponsa, nigra sum, sed formosa: sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Arabes vocat sacra scriptura Cedar, quia â Cedar Ismaelis filio duxerunt originem. Hi autem in tabernaculis viuebant. Notandum autẽ est hoc in loco, vt in alijs sacræ scripturæ locis, quod particula prima, sicut, non est coniungenda cum propinquiori nomine, sed remotiori; non enim dicendum est, formosa sum sicut

3. Reg. 10.

Sueto.

Cant. 1.

28

29

30 ſicut tabernacula Cedar, ſed dicendũ eſt, nigra ſum ſicut tabernacula Cedar, ideſt, tabernacula Arabum, quæ nigra ſunt ſole & aquis fœda. Et formoſa ſicut pelles Solomonis, quæ erãt pulchræ non nigræ. Hæc omnia cæleſti huic viro conueniunt, qui cũm animam formoſam intus haberet, corpus aduſtum & aſpero veſtitu contectum erat. Vos autem è contra corpora formoſa, & molliter veſtita; animas verò carbone nigriores.

Quid exiſtis in deſertum videre? prophetam? etiam dico vobis & pluſquàm prophetam. Pluſquàm propheta appellari poteſt: vel quia quem cæteri prophetarunt ipſe digito indicauit. Et ita idẽ Dominus de eo dixit: lex & prophetę vſque ad Ioannem, ideſt, quia ibi pauſam quodammodo fecerunt prophetæ. Accidit (inquit Diuus Gregorius) Diuo Ioanni & prophetis, quod ijs accidere ſolet, qui balliſta iaculantur ad ſcopum: vnus enim proxime accedit, alter propinquius, alter autem attingit, & tunc iaculandi fit finis: ſic prophetarum ſcopus eſt Chriſtus: omnes accedebant ad ſcopum. Alij tamen propinquius alijs, Diuus verò Ioannes ſcopum attigit digito, & ita prophetandi de Chriſti aduentu ad redimendum homines finis tunc factus eſt. Appellatur etiam pluſquàm propheta quemadmodum, ſiquis in regis domo eſſet, *Mayordomo, Maeſtreſala, y Veedor.* diceretis de eo: eſt maiordomo, & pluſquàm maiordomo: ita Diuus Ioannes, quia Apoſtolus fuit, præcurſor & propheta, dicitur eſſe pluſquàm propheta. Hunc igitur glorioſiſsimum ſanctum, quem Deus ipſe ſuo ore laudauit, patronum nobis & interceſſorẽ habeamus: & eius virtutes quantum in nobis eſt imitemur.

Matth. 11.

Gregor.

31

Simile.

Et ita Deus ſuam nobis gratiam daturus eſt, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat

32

Ieſus Mariæ filius.

Amen.

In festo immaculatæ Conceptionis Beatissimæ virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. &c. Matth. 1.

Genes. 3

ODiernus hic dies tam solennis & lætus est, miseris Adæ filijs: vt post diem illum infœlicem & tristē, in quo mūdus eius sulpea lapsus est postea nullus eo vsq; huic similis illuxerit. Hodie enim libertatis nostræ signum apparere in mundo cœpit: & ideò magna cum lætitia canit ecclesia; cōceptio tua Dei genitrix virgo gaudium annūtiauit vniuerso mundo. Fingite animo & cogitatione, captiuū aliquē in miserā seruitute positū, qui pro certo habet, regē ipsum vēturū esse, vt eū redimat: sed quādo hoc futurū sit, nescit: cum videret hic captiuus regi tabernaculum præparari, quā obsecrō, lætitiā animo concipere, videns libertatis suæ tēpus instare? at hic dies est in qua cælesti regi Iesu Christo, sanctissimū hoc tabernaculum præparari cœptum est: ex quo Dominus in natiuitatis suæ die egressus est, vt mūdum redimeret: in tam celebri festo proponitur sacrū hoc Euangelium, in quo de sanctissimæ virginis generatione agitur, quo nam modo ex sanctis illis regibus, patriarchis & prophetis descenderit: vel (vt melius dicā) ascenderit: quia omnes in gratia & sanctitate superauit. Vt significauit Dauid dicens: fundamēta eius in mōtibus sanctis. Qui quidē Psalmus ex omnium ferè sacrorum doctorū sententia loquitur ad literam de sancta ecclesia, quæ fundamēta sua habet in mōtibus, idest, Iesu Christi Dei filij meritis. Et diligit Dñs portas Siō super omnia tabernacula Iacob, idest, præstātiora sunt huius Ecclesiæ sacramenta, quæ portæ sunt, per quas ad gratiam recipiendam ingredimur, quàm omnia tabernacula Iacōb, idest, quidquid lex vetus habebat. Verùm quia quod de toto dicitur de præcipua totius parte dici potest: præcipua verò Ecclesiæ pars est, beatissima virgo, ideò de ea etiam dici potest ad literam fundamenta eius in montibus sanctis. Per mōtes autem

Similē.

Psalm. 86

tem

4 tem reges, prophetæ & patriarchæ significantur: quia super eorũ culmina & perfectiones virginis huius fundamenta posita sunt. Fundamenta infima sunt ædificij pars, & quod in tota domo minus perfectum est. Quo significatur perfectionis suæ infimum, sanctorum perfectionibus fuisse perfectius. Quo igitur cælestem hanc reginam perfectionum suarum culmine peruenisse dicemus: si quod infimum in ea est, & minus perfectum super aliorum sanctorum capita, id est, supra perfectionum culmen extollitur: rectè igitur diximus ex sanctis illis patribus ascendisse potius, quam descendisse, quandoquidem ita eos superauit. Addit statim, diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Quæ verba duos habent sensus. Prior est, quod diligit Dominus exteriorem eius sanctitatem, & exteriora opera,
8 quæ portæ sunt, per quas ad interioris sanctitatis considerationẽ ingredimur, quæ ineffabilis aliquomodo & inintelligibilis est vt ex exteriori conijci possit. Quare illuc Deo tantũ ingredi licet, quia ipse solus hoc cõprehendere potest. Hoc significauit Ezechiel dicens porta hæc clausa erit, & vir nõ transibit per eã, quoniã Dñs Deus Israel ingressus est per eã. Quod de Beatissima Dei matre intelligitur secundũ B. Hier. de qua nihil fere videri potest præter quam porta clausa, id est, solus Deus, quod intus est cõprehendere potest. Alius sensus est: quod diligit Deus sanctissimæ matris suæ portas, id est, ingressum in hanc vitam & egressum, conceptionem & mortem plus quam aliorum sanctorum vitam & mortem. Hoc enim primum redemptionis nostræ opus est, quia post sacratissimam redẽptoris nostri animam, hæc primum prædestinata fuit. Primum dico: nostro lo
6 quendi modo & in rerum ordine. In Deo enim, & in eius scientia nihil prius & posterius est, sed quemadmodum in imagine color, qui perfectior est, plus ferit oculum, & prius videtur quamuis in imagine omnes colores æqualiter ab oculo distent: & cum vna omnes sint videntur tamen eorum aliqui eminere, alij recedere, eo quod alij alijs perfectiores sint: ita in diuinæ sapientiæ imagine quamuis omnia simul sint & ab æternitate, sine prioris & posterioris ordine, ea Deus cognoscat: quæ tamen perfectiora sunt citius videntur; & ideo secundum earum qualitatem prius sunt ordinatæ. Hoc prioritatis genere ait Scotus, Doctor subtilis, Quod prius Christi Redemptoris

Ezech. 44.

Simile.

Scotus. in 3. senten. d. 7. q. 3.

nostri anima prædestinata fuit ad gloriam quàm omnes sancti: & post eam sanctissima eius mater, quia cùm decreuit Deus humanam carnem assumere, eam sibi matrē eligere decreuit: & talem illi dignitatem & excellentiā dare, qualis eius matrem decebat. Et hanc huius sanctissimæ virginis præstantiæ causam affert in eo Psalmo Dauid: nam cùm dixisset, glorioſa dicta sunt de te ciuitas Dei, paulò inferiùs dixit: nūquid Sion dicet, homo, & homo natus est in ea, & ipse fundauit eā altissimus, quasi dicat; quid admiramini ciuitatis huius excellētias, quia idē, qui eā fundauit, sibi in matrē elegit. Sed videndum est cur eam ciuitatem appellet, quod vt intelligatur, notandum prius est quòd D. Augu. scribens ad Maximum, cùm quæreret antequā Deus mundum crearet, vbi moraretur, respondit: in seipso, in sua infinitate & immensitate. Morari in seipso dicitur Deus, quia in eius diuina essentia tanquā in proprio habitaculo diuinus eius intellectus, & volūtas morari, & quiescere possunt. Nostræ omnes potentiæ sua habent obiecta, tanquā domos & mansiones, ideſt, res illas, in quibus operātur & in his tanquàm in proprijs domibus quiescunt. Oculorum domus & mansio est color pulcher, & bene proportionatus: quia in eo oculi quiescunt. Aurium mansio est musica suauis & consonans, quia in ea delectantur: & ita de nostra voluntate doctores dicunt, quòd cùm vehementer amat, à seipsa exit & ad rem amatam transit, quia ea est voluntatis domus, in qua delectatur, & quiescit. Eodem modo dicimus, quòd intellectus & voluntas Dei in infinita eius essentia quiescunt, tanquam in proprio habitaculo & mansione, quia in ea operantur, & operationes omnes suas exercent, quas operari possunt. Potest intellectus infinitè intelligere, & ita notitiam producit infinitam: & in ea infinita essentia beatificatur. Idem de diuina voluntate dicimus, amat enim quā maximè amare potest, & in ea infinita essētia beatificatur. Hāc igitur ob causam Deus ab æterno in seipso morabatur, & moratur. Verùm postquam creaturas creauit, ita moratur in illis, vt in seipso remaneat. Et ideò ait D. Dionysius: quod Deus passus est extasim, ideſt, quod extra seipsum abstractus est (si ita de Deo dici potest) vt moraretur in creaturis: in quibus ita est intrinsecè, vt quamcunq; creaturā accipiatis, priùs in ea Deus, quā ipsa inueniatur. Morari autē in creaturis Deum est esse in illis per-

7

8

9

Augustin. in ep. ad Max.

10 per potentiam, præſentiam, & eſſentiam: quod quãuis ſæpius dici audiuiſtis neſcio an omnes intellexeritis: & ideo ſimilitudine declarabo, qua res oſcuræ optime declarari ſolẽt. Fingite animo Regẽ intra ſuum regnũ in aliquo palatij ſui cubiculo ſedere, per eſſentiam in ſella tantum eſt, quia eam ſolam occupat, & implet, per præſentiam in toto illo cubiculo, quia inde quicquid in eo fit videt: per potẽtiam in toto regno eſt, nã in eo non eſt per eſſentiam, quia illud non implet, vt ſellam, neq; per præſentiam, quia omnia quæ in regno fiunt non videt, ſed per potẽtiã, quia ſua potẽtia punit, ignoſcit, & gubernat: & quia Deus infinitus eſt, in omnibus rebus, eſt per eſſentiam, quia omnes res implet melius, quam Rex ſellam, & per preſentiam, quia omnia videt melius quam Rex cubiculum, & per potẽtiã, quia omnes *ſimile.*

11 creaturæ eius cõcurſu & fauore operantur. Sed magis particulariter moratur in iuſtis per aliũ illapſum magis particularẽ, ſuã ijs gratiam, & diuina dona cõmunicando. Et ideo præcipua quadam ratione iuſti domus Dei vocantur. Sanctiſsima autem virgo inter omnes ſanctos per excellentiam quandam, Dei ciuitas appellatur, ob maiorem amplitudinem & diſpoſitionem, quam in eius anima Deus inuenit. Et hoc ipſamet ſignificauit, cum in ſuo cantico, dixit. Magnificat anima mea Dominũ. O ſacratiſ- *Luc. 1.*
ſima virgo, quomodo hæc dicere auſa es? Quomodo magnificat anima tua Dominũ? Dicam, quãuis Deus in iuſtis alijs moretur, inuenit eorum animas adeo occupatas, diuerſis cogitationibus, vxoris, filiorum, familiæ, & aliarum rerũ quamuis ſine vllo peccato, vt aliquo modo moretur in ijs Deus, tanquã preſſus, & contractus: vt ille qui in anguſto aliquo loco verſatur, id eſt,

12 ipſæmet animæ non ſinunt operari Deum quod operaretur ſi maiorẽ diſpoſitionem inueniret. Verum cum in hanc puriſsimã virginem ingreſſus eſt ita liberã inuenit, & expeditam, adeo ei dicatam, vt in illa ſeſe vt voluit extendere potuerit, id eſt, diſpoſitionẽ in ea inuenit tãtam, vt quicquid voluit in ea operari potuerit. Et ita. Magnificat anima mea dominum, ſignificat in anima mea ita moratur Deus, vt vult, vt in ea magnificetur: ab effectu, quia in ea talia operatus eſt, vt ſuam omnipotentiam maxime oſtenderit. En igitur cauſa cur eam Spiritus ſanctus ciuitatem appellet, dicens. Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. Ex quibus verbis pſalmi conſtructio incipienda eſt: glorioſa enim

quæ de ea dicuntur, sunt quæ præcedũt scilicet fundamẽta eius 13
in montibus sanctis & quæ postea sequũtur, præter alia multa,
quæ de ea tam in veteri quã in nouo testamento dicuntur. Et
hoc significat: Dñs narrabit in scripturis populorũ. Hoc enim
testamentum nouũ est, quod non vni tantũ populo, vt vetus te-
stamentum, datum est. Cæteri enim populi poterant quidem
legem illam accipere, sed sine ea, saluari poterant, legẽ naturalẽ
Matt. vlti. seruando. Euangelium autem omnium populorũ est, quia vni-
uerso mundo datum est. Vt dixit Dñs. Ite in vniuersum mun-
dum, prædicate Euangeliũ omni creaturæ. In his igitur scriptu-
ris populorũ, narrauit Dñs glorioſa de hac ciuitate sua, neque
solum ibi, sed & principum, ideſt, in scripturis principum, qui
fuerunt in ea: patrum, scilicet, antiquorum, qui in ea per amorẽ
& desiderium fuerunt. Hoc igitur significat, quod in scripturis 14
noui & veteris testamẽti narrauit Deus res glorioſas de hac san-
cta ciuitate, ex quibus, vnam tantum vobis dicam, quæ in
Psalm. 45. Psalmographo est, vbi dicitur. Fluminis impetus, lætificat ci-
uitatem Dei, id est, gratiæ Spiritus sancti impetus lætificauit
hanc precioſiſſimam reginam: peccatum & gratia in eo inſtan-
ti, quo eius anima creata fuit, ad hanc ciuitatem magno cũ im-
petu cucurrerunt. sed gratia maiori impetu, & ita citius perue-
nit ad animam. Etiam glorioſi Baptistæ currebat gratia, sed
peccatum velocius fuit, & ita originali culpa infectus est, sed ad
hanc ciuitatem Dei non peruenit hæc culpa, quia fluminis gra-
tiæ maior impetus fuit, qui hanc ciuitatem lætificauit: & talia
in ea fundamenta iecit, vt antiquorum patrũ, & progenitorum
suorum perfectiones exceſſerit: & ideo diximus ex ijs aſcendiſſe 15
potius quam deſcendiſſe.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ. *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, &c.* Plurimum notandũ est, & deplorandum, ex tot regibus, qui hoc loco recensentur, tres tantum iu-
stitiæ fuiſſe cultores, & religionis, vt sacra scriptura testatur.
Eccle. 49. His verbis: præter Dauid, Ezechiam & Ioſiam, omnes pecca-
tum commiſerunt: nam reliquerunt leges altiſsimi Reges Iu-
da, & contempſerunt timorem Dei. Ex quo apparet non so-
lum humanæ naturæ imbecillitatem, verum etiam potentiam,
& imperium plurimorum malorum cauſam esse. Nunquam fi-
nem dicendi facerem, si damna hic referre vellem, quæ regnis

illis

illis, & populis malorum Regum peccata attulerunt: quia diabolifraus est, vt subditos euertat, prius capita euertere. Quod aperte sacra scriptura affirmat. Consurrexit Sathan aduersus Israel, & quid fecit? incitauit Dauid, vt numeraret Israel, ideſt, caput prius voluit inficere: vt vniuersum corpus destrueret. Quæ cum ita sint magna cum diligentia præceptum illud Diui Pauli, seruare debemus, cùm nos monet, dicens. Obsecro primum omnium orationes, & obsecrationes fieri pro Regibus & Principibus: & ijs, qui in sublimitate constituti sunt: vt quietam, & tranquillam vitam habeamus in omni pietate, & castitate. Cùm ait, obsecro primum omnium: quanti momenti hoc sit, significat, & quoniam tantopere Diuus Paulus exaggerat: ego quoq; eius nomine vos obsecro, vt in vestris orationibus magnæ vobis hoc curæ sit. Ex hoc præterea infertur consolari plurimum nos ipsos debere, qui pauperes sumus neque tantam habemus potentiam, vt mala exequamur. Et ita Sanctus quidam vir nostri ordinis dicebat, Dei seruos Deo debere gratias agere, cum tentantur, quia peccandi opportunitatem non habent: & quando habent agere etiam debent, quia tunc non tentantur. Ex hoc etiam sequitur, cùm potẽtes in tanto periculo versentur, æquũ esse, vt nos prædicatores eos sæpissime moneamus: vt meliores se quàm plebeij esse debere recordentur, quia plura à Deo beneficia, & maiora acceperunt. Cæli puriores sunt & perfectiores quam elementa. Inter elementa ignis purior quàm aer, aer purior & clarior quàm aqua, aqua clarior quam terra: & in ipsa etiam terra montium culmina puriora sunt & pulchriora quam valles, quæ luto & nebula plenæ sunt. O reges & potentes terræ, recordamini obsecro, q̃ quo sublimiores estis, virtutibus, etiam clariores esse debetis. Imperatores & Reges cæli sunt, per quos inferior hæc machina gubernatur: & ideô maior in ijs ordo requiritur. Virtutibus tanquam stellis debent esse ornati, quibus bonorum exemplorum influentias demittant ad inferiora. Et ita de omnibus statibus sublimioribus, & inferioribus dici potest: vt diximus de elemẽtis. Qui vero in sublimiore statu collocati estis, vt virtutes acquiratis, & in ijs perseueretis: Dei legẽ optime omniũ tenere debetis, & semper habere in oculis. Ei qui Rex futurus erat, hoc præceptũ dedit Deus: postquam sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis, accipiens

16 2. Paral. 21

1. Ad Tim. 2

17

18

Deut. 17

cipiens exemplar à Sacerdotibus: & habebit secum, legetq; il- 19
lud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deũ
suum, & custodiat verba, quæ in lege præcepta sunt, ne eleuetur
cor eius in superbiam super fratres suos, nec declinet in partem
dexteram, vel sinistram, vt lõgo tempore regnet ipse & filij eius
super Israel. Hoc præceptum diligẽtissimè seruabat Dauid, qui
Psal.118 ait. Quomodo dilexi legem tuam Domine? Tota die meditatio
mea est. Et consiliũ meum iustificationes tuæ. Et si attente eius
psalmos legimus, monachus potius deserti cõtẽplatiuus, quam
Rex, aut belli dux esse videbitur. Quandoquidem satis illi non
erat Deum septies in die laudare, verũm etiam media nocte sur-
gebat ad orandum. Ponderate plurimum verba illa Deutorono
mij, sunt enim digna quæ in Regũ & Principum memoriam sæ
pissimè reuocentur: & præcipue notate verbum illud à Sacer-
dotibus, quo Reges docentur sanctorum, & prudentum Sacer- 20
dotum consilio vti debere. Ioas rex Israel cùm posuisset manũ
4 Reg. 13 suã super arcũ, vt sagittas iaceret: sãctus propheta Elisæus super
posuit manus suas manibus regis. Itaq; iaculabatur rex, sed pro
pheta regis manus tenebat. Hodie contrarium fit: reges enim
prophetarum manus tenent, & eos iaculari, vt sibi videtur, iu-
bent: & inde magna rerum perturbatio consequitur.

Filij Dauid, filij Abraham. Abraham autem genuit Isaac. Et ita
per patriarchas, & reges paulatim delabitur ad sanctum Ioseph.
Virum Mariæ, de qua natus est Iesus qui vocatur Christus. Agit in
hoc S. Euãgelista, vt ille qui terrã eruit, & post tergũ deijcit, do-
similc. nec perfectissimi auri venã inueniat. In toto enim hoc Euange
lio nihil fere agit aliud S. Euangelista quam terrã extrahere, om
nes, scilicet, illos terrenos peccatores: donec purissimi auri ve- 21
nã detegat, quæ est sacratissima virgo Maria, mater gratiæ & mi
sericordiæ, quæ è tot peccatoribus duxit originẽ. Et sic dicitur
de sponsa Collũ tuũ sicut turris Eburnea. Sponsa est sancta Ec
clesia, collũ autẽ, quæ pars est cæteris omnibus post caput sub-
limior, est sanctissima virgo, quæ post Iesum Christũ Dei filiũ
primũ in Ecclesia locũ obtinet. Per collũ caput inclinatur ad
corpus: ita per huius pijssimæ matris intercessionẽ, ad opẽ no-
bis ferendã inclinatur Christus. Ebori eã cõparat Spiritus san-
ctus, quod os est candidum, & pulchrum, quod ab elefante ex-
trahitur, qui animal est giboſum, nigrum, & fœdum: ita os istud

pul-

22 pulcherrimum è natura deformi & peccatrici horum progenito
rum, qui hic recenſentur extractum fuit. *Virum Mariæ de qua na-
tus eſt Ieſus.* Iam ad auri venam ventũ eſt, quæ ſub hac terra late
bat occulta: iam lux inter tot tenebras apparuit, nulla iam adul-
teria hic ſunt, nulla homicidia, non tyrannis, non idololatria: vt
in ſuperioribus, omnia hic ſancta ſunt, ſanctus Ioſeph, Maria
ſanctior, ſanctiſsimus & totius ſanctitatis fons Ieſus. Sicut Li-
lium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias, (ait Sponſus.) Trun Canti. 1.
cus eſt ſpinis plenus vniuerſa hæc genealogia: omnes tanquam
ſpinæ læſerunt, & offenderunt Deum, omnes peccatores fue-
runt. Ex ſpinis extitit ſacratiſsima virgo tanquam lilium, candi
da, pura, nitida, abſque vlla peccati ſpina, *De qua natus eſt Ieſus.*
nihil aliud de ea ſanctus Euangeliſta dixit. Dũ enim hoc dixit
23 omnia dixit. Quemadmodum. D. Ioannes Euangeliſta dicens.
Verbum caro factum eſt, & vidimus gloriam eius, gloriam qua
ſi vnigeniti à patre: plus dixit, quàm pluribus verbis, imo li- Ioan. 1.
bris dici potuiſſet. Ita hoc loco D. Matthæus ſanctiſsimæ virgi-
nis perfectiones his verbis incluſit. *De qua natus eſt Ieſus.* D. Pau- 1. ad Cor. 3.
lus ait. Idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamẽti. Quæ verba
vere ſignificant, quod Deus ijs quos elegit, eam largitur gratiã,
& dignitatẽ, qualẽ muneris ad quod eliguntur, dignitas poſtu-
lat. Videtis autẽ ad quam dignitatem hanc ſanctiſsimam virgi
nem Deus elegerit, vt nimirum eius mater eſſet. Tremũt dæmo
nes, ſtupent Angeli, poſſe mulierem vere dicere, Dei mater ſum.
Vt probaret D. Paulus Chriſtũ redemptorem noſtrũ, vt homo Hebr. 1.
eſt, Angelis eſſe maiorẽ ait: tanto melior angelis effectus, quãto
præ illis excellentius nomẽ hereditauit. Cui enim angelorũ ali-
24 quando dixit Deus, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Nulli
angelorũ dixit, & dixit Chriſto, ergo maior eſt omnibus ange-
lis. Eodẽ modo de hac angelorum regina poſſumus argumenta
ri: omnibus angelis meliorẽ eſſe. Quia quis angelorũ aliquando
Deo dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te? O admirabi-
lem mulieris dignitatẽ! Tãta hæc dignitas eſt: vt dicat. B. Tho- D. Tho. 1. p.
mas. Quod beatiſsima virgo dignitatem habet quandam infini- q. 25. art. 6.
tam, quæ prouenit ei ex bono infinito, quod eſt Deus. Plus
diſtat Mariæ ſacratiſsimæ officium à Diui Ioannis officio,
quam præſeruationis gratia, à ſanctificationis gratia, ergo ſi con
ueniens fuit Diuum Ioannem ſanctificari, vt eſſet Chriſti præ-

cur

cursor, conuenientius fuit sanctissimam virginem præseruari, vt 25
Dei mater esset. Ex hoc infertur singularis quædam conclusio,
quæ est quod in ijs rebus, quæ ad eius honorẽ pertinent, non
requiritur, vt expresse eas scriptas inueniamus: sed satis est si
nullus in sacra scriptura locus sit, qui repugnet. Nam si eam Dei
matrem confitemur, eandẽ ob causam æquum est, vt ei omnẽ tri
buamus honorẽ, qui neque fidei neq; sanctæ Ecclesiæ cõtrarius
sit. Ideo non eam omnipotentẽ, neque summum bonum appel
labimus, quia fidei repugnat, sed eam ab omni peccato tã actua-
li, quam originali puram pleno ore fatebimur. Et quamuis dicat
Rom. 5. D. Paulus cum loqueretur de Adã. In quo omnes peccauerunt:
Respondetur, quasdam esse in sacra scriptura propositiones vni
uersales, quæ non ita vniuersaliter, vt sonant, accipiendæ sunt
Isai. 4. vt est illud Isaiæ, Videbit omnis caro, quod os Domini loquu-
1. Cor. 9. tũ est. Et illud D. Pauli, Omnia factus sum omnibus, vt omnes 26
Philip. 2. lucrifaciã: & illud, Omnes quæ sua sunt, quærunt. Quæ loca nõ
de omnibus intelligenda sunt. Ex quo apparet, quã infirmũ ar-
gumentũ quo purissimæ virginis puritati contradicitur sit, cita-
Iacob. 3. re hũc D. Pauli locũ. Nã D. Iacobus etiam dixit: in multis offen
dimus omnes vbi de peccatis actualibus loquitur, Cum dicat in
multis. Originale autem peccatũ vnũ tantum sit: ergo si omnes
offendimus in multis, & nemo excipiendus est: debent illi eodẽ
modo dicere, quod beatissima virgo, offendit in multis, idest, in
pluribus peccatis actualibus. Quod si dicunt hęc. D. Iacobi ver-
ba intelligenda esse, omnes, excepta beatissima virgine, cur non
eodem modo, D. Paulus explicandus est, cùm vtraque propositio
vniuersalis sit, vtraq; diuino spiritu dictãte scripta sit? Et quã 27
uis verum sit hæc, D. Pauli verba vniuersaliter esse intelligenda,
Conc. Trid. vt sanctum concilium Tridentinum declarat, vbi eos omnes, qui
Sessio. 5. hoc negant anathematizat: verum idem Concilium in eius decre
ti fine sit ait: Declarat tamẽ hæc ipsa sancta synodus nõ esse suæ
intentionis cõprehẽdere in hoc decreto, vbi de peccato origina
li agitur beatã & immaculatam virginem Mariam Dei genitri
cem. Videtis, vt eam sanctũ concilium immaculatam appellet?
Per huius decreti verba possumus securè fateri liberam fuisse, &
immunẽ ab vniuersali illa D. Pauli sententia. Præterea non mi-
nus repugnare videtur vniuersalibus sacræ scripturę propositio
nibus, quod fuerit sanctificata in vtero, quàm quod fuerit præ-
seruata.

28 seruata. Nam idem, D. Paulus ait, Omnes nascimur filij iræ, & non dixit, omnes concipimur filij iræ: & tamen fatentur omnes vniuersaliter, quod sanctissima virgo iræ filia nata non est: cur igitur nō fatentur etiā, iræ filiā nō fuisse conceptā. Qui pię huic veritati repugnāt, & eā, quæ Spiritu sancto plena de seipsa dixit, Quia fecit mihi magna qui potēs est: hac in re adeo infimā, vt cæteros Adæ filios efficere voluerūt, videntur in cælesti hac suarū laudū musica eam sibi vocē suscepisse, quæ vulgo appellatur [*Contrabaxo.*] Nā vt hæc vna ex vocibus est, quæ musicā suauiorē reddūt, ita hæc contradictio vna ex rebus fuit, quę hāc laudum suarū musicā & festū hunc sanctæ, & immaculatę Conceptionis diem, suauiorē faciunt & pulchriorē. Sanctus Augustinus ait. Ideo permisit Deus hæreses in ecclesia: vt discuterent Christiani pigritiā, & secreta profunda diuinarū scripturarū sol-
29 licitè perscrutarentur. Ita vtilitas, quā contraria opinio purissimæ attulit cōceptioni fuit, plurimas sanctissimæ virginis excellentias in lucē hac occasione prodijsse. Et ideo eos vocaui [*Contrabaxos,*] quia cū in hoc Dei matrē infimā, & alijs creaturis ęqualē facerent, occasionē præbuerūt: vt eius festū sublimius esset & celebrius. D. Thomas, in diuersis locis idē quod nos cōstantissime affirmat: nimirum sine peccato originali fuisse conceptā, & cū dicat, quod non fuisset, qualis ea esse conueniebat, vt Dei mater esset, si venialiter peccasset: ergo si originaliter peccasset, fuisset indignior: nam veniale peccatum non facit animam iræ filiam, vt originale, & tamen sanctum Concilium Tridentinum, anathema esse decernit eum, qui eam venialiter peccasse affirmet:
30 quia cum Deus ex ea humanam carnem assumpserit, magna est irreuerentia dicere, quod ex ea matre carnem assumpsit, quæ veniale habuit peccatum. At cum maius malum sit originale peccatum, quàm veniale: maior igitur erat indignitas, originale peccatum habere, quam veniale. Conuenientissimè itaque dicimus omnibus caruisse. Nam ex omnium theologorū sentētia, Christus redēpter noster venit, vt hominem à peccato originali potius quam actuali sanaret: & quia sanctissima virgo tanto in hac redēptione adiumēto fuit; quando quidē propter illam ab omni peccato actuali liberā fuisse dicimus: cōueniēter etiā dici potest purā aboriginali fuisse. Iussit Deus nè triturāti boui os alligaretur quia æquū videbatur animal illud, quod tantopere laborauerat

Rom. 5.

simile.

s. August. de vera religio.

D. Thom. 1. senten. d. 44. art 3. & sect. 6. sup. cap. 3. ad Gal.

Idem. 3. p. q. 27. ar. 4. Cōc. Tri. sess. 6. Can. 23.

Deut. 25.

vt

vt fructus illi colligerentur, maiorem ex ijs vtilitatẽ perciperet, 31
neque illi, vt alijs animalibus certa aliqua mensura præbenda
erat. Nunquid Deo cura est de bobus? ait Diuus Paulus. Signifi
1. Cor. 9. cans propter homines potius quam propter bestias eam legem
à Deo fuisse datam. Cum igitur benedicta hæc virgo in hoc re-
demptionis opere Domino in omni vita seruierit: non solum
sanctum ei corpus dando, quo passus est, sed ei vsque ad crucẽ
& sepulchrum seruiendo, æquum erat, quod non alligaretur
os boui trituranti: non eadem mensura redemptionis vtilitas
Matt. 10. ei danda erat, ac cæteris. Dixit Dominus: qui recipit Prophe-
tam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Et
quemadmodum hæreticorum fautores, hæreticorum pœna pu
niuntur: ita æquum erat, vt maiorem illa, quã cæteri, vtilitatem
ex sancta redemptione acciperet. 32

De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Hoc est omniũ quæ
diximus fundamentum, in quo notate obsecro mysteriũ quod
dam pro totius sermonis conclusione: quod cum instituere Do
minus ineffabile altaris sacramentum, noluit consecrari pane
fermentato: fermentum enim denotat corruptionem. Sed cur
hoc Domine facis, si quidem panis substantia non remanet, sed
accidentia tantum? noluit Deus panis corrupti accidentia rema
nere. Sed accidentia te, ò Domine, non tangent. Verum qui-
dem est, sed tamen quia debent esse veluti cortinę quædam, qui
bus occultandus sum: nolo corrupti panis ibi esse accidentia.
O Dei ineffabilem puritatem quantum in hoc ostendit, quam
odiosa ei sit culpæ corruptio. Quod si accidentia, quæ eum tan-
gere non debebant, noluit tamen corrupti fermenti accidentia 33
ibi esse, creditisne voluisse, quòd singulariſsima illa virgo, quæ
adeo ei contigua futura erat, & ita illum tangere deberet, vt tan
ti Dei mater fieret, & vehiculum, originalis culpæ fermento cor
rupta esset? nolite hoc per Dei charitatem cogitare. Cum igitur
purisſimæ huius Conceptionis festum celebremus: studeamus
omnes fratres puram quãdam huius sanctisſimæ virginis deuo
tionem & amorem concipere. Conemur eam quantum in no-
bis est, in puritate & sanctitate imitari: puros nos ab omni pec-
cato conseruantes, cum res sit Deo vt diximus tam odiosa, vt
in pluribus sacræ scripturæ locis videre est: & præcipue in his
Isai. 1. Isaiæ verbis. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comede-

tis

tis:quod si nolueritis,& me ad iracundiam prouocaueritis, gla-
34 dius deuorabit vos. Vbi notate obsecro,quod noluit dicere Do-
minus:si me non audieritis,vt sentẽtia postulare videbatur,cùm
dixisset antea,si me audieritis,sed dixit,si me ad iracundiam pro
uocaueritis. Quia voluit hoc loquendi modo peccati naturam
declarare,quę est,odiosos nos Deo reddere, & simul ostende-
re,quanta,cum æquitate peccatum tam seuere puniatur. Cum
tantum in nos Dei odium concitet:vt ad iram prouocet. Precemur igitur cælestem hanc Reginam misericordiæ matrem, vt à Deo nobis magnum peccati odium obtineat,& gratiam consequatur:qua vnà cum ea perfrui aliquando possimus gloria, ad quam nos perducat Iesus eius filius. Amen.

In eodẽ festo immaculatæ Cõceptionis virginis Mariæ.

CONCIO SECVNDA.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham, &c. Matth. 1.

INter plurima,quæ à liberalissima Dei manu accepimus beneficia:vnum ex præcipuis est redemptionis beneficium. Duas ob causas inter alias potest beneficium aliquod appellari magnũ,vel,quia in eo plurimum verè datur,vel quia plurimo labore datur,vt aqua illa,quã 2 Dauid tres illi,& generosi principes obtulerunt. Quanuis aqua tantum esset:tamen quia illi magno cum vitæ periculo è cisterna Bethlehem hauserant,tanti eam fecit Dauid vt Deo eam offerre voluerit. Et ita dixit. Propitius sit mihi Dominus ne faciã hoc,num sanguinẽ hominum istorum bibam? Redẽptionis beneficium magnũ est,vtranq; ob causam, primum quia in eo magnum in nos donum collatum est,donum nempe diuinę gratię liberatio à morte æterna,& cum patre æterno reconciliatio,& ita 2.Reg.23.
ait Isaias Dei nomine,non erunt in memoria priora,& non ascẽ Isai.65.
dent super cor:sed gaudebitis, & exultabitis vsque in sempiternum in his,quæ ego creo,id est,talia in homines beneficia conse-

ram redemptorem ijs dando, vt præterita omnia beneficia obliuiscerentur. Magnum etiam hoc beneficium fuit, quia magno redemptoris nostri labore collatum fuit: nam vt ait D. Petrus non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed precioso sanguine quasi agni immaculati Christi. Pro hoc igitur maximo beneficio maximus Deo gratias agere debemus. Et ita ait Dauid. Benedic anima mea Domino: & omnia quę intra me sunt, nomini sancto eius: & vna ex præcipuis causis quas affert est quia redemit de interitu vitã tuam. Et, D. Paulus, de ineffabili hoc beneficio agens ait. Iustificati ergo, ex fide pacẽ habeamus ad Deũ per Dominũ nostrum Iesum Christũ per quẽ gloriamur in spe gloriæ filiorũ Dei: non solum autẽ, sed & gloriamur in tribulationibus, & paulò post ait: non solũ autẽ, sed & gloriamur in Deo per Dominũ nostrũ Iesum Christũ, per quẽ nunc reconciliationẽ accepimus. Significat sanctus apostolus his verbis quod ad Christianã perfectionẽ pertinet propter Dei beneficia, propter charitatẽ quã nobis pater ęternus ostẽdit: propter eius filij mortẽ, propter iustificationẽ acceptã, & glorificationẽ promissam, gloriari. Non solum ait sanctus apostolus. Gloriari in spe gloriæ filiorũ Dei, & in tribulationibus: verũ quod maius est, & perfectius, in ipsomet Deo gloriari. Hæc igitur verba viri Christiani progressum ostendũt. & de virtute in virtutẽ ascẽsum, quo nos accepta beneficia vocãt, Gloriari, scilicet, in spe gloriæ, & in tribulationibus: & gloriari in Deo, est paulatim ad sublimiora ascendere. Gloriari autẽ in solo Deo, & nullã aliam sibi gloriam quærere, res est adeo perfecta, vt ideo addat statim per Dnm nostrũ Iesum Christũ. Quasi ad hoc particulare auxiliũ necessariũ sit: quod nobis Iesus Christus sua morte meritus est: & ita quãuis vt in spe gloriæ & in tribulationibus gloriemur, necessariũ etiam est diuinũ auxiliũ: tamẽ hic præcipue addidit per Dominũ nostrũ Iesum Christum: vt particulari auxilio hic opus esse significaret. Addit per quẽ nũc reconciliationẽ accepimus: vt ostenderet quod is, qui nos patri sua morte reconciliauit, quodammodo beneficiorũ fundamentum est: is etiã nobis hæc omnia auxilia meruit. Tãti igitur beneficij principiũ hodierna die celebramus. Hodie enim plãtata fuit arbor, quæ vitæ nobis fructũ erat allatura. Hodie purissima illa virgo cõcepta est, de qua carnẽ assumere Deus decreuerat, ex quo efficacissimũ infertur argumentum eius cõceptionẽ fuisse pu-

1. Pet. 1.

Psal. 102.

Rom. 5

6 purissimã: quia cùm redẽptio fuerit, vtà peccato nos Dominꝰ liberaret; æquũ erat huius redẽptionis principiũ, & primũ illius opus esset ab omni peccato alienũ. Opus tã admirabile à principio tam vili vt est in peccato, cõceptio incipiẽdũ non erat. Tẽpli Salomonis portę omnes ex oliua fuerũt. Ita sanctissimæ virginis conceptio, quæ redẽptionis porta fuit, æquum erat vt tota misericordiæ, & diuini fauoris opus esset. Solet Ecclesia sanctissimam hanc virginem verbis illis ex Prouerbijs laudare. Dominus possedit me in initio viarum suarum, quæ verba, quæ iam dicta sunt confirmãt. Et vt ea intelligatis notandũ est, quod Deus vt Dominus & creator ius habet, non tantũ ad proprietatẽ omniũ creaturarũ & præcipuè rationaliũ, vt ait B. Thomas. Verum etiam, ad earũ possessionem, cùm in eius gratia sunt, & amore.

7 Cùm vero peccant mortaliter, amittit Deus hãc possessionẽ, & diabolus eam acquirit. Fructus verò animarũ eius semper sunt, qui possessionẽ habet: vt in rebꝰ corporalibus fieri videmus. Nã qui beneficiorũ Ecclesiasticorũ possessionẽ habet, eorũ fructus percipit. Idẽ est in hereditatibus & in cęteris omnibus rebus: ita etiã iusti fructus, qui eius bona opera sunt, suos Deus facit. Gloria & honor Dei est: vtilitas verò ipsiusmet animæ, imò alia etiã opera quæ ex se nec bona nec mala sunt: sed indifferentia: si ad Deũ referuntur, Deo quidẽ gloriæ sunt, animæ verò iusti vtilitatis: & ita dixit D. Paulus. Diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonũ, si prospera succedunt Deũ laudant, si aduersa eodẽ modo. Vt idẽ Apostolus dixit. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros. Et paulò inferius per arma iustitię

8 à dextris & â sinistris, per gloriã & ignobilitatẽ, per infamiam & bonam famã: ex omnibus iusti vtilitatẽ sibi percipiunt: & Deo gloriã. Sed plurimũ notandũ est, quòd vbi nos legimus, omnia cooperantur in bonũ. Græcè sic legitur, omnia cooperatur in bonũ, ideſt, Deus reducit omnia quæ accidunt iusto in bonum, & augmentũ gratiæ. Non ait, operatur, quia meritoria opera non operatur iustus sine Deo, neq; Deus sine iusto. Vt iusti fructus sint maiores vel minores tria considerãda sunt, vt docet S. Bonauentura. Primum est, operis difficultas. Secundum, Promptitudo voluntatis. Tertiũ, Magnitudo charitatis: & ita quanto difficilius ex se opus est, & maiori voluntatis prõptitudine fit, & maiori charitate: tãtò magis meritoriũ est, & hoc est animã maio

rem

Prouer. 8

D. Tho. 2. 2. q. 10

Rom. 8

2. Ad Cor. 6

S. Bonauẽ. 2 senten. d. 29 q. 3

rem fructum dare. Quamobcausam curate obsecro fratres, vt res 9
arduas & difficiles suscipiatis, & ad eas vos incitetis, vt prompte
fiant, & in earum exercitatione magna vos charitate incendatis,
vt vestri fructus & merita sint in conspectu Dei maiora. At ve-
ro cùm anima in peccato mortali est, cûm in diaboli possessione
sit, omnia opera possessoris sunt: & ita Deus possessione remanet
spoliatus, & fructib⁹; idest, operibus, quæ facit, neq; meretur gra-
tiam, neq; gloriã. Ideò diligenter vnusquisq; caueat ne frustra la-
boret. Verum tamẽ est, quod bona opera in peccato facta bona
Ezech. 29 merẽtur tẽporalia: vt patet per Ezechielẽ, cui dixit Deus, fili ho-
minis: Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitum
suum seruitute magna aduersus Tyrũ, & merces non est reddita
ei, neque exercitui eius de Tyro, propterea hæc dicit Dominus.
Ecce ego dabo Nabuchodonosor regẽ Babylonis in terra Ægy- 10
pti, & accipiet multitudinẽ eius, & diripiet spolia eius, &c. En vt
4. Reg. 5 peccatorũ merces sunt bona tẽporalia, & dicitur de illo Naamã
leproso, qui erat princeps militiæ regis Syriæ, quod per illum de
dit Dñs salutẽ Syriæ: quãuis infidelis erat, dabat ei tamẽ Deus vi-
ctorias propter eius bona opera. Cũ igitur animę à tã diuersis do
minis possideãtur, si à sanctissima virgine petimus, quis eius pos-
sessor sit. Respõdebit, Dñs possedit me in initio viarũ suarũ. Dei
viæ præcipua quadã ratione redẽptionis sunt viæ, quarũ initium
cõceptio fuit huius immaculatæ virginis. Tunc possidere eã cœ-
pit: vt nunquã posteà amitteret. Hoc ipsamet verbis illis humilli
mis significare voluit: cũ dixit ad angelũ. Ecce ancilla Dñi. O vir
go singularis plus in hoc dicis quàm ingenio nostro assequi pos
sumus. Dei ancilla vocatur, per antonomasiam, quia præter Deũ 11
nullum alium habuit Dominũ, nec possessorẽ. Nos enim prius
possedit diabolus, posteà Dominũ in baptismo mutamus: verùm
sanctissimæ virginis in primo suæ cõceptionis instãti possessio-
nẽ Dominus accepit: & ita quẽadmodũ in die, in quo Imperator
aliquis amplissimi imperij, possessionẽ accipit, plurima & singu
laria beneficia cõferre solet: ita hoc die in quo De⁹ huius sanctis-
simæ virginis possessionẽ accepit, credendũ est singularia lætitię
dona cæli angelis, Limbi patribus, & terræ iustis largitum esse.
In tanta festiuitate proponit nobis Ecclesia hoc Diui Matthei
Euangelium, in quo de Christi redemptoris nostri generatione
agitur, secundum carnem. Videndũ autem est, cur voluerit Dñs

gene-

12 generationis ſuę memoriã fieri. Nã D. Paulus ad Timotheũ ait. Rogaui te vt remaneres Epheſi cùm veni in Macedoniam: vt annuntiares quibuſdã ne intenderent fabulis & genealogijs & ſcribens ad Titum, Stultas (inquit) quęſtiones & genealogias deuita, ſunt enim inutiles & vanæ. Cur igitur tanta cum diligentia ſanctus Euangeliſta Chriſti redẽptoris noſtri genealogiã recenſet? nullã dico eſſe inter D. Paulũ, & D. Matthęum repugnãtiã ambo enim eodẽ ſpiritu ſcripſerũt. Erant inter Iudęos quæſtiones plurimæ de genere, cũ alij alijs nobiliori ſe genere ortos contenderẽt, & hi quidẽ à Ioſue, illi vero à Moyſe, alij â Caleb ſuã repetebãt, origiẽ. Et ijs quæſtionibus Deũ offendebãt, vt hodie etiã fieri ſolet: vbiq; enim homines alijs generis nobilitate pręferri volunt, quãuis virtute inferiores ſint. Si lignũ aliquod intelle- 1. Timo. 1 Tit. 3. Similc.

13 ctum haberet, & cũ putridũ eſſet, carie & puluere corroſum in regis throno ponendũ ſe eſſe exiſtimaret: quia è mõte Libano, vel mõte Thabor, vel alio aliquo mõte inſigni exciſum eſſet, magna profecto eſſet amentia. Quid igitur tibi, ò infœlix homo genus prodeſt, ſi tot vitijs putridus & corruptus es: ita vt inferni tãtũ titio eſſe poſsis ad cętera omnia inutilis? nullã mõtis habet ratio nem artifex, vnde lignũ exciſum ſit, ſed ſecuri tentat, an ſit vtile adopus ſuũ, necne. Tẽtate veſtras cõſcientias, & nobiles nẽ ſitis, an nõ, videbitis. Nam vt ait D. Paulus. Gloria noſtra hæc eſt, teſtimoniũ conſcientiæ noſtræ. *O ſancta Maria ſeñora.* quam pauci nobiles inueniẽtur, ſi conſciẽtiæ teſtimoniũ ſpectatur, quo vera probatur nobilitas. Melchiſedec, qui fuit Rex Salem & Dei ſacerdos, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia in ſacra ſcriptura ponitur, vt notat D. Paulus. Vt nimirũ ſignificaret verã nobilitatẽ 1. Cor. 1 Hebræ. 7

14 nõ in carnali cognatione, ſed in virtute conſiſtere. Ita affirmat ipſe Deus dicẽs. Quicunq; honorificaueret me, glorificabo eum: qui autẽ cõtẽnunt me, erunt ignobiles. Poterat ne clarius dici, vt vanas hominũ iactãtias tolleret, niſi carerent iudicio? Iſaias etiã ait dicit Dñs, redẽptor Iſrael ad contẽptibilẽ animã & ſeruũ dominorũ. Notate quibus titulis peccatorẽ appellet, quãuis ſit mũdi Monarcha animam vocat ab angelis imo ab ipſis etiam dęmonijs contẽptã multorũ dominorũ qui ſunt vitia & affectus ſeruum. Plus dicã, q; ſi recte aduertitis inuenietis generis antiquitatẽ ignominiã aliquo modo in ſacra ſcriptura, ſignificare. Genus enim omniũ antiquiſsimũ eſt genus Adã, & vt peccatores ignominia 1. Reg. 2 Iſai. 49

Psal. 4. minia afficiat: Adæ filios appellat, dicens: filij Adam vsquequo graui corde. Non nego tamẽ generis nobilitatem metallum esse maximè proprium & accommodatum, vt in eo virtutes tanquã gemmæ in auro includantur. Magna enim auro iniuria fieret, si in eo plumbum aut ferrum, nõ gẽma includeretur. O mundi nobiles cur nõ pudet generis vestri auro metalla tã vilia, vt sunt peccata & vitia, tãquã auro ferrũ includere? vulgo (engastar) cur nõ potiùs misericordiam, humilitatem, castitatẽ, & alias virtutes, tanquam precioſissimas gẽmas cum nobilitatis auro cõiungitis? cætera enim omnia vana & inutilia sunt: & hæc ea sunt, quæ Diuus Paulus locis paulò ante citatis reprehendit. Verum Diuus Matheus tanta cum diligentia hanc Christi genealogiam scripsit, non vt Christum honoraret, quia ipse suorum progenitorum honor fuit & gloria. In alijs enim nobilitas à parentibus descendit in filios: filij nobiles sunt, quia patres nobiles fuerunt. Hic è contra patres antiqui omnem nobilitatem à Iesu Christo, Dei filio acceperunt, & hic legitimus est eorum verborum sensus Apocalypsis. Vicit Leo de tribu Iuda radix Dauid. Videtur enim Dauid potius Christi radix fuisse, quia ab eo Christus, secundum carnem duxit originem. Verùm quia bonum omne Dauid à diuino redemptore accepit, ideò à Spiritu sancto radix Dauid elegantiſsimè, appellatur. Non igitur Christi genealogia scribitur, vt ideò honoretur, sed necessariũ fuit, vt Hebræis verus hic esse Messias ẽ generatione Abraham, Dauid in lege promissus probaretur. Hinc magnum sacræ scripturæ mysterium intelligetis, quòd cùm reuelaret Deus sancto Noe, Mundi, per diluuiũ, euersionẽ, nõ legitur rogasse vir sanctus dominũ, vt peccatoribus ignosceret. At cũ diceret Deus Moysi, Cerno q̃ populus iste durę ceruicis sit, dimitte me, vt irascatur furor meus cõtra eos, & deleã eos: faciamq; te in gentẽ magnã, tamẽ quamuis Deus illi maiorem & meliorẽ populum polliceretur, vehementer eum orabat, vt populo illi ignosceret: ita vt veniã tandẽ fit precibus cõsequutus. Quæ igitur causa est, cur Noe mundi vniuersi ruina instãte Dei misericordiã non precatur, Moyses verò pro vnius tantum populi euersione, tanto cum affectu orat, quamuis alium illi populum, cuius esset dux, Deus polliceretur? Causa hæc fuit, quia tempore Noe nondum Deus promiserat ex aliquo genere determinato humanam se carnem assumpturum, at tempore Moysis

Apoc. 5

Gen. 6.

Exod. 32.

15 16 17

iam

18 iam pramiserat Abrahæ generationem mundum esse redẽptu-
rã, cùm dixit, in te benedicẽturvniuersę cognationes terrę. Quare vt hoc fieret, & in ea generatione, ideò tanto cum affectu pro eo populo Moyses orabat. Vt igitur promissionem hanc & aliã quã deinde fecit sancto Dauid impletam iam esse. D. Matthęus ostenderet: ideô omnes istos patres recensuit ab Abrahã vsque ad sanctissimã virginem, *De qua natus est Iesus.* Gene, 12.

simile.

Cùm numerus aliquis supputatur, summa in fine apponi solet: ita sanctus Euãgelista cùm in hoc Euãgelio tot Patriarchas, & Prophetas enumerasset, in fine quasi omniũ virtutum & perfectionum summã posuit sanctissimam virginẽ, de qua natus est Iesus. Hanc ob causam eam talẽ effecit: & ita Salomõ ait. De cæ-
lesti illa muliere, de qua ibi loquitur de vltimis finibus pretium Prouer. 31.
19 eius, quia re vera ex vltimis duobus finibus, qui sunt Deꝰ & homo sanctissimæ huius mulieris pręstãtia cognosci potest. Homo rerum corporaliũ finis est, Deus est vltimus hominis finis & angeli. In his duobus finibꝰ quæ nã sit sanctissima virgo cognoscitur, quia mater electa fuit Iesu Christi, veri Dei & veri hominis & vt sola ad altissimã hanc dignitatẽ electa fuit, ita omnibus sanctis fuit virtute sublimior. Quare explicans. D. Bernardus verba illa *Ecclesiastici*. In plenitudine sanctorum detentio mea, ait: qꝑ supra omnium sanctorum perfectones singularissima hæc virgo fundata fuit, & omnes illorum perfectiones in ea tanquã in compendio includuntur. Imo etiã perfectiores in ea sunt, quã in illis, hoc significauit tabernaculum illud, quod Deus fieri iussit, cui omnes offerre voluit. O Deus maiestatis infinitæ, tu qui D. Ber. super illa ver. Ecc, 24. Exo, 25.
20 dines es, & potens, vt tabernaculum tibi fiat tributa imponis? Tu ne eges tributis? Si mundi Reges hoc iuberent, qui vt egere se ostẽdãt, quotannis tributa renouant noua & inaudita, mirum nõ esset. Tu verò qui egere non potes, cur pro tabernaculo fabricãdo tributum petis, aurum, argentum, margaritæ Indię, & vniuersus orbis est tuus, & pro nabernaculo ipsasmet animalium pelles, & caprarum pilos petis. Hoc nimirũ tabernaculum illius figura est, quæ vnigeniti mei filii mater futura erat, & quia virtutes omnes omniũ sanctorum habere debet, ideò iubeo, vt omnes pro hoc sanctuario offerãt. In ea futura erat patriarcharũ fides, prophetarũ veritas, iustorũ gratia, sacerdotũ religio, principum iustitia, ducum fortitudo: & omnia in perfectiori gradu. Notare autẽ

vos volo mysteriũ quoddã animaduersione dignum, q̃ tot pro 21
eo tabernaculo obtulerunt, vt plurima superfuerint: ita vt cũm
sacerdotes auari non essent monuerũt populũ nè plura offerret.
At nõnè diximus, quod dona illa beatissimæ Dei matris, virtu-
tũ figura erant? quę ergo virtus inuenitur in ea superflua? quid in
alijs sanctis inueniri potest, quod in ea nõ inueniatur perfecti?
Dico in sanctis virtutes quasdam esse necessarias, quæ eius sunt
perfectioni superfluæ. Cõtritio virtus quidem necessaria est no
bis omnibus, qui peccamus: at sanctissimę cęlorũm reginæ quę
nunquam peccauit superflua est. Culpæ confessio suo tempore
necessaria est: at columbæ huic immaculatæ superflua fuit: satis
factio ijs, qui aliena possident necessaria est, atquę nec minima
quidem in re proximis suis damno fuit, ei hæc virtus superflua
fuit: & hoc per ea dona, quę in tabernaculi oblatione superfue- 22
runt, significatum est, & ita quemadmodum cũm Dei sanctua-
rium sit & mater eam sine actuali culpa fuisse fatemur: ita etiã
eandem ob causam ab originali fuisse liberam conuenientissimè
dicimus. Ita vt merito verba illa dicere possit, quæ seruus dixit
Iob. 1. Iob. Chaldęi fecerunt tres turmas, & pueros percusserũt gladio
& ego effugi solus, quæ vt intelligatis notãdum est, quod ait Ec
Eccles. 21 clesiasticus. Quasi romphęa bis acuta omnis iniquitas. Duplicẽ
habet aciem ensis iste, vna corpus, altera animam lædit, vel bis
acuta est, quia gratia priuat & gloria. Ensis est tam acutus, vt vix
sentiatur vulnus, dum ea delectatione vulnerat, quam in se pec-
catum habet. Hoc ense pugnat diabolus: & ideò cum nos in tan
to periculo versari Deus videret, alium nobis dedit ensem, quo
aduersus hũc hostem pugnaremus: & hic est diuinũ verbũ, de 23
Ephe. 6. quo D. Paulus. Assumite gladium spiritus, quod est verbũ Dei.
Ideò auditis fratres sermones, vt diuinũ verbum in vestra memo
ria, tanquã ensis in vagina inclusum remaneat: & tunc cum diabo
Luc, 18 lus ferire vos vult exurgatis, si vos superbia tẽtat, defendite vos
ea sententia, qui se humiliat exaltabitur. Si sensualitate aut auari
tia defendite vos ea sententia. Omnis fornicator, immundus, aut
Ephe, 5 auarus non habebit hæreditatem in regno Christi, & Dei. Si tẽ
tat gula defendite vos ea sententia, nisi pœnitentiam egeritis,
omnes simul peribis. Hoc est ensem extrahere, vt inimici pro-
luc, 13 pulsetis iniurias. Sed quemadmodum aliqui sunt adeò timidi,
vt quamuis ense præcincti sint, ducere tamen eum è vagina non

audent,

24 audent quamuis hostis eos persequatur,& vulneret: ita nõnulli sũt,qui quamuis plurimas sacræ scripturæ sententias optimè sciant, ijs tamen cũm opus est vti nesciunt. O timidi & pusillanimi, nonnè vinci vos & vulnerari pudet, cũm optima habeatis arma, quibus vos defendere possitis? at cauete nè vobis Deus arma eripiat, eò quòd ijs vti noluistis, pœna enim solet Dei esse æquissima permittere, vt qui scientia ad suam vtilitatẽ vti noluit, eam amittat, & in errores incidat. Vt affirmat Dauid auertisti adiutorium gladij eius,& non es auxiliatus ei in bello. Psalm,88

Diximus igitur peccatum esse gladium,& quemadmodũ Chaldęi fecerunt tres turmas,& pueros percusserunt gladio, ita dęmonũ artificio tria peccatorum genera facta sunt, originale, mortale

25 & veniale: quamuis veniale proprie non vulneret nisi leuissimè ita vt pungat potiùs quàm vulneret. Vt cùm mulier acu pungitur non ideo impeditur, vt opus suum non possit efficere quamuis non ita facilè, vt anteà: ita etiam peccatum veniale ita pungit animam, vt eam tanta cum facilitate & delectatione operari non sinat. Originale verò & mortale vtrumque hominẽ efficit vt iræ filius sit,& gloriam amittat: quamuis magnum sit discrimen inter eos, qui propter mortale, ab ijs, qui propter originale eam amittunt. Et ita de his dici potest, quod dixit Hieremias, melius fuit occisis gladio, quàm interfectis fame. Thren,4

Nam qui gladio occiditur, semel tantum moritur, at qui fame, millies moritur: ita de his, qui in peccato mortali moriuntur fame interfici dici potest, quia millies in inferno moriuntur. Alij verò, qui in originali moriuntur, vna tantum morte moriuntur, quæ est Dei visione carere. Has igitur tres turmas fecerunt dæmones, & omnes gladio percusserunt, quia omnes contraxerunt saltem peccatum originale,& venialiter peccauerunt. Pauciſsimi autem à mortali liberi fuerunt. Solus puriſsimę virginis spiritus dicere potest: Chaldęi, idest, dęmones percusserunt omnes gladio, euasi ego solus, solus ab omni peccato liber effugi. Et optimè sequitur ex eo quod peccato actuali caruerit, originali etiam caruisse, vt paulo antè dicebam, cum de illis verbis Iob agere cœpi. Quod argumẽtum est Diui Augustini, quo probat si Christus Redẽptor noster originale habuisset peccatum, actuale etiam habuisset, & ideo non habuit actuale, quia non habuit originale. D, August.

Probatur præterea istud: quia cælestis regina non habuit originalis peccati sequelas. Pro quo est notandum, quòd duo sunt sequelarũ genera: aliæ, quæ nobis vt mereamur adiumento sunt: vt fames, sitis labor, & mors, & has Christus, Redemptor noster habere voluit, vt ijs nos redimeret. Suam, etiam sanctissimam matrem eas habere voluit, vt maioris meriti causa essent. Aliæ sequelæ sunt, quæ impedimento sunt, vt ignorantia & sensualitatis rebellio. Has non habuit sanctissima virgo, vt ait Beatus Augustinus? Probatur idem, quia maximè ad Christi Redemptoris nostri, honorem pertinebat matrem suam, quam maximê poterat honorare, quia in Prouerbijs dicitur, gloria filiorum patres eorum: & alibi, gloria hominis in honore patris sui, dedecus filij pater sine honore. Et ita laudamus filios propter patres, vt fecit Gabelus ille Tobiæ, qui dixit Tobiæ iuueni, benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri & iusti, & timentis Deum: & eleemosynas facientis. Saul autem vt filium suum Ionatham iniurioſe appellaret, vocat filium mulieris vltro virum rapientis. Cùm igitur Dei filius sola voluntate talem qualem ipse voluit matrem suam efficere potuerit: cur non ab omni peccati genere puram fecisse fatebimur? si Deus tantam vobis potentiam concederet, vt vnusquisque matrem sibi suam faceret, qualem obsecro faceretis: nonne perfectissimam, & purissimam? cur igitur matrem suam non ita faceret Deus, qui parentum honorem nobis tantopere comendauit. Reliquum igitur est, quòd cùm Deus hanc cælorum reginam tantopere honorauerit: nos etiam eam quantum in nobis est, honorare studeamus, eius nos tutelæ, & patrocinio committamus, vt nobis in nostris necessitatibus faueat. Et gratiam nobis à Deo obtineat, qua acquiritur gloria, ac quam nos perducat Iesus eius filius

Amen.

27

28

29

S. Augusti. lib. 14. de ciui. Dei. c. 4.

Prouer. 17.

Eccle. 3

Tob. 8.

1. Reg. 10.

In

In eo dem festo immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ

CONCIO TERTIA.

Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. &c. Matth. 1.

IVius Euangelij enarrationi, in qua sanctus Euãgelista per tot patriarchas, reges, & prophetas paulatim ad Ioseph & Mariam delabitur, optimè verba illa Canticorum conueniũt: vbi ait sponsa, quę est sancta Ecclesia. Eccè iste venit saliens in mõtibus, trãsiliẽs colles. Montes & colles, per quos venit cęlestis spõsus, sunt hi patriarchæ & patres, quos hic recenset sanctus Euangelista: per hos ad montẽ virginalẽ peruenit, de quo anteà dixerat Habacuc, Deus ab austro veniet, & sanctus de monte Pharã Ab austro, ideſt ê Bethlehẽ. Et pro monte Pharã, verterũt septuaginta interpretes, de mõte vmbroso, ideſt, de mõte arboribus dẽso, & ideò vmbroso. Hic mons est sacratissima virgo, omni arborũ genere, ideſt, virtutũ plenus, quẽ Deus diuina sua gratia & fauore obũbrat. Hoc significauit angelus dicẽs, Spiritus Sãctus superueniet in te, & virtus altissimi obũbrabit tibi: vbi notãdũ est, nõ dixisse veniet, sed superueniet: quia in instanti suæ cõceptionis in eã venit, & sua diuina virtute illi obũbrauit, postea noua gratia & virtute superuenit. Sanctus Esaias ait: subvmbra manus suæ protexit me. Quibus verbis Ecclesia gloriosum Baptistã honorat. Hoc autẽ nomẽ, vmbra, aliquãdo protectionorẽ, & fauorẽ in sacra scriptura significat: & sub vmbra alicui⁹ esse, est ab eo defẽdi, & ptegi: vt vmbra eos, qui sub ea sunt à solis calore defẽdit. Et ita in ea Iudicũ parabola, ierũt ligna, vt vngerẽt superse regẽ cũ elegissẽt thãnũ, dixit eis, si vere me regẽ cõstituistis venite, & subvmbra mea requiescite, ideſt, sub mea protectione. Et in Threnis dicitur: spirit⁹ oris nostri Christus Dñs, captus est in peccatis nostris, cui diximus in vmbra tua viuemus in gentibus. Per manum

21 Can. 2.

Habacuc. 3.

Luc. 1.

3

Esai. 49.

Iud. 9.

Thren. 4.

num autem, Dei filius in sacra scriptura significatur: quia vt ma 4
nus est instrumentum quo operamur (& ideo vocat eã Aristot.
instrumẽtũ instrumẽtorũ) ita filius Dei manus Dei est, quia om
Arist. nia per ipsum facta sunt. Huius igitur manus vmbra est diuinus
eius fauor. Quemadmodũ, vero res, quæ vmbram facit, ea melius
propinquiores quam remotiores defendit: ita æquum est, vt fa
teamur potẽtissimam hanc patris æterni manum perfectius san
ctissimam hãc virginem protexisse, ac defendisse, quàm cæteros
omnes sanctos quia ei cæteris omnibus propinquior fuit, cùm
eius mater fuerit. Si igitur alij sancti, vt Diuus Ioannes Bapti-
sta, & Hieremias in matrum suarum vtero huius diuinæ vm-
bræ, & protectionis virtute sanctificati fuerunt: sequitur quia
hæc sanctissima mater propinquior erat, & magis ab hac vmbra
protecta fuit, plusquam sanctificatam fuisse. At hoc est fuisse 5
præseruatam. Ad hanc diuinam manum fratres dilectissimi om
nes accedere curemus, vt cælestis fauoris vmbra nos protegat, &
concupiscentiæ ardorem extinguat. Sed scire vos æquum est,
Psal. 43. quod vt bona vmbra inuenitur: ita etiam mala inuenitur, quæ
Iob. 3 est peccatum, de qua dicitur, cooperuit nos vmbra mortis. Hac
vmbra mala, omnes filij Adam in suę conceptionis instanti coo
periuntur: ita vt de ijs dici possint verba illa Iob obtenebrẽtur
stellæ caligine eius, expectet lucem & nõ videat, nec ortum sur
gentis auroręs. Stellæ omnes, ideſt, omnes animæ hac originalis
Ioan. 1. peccati vmbra obscuratæ sunt, sola vera illa lux, quæ illuminat
omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ Christus Redẽptor no
ster ab hac vmbra liber fuit natura, quia nõ est cõceptus ex viro
& ita quamuis Deus non fuisset, originali tamen culpa caruisset 6
Et ortum surgentis auroræ. O aurora pulcherrima virgo sanctis-
sima, mater gratię aurora lucẽs, ex qua ortus est Sol iustitię Chri
stus Deus noster, neque te mala hæc peccati vmbra tangere po-
tuit. Ortus tuus ideſt principiũ tuũ est tua cõceptio, ab his tene
bris liber euasit. Et quoniã stellę omnes, ideſt, omnes filij Adam
Simile. hac vmbra obscurati fuerunt? quamuis posteà per baptismũ
illuminati sunt, plurimæ tamẽ imperfectiones in ijs remãserũt.
Cum ligna incenditis, quæ flammam magna cum difficultate
cõcipiũt, sed fumũ & humorem emittunt, statim dicitis: hæc lig
na ex vmbroso aliquo loco excisa sunt, in valle aliqua humida &
vmbrosa nata sunt: nam quæ in sublimi loco nascũtur. & soli ex

posita

7 posita sunt, statim excitant flammã. Fructus etiã qui in vmbrosis locis consiti sunt, nunquã matures cũt, semper acerbi esse solẽt & insipidi: ita etiã omnes homines, qui in peccati originalis vmbra concepti sunt, quamuis interdum virtutis lucem emittant, multarũ imperfectionũ fumo miscetur, & bonorũ operũ fructus sapore & maturitate carent: quam habuissent, nisi in ea peccati vmbra concíperentur. Hoc est, imperfectiones omnes, quæ in sanctis viris sunt, à peccato originali promanant. Hinc intelligetis, quàm iniquè faciant ij, qui aliquas iustorum imperfectiones admirantur. Videtis aliquem, qui diuina sacramenta frequentat, qui rerum cælestium contemplationi vacat: si in leui aliqua re offendit, obstupescitis, & statim dicitis, nonne vides vt irascitur? vt indignatur? nonne audis quàm asperè respondeat? At quomo
8 do, putatis nè hominem non esse, Adæ filium non esse? Magnũ Dei beneficium est posse illum se à peccatis mortalibus diuino fauore abstinere, & admirabili prouidẽtia venialiter eũ interdũ Deus peccare permittit, vt infirmitatẽ suã cognoscat. Ita dicebat Iob, si peccaui, & ad horã pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? idest, si grauiora peccata mea misericorditer cõdonasti, cur à minoribus delictis purus esse nõ possum? cur in ea me prolabi finis? Hoc Deũ efficere dico in maiorẽ nostram vtilitatẽ. Nõ dico, vt negligentes sitis, & venialia peccata parui faciatis: quia (vt Ecclesiasticus ait;) qui timet Deũ nihil negligit. Sed nè Dei serui nimia tristitia obruãtur, cũm se imperfectionibus subiectos vident: & eas tam facile superare non possũt. Vos autẽ miseri peccatores: qui quotidie tot peccata mortalia cõmittitis, si vosmetipsos non admiramini: cur mirum vo-
9 bis videtur, si iustus venialiter aliquãdo peccat? Originalis peccati reliquiæ sunt, & earũ aliquæ in hominibus, etiã in gratia confirmatis, inuẽtæ sunt. Et quia mala hæc vmbra non vidit ortum surgentis auroræ: hinc factum est, vt omnia immaculatæ huius virginis opera perfectissima, & suauissima fuerint. Videtis igitur quid inter vtramque vmbram intersit? peccati originalis vmbra, omnium malorum fons & origo est, bona autẽ quæ est Christi Dei filij fauor & protectio omnium bonorum causa est. Et hinc tot in hanc purissimam virginem bona prouenerunt, vt mystice dixit propheta Esaias verbis obscuris: primo tempore alleuiata est terra Zabulon & terra Nephtalim, & nouissimè

Iob. 10

Eccles. 17

Esai. 9

aggrauata

aggrauata est via maris, Primo tempore, id est, in principio redē 10
ptionis generis humani alleuiata est terra Zabulō & terra Neph-
tali: per has duas terras sanctissima virgo significatur in varijs tē
poribus. At nōnè D. Matthæus ait hoc loco esse ex tribu regali
Iuda, quomodo ais esse è Zabulō & Nephtali? dico illud esse se-
cundū carnem, hoc secundum spiritum: quia Zabulō significat
domum fortitudinis; & huiusmodi fuit purissima virgo in sua
conceptione, vbi cadimus omnes diuina gratia deficiente, quæ
est animæ fortitudo. Nephtali significat rem latam & amplam.
Et hoc in sanctissima eius morte factum est, cùm tam in anima,
quàm in corpore ineffabili gloria amplificata est. Ait autē pro-
pheta quod abstulit Deus onus de terra Zabulon, & onus de ter
ra Nephtali, quia duo sunt onera grauissima, quibus omnes pre-
muntur: priori quidem in vitæ huius ingressu, quod est originale 11
peccatum, & pœnas quas secum adducit. Alio verò in egressu
quod est mortis amaritudo redire hæc corpora, quæ tantoperè
amamus in puluerē & vermiū escā fieri. Hęc duo onera nō absti
lit omnino sanctissimæ virgini, sed alleuiauit: partem abstulit,
partem reliquit. In ingressu abstulit partem, quia eam culpa libe
rauit, reliquit partem, quia pœnas famem scilicet, sitim, & labo-
rem reliquit. In egressu reliquit partem, quia mori permisit, ab-
stulit partem, quia noluit eius sanctissimum corpus dolorem il-
lum sentire, neque mutari in puluerem: & ideò ait, alleuiata est
terra Zabulon & terra Nephtali, & nouissimè aggrauata est via
maris. Christus Redemptor noster est via in mari huius mundi.
Beati illi, qui per hāc viam ambulabunt, quia nullā alia est, quæ
nos deducat ad patrem. Hæc via aggrauata fuit doloribus, tor- 12
mentis & morte: vt eius mater sanctissima à peccato originali, à
mortis doloribus & à corruptione liberaretur. Onus ipse assum-
psit, & quamuis cum ea concepta fuit, Redemptor noster non-
dum mortuus erat, propter mortem in diuina mente præuisa,
hoc ei beneficium factum est. Ex hoc igitur monte vmbroso, aie
bat Habacuc venturum esse Deum & in Bethlehem nasciturū.
Et hoc est quod hic ait sanctus Euāgelista. *De qua natus est Iesus.*

Res est profecto animaduersione digna tanta cum diligētia sa
cros Euangelistas vel (vt melius dicam) Spiritum sanctū D. Ioan
nis Baptistæ, vitam scripsisse, conceptionis eius nuntiū, sanctifi-
cationem, ortum, mirabilia quæ in eius circuncisione, & nomi-

nis

nis impositione acciderunt, in desertum cum puer adhuc esset secessionem, vestitus asperitatem, & ipsum nec cingulum quo præcingebatur, cibum, potum, baptismum, morem, sepulturam? ita vt studiose Spiritus Sanctus eum nobis in Euangelio depictum proponere voluisse videatur, vt eius sanctitatem intelligeremus. De hac verò sanctissima cælorum regina quæ Seraphinos superat puritate, nihil fere scribunt Euangelistæ, & hoc ipsum quod scribunt, vtanta cum breuitate: vt admirationem pariat: Cùm de Baptista loquūtur longissimi sunt, cùm de beatissima Dei matre loquendum est, propè obmutescunt. Non caret hoc mysterio. Causa enim est, quia Diuus Ioannes natus est, vt de Christo Redemptore nostro, testimonium daret: vt digito eum nobis ostenderet, vt expresse de eo ait Diuus Ioannes, fuit homo missus à Deo cui nomẽ erat Ioannes, hic venit in testimoniũ, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Et ita necesse erat, vt eius ortus, & vita admirabilis hominibus cognita esset, vt fidem eius testimonio præstarent. Et hanc vitæ sanctitatem prædicari in mundo opus erat non minori cum authoritate, quam eã, quam Spiritus Sanctus suis Euangelistis dedit, vt talis fuisse crederetur ille, qui à Deo erat ad hoc munus electus. At vt de sacratissima virgine maiora, & perfectiora crederẽtur, satis fuit hæc verba scripsisse, De qua natus est Iesus. Hinc Christiano animo philosophari & contemplari licet, omne illud quod virtus Dei non est, nec Christi minus esse eo, quod in hac sanctissima virgine reperitur. Vt Dilecti Ioannis virtutes credam, Spiritus Sancti testimonium necessarium est, sed vt credam quantum hęc diuina mulier præstet Ioanni, omnibus sanctis & omnibus cæli Hierarchijs, satis est vt dicat Spiritus Sanctus, *De qua natus est Iesus*. Multa ita quæ exigui sunt corporis egent focci alterius, quos (vulgo chamines vocamus, quę verò maiori sunt corpore & egeris per se ipsę eminent diuorum vel trium digitorum foecinis contenti sunt, alij sancti vt D. Ioannes, D. Petrus, D. Paulus nè eorum virtutes & merita ab hominibus ignorarentur, necesse fuit, vt de ijs ea omnia sacra scriptura scripserit, quę scibat, at de sanctissima virgine quamuis nihil præter quam hæc verba, *De qua natus est Iesus* scriptum extaret, sufficeret, quia in illis, quę dici possunt.

Ioan. 1.

Similia.

omnia

omnia cõtinentur, imo ea etiam, quæ nec humana, nec angelica lingua possunt explicari, nihil dixi. Matris Dei nomine com- 16
prehendi dico, quod nec humano nec angelico intellectu com prehẽdi potest. Quia Deus, cuius illa mater est intellectus omnes creatos tantum excedit, vt neque cum fide, nec sine fide clara visione intelligi vlla ratione possit qualis quãtusq; est, solus ipse ipsum intelligit & comprehendit. Mater relatiuũ est ad filium, filius est infinitus, igitur mater Dei dicit quandam infinitatem, ex quo eius excellentia infertur, cùm ad altissimum hunc finem electa fuerit. Homines sępe eos eligunt ad officia & dignitates, qui ijs indigni sunt, & hinc in sæcularis & Ecclesiasticæ reipublicæ gubernatione tanta perturbatio, quia propriæ vtilitatis & lucri cupiditas eo deuenit: vt quẽadmodũ ait Esaias
Esai. 3. Deut. 17. 1. Reg. 8
apprehẽdat, scilicet, vnusquisq; fratrẽ suũ & domesticũ patris sui. 17
Quæ maxima est iniustitia: non enim eligi debet, qui tibi videtur, sed vt dicitur, eũ constitues regẽ, quẽ Dominus Deus tuus elegerit. Dixerunt Hebræi ad Samuelẽ, constitue nobis regẽ, vt iudicet nos sicut vniuersæ habẽt nationes: & cũ hanc ob causam sanctus vir tristis esset, dixit ei Deus: non te abiecerunt, sed me, ne regnẽ super eos. Imò hoc ipsum Samueli displicebat: ita eos Deũ contẽnere. Ex quo patet indignatum esse Deũ, non quia regem petierunt (hoc enim licebat eis) sed quia eorum finis erat propria libertas, non Dei honor, & iustitiæ conseruatio, & ita non dixerunt; da nobis regem, vt cum zelo Dei seruitium vlterius prosequatur, sed da nobis regẽ, sicut vniuersæ habent nationes. Regem volebant, vt gentilium more viuerent: regem qui prophanis eorum desiderijs morem gereret. Hęc vna est ex maiori 18
bus rerũ publicarum miserijs, ex qua plurima mala nascuntur; vt eligant homines mali alios malos, & sibi similes, vt eos in sua illa viuendi libertate vinere sinant. At nõ ita Deus elegit sed sem
S. Anselm. li. cur Deus homo.
per meliores. Quare talem sibi matrem elegit, vt dicat Diuus Anselmus, decuit virginẽ ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. In omnibus scibilibus primũ aliquod principiũ poni inuenistis, ex quo cætera probãtur, & eiusdem scientię cõclusiones deducuntur: ita Spiritus Sanctus hoc nobis tanquam primũ principium posuit, De qua natus est Iesus. Vt si mysteria & veritates scire optatis, ex hoc principio deducere possitis. Hinc deducitur sine peccato fuisse conceptam cum, ad finẽ hunc prę

stantis-

19 ſtantiſsimum electa fuerit. Cum referret Dauid impenſas in ædi 1. Paralip.
ficium templi præparatas, & vniuerſum populum hortaretur, vt 29.
quæcunq; poſſet offerret, addidit cauſam dicens: opus enim gran
de eſt, neq; homini præparatur habitatio, ſed Deo. O quam admi
rabilis doctrina hinc deduci poteſt, equũ ſcilicet, eſſe, vt in ope-
ribus illis, quæ propter gloriam & honorem Dei facimus, dili-
gentiſsimi ſimus. Magna eſt enim confuſio videre, quanta cum
ſolicitudine humana, quanta cum negligentia diuina fiant.

Cuiuſuis artis artifex omnes intendit vires, vt opus ſuum pri simile.
matum inter cætera teneat. Quot excogitant, vt homines dele-
ctent veſtium tot varia & diuerſa genera pretioſiſsima, vaſa au-
rea & argentea tanto cum artificio elaborata, vitrea tanta cũ ele-
gantia conflata: vt iam aurea aliquo modo excedant. Diuina ve-
20 rô opera tanta cum moleſtia & faſtidio faciunt, vt coacti quodã-
modô ea facere videantur. Si auditis miſſam quæ opus Dei eſt,
vbi altiſsimum illud myſterium celebratur, quamuis ſacerdos fa
cie ad vos conuerſa moneat vos, dicens: Dominus vobiſcũ, vos
tamen non cum Deo, ſed cum Sathana eſtis, cum pecunia, cum
concubina: & tandem vbi cor veſtrum habetis. Quid dicemus
de inquietudine & animi diſtractione, qua ſermones audiuntur?
De imperfectione qua omnia petatis opera fiunt? ò infælices ho
mines, nonnè cogitatis quod opus grande eſt, & quod nõ homi-
ni præparatur habitatio, ſed Deo? non ea ſaltem diligentia in re-
bus diuinis vteremini, qua in humanis vtimini? O ſancte Dauid
quàm diuerſè tu id agebas, qui dicebas: fortitudinem meã ad te Pſalm. 58.
cuſtodiam. Quicquid poſſum, quicquid in me boni eſt, tibi Do-
21 mine, cuſtodio, vt tibi eo ſeruiãt. Neq; hoc multum eſt, cũm pec-
catores fortitudinẽ ſuã ſanitatẽ, diuitias, ingenium, quicquid ha
bent totũ diaboli ſeruitio dicauerint, qui eos æternis tormẽtis re-
munerabit. Si igitur Dauid videbantur omnes illæ impẽſæ, quas
ad tẽpli ædificium præparatas habebat ſatis non eſſe & omnes
hortatus eſt, vt offerrẽt donaria, quia nõ homini, ſed Deo præpa
rabatur habitatio: quæ igitur dona, quas diuitias ſpirituales equũ
erat ſanctiſsimam hanc virginẽ habere, vt Dei mater eſſet? opus
enim grãde erat, & nõ homini præparabatur habitatio, ſed Deo.

Ad hunc ſenſum particulari quadam ratione verba illa appli-
cari poſſunt, quæ dixit Dauid. Tu cognouiſti omnia, nouiſsi-
ma & antiqua, tu formaſti me, & poſuiſti ſupra me manum tuã.
Exiſtimate verba eſſe quę ſanctiſsima virgo Deo dicat: tu Dñe

cognouisti omnẽ senectutẽ, quæ peccatũ est. Nulla est senectus, 22
quæ magis hominẽ debilitet, & infirmũ reddat, quàm peccatũ.
Cum igitur peccatũ hominũ cognosceres, cognouisti etiã nouis-
sima idest renouationẽ hominũ & statuisti quomodò renouan-
di erant per incarnationẽ vitam, & mortẽ vnigeniti filij tui, per
lauacrũ regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quẽ effu-
dit in nos abunde per Iesum Christũ Saluatorẽ nostrum, ait D.
Ad Tit.3 Paulus. Et propterea tu formasti me: & posuisti super me manũ
tuã. Omnia quæcũq; sunt formauit Deus, & super omnia posuit
manũ suã: sed particulari quadã ratione hoc de sanctissima virgi-
ne dici potest ob singularia beneficia, quibus eam Deus ornauit:
præcipuè Dei manuũ opus appellari potest, & ita de ea canit ec-
clesia. Et dixit mihi creator omniũ & qui creauit me requieuit in
tabernaculo meo. Cur virgo sacrata postea quàm Deũ creatorẽ
Eccles.24 vocasti omniũ rerũ addis statim: & qui creauit me? cur hanc crea 23
tionẽ à cæterarũ rerũ creatione distinguis? vt nimirũ significaret
creationẽ suã aliarũ rerũ creatione fuisse præstantiorẽ cùm in ea
Dominus tam singularia ei dona & beneficia communicauerit:
cùm propter finẽ hunc tam illustrẽ & nobilẽ eam creauerit. Ex
quo vt diximus sanctissimæ eius conceptionis puritas infertur.
Quod vt clarius intelligatis quomodo hoc ex eo principio dedu
catur: notate verba illa, quæ dixit D. Paulus, vnus mediator Dei
1. Tim.1 & hominũ homo Christus Iesus, qui nos liberauit à morte & con
secutus est gratiã à patre, quæ est vita animarum. Ex quibus ver-
bis format Scotus efficax argumentũ. Nam cùm Christus Dei fi-
Scotus in. 3. d.3.q.1 lius perfectissimus Redẽptor sit vt D. Paulus eo in loco vocauit
dicens, vnus mediator, idest, perfectissimus, conueniebat, vt vnã
saltem animã, perfectissimè redimeret: quia artifex perfectissi-
mus non vocatur, nisi vnũ saltem opus in sua arte perfectissimũ 24
facit. At Christi Redemptoris nostri modus, quo nos redemit per
fectissimus non fuit, quia redemit nos cùm iam captiui essemus,
qui minùs perfectus est redimendi modus: duo enim sunt redem
ptionis genera, vnum est redimere aliquem, qui captiuus iam sit,
aliud est redimere antequam ille captiuus sit, quod priori perfe-
simile. ctius est. Nam dicite obsecro si cùm rex aliquis nauigaret, Turcæ
eius nauem inuaderent, vt eum captiuum facerent, Regis autem
milites cùm opem ferre deberent, dicerent: sinamus eum captiũ
duci, & posteà redimemus, & ita fieret, duceretur Rex captiuus,
ferro oneratus, ab hostibus contemptus, & irrisus: si eo tempore

cum

cum enim captiuare volebant, sui eo periculo liberassent, certũ est
25 hoc perfectius esse redimendi genus: ita dicimus perfectiorẽ esse redẽptionẽ, præseruare animã antequã culpæ captiua fiat, quàm cùm iam captiua est à diabolo contẽpta & irrisa iustificare. Quẽ admodũ medicinę perfectiores illę sunt, quę à morbo præseruãt, quàm illæ quæ sanant. Hanc autẽ appellari redẽptionẽ patet ex illo Dauid, Deꝰ redimet animã meã de manu inferi & alibi. Erui sti animã meã ex inferno inferiori. Nã Dauid nũquã fuit in inferno inferiori, sed in limbo, & ita ait D. Hieronymus ꝙ Abraham fuit redẽptus de Hur Chaldæorũ in quo frater eius fuit cõbustus. Cũm itaq; hic perfectior sit redimendi modus, cõueniebat, vt diuinus Saluator perfectissimũ redẽptorẽ se esse ostẽderet, animã sal tẽ vnã perfectissimè redimere, & si aliqua hoc modo redimenda erat, nulla æquiùs redimi poterat, quàm eius sanctissimæ matris.
26 De Germanis in historijs legitur, ꝙ cũ pugnaturi erãt, stabãt à ter go vxores in curribus eos ad pugnã clamoribus hortãtes: eia viri fortes pugnate fortiter, vincite nè nos Romanorũ captiuas videa tis. Quæ voces tãtos illis animos addebãt, vt cũ iã inclinaret acies & ꝑpè vincerẽtur, facto impetu in hostes ruerẽt & victoriã ꝑpè iã desperatã reportarẽt, & hoc faciebãt nè eorũ vxores in hostiũ potestatẽ captiuæ venirẽt. Nã quãuis scirẽt eas se redimere posse, nè tñ ea ignominia afficerẽtur, occũbere in acie liberi malebant. Quòd si hoc gẽtiles faciebãt, quid vnigenitũ Dei filiũ facere ęquũ erat, nè eius mater nè puncto quidẽ tẽporis diaboli captiua esset? Hoc significare vidẽtur verba illa Ieremię. Torcular calcauit Dñs virginis filiæ Iuda, idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas: quia lõgè factus est à me cõsolator meus. Dñm ait calcasse
27 torcular, quia cũm dñs mittit seruos suos, vt vuas in torculari cal cẽt, ipsum tãquã dñm calcare dicimꝰ scilicet iubẽdo ꝙ si ipsemet calcat, calcare eũ dicimus tãquã seruũ. Christus R. N. tãquã seruus pro vniuerso humano genere calcauit in sanctissimæ crucis torculari formã serui accipiens: at pro sua sacratissima matre & virgine filia Iuda calcauit tãquã Dñs antequã factus fuisset homo: nõ dũ actualiter patiẽdo sed iubẽdo (si sic dicere fas est) vẽturæ passioni, & suis meritis præuisis animã eiꝰ, quę sua mater futura erat, præseruaret. Idem illi accidit, quod ei interdũ accidere solet, qui cũm amici sui capiti ensem videat imminẽtẽ dũ interponit se se, ictũ ab amico propulsat, & eo vulneratur: & ita vt vulgo dici solet.

Psal. 48
Psal. 84

Simile.

Thren. 1

Simile.

Simile.

Lleua el despartidor la peor parte, eodem modo in eo instanti, in- 28
quo sanctissimæ virginis anima creata fuit, iustitiæ suæ ensem pater æternus manu tenebat, vt eam vulneraret cõmuni illo culpæ originalis ictu: interposuit sese eius filius, pœnã in seipso tã quam fideiussor recepit, vt posteà eam in cruce persolueret, vt eius mater à culpa libera remaneret. Et ideò calcabat tũc idest, redimebat tanquam Dominus iubendo, torcular virgini filiæ Iuda, cui ait sanctus propheta dominum adeò fuisse propinquũ vt ploraret videns se eius respectu lõgè à Deo factum esse. Vbi docet nos quantum plorandum nobis sit, cùm videmus alios nobis in virtute præstare non quia illi vincunt, sed quia nos vincimur. Quod sanctę cuiusdam inuidiæ genus est: quam habuisse se
2. Cor. 11 D. Paulus fatetur cum ait: Æmulor enim vos Dei æmulatione. 29
Quia ipse solus optabat præstare quòd cæteri omnes simul præ
Eccles. 5 stabant. O qui hoc virtutis desiderium haberet, de quo Spiritus sanctus ait: pro iustitia agonizare pro anima tua. O verba verè diuina! agonizamini fratres charissimi, vt sanctos in virtute assequamini, vt peccatores agonizãtur, vt eos quos sibi in humanis
1. Cano. 1 rebus præstare vidẽt, assequãtur. Audite quid dicat B. Ioã. Quod vidimus, & audiuimus annuntiamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscum. Ac si diceret, nolite desperare, quia vos quoque & martyres, & abstinentes, & sancti esse poteritis: cùm omnia in vestra volũtate sint posita, si pro iustitia vultis agonizari.

Sed vt ad rem redeam, notate, obsecro, Sanctus hic propheta Ieremias, sanctificatus fuit in vtero, & tamẽ ait eo loco, plorare se, & aquas deducere, eò q̃ longè factus esset à Deo, si cũ beatissi- 30
ma Virgine cõparetur. Ergo illa plusquàm sanctificata fuit, & hoc est fuisse præseruatã. In quo ostendit Dei filius perfectissimũ se esse Redemptorem, vt eum D. Paulus appellat cũ ait: vnus mediator Dei & hominũ homo Christus Iesus, & ita etiã ait spõ
Cant. 6 sus de hac perfectissimè redempta, vna est columba mea. Ego vnus mediator sum & tu vna es columba mea, ò verba amabilissima, quanta cum suauitate in auribus huius mãsuetissimæ colũbæ resonarunt. Ex singulis verbis ratio deducitur efficacissima, vt pia hæc veritas cõprobetur, vt vna, idest, singularis quæ ęqualem nõ habet, & ideò de ea canit ecclesia, nec primam similem
simile. visa est, neq; habere sequẽtẽ. Nam vt in cithara chordæ omnes binæ collocantur, præter eam, quæ prima vocatur: ita in hac militanti

31 sitanti Ecclesia, quæ Dei quodámodo cithara est, iusti sunt chordæ Spiritus sancti concentu temperatæ, quæ singulæ alteram sibi sociam coniũctam habent. Nullus enim iustus inuenitur, qui alium sibi æqualem nõ habeat, aut meliorem, sola huius citharæ prima, quæ est sacratissima Virgo Maria Dei mater nullam sibi sociam & parem habet, ipsa perfectissima omnium vna omnibus eminet. Filius eius vnigenitus vnus est, & singularis Redemptor ipsa vna & singularis redempta: ipse vnus, ipsa vna, ille innocentissimus, illa innocentissima. Quamobrem ipsemet de illa dixit: equitatui meo assimilaui te amica mea. Vbi septuaginta interpretes clarius transtulerunt, equo meo assimilaui te amica mea. Verbum diuinum eques est, cuius equus est sanctissima humanitas: huic equo, huic humanitati verbum diuinum, pre- Cantic. 1.

32 ciosissimam virginem similem fecit: nõ dixit, mihi similis es sed assimilaui te, quia vere anima illa in originalem culpam, vt cæteræ omnes incidisset, nisi eius filius eam liberasset. Ille eam sibi assimilauit, & hac de causa dixit ei Sancta Elisabet, Benedicta tu in mulieribus & benedictus fructus ventris tui. Vbi particula illa, &, non est copulatiua, sed causalis, vt ibi annotauit Theophylactus & ita significat, benedicta tu quia benedictus fructus ventris tui. Inde in te bona omnia prouenerunt: arbores à cæteris diuersa. In aliis arboribus terra virtutem à sole & aqua recipit quam radici communicat, radix trunco, truncus diuidit in ramos, rami in flores, flores in fructus. At in hac cælesti arbore non ita fit, quia ab eius benedicto fructu in eam manauit virtus, ab ea in trũ cum, ideſt in Patriarchas, & in radicem, in primos scilicet paren- Luc. 1. Theophy.

33 tes, imo & in ipsam quoque, terram, ideſt, in nos miseros peccatores, qui terra sumus. In nos enim sanctissimi illius fructus remedium per hanc sanctissimam virginem promanauit. Quare ait: B. Anselmus, quòd statim ac Adam & Eua peccarunt annihilari meruerunt: sed misericordia diuinæ iustitiæ occurrit, ne meritum ab ijs supplicium exequeretur, singularissimæ huius virginis merita expectans quæ ab ijs erat aliquando nascitura. Et si antequam nasceretur, Deus eius causa misericordias conferebat, quãto magis nunc conferet, si qui eam sibi aduocatã elegerint? ideo fratres si verũ est quod vulgo dicitur: [*Quien a buen arbol se arrima buena sombra le cubre.*] Ad sanctissimã hanc arborem magno cum affectu & deuotione confugite, & eius vmbra & fructu Anselm.

perfruemini. Secundum verbum est columba, quæ auis est sine 34
felle, in quo innocentia eius significatur, nullũq; peccati habuis-
Genes. 8. se fel. Huius columbæ figura fuit, colũba illa quę ex arca egres-
sa cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius, cùm omnia luto
essent plena, in arcam reuersa est. Ita etiam cælestis hæc colum-
ba à Deo per creationem egressa, ad eum est per glorificationem
reuersa: neque se mundi cæno fædauit, nunquam affectus sui pe-
dem in creatura aliqua posuit. O quantoperè deplorandum hoc
est si consideramus quam defixi in rerum humanarum luto ver-
semur: vix vlla creatura est, in qua pedem nõ ponamus, eam ma-
gna creatoris iniuria inordinate amantes. Ideo fratres clamemus
Psalm. 50. cũ Dauid, ampliùs laua me ab iniquitate mea. Iterum atq; iterum
laua me Deus meus. Cùm adeò sordidus sit mundus: tam infæ-
lix ipse, & miser, vt quicquid video, quicquid audio: quicquid 35
tango me fædet. Tertium verbũ est, mea, quia sola illa, singulari
quadã ratione Dei esse dicitur. Spectate quicquid in terra, quic-
quid in cælo oculis conspicitis, omnia inuenietis Deũ hominis
causa creasse. Hanc verò columbã sibi ipsi peculiari modo crea-
uit: & idcò meritò suam appellat. Quod si ea, quæ hominis cau-
sa creauit Deus adeò perfecta creauit omnia: Soli statim lucem
dedit, Lunæ & Stellis admirabiles virtutes & influentias, & ita
cæteris omnibus creaturis: eam, quam sibi ipsi creauit, cur nõ sta-
tim gratiæ suæ splendore clarificasse dicemus?

Cant. 3. Ferculum fecit sibi rex Salomon, & quoniam Rex potentissi-
mus opus illud sibi ipsi faciebat, credi non poterat, non esse
opus ea maiestate dignum: & ita additur statim: de lignis Libani
colũnas eius fecit argenteas, reclinatoriũ aureum, ascensum pur- 36
pureum, media charitate constrauit, idest, ipse Salomon in sella
sedet: nam amatorio quodammodo amans, amor, & charitas vo-
catur, ait propter filias Hierusalẽ, quę eum amabant: quia dignus
erat ab ijs amari. Et alij transtulerũt, & mediũ tenet ipse accẽsus,
Hieron. seu combustus amore ob filias Hierusalem. Quia Hebræa verba
ambigua sunt, & vtrũq; significant. Id quod alij interpretes verte
runt, significat, quod Salomon eas amabat. At Diui Hieronymi
translatio significat, quòd ipsæ eum amabant. Si igitur huius-
modi erat Salomonis opus, quale tandem fuisse dicendum est,
quod potẽtissimus Deus fecit, vt eius medium teneret ipse amo
ris igne combustus, quid à Deo expectari poterat, præterquam

con-

37 conceptio omnium quotquot fuerunt & erunt purissima? Christi redemptoris nostri nomine dicitur: pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. De eodem dicitur: singulariter suum ego, donec transeam. Vtrunq; simul significat, quamuis pauper sum, singularis sum. Quia lancea, quæ latus meum aperuit, nunquam aliud aperuit, corona, quæ caput meum coronauit, nunquam aliud coronauit, in cruce in qua crucifixus sum, nunquam alius crucifixus est, sepulchrum in quo positus sum, nunquam recepit alium. Domus igitur in qua Deus nouem menses moraturus erat, consentire ne Deus debebat, vt Sathanæ priùs esset domus? nolite quæso hoc, per huius Dei reuerentiam dicere. Æquum erat, vt purpura illa, qua se Deus vestire debebat nulla esset macula fædata, æquum erat vt linteum illud candidissi-
38 mum, ex quo diuinum verbum preciosissimam personæ suæ subuculam conficere debebat nulla vini nigri macula turparetur, quæ quamuis lauetur, semper aliquod sui vestigium relinquit. Has omnes ob causas Sacratissimæ huius Virginis Conceptionem ab omni tam actualis, quàm originalis peccati macula puram fuisse, meritò fatendum nobis esse videtur. Et finem iam dicendi faciens, obsecro vos fratres (siquidem de conceptione agimus) vt studeamus omnes Deum in animis nostris concipere: cùm ipse vita illarum sit, & remedium, & quia impossibile est mulierem quæ prægnans est concipere, nisi priùs quod visceribus suis continet pariat: parere priùs debemus prauos animarũ nostrarum affectus, vt malitiæ vacui Deum possimus concipere: hic gratia & posteà gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ
39 filius Amen.

Psalm. 87.

Psal. 140.

In eodem Festo immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ.

CONCIO QVARTA.

Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham, &c. Matth. 1.

QVæri solet cur D. Matthęus sanctum suum Euangelium librum generationis Iesu Christi appellauerit? non enim de Iesu Christi Redemptoris nostri generatione tantũ in eo agitur, sed de glorioso Baptista, de Apostolorum conuersione, de Saluatoris nostri prædicatione, de eius miraculis, morte, resurrectione & ascensione. Huius rei ratio est Diuum Matthæum inter Hebræos scripsisse, quorũ consuetudo erat, libros ex eo quod initio continebant, appellare. Et ita quia Genesis â mundi principio exorditur: in principio creauit Deus, ideò liber principium appellatur, & Isaię liber, quia à visione incipit, quam sanctus propheta vidit: vocatur visio Isaiæ. Hanc ob causam, quia Diui Matthæi Euangelium à Christi Redemptoris nostri generatione incipit: Ideò liber generationis Iesu Christi vocatur. Alia etiam affertur ratio, quòd quemadmodum Moyses cùm Adę creationem, cęli, solis, syderum, elementorum, & rerum omnium in Genesi scriberet, tamẽ cum in quinto capite nomẽ libro vellet imponere, ait, hic est liber generationis Adam. Quasi hoc esset pręcipuum, cuius causa cętera omnia creata essent: ita quamuis in hoc Euangelio D. Baptistæ, Apostolorum, & plurimorum redemptoris nostri operum mentio fit, tamen quia hęc omnia fecit Deus, vt Christus redẽptor noster eiusque generatio cognosceretur in terris, ideo hoc nomine appellari voluit, & quia conueniens erat, vt gratiæ lex à verbo tam suaui & grato inciperet, tanti ac tam singularis beneficij, vt est sacratissima Verbi diuini incarnatio, ideo hac suauitate orditur sanctum Euangelium dicens: *Liber Generationis Iesu Christi*. Huius libri figura fuit liber ille, de quo propheta Ezechiel ait: vidi? & ecce manus missa ad me, in qua erat inuolutus liber, & dixit ad me: fili hominis comede volumen istud, & aperui os meum, & cibauit me volumine illo. Et dixit ad me, fili hominis viscera tua complebuntur volumine isto, & comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce: ô legis euangelicæ liber admirabilis, quantam ex te percipit vtilitatem is, qui non modo te videt & legit, sed te etiam comedit. Non tantum ostendit Deus sancto prophetæ librum, verumetiam dixit illi, comede librum. Plurimi sancti Euangelij librum legent, & intelligent: qui tamen non saluabuntur, quia eum nõ comedunt. Filij Dei doctrina & opera

Gene. 1.

Ezech. 2.

non

non tantum legi, & audiri curioſe debent: verum etiam mandi
4 guſtari, vorari & ruminari debent, vt anima cæleſti hoc cibo ala
tur, & pingueſcat. Et ideò ait: complebuntur viſcera tua volumi-
ne iſto. Addit propheta: comedi illud, & factum eſt in ore meo
ſicut mel dulce. O mei redemptoris vita & amor, quæ anima eſt
adeò ſicca & inſipida, quæ ſi te guſtat & ruminat, dulcem te &
ſuauem non inueniat? ita vt mundi ſuauitas, & delectatio poſtea
amariſsima videatur: ò quã ſuauis eſt ortus tuus animæ illi, quæ
eum contemplatur. O quam dulcis eſt tua vita, dulcis tua pau-
pertas, dulcis tua doctrina, dulcis labor, dulcis paſsio, dulcis mors,
& tandem dulce lignum, dulces claui, dulce pondus. Hæc ver-
ba illa ſunt, quæ cum nobilis ille rex & propheta Dauid guſtaſ- Pſal. 118.
ſet clamauit. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel
5 ori meo. Hoc mel ſuauiſsimum in ore noſtro, quod eſt vniuſ-
cuiuſq; affectus liquefactum, & à corde noſtro guſtatũ, efficit vt
oculi animæ illuminentur, vt corporis oculi Ionathæ filij Saul, 1. Reg. 14.
qui cũ cæcus eſſet, eò quod paululũ mellis guſtaſſet illuminati
ſunt oculi eius. Hac ſuauitate ſancti omnes vitę huius labores vo
rarunt. Hæc dulcedo patrem, matrem, patriam, affines, amicos,
& nos metipſos obliuiſci facit. Hanc ob cauſam prophetæ liber
ille datus eſt, & nobis ſanctum Euãgelium vt illud comedamus,
& eo compleantur viſcera noſtra. Nam quemadmodum cibus
digeſtus vires membris omnibus impartitur: ita ſanctum Euan
gelium, ſi comedatur, animæ potentijs vires dat, & corporis ſen
ſibus, vt in Dei ſeruitio occupentur. Comedere autem hunc li
brum, mandere, & ruminare nihil aliud eſt, quam ſæpiſsime de
6 his rebus quæ in eo continẽtur cogitare & meditari. D. Auguſt.
ait Chriſtiani vitam eſſe perpetuum cęleſtium rerũ deſiderium. D. Aug.
At quomodo deſiderari ea poterunt ſi nunquam ea meditamur?
Cùm ſanctus Dauid hoc ardebat deſiderio dicens: concupiuit Pal. 118.
anima mea deſiderare iuſtificationes tuas: in omni tẽpore, quo-
nammodo ardentiſsimum hoc deſiderium eſſet aſſequutus, niſi
ea perpetuo animo & cogitatione voluiſſet? quod etiam magis
exaggerat aliorum interpretum trãſlatio qui verterunt: attrita
eſt anima mea præ deſiderio iuſtificationum tuarum omni tem-
pore. Quod nam & quantum deſiderium erat quo ſanctiſsimi
huius viri anima tanta cum vehementia torquebatur? Sancta ni
mirum meditatio diuinum ſpiritum ad animam attrahit, & inui

tat: vt in ea ardentissima hæc desideria excitet: Hinc suspiria illa, hinc gemitus, de quibus, B. Paulus ait: in quo clamamus Abba pater. In eodem Psalmo vbi nos legimus: nã testimonia tua meditatio mea est, consilium meũ iustificationes tuæ; alij verterũt: nam & testimonia tua delectationes meæ sunt: & consiliarij mei: Aptissimè profectò leges Dei cõsiliarios appellat, Beatos illos, qui eos consulunt, cũ ijs sua omnia negotia communicant. Quid enim esse potest tutius, quid prudentius, quàm actiones suas ãd diuinæ legis normã dirigere? Verũ adeò negligẽtes sumus, & de salute nostra tã rarò cogitamus vt hinc appareat, quã parum nos hũc diuinæ legis librũ gustemus. Hic enim est fons, ex quo plurima & maxima mala nascũtur, & ita cũ narrasset Dauid plurima peccatoris mala, addidit causam dicẽs: nõ est Deus in conspectu eius: inquinatæ sunt viæ illius in omni tẽpore; vbi alij vérterunt nõ est Deus in vllis cogitationibus suis, id est, ita viuũt acsi Deus nõ esset, & ita eius obliuiscuntur. O cæci filij Adã cur rẽ tanti momenti parui facitis? cauete, quia tunc cũ minus cogitabitis huius libri rationẽ ipsemet Iesus Christus, redẽptor noster, qui eum nobis dedit, exacturus est. Et quẽadmodum magister, qui puero exẽplar dat vt scribat, blandè & amanter dare solet, cũ verò rationẽ exigit, nisi rectè scripserit eum seuerissimè verberat: ita pius ille Iesus, qui suã nobis legẽ tãto cũ amore dedit, cùm in mũdi finem rationẽ exiget, singulas literas & virtutes spectabit: quas si ab huius libri scriptura diuersas inueniet, nos seuerissimè puniet. Itaq; cùm dedit legẽ, fuit veluti magister qui exẽplar suis discipulis magna cũ suauitate dat: vt illud imitentur, & ita D. Paulus affirmat dicens: apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiẽs nos: vt abnegantes impietatẽ & sæcularia desideria, sobriè, & iustè & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatã spem & aduentũ gloriæ magni Dei. Videtis vt benignitatis mẽtionẽ facit, qua nos docuit & quomodo mox de iudicio agat, in quo doctrinæ suæ rationẽ exacturus est? ¶ *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham* Cũ omnẽ Dni genealogiã D. Matthæus recensuisset, tres generationũ ordines effecit, & singulis ordinibus quatuordecim generationes collocauit: & vt hunc seruaret ordinem reges aliquos prætermisit. In quo significatur, voluisse Spiritũ sanctũ, vt Christi redemptoris nostri passiua generatio singulari quodã ordine describeretur: vt

Roma. 8.

Psal. 9.

Simile.

Tim. 3.

doce-

doceret nos, neminẽ actiuæ eius generationis participẽ futurũ, ni
si qui in suis operibus & viuẽdi modo ordinẽ seruabit. Isaias Dei
nomine ait: cęlũ sedes mea, & quia cęlũ magnũ in motu ordinem
seruat, significare Deus voluit animã, quę ordinẽ in vita seruat, Isai. 66.
esse sedẽ eius. In sacra scriptura duo casus narrantur animaduer-
sione digni, vnus cũ propheta Eliseus vaticinari vellet, vt vatici- 4. Reg. 3.
nãdi spiritũ quisopitus videbatur excitaret citharã pulsari iussit.
Adducite (inquit) mihi psaltem. Cùmq; caneret psaltes facta est
super eũ manus Dñi & ad sonũ, & cãtum venit super eũ Spiritus
sanctus. Aker est, quod amici Saul, vt Dæmonis furorẽ & impe- 1. Reg. 16.
tũ, quo torquebatur reprimerent, dixerunt ei: vt quæreret homi-
nẽ scientẽ psallere citharã. Ita enim fore vt cùm malo spiritu exa-
gitaretur, cantu labor & dolor leniretur. Cumq; adduxissent Da-
uid: cũ spiritus Domini malus arripiebat Saul, tollebat citharã,
& percutiebat manu sua. Refocillabatur Saul, & leuius habebat,
recedebat enim ab eo spiritus malus. Dubitandũ nõ est, quòd cũ
intelligeret sanctus ille propheta esse aliquid in musica, quod
Spiritum sanctũ attrahit & inuitat, & cùm Saul amici scirent es-
se in ea aliquid ad Dæmonẽ fugandũ accomodatũ, ideò illũ psal-
tẽ sibi popposciisse, hos verò suasisse regi, vt psalẽtem audiret: & ita
profecto est. Musica enim tota ordo est, & concentus ita vt si vel
minimũ quẽq; tonũ aut modulũ cantor amittat: musica constare
nõ possit. Cũ igitur Deus ordine plurimũ delectetur Dæmõ au
tem contrariò: vult sanctus propheta sibi cani, vt cantu eius spiri
tus excitetur, & spiritum sanctũ inuitet, & cum Dæmon ordinis
& concentus inimicus sit, vt eum expellant amici Saul musicum
accersiri iubẽt. Res est ordo adeò præstans & perfecta, vt perfe-
ctiores hominũ status, qui sunt religiones, ordines appellemus,
& præstantiora Ecclesiæ munera, quæ sunt sacra ministeria, ordi
nes etiam vocemus, ordo diaconatus, ordo presbyteratus, &c. Vt
intelligatur ordinẽ rem esse in humana vita præstantissimam, &
ideò D. Paulus, monet nos dicẽs: omnia autẽ honestè & secundũ
ordinẽ fiant in vobis. O Deũ incommutabilẽ, quot hìc dici pos-
sent de magna nostrorum tẽporum cõfusione? nullus iã enim in
victu, nullus in vestitu, nullus in verbis, nullus infamiliaritatibus
ordo seruatur. Hinc tot inhonesta, & turpia nascuntur, ex ordi-
ne enim honestas, ex cõfusione turpitudo oritur. Et hanc ob cau 1. Cor. 14.
sam cũ dixisset D. Paul. eo in loco, omnia honestè, addidit, & se-
cundũ ordinem fiãt: optimè enim honestatem ordini coniunxit.

Est

¶Est præterea in hoc euangelio notandũ cur permiserit Dei fi- 13
lius, in sua generatione tot peccatores esse, nã si rẽ diligẽter spectemus, nullũ est ferè peccatorũ genus, quod hic nõ inueniatur: homicidæ, Idololatræ, adulteri, &c. Et eô magis mirandũ est quia Christus redẽptor noster poterat sibi quos volebat patres eligere, cur igitur nõ omnes iustos elegit & sanctos: dico hoc significare nobis voluisse, quãtopere nõ peccata, sed peccatores amet, odit
Luc. 15. Deus peccata, nõ peccatores. Murmurabãt de Christo redẽptore nostro Hebræi, eò quod peccatores reciperet, & manducaret cũ illis. Plus dicere potuissent nõ solũ manducare cũ peccatoribus sed manducari à peccatoribus, & diuinũ suũ spiritum peccatoribus dedisse, & ijs ipsis peccatoribus, qui eũ crucifixerant. Nã cũ spiritũ sanctũ super Apostolos misisset, egressus est D. Petrus &
Act. 3. concionatus est ad populũ: & inter alia plurima dixit, vos autẽ 14
sanctũ & iustũ negastis, & petistis virũ homicidã donari vobis, auctorẽ verô vitæ interfecistis: pœnitemini igitur, & cõuertimini, vt deleãtur peccata vestra. Et cum pœnituissent, datus est eis Spũs sanctus. Qui igitur tãtũ in peccatores ac tã singulare beneficiũ cõfert, quid mirum est si à peccatoribus originem secundũ carnem ducere voluit? vt significaret quãto eos amore prosequatur, & vt ostẽderet ius quod in eo peccatores habent: filius enim de iure naturæ patri succurrere debet: & pater de iure naturæ ius habet & actionem ad filij rem. Vult igitur Deus recipere peccatores vt patres, vt hoc modo ius & actionem habeat peccator ad opem petendam à filio suo Iesu Christo, qui tanquam filius patri peccatori opem ferre teneatur. O ineffabilem Dei bonitatem, animaduertite artificia, quæ Deus excogitat, vt peccatori- 15
bus animos addat: quò confidenter ad eum tanquam pater ad filiũ accedant. Eia igitur peccatores quãdoquidem Deus filius vester est, quid expectatis? cur nõ ad eum accurritis? O infelix anima quæ talibus blanditijs non mollitur. O cor verè adamantinũ, quod tanto amore non frãgitur. Percurrẽs itaq; sanctus euangelista omnes istos patres tandem ad sacratissimã matrẽ deuenit dicẽs: *De qua natus est Iesus, Ideſt*, de qua natus est Saluator, & quia Verbũ diuinum ex ea carnẽ assumpsit, vt in ea carne pateretur, & ita mundum redimeret: hinc infertur eius innocentia & puritas: quod vt intelligatur, diligẽter, quæso, attẽdite quæ dicturus sum. Sancta scriptura de duobus vitæ & mortis generibus agit: de vita corporis & animæ, de morte corporis & morte animæ.

Vita

16 Vita corporis est esse in eo animam: vita animę est Deum in ea esse, & ita ait D. Augustinus, sicut corpus viuit ex anima, ita anima viuit ex Deo. Mors corporis est animæ ab eo discessus, mors animæ est Dei ab ea discessus. De hac duplici morte dixit Dñs, nolite timere eos, qui occidunt corpus, animã autẽ non possunt occidere. De duplici vita dixit D. Paulus quod autẽ nunc viuo in carne, in fide viuo filij Dei, qui dilexit me. Hæ mortes & vitę quamuis plurimum inter se differãt, in hoc tamẽ corporis & animæ vitæ conueniunt: quòd eorum vterq; vitam recipere nõ potest, nisi moriatur ille, qui eã tribuit. Probemus hoc, prius in vita corporis, quam diximus esse animam, in eo habitare, in eo instãti cùm anima corpus animare incipit, & vitam illi dare: in eo instãti mortua illi remanet peccato originali, quod omnes occi-
17 dit. Res profectò admiratione digna est: artificis lapidarij artificium, qui *En vn Camafeo*, quãuis exiguo vultum exprimit pulcherrimum, sed si annulo deinde includitur, gemmæ splendor obscurari potest, si annulum ex auro falso cõflauit aurifex, & ita gemma illa, quæ extra annulũ perfectissima erat, in annulo nescio quid pulchritudinis suæ videtur amittere aurificis culpa non lapidarij. Eodem modo magnus ille lapidarius Deus in anima nostra imaginem suam tanquam in gemma exprimit, dum creat, creat autẽ eam perfectã in suo naturali ad suam imaginem & similitudinem factam, verùm aurifices, qui sunt causæ secundæ, pater & mater annulum fabricant ex metallo imperfecto & malo, quod est corpus indispositum & corruptiuũ: & ideò cùm
18 hæc gemma annulo includitur, idest, cũ corpori anima infunditur, perfectionem illam amittit, & originali culpa moritur. Non adducit secum anima culpam neq; corpus, eius capax est: sed in animæ cùm corporis coniunctione contrahitur. Atramentum ex gummi, galla, & vino albo fit, quorum nihil est per se nigrũ, sed simul coniũcta nigredinem efficiunt: ita culpæ nigredo cõtrahitur. Ignis ex silice & ferro elicitur, & tamẽ nec in ferro neque in silice inest, sed tactu vtriusq; & motu existit: eodẽ modo neq; in anima per se neq; in corpore inest peccatũ: sed ex vtriusque cõiunctione contrahitur. Ratio autem cur tũc & nõ anteà contrahatur est: quia corpus per se non est homo neq; anima per se sed cum vtrumq; coniungitur tunc totum illud simul homo est, & cũ homo esse incipit, tunc filius Adæ est, & cũ filius

D. Augusti.

Matth. 10.

Galat. 2.

Simile.

Adæ

Adæ est, iustitiæ originalis obligationẽ habere incipit, quã de- 19
dit Deus Adæ, & eius omnibus descẽdẽtibus. Et vt hoc melius intelligatur sciendum est, quidnam sit iustitia originalis, ex hoc enim in originalis peccati cognitionem deuenietis. Cùm Deus creauit hominẽ, adeô perfectũ creauit, vt vbi nos legimus, minuisti eum paulominùs ab angelis, D. Hieronymus vertat, minuisti eũ paulò minus à Deo. Quo exaggerauit Dauid excellẽtiã in qua Deus hominẽ creauit. Ecclesiasticus ait Deus creauit hominẽ rectũ. Quę rectitudo (ait D. Augustinus) in perfecta corporis ad animã subiectione consistebat: & ita in eo statu sensus rationi obtẽperabat. Quæ tamẽ obediẽtia nõ erat illi naturalis, vt igni calor est naturalis, imò sensui naturale est rationi repugnare, & ideô necesse fuit donũ aliquod supernaturale in appetitu ponere quod eum rationi obedientẽ redderet, & hoc donũ vocant iustitiã originalẽ: faciliùs hoc similitudine intelligetur. Equus ex 20
natura sua tuæ voluntati subiectus nõ est: quare si tibi eũ parere vis, frẽnũ imponis: quo eũ regis, vt libet: ita iustitia originalis tanquã frænũ erat, quod sensum rationi subiectũ & obedientẽ faciebat. Vocatur hoc donũ iustitia, quia iustũ est, vt inferiores potẽtiæ pareant superioribus. Vocatur originalis, quia eã Deus Adę dederat pro se ipso, & posteris omnibus qui ab eo originẽ ducãt, si quod seruãdũ illi erat, seruasset: & ita omnes à Deo hãc iustitiã accepimus in Adã, qui pater omniũ fuit, & hãc ob causã omnes Deo pro illa debemus, acsi rex daret parẽti tuo comitatũ aliquẽ aut ducatũ pro se & posteris omnib⁹. Amisit pater tuus crimine aliquo lęsę maiestatis, ita vt ad te nõ peruenerit: tamẽ regi beneficiũ illud debes, quod tibi in patris tui persona fecit: eodẽ modo omnes pro eo beneficio quod nobis Deus in Adã fecit, tenemur. 21
Originalis igitur peccati formale nihil aliud est præterquã iustitia illa originali carere, cùm quisq; eã habere deberet: vt ait Alexãder de Ales: & quia in animæ & corporis vnione Adę filius esse incipit, ideò tunc hæc obligatio incipit, & quia omnes sumus filij, omnes in obligationem hanc & peccatum incidimus.
Si cerua prẽgnans est, & venenosa sagitta à venatore configitur certũ est ceruę filios vnà cũ matre interire, quos cerua ventre cõtinebat: eodẽ modo diabolus parentem nostrũ Adam tentationis venabulo configens culpa occidit, & cum omnes in eo originaliter & seminarie essemus, eum occidens, nos quoque occidit,

neque

Psalm. 8 D. Hiero.

Eccles. 7. D. August.

Simile.

Alexand. de Ales. 2. p. q. 122.

Simile.

22 neque ſolum originali culpa occidit, verum etiã plures alias miſerias reliquit. Voluntas enim tam infirma remanſit, vt abſq; eo iuſtitiæ originalis fræno ſenſus regere non poſsit: ſed ſtatim ac ſua obiecta apprehendunt, ad ea tãquam equus effræ nus & præceps accurrunt. Hinc eſt, vt tactus libertatem non habeat, quin rebus mollibus & delicatis delectetur, neque aures quin excãtu & cõcentu capiant voluptatẽ, & ſic de alijs ſenſibus. Hãc ob cauſam dixit D. Paulus, ego autem carnalis ſum venundatus ſub peccato, ideſt, ſecundum ſenſum carnalibus & ſenſualibus delectationibus inclinatus ſum. In ſtatu innocentiæ nihil huiuſmodi fuiſſet: at iuſtitia originali amiſſa, venundatus ſum ſub peccato, ideſt, victa ſenſualitas mea remanſit, & inclinationis ſuę ſerua. Peccatum vocat eo loco Diuus Paulus inclinationem illam, quam ſenſus habet, vt proprijs delectetur obiectis: non Roman. 7

23 quòd ea peccatum ſit, ſed quia ad peccandum incitat, & peccati occaſio eſt. Cauſa autem cur ſenſum adeò his delectationibus ſubiectum habeam, eſt, quia (inquit) quod operor non intelligo, ideſt, paſsiones illas, quas interdum ſentio, non intelligo, ideſt, appetitui intellectiuo non obtemperant, qui eſt voluntas: & ita non quod volo bonum, hoc ago, ſed quod odiò malum illud facio, ideſt, ita liberi ſunt ſenſualitatis appetitus, vt me nolente ſuas capiant voluptates, ſi nõ eſſet peccatum neque guſtus, neq; tactus, neq; alius ſenſus in ſuis proprijs obiectis, niſi permittente voluntate delectarentur.

Neq; ſolũ hęc repugnãtia nobis ex peccato remãſit: Verũ etiã ignorãtia cũ alijs pluribus miſerijs: Dauid tractat hoc egregiè cũ ait: ſepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ, linguis ſuis doloſè agebãt, iu- Pſalm. 5

24 dica illos Deus. Decidãt à cogitationibus ſuis, ſecũdũ multitudinẽ impietatũ eorũ expelle eos, quoniã irritauerũt te Domine, D. Paulus, cùm diceret omnes peccatores eſſe, inter alia quibus hoc probat vnum eſt, ſepulchrum patens eſt gutur eorum. Adæ peccatum gutturis peccatum fuit, & gulæ, quæ primos illos parentes occidit, & quia non eos ſolum, ſed omnes occidit: ideò ait ſepulchrum eſſe apertum vt deuoret omnes. Ait præterea Dauid, linguis ſuis doloſè agebant quia poſt peccatum malè locuti ſunt. Nam cum vocaret eos Deus ad iudiciũ dixit Adam, mulier quã dediſti mihi, &c. Quaſi diceret: non dediſſes mihi Dñe hanc ſociam, hæc enim me ad peccandũ induxit. Malè loqueris Roman. 3 Geneſ. 3

Adam.

Adam, quia liberum habebas arbitrium & iudicium, ne te vinci 25
ac decipi sineres. Respondit Eua: serpens decepit me, inepta excusatio, mulier adeò prudens vt tu eras à bruto animali ita decipi debebat? Quarè quia iustam peccandi causam non attulerunt, addit Dauid: iudica illos Deus. Sed qua pœna eos puniri æquũ
Sapien. 22. erat? ea nimirum, quæ à sapiente ponitur per quæ quis peccat, per ea torqueatur. Blasphemus es, clauo lingua configenda est. Vna ex pœnis quibus illi digni erant, est, decidant â cogitationibus suis, contra ac cogitabant, fiat, Dei scientiam habere optabant, cuius scire est: filium sibi æqualem, & eiusdem sapientię generare, scire hoc optatis? at tantæ temeritatis pœna erit, vt quem admodũ Deus filiũ generat, natura sapientẽ & bonũ, vos filios stultos & malos & miseriarũ plenos generetis. Cui datur aliquid plurimi valoris & pretij seruandum, si illud ea qua debet diligen
Simile. tia nõ seruat: æquum est vt ei auferatur. Dedisti Domine primis 26
illis parentibus paradisum voluptatis custodiẽdum, ingrati fue
Genes. 2 rũt custodes, quia ab eo quod illis vetitum à te erat abstinere no luerunt: ideò secundũ multitudinẽ impietatũ eorũ expelle eos quoniã irritauerunt te Dñe. Ait secundum multitudinem, quia si statim peccatũ suum agnouissent, & verã egissent pœnitentiã, neq; peccatum peccato suis excusationibus addidissent, statim Deus ignouisset, neq; eos à paradiso eiecisset. Cùm igitur certissimum sit, omnes in peccato esse conceptos, necessario sequitur corpus viuere non posse, nisi moriatur illud quod ei vitã tribuit, idest, anima neq; etiã viuere põt anima, nisi moriatur illud per quod viuit. Animę vita Deo est, & ita ait D. Ioãnes qui habet filiũ
1. Ioan. 5 Dei habet vitam. Hęc vita datur nobis per eius sacratissimam
Roman. 5 mortem: vt affirmat D. Paulus dicens, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, cuius virtute animę omnes sanctę quę ab 27
initio mundi fuerunt, vitam acceperunt, & accipiẽt omnes, quæ erunt vsq; ad cõsummationẽ sæculi. Vt igitur Dei filius animę nostræ vitam tribueret, humanã naturã decreuit assumere pœnarum plenam. Sed pœnas sine culpa esse voluit, quia culpæ remedium futuræ erant. Et ideò conueniẽtissimũ erat, vt sanctissima mater, ex qua carnem pœnarũ plenã erat assumpturus, omni culpa careret: vt illa sola ab hac communi miseria immunis esset & libera, & ita eius anima corpori vitam daret, vt diuina gratia viua remaneret per virtutẽ mortis filij sui vnigeniti. Quia vt

quis

28 quis peccato originali careat, satis est habere aut iustitiã originalẽ, vel aliud quidpiam tanti valoris, aut etiam maioris, & hæc est diuina gratia, quę si absolutè loquimur præstantior est, quàm iustitia originalis quia perfectiùs nos cum Deo coniungit, vt ait Scotus & Gabriel. Quamuis habent se gratia & iustitia originalis sicut excedens & excessum: quia iustitia originalis frẽnabat sensualitatem, quod non facit gratia sed tamen gratia excedit iustitiam in præstantiori proprietate, quia coniungit nos fini vltimo, vt summè honesto propter se, summè diligendo: at iustitia originalis coniũgebat nos Deo vt fini conuenienti, & delectabili. Quemadmodum dicimus hominem perfectiorem esse leone, quanuis leo homini in fortitudine præstet. Et certum est quod gratia animam plus ad bonum inclinat, & excitat: quam

29 iustitia originalis: & ita fortiores sunt iusti & constantiores diuina gratia muniti, quàm fuit Adam, sola originali iustitia: vt experientia patuit, quandoquidem tot ac tanta pati tormenta maluerunt, quam Deum offendere. Adam autem tam leui occasione peccauit. Qua propter illud dici optimè potest *Esaiæ* lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus. Adam & Eua lateres fuerunt, leuissimo enim ictu contriti sunt: iusti autem nunc lapides sunt durissimi ad cæli ædificium restaurandum: & tales lapides, vt tot ictus integri & solidi perferre potuerint. Quot ictus tot martyres pertulerunt; quod si nunc infirmiores sumus, non est quia non possumus sed quia diuinæ gratię auxilium quærere nolumus, quo anima corroboratur. Audite enim quid de se Diuus Paulus dicat. Omnia (inquit) possum in eo qui me confortat.

Scot. in. 2. d. 29. ad. 2. argumentum. Gabriel. 2. p. d. 30. q. 1. dubitatio. 2.

Esai. 9.

Philip. 4.

30 Cum igitur gratia sit iustitia originali præstãtior: sanctissimã illam animam ab originali peccato liberare potuit, & eam puram & innocentem efficere, vt Dei matrẽ decebat. Et ideò dixit Dauid ei⁹ nomine. In hoc cognoui, quoniã voluisti me, quoniã nõ gaudebit inimicus meus super me. Me autẽ propter innocẽtiã suscepisti, & cõfirmasti me in cõspectu tuo in æternum. Quę verba Dauid conuenire non videntur, quia innocẽs non fuit, neq; Christo Redemptori nostro, qui semper Deus fuit, & eius humanitas non fuit antequam vniretur diuinitati: igitur propter innocentiam suam suscipi non potuit, quia nunquam fuit antequàm susciperetur. Quarè nulli verba illa tam propriè conueni-

Psalm. 40.

re posse videntur, quã sanctissimæ virgini. Me autẽ propter in 31
nocentiam suscepisti quia Deus talem effecit, ideò eam sibi ma-
trem elegit. Dico eũ talem effecisse, quia ipse met illam præserua
uit per merita prę̃uisa suę passionis. Hoc significasse videtur pro
Habacuc.3 pheta Habacuc verbis quibusdam obscurissimis. Sol & luna ste
terunt in tabernaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in
splendore fulgurantis hastæ tuæ. Tabernaculum in quo Deus
creauit hominem fuit innocentia, quæ mansio erat omnibus
hominibus communis, verũm ex ea illos Adæ culpa eiecit. At
Sol, & Luna steterunt in tabernaculo suo. De sanctissima
virgine dicitur vt pulchra vt Luna, electa, Sol. Sol vocari po-
test, quantum ad animam, Luna vero quantum ad corpus, &
hic Sol & Luna statim in innocentia positi fuerunt, & in ea
steterunt. Ibunt (inquit) in luce sagitarum tuarum. Hæ sagit- 32
tæ dolores sunt, & tormenta Redemptoris nostri. O acu-
tissimas sagittas ad filiorum Adæ corda configenda: infœ-
lix anima, quæ ab ijs sese vulnerari non sinit, nec duci
lumine & splendore fulgurantis hastæ, quæ est, sanctis-
sima Crux. Per hos igitur dolores, per hanc crucem me-
Cant.2 ruit Christus Redemptor noster sanctissimæ matris suæ prę̃ser
uationem. Ideô ait sponsus, sicut lilium inter spinas sic amica
mea. Lilium à spinis non læditur sed custoditur, nè manibus
contrectari possit: ideô horti spinarum septis muniri solent. Vt
igitur lilium inter spinas seruatur; ita cælestis hæc virgo per
Cant.7. sanctissimæ passionis spinas & dolores est præseruata. Et ideò
Aristot. de ea etiam dicitur. Comæ capitis tui sicut purpura regis iun-
cta canalibus. Ait Aristoteles quòd homo est arbor euersa, eius 33
enim radices capilli sunt, & quia radices principium sunt, ideò
per purissimæ virginis capillos eius principium & conceptio
significatur. Et hanc ait esse Spiritus Sanctus tanquam purpu-
ram recenter egressam è canalibus, vbi perfectissimo illo co-
lore tingitur. Quod significat conceptionem suam lotam &
imbutam fuisse in canalibus illis precioſissimi corporis Chri-
sti, qui sunt eius vulnera. O canales sanctissimi, vbi Chri-
stianorum animæ lauantur, & diuinum colorem accipiunt. Hîc
hîc fratres charissimi si vos interdum sancta meditatione &
contemplatione lauarẽtis, alium profecto colorem habere-
Exod.14 tis ab eo, quem nunc habetis diuersissimum. Cùm rex Pha-

rao

34 rao fugientes ſequeretur Hebræos, diuiſit Deus mare, vt Hebræi, ſicco pede tranſirent: quod valdè manè factum eſt, & per virgam: cùmque iam liberi eſſent, Maria Moyſis ſoror accepit tympanum & aliarum mulierum chorum ducens laudes Deo canere cœpit. Quam ob cauſam inter alias matronas iunior Maria pulſat tympanum, chorum ducit, & cantum incipit prior? mota nimirum Spiritu Sancto hoc agebat; huius enim ſacratiſſimæ Mariæ figura erat quæ cum præſeruanda eſſet à culpa, illa feſtum præſeruationis filiorũ Iſrael celebrare voluit. Præſeruatio fuit illa miraculoſa, quia niſi Deus eos liberaſſet, perijſſent omnes, ſequebatur Pharaonis exercitus populum Iſrael: diuidit Deus mare, tranſeunt Hebræi: obruuntur Ægyptij, inſtrumentum Moyſis virga fuit, cuius tactu apertum eſt mare & clau-
35 ſum, & hoc vt dixi, diluculo fuit, eodem modo diabolus & peccatum ſanctiſsimam hanc Dei matrem ſequebantur, & eam aſſequuti profectò eſſent, niſi Deus eam ſacra hac crucis virga præſeruaſſet: & hoc valdè manè, id eſt, in conceptione; vt prædixerat antea Dauid dicens: adiuuabit eam Deus manè diluculo. Pſalm. 45.

Fuiſſe autem præſeruationem illam Hebræorum huius figuram & typum apertè dixit ſponſus his verbis, in curribus Pharaonis aſsimilaui te amica mea. Si matris meæ (ait verbũ diuinũ) prærogatiuas ſcire optatis, in curribus Pharaonis eã depinxi, & præfiguraui. Quapropter meritò cæleſtem hanc reginam puram ab omni culpa fuiſſe fatemur. Verum quia de originali peccato egimus: quæro cùm parentes noſtri pecca-
36 uerunt, quodnam, obſecro, crimen commiſerunt? occiderunt nè aliquem, fures ne fuerunt, aut aggreſſores itinerum? non, ſed quia pomum tantummodò comederũt: ideò ſtatim tot pœnis à Dei iuſtitia ſunt tanta cum ſeueritate puniti. Adeò ſeuerus eſt Deus? ita nè peccatum odit, ita punit? ita profectò, & ideò fratres chariſsimi ſi vt Diuus Iacobus de lingua loquens dixit: paruus ignis magnam ſyluam incendit: paruum Adæ peccatum vniuerſæ humanæ naturæ detrimento fuit. Quonam modò nunc peccare audemus? quod ſi dicitis. Quid, paruum nè vocas Adę peccatum? paruum voco ſi alijs quàm plurimis, quæ vos quotidie committitis, comparetur. Peccati grauitas abſolutè conſiſtit in obiecti, & præcepti præſtantia, contra quod Cant. 1. D. Iacobi. 3.

committitur: ideò peccata cõtra præcepta primæ tabulæ ſunt 37
grauiora, quam contra præcepta ſecundæ tabulæ. Et peccatum, quod eſt contra præceptum legis naturæ, grauius eſt eo, quod ſit contra ſolam legẽ diuinam poſitiuam, quale fuit Adæ peccatum: ita vt grauius peccatũ ſit blaſphemia contra Deũ, odium contra proximum, quo plenus eſt mundus, quàm Adæ peccatum. Et ita Scotus ait: quod ſi Adam eo peccato damnatus fuiſſet minorem pro eo pœnam in inferno habuiſſet, quàm alij plurimi habituri ſunt ob alia peccata. Caueamus igitur diligentiſsimè nè Deum, qui peccatum ita odit, & punit noſtris irritemus peccatis. Eum continuis precibus rogemus: vt nos à diaboli inſidijs ſeruet, & cuſtodiat, & cûm Dauid dicamus: cuſtodi me vt pupillam oculi tui. Peto à te Domine, vt me cuſtodias, non vt caput tuum, quod ſpinis coronari permiſiſti, non vt manus tuas 38
& pedes, quos clauis confodiendos, non vt corpus tuum, quod crucifigendum tradidiſti; ſed vt pupillam oculi tui, vt matrem tuam ſanctiſsimam, quæ eſt oculi tui pupilla, cuſtodiſti, vt ſi te huc vſque offendi, ſaltem poſt hac caueam nè te vlla in re offendam gratia tua cuſtoditus, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius Amen.

Scotus in 2. d. 22.

Pſalm. 16.

DOMINICA. III. in Aduentu Domini.

CONCIO PRIMA.

Miſerunt Iudæi ab Hieroſolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem &c. Ioannis. 1.

Celebrat hoc tempore ſancta mater Eccleſia (vt præterita Dominica diximus) magni illius beneficij memoriam, cũ Deus è cælo in terrã delapſus homo voluit apparere: & ideò his diebus nobis Euangelia proponit in quibus Ieſum Chriſtum, verum eſſe Deum præclariſsima comprobant teſtimonia. In ſuperiori Dominica de ſeipſo Dominus teſtimoniũ dedit, & de diuo Baptiſta: hodiè de alio teſtimo-

stimonio agitur, quod Diuꝰ Ioãnes de seipso & de Christo Dei filio dedit. Nam postea quàm glorioſus Euangeliſta Ioãnes tres illas veritates ꝓpoſuiſſet adeò difficiles, vt vix eas mũdus deglutire potuerit: quarũ prima ſuit in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: ſecunda, dedit eis poteſtatẽ filios Dei fieri, ijs, qui credunt in nomine eius. Tertia verbum caro factum eſt & habitauit in nobis. Vt has veritates confirmaret, addidit ſtatim, Ioannes teſtimonium perhibet de ipſo. Et eaſdem ibi veritates alijs repetit verbis, quibus eas antea ſanctus Baptiſta protulerat: quaſi diceret: videbuntur vobis hæc, quę dixi creditu difficilia, at crediteveriſsima ea eſſe & indubitata. Quia alius cui vos fidẽ præſtatis, ea anteà dixit ſanctus ſcilicet, ille vir Ioannes, qui fuit miſſus à Deo, vt teſtimonium
3 perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Itaq; ſublimiora ſacri Euangelij myſteria ſanctus Euangeliſta confirmare voluit; quia ea glorioſus Baptiſta, prædicauerat. Tanta eius erat authoritas. Et ſtatim ait. hoc eſt teſtimonium Ioannis quando miſerunt Iudæi ab Hieroſolymis ſacerdotes & leuitas ad eũ. Tunc enim clarum hoc de eo teſtimonium dedit dicens, *Ipſe eſt qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt.* Diuus Auguſtinus B. Ambroſius Beatus Gregorius dicunt, ante me, hoc loco ſignificare, honoratior eſt me: mihi in honore & dignitate præſtat. Verũm duo hęc verba ante & poſt, cùm contraria ſint, & ideò eiuſdem generis, neceſſariò ſequitur debere fieri circa idem: & ita ſi vnum prius tempus ſignificat, alterum poſterius tempus ſignificabit: non rem diuerſam, vt eſt, poſt me factus eſt homo, &
4 me honoratior eſt. Quod ſi animaduertimus quonammodo Diuus Ioannes paulo poſt eadem verba retulerit dicens: hic eſt, de quo dixi, poſt me venit vir qui ante me factus eſt, veram hanc eſſe intelligentiam inueniemus, quia Chriſtus Redẽptor noſter in inſtanti ſuę cõceptionis fuit vir, ideſt, vſus eſt ratione, & omnem habuit ſapientiam quam ſemper erat habiturus, quę ſunt viri opera: & ita ſignificat quod ille, qui venit, & natus eſt poſt eum, factus fuit vir ante eum. Et ita hoc intelligit Magiſter ſentẽtiarũ & doctor ſeraphicꝰ D. Bonauẽtura, & hãc ob cauſam quia ſanctus hic vir hęc de Redemptore teſtimonia daturus erat, res fuit conuenientiſsima, vt eum antè quàm baptizarit, nõ viderit neque familiaritatem cum eo habuerit, vt ipſemet fate-

Ioan. 1.

Aug. tract. 4. ſuper. Ioã. & Ambroſ. lib. 3. de fide. ca 5 & Grego homi. 9. ſup. Euang.

Magi. ſent. in. 3 d. 13 ca. 1. & D. Bonau. lib. 3. & in. 2. ſent d. 3. at. 3. q. 1.

tur paulò inferius dicens,& ego neſciebam eum.Et credendum
eſt quod plurimũ Domini familiaritatẽ optabat,eũ ſẽper audire 5
ab eo,nũquã diſcedere,voluiſſet.Verũ quia præcipua cũ Deo cõ
uerſatio eſt,eiꝰ præceptis obtẽperare,& eã vocationẽ qua nos vo
cat ſequi,maluit D.Ioãnes cũ Deo cõuerſari,vt præcurſoris offi-
ciũ poſtulabat,quã vt deſideriũ ſuũ optabat quia qui muneris ſui
obligationẽ ob aliã rẽ,quæ perfectior ſibi videatur,relinquit, ſi
ita ſe Deũ quęrere putat,fallitur,ſe enim,nõ Deũ quęrit.Fallitur
ſi diuino ſpiritu,ſe moueri exiſtimat.Proprij enim amoris ſpiritꝰ
eſt,quã legis obligationi anteponit.Impoſsibile enim eſt Dei
ſpiritũ:cõtraq; iubet mouere, imo quò magis id,quod relinqui
mꝰ,vt q exigit obligatio fiat,delectat,eo maior eſt virtꝰ, & ma-
gis heroica:& ita verꝰ Dei ſeruꝰ diligẽtior eſſe debet & prõptior 6
ad ea quæ obediẽtia pręcipit pręſtanda,quãuis ſuæ ſint inclina-
tioni contraria,quã ad ea,quæ ipſemet optat.Septẽ cęli orbes ad
primi mobilis motũ vno dicẽdẽ motũ perficiũt,& quãdo pro
prio vnuſquiſq; motu mouetur cũ in illo velociſsimꝰ ſit,in ſuo
nimis tardus eſt, luna enim eſt omnium infima,quæ menſis
vnius ſpatio proprium conficit motum: ſol per annum: Mars
per duos annos,Iupiter perduodecim,cælum ſtellatum triginta
& ſex millibus annorum indiget,vt ſemel gyrum ſuum, & or-
bem ſemel conficiat:ita vt quo ſublimior orbis eſt,& à terra re
motior,eò tardior ſit in proprio motu, ita & Chriſtianus quo eſt
in perfectione ſublimior eo tardior in proprio ſuæ voluntatis
Luc.9. motu eſſe debet. Et hoc eſt quod dixit Dominus:ſiquis vult
Pſalm.10: venire poſt me abneget ſemetipſum.Et quia Dei præcepta cęte
ris omnibus rebus præferri debent,ideò Dauid eis perfectionis 7
Simach.& nomẽ impoſuit,dicẽs:quoniã,quæ perfeciſti deſtruxerunt.Vbi
litera Hebraica habet,quoniã fundamẽta diſsipata ſunt, vbi per
fundamẽta præcepta intelligũtur,& ita Simachus & Beatꝰ Hie
ronymus trãſtulerũt.quia leges diſsipatæ ſunt.Fundamenta vo
cantur,quia hoc præcipuum eſt in quo homines fundari debẽt,
ſed hoc eſt malũ,quod vt queritur eo loco Dauid,fundamẽta diſ
ſipata ſunt.Vt appetitibus ſuis homo obſequatur Dei præcepta
omittet:nec quod munꝰ ſuũ neceſſario requirit,pręſtabit.Quod
ſi reprehendendus eſt,qui vt cum Deo in cubiculi ſui angulo cõ
uerſetur,officij ſui obligationes prętermittit, quid de eo dice-
mus,qui eas prætermittit,vt ludat, venetur, deambulet,& alia

mala

8 mala faciat, siuè iudex sit, siuè prælatus. O magnũ malũ, & aliorum malorũ causa, quæ subditi, & inferiores ob superioris absentiã cõmittẽt. Dixit Deus Moysi; sumes duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Dño super vtrũque humerũ ad recordationem. Audiant hoc superiores quo modo portare debẽt oues suas super humeros. Et notandum est, quòd iubebat Dominus, nomina in lapidibus scribi, non atramento, sed stylo ferreo, vt superiores intelligant, nullam ob causam inferiorum suorum memoriam debere eos amittere. Et quia gestans in humeris nomina facilè ea obliuisci potuisset, ideò iubebat Deus, vt supra pectus quoq; gestaret, vt quocũq; in loco semper ea haberet ob oculos. Qui ita ea in corde gestaret inscripta officij sui & gubernatio- Exod. 28.
6 nis negocia; non ita facilè omitteret, vt suis appetitibus obsequatur. Hæc omnia dicimus occasione desumpta ex magno animi dolore, quem Diuũ Baptistã cepisse verisimile est, eò quod diuini Saluatoris familiaritate careret, & hoc æquo animo ferebat, eò quòd sic officium suũ postulare videbatur, vt testimonium, quod de Domino daturus erat, omni suspicione careret.

Ait igitur sanctũ Euãgeliũ; *Miserunt Iudæi ab Hierosolymis &c.* Nõ ignorabãt isti D. Ioannẽ non esse Christũ, & Redẽptorem mundo promissum. Nã cũ Herodes de Messia interrogasset, responderunt statim vt homines legisperiti, sic scriptum est per prophetam: & tu Bethlehem terra Iuda. Et quãuis scirent Messiam è tribu Iuda futurum esse; tamen Diuum Ioannem hi sacerdotes & Leuitæ interrogant, *Tu quis es?* Quia videbatur illis D. Matth. 2.
10 Ioannes suæ intentioni aptus esse ad regendũ populũ, eò quòd semper in deserto viueret, & vrbana negotia contemneret. Hic aiebant illi, in solitudine degens, quid in vrbe fiat minimè curabit liberos nos in vrbe facere sinet, quicquid libet [*O vala me Dios*] Quã odiosa est malis boni præsentia, omnis qui malè agit odit lucẽ, & non venit ad lucẽ, vt non arguãtur opera eius, dixit Dominus: De eo qui boni præsentiam & conuersationem amat, ait Ecclesiasticus pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. Videbitis pullos quosdam equorum indomitos, qui si eos domare vultis, & frænum & equitem saltibus recusant, & calcibus; quarè imponunt illis onus aliquod, & ita paulatim mansuefiunt, & equitis subijciuntur imperio; Ioan. 3. Eccle. 13. similia.

ita iusti conuersatio & communicatio est leuibus tãquam pon- 11
dus,& ideò illud deijcere à se sæpe conantur & à iusti prçsentia
quantum possunt recedunt: quod si cuiusuis iusti præsentia ma
lis odiosa est,quantò odiosior erit illius iusti præsentia,qui præ-
latus est & puniendi authoritatem habet?& ideò hi Diuũ Ioan-
nem prælatum sibi voluissent, existimantes eum semper inter
montes & syluas victurum esse:quòd si in vrbe vellet habitare,
si eum sibi eligerent prælatum hoc deinctum beneficio eorum
vitia simulaturum esse sperabant. Quæ vna est ex magnis Adæ
filiorum miserijs,eos tantum sibi præesse velle, quos eligunt;ita
enim fore existimant,vt omnia sibi facere liceat,neque eos præ
latus eius beneficij memor reprehẽdere audeat. De hoc queritur
Esai. 30. Deus per Esaiã dicens:væ filij desertores, vt faceretis consilium
& non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum: 12
vt adderetis peccatum super peccatum. Vbi in Hebræo loco il-
lius verbi ordiremini est verbum,nasach, id est,constituere.Vn-
de aliqui sic vertunt,væ filij desertores,vt ponerent,id est,cõsti-
tuerẽt super se principes non secundũ voluntatẽ meã.Itaque eli
gere prælatũ aut iudicem indignum,vocat Spiritus Sanctus or-
diri telam aduersus Deum, & hoc efficere homines, vt peccatũ
peccato addant,nè sit qui eis malæ vitę filum incidat. Et ibi vo
cat etiam Deus malum prælatum,erroris frænum,& eũ se euer-
surum minatur: quia cum frænum esse deberet ad frænandas
subditorum cupiditates,est frænũ erroris,id est,frænum errans:
Solet enim sacra scriptura genitiuum pro adiectiuo ponere. O
quã verè vocatur malus prælatus frænum errãs:qui cum subdi-
tos frænare deberet,liberos eos in omni vitiorum genere errare 13
finit impunè.Neq; solum eum tantũ nobis prælatum volumus,
quem ipsi eligimus,verũ neque Deum etiam vellemus,nisi eum
quem nos ipsi facimus:vt infælices isti,qui Deo debitum hono-
rem,tribuebant Diuo Ioanni. Res profectò est admiratione di
gna,quòd cũ soleret senatus Romanus(vt humanæ narrãt histo
riæ)cum prçclarum aliquod factũ de homine aliquo referretur
statim eum in deorũ numero adscribere, Christum Redempto
rem nostrum qui in Iudæa tot & post hominũ memoriã inau-
dita miracula faceret,in cæterorum saltem deorum numero nõ
retulerint. Causa autem quæ afferri solet ea est;quòd cùm delibe
rarent,an Deus esset publico decreto detlarandus,declarare no-

luisse,

14 luisse, eò quod se sine senatus authoritate Deum esse dixisset, & pro Deo in Iudæa haberetur. Itaque eũ tantũ Deum volebant, quem sibi propria authoritate eligerent. O nos infelices qui cũ Christiani simus in eodem errore aliquo modo versamur, neq; vero Deo obedire volumus, sed dijs, quos nobis ipsi facimus, hi pecuniam sibi Deũ faciunt, illi ventrem, alij honorem, alij volu ptatem, & tandem vt Diuus Augustinus ait, hoc quisq; Deum facit, quod supra Deũ diligit. O summa peruersitas hominem fide illuminatum viles creaturas plus amare, quàm Deũ immen sum & infinitum! O cælum, ò terra, ò creaturæ insensibiles ob tam horrendum scelus obstupescite, ò feras hominum mentes, ò pectora cæca, ò demẽtiam sanguineis etiam lachrymis deplorã- dam! vbi quæso sensus, vbi ratio, vbi iudicium, vbi consilium? D. August.

15 In Exodo iussit Deus, nõ habebis Deos alienos coram me: vbi in Hebræo habetur, nõ erunt, vel nõ sint tibi Dij alieni. Magnã vim habet, & emphasim verbum illud, tibi. Quasi dicat barbaras alias gentes in hunc errorem incidere magnum quidẽ est malum, sed non tanta admiratione dignum. At verò te populedilecte, qui totà me beneficia accepisti in eundem errorem induci, maius omnino malum esset. Quid de te Christiane dicam, qui Iesu Christi sanguine lotus es? qua nam ratione, hoc tibi persuadere potes? vbi nos legimus, alienos, in Hebræo est, posteros. Verè enim posteri Dei sunt, idest, post Deum verum, idest, creaturæ, addit coram me, quasi dicat: cogita me omnia videre, nihil me latere, nè minimum quidem cordis tui affectum, quo has creaturas amas, magnam me existimare iniuriam pecuniæ, aut 16 voluptatis causa te facere, quod mea causa non facis, & hoc me esse seueriss imè puniturum scias. Exod. 20.

Interrogant igitur Sacerdotes & Leuitæ à glorioso Baptista, *Tu quis es?* Malitiosi hominis interrogatio est, tu quis es? at interrogare, quis ego sum interrogatio est hominis Deum timentis. Malitiosi hominis est aliorum vitam & mores inquirere: alios non seipsum spectare: at vero qui Deũ timet ab alijs oculos auertit, & ad ipsum conuertit, & ita ait Ecclesiasticus. Qui timet Dominum conuertetur ad cor suum. Nam vt sanctus vir quidã nostri ordinis dixit. Quãuis homo mille annos viueret, nunquã tamen ea perficeret, quæ in seipso quisq; debet efficere. Qui domum habet optimam libenter domi cõtinetur, raro extra vagã- Eccl. 21. Simile.

tur, qua nihil foris est, quod ibi non habeat, qui verò malam ha- 17
bet domum, domus ipsa eum foras exire videtur compellere: ita peccator mala conscientia tanquam mala domo torquetur, & ita extra seipsum vagatur, vt aliena inquirat. At verò qui bonã habet conscientiam secũ ipse manet Dei conuersatione fruens, qui in creatura interius manet, quàm ipsamet in seipsa.

Existimans glorioſus Baptista, quòd interrogabant an esset Messias. *Confessus est & non negauit, & confessus est, quia non sum ego Christus.* Animaduertite humillimi viri responsum, & quibusnã verbis illud exaggerat sanctus Euangelista, toties hanc confessionem iterans: vt significaret quanta cum constantia honorem il-
B. Gregorius lum quem illi offerebant recusarit. Nam vt ait. B. Gregorius fortasse non est difficile gloriam nõ appetere, sed valde difficile est
Simile. non recipere cum offertur. Maior fuit hęc tentatio, quam Herodis carcer & vincula. Verũ quẽadmodum in bello milites cũ sagittam in aere vident minantem vulnus, sese demittunt, & ita supra caput volat sagitta, neq; eos vulnerat: ita sanctissimus hic vir demisit sese, & humiliauit, ne inanis glorię sagitta damnum illi inferret. Quare non modo quod illi offerebant non recepit, verũ etiam dixit, *Non sum dignus vt soluam eius corrigiam calceamenti*, qui verus Messias est. At non ita nos facimus, sed oblatum honorem libentissimè recipimus, & nõ oblatũ optamus, & quęrimus. Iniurias vero quamuis leuissimas quanta cũ impatientia recipimus. Lepus magna cum facilitate ad superiora ascẽdit, at nõ ita facile ad inferiora descendit, quia priores pedes breuiores ei
Simile. sunt, quàm posteriores. Hoc vitio nos etiam laboramus; animæ pedes affectus sunt, priores quidem cæli affectus, posteriores ve- 19
rò terreni: & cum cæli affectus breues habeamus terræ vero longiores, hinc fit, vt magna cum difficultate ad iniurias descendamus: ad honorem vero, ascẽdamus facillimè. Vnusquisque iam Deum sese in terra vult facere, & præcipue principes & potentes. Priscis temporibus in his terris, quas habitamus, colebant gẽtiles varios ac diuersos Deos: eorũ loco nunc nobiles, diuites & potentes mundi Deos sese faciunt, & tanquam verus Deus coli volunt. Verùm quinam sunt isti Dij? verus enim Deus nihil facit malum: hi verò nihil faciunt bonum. Deus nunquam mentitur, isti nunquam vera dicunt. Deus ignoscit multa, hi nihil ignoscunt. Deus pro omnibus, quæ facit laudari dignus est: isti

pro

20 pro omnibus quæ faciunt vituperatione digni sunt: isti vix semel in hebdomada verum Deum adorant, & ipsi decies in die adorari volunt, & qui eos alloquuntur genua flectere, quæ magna est impudentia & abominatio: Legitur apparuisse Angelũ Apoc. 19
Diuo Ioanni. Cecidi (inquit) ad pedes eius, vt adorarem eum, & dixit mihi: vide ne feceris, conseruus tuus sum. Noluit Angelus, vt eum homo flexis genibus alloqueretur, sed dixit, omnes Dei serui sumus, Deum adora: nunc verò prophanus homo, quia dives est & potens genibus flexis adorari vult. Cum esset Act. 10
Diuus Petrus tanto honore dignus, & Cornelius Dux Romanus procidens ad pedes eius adoraret eum, eleuauit illum dicens: Surge, & ego ipse homo sum, animaduertite sancti viri humilitatem, qui cùm ei honor ille deberetur eum tamen recusa-
21 bat. In Psalmis dicitur. Mirabiles elationes maris. Quia res vide Psalm. 92
tur admirabilis, quod tanta aquæ multitudo, & ita grauis, vt est maris aqua minimo quoque vento infletur, & attollatur: ita mirandum profecto est, hominem cùm è terra sit, quæ grauior est, quàm aqua inanis gloriæ aura ita extolli vt cælum ascendere velit, & tanquam Deus coli & adorari. Sed quàm facile maris fluctus euanescunt: ita humana gloria in nihilum facillimè redigetur, & ita dicitur. Hoc scio, quòd laus impiorum breuis sit, si Iob. 20
ascenderit vsque ad cælum superbia eius, & caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur, & qui eum viderant dicent, vbi est? velut somnium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna. O metaphoras elegantissimas! quibus humanæ gloriæ breuitas, & vanitas optimè explicatur. Quid somnio, & nocturna imaginatione velocius? Ita ò infœlices superbi
22 fœlicitatis vestræ pompa transibit. Magnum est diuinę gratię argumentũ, cùm se quis demittit, & humiliat, ne superbię sagittis vulneretur. Cûm Saul Dei erat amicus, (& talis vt de eo sacra scri 1. Reg. 9
ptura dicat. Non erat vir de filijs Israel melior illo) cum diceret illi Samuel, Deum elegisse illum ad populi sui regnum, respondit. Nunquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel, & cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu Beu-iamin? Quare ergo loquutus es mihi sermonem istum? Videtis nè, vt se viliorem facit, dum ait: non solum se esse de minima tribu, sed de minori familia minimæ tribus, cum tamen filius esset Cis, & nepos Iemini, Verùm quia Iemini

gene-

generis sui truncus fuit, & homo infimæ sortis, vt se magis humi 23
liaret vocauit se filium Iemini non filium Cis. Quia nimirum
Deus in eius anima erat: at postea cùm Samuel dixit illi: quia
1. Reg. 15. proiecisti sermonem Dñi, proiecit te Dñs. Respondit ipse, pec
caui, sed nunc honora me corã senioribus populi mei, & coram
Israel. Animaduertite, quantum à seipso differat. Cùm Deus
ipsum amabat, & honorabat, hominum honorem contẽnebat.
De eo enim dicitur: cùm Regem eum elegissent, ecce absconditus
1. Reg. 10. tus est domi. Cùm verò à Deo deiectus est, petit coram homini-
bus honorari. Honorem hominum quæris? signum est te à Deo
esse proiectum. O quam timenda res est persuadere nobis à Deo
nos amari: cùm tamen mundi auram tanta cum diligentia capte
1. Reg. 19. mus. Cùm dicerent Dauid generum eum futurum esse Regis,
quanta cum humilitate respondit. Quis ego sum, vt sim gener 24
Regis? Prudens illa Abigail cùm nuntiarent Dauid nuntij eius
1. Reg. 25. futuram vxorem, & dicerent, Dauid misit nos ad te vt accipiat
te sibi in vxorem, statim consurgens adorauit prona in terrã, &
ait. Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum Do
mini mei. Attendite mulieris humilitatem, vtinam fratres cha-
rissimi his excitati exemplis ad superbiam contemnendam, &
humilitatem amplectendam incitaremini.

Cùm audissent Sacerdotes & Leuitæ humile hoc Diui Ioan
nis responsum, qui Christum se non esse dicebat, neque Eliam,
dixerunt ei, *Quis es vt responsum demus ijs, qui miserunt nos?* Respon
dit vir sanctus, *Ego vox clamantis in deserto.* Quod respõsum fuit
etiam humilitate plenum. Duas de D. Ioanne prophetias in ve
teri testamento legimus, vtrasque in Euangelio relatas: vna est 25
al 4. 3! Malachiæ. Vbi dicitur in persona Dei. Ecce ego mitam Ange-
lum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Altera est
Isaiæ, vbi dicitur, Ego vox clamantis in deserto, dirigite viã Do
Isai. 40. mini, Quare cùm esset D. Ioannes angelus & vox, tanta fuit eius
humilitas, vt interrogatus quisnam esset, non nobiliori se nomi-
ne appellarit dicẽs. Ego Angelus, sed humiliori, ego vox. In quo
diuinum magistrũ Iesum Christum imitatus est, qui cùm verus
Dei filius esset, & sacratissimæ virginis Mariæ, vt tamen nos,
quam prædicabat verbis humilitatẽ, doceret exemplo, sæpe vo
cauit se filiũ hominis. Non ita hodie homines, qui cùm hono-
ris ita cupidi sint, semper nobiliorem & præstantiorem titulum

assumunt

26 assumunt. Verum attendite Dñi artificiũ, qui eô quòd D. Ioannes ignobiliorẽ titulum elegisset, se vocẽ appellãs: cùm Christus redemptor noster eũ laudare voluit nobiliori titulo honorauit dicens. Hic est de quo scriptũ est, Ecce ego mitto angelũ meum. Eligite vos fratres quod infimum est, & humile, & Deus quod sublime est, vt vos honoret, eliget. Ita etiã quia Christus redẽptor noster vocabat se filiũ hominis, pater æternus in Baptismo & transfiguratione dixit: Hic est filius meus dilectus: & alibi ait Dñs, iustis. Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite, serui inutiles sumus. Seruos eos se appellare vult, quibus tamen (inquit) non dicã vos seruos, sed amicos. Humiliate vos, nam quo humiliores vos Dominus videbit, eò magis exaltabit. Matt. 3. Luc. 17. Ioan. 15.

Ego vox clamantis. Ait vir sanctus. Modus est loquẽdi Hebræis
27 vsitatissimus, qui vt rem aliquam exaggerẽt, genitiuis vti solẽt: vt filius mortis, id est, morte dignissimus filius, huius sæculi, id est, nimis deditus rebus mundanis: ita vox clamantis, id est, vox maxime clamans. In quo docemur prædicatorẽ, cùm res postulat, clamare & vociferari debere tanquam rem agat magni momenti; voces edere debere affectu plenas: & hoc est mysterium illud, cur sancto Ezechieli iusserit Deus. Comede volumẽ istud & viscera tua complebuntur. Nã quod cæteris prædicare debebat, vt priùs ipse comederet, iussit & eo illius viscera cõplerentur: vt voces ex ipsis visceribus magna cũ vehementia prodire viderentur: & alibi dixit. Quasi tuba exalta vocẽ tuam. Organorum vox vento emittitur, qui flat super terram, at tubæ vox vento fit, & flatu ex visceribus extracto: & ideò prædicatorem
28 non organo, sed tubæ, Spiritus sanctus comparauit: quia eius voces & verba è visceribus magno cum feruore & spiritu exire debent. Et hanc ob causam sancti prophetę ab indocto vulgo, qui mysterium ignorabant stulti & dementes existimabantur: tãto cum affectu, & vehementia loquebantur & sacrati apostoli cum repleti Spiritu sancto prædicabant: Ebrij à multis appellabãtur. Musto pleni sunt isti, sed quod plus id confirmat est, quòd summus prædicator, & prædicatorũ omnium magister Iesus Christus redemptor noster: tanto cum spiritu, & efficacia prædicabat: vt suæ prædicationis initio dicat D. Marcus. Quòd admirabantur sui eum ita loqui audientes. Et cùm audissent sui, exierũt tenere eum, dicebant enim, quoniam in furorẽ versus est. Quod nam Ezechiel. 3. Isai. 39. Act. 2. Mar. 3.

nam exemplum admirabilius prædicatores expectant, vt sciãt 29
quonam feruore prędicare debeant? & non hoc tantũ sed & reprehẽdere seuere debẽt, & cũ D. Augustino dicere. Quia video, quòd vos nõ pudet publicos esse peccatores: ideò nec me pudet aspere vos reprehendere. Corrigite vestros mores, & meas ego reprehensiones corrigã. D. etiã Chrysostomus, frigidos quosdã prædicatores alloquens, qui virili animo reprehendere scandalũ putant, ait: quod vbi non est vehementia iræ, & reprehensionis seueritas nihil doctrina proficiet: neque vlla erit emendatio qui spiritualẽ animarũ vtilitatem non spectant, sed aurium oblectationem, & vulgi plausum: ita frigidè loquuntur, vt dicere videãtur, nihil faciatis eorũ, quæ prædicamus. Nõ erat huiusmodi D. Paulus, neque eius socij. Si quidẽ (inquit) habentes hãc administrationem iuxta quod misericordiam consequuti sumus, non 30
deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbũ Dei, sed in manifestatione veritatis: & paulò inferius ait: non enim nosmetipsos prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum. O cælestis doctrina! qua sanctus Apostolus docet patientiam, perseuerantiam, synceritatem & zelum, quo diuini verbi ministerium debet à prædicatoribus ministrari, & finem Dei scilicet, gloriam, & animarũ vtilitatem. Sed inter cætera notare vos maxime vellem verbum illud non adulterantes verbum Dei, ab adulterio desumpsit metaphoram Sanctus Apostolus, quia adulteri finis nõ est generatio, sed voluptas: ita prædicator, qui verba inutilia cõponit, & sine spiritu loquitur, neque reprehendere audet: non habet tanquã finem, spiritualem generationẽ, idest, animarũ conuersionẽ, 31
sed tanquam adulter voluptatem tantum sibi, & delectationem propositam habet in illo applausu & vanitate quod magnũ est Ecclesiæ sanctæ flagellũ. Nã in peccatorum nostrorũ pœnã tales Deus prędicatores permittit, qui causa sunt vt animæ in suis vitijs securè & quiete permaneãt. Quãobrem rogo vos patres prædicatores per Dei charitatem, vt ab inani eloquentia abstineatis, sed voces sitis valdè clamantes cum spiritu, & efficacia, vt vos proterui audientes, eorum aures timeant, & deterriti conuertantur ad Deum, vt suam illis gratiam largiatur qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

D. Augusti. serm. 47. ad fra. in ere.

D. Chrysost. homil. 11. in Matt.

2. Cor. 4.

In

In eadem Dominica Tertia In Aduentu Domini

CONCIO SECVNDA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioan. 1.

AGitur in hoc sacro Euangelio de singulari testimonio, quod glorioſus Baptista de Christo redẽptore nostro dedit quibusdam Iudæorum legatis, qui à
2 Hierusalẽ venerunt: vt interrogarent eũ. *Tu quis es?* In quo quanta sit virtutis vis declaratur, quia quamuis isti mali erant, ab ea tamen allecti eam honorare volunt, & quamuis in desertum Diuus Ioannes secessisset: inde tamen virtutis eius odor in Hierusalem manabat. Virtus enim occultari non potest, vbicunque sit, appareat, necesse est. Et hoc est, quod malorum animos vincit. Ideò aiebat Diuus Paulus, Ego sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum. 1. Cor. 9.
Hoc pugnare appellabat, corpus suum castigare, & pœnitentiam agere. Hac pugna superabat gentiles, & alibi ait. Epistola nostra vos estis, quæ scitur, & legitur ab omnibus: manifestati, quod epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta 2. Cor. 3.
non atramento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis,
3 sed in tabulis cordis. Sacra Iesu Christi lex in libris atramento scripta est: in cordibus vero iustorũ spiritu Dei viui, & multò magis malos attrahit, & inuitat in cordibus scripta, quàm in libris. Et ita Diuus Paulus perfectam iustorum vitam epistolã vocat, quæ attrahit ad sese omniũ oculos & animas. Hoc enim significat, scitur & legitur ab omnibus. Vtinam nunc ita viuere mus, vt Dei epistolæ & libri vocari possemus: & vita nostra malos ad virtutem alliceremus.

Et cõfessus est & nõ negauit. Null⁹ vnquã maritus, tãtopere in vxoris suę honore puro & incorrupto seruãdo studioſus fuit: vt sãcti oẽs in honore, qui Deo debetur. Ne. s. aliquid de eo detraheretur

Act.14. & ijs tribueretur. Cùm Lystres. D. Paulum & Barnabam ob mi 4
racula quæ faciebant, tanquam Deos adorare vellent: sancti vi-
ri conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamãtes. Viri quid
hæc facitis? & nos mortales sumus similes vobis homines annũ-
Exo.17. tiantes vobis ab his vanis conuerti ad Deum viuum. Quonam af
fectu Dei gloriam sanctus Moyses curabat? ait sacratus textus,
quòd pugnabat populus Israel contra Amalechitas Moyses au
tem & Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis: cumq;
leuaret manus Moyses vincebat Israel. Cumq; suis orationibus,
& bona, qua vsus est diligentia, victoriam à Deo consequutus es
set, ædificauit Moyses altare, & vocauit nomen eius Dominus
exaltatio mea, ideſt, meus honor & gloria, Deus est, cuius virtu
te vicimus. Nihil vir sanctus, neque propriæ virtuti, neque po-
puli viribus, sed omnia Deo adscribere voluit, ita & vos fratres 5
charissimi, cùm ieiunatis, oratis, diaboli tentationes superatis, di-
cite, Dominus exaltatio mea. Ad hanc rem etiam facit, quod ex
tat in Genesi, vbi benedicẽs patriarcha Noe filio suo Sem, dixit
Benedictus Dominus Deus Sem, at cur vir sancte dũ benedice
Gene.9. re vis Sem, benedicis Deo? quia nimirum omnis benedictio à
Deo est, & quia obedientia illa & virtus propter quam Sem ab
eo benedicendus erat, Deo potius quàm Sem referri debebat ac
cepta. Quia vt ait D. Iacobus. Omne datum optimum, & omne
Iacob.1. donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum.
Ita D. Baptista cùm videret gloriam sibi offerri, quæ soli Deo de
betur (quia solus ipse humanam carnem assumens redemptor
noster esse voluit,) ideò sæpius & pluribus verbis se non esse
Christum affirmauit. Et quamuis Dei honorem vsurpare grauis
simum sit peccatum: aliquos tamen inuenietis, qui quãuis Deos 6
se esse verbis non affirment, re tamen ipsa diuinum sibi honorẽ
Exc.18. vsurpant, & táquam Dij adorari volunt. Regi Tyri seueriſsimè
Deus minatus est, eo quòd (inquit) eleuatum est cor tuum, & di
xisti, Deus ego sum [*Valame la beatissima Trinidad.* Homo nè au
sus est dicere, Deus ego sum? non ait eo loco, ore hoc eum dixis-
se, sed quomodo dixerit statim declarat dicens. Dedisti cor tuũ
quasi cor Dei, ideſt, ita te gessisti, ac si esses Deꝰ. Dic, obsecro: nõ
ne Deus rerum omnium finis est, & ideò super omnia, amari de
bet, & ad eum dirigi omnia debent. Ita est profectò. Quod si tu
vltimũ te finem facis, te ipsum super omnia amas: tua causa fa-

cis

cis omnia: nonne Deum te facis? & quãuis Dei tibi nomen non
7 vſurpes, Dei officium vſurpas, & es Dei diuinitatis aggreſſor. O creatura rationalis pudeat te tãtæ abominationis, & cum D. Paulo dicas, ſoli Deo honor & gloria. 1. Timo. 1

Miſerunt Iudæi ab Hieroſolymis. Vt honorem, qui Deo debetur, creaturæ tribuerent. Nihil eſt magis in mundo vſitatum, quam hominum voluntates creaturis idololatrare. Hæc ſunt noſtrarũ voluntatum adulteria cultum Deo debitum creaturis præſtare, vitam illis, cogitationes, & deſideria omnia ſacrificare, & quãuis intellectu creditis, Deum pluſquam creaturas mereri, voluntate tamẽ plus creaturas amatis, & ita intellectus Chriſtianus eſt, voluntas autẽ idololatra. Et hoc eſt quod ait Diuus Paulus. Cõfitẽ Tit. 1.
8 tur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Pedem alterum in mari habent, alterum verò in terra: & ita neque nauigant, neque ambulant: ſed hinc in periculo verſantur, nẽ vndis obruantur, Nume. 16.
illinc nẽ terra abſorbeantur, vt Datan & Abiron. Quonam affectu Sanctus Elias Hebræis quibuſdam idololatris dixit, vſquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt Deus ſequimini eum, ſi autem Baal ſequimini illum. Idem & vobis dico, ſi Deum creditis ſummum eſſe bonũ, creaturas vero Deos non eſſe, neque eis amorem deberi & cultum, cur Deum veſtrum, & creatorem contemnitis, & creaturas ſequimini? Cur tantæ maieſtati tantam iniuriam facitis? O monſtrum horrendum, ô deteſtabilem nequitiam, ô execrandum facinus ſempiterno ſupplicio, ſempiterniſque ignibus meritô vindicandũ
9 in quem enim magis ignis ille deſæuiet, quam in diuinæ maieſtatis violatores & contemptores? quid magis contra communem humani ſenſus, & rationis iudicium certat, quàm viliſsimam creaturam nobiliſsimo conditori, & parenti anteferre? O quàm verè dici vobis poteſt, quod ſanctus Moyſes di- Deut. 32.
xit populo illi duro, & obſtinato. Generatio praua atque peruerſa, Hęccine reddis Domino populeſtulte & inſipiens? non nè ipſe eſt pater tuus, qui poſsidet te, & fecit & creauit te? quod perinde eſt ac ſi diceret: ſi adeô naturæ conſentaneum eſt, vt filij parentes diligant, & venerentur, à quibus exiſtendi principium & vitam acceperunt, quanto iuſtius erit, vt homo Deum, quem parẽtem agnoſcit multomaiori ardore diligat, & obſeruet, à quo ſolo animã accepit? Celebris doctorum ſententia eſt, vt ſi inſtã

te extremę neceſsitatis articulo,& vrgẽte fame vnus tantũ panis haberetur,& hinc pater,inde filius fame periclitarẽtur: patri potiùs quã filio eſſe ſubueniendũ,& vnici ac dilectiſsimi filij mortẽ ferendã,vt patris vitã tuearis. Quòd ſi tantus amor terreno patri debetur,quid parenti cæleſti qui non modò te totũ condidit, ſed modo etiam conditũ ſeruat:ſine quo neq; eſſe, neq; viuere, neq; ſpirare,neq; loco moueri poſſes? Hac ratione Daniel propheta Regis Aſsyriorũ impietatem exaggerauit, quòd illũ Dominũ ad iracundiã prouocaret,qui flatum ipſius haberet in manu ſua. Exaggerari etiam poteſt hæc abominatio,quia præter illud, quod Deo debes, & quod ille meretur, in eo ſolo vera ſatietas,vera quies,& voluptas inuenitur,in his ciſternis,quas tibi fodiſti,aquæ viuæ fontem deſerens,non inuenies aquã, quæ ſitim extinguat:ſed potius augeat. Probauit hoc Elias idololatris illis,qui verũ Deum negabant. Conuenerunt enim Elias & ſacerdotes Baal vt ſuũ ipſi Deũ vocarẽt,qui ignẽ immitteret,& Elias etiã promiſit ſe eſſe ſuũ Deum vocaturũ:& eum Deũ qui voces exaudiret,& ignẽ immitteret verũ Deũ eſſe crederent. Vocabãt prophetę ſuũ Baal,& ignẽ ab eo petebant,à mane vſq; ad meridiẽ,& nõ erat,qui eis reſpõderet. Illudebat eos Elias dicẽs:clamate voce maiori forſitan enim in diuerſorio eſt, aut in itinere,aut certe dormit. Ipſi verò maiori voce clamabãt, & cultris ſe,& lanceolis incidebant,donec perfunderẽtur ſanguine:nunquã tamẽ reſpondit Baal. Vocauit Elias Deum ſuũ & noſtrum dicẽs:Domine Deus Abraham,& Iſaac,& Iſrael oſtende hodie, quia tu es Deus Iſrael, & cecidit ſtatim ignis Dñi, & vorauit holocauſtũ. Quod cùm vidiſſet populus clamare cœpit, Dñs ipſe eſt Deus, Dñs ipſe eſt Deus. O quã irridendi ſunt idololatræ iſti, qui creaturas adorãt. Dicite ijs vt inuocent pecuniã, forte eorũ voces exaudiet. Petant ab ea,vt ſua deſideria ſatiet,& ignẽ ſuper holocauſtũ veſtium immittat,quo cura iſta & metus,in quo viuitis cõſumatur. Petat carnalis â ſuo Deo quicquid voluerit,& ſe amorum ſuorũ cauſa cultris incidant,& ſe mutuo vulnerent,occidant ſeſe vani & ambitioſi honoris cauſa:ſanguinẽ iracũdi vltionis cauſa effundãt:fruſtra clamabũt,fruſtra laborabũt. O miſeri Adæ filij cur creaturas inuocatis,vt veſtris appetitibus ſatisfaciãt,quę omnes ſimul nõ dicãt veſtris omnibus deſiderijs, ſed nè minori quidẽ ſatisfacere poſſunt. Quare nolite eas tanquã Deos adorare,ſed

Dani.5.

3.Reg.18.

10 11 12

13 ijs vt imini ad id tantũ cuius gratia Deus eas creauit. Quod ſi dici
tis cuius gratia creauit? Dauid ſignificauit dicẽs. Omnia ſubieci Pſal.8
ſti ſub pedibus eius, vbi ſignificare voluit, hominẽ rerum omniũ
dominum à Deo creatũ eſſe. Cur nõ dixit ſub manibus ei⁹, quô
dominiũ etiam ſignificatur? dico, vt ſignificaret res omnes, creaſ-
ſe Deum, vt tanquã ſcalæ eſſent, quibus ad eum aſcẽderemus, &
quia ſcalę ſub pedibus collocantur, ideò dixit. Omnia ſubieciſti
ſub pedibus eius, ideſt, res omnes creaſti Dñe, vt tanquam ſcalæ
eſſent per quas homo ad infinitæ bonitatis tuæ & omnipotẽtię
cognitionẽ aſcenderet: & ideo te ſingulari amore amaret. Vides
igitur homo quomodo creaturis vti debeas, & quam ob cauſam
creatæ ſint? Creauit Deus cælos, vt te conſeruarent; creauit terrã
vt cæli influẽtijs tantam herbarũ & florum varietatẽ produceret
14 tantã fructuum copiã pareret: hos quidẽ ad cibũ, illos verò ad vo
luptatẽ. Creauit homines ingenio & inclinatione diuerſos vt quiſ
q; ſibi quos vellet amicos ſibi cõformes eligeret. *Benedict⁹* ſit ta
lis De⁹, benedict⁹ ſit talis creator, qui tot nobis beneficia tãta cũ
liberalitate donauit. Quonã affectu aiebat Dauid: Delectaſti me Pſal.91
Dñe in factura tua. Vtere igitur frater creaturis, vt peregrinus &
hoſpes diuerſorio: vt nauta portu, vt paulũ, ſcilicet, recreati, iter
maiori cũ alacritate ſequãtur. Sint tãquã panis Eliæ, quo per qua 3.Reg.19.
draginta dies iter fecit, donec ad Dei mõtẽ Horeb perueniret,
Sint tãquã diuitię Iob, qui omniũ ſe patrẽ vocabat, ſint tãquam
Abrahæ fili⁹, vt ſi De⁹ poſtulauerit prõpti & parati ſitis ad ſacri
ficiũ. Verũ heu, heu quàm pauci ſunt, qui hoc præſtent, ſed in his
finẽ noſtrũ collocam⁹, quę magna peruerſitas eſt. Et ita quod ait
15 Dauid de malis: tranſierunt in affectum cordis, verti etiã ex He Pſal.72.
bræo poteſt, conſumpſerunt vitã ſuam ſeruiendo idolis ex cor-
de & vbi nos legimus, Proba me Dñe, & vide ſi via iniquitatis
in me eſt. Hebræa vox ſignificat etiã, ſi via idoli in me eſt. Et ita Pſal.138.
trãſtulit. B. Hiero. & vtraq; trãſlatio vera eſt & optima. Significa
re hoc voluit Spiritus ſanctus malorũ viam, eorũ viã eſſe qui ſua
idola adorant, & tot eſſe cordiũ noſtrorũ idola, quot ſunt res qui Hieronym.
bus voluntatem noſtram diuinę repugnantes occupamus.

Et confeſſus eſt & non negauit, & cõfeſſus eſt quia nõ ſum ego Chriſtus.
Videtur D. Ioãnes reſpõdere, vt ait Iſaias de quodã quod dicẽti Iſai.3
ſibi, Princeps noſter eſto, reſpõdebit, non ſum medicus, & in do
mo mea nõ eſt panis, neq; veſtimẽtũ, nolite cõſtituere me princi

pem populi. Ita hoc loco cum ait Diuus Ioannes, nõ sum Chri- 16
stus, idem est ac si diceret. Non sum medicus, solus enim Chri-
stus animarum pulsum sanctis aspirationibus tangere scit. So-
lus corda vulnerare cauterio timoris efficacis, & vehementis, so-
lus gratiæ medela curare, quę vim carnis superat, solus sacramẽ
torum fascias facere ad culparum vulnera alliganda. O admira-
bilis doctrina! recusat vir sanctus illud quod verè non est, esse
existimari. Tu verò infœlix peccator quod nones existimari cu
pis. Prudens, animosus, & fortis existimari vis: cùm stultus sis &
timidus: diues existimari optas, qui pauper es, & bonus qui ma-
lus es, videri tantum & existimari, non re vera esse studes. Ani-
maduerte etiam, vt Sanctus hic vir oblatam dignitatẽ recusat:
tu verò vt assequaris id quod tibi non offerunt, neq; fortasse cõ
uenit desudas. Semper iusti cæteris imperare, & munera recipe- 17
Iob. 26. re recusauerunt. Gigantes gemunt sub aquis ait Iob. Diuus Gre
gorius, Diuus Ambrosius, Diuus Augustinus, & alij huiusmodi sancti, qui in Ecclesia Dei præerant, hi erant Gigantes,
Apoc. 17. aquæ (ait Diuus Ioannes) sunt populi, aquæ multæ, populi mul
ti, & sancti illi quamuis Gigantes in virtute fortissimi, sub his
aquis, dignitatis & prelatiæ onere depressi gemebant: tu verò
Nanus, idiota & imperfectus dignitates accumulare vis, & cum
eas obtines gaudes? O magna stultitia tunc cum plorare debe-
Prouer. 17. Simile. res rides? Hoc illud est quod dicitur. Stultus homo plaudet mani
bus, cum spoponderit pro amico suo. Nonne stultus vobis vi-
deretur si quis exiliret gaudio, & plauderet manibus, & si ab eo
lætitiæ causam peteretis, responderet, lætus sum, quia decem
aureorum millia pro quodam spopondi, & tamen centum au- 18
reos non haberet, quos pro alio soluat. Huiusmodi stultitia est:
imò & maior illius, qui eo die quo prælatiam, & animarum
onus consequutus est: ita lætum se esse ostendit, vt seipsum præ
gaudio capere non posse videatur. Animæ suæ rationem non
habet, & alienæ rationem reddere spondet. Neque solum hæc
magna cum lætitia, & voluptate recipiunt, sed vt assequãtur,
Gene. 25. ita omnia perturbant, vt inde plurima mala in Ecclesia Dei con-
sequantur. Magno in periculo Rebecca versabatur, eò quod fi-
lij, quos gestabat in vtero, quis nã prior exire deberet, contẽde-
rẽt, & tandẽ prior egressus est Esau malus ille & hispidus, & sic
tũc primogenitură præripuit, hic cõtentiones istæ Christianorũ

quis-

19 quisnam in prælatia, aut in quacunque dignitate præferendus sit, Dei Ecclesiam perturbant, & maximis doloribus torquent: & accidit sæpè peccatorum nostrorum causa, vt deteriores vincant, & dignitates præcipiant, quia pilosi sunt sicut Esau, idest quia plus habent lanæ, plus pecuniæ, plus fauoris & gratiæ. Vetustissimũ hoc malum est in mundo, de quo ait Salomon. Est malum, quod Eccle. 10
vidi sub sole, vidi seruos in equis, & principes ambulantes super terram quasi seruos, idest vitiorum suorum seruos in dignitate positos: bonos vero & iustos qui sibi ipsis imperare sciunt pedestres, in angulo positos sine vllo honore & officio.

Cum Iudæorum legati glorioſum Baptistam tam humiliter de seipso sentire viderẽt dixerunt ei. *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta?* Videtis hic malorum conditio
20 nem, vt erant Pharisæi isti, qui cũm Diuo Ioanne egere se existimabant, humiles se esse ostendunt, & modestè dicunt, Tu quis es? dic nobis, quæsumus, veritatem, an sis Messias, nam te magna cũ pompa & honore ad vrbem adducemus. Sperabant enim fore, vt eos statim Canonicos, & Archidiaconos crearet: at statim ac eum non esse Messiam audiunt, & ab eo nihil se sperare posse intelligunt, iracundè & asperè dicunt: *Si tu non es Christus, &c.* qua nam authoritate baptizare audes? Eodẽ modo plurimi sunt qui cum à te aliquid sperant, conculcari se sinent: at cùm nulla est vtilitatis spes, statim te contemnunt: imo etiam si possunt, iniuria afficiunt, & ignominia. O quàm multi hodie dicere possumus, cur diuina administras sacramenta, si sufficientiam non habes? neque es Christus, eius sacratissimæ vitæ imitatione, neque Elias, cùm neque diuinæ legis, neque tuæ salutis, neque
21 proximorum tuorum zelum habeas: neque propheta, qui rem tam certam, & futuram, vt est inferni te ignibus esse, nisi te corrigis conflagraturum, præuidere nescis. Cur igitur hac vita: & his moribus diuina audes exercere ministeria? O te infœlicem! Timendum quiddam vobis dicam fratres charissimi, scueriſsimum nempe supplicium, quo Deus maledictis quibusdam sacerdotibus filijs Heli comminatur: de quibus dicitur, filij He- 1. Reg. 2
li filij Belial, idest, filij Diaboli, nescientes onus, neque officium sacerdotum ad populum. De ijs etiam eodem loco dicitur, quod dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. De his igitur ait Dominus vlterius. Idcir-

co iurauit domui Heli,quod non expietur iniquitas domus eius 22
1.Reg.3. victimis,& muneribus vsque in æternum. O stupendum Dei supplicium.O verba aspera & seuera, o patres Sacerdotes, audite iustam Dei sententiam,qua decreuit,vt nihil sacrificia proficerent ijs,qui contra sacrificia peccauerunt. Quemadmodum ijs,qui peccauerunt in Spiritum sanctum qui peccatorum remissionis author est:peccatorum venia indigni sunt,vt dixit Dominus. Ei qui in Spiritum sanctum blasphemauerit,nõ remitte
Luc.12 tur.Hoc supplicio puniri digni sunt mali Sacerdotes, vt quia diuina sacramenta in peccato administrant & ita contra illa peccant,ipsa sacramenta nihil illis prosint:& ea nunquam digne recipiant,sed in suis peccatis moriantur.De his & huiusmodi hominibus ait Dauid,Appone iniquitatem super iniquitatem eorum,non est hęc deprecatio:sed seueriſsimæ pœnę Prophetia,
Psal.68. qua puniuntur qui grauiſsimis his peccatis diuinam maiestatẽ 23 offendunt,vt nimirum diuino destituantur auxilio, vt à peccato in peccatum prolabantur.O Deus infinitæ maiestatis, illumina,quæso mentes nostras,ne in horrendum hoc supplicium incidamus.

Respondit eis Ioannes dicens,Ego baptizo in aqua,&c. Ego aqua
simile. lauo,vt mulieres lintea sordida & immunda aqua prius lauare solent, & præparare vt collari possint: tum sapone iterum lauant,& si quæ sunt maculæ delent:ita ait vir iste Sanctus,ipse dum baptizo aqua tantum lauo:& prępparo ad aliud lauacrum efficacius. Christus,Dei filius verè vos lauabit cum in ligno
Mala.3 crucis collabit filios Leui.Diuini sui amoris igne,& sanctiſsimæ suæ carnis cinere,lixiuiam faciet ad animarum maculas diluendas.O Christe, vere animarum baptizator laua nos obse- 24
cro Deus meus,quos tam sordidos,& immundos vides.Eia peccatores,eia carnales,homicidæ,vsurarij huc huc accurrite:vt vos acri sanguinis sui precioſsimi lixiuia, & molli misericordiæ suæ sapone lauet.Ipse lauit nos à peccatis nostris in sanguine
Apoc.1. suo ait Diuus Ioãnes.Et quemadmodum ipsum, & quotquot iusti fuerunt, lauit: ita & vos lauabit. Durat enim adhuc sanguinis sui sacratiſsimi virtus,& duratura est, quia infiniti valoris est.

Ego baptizo in aqua,medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis:ipse est,qui post me venturus est,qui ante me factus est: Hæc verba,

ante

25 ante me factus est, intelligi non possunt de Christo, vt Deus est. Nam vt ait Beatus Athanasius, vt Deus est, filius non est factus, neque creatus, sed genitus: non creatus quia quod creatur, nihil anteà fuisse intelligitur, vt mundus, qui è nihilo creatus est. Christus autem ab æterno fuit Deus, neque etiam fact⁹, quia facere præsupponit materiam, quę in Christo, vt Deus est, non inuenitur, quia est actus purus. Sed genitus est, quia generatio substantiæ communicationem præsupponit: & quia pater totum suum esse filio communicat, & filius per intellectum patris producitur, ideò dicitur genitus. Quod si ante factus dici non potest, quo ad diuinitatem, dici quo ad humanitatem videtur falsum, quia Diuus Ioannes sex menses antê quàm Christus conceptus est, vt declarauit Angelus sacratissimę virgini dicens: & hic mensis est sextus illi, quę vocatur 26 sterilis. Respondeo, ante me hoc loco significare citiùs, quàm ego, factus fuit homo, quia in instāti incarnationis fact⁹ fuit homo. Quemadmodum si quis duo vasa aurifici facienda daret, & vnum quidem breui perficeret, alterum verò longiori temporis spatio, dicemus enim ante fuit hoc factum, quia breuiori tempore factum est,

Athanasius in symbolo.

Luc. 1.

simile.

Ait præterea glorioſus Baptista, *Cuius ego non sum dignus, vt solutam eius corrigiam calciamenti.* O mira humilitas, quanti refert cęlestis cum Deo conuersatio, sanctæ meditationis & orationis exercitatio: vt quis veram assequatur humilitatem. Quia in his rebus Dei maiestas, & nostra infirmitas patefit, vnde humilitas nascitur ex oratione & contemplatione, quam in deserto age 27 bat Diuus Ioannes, tantam percepit humilitatem. Nobilis qui nunquam regis aulam vidit nullum se esse in vniuerso orbe nobiliorem, neque opulentiorem putat, atqui plurimum in aula versatus est, cum in ea tot principes, & nobiles viderit non tanti se æstimat: ita qui cum Deo conuersantur, & cælestis gloriæ vias contemplatione perambulant, & Angelorum & iustorum pulchritudinem contemplantur, statim seipsos contemnunt, & humiliant. Cùm si ijs comparentur nihil se esse cognoscant: & ita ait Iob. Nunc autem oculus meus videt te iccirco ipse me reprehendo, & ago pœnitētiam in fauilla & cinere. Quid clarius dici poterat ad hoc quod dicimus cōfirmandū? hæc humilitatis virtus tāti momēti est, vt dicat D. Paulus: Qui non habet spiritū

Simile.

Iob. 42.

Rom. 8.

Christi,hic non est eius,Vbi spiritum Christi humilitatem vo- 28
cat, quę singularis est eorum verborum declaratio . Spiritus
Christi,vocatur humilitas,quia eam redemptor noster maxime
Philip.2 amauit,& in ea se particulari quadam ratione exercuit. Quare
idem Diuus Paulus, eam nobis particulariter commendauit di
cens, hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu,qui
cum in forma Dei esset,non rapinam arbitratus est esse se æqua
lem Deo:sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens.
Notate obsecro, quòd humiliare se vocat Apostolus, sentire
idem quod Christus, Christi Iesu sensum & Spiritum habere.
Cùm igitur restanti momenti humilitas sit, & quia existimo
fratres his verbis eius amore vos esse incensos : ideò quędam
vobis præcepta tradam,vt eam facilius cõsequi possitis:quãuis
enim eius,vt cęterarum omnium virtutum Deus sit author pre 29
cipuus,non ideô tamen, vt eas assequamur, & assequuti con-
seruemus,inutile est humanum exercitium, quia propter hoc
vocantur virtutes acquisitæ,& non infusę,quãuis Deus eas etiã
infundere potest.Ex acquisitis vna est humilitas,quam Deo ad
iuuãte acquirimus:Ex quo infertur, quantopere decipiãtur illi
qui sine vllo labore,& industria se virtutes acquirere posse existi
mant.Nunquã obediens erit,nisi qui sępius voluãtatem suã alie-
næ subiecerit,nunquam castus nisi qui sæpius libidinis impe-
tus superauerit,nunquam temperatus,nisi qui sæpius gulæ triũ
phator extiterit.Virtutes sunt istę,quæ in anima exercitatione
nascũtur,& alũtur:in quo mœchanicis artibus similes sunt,quæ
sine vsu & habitu acquiri non possunt.Nemo enim aurifex, pi-
ctor,aut citharædus esse poterit,nisi qui diu se in his artibus exer
cuerit:ita nemo etiam humilitatem,& cæteras virtutes acquisi- 30
tas consequi poterit, nisi prius in earum exercitatione laboret.
Primum autem huius virtutis mediũ videtur esse ipsius amor &
desiderium:ita vt eundem in animo sentiamus affectum, quem
in seipsis experiri solẽt,qui amant.Intimo debet amari affectu
lachrymis& suspirijs peti,& nõ modo septem annis, sed &qua
Genes.26 tuor decim eius acquirẽdi gratia seruiri:vt Iacob,ob amatã suam
Rachel feciſſe sacra scriptura testatur,imo& toto vitæ tẽpore si
opus est.Ita Salomõ cũ secũ ipse decreuisset,ad regni sui guber
nationẽ necessariam sibi esse sapientiã:antequã eam a Deo obti
nuit eam prius adamauit,& plurimi, vt par est,estimauit:&ita ait

Optaui-

31 Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ: & præposui illã regnis & sedibus, super salutẽ & speciẽ dilexi illã. Post vehemens hoc desiderium, & singularem amorem, non solũ eam assequutus est: sed venerunt (inquit) mihi omnia bona pariter cum illa. Hac eadẽ diligentia vti tu debes frater: vt hanc virtutem assequaris, & vt te vincas & humilies. Sap. 7.
Fac præterea quod dixit Moyses populo Hebræo. Ne dicas in corde tuo, propter iustitiam meam introduxit me Dominus, vt terram hanc possiderem, Memento, & ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominum Deum tuũ. O singularẽ doctrinam, disce quonammodo te infelici rerum euentu gerere debeas, nè superbia intumescas. Cogita cõmissa peccata, & ita secundas res & prosperas nõ ob tua merita tibi euenire cognosces Deut. 9.
32 imò iudiciũ Dei esse timebis, ne te terrenis rebus remuneret, vt cælestes deneget. His rebus addẽda est cõtinua diuinæ maiestatis & potentiæ meditatio, à qua se ad tantam demisit humilitatem, vt humanam carnem assumeret? & sęuissimam crucis mortem subire voluerit. Durum profectò cor erit, quod si sacro sancta Dei mysteria frequenter tractet, inde humiliare sese non discat. Ideo obsecro vos fratres mei, vt horũ præceptorũ memores sitis, vt puro corde vos humiliãtes Deus exaltet hic gratia, & postea gloria ad quam nos perducat Iesus Marię filius. Amen.

In eadem Dominica Tertia in Aduentu Domini

1

CONCIO TERTIA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem. &c. Ioannes. 1

MOs est principũ, vt cũ nobilissimã aliquã fœminã vxorem ducere promiserunt, ei antequam spõsalia fiant, imaginem suã mittant, ex qua pulchritudinẽ suã cognoscere aliquomodo possit. Cũ igitur Deus filius humanę naturæ se iũgi promiserit, misit anteà

glorioſum Baptiſtã tanquã ſui imaginẽ, quæ eũ ita expreſsit: vt ipſummet principem eſſe non imaginem principis mundus exiſtimarit. Et ideô mittunt à Hieruſalem ad eum *Sacerdotes & Leuitas vt interrogarent eũ, tu quis es?* Bonum erit vt hic paululum commoremur, & notemus quod ad hoc vt humilis Baptiſta diceret, quis eſſet, neceſſarium fuit: vt anteà ab eo interrogarent: tu quis es? Nunc verò homines gloriæ & famæ, ita auidi ſunt, vt antequàm interroges, quinam ſint, ipſimet præueniant, & ſeſe de genere, de literis, de virtutibus iactent, & ipſimet ſuorũ operũ præcones ſint. Vt Phariſæus ille de quo dicitur, quod orans in templo aiebat: nõ ſum ſicut cæteri, ieiuno bis in Sabbatho, decimas do omnium, quę poſsideo. Et quia ſe de virtutibus iactauit, eius oratio talem habuit euẽtum, vt cõdemnatus in domum ſuam deſcenderit. Eſt diabolus adeò aſtutus, & ſagax, vt cum bona opera impedire non poteſt, inuidia motus ipſiſmet operibus nos lædere tẽtet, efficiens vt ex ijs inanem gloriam & delectationem percipiamus: & ea cum iactantia publicemus, vt alios contemnamus, quos in aliquo peccare videmus, & ijs nos meliores eſſe exiſtimemus. In hunc errorem Romanorum aliqui primitiuæ Eccleſiæ inciderant, quos ideò Diuus Paulus in ea, quam ad eos ſcripſit epiſtola, monuit dicens: ſi aliqui ex ramis fracti ſunt, tu autem cum oleaſter eſſes, inſertꝰ es in illis & ſocius radicis, & pinguedinis oliuę factus es: noli gloriari aduerſus ramos, quod ſi gloriaris non tu radicem portas: ſed radix te. Vbi monet glorioſus Apoſtolus Iudęorum & Gentilium exemplo vt Chriſtianorũ nullus quamuis ſe in virtute profeciſſe videat, glorietur aduerſus eos, quos in peccatis aut in infidelitate viderit. Cogita quis nam tu anteà eſſes, eras enim oleaſter: quôd ſi nunc aliquid es, à Deo omnia, accepiſti, & ideò ait: cum oleaſter eſſes, inſertus es, nõ te in Ieſu Chriſti ſocietatẽ inſeruiſti. ſed inſertus es. Cogita, vt Hebræi illi cũm à Deo tantopere amarentur, fracti tamen ſunt, & in infidelitatis errorẽ prolapſi ſunt. Eodẽ modo & frãgi tu ipſe poteris, & ex oliua fertiliſsima inqua nũc inſertus es quę eſt Ieſus Chriſtꝰ, cadere. Cogita magnũ illius beneficiũ, quo te in ſua gratia cõſeruat, tu ab hac radice virtutẽ accipis, illa autẽ nihil à te recipit. Noli autem ſapere, ſed time. Si enim Deus naturalibus ramis nõ pepercit, ne forte nec tibi parcat. Hebræos vocat naturales cęleſtis huius oli-

Luc. 18.

Rom. 11.

uę ra-

5 uæ ramos, Quia vt idem D. Paulus dixit de illis, Qui sunt Israeli- Rom. 9.
te, quorum adoptio est filiorum, & gloria & testamentum, &
legis latio; & obsequium, & promissa, quorũ patres, ex quibus
est Christus secundũ carnem, qui est super omnia Deus benedi
ctus in sęcula Amen. Si propter hęc omnia eos naturales ramos
appellat, & cũ huiusmodi essent, fracti tamen sunt, & ceciderũt:
cur igitur nõ timebis tu, quãuis à Deo te amari sentias? Ait prę
terea, vide ergo bonitatẽ, & seueritatẽ Dei, in eos, qui ceciderũt,
seueritatẽ, in te autem bonitatẽ Dei, si permanseris in bonitate;
alioquin & tu excideris. Docet hic sanctus Apostol⁹, quod vt
homo in virtute perseueret, continua cõsideratione eget, quod
semper Dei bonitatem & misericordiam habere debet ob ocu
los, qua cum ijs vti solet, qui perseuerant, & seueritate, qua vti-
6 tur cum ijs, qui ceciderunt. Bonitatem prius quam seueritа-
tem ponit; quia bonitas magis propria est Dei, quia vt ea vtatur,
merita nostra non expectat, seueritate autem vtitur propter
demerita. Et ita ait Esaias, Ambulate in lumine ignis vestri, & Esai. 50.
in flammis, quas succendistis, idest, pœnarum, quibus affli-
gimini, vestra demerita causa sunt. Ait autem, in te boni-
tatem Dei, scilicet, videbis si permanseris in bonitate, non
ait, si permanseris in fide, sed in bonitate, idest, in omnibus
operibus bonis. Quod nam clarius argumentum contra Hæ-
reses adduci potest? quòd si non permãseris, audi pœnam: alio-
quin (inquit) & tu excideris. Quę pœna intelligi potest, quod
amissa bonitate fides sæpe amittitur, & vniuersaliter intelligi po
test de separatione ęterna in alia vita, vt dixit Dominus oni- Matth. 7.
7 nis arbor, quę non facit fructum bonum, excidetur & in ignem
mittetur. Verba sunt ista Diui Pauli tantæ efficaciæ, vt si ea sem
per in memoria hærerent, magna nobis essent humilitatis cau-
sa, ne de virtutibus & bonis operibus gloriaremur. Per Esaiã ait Esai. 44.
Deus ego Dominus primus & nouissimus ego sum. Et cũ dicat Ephe. 5.
D. Paul⁹, imitatores Dei estote sicut filij charissimi, in hoc etiam
eũ aliquo modo possumus imitari, vt quisque primus in virtute
studeat esse & in propria opinione & ęstimatione, nouissimus.
Odiosa quidẽ res est diabolo, in virtutis exercitatione, priorẽ esse
odiosior tamẽ est esse humilitate nouissimũ. Et ideò qui prudẽ-
tes nõ sunt raro ad hãc virtutis perfectionẽ deueniũt; quia maxi
mis diabolus vtitur artificijs vt hoc impediat. Callidi & experti Similes
duces

duces cùm vrbem aliquam expugnare volunt, ex aliqua parte 8
eam aggrediuntur, & scalis illac ascendere simulant: vt defenso-
res eò accurrant, & cæteras vrbis partes defensoribus destitutas
deserant: tum qui in insidijs latent, desertam partem aggrediũtur,
& expugnant facillimè: ita & Sathanas, ira vos & luxuria tentat,
quòd si vos præparatos inuenit, & eiresistere videt, deserit sta-
tim callidus hanc partem, & aliam aggreditur inopinatam. Ten-
tat statim vos inani gloria, & superbia; vt si alia parte, castitate,
aut patientia vicistis, hic victoriæ ipsius iactantia vincamini, eius
D. Tho. 3. p. q. 3. art. 5 gloriam vobis ipsis adscribentes, quæ magna est iniustitia. D.
Thomas ait; tantò maius esse delictum, quantò maius est obie-
ctum cæteris paribus. Ex quo patet, magis peccare eum, qui
Deo honorem eripit, quàm qui homini pecuniam. At tu qui
tentationum, quas superasti, & bonorum operũ, quæ feci sti, glo 9
riam tibi tribuis: vide quàm graue peccatum committas, Deo au-
ferens, quod ei tanta iustitia debetur. Hoc quod Pharisæi à Diuo
Ioanne petierunt interrogantes, tu quis es? hoc ego ab vno quo-
que vestro fratres charissimi petere vellem. Tu quis es? sed ante-
quàm respondeatis notare vos volo, quòd quamuis fide certum
& indubitatum sit, hominem ad imaginem & similitudinem Dei
fuisse creatum: quia hoc sancta scriptura affirmat: hanc tamen ve
Gene. 1 ritatem hoc modo probare possumus. Quo enim modo imagi-
nem aliquam in cera impressam, cuius nam sigilli imago sit, co-
gnoscetis? ita nimirum si sigillum imagini superimponitis: si ni-
hil vacuum remanet, & in omnibus cũ ea quadrat eius sigilli ima-
ginem esse dicetis: eodem modo deprehenditur hominem Dei
esse imaginem, & à Deo tanquam sigillo esse impressam, quia ni- 10
hil omnino, præter Deum animæ vacua, & angulos implere po
Scotus in 4. dist. 14 test. Et licet dicat aliàs sicut dicit Scotus: quod nulla creatura natu
raliter animæ dignitatẽ cognoscere potest, neq; ipsamet seipsam,
quia Dei est imago (quo modo enim poteris cognoscere Ioan-
nem Petro similem esse, nisi Petrum cognoscis? ita cùm quisnam
Deus sit ignoremus, scire non possumus, quid nam anima sit, quę
eius est imago) attamen eius præstãtiæ cognitionem aliquam as-
sequi possumus, cùm videmus omnes creaturas minori eius desi-
derio satisfacere nulla ratione posse. Hunc cognoscendi modum
Cant. 1 docet sponsam sponsus dicens; si ignoras te ò pulcherrima inter
mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorum, &

pasce

11 pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Propria animæ domus & requies, Deus est, ad quã reuerti optabat Dauid, cùm aiebat, Conuertere anima mea in requiem tuam. Ouium greges sunt nostri sensus, hœdi eorum sunt appetitus, qui per huius mundi prata pascere solent; vbi pastores, qui sunt homines carnales sua tabernacula habent collocata. Ait igitur sponsus ad sponsam, visnè cognoscere quæ nam sis? egredere post vestigia gregum tuorum. Non iubet eam egredi, sed modus est loquendi quo & hodiè vti solemus: nam cùm quis nõ cognoscit bonum, quod domi vestræ habet, dicere soletis: egredere è domo mea, & tunc quod in ea bonum habes, cognosces. Nõ iubetis eum egredi, sed idem est, acsi diceretis: cũ egressus eris tunc præsens bonũ cognosces: hoc idem ait sponsus his verbis sponsæ. Cùm è do- 12 mo tua egressa eris, cũm à Deo tuo recedes; ab eius amore & gratia, & effrænatos tuos sensus sequeris eorum appetitus pascẽs per huius mundi pascua, vbi peccatores sua habent tabernacula: tunc videns paruam, quam in eis inuenies, delectationem, & plurimum molestiæ & doloris, quem secum praua & corrupta vita afferre solet: tunc animæ tuæ præstantiam cognosces, quæ nulla in re præterquam in Deo quiescere poterit. A te, igitur, quem Deus tanta cum excellentia creauit, interrogo, tu quis es? es nè fortè homo ad imaginem & similitudinẽ Dei creatus? si ratione vteris, & Deo assimilari studes, & vt anima ista adeô præstans & nobilis vili & infimæ carni imperet, merito hominẽ te esse respondere poteris; at nisi hoc habes, quãuis pulchritudinem habeas diuitias, & honores, bestia potius quam ho- 13 mo appellari debes. Magna profectò stultitia est, vt cum res omnes, quotquot sunt, ob suas proprietates laudemus, hominẽ tãtum ob res externas laudemus. Dicite obsecro, bonamnè appellabitis nauẽ, quia depicta egregiè est? minimè verò, sed quia ex optimo ligno est, & optimo artificio contexta, quia leuis est, & velis ventisque optimè paret. Ensem bonũ esse dicetis, quia auro est exornatus, & vaginam habet elegantem? minimè, sed quia optimè secat, & ferit. Regulam ligneam laudabis nè, quia pulchra est? minimè, sed quia recta: cur igitur hominẽ laudas, quia diues es, quia pollet gratia, quia fortunæ bonis affluit, quæ nihil ad hominis naturam faciũt: si tamen eum tanquã bestiã viuere vides, & hominis nomine indignum esse? quis igi-

Psam. 114.

Simile.

tur

tur es,si homo non es,neque vti ratione vis?num te seruum Dei 14
possumus appellare?minime,quia huius fundamentum est, ratione non affectu vti. Seruus diligens coram Domino suo stat paratus ad iussa, oculos in eius oculis defixos habet, vt si vultu aut capite,aut manu annuat prõptè exequatur; & ita ei addictus est,vt quicquid illi gratum esse nouit, diligẽtissime pręstet. Heu heu, vix vllus est,qui Deo ita seruiat. Videretur nè vobis bonus esse seruus,qui quãuis Dominus oculis, & manu annueret,tũ voce ipsa iuberet,hæc audiens & videns terga verteret,& eius iussa contẽneret?quis nam huiusmodi seruũ domi suæ ferre posset,neq; hanc iniuriã puniret?ò infelix & impudẽs peccator, Dei inspirationes & beneficia, prædicatorum voces quid aliud sunt,quã nutus & vocationes Dñi?tu verò omnia contẽnis?seruus igitur Dei nõ es,sed irrisor potius,& æternis dignus suppli- 15
cijs. At nõ ita D. Paulus,qui dicebat:testis est mihi Deus cui seruio in spiritu meo. Vbi græcè verbum,latreuo, quod latinè per
Rom. 1. verbũ seruio trãslatũ est. Quia vt ait B. Augustinus nullo vocabu
D. August. lo latino potest plenius explicari significatio latriæ,quã per verbũ seruio,quia latria significat seruitutem summam factam Deo cũ tremore vehementi,& sic seruiebat Deo B. Paulus. O quàm
Ezech. 5. pauci nunc ita Deo seruiunt; ita vt meritò de nobis dici posset, quod dixit Deus per Ezechielẽ de Hierusalẽ. Contempsit iudicia mea,vt plus esset impia quàm gentes, & præcepta mea vltra quam terræ,quæ in circuitu eius sunt. Impius (inquit) est populus meus plus quam gentiles,& idololatræ,qui lapides adorant, illi enim fidem dijs suis seruant,& ijs obediunt. Maurus si quid legi suæ repugnare scit, ab eo abstinet: Christianus verò mini 16
mè. Intuere(inquit Deus) infidelem & Arabem, qui Christianum esse docebũt. Et ita ait illis,& in illis nobis omnibus quia superastis gentes,quę in circuitu vestro sunt,& iuxta iudicia gẽtiũ nõ estis operati. Ideò faciã in te,quod non feci propter omnes abominationes tuas. O quanta confusio est, vt dicat nobis Deus,iuxta iudicia gentium nõ estis operati. Cur saltem legem naturæ non ita seruamus, vt suos ipsi ritus seruant. Quin etiam virtutibus moralibus sæpe nobis præstant. Itaque existimo peccatum tales vos fratres charissimi reddidisse, vt vix huic interrogationi respondere possitis,tu quis es? Quare idem de vobis di
Psalm. 143. ci posse videtur quod dixit Dauid,libera me Dñe de filijs alieno

norum

norum quorum os loquutum est vanitatem: & dextra eorum
17 dextera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ plantationes à
iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt simili-
tudo templi. Prõptuaria eorũ plena eructantia ex hoc in illud.
Attendite quod nomen imponat, filij alienorũ, gens sine nomi
ne, quę nè verbum quidem virtutis loqui scit, sed sexcentas va-
nitates & ineptias, quales sunt patres, tales sunt filij. Tanquàm
plantę nouellæ, quæ præter folia & ipsa amara nullũ afferũt fru-
ctum; ita mentiuntur, ita iurant & periurant, ita murmurant, ita
proximos suos infamant: vt eorum patres: Filiæ eorum compo-
sitæ. Quicquid possunt, furantur, vt filias suas ornent, & compo
nant: tanquam templi imagines. Pauperis Ecclesiæ sacrista, qui Simile.
vnam tantũ vestem habet ad ornandas imagines, eam omnibus
18 Ecclesiæ suæ imaginibus aptat: ita vt in festo Diuę Catherinæ,
ea veste eius imaginem ornet: in festo Diuæ Luciæ Diuæ Cathe
rinæ vestis detrahenda sit, vt Diuæ Luciæ imago cõponatur. Et
ita in omnibus anni festiuitatibus. Vnde tritũ est illud sermone
prouerbium [*Descomponer a vn santo por componer a otro*] Hic mũ
dus est tanquam sacrista pauper, vix vni vestiri & componi
possunt, nisi alij denudentur. Infœlix homo, qui filias suas
componere vult, tanquam templi imagines; difficulter id præ-
stare poterit, nisi proximos suos spoliet iniquis contractibus.
Vt daret Sanson triginta vestes, quibusdam qui eas sibi proble- Iud. 14.
matis solutione meruerant, percussit triginta viros, quorum abla
tas vestes dedit ijs, qui problema soluerant. Hoc est horum tyrã
norum munus, qui nomine carẽt, occidere & spoliare proximos
19 suos: vt filias suas componant. Occidere eos dico, quia ijs alimen
tum, quo viuebant, auferunt, & ita remanent promptuaria eo-
rum plena eructantia ex hoc in illud. Ex hoc magna eorum ava
ritia patet: arcas enim plenas habent, & promptuaria noua,
quotidie efficiunt, vt nouis rebus impleant. Nam si quæ plena
iam sunt, pauperibus darent, nihil opus esset, noua efficere.
Moneo igitur vos, vt caueatis, nè vobis contingat, quod dixit
Dominus contigisse auaro cuidam diuiti, qui cogitabat intra
se dicens. Quid faciam, quod non habeo, quô congregem fru- Luc. 12.
ctus meos? & dixit, hoc faciam, destruã horrea mea, & maiora fa
ciam, & illuc cõgregabo omnia, quæ nata sunt mihi: nõ recorda-
batur infœlix hospitalia esse, carceres, viduas, orphanos, vbi

quod

quod illi supererat cõseruare optimè poterat. Nõ habeo (inquit) 20
quo congregẽ fructus meos. Mẽtiris scelestè, mẽtiris: nam nihil
opus est horrea tua maiora efficere. Ob hanc crudelitatẽ & auari-
tiam cùm hæc secum ipse cogitaret, Dei vocem audiuit dicen-
tem, stulte hac nocte animã tuã repetũt à te, quæ autẽ parasti
cuius erunt? O Deus incõmutabilis quã multis istud accidit ho
die, quib⁹ in maioris sue auaritiæ pelago vulgo, Golfo, mors in
teruenit repentina, quorũ animas diaboli repetũt, quæ autẽ lu
crati sunt, hîc remanẽt, neque vlla in re illis prodesse possunt.
Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordiæ Dei nostri,
vt recordemini pauperum domos horrea esse & promptuaria,
vbi quæ vobis supersunt, seruanda sunt. Imò etiam ex ijs, quæ
vobis necessaria sunt, non quæ supersunt tantum ijs dare debere
tis. Et ita de vobis dici non poterit promptuaria eorum plena, & 21
eructantia ex hoc in illud.

Cũ respondisset. D. Ioãnes se non esse Christũ, neq; prophe-
tam, vt veteri testamenti prophetæ, qui venturum esse Messiam
prædicebant ipse verò digito indicauit. Neque Heliam esse
quamuis spiritum, & virtutem haberet Heliæ, dixerunt illi.
*Quis es, vt responsum demus ijs, qui miserunt nos? quid dicis de teipso? ait
ille, ego vox clamantis in deserto.* Vox clamantis, idest, valde cla-
mans, vox efficax. Vox per omnes partes est vox, ita Diuus Ioã
nes totus erat vox, eius cib⁹, eius vestitus, eius austeritas, ei⁹ pau
pertas? tota eius vita erat vox, omnia clamabant, omnia sanctí-
tatem & virtutem prędicabant. Vtinam daret *Ecclesiæ* sue
Deus plurimos prædicatores Diuo Ioanni similes. Petite hoc
ab eo fratres, vt prędicatores det, qui voces sint clamantes & ef- 22
ficaces: vt vita plusquàm verbis prędicent, quamuis plurimi
cùm sese emendare nolunt prędicatores frigidos vellent, non
efficaces, qui eorum aures verbis mulcerent, potiùs quàm cor-
da vulnerarent. Dicebant Hebræi ad Moysem: Loquere tu no-
bis: non loquatur nobis Dominus ne forte moriamur. Cum eos
angelus Dei nuntius cum fulgure & tonitruo alloqueretur, eum
deterriti audire nolebant, sed Moysem, qui blandius loquebá-
tur, ita hodie gens maximè perdita ait; nè nobis prædicent
angeli, qui nos minis deterreant, qui tonent, fulgurent, &
metum incutiant: prædicent nobis homines, qui vt homines
loquantur, ornatè compositè & tepidè. Hoc illud est tem-

Exod. 20.

pus,

23 pus, de quo Diuus Paulus dixit: Erit tempus cûm ſanam doctri-
nam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi ma- 2. Tim. 4
giſtros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertẽt,
ad fabulas autem conuertentur. O peſsimum ſignum! audite
quid de his dicat Dauid: Omnem eſcam abominata eſt anima Pſalm. 106
eorum & appropinquauerunt vſque ad portas mortis. Per hoc
verbum, omnem eſcam, Dei verbum ſignificatur, quod eſca eſt
perfecta. Phraſis enim eſt ſacræ ſcripturę, hoc nomen, omne
pro perfecto accipere. Ita illud Pauli intelligitur. Vt in me oſten 1. Tim. 1.
deret Chriſtus Ieſus omnem patientiam, ideſt, perfectam patien-
tiã, & quoties in ſuis epiſtolis ait: in omni patientia intelligi de
bet in perfecta patientia. Et illud Sapientię. Panem de cęlo prę- Sapien. 16
ſtitiſti illis omne delectamentum in ſe habentem, & omnis ſapo
24 ris ſuauitatem, omne delectamentum, ideſt, perfectum. Ita hic
omnem eſcam, ideſt, perfectam eſcam, & cûm Dei verbum eſca
ſit tam perfecta, & animis tantę vtilitatis, eam abominari eſt
mortis, & ęternę condemnationis portis propinquum eſſe. Qua
re fratres nè exiſtimetis ideô vos Dei verbum non abominari,
quia prophana quorundã prędicatorũ eloquentia delectamini,
quę non Ieſum Chriſtum, ſed ſe ipſos prędicant. Nam niſi per
fectam hanc eſcam abominaremini, eos libenter audiretis, qui
Dei verbum prędicant cum ſpiritu, efficacia, & ſimplicitate vt
decet.

Vox clamantis, ſignificat etiam conquerentis Dei vocem eſſe.
Cûm vir aliquis generoſus patiens & potens conqueritur: ſignũ Simile.
eſt querelam ſuam eſſe iuſtam, & cùm potens ſit, & vlciſci ſe poſ-
25 ſet, & tamẽ conqueritur, ſignũ eſt, ideò queri nè vlciſcatur: ſed vt
querelis medeatur rei, de qua queritur. De Deo ait Dauid, Deus Pſalm. 7
iuſtus, fortis & patiens. Quarè cum patientię ſit, & fortitudinis
infinitę: & tamen de nobis conqueritur: ſignum eſt iuſtam eſſe
querelã, & nè ſuas vlciſcatur iniurias, ſed vt nos eius querelas au
dientes mores noſtros emendemus, & finem imponamus iniu-
rijs. Ibat Saul cum ſuo exercitu quęrens Dauid, vt eum interfice 1. Reg. 24
ret: & ſpeluncam quandam ingreſſus eſt, vt purgaret ventrem, in
qua latebat Dauid, quem cùm non videret Saul, ſerui Dauid eũ
hortabantur, vt ſe ſe vlciſceretur, & inimicum ſuum occideret:
noluit Dauid occidere ſed chlamydis orã clam abſcidit. Cum ve
rò egreſſus eſſet ê ſpelunca Saul, clamauit Dauid poſt tergũ eius

dicens: quare audis verba hominum loquentium, Dauid quærit 26
malum aduersum te? iam vides quod te occidere potuissem: & ta-
men chlamydis tantum partem abscidi. Sed verum est prouer-
bium, ab impijs egredietur impietas, qualis quisque est talia præ-
1. Reg. 26. stat. Audiens Saul querelas Dauid, leuauit vocē suam, & fleuit:
& culpam suam agnoscens ei reconciliatur. Nō multos post dies
fœderis oblitus Saul (vt vlteriùs legitur) magno rursus cū exer-
citu Dauid persequitur: & cùm instaret iam nox castrametatus
est, & dormire cœpit. Aduenit eò Dauid secretò & cum ad vltio-
nem incitaretur, vlcisci se noluit: sed hastam ad caput eius defi-
xam, & aquæ sciphum abstulit, cùmq; abijsset de monte clama-
re cœpit, & queri de Saul iterum se eum occidere potuisse signi-
ficans. Quibus vocibus excitatus Saul iterum amicitiam pollici
tus est dicens: peccaui, nequaquam vltra tibi malefaciā, eò quòd 27
pretiosa fuerit anima mea in oculis tuis hodiè, sed secunda pro-
missa seruauit vt prima. Nonne igitur vobis videtur fratres quòd
meritò Dauid de perfido Saul querebatur? non nè magna vobis
eius ingratitudo videtur? At maior vestra ingratitudo sine dubio
est, & æquius de vobis Deus queri posse scitote. Cogita infœlix
peccator tuis peccatis Deū te, quantū in te est, persequi, & occi-
dere velle. In malitiæ tuę spelunca abscōderis, & putas, eò quòd
tu Deum non videas, ideò te à Deo non videri: sed falleris, quia
omnia videt Deus, qui tecum semper plusquam tu ipse tecum
adest. Eius iustitia & omnipotentia eum ad iram, & vltionem
prouocant: vt te in peccatorum tuorum spelunca occidat. At
Deus vestis tantum oram abscindere vult: vt te deterreat, aliquid
tibi ex bonis temporalibus aufert, filium tibi eripit, permittit, vt 28
aliquod tibi infortunium succedat: mox clamat, & queritur per
suos prædicatores dicens, vide homo, quòd quemadmodum di-
uitias tibi, aut filium: ita & vitam tibi auferre poteram. Vide
quid tibi accidisset, si te in eo statu mori permisissem, vide quot
te beneficijs afficio. Tu verò me iniurijs, quia qualisquisque est
talia præstat. Quoties frater has querelas audiuisti? quoties re-
mordet conscientia, & ploras in corde tuo statuens post hac nū
quam Deum te esse offensurum? Sed statim promissi oblitus ad
iniurias redis & rursus cęlestem hunc Dauid persequeris, & dum
in tuis flagitijs, & sceleribus sopitus iaces, aduenit Deus, & har
stam aufert, quæ est fortitudo corporis & salus, cui tanquam

hastæ

haſtæ omnia tua peccata nituntur. Aufert aquæ vas, vxorẽ tibi occidens: quæ vaſis tibi inſtar erat, vt voluptatum humanarum aquas potares. Vita te priuare poſſet: ſed adhuc te patiẽter expectat. Iterum clamat & te ex illo infœlici ſomno excitat. Tu iterum ploras, iterum pœnitẽtiam polliceris: ſed vix pollicitus es, cum iterum obliuiſceris. O feras hominum mentes! O pectora cæca! Vbi iudicium, vbi conſilium, vbi ſaltem naturalis periculorũ timor, qui tanto acrior eſt quanto periculum imminẽs grauius & certius eſt? quid autẽ certius quã quod catholica fides prædicat? quid grauius quam id, in quo de ſempiternis gehennę ſupplicijs (quæ omnia huius vitæ ſupplicia vincunt) ſententia deferenda eſt? quis igitur nos ita de mente deduxit? quis ita ſenſus noſtros obſtupefecit, vt iſta, nec videamus, nec timeamus? O pater luminum illumina nos ob tuam clementiam in tantis cæcitatis erroribus, ne diuinæ tuæ maieſtati, non ſolum querelæ, ſed vltionis cauſam præbeamus. Videtis igitur quanta cum cauſa dicat D. Ioannes, ego vox clamantis? Vox Dei ſum, qui clamat & queritur. Idem etiam Euangelici prædicatores dicere poſſunt, & quoniam Dei querelæ cum adeo potens ille ſit, ideo ſunt, vt vos deterreant, & ad pœnitentiam prouocent, efficite obſecro ne inutiles vobis ſint, & ita ſuam hic vobis gratiam dabit: qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica Tertia In Aduentu Domini.

CONCIO QVARTA.

Miſerunt Iudæi ab Hieroſolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, &c. Ioan. 1.

QVIA homines in ſuis actionibus inconſiderati ſunt, neque ſua deſideria diligenter examinant: ideo fit vt ſæpe decipiantur, & virtutem eſſe exiſtimẽt id quod vere nõ eſt. Qua propter maxime eſt

Prouer.18: huiusmodi temeritas reprehendenda in re tanti momenti, vt est 2
animæ salus, aut condemnatio. Et ideo dicitur, iustus prior est
accusator sui, venit amicus eius, & inuestigabit eum. Hoc est
iustus, cum res aliqua magni momenti facienda offertur, pri-
mum se ipsum accusat, ignorantiam suam agnoscens, & ita
eius determinationem prudenti amico relinquit eius consilium
suo anteponens. Si Pharisei sacros diuinæ scripturæ libros con
suluissent, neque in re tanti momenti præcipites, & inconside-
rati fuissent, intellexissēt profecto nihil opus fuisse, cur Sacer-
dotes, & Leuitas mitterent ad Ioannem, qui ab eo peterent,
an esset Messias. Cum apertissime in sacris scripturis, ex qua
tribu futurus erat, & vbi nasciturus, prædictum esset. Sed quam
uis in hoc eorum temeritas, & imprudentia patefiat, declaratur
etiam, quantæ potentiæ sit virtus. Et ante quam hoc explicem 3
explicabo verba illa obscurissima Diui Pauli. Nam quia in
1. Corin. 1. Dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam Deum:
placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere creden-
tes. Cum Dei cognitio sit bonorum omnium principium, vo-
luit Deus, vt per admirabilia creationis opera, in quibus infini-
ta eius sapientia tantopere elucet, deuenirent homines ad eius
magnitudinis infinitæ cognitionem. Sed quia homines propria
malitia cæci Deum ex mundi creatione, & conseruatione non
cognouerunt: ideo voluisse eum (ait Apostolus) vt ex rebus
quas mundus stultitiam putat (vt est cæli & terræ Dominum
esse pauperem, vitæ & mortis Dominum condemnari, flagella
ri & crucifigi) eum cognoscerent. Et ita subdit Apostolus. 4
Quoniam & Iudæi signa petunt, & Græci sapientiam quærūt
nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem
scandalum, gentibus autem stultitiam. Christum crucifixum
prædicare, Iudæis scandalum erat, & Græcis stultitia. Quia vide
batur illis quod cum prædicaretur res tam admirabilis, vt est
Deum hominem fieri, aliæ saltem qualitates Dei maiestati con-
uenire deberent: vt homo esset potentissimus, cui mundus vni
uersus obtemperaret: Diues & liberalis, vt Deum esse decet: Nos
autem (ait Diuus Paulus) non prædicamus nisi Christū, (qui
verus Deus est, & verus homo) & hunc crucifixū, quia in hac
humilitate maiora & Deo digniora latēt, quam in ea pompa &
superbia quam Iudæorum incredulitas & gentilium curiositas

petit, &

petit,& verè quandoquidẽ decreuerat Deus humanã carnẽ assũ-
mere nihil plus ei cõueniebat,quã paupertas,quã vos ita cõtẽni
tis.Res enim fuisset à Deo maxime aliena & eo indigna in hũc
mũdũ venire Iulij Cęsaris in apparatu,Alexãdria in Imperio &
diuitijs ęmulũ hoc est,*(fuera cosa indigna de Dios venir a la tierra a*
competir en el aparato con Iulio Cesar y en las riquezas y mũdo cõ Ale
xandro) Et ita hæc omnia & cætera,quæ carnales homines Deũ
hominẽ factũ habiturũ esse sperabãt omnia sub alteri⁹ hominis
qui De⁹ nõ esset iurisdictione & dominio esse potuissẽt. At Chri
st⁹ R. noster inijs tãtũ rebus debebat excellere: quas nemo,prçter
illũ habere poterat. Vt est mũdũ veritatis vi acquirere,& homi
nes sublimis ingenij humilitatis admiratione sibi subijcere: om
nia quç mũd⁹ amat cõtẽnere,& quæ cõtẽnit amare,ita vt mai⁹ in
eo aliquid,& diuinius latere videretur. Quare ex rebus magnis
6 eas tantum sibi elegit,quæ Deo tantũ conuenire poterant: vt
mortuos resuscitare,mari imperare & ventis, & huiusmodi alia
Ex cęteris verò rebus occasionẽ tãtũ accepit,vt virtutis valorem
ostẽderet,& diuinũ spiritũ,qui in eo erat. Et hæ fuerũt pauperẽ
esse,cõtẽni & crucifixi,quibus in reb⁹,plus quisnã esset, ostẽdit
quam coronis & imperijs ostẽdisset,quod ex hoc Euãgelio pro
bari potest,quãdoquidẽ videmus omnes mũdi imperatores, &
potẽtes principũ tantũ,præstãtissimorũ & fortiũ ducũ nomẽ
obtinuisse,D. verò Ioãnes camelı pelle vestitus,herbarũ radices
pascẽs,tyranni potẽtiç subiect⁹: sine vllis miraculis tãtã Hebrçis
peperit admirationẽ,vt Deũ esse posse,& Messiã in lege promis
sũ existimarint, & hanc ob causam ab eo interrogasse,*tu quis es.*

Quod autẽ hoc voluerint illi verbis suis dicere patet ex eo
7 quod respõdit dicẽs,*Non sum ego Christus*, esset enim Diui Ioãnis
humilitate indignũ respõdere Deũ se non esse nisi hoc ab eo pe
tere voluissent. Quod si tantam vim habuit glorioſi Baptistçvir
tus,quã habuisse credim⁹ Christi R. nostri virtutẽ,quç erat sine
vlla cõparatione maior? Videtis igitur vt ex opinione,quam D.
Ioannes sua virtute consequutus est infertur,quanti momenti
fuerit vt quo homines in Dei humanati cognitionem deuenirẽt
humilitatẽ & paupertatẽ,quã elegit,eligeret, & in ea mirabilia,
quæ operatus est, operaretur. Sed occurrit hoc loco quæ-
stio. Cur Phariscei qui homines erãt mali & perditi, hominẽ
tam seuerum & sanctum,rectum,pauperem,& eorum moribus

Lucæ.3

omnino contrarium, qui eos genimina viperarũ tãta cũ libertate vocabat, volebant tamen vt Messiã & prælatũ recipere. Respõdeo: sæpè accidere, vt in hominibus vitiosis vitiũ aliquod maius sit vitij minoris frænũ, plusquàm Dei timor, neq; aliud quicquã. Nã cùm vitiorũ actus sint inter se sæpè cõtrarij, qui plus in animo potest, vincit, & frenat alios. Est aliquis luxuriæ deditus quem neq; prædicatorum voces, neque inferni timor ab hoc vitio deterrere potest: quòd si ambitiosus esse incipiat, aut auarꝰ in famiæ metus, aut amor pecuniæ efficit, vt in opere saltẽ castus sit, si desideriũ nõ omninò euellit. Ita nouorũ deorũ desideriũ effecit, vt aurũ omne & gemmas ad idolũ conflãdũ libenter præberent Hebrei licet auari essent. Tanta erat Pharisæorũ superbia, tantũ erat publicæ existimationis desideriũ: vt plus in ijs potuerit opinionis acquirendæ spes, quàm Diui Ioãnis seueritatis & integritatis timor. Et ita quia sanctos à populo haberi se existimabant, si talem sibi Messiam eligerent, legatos ad eum miserunt. Cùm dux Ioab mitteret, qui regi Dauid nuntiarent 8

Exod.32.

2.Reg.11.

infortunium, quod in vrbis cuiusdam Ammonitarum obsidione contigerat: vbi cum vrbis mœnibus propiùs accederent plurimos milites interfecerant. Cum que regis irã, & reprehensionẽ timeret (eò quòd ex Abimelech Gedeonis filij morte belli pericula metuere non didicisset, quem mulier ex turre lapidis ictu

Iudic.9

occiderat. Cùm mœnibus audacius accedere voluisset) monuit nuntiũ dicens: si videris irasci Regem dices. Etiam seruus tuus Vrias Hethæus occũbuit. Paruit nuntius, & cùm Vriæ mortẽ Dauid audiuit, tantum in eo potuit innocentis viri morte desiderium suum expletum esse, vt iram placarit, quã nec verba plurima neque excusationes placare fortasse potuerãt. Vt intelligatis quonammodo maior affectus minorem sæpe frænare soleat. 9

Et confessus est & non negauit: & confessus est: quia non sum ego Christus. Non videtur magna in Diuo Ioanne virtus fuisse, hos indebitæ sibi gloriæ titulos recusasse. Quod si sancti hoc in eo plurimum laudant, hoc faciunt propter hominum consuetudinem, qui plus de opinione & existimatione, quam de rei veritate gloriantur: & boni existimari malunt, quam esse. Ex quo infertur, quàm infimum vitium sit superbia, quandoquidem in mendacio, & in eo, quod vere non est, fundatur. Hinc etiam infertur, nullum verum esse honorem præ- 10

ter eum

11 ter eum, qui in Dei ſeruis eſt: quorum honor in opinione fundatur, quam Deus de illis habet, qui falli nulla ratione poteſt. Hic tantum honoris nomine dignus eſt, & ita Dauid poſtquam de certa cognitione, quam Deus de hominibus habet loquutus eſſet, dicens: Imperfectum meũ viderunt oculi tui. Hinc infert: nimis honorati ſunt amici tui Deus, & ita ait D. Paulus, quòd nullus peccator verum honorem habet, vt declarauit quidã verba illa: omnes peccauerunt, & egent gloria Dei, ideſt, omnes deſtituti ſunt vera gloria, quæ in iudicio Dei conſiſtit. Quemadmodum in ſacra ſcriptura montes Dei vocantur, qui in gratia Dei ſublimes ſunt & excelſi: ita gloria Dei vocatur vera gloria. Hæc fratres gloria eſt, quam omnes optare, & ambire debemus. Hanc vt aſſequamur, mors ipſa ſi opus, eſt ſubeunda: humana enim quæ falſa eſt, & inanis, nobis eſt inutilis, imò ea carere

12 vtile.

Pſal. 118.

Roman. 3.

Cùm reſpondiſſet Diuus Ioannes ſe eum non eſſe, quem ipſi cogitabant, dixerunt illi. *Quis es, vt reſponſum demus ijs, qui miſerunt nos? ego vox clamantis in deſerto, id eſt*, vox Dei ſum, qui clamat, & queritur. Cùm Deus creauit mundum, quia nihil diuinæ eius voluntati repugnabat: non ait Sancta ſcriptura eum clamaſſe, ſed loquutum eſſe. Dixit Deus, fiat lux, & facta eſt lux. Fiat firmamentum, congregentur aquæ, quæ ſub cælo ſunt, &c. Et factũ eſt ita. Et ita notat Beatus Auguſtinus, ſuper illud, Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas, quòd per aquas ibi nebuloſa illa obſcuritas intelligenda eſt, & illud, quod Philoſophi materiam primam appellant, quæ eſt maſſa, ex qua cætera omnia formata ſunt, antequam proprijs formis diſtinguerentur, & aquas appellat, quia vt artifex nullã in aqua

13 repugnantiam inuenit: ſed quamcunque figuram facilè recipit: nam ſi rotundam & globoſam eam facere vult in rotundo vaſe eã ponit, & ſtatim illa ſine vlla repugnantia orbicularem figuram recipit. Si triangularem, aut quadrangularem, nullã codẽ modo repugnantiam inuenit: ita Deus cùm ſpecificum & indiuiduum eſſe rebus omnibus daret, nullam in ijs repugnantiam inueniebat. Illud autem, Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas ait D. Auguſtinus ſignificare quôd erat tanquã auis, quæ ouis incubat, vitam ijs tribuens: Ita ſpiritus Dñi infinitæ ſuæ potentiæ calore rebus omnibus diſtinctũ & ſpecificum eſſe dabat,

Genes. 1.

Auguſt.

D. Aug. lib. 1. ſup. Gen. c. 18.

esse dabat: & id omne sine clamore faciebat, quia omnia Diuine 14
Genes.3. eius voluntati obtẽperabant. At postquàm peccauit homo neque Dei præcepto paruit, ait textus quod audiuit Adam vocẽ Domini deambulantis in paradiso. Iam clamabat Deus, & de Adę inobedientia conquerebatur. Neq; solũ his vocibus cõqueri se de homine significabat: verum etiam hominẽ propter peccatũ procul eo abesse. Nam tunc clamare solemus, cùm quis longiùs distat. Et ita ait Dauid: longè à peccatoribus salus. Vera au
Psal.118. tem salus Deus est. Quòd si petitis quomodo cùm sit Deus infinitæ potentiæ, creatura tã vilis eũ à se possit eijcere: ita vt Deus longè esse à peccatoribus dicatur? Respondet Scotus. Quod hoc
Scot. in 2. dist. 37. fit non formaliter, neq; effectiuè sed demeritoriè per peccatum mortale. Nulla est vis quæ Deũ effectiuè possit eijcere, sed demeritoriè. Quod fit, vt dici solet, non verbis dicam tibi, vt abeas, sed operibus. Cùm esset Iacob in domo Laban, & abire ex ea decre- 15
Gene.31. uisset, Liæ & Rachel vxoribus suis discessionis causam affert. Video faciẽ patris vestri, quòd non sit erga me sicut heri & nudius tertius. Quidnam refert sancte patriarcha Laban amabilem tibi & lætam, vt anteà solebat, faciẽ nõ ostendere? quia ex facie cor
Eccle.13. conijcitur. Vt Eccles. significat dicens, Cor hominis immutat faciem eius. Faciẽ auertere, mutatum esse cor significat, ideò discedere volo. O Deus ineffabilis! meritò discedere à peccatore potes, qui faciẽ adeò tristem, cor adeò peruersum diuinæ tuæ maiestati ostendit. Mũdi creaturis lętam ostẽdit faciẽ, quia eas amat, tuis verò rebus tristẽ, quia eas non amat. Ieiunio, sermoni, Eleemosynæ, orationi, & omnibus virtutis operibus tristem faciem
Eccle.10. peccator ostendit, quia te Dñe, non amat. Hoc significat, quod ait Ecclesiastes. Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sini 16
stra illius. Certũ est, quod vterq; quo ad naturalẽ dispositionem cor in sinistra habet. Sed hoc ait, quia cor est operũ auctor, manus autem dextera est, quæ recta operatur, sinistra verò mala & imperfecta, si sinistra scribis, aut suis, aut cædis aliquid, imperfectũ opus efficies. Ideò ait, quod sapiẽs habet cor in dextra: quia cor habet ad bona opera inclinatũ, stultus verò qui est pecator in sinistra, quia cor habet inclinatũ ad malum. Et ideò in rebus quæ ad Dei seruitiũ pertinent, malã & tristem faciẽ ostendit. Et ideò discedit ab eo Deus. Et vt intelligas. O miser peccator, quã ta cum causa Deus discedat: vide quid agas cũ mortaliter pec-

cas nunc

cas nunc in lege gratiæ. Vt affirmat D. Paulus dicēs. Irritā quis
17 faciēs legem Moysi sine vlla miseratione duobus vel tribus testi Hebr. 10.
bus moritur: quātò magis putatis deteriora mereri supplicia, qui
filiū Dei conculcauerit, & sanguinē testamēti pollutū duxerit:
in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ cōtumeliā fecerit? Exag
gerat eo loco sanctus Apostolus peccata, quæ in lege gratiæ fiūt:
quia post initū fœdus cōmissa sunt. Refert autē tria peccatoris
scelera, quæ admirationē pariūt & timorē. Primū cōculcat Dei
filiū. Cogita, quæso, infœlix homo, quod si peccatū aliquod cō
missurus es, illud nihil aliud esse quam sancti alicuius ōs concul
care: vtinā hoc considerares, ita nāq; à peccādo deterrereris: quan
tò magis scies hoc esse nō sanctū aliquē, sed ipsummet Christum
Iesum, R. tuū cōculcare. Quomodo igitur tantā maiestatē tantæ
iniuriā audes afficere? Ait secundò, quod polluit sanguinē testa
18 menti. Si cùm peccare vis, diceret tibi diabolus: efficiā, vt quod
optas præstare non possis, nisi anteà calicē in missæ sacrificio
consecratū stercore & sordibus imples. Quis nā tam audax & te
merarius peccare hac cōditione vellet? Tertio ait, quod spiritui-
sancto cōtumelia fit. Cōsidera hic, quod si cū peccare vis ipse-
met rex te vocaret dicēs: velle te filiū suū & regni hęredē facere,
esses tu adeò impudēs & insanus, vt eū cōtēneres, neq; audire vel
les, vt desiderio tuo satisfaceres: quidnā tua hæc mereret impudē
tia: multo ergo peius est spiritū sanctū hac contumelia afficere.
Hęc omnia quę hic ait D. Paulus nō potestis dicere à me esse ex
cogitata, sed spiritus sancti esse, necessario fatēdū est. Ita sentit
Deus huiusmodi temeritates, vt de ijs cū cælo & terra per Isaiam Esai. 1.
conqueratur dicēs. Audite cæli, auribus percipe terra, filios enu-
triui, & exaltaui, ipsi autē spreuerunt me. Cū creaturis queritur
19 sensu carentibus, non cū rationalibus significans rem huiusmo-
di esse, vt à cælo ipso & terra quę sēsu carēt sentiri debeat. Exag- Eccles. 12.
geratur etiam hoc verbis illis Ecclesiastici, altissimus odio habet
peccatores. Si vas aliquod haberetis ex auro, malo & fœtido li- Simile.
quore plenū: ideò nè vas ejiceretis: minimè profectò, sed potius
lauari illud iuberetis & seruari: ita Deus peccatū odit, vt quāuis
anima vas sit preciosissimum, cùm spiritualis sit, nihilominus tā
men quia peccatum in se continet, eā quoq; odit Deus, & vtrū
quæ dejcit in infernum, & hoc est, odio habet peccatores. Non
enim satis illi fuit dicere, odio habet peccatum. Et hoc demeritū

illud est, cuius causa dicebamus Deū ab anima discedere, & abire longius, ita vt clamare necesse sit. 20

Ego vox clamantis in deserto. Hæc vox cæteris omnibus vocibus præstitit, quia nunquā rauca facta est. Admirabilis vox fuit Matth. 16. Diuus Petrus cùm dixit, tu es Christus, filius Dei viui. Sed passionis tēpore aduemēte, ita timoris frigore raucus deuenit, vt verbū Diuinū cōfiteri ausus nō sit. Hæc verò vox mori potius maluit, quā clara vox esse desinere, & veritatē constātissimè profiteri. Sed quodāmodo rauca fieri poterat ea vox, quæ tā suaues gratiarū, & donorū spiritus sancti nectares hoc est, *humedores*, in matris vtero acceperat? Vox clamantis in deserto gloriosus hic vir vocatur, quia in deserto prædicabat, & eō omnes, vt eū audirēt, cōueniebāt. Nūc etiā prædicatores appellari possumus voces clamātes in deserto; quia nihil plus ferè proficimus, quā si in de- 21
serto prædicaremus. Nā quamuis in vrbibus prædicemus, & hominibus impleantur ecclesiæ; idē tamen est ac prædicare in deserto. Plures enim veniūt, vt videant, quomodo prædicetur: quā
Simile. vt id, quod prædicatur efficiāt. Videbitis aliquos ociosos, qui ex silice ferro ignē excutiūt, non vt ignē accendant: sed vt videant quomodo euolent scintillæ, & eas salientes contēplentur; percutiunt silicē, & vix scintilla exiluit, cùm clamāt, en vt hęc scintilla volauit. Percutiūt iterū, & aiunt: plus ista volauit. Sed quāuis plures iterent ictus nunquā tamen ignē accendent: quia escam non admouent silici. Nā si admouerent, ignem statim conciperet. Auditorum intellectus est tanquam silex, prædicatores verò sunt tanquam ferrum hoc est, eslauon, vos igitur auditores huc conuenitis, vt prædicatores vos suis vocibus, & aures & ani- 22
mos feriant, non vt charitatis ignis accendatur, sed vt videatis, quæ nam scintillæ plus euolēt. Quisnā in verbis ornatior sit, quis in rebus plus eruditus, quis in gestu venustior? quis in pronuntiatione clarior & decentior: & ita dicitis, plus volat hic quàm ille, melior est hic prædicator quàm ille. Et nunquā diuini amoris ignem accenditis, quia non applicatis escam, quæ est voluntas, vt ignem concipiat. Nam si vt intellectus, quod prædicator docet, apprehendit: statim voluntas tanquam esca amplecteretur, & amaret, vt exequeretur, magnus in animis vestris ignis excitaretur. Neque ita frigidi hinc discederetis, vt discediti: quia cum tantum finem habuistis, vt videretis, quonammodo prædicator

23 dicator diceret, & repræsentaret: ac si prædicatores histriones
essent, & comœdiarum repręsentatores. O scelus horribile ô inui
riã, quæ Dei verbo fit vt ait propheta Ezechiel, & tu fili homi-
nis, filij populi tui veniũt, & audiũt sermones tuos, & nõ faciũt Ezec. 33.
eos, quia in canticũ oris sui vertunt illos, & auaritiã suã sequitur
cor eorũ: & est eis quasi carmen musicũ, quod suaui dulcique so
no capitur. Accidit sæpe vt dum in lectulo noctu iaces, canant Simile.
alij in via; surgis & è fenestra musicam magna cũ delectatione,
audis qua absoluta ad lectulũ statim redis & somnũ. Idẽ omnino
cõtigit pluribus qui huc cõueniũt, vt Dei verbũ audiãt, & liben
ter quidẽ audiũt, sed sermone absoluto ad lectulũ, id est ad pecca
tũ in quo iacebãt, reuertũtur. Ante sermonẽ carnales sũt, post ser
monẽ carnales anteà auari, & postea auari, antea iracũdi, postea
iracundi. Et vtinã non discedatis interdum predicatores irriden
tes: vt Israelitæ suos irridebãt prophetas, qui eorũ tẽporum præ
24 dicatores erant. Hoc deplorabat sanctus Esaias dicens: Et erit Isai. 28.
eis verbum Domini, manda remanda, manda remanda, expe-
cta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi.
Solebant prophetæ Dei præcepta sic prædicare, iubet Deus, nẽ
adoretis idola, nẽ furemini, ne occidatis, &c. Recordamini aliam
esse vitam, mortem instare & rerum omniũ rationem reddituros vos esse exactissimam. Hæc audientes non modò non se cor
rigebant, sed discedebant è templo secum ipsi reperẽtes id, quod
prophetæ dixerant, eos irridendi gratia sibi inuicẽ dicentes, vi-
des nè quãm importuni sint nostri isti prædicatores dum dicũt:
Deus hoc iubet, Deus illud iubet, manda remãda, expecta. Nã
25 altera est vita vbi etiã est bonorum præmiũ vel malorum pœ-
na. Expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi, hoc est cito
hęc vita finietur & illa succedet. Quid nostra refert? percussi-
mus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum: neque
mortẽ neque iudiciũ, neq; infernũ timemus cũ his omnibus foe
dus iniuimus. Mandet Deus, & remandet, nos enim viuemus,
vt libet. Propter hoc audite verbum Domini viri illusores: Ego
ponam in pondere iudiciam, & iustitiam in mensura: & de
lebitur fœdus vestrum cum morte, & pactum vestrũ cum infer
no non stabit, flagellum inundans cùm transierit: eritis enim
in conculcationem. [*O vala me, la beatissima Trinidad.*] Vt idẽ
prorsus nostris quoque temporibus accidit. Clamamus hinc
quotidie

quotidie, abstinete à periurio, à ludo, à murmuratione, recordamini Dei præcepta hæc esse, recordamini aduentare mortem, quam seueriſsimum Dei iudicium consequitur, Quidnam his rebus respondetis viri illusores? profectò postquam hęc audiuistis: ita securè & absq; vllo timore viuitis, vt cum morte & inferno pacti esse videamini. Quid igitur expectatis fratres tanta conscientiæ libertate? discite obsecro, discite timere, & aliquã ex cæleſti doctrina vtilitatem percipite. Disponite animos vestros, & præparate, vt illa in ijs operari possit. D. Paulus ait: quã ſpecioſi pedes Euangelizantium, ideſt, O quam bona desideria prædicatores Euangelici habent, vt ſudant, & laborant pro animarum remedio, ſed nõ omnes obediunt Euangelio, quia non ſe diſponunt. Ad imaginem depingendam nõ ſufficit pennicillos bonos esse, colores bonos & pictorem egregium, niſi tabula anteà optimè complanata eſt, æquata & leuigata, ita nõ ſatis eſt prædicatorem bona habere desideria, ſanctam & integram doctrinam, ſi corda leuigata non ſunt, ſed dura, aſpera, & rudia: ita vt verbum Dei imprimi in illis non poſsit.

Roma. 10. 26

Simile. 27

Si tu non es Chriſtus, quare baptizas? Reſpondit Ioannes dicens, ego baptizo in aqua, medius autem veſtrum ſtetit quem vos neſcitis. Ille animam lauat: ego præparo, vt ſit ad ſanctum baptiſmum recipiendum diſpoſita. Vt quis ſuere diſcat, & manum leuem faciat & velocem, prius acũ ei dant ſine filo, vt ea pãnũ qua maxima poteſt velocitate multoties perforet: vt paulatim man⁹ habituetur, at qui eum à lõgè ſpectãt ſuere exiſtimãt: cùm tamen nihil efficiat, quia deficit filum, quo panni extremitates coniũgi debent, huiuſmodi erat Diui Ioanis baptiſmus, quod nihil aliud erat quàm veri Ieſu Chriſti baptiſmi exercitatio, quod perfecte animas à peccatorum ſordibus purgare debebat, & eas gratia & charitate tanquã filo cum Deo coniungere. Diui Ioannis baptiſmus non coniungebat eas cum Deo, quãuis exterius baptizare videbatur: vt ipſemet Saluator. Itaque ait Diuus Ioannes cum eo, qui poſt me veturus eſt comparari nulla ratione poſſum, qui in medio veſtrum eſt, ille ſol eſt, ego verò Lucifer qui ſolis luce adueniente euaneſcit. Ille iudex eſt, viuos & mortuos iudicaturus eſt ego verò præco ſum qui ei vt vos moneam præcurro. Ille eſt ſanctiſsimum Sacramentum, animarum paſtus & refectio: ego verò ſum tanquam campanula, quæ præ-

Simile. 28

cedit

29 cedit, vt omnes se prosternant, & eum venerentur. Ille est horologium qui mortalium vitas ordinat, & mensurat: ego vero manus sum, qui eum indicaui dicens: ecce Agnus Dei. Ille vinum est, qui corda amore inebriat: ego vero ramus sum, & signum qui cæteros moneo, vt ad eum accurrant. Ioan. 1.

Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Cum Diuus Ioannes hoc dixit, nondum Christus se reuelauerat mundo miraculorum operatione: & ideo mirum non est, si eum quamuis in medio eorum staret, nondum tamen cognoscebant. Nunc vero cum iam se manifestarit, & in medio nostrũ stet in sanctissimo scilicet, altaris Sacramento, vbi eũ merito venerari debemus: ità tamen viuere ac si eum nesciremus, hoc maximè accusandũ est. Et præterea cum Deus vt Deus est, in medio nostrum stet interius, quam quisque nostrum in se ipso stet, & tamen vt audea-
30 mus in eius oculis ea facere, quæ coram hominibus infimæ conditionis facere puderet: hæc magna omnino impudentia est. Quænam mulier adeo impudens inuenietur vt in mariti sui conspectu committere audeat adulterium? quis nam latro adeo scelestus, vt coram iudice furari audeat? quomodo igitur, ó infœlix homo coram altissima hac maiestate peccare audes? Considerate hæc obsecro, fratres, & cogitate Deum in medio vestrum stare; hac enim consideratione proficiebat in virtute Dauid, qui ait, seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo. Mandata & testimonia sunt Dei præcepta & consilia, quæ Dei voluntatem testantur. Habens te (ait Dauid) Deus meus præsentem. Quomodo rem quæ voluntati tuæ repugnet, cogitare, nedum præstare au-
31 deam? quia meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Psalm. 118.

O beatos illos, qui hoc vere de se ipsis dicere possunt. Ita enim sese disponunt ad gratiam, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Dominica

DOMINICA. IIII.

In Aduentu Domini.

CONCIO PRIMA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, &c. Lucæ. 3.

NArrat hoc loco D. Lucas, quod cum glorioſus Baptiſta prædicare cæpit humani generis redẽptionẽ, aduenirſeq; verbũ diuinũ, & hominem factũ inter homines conuerſari, tunc Iudæorũ regnum in quatuor principatus ſeu gubernationes diuiſũ erat, quibus homines 2
Gentiles Imperij Romani nomine præerant. Voluit autem ſpiritus ſanctus horum gẽtiliũ mentionem fieri, vt impletas iã eſſe prophetias appareret: quæ hoc tẽpus prædixerant, in quo Dei
Gene. 49. filius humanam carnẽ erat aſſumpturus, inter quas eſt illa celebris Patriarchæ Iacob, qui morti proximus dixit: nõ auferetur ſceptrũ de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat, qui mittẽdus eſt, & ipſe erit expectatio gentiũ. Vbi verba illa, qui mittẽdus eſt. Hebræum verbum interpretantur, ſchilo. Quam dictionem in nullo ſacræ ſcripturæ loco præterquã hic reperiri aiunt, & eius diuerſas afferunt interpretationes. Noſtra tranſlatio habet, qui mittẽdus eſt, ſeptuaginta interpretes (cui repoſita ſunt) tranſlatio Chaldaica (Meſsias) proprie autem ſchilo, ſignificat eum, qui in omnibus fæliciter agit, & proſperatur, & omnia, 3
quę incipit ad fœlicem exitum perducit. Et ita quicquid de hoc verbo dicitur, ſolum Chriſto Redemptori noſtro conuenire poteſt, non alij. Ille enim eſt, qui mittendus erat, ille eſt, cui repoſita erant facienda ea, quæ nemo præter eum facere poterat: vt eſt humanum genus redimere, & cum æterno patre reconciliare: cælũ reſerare, inferno ſpolia detrahere, diabolum vincẽdo, & mortem. Ille eſt Meſsiach, id eſt, vnctus, quem pater vnxit oleo
Pſalm. 44 lætitiæ præ conſortibus ſuis. Ille eſt qui proſpere omnia fecit, & ad debitum perfectumque finem perduxit. Vt pater ei iuſſerat dicens: intende proſpere, procede, & regna. Vt eſt in eodem pſalmo.

4 Psalmo. Et quamuis Dæmonis astutię eum impedire voluerint, nunquam tamen potuerunt. In eadem Iacob prophetia, vbi nos legimus, & ipse erit expectatio gentium; in Hebręo est, & ipsi aggregabuntur gentes. Vt patuit experientia cum tanta hominum gentilium multitudo eius se obedientię subiecerit: non vi & armis coacta, sed sola Apostolorum prædicatione persuasa.

Mentionem præterea fecit Sanctus Euangelista malorum pontificum Annę & Caiphę: vt corruptos illorum temporum mores significaret: non sęcularis tantum ordinis, verùm etiam Ecclesiastici, & ita ait Diuus Paulus. Lex autem intrauit, vt abũ daret delictum, vbi autem abundauit delictum superabundauit & gratia, vt sicut regnauit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum 5 Dominum nostrum. Quod non intelligendum est, legem fuisse datam, vt plura essent delicta. Mali enim propria malitia ei parere noluerunt. Quarè lex illis in maius malum redundauit, & ideò ait, lex intrauit, vt abundaret delictum. Vbi particula illa, vt, non denotat causam, sed consecutionem effectus. Quasi dicat: eò quòd Deus legem illis dederit, propria eorum malitia consequutum est, vt plus peccauerint, quia plus optare homines solent id quod prohibetur. Plurimum autem notanda est temporis opportunitas, cùm Deus maximum omnium beneficium largiri voluit, cùm nimirum abundauit delictum, cùm in culmine malitia erat, cùm mundus minus hoc merebatur. O bonitas Dei ineffabilis! O charitas incomprehensibilis! dic obsecro, Domine quanam in re homines de te benè meriti sunt, vt in eos 6 tam liberalis esse volueris? ad hoc eo loco Diuus Paulus respondet. Vbi abundauit delictum superabundauit & gratia. Hoc nos cogitare vult Deus, & in animo semper habere: vt Diuinus in nobis amor excitetur. Qua propter per Isaiam ait. Non Iisai. 43. me inuocasti Iacob, neque laborasti in me Israel, verum tamen seruire me fecisti in peccatis tuis, prębuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquititates tuas propter me, reduc me in memoriã, & iudicemur simul. Narra siquid habes, vt iustificeris. Pater tuus primus peccauit, & interpretes tui pręuaricati sunt in me. Quasi dicat. Non ob tua neque maiorum tuorum merita hoc in te beneficium confero, quia omnes peccatores estis. Discite fratres ab hoc pijssimo

Domi

Domino benefacere ijs, qui vobis malè faciunt. Hoc vnum est 7
Isai. 49. inter alia, quæ vt doceret, venit in mundum. Et ideò per Isaiam ait illi pater æternus. Dedi te in fœdus populi, vt suscitares terrã, & possideres hęreditates dissipatas, vt diceres ijs, qui vincti sunt, exite, & ijs, qui in tenebris, reuelamini. Primum, quod illi dicit est, dedi te in fœdus populi. Non solum nobis eum dedit: Vt nos infinitę suæ maiestati reconciliaret: Verùm etiam vt nos inuicem reconciliaret, & amorem in cordibus nostris accenderet. Ideò addit, vt suscitares terram. Terra mortua esse dicitur, cùm iacet inculta, & nullum producit fructum, qui vtilis sit: ita terreni homines terra sunt mortua, quia verum fructum, qui est amor non gignunt: & eãdem ob causam eos vocat hæreditates dissipatas, quia in vetustis, & dirutis ędificijs lapides dissipantur, & cæmenta omnia. Quod significat, quàm diuisa sint hominum cor- 8
da, & nullo amore & charitate coniuncta. Vt nos iterum coniungeret, venit Dei filius. Et admirabilis profectò fuit amorem docendi modus, homines ipsum amare, & tunc tot eis bona largiri, cùm illi tot in eum mala faciebant. Quam obrem fratres nõ ideò proximos vestros odio prosequamini, quia vos iniurijs afficiãt: quandoquidem hoc redemptoris nostri exemplum propositum habetis ob oculos. Ante quam hunc amorem Deus doceret iusserat Hebræis, non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est.
Deut. 23. Erant Idumæi filij Esau Hebræorum hostes acerrimi, & tamen ait: non abominaberis Idumęum. Et affert rationem, quia frater tuus est. Ex quo loco optimè infertur, quam ob causam inimicum etiam amare debeamus, quia nimirum frater tuus est. Ne spectes malum, quod tibi facit, neque damnum quod infert: sed fra- 9
trem tuum esse cogita, vnam esse carnem, vnum sanguinem, omnes ad imaginem Dei factos. Quòd si hoc olim Deus iubebat, quid nos hodiè facere ęquum erit? & si res tibi difficilis & laboriosa videtur: scias eum, qui hoc iubet non ignorare, quod potes.
Psalm. 102. Ipse cognouit figmentum tuum, recordatus est quoniam puluis sumus. Poterat nè infirmitas nostra plus diminui, quàm puluerem nos appellando, qui minimo quoq; flatu spargitur? Cùm igitur imbecilles nos & infirmos esse non ignoret, & tamen rẽ adeò difficilem iubeat: vt est bonum pro malo reddere, ille opem feret & vires, vt pręstare hoc possimus, suppeditabit. Cùm iussit
Genes. 6. Deus Noe, vt cuiuscunq; generis animalia arca includeret: dice

re san

10 re ſanctus vir potuiſſet quonãmodo, tam diuerſa animalia, per orbem diſperſa colligere potero? quomodô leones, tigres, vrſos, lupos domare & manſuefacere? Præuenit huic difficultati Deus dicens; bina ex omnibus ingredientur tecum, ideſt, ſine vllo labore ipſamet ſponte ſua arcam ingredientur. Ego qui hoc iubeo, modum etiam, quo fieri facilè poſsit dabo. Idem in hoc præcepto accidit, & in cæteris omnibus, quæ magnam hominibus difficultatem habere videntur. Ipſe enim Deus, qui vires noſtras optimè ſcit, ſuo nobis fauet auxilio, vt facilè fieri poſsit.

Hoc tempore ait ſanctum Euangelium. *Factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem Zachariæ filium in deſerto.* Plurima hîc notanda occurrunt. Primum quôd cùm eſſet D. Ioannes in matris vtero ſanctificatus, & in gratia confirmatus, vt mortaliter peccare
11 nõ poſſet: hominum tamen familiaritatem fugit, & cum beſtijs in deſerto vitã degere maluit. Præſtat enim inter animalia bruta, quàm inter homines viuere: ita mali iam ſunt adeò perditi, & beſtijs ipſis deteriores. Leo leonem non occidit, homo verò non hominem tantum, ſed & fratrem, cùm etiam parentẽ ipſum occidit, à quo vitam accepit. Beſtiæ cûm filios neceſſaria habere vident quieſcunt: homo verò quamuis filijs careat, nec die, nec nocte quieſcit, vt dicitur, vnus eſt, & ſecundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non ceſſat, neque ſatiantur oculi eius diuitijs: nec recogitat dicens, cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in hoc quoque vanitas eſt, & afflictio peſsima. Beſtiæ de craſtino die ſolicitæ non ſunt: homo verò quamuis ad viginti ætatum annos (ſi tot viuere poſſet) opes
12 ſuæ ſufficient, nunquam tamen contentus viuit, ſed nouas ſemper artes excogitat, vt plus poſsideat, acſi perpetuò victurus eſſet. O hominum peruerſitas. Beatus ille, qui à vobis ſecedens in remotas & deſertas ſyluarum ſolitudines fugit. Quia nihil eſt, quod hominem ita peruertat, vt homo. Cûm daret Deus ter ram Chanaan Hebræis, primum, quod eis præcepit, hoc fuit: vt omnes eius habitatores deſtruerent, ſignificans nihil maiori eſſe hominibus detrimento, quàm homines malos. Ideô ſanctus Moyſes cûm dixiſſet Hebræis, quòd niſi diuinæ legi parerent, Deus eos erat ex terra illa eiecturus in peccatorum ſuorum pœnam, inuocat ſtatim cælum & terram dicens: teſtes

Eccleſ. 4

Num. 16. & 33.

Deut. 4

inuoco hodiè cælum & terram citò perituros vos esse de terra, 13
quam possessuri estis: non habitabitis in ea longo tempore, sed
delebit vos Dominus, atque dispergetin omnes gentes: ibique
seruietis dijs, qui hominum manu fabricati sunt ligno & lapide.
Videtis vt prædicit, quòd permixti semel cum idololatris bre-
ui idololatræ fieri debebant, & gentium Deos adorare, vt intel-
ligatis quàm periculosa sit malorum familiaritas, quorũ exem-
plum plurimum ad malum incitare solet. Et ideò ait, ibi seruie-
tis dijs. Quasi dicat cum gentilibus gentiles statim eritis. Quod
2. Reg. 26 confirmari etiam potest ex eo quod dixit Dauid. loquens cum
Saul. Maledicti sunt in conspectu Domini, qui eiecerũt me ho
diè vt non habitem in hæreditate Domini, dicentes: vade seru
dijs alienis. O admirabilis exaggeratio: ait enim quòd qui causa
erant, vt à Dei populo exularet, & inter gentiles viueret, idem 14
erat ac si illi dicerent: ito & idola adora, significans rem esse diffi
cillimam si inter idololatras verseris non idololatrari. Quod si
glorioſus Baptista, cum mortaliter peccare non posset homi-
num tamen familiaritatem tantopere fugit: cur vos fratres im-
becillitatis vestræ conscij, eos quamuis mali sint non fugitis?
imò causa cur eos ametis & ijs familiariter vtamini potissima
est quia mali sunt, nam bonorum aspectum & familiaritatem
fugitis, vt dæmones crucem.

Secundum quod hic notandum occurrit est, fugisse sanctum
hunc virum hominum frequentiã, & vrbiũ strepitũ, vt se diui-
næ contẽplationi dederet. Sanctus Esaias ait vocaberis Sabba-
Esai. 58 thum delicatũ, & sanctũ Domini glorioſum. Qua in re signifi-
cauit animæ quietẽ, & otium esse diuinarũ rerum contẽplatio- 15
nem quę res est valdè delicata: & si tantillum distrahimur, facilẽ
amittitur. Hanc ob causam Dei serui humanas conuersationes
Psalm. 45 quã maximè possunt fugere solent: quod Deus ipse docet dum
ait: vacate & videte, quoniam ego sum Deus, significans, q vt
eius bonitatem, & potentiam consideremus, & ita eius amore
incendamur, necessariũ est vacare à rebus omnibus humanis. Et
Eccles. 38 ita in Ecclesiastico dicitur. Sapientiã scribe in tempore vacuita-
tis. Sapiẽtia est suauis & amabilis Dei delectatio, quæ in anima
Psalm. 101. tempore vacuitatis imprimitur. Quarè pro eo q nos legimus
4. Reg. 19 respexit in orationẽ humiliũ, beatus Hieronymus ex Hebræo
vertit: respexit in orationem vacui, idest, egeni & omni humana

ope

16 ope & conuersatione destituti. Et alibi dicitur; quodcunque reliquum fuerit de domo Iuda, idest, saluatum, mittet radicem deorsum, & faciet fructũ sursum, hoc est, quò magis se quis recõdet, & si fieri posset sub terra, eò magis in amore & meritis crescet. Tãti æstimat Deus animę quietẽ, quòd cùm dies omnes creauerit septimo tantum benedixit. Benedixit diei septimo, & sanctificauit illũ. Causa statim affertur, quia in ipso cessauerat ab omni opere suo, quod creauit Deus, non benedixit primo sed septimo, idest, Sabbatho, vt doceret nos Dei benedictionem, & diuinæ contemplationis quietem coniungi solere. Quia res est Deo adeò grata. Sponsus, adiurat filias Hierusalem, nè dormientem sponsam cælesti quiete & somno excitent, dicens; adiuro vos filiæ Hierusalem per capreas ceruosque camporum, nè suscitetis,
17 neq; euigilare faciatis dilectã, quoad vsq; ipsa velit. In quo significatur, quantum sit malum Dei seruos in sua quiete perturbare. Quapropter obsecro vos fratres diuini huius sponsi nomine, nè cùm iuxta religiosorum monasteria inceditis obscœnis verbis, & importunis clamoribus iustorum animas, quæ Dei sponsæ sunt, in diuina cælestis sponsi conuersatione occupatas perturbetis. Cauete enim nè vos Deus ob tam graue facinus seuerissimè puniat. Ex hac spirituali doctrina inferre potestis Dei spiritum & amorem valdè remissum in hominibus esse, qui magno cum animi affectu in humanarum rerũ strepitu viuunt. Quanam quiete viuere eorum animus potest, qui tanquam fornax est, vbi innumera ferè desideria fabricantur, & incus, in qua tot curas assiduè tũdunt? ô infœlix homo! qui manè surgis pro-
18 prijs desiderijs excitatus & curis; & primum, quod facis est cogitare, quonammodo telas ordiri, & retia texere possis, quibus proximos tuos fallas: ita vt à peccato incipiat ducere omnes dies. O cęcitas! ô miseria! vt velit homo ob res tam vanas, res tanti momenti, vt sunt cælestes, amittere. Si fugimus fratres à procelloso mari ad portum, si à naui fracta rimarum plena, & naufragio proxima, si ab ædificio ruinam minanti; cur non etiam mundum fugimus, in quo tot capiti nostro pericula imminentia videmus? Ex hoc quia in hoc strepitu cælestium rerum oblitι tanta cum perturbatione versamur, fit, vt Dei amor amittatur, & charitas, quæ quiete acquiritur, & conseruatur. He- Leuit. 6.
bræi ignem in altari ad sacrificia perpetuò seruare soliti erant

at posteâ quàm Babyloniorum captiui facti sunt illum altaris 19
ignem sacerdotes in ima quadam spelunca occultarunt: transactis iam captiuitatis annis reuersi ad Hierusalem ignem in spelunca positum quæsierunt, vt narratur in Machabæorum libris:
2.Mach.1. & non inuenerunt ignem, sed eius loco aquam crassam, quasi lutum, qua cum sacrificium aspersissent, solis percussa radijs in ignem mutata est, & ita consummatum est sacrificium. Qua in re plurimum notandum est, quôd dum Hebræi in Hierusalem fuerunt, ignem in altari habebant. Cùm in Babyloniã profecti sunt ignis mutatus est in aquam, & lutum factus est. Cum ad Hierusalem sunt reuersi aqua rursus in ignem mutata est. Qua in re significauit Deus, quôd cûm homines quietè & pacificè viuunt ab humano strepitu remoti, diuini amoris ignem in suorum cordiũ altari conseruant, quo desideria, affectus & opera diuinæ maie- 20
state sacrificant: at verò si ab hac quiete egressi in Babyloniam proficiscuntur, ignis ille mutatur in lutum, in carnales & sordidos amores, donec ad spiritus quietem, & pacem reuertantur.

Tertiũ quod in glorioso hoc viro animaduerti debet, est, tãto rũ annorum in eo deserto, & in ea vitę austeritate perseuerantia, Nũc verò si fortè aliquandò virtutis sumus iter ingressi, vix biduũ vel triduũ progredimur, cũ statim labore defatigati minima quaq; de causa ad peccati viam reuertimur. Magnopere prudẽs
2.Reg.14. quędam mulier regem Dauid sibi laudare visa est: cùm dixit. Sic est Dominus meus rex sicut angelus Domini, qui neq; benedictione neq; maledictione mutatur. Angelo eum comparauit, qui ab eo quod semel apprehendit non mutatur. Fœlix ille, qui ita virtutem amplectitur, vt neque benedictione neque maledi- 21
ctione, ideſt, neq; prosperis neq; aduersis rebus eam dimittat. Est
Luc.22. hęc perseuerantię virtus tantę pręstantię, vt cùm dixisset Dominus discipulis suis: vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: addidit statim, & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum: Vt edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. O pręmiũ ineffabile quod ijs pollicetur Deus, neq; ait, quia patrem, aut matrem, aut bona vestra reliquistis: sed quia permansistis mecum. Quia perseuerarunt, ideò illis cœleste pollicetur regnum. Et quamuis infirmi & instabiles simus, vt arboris folium, quod vento & sine vento mouetur, &

exi-

22 exiguo calore aresc̃it, & decidit (Quã ob causã dixit Esaias. Cecidimus quasi folium vniuersi) nihilominus tamen si Deo inniti mur persc̃uerare poterimus, quia de eo qui hoc facit dicitur. Firmabitur in illo, id est, Deo, & non flectetur. Et ita diuino hoc auxilio firmatur iustus, vt idem Ecclesiasticus paulo vlteriùs dicat iustus sicut sol permanet, qui nunquam lucem suam amittit. De peccatore autem ait statim, stultus, sicut luna mutatur. De chamelęonte narratur, & experientia probatum est, colorem mutare pro diuersitate rerum, quæ illi obijciuntur. Albedini tantum similis non fit: ita vt si rem nigram apponis, niger, si viridem, viridis videatur, quod si candidam, candidus non fiat. O quam verè hoc de te peccator dici potest, ad quamcunque rem mutaris, 23 cuicunq; rei similij fis prærer quam virtutis candori. Apponantur ludi, voluptates, lucra vltiones; harum omnium, rerum colorem accipies, at si castitatem, misericordiam, humilitatem, pietatem in tuo proximo videas, color iste virtutis & candor nihil in te operatur, huic soli assimilari non vis. Audi infœlix quod Diuus Paulus ait; Secundum duritiem, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuique secundum opera eius, ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam, & honorem, & incorruptionem quærentibus vitam æternam: ijs autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio tribulatio, & angustia in omnem animam hominis operantis malum. O pœnam seueriſsimam, quam tibi sanctus Apostolus Dei nomine comminatur, eò quod tam 24 facilis fis, & promptus ad malum, tam durus, & difficilis ad bonum: vos autem iusti lætamini, audientes hæc, quæ Deus pollicetur prędia ijs, qui secundum patientiam boni operis vitam æternam quærunt. Vbi boni operis patientia significat perseuerantiam vsque ad mortem. Sic exponit Origenes hũc locum. Origen, Et ait, secundum patientiã, quia ad perseuerãtiam maximè necessaria patientia est. Magna enim in virtute repugnantia est, si iniurias ignoscere vis, quanta sit repugnantia, vides, si mundum deserere, & religiosam vitam eligere: quot etiam hûc impedimenta occurrunt? si castus esse vis, si humilis, in vna quaq; tandẽ virtute multa inuenies, quæ patientia superãda sunt. Ait prętera ijs, qui quærũt vitã ęternã. Quia plurimi sunt, qui in bonis

Esai. 64.

Eccles. 15

Eccles. 27

simile,

Rom. 2

operibus exercentur, sed nõn propter vitam æternã. Ideo orat Dauid, auerte oculos meos ne videant vanitatẽ, scilicet, ne oculi intentionis tendat in vanitatem, & appetitũ humanæ laudis, sed quidquid facit, Deũ tanquam finẽ spectet. De malis, qui in malitia obstinati sunt, ait Apostolus. Qui credũt iniquitati. Credere iniquitati est credere nullũ sibi ex iniquitate malũ euenire posse, quod quãuis ore fateri non audeãt, in suis tamẽ cordibus persuasi sunt, quamuis male viuant, condẽnandos tamen non esse. Quia ipsa met iniquitas eos cæcat, & persuadet pœnitentiæ tempus non defuturũ. Horũ pœnam (ait) futurã esse irã, & indignationẽ, quia indignabuntur in inferno Deũ appellãtes iniustũ, & perpetua quadam rabie & furore concitati horrendis blasphemijs Deo maledicent, vt dicitur. Æstuauerunt homines æstu magno, & blasphemauerunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas. Tribulatio autem est pœna, qua eos dæmones afficient. Angustia, quam Dei visione priuati recipient, quæ pœna est omniũ maxima. O Deus bonitatis immensæ. Hæc dicimus, hæc audimus, acsi ad nos non pertinerent. Quæro à vobis fratres, quid vos in hoc tanto discrimine consolatur? quæ spes animum vestrum erigit? quid nunc animo voluitis? quid cogitatis? quid nam solatij capitis? quid (quæso) agit ratio? quid sensus? quid mens atque consilium: si hoc ita est: si hoc veritas dicit: si fides & credit & confitetur? quomodò qui ita puniendi sunt tam facilè, tamque leuibus de causis committere audent, quod sempiterno acerbissimoque supplicio vindicandum est? Quamobrem adiuro vos sanctissimæ Trinitatis nomine, vt statim pœnitẽtiam facere incipiatis: & vt in illa perseueretis. D. Pauli præceptum seruate, qui Ephesijs ait. Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, vt filij lucis ambulate. Vt filij lucis Hebraicè significat, vt homines virtuti maxime subiecti & dediti. Fructus enim lucis, idest, cordis per pœnitentiã, & fidem illuminati, est in omni bonitate, iustitia, & veritate, probantes quid sit beneplacitum Deo. Probantes, idest, experimento cognoscentes. Ex quo patet necesse esse vt qui mali fuerunt, in plurimis virtutibus exerceantur, vt prauos habitus tollant, & nẽ ad vitia redeant. Magna profectò miseria est videre, vt nũc satis sit hominibus dicere: iã peccata mea cõfessus sum: nihil nè faciendũ supereſt cùm in tot peccatorum sordibus tandiu vixeris?

Psalm. 118

25

Apoc. 16.

26

Ephes. 5

27

28 ris? nullam adhibent diligentiam, vt in virtute perseuerent, quæ maxima Dei iniuria est. Vt Tertullianus affirmat, ait enim huiusmodi homines inter Deum, & Diabolum comparationem facere voluisse, videntur & vtrique seruire. Diabolo quidem cûm in peccato erant, Deo autem cum se conuertunt. Statuisse tandem melius esse Diabolo seruire, quam Deo, quandoquidem tam cito ad priorem viuendi rationẽ reuertuntur: quod sine timore nec dici nec audiri potest. Tertulli. lib. de pœni.

Et venit in omnem regionem Iordanis. Non ignorabat Diuus Ioannes quid sibi euenturum esset si egrederetur. Multa in mundo se visurum esse sciebat prophana, & diuinæ legi repugnantia, quæ reprehendere sinè vitę periculo non poterat: nihilominus tamen diuinę voluntati obtemperat, & omnibus se periculis libẽter eius amore exponit. Fallimur si volumus Deo seruire in ijs 29 tantũ rebus quæ voluntati nostrę consentanea sunt. Sinite vos fratres à diuino spiritu, nõ à proprio affectu trahi. Verisimile est Diuum Ioannem si propriam voluntatem spectasset, maluisse in ea solitudine viuere; Deum contemplari, angelorum conuersatione vti, dulcem illam & quietam vitam viuere; quàm tot annos viuerat, verùm in eo instanti cùm factum est verbũ Domini super eum, sciens Dei voluntatem esse, vt inde discederet, eã proprię delectationi antepositit. Ex quo infertur virtutem esse orationem interdum, & contemplationem relinquere. Vt misericordię opera cum proximis exerceamus. Hoc significatur in Canticis, vbi loquens sponsus cum sponsa ait. Quæ habitas in hortis amici auscultant te, fac me audire vocem tuam. Vt idem 30 sponsus dixit: quod feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Ita ait in persona vniuscuiusq; eorum. O anima, quę habitas, & deambulas per diuinę contemplationis hortos, veni ad hæc hospitalia, & me tua voce, tuis verbis, tuis operibus consolare. Specta hos amicos tuos pauperes & infirmos, qui te videre, & auscultare desiderant. Et ita ait Ezechiel de quatuor illis animalibus, quòd volabant, & manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Quo significatur velle Deum, vt contemplationis alas habeas & simul bonorum operum manus ad proximorum necessitates subleuandas. Et plurimum notandum est, quòd omnia illa animalia manus hominis habebant. Nonnulli sunt, qui Aquilæ alas habent; leonis Cant. 8. Matth. 25. Ezech. 1.

autem manus. Orant, missam audiũt, libros legunt deuotos; sed 31
post orationem aut lectionẽ murmurare eos videbitis, negotia-
ri, proximos fallere. Quid prosunt diuinæ contemplationis alæ
nisi manus habes hominis, quæ operà rationalia & charitatiua
significant? quòd si sublime hoc contemplationis exercitium
interdum relinquendum est, vt corporalia misericordiæ opera
exerceantur, multò magis, vt exerceantur spiritualia; quia ma-
ius est misericordiæ opus animam diuinæ doctrinæ præceptis
illustrare: quàm corpori victum, aut vestitum præbere. Sed quia
carnales sumus, omnem adhibemus diligentiam in corporum
necessitatibus; de anima vero nulla fere cura est. Fraternita-
tes sunt confradiæ quæ carcere incluſos & vinctos visunt, eos
alunt, eorum libertatem studiosissimè curant. Bona quidem
hæc opera sunt, & sancta. Verùm nulla nè erit fraternitas, quæ 32
animarum curam gerat, vt eas è carcere peccati & diaboli laqueis
2. Timo. 2. liberet? vt Diuus Paulus ait: vt resipiscant à diaboli laqueis, à
quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Nulla nè adhibebi-
tur diligentia, nè vicinus tuus cũ concubina tot annis viuat, nè
alius animam suam vsuris captiuam habeat: alius vltione & ira,
nullus erit, qui eas misera hac seruitute liberet? Hospitalia etiam
sunt, vt corpora curentur: & si quis in morbũ incidit, aut vul-
neratur, ibi diligentissimè curatur. Quod quamuis bonum sit,
quantò melius esset, si quæ essent hospitalia ad animorum mor-
bos & vulnera curanda? mulieres sunt, quæ dissolutè vixerunt,
& errorem suum cognoscentes honestam, & castam vitam li-
benter susciperent: & cum locum, quo confugere possint, non 33
inueniant in suis peccatis viuunt. Nonnè videtur magnum esse
hoc malum? id omne nascitur eò quòd pluris faciamus corpo-
ris, quàm animæ vulnera,

Vt igitur hæc spiritualia misericordiæ opera faceret D. Ioan-
nes deserti quietẽ deseruit. *Et venit prædicans baptismũ pœnitentiæ*
in remissionẽ peccatorũ. Et vt homines ad pœnitentiam incitaret
aiebat: quòd Saluatoris aduentu iter cæli facilius fieri debebat.
Hoc enim ea verba significãt. *Omnis vallis implebitur, & omnis mõs*
& collis humiliabitur: & erunt prauа in directa, & aspera in vias pla-
nas. Quasi diceret; difficultates omnes, quæ in itinere occurrere
possunt eo aduentẽte tollentur. Iter difficile esse solet, si mõtes ha-
beat & valles, si asperum sit, si indirectum: quæ omnia, erant

in le-

34 in lege veteri: vt D. Petrus significauit, cùm dixit. Quid tentatis imponere super ceruices discipulorum iugum, quod neque nos neque patres nostri portare potuimus? Æquauit omnia Christus redemptor noster, qui iugum nobis dedit suaue, & onus leue. Ex quo patet, maius argumentum & fortius ad credendum cæli iter æquum esse & suaue ijs, qui illud experti non sunt (cæteri enim qui illud experti sunt iam experientia hoc didicerũt) hoc esse, Dei filium in hunc mundum venisse: vt hoc iter æquũ redderet, & suaue: in quo tantopere laborauit, vt propter hãc causam vitã, & sanguinẽ effuderit. Dicemus nè igitur nõ fecisse, quod voluit, cùm verus sit Deus, cuius perfecta sũt opera? Quid nam de eius infinita potẽtia, & sapientia ignominiosius dici posset? Quòd si tibi cæli iter asperum videtur: ieiunare, orare, eleemosynã dare & cætera huiusmodi: cauere debes ne hoc sit, quia anima tua diuino amore flagrãs non est, qui res difficiles faciles, & suaues reddit. Audi quid sacra scriptura dicat. Viæ eius viæ pulchræ & omnes semitæ eius pacificæ. Pœnitẽtiam age, animã tuã purifica, Iesum Christũ vere amplectere, potentissimum animarum auxilium, & facillimè per hoc virtutis iter incedes, per quod, imò per seuissima martyrij tormenta ipsimet pueri, & virgines transierunt. Quod deplorandũ nobis esset. Illud est, quòd cùm sit peccati iter adeò difficile & asperum, facile nobis & suaue nostra deprauatione videatur. Vnde ait Dauid. Inimici Domini deficientes, quemadmodum fumus deficient. Quo non modo vanitatum breuitatẽ significare voluit. Verùm etiam moleſtiam, quam secum afferre solet peccatum. Quid vilius reperiri potest? quid vanius fumo? & tamen ita oculis molestus est: vt

36 lachrymas eliciat, fauces ita constringit, vt spiritùm intercludat. Præterea ignis signum est, quæ omnia peccato conueniunt: animam enim cæcat, torquet, & æterni ignis signum est, quo peccator, nisi pœnitentiam agit, conflagraturus est. Plus etiam hoc declarat Hieremias dicens. Vt iniquè agerent laborauerunt. Quòd si antequã fiat peccatum, laboris causa est, quid erit cùm committitur? quid postquam commissum est? Si cepæ odor tantum lachrymas excutit: quid faciet cùm manditur? quare si laborauerunt, vt inique agerent: quid cùm iniquè egerunt? Verũ sunt homines adeò à seipsis alienati, & tam inuersi: vt vix peccati moleſtiam, & laborem sentiat: suauissima autem Dei lex difficillima

Act. 15:

Matth. 11:

Prouer. 3:

Psalm. 36.

Hiere 9.

ficillima videatur. Rogo igitur vos fratres, vt aliquando resipiscatis,& quantoperè erretis intelligentes, cordis vestri iter præparetis, vt diuinus hic hospes, quem expectamus aduenìat. Hic gratia, vt in alia vita perfrui possimus gloria, ad quam nos perducat idem Iesus Mariæ filius, Amen. 37

In eadem Dominica Quarta In Aduentu Domini

CONCIO SECNDA.

Anno quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, &c. Lucæ. 3. 1

QVæri hoc loco solet & merìtò cur sanctus Euangelista, cùm de glorioso Baptistæ prædicatione agere vellet, agat priùs de hac gente idololatra, & tam deprauati temporis mentionem faciat? Huic quæstioni respondetur, hoc fecisse, vt impletas iam esse prophetias ostēderet, quæ filij Dei Aduentum pollicebantur. De statua quadam narratur, quæ caput aureum habebat: pectus verò argenteum, pedes luteos: & abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus fictilibus. Quod significabat, cū genus humanū à capite aureo, ideſt, ab aurea illa Patriarcharū ętate, ad luteos illius temporis pedes descēdisset: in quo tam gentilium, quàm Hebræorum mores corruptissimi essent. Tunc lapis qui est Christus Dei filius debebat abscindi ex monte, ideſt, ex sanctissimæ virginis visceribus & luteos pedes percutere, statuā scilicet illā rēpublicā quæ erat ex gentilitate & Iudaismo cōpositā euertere, & vnā Ecclesiam conficere, quę ex duarum gentium hominibus formata remānsit. Et ita ait D. Paulus. Quando venit plenitudo tēporis misit Deus filium suū, factum ex muliere. Quæ plenitudo tēporis est ista? plenitudo peccatorum, plenitudo necessitatis, & infidi gentiæ humanæ. Hanc ab causam filij Dei aduentus promissus erat vt pluuia serotina, & quasi imber nobis serotinus ait Oseas. Quia

Dani. 2. 2

Gala. 4.

Ose. 6.

3 Quia huiusmodi pluuia tunc decidere solet, cùm terra aqua maxime indiget & minima est messis & fructuũ spes. In maioribꝰ necessitatibus solet Deus maiori succurrere auxilio. Cùm Ieroboam decem tribuum regem sevideret electum, ne cùm rege Iuda iterum coniungerẽtur, & in vrbem Hierusalem diebus festis vt lex iubebat, ad sacrificia conuenirẽt, duos vitulos cõflauit, & tẽpla duo ędificauit, & ibi vniuersos sacrificare insit. Tantę igitur necessitati opẽ tulit Deus, viros duos sãctissimos mittẽs Heliam & Eliseum. Antequã vitulificerent & tẽpla, non erant in Israel huiusmodi homines: sed tũc cùm necessitas postulabat exteritũ. Ita tãtæ tyrãnidi, & ambitioni, vt narrat hoc loco sanctus Euãgelista, mederi voluit Deꝰ mittẽs D. Ioannẽ, & postea filiũ suum vnigenitũ: vt tot tantisq; malis mederetur. Ex quo colligi 4 potest, quantũ Deo debeamus: qui vt sua in nos beneficia conferat, non merita nostra, sed immensan eius clementiam spectat. At ècontra infelix homo nulli benefacere solet, neque parentibus, neque filijs sine propria vtilitate. Si ad sublimẽ aliquem locum vultis ascendere: scalam, quamuis grauis sit & onerosa, proprijs humeris gestatis: sed cùm ea iam vsi estis, in angulo collocatis, & nunquam eius recordamini, nisi cùm necessitas postulat. Cum vestro proximo tanquam scala vti vultis, vt eius fauore, & auxilio, id quod optatis, consequamini. Tunc eius molestias æquo, & libenti animo fertis. At cũ, nulla ab eo sperari potest vtilitas, quamuis frater sit: imò & pater vester statim obliuisci soletis. Vna ex præstantioribus perfecti Christiani virtutibus est: absque vlla vtilitate benefacere. Imo ijs etiam, qui male faciunt, & nos odio prosequuntur cælestis patris imitatione 5 qui ijs, qui eum offendunt, benefacit. Super ea verba dixit Dominus Deus, non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium, ait D. Chrysostomus. Quomodo Domine dicis nõ est bonũ hominem esse solum? Imò optimum videtur, cur dare illi vis adiutorium, cùm scias hoc illi incitamentum esse ad malũ? & respõdet, bene dicis Dñe, nos erramus. Plures vis esse malos, quibus ignoscas, quam vnum tantũ iustificatum, qui te laudet, & glorificet. Nõ placet Deo peccatores esse, sed si iam sunt, ijs ignoscere, & benefacere placet, Benedictus, & glorificatus sit talis Deus. Beatos illos, qui eũ quã maxime possunt, imitari studẽt. Apud D. Lucã quędã Samaritanorũ inhumanitas narratur,

3 Reg. 12.

similc:

Chrysostom

Luc. 9

qua

qua cum Christo redemptore nostro vsi sunt. Nam eò quòd ad 6
Hierusalem proficisceretur, vt ibi pascha celebraret, eũ hospi-
tio excipere noluerunt. Cùm inter eos, & Hierosolymitanos
magna esset de tẽplo cõtrouersia: eius itaque discipuli cum tan
tam viderent inhumanitatẽ dixerunt. Domine, vis dicimus vt
ignis descendat de cælo, & consumat illos? Ferri nè potest tanta
inhumanitas, vt pedestri tot stadiorum itinere defatigatos, & fa
me prope enectos excipere nolint? non ignorabant discipuli Sa
maritanos neminem excipere, qui illac ad templũ iter faceret:
& quamuis fame & itinere debilitati essent, Veritatem tamen fa
teri maluerunt: se ad vrbem Hierusalem proficisci, quàm hoc ne
gando periculum: quod imminebat, euitare. Nè, scilicet, si hoc di
cerent, ejcerentur, vt vere accidit. Tantus erat in Apostolorũ
animis veritatis, & simplicitatis amor. Conuersus autem Domi 7
nus increpauit illos dicens: nescitis cuius spiritus estis. Filius ho
minis nõ venit animas perdere, sed saluare, ideſt, meministis nefi
lios Dei vos esse, eius Dei qui tot' amor est & misericordia? Quo
modo hæc dicere audetis, talis patris filij vltionem petere nõ de
bent. O ineffabilem redemptoris nostri clementiam quis nam
est, qui cum Christianus vocetur, malũ pro malo reddere audeat
quin mãsuetissimi agni clementiã animaduertite, qui cum teue
teretur, eos, qui eum eiecerant, cælesti sua doctrina cõuertit. His
rebus nõnulli frigide, & ineptè respondent. Christus Deus erat
ego vero homo sum peccator & infirmus; & ideo nihil mirũ est
ipsum hoc præstare potuisse, quod ego nõ possum. O stulte tuis
verbis te conuincere volo, & probare hanc ipsam ob causam te
hoc facere debere. Si Rex scopas proprijs manibus acciperet, & 8
domum ipsemet mundaret: & verreret, & militi alicui diceret,
vt idem faceret, quandoquidem ipsemet rex hoc faciebat: non-
ne ineptus vobis miles videretur si diceret, Rex hoc fecit, quia
Rex est, ego pauper sum. Imo hoc contra te est, si Rex cùm Rex
sit hoc facit: cur tu vilis & infimus homo non facies: Eodem mo
do si Deus cùm Deus sit, tam facile ignoscit iniurias, & bonum
pro malo reddit: cur tu idem vilis creatura non facies: nescitis cu
ius spiritus estis. O vos qui vestra scientia, dignitate & pecunia
vlcisci iniurias vultis: vt discipuli illi, qui sua potẽtia ad eam in
humanitatem vlciscendam vti volebant. Non ita Samuel, quem
cùm Hebræi contempsissent: cùm ab eo se gubernari nollẽt, ijs

Simile.

tamen

tamen dixit. Absit autem à me hoc peccatum in Domino, vt 1. Reg. 12.
9 cessem orare pro vobis: & docebo vos viam bonam & rectam. Quid respondebunt, qui in euangelica lege viuunt, si veteris legis homines suis inimicis ignoscebant, & bonum pro malo reddebant.

Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto. Viginti & quinque annos Sanctus vir in ea solitudine vixerat, cum Deo communicans, & ab eo discens, quod mox prædicaturus erat. Ex quo patet, quòd vt diuina conuersatione fruamur, non solum à malis, verum etiam à bonis interdum recedendum esset. Nobiliores aues nunquam inter homines viuunt, quia varias il- *simile.*
lis tendunt insidias: sed in syluis, vbi quietè, & maiori cum libertate morantur, ibi suos sibi nidos faciunt, & suos filios abs-
10 que vlla molestia alunt: ita homines spirituales, vt aquila de qua ait Iob. Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in Iob. 39.
arduis ponet nidum suum? in petris manet, & in præruptis silicibus commoratur: inde contemplatur escam, & de longe oculi eius prospiciunt. O beatum Dei seruum, qui quietis locum sibi quærit: ibi plorat, ibi orat, ibi ieiunat, ibi contemplatur sine vllo impedimento Deum. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius, dixit per Oseam Deus. Est Deus amans, mo- Oseæ. 2.
destus, & pudens qui nisi dilectam suam solam videt, loqui non audet, neque suum cor illi detegere. Ideo Diuus Bernardus aie- D. Bernar.
bat. O anima mea sola esto, vt illi solite solam seruies, quem ex omnibus elegisti. Primum quod optat sponsa est. Osculetur Cant. 1.
me osculo oris sui. Et in textu Græco legitur. Osculetur me os-
11 culis, siue ab osculis oris sui. Non vnum tantum osculum petit, sed plura. Quo significatur animam vero Dei amore flagrantem non breui tantum spirituali conuersatione contentam esse, sed longa & diuturna: non vnum, aut alterum donum à sponso velle recipere, sed plura. Ea etiam verba, quę paulò post ait: introduxit me Rex in cellaria sua, non solum ineffabilem voluptatem, & omni humana voluptate maiorem significant: verum etiam quandam ab omni humana conuersatione separationem, per quam anima nulla re occupata tota in Dei corde includitur. Neque mirum est, quòd qui semel Deum gustauerunt, solitudinem ament: nam ipse quoq; Iulius Cęsar dicere solebat. Nunquam se minus esse solum, quàm cùm solus erat. Interrogatus au-

tem cur hoc esset, respondit: illos nos habere debere socios, qui 12
nos meliores reddant: eos verò fugere, qui deteriores nos redde-
re possunt? Si igitur viuorum societatem quæro, omnes ad ma-
lum pronos video, nã si in re aliqua boni sunt, in pluribus mali
sunt. At verô cùm solus sum mortuorum societate, & familiari
tate fruor: eorum gesta lego, & virtutes, quę calcaris mihi instar
sunt, vt eos equare, aut etiam superare studeam, quod viui non
faciunt: imò me tanquam fræno retardant, ne adid, quod opto,
contendam. Attendite gentilis verba, & pudeat eos qui doctri-
nam Euangelicam profitentur, ita solitudinis esse inimicos: vt
nè vnam quidem horam in sanctorum vita & gestis legendis in-
sumere sciant: vt ad virtutẽ eorum imitatione incitẽtur, aut cer
tè in diuinis rebus contemplandis, vt diuinus in nobis amor ex
citetur. Sed sexcentas nobis familiaritates, & confabulationes 13
inquirimus, quibus animus in varias partes distrahatur. Nolite,
obsecro fratres, rem adeò preciosam, vt est tempus, ità contẽne-
re. Recordamini illius præcepti diuinitus diuo Antonio dati.
Si vis saluari fuge honores & homines.

Cũ igitur in hac solitudine viueret glorioſus Baptista, factũ est
verbũ Dñi super eum, iubens, vt inde egrederetur ad prædicãdi
munus. Animaduertite, ex quo loco efficacissimũ hũc prędicato
Act.13. rẽ Deus eduxerit. In Actibus Apostolorũ legitur. Erãt in Eccle
sia Antiochię prophetę & doctores: ministrantibus autem illis
Domino, & ieiunantibus dixit Spiritus sanctus: segregate mihi
Paulũ & Barnabã in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunan
tes, & orantes imponentesq; eis manus dimiserunt illos. In hoc
occupabatur gens illa à Deo dilecta in oratione, scilicet, & ieiu- 14
nio, & ex ea elegit Deus Paulũ & Barnabam in opus suũ. O pa
tres Prędicatores! nõ nego mũdi doctores & magistros proficere
posse, quamuis vestibus induti incedãt, quas eorũ dignitas, & au
thoritas postulat: non nego mulis & curribus vehi posse, hoc
enim negare temeritatis esset: nihilominus tamẽ plus meo iudi
cio proficerẽt, si homines essent ieiunio, orationi, & pœnitẽtiæ
dediti, & sine tanta pompa viuerent. Hoc enim sanctæ prædica
tionis opus, est domini vineam colere: vineæ autẽ cultor & ope-
rarius vestibus oneratus inutilis ferè est, ligonẽm enim altius in
figere non potest: quòd si vestes deponat, liber remanet & leuis
ad opus, & plus vnus vel alter ligonis sui ictus facit, quàm cæte

rorum

rorum decem. Ita Prædicatores, qui humanis rebus exuti pœni-
15 tentiæ sibi vitam elegerunt, plus auditorum animas penetrant, & altius Dei verbum in humanis cordibus imprimunt.

Notandum etiam hoc loco est D. Ioannem prædicatoris munus non propria authoritate suscepisse, sed à Spiritu sancto ei fuisse demandatum. Idem de se affirmat D. Paulus, his verbis. Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Euã- Rom. 1
gelium Dei: vocatus & segregatus, ideſt, non mea authoritate hoc facio, sed vocauit me Deus, & segregauit tunc, cùm minus id cogitabam. Vocari debemus, & trahi ad hoc munus: & si idonei nobis esse videmur, tunc suscipiendum est, sed maximo cum timore. Quot excusationes afferebat Moyses cùm iubebat illi Exo. 3. & 4.
Deus, vt in Ægyptum proficisceretur: Et quamuis Deus dice-
16 ret illi, perge, ego ero tecum, & ego ero in ore tuo, docebo te, quid loquaris: se tamen excusabat dicens. Obsecro Domine mitte quem missurus es. Donec vidit Deũ iratum, tunc enim obtemperauit. Heu, heu, & millies heu, hodie ambiunt dignitates, & in primis Ecclesijs prædicare volunt, & cùm ambitione pleni sint, eam animarum vtilitate velant. Cor mundum crea in me Psal. 50
Deus, & spiritũ rectũ innoua in visceribus meis: & spiritu principali confirma me, aiebat Dauid. Cur, ò sanctissime Rex tot à Deo virtutes petis? Respondet. Docebo iniquos vias tuas. Hæc omnia necessaria sunt, vt prędicatoris munus recte fiat, & quod maximè notandum est, cùm Dauid leones discerpsit, & vrsos: cum Gigantem occidit, tantum à Deo auxilium petisse non legitur. Vt verò malos doceret iam videtis, quot petat: quia nimi-
17 rum difficilius hoc est, quam Leones & Vrsos occidere. Eliseus etiam duplicem à Deo spiritum petijt, vt recte suo fungeretur 4. Reg. 2
munere, quia qui prædicat, & zelum habet cùm honoratur, cùm vero excitatur inuidia persequentium deterritus vera, quę antea liberè dicebat, dicere non audet, hic duplicem spiritum, non habet. Non ita faciendum est, sed vt D. Paulus ait. Exhibea- 2. Cor. 6
mus nosmetipsos in omnibus, sicut Dei ministros, in multa patientia per arma iustitiæ, à dextris & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam. Hoc est duplicem habere spiritum, libere & palàm vera dicere, cum necessitas postulat.

Et venit in omnem regionem Iordanis, vt baptizãdi munere fun-

gi

gi posset, ad locum venit aquis abundantem. Discamus hinc 18
fratres locos quærere opportunos ad benefaciendum: ita vt ipsi-
met loci bonorum operum occasionem præbeant. Cùm Esaias
Isai. 38 dixit ad regem Ezechiam infirmum: dispone domui tuæ, quia
morieris tu, & non viues: cõuertit Ezechias faciem suam ad pa-
rietem, & orauit ad Dominum, & fleuit fletu magno. Super
D. Hieron. quod ait D. Hieronymus, conuertisse se ad parietem, vt oraret,
3. Reg. 7 & fleret. Quia cum Salomon templum ædificaret, ædes suas iux
ta templum ita ædificauit, vt idem paries esset templo, & domui
regiæ cõmunis: vt quæ occurrerent negotia, de ijs cum Deo age
re faciliùs posset. Ita etiam sacerdotes omnes iuxta templa habi
tare solebãt: vt hæc maioris esset virtutis, & deuotionis occasio:
Num. 1 & in Numer. iussit Deus Leuitæ, per gyrum tabernaculi figent
tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel: 19
& excubabunt in custodijs tabernaculi testimonij. Ponderate
verba illa, ne fiat indignatio, quibus significat Dñs, quod Leui-
tæ illi, & Sacerdotes iuxta tabernaculũ habitabãt, tanquã patro
ni populi, vt eorũ meritis, & oratione Deus populo benefaceret.
Hodie verò propter peccata nostra omnia permista sunt, omnia
confusa, sicut populus, sic Sacerdos: nemo iam locorum oppor-
tunitatem quærit, vt melius suo fungatur officio. In ea loca pro
pe Iordanem venit Ioannes prædicans Baptismum pœnitentiæ
in remissionem peccatorũ. Duo maxime singularia de sanctissi
mi huius viri prædicatione notãtur. Primũ est, q̃ cùm pœnitẽ-
Luc. 3 tiam prædicaret, ait D. Lucas, quòd ipsimet, quibus in suo sermo
ne dixerat, Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à
ventura ira, eius efficacissimis verbis conuersi illi dicebant: quid 20
faciemus? ille verò respondebat, qui habet duas tunicas det vnã
non habenti: & qui escas similiter. Res admiratione digna est ho
minibus tam perditis, vt Dei misericordiam consequantur, præ-
cipere, vt misericordia cum pauperibus vtantur, Idem præcepit
veritatis magister Christus Dei filius Pharisæis, apud eundem
Luc. 11 Diuum Lucam, vbi rem animaduersione dignam inuenietis: ea
hæc est. Narrat D. Lucas, vt Christus redemptor noster, Phari-
sæos, & legis peritos seuerè reprehenderit, dicens. Væ vobis pha
risæis, qui diligitis primas cathedras in synagogis, væ vobis,
quia estis vt monumenta, quæ nõ apparent. Væ vobis legis pe
ritis, qui tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos, qui
introibant

introibant prohibuistis. O Deus infinitæ potentiæ quam aspera
21 reprehensio, quæ tam sæua comminatio, ipsummet Deum toties hominibus dicere, væ vobis. Post huiusmodi minas, quisnam existimaret, aliquam huiusmodi hominibus salutis spem esse reliquam? At scitote ijs ipsis hominibus, in eodem capit. eundem Dominum dixisse. Veruntamen quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quid nam addi potest ad eleemosynam laudandam? potest ne hoc verbis exaggerari? si hos eleemosyna mundare potest, quemnam mundare non poterit? non hoc illis ideò dixit, eò quòd nullum aliud remedium esset ad eorum peccata mundanda: sed quia illi teneri erant, delicati & sui ipsius amatores: & ideò asperiora & difficiliora remedia non recepissent. Idem nos dicere meritò possumus nostro-
22 rum temporum diuitibus, qui cum ad pœnitentiam, ad orationem, ad humilitatem & difficiliora virtutis opera tam idonei non sint, cum delicijs omnibus & voluptatibus affluant, nisi ad eleemosynam confugiunt, omne salutis iter aliquo modo reclusum ijs esse videtur. Et ita dixit Daniel magno illi peccatori Dan. 4.
Nabuchodonosor. Cõsilium meũ placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime. Quod si hoc ita est, dic mihi obsecro, ô peccator, quem nam fundum maioris redditus, quamnam supellectilem maioris vtilitatis tua tibi pecunia poteris comparare: quàm te à tuis peccatis mundare? quòd nisi maturè facis, in ignẽ æternum sine vlla dubitatione cito deijcieris: vtinam Deus ob suam clementiam mentis tibi oculos aperiret, vt hæc tandem intelligeres. Non tamen ex his inferre debetis fratres, si in peccato estis sola eleemosyna veniam vos esse consequuturos, sed docere tan-
23 tum vult Dominus eleemosynam dispositionem esse ad pœnitentiam, quæ si fiat postea etiam eleemosyna redimuntur peccata, id est pœna, qua propter illa in purgatorio peccator afficiendus erat. Duas præterea tunicas habenti iubet D. Ioannes vt alteram det non habenti: nunc autem tres & quatuor habetis, & nullam pauperibus dare vultis, nisi cum laceræ iam sunt & inutiles. Non attenditis fratres dicere Diuum Paulum. Qui par- 1. Cor. 9.
ce seminat parcè & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Conuenientissime seminare vocat Apostolus eleemosynam dare: nam quemadmodum diuerso tempore seminatur, & metitur: ita in hac vita eleemosyna dan-

da est, vt in alia fiat gloriæ messis. Et quemadmodum frigora & 24
niues vberiorem faciunt sementem: ita persequutiones & contra dictiones in virtute augent merita: & mirum omnino est huiusmodi sementem si in terra sterili fiat, maiorem fructum reddere, quam si in fertili fiat, hoc est quod pauperibus datur qui sunt terra sterilis, magni est meriti in cœlo, non quòd diuitibus datur. Ideò dixit Dominus, cum facis conuiuium voca pauperes & debiles, & hic Diuus Ioannes ait, det non habenti.

Luc. 14.

Secundum in hac D. Ioannis prædicatione notandũ est, quòd non solum publicè eum concionantem audiebãt: sed vnusquisq; priuatè quid sibi faciendum esset interrogabat. Miles, publicanus, diues, pauper, nobilis, ignobilis, & omnis ordinis homines, vt narrat hic Diuus Lucas. Hæc vna ex causis est, cur nostorũ temporum concionatores parum proficiant, quia auditores hic 25
tantum eos audiunt, priuatim autem, quid vnicuique cõueniat, nullus ferè est qui petat, concionator non potest doctrinam omnibus accommodatam hoc loco afferre, sed communis est, & vnicuique sufficere non potest. Vendit vestiarius plurima vestium genera, quæ cum ad corporis tui magnitudinem factæ nõ sint, tibi ex omni parte conuenire non possunt: at si sartor vestẽ corpori tuo aptam & æqualem faciat, tunc nec longior erit nec breuior, sed optime quadrabit. Concionator in pulpito est quasi communis doctrinæ mercator, qui quid vnicuique conueniat scire non potest, neque decet vt hoc loco iniuria quisquam & ignominia notetur: quia locus iste non est actus inquisitionis, vbi datur pœna secundum allegata & probata sed cathedra potiùs est, vbi docere, monere & reprehendere debemus non pœna & ignominia afficere: & ita parum in virtute proficitis. Quod si 26
vnusquisque priuatim prædicatorem adit: tunc ille præcepta tibi tradere poterit, quæ tuæ necessitati conueniant. Accidere enim potest duos eundem habere scrupulum: & tamen circunstantias vtriusque ita esse diuersas, vt diuerso remedio opus sit. Et quò homines in maiori dignitate positi sunt, eò magis priuatis hominum prudentum consilijs egent, qui & scientia & conscientia præditi sint. Et ita ait Diuus Ioannes. Hanc sibi esse visionẽ ostensam. Ecce sedes posita erat cœlo, & supra sedem sedens: & in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & supra thronos, viginti quatuor seniores sedentes. Ita vt sedens in throno à

Simile.

Apoc. 4.

seni-

27 senibus circundaretur. Eodem modo qui in aliqua dignitatis se
de collocatus est, senes circa se habere debet, qui non tãtũ annis
quantum scientia & virtute sint senes, quia senectus venerabilis
non diuturno tempore, neque annorũ numero computatur. Ca Sap. 4.
ni enim sunt sensus hominis. Et ita dixit Deus Moysi, Congre Num. 11.
ga mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti,
quòd senes populi sint: vt sustentent tecum onus populi. Cum
ait, quos tu nosti, quod senes sint, significat se non de senibus lo
qui, qui canos in capite habent: hos enim omnes senes esse vi-
dent: sed de ijs, quos ipse prudentes esse expertus erat. Sunt nõ
nulli ætate iuuenes, qui sunt scientia & virtute senes. Adolescẽs
erat Timotheus, & ita eũ vocat Diuus Paulus dicẽs. Nemo ado 1. Timo. 4.
lescentiã tuã contẽnat: nihilominus tamẽ eũ creauit Episcopũ, 1. Tim. 3.
28 & alios eo seniores reliquit, & cũm Episcopi cõditiones refer-
ret, nullam ætatis mẽtionem fecit, quia vir iustus, honestus, gra
uis & prudens quamuis paucorum annorum sit senex existima
ri debet. In Genesi etiam dicitur: Israel autem diligebat Ioseph Gene. 37.
super omnes filios suos eò quòd in senectute sua genuisset eum Lira super.
Vbi Lira in Hebræo sic esse ait, eô quòd genuit illum filium se Gene. 37.
nectutis, hoc est, quia quamuis paucorum esset annorum, inge-
nio tamen & virtute fratres superabat. Et ita eos quamuis minor
esset reprehendebat. Tales igitur viros adire debemus dicendo.
quid faciemus? vt hi Diuo Ioanni dicebant, & hi præcipue (vt
diximus) qui in aliqua dignitate positi sunt.

Ait sanctum Euangelium, quòd prædicante Diuo Ioanne, Isai. 40.
impletum est quod dictũ erat per Isaiam. *Vox clamãtis in deserto.*
29 vbi vocem Diuum Ioãnem appellat. Plurimi sunt prędicatores
qui vocẽ habent, sed vox ipsi non sunt, quia aliud prædicat vox
aliud vita & mores. Nõ prædicabat D. Ioãnes aliud Euangeliũ
nostro melius, neq; maiores profitebatur veritates: & tamen ad
eius vocẽ Iudæa omnis cõtremuit, neq; Helias cũ tãtum regi ti 3. Reg. 19.
morem suis vocibus incutiebat: verum aliud in eorum vita vir-
tutis exemplum à nostro diuersum spectabãt: lachrymis eos
cõsumptos contemplabãtur, in cibo parcos, in vestitu asperos:
vt ipsum vitę genus timorem & admirationem afferret. Clama
bat autẽ hæc vox. *Parate viam Domini.* Quàm benè hoc huic tẽ
pori conuenit, in quo æquum est, vt nos ad hũc Domini aduẽ-
tum prępareмus, & quamuis hoc à nobis superioribus omni-

bus diebus factum sit, nunc maiori diligentia faciendum est. 30
Quia communis est Philosophorum sententia, naturalem metum quô magis accedit ad finem, eò maiori impetu, & velocitate ferri: & cùm hic aduentus motus quidam fuerit & cursus spiritualis, ad redemptoris ortum: nũc cùm propinquiores huic fini
Simile. simus æquum est, vt feruidiores & diligentiores simus. Qui chirothecas induere vult solet priûs oris halitu calefacere vt eas calidas, manus inueniat: idem in toto hoc Aduentu Ecclesia præstitit: corda enim nostra tot prædicationibus, tot spiritualibus canticis, tot admonitionibus, tot ieiunijs & orationibus tanquam oris sui spiritu calefecit: vt cum diuina illa manus aduenerit, quam nunc tanta cum efficacia petit dicens: emitte manum tuam de alto, animas nostras dispositas inueniat, vt in ijs admirabilia operari possit. Faxit Deus, nè nos adeò frigidos in 31
ueniat, vt ea nostræ indispositionis causa operari nolit, vt fæpè contingere solet. O quantoperè deplorandum est, quòd eo tempore in quo clamat Ecclesia, Parate viam Domini, nihil tamen eius vocibus mouemur, sed in nostris peccatis lẽti, & ocio si sedemus. Clamat illa, parate, nos vero remissis animis alio diuertimur. Hoc est, *diziendonos la ſancta Igleſia, parate, noſotros acudimos con diſparate en muchas coſas que hazemos desbaratadamente.* O Christe vere animarum nostrarum amator quibusnam verbis conqueri potero de tanta disconuenientia & inordinatione, quæ sanctissimo hoc natiuitatis tuæ tempore fieri solet, inordinatio hoc est disparate in conuiuijs, in vestibus, in lusibus, in risu, in conuersationibus & familiaritatibus, ita vt cum innumerabiles tibi pro tam singulari beneficio gratias agere deberent, tũc 32
maioribus te iniurijs afficiant. Obsecro igitur vos fratres per maximum illud diuini huius sponsi amorem, quo nos ab alto dilapsus inuisit: vt huiusmodi vanitates & ineptias eijciatis, vt ab omni malo vacui vestrorum cordium ianuam illi aperiatis, in quibus gratia nascatur, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem

In eadem Dominica Quarta in Aduentu Domini

CONCIO TERTIA.

Anno quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris: procurante pontio Pilato Iudeam. &c. Luc. 3.

INter clariores de Christi filij Dei in hunc mundum aduentu prophetias, esse videtur, quæ extat in Genesi, vbi patriarcha Iacob iam moriturus dixit. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Verùm ex his verbis, non auferetur sceptrum, donec veniat: magna oritur difficultas, nam cùm Christus redemptor noster, natus est, iam triginta duos annos Herodes Idumæus regnauerat, qui Gentilium & externorum regum in Hebræa gente primus fuit. Ille nimirum, de quo Diuus Matthæus ait, Magorum aduentu turbatum esse. Ex quo sequitur à gentibus expectatum, Hebræorum sceptro deficiente non aduenisse, sed triginta duobus annis postquam ab Hebræis regnũ est translatum ad gentes. Quomodo igitur, ait nõ auferetur sceptrum, donec veniat? Huic dubitationi Diuus Hieronymus respõdet, quòd vltimus, qui ex Iudæis in Iudæa regnauit fuit Hyrcanus, cuius filiam, quæ Marcana dicebatur, Herodes vxorem duxit. Cùm vero Hyrcanus à Parthis captus esset, Romam Herodes profectus est, & ab Augusto Cæsare, & senatu Iudææ regnum eô quòd Hyrcani gener esset, obtinuit. Quod per annos vnum & triginta magna cum tyrannide & crudelitate gessit sine Iudæorum consensu, qui externum hominem admittere ad imperium noluissent, sed tandem vt erga eos benignior esset eum vt regem legitimum recipere decreuerunt, tyrannidis suæ anno trigesimo primo, in quo Christi redemptoris nostri incarnatio fuit, natiuitas autem sequenti anno nimirum tri-

2 Gen. 49.

Matth. 2

D. Hiero. super Isai. 11.

Rufebius in Chronicis. gesimo secundo, vt affirmat Eusebius. Et ita tunc hæc prophetia impleta est: quia tunc sceptrum tribus Iuda defecit. Antea 4
enim defeciſſe dici non potest, quia vi potius vsurpatum erat.
Nam cùm quid vi vsurpatur non ideo eius dominium ad eum,
Philo. lib. 2. qui vim facit, transit: sed quod tu propria voluntate tradis, tũc
tuum non esse verè dici potest. Philo etiam breui, de tyranica
hac vsurpatione agit, tribui Iuda facta. Hoc Herode mortuo di
uisum est regnum in quatuor gubernationes, de quibus hoc lo
co sacrum Euangelium loquitur dicens. *Anno quinto decimo &c.*
Vbi considerare possumus, quòd terram illam Abrahæ à Deo
Gen. 12. & 15 toties promissam: cũ ait, ego Dominus, qui eduxi te de Vr Chal
dæorum, vt darem tibi terram hanc, vt possideres eam. Nunc ijs
propter eorum peccata abstulit. Hæc est diuinę iustitiæ consue
tudo, regna & possessiones sæpius auferre propter possessorũ,
aut eorũ parentum peccata. Nullum legitur publicũ cõmisisse 5
peccatum Roboam Salomonis filius, cum duodecim regni, sui
partium decem quæ ab eo defecerunt amisit: & cùm copias face
3. Reg. 12. ret, vt eas recuperaret: venit Dei nomine propheta Semeias, qui
ei dixit. Hęc dicit Dominus, Non ascendetis, nec bellabitis con
tra fratres vestros filios Israel: à me enim factum est verbũ hoc,
Cum igitur Deus nihil faciat, neq; fieri permittat sine causa, cer
tissimum est, flagellum hoc passum esse Roboam propter paren
tis sui Salomonis peccata. Ita sæpè accidit, vt hæreditas, aut di-
gnitas, quę ad te iure pertinebat, occulto Dei iudicio alteri adiu
dicetur propter tua, vel parentum tuorum peccata: & hinc est
cur tot sententiæ contra notoriam, & publicam iustitiam feran
tur, & tot proprijs possessionibus & dignitatibus spolientur. De
Saul etiam sacra scriptura narrat regnum illi esse à Deo ablatum 6
3. Reg. 2 ob eius peccata: Quod cùm consideraret Dauid dixit. Morti iam
proximus successori suo Salomoni. Obserua vt custodias man-
data Domini, vt confirmet Dñs sermones suos, quos loquutus
est de me dicens. Si custodierint filij tui viam meã: & ambulaue
rint in veritate, non auferetur tibi vir de solio Israel, & quia Salo
mõ in ea veritate nõ ambulauit, ablatũ est eius successori regnũ.
Heu peccator infœlix; nisi te corrigis tua tibi bona, vitam, &
gloriã Deus eripiet, quamuis Christianus sis. Et ideò dixit Do
minus. Filij regni ejcientur in tenebras exteriores.

Matth. 8 Cum horum principum Gentilium Sanctus Euangelista

men-

7 mentionem feciſſet: poſtea ſacerdotum mentionem facit. Huiuſmodi erant illi ambitioſi, nempe & ſimoniaci: vt Gentiles ijs præferẽdi eſſent. Hoc illud eſt, quod Dominus dixit. Quod ſi ſal euanuerit, ad nihilum valet vltra, niſi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et paulò poſt ait: qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. Ex hoc etiam colligi poteſt, principum in vno eodemque regno multitudinẽ, peccatorum pœnam eſſe: cùm propter Hebræorum peccata permiſerit Dominus, tot in eo regno dominari. Et ita ait Salomon. Propter peccata terræ multi principes eius. Ex quo in rebus publicis diſcordiæ plurimæ & damna naſcuntur. Notate præterea fratres, quòd perditiſsimis his temporibus glorioſus Baptiſta, in tanta ſanctitate viuebat: vt intelligatis malos, niſi vos ipſi vultis, parum vobis nocere poſſe. Nam (vt ait Diuus Petrus) quis eſt, qui vobis noceat, ſi boni æmulatores fueritis? Sed etſi quid patimini propter iuſtitiam, beati, plurimum refert, vt boni ſimus æmulatores, quamuis enim plurimi ſint mali, nunquam tamen deerunt boni quos imitari poſsimus. Et ſi mundus huiuſmodi eſſet, vt nihil in eo imitatione dignum videres: cum Dauid dicere poſſes. Introibo in potentias Domini: Domine memorabor iuſtitiæ tuæ ſolius. Potentiæ Domini vocantur Angeli, quia eius potentiæ executores ſunt. Sublimis autem exercitatio eſt, inter choros illos Angelorum affectu, & conſideratione aſcendere: & inde infinitam Dei bonitatem, & pulchritudinem contemplari.

Matth. 5

Prouer. 28.

8

1. Pet. 3

Pſal. 70.

2

Ait igitur ſanctum Euangeliũ, quod hoc tẽpore, in quo tanta

9 erat in Gentilibus tyrãnis, in ſacerdotibus ambitio: tot peccata in ſubditis, propter quæ ita opprimebãtur. *Factũ eſt verbũ Domini ſuper Ioannem in deſerto*, Vt inde egreſſus mundi redemptorem iam adueniſſe nuntiaret. In quo plurimum infinita Dei bonitas, & ſapientia elucet, qui tunc, cum homines deteriores erant neque vllam ex ſupplicijs vtilitatem perceperãt: cùm eos vltimo ſupplicio afficere, & euertere poſſet, tanto ac tam ſingulari beneficio eos affecit, vt amoris vi eorum animos, obedientiæ ſubiectos efficeret. Ex quo diſcere nos æquũ eſt, quomodo nos cum inimicis noſtris gerere debeamus eius exemplo & imitatione. Si Rex te frater vocaret, & diceret, inimicos quoſdam habeo

qui mihi molesti sunt, iubeo tibi, vt eos maiore, qua potes di- 10
ligentia capias, & viuos adducas, nam pro vno quoque opti-
mam tibi; & pinguem [*Encomienda,*] polliceor, sed vide nè eos
occidas, sed viuos mihi adducas, Dic obsecro, quot nam artifi-
cia excogitares, vt Regis iussa tanta tibi proposita vtilitate exe
quereris? At cogita Christiane, omnes, qui te persequuntur,
& offendunt, hac ipsa de causa Dei esse inimicos, qui, ne eos
Psal. 58. occidas iubet. Vt dixit Dauid, Deus ostendit mihi super ini-
micos meos ne occidas eos: sed viuos eos sibi adduci vult, idest,
vt ad eius obedientiam & amorem eos adducere studeas, & pro
vno quoque ineffabiles tibi diuitias pollicetur, sed dices, quo-
modo viuos adducere potero? à Diuo Paulo hoc pete, qui ait;
Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potũ da illi: hoc
Rom. 12 enim faciens carbones ignis congeres super caput eius, idest, in
anima inimici tui diuini amoris ignem beneficiorum multitu- 11
dine congeres. Ita solet Deus inimicos suos ad se conuertere, vt
hoc loco videmus. Hanc enim ob causam in tanta temporum
peruersitate vnigenitum filium suum misit in mundum. Ideo
Philosophi de beneficio dixerunt. Beneficium qui accipit, li
bertatem amittit, & qui beneficia inuenit compedes inuenit.
Et eo magis fratres hoc nobis faciendum est, quia inimicos no-
stros, non inimicos, sed diuinæ iustitiæ ministros esse existima
re debemus. Quamobrem vbi nos legimus, eripe animam meã
ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuæ, Diuus Hiero-
Psal. 16. nymus ex Hebræo vertit, eripe animam meam ab impio, qui
Hieronym. est gladius tuus. Ex quo patet inimicos nostros, Dei gladios
esse, quibus nos vulnerat, vt si in peccato sumus conuertat, si in
gratia maioris meriti præbeat occasionem Quis igitur post hac 12
inimicis suis nocere audebit, cõsiderans diuinæ iustitiæ gladios
esse, & Deum audiens, qui non [*Vna encomienda,*] sed æternũ re
gnum pollicetur ijs, qui inimicis suis benefaciũt, & ad eius obe
dientiam beneficijs adducere student? quod si se cõuertere nol
lent damnum illorum erit, meritũ autem in conspectu Dei idẽ
erit, ac si ipsos verè conuertissent.

Ait quod *Factũ est verbũ Domini super Ioannẽ in deserto.* In quo à
pueritia vixerat, vt nos doceret, hanc pœnitẽtiæ partem, quæ in
carnis macerationeconsistit, non solum peccatoribus vtilem, &
necessariam esse: verùm etiam iustis ad virtutis conseruationẽ.

Inter

13 Interrogatus vir quidam sanctus nostri ordinis, qui frater Gil appellabatur, cur cũ glorios⁹ Baptista cùm tãtæ sanctitatis esset & virtutis, in desertum profectus sit alia interrogatione respondit, Cur caro recens, quæ nondum malum odorem concepit, sale cõditur? nè scilicet, corrũpatur: ita nê se D. Ioannes in mũdo venialibus peccatis contaminaret (venialiter enim peccare poterat) se pœnitentię sale cõdire voluit, vt de eo canit Ecclesia. Nè leui sal tem maculare vitam famine posset. Et vt intelligatis, quàm necessarium sit omnibus corpus seuerè & asperè pœnitentia macerare, referam quod ait Diuus Hieronymus. Nam cum viueret vir iste sanctissimus in deserto vitam asperrimam, & ita debilitatus esset, vt vix caro hæreret ossibus: nihilominus tamen inter Romanarum virginum saltantium choros esse interdum illi videbatur. Quod si huiusmodi cogitationum pugnam hi euitare non possunt, qui in remotas solitudines ab vrbium strepitu recesserunt; quid facient ij, qui sæculi voluptatibus perfruũtur, & noua quotidie delectationum genera excogitant? quorum cura omnis, & studiũ est, ventrem cibis onerare, & igni ligna suppeditare, vt ardeat. Et tamen periculi sui magnitudinem infœlices non sentiunt. O vtinam Diui Pauli spiritum haberem, & eius linguæ efficaciam, vt tantam infœlicitatem exaggerare possem. Da mihi ô Deus maiestatis infinitæ ob tuam clementiam verba, vt restanti momenti declarare possim. Quomodo fratres mei à peccatis abstinere vultis, voluptatibus & diuitijs affluentes? scitote hunc plurimorum malorum fontem esse, & vnam ex maioribus Christianę reipublicæ persecutionibus. Tres persequutiones Diuus Bernardus Antichristi aduentum præcessuras esse dixit. Primam tyrãnorum secundam hæreticorum, tertiam voluptatum & delectationũ: quã plus esse (air) periculosam & totũ fere Ecclesiæ corpus penetraturã. Et ita eius scilicet sanctę ecclesię esse vocẽ (inquit) illã, Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara enim fuit persequutio Tyrannorũ, amarior Hæreticorum, amarissima persequutio deliciarũ. Ideò plorat sancta Ecclesia, ecce in pace, ideſt, in delicijs amaritudo mea amarissima, ideſt, maior meę persequutio. Quia (vt ait Beat⁹ Chrysostomus) tormẽta faciebãt martyres, blãdimẽta verò faciũt Epicuros. Proh dolor, & quot hodiè in Ecclesia Dei sunt Epicuri. Inter infideles esse plurimos nihil mirũ est, sed inter

D. Hiero. in epist. ad Eustochium.

B. Bernar.

Esai 38

D. Chrysost.

cos quorũ caput est Iesus Christus: hoc parit admiratione, vt sub capite spinoso mẽbra sint delicata, & mollia, & vt melius intelligatis, quàm necessariũ sit delicias fugere, & asperiorẽ vitã sequi notate quod dese ipsa ait sponsa dicens: nigra sum sed formosa, quæ verba Origenes animæ esse (ait) quę ad Deum sese paulò ante conuerterit. Nam quamuis sit diuina gratia, & charitate formosa, nigra tamen adhuc est, ob prauas propensiones, & habitus, qui ex peccatis in ea remanent. Ea ipsa nigredinis suę causam affert dicens. Nolite me considerare, quôd fusca sim, quia decolorauit me sol. Vel vt in Hebręo est, quia aspexit me Sol. Sol hoc loco vim illam, & calorem malę concupiscẽtię significat, qui animam nigram efficit. Et Hebręa verba, aspexit me Sol: malam hanc concupiscentię operationem plus exaggerãt: denotant enim magnam in anima reflexionem efficere. Addit 17
prętereâ. Filij matris meę pugnauerunt contra me, posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui filij matris meę, ideſt, sensus corporis, & vis animę vegetatiua, & sensitiua, qui, filij sunt ipsius naturæ: isti pugnant contra me. Et in Hebræo est, excandescunt, & incenduntur, scilicet, eo igne concupiscentiæ. Et ij animam incitauerunt, vt ea tantum curaret, quæ ipsos delectabant. Et hoc est, posuerunt me custodem in vineis. Et ideò vineam meam non custodiui, ideſt, quod animæ meæ conueniebat, non præstiti. Non quia cæteras potentias custodire & fouere ex se malum sit: sed quia inordinate hoc fieri solet. Quæ cùm ita sint manifestè patet, quàm necessarium sit hos naturę filios superare, nè animam concupiscentiæ igne incendant.

Cant. 1 Orige. homi. 2. in. Cant.

16

Hac de causa Dei serui corpora sua tanta cum cura affligere so 18
lent, & macerare. Sathanæ vero filij è contra ea omni deliciarum genere curãt. Nam vt ait Diuus Paulus. Qui secundũ carnẽ sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui verò secundum spiritum sunt: quæ sunt spiritus sentiũt. Nã prudẽtia carnis mors est, prudẽtia autẽ spiritus, vita & pax, quoniã sapiẽtia carnis inimica est Deo, legi enim Dei non est subiecta, nec enim potest. Qui autem in carne sunt Deo placere nõ possunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu, si tamen spiritus Dei habitat in vobis. O verba perpetua memoria digna quæ frænum nobis esse debent, nè prauã carnalis appetitus propensionem, sed rectam spiritus voluntatẽ

Rom. 8

sequa

19 ſequamur. Ait primũ qui ſecundũ carnẽ ſunt, hoc eſt fautores carnis (yde ſuvãdo) quæ carnis ſunt, ſapiũt. Quæ ſint carnis opera idẽ Apoſtolus dixit his verbis. Manifeſta ſunt opera carnis, quę ſunt fornicatio, immũditia, impudicitia, luxuria, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis ſicut prędixi; quoniã qui talia agũt, regnũ Dei nõ cõſequẽtur. Ait, qui ſecundũ ſpiritũ ſunt, quę ſũt ſpiritus, ſentiũt. Quæ ſint opera ſpiritus, idẽ D. Paulus loco citato refert his verbis. Fructus ſpiritus, eſt charitas. gaudiũ, pax, patiẽtia, benignitas, modeſtia, cõtinẽtia, caſtitas. Cur autẽ ea fugere, hæc debeamus amplecti cauſã affert dicẽs. Nã prudẽtia carnis mors eſt; prudentia autẽ ſpiritus, vita & pax. Non ait prudentiam carnis mortẽ parere, tãquã cauſam effectũ; ſed vt hoc malum exaggeraret, ait prudentiã carnis ipſam

20 met mortẽ eſſe ſpiritualẽ. Prudentia definitur, eſt recta ratio rerũ agibiliũ. Quod ſi ita eſt, cur Apoſtolus carnis hanc ſtultitiã prudentiã appellat? loquitur nimirũ ex vulgi opinione & loquẽdi conſuetudine, qui hoc prudentiam vocat: & qui carniſuæ voluptatibus, & delicijs blandiriri poſſunt, hos prudẽtes exiſtimat. Hanc carnis ſapientiã eſſe (ait) inimicã Deo, quia hæc animam Dei inimicam facit, nam quamuis anima Deũ odio proſequi neqeat; poteſt tamẽ eius effectus odiſſe. Ideo addit, legi enim Dei nõ eſt ſubiecta nec poteſt: quia hæc prudentia diuinæ legi repugnat, Sed plurimam parit admirationẽ, quòd mox ait. Qui autẽ in carne ſunt Deo placere nõ poſſunt. O nos miſeros ſiqui nũc in carne ſunt Deo placere nõ poſſunt, quando quidẽ omnes in carne ſumus. Dico in carne eſſe hoc loco, eſt carnẽ amare, & illi

21 obtẽperare. Secus enim omnes tã iuſtorũ quã peccatorũ animæ in carne ſunt eam informantes. Sed iuſtorũ animæ in eo ſenſu quem diximus, in carne non ſunt, quia carni non parent, carnis amatores nõ ſunt. O rem deplorandam, quot mala carnis prudẽtia cõgerit, vt in his verbis D. Paulus affirmat. Et ẽ cõtra quot bona è prudentia ſpiritus cõſequuntur. Quã vitã & pacẽ appellat exaggerationis cauſa. Loquẽs autẽ cum Romanis qui fidẽ Chriſti receperãt, & in eorũ perſona cũ omnibus Chriſtianis ait. Vos autẽ in carne nõ eſtis, ſed in ſpiritu, ſi tamẽ ſpiritus Dei habitat in vobis. Attẽdite, vt carni nõ obtẽperare ſignũ eſſe dicat, & argumentũ Dei ſpiritũ in anima eſſe. Ex quibus omnib⁹ diſcere vos fratres, vellẽ, quàm neceſſariũ ſit carnis amorẽ deponere, & eã nẽ

Gala. 5.

Ariſto. 6. Ethic.

animæ noceat ieiunijs, vigilijs, orationibus, & cæteris pœniten 22
tię operibus nobis ſubiectam reddere: nõ tantum peccatoribus
ſed etiam iuſtis (vt dixi).

Factũ eſt verbum Domini ſuper Ioannẽ in deſerto. Et ſtatim audijt, & diuino verbo obtẽ perauit. Nũc ſæpè clamat Deus, plurima verba loquitur ſeruorum ſuorũ ore, ſed ea non audimus, quia nõ in deſerto viuimus: ſed in rerum humanarum ſtrepitu & tumultu

Eſai. 50. verſamur. Qua de re meritò Deus conqueritur per Eſaiam dicens, eccè, enim iniquitatibus veſtris venditi eſtis, &c. quia veni & non erat vir, vocaui, & non erat qui audiret. Cũm domi plu

Simile. rimi clamant, & ſaltant magno cum ſtrepitu, quanuis ad ianuam clament alij, vox audiri ab ijs, qui domi ſunt commodè nõ poteſt & eo magis ſi foris etiam in via ſtrepitus fiat. Idem tibi ô peccator cõtingit intus tot voces ſunt, quot habes appetitus, ap petitus voluptatis, honoris, diuitiarum, vltionis, omnes clamãt. 23
Foris autẽ prauarum conuerſationum, & familiaritatum ſtrepitus ſit, quæ te â te ipſo alienatum & in varias curas diſtractũ tenent: ne Dei voces audias, quibus te ſingulis momentis vocat. O quanti momenti eſſet huiuſmodi tumultus relinquere, & in deſertũ, & ſolitudinẽ ſecedere: quia difficile nimium eſt, iuſtũ eſſe, & inter peccatores verſari. Ideo laudauit De⁹ Noe dicẽs: Te

Gene. 7. enim vidi iuſtũ corã me in generatione hac, ideſt, inter homines adeò malos; nã mirũ fuit nõ cõtaminari, & de Iob ſacra ſcriptura

Iob. 1. ait exaggerationis cauſa. Vir erat in terra H⁹ nomine Iob, & erat vir ille ſimplex & rectus ac timẽs Deũ, & recedens à malo. Res noua, vt in terra illa maledicta perfectus hic vir inueniretur. O beatos illos, qui hęc cõſiderantes miſeris hiſce tẽporibus ſeſe in ſanctas religiones includunt, vbi & corpora ſua mortificare & 24
maiori cum ſecuritate viuere poſsint, quod eis vitæ reliquũ eſt.

Simile. Cũ flumina niuibus & imbribus tumefacta ſeſe ſupra ripas extollunt: ita vt iter quod ad fluminis ripã poſitũ eſt periculoſum ſit: tutius eſt paululũ aſcendere, & ſublimius iter eligere, mũdi flumina his tẽporibus ambitionũ, & carnalitatũ aquis tumefacta ſunt. Itinera autẽ, quæ propè flumen ſunt poſita, ſunt ſtatus ſæculares, quę aquis adeò plena ſunt vt vix per ea tutè poſsit incedi. Aſcendite igitur, aſcendite ad ſublimiora itinera, quæ ſunt ſanctę religiones, ad quas aquæ iſtę non ita perueniũt: & ita per eas poteſt maiori cũ ſecuritate incedi, & quanuis maiori cum la

bore

25 bore & difficultate, res digna est, in qua quisq; laboret. Qui in arca Noe continebantur quanuis inclusi & præ multitudine animantiũ pressi essent nihilominus tamen singulare hoc eis beneficium videbatur, quia foris omnia erant aquis & animalium hominumque cadaueribus referta. Ita quamuis religiosi inclusi & subiecti viuant, maximum tamen Dei beneficium existimãdũ est, cum foris aquis & cadaueribus plena sint omnia. Si mũdi homines aquarum multitudine obrutos, & fluctuum tempestatibus agitatos contemplamini: religiosorum autem quietem & securitatem attenditis, qui in arca iam estis nunquam gratias Deo agere cessabitis: qui autẽ foris ad huc estis à Deo maximo cum affectu rogabitis, vt vos in eam recipere velit. Genes. 6.

Egressus D. Ioannes, à deserti quiete Spiritus sancti iussu, Ve
26 nit *in omnem regionem Iordanis prædicans Baptismum pœnitẽtiæ*. Vbi per baptismũ pœnitentiæ, ipsa pœnitentia intelligi potest, quæ lauacrũ est, in quo anima à peccatorum suorum sordibus purgatur. Hanc prædicabat D. Ioannes, vt ea se Hebræi disponerent ad altissima Saluatoris veri Dei & hominis Iesu Christi mysteria credenda, Quia qui sese optima hac dispositione præparauerant: fidẽ facile recipiebant: vt in Cornelio patuit, & in reginæ Candaciæ eunucho. Et ita dicitur quod cũ prædicarent Apostoli audiẽtes gentes gauisæ sunt, & glorificabant verbũ Dei, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternã. Quod ita intelligi potest, eos qui aliquem ordinẽ in vita seruabant, & se se naturali ratione regebãt (quod erat quædam prẽordinatio ad vitã æternã) hos fidem magna cũ facilitate & suauitate reci
17 pere. Vt autẽ hanc Hebræis pœnitentiam persuaderet, eos mortis & inferni minis deterrebat dicens: *Facite fructus dignos pœnitentiæ, iam enim securis ad radicem arboris posita est, omnis arbor nõ faciẽs fructum bonum excidetur & in ignẽ mittetur*. Quæ verba plurimum eos mouebant, quanuis nunc etiam mortẽ & iudicium prædicamus, quæ lapides ipsos mouere possẽt, & tamen in plurimis qui ea audiũt nihil imprimuntur, quod reprobationis signum est. Cũm Saul Philistæorum timeret exercitũ, Pythonissam consuluit, vt pugnæ euentũ illi prædiceret. Orbẽ mulier facit & in eo stans dæmones inuocat, venit Deus, neq; dæmonẽ vllum exire passus est. Iussit Samuelis spiritũ exire, qui postero die eum & filios suos morituros prædixit, vt his minis ad Deũ cõuerteretur. Actor: 10. Actor. 8. Actor. 13. 1. Reg. 28.

Infœ-

Infœlix tamen Saul non maiorem vtilitatem ex his minis acce- 28
pit, ac si eas non audiret. O duritiem diabolicam, vtinam idem
nostris quoq; temporibus nõ contingeret. Sed quot Saules ho-
die sunt quos quamuis morte & inferno deterreas, nihil tamen
proficis? Non inutiles D. Ioannis minæ suis auditoribus fuerũt,
qui eius vocibus persuasi ab eo petebant, *quid ergo faciemus?* vbi
vox illa, ergò, non vulgarem emphasim habet, perinde enim est,
ecsi dicerent, si iam vt prædicas omnis arbor excidenda est, quæ
non facit fructum bonum: & in æternũ ignem conijciẽda, quid
faciemus, vt hoc incendium euitare possimus? vir autem sanctis-
simus tanquam incipientibus res non admodum difficiles iube
1. Corint. 3. bat, vt ibi videri potest. Ita D. Paulus dicebat, ego fratres non
potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus, tan-
quam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, nõ 29
dum enim poteratis. Lactis nomine res faciles intelligũtur quas
eos initio docebat. Et idẽ Apostolus regi Agrippæ dixit, opto
Acto. 16. apud Deum non tantum te, sed etiam omnes, qui audiũt hodie
fieri tales qualis ego sum, exceptis vinculis his. Quomodo cum
D. Paulus labores & vincula pluris faceret, quam vllus vnquam
imperator imperium, & omnes perfectos esse Christianos opta
ret, qualis ipse erat, & sibi vincula optaret, cur alijs etiã non opta
bat? quia nimirũ ipse plurimum iam in virtute profecerat, inci
pientes autem ea patientia & alacritate nõ ferrent qua ipse fere
bat, & ideò sibi ea non alijs optabat. Hanc D. Ioannis & D. Pau
li regulam seruare debent prædicatores & prælati, nè scilicet in
cipientibus quos sibi subiectos habent, difficilia imperent.

Illud hoc loco maximè notandum est, sanctum Euãgelistam 30
vulgi tantum, militum & publicanorum mẽtionem facere. Hos
D. Ioannis prædicatione conuersos dixisse (ait.) *Quid faciemus,*
Sacerdotum autem, Pharisæorum & legis peritorum nulla ab
eo mentio fit. O rem timendam illi qui cæteris ad virtutem du
ces se præbere deberent, illi qui maiorem ex prædicatione vtili
Simile. tatem percipere deberent, illi aridiores & minus deuoti disce-
dunt, & sæpè ea quæ à prædicatore dicta sunt irridẽtes. Cum in
nuptijs comessationes fiunt, adsunt famuli quamplures cum pa
tinis & vasculis vario rerum genere plenis: fratres autem nouæ
nuptæ & parentes ministrate hæc, inquiunt alijs, nos enim do-
mestici sumus: ita plurimi Ecclesiastici facere solẽt in hoc eccle

siæ

31 ſiæ conuiuio,& in his ſpiritualibus nuptijs,nam cùm conciona-
tor cæleſtia documenta auditoribus miniſtret,dicunt ipſi, hanc
orationem quam prædicas,hanc contemplationem, hanc mor-
tificationem,hoc ſilentiũ, alijs da pauperibus, & ignobilioribus
hæc prçcepta trade, nos enim domeſtici ſumus,ſatis eis eſſe vide
tur ſacerdotes & eccleſiaſticos eſſe. Admirabilis res omnino fuit, Luc.23.
quod cùm paſsionis tempore terra tremuit,& ſol obſcuratus eſt,
turbæ reuertebantur percutientes pectora ſua: ſacerdotes autem
& phariſæi ita obſtinati erãt,vt quamuis omnia illa ſigna vidiſ-
ſent,Pilatũ tamẽ poſteà adierint dicẽtes, recordati ſumus, quod
ſeductor ille,&c. Liberet nos Deus à malo ſacerdote,poſtquam
Dei timorem amiſit, quia in ſuæ ingratitudinis pœnam ſolet eũ
Deus in ſua obſtinatione relinquere,vt nihil ei proficiat.

32 Ait ſanctum Euangelium, quod cum hæc D. Ioannes præ-
dicaret,impleta eſt Eſaiæ prophetia, *Vox clamantis in deſerto para-* Eſai.40.
te viam Domini. Quæ verba nobis eccleſia ſancta proponit vt
nos ad ſpiritualem filij Dei in animas noſtras aduentum præ-
paremus. Scire enim vos volo fratres hunc aduentum ideò cele
brari,nè nos excuſare poſsimus dicentes:quòd ſi nati eo tempo-
re eſſemus cum Redemptor noſter in hunc mundum venit, ali-
ter eum recepiſſemus,quam Hebræi receperunt. De Necromã-
ta quodam narratur,quod cùm nobiles quidam coram rege Ca-
ſtellæ Hectoris & Achillis geſta minuerent & ſi eorum tem-
pore vixiſſent oſtenſuros ſe fuiſſe plus eos nomine & fama,
quam virtute præſtitiſſe, & eorum temporum milites formicas
fuiſſe,non homines:& ideò tantam eſſe eos fortitudinis opinio-
33 nem conſequutos. Hæc cùm audiret Necromanta,ſecretò inde
diſceſsit, & ſuis incantamentis effecit, vt in cubiculum in quo
rex & nobiles illi erant, Hector & Achilles armati ingrede-
rentur, vel vt meliùs dicam Dæmones duo ſub Hectoris &
Achillis figura: qui ſtatim mutuis ictibus ſeſe tanto cum impe
tu vulnerare cœperunt, vt nobiles illi timore deterriti aufuge-
rint:arridens Necromanta,hęc ne (inquit) veſtra fortitudo eſt?
Vos nè cum ijs pugnare auſi eſſetis, quos nec pugnantes quidem
ſpectare potuiſtis? prophana hęc quidem eſt hiſtoria & fabu-
la potiùs videtur: ſed ſi cur eam adduxerim cogitatis, mag-
nam nobis lacrymarum copiam effundere faciet. Eodem enim
modo ſe plurimi nunc homines iactare ſolent his verbis, ſi eo

tempo-

tempore vixissem cum Dei filius natus est, vt animam meam ad 34
eum recipiendum præparassem: ad præsepe illud vbi natus est accurrissem, ibi ei & sanctissimæ eius matri maiori qua possem diligentia seruissem. O quanto cum amore & deuotione Christum redemptorem meum pauperem, nudum, & frigore rigentem, in lachrymas liquefactus spectassem. Hoc nè feciſſes? at non ideò idem nunc præstare cessas, ait Deus. Fingite me natum non esse: celebret Ecclesia aduentum meum, celebret natalem diem, videamus, an vos præparetis, an ieiunetis, an conscientias vestras mundetis, an bona vestra in pauperes distribuatis, an diuina recipiatis sacramenta? Nam si hæc facitis, & me in hoc spirituali aduentu, (vt decet) recipitis, signum est tunc quoq; cùm corporaliter aduenirem me fuisse recepturos. Quòd si secus facitis, signum est, delusores vos esse & mendaces: & si eo tempore me vidissetis omniũ 35
primos me occisuros fuisse. Quapropter ne à verbis opera diuersa sint, omni affectu nos ad hunc spiritualem aduentum præparemus, vt eum per gratiam hic recipientes, consequi mereamur gloriam, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica quarta Aduentus,

CONCIO QVARTA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Põtio Pilato Iudæam. &c. Luc. 3. 1

IN omnibus Dei operibus non minori consideratione dignũ est, cur facta sint, quã ipsa met opera: & ideò põderatione dignũ hoc loco videtur, cur Deus elegerit tẽpus hoc adeò infame populo Israel: vt D. Ioannẽ mitteret ad vnigeniti filij sui aduentũ prædicandũ. Et cũ hoc mecũ ipse cogitarẽ, memini, quod vnũ ex Dei nominibus, quæ grata illi in sacra scriptura, esse solent, est, zelotes. Et ita ait, ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes, & paulò inferius, Dns zelotes nomẽ eius. Vocatur hoc nomine, nõ solũ quia Deũ præter se nullũ adorari patitur: verũ etiã quia nihil vt se ipsum amari vult, neque vt in alio sicut in eo spes ponatur. Actus similes

Exod. 20. & 34.

vult

2 vult esse obiectis,& cũ solus Deus,Deus sit,& vltimus finis infinitè perfectus,ita amorẽ & spem,quę in eo collocatur,singularẽ esse vult,& cæteris omnibus maiorẽ.Est Deus honoris & gloriæ suæ adeò zelotes, vt eius amorẽ & seruitiũ nõ recipiat,qui alium illi æquare velit.Imo huiusmodi amorẽ odiũ potiùs quàm amorẽ existimet. Itaq; eo maior est animę in Deũ amor,& spes,quò Simile, minor est erga cæteras res amor & spes: quemadmodum in libra vnius lancis ascensus est alterius descensus. Efficacissimum hoc argumentum est ad probandum solum Deum animæ,quæ verè eum amat sufficere, eo quod ab ea petat, vt cæterarum rerum omnium amores deponat.Esset enim Deus iniquissimus, & eius zelus iniustus,si nos terrena spe priuaret, neq; esset cælestis,in qua nos collocat securior. Quarè salutis nostræ principiũ est humanarum rerum naturam penitùs cognoscere. Difficile
3 enim id,quòd amo, odisse potero: nisi prius cognoscam illud nõ esse adeò bonum, vt existimabam. Sed plurima illi deesse quæ anteà non animaduerteram.Et ita D.Ioannes Baptista,pœnitẽtiam mundo persuasurus temerariam & vanam Hebræorũ opinionẽ auertere cœpit, qui ad æternã beatãq; vitã satis esse existimabant Abrahę filios esse,quarè dixit.Nè cæperitis dicere patrẽ habemus Abrahã,dico enim vobis,quia potens est Deus,de lapidibus istis suscitare filios Abrahę.Hæc mihi causa fuisse videtur cur Deus hoc tẽpus elegerit,in quo D.Ioannes,pœnitentiã prædicaret:cùm populus ille gentiliũ tyrannide oppressus erat,& Iudæa plurimum à pristina sua gloria & dignitate defecerat. Quia vna ex dispositionibus,quæ meliores sunt,vt nõnullis pœnitentia persuaderi facilè possit,est, cùm spem illã,quam in rebus humanis collocatam habebãt,iam amiserunt. Tunc cùm apertè cognoscunt amorẽm, qui in illis collocatur,& laborẽ inanem esse: tunc enim faciliùs moueri possunt ad præteritos vitæ suæ annos inutiliter insumptos deplorandos,qui nullum alium fructũ præter pœnitentiam afferre solent.Primum quod præstitit Moyses, vt idololatriæ veniam consequeretur,& Hebræos ad pœnitentiam prouocaret, fuit,vitulum, quem adorauerant,conterere,& eius puluere aquam adspersam eis bibendam præbere. Vt scilicet,videntes, quàm infirmum & impotentem Deum sibi elegerant:qui eos liberare non poterat, cùm se ipsum liberare non potuisset:faciliùs veniam à vero & immortali Deo peterent.

Luc. 3

Exod. 32

Cum ſanctus Euangeliſta Gentilium mentionem feciſſet, qui populum Iſrael ſua opprimebant tyrãnide, mox Synagogæ pontificum mentionem facit: & ita Iudæos cum gentilibus coniungit. D. Gregorius ſuper hoc euangelium ait, voluiſſe Spiritũ ſanctum Iudæorum & gentilium mentionem hoc tempore fieri in quo Domini narratur aduentus: vt ſignificaret vtrorumq; Redẽptorem aduenire, vt gentilibus & Iudæis mederetur & ex omnibus vnam fundaret eccleſiã, & ita vbi nos legimus dixiſſe Moyſem, laudate gentes populum eius, in Hebræo eſt: laudate gentes cum plebe eius. Et ita eum locum citat D. Paulus, quanuis vtraq; lectio idem ſignificat. Nimirum hos duos populos, Hebræum & gentilem tanta animorum coniunctione copulatos futuros eſſe Dei filij aduentu, qui fecit vtraq; vnum: vt gentiles Hebræos laudaturi eſſent, aut cõmunem vtrorumq; lætitiam futuram eſſe ab vno eodẽq; amore ortam. Charitas certè hic ſignificatur, quæ inter hos duos populos futura erat, ad eãdem fidem eundemq; Deũ conuerſos. Ex quo patet eos, qui proximum ſuum contemnunt, & ignominia afficiunt dicentes, eum malo vel ignobili genere ortum eſſe: huic charitati aduerſari: ſit ille in Chriſto genitus, & in eius amore viuat & gratia quocunq; ſit genere ortus, nihil refert, quia in Chriſto, nec Iudæus nec Gentilis nec ſeruus & liber: ſed omnia & in omnibus Chriſtus, ait Diuus Paulus. &c.

D. Greg.

Deut. 32

Roma. 15

Coloſ. 3

Hoc tẽpore, *factũ eſt verbũ Domini ſuper Ioãnẽ Zachariæ filiũ in deſerto.* Ibi ſanctus vir à pueritia vixit nõ ſolũ res diuinas cõtẽplãs, verùm etiã famẽ, ſitim, frigus & calorẽ magna cũ animi cõſtãtia perferens. Et hæc vna ex cauſis eſt, cur Dñs dixerit: à diebus Ioannis Baptiſtæ, vſq; nũc regnũ cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud. Quod vt intelligatis, notandũ eſt quòd vt regnũ cælorũ acquiratur, neceſſariũ eſt, diligẽter conſiderare, vndẽ ſit pugna incipiẽda. Sæpè enim accidit, vt quis victoriã amittat, eò quòd ab inutili parte oppugnationẽ aggreſſus eſt. Videbitis aliquos, quorum omnis cura eſt de religioſorum moribus & vita agere dicẽtes: cur non ſe domi continent? cur extra monaſteriũ vagantur? aliorum omnis cura eſt de clericorũ cura agere: reddit⁹ (inquiũt) eccleſiaſti cos ipſi eccleſiaſtici in pietatis opera, vt par eſt, nõ impẽdũt. Alij Doctorũ & literatorũ mores reprehẽdũt, &, vidiſtis nè (aiũt) illũ, qui nudius tertius Baccalaureus erat, & hodiè maioraſgũ fecit? ne ſcio quãnã in ſuis legib⁹ alchimiã doctores iſti inueniãt, ex quib⁹ tantum

Matth. 11

6

7

8 tantũ auri colligũt. Alij nobiles tyrãnos appellãt,& hos reſpubli
cas euertere(aiunt.)Alij mulierũ pompã ferre non poſſunt: pro-
phanas eas appellãt & ſuis veſtibus & ornamẽtis maritos, filios
& vniuerſam familiã perdere aiũt,& tãdẽ vnuſquiſq; cælũ acqui-
rere vult neq; ab ea à qua decet parte pugnã aggreditur. In ea fra
tres ſtultitia & errore verſamini,vt quiſq; cęlũ proximo ſuo dare
velit,pro ſe autẽ infernũ accipiat. ò cæcitatẽ incredibilẽ! alienam
curare ſalutẽ,ppriã verò cõtẽnere. Cælũ bello acquiritur,ſed pu-
gna à te ipſo incipiẽda eſt. Tecũ ipſe pugna,te ipſum ſupera & ita
cæli Dñs fies. Hãc ob cauſam dixit R. noſter,à diebus Ioãnis Ba-
ptiſtę regnũ cęlorũ vim patitur. Quia hic docuit,& verbis & exẽ
plo. Vnde cælũ oppugnandũ eſſet: vnde pugna incipienda eſſet,
cùm proprio corpore per viginti quinq; annorũ ſpatiũ tãta vitæ
auſteritate pugnãdo:ò quãti referret virũ hũc angelicũ imitari oc
9 caſiones,& pericula euitãdo. Nã ſi qui diuina gratia munitus erat,
hoc tamẽ vitæ genus elegit, quid nobis faciẽdũ eſſet, qui ad malũ
adeò proni ſumus & peccato ſubiecti? de quibus ait Dauid: Pluet Pſalm. 10
ſuper peccatores laqueos: quot nobis laqueos diabolus vbiq; ten-
dit? hos Dauid pluuiæ guttis cõparauit,& tñ adeò cæci ſumus,vt
eos minimè videam⁹: vel adeò pigri,vt quãuis videam⁹, ad ſecurũ
tutũq; locũ cõfugere nõ audeam⁹. Quot hic adeſtis quos ſępè De⁹
ſanctis inſpirationibus ad religionis ſolitudinẽ vocauit? & tñ Di
uinis eius vocibus ſurdos vos præbuiſtis, pœnitẽtiæ aſperitatẽ re-
formidantes? audite quid D. Paulus dicat, Spiritum nolite extin-
guere, ideſt, ſcintillã. quã Deus in corda veſtra diuinis inſpiratio- 1. Theſſ. 5
nibus inijcit, nolite extinguere. Eam ſufflate,& magnus ex ea ig-
nis excitabitur. Plurimæ Dei inſpirationũ ſcintillæ extinguũtur,
quia eas ſpiritu nõ alitis,& accẽditis. Significat hoc ſanctus Apo-
10 ſtolus,vt cùm Deus ſanctis vos inſpirationibus vocat,eas oratio-
nibus,ſuſpirijs,lachrymis, deuota librorũ lectione, ſanctorũ ho-
minũ conuerſatione ſuffletis. Quia hęc omnia ſunt tanquã flatus
& ſpiritus quo huiuſmodi ſcintillæ accenduntur. Ex quibus eam
potiſsimũ magna cũ diligentia ſufflare debetis, nè extinguatur,
ſed flammam excitet. Cùm Deus vos ad religionis ſtatum vocat,
cùm res ſit tanti momenti ad ſalutem animarum. Dei autem ſer-
uorum flatus, cum quibus hoc cõmunicabitis, pigritiam iſtam &
timorem prudentibus conſilijs & admonitionibus expellet.
Nam Deus, qui religionis aſperitatem ſuperioribus patribus

dulcẽ reddidit & ſuauẽ, tibi quoq; reddet, & difficultates omnes tollet. Sicut fecit in mari rubro, ſic faciet in torrentibus Arnon. 11

Num. 21. Scopuli torrẽtiũ inclinati ſunt, vt requieſcerẽt in Arnõ, & in finibus Moabitarũ. In Scopulis iſtis Arnõ, de quibus hic agitur erãt (vt Hebræi affirmant) ſpelũcæ quædã, in quibus hoſtes armatos homines poſuerãt, vt Hebræis nocerẽt. Sed Deus ſuper ipſos inclinauit ſcopulos, & ita omnes ijs oppreſsi mortui ſunt, Hebræi verò ſine vllo detrimẽto amnẽ trãſierũt. Hęc igitur verba (quę in numeris citãtur ex libro bellorũ Dñi) ſignificant Deũ ſeruis ſuis oẽs, quæ ſe ſe offerunt, difficultates tollere, vt inceptũ iter magna cũ ſuauitate proſequãtur, & ita Hebræos cũm ad ſcopulos illos peruenirent, verbis illis animabant duces, ſicut fecit in mari rubro, ſic faciet in torrẽtibus Arnon. Idem tecum frater dilecte præſtabit Deus. Et quẽadmodũ alijs: ita & tibi pœnitẽtiæ laborẽ ſuauẽ reddet. 12

Et ideò metũ iſtũ, qui te impedit animoſe & audacter

Deut. 20. expelle: iubebat Deus, vt cũ ad bellũ pfecturi eſſent duces, audiẽte exercitu proclamarẽt: quis eſt homo, qui ædificat domũ nouã, & nõ dedicauit eã; vadat & reuertatur in domũ ſuã. Quis eſt homo, qui plãtauit vineã, & necdũ fecit eã eſſe cõmunẽ? vadat, & reuertatur in domũ ſuã. Quis eſt homo, qui deſpõdit vxorẽ, & nõ accepit eã? vadat, & reuertatur in domũ ſuã, Quis eſt homo, formidoloſus & corde pauidus? vadat, & reuertatur in domũ ſuam, nè pauere faciat corda fratrũ ſuorũ, ſicut ipſe timore perterritus eſt. Quibus verbis quatuor hominũ genera ſignificãtur; quę vt ſibi vim faciãt, & cęlorũ regnũ acquirãt, idonea nõ ſunt, vt tũc quia bello inutilia erãt, à Deo dimiſſa ſunt. Per eos, qui domũ ędificauerãt, ſuperbi ſignificãtur, qui amplas domos habitare volũt, & 13 in omnibus dignitatẽ oſtẽtare & põpã. Per eos, qui vineã plãtauerãt, auari ſignificãtur, qui vitam omnem, in excolẽda terra conſumũt. Per eos, qui vxorẽ deſpõderãt, carnales ſignificãtur. Quæ omnia magno huic bello ſpirituali impedimento ſunt. Et inter hæc vitia timor etiam mortis & pœnitentiæ aſperitatis enumeratur, qui homines pigros reddit & puſillanimos: ita vt ieiunijs, vigilijs & orationibus corpora ſua affligere non audeant, morbum aliquem, aut ipſam etiam mortem metuentes. Qui ſuo timore & pigritia cæteros quoque timidos & pigros efficiunt. O ſtulti ad quid vitã vultis niſi vt eã in eius ſeruitio inſumatis, qui eam vobis dedit? nolite eã fratres ſeruare febri aut lateris do-

lori,

14 lori,qui eam vobis duorum aut trium dierũ ſpatio eripiet. Tũc enim nõne melius fuiſſet,ea eius datori ſeruiſſe? O cęcitas intolerabilis exiſtimatiſnè eorũ vitã,qui Deo ſeruiũt breuiorẽ fieri? nõ né videtis militẽ in bello triũ aureorũ pretio de vita ſingulis horæ momẽtis periclitari,vos autẽ ęternę gloriæ propoſito pręmio eam ne minimo quidẽ periculo audetis exponere: O Deus æterne aperi ob tuã clemẽtiã horũ fratrũ oculos, vt intelligãt quãti referat,ſe ſe ad pœnitentiæ laborẽ animare. Et ita diuinis tuis vocibus reſpõdeãt. Referã quod ait D,Paulus cũ de fide ageret,qua ſe antiqui patres ad eligendos labores,& delicias euitãdas incitabãt: vt nos noſtræ pudeat timiditatis: Fide(inquit) Moyſes grãdis factus negauit ſe eſſe filiũ filiæ Pharaonis,magis eligens affligi cum populo Dei,quàm tẽporalis peccati habere iucunditatẽ, Hebr,11.

15 maiores diuitias æſtimans theſauro Aegyptiorũ improperium Chriſti. Plurimũ notandũ eſt verbũ illud grãdis factus,cũm ſcilicet,ea ætate eſſet,& capacitate Moyſes,vt principis ſtatũ in quo poſitus erat ęſtimare poſſet,tunc eũ reliquit,cũm aliųs maiori illius cupiditate captus fuiſſet. Itaque his verbis ſanctus Apoſtolus ſignificat,Moyſem in pueritia tantũ aut in adoleſcentia in Pharaonis domo & delicijs vixiſſe,ſed cùm iam grandior eſſet factus,ea omnia,tanquam animæ pernicioſa reliquiſſe,& ita B. Gregorius Nicenus hoc,quod hic D: Paulus refert, non tunc feciſſe intelligit,cùm ex Aegypto fugit eo quod Aegyptium occidiſſet,ſed multo ante è regia domo egreſſum fuiſſe, & cum electis ſeruire,quàm cũ idololatris imperare maluiſſe. Sed quod magis ponderari debet, eſt quod addit dicens: maiores diuitias B,Grego. Ni,cen,l, de vita Moyſis,

16 æſtimans theſauro Aegyptiorum improperium Chriſti. *Ex* quo patet eo etiã tempore labores ſanctos viros plurimi feciſſe propter labores quos Dei filius in mundo paſſurus erat,& ita Diuus Paulus eius temporis labores vocat improperium Chriſti. Quod ſi hoc Moyſes fecit tot annis antequàm R. noſter in cruce moreretur: quomodò nos labores parui facimus? quomodo odioſum nobis eſt,pati,cùm tanta Dominus pro nobis paſſus ſit? Magna profectò imbecillitas,paruus eius imitationis zelus. Animate, animate vos,obſecro fratres ad Diuini huius magiſtri Ieſu Chriſti imitationem, & nè vos excuſare velitis dicentes illum verum Deum & hominem fuiſſe, vos vero homines tantum eſſe infirmos,Diuum Ioannem contemplamini, qui purus homo erat: vt nos ſumus. Amate ſolitudinem,amate vitæ aſperita-

tẽ,amate diuinã cõmunicationẽ,& cõuerſationẽ vt ille amabat, 17
& intelligite Deũ ſe plus per interiorẽ cõuerſationẽ,quã per hęc
externa cõmunicare. Ita illud Diui Pauli, Diu⁹ Theodõretus de
2.Cor.3. clarat. Nos verò omnes reuelata facie gloriã Dñi ſpeculãtes,in eã
dẽ imaginẽ trãsformamur à claritate in claritatẽ,tãquã a Dñi ſpiri
tu,ideſt,per cõuerſationẽ ſpiritꝰ Dñi,& eiꝰ in cordibus noſtris,cõ
municationẽ tãquã per ſpeculũ,in quo eiꝰ imago repręſentatur,
eius gloriã,& perfectiones aſpicimus,& cõtẽplamur: ex qua vi-
ſione ab eius gloria illuſtrati,ab eius luce illuminati, ab eius bo
nitate perfecti remanemus: vt alios etiã illuminare poſsimus,tã
quã ſpeculũ nitidũ,quod nõ modo ſolis figurã,ſed radios etiã re
cipit & ſplẽdorẽ,& per reflexionẽ radios ex ſe iacit, quibus eã,
D.Baſil. quã ferit partem illuſtrat. Ita etiã intelligit, D. Baſilius illud pſal
Pſal.96 mi, lux orta eſt iuſto (ait enim) ſolẽ omnibus oriri,quantũ ex ſe 18
eſt, ſed verè cæcis,aut ijs,qui oculos claudũt,aut ſe abſcondunt
nõ oritur,cũm eos non illuminet: ita diuinus ſol eos illuminat,
qui cordis oculos aperiũt. O quam vtilis doctrina hæc eſt prædi
catoribus,qui cęteros illuminare debẽt. Studete patres mei hanc
D. Pauli doctrinã ſequi,ſæpe cũ Deo diuina meditatione, & cõ
templatione communicantes. Non dico omnia in contempla-
tione conſiſtere,ſacræ verò ſcripturæ, ſtudiũ inutile eſſe. Non
enim ex eorũ numero ſum,qui deuotionis ſpecie ſcire ſe & ſtu-
1.Cor.8. dere nolle dicũt,& illud Diui Pauli citãt: ſcientia inflat, charitas
Oſee.4. verò ædificat. Qui hoc dicunt,attendant,quod ait Dñs per O-
ſeã. Quia tu ſcientiam repuliſti,repellam te nè ſacerdotio fun-
garis mihi. Repellere ſcientiam, eſt eam cõtemnere: pœna autem
eius,qui ſcientiam contemnit,eſt à Deo contẽni. Nullus vnquã 19
Dei amicus ſapiẽtiã odit,imò amauit plurimũ, & ita ait ſpiritus
Prou.12. ſanctus. Qui diligit diſciplinam,diligit ſcientiam. Videtis,vt vir
tutẽ & ſciẽtiã coniungit. Cùm vero aiunt ex Diuo Paulo ſcien-
D.Chryſ. tiam inflare,optime D. Chryſoſtomus reſpondet,etiã,ieiunium
inflat,& eleemoſyna inflat. Ideò ieiunandũ non eſſe dicẽt, neq;
Eleemoſynam dandã? minimè verò fatres,ſed vt homines ratio
nales vanitatem,quę ex bonis operibus & ſciẽtia naſcitur ſupe
rate: & ita duplex erit meritũ,vnũ quod ex bonis operibus,alte-
rũ,quod ex inanis gloriæ victoria cõſequitur. Dicere etiã iſti ſo-
lent rudes homines,& idiotas nullo Dei eccleſiæ detrimẽto eſſe
vt,eruditos,qui ſępe in hęreticos errores labi ſolent. Quæ quidẽ
ratio rudes potiùs & indoctos quàm eruditos oppugnat: nã ridi

culum

20 culũ esset si arũdo diceret: saltẽ mea causa nõ ruet ędificiũ nã illi dici posset: tu quidẽ neq; vtilis es neq; inutilis trabes enim, nõ arũ dines sustinẽt ædificiũ, quanuis in eo positæ sint. Quod si trabis ruina ruit etiã ędificiũ, signũ est trabẽ illud sustinuisse. Dubitãdũ. nõ est viros eruditos plurimũ afferre auxilij ad Dei ecclesiã susti nendã, & quãcunq; congregationẽ & societatẽ, quę tunc erit bea ta cùm à doctis: & sapiẽtibus regetur. Quod si aliqui eorũ in erro rem aliquẽ incident, tũc apparebit quãtæ vtilitatis essent, tunc cùm stabant. quandoquidem eorũ ruina & lapsus tanti mali cau sa fuit. Priscis tẽporibus Iulianus & Porphyrius Dei ecclesiã irri debant dicentes congregationẽ esse ab hominibus rudibus & in doctis fundatã. Contra quos scripsit Diuus Hieronymus librũ, qui appellatur illustriũ virorum in quo breuiter recẽsuit permul 21 tos viros & sapientia & sanctitate illustres, qui nascentis ecclesię initijs fuerunt & à sanctis apostolis exorditur, quos ipse cœlestis sapiẽtia Dei scientiã edocuit, cui mundi sapientia resistere non potuit. Et ita de illis dixit Dñs. Est scriptum in prophetis, erũt omnes docibiles Dei. Iniuria profecto esset ecclesiæ sanctę si ve rum esset quod scelestus ille Iulianus asserebat quia rudes & ig nari sine sapientũ consilio & eruditione sunt aliquo modo tan quã corpora sine anima, tanquam exercitus sine duce. Quod si in terdum sapientes errant, hoc nõ fit eo quod sapiẽtes sint, sed quia à vera sapientia discedunt. Qua propter patres mei virtutẽ cum sapientia coniũgere studeamus: & ita tempus diuidamus, vt pars orationi & cõtemplationi, pars studijs, pars cæteris virtutum exercitijs detur. Et ita quãtum in nobis est, præstabimus, quod necessarium est, vt prædicatio vtilis sit & fructuosa. *Et venit in* 22 *omnẽ regionẽ Iordanis prædicans Baptismum pœnitentiæ.* Plurimũ ani maduersione dignũ est in hoc Dei cõsiliũ, qui omniũ hominũ in nocẽtissimũ elegit, vt pœnitentiã prædicaret. quod mun° Dauid potius alicui, aut D. Petro cõuenire videbatur, qui quàm amara sint peccata optime sciebãt, & quã egeãt pœnitẽtia illi, qui Deũ offenderũt. Deus tamẽ è cõtra cũ duos eligere vellet ministros, vnũ quidẽ vt pœnitẽtiã prędicaret, alterũ verò vt misericordiã di stribueret, & dispsaret. Pœnitẽtię prædicatorẽ Diuum Ioãnẽ fe cit, qui tunc omniũ erat innocẽtissimus: misericordiæ verò mini strum D. Petrum qui inter eos, qui in eius collegio remanserunt maximus omniũ peccator fuit. Ratio aũt fuit, vt eo magis intel ligerent homines quàm necessaria sit pœnitentia, quò maior

Similc.

Ioan.6.

esset eius,qui eã prędicabat innocentia, qui minus ea indigebat. 23
Nam quomodò existimare potero saluari me posse sine pœniten
tia, videns ab eo eam prędicari,cui parum necessaria est? & præ-
tereà intelligerent, quam certa & secura Dei misericordia sit il-
lis, qui eam quęrunt, & petunt:cum ab eo eam petere debeant,
qui in se ipso eam nemini denegare didicit. Cùm scilicet,pecca-
tor vt ego existens, ea vt ego indiguerit. Quod si petitis cur D.
Ioannes prædicare cœpit pœnitentiam in remissionem pecca-
torum?curnon à charitate,aut à spe incepit? Respondeo â pœni-
tentia incepisse, quia hæc cæterorum omnum virtutum funda-
Simile. mentum est,quę, nisi adsit pœnitentia virtutis nomen amittunt.
Quemadmodum qui imaginem aliquã diuersis coloribus pinge-
re vult priùs tabulã complanet, & leuiget necesse est. Propterea
hoc est quod quotidie prędicare debemus, & auditoribus sæpissi 24
mè inculcare:nã cũ quotidiè homines peccẽt, quotidiè persua-
D.Gregor. dendi sunt,vt commissa peccata deplorent, & creatorẽ suũ offen
Ephes.5. disse pœniteat.A it enim D. Gregorius,verba illa declarans Diui
Pauli,redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Tempus redi
mimus quando anteactã vitã quã lasciuiendo perdidimus,flendo
reparamus. Et vt intelligatis, quemnã mœrorem & tristitiam ex
peccatis concipere debeamus,referam quod de Alexãdro Mag-
no Gentiliũ historię narrant. Nam cũ ebrius aliquando esset Ale
xander,familiarẽ quendã suum, qui Clito appellabatur occidit,
cũ verò ad se reuersus, quod fecerat, intellexisset tantũ ex amici
morte & ex eo scelere, quod patrauerat dolorẽ cõcepit,vt sibi ip-
se manus abscindere, & mortem sibi ipse consciscere voluerit.
Quid igitur nos facere æquum erit, qui toties nostris peccatis 25
quantum in nobis est Deum occidimus, ò angelorũ gloria & bea
torum vita Iesu Christe,Dei fili,non dolebo, non mœreã non la
Psalm.6. chrymis consumar & fletu considerans peccata mea huic te cruci
affixisse: & tam sæua morte affecisse? Cùm peteret Dauid à Deo
peccatorum veniam aiebat.Miserere mei Domine, quoniã infir-
mus sum,& inter cætera quę se fecisse eo loco refert,vt hanc mi-
D.Hiero. sericordiam consequeretur, hoc erat,turbatus est à furore oculus
meus. Vbi D.Hierony. vertit,caligauit præ amaritudine oculus
meus,& alibi idem D.Hierony.pro eo quod nos legimus,exitus
aquarũ deduxerunt oculi mei,vertit riuos aquarũ deduxerũt ocu
li mei.Et quoniã quatuor ad verã pœnitẽtiã necessaria sunt,scili
cet, peccati odiũ super omnia odibilia,& quod odiũ hoc sit pro-

pter

26pter Deum ſuper omnia dilectum. Summuſque dolor cum firmiſsimo propoſito euitandi peccatum pluſquam omnia damna mundi, quæ omnia vires humanas excedunt, neceſſarium eſt ea à Deo magno cum affectu petere. Nam qui per Ezechiel. dixit: Facite vobis cor nouũ,& ſpiritum nouum, idem hoc nobis cor dare pollicetur per eundem prophetam, dicens: Dabo vobis cor nouum,& ſpiritum nouum ponam in viſceribus veſtris, & auferam à vobis cor lapideum. Ideò ſacroſancta Concilia decreuerunt, ſi quis dixerit Deum impoſsibilia præcepiſſe, Anathema ſit. Impoſsibile enim appellari non poteſt, quod diuini fauoris auxilio(quod nunquam ex Dei parte deficit) pręſtare poſſum. Ezech, 18 Ezech, 36

27 Et hoc auxilium idem per prophetam Zachariam nobis pollicetur, dicens: Conuertimini ad me,& ego conuertar ad vos. Verum ne fiat hoc negligenter, ſed magno cum animi ardore & ſtudio; quia ſcriptum eſt. Si quęſieris Dominum, inuenies eum: ſi tamẽ quęſieris eum in toto corde tuo, & tota tribulatione animæ tuę. Cęterum cùm hoc omne Dei amore fieri debere, dixerimus: cùm plurimi ſint, qui plus pœnę timore mouentur, quid de his dicemus? num fortè nullum his afferri poteſt remedium? poteſt profecto. Ad horũ ſolatiũ decreuiſſe videtur Tridentina Synodus. Illã verò contritionẽ imperfectã, quę attritio dicitur: quoniam vel ex turpitudinis peccati cõſideratione, vel ex gehennę & pœnarũ metu communiter concipitur: ſi voluntatem peccandi excludat, Zach, 1 Deut, 4 Conci. Triden. Seſſ, 14. c, 4.

28cũ ſpe venię, declarat; non ſolũ non facere hominẽ hypocritã, verùm etiam donum Dei eſſe,& Spiritus ſancti impulſum, non adhuc inhabitantis, ſed tantũ mouentis, quo pœnitens adiutus viã ſibi ad iuſtitiã parat. Et quamuis ſine ſacramento pœnitentię per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat: cum tamen ad Dei gratiã in ſacramento pœnitentię impetrandam diſponit.

Prędicans D. Ioannes docebat Hebręos, vt ſi Saluatorem à Patre in terras miſſum cognoſcere, & videre vellent: ſuas prępararẽt conſcientias eas à peccatorum ſordibus mũdantes. Vt Iſaias multò antè monuerat, dicens: Parate viã Domini, omnis vallis implebitur, &c. Et videbit omnis caro, id eſt, omnis homo qui hoc faciet, ſalutare Dei. Quę omnia ſignificant, quôd qui ſe, vt par eſt homines prępparabunt per veram pœnitentiam deponentes omnia peccata, his Deus ſui ipſius cognitionẽ dabit. Et ita omnia per imperatiuũ interpretari debẽt, ex linguę Hebręę proprietate, vt omnis vallis exaltetur omnis mons & vallis humilietur &c. Et Iſai, 40.

omnia vno verbo includit, quod est pœnitentiã agere, quia hæc 29
omnia, impedimenta tollit. Idem clarius dixit Dominus, verbis
Ioan. 14. illis memorabilibus: Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego
diligam eum, & manifestabo ei me ipsum. Quod idem est, cũ eo,
& videbit omnis caro salutare Dei. O verba suauissima: fœlices
illi, qui ad salutem suam ijs vti scient. Tanti fecit Moyses Deum
ad montẽ Sinai descendisse, vt dixerit: Interroga de diebus anti-
Deut. 4. quis, qui fuerunt ante te ex die, quo creauit Dominus hominẽ su
per terram, si facta est aliquãdo huiusmodi res, vt audiret populus
vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti, & vidisti.
Quid fecisset Moyses, si Deũ hominẽ factum inter homines ver
sari vidisset? Nolite, obsecro fratres, tanto ac tã singulari beneficio
ingrati esse. Præparate corda vestra, mundate conscientias, & ita
diuinũ hunc Saluatorem videbitis, hic fide & gratia, & postea in 1
cælo gloria: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Expectationis beatissimæ Virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, &c. Lucæ. 1.

HOdierna festiuitas ad laudem & gloriam purissimæ
virginitatis Dei matris instituta fuit. Decreuit rerum
omnium potentissimus Dominus singulare hoc Re 2
demptionis beneficium hominibus facere: sed sine
vllo sanctissimæ illius mulieris detrimento fieri vòluit: ex qua
carnem erat assumpturus. Et ideò admirabili sua potentia hoc si-
ne virginitatis læsione fieri iussit, & hoc est, quod in ea Spiritus
sanctus laudat, dicens: Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus
Cant. 7. lilijs. O Deus altissime, nihil occurrit pulchrius, cui sponsæ tuæ
ventrem cõparare posses, quam frumenti aceruus? si dixisses, ven-
ter tuus sicut crystallũ, aut sicut globus aureus refulgens conue-
nientius hoc esse videbatur. At verò tritici aceruus res est vilis, &
nihil ad rẽ facere videtur. Significare Spiritus sanctus hac cõpara
tione voluit gaudiũ, quod beatissimus ille matris Dei venter ho
minibus erat allaturus. Nã quo tẽpore rusticus maiorẽ animo ca-

pit

3 pit voluptatem, num cùm terram colit? minimè, quia hoc magno cum sudore & labore facit: num cùm seminat? minimè, quia tunc triticum perdere videtur: periculum enim est, ne aut illud volucres comedant, aut certè arescat. Num cum in herba est? minimè, quia periculum est, ne greges illud depascant. Nũ cùm iam in spicas erumpit? minimè, quia grandine verberari potest; num quando metit? num quando triturat? minimè; quia tũc sudat, & æstuat, & periculum quoq; est, ne maxima aquæ vis decidat, vt neq; meti, neque triturari possit, sed in aera ipsa marcescat. Maior igitur eius lætitia est, & voluptas, cùm triticum purgatũ palea & pulvere excussum, & coaceruatum in area videt. Tunc ea, quam sentit, lætitia præteritorum laborum obliuisci videtur. Tunc per aream iunctis post terga manibus tumidus & inflatus incedit, & nullum
4 se beatiorem existimat. Vt igitur Spiritus sanctus significaret beatissimæ Virginis ventrem lætitiam mundo attulisse ait: Venter tuus sicut aceruus tritici. Aceruus etiam tritici anni fertilitatem denotat. Annus enim non ideo appellatur fertilis, quia magna pomorum copia sit, sed si tritico abundat. Ideò Spiritus sanctus hac metaphora vsus est, vt spiritualis cibi, & substantialis animarum alimenti abundantiam denotaret, quam fertilissimus hic venter attulit. Et ne quis cogitaret eò quòd mater esset, puritatem eius virginalem læsam esse: ideò addidit, vallatus liliis. Lilia enim ob candorem & cæli colorem virginitatem significant. In hac festiuitate sancta mater Ecclesia hoc nobis Euangelium proponit, in quo ostenditur, quanti æstimaret cœlestis hęc regina Virginem esse, quandoquidem nunquam matrem esse assensa est,
5 donec hoc illæsa virginitate futurum esse intellexit.

Missus est Angelus Gabriel à Deo. Ab Angelo, verbi diuini Incarnationis, & mũdi reparationis historia incipit: vt ab Angelo lapsus & culpa inceperat. Diuus Bernardus super Cantica ait, (vt eius verba declarat Alexander de Ales) quòd præuiderat Lucifer hominem cum Deo personaliter aliquando coniungi debere, & quôd hoc illud est: cui in cœlo repugnauit. Idem sentire videtur Lactantius Firmianus, & huc videtur alludere D. Paulus, cũ ait: Et cum iterum introduxit primogenitum in orbem terræ, dixit: Et adorent eum omnes Angeli Dei. Vbi plurimũ notandum est illud, iterum, in quo significatur antea iussisse Deũ Angelis, vt sacratissimam illam humanitatẽ adorarent, antequam ex purissimo Virginis vtero nasceretur, nempè statim vt illos creauit

D. Bernardus. s. s. 17. super Cant. Alexand. de Ales 3. p. q. 74. memb. 8. Lactan. Firmi. libr. 2. cap. Hebr. 1.

propte-

Propterea sic ordinãda sunt verba Diui Pauli, & cũ introduxit primo genitum in orbem terrę iterum dixit &c. De hac etiã reuelatione Angelis initio suæ creationis facta idẽ D. Paulus loquitur dicens: Manifestè magnum est pietatis sacramentũ, quod manifestatũ est in carne, apparuit Angelis. Cùm igitur Lucifer intellexisset humanam naturam verbi incarnatione sublimandam esse, inuidia plenus primos illos parentes ad peccatũ inducere voluit vt impediret ne Deus fieret homo, neque homo Deo ęqualis fieret. Optimum enim sibi mediũ visum est vestem fœdare peccato vt cũ Deus eam sordidam videret, eam recusaret induere. Sed impedire hoc existimãs, ei potius adiumẽto fuit, nã cum nulla antea huius rei esset occasio, vt existeret, nolens effecit. Quia vt Doctores plurimi affirmãt, & pręcipuè D. Augustinus: Si Adam non peccasset, Deus homo factus nõ esset; & cùm peccasset plus pro eò Deus quàm pro Angelo fecit. Nõ ideo dico propter peccatũ plus amasse hominem (vt ait B. Thom.) Et rationẽ affert, quia pater plus insumit in seruum infirmum, quã in filium sanum; & tamen non ideò dicimus, plus seruũ infirmum, quàm filium sanũ amare. Ex hac doctrina inferri potest, quot astutijs & fallacijs vtãtur dæmones, vt sancta hominũ consilia impediant. Nam si diuina impedire ausi sunt, quãtò faciliùs audebunt impedire humana? & ideò cautissimè viuamus necesse est, & magno cũ timore, quamuis desperandũ nõ est. Nos enim plurimum D. Paulus solatur, dicens: In carne enim ambulantes, tamẽ non secundũ carnẽ militamus: nã arma militiæ nostræ nõ carnalia sunt, sed potẽtia Deo ad destructionẽ munitionum consilia destruentes & omnẽ altitudinẽ, extollentẽ se aduersus scientiã Dei. Hæc arma merita sunt passionis & mortis Christi Redẽptoris nostri, virtutes infusę, & doctrina Euangelica, quæ vocãtur arma potentia ad id omne, quod Dei seruitiũ est. Hoc enim significat potentia Deo. His armis muniti & firmissimè statuentes Deum offendere nolle, si eam, quæ opus est diligentiam adhibeamus, hostium nostrorum victoriam consequemur: & quia sanctissimæ Virginis festiuitatem celebramus, hoc vobis dicam, quod plurimum nos animare debet. Scilicet eius nomine dicit: Ego murus & vbera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiẽs. Quibus verbis fatetur hæc pijssima Virgo, quod quia Dei mater est, auxiliari nobis omnibus debet: cũ propter peccatores mater Dei fuerit effecta vt D. Bernardus ait cũ ea loquẽs his verbis. Peccatores

1. Timo. 3.

D. Augusti.

D. Thom. 1. par. q. 2. art. 4.

2. Cor. 10.

Cant. 8.

D. Bernardus.

non

non abhorres, sine quibus nō esses mater Dei, & hoc significat, Ego murus, murum, scilicet, esse vt nos defendat: & vbera mea turris. Vbera vocat, matrem Dei esse, quia ex vberibus tantum exterius cognosci poterat matrem esse: nam cum virgo cōcepe rit, & pepererit, matrem esse cognosci nō poterat, nisi quod pue rum lactaret vberibus. Et ideō maternitatē vbera vocat, & eam turrem esse (ait) quia esse illam Dei matrem, nobis est munitissi ma turris: vt in ea nos à diuina iustitia tueatur: addit, ex quo fa cta sum coram eo; quasi pacem reperiēs. Quia donec ad aliā vitā proficiscamur, & in gratia confirmemur, verā pacem habere nō possumus: sed quasi pacem. Pariens autem illa Dei filium, qui nos cum æterno Patre reconciliauit, quandam quasi pacem no bis in Deo reperit. Et ideo fratres cum à diabolo vos oppugnari videtis ad sacratissimam hanc turrem confugite, quę magno vo bis erit ad victoriam adiumento. Idem etiam significant verba il la Ecclesiastici quibus sancta Ecclesia cælestem hanc Reginam laudat. Quasi Platanus exaltata sum iuxta aquas. Platanus folia habet latissima, ita vt vnū quodq; scuto vulgo adarga simile vi deatur per aquas, populi significātur, vt in Apocalypsi. Aquas quas vidisti populi sunt, & gētes, & linguæ. Esse igitur sanctissi mā Virginē tāquam Platanū iuxta aquas, est esse illam tanquā scutum populorum. Esse in ea plurima auxilia, & defensiones, quibus peccatores ad eam deuotè confugientes tuetur, & protegit: vt in Platano plurima folia sunt scutis similia.

Ecclē. 24

Apoc. 17

Ait igitur sanctum Euangeliū. Missus est Angelus Gabriel. Magna videbatur Angelis angelicæ naturæ iniuria, & (si ita dici potest) ignominia ex ea extitisse eum, qui hominibus tanto fuisset detrimento. Quare vt hanc Deus deleret ignominiam, & illi aliquo modo illatum damnum restaurarent: misit Angelum Gabrielem, vt hominibus Redemptionis nuntios afferret; & de ea cū sanctissima Virgine ageret. Ex quo potestis intelligere, quā toperè errent illi, qui vnius tantum mali causa cęteros eiusdē societatis & ordinis condemnāt. Si sacerdotem, aut religiosum aliquem peccare interdū vident statim exclamāt, o sacerdotes, o religiosi pessimū hominū genus: praua hæc profecto iudicia sunt. Ogens temeraria si mali Angeli malitia & inuidia, qui Euā tentauit, vos scandalizat, sanctorum Angelorum, qui eiusdem naturę sunt, charitas vos ędificet. Quandoquidem beatos hos spiritus

videtis

videtis, cùm creaturæ sint adeò nobiles quanta cum diligẽtia de nostra vtilitate agunt, quãta cũ cura nos diu noctuq; custodiũt & præcipuè singulare hoc beneficiũ cõsiderate, quod glorioſus hic Angelus lætissimo hocredẽptionis nũtio attulit mũdo. Ita & cũ ecclesiasticis gerere vos debetis, vt si quis eorũvos scandalizat, cõsideretis alios esse quàm plurimos, qui vos suo exẽplo & virtute ædificãt: & in Dei conspectu die ac noctu perpetui sunt vestri interceſſores. Et ideo cogitate quãtoperè eos amare, & venerari debeatis. Altissimę etiã dignitatis in qua eos De⁹ posuit habẽda est ratio. Magnũ enim sacrilegiũ est eos vestris maledictis linguis vulnerare. Optimè quãtũ sacerdotibus debeatur Imperator Martian⁹ intelligebat, qui in Chalcedonẽsi cõcilio, in quo sexcẽti triginta & sex Episcopi cõuenerũt, dixit: nolle se in ea sanctissima cõgregatione esse, vt quod in ea decerneretur, cõfirmaret: sed potiũs vt exequeretur, & cæteros oẽs ei⁹ sacrosanctis Decretis parere iuberet. Idẽ magnus Cõstãtinus ostẽdit, qui in cõcilio Niceno adstãtibus Episcopis cõplures libellos cõbusit quos ipsi ei dederãt, in quibus se inuicẽ accusabãt, & cùm legere eos noluisset, dixit: vt inter se de illis rebus iudicarent; regibus tãtã autoritatẽ tributã nõ esse, vt de ijs iudicare possint, vt patet 11. q. 1. sacerdotibus. Quòd si regibus autoritas data non est, quis popularibus eã dedit, vt tot Dei seruis maledicãt: eò quod culpã aliquam in vno, aut altero eius societatis animaduertant?

Chalce. cõ cil. actione. 7.

12

13

Ait præterea sanctũ Euangeliũ hunc Angelũ à Deo missum esse, Ad Virginẽ desposatam. Voluit Deus sanctissimã virginẽ, tunc cùm verbũ diuinũ conceptura erat, despõsatam esse ne adulterio cõcepisse existimari posset. Nõ satis est Deo homines esse bonos, sed videri etiam vult. Et ita D. Paul⁹ ait: Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autẽ Deus pacis sanctificet vos per omnia, vt integer spiritus vester, & anima & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Videtis, vt optat sanctus Apostolus, vt sancti simus per omnia interiori, & exteriori sanctitate, & vt corpore exterius virtutis interioris præbeamus exemplũ? Iussit Deus Hebręis. Funiculos in fimbrijs facies per quatuor angulos pallij tui, quo operieris: vt nimirũ Hebręi qui sui erãt serui, nõ circũcisione tantũ quod signũ erat occultũ: sed vestibus etiã à cęteris gẽtibus distinguerẽtur, significãs velle se etiam, vt serui sui à diaboli seruis non interioribus tantum

1. Thes. 5.

14

Deut. 22.

signis,

& signis,sed exterioribus etiã differre.Et ita dixit,Luceat lux ve- Matt.5.
stra coram hominibus,vt videãt opera vestra bona,& glorificẽt
Patrem vestrum,qui in cælis est.Recusat Deus virtutẽ,quę vitij
habet speciẽ.Quare dixit:Iustè quod iustũ est,persequeris,vt vi- Deut.16.
uas.De sancto Loth ait D.Petrus:Iustũ Loth oppressum à ne- 2. Petr.2.
fãdorũ iniuria,ac luxuriosa cõuersatione eripuit. Aspectu enim
& auditu iustus erat habitãs apud eos,qui de die diẽ,animã iustã
iniquis operibus cruciabãt aspectu,quia nõ solum interius,sed
etiã exterius erat iustus.Ponderate vnumquodque verbũ,vbi tã
quã causam cur Deus in sordida illa hominum conuersatione in
tegrũ incorruptumque seruauit affert:quia aspectu & auditu iu
stus erat.Qui omnia videre & audire vult,corruptum se habere
cor significat.Nã qui à malis contaminari non vult,oculos ab ijs
16 & aures debet auertere,& hoc est iustum esse aspectu & auditu Simile.
In locis vbi auri venę latẽt,semper externa aliqua signa appare
re solent:vt in lapidibus,vel herbis:vnde,qui vsum & experiẽ-
tiã habẽt,aurũ ibi esse conijciunt:ita cùm in animæ gratię thesau
rus reconditus est,saltim exteriora signa,quæ sunt sensus, hoc
indicant.Cũ,scilicet,in oculis honestas est,in manibus erga pau
peres liberalitas,in pedibus ad virtutis opera facilitas & prom-
ptitudo,in auribus sanctæ & salutaris doctrinæ auiditas, in ore
casta & deuota verba,hęc omnia thesauri,qui in anima latet ar- Luc.6
gumenta sunt.Et ita Dominus dixit: Ex abundantia cordis os
loquitur.Sed heu,heu,quàm pauci in hominum cordibus the-
sauri latent,quandoquidem tam pauca foris apparent indicia.
17 Intuemini,quęso,huius seculi homines, vix quidquam inue-
nietis,quod vos ędificet,& ad virtutem sit incitamẽtum. In ore
mendacia & periuria,in manibus furta & auaritię,in pedibus ad
malum mira velocitas.Omnia corrupta sunt.Obsecro itaq; vos
fratres,vt hac in re,quę plurimi momenti est,diligentiores sitis.
Et cùm Deus voluerit,vt sanctissima eius mater non modo
optima esset,sed vt etiam videretur, & ideo desponsatam esse
diuina sua prouidentia ordinauit,vt vos quoque non tantum bo
ni esse studeatis,verum etiam videri in omnibus,quæ exterius ap
parent:& licet ad hoc omnes tenemur multo magis qui eccle- Isai.35
siastici sumus.Vbi Isaias ait:Ecce Dominus, exercituũ aufert à
Hierusalem senem , septuaginta interpretes pro senem
transtulerunt sacerdotem , quia nimirum sacerdos senex esse
debet

debet nõ canitie,sed ingenio,grauitate,& modestia,in omnibus 18
suis actionibus,senile quoddam virtutis præbens exẽplum.Nã
lingua illa,quæ cœli clauis est,inferni sera,aurea amoris cathena
quæ Deum in cælo vinctum(si ita loqui fas est)in terram conse
crationis verbis trahit,verba ne prophana loquetur?manus illę,
quæ Dei thronum,& sedes sunt,quandoquidem in illis residet
quotidie Deus turpia ne operari debent?cor illud,quod in sacra
tissimo Iesu Christi sanguine tanquam in fonte quodam quoti
die mergitur,prauas ne in se ipso cogitationes cõtinere poterit?
Profectò nisi lapides essemus,aut dæmones,cùm potẽtissimum
Deũ verbis nostris vinciri,& amore nostro capi se sinere creda
mus,neque cor neque linguam,neque oculos,neque manus,ne
que corpus ad altissimã eius maiestatem nostris sceleribus of-
fendendã haberemus,cogitãtes nos totos sanctissimi eius corpo
ris tactu consecratos esse.Quod si tãta esset ecclesiastici alicuius 19
aut alterius cuiusuis Christiani deprauatio,vt malũ se esse con-
simile. stitueret:saltem curare deberet,ne proximos suos exteriori ex-
emplo scandalizaret.Cõtingere solet,vt mulierem quis habeat
concubinam,quæ præter illud peccatum,quod cum eo cõmit-
tit,aliquas habet virtutes,quę hominẽ induxerunt,vt eam sibi
vxorem duceret,& ita quæ antea erat concubina vxor legitima
fit. Eodem modo accidit, vt quis bona quædam opera faciat
ne malus videatur,sed virtutis opinionem acquirat.Paulatim se
se bonis illis operibus aliquo modo disponit:ita vt posteà eadẽ
opera Dei tantũ amore efficiat,& ita virtus,quæ antea quasi cõ
cubina erat vxor legitima fit.Et ideò minus malum est hypocri
tam esse,& inanis glorię causa virtutis speciẽ præ se ferre,quam
dissolutum esse & prophanum,& cæteris suo exemplo nocere
Ait præterea sanctum Euangelium: *Ad virginem desponsatã viro,* 20
Gene.17 *cui nomen erat Ioseph de domo Dauid.*Primus cui promissũ speciali
ter à Deo fuit Dei filium ex sua generatione,esse nascituũsecũ
dũ carnem fuit Abrahã:& ita cùm nomẽ mutauit Abrahę,addi-
dit hanc literã Hebræã(he)quæ vna est,ex quatuor essentialib'
quibus ineffabile Dei nomẽ scribebatur.Est autẽ inter Hebræos
aspirationis litera,vt inter nos litera(h)iam scitis nos aspiratio-
ne viuere:& ita Deus significare voluit ex Abrahã eũ esse vẽtu
Thren.4 rum, qui vera hominũ vita & spiratio futurus erat, qui est Iesus
Christus. Ita eum vocauit Hieremias dicens: Spiritus oris
nostri

21 noſtri Chriſtus Dominus. Nihilominus tamen glorioſus Euã-
geliſta non Abrahæ hoc loco, ſed Dauid mentionem facit, cui
etiam poſteà idem beneficium promiſſum eſt, vt ex illo Pſalmi Pſalm. 132
patet: Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur
eum, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Nouus lo-
quendi modus. Cum viro loquitur, qui filium ventre non cõci
pit, quod mulieris proprium eſt, & tamen ait: De fructu ventris
tui, quia nimirum Chriſtus Redẽptor noſter non erat à Dauid
per virum, ſed per mulierem originem ducturus, & per ſolã mu-
lierem ſine hominis auxilio: & idcò ait, de fructu ventris tui, id
eſt, è fructu ventris Virginis, ex genere tuo, & familia regni tui
ſucceſſorem efficiam, quod eſt regnum fidelium, in quo flore-
re debet fides, ſpes, & charitas, quã tu habes. Hanc enim ob cau-
22 ſam militans Eccleſia regnum Dauid appellatur. Solius autem
Dauid mentio fit hoc loco, vt intelligamus, quàm grata ſit pœ-
nitentia Deo & quanto pœnitentes honore afficiat. Hoc enim
honore, quo hunc peccatorem cõuerſum afficit, inuitare nos ad
pœnitentiam vult. Eia igitur peccatores, quid expectatis cum
Dei miſericordiam adeò certam habeatis? Si ad eum accurrere
vultis, attendite artificia quibus vtitur, vt vos attrahat. Cùm Ab 2. Reg. 15
ſalon infœlici illa morte quam ſæpiùs audiuiſtis, interijſſet: ij
omnes, qui eum nulla Dei, iuſtitiæ, & fidei, quam optimo regi
Dauid debebant habita ratione ſequuti fuerant, cùm infidelita
tem ſuam agnoſcerent, de conuerſione ſua agere cœperũt & obe
dientiam ei præſtare decreuerunt. Quod cùm intellexiſſet Da-
23 uid; hoc tanti fecit, vt per nuntios ijs dixerit. Fratres mei, vos os
meum & caro mea vos. O admirabilem Regis clementiam; ſed
poteſt ne hæc Dei clementiæ comparari, qui ait: Gaudium eſt in Luc. 15
cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Mira exaggera-
tio, nõ ſatis ei fuit dicere angelos gaudere, ſed cælũ vniuerſum.
Angeli, Cherubines, Seraphines, omnis aũla cęleſtis, & eius Rex
peccatoris conuerſione gaudent. Plus ne dici poterat? Incipite
igitur fratres cordibus veſtris volutare, & cogitare, quonam mo
do ad Deum vos cõuertere poſſitis: nam ſi Dauid plurimi fecit,
vt eius ſubditi, qui infideles illi fuerant, errorem ſuum agnoſce-
rent, & de reuerſione agerent: pluris facit Deus, vt vos de veſtra
conuerſione per veram pœnitentiam cogitetis.

Et ingreſſus Angelus ad eam. Domi clauſa ſanctiſsima Virgo

continebatur, vt Virginem decebat. Ex plurimis rebus quæ la- 24
chrymis dignę sunt, vna est, paucos esse huius virtutis amatores:
sunt enim ferè oēs extranei, & extra seipsos vagantur, quod ma
Simile. gnum est argumentū animas esse corruptas. Iter faciens æstiuo
tēpore diuersoriū aliquod inueniens quiescere in eo vellet: sed
cùm muscarū plenū videat, & hospitam iratā, & querebundam,
eamus (inquit) aliò, hic enim requies non est. O qui dicendi hic
finē faceret, & sanguineis lachrymis silendo deploraret! Nam si
in te ipso ô peccator quiescere aliquādo vis, & de vita tua, & mo
ribus cogitare, conscientiā tuam talē inuenis, vt tristitia plenus
statim, eamus hinc, dicas ad amici alicuius domū, & ibi ridebo,
& hanc animi tristitiā deponā. O te infœlicē qui ideò extra te
ipsum vagaris, quia in te nihil boni inuenis, quo te oblectare pos
sis. Et quamuis omnibus hæc virtus necessaria sit, multò magis 25
virginibus, & in hoc potissimū tēpore. Antiquis enim tēpori-
Genes. 24 bus hoc tantoperè necessariū non erat. Nam de Rebecca dicitur,
q̄ cùm virgo esset honesta & pulchra, & digna, quę magni illius
Patriarchæ Isaac vxor esset: nihilominus tamen ad aquā hauriē
dam sine vllo periculo sola egrediebatur. Nunc verò tanta est iu
uentutis impudentia, vt vix matres filias suas ad ecclesiam addu
cere audeant; & quod peius est, posteaquam eas magnis im-
portunationibus, & falsis promissis deceperunt, ipsimet infa-
miæ præcones sunt, ab illis se rogatos iactant, & propriam ma-
Genes. 3 litiā sexcentis excusant periurijs. Tantoperè amauit Adam vxo
rem suā, vt eius causa peccauerit. Maluit enim illi morem gere-
D. Augusti. re, quàm Deo parere: vt notat D. Augustinus super illa verba:
Qui comedit. Sed post peccatum cùm à Deo reprehenderetur, 26
amoris oblitus eam accusauit, dicens: Mulier, quam dedisti mihi
sociam dedit mihi de ligno, & comedi. Huiusmodi solet esse hu
mani amoris finis, qui neque in Deo, neque in virtute fundatur.

Ingressus Angelus ad eam, magna cū veneratione dixit, *Aue gra tia plena Dominus tecum*. De egregio quodam pictore, qui Zeuxis appellabatur; legitur, q̄ cùm pulcherrimam quandam Iunonis imaginem pingere vellet, pulchriores vrbis virgines contempla tus: quinque, quæ inter eas pulchritudine præstare videbantur, elegit; ex quibus quod pulchrius, & elegantius visum est, vt eo suam ornaret imaginē, desumpsit. Plus sine vlla comparatione fe cit Deus in virgine hac, inter omnes ad hanc dignitatem electa,

nam

27 nam admirabili ſua ſapientia, & potentia in ea gratias omnes & virtutes expreſsit, quæ inter cæteras omnes mulieres diſtributæ fuerant. Quare Diuus Hieronymus ait: Cæteris virginibus præſtatur gratia per partes: Mariæ verò tota ſe effundit plenitudo gratiæ. Sed notandum eſt, quòd proprijs viribus diuinam gratiam conſeruare non poſſumus, niſi particulari aliquo auxilio Deus nobis aſsiſtat: vt ait Beatus Thomas. Et hoc ſignificat Dauid, dicens: Fiat manus tua ſuper virum dexteræ tuæ. Hoc enim ſignificat opus eſſe, vt Deus manum ſuam imponat ei, qui in gratia eſt, vt perſeueret in ea. Et ideò addit: Et non diſcedimus à te. Hanc ob cauſam cum dixiſſet Angelus, gratia plena, addidit, Dominus tecum: ſignificans, quòd cùm eam Deus gratia impleuit, ſtatim in ea confirmauit. Indigemus

D. Hiero. in ſerm. aſſumptionis Virginis Mariæ.

D. Tho. 1.2. quæſti. 190. art. 9. & 10.

Pſalm 79.

Pſalm. 83.

28 præterea diuina benedictione, vt ad virtutem & exercitium, & augmentum nos corroboret. Et ita dixit Dauid: Etenim benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem; & videbitur Deus Deorum in Sion, id eſt, vt videtur. Hoc orabat Diuus Paulus, dicens: Flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quo omnis paternitas in cœlis & in terra nominatur, vt det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuę virtutem corroborari per ſpiritum eius in interiori homine. Et ideò poſtea quàm Angelus dixerat; Dominus tecum: addidit; *Benedicta tu in mulieribus.* Dei benedictio eſt bona nobis ſpiritualia largiri: vt ait Diuus Paulus: Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali, in cęleſtibus, ſcilicet, conſe-

Epheſ. 3.

Epheſ. 1.

29 quendis, & ſtatim quę eſt Dei benedictio declarat, ſcilicet, quod elegit nos in Chriſto, ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius, in charitate, id eſt, vt eſſemus pleni virtutibus & gratia, & immaculati ab omni ſorde peccati. His benedictionibus plena fuit ſanctiſsima Virgo, non ſolum plus quàm cętęrę omnes mulieres, ſed plus quàm Angeli omnes, vt ait Beatus Thomas: Videns Angelus, quod laudari ſe audiens humiliſsima Virgo turbabatur, dixit ad eam. *Ne timeas Maria inueniſti gratiam apud Dominum.* Qui apud homines gratiam inueniunt illi timere debent, quia qui plus gratiæ humanæ, & fauoris habet: hic in maiori ſalutis ſuæ periculo verſatur. De quadam Aquilonis

B. Thom. opuſc. 4.

regina refertur filiam suam pulcherrimam veneno aluisse, & eam ad Alexandrum Magnum misisse, vt eam amplexus moreretur. Quod cum sapiens quidã regni intellexisset, factum hoc impediuit; & ita Alexander mortuus non est. De hoc mũdo ait D. Ioannes: Mundus totus in maligno positus est, & cum veneno plenus sit; ille, quem amplectitur, est suæ cõdemnationi propinquior. Tu vero Virgo sanctissima nihil est cur timeas, cum gratiam non apud homines, sed apud Deũ inueneris. *Ecce concipies in vtero, &c.* Statim ac Virgo sanctissima, salua sua virginitate concipere se posse intellexit, vt affirmauerat Angelus, profunda humilitate consensus sui ianuã aperuit, dicẽs, *Ecce ancilla Dñi, fiat mihi secundũ verbum tuũ.* In hoc instanti verbũ diuinum in purissimis eius visceribus incarnatus est. Et hoc hodie sancta Ecclesia celebrat nobis repręsentãs, quomodo glorioſissima hęc Regina, Dei filium in suo ventre virginali habuerit: vt in hominum manibus poneret, ne amplius desiderij sui cõpotes facti spirarent: sed Redemptorem suum iam tenentes gauderent. Et hoc significatur in solennibus his Antiphonis, quas his diebus Ecclesia sancta decantat. Omnes enim ab exclamatione, O, incipiunt, vt mundi suspiria, & desideria significet; quibus sanctissima Virgo satisfacit. Clamabat mundus: O Domine, ignarus sum, & quid mihi conueniat nescio, Timeo ne tu quoque me ignores, quia ignorans, ignorabitur: & ideo clamo, dicens: O sapientia, quæ ex ore altissimi prodijsti, attingens à fine vsque ad finem, veni ad docendum nos viam prudentiæ. Tace ò mũde, ne clames: ista enim sapientia, quam petis nunc in schola Virginalis vteri dolorum tuorum scientiam experientia discit: vt tui misereatur. Cito ad docendum exibit. Clamabat mundus: O Domine, captiuus diaboli sum: & ideo clamo, dicens: O Adonai, & Dux domus Israel, veni ad redimẽdum nos in brachio extento. Tace ò munde: nam Dux ille, quem vocas armatus iam est in virginalis vteri domo, carnis & pœnarũ humanarum armis, quibus tyrannum illum, qui te captiuũ tenet superaturus est. Cito ad te redimendum exibit. Clamabat mundus: O Dñe spirituali alimento indigeo. A deo enim infirmus sum & imbecillis, vt in virtute nihil proficiam: & ideo clamo dicens: O radix Ieſſe, qui stas in signum populorum, veni ad liberandum nos, & noli tardare. Tace ò munde, quia hæc radix, quam

30

Epist. Ioan. 5. c.

31

32

optas

optas in puriſsimi ventris furno coquitur, vt vitę panis fiat, quẽ
33 qui manducet non moriatur in ęternum, citò in præſepio collo
cabitur tãquam in menſa, vt eo te reficias. Clamabat mundus O
Domine in culpæ carcere vinctus detineor, & ideò clamo, di-
cens: O clauis Dauid, qui aperis & nemo claudit, veni & educ
vinctũ de domo carceris. Tace ò mũde, nã clauẽ iſtã quam petis
cœleſtis hęc mulier in cingulo iã poſitã habet: hoc eſt (*Ya la trae
en ſu llauero*) cito eã tibi tradet, vt te ab infœlici hoc carcere libe-
res. Clamabat mũdus, ò Dñe peccati tenebris cæcus ſum: & ideo
clamo, dicens: O oriens ſplẽdor lucis ęternę & ſol iuſtitię, veni
& illumina ſedentes in tenebris, & vmbra mortis. Tace ò mun
de, nam lux illa quam petis eſt ita refulgens vt oculi tui eam fer
re non poſsint, & ideò beatiſsima Virgo è viſcerum ſuorum tela
34 laternam effecit, vt radios ſuos mitigaret, & videbit omnis caro
ſalutare Dei. Clamabat mundus, regem non habeo qui me gu-
bernet, & regat: & ideô clamo, dicens: O rex gentium & deſide
ratus earum ſalua hominem, quem formaſti de limo. Tace ò
munde, quia ecce Rex tuus venit tibi, & glorioſa hęc domina
eſt lectica, qua vehitur, ſed videri adhuc non poteſt, quia lecti-
cę alis, & cortinis occultatur. Clamabat mundus. O Domine
ſolum me video, ita vt ſi cado, non habeam qui me ſubleuet: &
vę ſoli, quia cûm ceciderit non habebit ſubleuantem ſe: & ideò
clamo, dicens: O Emanuel Rex legifer noſter, veni ad ſaluan-
dum nos Domine Deus noſter: ò Emanuel, ideſt, ò Deus nobiſ- Eccleſ. 4.
cum. Tace ò munde, quia verbum caro factum eſt, & habitauit Ioan. 1.
in nobis: iam ſocius noſter venit & cohabitator: cœleſtis autem
35 hęc Virgo domus eſt vbi habitat, & vbi eum inuenies cũ opus
erit. Prępаremus igitur nos, fratres chariſsimi, vt diuinum hunc
Saluatorem digne recipiamus, qui venit vt tot nobis bene-
ficia faciat, & ſuam gratiam communicet, quaac-
quiritur gloria: ad quam nos perducat
Ieſus Marię filius,
Amen.

In eodem festo Expectationis beatissimæ Virginis Mariæ

CONCIO SECVNDA.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, &c. Luc. 2.

TAnta est Dei potẽtia, sapiẽtia & bonitas, vt nõ solũ ex bono, sed etiã ex malo bonũ eliciat. Cũ ageret Moyses de beneficijs, quæ Deus populo Hebræo fecerat, ait ex ijs vnum fuisse, quòd constituit eũ super excelsam terrã, vt sugeret mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Hoc dixit, vt terræ fertilitatem exaggeraret, in qua petræ ipsæ oleum & mel stillare videbãtur: sic etiam dici potest Dei omnipotentiam è petris durissimis (vt sunt peccata) oleũ & mel suxisse: cùm ex ijs plurima bona deduxerit, & quotidie deducat. Et ita malus ille seruus dixit: Homo austerus es & metis quod nõ seminasti. Verùm dixit, quia Deus è sementè quam non seminauit plurimum colligere solet. Nunquam Deus seminauit peccatum, & tamen plurima ex eo bona collegit. Magnũ fuit malum Luciferi peccatum, vt creatura creatori parere nollet, & in eius regno bellum contra ipsum excitare auderet. Sed tanta est (vt dixi) Dei potentia & sapientia, vt ex hoc malo magnum bonum deduxerit: nempè hominis creationem. Nam cùm magna Angelorum multitudo de cælo cecidisset, & plurimæ cœlestis regni sedes vacuæ remansissent: creauit Deus homines, vt implerentur. Magnum fuit Adæ peccatum, qui vt vxori suæ morem gereret Dei iussum fregit, nam si rem aliquam difficilem Deus iussisset, quam sine magno labore præstare non potuisset, peccatum maiori excusatione dignum videretur, sed rem facillimam iussit, vt est ab vna tantum arbore abstinere, & tamen tanta eius fuit inobedientia, vt prior ex qua comederit, fuerit illa quã Deus prohibuerat. Magnũ profectò malum, sed ex eo Dei sapientia tantum bonum, vt fuit filij sui incarnatio, deduxit. O ineffabilem Dei misericordiã quisnã imaginari

Deut. 32. 2

Luc. 19. 3

Genesi. 3.

4 ginari potuisset, quòd pro miserorum vermium remedio (quales homines sunt) Deus homo fieret? Hoc admirabatur Iob, dicens, Quid est homo quia magnificas eũ, aut quid apponis erga eũ cor tuũ? Diuus Augustinus ait: Filium vocari cor patris. Tanti igitur fecit hominẽ Deus, vt pro eius salute suum ei cor dederit. Et ita in Gen. dicitur, Quòd cũ videret Deus hominũ malitiã tactus est dolore cordis intrinsecus. Res põderatione digna est, quod Deus propter peccata hominũ dolorem in corde ostendit, quod est filius suus vnigenitus. In hac parte ęterno Patri residet dolor, quia cor istud peccatorum nostrorum onus ferre debebat. Quomodo igitur tantum beneficium altissimę tuę maiestati persoluemus; quas tibi gratias ò Domine pro eo agemus? infœlices profecto fuissemus, si cùm tu Deus meus tuis manibus nos
5 formasses, alius pręter te ęterna morte liberasset. Nam cum plus sit redimere quam creare, indigna res esset vt tibi de creatione, alteri de redẽptione gratias ageremus. Quare vt ait B. Anselmus: Ne amorẽ diuideres (scilicet ò homo) inter creatorẽ & Redẽptorẽ, idem tibi factus est conditor & Redẽptor: vtrumque illi debemus. Vt hoc igitur beneficium homini faceret, *Missus est Angelus Gabriel à Deo ad virginem, & ingressus ad eam dixit: Aue gratia plena.* Admirabilis hęc est excellentia, gratia plenã esse & Deo dilectã, & è cõtra, vnus ex titulis maioris ignominię quibus homo vocari potest, est peccatorẽ & Dei inimicũ vocari. Maiorem sentiunt pęnam damnati in inferno, cũ videãt odiosos se esse Deo, quàm quod teterrimo illo carcere inclusi sint: at è contra inter maiora beatorũ gaudia, est securitas quam habent in Dei odium
6 se incidere non posse? & de eius amore ita certos esse, vt deficere nunquã possit. Diuus Ambrosius ait, quòd inter cętera quæ sanctus Iob passus est, nihil ei maius doloris vulnus inflixit, quã cũ tres illi eius amici dixerunt, eum peccatorẽ esse & Dei inimicũ, & ideò à Deo tot infortunijs puniri, vt patet his verbis: Recordare obsecro te, quis vnquam innocens perijt. Quę cum Iob audiret & huiusmodi alia, magno dolore respondit. Consolatores onerosi omnes vos estis, nunquid habebunt finem verba ventosa? Hoc nos etiam fratres, nisi tam cęci essemus super omnia timere deberemus, peccatum, scilicet, quod ignis quidam est, qui totum hominem vrit & consumit, tempestas quędam est, & diluuium, quo omnia destruuntur: est malum quoddam,

Iob. 7. D. August. lib. de fut. stl. diuinita.

Genes. 6.

B. Anselm.

D. Ambro. lib. de interpellatione. Iob. 4. Iob. 16.

quo homo inutilis fit, vt tanquam palmes infructuosus amputē tur, & in ignem æternum deijciatur. Cū persuaderet Bethsabee 7
3. Reg. 1. regi Dauid vt filium suum Salomonem regni sui hæredem face ret, eò quòd si secus faceret, ipsa & filius in magna infœlicitate remanerent vt hoc exaggeraret, hæc verba protulit: Eritque cū dormierit Dominus meus Rex cū patribus suis, erimus ego & filius meus peccatores: hoc nomine comprehendit, quod pluribus verbis explicari non poterat. Quasi diceret, erimus pauperes, miserabiles, orphani, derisi, ignominia & iniurijs affecti, mēdici: hæc & plura hoc nomine, peccatores, significare voluit. Tandē peccatum res est tam odiosa Deo, vt de eo scriptura dicat, terribiles in Deo effectus operari, & ita D. Paulus cūm dicere vellet: Nolite peccare, ait, Nolite cōtristare Spiritum sanctum
Ephes. 5. Dei. Et Oseas ait: Pereat Samaria: quoniam ad amaritudinem 8
Osee. 14. cōcitauit Deum suum. Et in Hebræo est: Amaricauit os Domi-
Psalm. 77. ni. Et Dauid ait: Quoties exacerbauerunt eum in deserto: quæ omnia dicūtur, vt significentur effectus quos peccatum in Deo causaret, si Deus eorum capax esset. Ex quo colligere potestis, quam æquū sit, vt super cætera omnia peccatū abhorreamus, & Dei gratiam quæramus, ex qua plurima in nos bona promanant. Hanc ob causam laudans sacra Scriptura D. Stephanum,
Act. 6. ait: Stephanus autem plenus gratia & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo. Primum ait, gratia plenū fuisse, quia hic fons est ex quo fortitudo, & cætera omnia bona nascū-
D. Paulus. tur. Et D. Paulus in suis Epistolis Christianos his verbis salutabat: Gratia vobis & pax. Quasi diceret: Cōmunicet vobis Deus suam gratiam, nam si eius amici estis, facile pacem habebitis ad 9
inuicē. Sed tibi, ò Virgo sacrata, singulari quadam ratione dixit
Eccles. 24. Angelus: *Aue gratia plena.* Et secundū omnes sacros Doctores vere de se ipsa dicere potest illud Ecclesiastici. In me omnis gratia quia ea gratia plena fuit, quam vocant gratū facientem, quę omniū præstantissima est, & sola nos Deo gratos & amicos facit. Omnes præterea gratias habuit, quæ sunt virtutes omnes Theologales & Cardinales, fides scilicet, spes & charitas, fortitudo, temperantia, iustitia & prudentia, cum cæteris quæ accessoriæ dicuntur: vt est, humilitas, patientia, mansuetudo, misericordia, &c. Fuit præterea plena gratia septem donorum Spiritus sancti, fuit etiam plena nouem illis gratijs, quas gratis datas appellant,

quas

quas Deus largiri ſolet, vt quis alios ad Deum conuertat. Prima
10 eſt, admirabilis rerũ inuiſibiliũ certitudo, quam D. Paulus fidem
appellat: gratia quæ rerũ diuinarũ cognitionẽ dat, quam ibi vo-
cat D. Paulus ſapientiam, gratia, quæ rerum humanarum cogni- 1. Cor. 12.
tionẽ dat, quã ibi vocat ſcientiam: gratia quę potentiam dat faciẽ
di miracula ad ſananda corpora, quam ibi vocat gratiam ſanita-
tũ: gratia quæ eandẽ potentiam dat ad diuinam potentiam mani
feſtandam, quam ibi vocat operationem virtutum: gratia quæ
docet futura prædicere, quam ibi vocat prophetiam: gratia, qua
cordis ſecreta aſſequimur, quam vocat diſcretionem ſpirituũ, gra
tia varia linguarũ genera ſciẽdi & earũ ſenſus intelligendi, quam
vocat genera linguarũ & interpretatio ſermonũ. Fuit præterea
vt omnes aſſerunt plena gratijs quæ priuilegiatiuæ vocantur vt
Dei matrẽ eſſe & iuſtorũ omnium, cœli portã, ante iudicij vni-
11 uerſalis diẽ reſuſcitatam eſſe, & ſuper omnes choros angelorum
exaltatam: hæc omnia ſignificat, gratia plena. Finxerũt antiqui
poetæ virginẽ quandam dijs omnibus gratam, quam eorũ quiſ-
que dono aliquo ornauit, ideoq; Pandoram appellabant, id eſt,
omnium Deorum donis ornatam. Et hoc quod tunc fabula erat
in ſacratiſsima virgine veritas factum eſt, quæ beatiſsimæ Trini
tatis donis plena fuit. Pater ornauit eam potentia & fortitudi-
ne, filius ſapientia, ſpiritus ſanctus amore & charitate.

Ait pręterea Angelus, *Dominus tecum*. Quamuis Deus in omni
bus rebus ſit, in iuſtis ſingulari modo inuenitur, & in te ò virgo
beata particulariori quodam modo. Cum aliquo eſſe, eſt attente
ipſum audire, & ita ijs, cum quibus de re aliqua magni momenti
loquimur dicere ſolemus, *Eſtad conmigo*, ideſt, attente, quæ dico
12 audias & tũc maxime attẽti ſumus ad ea quę narrantur quando
nobis nimis grata ſunt. Et ita horũ verborũ *Dominus tecum* ſentẽ
tia eſſe poteſt, Deus tuis rebus omnibus valde attẽtus eſt, quia
omnes illi gratæ ſunt. Tua deuotio, tuæ lacrymæ, tua cõtempla-
tio, tua deſideria, tuę cogitationes, tuæ preces, tua cõceptio, tota
tua vita, quicquid in te eſt illi gratiſsimũ eſt. Alio modo intelli-
gi poſſunt, nã res dici ſolẽt eſſe cũ alijs, vel quia iunctę ſunt vnæ
alteris, aut quia cõglutinatę, aut quia clauis defixę, aut quia per
mixtę vt aqua & vinũ, & his omnibus modis ſolet Deus animę
coniungi, primũ funibus ſibi Deus hominem ligat, ideſt benefi
cijs, quibus eũ ſibi obligat: & ita dixit. In funiculis Adã traham Oſee. 11.

eos, in vinculis charitatis. Tribus funiculis vinxerat Deus Adã, 13
qui tria erant beneficiorum genera quibus eum suo amori deuin
xerat, scilicet bona naturę, bona gratię & bona fortunę. Et his
velle se ait homines trahere: & ita facit, nã omnibus bona naturę
tribuit & fortunæ, & paratus est vt gratię bona largiatur ijs,
qui se ad ea recipienda disponent; dicitur enim, funiculus tri-
Eccles. 4. plex difficile rũpitur. Tu verò peccator, qui mille funiculis vin
ctus es, id est mille beneficijs quę à Deo accepisti, eos tanta cum
facilitate rumpis, vt tua ista violentia & furor terrorem pariat.
Qui stupor esset & terror videre bestiam aliquam, quę pluribus
funibus vincta, eos magno cum impetu rumperet: vt ad herbam
viridem depascendam accurreret? ô quę bestię furia quæ fames
& quanta, quę vt herbam pasceret, tot fregit vincula. O infœlix
peccator tu hęc bestia es, quę cum tot beneficiorũ vinculis Deo
deinctus sis: omnia paruę delectationis, existimationis, aut lu- 14
cri causa frangis, & à Dei obedientia fugis. O infernalis ingrati-
tudo, ò homo cęce quomodo tantę te impudentię non pudet? Se
cundus res iungendi modus, est conglutinatio, & ita dicitur, Ani
1. Reg. 13. ma Ionathæ conglutinata est animę Dauid, & dilexit eum Iona
thas quasi animam suam. Hęc conglutinatio vnam rem cũ Deo
1. Cor. 6. nos facit, vt ait D. Paulus. Qui adhęret Dño vnus spiritus est, sci
licet cum eo. Tertius coniunctionis modus est, cũ res clauis iun
guntur, & ita homo cũ Deo diuino timore tanquam clauo quo-
Psalm. 118. dam configitur: quod donum adeo singulare est, vt Dauid mag-
na cum efficacia illud à Deo peteret, dicens. Confige timore tuo
carnes meas, â iudicijs enim tuis timui. Quibus verbis vates san
ctus tantã huius timoris vim à Dño postulabat, vt nõ modo spi- 15
ritus eius sed caro etiam hoc timore transfixa, ipsum quoq; spiri
tũ ad peccati odiũ excitaret. Est autem (vt B. Basilius elegãter in
B. Basilius. eo loco adnotauit) metaphora sumpta ab ijs qui patibulo affixi
sunt, qui immobiles persistere nituntur, quoniã si vel paululũ se
in aliquam partẽ verterint, nouo doloris aculeo vulnerantur. In
simili igitur cruce, sanctorum mentes defixæ manent ne se ad-
uersus Dei legem vlla in re mouere possint. Vt enim illic dolor
ita hic timoris aculeus mentem pungens à quouis delicto reuo-
cat. Itaque si impura aliqua cogitatio, si fratris odium, si frater-
næ inuidię stimulus, si superbiæ aut inanis gloriæ tumor sese
animis obijciat: superuenit statim diuini iudicij metus, qui sic

men-

16 mentẽ concutiat, vt omnia ista procul à se sine vlla cunctatione abigat. Si igitur viri sanctissimi diuinæ iustitiæ iram reformidant, vnde quæso in sceleratorũ hominum mentibus hęc tanta salutis suæ è sola Dñi misericordia, confidentia? quasi in ipso sola sine iustitia esset misericordia. Nos igitur fratres non falsam improborũ securitatẽ, sed salutarẽ sanctorũ metũ sectari studeamus & spẽ nostrã præ timore bonorũ operum studio & peccati odio fulcire cõtendamus. Quartus coniunctionis modus, est mixtio, nõ tamẽ vt aqua vino, sic anima Deo miscetur; sed per intimam quandã vnionẽ similẽ se Deo in virtute efficiens. D. Dionysius similitudinẽ quandã affert ex qua intelligi potest, quonãmodo Deus in anima maneat. Nã si in aliquo cubiculo tres faces accẽsas ponas, ex omnibus vna resultat claritas, & tamen vnius clari
17 tas est ab alterius claritate diuersa, neq; ita miscentur vt vna lux fiat, quod manifestè patet, (vt philosophus quidã ait) quia si earũ facẽ vnã tollis, secũ suã lucẽ aufert, quia principiũ suũ quod est fax sequitur: igitur non erat vna lux ex tribus mixta. O anima in qua (si Dei amica es) Deus manet, vt B. Ioannes affirmat. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Sed nulla fit cõfusio, nõ permiscetur Deo vt aqua aquæ, sed vt duo lumina quæ coniũguntur & vnum ab alio distinctũ remanet: ita anima cũ Deo coniũcta est & admirabilem Dei similitudinem habet: sed tamẽ distinctus est ab anima Deus, quia ille Deus est per essentiam anima vero per gratiæ participationem deificatur.

D. Diony. de diuinis nomini. cap. 1.

1. Ioan. 4.

De his igitur omnibus coniungendi modis intelligi possunt hæc verba, *Dominus tecum*. Dominus tecum est, ò sanctissima
18 virgo, quia maiorum beneficiorum vinculis deuincta es, quam vlla vnquam pura creatura fuit, aut erit. Tecũ efficacissimo amoris glutine conglutinatus est: & vt ea, quæ glutine tenaciter hærent facilius frangi, quam diuidi possunt: ita tu quamuis mille mortis genera subeunda essent, ab eo diuidi non poteras. Dominus tecum, quia diuini timoris clauo te fixam tenet, timoris (inquam) non seruilis, sed reuerentialis, de quo dixit Dauid. Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Quiquidem timor proprie pertinet ad latriam, quæ sic græce dicitur, à verbo, latrin, quod est tremere, eò quod valdè trementes Deum nos colere oporteat: & hic sanctus timor, non tristitia animam, sed lætitia afficit. Quare idem Dauid aiebat

Psalm. 18.

lætetur

Psalm. 85. lętetur cor meum, vt timeat nomen tuum. *Dominus tecum.* Quia 19
tecum etiam est, tanquam lux cum alia luce, quia nulla extitit
vnquam pura creatura, quę tam singularem in virtute similitudi
D. Anſel. nem cum eo habuerit vt tu habuisti. Hoc D. Anselmus considerans magnam illam exaggerationem dixit: Decuit virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi.

Quæ cum audisset turbata est in sermone eius. Quemadmodum qui aliquod auri thesaurum habet absconditum, si fures iuxta illud videat, maximè timet, ita qui verę humilitatis thesaurum habet, cùm se laudari audit, timet, quia laudes fures esse intelligit, qui humilitatis thesaurum furantur. Ideò dicitur, populę meus, qui te beatum dicunt, ipsi te seducunt, & semitas gressuũ
Isai. 3. tuorum dissipant. O quam delicata est (fratres) humilitatis vir- 20
tus, quam exigua vanitatis aura, aut extrinsecus veniens, aut in nobis ipsis orta solet euertere. Quamobrem quęcunque ęstimatio, aut laus tanquam sęuissima pestis diligentissimè nobis fugienda est. Et statim ac aliquid huiusmodi audimus, à nobis tanquam infernalis ignis scintilla decutienda est. Vtinam omnes ab humilissima hac virgine disceremus, quę quamuis in gratia confirmata esset, tamen laudibus Angelico ore prolatis turbata est. Quid igitur nobis faciendum est, qui tam infirmi sumus & proni ad malum, cùm ab hominibus nos laudari audimus, qui nos falsa sępè assentatione decipiunt? Salutaris hęc est doctrina principibus & potẽtibus seculi, quibus magna semper assentatorum turba solet obstrepere: ità vt vix sit, qui veritatem illis dicere audeat. Monstrabo (inquit Seneca) cuius rei ino
Senec. epist. ad Liberal. suum. pia laborant magna fastigia, & quid omnia possidentibus desit: 21
ille scilicet, qui veritatem dicat. O magna infœlicitas, neminem habere qui dicat, male facis, sed eos tantum, qui ipsamet vitia laudent & probent.

Et ait Angelus ei, ne timeas Maria inuenisti enim gratiã apud Deũ. In mundo plus pręstat regibus & principibus placere, quàm ijs multorum annorum spatio seruisse. Solent enim plura in eos beneficia conferre, quos amant, quàm ijs, qui illis magna cum diligentia seruire studeant: alijs enim quadraginta, aut quinquaginta aureorum millia annui redditus dant: hos verò centum aureis singulis annis remunerare sibi videtur. Et ita nullam ferè in vllo regno familiam ex maioribus & nobilioribus videbitis, cuius

initium

22 initium non fuerit eo quod earum fundatores fuerint illorũ tẽporũ regibus chari. Quod ſi hominum gratia & fauore tot opes & dona aſſequimur, quidnam cœleſtem hanc reginam diuina gratia conſequutã eſſe exiſtimatis? Plurimis bonis ornata fuit quia illa meruit, ſed aliis eo quod inuenit gratiã apud Deum. Ecclesiam illi à Chriſto. R. noſtro, in cruce cõmendari, vt eſſet (quẽ admodum D. Ignatius ait in epiſtola quadã ad D. Ioan. Euangeliſtã) doctrinæ noſtræ magiſtra, hoc ſuæ ſapientiæ datũ eſt. Collocari in cœlo ſupra omnes choros angelorũ, profũdiſsimę eius humilitatis præmium fuit. Tot illi gloriæ gradus dari præmiũ fuit, quod magnis ſuis laboribus debebatur. At vero Dei matrẽ eſſe hoc mereri non potuit, quia hoc omnia merita excedit, vt affirmat D. Bonauentura puram hoc fuiſſe gratiam ait. Et hoc

D. Ignat.

D. Bonauen. in 3.

23 eſt quod ait angelus, inueniſti gratiam apud Deũ, ecce cõcipies, id eſt, magnam tibi Deus dignitatem confert nimirum vt eius mater ſis, & hoc nõ ob tua merita, ſed quia inueniſti gratiã apud Deum. Sed quæro cur dixit, concipies in vtero? num forte ſolẽt mulieres in alia corporis parte concipere? Reſpondeo, hoc dixiſſe vt ſignificaret iam in anima concepiſſe. Et ſi prius non concepiſſet eum in anima, in vtero poſtea non concepiſſet. Propheta Ieremias hoc myſterium multo ante prædixerat dicens. Nouũ faciet Dñs ſuper terram, mulier circundabit virũ. Sed antequã eum circulo carnis circundaret, antea amoris circulo circũdedit. Ita enim amorem D. Dionyſius vocat dicens, Amor eſt circulus bonitatis, à bono in bonũ perpetuo reuolutus. Tria hic ait ſanctus hic doctor maxime notanda, primum, amorem eſſe cir-

Ierem. 31.

D. Diony. lib. de diui: nomini.

24 culum, qui eos, qui ſe amant vincit. Secundum circulum eſſe bonitatis, quia amor Diuinus ita bonus eſt, vt eos etiam in quibus eſt, bonos efficiat. Tertium à bono in bonũ procedere, & reuolui, quia à Deo oritur, qui ſummum eſt bonũ, inde ad cor humanum deueniens, bonum illud efficit, eius affectum rapit, & ſecũ ad Deum reuerſus adducit. Ex ſe autem perpetuus eſt, niſi homo ſibi illi propria malitia recidat. Quare perpetuo reuolutus ſignificat id, quod Deus ait. Ego diligentes me diligo. Hic eſt ille circulus, de quo Iob cum Deo loquens dicebat. Nunquid pones circulum in naribus Leuiathan, aut armilla perforabis maxillam eius? Qui quidem Leuiathan ſecundum Diuum Gregorium ſuper hunc locum eſt diabolus, eius nares ſunt homines

Prouer. 8. Iob. 40.

D. Greg.

mines malitiosi & astuti: eius maxillæ sunt tyranni proximorũ 25
destructores. Et solus Deus diuini sui amoris circulo calidũ proximorum deceptorem, sæuum bonorum persecutorem, murmuratorem, qui Sathanæ os est, vincire potest, & ex diaboli membris sua membra efficere. O opus admirabile potentissimæ Dei manus! Rogate ab ea fratres, vt vos qui liberi & soluti per vitia effræni excurritis diuino hoc circulo vinctos detineat. O beatos illos, qui tantum à Deo beneficiũ recipiunt. Ita enim hic circulus homines circundat, vt illi etiam Deum circundatum teneãt, & suæ voluntati deditum, quia voluntatem timentium se, faciet, (ait Dauid.) Hoc igitur amoris circulo preciosissima virgo Deũ prius circundedit, & posteà purissimo eius vtero. Et ideò ait Angelus, ecce concipies in vtero.

Psal. 144.

Hęc est fratres charissimi huius diei festiuitas quomodo Deus 26
se in hoc virginali circulo inclusit vt hominũ manibus vinctũ se & victũ dederet: qui cœleste hoc donũ tantopere optauerant, & tot precibus à Diuina maiestate postulauerant. Sanctus Moyses
Exod. 33 à Deo magno cũ animi feruore petijt: si inueni gratiam in cõspectu tuo ostẽde mihi faciẽ tuã, vt sciãte, vbi aliqui in Hebræo esse asserunt, ostende mihi manũ tuã. Sed ex vtraq; trãslatione manifestũ est à Moyse vnigenitũ Dei filiũ peti, quia Christus nõ solũ manus, sed etiã facies Dei est. Nam quemadmodum homo per faciẽ cognoscitur: ita pater per filiũ cognitus est, vt D. Ioãnes affir
Ioan. 1. mat dicens, Deũ nemo vidit vnquam, vnigenitus ipse enarrauit
Isai. 45. nobis. Hoc etiam sanctorum patrum desideriũ verbis illis Isaiæ significatur. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet Saluatorem. Cælum & terram inuoca 27
bat sanctus Propheta, vt significaret hæc duo ad hoc beneficium debere concurrere. Nam per trium personarum sanctissimæ Trinitatis concursum, & aperiente se terra per assensum voluntatis huius humilissimæ virginis cœlestis hic ros & pluuia erat descẽsura. Quòd si dicitis nomen Manna quod suauissimum erat, aut panis, quo alimur, aut vini, quod lætificat cor, cõuenientius fuisse videtur ad hoc Diuinum beneficium significandum, quàm nomen aquæ, quę vilis esse videtur. Respondeo, nomine aquę vsos esse, vt vehementissimum illud desiderium significarent, quo huius beneficij tenebantur, quia sitis plusquam fames affligere solet, quę aqua faciliùs quàm vllo alio liquore extinguitur.

De

28 De hoc ſancto veterum patrum deſiderio ait D. Bernardus. Ardorem deſiderij patrum ſuſpirantium Chriſti præſentiam frequentiſsimè cogitans, compũngor, & confundor in memetipſo, & nunc vix continere lachrymas valeo: ita pudet temporum horum miſerabilium. Cui namq; noſtrum tãtum ingerit gaudium gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus ſanctis accẽderat deſideriũ promiſsio? Quod ſi hoc de ſuis tẽporibus D. Bernardus aiebat: quid nũc diceret, ſi viueret, cùm vix ineffabilis huius beneficij recordamur & ſi ſancti illi patres hunc filij Dei aduẽtum tantæ ſitis ardore optabãt, quid de ſanctiſsima virgine dici poteſt quæ illis omnibus charitate præſtitit, & omniũ maximè generis humani redẽptionem deſiderauit? Cùm verò grauidam ſe videret, & iam diuinũ illud verbũ tantoperè expectatũ vtero conti-
29 neret: ſpem habebat feruentiorem & deſiderium vehementius. Vxor, quæ maritum ſuũ ex Indijs diutiſsimè expectauit, & literis ſæpiſsimè reuocauit, quo ſuæ viduitati & paupertati mederi ſperat: cùm ẽ naui iã iam deſcẽdit in portũ, tũc ſpes & deſideriũ ita augeri ſentit vt cor in pectore ſaliat, & vix lætitiã in ſeipſo cõtinere poſsit. Sed quid hoc eſt, ſi ſanctiſsimæ virginis deſiderio cõparetur, quę matrẽ Dei ſe eſſe, & vtero eũ cõtinere ſciebat? quo nã affectu eũ virginali ſuo ſinu tenere, & amplecti optaſſe credimus? Illud Canticorũ ſecũ ipſa dicens, quis mihi det te fratrem meum, vt inueniã te ſolum foris, vt deoſculer te. His conſi-
derationibus fratres his diebus nos occupemus, animas noſtras magna cũ ſolicitudine purificantes: vt in hac ſacratiſsima feſtiuitate Diuinum hunc ſponſum ita recipiamus, vt ſuam nobis gra-
30 tiam cõmunicet, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat idem Ieſus Mariæ filius. Amen.

D. Bernar. ſerm. 2. ſup. Cant.

Simile.

Cant. 8

In feſto S. Thomæ Apoſtoli.

CONCIO PRIMA.

Thomas autẽ vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, nõ erat cum eis, quando venit Ieſus. &c. Ioan. 20.

RES

RES est animaduersione digna, q̃ cùm in sanctorum festiuitatibus sancta ecclesia Euangelia nobis proponat, in eius laudem & gloriã, cuius festũ celebratur, hodierna die in glorioſiſsimi huius Apostoli festo Euãgelium proponit, in quo eius infirmitas in fide refertur. 1

Matth. 25 Luc. 6 Matth. 16 In confessorum festo talentorum Euangelium proponit, significãs eos optimè à Deo accepta beneficia negotiatos esse. In Martyrum festo Euangelium illud proponit, vbi dicitur, beati eritis cum vos oderint homines, vel illud vbi dicitur, siquis vult veni re post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur me. Vbi admirabilis patientia significatur, qua labores pro

Matth. 25 Deo susceptos pertulerunt. In Virginum festo, virginum parabolam proponit, quæ suis lampadibus oleo plenis sponsum suũ expectabant: vt magnam earum prudentiam significaret qua di- 2

Luc. 1 uinum sponsum expectare voluerunt. In festo D. Ioannis Baptistæ Euangelium proponit, in quo eius sancti admirabilis ortus proponitur. In festo Diui Petri proponit Euangelium, in quo de magna eius fide mentio fit. At in hodierno Euangelio

Matth. 16 sancti huius Apostoli infidelitas & durities narratur: ita vt sancta ecclesia ignominia eum potiùs quàm honore afficere velle videatur. Sed respondeo, Dei seruos alio modo honorem in corde habere, quam mundani solent. Illi enim gaudent suas infirmitates & culpas ab omnibus sciri, vt plus honos & gloria sublimetur diuini illius medici Iesu Christi, qui eorum infirmitates

Simile. curauit. Vt homines grati solent, qui de magno aliquo morbo, quem habuerunt loqui sæpissimè solent, vt medicus, qui eum aliqua experientia curauit maiorem in vrbe famam & opinio- 3

1. Cor. 4 nem acquirat. Quam ob causam conuenientissimè D. Paulus de seipso & cæteris Apostolis dixit. Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema vsq; adhuc. O admi-

Simile. rabilem metaphoram! qua humilissimus Apostolus declarat, quid nam ipsi essent ex se, & ad quantam dignitatem eos Deus extulerit. Peripsema significat pomorum corticem: qui proijci solet & conteri. In malis citreis comedi solet quod cortice contectum est: cortex verò tanquam inutilis contemnitur, sed qui corticem cõdire vult, quãvis conculcata iam sit, & sordida colligit, radit, lauat, & tandẽ melle vel saccaro coquit: & ita cocta, & condita ei, quod intus latebat sapore & suauitate præstat: ita cõ-

tigit

4 tigit & cõtingit quotidie Iesu Christi regno, quod est eius eccle
sia. Mũdani homines id statim eligũt, quod sibi optimũ videtur
pomi scilicet medullã. Si quis collegiũ aliquod instituit, primũ
omniũ iubet, vt homines admittantur, qui nullã in suo genere
maculã habeãt: qui filiæ suæ maritũ quęrit nobilẽ eligit, vel eru
ditũ vel diuitẽ, Deus è cõtra elegit omnium peripsema, rudes ho
mines, pauperes, & à mũdo reiectos. Sed artifex est adeò pręstãs,
vt hęc purgamẽta radẽs & lauans, ex ijs mira cõdimenta fecerit,
eò sine vlla cõparatione meliora, quod mundus tanquã optimũ,
& medullã eligit. Ita vt cũ mali & qui se in mũdo cęteris prę sta
re existimabãt, eos quos iniurijs & ignominia affecerunt, tãta in
cœlo gloria & honore ornatos spectabunt: illud magno cũ ani-
mi dolore dicturi sint. Hi sunt quos aliquando habuimus in deri sapien. 5.
5 sum & in similitudinem improperij, nos insensati vitã illorum
existimabamus insaniam, & finem illorũ sine honore: eccè quo-
modò computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illo-
rum est. O glorioſi Domini Apostoli quales olim fuistis & qua
les nunc estis. Benedicta sit altissima Dei maiestas, quæ ita vos
ab imperfectionum sordibus lauit, & ita in suauissimo gratię suę
& amoris melle decoxit, & diuino suo spiritu impleuit, vt in
eius conspectu adeò precioſi essetis. Eia fratres dilectissimi, qui
vos contritos nunc & contemptos videtis, & tanquam purga-
menta humi sparsa sordidos; tradite vos diuino huic artifici lauan
dos, qui precioſissima ex vobis condimenta conficiet, & ex pec-
catoribus iustos, ex sordidis puros efficiet. Hanc ob causam san-
cta Ecclesia interdum sanctorum virorum peccata nobis propo
6 nit, vt nos animet eorum exemplo: nam qui eos è peccatorũ suo
rũ sordibus lauit, & ad tantũ virtutis culmen erexit: idem etiam
nobis eum si volumus præstabit, & infœlix ille qui nolit.

Ait igitur sanctũ Euangeliũ, *Thomas autẽ vnus de duodecim*. Vt
eius infidelitatẽ sanctus euãgelista narraret, hoc anteà dixit: qua
si diceret, vnus ex ijs quos plus Dei filius amabat, & qui maiora
ab eo beneficia acceperat, hic ille est, qui eũ tã grauiter offendit.
O magna ingratitudo: de qua magno cũ dolore cõqueritur Isaias, Isai. 1.
dicens: Audite cœli, auribus percipe terra, quoniã Dñs loquutus
est: filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Ita etiã
propheta Nathã, peccatũ à Dauid cõmissum exaggerauit dicẽs:
Hæc dicit Dñs Deus Israel, ego vnxi te in regẽ super Israel, & 2. Reg. 12.

ego eruite de domo Saul, & dedi tibi domũ Dñi tui, & vxores Dñi tui in sinu tuo: dediq; tibi domũ Israel & Iuda: & si parua 7
sunt ista, adijciã tibi multò maiora. Quare ergo contẽpsisti verbũ
Psalm.40. Dñi, vt faceres malũ in cõspectu meo (& in persona Chri R. nostri exaggeratio illa dicitur: Qui edebat panes meos magnificauit
super me supplãtationẽ, & Moyses ait de populo illo rebelli, in-
Deut.32. crassatus est dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilatatus. Dereliquit Deũ factorẽ suũ, & recessit à Deo salutari suo.
Quibus verbis plurima, quæ populus ille à Deo beneficia acceperat, significat, & quia eũ ita ditauerat recalcitrauit. Quàm verè
hoc de mũdi potẽtibus dici potest, qui (quia eos Deus ditauit) ad
uersus eũ insurrexerũt. Nõ fecit eos potentes & diuites, vt comedãt, dormiant, delicijs se se & voluptatibus dedãt, plusquã cęteri:
sed vt quẽadmodũ diuinæ maiestati potẽtia similes sunt, similes 8
etiã ei virtute & sanctitate sint. Ipsi verò cõtrariũ omnino faciũt,
Neq; solũ de potẽtibus & diuitibus, sed & de cęteris quoq; Deus
cõqueritur. Quãdoquidẽ cũ nos Deus in hac ecclesia tãta lucis &
sacramẽtorũ copia collocarit, & tot in sua infidelitate reliquerit,
Ezech.16. ei tamẽ ingratos nos tot eũ iniurijs offendẽdo ostẽdim⁹. Per Ezechielẽ de Synagoga admirabili quadã parabola cõqueritur dicẽs.
Radix tua & generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa, idest, cũ parentibus peccatoribus orta fis, quãdo nata es, aqua non es lota in salutẽ, neq; sale salita, ne
q; inuoluta pãnis. Nõ pepercit super te oculus, vt faceret tibi vnũ
de ijs misertus tui. Sed proiecta es super faciẽ terrę in abiectione
animæ tuæ, in die qua nata es. Transiens autẽ per te vidi te cõcul
catã in sanguineo tuo, & dixi tibi, viue & grãdis effecta vbera tua 9
intumuerũt, idest, venit tẽp⁹ cũ iã nubilis eras, & eras nuda, & cõ
fusione plena, & trãsiui per te, & vidi te, & eccè tẽp⁹ tuũ tẽp⁹ amãtiũ, idest amari iã poteras, & expeti vxor. Et expãdi amictũ meũ
super te, & operui ignominiã tuã, & iuraui tibi: & ingressus sum
pactũ tecũ, & facta es mihi, id est, recepi te vt spõsam, lauite aqua
& mũdaui sanguinẽ tuũ ex te: & vnxi te oleo, & vestiui te discoloribus, & ornaui te ornamẽto, & ornata es auro & argẽto, & perfecta es in decore meo, quẽ posueram super te dicit Dñs Deus. Et
habẽs fiduciã in pulchritudine tua fornicata es. Quidnã vobis de
hac ingratitudine videtur, vt Rex potẽtissimus puellã recẽterna
tã, malis parẽtibus humi iacentem, sanguine sordidam, ab omnibus destitutam inueniens ipsemet eam exciperet, lauaret, vesti-

ret,

10 ret, ornaret, & cũ iam nubilis eſſet vxorẽ duceret? Illa verò tãtorũ beneficiorũ oblita, plures ſibi quęrẽs amatores, Regi datã fidem proderet? quidnã de hac ingratitudine diceretis? hoc de adultera illa Synagoga dictũ eſt, cui Deus tã ſingularia beneficia fecit. Sed ſine vlla cõparatione maiora ſunt, quę idẽ Chriſtianis fecit: & tamẽ eũ paſsim plurimis & nephãdis peccatis offendimus amorem noſtrũ in viliſsimis creaturis collocãdo: in hac etiam parabola declaratur, quãto cũ amore Deus peccatorẽ ſordidũ & ſcelerũ ſuorũ ſanguine cõtaminatũ recipiat, & proprijs manibus curet: ille verò tot beneficia nõ agnoſcit. Neſcio profecto quomodò nos tãtę impudẽtię nõ pudet, quomodò manus noſtrę & corda clemẽtiſſimũ hũc Dñm offendere audeãt. Eidẽ Synagogę dixit Deus per Ieremiã. Eccè loquuta es, & feciſti mala & potuiſti. Mirari vide- Ierem. 3.
11 tur Deus, poſſe homines eũ offendere. Loquuta es (inquit) ſcilicet in corde tuo cogitaſti. Quaſi dicat: quomodò in animũ cadere tibi potuit, vt Deũ tuũ offenderes? Et ſi hoc cogitaſti, quomodò exequi illud potuiſti? ęquius hoc à te (ò Chriſtiane) interrogari poteſt, qui cum plus Deo debeas huiuſmodi crimina committis, quomodo hoc cogitare, quomodò exequi potuiſti? Reſpõde infelix quã nã in diuino cõſpectu excuſationem afferes? Diligenter hæc quæſo fratres aduertite, digna enim animaduerſione ſunt.

Vnus de duodecim, qui dicitur Didymus nõ erat cũ eis, quãdo venit Ieſus Dixerũt ergo ei alij diſcipuli, vidimus Dñm. Ille autẽ dixit eis, niſi videro &c. nõ credã. Veriſimile eſt q̃ ſancti oẽs diſcipuli ei hãc veritatem perſuadebãt, & prędicabãt: vt eũ à tanta infidelitate dimouerent, nõ enim erãt vt nos ſumus, qui quãuis fratres noſtros in magna
12 aliqua neceſsitate ſpirituali videamus, ne ſalutari quidẽ conſilio eis opem ferimus. Magna cõfuſio eſt q̃ oẽs qui corpore infirmos viſunt, morbi cauſam ab eis diligẽtiſsimè quęrũt, & vt ſe curent, monẽt: ſi quod habẽt remediũ, docẽt. Cũ verò fratrẽ veſtrũ ſuperbię, luxurię, auaritię morbo laborantẽ videtis, nẽ verbis quidẽ & ſanctis conſilijs ei mederi vlla vobis cura eſt: non nè magna hæc crudelitas & inhumanitas eſt. Audite quid ſancta ſcriptura dicat, plus proficit correctio apud prudẽtẽ, quã centũ plagæ apud ſultũ. Et in Hebræo habetur. Melior eſt clamor intelligenti, quã per Prou. 17.
cutere ſultũ. Qua voce clamor, ſignificatur ſpiritus & efficacia, qua correctio fieri debet. O quantam Dei ſeruus percipit animo voluptatem, cum proximi ſui animã eius opera emendatã videt

2. Cor. 2. ita ait D. Paulus. Quis est, qui me lętificet, nisi qui cõtristatur ex 13
me? id est, qui correctionẽ meã humiliter suscipit & cõtristatur,
quia Deũ offendit? nũquã lętitiã hãc spiritualẽ sentiet, qui cũ pro
ximo suo vti hac pietate nescit. Sed quãuis cęteri oẽs Apostoli
hãc veritatẽ pluribus testimonijs cõfirmarẽt, semper tamẽ in sua
infidelitate permãsit dicẽs. Nisi videro, non credam. Liberet nos
Deus à tali duritia. Magnũ omnino malũ est propriã sentẽtiã se
Prou. 30. qui tãtũ velle, ex quo errores plurimi nati sunt. De leone dici-
tur. Leo fortissimꝰ bestiarũ ad nullꝰ pauebit occursum, nõ retro
cedet, nõ desistet ab impetu quo fertur, quãuis ęquissimũ quodq;
animal occurrat, optimè hæc similitudo vnicuiq; hæreticorũ cõ
uenit quos nemo, qui se eorũ furori opponat deterrere ab ince-
pto potest. Nascẽtibus Arrij erroribus occurrit eius diœcesis epis
copus in qua Arrius morabatur & nihil profecit, occurrit Sylue 14
stru⁹ Põtifex sublegatũ mittens aduersus eũ: & nihil etiã profe-
cit: occurrit Cõstantinus Imperator, & in vrbe Niceæ Conciliũ
cõgregauit ex ducentis & octoginta episcopis, viris & sanctita-
te & eruditione præstãtibus, qui omnes se huic leoni oppose-
rũt, ille verò ad nullius pauebat occursum. O infernalis bestię fe
rocitas. Extitit patrũ nostrorũ memoria maledictus ille Luthe-
rus, cui Eckius occurrit, occurrit Leo decimus Põtifex: qui ei per
literas suasit, vt ab eo errore discederet: proponũt ei sanctissimo-
rũ & antiquissimorũ doctorũ (vt D. Irenæi, D. Cypriani D. Am
brosij D. Hieronymi, D. Augustini) testimonia, qui aliter ac ipse
sentiebãt, proponunt sanctæ ecclesiæ vsum, quę ita se mille &
quingentos annos gubernauit. Sed nihil horũ ferocissimũ leo-
nẽ deterrere potuit, qui in eodem semper vestigio hęrens ad nul 15
Ezech. 13. lius pauebat occursum. Huiusmodi hominibus minatur Deus
D. Hiero. per Ezechielẽ dicens, Væ prophetis insipiẽtibus, qui sequũtur
spiritũ suũ & nihil vidẽt. Vbi D. Hieronymus ait, hoc prophetę
nomen bonis & malis esse commune. Boni non suũ, sed diuinũ
spiritũ sequũtur, qui per illa quatuor sancta animalia plena ocu-
Ezech. 1. lis designãtur de quibus dicitur, quod vbi erat impetus spiritus
illuc gradiebantur: nõ ambulabãt aduersus spiritũ, sed quò eos
ducebat spiritus. De malis autem prophetis qui sequuti sunt spi
ritũ suũ, ait, quod nihil vidẽt, & quid dicãt nesciunt. Magnæ su-
perbiæ signum est, propriã sentẽtiam sequi velle in omnibus, &
magnæ humilitatis indicium ab alijs regi se sinere, & præcipuè
ab ijs,

16 ab ijs, qui & sapientia & virtute præstant. Hoc modo olim eremi patres, sancti illius patris Simeonis spiritũ & virtutẽ experti sunt. Nã cũ sanctus hic vir viuendi modũ ab omnibus diuersum, elegisset, quia in columnę vertice mansiunculam sibi in qua habitaret effecerat: cæteri eremi patres (vt refert Euagrius scholasticus) miserũt quendã, qui ei diceret cur eã vitæ rationẽ à cæteris omnibus, qui in ea solitudine vixerant diuersam elegisset: vt eã statim relinqueret, & vt cæteri, viueret. Nuntiũ autẽ, qui hæc dicturus erat, ita monuerũt. Si cũ hæc dicẽs, ille libenter læto & alacri vultu descẽdet, & illã viuendi rationẽ relinquet: tũc ei patrũ omniũ nomine dices, vt in ea (si velit) vita perseueret, manifestum enim erit ob eius obedientiam ab humilitate ortã quod à Spiritu sancto ductus est. Quod si parere nollet, vi eũ ex eo loco Euagrius.

17 expelle. Nondũ sanctus vir omnia nuntij verba audierat, cum iam descendebat: vt aliorum sententiã sequeretur: & tamen vitã illam, quam elegerat Dei esse sciebat, & iam plurima fecerat miracula. Sed tanta erat eius humilitas, vt aliorum potius patrum quã propriam sententiã sequi mallet. Nondũ D. Thomas ad hoc perfectionis culmen peruenerat, qui ita in sua sententia obstinatus hærebat, vt cæterorũ Apostolorũ persuasione, ab ea dimoueri non potuerit. Tinea in optimo pãno ita hæret, vt vix extrahi possit, in viliori vero & rudiori facile moritur. Ecclesiæ sanctæ tinea hæresis est, quæ ab homine erudito, & acuti ingenij difficile aut nunquã euellitur: quia cum maiori malitia peccauerit, plus inhæret, & Dei auxilio indignior est. At in homine ignaro, vel rudioris ingenij, qui minori malitia peccauit, non ita Simile.

18 hæret: sed facile optimis consilijs, & admonitionibus remoueri potest. Hãc ob causam prioribus minatur Deus per prophetam Isaiam, dicens, Væ qui profundi estis corde, vt à Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera. Abscondere consilium à Dño, est, nolle Dei consilium sequi, neque Dei seruorũ. Væ illis, quorum opera sunt in tenebris, qui cum malitia peccent à Deo in sua cæcitate destituuntur. Et hinc intellige tis causam cur miseris hisce temporibus peccata sint ita exorbitantia. Nam quemadmodũ optimum acetum non nisi ex optimo vino fit, ita magna malitia ex magno ingenio effici solet. Et cum nunc optima sint ingenia, hinc fit etiam, vt maiora sint vitia: quæ diabolica peruersitas est, vt qui maiora à Deo beneficia acceperunt, ijs vt plus eum offendant, abutantur. Isai. 29. Simil.

Post dies octo venit Iesus, &c. O ineffabilis Dei bonitas, qui vnius 19
tetũ Apostoli causa rursus apparere, rursus tua vulnera ostende
re voluisti. O Christe angelorũ gloria, vere hominũ amator, quã
topere vnũquenque nostrũ diligis, & quam parũ te nos omnes
simul diligimus. Non præsens peccatũ, sed præterita merita cle
mentissimus Iesus spectare voluit. Iosaphat Iudææ Rex fuit vir
bonus, sed grauiter Deũ offendit, eo quod cum Achab, qui ma-
lus erat, familiaritatem haberet: cui cum in prælio quodã au-
2. Par. 19. xiliatus esset, venit ad eũ propheta Iehu, qui Dei nomine dixit,
impio præbes auxiliũ, & ijs, qui oderũt Dñm, amicitia iũgeris:
& idcirco iram Dñi merebaris: sed bona opera inuẽta sunt in te
eo quod abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuũ,
vt requireres Dñm Deũ patrũ tuorũ. Deum imitatus Salomõ, 20
dixit ad Abiatar Sacerdotẽ. Vir mortis es, sed non interficiã te,
3. Reg. 2. quia sustinuisti laborẽ in omnibus, in quibus laborauit Dauid
pater meus. Nunquam accepta beneficia obliuisci deberemus
neque labores ab ijs, qui nobis seruierũt, susceptos. Et si aliquan
do errant eorũ merita in memoriam reuocemus: & hoc modo
iracundia mitigabitur. Posteaquam Diuinus Redẽptor omnes
cõmuniter salutauit dicens, *Pax vobis*, dixit Thomæ. *Infer digitũ
tuum huc, & vide manus meas.* O quã manifeste ineffabilis amor
hoc loco declaratur, quo Deus animam diligit. Cũ Ionas igno-
Ionæ. 4. uisse Deũ Niniuitis vidisset afflictus est Ionas afflictione ma-
gna, & iratus est, & orauit ad Dñm, &c. & nunc Dñe, tolle (quæ
so) animã meam, quia melior est mihi mors quã vita. Et cũ ex
vrbe egressus esset, præparauit ei Dñs hederã in cuius vmbra re- 21
quiescceret. Sed cum statim exaruisset, & contristaretur sanctus
propheta: dixit ei Deus: putas ne bene irasceris tu super hederã?
tu doles super hederam in qua nõ laborasti, & ego non parcam
Niniue ciuitati magnæ? doles tu, eo quod hederam amiseris, quę
nullius pretij est, me vero tot animarum, quot in Niniue sunt
perditionem sentire non vis? nescis ò Iona, qui sit vnius animæ
valor, & pretium. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, quis
est tam durus & ferreus, qui pijssimũ hunc Dominũ non amet,
qui nos terræ vermiculos tanti æstimat, & amat?

Affer manum tuam, & mitte in latus meum. Attendite, obsecro,
Ierem. 3. quanã suauitate eũ vocet. Eia peccatores nunc vos quoque vo-
cat per Ieremiam dicens. Conuertimini filij reuertentes, & sana
bo auersiones vestras. ò admirabilis pietas! filios vocat, qui eum

toties

22 toties offenderunt. Conuertimini filij reuertẽtes, id eſt, filij, qui toties mihi terga vertiſtis ad creaturas conuerſi: adhuc vos amo tãquã pater, & ideo conuertimini ad me, & ſanabo auerſiones veſtras. Quid igitur fratres expectatis? quid vos detinet? cur nõ ad eum accurritis, & reſpondetis id, quod ibi ſequitur? Ecce nos venimus ad te, tu enim es Dñs, Deus noſter. *Affer manum tuam* dixit Thomæ, quid mirũ ſanctiſsimã ſuam carnẽ diſcipulo ſuo tãgendam tradidiſſe qui eã Iudæis flagellandã, & crucifigendam tradiderat? Acceſsit ſanctus Apoſtolus, & cũ ſanctam illam humanitatẽ vidiſſet: ſtatim credidit diuinitatẽ, & dixit, Dñs meus, & Deus meus. In hac ipſa diuini pectoris ſchola didicit D. Ioan. quæ poſtea mundũ edocuit, cùm in ea vltima illa nocte ſuauiſsimè dormiens recubuit ò ſchola admirabilis! ex qua huiuſmodi 23 diſcipuli prodierũt, quorum vnus ea, quã ibi didicit doctrina ſuper angelos euolare cæpit dicẽs. In principio erat verbũ, & verbum erat apud Deũ. Alter vero veritatis luce, quæ inde emicuit illuſtratus clamat Dñs meus, & Deus meus. Ita vt vix in toto euangelio clarior de Chriſti R. noſtri diuinitate cõfeſsio extet. In hac ſchola fratres chariſsimi ſtudere debemus, hic vbi ſanctus apoſtolus grauẽ hunc infidelitatis morbũ curauit, nos quoq; noſtrarũ tentationũ & ſpiritualiũ infirmitatũ remediũ quærere debemus. Felix anima illa, quæ ſeſe in his vulneribus intima conſideratione abſcondit: ibi enim miſeriæ ſuæ medelam inueniet. ¶ *Dicit ei Ieſus, quia vidiſti me Thoma credidiſti beati qui nõ viderũt, & crediderunt.* Magnũ nobis ſolatiũ hæc verba afferre debent, nã ſi antea dixerat Dñs, beati oculi, qui vident, quæ vos videtis, ait 24 eitã hoc loco, beati, qui non viderũt & crediderũt. Illud maioris ſolatij fuit: hoc maioris meriti. Quid mirũ D. Petrũ, D. Andreã, D. Thomam. Pro Ieſu Chriſti Dei filij confeſsione mori voluiſſe, qui eũ reſuſcitatũ, & ad cælos glorioſe aſcendentẽ viderunt? plus admirari debemus, eos, qui eũ non viderunt, pro eo tamen mori voluiſſe. Hoc exaggerat D. Petrus dicẽs. Quẽ cùm non videritis, diligitis: in quẽ nunc quoq; non videntes creditis, credẽtes autẽ exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finẽ fidei veſtræ, ſalutẽ animarũ veſtrarũ. Gaudeamus igitur fratres, hoc tam fœlici nuntio. Amemus clementiſsimũ hũc Dominũ qui ſingulare hoc beneficiũ nobis fecit: vt in eũ, quẽ non vidimus firmiter credamus: ita enim glorioſum gloriæ finem conſequemur ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

Ioan. 21.

Ioan. 1.

1. Petr. 1.

In eodem festo sancti Tho- 1 mæ Apostoli.

CONCIO SECVNDA.

Thomas autẽ, vnus de duodecim qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 2.

Iuus Paulus ad Colossẽses ait, Adimpleo ea, quę desunt passionũ Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia: cuius factus sum ego minister secundũ dispẽsationẽ Dei, quæ data est mihi. Audacia videtur sanctus Apostolus hæc dicere. Dic enim, obsecro, vir sanctissime, defuit ne aliquid Christo. 2 R. nostro, quod pati deberet, & non passus sit, quod tu nunc patiaris? non hoc mea verba significant: sed quod postea quã Christus passus est, & resurrexit, nihil iam deerat, præterquã homines qui sacratissimæ eius vitæ, voluntariæ eius mortis, admirabilis eius resurrectionis, glorioſæ eius ascensionis testimonium præberent, qui pro fidei confessione vitam exponerent, persecutiones, tormenta & mortem coram mundi regibus & tyrannis constantissime perferrent. Cum igitur hoc D. Paulus præstabat, tot labores in carne sua patiens: tunc quæ passioni Domini deerãt implebat. Ex quo patet, martyrium duas res habere præstãtissimas, prima quidẽ est æternę vitę meritoriũ esse: altera est eo Iesum Christũ Dei filiũ honorari, quia eo impletur quod eius passioni defuit, testimonium scilicet, de eius pretio, & gloria ho 3 minibus dare. Et ita martyr testẽ significat, vt sanctissima hæc passio, quæ, vt D. Paulus ait, his quidem scandalum illis vero 1. Cor. 1. stultitia videbatur. Martyrũ testimonio comprobata ab omnibus honoraretur, & reciperetur. Quæ cum ita sint cur ô Deus æterne elegisti ad hoc homines adeo timidos & imbecillos, qui cum te mortis tẽpore deseruissent, cum te postea resuscitatũ viderunt, timidi adhuc sunt, & domi se clausis ianuis continent? ita enim post octo dies inueniſti (vt sanctũ hoc Euangelium refert) cur non prodeunt in publicum? cur latent? cur non te fautore ad omnia subeunda pericula animãtur? Tales homines Domine meus eligis, vt mysteriorum tuorum testes sint: omnes timidos, vnum infidelem, qui nisi te videt crediturum se non esse affirmat?

affirmat? O admirabile Dei artificium! quo eius potentia admirabilior manifestatur, cum huiusmodi homines fortes, & animosos effecerit. Doctores plurimi, & Theologi doctissimi libros de natura & gratia scripserunt, in quibus laborauerunt: vt quid natura quid gratia possit, declararent. Sed hoc optime Apostolorum exẽplo declarari potest. Hic enim exiguas naturæ vires videbitis, si consideratis, quibus nam armis eos Dominus ad sanctissimæ suæ passionis pugnam instruxerit, eam multo ante prædicens; quonam modo & vbi futura esset: potentiam suam tot miraculis & signis confirmans: & tamen non solũ eos mortem pro eius fide pati noluisse, sed postea quam iã resuscitatum viderant, adeo timidos fuisse, vt mortis timore in publicũ exire non auderent. O infirmitas filiorũ Adę miserabilis; quod ſnã clarius argumentum ad eam comprobandam afferri potest? quid autem eadem natura diuinæ gratiæ auxilio possit, in ijsdẽ Apostolis videri potest, in eo, scilicet, quod postea Spiritu sancto pleni præstiterũt. Ex quo dicere nos ęquum est nihil nos in proprijs viribus confidere debere; sed magna cum humilitate petere diuinæ gratiæ auxilium, quo confirmati & corroborati eos imitari possimus, qui infirmi vt nos sumus, antea fuerunt. De 1. Mach. 2.
sancto illo sene Mathathia Machabæorum patre legitur: cum iam moriturus esset nullum aliud filijs suis testamentum, neq; legatum reliquit, quam salutare hoc consilium his memorabilibus verbis. Nunc ergo, ò filij æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum, & mementote operum patrum, quæ fecerunt in generationibus suis: & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum. O singulare sancti viri consiliũ, vt filios suos animaret (ait) vt patrum & auorum suorum virtutes imitentur, quorum gesta eo loco refert, à Patriarcha Abraham initium ducens. Nimis enim mouet hominem alterius hominis exemplum, vt in eo quantũ possit videat, & si non posse sibi videtur hoc esse, quia nõ vult. Homo est iustus vt peccator, eiusdem naturæ miserijs & imbecillitatibus subiectus. Idẽ Deus vtrique auxiliatur & fauet. In hoc differũt, quod peccator à proprijs affectibus superari se finit, & eo quo rapiunt, fertur. Quapropter bestię potius, quam hominis nomine, qui ita viuunt digni sunt. De quibus Ioel: Computruerunt iumenta in stercore suo, id est, peccatis suis. Quemadmodum quod diu sub stercore Ioel. 1.

iacet, putrescere solet: & ita tãquã res putrida nulli malo, quod illis offeratur, resistere sciunt. De his etiam Ezechiel ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum, & vt fluxus equorũ fluxus eorum. O mira exaggeratio! homines ita deprauari, & corrumpi, vt de ijs dicat Spiritus sanctus; in suis fluxibus & passionibus nihil ab asinis aut equis differre. O miseri peccatores! quomodo hæc audientes non confundimini? vt quamuis sericis & aureis vestibus vos induatis, quamuis pulchro & venusto corpore vobis esse videamini; Deus tamen vos asinos & equos appellet? Studete igitur fratres, homines, & re, & nomine esse: imitamini sanctorum exemplum, qui infirmi, vt vos nati sunt. Studete eos imitari in pœnitentia, quam post peccata egerunt, & in virtutibus, quibus diuinæ gratiæ auxilio naturæ suæ infirmitatem superare potuerunt. Hanc enim ob causam eorum peccata referuntur, vt nos, scilicet, eorum incitemur exemplo. 8
Non vt culpas nostras excusemus, quæ magna iniuria est, quam Deus vt propriam accipit. Legitur, filios Amon nuntios regis Dauid iniuria affecisse radentes dimidiam partem barbę eorum, & præscindentes vestes eorum medias vsque ad cingulum. Quam iniuriam cum accepisset Dauid vt suam, misit Ioab cum exercitu, vt eam vlciscereturr. Cum carnales se se Dauid adulterio, vel Magdalenæ lasciuia & libidine excusant, vsurarij Diui Matthæi auaritia suam excusant, tyranni crudelitatẽ suam excusant, dicentes: Diuum Paulum Ecclesiæ persequutorem fuisse: & alij suas culpas excusant eo quod Diuus Petrus ter magistrum suum negauerit, & D. Thomas incredulus fuerit, hi omnes profecto eorum vestes scindunt, & eorum pudẽda de- 9
tegunt. Sed si Dauid iniuriam seruis suis illatam vltus est, scitote, quod Dei filius eos, qui seruos suos hac afficiunt ignominia non relinquet inultos. Si homines isti, de quibus loquimini fratres, in cælo Dei gloria perfruuntur, hoc non illis datum est propter peccata, quæ commiserunt: sed propter veram pœnitentiam, quam egerunt. Et quandoquidem imitati estis in malo, imitamini etiam in bono: secus enim æterna pœna vos expectat.

Ezech. 23. 7

2. Reg. 10.

Hæc igitur fratres, vna ex causis est præcipuis propter quas permittit Deus vt eius amici aliquando cadant. Quare si interrogatis cur sanctus hic Apostolus in hanc infidelitatem, &

alij

10 alij Dei amici in alias miſerias ceciderint: cum ſcriptũ ſit in Eccleſiaſtico. Oculi Domini ſuper timentes eum, protector poten- Eccleſ. 3.
tiæ, fundamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculum meridiani, adiutorium caſus, & illuminans oculos: vbi alij verterunt, amatores ſuos reſpicit Dominus potens præſidium, firmamentum validum, tegumentum ab æſtu, vmbraculum à meridie, à caſu auxilium, animam euehit, oculos illuminat, munditiam & vitam affert. Reſpondeo, id quod antea dixi: hoc à Deo permiſſum eſſe, ne nos ſi aliquando caderemus, deſperaremus, ſed diuinam miſericordiam ad omnes recipiendos prępa-
ratam eſſe intelligeremus. Qui theriacam vendit, filio ſuo vene- Simile.
num tradit bibendum, & cum iam intumeſcit corpus, tũc eum theriaca curat, vt omnes medicinæ præſtantiam experientia vi-
11 dentes eam facilius emant. O infinitæ miſericordiæ Pater, & totius conſolationis Deus; cur permittis Domine, filium tuum à te tantopere dilectum, vt Diuus Thomas erat, à peccati veneno inficiꝰ Permiſiſſe hoc dico, tum vt ipſemet ſanctus ſe humiliaret, tũ vt nos diuinæ miſericordiæ efficaciam experientia ipſa cognoſceremus, quæ huiuſmodi venena tanta cum ſuauitate ſanat; & ideo ſalutare hoc remedium maiori cum diligentia quærere-
mus. Hoc mire D. Paulus exaggerauit, dicens: Fidelis ſermo, 1. Timo. 1.
& omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere; quorum primus ego ſum. Sed ideo miſericordiam conſequutus ſum, vt in me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam ad informationem eorũ, qui crediturí ſunt illi in vitam æternam. Cum igitur pijſsimus hic Pater tam facile parcat, ad eum omnes accurramus, & theria-
12 cæ huius remedio ad ſalutem noſtram vtamur.

Cum D. Thomas non adfuiſſet, cũ Dominus ſanctiſsimæ ſuæ Reſurrectionis die diſcipulis ſuis apparuit, retulerũt illi, quod acciderat dicẽtes: *Vidimus Dominum.* Ita faciendũ eſt fratres, vt beneficia, quæ â Dño accepimus cum proximis noſtris cõmunicemus. Cõmunicant prius cum D. Thoma, quia eorum ſodalis erat, & eiuſdẽ profeſsionis. Charitas enim incipere ab ijs debet qui nobis coniunctiores ſunt. Dicebant autem, vidimus Dominum; rem adeo ſublimem, vt eſt Chriſtum reſuſcitatum videre, & eius ſanctiſsima vulnera manibus contrectare: quomodo celare poterant? Ah Domine, qui te vidit, quo nam modo

tacere

tacere poterit? qui vulnera tua tractauit, quomodo se cõtinebit,
quin clamet: qui tecum conuersatus est, & donorum tuorũ sua 13
uitatem gustauit, quomodo silere poterit? Profecto fratres si hic
Isai. 41. adessent aliqui à diuino Spiritu tacti, satis essent ad cęteros inci
tandos. Sanctus Isaias ait: Vnusquisque proximo suo auxiliabi
tur: & fratri suo dicet, confortare. Cõfortabit faber ærarius per
cutiens malleo eum, qui cudebat tum temporis dicẽs, glutino
bonum est, & confortauit eum clauis, vt non moueretur: & tu
Israel serue meus Iacob, quem elegi, &c. Scilicet nõ facies hoc?
O mirifica verba, imprimat ea Deus in cordibus vestris, vt quis
que proximum suum ad bonum incitet: vt faber ille, qui cum
opus aliquod effecit, aliũ docet, quomodo fieri debeat. At quã-
to magis vos Dei serui proximos vestros docere debetis, vt cla-
ues sibi cudere possint, quæ Dei cor peccatis clausum referent;
quid enim lachrymæ sunt? quid suspiria? quid oratio? quid virtu 14
tum exercitia? nisi claues quibus Dei cor aperitur; ex quo inæsti
mabiles thesauri hauriuntur. Quodsi omnes inuicem nos cõfor-
tare debemus, multo magis ij quorum munus hoc est, vt sunt Ec
clesiastici. Cum Abrahæ seruus in Mesopotamiã profectus est,
vt Domini sui filio vxorem quæreret, quamuis eo itinere defati
Genes. 24. gatus peruenisset, & appositus esset illi panis (panis autem nomi
ne mẽsa hoc loco intelligitur omnibus cibis instructa) dixit, nõ
comedam, donec loquar sermones meos. Videtis ne serui fidelita
tem & diligentiam, qua sponsam Domino suo quærebat? Infœ
lix ille ecclesiasticus, qui vt comedat, & molliter ac delicatè vi-
uat hoc quod munus suũ postulat, prætermittit: deliciæ omnes,
& voluptates, patres mei, postponi debent, vt Dño nostro spon
sam, id est, proximi nostri animam quæramus. In hoc omni stu 15
dio, & diligentia, & verbis, & exemplo laborandũ est, vt Rebec-
ca cum Isaac desponsetur, id est, anima quæ infidelis erat, & pec-
catrix Iesu Christi Domini nostri spõsa fiat. Diuus Paulus ait:
1. Cor. 14. Sectamini charitatem, æmulamini spiritualia, magis autem, vt
prophetetis. O mira exaggeratio: monẽs nos Diuus Apostolus,
vt in charitate exerceamur, & spiritualia opera faciamus, quæ
alios facere videmus super omnia, tamen dicit, vt alios verbis &
consilijs bonos esse doceamus. Hoc enim est, magis autẽ vt pro-
phetetis. Hoc Apostoli faciunt, cum D. Thomæ dicũt, vidimus
Dominum, non semel, sed sæpius per octo dierum spatium.

Ille

Ille autem dixit eis, nisi videro in manibus eius fixuram clauorũ &c.
16 *non credam.* Decẽ homines, qui vniuersum orbem Saluatoris nostri fidei subijcere potuerunt, sanctum hunc virum subijcere nõ possunt. Ratio autem fuit, quia Apostolus erat, & prædicator vt illi. Credite fratres, quod si homo perfecti status à Deo deficit, prius lenonem aliquem perditissimum, vel meretricem aliquã conuertetis, quam ipsum, quia cùm peccat, grauius peccat. Cùm Angelus sancto Zachariæ apparuit & filium Deum illi daturũ annuntiauit nomine Ioannem: inter cætera quæ de eo dixit, hoc fuit: Et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deũ ipsorum. Non dixit, plurimos Gentiles conuertet, & infideles, sed multos filiorum Israel, quemadmodum si nunc diceret, multos Christianorũ. Hoc ait exaggerationis causa, quia difficilius est
17 conuertere malum religiosum vel clericum, quàm lenonem. Videtis enim hoc loco quid nam opus fuerit vt D. Thomas ab ea infidelitate discederet. Verisimile enim est, quod per octo illos dies non Apostoli tantum, verum etiã sanctæ illæ mulieres, & quod plus est, sanctissima Virgo hanc ei veritatem persuadere conabãtur, & nihil tamen proficiebãt. Hoc est illud mysterium visione illa Ieremię significatum, vbi dicitur: Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solẽt ficus esse primi tẽporis, & calathus vnus ficus habebat malas nimis quæ comedi non poterant, eò quòd essent malæ. Ita boni Ecclesiastici valdè boni sunt, mali verò valdè mali. Obsecro igitur vos patres mei per misericordiã Dei, vt diligenter caueatis, ne in incepto virtu-
18 tis itinere prolabimini: nam semel prolapsi magna cum difficultate surgetis. Ideò aiebat Diuus Paulus. Hoc præceptum commendo tibi fili Timothee secundum præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bonam militiam habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellẽtes circa fidem naufragauerunt. Prophetiæ hoc loco studia significant diuinę legis, & ita Diuus Hieronymus super ea verba Pauli: Dedit quosdam prophetas, id est, homines (inquit) qui studeant, & diuinæ legis intelligentiam discant. Quare monet Diuus Paulus Timotheum, vt viuat secundum ea, quæ in diuina lege didicerat, & his armis pugnet, doctrina scilicet & virtute, ne naufragium faciat, vt alij qui doctrinam & scientiam à virtute separauerunt:

Luc. 1.

Ierem. 24.

1. Tim. 1.

D. Hiero. sup. illud ad Ephes. 4. c.

& hoc

& hoc Timotheo potissimum præcipit, qui ecclesiasticus erat. 19
Cùm itaque Diuus Thomas in ea infidelitate perseueraret, iterum apparuit Dominus: & cum omnes salutasset, dixit *Thomæ, infer digitum tuum hùc.* O Thoma non est hoc tempus vendendi gratias & munera magno pretio. Equidem existimo, quod si opus fuisset, iterum pijssimus Iesus pro hoc discipulo passus esset: quanto magis ei, quod semel passus erat ostendere. Attendite mansuetudinem. *Affer* (inquit) *manum tuam, & mitte in latus meum.* Cùm omnibus discipulis apparuit, vt narrat Diuus Marcus: Exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiã cordis. Hic verò nulla asperitate, sed mira mansuetudine hunc incredulum alloquitur, & ait: *Noli esse incredulus.* Vbi docet nos, quòd qui omnes generaliter alloquitur, seuerè reprehendere potest, sed qui vnum tantum particulariter corrigit, mansuetè hoc 20
præstare debet. Piscatores aliquando arundine, interdum retibus piscantur: cùm arundine piscantur, magna opus est patientia, passim debent incedere, neque strepere, ne pisces deterreant: cùm verò retibus piscantur, strepunt, aquas verberant & pisces deterrent; ita enim plures capiunt. Ille qui aliquem admonet, est tanquam qui piscatur arundine, patiens esse debet & mansuetus, ne qui se emendare debet magis peruertatur. At verò prædicator euerriculo quodam piscatur, cum sagena missa in mari; & ideo minis ac reprehensionibus strepere debet, nam cum communes omnibus sint, nemo conqueri potest. Hac mansuetudine allectus discipulus accessit, & tetigit, & tanta suauitate perfusus est, vt statim dixerit: *Dominus meus & Deus meus.* O quàm verè dixit Dauid: Superuenit mansuetudo, 21
& corripiemur. Cum expectaret Elias, vt transiret Deus, trãsijt priùs spiritus grandis & fortis subuertens montes, & conterens petras ante Dominum, nõ in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis, ibi Dominus. O admirabile mysterium, tanta ne mansuetudine venit Dominus? quid hoc est? significatur nimirum, quanam in re præcipue salutis nostræ remedium consistat. Putatis ne, vt cum prædicatores vos mortis & gehennæ pœnis deterrent, has minas sufficere, vt victos vos Deo dedatis? minimè: non ignoro plurimum hoc posse, quis enim non huiusmodi

Marc. vltimo. c.

Similia.

Psalm. 89.

3. Reg. 19.

22 modi minis contremiſcat, & præcipuè credens quòd dum in pec
cato mortali manet ſecundum præſentem iuſtitiam æternis
ignibus damnatus eſt? ſed quamuis huiuſmodi timor & motus
excitetur, tamen non ibi Dominus, quia nondum vos omnino
dedidiſtis, donec filius Virginis impulſu interiori & leui accedit
ad cor.

O ſuauiſsime Ieſu, quàm ſuauis eſt ſibilus ille, quo homi-
num corda alloqueris, dicens: Fili, ego te creaui, ego te meo ſan-
guine redemi conuertere ad me. Tunc efficaciſsimis his vocibus
anima victam ſe Deo tradit. Quapropter rogo vos fratres, ſiqui
in peccato mortali eſtis, vt voces audiatis, quibus vos filius Vir
ginis in corde alloquitur: vnicuiq; veſtrum dicẽs, affer manum
23 tuam. Vult enim, vt ad veſtram iuſtificationem manus veſtras
adhibeatis. Optat peccator ſaluari, ſed ſine vllo labore: omnia
Deum præſtare vellet. Plurimum Deus (ô frater) præſtat, qui
ſemper te vocat, & ſanctis inſpirationibus excitat: niſi tu ſurge-
re vis, & tuas quoque manus afferre, ſemper in eodem ſtatu re-
manebis. Dominus ait: Ego ſto ad oſtiũ, & pulſo; ſi quis audie- Apoc. 3.
rit vocem meã, & aperuerit mihi ianuã, introibo ad illum, & cœ
nabo cum illo, & ipſe mecum. Quid ſignificat hoc conuiuij ge-
nus? nonne ſatis erat dicere, cœnabo cum illo, cur addidit; & ipſe
mecum? Idem eſt ac ſi dixiſſet, ambo cœnam parare debemus; il
le ſuos mihi cibos apponet, ego illi meos. Ille pœnitentiam mi-
hi dabit, qui meus eſt cibus; dabit lachrymas, qui meus eſt po-
tus: dabit deuotionem, quæ mea voluptas eſt. Ego verò ſuorum
peccatorum veniam illi dabo: dabo gratiam, dabo Spiritus ſan-
24 cti gaudium, quæ ille tantopere deſiderat. Quis igitur ſibi ipſi
adeò inimicus erit, qui cęleſtis huius hoſpitis vocibus nõ reſpõ-
deat? Audite vt clamat, ſto ad oſtiũ & pulſo. Moræ & negligẽtię
noſtrę, importunatione (ſi ita dici poteſt) ſupplet, donec nos ex
citet. Ter vocauit Samuelem, & per Samuelem vocabat Heli ſa- 1. Reg. 3.
cerdotẽ, & quamuis ſe ſe ad voces excitarẽt: ſtatim tamẽ ad ſom
num redibant, tam ſenex quàm iuuenis: ſed toties clamauit, vt
tandem ſurrexerint. Sed heu, heu, quibus nam verbis hoc dicã?
quot hic adeſtis, quos Deus nõ ter, ſed tercenties & millies vo-
cauit, & quãuis aliquo cõſciẽtię remorſu ſemiſomnes excitami-
ni, ſtatim tamen reditis ad ſomnũ. Cauete fratres, moneo enim
vos quod omnes hæ voces, niſi vllã ex eis vtilitatem perçipitis,

maio-

maioris erunt aliquando condemnationis causa. Et ita notat D. 25
D. Hiero. super Isai. 16. Hieronymus, quòd quia homines Dei misericordia obdurescere solent, mos est sacræ Scripturæ, vt cùm magnum aliquod Dei
Psalm. 114. Psalm. 144. beneficium pollicetur statim seueriſsima minetur supplicia. Quare cum dixisset Dauid, Custodit Dominus omnes diligentes se; addidit statim: Et omnes peccatores disperdet. Et cũ dixisset, suauis Dominus vniuersis & miserationes eius super omnia opera eius (quod significat, omnia Dei opera misericordia tecta
Psalm. 62. esse) statim minatur, dicens: Confiteantur tibi Domine opera tua, & sancti tui benedicant tibi, vt notam faciant filijs hominũ potentiã tuã. Et alibi. Semel loquutus est Deus, duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddis vnicuiq; iuxta opera sua, id est, quadã vice loquutus est mihi Deus, & ab eo duo didici, quod quãuis misericordiam habeat: potentia tamẽ & iustitia non caret. Vtamur itaq; fratres diuina 26
misericordia, vt glorioſus hic Apostolus fecit, quia sacratiſsima illa vulnera vidẽs, magno diuini amoris igne incẽsus clamare cæ
Cant. 7. pit; *Dominus meus & Deus meus*. O quã cõuenienter dicitur: Comæ capitis tui sicut purpura Regis iũcta canalibus, Optima purpura priùs sine vllo colore est, sed postea colorem illũ purpureũ in vasis quibusdã suppositis flãmis feruentibus tincta recipit, ita vt quãuis postea aqua abluatur, purpureũ illũ colorẽ amittere nõ possit. Caput spõsæ (quæ est Ecclesia) Iesus Christus est Dei filius, cuius capilli sunt sancti eius Apostoli. Nã vt capilli virtutẽ à capite recipiũt, & ideò crescũt, quia in eo fixas habẽt radices (detõsi enim crescere nõ possunt) ita Apostoli Christi virtute & fauore creuerũt. Hi sine colore erãt, sine fortitudine, sine animo, adeò timidi, vt nõ dicã sancti, sed vix homines viderẽtur: sed Do 27
minũ iã resuscitatũ vidẽtes, & vulnera illa sanctiſsima manibus cõtrectãtes, tantã animo fidelitatem, tantum amorem concepe-
rint, vt tanquam purpura optima & pulcherrima remanserint. Et quamuis omnes sine vllo colore fuerant, multo magis Diuus Thomas eo carebat, qui in tanta infidelitate versabatur. Sed statim ac precioſisima illa vulnera tetigit, quæ erãt optimæ & precioſisimæ purpuræ canales, huiusmodi colorem cepit, vt eũ nũquam postea amiserit. Iam videtis fratres, vt omnes nullum ferè Christianitatis colorẽ habeamus, nã neq; in verbis, neq; in vestitu, neq; in nostris cõuersationib⁹ Christiani videmur, sed potius

Arabes

28 Arabes & gentiles. Eccè igitur hic feruentis purpuræ canales, aſ-
picite aperta illa vulnera in glorioſo Redemptoris noſtri corpo-
re impreſſa, quod verè & realiter eſt in ineffabili illo altaris Sa-
cramento, illùc deuota conſideratione intrate, ibi vos ſanctiſsi-
mo illo ſanguine mergite: conſiderate amorem, quo illa veſtra
cauſa excepit, ruminate hoc ſæpè ſæpiùs vt diuino illo colore tin-
cti, Chriſtiani & re, & nomine ſitis. Scitote diuini illius capitis
vos eſſe capillos, & quemadmodum capilli ſi regis capiti inhæ-
rent, maximo honore digni ſunt, auulſi verò tanquam purgamẽ-
ta & ſordes in ſterquilinium deijciuntur: ita vos Ieſu Chriſto
per gratiam & amorem hærentes honorant Angeli, metuunt dæ-
mones: auulſi verò tanquam ſordes in inferni ſterquilinium deii-
29 ciemini. Curate igitur, cum talis capitis capilli ſitis, his canali-
bus ſæpius lauari vt regia purpura ſitis optimo charitatis colo-
re fulgentes, vt poſteà quam hìc vixeritis gratia, deducat vos
Dominus ad gloriam, Amen.

In eodem feſto Sancti Thomæ Apoſtoli,

CONCIO TERTIA.

Thomas autem, vnus de duodecim qui dicitur Didymus
1. *non erat cum eis quando venit Ieſus, &c.* Ioan. 20.

PRudentum & fortium ducũ mos eſt, vt poſteà quã magnas de ſuis hoſtibus victorias reportarunt, ſi ali quam aliam pugnam expectant, milites qui ſparſi vagabãtur conuocare, & eos oratione animare: ita Iudas ille fortiſsimus Machabæorum dux, facere ſolitus eſt. Et quia Chriſtus Redemptor noſter, miſſus ab æterno patre fuit in mundũ, tanquã dux ſui exercitus, vt ipſemet dixit per Eſaiam, dedi eũ ducẽ ac præceptorem gentibus. Vbi propter diuinæ promiſsionis certitudinẽ antè quàm daret, ſe dediſſe ait: tanquam fortiſsimus & prudẽtiſsimus dux, poſt cãpeſtrem illã

Mach. 1.

Eſai. 55.

mõtis Caluarię pugnã in qua Diabolũ vicit cũ iã eũ ad infernũ vsq; fugatum prosecutus esset, & spolia inde ampla reportasset: quia alia certamina expectabat futura, nõ secum, sed cũ sanctissimis suis discipulis, ideò eos qui illis diebus dispersi vagabantur, in vnũ locũ admirabili prouidentia cõuenire voluit: & in medio eorũ stãs eos suauissimo pacis nomine salutauit, & vt optimus dux, ad ea quę supererãt certamina animauit. Ex quo etiã patet, quã fidelis dominus, & amicus sit Deus, & quã diuersus ab huius sęculi Dominis, quiquidẽ suos, laboribus & periculis exponere sępè solent, & eos tunc cũ maxime ipsorũ indigent auxilio, destituũt: at pijssimus hic Dominus & in minoribus & in maioribus afflictionibus semper in medio suorum stat, neq; solum cum omnibus simul, verum etiam cum singulis, vt ipse met affirmat dicens: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Versabantur sacri discipuli in magno corporis, & animæ periculo. Corporis quidem quia à Iudæis occidi metuebant: & ideò domi se clausis ianuis continebant: animę verò ob fidei imbecillitatem, & omnium maximè Diuus Thomas, qui ad tantam duritiam & obstinationem deuenit. Animæ pericula nobis fratres charissimi maximè timenda sunt, & deploranda, si in ijs nos aliquando videmus, vt deplorabat Dauid dicens: pericula inferni inuenerunt me: tribulationem & dolorem inueni & nomen Domini inuocaui. Et statim tanquam se in magno periculo videret (ait) ô Domine, libera animam meam misericors Dominus, & iustus. Hæc sunt omnium periculorum maxima, nam si semel in infernum cadimus, nullum est remedium. Si opes amittitis non desunt remedia ad nouas acquirendas, nouę quotidie Indię deteguntur, quo nauigare potestis: si famam amittitis, cras ea præstare poteritis, quibus maior acquiratur. Si vitam amittitis in vniuersali resurrectione recuperabitis meliorem & tandem quacunq; rea amissa non deest remedium. At verò si anima in inferno amittatur nullum posteà remedium erit: in hoc igitur periculo versatur, qui est in peccato mortali. Et vt melius huius periculi magnitudinem intelligatis, appositissimam vobis similitudinem proponam. Facite vobiscum puteum aliquem profundum ardentibus flammis plenum, dracones in eo & serpentes quàm plurimos patentibus faucibus expectare eos qui illuc decident. Imaginamini

3

Psalm. 9.

3

Psalm. 114.

4

Simile.

ad

5 ad os putei capillo aliquem esse suspensum, teneri autem capillum ab alio manu sinistra qui dextra nudatum ensem tenet, vt capillum illum secet, quo secato infœlix ille in puteum casurum sese esse videt, ignis & draconum prædam. Proh quam timenda res est, dum dicitur tantum & auditur, metum incutit. Discite obsecro fratres, qui se in huiusmodi periculo videret, quos nam clamores ederet, quas lachrymas, quas preces funderet, quanto cum affectu opem sibi ferri peteret? quòd si eum ridere in eo periculo videretis, & cum eripere inde velletis ipse recusaret: eum verò qui manu capillum quo suspenditur tenet, verbis iniurioſis incesseret, & prouocaret vt capillum secaret, quidnam diceretis? hominem esse stultum & carere iudicio, cùm periculi magnitudinem non perciperet. Vtinam Deus lu-

6 cem mentibus vestris hodie daret, vt periculum in quo versantur ij, qui in peccato mortali sunt hac similitudine intelligatis. Omnes credimus, secundum fidem quam profitemur, terribilem gehennam & flammis plenam esse & crudelissimis serpentibus, idest magna dæmonum multitudine. De hoc puteo profundissimo ait Esaias. Præparata est ab heri Tophet à rege præparata profunda & dilatata, nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Domini sicut torrens sulphuris succẽdens eam. Scitis etiam quid dixerit Dominus cùm de Ecclesiæ suæ constantia loqueretur. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam, nõ quia infernus portas habeat è ligno aut ære, sed inferni portas, hæreses vocauit & peccata, quia per hæc tanquam per portas ad inferos ingressus est, ergo tu qui in peccato mortali versaris ad os

7 inferni stas capillo suspensus, quia vita ipsomet capillo infirmior est, quæ minimo quoq; vento, aquæ frigidæ potu, vnius cœnę superfluitate eripi potest: quid dico? eò eius infirmitas & miseria deuenit, vt interdum alterius hominis halitu corrumpi possit: nullus inueniri potest capillus adeò tenuis, vt oris halitu secari possit: tua igitur vita frangi & secari faciliùs potest, quàm capillus. Hic capillus (qui tua est vita) in Dei manu positus est, qui dum in peccato mortali es, iustitiæ ensem dextra tenet, vt eum secet: quia à sua iustitia suadetur, vt vitam tibi secet, & in inferni puteum deijciat. Cogita igitur infœlix homo, & consideta periculum, in quo versaris. Salus enim tua ab vno tantum capillo suspensa dependet, quòd si hoc

Esai. 30.

Matth. 16.

certissimum est, vt est, & tu ita esse credis, cur in tanto periculo 8
rides, ludis, comedis, bibis, dormis, acsi fabula esset. O miser quis
sic te dementauit? ô cælum & terra, ô creaturæ insensibiles, ob
tantam insensibilitatem obstupescite. Sed quod peius est, cùm
Deus te diuinis suis inspirationibus, & ecclesię suę vocibus quo
tidie moneat, velle te ex hoc periculo extrahere, tu non modo
non assentiris: sed peccata peccatis addens, eius iustitiam prouo-
cas, vt vitæ tuæ capillũ secet, & in æternas gehennæ pœnas præ
cipitet: nullis profecto verbis huiusmodi cæcitas exaggerari
posse videtur. Ex his omnibus infertur, quod ipsum tantũ pecca
ti nomẽ nos deterrere deberet. Iam audistis colloquium quod in
ter Christũ Redemptorem nostrum, & Pilatum factũ est cũ in-
Ioan. 18. & terrogauit, Tu es rex Iudæorum? quid fecisti? vnde es tu? quid est
19. veritas? scitis etiã quantoperè eius vxor optarit, vt eum absolue 9
ret, & vt iusserit illi nuntiari, nihil tibi & iusto illi: multa enim
passa sum hodie per visum propter eum. Sed parum his omnibus
Matth 27. rebus motus est, sed cùm Redemptor noster dixit ad eum, pro-
pterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet: statim addi-
tur, exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Statim ac dixit, vi-
de quod peccas, quamuis alij plus peccant, quamuis Romanus
esset, infidelis, homo ethnicus, qui Deum non cognoscebat, solo
tamen peccati nomine extimuit, & exinde quærebat dimittere
eum. Quantum igitur timorem nobis deberet incutere imagina
ri, si hoc facio, peccabo & Deum offendam? profectò quãuis mil
lies moriendum esset, eum offendere non deberemus. Videtis
igitur quanta cum causa aiebat Dauid, pericula inferni inuene-
runt me? & in his periculis versabatur D. Thomas. 10

Quòd si causam petitis, dicam, quia nimirum, *Non erat cum eis quando venit Iesus*. O quàm multa tunc amisit, quia non erat cum eis. Primum ineffabile illud gaudium amisit, quod habuerunt alij, quia gauisi sunt discipuli viso Domino. Secundo magnum illud donum, quod dedit illis dicens, pax vobis: & posteà insufflauit dicens: accipite spiritum sanctũ. Tertio scripturarum intelligentiam, quia aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas: Quartò magnam illam remittendi peccata potestatem. Quorum remiseritis peccata remittentur eis: vbi eos omnes episcopos consecrauit. Hæc omnia miserè quia non fuerat cum eis quãdo venit Iesus. O quam salutaris est

bono

11 bonorum conuersatio & familiaritas. Carbo niger & frigidus si in ter carbones accensos inijciatur, facilè & ipse quoq; accenditur: at verò carbo accẽsus per se solus facile extinguitur, & ideò sacri doctores existimãt monasticã vitã in societate & cõmunione soli taria, esse tutorẽ: quia homo peccator niger, & frigidus tãquã carbo in sancta aliqua cõgregatione positus facilè accẽditur. Iustus autem solus per se, quamuis diuini amoris igne accensus sit, faciliùs extinguitur. Et hoc est quod ait Ecclesiastes. Melius est duo esse simul, quàm vnũ, habent enim emolumentũ societatis suę. Si vnus ceciderit ab altero sulcietur. Væ soli, quia cũ ceciderit nõ habebit subleuantẽ se. Et si dormierint duo fouebũtur mutuò, vnus quomodò calefiet? ex quo infertur, quòd quẽadmodum qui carbonẽ diu inter prunas positũ teneret, & nunquã accende-
12 retur neq; pruna fieret & præcipuè si assidnè quis insufflaret sed frigidus semper & niger permaneret, mirũ omnino, videretur: ita magna admiratione dignũ est, quod religiosus diu in iustorũ congregatione versetur qui sunt carbones accensi vbi tot flatibus eũ excitãt, vt diuino amore incendatur & tamen frigidus semper & niger tanquam carbo permaneat. Quid, obsecro, sunt bona cæterorum religiosorũ exempla? quid chori cantus & mẽtalis oratio? quid refectorij lectiones? quid redditus quibus aluntur, qui sunt Eleemosynæ ad homines virtuosos alendos legatæ: quid cæteræ omnes sanctæ ceremoniæ? quid hæc omnia sunt, nisi vehemẽtissimi quidam flatus vt religiosus intensissima charitate incendatur? & tamen niger carbo perseuerat? Mira omnino res, quæ à prophe ta Ezechiele in Luciferi cõfusionẽ, & vituperationem dicitur his
13 verbis: Tu Cherub extentus & protegens & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidũ ignitorũ ambulasti. Et posteà magna cum emphasi subdit: & peccasti, & eiecite de monte sancto Dei. Magna profecto reprehensio, & cõfusio hæc est vt inter tot angelos sanctos infœlix illa creatura peruerteretur. Sed magna etiam cõfusio & ignominia est hominis, qui inter iustos iniustus, inter bonos malus viuit. Quòd si vt paulò antè dicebamus ille, qui à bonorũ societate ad solitariã vitã secedit in periculo versatur; quã tò maius erit illius periculũ qui à bonis discedens cum malis coniungitur? dicitur enim, muscæ morientes perdũt suauitatẽ vnguẽti. Vnguentum in sacra scriptura, quẽcunq; liquorem odoriferũ significat, quẽ quidẽ musca vna tantum corrumpere potest. Quo

Similc.

Eccles. 4.

Ezechi. 28.

Eccles. 10.

quã delicata sit virtus significatur. Ita enim iusti vnius bonitatẽ 14
verbũ aliquod negligẽter dictum, minimaq; occasio corrũpere potest. Hæc autem verba, quę initio capituli decimi ponuntur optimè conueniunt cũ superioribus in fine capituli noni. Qui in vno peccauerit multa bona perdet, ideſt, vna tantum culpa virtutis splendorem obscurat, & causam afferens addit; muscæ morientes perdunt suauitatem vnguenti. Si igitur huiusmodi res minimæ tantum homini nocent, quantum nocebit vnius hominis mala conuersatio, & quanto magis plurimorum hominum ma-

Seneca. lorum societas? obsecro vos fratres per reuerentiam Domini, vt in amicis & familiaribus eligendis cautissimi sitis. Scribens Seneca ad quendam amicum suum ait, scribis vt te moneam à quibus nam cauere debeas. Non dico vt à Tigribus & Leonibus: sed vt à malis societatibus caueas. Videte quid sentiat homo ethni- 15

Iob. 1. cus. Quòd si dicitis, de Iob dicitur, Iob erat vir simplex & rectus, Vbi in Hebræo est cham quod significat immaculatum & per-

Iob. 30. fectum, & idem est quod latinè dicitur iustus. Cùm igitur huiusmodi esset, de se ipso ait, frater fui draconum & socius struthionum, vbi inter cætera, quæ se fecisse narrat in Dei seruitium, vnum est socium fuisse malorũ hominum, quos dracones & struthiones vocat. Ergo bonum est conuersari cum malis. Respondeo, viris perfectis rem esse licitã & meritoriam cũ peccatoribus conuersari, vt eos conuertant: nam qui tales sunt si eam conuersationem nocere sibi posse vident, cùm iam in virtute firmiter hęreãt: facilè tunc à malis recedunt. At verò qui ita perfecti non sunt sed adeò infirmi, vt mala eos conuersatio corrumpat: æquum est, vt sibi caueant neque temerè suarum virium imbecillitati confi- 16

Simile. dant. Si castaneas integras in ignem deijcitis, statim exiguo calore concepto resiliunt; at verò quæ dentibus demorsæ proijciuntur, quamuis igne tangantur nihil mouentur, donec carbones fiunt. In hoc perfecti ab imperfectis differunt. Perfecti castaneæ integræ sunt, quæ in igne positæ, in malorum scilicet, conuersatione vt eos conuertant si vri se & peruerti sentiunt, saliũt statim, & ab ea conuersatione recedũt: qui verò mala aliqua inclinatione demorsi sunt, nihil resistunt: sed in mala conuersatione perseuerant, donec carbones fiunt. Et hoc est mysterium cur patriarcha

Genes. 24. Abraham seruo illi suo antiquo dixit: non accipies vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito. Cur ô sancte

vir

17 vir prohibes filio tuo, quod paucos post dies tu ipse facturus es? an nõ Cethuram ex ea terra duxisti vxorem. Respõdetur quod sanctus hic senex in fide & amore Dei optimè fundatus erat, & ita ab vxore peruerti non timebat: imò eam meliorem reddere sperabat. Iuuenes verò, qui teneri adhuc in virtute sunt, peccati occasiones euitare debent. Hæc omnia diximus, eò quod infidelitatis principium in Diuo Thoma fuit, quia non erat cum discipulis quandò venit Iesus, & si infirmitatis suæ remedium cõsequutus est, tunc fuit, cùm erat vnà cum cæteris. Gene. 25.

Cùm igitur ad locum vbi cæteri erant reuersus esset, magna cum lætitia dixerunt ei: *Vidimus Dominum, ille autem dixit, nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, &c. non credam.* Ex quo infertur, quanta fuerit clauorũ magnitudo, & vulnerũ, cùm dicat, digi-
18 tos se in ea & manum in latus immittere velle, & si ita nõ vidisset se nõ esse crediturum. Sed falleris sancte Apostole, nam videre & credere vna esse in domo Dei non possunt, prius credẽdum tibi est, & posteà vidẽdum. Quare vbi nos legimus si non credideritis non permanebitis, Septuaginta interpretes legunt, si non credideritis non intelligetis: & ita hunc locum citat Diuus Augustinus. Refertur Patriarcha Iacob septem annis seruisse Laban propter Rachel, quæ pulcherrima erat, & cùm eam iam vxorem ducere vellet, dedit illi pater in vxorem Liam dicens: non est in loco nostro consuetudo, vt minores antè tradamus ad nuptias. De his duabus filijs ait eo loco sacratus textus, quod Lia erat lippis oculis, Rachel autem decora facie & venusto aspectu. Quamuis vt posteà patuit, Lia fœcunda erat, & plurimos filios pariebat: Esai. 7. Genes. 28.
19 Rachel verò sterilis. Duas filias habet Deus, duas scilicet, Ecclesias, vnã triũphantẽ, quę est Rachel pulchra facie & venusto aspectu, ibi enim iusti diuinã maiestatem clare aspiciunt. Sed sterilis est, quia ibi merẽdi locus nõ est. Altera est Ecclesia militãs, quæ lippis est oculis vt Lia, quia nihil hic rerũ diuinarum, & spiritualium videmus: sed tantum credimus, & tamen fœcũda est, & plurimos parit filios, quia hîc est meritorũ opportunitas. Priùs Liæ nubere debetis, priùs in hac Ecclesia & fide viuere, merita quàm plurima gratia & amore producentes. Tunc verò cum Rachel nubere poteritis, Deo in cælesti gloria perfruentes. Qua propter errant, qui dicunt, nisi videro non credam imô ê contra, vt videam in cælo priùs hîc credam, & nisi credidero non videbo.

Et post dies octo venit Iesus & stetit in medio eorum. Mira res est, quoties Dominus in medio inuentus est. In præsepio pastores eum in medio animaliũ inuenerũt, vt ait Habacuc iuxta septuaginta interpretes. In medio duorũ animaliũ cognosceris. Inuenit eũ sanctissima eius mater in medio doctorũ, in cruce etiã in medio duorũ latronũ erat. Vt nimirũ extrema nos fugere doceret: & cũ nos in pœnitẽtiæ cruce ponemus, semper in medio cõsistẽtes euitemus extrema. Duo enim latrones, duo extrema sunt, latrò manus sinistræ est, cum quis omnia animæ furatur, vt corpori tradat, cùm tempus omne vires omnes & opes in corporis vtilitatem insumit, nulla animæ habita ratione. Latro verò dexteræ manus est, omnia corpori auferre, & animæ tradere, cũ omnia in res sanctas & spirituales insumere volumus, corporis necessitatum oblitis manus dexteræ latro vocatur, quia hoc semper recta intentione fit, quamuis sine prudentia, & ideò latro vocatur & malus est. Cùm igitur in pœnitentiæ cruce positi sumus, in medio consistere debemus vtraque extrema fugiẽtes, vt nimirum corpori ita satisfaciamus, vt animam non obliuiscamur, & è contra. Et hoc est stare in medio.

Habac. 3.

20

21

similè.

Deinde dixit Thomæ: infer digitũ tuũ huc & affer manũ tuã, & mitte in latus meũ. Benedicta sit hæc ineffabilis Dei charitas. Cũ mater filiũ suũ frigere videt, solet eius manus pectoris sui calore fouere dicens, mitte huc fili manus tuas, vt calescãt. O Christe, vitæ reparator, suauissime animarũ amator, qui tãquam pijssima mater videns filium tuum Thomã in amore & in fide frigidũ, petis ab eo manus vt eas sanctissimi lateris tui calore foueas dicẽs; veni huc fili mi Thoma, hîc te calefacere poteris, affer manum tuã, & mitte in latus meũ. O quã verè adimpletũ tũc est quod dixit Dauid: abyssus abyssum inuocat in voce cataractarũ tuarũ. Abyssus Dei misericordia vocatur, quia est infinita, hominũ misericordia finita est, & statim deficit. Si illatã vobis iniuriã ignoscitis importunis amicorũ precibus, statim dicitis, hãc tãtum non aliã ignoscam si iterum me irritat dabit pœnas omniũ simul. O quã breuis misericordia statim tãgit solũ. At Dei misericordia abyssus est qui solo caret & fundo. Nã quãuis homines eũ sæpè offendãt, nũquam tamẽ ignoscendo defatigatur, & si se vt decet, disponunt, eodem amore & voluntate millesimum peccatum ignoscit, vt primum. Vocatur etiam peccator Abyssus, quia Abyssus in alio sensu rem obscu-

Psal. 41.

22

23 obscuram significat: & præterea rem profundam, ex qua difficilis est exitus, peccator autem non solum in tenebris versatur, sed in profundissimo loco, ex quo nemo eum præter Deum potest extrahere. In culpæ, scilicet, statu, versabatur D. Thomas in abysso sine vllo fundamento, quia fide carebat, quæ (vt ait D. Paulus.) Sperandarum rerum est substantia, ideſt, fundamentum: omnia amiserat, nihil iam ei reliquum erat. Nam cùm quis mortaliter peccans, gratiam amittit, remanet tamen illi fides, & spes: at vero fide amissa, quæ est virtutum theologalium fundamentum, nihil præterea supereſt quod amitti possit, cataractæ in vno sensu significant viscera, & ita cum dicitur. Cataractæ cæli apertæ sunt significat quod videbatur hominum opinione cæli viscera aperiri. Strabo in vltimo suæ cosmographiæ libro significare, ait, Hebræ. 11. Gene. 7. Strabo.

24 concauitates quasdam, & locos præcipites & abruptos, vt concauitates illæ, in quas aqua Nili confluit. Quare conuenientissimè Christi Redemptoris nostri, vulnera cataractæ vocari possunt, ideſt, cauernæ, quibus infinitæ pietatis & clementiæ flumen retentum est: vt inde in plures confluens credentium corda irrigaret. Dicimus ergò, quod abyssus abyssum inuocat in voce cataractarum tuarum, ideſt, abyssus misericordiæ Iesu Christi filij Dei vocat miseriæ abyssum, qui erat Diuus Thomas, in voce quæ ex pijssimis visceribus exibat, & præterea sanctissimorũ suorum vulnerum vocibus. Quia hæc eadem vulnera clamabant aliquo modo, vt infidelis ille discipulus glorioſissimę resurrectionis mysterium crederet: sed & hodie clamant, vt ijs ad salutem nostram vti velimus: neque nouus est hic loquendi modus. Nam & Diuus

25 Paulus ait. Accessistis ad sanguinis aspersionem meliùs loquentem, quàm Abel. Morbo quis aliquo laborat, & vt conualescat, (aiunt medici) patriæ suæ aerem maxime salutarem futurum esse. Eia peccatores, qui periculoso peccati morbo laboratis, patria vestra Iesus Christus est, saluator mundi: eò vos sanctissima eius vulnera vocant dicentia: huc, huc ad patriam vestram accurrite, hic remedium, & salutem inuenietis, quid igitur statuitis? vultis ne, an non? Illuminet corda vestra Deus, vt efficaciter, quod hic vobis dico, præstare possitis. Hebræ. 12. Simile.

Accessit D. Thomas & sanctam humanitatem videns, credidit diuinitatem, & dixit, *Dominus meus, & Deus meus.* Qui aurum explorare volunt, & cuius nam valoris sit scire, lapide quodam Simile.

Luc. 1. illud tangunt? post octo natalis dies Christus Redemptor noster, gladio lapideo tactus fuit, quo circumcisus est, & ita exploratus 26
est verum esse hominem, post octo resurrectionis dies (*Diole este discipulo otro toque, tocando le.*) Obstinationis suæ lapide, & quãuis carnem tetigit, verumtamen Deum esse cognouit. Et quoniam nos tálem credimus & fatemur, nihil iam reliquũ est, nisi vt prõpte ei pareamus, vt suam nobis gratiam cõcedat, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO QVARTA.

Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 20.

CVM Dominus discipulis suis post glorioſissimam eius resurrectionem apparuit, vt eos consolaretur, Diuus Thomas non erat cum illis negotio fortasse aliquo occupatus. Quam ob causam, neque Dominum cum cæteris vidit, & mox in tantæ infidelitatis miseriam
Matth. 22. lapsus est. Plurima damna hominibus euenire solent ex huiusmodi negotijs temporalibus. De quodam refertur, qui ad nuptias ire recusauit, vt iret ad negotiationem suam, quo magna Christianorum pars significatur, quæ si condemnatur, est, quia ni
2. Tim. 2. mis sæcularibus negotijs occupatur. Ideo D. Paulus discipulo suo Timotheo, aiebat. Labora sicut bonus miles Christi Iesu: nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat, cui se probauit. Hinc intelligetis causam cur vna ex præcipuis apparitionibus, qua Dominus, discipulos suos maxime post resurrectionem consolatus est, qua dedit eis Spiritum sanctum, episcopos eos consecrauit, & alia præterea singularia contulit beneficia, fuit cum ianuis clausis domi se continerent, vt doceret, quod qui à mundi strepitu remoti in secreto aliquo loco Deo va

cant,

3 cant, hi particularia à Deo beneficia accipiunt. In vitis sanctorum patrum de venerabili illo Abbate Arsenio legitur, quòd cum à Deo magno cum affectu peteret, Domine, quid faciam? Cælestem vocem audiuit dicentem, fuge, tace, & quiesce, idest, fuge hominum conuersationes, silentium serua, & ne cures sæcularibus negotijs perturbari. Ex tribus inimicis, quos habemus, mundus tantum nos deserit fugientes: caro & diabolus etiam nos fugientes persequuntur: & ideò qui mundum fugit liber ab eius insidijs remanet, & quietè viuere potest. Et vt intelligatis, quantum noceat inquietudo: audite quid dicat Propheta Hieremias. Hæc di- *Hiere. 14.*
cit Dominus populo huic, qui dilexit mouere pedes suos, & non quieuit & Domino non placuit, nunc recordabitur iniquitatum eorum, & visitabit peccata eorum, & dixit Dominus ad me, No
4 li orare pro populo isto in bonum, cùm ieiunauerint, non exaudiam preces eorum, & si obtulerint holocaustomata, & victimas non suscipiam. Magnum ne videtur malũ inquietudo, quę Deũ *Canti. 3.*
ad tantam indignationem prouocat? Ait sponsa, surgam & circuibo ciuitatem, per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni, inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? & nihil ab ijs de eo scire potuit: imò percusserunt me (inquit) & vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Quod si sponsa per plateas ciuitatis & vicos errans, sponsum *Cant. 5.*
suum inuenire non potuit: sed vulnerata, percussa, & nuda redijt, quid tibi accidet, ò homo inquiete & dissolute, qui per vrbem vagaris? non vt sponsum inuenias, sed vt ociosus deambules, vt spectes, vt desideres, vt in sexcentas vanitates effundaris? Qualem do- *Exod. 4.*
5 mum te rediturum existimas? magnum fuit illud manus Moysis mysterium, quam cum leprosam in sinum misisset, protulit instar niuis. Quo significatur quod optimum ad euitanda mala remedium est clausura, qua animæ lepra curatur. Ideo Diuus Pau- *1. Thessa. 4.*
lus ait. Rogamus vos fratres vt operam detis, vt quieti sitis, & vt *&. c. 5.*
vestrum negotium agatis. Et postea dixerat. Rogamus autem vos *2. Tessa. 3.*
fratres, corripite inquietos. Et in secunda quam ad eosdem scripsit epistola. Denuntiamus (inquit) vobis fratres in nomine Domini nostri Iesu Christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundũ traditionẽ, quam acceperũt à nobis. Ipsi enim scitis quẽadmodũ oporteat imitari nos quoniã nõ

inqui-

inquieti fuimus inter vos. O Deus; quanti detrimẽti esse debet in quietudo quãdoquidem toties iubet Apostolus: vt inquietos fugiant, & corripiant: & quietudinẽ, quam in se, & in socijs viderãt imitentur. Quis igitur hæc audiens non studebit posthac præceptum illud cæleste seruare, fuge, tace, & quiesce? Fœlix ille qui Hericij industria vtitur, qui cùm venatores & canes sentit, ore & pedibus contractis in globi formã conuoluitur, & ita cũ nihil canes præter aculeos inueniant delusi remanent: eodem modo qui sese ad intimam cordis sui partem contrahunt dæmones facile superant, qui ita eos munitos inueniũt vt nocere non possint. 6

Simile.

Reuersus D. Thomas audiuit, quid nam cæteri discipuli vidissent, sed plus peccauit respondens, quàm peccauerat discedens. Et vt magis propriè loquar, & veriùs: ita respondit, quia ita discesserat. *Nisi videro* (inquit) *in manibus eius fixuram clauorum, &c. nõ credam.* Credite fratres plurimum de Deo, & de mundo sciri non posse, nam qui plus de mundo, minus de Deo sciunt, & è contra. Ex quo sequitur, quòd homines, qui sancta exercitia intermittunt, vt mundanis rebus implicentur, non solùm in virtute *non* progrediuntur, sed retrocedunt. Nam si citharœdus biduum citharã pulsare cessans, mox manũ impeditã sibi habere quodammodo videtur, & ad munus suũ tardiorem. Et idem in cæteris omnibus artibus contingit, quantò magis hoc in spirituali musica continget, quæ magnam assiduitatem & exercitationẽ requirit? Discedit Apostolus à cæterorum societate, qui de Iesu Christo, & eius mysterijs agebant, quisnam eius discessionis finis esse poterat præter hunc? Nisi videro non credam. Quid Arabs, quid infidelis dicere potuisset, qui nullum tot miraculorum, quæ Dominus fecerat vidisset, & eorum authoritatis & sanctitatis, qui hoc asserebant, nullam cognitionem habuisset? Optime hîc manifestatur quod dixit propheta Baruch. Disce vbi sit prudentia, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi sit lumen oculorum, & pax. Et addit statim: qui nam sint ij, qui non inueniunt eam, & ex ijs ait esse filios Agar, qui exquisierunt prudentiam, quæ de terra est, negotiatores terræ & Theman. Vbi significatur quod homines terræ negotijs dediti, rebus diuinis idonei non sunt: sed facilè in errores labuntur. Nam quemadmodum naturalis hominis cognitio, vt homo est, paulatim ætate perficitur: ita vt cum iam vir perfectus est perfectior etiã sit naturalis rerũ cognitio; ita hominis, 7

Simile.

Baruch. 3. 8

vt

(vt Christianus est) cognitio paulatim perficitur. Quæ quidem similitudo D. Pauli est, dicentis: cum essem paruulus loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quã do autem factus sum vir euacuaui quæ erant paruuli. Nunc cog noſco ex parte; tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum: vbi fatetur D. Paulus, quòd in hac vita homines ſanctis exercitationibus in Dei cognitione proficiũt, donec in cęlũ aſcẽdant, vbi vnuſquiſque cognoſcet Deũ ſicut & cognitus eſt. Quę verba non ſignificant, quod Deum ita quiſque cognoſcet, vt à Deo cognitus eſt, vt D. Auguſtinus declarat, ſed quod cognitio certa erit & clara. Per oculorum aſpectum. Dominus equum ſuum cognoſcit & equus cognoſcit Dominum: ſed præſtat Domini cognitio equi cognitioni, ità Deus cognoſcit vt Deus, & homo cognoſcit vt homo. Quare hæc Dei cognitio diuinorum myſteriorum ſpiritualibus exercitijs conſeruatur & augetur, ſi autem ea homo intermittit, & terræ ſe negotijs immiſcet remanet quodammodò tanquam beſtia, ita vt facillimè huiuſmodi deliramẽta dicere poſsit, qualia hic diſcipulus dixit his verbis, *Niſi videro, &c. & mittam manum meam in latus eius non credam.* Videte audaciam: neſcis, ô Thoma cuius latus illud ſit, & quanta reuerentia dignũ? Ita ne manus illuc immittere vis? Credite fratres nullos eſſe homines audaciores, neque qui minori cum timore & reuerentia res ſacras tractent, quam homines peccatores qui iniſtorum habent circunſtantias. Nam qui valde mali ſunt & publicè mali, res diuinas tangere non audent, & magno cum timore eas tractant, boni eodem modo: illi verò qui non ſunt adeò mali quamuis in peccato ſint, quia Apoſtoli ſibi eſſe & Eccleſiaſtici videntur, ad res diuinas irreuerenter accedunt. Malus Eccleſiaſticus quia ſanctitatem ſibi habere videtur, minus quàm cæteri res ſacras veneratur. O impudentiam diabolicam. D. Hieronymus in quadam epiſtola de ſeipſo ait, Cùm iratus fuero, aut me nocturnum phantaſma deluſerit, baſilicas martyrum intrare non audeo, ita animo & corpore contremiſco. O Deus, quanto vir iuſtus timore res ſanctas reuerebatur, tu verò infœlix ſacri lege quanta cum impudentia ad diuina ſacramenta accedis, nõ ſomnio & phantaſmate deluſus, ſed actualibus immundicijs foridus: equidem exiſtimo vnum hoc eſſe ex tuæ reprobationis ſignis. Terrorem incutit, timor, reuerentia & puritas illa, qua in veteri

1. Cor. 13.

D. Aug. Simile.

Hierony.

veteri legi iubebat Deus ad res tẽpli accedi, quæ nouæ legis my-
Exod.30. steriorum vmbra tantum erant. Deus iussit vt quoties Aaron 12
summus sacerdos & eius filij tabernaculum ingressuri essent,
manus & pedes lauarent, nè interirent. Et in Leuitico dicit Do-
Leui.22. minus. Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ
cõsecrata sunt & quæ obtulerint filij Israel Domino, in quo im-
munditia est peribit coram Domino. O Deus maiestatis infini-
tæ, quot nunc dissimulas, nam si statim perendum esset ijs om-
nibus, qui ad res sacras immundi accedũt, quot passim quotidiè
perirent? Sed væ illis si Dei patientia abuntur, seuerius enim
quam illi punientur: & vt melius rei huius grauitatem intelli-
gatis, attendite quod legitur, Sacerdotem Abimelech nunquam
1.Reg.21. sacrum illum panem mensæ propositionis Dauid & seruis eius
dare voluisse, donec certò sciret eos mundos esse, maximè à mu- 13
D.Hiero. su- lieribus. Qua de re Diuus Hieronymus hæc ait, Si panes propo-
per Matth. sitionis ab ijs comedi non poterant, qui vxores tetigerant, quan-
tò magis panis qui de cælo descendit, non potest ab ijs qui con-
iugalibus paulò ante vacauerè amplexibus, violari atque con-
tingi? non quòd nuptias condemnemus, sed quòd eo tempore
(cum scilicet, sanctissimum eucharistiæ sacramentum recipere
debemus) vacare carnalibus operibus non debemus. Quid vo-
bis (obsecro) de sancti huius viri sententia videtur? plurimum
verbum illud, violari, ponderari debet. Quamuis hanc D. Hie-
ronymi sententiam secundum congruitatem, non secundum ne-
cessitatem intelligẽdam esse fateor: vnde talis suo iudicio est re-
D. Tho. 2.p. linquendus an eo die communicet, nec nè. Vt tenet B. Thomas.
q.8.ar.7.ad.2 Non parua animaduersione dignum est, quòd non legitur in sa- 14
1.Cor.3. cro Euangelio cæteros Apostolos fratri suo Thomæ indignatos
esse eò quòd testimonium suum ab eo contemni viderent, nam
charitas patiens est, benigna est, non irritatur, ait D. Paulus, pas-
sio & propensio hominum virtuosorum esse solet, vt si in proxi-
mis suis peccatum aliquod videant statim irascantur, quæ non so-
lum ira est, sed occulta etiam superbia & cæterorum contem-
ptus, eò quòd in eo se minime peccare videant. Qua propter
huic morbo Dei serui plurima remedia quærunt, quibus vix eũ
curare possunt. Et inter cætera remedia illud est valde efficax,
vt vnusquisque se diligenter & sua spectet: vt cordis sui secreta
scrutetur, in quo pluimos affectus & complures miserias inue-
niet

niet. Cogita vel eadem te peccata commisisse, vel alia similia, vel
15 forte committes aliquando: ideò misereri potius quam indigna-
ri debes: nam si morientis amici misereris, quantò magis misere-
ri debes peccantis? Et ita D. Augustinus ait, non sunt in te viscera charitatis, si plangis corpus à quo recessit anima, & non plangis animam à qua recessit Deus. Quamuis igitur sancti Apostoli Thomæ duritiam & infidelitatem viderent, non quidcò indignabantur, sed pie & patienter monebant; quia ita Dominus faciendum esse docuerat. D. August.

Si quis rem aliquam emendi desiderio tenetur, interponit rogatores & pararios, vt eam cõsequatur: quod si ita eam consequi non potest, ipsemet venditorem conuenit, & pete (inquit) quodcumque pretium, nam etsi quicquid habeo petas, domum sine
16 ea redire nolo: ita & Dominus, cùm hanc huius discipuli animam possidere maximè optaret, rogatores prius quãplurimos & pararios interposuit: cæteris, scilicet discipulis & sanctis illis mulieribus persuadens, vt eum alloquerentur & patienter admonerent. Sed cùm hoc satis non fuisset, *Venit Iesus ianuis clausis, & dixit Thomæ, affer manum tuam.* O Thoma pete quicquid volueris, da mihi manũ tuam, in hoc latus immitte, & inde quicquid volueris accipe, ea conditione, vt sine anima tua non discedam. Benedictum sit Domine mi os tuum, quo pijssima hæc verba protulisti, quæ quanti facias vel vnam tantum animam declarant. Si quis se demittit vt vnum tantum minutũ ex humo colligat, auarum ex hoc conijcitis esse, & pecuniæ auidum: quid enim dicitis fecisset, si aureum vidisset: si se demisit ad minutum? Cũ
17 igitur Iesus Christus, saluator mundi se ita demiserit, & tanta vsus sit diligentia mali illius discipuli causa, à quo traditus est, lauans ei pedes, & deosculans, in cibum se illi præbens, & potũ: qui hæc Iudæ causa fecerat: quid pro D. Thoma facturus erat? Nolite igitur admirari tot eum, ac tanta præstare, quia est cupidissimus animarum. Simile. Simile.

Intrare autẽ voluit ianuis clausis, tunc scilicet, cũ minus id cogitabant, vt doceret diuinæ suæ potentiæ & prouidentiæ nullã esse ianuam clausam. Si clamas inops & pauper sum, fame pereo, quid faciã? tace & confide, nam cũ minus hoc cogitabis aderit Dominus ianuis etiam clausis. Ita filij Israel noctu dormiebãt, mane autẽ humũ cibo plenã inueniebãt. Deiectus sanctus

Daniel

Daniel. 14. Daniel in lacum Leonum, quid faceret? vnde ò vir sanctissime, cùm lacus vndiq; clausus sit opem expectas? sed diuinum auxi- 18
lium etiam ianuis clausis sperandum est: & ita missus est à diuina prouidentia Angelus qui Habacuc capillis abreptum eo portaret, vt cibo quem messoribus suis gestabat, Danielis vires reficeret. Fugiebat Dauid Saul & eò deuenit, vt dicat sacra scriptura Saul & viri eius in modum coronæ cingebant Dauid & viros
1. Reg. 32. eius. Cùmq; in tanto periculo versaretur Dauid & mortem iam expectaret, tunc cum minus cogitabat nuntius venit ad Saul dicens, festina & veni, quoniam infuderunt se Philistijm super terram. Reuersus est ergo Saul desistens persequi Dauid. Videtis igitur vt sepe ianuis clausis insperatum Dei auxilium adueniat: & ideò fratres nunquam diffidere debetis, quamuis confiden- 19
tiæ virtus difficilis admodum est. Pauci enim sunt, qui in periculo & necessitate positi in solo Dei auxilio spem habeant collocatam. Ascendit Loth de Segor, & mansit in monte: duæ quoq;
Genes. 19. filiæ eius cum eo, timuerat enim manere in Segor, & mansit in spelunca ipse & duæ filiæ eius. Quamuis elegisset sibi Loth Segor, vt ibi tutior esset, & promisisset ei angelus, tutè ibi manere posse, timuit tamen, & plus in montis altitudine quàm in angeli promissis confidit, vt videatis quàm difficile sit plus in Dei promissis, quàm in humanis auxilijs confidere. Non igitur existimare debemus, hanc virtutem nostris viribus acquiri posse, sed à Deo maximo cum affectu petendam esse.

Cùm igitur intraret Iesus ianuis clausis, vt discipuli huius necessitati succurreret & sanctissima eius vulnera tetigisset clamare cœpit, *Dominus meus, & Deus meus.* Quid hoc est ò Domine? 20
à Magdalena quæ tantum te amabat, tangi recusas, cui dixisti, noli me tangere. Ab hoc verò incredulo & latus, & manus cõtrectari, & palpari permittis? respõdeo, quod medicina seruata est
Ioan. 2. infirmo, & vulnerũ tactus vulnerato. Magdalenæ iubet nè tangat, vt plus mereat: Thomæ iubet vt tangat, vt ab infirmitate sua curetur. O admirabilem vulnerum virtutẽ, & ò beatos illos qui eã semper noctu diuq; habẽt ob oculos, qui assiduè sacris his canalibus os admotum habent, ex quibus cælestis dulcedo potatur. O fœlices columbas, quæ in his petræ foraminibus id est Christo crucifixo nidum suum & habitationẽ efficiunt. O fœlices illos qui diuinam hanc prædam iaculari sciunt, quæ nunc

ita

21 ita quieſcit, vt ictũ expectare videatur. Duo ſunt venationis ge- Simile.
nera, vnum curſus, cum ſcilicet, leporem tamdiu currendo defati
gamus donec aſſequamur: aliud venationis genus eſt iaculi, cum
ſcilicet, feram dum ſtat, & quieſcit iaculo confodimus. Antequã
Deus homo fieret, curſu aſſequendus erat, & plurimum quidem
ijs currendum erat, qui eum aſſequi optabant. Quare pauci niſi ca
nes optimi, & in curſu velociſsimi eſſent, eum aſſequi poterant:
ſed poſtquam homo factus eſt iaculi iam venatio eſt: ita ſe po-
ſuit: vt [*à pie quedo.*] vnuſquiſq; iaculari poſsit. Videte quã [*à pie
quedo*] eum D. Thomas tetigerit. Nos etiam nunc eum in ſanctiſ-
ſimo illo altaris ſacramento, ita quieſcentem habemus: vt ſine
vllo labore ad eum poſsimus accedere. Priſcis temporibus tam
22 pauci eum aſſequuti ſunt, vt tempore Noe plures in terra iuſti
non eſſent, quam ipſe & eius familia: tempore vero Abraham for
taſſe non multò plures: nunc verò, ita ſe præda appoſuit, vt eam
aſſequi plures poſsint, & quotidie aſſequantur. Eia igitur fratres
amoris ſagitis ex voluntatis veſtrę arcu emiſsis cæleſtem hãc prę
dam iaculamini, vt eam hic per gratiam capientes, ea perfrua-
mur in gloria, ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

IN DIE NATIVI-
tatis Domini.

CONCIO PRIMA.

*Exijt edictum à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuer
ſus orbis, &c.* Luc. 2.

HOdierna feſtiuitas, & altiſsimum quod in
ea celebratur myſterium non tam lin-
gua, quàm cordis affectu celebranda eſt.
A Deo enim petere debemus, vt cùm
tantum nobis beneficium largiri dignatus
ſit, eius cognitionem, & ſenſum dene-
gare nolit, ne ſimus eius liberalitati ingra-
ti, quid tot à Deo dona accepiſſe profi-

ciet, nisi ea nos accepisse intelligimus? nihil profectò, nisi vt tanquam ingrati meritò accusari possimus. O diem fœliciſsimum! in quo Deus homo factus apparuit. Hunc diem vidit in spiritu Dauid, & lætitia plenus cùm eam in se continere nō posset, creaturas omnes inuocare cœpit, vt vna Dominum, pro tam singulari beneficio laudarent. Et ita clamat, Lætentur cœli, & exultet terra, cōmoueatur mare, & plenitudo eius: gaudebunt campi & omnia, quæ in eis sunt. Et ad quid erit, ô sancte Propheta, tā vniuersalis omnium, & immoderata lætitia? Respondet ipsemet, exultabunt à facie Domini, quia venit. Et cùm dixisset. Cātate Domino canticum nouum, causam addit, dicens, quia mirabilia fecit. Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam: recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel. Per antonomasiam & singularitatem quandam hoc opus misericordiam Dei appellat, & ita hoc beneficium à Deo petierat his verbis. Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperātes in te. Quasi diceret: ex illa misericordiarum tuarum, & innumerabilium gratiarum multitudine, mirifica, ô pater misericordiarum, ideſt, exprime, extrahe, [*Como por alquitara*] ex omnibus vnam quæ cæteras omnes excedat, misericordiā vnam, in qua omnes tuæ misericordiæ tanquam in epilogo inclusæ sint: quæ erit hominē te fieri, vt pro homine patiaris. Hoc etiā opus Diuus Paulus per singularitatem quādam gratiam Dei vocauit dicens, apparuit gratia Dei. Gratiam vocat, quia Deus hodie mundo gratiosus apparuit. Quod elegantiſsima illa similitudine, significauit Dauid, dicens, tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Sponsus è thalamo lætus egreditur, animi lætitiā vultus hilaritate ostentans. Alioquin si tristis esset existimarent omnes minimè sibi placere sponsam. Vt igitur sanctus Propheta denotaret maximum gaudium, quod sponsus Iesus Christus capit ex nuptijs & nouo matrimonio, quod inter diuinitatem & humanitatē factū est cōparat eum spōso egredienti de thalamo, quia gratioso & hilari vultu egredi solet. Vocatur etiā Dei gratia absolute vt significetur, fuisse hoc beneficiū sola Dei gratia factū, quia in hominibus nullū esse potuit meritū, propter quod tanto munere digni essent. Pura Dei liberalitas fuit & gratia: vt videns homo eius in nos amoris magnitudinē, suauiſsimis eius vinculis vinctus remaneret. Elephas nobiliſsimum est animal: ita vt cæteris

Psalm. 95.

Psalm. 97.

Psalm. 16.

Tit. 2.

Psalm. 18.

Simile.

5 ris omnibus animalibus instinctu naturali præstet,& qui irratio
nalem eum esse ignoraret,existimare posset, aliquã in eo ratio
nis scintillam inesse. Præstat etiã viribus,ita vt capi à venatori
bus sine hac cautela non possit. Nam cùm bellua sit vasta & gra
uis si semel cadit surgere nõ potest, quia iuncturis caret,& ideò
vt somnum noctu capiat non humi proijcitur,vt cætera anima
lia solent:sed stans,arbori alicui innititur. Obseruãt igitur vena
tores arbores quibus inniti solet Elephas,quas serra in trũco ita
secant,vt partes paululum inter se cohærentes remaneant : & ita
cùm inniti arbori putat elephas,vnà cum arbore prosternitur,&
cùm surgere nulla ratione possit accurrit tunc venator, tanquã
doleat ob eius casum, & ei qui belluã prostrauit irascatur. Et ita
manibus & humeris subleuat,donec per se elephas stare possit.
6 Qui cum tantũ homini se debere videat,ob allatum auxiliũ, eũ
tanquã agnus mansuetissimus sequitur, quasi nulla alia ratione
gratias illi pro accepto beneficio persoluere possit. O magna bel
luæ gratitudo,ò magna hominum confusio,qui àbestijs se in hac
virtute superari sinũt. Simili vsus est Deus artificio,qui cũ homi
nem prostratũ videret eo quòd vetitæ arbori inniti voluisset:ita
vt proprijs viribus surgere nulla ratione posset:tantæ miserię cõ
patiens,eum fortissimo amplexus amore à culpæ lapsu subleua
uit,vt homo tanquam animal gratum tanto deuinctus beneficio
eum sequatur,& amet. Sed,ò immanitas,ò crudelitas non dicã,
ferina sed humana quandoquidem bestiæ nos humanitate supe-
rant. Sequitur elephas benefactorem suum,homo stat,neq; tam
singulare beneficiũ agnoscit. Quid dicã stat? imò fugit, & terga
7 vertit,precari igitur Deũ debemus omnes fratres charissimi, vt
mẽtes nostras illustret, & tãti beneficij cognitionẽ,det ex qua
gratitudo cõsequatur,& amor. Et vt gratitudo quoq; nos ad hu
ius beneficij considerationem incitet,non ab re erit de eo hic nõ
nulla afferre . Quanuis vt verum fatear,tot ac tanta vndiq; oc-
currunt mysteria,vt vndè exordiri debeam,prorsus ignorem.

Cum plurima vasa ex auro summo cum artificio elaborata, simile.
exponuntur vendenda,diligenter prius considerãdum est quod
nam ex ijs omnibus eligi debeat,nã sæpe accidit,vt vnumquod
que per se ita emptorẽ alliciat,vt quod sibi optimum videatur,
& pulchrius statuere nesciat:vt emat omnia,pecunia,quam ha-
bet,nõ sufficit:vt vnum eligat,electio non occurrit,& ita secum

ipſe ſic loquitur. Si hoc emo, illud relinquere dolet, ſi illud emo hoc ſine dolore relinqui non poteſt: ſed tandem vnum vel plu-
Epheſ. 3. ra ex ijs eligit quãuis cætera relinquere doleat. Magnus ille mercator, de quo ait D. Paulus. Deus autẽ, qui diues eſt in miſericordia plurima hodie vaſa in Bethlehem exponit, quorum vnumquodq; per ſe adeò precioſum, adeò pulchrũ tanti artificij eſt, vt quodnam eligere debeam prorſus ignorem. Vnaquęq; circũſtantia tot eſt plena myſterijs, vnũquodq; myſteriũ tam ſuaue tam gratum, tanto amore plenum, vt de quo primum agere debeam dubitem. Si cælum, lunam, & ſtellas intueor noua luce fulgere videntur: ſi aerem ſpecto, Seraphinum vbiq; choros audio: Angelos huc illuc volitantes video, & tanquã niuis globos è cælo deſcendere, vt Deum ſuum è virgine natũ adorẽt. Si ad mõtes oculos conuerto, paſtores video muneribus oneratos feſtinãter deſcendere, vt primi omniũ, redẽptorem ſuum venerentur. Si Bethlehẽ ſpecto omnibus totius orbis ciuitatibus nobiliorẽ & ditiorem factã video: ſi ſtabulum contẽplor, Salomonis templo beatius iudico: ſi præſepe aſpicio, obſtupeo, animaliũ mẽſam regis gloriæ thronũ factã conſiderans. Si oculos in nato infanti defigo hinc ab angelis adorari video: inde tremẽtem frigore, & ſuis lachrymis madefactum animaduerto. Si matrem obſeruo, quid dicam neſcio, virginẽ eam videns & matrem: & matrẽ Dei in ſtabulo peperiſſe. O diuitiæ ineffabiles, ô theſauri cæleſtes, ô vaſa precioſiſsima vt omnia emam pecuniam nõ habeo, hoc eſt de omnibus his myſterijs agere non poſſum, ſed quis poſſet: non angelorum linguæ, nõ omnium ſæculorum tempora ſufficerent, diuino tamen inſpirante fauore de his nõnulla dicere aggrediamur

Ait igitur ſanctum Euangeliũ. *Exijt edictum à Cæſare Auguſto.* Permiſit Deus, vt hic tyrãnus ita ſuperbiret & edictum hoc per vniuerſum orbẽ diuulgari iuberet, vt ſcilicet, occaſio eſſet beneditiſsimę virgini proficiſcendi Bethlehẽ. Neque hoc mirum videri debet, nam & diabolis quoque vtitur Deus, tanquam prouidentiæ ſuæ miniſtris. Quare cũ oratis & Deo ſeruire velle dicitis nolite indifferẽter ſeruitiũ dicere, nã quãuis mali ſitis ſeruire Deo poteſtis, quare petere ab eo debetis, vt ſuã vobis gratiã largiri velit: vt ſcilicet, ei ſeruire poſsitis, eo ſeruitij genere, qꝑ gratũ illi ſit, & vobis meritoriũ. Nam alioquin creaturę omnes quãuis malę ſint, Deo ſeruiũt: & in hoc ſẽſu accipiẽda ſũt verba illa Dauid
Pſalm. 118.

Quoniam

Quoniam omnia seruiũt tibi: vt hic Imperator quãuis tyrãnus
11 seruijt hac in re Deo, qui permisit, vt hoc tẽpore, superbũ hoc edictũ ferret, vt huius itineris occasio esset: & ita ei⁹ filius maiori cũ labore & paupertate nasceretur. Mirũ profecto est quot artificia De⁹ excogitet, vt seruis suis labores accumulet, vt maioris in de meriti sumatur occasio. Quã vere dixit D. Paul⁹. Omnia 1. Cor. 3
vestra sunt siue, Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mũdus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura: & addere potuisset siue Cæsar, siue Roma, omnia vestra sũt, vos autẽ Christi, idest, si mittit apostolos, si mittit infirmitates, si mittit persequutiones omnia siũt, vt perfectiores sitis Iesu Christi imitatores. Idẽ significat illud Oseæ. Et erit in die illa, exaudiã (dicit Dñs) & exaudiã Oseæ. 2
cælos, & illi exaudiẽt terrã, & terra exaudiet triticum & vinũ &
12 oleũ: & hæc exaudient Israel, & seminabo eam mihi in terrã, & miserebor eius. Attẽdite vt omnia illius addicta seruitio sint, cui Deus benefacere vult, sed plurimũ notãdum est, ꝙ cũm Dauid hoc ipsum peccatũ cõmiserit, imò non ita graue, vt hoc Cæsaris Augusti, qui auaritię & lucri siti incẽsus tributũ sibi ab omnib⁹ solui iussit: nihilominus tamẽ peccatũ Dauid statim peste punitum est. Augusti verò peccatum tunc impunitũ remansit: vt grauius gehẽnæ flãmis puniretur. Vere igitur ait D. Paulus. Quos 1. Reg. 24
diligit Deus, corrigit & flagellat omnem filium quem recipit. Hebræ. 12
Iubebat Deus, homo, qui maledixerit Deo suo portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. Qua de Leui. 24
13 re Origenes ait, res admirabilis est hæc, quòd eum, qui tam graue peccatum cõmittebat, vt est maledicere Deo suo, non iuberet Origen. homi. 14 in Leuit.
puniri, eum verò qui blasphemaret nomẽ Domini, quod leuius peccatum esse poterat, lapidibus obrui vellet. Nimirũ quia leuius peccatum hic punitur, ne in alia vita puniatur, grauioris vero peccati pœna in aliã vitã reseruatur. Et ideò melius fuit Dauid hic puniri, quàm Cæsari impunitum remanere. vt post mortem pœnis puniretur æternis. Gratias igitur dilectissimi agite Deo, cũm post peccatũ in hac vita vos punit. Signũ enim est nolle vos maiori punire supplicio. Et ita læto libẽtiq; animo subite
labores, vt vobis pro purgatorio sint. Ait. D. Paulus de peccato 1. ad Cor 5.
re quodã, qui grauissimũ ci imẽ cõmiserat. Ego quidem absens corpore præsens autẽ spiritu, iã iudicaui, &c. tradere huiusmodi

hominẽ Sathanæ in interitũ carnis: Cur hoc, ò ſancte Apoſtole? 14
ipſe ſtatim declarat dicens, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini
noſtri Ieſu Chriſti. Hæc eſt mortis temporalis vtilitas, hoc etiã
Machabæorũ vnus intellexit, qui crudeliſsimo illi tyrãno An-
2.Mach.7 tiocho dixit. Nos propter nos ipſos hæc patimur peccantes in
Deum noſtrum: tu autem nè exiſtimes tibi impunè futurum, ſi
contra Deũ pugnare tentaueris. O rem timendam, homines vi-
dere peccatis oneratos proſpere tamen, & fœliciter diutiſsime
viuere, ſignum eſt reprobationis, vt è contra vitæ huius ſuppli-
cia prædeſtinationis interdũ ſunt ſigna, & præcipuè cũ patien-
ter ea ferri videmus, & ijs mores corrigi deprauatos. Per Hiere-
Hiere.64. miã dixit Deus. Dolore & flagello caſtigaberis Hieruſalem, vti
nè abſcedat anima mea abs te. O verba amore plena, fœlices au-
Hebræ.12 res quæ ea audire meruerũt. At ècõtra attende verborũ rigorem
D. Pauli. Quis enim filius quem nõ corrigit pater? quod ſi ex- 15
tra diſciplinam eſtis adulteri & non filij eſtis. Nolite igitur fra-
tres poſthac peccatorũ fœlicitati, quam hac vita perfruũtur in
uidere. Miſeratione enim potius quàm inuidia digni ſunt.

Ait præterea ſanctũ Euãgeliũ, *Hæc deſcriptio prima facta eſt à præ ſide Syriæ Cyrino.* Nũquã tyrãnis ſuperbiæ, & auaritiæ ſuę mini-
ſtri defuerũt, qui quod tyrãnicè & iniuſte iubent, diligẽtiſsimè
præſtãt. Vix iuſſerat Dauid duci ſuo Ioab, vt vbi fortiſsimũ eſ-
2.Reg.11. ſet præliũ Vriam colloret, & ibi eum deſereret, vt percuſſus in
teriret: cũ ſtatim iniqua iuſſa Ioab exequutus eſt. O vos infœli-
ces! qui peccatis veſtris nõ cõtẽti, iniuſtitię etiã alienę inſtrumẽ
ta eſſe vultis, ſed vtrũq; ſimul æternis pœnis punietur, & iuſſo-
res, & executores ijſdẽ flammis pœnas dabunt: & ita exiſtimo, 16
quod quẽadmodum potẽtes plurimos in hac vita comites, & ſe-
ctatores habere ſolẽt: ita & in alia vita plurimos habebũt pœna-
rum comites, qui maioris tormẽti cauſa erũt. Quãobrem matu-
re cauendũ eſt, ne, ſcilicet, maiores iniqua imperẽt: minores verò
1.Reg.22 ſi iniqua imperãt non pareãt, vt ſerui Saul feciſſe dicuntur. Qui
bus cũ rex ille crudeliſsimus imperaſſet, cõuertimini, & interfi-
cite ſacerdotes Dñi, nã manus eorum cum Dauid eſt: noluerunt
extendere manus ſuas in ſacerdotes Dñi: ita faciẽdũ eſt, diuinæ
volũtati repugnari non debet, vt hominum appetitui ſatisfiat.

Aſcendit autẽ & Ioſeph cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnãte. Cõſiderate dilectiſsimi hoc ſanctiſsimę virginis iter: vt diſcedit:

vt

17 vt proficiſcitur: quid cogitet, qui ſint itineris ſocij. Nã ſi Dauid tanta cum ſolẽnitate arcam Dñi reducebat: quot nã Angelorũ choros cæleſtem hãc Reginam comitatos eſſe exiſtimaris? quo nam gaudio, quãta cũ reuerentia cuſtodiã illam, in qua corpus Dñi continebatur, venerabãtur? quã benedicta terra illa remanebat, quę digna erat à ſanctiſsimis illis pedibus calcari? O qui tũc Domina mea tamis te & veſtibus excipere potuiſſet, ò qui meruiſſet itineris lapides, quacunq; trãſibas, oculis tollere. O cęlorũ imperatrix quò nũc procul à patria proficiſceris? cæterę mulieres prægnantes ſi abſunt, ad patriã redeunt: neque ſolum tantũ domi ſuę ſe continent, ſed parentes vocant, & fratres: vt omnes partus tẽpore adſint. Tu verò prægnãs à patria, à cognatis & affinibus procul diſcedis pedeſtris, pauper, vnius tantum viri mu-
18 nita præſidio. Quid hoc eſt? quò progrederis virgo prudentiſsima. Si cùm prudentiſsima ſit, hoc facit procul dubio diuino ſpiritu ducta facit, vt Dei filius humanatus ipſomet natalis ſui die peregrinus eſſe inciperet. Cum igitur Bethlehem vnà cum viro ſuo Ioſeph peruenitſet, cùm gẽs eſſet ibi plurima, charitas verò exiguacũ diuerſoriũ diu diligenter quæſiuiſſent, non inuenerunt. O munde munde, iam deum tuum reijcere incipis, qui ad te tanto cũ amore venit. Non ita fecit Dauid cum hoc ipſo in loco hoc ipſum myſteriũ in vmbra & figura præuidens, ante arcam teſtamenti ſaltauit. Neque enim veriſimile eſt, grauiſsimum illum 2. Reg. 6
Regem tũc tanta cum lætitia ſaltaſſe, eam tantũ ob cauſam, quia arca vrbem Bethlehem ingrederetur. Nam anteà ſæpius arcam viderat, nequevlla tantæ lętitiæ ſigna dederat: myſterium igitur
19 fuit eò quòd intelligebat, illac ſacratiſsimã virginem eſſe aliquã dotraſituram, cuius viſceribus verbum diuinum humanatum contineretur: & ita quaſi arcæ illud iter in Bethlehem nouæ huius arcæ typus, & figura eſſet: diuino ſpiritu inflammatus, & venturi Meſsiæ amore correptus, qui per has portas virginali ventre incluſus in Bethlehem ingreſſurus erat, in eius veneratione magna cum lætitia, & hilaritate ſaltauit. Sed quid obſecro feciſſet, ſi tunc cum ſanctiſsima virgo ingreſſa eſt, adfuiſſet? Eia Chriſtiani, erit nè aliquis, qui pauperem, & peregrinam virginem domi ſuæ velit excipere; O quam vere dici illud poteſt, vulpes foueas habẽt, & volucres cæli nidos, filius Luc. 9
autem hominis non habet vbi reclinet caput ſuum. O cæleſtis

auis, quæ nido cares, neq; auicula ſacratiſsima mater tua locum habet, vbi te reclinare poſsit, cùm ex eius puriſsimo ventre exibis. Conſtruite dilectiſsimi in cordibus veſtris nidũ, vbi requieſcere poſsit. Et quonam modo faciẽdus ſit diſcite ab auibus, quæ interiores nidi partes rebus mollioribus, & ſuauioribus ſternũt vt ſunt plumæ, fœnum, paleæ. Foris autem ſpinis eum, ſentibus, & aſperioribus rebus muniunt. Ita & vobis faciendũ eſt. Sit in intimo cordis manſuetudo, benignitas amor, modeſtia, & patiẽtia foris autem cilicij & veſtis aſperitas: ieiunium, abſtinẽtia & diſciplina. Et ita eritis tanquam nidi, vt in vobis cæleſtis hæc auis naſci, & requieſcere poſsit. Sed heu, heu, quot hoc lacrymis deplorãdum eſſet: Omnia noſtra externa mollia ſunt, interna vero aſpera, veſtes linteæ & ſericæ: cibi precioſi & delicati, corpus nitidum, mundum, omnibus delicijs affluens: in corde vero ſpinæ & ſentes, auaritiæ, iracundiæ, cogitationes turpes, tot denique deprauati affectus, vt Dominus in eo quieſcere nullo modo poſsit. Tollite tollite fratres per reuerentiam huius pijſſimi Ieſu, qui in animis veſtris naſciturus aduenit: tollite has ſpinas & impedimenta, quia diuinus hic dominus in humilibus tantum & quietis habitare ſe ait. Et ita vbi nos legimus, Ad quem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu alij legunt, ſuper quem requieſcit ſpiritus meus, niſi ſuper humilem & quietum?

simile.

Iſai. 66.

Cùm igitur ſanctiſsima virgo locum in diuerſorio non inueniret: & appropinquaret iam nox, magna cum patientia & ſpirituali gaudio ad porticum quendam ſemidirutum, in quo erat præſepium confugit. Nam cùm ait Diuus Lucas, nõ erat ei locus in diuerſorio, ſignificat præſepium illud extra diuerſorium fuiſſe. Nam ſi in eo fuiſſet, dixiſſet, reclinauit eum in præſepio, quia næerat alius locus in diuerſorio. Sedebat itaque in ſtabulo virgo ſanctiſsima partus horę expectãs, quæ tandẽ circa noctis mediũ aduenit hora illa tantopere deſiderata, hora omnibus horis perfectior & nobilior. Sentire iam cœpit virgo partũ appropinquare non doloribus, vt cætere mulieres, ſed diuina quadã ſuauitate & amore quodam interno, quo viſcera liquefieri ſibi quodammodo videbantur. Quiſnam virgo ſanctiſsima explicare poſſet, quæ nam ſciat illæ tunc è corde exiliebant? Quibus nam coloribꝰ virginalis facies decorabatur? Sol ille iuſtitię qui ex te

20

21

22

naſci

nascituru erat,te quasi auroram candidissimis splẽdoribus illu
23 strabat. Equidem existimo quod tenerrimum illud beatæ virgi nis corpus vehementissimas illas impressiones ferre nullo modo potuisset,nisi ille ipse,qui eam illuminabat &incẽdebar diui næ suæ lucis radijs:miraculose interius eam sustentasset. Mõtes & petræ sicut cera fluxerũt â facie Domini. Et delicatissima virginis caro resistere potuisset tot ac tantis repleta gaudijs. *Peperit* Psal.96
filium suum vnigenitum,& pannis eum inuoluit,& reclinauit eũ in præsepio. O vitę reparator Christe, ô animarum amor suauissime quid de te dicam? attonitus hæreo,nec vnde exordiar scio. Vbi Domine imperatorũ pompa? nihil præter miseriam & paupertatem video. Vbi parietes regij cubiculi serico & auro vestiti? nihil nisi aranearũ telas aspicio. Vbi lectus preciosus? nihil nisi fę
24 num durissimis impositũ lapidibus cerno, Vbi caminus, vbi ignis? nihil nisi gelu & hyemem video,quo mẽbra tua tenella torquentur. O rex gloriæ,vt te sine gloria video. O cœlestium diuitiarum hæres,ô beatorum gloria quonam mundum amore prosequeris,vt te ipsum ita oderis, & contempseris? quidnam ô Domine non facies? quid non intentabis; quãdoquidem neq; nascens cunam,neque moriens lectum,neque viuens domum, neque mortuus sepulchrum habes? cur obsecro Deus meus nõ in meridie potiũs nasci voluisti? nõ enim defuisset,qui sanctissimę tuæ matri reb⁹ necessarijs succurreret. Cur noctu nasceris in expectatus? qui tam bonum opus facturus aduenit,cur fugit lucem? nam qui malè agit odit lucem. In omnibus,scilicet,rebus esse aliquid voluit laboris in tempore & in loco.

25 *Et reclinauit eum in præsepio quia non erat ei locus in diuersorio*. No Ioan.3
tate quod ait ei,significans quod alijs erat locus:non ei. Quod vaticinium quodammodo fuit eius,quod in mundo euenturum erat,nostra enim corda,tanquam publica diuersoria,omnia peccatorum genera recipiũt: soli Deo locus non est. O ingratitudo diabolica,vt creatura creatorem suum non agnoscat. Verba illa, reclinauit eum in præsepio,nostram superbiam,nostras delicias & voluptates confundũt. Et veram humilitatem, verum rerum humanarum contemptum docent. Ingressus Ionas Niniuẽ clamat. Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur. Rex vt Dei iram placet è regio throno surgit,& preciosas vestes deponẽs in saccum; & cinere caput aspergit,& omnes Regis exemplũ

Ioan. 3

imitati sunt. Clamabat Dei iustitia, pereat homo, ppter peccatũ. 26
Surgit cælirex ê throno regio, vt æterni patris irã placet, carnis
nostræ saccũ indutus in præsepio iacet. Cur ô homines eum non
imitamini. Cũ Dauid irã Absalõ nudis pedibus per montis latus
aufugeret, sua deplorans peccata, & diuinæ iustitiæ flagellũ illud
esse existimans: omnes etiam eum sequebantur deplorãtes oper
to similiter capite. Dicite, obsecro dilectissimi, si quis exeorũ nu
2. Reg. 15. mero tunc equitare voluisset maxima cum lętitia & põpa, quis
eum non appellasset insanum? si igitur angelorum rex se, non
propter propria peccata, vt Dauid, sed, ppter tua ita humiliauit
cur tu vilissime vermis ita superbis? eia fratres ad infantis Iesu
vagitus excitamini. Satis iam satis hucusque dormiuimus. Satis
iam mundo vixim⁹. Satis carni obtemperauimus: tempus iã 27
est vt aliquid temporis magno huic Deo detur, qui nos ad eius
amorem tot allicere voluit artificijs. Audite suis vos lachrymis
vocantem. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda
vestra. Si hodie eum præ frigore plorare auditis, & sanctissimam
matrem filij nuditatem suspirantem, emollite vestra istacordatã
dura, vnusquisq; & filij, & matris vocibus respondeat, nolite ob
Psal. 94 durare corda vestra, ait Dauid. Petite ab eo vt ex tot lachrymis
quas plorando effundit, vnam saltem det, quæ non vestra tantũ
peccata, sed mundum vniuersum lauare poterit. Induite vos sac
co, regem vestrum vilissimis pannis inuolutum videntes. *Et pan
nis eũ inuoluit.* O quanta est vestium inter Christianos abusio, &
quot inde peccata nascuntur. Cum quereretur Deus de populo
Hierem. 2 Hebręo inter alia hæc ait. In alis tuis inuẽtus est sanguis anima 28
rum pauperum & innocentium. Vbi in Hebræo est investe pre
ciosa. Hebræi enim vestibus vtebãtur longis, quarũ ora fimbrijs
ornabãtur, & fimbrias illas, & superfluitates, alas appellat. Qua
si dicat, tua ornamẽta, tuę superfluitates (quę sũt alę, quibus ad in
fernũ volas) pauperũ sanguine factæ sunt, vel quia pauperibus
sanguinẽ aufers, idest, pecuniã, qua alendi erant, vel quia tantũ
in preciosas vestes insumis, vt pauperum necessitatibus mederi
non possis. Hoc enim est sanguinẽ auferre pauperũ, & illis quę
debemus, nõ præstare & suppedit. re. Hęc fuit illius diuitis epu
Luc. 16 lonis condẽnatio, cuius meminit Lucas. Nã inter cæteras causas
hæc affertur, quod induebatur purpura & byssо. Lazarũ autem
fame perire sinebat. Quod si hoc in Hebræis ita reprehendeba-

tur;

29 tur? quantò magis in Christianis reprehẽdendũ erit, quorum vi- Psal. 84
ta Iesu Christi imitatio esse debet. Prædixit Dauid eorum homi
num perfectionẽ & sanctitatem, qui in lege gratiæ viuere debe
bãt dicens, Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit
fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gres-
sus suos. Tũc dedit Dominus benignitatẽ cũm in stabulo homo Ad Tit. 3
factus apparuit. Quare ait Diuus Paulus, apparuit benignitas &
humanitas saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ, quæ
fecimus nos, sed secundum suam misericordiam. Ait præterea
quòd terra, quæ erat sterilis, idest, genus humanum, datura erat
fructum vitæ æternæ. Et iustitia quæ exulabat, tunc inceptura
erat, ponere in via gressus suos, & tanquam iam libera & ab
exilio reuersa per mundum vagari multorum iustorum exerci
30 tatione, qui iustè viuere incipiẽt. Quæ quidem prophetia quã-
uis in pluribus iustis adimpleta est, qui in hac gratię lege fuerũt
& sunt: nihilominus tamen seueriſsima nobis reprehensio est,
in ea enim quales esse deberemus, & quanta cum iustitia viuere
admonemur. Quid igitur fiet si Hebræis prophaniores sumus,
& iustitiam longiùs quàm ipsi eiecimus? quonã supplicio exi-
stimatis, tantam ingratitudinem esse puniendam.

Et reclinauit eum in præsepio. Hoc diuina prouidẽtia factũ est, vt
doceret illũ verũ animarũ nostrarũ cibũ esse. Cætera omnia, nõ
cibus sed cibi somniũ sunt. Quẽadmodũ qui dormiens comede Simile.
re se somniat varia & optima ciborũ genera, & dũ in maiori de-
lectatiõe versatur pulsari audit ianuã, & ieiunus excitatur è som
no: ita fratres nobis cõtingit, qui ad hãc mũdi mẽsam omnivolu
31 ptatũ genere refertã sedemus, & cũm maior est edendi suauitas,
pulsabit mors ianuã & qui nũc dormimus, ieiuni excitabimur,
famẽ passuri æternã. Et ita dixit Dauid de malis. Famẽ patiẽtur, Psal. 58
vt canes. En igitur verus animarũ cib⁹ Iesus Christus, Dei filius,
qui replet in bonis desideriũ tuũ. Nõ intelligũt hoc Deus meus
miserabiles Adæ filij, qui cæci mundi sectãtur ineptias: tu Dñe,
qui verus es doctor, eos hoc doce. Docebo (inquit ille) reclinẽt
me in pręsepio, & inde docebo. Imaginamini igitur, fratres è prę
sepio ita vos alloqui: vester ego cib⁹ sum, ò homines nõ honor,
nõ pecunia, nõ voluptas, non vltio. Ego sum panis viuus, qui de Ioan. 6
cęlo descẽdi: & quia bestijs & iumẽtis similes facti estis, ideò me
in præsepio pono, ꝙ bestiarũ est mẽsa. Rediẽs animal ab aratro Simile.

de

defatigatum domũ ingreditur,& à nemine ductum, recta se in præsepium confert:quasi dicat,hic meus est cibus,mea fames sanianda est:ita & tu homo bestiæ similis ad sanctum illud præsepium accurre.Ipsa te animalia bruta quæ ibi tanta cum veneratione iacere inuenies,quid facere debeas docebunt. Qui præsepij duritiem dedignatus non est,cordis tui duritiem non dedignabitur.Qui bestiarum societatem non abhorruit,te etiam quãuis bestia sis non abhorrebit,sed è bestia hominem te rationalẽ efficiet.Qui in stabulo nasci voluit,te peccatorum stabulum,& sterquilinium non reijciet;si te eum offendisse pœnitebit.O animę peccatrices,vt vos his omnibus rebus animat,vt ad eum accedere audeatis.Accedite igitur perveram pœnitentiam,& eum singulari amore amplectimini.Studete post hac in magna puritate viuere,memores fratres vos esse Iesu Christi,& eiusdem naturæ socios,quam in vobis ipsis fædare peccatis scelus esset impudentissimum. Huius naturæ violatoribus minatur Deus per Esaiam dicens:Omnis violenta prædatio cum tumultu,& vestimẽtum mixtum sanguine erit in combustionem & cibus ignis Esai,9 Et huius vltionis causam assignãs,addit,paruul⁹ enim natus est nobis,& filius datus est nobis. O verba seueriſsima, vę illis in quos hęc iustitia exercenda est.Sententia hæc est,studeat vnusquisque carnem suam puram,& mundam conseruare, quandoquidem verbũ caro factum est.Secus enim,sciat,quòd eum æternus ignis expectat,quo nõ solum eius anima,verûm etiam eius caro comburetur in æternum in eius iniurę pœnam, quã sanctissimæ carni verbo diuino vnitę facit. Vestimentum mixtum sanguine est caro peccatorum sordibus fędata, quę animę vestis est:violenta vero prædatio cum tumultu est anima tentationum impetu superata.Quisquis igitur vel in anima prauis desiderijs victus est,vel in carne malis operibus sordidus, sciat ignis cibum futurum esse.Quis igitur post hac eam in se ipso naturã violare & fædare audebit,quam vnigenitus Dei filius suæ naturæ vniendo sublimauit?Deus eam supra choros angelorũ collocauit:tu verò eam bestijs similẽ facis?sit sit posthac saltẽ vnus quisque purus,quãdo quidem Deus hominis amore se fecit hominem?& ita in hac puritate viuentibus suam vobis gratiã Deus largietur, qua acquiritur gloria.Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius.Amen.

Ioan.1

In eo-

In eoden die Natiuitatis Dñi

CONCIO SECVNDA.

Exijt edictũ à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis, &c. Lucæ. 2.

CIre vos çquũ est dilectissimi, quòd omniũ festiuitatum dies, omnia diuina officia, omnes Ecclesiæ sanctæ ceremoniæ, ideò institutę sunt, vt harũ rerũ, memoria & exercitatione in diuinę bonitatis contẽplatione occupemur: & ex ea in diuini amoris cognitionẽ deueniamus, quo incensi eius amplitudinem, & magnificentiam laudemus. Supremi illi spiritus, qui corpore carent non egent rebus
2 corporeis & visibilibus, vt per eas Dei amore incendãtur: & eũ assiduè laudent, vt faciũt. Nos verò, qui corpore cõstamus & anima huiusmodi festiuitates tanto cum apparatu celebramus, vt ex rebus corporalibus ad spirituales excitemur cogitationes, & inde ad laudes Deo & hymnos magna cum lætitia decantandos incitemur. Et ita ait Dauid, Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquię cogitationum diẽ festum agent tibi. Quia diuinorum beneficiorum cõsideratio, ita fidelium animas diuino accẽdit amore, vt vix se continere possint: quin eorum datorem laudent. Vt ipsemet Dauid exaggerat dicens, confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Vbi significat, quod ipsamet Dei opera Deũ laudant, & homines mouẽt, vt
3 Deo suo benedicant. Hæ sunt piæ reliquiæ, quę in anima remanent admirationis, scilicet, gratitudinis & amoris affectus, quib⁹ reliquijs festum Deo agitur. Posse autem ita festos dies celebrare illius Domini donum est, qui mysteria, quæ in his diebus celebrantur, operari potuit. Solus ille, qui tanta in nos beneficia contulit, eorũ quoq; pium affectum dare potest: vt affirmat D Paulus dicens. Nos autem nõ spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo data sunt nobis. Quia ex eodẽ fonte beneficia, & eorũ cognitio manat. Hoc donũ sanctus Dauid à Deo acceperat qui hunc diem in spiritu, contẽplãs lætitia plenus clamabat, omnes inuitas, vt vnã secũ laudes Deo & hymnos pro tanto beneficio canerent, dices: Cantate

Psalm. 75.

Psalm. 144.

1. Cor. 2.

can-

Psalm.7. Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. Notũ fecit om- 4
nibus salutare suum. Canticũ noum postulat, non vetus. Superbia cãticũ vetus est & antiquum, quod Lucifer in cælo canere
Gene.4. cæpit. Inuidia canticũ vetus est, quod initio mũdi cecinit Cain.
Gene.6. Luxuria canticũ vetus est, quia ipso ferè mundi primordio, omnis caro corruperat viam suam: cantate igitur cãticum nouum. Concordia & amor proximorũ canticum nouum est, humilitas, mundi contemptus, & castitas, cantica noua sunt. Tum quia animam renouant, tum quia homines ea canere non solebant. Ideò
Ioan.13. dixit Dominus mandatum nouum do vobis. Nèque solum lin-
Psal.46. gua propheta sanctꝰ Deũ nos laudare voluit, verùm etiã ait: omnes gẽtes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. Plaudite manibus, Eleemosynis, scilicet, pauperũ inopiæ succurrẽdo: plaudite manibus, corpora vestra castigãdo, nè caro & sen- 5
sus rationi repugnet. Et ita posterior pars, iubilate Deo in voce exultationis priorem declarat. Quia iubilum est cordis gaudiũ quoddam, quod explicari non potest. Et ideò plauditur manibus, vt explicari aliqua ratione possit. Eodem modo fratres interiorem animi lætitiam, quam in hac festiuitate vnusquisque vestrum percipiet, non solum lingua: verùm etiam manibus, idest bonorum operum exercitatione declarare debet. Et quamuis verum sit, hos omnes spirituales affectus dona esse spiritus sancti: nobis tamen aliquid faciendum est, vt ea impetremus, non solum precibus a diuino spiritu ea postulando, verum etiã contemplatione & consideratione ea assiduè ruminando. Et vt faciliùs hoc fiat sæpè de ijs agere & loqui debemus. Verùm mysteria adeò sublimia sunt, vt obmutescat lingua, & intellectus 6
tam humanus quam angelicus obstupeat.

1. ad Tim.3. Quare Diuus Paulus ait, Manifestè magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne. Quod vt exaggeraret Diuus Ioannes, priusquam diceret, verbum caro factum
Ioan.1. est: diuini huius verbi magnitudinẽ retulit dicẽs. In principio erat verbum, id est, in æternitate erat verbum, quod est æterna quædam Dei notitia: vel in principio erat verbum, id est, in patre ab æterno erat filius. Et verbum erat apud Deum. Vbi diuinarum personarũ distinctio denotatur, quia verbum apud seipsum esse non potest, ergò, si æternaliter erat apud patrem, æternaliter erat, & erat distinctio inter eum & patrem. Et

eum

7 cùm dixisset hoc verbũ illustrissimi esse & antiquissimi generis, quia vt quis bonus sit, satis non est genitum esse è bonis parentibus nisi ipse per se bonus sit, ideo addit statim, & Deus erat verbum. Quasi diceret: non solum filius boni patris est, sed Deus est vt pater, bonus vt ipsemet pater, infinitus & omni potens vt pater. Laudes eius prosequens ait. Omnia per ipsum facta sunt. Et tandem cum plurimas diuini huius verbi excellentias narrasset, concludit, Et verbum caro factũ est. Non ait, verbum factum est homo, sed caro vt maiorẽ denotaret humiliationem. Quid magis infimum carne? quid sublimius verbo in rebus spiritualibus quãtumcunq; vultis ascendite ab Angelis ad archangelos, ab archangelis ad thronos vsque ad Seraphines; quos quamuis præstantissimæ sint naturæ, infinitè tamen verbum excedit. In rebus tempo-
8 ralibus quantumcunque vultis descendite nihil infirmius, nihil corruptibilius inuenietis carne. Hæc altitudo se ad hanc humilitatem nostra causa demisit. Homo spiritu & corpore constat: quo ad spiritum, creaturis omnibus spiritualibus minor est: quoad corpus omnibus creaturis corporalibus aliquomodo minor est, quoad spiritũ Angelos habet superiores, quoad corpus ipsas etiã plantas aliquo modo superiores habet, quæ viram habent vegetatiuam puræ potentię, & nullum animal est pluribus miserijs subiectũ, quã corpus humanum. Nihilominus tamẽ Deus humanã naturã accipere dignatus est. Quod vt significaret Diuus Paulus dixit. Nusquam Angelos apprehẽdit, sed semen Abrahæ. Nõ ait, assumpsit sed apprehẽdit, quia quod currẽdo assequimur apprehendere dicimus, & quia Deus infinito amoris cursu currẽs
9 hominem, qui ab eo infinita perfectionis distãtia fugiebat assequutus est; ideò ait apprehendit semen Abrahæ. Hebr. 2.

Concludens D. Ioannes ait, & vidimus gloriam eius gloriam quasi vnigeniti à patre. Vbi illud quasi, nõ diminutionẽ, sed identitatẽ significat. Vt cùm D. Paulus de prælatis dixit, ipsi enim peruigilãt, quasi rationẽ pro animabus reddituri. Vbi illud, quasi, nõ denotat diminutionem, sed quod vere rationem reddituri sunt. Quemadmodum, cùm rex vrbem aliquã magna cum põpa ingreditur; interrogat quis, quomodo ingressus est? respondet alter, quasi rex. Ita hoc loco, vidimus gloriam eius, significat, vidimus pompam, qua hunc mundũ ingressus est. Quæ nam prophetarum pompa per quinq; annorum millia antequam nasceretur Hebr. 13. simile.

prę-

præcesſit? quãta angelorũ multitudo eũ naſcentẽ adorat? reges à remotiſsimis orbis terrarũ partibus aduenĩũt. Noua in cælo ſtella emicat, Simeõ & Anna prophetizãt. Hęc gloria fuit quaſi vnigeniti à patre. Veruntamẽ ineffabilis fuit Dei humiliatio humanã carnẽ accipere, quod exinanire D. Paulus appellat dicẽs. Qui cũ in forma Dei eſſet nõ rapinã arbitratus eſt, eſſe ſe æqualẽ Deo; ſed ſemetipſum exinaniuit formã ſerui accipiẽs, in forma Dei, id eſt, cũ eſſet eiſdẽtia Deus. Notate autẽ plurimũ verbũ illud ſemetipſum exinaniuit. Nã ſi angelũ, aut Seraphinẽ humiliaſſet vt Seraphim ſimul & homo fuiſſet, & natus in præſepio eſſet (quod vt theologi affirmãt fieri potuiſſet) tãtam nobis admirationẽ nõ pareret. Sed vt ſemetipſum ita Deus humiliare, & exinanire voluerit: hoc eſt quod ſtuporem parit. Addit, formã ſerui accipiens. Ita ſeruus factus eſt, vt ſtatim nobis ſeruire inceperit. Quis ſeruus eſt, qui quamuis ſeruus naſcatur, ante decimũ aut duodecimũ annum ſeruiat? ſed tu ò clemẽtiſsime Ieſu vix natus nobis ſeruire voluiſti: nec duodecimũ ætatis annũ expectaſti. O meus ſeruus, ô meus frater, ò meus magiſter, ò meus Redemptor, quid eſſem quid ſciẽ ſine te? Arabs eſſem, ruſticus eſſem, tu me illuminaſti, tu me virtutes omnes docuiſti. Quæ cum ita ſint, non ideò tamẽ ob myſteriorũ altitudinem ſilendum omnino eſt: ſed nõnulla dicere æquum erit, quæ animo & cogitatione volutare poſsitis.

Phil. p. 2.

Ait igitur ſanctũ Euangeliũ *Exijt edictũ à Cæſare Auguſto*. Naſci tũc voluit, cũ vniuerſus orbis tyrãnica lege deſcribebatur, & ſe quoq; legi nõ neceſsitate, ſed voluntate ſubiecit: vt nos ab æterna liberaret captiuitate. Vt ait D. Paulus, vbi venit plenitudo tẽporis, miſit Deus filiũ ſuũ, factũ ex muliere, factũ ſub lege: vt eos, qui ſub lege erãt redimeret, vt adoptionẽ filiorum reciperemus. Cùm ait factũ ex muliere, puritatẽ & virginitatẽ, qua cõceptus eſt denotat. Quod etiã, multò antè ſignificauerat Deus per prophetã Oſeam dicens, ero quaſi ros, & Iſrael germinabit ſicut lilium. Iſrael vocat ſanctiſsimã virginẽ matrẽ ſuã, quia fuit totius Iſrael quaſi flos. Quemadmodum eos, qui ciuitatis gubernationi præſunt appellare ſolemus, [*La ciudad*] quia ſunt [*La flor y la nata de la ciudad*] Hæc (inquit) virgo Iſraelitica pariet, vt parit lilium rorem. Vidiſtis nè lilium rore perfuſum: cuius guttis tanquã precioſis margaritis decoratur: ita vt neq; madefiat lilium neque colorem & candorem ſuũ amittat. Flante verò aura decidit ros,

Gala 4.

Oſe. 14.

Simile.

& li-

& lilium ita siccum reliquit, ac si nunquam rorem habuisset.
13 Eodem modo Dei filius in purissimis matris suæ visceribus erat, tanquam ros & gemma orientalis: Sanctissima verò Virgo tanquam rosa vel lilium, quæ cœlestem illum rorem habens: non ideò tamen virginitatis suæ florem & candorem amisit: tempore autem diuina prouidentia constituto cœlestis Spiritus sancti aura spirauit, quæ sua virtute & operatione rorem è lilio deiecit, cùm nimirum filium suum vnigenitum peperit, remanens tanquam lilium excusso rore, tam integra, tam pura, ac si nunquam peperisset. Certissimum est plurimum differre lucem, quam Sol generat, & eam quam generat ignis: illa enim à Sole manat sine rei vllius corruptione, ab igne verò egredi non
14 potest, nisi illud vnde exit, corrumpat. Christus Dei filius, vt Diuus Ioannes ait: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem. Genita hæc lux fuit quo ad naturam humanam, Solis qui est Spiritus sanctus, operatione & virtute, & ideò eadem virtute è purissima matre, sine vlla corruptione egressa est. Nos verò cùm ignis concupiscentiæ virtute generati simus: cùm ad huius vitæ lucem egredimur, tanquam lux ignis egredimur, matres nostras vnde egredimur corrumpendo. Hanc igitur integritatem declarat Diuus Paulus dicens: Factum ex muliere.

Simile.

Ioan. 1.

Ait præterea, & factum sub lege, vt eos qui sub lege erant: redimeret. Quemadmodum si Princeps aliquis nobilissimus pauperis alicuius qui vinctus carcere detineretur, libertatem peteret, & vt eam facilius impetraret, vnà cum eo in carcere vi-
15 uere vellet, neque inde exire donec illi liber traderetur, dicens: Serui, afferte huic cibum, nunquam hinc discedam, quin mecum vnà hunc vinctum extraham: ita Dei filius legi se & tributo subiecit, vt nos à legis & tributi infernalis subiectione liberaret. Hinc intelligetis magnum quoddam sacræ Scripturæ mysterium, quæ de mundi salute loquens sæpè eam non mundi, sed Dei salutem appellat. Et ita dixit Iacob: Salutare tuum expectabo Domine. Et Dauid: Exultabo in salutari tuo, & salutare tuum da nobis. Et Isaias: Viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Et Simeon: Viderunt oculi mei salutare tuum. Et Dauid: Vt liberentur dilecti tui, saluam fac dexteram tuam, id est, filium tuum. Nunquam finem dicendi facerem, si-

Simile.

Genes. 49.
Psalm. 9.
Isai. 52.
Luc. 2.
Psalm. 59.

omnes scripturæ locos hoc probantes referre vellem. Mysteriũ 16
autẽ cur nostra salus, Dei salus vocetur est: quia Dei filius se legi
subiecit, & miseriarum nostrarum carcere inclusit, vt seipsum
ab ijs quo ad corpus redimens, nos vna etiam quo ad animam re-
deimeret: & ita eius salus & redemptio nostra est.

Ait præterea D. Paulus, vt adoptionem filiorum recipere-
mus, id est, hoc omnia fecit, vt nos adoptaret. Nã si quis spurios
Simile. filios habet, iam scitis eos hæredes iure esse non posse, neque etiã
sacros ordines recipere: remedium autem vt legitimi fiant, est,
si pater mulierem è qua eos suscepit, vxorem ducat. Omnes ho-
mines ante mundi redemptionem erant spurij propter culpam
& ideò neque gloriæ hæreditatem recipere poterant, neque sa-
cros ordines, id est, inter sacros illos Angelorum ordines & cho-
ros admitti. Quare vt legitimi fierent, Deus se tanquam matri- 17
monio cum humana natura coniunxit: & ita legitimi facti gra-
tiæ, quam nobis vt homo meruit, cœlestis hæreditatis capaces,
& sacrorum ordinum facti sumus. Et ideò ait, vt adoptionem fi-
liorum reciperemus. Et eandem ob causam (vt diximus) se legi
& nostris pœnis subiecit, vt in sacro Euangelio patet. Non solũ
enim describi se, & tributum, vt cæteri soluere voluit: sed in maxi
ma paupertate nasci, vt his carnis suæ sacratissimæ pœnis, plu-
rima carnis nostræ onera & molestiæ tollerẽtur. Mirabiliter
Isai. 40. hoc singulare beneficium multò ante sanctus Isaias prædixerat,
qui cum temporalem verbi diuini incarnationem, & natiuita-
tem retulisset, dicens: Consolamini, consolamini populo meus,
dicit Deus vester: loquimini ad cor Hierusalem, & aduocate
eam quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas il- 18
lius: suscepit de manu Domini duplicia pro peccatis suis. Et
paulò post, Et reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro
pariter, quod os Domini locutum est. Quibus verbis concep-
tionis & ortus mysterium inclusit. Addidit statim, Vox dicen-
tis: Clama, quasi diceret Spiritus sanctus Isaiæ: Cur propheta
hæc præuidens taces? cur tam singulare beneficium cognoscens
illud publicare cessas? quomodo non rumpuntur præ gaudio vi-
scera? quomodo hoc iam toties non repetis, vt fauces arescant &
labia? Clama, clama, noli esse ingratus. Et dixi, quid clamabo? id
est, quomodo rem tam ineffabilem clamabo? qua lingua? quibus
verbis? qua exaggeratione de sublimi hoc mysterio loquar? Cla-

ma, vt

ma vt potes, & dic omnis caro fœnum, & omnis gloria eius qua si flos agri: exsiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Dñi sufflauit in eo. Et hoc declarans, ait: Verè fœnũ est populus, exsiccatũ est fœnum, & cecidit flos, & verbum Dñi manet in æternum. Quid clarius? fœnum est populus, fœnum est caro. verbum caro factum est, & exsiccatum est fœnum, quia spiritus Domini insufflauit in eo. Exsiccata est caro, quia Deus spiritum suum sparsit super omnem carnẽ, & ita eius flos exaruit: homo propter peccatum in carnem mutatus erat (vt dixit Deus) Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Hanc carnẽ Deus assumpsit, vt omnis homo mutaretur in spiritũ. Et ita D. Ioannes antequam diceret, verbum caro factum est, vt vtilitatem, quæ inde consequuta est, declararet, dixit: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, Non statim eos filios Dei effecit, sed potestatem dedit, vt si vellent, fieri eius fauore possent. Et vt filiorum Dei naturam intelligeremus: addidit statim: Qui nõ ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, id est, qui non peccato, non sanguine, non humana persuasione ducuntur: sed eorum cura & studiũ est appetitus omnes & delectationes, quæ à carne & sanguine manant reijcere. Carnem autem humanam siccam & aridam remansisse verbi diuini incarnationis virtute experiẽtia patet. Dicite enim, obsecro dilectissimi, antequàm verbum humanam carnẽ assumeret: quales nam homines natura generabat? Priscis temporibus, quot castos extitisse legimus? vix duos aut tres, scilicet, Heliam, & discipulum eius Eliseum. Et hos etiam an casti fuerint, ignoramus: sed tantum vxores eos habuisse non legimus. Cæteri quamuis sancti vxorem duxerunt. Nunc verò à filio Dei carne recepta, & tot pœnis afflicta, quot nam virginum chori, quanta seruorum Dei multitudo, qui puros se & immaculatos sine matrimonio conseruant? Num fortè non est hoc aridam esse carnem, & fœnum exsiccatum? Quamobrem initio huius prophetiæ, vbi nos legimus: Completa est malitia eius: alij non incongruè, militia, legunt. Militabat enim caro nostra diuina gratia destituta aduersus legem spiritus: & ita prosternebatur quotidie. Sed Iesu Christi virtute carnis vires diminutæ sunt, & additæ spiritui, cuius victoriæ causam fuisse declarat, eo quod Deus homo factus sit, dicens, Et videbit omnis caro, quod os

Gene. 6.

Ioan. 1.

Domini loquutum est. Quæ verba referens Diuus Ioannes Baptista, retulit, secundum septuaginta interpretum translationẽ dicens: Et videbit omnis caro salutare Dei. Vtraque tamẽ translatio eãdem rem significat: quamuis hæc posterior clarius hoc, quod dicimus, significare videatur. O pijssime Iesu, ò Angelorum gloria: quas tibi gratias pro tam immenso beneficio agemus? quibus te laudibus efferent homines, quos tua gratia quasi in aliam naturam commutasti? grauissimum carnis pondus recipere non recusasti, vt nostram efficeres leuiorem. Nam quamuis caro tua sanctissima culpæ onera non habuit: pœnas tamen omnes, quæ culpa carent, recepit. Considerate, si Deus nunc alicui Angelorum imperaret, vt humanam carnem indueret: carnis molestias & affectus experiretur, quam molestum illi esset huic parere imperio. Quid si iuberet, vt ea sæuissima tormenta, mortem & crucem, & cætera omnia pateretur, quæ Dei filius nostra causa passus est? 23

Luc æ. 3.

Et factum est, cùm essent ibi, impleti sunt dies vt pareret, & peperit filium suum primogenitum. Vocat primogenitum, quia neq; antea, neque postea alium peperit. Nã in sacra Scriptura ille vocatur primogenitus, qui primum natus est, quamuis nullus postea nascatur. Primus non quia sequatur alius, sed quia nullus præcessit. Vt patet ex illo Numerorum, vbi ait Dominus: Quicquid primum erumpet è vulua cunctæ carnis, quam offerunt Domino, siue ex hominibus, siue de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita (dũtaxat) vt pro hominis primogenito, pretiũ accipias. Vbi definit Deus, quid sit primogenitus, dicens: Quicquid primũ erũpit è vulua. Cũ Deus omnes primogenitos occidi iussit, dicitur, Neq; erat domus in qua nõ iaceret defunctus. Nũ forte vna quæq; domus plures habebat filios? minime. Imò plurimæ vnũ tãtũ habebant, & tamen primogenitum vocat, & vt primogenitus occisus est. 24

Nume. 18.

Exod. 22.

Et pannis eũ inuoluit. O humana superbia quomodo hæc audies nõ cõfunderis? Iacet rerũ omniũ creator Deus, homo factus pannis vilibus inuolutus, homo verò vilissimus terræ vermis, maria nauigat, terras pererrat, vt pretiosis vestibus induatur: & noua quotidie eorũ genera excogitat. In libro Iob dicitur: Si habes brachiũ sicut Deus, & voce simili tonas, circũda tibi decorẽ, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.

Iob. 40.

Vbi:

Vbi denotat precioſas veſtes Deo, nõ peccatori cõuenire. Quod
25 ſi Deus cũ Deus ſit, vilibus tamen induitur veſtibus: quanto magis tu, qui peccator es, hæc ornamenta deponere, & cinere & ciſlicio tegi deberes? Poſtquam Hebræi vitulum illum aureũ adorauerant, iuſsit Deus Moyſi: vt iuberet illis, iam nunc deponerent ornatum tuum, vt ſciam, quid faciam tibi. Et ait Textus ſacratus ſtatim: Depoſuerunt ergo filij Iſrael ornatum ſuum. Et hoc fecerunt, vt Deum placarent: nam ornamenta ad vanitatem potiùs & prophanitatem, quàm ad pœnitentiam prouocant. Et ita quia Dei filius naſcebatur, vt peccatorum noſtrorum pœnitentiam faceret, & æterni Patris iram placaret: ideò ſe pœnitentiæ veſtibus induit. Tu verò infœlix homo peccatis plenus cum te humiliare deberes: ita te ornas, vt templi potiùs imago videaris & idolum, quàm homo. Propheta Habachuc dixit: Ecce iſte cooper-
26 tus eſt auro, & argento, & omnis ſpiritus non eſt in viſceribus eius. Quod veriſsimè de ijs, qui precioſis veſtibus ornati incedũt, dici poteſt. Nam quo maiora habent ornamenta, minorem habent ſpiritum Dei: & ita tanquam ſtatuæ ſunt & Idola. Exod. 33. Habach. 2.

Et reclinauit eum in præſepio. O admirabilis Dei humilitas! ſed admirabilior aliquo modo hominum ſuperbia, qui poſt tantæ humilitatis exemplum ita ſuperbiunt. Magnam parit admirationem, videre Deum ipſum vſque ad puluerem demiſſum, in præſepio reclinatum ante aſini pedes, inter bouis cornua. Sed plus aliquomodo admirationis parere debet, dum videmus puluerem & terram ſupra cœlum extollere ſe velle ſuperbia, tantæ humilitatis habens exemplum. Dixit Angelus ad Iacob:
27 Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſrael, quoniam ſi contra Deum fortis fuiſti, quantò magis contra homines prævalebis? Hoc ipſum argumentum de Chriſti Redemptoris nos humilitate fieri poteſt. Quia ſi contra æterni patris iram fortis fuit, ita vt eam placare potuerit contra homines magis prævalebit. Quomodo igitur humanam ſuperbiam ſuperare non potuit? Cur tam ſuperbi remanent homines, acſi nunquam Dei filius ſe humiliaſſet, vt ijs humilitatis præberet exemplum? O corda lapidea, quin ipſis etiam lapidibus duriora, quę tales ictus non ſentiunt. Quintus Curtius refert, quòd cùm Alexander Perſiam debellabat, tanta niuis copia decidit, vt milites pedeſtres incedere non auderent: quod cum videret Alexander, Genes. 32. Quintus Curtius lib. 5.

xander, ex equo descendit, & per niuem pedestris incedere cœ- 28
pit, quem statim familiares & domestici secuti sunt, mox du-
ces, & tandem omnis exercitus. O homines regem vestrum
humi iacentem videtis, cur eum non sequimini? præsepium,
stabulum, panni, nuditas, frigus, humilitas, omnia clamant
Luc. 14. illud Lucæ: Si quis non renunciauerit omnibus, quæ possidet,
2. Reg. 11. non potest meus esse discipulus. Cum vocasset Dauid ab exer-
citu seruum suum Vriam; cùm ea, quæ ad bellum pertine-
bant, interrogasset; dormire eum iussit domi suæ, & quiescere, no
luit optimus miles proficisci in domum suam, sed dormiuit ante
portam domus Regiæ. Cùmque interrogaretur à Dauid cur hoc
feciſſet, respondit: arca Dei & Israel habitant in papilionibus, &
ego ingrediar domum meam, vt comedam, & bibam? Per salu-
tem tuam non faciam rem hanc. Vtinam hoc ipsum Christiani, 29
dicerent: Dei filius humanatus, & sanctissima Virgo eius mater
in stabulo habitant, ego verò comedam domi meæ, bibam, dor-
miam, delicijs omnibus affluam? nullo modo hoc faciã. Sed heu,
heu contrariũ omnino hodie fit, ita, vt huiusmodi festiuitates nõ
aliam ob causam instituta videantur, quam vt voluptatibus, va-
nis prophanisque rebus vacemus. Nihil de mysterijs, quæ ce-
lebrantur cogitantes præter paucos quosdam, qui Spiritu san-
cto pleni festos dies (vt decet) celebrare sciunt. Cum Ioseph
Genes. 45. fratres suos agnouit non potuit se vltra cohibere, multis co-
ram adstantibus: vnde præcepit, vt egrederentur cuncti foras
& nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. Et cùm egressi es-
sent AEgyptij leuauit vocem suam cum fletu, quam audierunt
AEgyptij, dicens: Ego sum Ioseph frater vester, nolite pauere. 30
Hæc omnia verba, quibus sanctus Ioseph fratres suos con-
solabatur, quamuis AEgyptij, qui foris stabant, eorum sonum
audirent, soli tamen fratres intelligebant magna sua cum vo-
luptate & gaudio. Idem prorsus hodie accidit, in his enim fe-
stiuitatibus sanctissimus Ioseph Iesus Christus, se veris suis
fratribus manifestat, qui intus cum eo loquuntur in amoris
cubiculo, vbi eos suauissimis verbis deosculatur & amplecti-
tur. At verò AEgyptij, qui sunt peccatores extra manent,
non audiunt nisi voces & verborum sonum, nihil nisi exter-
na intelligunt. Natiuitas est, festus est dies, edamus, biba-
mus, lætemur vnà cùm amicis nostris, ornemus corpora no-

stra

31 stra vestibus: notos & familiares nostros visitemus: his rebus exterioribus suas festiuitates celebrant; tanquam Aegyptij sonum tantum verborum audiunt, interiorem autem sensum non intelligunt, quid, scilicet, festus dies; quid Natiuitas, & eius celebratio significet. O dulcissime Ioseph, ô dulcissime Iesu, ô suauissime filiorum Adæ amator, ô vere & fidelissime hominum frater. Rogamus te ob tuam clementiam, vt te nobis interiùs manifestes, vt intelligamus, quæ nam sit festiuitatum medulla, neque vocibus tantum & verbis, vt Aegyptij contenti simus: vt ea puritate, sanctitate, & gratitudine viuamus, quam tempus, & tot beneficia requirunt. Et vt intelligatis fratres, quid à nobis hoc tempus requirat. Notate quod ait Isaias de eo loquens, in die illa cantabitur Canticum istud. Esa. 26.

32 Aperire portas, & ingredietur gens iusta custodiens veritatem: siue vt alij verterunt, seruans pactum: quibus verbis significat sanctus Propheta, quod portę (quas Dauid sibi aperiri postulabat) dicens: Aperite mihi portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor Domino, clausæ erant, & veniente filio Dei apertæ fuerunt, quibus gens iusta ingressura erat? & gentem iustam Christianos appellat. Propheta Daniel etiam prædixit in aduentu huius dulcissimi Domini peccatum eijciendum esse, dicens: Et finem accipiat peccatum, & adducatur iustitia sempiterna. Et certè has prophetias bene considerando, & eas cum nostrorum temporum corruptis moribus conferendo, equidem existimo antiquis prophetias fuisse, nobis autem maximæ ignominiæ causam esse. His nam Psalm. 117. Dan. 9.

33 que rebus, non quales sumus, sed quales esse debemus, declaratur; cùm tot beneficia, & tale exemplum à Iesu Christo, Dei filio acceperimus. Isaias etiam prædixit nullos hoc tempore lupos, nullos vrsos: siue leones, aut serpentes futuros esse: sed omnes agnorum mansuetudinem imitaturos esse. Quæ prophetiæ non dubito quin in principio Ecclesię præcipuè impletę fuerint. Nunc autem proh dolor, quibus nũ verbis id dicã, ignoro. Dic tu Domine meus his hominibus, vt tãtorum criminum grauitatem intelligant. O quot leones tyrãni, quot lupi voraces, quot canes detractores, quot vrsi turpes, quotque venenosi serpentes malitiæ & inuidię veneno sunt hodie in sancta Dei Ecclesia. Quod autem Gentiles sicut bestiæ viuant mirum nõ est: Esaiæ. 11. & 65.

at Christianos tali lege & præceptore mutatos esse in bestias hoc admirationem parit. Obsecro igitur vos dilectissimi vt tempus & legem, in qua viuitis spectetis: nouo enim spiritu & amore viuendum nunc est: vt gratia hic ornati perueniatis tandem ad gloriam: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen. 32

In eodem die Natiuitatis Domini, CONCIO TERTIA.

Reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio, &c. Luc. 2.

QVatuor ob causas olim homines de Deo conquerebantur. Primum quòd ea, qua voluissent facilitate eum inuenire non poterāt. Et ita Dauid ait: fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. Plorabat die ac nocte, eò quòd hominibus indicare non potuisset, quod digito D. Ioannes Baptista indicauit, dicens: Ecce Agnus Dei. Itaque Dauid lachrymæ hoc petebant, vt Deus homo factus se se hominibus manifestaret. Secūdò querebātur, Deū manus habere graues, & ijs verberare & punire grauiter. Ideò Iob dicebat: Manum tuam longè fac à me. Tertio querebantur, seuerè eum & asperè loqui. Et ita dicebant Hebræi ad Moysem, Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus ne forte moriamur. Quartò querebantur, quod quānuis molliter & suauiter loqueretur: sedebat tamen in throno quodam tantæ maiestatis, vt eum alloqui non auderent. Ita eum vidit Isaias, vt ipsemet refert, dicens: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum: Seraphim stabant, & clamabant alter ad alterum dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Hodiernum igitur Euangelium refert Angelum quēdā è cœlo delapsum nuntiasse pastoribus gaudium magnum dicentem. Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Quasi dicerer, nulla est iam querelæ causa, nam si quereba- 1

Isai. 41.

Ioan. 1.

Iob. 13.

Exod. 20. 2

Esai. 6.

mini

3 mini quod inueniri non posset, nūc inuenietis, Si querebamini verba eius esse aspera, nunc inuenietis infante: infans est & mutus, qui infinitum est æterni patris verbum, & lachrymis & vagitu suauiter & amāter loquitur. Si querebamini eò quòd manus haberet graues, nunc inuenietis infantē pānis inuolutum, vilibus pānis vinctas habet manus. Et ita S. Melchiadæ loquutus est Christus Redemptor noster dicens. Scis, quòdcùm natus sum pannis inuolui volui & fascijs, quia qui vinctus est neq; se defendere, neq; alios offendere potest: & si bona illi sua eripere volunt resistere non potest. Et ideò vinciri volui, vt denotarem quod si quis cœlestes thesauros, quos metū attuli, eripere voluerit, non impediam. Et præterea vt offenderem me non ideò in hunc mundum venisse, vt offenderem. Eadem ob causas moriēs 4 clauis in cruce configi volui. O magnę suauitatis nuntium quis hæc audiēs non audebit accedere, vt eius vitæ & mortis meritā dum vinctis manibus, & brachijs detinetur, eripiat? Si querebamini in sublimi throno sedere, nunc inuenietis positum in præsepio pro throno iam habet lapides duros & gelidos. Si Seraphinum multitudine circundatum eum Isaias vidit, hic brutis animalibus circundatum inuenietis. Illic omnis terra erat sua gloria plena, hic verò omnis sua gloria plena est terra. Magnam igitur lætitiæ causam habemus. Cùm natꝰ est Noe, pater eius Lamech dixit: Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuū nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Plurimas horum verborum rationes doctores afferunt: omnium optima videtur esse Diui Hieronymi, & hæc est, Magnum ante Noe arandi & semi- 5 nandi terram fuisse laborem, quia lignis quibusdam arabant, & quia Noe iugo & animalibꝰ arare primus homines docuit, ideò eius pater quod futurum erat prædicens dixit. Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum. Sed quantò æquius est, vt in ortu huius diuini Noe lętemur, qui nos tanto labore liberauit, & edocuit quonam modo glorię fructum percipere facilè possimus, tollens prius ipse proprijs humeris crucis aratrum, &, Euāgelicæ lęgis iugū & dicens omnibus, Tollite iugū meum super vos, & discite à me, & inuenietis requiē animabus vestris. Cùm peperit Sara quæ diu sterilis anteà fuerat dixit. Risum fecit mihi Dñs. id est magnā mihi letitiæ causam præbuit. Quicūq; audierit corridebit mihi. Et ita filio nomen Isaac impo-

Genes. 5.

Hieron.

Matth. 11.

Genes. 21.

fuerũt, quod risum & lętitiã significat. At quãtò verius dicere ho- 6
die sanctissima virgo potuisset, risum fecit mihi Dñs, quicũq;
audierit corridebit mihi. Omnes nos huius lętitiæ participes ef
fecit, cùm hic ort⁹ in nostrã vtilitatẽ sit, & ita angelo iubet, vt fę
Psalm. 31. lices hos nũtios nobis afferat. De hac lętitia agitur his verbis, lę
tabitur deserta & inuia, exultabit solitudo & florebit quasi liliũ
quare hoc? quia gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Sarõ,
id est, quia terra, quæ erat quasi desertũ inuia, arida, sterilis & in
culta, spinis & sentibus plena nunc à Dei filio culta fœcunda re
manebit. Virtutum referta floribus, & ętern ę vitæ fructibus. Nó
benè hanc fertilitatẽ percipimus, quia non profundè considera
mus diuinorum sacramentorũ excellentiã, quæ in ecclesia sunt,
quæ quidem anteà synagoga erat arida & sterilis, in qua nõ ma
nabant perẽnes hi gratię & sanctificationis fontes. Notate autẽ, 7
quod ait angelus, Euãgelizo vobis gaudiũ magnũ quod erit om
ni populo. Quod verbũ intelligi potest de vniuerso mũdo quia
Eccle. 31. quantũ ex Deo est, omnibus hoc dedit. Et ita ait Ecclesiast. Ipse
creauit illam in spiritu sancto & vidit & dinumerauit & mẽsus
est, & effudit illã super omnia opera sua & super omnẽ carnem:
secũdũ datũ suũ, & prębet illã diligẽtibus se. Vbi loquitur de ad
mirabili æternę sapiẽtiæ incarnatione quæ quidẽ sapiẽtia, id est,
verbum creata nõ fuit sed genita. Sed humanitas creata dicitur,
quia anima, quę est pręcipua pars creata fuit, & quãtũ ad humani
tatẽ vnitã verbo intelligitur hic, ipse creauit illã & quãuis ope
ra ad extra indiuisa per omnes tres sanctissimę Trinitatis perso
nas fiũt alia tamẽ vni, alia alteri tribuũtur pſonę. Opera autẽ gra
tię & misericordię spiritui sancto tribuũtur: & ideò ait in spiritu 8
sancto. Ait prętereà. Et vidit & dinumerauit, & mẽsus est, id est,
Rei quã dabat pretiũ & valorem optimè sciẽs, effudit illã super
omnẽ carnẽ. Liberalissimus est Deus, ita vt nihil sibi ipsi reserua
re posse videatur, quando quidẽ vnũ tantũ filiũ, quẽ habebat no
bis dedit. Resparui pretij cùm damus clausis oculis dare solemus
res verò magni valoris diligẽter priùs inspicimus, metimur, & di
numeramus. Ita Deus cùm res tẽporales dat tãquã qui res viles
& parui pretij det, eas quodãmodo clausis oculis dare videtur, at
cum filiũ suum dedit vidit, & dinumerauit & dimẽsus est & po
stea effudit super omnem carnem. O Deus æterne cur hoc bene
ficium tanta cum diligentia priùs inspicis, dinumeras, & metię
gis?

ris? Auarî hęc solet esse cõditio, qui quod dat prius inspicere magna cũ auiditate solet, imo sępe etiã cũ quod dat manu tenet qua si liberalitatis suę pęniteat manũ retrahit eò ꝙ plurimũ sibi dare videatur. Tu verò Dñe qui liberalissimus es, cur hoc facis? hoc significat ineffabile & infinitũ fuisse donum. Et prętereà quia qui exactã alicuius rei rationẽ petituri sunt eã prius quã dẽt dinumerãt & metiũtur. Vultis igitur scire quẽ exactã vnigeniti filij sui rationẽ à nobis Deus sit repetiturus? ex hoc colligere potestis quod eũ antequã nobis daret vidit, dinumerauit & mẽsus est. O dulcissima & timẽda verba, dulcissima quia singulare hoc beneficiũ significãt, timẽda quia vnà denotãt quã exactã eius rationẽ simus reddituri: beneficiũ fuit secũdũ datũ illius, id est, Dei donũ est datore dignũ quãuis pro vno quoq; hominũ nouũ mundũ crearet vt to creare potest multò min⁹ esset Deo quã alicui vestrũ vnũ tãtũ minutũ dare. At verò vnigenitũ filiũ suũ dare donũ est infinitũ qualis ipse est & ideo ratio quã repetet erit exactissima: qua propter nolite quæso fratres permittere vt magnũ hoc bonũ in maximũ malũ vobis mutetur, omnes ex eo vtilitatẽ ꝑcipiãt, quia omnib⁹ datũ est. Hoc enim significat, effudit illã super omnia opera sua, & super omnẽ carnẽ. Ex quo inferri potest, quod D. Bernard⁹ ait super illa verba Beati Pauli, Factus est nobis sapientia & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: nimirum, quôd angeli boni redẽpti fuerũt per Iesum Christum, Redemptorẽ mundi, qui eos à lapsu præseruauit, & hoc significãt verba illa Apocalypsis. Qui occisus est ab origine mundi, quia tũc eius mors angelis profuit recępit. Quare vt significaret quod filij Dei aduẽtus alijs etiã prę ter homines vtilis erat, ait. Effudit illã super omnia opera sua & super omnẽ carnẽ. Id etiã probari videtur verbis illis ad Hebręos. Decebat enim eũ in quo omnia, & per quem omnia, auctorẽ esse salutis eorũ. Sed notate quod quãuis omnibus natus sit, pastoribus tamen particulari quadã ratione dixit angelus, natus est vobis hodie Saluator. Quasi significaret, quod quãuis omnibus natus sit, nõ tamẽ omnibus profuit, sed vobis id est, humilibus pauperibus, & simplicibus pastoribus, nõ diuitibus superbis, auaris, ociosis carnalibus. Ita Malachias. Orietur sol iustitię vobis timentibus nomen suũ. Oritur manè sol omnibus, sed siquis in cauerna aliqua, & spelunca occultatur neq; prodire in lucẽ vult, quid ei prodest sol? qui solis luce frui vult necesse est, vt vmbræ terga vertat. De rebus humanis dicitur. Transierunt omnia, tanquam vmbra;

D. Bernar. serm. 22. in Cant. art. 1.

Apocal. 13.

Hebræ. 2.

Malach. 4.

vmbras huius igitur vmbræ terga per contemptum vertere debet 12
qui diuini solis lucē frui voluerit: hoc etiã prędixit sanctus Isaias
nuncius Saluatoris nostri nomine: contritis corde misit me, vt da-
rem eis coronã pro cinere, oleum gaudij pro luctu: palliũ laudis
pro spiritu mœroris. Da nobis ô piissime Iesu hæc omnia, & vt
ea efficaciori petamus desiderio quàm filios sibi dari postulabat
Rachel cum coniuge suo dicebat. Da mihi liberos alioquin mo-
Gene.30. rior, da nobis Domine contritionem, da spiritum pœnitentię, da
nobis lachrymas propter peccata propria & aliena, vt sanctissi-
mus tuus aduentus nobis prosit. Notate autẽ quôd nõ dixit, na-
tus est hac nocte, sed hodie, nullam temporis rationem habẽs, sed
rei quæ tantę lætitię fuit vt tempus in quo facta est non nox sed
4. Reg.7. dies sit appellandum. Ita quatuor illi leprosi quamuis noctu As-
syriorum castra cibis & opibus plena inuenissent, tamen dixe- 13
runt, hæc dies boni nuntij est. Lætam noctem vocarunt diem.
Nume.17. Ait præterea Angelus quod hoc fuit in ciuitate Dauid. O mira
Dei liberalitas, qui plus dare quam pollicetur solet. Iussit Deus
vt vnaquæq; tribus virgam acciperet & eum cuius virga floruis-
set sacerdotem futurum esse dixit: accepit Aarõ virgã suam, quę
non solum floruit, sed folia dedit & fructus, dedit enim amygda-
las, plus igitur dedit Deus quàm promiserat: petit à Deo Dauid:
ostende nobis Domine misericordiam tuam & salutare tuum da
nobis. Quod ei Deus promittit sed nõ solũ hoc dat, sed vult etiã
vt ex suo genere & in sua ciuitate nascatur, & hoc significasse aiũt
desiderium illud, quo tenebatur potandi aquã ex cisterna Beth-
2. Reg.23. lehem: nam cùm ciuitas Bethlehem à Philistæis oppugnaretur
dixit Dauid. O siquis mihi daret potum aquæ de cisterna quæ 14
est in Bethlehem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes ca-
stra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem,
& attulerunt ad Dauid. At ille noluit bibere Res profectò admi
ratione digna. Quomodò ò sancte Rex vt tibi aquam tãtoperè
optatam afferant mortis periculo se exponunt, tu verò eam bibe
re recusas? Dicere potuisset Dauid: non hanc ego aquam suspiro
& opto, sed aquam illam cisternæ, quæ est in Bethlehẽ iuxta por
tam. Tu ò sanctissima Virgo gratię & misericordię mater, tu es ci
sterna portæ Bethlehem; iuxtà portam Bethlehem Dei filiũ hu-
manatum peperisti: quæ aqua est salutaris ad cordium nostrorũ
sitim extinguendam, hęc erat aqua, quã desiderabat Dauid: aqua

quæ

15 quæ in cęlesti illa cisterna requieuit? aqua enim pluuia aspera Simile.
est & insuauis, at cũ in cisterna resedit & requieuit grata fit & suauis, ita & Deus ante incarnationẽ asperũ se & terribilem hominibus ostendebat, sed postea quam humanam carnem assumpsit, & in purissimis Marię visceribus per nouẽ mẽses requieuit tanquam aqua in cisterna mollis & suauis factus est. O aqua vitę quæ sicut pluuia in vellus descendisti, & sicut stillicidia stillatia super terram, irriga Domine, corda nostra, & appetituũ nostrorum sitim extingue, ne posthac humanarũ voluptatũ aquas potare velimus, sed si eas diabolus aliquãdò offerret desciamus, vt Dauid aquam illam, quam illi obtulerunt, diffudit.

Et Hoc vobis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positũ in præsepio! O admirabile Dei artificiũ: ò solitudo, ò paupertas
16 ô humilitas. Artificia hæc fuerũt, vt ad se ipsum corda nostra attraheret, nam cum regem aliquem magna cum pompa & multitudine, vt fieri solet aspicimus, intuentium oculi in varias & diuersas res distracti, regem ipsum ea attentione aspicere non possunt, ac si solum sine illa pompa intuerentur. Et ideo altissimus Dei filius pauper & solus in stabulo nasci voluit, vt hominum oculi distrahi nò possint, sed in eo solo defixi hęreãt. Nihilominus tamen negligentiæ aliquo modo mater eius sanctissima argui posse videtur, aut certe pia vt matrẽ decebat, non fuisse quãdoquidem infantem suum vix natũ statim in duro præsepio reclinauit. O misericordiæ & pietatis mater si lectulum tibi tua denegabat paupertas, sinus saltem tuus lectulus esse potuisset ipso præsepio mollior & ad tenella membra fouenda & calefaciẽda
17 aptior. Sed respondeo, quod in huiusmodi rebus id semper pijssima mater pręstitit, quod filij voluntatem esse sciebat, quia eum nõ vt ipsa, sed vt ille vellet & illi inspirare debat, & hęc vna fuit ex maioribus sanctissimę virginis angustijs: eũ scilicet, quẽ tam molliter amabat tam aspere educare. Sed tamẽ regebantur hęc duo corda sicut cœlestes orbes in suo motu, nam secundũ Astrologos quamuis inferius cœlum cõtra ac superius naturaliter mouetur, semper tamen superius regit & mouet inferius, ita quãuis sanctissima virgo, vt pijssima mater naturaliter optabat infantem Iesum molliter & delicate nutrire, ab eo tamẽ qui suus erat Dominus regi se & moueri sinebat, & eius voluntatem proprię anteponebat. Prętera reclinauit eum in prętepio, vt eum

Simile.

genibus flexis humiliter adoraret, & pro tot beneficijs, quæ mũdo facturus erat gratias ageret: ab eo etiã peteret, vt alias sibi manus, alia vbera crearet, vt eũ tãgere digne posset. Nã quemadmodũ cũ eũ concepit se appellauit ancillã, ita cũ tãgebat, & alebat se existimabat indignã. Heu, heu, patres, sacerdotes hinc discite quanã veneratione verbũ incarnatũ sanctissimæ hostiæ accidentibus cõtectũ, vestris manibus cõtrectare, & in sacro altaris præsepio collocatum adorare debeatis. Sed valde miror ò angele
D. Aug. beatissime (D. Augustinus ait) cur hoc gaudiũ hominibus tam infimi generis, vt sunt pastores annũtias? an nescis bonum male collocatum valorem suum amittere? Iustitiæ virga quæ vt quiete quisq; viuat facit & secure quod suum est possideat, in hominis tamen manu posita infimi imperiti & timidi dignitatem suã & æstimationem amittit, qui vis enim ei parere recusat & eius iussa contemnit. Præterea magni pretij & valoris res est fides, quæ tamen in corde sine operibus valorem suũ amittit, quia sine operibus mortua est. Prælatiæ quoq; quę sunt lucis throni si eas statuæ quædam & idola occupant autoritatẽ suam amittunt. Cur igitur ò angele benedicte non hęc potiùs nuntiabas aulæ regiæ aut ciuitatis Hierusalẽ senatui aut pontificũ & phariſęorum collegio? ò homo (ait angelus) ne admireris me hęc non nuntiasse regi qui tyrannus est & crudelis, Rex autẽ crudelis tantę pietatis nũtio indignus est. Qui vrbis gubernationi prę sunt auari sunt, & omnes quę sua sunt quęrunt, et ideo tantę liberalitatis nuntio indigni. Principes & phariſæi ambitiosi sunt qui amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, &
Matt. 24. ideo tantę humilitatis nuntio indigni, quare pauperes & humiles pastores elegi. Mundi etiam diuitibus & delicatis hęc non nuntiaui quia plurimas horas in se ornando consumunt, sed ijs quos vestes nihil remorantur cum vestiti dormiant, neq; ue molles lectuli quia humi iacent, qui statim certiores facti ad Bethleẽ festini accurrere possint. Homines vult Deus expeditos vt se illis communicet. Agricolę arbores fructiferas in truncos syluestri facile inserunt, si est inter eas aliqua affinitas *Como si son de pepita o de espino* & ita cum paupertas euangelica & pastoralis asperitas affines inter se sint, ideo eam angelus huic inseruit. At è contrà mollis lectulus, vestes pretiosę, plurimum à præsepio differunt, & ideò alterum alteri inseri magna cum difficultate potest,

O diui-

21 O diuites mundani quam diuersa est vestra viuendi ratio ab ea Isai. 55.
quã Dei filius homo factus elegit. Per Isaiam vocat ad se Deus omnes dicens: omnes sitientes venite ad aquas? & singulariter paulò post, pauperes vocat dicens: & qui non habetis argentum properate id est, cum aurum & argentum vos non oneret, & impediat properate, quia diuites quamuis Christum sequantur ita properare non possunt, eo quod onerati sint diuitiarum pondere. Dixit Iacob ad fratrem suum Esau: nosti domine mi quòd Gen. 33.
paruulos habeam teneros, & oues & boues fœtas mecum, quas si plus in ambulando fecero laborare, morientur vna die cuncti greges: præcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius, sicut videro paruulos meos posse. Idẽ nunc dicunt diuites quibus cum personæ dignitas seruanda sit
22 & magna cum pompa & seruorum turba incedendum, ideò fratrem suum maiorem Iesum Christum, qui festinat & currit sequi non possunt. Hãc ob causam sancti Apostoli & alij eius imitatores relictis omnibus quæ habebant nudi & expediti, eius sequi vestigia voluerũt. Et ita Diuus Petrus omnium nomine dixit. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te. En igitur ra Mart. 19.
tio cur Angelus hoc gaudium pastoribus nũtiauerit dicens, Ecce annũtio vobis, attentionẽ ab ijs requirens, vult enim Deus sua beneficia attentè considerari, vt debitæ pro ijs gratiæ habeantur.

Cum hæc dixisset Angelus, *Subito facta est cũ eo multitudo militiæ cælestis exercitus laudantiũ Deũ, & dicẽtiũ, gloria in altissimis Deo, &c.* Quæ omnia, fœlices illi pastores magna cũ voluptate spectabant. Nascẽte sole omnia, matutinis auiũ cãtibus resonãt vt cœ-
23 lestes cãtus imitari quodãmodo videantur, hoc est, *parece vn trasla do del cielo.* Sed eos nõ audiũt molles & delicati homines qui nũquã nascentẽ solẽ vident, sed in lectulo vsq; ad meridiem sopiti iacent. Rustici tantum pastores & huius generis homines qui manè surgunt horũ cantuũ suauitatem recipiunt. Ita etiam diuino hoc sole Iesu Christo nascente, cœliaues id est, Angeli per aerem volitantes suauissimè decantant, gloria in excelsis Deo, quos tamen, cantus carnales & voluptuarij homines, qui in peccatis suis iacent sopiti, non audiunt, sed pauperes tantum pastores, qui erãt vigilantes & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Sed ô Angeli beati cur canitis? quia Deus homo factus est: si Angelus fieret æqua fuisset canẽdi causa, sed nusquam

Ange-

Angelos apprehẽdit, sed semẽ Abrahę. Vilior fieri natura vestra videtur hominẽ esse aliquẽ vobis omnibus nobiliorẽ, hominẽ, qui Angelorũ omniũ caput sit & hominũ. O admirabilis beatorũ spirituũ charitas, in hoc cantu fœlicissimus illorũ status declaratur, in quẽ nulla cadere potest inuidia, quia si charitas (vt ait D. Paulus) in hac vita nõ æmulatur, nõ agit perperã, nõ inflatur, nõ est ambitiosa, nõ quęrit quæ sua sunt, quanto magis hæc habebit perfectissima Angelorũ charitas? Si charitatem dilectissimi habemus, nulla ob proximorũ fœlicitatẽ torqueremur inuidia, imo ex ea acsi propria esset magnã percipere mus lætitiã, & vna pro ijs Deo gratias ageremus. Ita nos amant angeli vt gloriã nostram acsi propria esset celebrent, & cũ vires nostras ad gratias pro tanto beneficio agendas nõ sufficere intelligãt vicem nostrã sumũt pro nobis, altissimã Dei maiestatẽ glorificãtes. Notãdũ præterea plurimũ est, quod cũ cælestis regina cũ rege regũ in stabulian. gulo lateat, mittit Deus angelos qui eã suis vocibus & cantibus manifestẽt, quia omnis, qui se humiliat exaltabitur. Cum noctu musicã aliquã suauẽ auditis à lõgẽ, statim amores eos esse infertis & amãtẽ procul dubio ibi esse aliquẽ, quãdoquidem media nocte nemo ita caneret, nisi quis ex propinquo audiret. Eodẽ modo quãdoquidẽ media nocte canũt angeli circa tabernacula pastorũ & canẽtes volãt donec supra stabulũ Bethlehẽ sistũt, procul dubio amãs aliquis ibi esse debet, & profectò ita est, amans est, qui ibi hodie nascitur, & vt nasceretur amor effecit qui media nocte illi à cœlesti angelorũ choro cani vult, quã omniũ maxime adamauit, suæ, scilicet, sanctissimæ & purissimę matri. Cantores, ait euãgeliũ milites esse cælestis exercitus. Mira quidẽ res nam magnũ profectò bellũ esset si põtifices motu proprio, religiosi oẽs diuinis officijs & ministerijs prætermissis arma sumere, & stipẽdia merori vt milites inberẽtur, & è cõtra si milites nocturnas excubias deserẽtes vagari per vrbẽ canẽtes videretis: pacis hoc esse signũ diceretis & bello iam finẽ esse impositũ. Cũ igitur militię cęlestis exercitus hodie canãt, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus, certũ signũ est, in cęlo & in terra pacẽ esse, quãdoquidẽ angeli qui crudelis hucvsq; hominũ vindices fuerãt pacẽ publicè nũciãt. Hucvsq; neq; cũ Deo, neq; cũ angelis, neq; nobiscũ pacẽ habebamus quia in animis nostris bellũ etiã inerat & discordia, at nũc vbiq; pax. ¶ Sed attẽdite qđ ait *in terra pax hominib⁹ bonæ*

Luc. 2.

Simile.

27 *bonæ voluntatis.* Et ita cum dixisset Deus per Esaiam, creaui pacẽ ei, qui lõge est & qui propè, addidit vlteriùs, impij autẽ quasi mare feruens, quod quiescere non potest. Et paulo post, non est pax impijs. Et Apocalypsis, Neq; habẽt requiẽ die ac nocte, qui adorauerunt bestiam idest, appetitus suos belluinos. Ideò studete fratres bonã volũtatem habere vt cœlesti hac pace perfrui possitis, amet voluntas bonum, nã quemadmodũ chamæleõ illius rei colorem assumit quæ illi obijcitur, ita etiam talis erit voluntas, qualis ea res quam amat, & ideò âte ipso aliquomodo bonitas tua depẽdet. Et hac de causa cùm dixisset Deus, quodcunq; fecerat esse bonũ, de homine nihil dixit. Quia vt dicitur reliquit eũ in manu consilij sui vt nimirum eius fauore bonitatem acquireret. Et quia voluntas fons est boni & mali: ideò angeli bonam nobis vo-
28 luntatem optant, vt res omnes in nobis ipsis bonæ sint. Et ita in græco originali Dei Lucæ est, in terra pax, in hominibus bona voluntas quasi eam nobis optarent, & precarentur. Cum hæc audissent pastores, loquebantur ad inuicẽ dicentes, *Transeamus vsq; Bethlehem* Ita faciendum est vt ad bonũ inuicem nos hortemur. *Et venerunt festinantes.* Ita quærendus est Deus festinanter & diligenter, vt monet etiam Esaias, si queritis, querite, cõuertimini & venite, quasi lentè & negligenter quærere, nõ sit quærere, & ideò ait, si quæritis quærite, idest, si quæritis diligenter quærite. Si nautæ in portu cum tempus est nauigationi opportunum, aliud expectant opportunius, tũc cum minus id cogitant mutatur vẽtus & nauigationis tempus elabitur: & ita putrescit nauis & omnia pereunt. O quot perierunt & nunc gehennæ flammis comburũ-
29 tur, quia temporis opportunitate vti noluerunt falsa quadã imaginatione maiorem in posterum opportunitatem fore. Non ita fecerunt pastores isti, sed statim venerunt festinantes. Humanas res lentè & remisse fieri parum refert, at quæ ad Dei seruitiũ pertinent remissè & negligenter fieri sine magno periculo nõ possunt. Cum Salomon propriam domum ædificauit, duplo maius tempus insumpsit quam in templi ædificatione insumpserat.

Esai. 57.

Apoca. 14.

Genes. 1.

Eccles. 15.

Esai. 21.

3. Reg. 6.

Et inuenerunt Mariam & Ioseph & infantẽ positum in præsepio. Angelus, inuenietis infantẽ, dixerat. Sed præter infantem Mariam & Ioseph inueniũt, quia (vt diximus) diuinæ liberalitatis est, plusquã promittit largiri. Primũ ait inuenerunt Mariam. O magnũ mysteriũ, Iesum quærũt & Mariam prius inueniunt. O S. virgo

Simile.

Maria, tu es iter ad Iesum tuus fauor, tua intercessio iter illis est qui Iesum & eius gratiã inuenire volunt. *Videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.* Quid hoc est? dixerat illis angelus mysterium, & non bene illud perceperunt donec puerũ viderũt. Scitote enim fratres, quod quamuis angeli vobis prædicẽt, nunquã tamẽ ea, quæ dicũtur exactè intelligetis, donec doctrinam opus & exercitatio cõsequatur, quia virtutũ exercitatione intellectus clarior fit & volũtas in amore virtutis feruẽtior. Ideò dicitur sentite de Deo in bonitate & simplicitate cordis quærite illũ, apparet enim eis qui fidẽ habent in illũ & iustitia simplicis dirigit viam eius, videtis quam aperte hic Spiritus Sanctus cognitionẽ declaret, quę virtutis exercitatione acquiritur, & quo modo paulatim ad maiora iter aperiatur. *Et reuersi sunt pastores glorificantes, & laudantes Deum.* Ita & nos facere æquũ est quandoquidem singularis huius beneficij cognitionẽ accepimus, nunquã nec die nec nocte diuinã liberalitatẽ laudare & glorificare cessemus vt his sanctis exercitijs hic mereamur gratiam & postea gloriam. Ad quã nos perducat Iesus Marię filius, Amẽ.

Sap. 1.

30

31

In eadem die Natiuitatis Dñi

CONCIO QVARTA.

In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum & Deus erat verbum. Ioan. 1.

1

DIuus Hieronymus Nepotiani sacerdotis epithaphium his ferè verbis exorditur. Magnas materias parua ingenia sustinere non possunt, & cùm eas tractare nituntur in medio itinere oneris depressa magnitudine cadunt: & quò maior res est, quam explicandam suscipiunt, eò magis obruuntur, eò quod verbis rerum magnitudinem æquare non possunt. Si hæcait vir tantæ eloquentiæ & sanctitatis de vnius sacerdotis laudibus dicturus quid mihi dicendum esset, qui vnam ex maioribus materijs magis glorioſam, magis admirabilem tractandam suscepi? qui nam spiritus, quæ

eloquen-

2 eloquentia, quæ vires sufficerent ad tot & tam alta mysteria explicanda quæ tantum humana excedunt ingenia? Antè quam Sancti Euangelij verba declarare incipiam, monere vos dilectissimi volo, quòd hodierna die cũ ad sermonem audiendum conueniſtis, existimetis, ad alicuius principis mensam conuenisse, in qua varia & diuersa sint ciborum genera, quorum alij alijs stomachis & palatis conueniant. Et mos est Hispaniæ [*que siruẽ cõ plato cubierto á los señores de salua, y cõ plato descubierto a los que no lo son*] ita in hodierno sermone fiet, aliqua enim tractabimus [*con plato cubierto,*] vt illustrissimis seruiamus ingenijs: nam in hoc sacro euangelio res aliquæ continentur adeo sublimes, vt cũ demitti non possint ad omnium captum, apponi debent (vt dixi,) [*A plato cubierto*] splẽdidioribus & acutioribus ingenijs. Alia
3 sunt clariora quæ dabuntur, [*A plato descubierto,*] ijs, qui ingenium non habent adeò illustre. Primum quod notandum occurrit est tanquam rem notam & receptam à Diuo Ioanne præter mitti Deum esse, sed statim docet quomodo admirabilis hic Deus habet filium. Adeò à philosophis vnum esse Deum receptum erat, vt Athenienses Prothagoram magno supplicio affecerint, qui librum quendam scribẽs initio hanc quęstionẽ posuit: an Deus sit. Hãc enim ob causã Athenis eũ eiecerũt in exiliũ tãquã hominẽ, qui de eo dubitaret quod certissimũ haberetur. Librũ itẽ cõburi iusserunt. Sanctissimæ tamẽ Trinitatis mysteriũ philosophi assequi nõ potuerunt. Si perfectissimã aliquã imaginẽ prudentis viri oculis obijciũt, facilè ex ea conijcere potest pictoris præstãtiã, sed alb⁹ ne esset an niger, si magnę staturę esset an non hoc ex imagine scire non potest: ita philosophi mundi
4 imaginem contemplantes, eius artificium, & ordinem singularem, creaturarum diuersitatem & perfectionẽ cognoscere ex his rebus potuerunt infinitæ esse scientiæ, infinitę potentiæ & bonitatis harum rerum autorem & opificem. At alias Dei proprietates vt est patrem esse & filium habere sibi æqualem, assequi nõ potuerunt. Et hoc est quod D. Paulus ait. Quod notum est Dei, manifestum est in illis, id est, per creaturarum excellentiã id tantum manifestatũ esse illis, quod notũ de Deo est & cognoscibile vt est eius bonitas, eius sapientia & eius potẽtia. De hoc igitur quod philosophi assequi non potuerũt & sanctæ Ecclesiæ diuina fuit reuelatione manifestatum, agit hoc loco glorioſus Euan-

Simile.

Roman. 1.

geliſta dicens *In principio erat verbum*. Verbum ſecũdum Diuum 5.
D. Augu. lib. 6. de Trinit. Auguſtinum, idem eſt, quod filius, quia verbum propriè ſignificat conceptum determinatum, ſeu notitiam, nam verbum exterius quod ore profertur non appellatur verbum niſi quia interiorem manifeſtat notitiam, hanc notitiam, quam pater eſſentiam ſuam contemplando & intelligendo producit, filium Dei & diuinum verbum appellant. Verbum vocatur quia eſt notitia totius eſſentiæ patris, declaratiua. Vocatur filius quia genitus eſt cum vita & ex patre viuente, & cum ſimilitudine in omni eſſentiali, quia filius eſt imago patris & eſt imago bonitatis illius. Nos non ſic imagines Dei ſumus, ſed ad imaginem Dei creati, quia non omnis Dei perfectio in nobis declaratur. Spiritus Sãctus etiam, imágo patris eſt, quia in ipſo etiam, tota patris perfectio declaratur, non tamẽ filius appellatur, quia ita procedit 6
vt illi non conueniat imaginem eſſe vt filio, nam quod per volũtatem procedit eſt amor qui non repreſentat tanquã imago obiectum quod amamus. Notitia quam alicuius hominis habeo in eius abſentia inſtar ſpeculi & imaginis mihi eſt. Amor verò quo illum amò ſpeculum mihi eſſe non poteſt, quia ſi notitia illa & figura quam illius hominis habeo obliuione deleretur quamuis oculis eam viderem non tamen propter amorem cognoſcerẽ, quia amor illius imago non eſt, ſed ſi notitia permaneret per illam eum videns agnoſcerem. Diſcedit puer aliquis decem annorum è parentum ſuorũ domo quẽ parentes vehementer amant. Abeſt per quadraginta annorũ ſpatium quo tempore nunquam eum parentes vidẽt, notitia quidem amittitur, ſed non amor, reuertitur tandem filius ſenex & canus. Ament eum parentes & 7
tamen non agnoſcunt, quia amor non eſt imago rem amatam repræſentans, eò quòd voluntas nõ efficit ſpeculũ vt intellectus. Ex quo patet Spiritui Sãcto eo quod ſit amor patris eſſe imaginẽ nõ cõuenire ſed quia tãtus & talis amor ſit, ſcilicet, infinitus: verbum autem eſt imago patris quia notitia & non ſolum quia talis & tanta notitia ſcilicet, infinita. Et ideo quamuis Spiritus Sanctus eſt imago patris non tamẽ filius vocatur quia imaginẽ eſſe nõ conuenit ei ex modo procedendi vt diximus, cum non per intellectum ſed per voluntatẽ procedat. Solũ igitur verbũ eſt filius & hoc verbum erat in principio: id eſt, in ęternitate coęternus patri, & cũ filius ſit patris, æternus vt pater, eiuſdẽ eſſentię cũ patre

diſtin-

distinctus tamen est à patre, cum à patre genitus sit, pater autem
8 seipsum generare non possit. Et ideò addidit, *Et verbum erat apud Deum*. In quo denotauit verbi & patris distinctionem, sed quãuis distinctum sit à patre cum eiusdem sit essentiæ cum patre, Deus est vt pater, & ideò addit, *& Deus erat verbum*.

Et vt huius verbi omnipotentiam declararet, quæ eadem est cum omnipotentia patris, ait, omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat, quia rerum omnium creatarum ideæ tam naturaliter & æternè in verbo sunt vt in patre. Hæc vltima verba. D. Ambr. & D. Augustin. diuersè declarant. Nam D. Aug. super hunc locum ait, post verbum illud factũ est interpungendũ esse hoc modo, quod factũ est, idest, totum quod factũ est, in ipso vita erat, omnia antequã fierent, esse in eius mente habebant. D. verò Ambr. super Psal- D. Ambros.
9 mos declarans hæc ipsa verba ait. Post verbũ in ipso, interpun- sup. psalm.
gendũ esse, ita vt sit sensus. Omne quod factum est in ipso, scilicet verbo, vita erat, vbi sanctissimæ incarnationis mysteriũ indicatur. Pro quo notandũ est, quod quamuis verbum factũ non fuit sed æternaliter genitũ, tamen in verbo facta fuerunt anima, caro, labores, lachrymæ, mors. Hęc omnia, in verbo facta fuerũt, & hoc omne vita erat, quia in verbo erat. Nã quãuis hoc omne finitũ esset, infinitæ tamen personæ ratione, infiniti erat valoris. Et ita vel vna tantũ lachryma quæ facta est in ipso erat vita sufficiens ad totius mundi redemptionẽ, & hinc admirabilẽ illũ loquendi modũ intelligetis D. Pauli, qui ait: scitis enim gratiã Dñi 2. Cor. 8
nostri Iesu Christi, quoniã propter vos egenus factus est, cũ esset diues, vt illius inopia vos diuites essetis. Quis vnquã sua igno-
10 rantia doctos alios effecit? quis fortes, sua infirmitate? quis liberales sua auaritia? natura ipsa docet quod à bono bonũ, à malo malũ procedit, à paupertate pauper, à diuitijs diues efficitur, & alibi 1. Cor. 1
ait de eodẽ, qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, & redẽptio, idest, eius sapientia in nos deriuata, sapientes nos effecit per suã prædicationẽ. Eius autẽ iustitia nos iustos fecit, quia illa nostrã nobis iustificationẽ meruit & tandẽ per eius redemptionem redempti sumus. Videtis igitur vt dicat glorioſus Apostolus quod Christi Redẽptoris nostri diuitiæ, nobis communicatæ, nos diuites effecerũt. At paupertas bonorũ tẽporaliũ priuationẽ dicit, quomodo igitur nos ei⁹ paupertate & inopia diuites

fecit? dico ei⁹ paupertate ſpirituales nobis meruiſſe diuitias: quia 11
ꝙ factū eſt in ipſo, vita erat, & ſic paupertas quæ facta eſt in ipſo
vita erat nobis. Præterea eius paupertas diuites nos facit quia exẽ
plū nobis fuit vt pauperes facti, ſpirituales diuitias acquireremus.

Hoc itaque altiſsimum verbum, per quod omnia facta ſunt
quod eſt vita & lux hominum, caro factum eſt. Eſt verbum men
tale, verbum vocale, & verbum ſcriptum, verbum mentale non
poteſt videri, quoniam in mente remanet: verbum vocale quan-
uis non videtur, auditur tamen: verbum autẽ ſcriptū poteſt vide-
ri. Filius Dei, verbum mentale eſt in patris mẽte abſconditū vbi
haud quiſquam mortalium illud viderat: & hoc verbum menta-
le factum eſt verbum vocale, quod per prophetas loquutum eſt;
qui illum audiebant, non tamen videbant. A dueniente autẽ tem-
pore vniuerſalis miſericordiæ factum eſt verbum ſcriptum vt il 12
lud videre & audire poſſemus, ſcriptum autem eſt in puriſsimis
Eſa. 8 Mariæ virginis viſceribus. Eſaiæ dixit Deus, Sume tibi librum
grandem & ſcribe in eo ſtylo hominis velociter. Quod autem
ſcribi in eo iuſsit, vt in textu patet, fuit admirabile verbi diuini
incarnationis myſteriū. Quæ admirabilis ſcriptura fuit in libro
grãdi ſtylo hominis ſcripta: ſtylus hominis eſt tribus digitis & ca
lamo ſcribere. Hoc autem diuinum myſterium tribus ſanctiſsi-
Luc. 1. mæ Trinitatis perſonis ſcriptum eſt, & ſanctiſsimæ virginis lin-
gua tanquã calamo cùm dixit; ecce ancilla Domini. Grãdis liber
fuit venter eius puriſsimus, quia in eo magnum hoc verbum ſcri
ptum eſt, verbum, ſcilicet, diuinum quod ibi caro factū eſt, vt ſic
ſcriptum illud videre, & audire in eius doctrina & prædicatione
poſſemus. Hoc ſignificat, verbū caro factū eſt & habitauit in no- 13
Cant. 8 bis. Quaſi dicat, impreſſum eſt in nobis, & hinc intelligetis meta
phoram illam, qua vtitur ſponſus dicens: pone me vt ſignaculum
ſupra cor tuum, ideſt, imprime me in corde tuo vt ſigillum in ce-
ra imprimitur: nam quia propter peccatum imago quam Deus
in anima poſuit deformata eſt ideo ſigillo opus fuit, vt denuo for
maretur, & ideò Dei filius hominem ſe fecit: vt ſuam imaginem
Simile. in cordibus noſtris tanquam ſigillo quodam imprimeret: & vt
cordium noſtrorum ceram liquefaciat, & cæterarum rerum om
nium imagines deleat: calorem ſecum amoris adduxit.

Simile. Verbum igitur diuinum homo factum ſigillum eſt. [*Que tiene vazios y llenos, Los llenos*] Eius gratia ſunt, eius ſapiẽtia, eius fortitu
do &

14 do & cæteræ omnes virtutes [*Los vazios*] sunt eius paupertas, eius humilitas, eius dolores, & quemadmodum cum sigillum in cera molli imprimitur [*La cera se mete por los vazios del sello, y los llenos del sello entran por la cera:*] ita cum Christus se in nobis imprimit, ille suam nobis gratiam, sapientiam fortitudinem, & amorem cõmunicat, quia hęc omnia se in animas nostras infundunt. Nos verò in eius paupertatem, in eius dolores, in sanctissima eius vulnera debemus intrare ibi perpetua cõsideratione hęrentes. Verbum igitur diuinum vt meliùs nos in huiusmodi rebus imprimere possemus; nasci voluit tãta paupertate & solitudine in stabulo. Nam si diuitis alicuius domum intratis in varias res animus & oculi distrahuntur. Preciosa vestis, argentum mire elaboratum, imagines artificiosè depictę, hęc & alia multa ita adse oculos attrahunt vt vix earum rerum Dominum intueantur. Hanc ob causam Dei filius ita nasci voluit vt nihil prętер ipsũ intueri possim⁹, nihil in stabulo est quod distrahere oculos possit, nulla vestis, nullũ argentum, non picturę, nõ serui, solus ipse cũ matre iacet qui non verbis, sed operibus quę plus mouent ita vos alloqui videtur. Vide ô homo amorẽ quo in mundũ homo factus aduenio, pone pone me vt signaculũ supra cor tuũ. Hũc amorem sponsa significauit. Ecce iste venit saliens in montibus, transiliẽs colles, idest, ecce venit trãsiens per ea omnia quæ impedire illũ aut detinere posse videbãtur. Quasi diceret, veniet veniet procul dubio quãuis montes & colles trãsiliendi sint, qui quidẽ peccata sunt maiora & minora quę nos ab eo diuidebãt, quemadmodũ montes & colles regiones alteram ab altera diuidunt. Et cum tan- 16 to veniendi desiderio teneretur ambitus & circuitus euitauit sed recta per montes & colles trãsiliens, venit, & ita statim capreæ & hinnulo cõparauit dicẽs, similis est dilectus me⁹ capreę hinnulo q; ceruorum. Mox magis hunc amorem declarat dicens, En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Metaphoram elegantissimè desumpsit ab eo qui virginem aliquam amat, & sibi sponsam optat cuius amor vehementissimus facit vt eius domum circumeat & hac illac prospiciat per ianuas, per fenestras & cancellos an amatam suam videre possit, eam alloqui & suum illi amorem exaggerare,

Cans. 2⁹

Elegantissime igitur hic filij Dei amor significatur, quo naturã humanã amauit, quia hic amor dicitur feciſſe, vt ille ãçlesti mõ

te ad hanc lachrymarum vallem deſcenderet,& cum Deus eſſet 17
inuiſibilis poneret ſe poſt parietem humanitatis noſtrę viſibi-
lis,proſpiciens per corporalium oculorum feneſtras, & audiens
per auriũ humanarũ cancellos,& per cęteros omnes ſenſus miſe
rias noſtras & neceſsitates experiẽs.Itaq́; tãquã amans poſt hu
manitatis parietẽ ſtabat inde animas noſtras,pſpiciebat,indecas
alloquebatur & in amorẽ ſui diuinis operibus attrahebat vnicui
q́, animarum dicens,pone me vt ſignaculũ ſupra cor tuum, po
ne me vt amoris tui ſignum & ſcopum quãdoquidem ego te vt
amoris mei ſignũ poſui.Hoc enim ſignificat quod in eodẽ capi
tulo,paulo ante dixerat ſpõſa,ordinauit in me charitatẽ quaſi di
cat amorẽ omnẽ quẽ ſponſus in varias res â ſe creatas diſperſum
habebat,in me vnã collegit,in me ordinauit charitatẽ, id eſt [*toda la corriente de ſu amor*] ,in mevnam ſponſus immiſit. O immẽ
ſa Dei bonitas quanti facis rẽ viliſsimã & terræ vermiculũ,vt di 18
Genes. caris tuã omnem charitatem in eũ ordinare.Hũc amorẽ myſtice
primus ille parens ſignificauit cum dixit ad mulierẽ,hoc nũc os
de oſsibus meis:quã obrẽ relinquet homo patrẽ ſuum & matrẽ
& adhęrebit vxori ſuę.Res ſcitu digna eſt, cur nã hęc verba de
homine potiũs,quã de muliere dicantur?cum tamen plus illi cõ
ueniant,quęcum infirmior ſit & plena miſerijs quibus vix ſine
viro mederi poteſt,veriũs dicere poſſet,propter hunc relinquet
Epheſ. 5 mulier patrẽ & matrem & adhęrebit viro ſuo.Hoc profecto nõ
caret myſterio.Pro quo notate,quod hęc verba D.Paulus Chri
ſto Redẽptori noſtro,tribuit:nã cũ dixiſſet,,ppter hãc relinquet
homo patrẽ & matrẽ ſuã,addidit ſtatim,ſacramẽtum hoc magnũ
eſt.Ego autẽ dico,In Chriſto & in Eccleſia.Quib⁹ verbis declarat 19
amorẽ quo Chriſt⁹ Eccleſiã ſuã amat. Et quia plus Chriſt⁹,Eccle
ſiá ſuã amat,quã ab ea amatur:ideò hæc verba quæ altiſsimũ hũc
amorem myſtice exprimunt,de viro,non de muliere. dicuntur
Hæc igitur ò homo infans Ieſus è pręſepio loquitur, his blãdi
tijs te ad ſui amorẽ allicit.Si puerum formoſum nudũ,pauperem
Exod. 2 & plorantẽ videmus,quis eſt,qui ſe moueri non ſentiat,& ad ei⁹
amorem attrahi?hoc mouit Pharaonis filiã vt puerũ Moyſem tã
toperẽ amaret & in filiũ ſibi adoptarit cũ nulla intercederet affini
tas,imò quiſnã eſſet ignoraret.Benedictũ ſit ôDñe nomẽ tuũ in
ſecula qui hęc artificia excogitaſtivt quãuis nulla alia eſſet cauſa.
hęc ſufficeret vt pietate ſaltẽ moti te amaremus neq; ſolum in

præ

20 præsepio iacens nos ad amorem allicit, sed tot tantisque virtuti
bus nos erudit, vt cùm dixisset D. Paulus. Apparuit gratia Dei ad Tit. 2
& saluatoris nostri omnibus hominibus addidit statim, erudiēs
nos, Tunc apparuit gratia & salus mundi, cū apparuit Dei filius
in præsepio natus, quia antea nō erat in mūdo, qui nos saluaret
& statim apparuit, erudiens nos, res profecto mira, quod Euāge
listæ fecisse referunt Christum redemptorem nostrum, triginta
annos natum cum prædicare & docere cœpit, hoc D. Paulus ait
statim facere cœpisse cum apparuit in mūdo: & ita profecto fuit
quia in præsepio non loquens; sed plorās nos erudijt, ibi imple
ri cœpta est celebris illa prophetia Dauid. Benedictus Domin⁹ Psal. 67.
die quotidie: & quare benedicendus est quotidiè? Prosperum
iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum. Dicitur Deus salu
tariū nostrum, quia quot nobis peccata ignoscit, tot nobis con
21 cedit salutes. Et addit. Deus noster Deus saluos faciendi, & Dñi
Domini exitus mortis. Solus ipse magnum hoc opus facere po
tuit, vt est saluos facere homines & morti exitum dare. Quod à
præsepio vsque ad crucem docuit, vocat prosperum iter ad cæli,
scilicet, patriam.

Contemplare igitur homo diuinum tuum magistrum, qui in
præsepij cathedra positus est erudiens nos, sed quid docet? vt ab
negantes impietatem, & secularia desideria sobriè, pie, & iustè
viuamus in hoc sæculo. O admirabilis doctrina, ô admirabilis
docendi modus, ponderate verbum illud, abnegantes, quod vt
ponderat Oecumenius, significat magnā separationem non solū Oecume.
à peccatis, sed etiam à desiderijs & ab his omnib⁹ rebus, quæ no
22 biscum in cælum ascendere non possunt. Impietas est omne il
lud, quod diuino amori repugnat & impedit piam Iesu Christi
sequelam. Sæcularia desideria sunt, libertas, abundantia, diui-
tiæ, vltiones, honores, &c. Sobrie viuamus in vestitu, in cibo, in
somno in verbis: cogitate Dei filio cæli & terræ Domino in præ
sepio omnia defuisse, & vobis omnia superesse vultis, & nihil
omnino deesse? Sobrie viuere vobiscum debetis, iustè cum pro
ximis sine murmurationib⁹ & iniurijs, pie cū Deo, oratione, me
ditatione, & contemplatione. Omnes enim Christianę reipu-
blicæ miserias ex hoc fonte manare existimo, ex orationis, scili
cet, & contemplationis defectu: nam quis est qui si profunde cō
sideraret quod Deus meretur, quod illi ob tāta beneficia debeat

quæ ſit pœnarum, quę pręmij & gloriæ magnitudo nõ incitare 23
tur ad bonũ? ideo D. Paul, diſcipulũ ſuum Timotheum admone
1. Tim. 4 bat dicẽs. Exerce te ipſũ ad pietatẽ nã corporalis exercitatio ad
modicũ vtilis eſt, pietas autẽ ad omnia vtilis eſt, promiſsionẽ ha-
bẽs vitæ quæ nũc eſt & futuræ, & ſtatim addidit; fidelis ſermo &
omni acceptatione dign⁹. O fideliſsimus nũtius, Dei nomine no
bis nũtiatur quod pietate & ſpiritus eleuatione Dei amor incẽſi
poſſumus ſi volumus beati eſſe in hac vita incipere, ſpiritualibus
voluptatib⁹ perfruẽtes. Fidelis ſermo (inquit D. Paulus) & recipi
dignus amoris viſceribus. Recipite igitur fratres & in cęleſti hac
doctrina proficite, expectantes beatã ſpẽ, & aduẽtũ glorię mag-
ni Dei qui nũc puer apparuit. Eũ tũc magnũ Deũ in magna glo
rię maieſtate videbim⁹, nũc igitur accedere debetis & ſãctas has le
ctiones audire eas operibus diſcendo, vt eas diuin⁹ magiſter ope
ſimile. ribus docet. Venator antequã carnem accipitri vorandã præbeat, 24
priùs eam mãdit & molliorẽ reddit, vt eam faciliùs vorare poſsit
quod ſi adhuc mãſa & mollis in faucibus tamẽ hæret flatu ipſo
& ſpiritu venator propellit inferius: ita cæleſtis hic magiſter,
quia paupertas, humilitas pœnitẽtia, & cæteræ virtutes durę no
bis videbãtur & difficiles, eas prius mãdere & molliores reddere
voluit in ſeipſo exercẽs. Cui enim paupertas, nuditas, & humili-
tas dura videbitur, ſi hęc omnia in vnigenito Dei filio cõtẽplatur
quod ſi tamẽ hæc vorare nõ poſſum⁹ humiliter ab hoc ipſo Do
mino precemur dicẽtes. O Chriſte paupertatis, humilitatis & pœ
nitẽtiæ amator, obſecro te per infinitę tuę clemẽtię viſcera, vt di
uini tui fauoris & gratiæ flatus ſpires, vt hæc facile & ſuauiter vo
rare poſsim. Hunc docẽdi modum magno cum affectu petebat
Pſal. 142. Dauid dicẽs, Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem 25
tuam. Non ignorabat Dauid quænã eſſet Dei volũtas, cũm eam
illi Deus in lege declaraſſet, & tamẽ eo loco petit vt eam facere ſe
doceat. Nõ ſatis mihi eſt vt Abrahã obedientiã Iſaac patiẽtiã do
ceat, ſed ex te tãtũ diſcere volo, qui verus es magiſter. Quaſi dice
ret. Si vis Deus meus me humilẽ eſſe, prius humilẽ te volo videre
& in præſepio reclinatũ, vt me flagellare diſcã, volo prius te fla-
gellatũ videre, vt me viuũ carcere includã, volo te pri⁹ carceratũ
& cruci affixũ videre. Et profecto hęc omnia illũ docuit: quãdo
Pſal. 118 quidẽ tanto tempore ante hæc illi reuelauit, & ita dixit, Loquẽs
cum patre ętemo. In veritate tua humiliaſti me, ideſt, in filio tuo

do-

26 docuisti me humiliare: sed quid erit fratres si post hanc doctri-
nam acceptam imperiti vt antea remanebimus, superbi, auari,
carnales, ac si Christus nunquam humilis & pauper fuisset. O
nos infœlices! qui non intelligimus ad quamnam dignitatem
elati sumus, tunc cùm Deus nostram carnem assumpsit. Si rustica Simile.
aliqua Regi nuberet nonne æquum esset vt in verbis, in vestibus,
in incessu, in cibo, & in omnibus rebus, noui status diuersitatem
ostenderet? Ita etiam æquum est vt natura nostra, quæ cum Deo
quodam quasi matrimonio coniuncta est, carnis operibus renun
ciet & se spiritualibus dedat, verum dicere possumus illud Hiere-
miæ. Quam vilis facta es iterans vias tuas: per easdem vias ambu Hiere.2
lamus per quas olim ante Christi aduentum homines ambulauer-
unt. Nullum ferè in nobis apparet vestigium ex quo ortum esse
Christum, conijci possit, vbi enim pax quam nobis tantopere
27 commendauit? vbi paupertas spiritus? vbi mundi contemptus?
vbi cordis humilitas? nam si Deus homo factus nõ esset, & Chri
stiani non essemus, minus profectò harum virtutum non habe-
remus. Facti sumus quasi in principio cum non dominareris no-
stri, dixit sanctus Isaias. Ita viuimus, ac si Dei cognitionem non Isa:63
haberemus. Querebatur Moyses dicens. Vos vidistis vniuersa Deu.29
quæ fecit Dominus coram vobis signa illa portentaque ingen-
tia, & non dedit vobis Dominus cor intelligens & oculos viden-
tes vsq; in præsentem diem. O Deus maiestatis infinitæ quantò
æquius potes nunc de Christiano populo queri cuius causa maio
ra signa feceris, & tamen multi nondum ea intellexerunt? nonne
scitis dilectissimi, quòd sancta Ecclesia huiusmodi festiuitates ce-
lebrat, vt in memoriam nobis reuocet mysteria, quæ his diebus
28 nostra causa operatus est Deus: & ita ea æstimemus & pro ijs gra
tias agamus, ac si eo ipso die iterum ea operaretur?

Quod si hoc ita est spectet se vnusquisq; & cõsideret quot ho-
ras in huius sanctissimæ festiuitatis cõsiderationẽ insumpserit, &
ita qualis nã sit intelliget: ô gens ingrata quã vere illud Isaiæ vo- Isa.5
bis dicere possum, væ, qui consurgitis mane ad ebrietatem sectan
dam, & potandũ vsq; ad vesperã, vt vino æstuetis, cithara, & ly-
ra, & tympanum in conuiuijs vestris, & opus Dñi nõ respicitis.
Væ vobis qui voluptatibus dediti hoc opus quod nunc celebra-
mus non aduertitis quod singulari quadam ratione opus Domi-
ni vocatur: quid est in hac festiuitate magis obliuioni traditum,

quàm

quàm ineffabile opus, quod in ea factũ eſt? Iudis, ſaltationibus, 29
comeſſationibus, delectationibus, tota dies inſumitur, & neque vna tantum hora huius myſterij conſiderationi relinquitur. Vere igitur opus Domini non reſpicitis, pudeat vos dilectiſsimi tãtæ ingratitudinis, & mementote quod Angeli ipſi vt hominum feſtiuitatẽ celebrarent, corpora phantaſtica à cælo dilapſi aſſum pſerunt, laudes illi & hymnos decantantes, qui verũ corpus aſſumpſit. Quid igitur homines facere æquum erit, cùm Deus nõ Angelus fiat, ſed homo. Celebremus hunc diẽ amore & ſpiritus puritate: accedamus omnes & mentis exceſſu eum in præſepio adoremus, qui puri ſunt puritate Angelica accedant, & eũ adorent vna cum Angelis, qui puri ſunt, & caſti cũ virginibus accedant, quia puriſsima mater & eius cuſtos ambo ſunt caſti, paupe res paſtoribus ſe miſceant, peccatores beſtijs ſe ſocient. Ideo inter beſtias natus eſt, & in ſtabulo patenti ſine ianua, vt nulli adi- 30
tus intercluderetur. Accede peccator humiliter, & ſi oculis non potes, corde ſaltem lachrymare, noli eſſe timidus, nam vt peccata mundaret aduenit. Erit fons patens domui Dauid & habitãti bus Hieruſalem in ablutionem peccatoris, & menſtruatę, ait Za

Zacha. 13 charias. Videte quam patens ſit diuinus hic fons cum quẽadmodum dixi, locus in quo natus eſt, ianuam non habeat. Lachrymę Ioſeph metum fratribus abſtulerunt qui eum tanta cũ inhuma-

Geneſ 45 nitate vendiderant (nam vt dicitur in Geneſi: ipſemet eleuauit vocem ſuam cum fletu, & dixit. Ego ſum Ioſeph frater veſter, quẽ vendidiſtis nolite pauere.) O ſanctiſsime Ioſeph Ieſu Chriſte, Dei fili qui in pręſepio plorans clamas, Ego ſum frater veſter 31
quem vili pretio vendidiſtis nolite pauere, meæ lachrymæ ſecuros vos faciũt & peccata veſtra ſi vultis abluẽt. Quis igitur timidus erit? Quis hæc audiens non confidenter accedet? his conſide rationibus his diebus vos occupare deberetis, nõ prophanis laſ-

Iſai. 9 ciuiſq; rebus: & ſi lætamini fiat hoc, vt ait propheta Iſaias. Lætabuntur corã te ſicut qui lætantur in meſſe, ſicut exultant victo res capta præda, quandò diuidũt ſpolia. Qui lætantur, & nõ corã Deo, lætitiæ ſuæ frænũ non imponunt, & inordinate lætãtur iuſti verò qui ita lætantur vt ſemper ſe coram Deo adſtare exiſtiment immoderatam lætitiam frænãt quia videri ſe à Deo ſciũt, vel vt melius dicam, nullam obrem lætantur quæ nõ ſit Dei ſeruitium, & hoc ſignificat lætabuntur coram te, & quia ſcripta lex

rat

32 erat nox humida: ideo messes & fructus ad maturitatem peruenire non poterant: sed iam venit legis gratiæ dies & Sol iustitiæ Christus apparuit qui hominum corda amoris sui radijs feriens eorum fructus, & opera matura, & perfecta reddit. Lętari igitur debemus sicut lætantur in messe, & sicut exultant victores capta præda qui diuidunt spolia; quandoquidem tantum diuini fauoris auxilium aduersus hostes hodierna die acquirimus, vt quasi iam certa victoria sit lætari debeamus, vt hic gratia victores gloriæ spolia tandem consequamur, Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In festo Sancti Stephani protomartyris.

1

CONCIO PRIMA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorũ, Ecce ego mitto ad vos Prophetas, &c. Matthæi. 23.

VM peccasset Adam vocauit eum Deus vna cum muliere & serpente, & cùm omnes cõueniissent dixit serpenti. Inimicitias ponam inter te & mulierem & semen tuum & semen illius. Vbi translatio Chal- Genes. 3.
2 daica clarius sic ait: Inimicitias ponam inter filium tuum & filium eius, & ipse, scilicet, filius eius conteret caput tuũ. Quasi diceret, mulier & vir tecum amicitia coniuncti sunt quandoquidem tibi potius quam mihi obtemperare voluerunt: sed hanc amicitiam dissoluam, & inimicitias ponam inter filios tuos & filios mulieris, qui nam sunt filij serpentis, id est, dæmonis? Peccatores, præsciti, & reprobati â Deo, hi sunt semen diaboli: & Ioan. 8.
ita dixit Dominus, huius generis hominibus. Vos ex patre diabolo estis, iusti autem & prædestinati sunt filij mulieris, sed dices, cur peccatores non appellantur filij mulieris? nonne ex muliere vt cæteri nati sunt? Ita est, sed sciendum est in eodem loco dixisse Deum mulieri tanquam in peccati sui pœnam, multiplicabo

cabo conceptus tuos. Ex quo colligunt aliqui, inter quos est D. Eucherius, & Hugo, quod in statu innocentiæ non peperissent mulieres, nisi filios prædestinatos & iustos: & si nunc mali inter bonos nascũtur, hoc est pœna peccati: ergo causa cur peccatores nascãtur fuit serpẽs, quia ad peccatũ prouocauit, & ita merito mali serpentis, idest, diaboli semen vocantur. Itaq; si Eua nõ peccasset Cain qui peccator fuit nõ peperisset. Hinc D. Ioãnes ait, Nõ sicut Cain qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum. Vbi sanctus Apostolus significare videtur Cain propter peccatũ natũ esse qui ex maligno erat. Inter hos igitur filios serpentis, qui sunt peccatores & reprobati, & inter filios mulieris, qui sunt prædestinati & iusti magna semper fuit inimicitia, & ita in primis Eue filijs maledictio ista adimpleri cœpit, vt sacra scriptura refert cum Cain fratrẽ suũ Abel occidit. Durat hæc maledictio & hodie & vsq; ad vniuersalẽ mundi finem duratura est, vt mali bonos persequãtur ob maiorẽ malorũ condemnationẽ, & maiorẽ iustorũ coronã. Faber qui ex ferro opus suũ cõfici nõ posse nouit, nisi illud prius plurimis ictibus cõtũdat & molliat pri' forcipe firmũ illud & stabile super incudẽ tenere conatur, vt postea ict' mallei recipere tutius possit & in opus quodcũq; facilius formari. Ita supremus ille artifex Deus cum quã necessariũ sit iustis intelligat ab iniquis & malis affligi, & tãquã mallei ictibus cõtundi, prius eos amoris sui forcipe tenaciter apprehendit, tum eos verberat à malis iniuria & dãno afficipermittens. O quã tenaciter & firmiter D. Paulus, & cæteri eorũ temporũ sancti hærebant. Et ideo clamat. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an gladius? certus sum enim quia neque mors, neq; vita, neq; angeli, neque principatus, neq; criatura alia poterit nos separare à charitate Dei. O quam tenax, o quã firmus forceps est amor, vt animã semel apprehẽsam tenet nè per impatientiã saliat, cùm persequutionum ictibus tunditur, quia quẽadmodum ferrum si forcipe apprehensum nõ est ad vnumquemq; ictum resilit & cadit: ita homo nisi diuino amore hęreat apprehensus, ad vnumquẽque persequutionis ictum resilit impatienter, & cadit. Optimus etiam forceps vt homo patienter ictus perferat, solet esse spes quam obrem dicebat D. Paulus. Cõfugimus ad tenẽdam propositam spem quam sicut anchorã habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem vsque ad interiora velaminis.

D. Euche. in comment. in Ge. & Hugo

1. Ioan. 3.

Similc.

Roma. 8.

Hebro. 6.

Quibus

6 Quibus verbis significat spem nobis valde necessariam esse donec intremus in sancta sanctorum gloriæ, vbi nullum erit fidei velum: claram enim Dei visionẽ, interiora velaminis, vocat. Eò vsque semper tundi & formari debemus, vt perfectionem illam assequi tandẽ possimus, quam Deus nos habere vult, ad quã plurimũ malorum persequutio confert, quia vt ait Dauid. Dum superbit impius, incenditur pauper, id est, superborum persequutionibus iustus amore incenditur. Et ideò dilectissimi cùm vos mali affligunt, cogitate ad martyrium vobis esse adiumento, cũ vos cõtẽnunt, humilitatis vobis occasionem præbete, cùm vos reprehendunt, cogitate vestros esse parentes & magistros: & ita tãquam apes, [*Sacareys miel de la retama*] persequutionum amarities in gloriæ suauitatem mutabitur, & qui euertere vos cogitabat scala vobis erit ad perfectionem. Psalm. 9.

7 Hęc cùm intelligerẽt iusti aduersitates omnes singularia Dei beneficia esse existimabant. Hinc sanctus Ezechiel de se ipso loquens dixit. Cum essem in medio captiuorum, cum captiuus vt cęteri Hebręi esset non dixit, cum essem captiuus, primum quia nõ criminis alicuius causa vt cæteri captiuus erat, sed vt cæteros captiuos consolaretur. Deinde ex captiuitate illa percipiebat vtilitatẽ & ea tanquã instrumẽto vtebatur ad perfectionẽ. Alij vocãtur captiui, quibus inutilis est, & infructuosa captiuitas: qui ex corporis seruitute, spiritus libertatẽ cõlligere nescĩũt. Permittit etiã Deus, vt mali bonos persequantur, nè humanas res ament. Qui iter faciunt per loca fontibus & syluis plena hinc quiescendi occasionẽ sumunt: quod si arida & deserta sunt loca nullibi cõ Ezech. 2. Simile.

8 sistunt, sed vlteriùs progrediuntur: ita homines in humanis delicijs & voluptatibus quiescere solent, & ideò Deus iustorum iter aridum esse vult, & asperum ne vlla re retardari possint. Ita Hebræos in AEgypto permisit affligi, vt promissionis terram vehementius expeterent: & quamuis Iacob iustus esset, dum tamen lætum & hilarem vultum à Laban sibi ostendi, vidit, nunquã ab idololatris illis discedere voluisse, legitur. Prætereà affligi vult Deus iustos, vt cælestis quies videatur transacto iam labore suauior, vt Hebræis labore itineris defatigatis, aqua illa quæ è petra manauit adeò suauis visa est vt mel esse existimarent, vt ait Chrysost. Antequàm Deus Abrahæ quietem daret, per quot itinera & peregrinationes duxit? Antequam Iacob diuitijs Laban Deut. 32. D. Chryst. to. 1. hom. 7.

pere-

perfrueretur, quot annis illi seruiuit? antequam Ioseph in AEgy
pto princeps esset, quot pertulit? antequã Dauid regni pace frue 9
retur, quot passus est infortunia? antequã Hebræi promissionis
terrã ingrederentur, quot per deserti itinera labores pertulerũt,
quibus omnibus rebus significauit Deus plurimũ referre per la
bores ad quietem trãsire: vt pluris estimetur & suauior videatur.

Hoc igitur posito permitti à Deo, scilicet, vt mali bonos vtilita
tis suę causa persequantur: sequitur quod quãuis Deus intelligat
bonorũ cõmodũ & exẽplũ malis, nullius futurũ esse vtilitatis, ni.
hilominus tamen eos mittit, vt eos venia & misericordia inuitet
ad maiorẽ causę suę iustificationẽ & maiorẽ iustorũ coronam.
Et ita ait, *Ecce ego mitto ad vos Prophetas & sapientes.* Cùm ait mit- 10
to mittẽdi quãdam cõsuetudinẽ significat, semper enim mittit,
& mittet homines sanctos & iustos: nam quẽadmodũ nõ omnia
poma simul producuntur, sed alia aliis suo quæq; tempore matu
rata succedũt: ita nõ omnes sancti vno eodẽq; tempore vixerũt,
sed alij alijs succedũt, quia suprema illa sapientia quæ omnia ma
gna æquitate metitur & diuidit: noluit vno quidem tẽpore mũ.
dũ sanctis esse refertũ, alio autẽ omnes esse malos, in hos quidẽ
poma omnia effundere, illis verò nihil præter folia remanere.
Hos verò sanctos tãta charitate & amore incẽsos mittit in anima
1. Thessa. 2. rũ remediũ. ita vt de se & suis socijs dicat D. Paulus. Facti sumus
parnuli in medio vestrũ tãquã si nutrix foueat filios suos. Ita de
siderãtes vos cupidè volebamus tradere vobis, nõ solũ Euange-
lium Dei, sed etiã animas nostras: quoniã charissimi nobis facti
estis, memores enim facti estis fratres laboris nostri, & fatigatio-
nis nocte & die operãtes, ne quẽ vestrũ grauaremus prædicaui- 11
mus in vobis Euangelium Dei. Vos testes estis & Deus quã san
ctè & iustè, & sine querela vobis, qui credidistis adfuimus. Põde
rate quæso, fratres vnum quodque verbum, sunt enim omnia põ
deratione digna, & per ea intelligitur quantum sit Dei benefi-
cium huiusmodi ministros mitti ab eo tanto salutis nostræ desi
derio flagrantes. Benedicta sit talis maiestas quę ita peccatorum
misereturr, & eorum remedium tantopere optat & curat, quæ nã
mater, obsecro pro filij sui salute ita desudauit, vt laborasse se re-
1. Thessa. 3. fert hoc loco sanctus Apostolus in proximorũ suorũ vtilitatem:
& in eiusdẽ epistola, ita se eorum bonis gaudere ait ac si propria
essent vita dicens. Itaque nunc viuimus si vos statis in Domino.

Cùm

12 Cûm autem Corinthiorum aliquos peccasse intellexisset: ita eorũ peccata deplorabat, vt in secunda quam ad eos scribit, epistola dicat. Ex multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas, non vt contristemini: sed vt sciatis, quam charitatẽ habeã abundãtius in vobis. Si ita nunc Dei offensiones sentiremus, tot ac tãtæ sunt, vt in lachrymarũ pelago perpetuò nataremus. Qui â Deo ad hoc munus mittũtur, tãta cum sanctitate & æquitate illud exercere optant, vt idem Apostolus dicat. Et ego fratres in timore & tremore multo fui apud vos. Qui timor, vt Theophylactus declarat, nihil aliud erat, quã quôd metueret nè diuinæ prædicationis munus ex sua parte impediret. Quod exaggerat dicens: In timore & tremore multo fui, quasi tantus esset animæ timor, vt corpus ipsum tremeret, ne scilicet, homi-
13 nes culpam in eo aliquã animaduerterẽt: & ita hoc singulari exẽplo Euangelicæ legis facilitatem & suauitatem ostendebant.

2. Cor. 2.

1. Cor. 2.

Theophyl.

Philo ait Dei legem mortuam esse & viuam, mortuã esse eam quæ tantũ intelligitur: viuã eam esse quæ exercetur. Mortua appellatur non ab effectu, sed per comparationem, quia, quãadmodum homo mortuus plusquã viuus deterret, vt experiẽtia patet, plures enim magnæ fortitudinis & audaciæ videbitis qui decem homines viuos & armatos non timẽt, & cum vno tantũ mortuo soli remanere nõ audẽt, statim enim timore illis arrigũtur capili & toto corpore contremiscunt. Ita & lex cum tantũ intelligitur est quasi mortua quia deterret. Iubet enim à vitijs nos abstinere, & in rebus exerceri carni & sensui contrarijs. Viua verò hæc lex & exercitata, non solum à viris adultæ iam ætatis, sed à pueris ipsis & senibus maxima cum suauitate & facilitate obseruatur.
14 Tunc non deterret, sed animat peccatorẽ qui horum commotus exemplo, si isti (inquit) qui homines sunt hæc præstare possunt, cur non ipse quoque præstabo? Itaque Dei nũtij non solum verbis, sed etiã operibus nos ad virtutẽ inuitãt, & hoc illud est quod sponsus laudat in sponsa, dicens. Dentes tui sicut greges tonsarũ, quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. Comparatio hæc, ò quam impropria videtur: quid enim simile inter oues tõsas, & dentes? meliùs dixisset, Dẽtes tui æquales & candidi, tanquam alabastrum, comparationem tamen dico esse singularissimam, & Spiritu sancto, qui eam apposuit dignam: dentes enim Ecclesiæ sunt ministri Ecclesiastici.

Philipp.

Cant. 4.

)entes sunt candidi, firmi, & quamuis è carne nascantur, carnem
men & pellem non habent, nihil intra se ferre possunt, sed sta- 15
im si quid hæsit cibi dentiscalpio expellendum est, eorum mu-
nus est mandere, & cibum conficere in omnes corporis partes di-
stribuendum. Hæc omnia in Ecclesiasticis esse debent, candidio-
res enim esse cæteris omnibus debent castitatis & pudicitię cãdo
re, fortiores non ense & clypeo vt milites, sed heroica quadam
animi fortitudine ad aduersitates tolerandas, & tentationibus re-
sistendum. Carne tegi non debent, sed omni carnali amore care-
Rom. 8. re debenti ta vt illis vere dici possit illud Pauli. Vos autem in
carne non estis, sed in spiritu. Pelle etiam tegi non debent, idest
humanos fauores ambire: imo ipsi cæteris fauere debent. Nihil
externum intra se ferre debẽt, sed quicquid diuisionis, aut scan- 16
dali causa esse potest statim diuino amore tanquam dentiscal-
pio tollere debent. Mandere etiam debent, & cibum omnibus
mystici Ecclesiæ corporis membris cõficere, quia eorum munus
est omnibus cœlestis doctrinæ alimenta suppeditare. Hi igitur
dentes esse debent tanquam oues tonsæ, omni temporali vtilita-
te denudati ex humanis ea tantum accipientes quæ vitæ conser-
uationi necessaria sunt. Hæ oues sunt quæ è sancti baptismi laua
cro ascenderunt, quia cæteri Christiani maiorem habere perfe-
ctionem non tenentur ea quam in baptismo promiserunt. Ipsi
verò ascenderunt de lauacro, perfectiores esse debent, quia præ-
stantiorem, & perfectiorẽ vitæ statum elegerunt: & ita æquum
est vt maiori spiritu, & feruore à communi virtute ad maiorẽ as-
cendant. Omnes gemellis fœtibus, quia & verbis, & exẽplo do- 17
cere debent, & sterilis nõ est in eis, quia nullus debet esse eccle-
sia sticus, qui Christianæ reipublicæ non prosit: sed heu dolor, ô Ec-
clesia sancta, multos nunc habes dentes non naturales, sed facti-
tios, idest, *postizos*. Quot enim sunt Ecclesiastici quos ad eam
dignitatẽ Deus non elegit, sed ipsimet in ea se superbia, & am-
bitione posuerunt, non sunt ex ijs, de quibus ait Dominus. Ecce
ego mitto ad vos prophetas & sapientes. Non enim missi sunt,
sed ipsime propria voluntate venerunt. Factitij dentes ad speciẽ
tantum inseruntur, & vt verba facilius exprimantur, cibo vero
inutiles sunt: & ita cum cibus sumendus est tolluntur, & supra
mensam collocantur. O Ecclesiastici quot vestrum dentes estis
ad speciẽ tantum vtiles, & ad verborum sonitum. Cum vero ad

bono-

18 bonorum operum mensam veniendum est inutiles estis. Obsecro vos patres mei per Christi crucifixi viscera vt quantum in vobis est diligenter Christiani populi salutem attendatis. Vide te quid sancta Iudith populi sui sacerdotibus dixerit. Et nũc fratres quoniam vos qui estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pẽdet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite. Quod cum ita sit studete omnium corda ad Dei amorem, & seruitium erigere. Iudith. 8.

Aitigitur Christus redẽpror noster Hebreis, Ecce *ego mitto ad vos prophetas, & Sapientes. & Scribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, &c. vt veniat super vos omnis sanguis iust⁹, qui effusus est super terram.* Quasi dicat. Tanto & tam graui supplicio ob istam crudelitatẽ, & ingratitudinẽ puniendi estis ac si Dei ira semper repres-
19 sa, & retenta fuisset, neque vnquam maiores vestros, iustorum sanguinis effusores punisset, sed supplicium omne in caput vestrum effundendum cõseruasset. O minas horribiles quibus docet Domin⁹, quod ij, qui in alijs diuinę irę supplicia ob aliqua crimina viderunt, neque ideò se corrigunt, sed eadem, & ipsi crimina committunt, maioribus supplicijs digni sunt quàm prio res illi fuerũt. Punierat grauissime Deus pręteritis temporibus populum Israeliticum, vt refert propheta Hieremias, dicens. Fa Hiere. 25.
ctum est verbum Domini ad me, & loquutus sum ad vos de nocte consurgẽs & loquens, & non audistis, & misit Dominus, ad vos omnes seruos suos prophetas consurgens diluculo mittens-
que & non audistis, neque inclinastis aures vestras, vt audiretis cum dicerem, reuertimini vnusquisq; à via sua mala & à pessi-
20 omis cogitationibus vestris, & non audistis, dicit Dominus, vt me ad iracundiam prouocaretis in operibus manuũ vestrarũ in malũ vestrũ. Desumit hic dominus metaphoram à patre familias, qui magna cura & diligẽtia mane surgit matutinũ sibi somnum qui suauissimus esse solet detrahens, vt operarios in vineã suam mature mittat. Quo infinita Dei prouidẽtia denotatur & cura qua operários in ecclesiã suam mittit quibus eam cœlesti doctrina, & sanctis admonitionibus excolant, nihil tamẽ tãta Dei diligentia ingratę illi Hebræorũ genti profuit. Quare ait, & non audistis me in malũ vestrũ, propterea hęc dicit Dominus exercituũ, pro eo quod non audistis verba mea, ecce ego mittã & assumam vniuersas cognationes Aquilonis & Nabuchodonosor

regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habitatores eius. Seruum suum vocat Dominus Nabucodonosor idololatrã, quia ei vt instrumentum inseruijt quo Iudęam omnem seueriſsime punijt. Quod quidem supplicium, & alia prętera plurima nõ ignorabant illi, quibus hoc loco Christus, Redẽptor noster minabatur, & quia eorum exẽplo discere noluerunt: sed eos malitia superabãt tot crudelitatis genera in Dei seruos & nũtios exercẽtes. ideò maiori dignos ait esse supplicio. Quo autẽ supplicio puniẽdi erãt, ipsemet paulo inferius declarat, dicens. Ecce relinquetur domus vestra deserta. O supplicium seueriſsimũ quod à nobis vtinã diuina maiestas auertat. Attendite quã deserta & destituta sit domus Israel, cæca, dura, obstinata, in sua infidelitate relicta. Magnis olim supplicijs affecta est vt illud de quo paulò ante dicebamus per Nabucodo- 22
Isai. 1. nosor & illud alterum, de quo Isaias ait, vbi cũ dixisset, væ gẽti peccatrici populo graui iniquitate, semini nequam, filijs scelera tis, dereliquerunt Dominum, blaſphemauerũt sanctũ Israel ab alienati sunt retrorsum super quo percutiam vos vltra addẽtes prævaricationem subdit statim tanquam tanti sceleris pœnam, & derelinquetur filia Sion vt vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, sicut ciuitas quę vastatur.

Isai. 5. Aliud etiam supplicium horribile idem Isaias refert, vbi cum maxima illius gentis peccata narrasset ait. Propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammę exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit & germen eorum vt puluis ascendet, linguam hoc loco igni tribuit, quia flãmas ex se iacit quasi linguas, 23
& præterea, vt significaret quod eadẽ velocitate qua lingua in ore mouetur eos deuorare debebat. Radicis nomine patres significantur, germinis autẽ nomine filij, quare patres, ait, Dei irę nõ magis resistere poterũt quã arista igni, filij autem quamuis iuuenes, & formosi tanquam puluis erunt, quem ventus magna facilitate dispergit. Hæc omnia supplicia quãuis magna fuerũt, minora tamen sunt hoc, de quo hoc loco Dñs agit dicẽs. Relinquetur domus vestra deserta, quia eos propter eorũ peccata in summũ pertinaciſsimæ infidelitatis malũ prolabi permisit. Equidem nescio dilectiſsimi, cur hæc audientes nullũ animo cõcipiamus timorẽ, nè nos Deus vt illos deleret, & paulatim pretiosiſsimũ fidei thesaurũ amitteremus, vt nostris quoq; tẽporib⁹ totreg-

na

24 amisisse videmus: vt prædixerat D. Paulus. Nouissimis temporibus (inquit) discedent à fide cauteriatam habentes cõscientiam: metaphora est à cauterijs desumpta, quibus seruos emptos inurunt, & quibusdam signis notant, vt serui esse dignoscantur. Ita quoque diabolus seruis suis cautherium & signum quoddã imponit, quãdam, scilicet, conscientiæ deprauationem, duritiem & obstinationem. Ex qua impudentia & dissolutio nascitur, qua publicè se Sathanæ seruos ostendunt, & ex hoc quod cautheriatas habeant conscientias, plurimi paulatim ad infidelitatem dilabuntur: & hoc significat, discedent à fide cautheriatam habentes conscientiam. Eia igitur dilectissimi, adest nè hîc quisquam, qui hãc in se deprauationem, & peccandi impudentiam sentiat? ô quot adesse timeo. Quid igitur expectatis, an vt Deus vos desera- 25 rat & vt in aliquẽ infidelitatis errorẽ incidatis? An vt mors aduẽniat improuisa, & æternis gehennę ignibus vos dedat comburẽdos? cogitate quod diuina misericordia, qua vos Deus expectat, in maiorem iustitiæ pœnam vestra culpa mutabitur. Qua de re sic ait Diuus Paulus, Si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam, ex quibus verbis apertè colligitur, quamuis ex se misericordia sit peccatorum pœnam differri, magnum tamen esse interdum iræ argumẽtum, & ideo ait, volens Deus ostendere iram suam sustinuit in multa patiẽtia vasa iræ. In eodem sensu declarat D. Augustinus ea verba Psalmi, Exa- 26 cerbauit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret. Itaque qui plurimorum peccatorum conscij à Deo vos diutissimè expectari videtis, & tamen non ideò vos emendatis, timete nè ista Dei misericordia in maiorem iram mutetur.

1. Timo 4.

Roma. 9.

D. Augustin. super psal. 9.

Antequam Dominus seueriſsimam hanc pronuntiaret sententiam, *Ecce relinquetur domus vestra deserta*, eorum duritiem & obstinationem declarauit his verbis, *Hierusalem*, *Hierusalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti.* O ineffabilem Dei clemẽtiam, quidnam vobis fratres de horum verborum suauitate videtur? Comparat se immensus Deus gallinæ, quæ tantum in pullis nutriendis, & fouendis laborat, quos alarum tegit præsidio, vt à milui tueatur iniurijs: & tamen homi-

nes in tanta suorum affectuum cæcitate versantur, vt ex tanta cle- 27
mentia nullam ferè vtilitatem percipiant. His verbis respondet Dominus cuidam hominum querelæ: nam cum dicat D. Pau-
Ephe. 6. lus. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum: contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. Conqueri homines potuisse videntur iniquum esse hostes à Deo dari adeò fortes & potentes, tam prudentes, & sapientes hominibus, qui tam infirmi & ignari sunt. Iniquum tamen non est ob magnum quod Deus nobis suppeditat auxilium, si eo vti volumus.

1. Reg. 17. Cum Dauid in campũ cum Gigante pugnaturus descẽdit, impar videbatur pugna: & ita dixit Saul. Non vales resistere Philisthæo isti, neque pugnare aduersus eum: quia puer es, hic autem 28
vir bellator est ab adolescentia sua. Quid nam puer Dauid videretur coram vasto illo Gigante, molis cuiusdam, & turris instar? Humano iudicio impar videbatur pugna, at reuera non erat, nam ipsemet Dauid Giganti dixit, Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum: & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: vt sciat omnis terra, quia est Dominus Deus in Israel, & quia non in gladio, neque in hasta saluat Do-
4. Reg. 6. minus. Et ita qui ex se erat infirmior diuino munitus auxilio victoriam consequutus est. Misit Rex Syriæ exercitum suum, vt Eliseum ad se captum adduceret, & cum eum vndique iam septum tenerent, seruus eius Giezi timere, & plorare cœpit dicens, heu, heu, heu, Domine mi quid faciemus? At ille res- 29
pondit, Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Et orans Propheta ad Deum, vt aperiret oculos pueri vt videret: aperuit Dominus oculos eius & vidit: quia eccè mõs plenus equorum & curruum igneorum in circuitu Elisei. Quis nam dixisset hominem senem infirmum, & solum regis Syriæ copias superaturum esse? Verum tot fuerunt Dei auxilia, & tanta per-
currus illos igneos significata, vt illis non solum regis Syrię, sed vniuersi orbis exercitus vincere potuisset. Ad hãc rem facit etiã illud Apocalypsis, vbi vidisse se Diuus Ioannes ait Angelũ descendentem de cælo habentẽ clauem abyssi, & catenam magnam
Apoc. 20. in manu sua, & apprehendit draconem serpentem antiquum, qui

est

30 est diabolus & Sathanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum. Quibus verbis significatur potestas quam Christus redemptor noster habet, & habebit in æternum in potestates infernales. Nam per mille annos, quod est tempus finitum, infinitum significatur. O beatos illos qui ad has alas confugiunt, & hoc se præsidio muniunt, quia quamuis ex se infirmi sint, dæmones autem potentissimi, hoc tamen freti auxilio victores existent. Contemplamini, obsecro, dilectissimi, diuinum hunc redemptorem tanquam gallinam alis in cruce expansis: vos verò tanquam pullos à rapacissimis auibus inferni septos esse considerate, quæ vt vos vnguibus deprædentur, huc illuc circumuolant. Properate, properate, & ad hoc diuinum præsidium, quam primum accurrite. O Christe supreme
31 mundi reparator, animarum amor suauissime, qui gallinæ te tanta cum clementia, & humilitate comparasti. Aperi, quęsumus, cælestes alas, & tua nos defende tutela: ita vt dæmones communes hostes damnum nobis inferre non possint. Huius auxilij certitudinem significauit Diuus Stephanus, cùm vidisse se dixit, cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Quòd si petitis cur glorioſissimo huic martyri potius quàm cæteris admirabilis hæc visio ostensa est? Respondeo, quòd vt ait Diuus Paulus, oportet accedentem ad Deum credere, quia est, & inquirentibus eum remunerator est: quod non solum necessarium est credere Deum esse bonum: verùm etiam seruorum suorum optimum remuneratorem. Et quia in hac Ecclesia Diuus Stephanus martyrum omnium primus
32 fuit, cæterorum quasi signifer, vt alios, qui eum sequerentur, vehementius incitaret. Ostendit ei Deus in hac vita præmium, quod in alia daturus est ijs, qui vitam, & sanguinem eius amore effundunt. Gaudeamus igitur omnes quandoquidem præstantissimum aduocatum è terra in cælum hodie misimus, qui quanam ratione amicorum in gloria poterit obliuiſci qui inter lapides non est oblitus inimicorum? O admirabilem martyris charitatem, lapidum oblitus, qui innocentissimum caput vulnerabant: & animarum memor eorum, qui eos iaciebant, plus spiritualia proximorum vulnera, quàm corporis sui ictus sentiebat.

Act. 7.

Hebræ. 11.

Quarè pro seipso stans rogauit dicēs, Domine Iesu accipe spi-

ritum meum. Pro ijs verò, qui eum lapidabant genibus flexis & 33
clamans rogauit. Positis autem genibus clamauit voce magna di
cens, Domine ne statuas illis hoc peccatum, efficacius & vehemẽ
tiùs orauit, vt illud quod difficilius videbatur impetraret. Non
frustra orauit, quia D. Pauli conuersionem impetrauit. Vtinam
idem nunc impetret ijs, qui in peccato duri, & obstinati versan-
tur. Hoc à glorioſissimo hoc martyre petendum, & sperandum
est. Nam vt à Diuo Rocho pestis auersionem, à Diua Lucia ocu
lorum conseruationem petimus: ita à Diuo Stephano, vt cordis
mollitiem à Deo impetret petere debemus, qua corda nostra è du
ro lapide in mollem carnem mutentur, quod vt ab eius interces-
sione sperare possimus; non solum admirabilis Diui Pauli con-
uersio facit, verum etiam magnũ quoddam miraculum quod D.
Auguſt. refert. Nam cùm paganus quidã morti iam proximus es- 34
set, eius filia, quę Christiana erat, & gener ei vt antequã morere-
tur Christianus fieret suadebãt: cumq; nihil preces, nihil prodes-
sent lachrymę, gener flores quosdã ex D. Stephani altari desum-
ptos ad caput moriẽtis posuit, qui manè expergefactus, clamare
cœpit, vt Episcopum ad se quàm primum adducerent, qui tunc
cum Diuo Auguſtino erat, & cum statim accurrisset baptismũ,
quod magnis precibus postulabat pagano concesit. Qui pec-
cata sua pluribus cum lachrymis confessus est, & ex eo tempo-
re donec animam exhalauit, semper ea diui Stephani verba in
ore habuit, Domine Iesu accipe spiritum meũ. Cum tamen hæc
D. Stephanum dixisse à nullo accepisset. Quòd si hoc glorioſus
hic martyr pagano sua intercesione impetrauit, & eum ęternæ
damnationis, quæ iam imminebat, periculo liberauit: quid de- 35
uotis suis fidelibus non impetrabit? Petamus igitur ab eo fratres,
vt cordis nobis mollitiem impetret, vt ea veram agamus
pœnitentiam, qua acquiritur gratia, & postea glo-
ria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ
filius, Amen.

D. Auguſt. lib. 2. de ciu. Dei.

In

In eodem festo Sancti Stephani protomartyris.

CONCIO SECVNDA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & principibus sacerdotum, ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scribas &c. Matth. 23.

EX maioribus diuinæ liberalitatis beneficijs vnũ est, mittere viros iustos diuino spiritu, & sapiẽtia plenos, vt peccatoribus medeãtur: vt affirmat D. Paulus dicẽs. Et ipse dedit quosdã quidẽ Apostolos, quosdam autẽ prophetas, alios verò Euãgelistas, alios autẽ pastores & doctores ad cõsummationẽ sanctorũ, in opus ministerij, in ędificationẽ corporis Christi. Põderate verba illa, ad cõsummationẽ sanctorũ, quę dupliciter intelligi possunt. Vel mittere huiusmodi ministros, vt in muneris sui, & ministerij functione opera sanctissima, & consummata operẽtur in ędificationẽ Ecclesiæ, vel tantã illis virtutem tribuisse Deũ, vt instrumenta sint operis adeò sublimis, vt est peccatores sanctos cõsummatos & perfectos efficere. Et profectò si huius beneficij magnitudinem intelligeremus nunquam gratias Deo agendi finem faceremus, cum dona omnia, & gratiæ quas in suos ministros diuisit, omnes ad vtilitatem nostrã sint. Et ne existimaremus hos ministros tot Spiritus Sancti donis ornatos missos tãtum à Deo esse nascentis Ecclesiæ initio, addidit S. Apostolus, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virũ perfectum, in mensurã ętatis plenitudinis Christi. Significans quòd nunquam sancti Dei ministri deficient vsq; ad vniuersalem omnium resurrectionem. Et hoc etiam significat præsens verbum quo dominus hoc loco vsus est dicens. *Ecce ego mitto ad vos.* Semper mitto & mittam vsq; ad consummationẽ sæculi. Ex quo infertur quanta veneratione digni sint Ecclesiæ sanctæ ministri, cũ eos Deus salutis nostrę causa mittat. Nam si regum nũntios & legatos tãto perè æstimamus, & veneramur, vt ipsas etiam quas affe-

runt literas capiti nostro venerationis causa imponamus, quid nam cum cælestis regis nuntijs faciendum erit? & vt videatis Dei nuntios & legatos esse, audite quid Diuus Paulus dicat, 1.Cor.5. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo, legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. O verba consolatione & suauitate plena: tibi ô vilissime terræ vermis potentissimus cæli rex legatos mittit. Vide quanti te faciat. Quis nam hoc considerans diuino se amore inflammari non sentiet? ô ipsismet lapidibus duriores, qui hoc non sentitis. Notate vt dicat Sanctus Apostolus, in Christo, posuisse patrē opus reconciliationis, nulla mundi meritorum habita ratione: qui tantum beneficium nō merebatur. In nobis autem posuit (inquit) verbum reconciliationis, non ipsam reconciliationem. Pro Christo ergò legatione fungimur, eius nomine vos ad reconciliationem & veniam inuitamus: neque solum inuitamus, sed obsecramus pro Christo. O summa Dei clementia, qui ab homine tot læsus iniurijs, non ideò tamen vindicem Angelum mittit, qui eas seueriſsimè vlciscatur, sed legatos mittit: qui eum venia & reconciliatione obsecrent. Obsecramus pro Christo, vtinam huius verbi vim perciperemus: nam reuera significat, quòd cùm euangelij minister vos ex hoc loco obsecrat & hortatur ipsemet Christus vos ad misericordiam & amicitiam hortatur, & obsecrat. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eia homines, quot vobis legatos magnus hic rex mittat, videtis, quid igitur respondetis? væ vobis si tantum beneficium contemnitis. Date, obsecro, fratres in cordibus vestris tale responsum, quale huiusmodi legatio petit: secus enim magnam legatis iniuriam fieri scitote, & regi, qui eos mittit maiorem,

Gal.4. Videte si iniuriam & ignominiam existimabat Diuus Paulus nihil sua legatione & prædicatione prodesse, qui ait, vellem modò esse apud vos, & mutarem vocem, quoniam confundor in vobis. Mutarem vocē (inquit) idest, iam non tanta mā suetudine prædicarem, sed seuerè vos reprehenderem: quia pudet nihil vobis mea prædicatione profuisse. Et è contra, cum Philip.4. prodesse se intelligebat suam hanc esse coronam dicebat: vt cum ait, fratres mei, dilectissimi, & desideratissimi, gaudium meum,

7 meum, & corona mea, sic state in Domino charissimi, modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus enim propè est. Gloriæ coronam Philippensium in virtute progressum existimabat. O quam paucas huius generis coronas hodiè nos sancti Euangelij prædicatores sperare possumus, & quam verè dicere, confundor in vobis, quandoquidem sudores & labores nostros parum omnino, spiritualiter proficere videmus. O Domine meus Iesu Christe, num hi sudores mei hæ voces iustitiam coram te aliquandò clamabunt horum hominum, qui me audiunt & toties audierunt vltricem? Quam nam Deo rationem fratres tot meorum laborum reddetis? satis iam satis duricies & pertinacia sit, qua huc vsque surdos vos meis vocibus præbuistis, dedite iam vos, & vinci aliquando sinite, nolite per-
8 mittere, vt mea omnis cura & studium, quo vos per tot annos ad bonum incitaui, maioris vobis pœnæ causa sit. Per Esaiam *Esai.29.* minatur Deus proteruis quibusdam dicens: væ Ariel, Ariel ciuitas, quam expugnauit Dauid, additus est annus ad annum, solennitates euolutæ sunt, & circumuallabo Ariel, & erit tristis & mœrens. Et cum labores plurimos corporales retulisset, quibus ciuitatem illam volebat affligere eò quòd plurimi anni & solennitates plurimæ transactæ essent, quibus eos, vt se conuerterent, monuerat, & nihil profuisset: addit statim aliud supplicium, quod (inquit,) erit sicut somnium visionis nocturnæ, si cum superioribus comparetur. Hoc autem supplicium paulò post declarat his verbis, Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros. Et statim metaphoram declarat dicens. Prophetas & principes vestros, qui
9 vident visiones operiet, nè scilicet, quæ vobis conueniunt & vtilia sunt, præuidere possint: & ita in vestræ obstinationis & præuaricationis pœnam cæci & sine duce remanebitis. Hæc omnia cum ciuitate Hierusalem propheta loquebatur: quam Ariel vocat, quod Leonem significat, vel quia fortissima erat, vel quia dura & Dei præceptis rebellis. Sed quam verè eadem verba de plurimis Christianorum ciuitatibus, & de plurimis hominibus priuatim dici possunt, væ tibi respublica, væ tibi anima, ciuitas, quam tanto labore verus Dauid Iesus Christus, & tanta sanguinis effusione expugnauit, Additus est annus ad annum, solennitates & quadragesimæ euolutę sunt: & tu sem-

per

per in peccatis obdurescis, væ tibi quia non solum te Deus corporalibus, sed spiritualibus etiam puniet supplicijs, quorum vnum erit, oculos tibi claudere, qui sunt sapientes & prædicatores, nè quæ tibi conueniunt dicere possint. Vel certè tã frigidè & sine vllo spiritu, & deuotionis affectu dicant, vt nihil plus prosint, quàm si non dicerent. Per hanc metaphoram oculorum, quam Deus hoc loco posuit & ex loco in quo eos natura collocauit declarat nobis Dominus quantæ vtilitatis sint sapiẽtes, & illis sublimiorem & priorem in Christiana republica locum deberi in qua oculorum munere fungũtur. Oculi enim res nobis ostẽdunt, antequam ad eas accedamus, vt scilicet, eas vel sequamur, vel fugiamus. Et hac de causa non in pedibus sed in eminenti loco eos natura posuit vt decebat, vt scilicet, vtilia prospicerẽt & noxia euitarent. Ita & sapiẽtibus qui reipublicę oculi sunt, locus debetur sublimior vt inde quid reipublicę corpori vtile sit, & quid noxiũ prospicere possint. Per eundem prophetam Esaiam declarauit Deus ex grauissimis supplicijs quibus populũ suum punire solet, vnum esse, non solum oculos illi claudere, sed etiam prorsus auferre: & ita Esaias ait: ecce dominator Dominus exercituum auferet ab Hierusalem & ab Iuda iudicem, & prophetam, & senem, & honorabilem vultu, & consiliarium, & dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis, & corruet populus. O seueriſsimum supplicium, quod vtinam fratres â nobis Deus auertat, nam si his temporibus cum tanta hominum copia sit qui sapientia, virtute, vsu, & prudentia præstant, & nos ad virtutem doctrinâ incitant & exemplo, nihilominus tamen nulla fere vitę & morum correctio est, si hæc deficerẽt auxilia, quid obsecro nisi reipublicæ euersio expectari posset? Ponderate potissimũ verba illa, auferet senem, principẽ, & dabit pueros principes eorum. Ex quo manifeste apparet Dei esse supplicium prædicatores, prelatos, & principes senes deficere, & hæc munera adolescentibus sine vsu & experientia & quod peius est, sine virtute demandari. Cicero plures respublicas adolescentium temeritate euersas esse affirmat, & senum prudentia restauratas: & hanc ob causam supremum Romanorũ cõsilium senatum appellatum fuisse ait, eò quòd ex senibus constaret, quos rerum vsus & experientia prudentes efficit. Ideò enim Aristoteles adolescentes ait esse imprudentes, quia rerum ex-

10

11

12

Esai. 3.

Cicero. de se nect.

Aristot. 6. Ethi. 8. c.

experientia carent. Et Iulius Frontinus, duces ait, senes esse de
31 bere, vt prudenter gubernent, milites vero iuuenes, vt fortiter pugnent. Stobeus quoque, Solonis fuisse legem apud Athenienses refert, vt nullus adolescēs ad aliquod consilij genus quā uis sapientissimus esset, admitteretur. Sed quid gentilium exempla refero? Nonnè Diuum Ioannem Baptistam, & quod plus est Christum Redemptorem nostrum, nunquam nisi triginta annos natos prædicare voluisse legimus? cur igitur nos ante hos annos prædicandi aut confitendi munus exercere audebimus? ab eo certè abstinendum esse monet D. Anselmus D. Cyprianus & D. Thomas. Ex his etiam verbis, *Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes*, colligitur sacrorum ministeriorum munera non sponte nostra suscipi debere: sed prælatorum expectā
14 dum esse imperium, & tunc cùm aut illi imperabunt vel certè electi abijs fuerimus, qui eligēdi potestatem habent, charitas est ea Dei amore recipere, & propriam interdum quietem vniuersali animarum saluti postponere, res est magni meriti. In libro Iudicum legitur, quòd quia oliua olei sui pinguedinem, ficus fructus sui dulcedinem, vitis vinum suum deserere noluerūt, vt arborum regnum acciperent, eò res deuenit vt rhānus, id est, (*çarça*,) fuerit arborum regina constituta. Quo significatur: quod quia non nulli ne quietem suam & spiritualia exercitia deserant, publica munera recusant; ideò sæpè homines indigni eliguntur, qui nocent potius quam prosunt.

Iuli. Front lib. 4. cap. 1. Stobe. serm. 112.

D. Ansel. in D. Luc. 3. c. D. Cypria. de Ieiu. & tē. Christ. D. Tho. 3. pa. q. 39. art. 3. Iudic. 9.

Hucusq; de magno Dei beneficio diximus, quo homines afficit, cùm ad eos ministros mittit & sapiētia & sanctitate prestā
15 tes. Reliquum nūc est, vt de hominū ingratitudine dicamus, qui non solum ex ijs nullam capiūt vtilitatem, sed eos etiā ad extremum vsque spiritum persequuntur, vt significat hoc loco Dominus dicens: *Et ex illis occidetis*. Ex tanta crudelitate, quam illi in Dei seruos exercuerunt horum sanctitas & virtus inferri potest, quam tantæ crudelitatis obiectum Deus esse permisit. Cum homini infirmo & imbecilli vena inciditur, monet medicus vt parum sanguinis detrahatur, periculum enim est nè vires omnino deficiāt. Labores & persequutiones nihil aliud sunt, quàm sanguinis detractio: & ideò eas Deus ex subiecti qualitate metitur. Quare cùm Sanctus Iob patientię & fortitudinis viribus polleret, ideò ille ipse qui sanguinē illi Dei permissione

de

detrahere debebat, qui fuit Sathanas, dixit, extende paululum manum tuam & tange cũcta, quæ possidet. Et profectò omnia illa infortunia, quæ alios debilitassent, Iob nullo erant detrimẽto. Diuum quoque Ioannem Baptistam, qui vir erat perfectissimus, mundi monarchia & Messiæ honore oblato Deus tentari permisit. Abrahæ fidem arduo illo facto, vt est proprij filij sacrificij tẽtauit. Sanctissimã virginem Mariam magno doloris ictu vulnerauit, cùm morti suæ adesse, & tot in seipso tormenta proprijs oculis spectare voluit. Et hoc illud est, quod D. Paulus ait 2. Corint 10. Fidelis autẽ Deus est, qui non patietur vos tẽtari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouẽtum vt possitis sustinere. Ex quo etiam infertur quam imbecilles in virtute simus, qui si tantillũ sanguinis nobis exigua aliqua persequutione aut tentatione detrahitur, statim deficimus. O miseros Adæ filios. Quid nam esset si accensos ignes, præparatas cruces imminentes capiti gladios videremus? Quod si quis vestrũ petet quonam modo hæc D. Pauli verba intelligẽda sint, nõ patietur vos tentari supra id quod potestis? respondeo verbis illis Exodi vbi dicitur, ardebat rubus, & non comburebatur. Quomodo hoc esse poterat si ille verus erat ignis & rubus combustibilis? fieri hoc modo potuit, vel Deus rubi vires auxit, aut ignis vires depressit, vt rubi resistentia minores essent. Idem etiã in tentationibus fit, vel auget Deus iustorum vires vt eas perferre possint vel tẽtationum vires diminuit & iustorum viribus æquat. Quo igitur hominũ malitia deuenire poterat? quid præstare iniquius quàm Dei seruos & ipsummet Dominum occidere, & ipsismet medicis, vitam quam ab ijs debebant accipere auferre, & theriacam in venenum conuertere? Hoc vnum est ex maioribus malis quæ sibi ipsis mali inferre possunt, scilicet, iustos persequi, & muros, qui eos tuebantur, euertere.

16 17 18

Exod. 3.

Cũ autẽ ait, *Vt veniat super vos, omnis sanguis iustus*, Significat meritas aliquando pœnas daturos, qui quidem loquẽdi modus Hebræis est familiaris, quo etiã vsi sunt illi, qui dixerũt. Pilato sanguis eius super nos & super filios nostros. Et dixit Dauid Amalechitæ, qui mortẽ Saul illi nũtiauerat, sanguis tuus sit super caput tuũ, id est, pœna tibi ob sanguinis effusionẽ debita veniat supra te. Ait igitur, *Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrã*. Eo quod maiorũ suorũ peccatis tã seuerè à diui-

Matth. 27. 2. Reg. 1.

na iu-

19 na iustitia punitis nullum timorem animo conceperant, sed eadem, imo maiori licentia & libertate peccabant. Ex quo supremi iudicis iustitiam colligere possumus qui non solum beneficiorum ingratitudinem, verum etiam duritiem cordis & obstinationem punit, cùm nihil aliorum mouemur supplicijs. Et ita cum Daniel regi Balthasar declarauit quid manus illa in pariete scriberet: supplicium scilicet, quod de eo diuina iustitia sumptura erat, inter cęteras querelas, quas Dei nomine eo loco affert, vna est, quia patris sui Nabuchodonosor supplicio nihil profecerat, quem Deus eius superbia tanquam belluã tandiu per syluas errare permiserat: & ideo ait, tu quoque filius eius Balthasar non humiliasti cor tuum, cùm scires hęc omnia: sed aduersum dominatorem cœli eleuatus es? idcirco missus est articulus magnus, Daniel. 5.

20 qui scripsit hoc, quod exaratum est.

Ait autem Dominus. *A sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare.* Vbi apertè declaratur quomodò Deus iustorũ causam propriam efficiat. Nunquam Abel de fratre suo Cain questus est, & ita Dominus non dixit ad Cain, frater tuus clamat ad me, sed vox sanguinis fratris tui clamat ad me: vt dixit etiam Habacuc, lapis de pariete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est, respondebit. Vbi non dixit eos quibus lapides & ligna, per vim erant ablata clamare, sed ipsimet lapides & ligna. Quòd si has voces audit Deus quãto magis eorum voces audiet, qui iniuria afficiuntur? De Zacharia apertè legitur cùm moreretur hæc dixisse, videat Dominus & requirat. Et vt intelligatis crudelitatem, qua hic Zacharias occisus est, sciendum est, quòd in li- Gene. 4. Habac. 2. 2. Para. 24. 4. Reg. 11.

21 bro quarto regum legitur, Athaliam crudelissimam & impijssimam Ochoziæ matrem mortuo filio omnes regios filios & nepotes occidi iussisse. Solus Ioab adhuc infans vnà cum nutrice liber euasit, quem Ioiada summus sacerdos, & regis mortui gener secreto in templo ali iussit: & tandem cùm opportunum tempus visum est, eum populi consensu regem creauit, & Athalia iuxta regis palatium interfecta est. Mortuo Ioiada, rex & principes omnes idololatræ esse cęperũt, quos cum Zacharias filius Ioiadę sacerdos, & ipse diuino spiritu motus reprehẽderet regis iussu à populo eo ipso in loco lapidatus est, vbi eius pater ipsum regem ab Athaliæ violentia & furore defenderat. Quare 2. Para. 24:

eo

eo in loco sancta scriptura ait, Non est recordatus Ioas rex misericordiæ, quam fecerat Ioiada pater illius secum: sed interfecit filium eius. Quod scelus diuina iustitia non modò æterno alterius vitæ supplicio sed hic quoque punire voluit. Nam vt eo in loco refertur cum euolutus esset annus, surrexerunt contra eum serui sui, & occiderunt eum in lectulo suo in vltionem sanguinis Zachariæ. Credite dilectissimi plurima à Deo flagella immitti ob huiusmodi violentias, quæ iustis fieri solent. Hoc intellexerunt filij Iacob cùm dixerunt, meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Quibus dixit Ruben, nunquid non dixi vobis, nolite peccare in puerum, & non audistis me? en sanguis eius exquiritur. Et quamuis interdum propter occulta diuinæ suæ prouidentiæ iudicia simulat tũc cum homines minus id cogitãt pœnas repetit. Peccatum illud crudelitatis, quod Amalechitæ quadringentis annis anteà commiserant iussit, Deus â Saule puniri. O magnam hominũ stultitiam, qui quod præsens non vident supplicium nunquam venturum esse existimãt. Ita infœlix illa Babylonia existimabat, quæ dicebat in corde suo, sedeo regina, & vidua non sum, & luctum nõ video. De qua statim ibi dicitur, ideò in vna die venient plagæ eius, mors, & luctus & fames, & igne comburetur, quia fortis est Deus qui iudicabit illam. Et qui eam videbunt dicent, væ, væ, ciuitas illa magna Babylõ quoniam vna hora venit iudicium tuum. Hoc si cogitares ò infœlix peccator, cum peccare vis, non te ita temerè præcipitares, vt facis. Qui in diuersorio sedet lętus & hilaris comedens & bibens, quãtumcunque libuerit, quamuis nihil de sumptibus cogitet, quicquid tamen insumitur, diuersorij Dominus, diligenter notat, neque eum discedere sinet, nisi priùs vel minimum quadrantem persoluat. Ita quamuis tempus vobis à Deo ad pœnitentiam datum in lasciuias, in ludos, & in alia sexcenta scelera insumatis, nõ ideò tamẽ Deum vestrum obliuisci existimetis; sed diligenter omnia spectat, & notat, & omnium suo tempore rationem exiget. Et ita ait Dauid. Imperfectum meum viderũt oculi tui, & in libro tuo omnes scribẽtur. Quamobrem qui iniuria aliqua affecti sunt, ignoscant quàm primum, neque vlcisci se studeant: quia si qui eos iniuria affecerunt & iniustitiæ suę pœnitentiam non fecerint, cum minus cogitabunt, Deus vlciscetur. Qui ait, mea est vltio, & ego retri-

Gene. 42. 24

1. Reg. 15. 23

Apoc. 18. 21

Psalm. 38.

Deut. 32.

buam

25 buam eis in tempore, vt labatur pes eorum, iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora, iudicabit Dominus populum suum.

Amen dico vobis, venient hæc omnia, super generationem istam. Hoc factum esse manifestissimè patet, cùm iam per mille & quingentos & octoginta annos Hebræorum gens infidelitatis & crudelitatis suæ pœnas dent, qua Dominum & eius seruos tot tormentorum generibus necauerunt. Dixit illis Deus in pœnam idololatriæ, seruient omnes gentes istę Regi Babylonis septuaginta annis. Et seruitus illa pœna idololatriæ fuisse dicitur Regis Manasses. Et verum est Deum peccata alia aliis grauius punire, non aliam ob causam, nisi quia grauiora sunt, peccatum illud idololatriæ, septuaginta annorum seruitute puniuit. Hoc autem tot an- Hiere. 25. 4. Reg. 21.

26 norum seruitute, tot flagellis, tot iniurijs, tot ignominijs punit. Sequitur igitur hoc idololatriæ peccato maius sine vlla comparatione fuisse. At nullum inueniri potest grauius idololatria, nisi Deum occidere: ex quo quamuis nullum aliud esset argumentum, satis apertè conuinci Iudæi possunt, hominem illum quem occiderunt verum fuisse Deum. Sed plurimum hoc loco notandum est, quòd non ait Dominus quia me occidetis, venient hęc omnia super generationem istam, sed *quia occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt.* Et qui ad te mittentur. In quo ineffabilis Dei bonitas apparet, qui proprias iniurias obliuiscì videtur, eas verò quæ amicis suis fiunt vlciscitur. Ita eos æstimat, & amat & damna quæ illis inferuntur propria existimat, & vt talia punit. Quamobrem dixit Moyses, armate ex vobis viros ad pugnam,

27 qui vltionem Domini expetere possint de Madianitis. Vltionem Domini vocat, vt intelligatis Deo vos iniuriam facere, cum proximos vestros læditis: & tunc maximè cum eos ad peccandum prouocatis, vt fecerant Madianitæ. Iam verò mecum vna dilectissimi considerate quanta cum commiseratione pijssimus Iesus de supplicio Hierusalem loquatur, quam his verbis pietate plenis appellat, Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas. Nume. 31.

Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? O clemẽtiam infinitam ò summum amorem ò pietatem Dei immensam, qui se gallinæ comparat. nam inter cætera omnia animalia gallina magnum amoris & pietatis affectum erga pullos suos ostendit, ita vt cum ijs se tanquam

infirmam faciat, & vocem mutet, & colorem, quasi se in illorum 28
infirmitate commutet. O Christe, vere hominum amator qui
tanquam gallina infirmitates nostras & dolores suscepisti, & cùm
Cant. 5. esses (vt dixit sponsa) candidus & rubicundus, electus ex millibus, faciem tuam pallidam reddidisti, & ita mutatus & fœdatus
Matth. 11. cruci affixus es, ex qua pullos tuos piis vocibus vocas dicens, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Eia igitur Christiani, huc tanquam pulli accurrite, &
ad sanctissimas gallinæ huius alas confugite, si eius misericordia
& fauore protegi vultis. Nolite eius voces contemnere cogitantes quid nam illis comminatus sit, qui eius protectionem recipere noluerunt. Ecce (inquit) *Relinquetur vobis domus vestra deserta.* Hæc est diuinæ protectionis contemptorum pœna, cuius
magnitudinem, Deum magno cum affectu rogate vt vobis decla- 29
ret, nè posthac timore saltem deterriti hac in re peccetis. Hac gallinæ comparatione docet diuinus magister quàm suaues, quàm
mansueti & pij prælati & Domini esse debeant erga subditos, &
inferiores, scilicet, tanquam gallina erga pullos suos non Leo esse
Eccle. 4. debes, vt monet Spiritus sanctus dicens. Noli esse sicut Leo in
domo tua, euertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi. Neque vt Taurus, qui hunc arripit, illum dimittit, & quot po-
Genes. 9. test omnes cornibus vulnerat. Noe & filijs suis dixit Deus, terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, ideest, rigore
& timore cum bestijs vtendum est, vt vobis obtemperent. Homines verò rationis participes amore regẽdi sunt. Et discipulis suis
Matth. 20. dixit Dominus, scitis, quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent inter eos non ita 30
erit inter vos. Gentiles tyrannos esse & crudeles nihil mirum est, at verò Christiani mansuetissimi agni Iesu Christi sectatores, illum in mansuetudine vt in cæteris omnibus virtutibus imitari debent. Vitæ vestræ perfectio subditorum flagellum sit, &
eos modestia vestra refræner. Hoc gloriosus Apostolus Diuus
1. Pet. 5. Petrus præclarè docet. Pascite (inquit) qui in vobis est gregem Dei, prouidentes, non coactè, sed spõtaneè secundum Deũ,
nec turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo, & cùm apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.
O verba diuina, & digna quæ in prælatorum & principum cor-

dibus

dibus imprimantur. Non coactè (inquit) sed forma facti gregis, nec vt dominantes. Quòd si faciem vt Moyses cornutam habetis, velo eam obtendite, hoc est, si naturaliter iracundus es, severus & grauis, vim aliquomodo naturæ facias, & humanior fias, hoc enim est velare faciem, nè subditos cornibus deterreas, ita vt ad te in suis necessitatibus accedere non audeant. Isaias Deum sibi dixisse refert, vade ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum. Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam, ibi morieris, & vocabo seruum meum Eliachim, & induam illum tunica tua, & potestatem tuam in manu eius, & cæt. O male prælate (ait Deus) qui magnum tibi sepulchrum, id est, magnam domum ædificasti, ita vt recte appellari possis (*Capon en caponera*) Asportabit te Deus vendendum in Babyloniam tanquam gallum gallinaceum, & alium tibi successorem dabit, qui pater sit, tu enim tyrannus es, non pater. Videtis fratres supplicium, quo hominis huius crudelitatem Deus puniuit: qui cum prælatus esset pius pater non erat. Et ideò patres mei & Domini, alieno exemplo discite nè vos Deus in hac & in alia vita puniat. Sed animaduertere vos æquum est, quod etiam patris & prælati muneri maximè conuenit, cum subditorum dissolutio & durities postulat, rigore & seueritate vti, cuius enim prælati patientia, & modestia ad subditi proterui, & inobedientis mores emendandos sufficiat? Aristoteles ait, quod actus actiuorum sunt in patiente disposito: hinc videmus plurimos prælatos benignos, & mansuetos subditorum immodestia asperos factos esse, & seueros. Quis Moysem (de quo dicitur, erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra) quis (inquam) eum tot hominum seueriſsimum fecit homicidam, nisi subditorum malitia? Quis eius successorem Iosue è patre & duce Dei exercitus terribilem fecit interfectorem nisi subditorum inobedientia? Quis mansuetudinem Dauid, qui dicebat, memento Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius, in tantum rigorem mutauit, vt mortis tempore, cum iam animam Deo esset redditurus, testamentum humano sanguine infecerit, iubens

Isai. 22.

Aristot. 2. de anima.

Num. 12.

Exod. 32.

Iosue. 7.

Ioab & Semei occidi nisi subditorum malitia? Quis tandem ag- 34
3. Reg. 2. num illum mansuetissimum Iesum Christum Dei filium in leo-
nem iratum mutauit, cùm vendentes illos & ementes è templo
Matth. 21. eiecit: nisi subditorum malitia? Quapropter qui subditi sumus, quantum in nobis est, curare debemus nè nostra immodestia prę latorum modestia abutamur: sed tanquam pulli mansueti & mites eorum exemplo & virtute nos quasi quibusdam alijs protegamus: & ita tam prælati quam subditi plurimũ in virtute profi ciemus. Et hic gratiam consequemur, qua acquintur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In Festo Sancti Ioannis Euangelistæ.

CONCIO PRIMA.

Dixit Iesus Petro, sequere me. Cõuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Jesus, &c. Ioan. 21.

EX pluribus & magnis miserijs, quę inter homines sunt, vna est quod cũ se ad aliquã dignitatẽ, aseendisse vident statim eorum qui inferiores remanẽt, obliuiscuntur, cum contrarium omnino faciendũ esset quia cùm Deus aliquẽ ad nobiliorẽ statum excitat æquũ est, vt ille cogitet, nõ sua tantũ causa hoc fieri, sed vt ijs, qui in paupertate remanẽt, opẽ ferat. Sciebat Deus famem, quę futura erat in terra Chanaan, quarè misit anteà Ioseph
Genes. 45. in AEgyptum & eum ad eam quã sæpè audiuistis dignitatem, extulit. Qua de causa? Ipsemet dixit. pro salute vestra misit me Deus ante vos in AEgyptũ. Et paulò inferius, præmisit me Deus vt reseruemini super terram, & escas ad viuendũ habere possitis. Præuidit Deus, quãtæ afflictionis Hebræis causa futura erat malitia Aman, & ideò diuina sua prouidentia fecit, vt Esther Regi Assuero placeret, & in legitimã vxorẽ ab eo reciperetur. Cur? vt scilicet, ad regiã dignitatẽ exaltata afflictis mederetur. Ita ad eam scripsit

3 scripsit Mardochæus his verbis, Nè putes quòd animam tuam tantum liberes, quia in domo regis es, si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui peribitis. Et quis nouit vtrum idcircò ad regnũ veneris, & in tali tempore parareris? Cùm plures pueri hortum aliquem ingrediuntur, qui inter eos corporis agilitate præstat in arborem ascẽdit vt poma decerpat: æquum nè esset, vt ille, qui ascendit cæterorum qui ad arboris radicem expectant obliuiscetur: & sibi tantum poma colligeret? O magna iniquitas, & inhumanitas homines in magno aliquo, & opulento statu positi cæterorum, qui in magna versantur necessitate, obliuiscantur: & ipsi soli opulentia illa & abundantia frui velint. Montium nix solis percussa radijs & eius liquefacta calore ad valles & ima loca descendit, & 4 ea irrigans fertiliora reddit: quòd si non liquescit signum est solis reflexione non calefieri, sed frigore congelatam obdurasse. O diuites & potẽtes huius sæculi credite, quòd si ad valles, idest pauperes liquefacti non descenditis, vestra illis bona communicantes, signum est non obscurum, corda vestra diuini amoris radijs calefacta non esse, sed peccatorum frigore gelasse. Hoc est argumentum efficacissimum D. Ioannis, cùm ait: In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Sed quomodo animam pro eo quis ponet, cui neque ea quæ illi superest pecunia succurrit? Et ideò paulò inferiùs addit, qui habuerit substantiam huius mundi & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in 5 eo? quomodò diues, qui clausa sic habet viscera perspicuo hoc argumento non contremiscit.

Esther. 4.

Simile.

Simile.

1. Ioan. 3

Ex hoc sancti Euangeli initio Diui Petri magnanimitas apparet, qui in suprema illa dignitate positus, & Christi vicarius factus, non ideò tamen amici sui Diui Ioannis obliuiscitur, imò Dominum interrogat dicens: *Hic autem quid?* Quasi diceret: Domine, Cùm mihi munus hoc dederis eminentissimum, tuo huic dilecto quid dabis? Non ignoro tamen alios aliter sentire, quòd nimirum cùm Dominus interrogauit Petrum, diligis me plus his? Respondit, etiam Domine, tu scis quia amo te. Cui Dominus? Pasce agnos meos. Quibus verbis ei summi Pontificatus dignitatem tradidit, in qua nullum admittere socium Diuus

Ioan. 21.

Petrus voluit, sed amorem se, qui ad eam necessarius erat habere constantissimè profitebatur: Quare tunc non dixit, hic autem quid? At verò cum dixit Dominus, sequere me scilicet, per mortem, tunc interrogauit, Domine, hic autem quid? Num tuus hic dilectus te quoque per mortem sequetur? Ex quo videtur in labore socios voluisse, non in dignitate. Sed hoc reuera de Diuo Petro mihi persuadere non possum, qui diuino amore & charitate incensus erat. Commune tamen hominum peccatum esse fateor, qui malorum socios habere solatium esse existimant, bonorum verò socios ferre non possunt. At non ita Sponsa illa sanctissima, quæ cum ad tantam dignitatem peruenisset, vt à Rege in cellaria sua introducta esset, quod erat cordis intimum: & cum dixisset, dilectus meus mihi & ego illi, mutuum significans amorem, socias mox inuitat, vt secum vnà sponso & dilecto suo perfruantur dicens. Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua. Sed cur benedicta sponsa sponsum tuum tanta cum liberalitate ostendis? an non times vt cæteræ mulieres eius pulchritudine captæ eius amorem expetant? Terrenæ & rusticæ cogitationes istæ sunt. At meus sponsus diuinus est: & cœlestis, non terrenus, qui vt vnam amet cæteras odisse debeat. Omnes cœlestis hic sponsus amat, neq; ob vnius amorem alias minus amat. Omnes summè diligit, & tamen ego non ideò minus dilecta sum: & ita omnes eum amare volo, omnes eius pulchritudinem videre. Egredimini egredimini, & videte Regem Salomonem, omnes eum amate. Quantò magis quis amat Deum, tantò magis ab omnibus eum amari vult. Hæc est iustorum consuetudo vt omnes prosperitatum participes, aduersitatum verò expertes esse velint. Imo nè cæteri labores ferant eos ipsi suscipiũt, & præferunt, & ita suis vestibus aliorum corpora contegentes ipsi nudi remanent: vt pauperum fami succurrant, suum sibi cibum detrahunt: vt peregrinus itineris labore defatigatus in molli lectulo requiescat, ipsi humi iacent. Sunt enim vt ait Diuus Paulus, Necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes, & tandem, vt idem Apostolus dixit vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus. Vel vt alij verterunt, incertis vagamur sedibus, propriam domum non habemus. Hæc omnia libentissimè per-

Cant. 3.

Roma. 12.

1. Cor. 4.

perferebant, vt proximos suos laboribus liberarent æternis.

9 Denotat præterea hæc Diui Petri interrogatio, *Domine hic autem quid?* Curiositatem quandam, qua homines aliena curare solent. Nam cùm à Christo, Redemptore nostro Diuus Petrus vocaretur conuersus, discipulum quem diligebat Iesus, respexit, & quid illi faciendum erat interrogauit. Hoc ipsum, qui à Deo vocantur præstare solent. Vixisti omnes vitæ tuæ annos in peccatorum cœno: vocauit te Deus ad pœnitentiam, & vix te triduo in virtute exercitasti, & omnes tuæ curæ & cogitationes sunt de illis agere, quos à tergo te reliquisse putas, cur ille non idem quoque faciet? Cur non hanc sibi viuendi rationem eliget? quid illi misero fiet? Stulte, & inepte quid ad te? *Tu me sequere*, ait Dominus. Quis te in hac
10 lite iudicem fecit, nonne ad me hominum cura pertinet? Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere, ait Diuus Paulus, pro eo potiùs Deum orare & obsecrare debes, & si res postulat fraterne corrigere debes: de vita autem & moribus eius sollicitus ne sis. Hoc deplorabat Dauid dicens: Et lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Quibus verbis non se cæcum esse neque oculorum lumen amisisse significat: sed oculorum suorum lumine aliena non propria spectare, & sui ipsius cognitionem amisisse. Magnum profectò malum est vt ea cognitione, quam Deus nobis, vt nos ipsos cognosceremus dedit, in aliorum peccatis cognoscendis vtamur. Hinc enim virtutem se amisisse fatetur Dauid dicens: Dereliquit me virtus
11 mea, & lumen oculorum meorum non est mecum, particula enim illa (&) denotat causam. Quasi diceret, quia lumen, &c. Sed plurimum hoc loco notandum est, quòd cum de seipso Diuus Ioannes Euangelista loquitur non ait simpliciter, vidit illum discipulum, qui vocabatur Ioannes, sed magno verborum ambitu vsus est dicens: *vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, qui & recubuit in cœna super pectus eius.* Iactantia alicui videri posset, hæc de se ipso referre, & maior humilitas fuisse ea tacere, & alteri Euangelistæ dicenda relinquere. Sed tamen nulla hic potest esse iactantiæ suspicio. Primo quia non seruitia hic refert, quæ Christo Redemptori nostro fecerat sed beneficia, quæ ab eo acceperat tanquam gratus & memor. Secundò

Roman. 14.

Psalm. 37.

quia licet seruitia referret ea iustus beneficia esse reputat. Sanctissimum verò exercitium est, diuina beneficia semper habere ob oculos, de ijs sæpè loqui & agere: ita enim diuinus amor in nobis solet excitari. Iubebat Deus, ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subijciens ligna mane per singulos dies. Ignis est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari. Quo significauit vnum ex præcipuis exercitijs, quibus Dei seruus occupari debet, vt amoris ignis in cordis sui altari perpetuus sit, esse ligna quotidie subijcere, quæ sunt accepta beneficia singulis diebus imo etiam singulis horis & momentis in memoriam reuocare, & ex abundantia cordis os loquitur, nam ex beneficiorum memoria & cordis gratitudine, oris nascitur pronunciatio. O quam diuersa vita nostra esset ab ea, quam viuimus, si hæc assiduè cogitaremus. Nam non solum amoris ignis in nobis accenderetur, verum etiam ex hac gratitudine promptitudo quædam nasceretur in Diuinæ legis executione. Hanc ob causam cum Deus Hebræo populo legem dare voluit initio legis hæc verba posuit, ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra AEgypti de domo seruitutis, & hoc posito statim præcepta subijcit dicens: Non habebis Deos alienos, &c. Prius in memoriam reuocat collata beneficia, vt intelligant quanta cum diligentia legem illam seruare debeant, quia quem accepta beneficia non mouent, quid mouebit?

Leuitic. 6.

12

13

Exod. 16.

Hanc etiam ob causam iussit vt Manna, quo eos per tot annos aluerat vna cum legis tabulis in arca seruarent: vt illius beneficij memoria intelligerent homines, quanta cum cura legis essent præcepta seruanda. Ideò enim Manna & legem ideſt, beneficium, & id quod iubebat vna esse voluit. Magnas gratitudinis laudes in sacra Scriptura inuenietis, & ex præcipuis vna ea esse videtur, clauem quandam esse Diuinæ misericordiæ, quam si consequi vultis omnium beneficiorum, quæ ab eo accepistis grati estote, id est, omnium quæcunque habetis, & conseruationis illorum. Quod optime notauit Dauid dicens: Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt qui ædificant eam, ædificare domum in sacra Scriptura est, domum dare vnà cum vxore, familia, & diuitijs, vt in Deuteronomio, sic fiet homini qui non ædificat domum fratris sui, & de obstetricibus, quæ timuerunt Deum dicitur, quod ædificauit eis Deus domos.

14

Psal. 126.

Deuter. 25

15 domos. Ita hoc loco, nisi Dominus ædificauerit domum significat: si Deus non daret nobis domum, vxorem filios, & cætera bona omnia, quæ possidemus, nihil horum haberemus: Et nisi Dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam, id est, non solum dat nobis bona, sed etiam conseruat, & nisi ea ipse conseruaret: statim perirent. Deo igitur pro omnibus gratias agite, & hac gratitudinis claue Dei cor aperietis, vt maiora etiam beneficia conferat. Hoc faciebat Dauid qui ait: Ego autem semper sperabo, & adijciam super omnem laudem tuam, id est, semper noua sperabo beneficia, quia ob vetera tibi gratiam habeo. O quantum in hac gratitudinis virtute antiqui illi patres floruerunt, qui non solum, si quid à Deo accepissent, sed si quid eis ab illo promissum esset, gratos se ostendebant. Et ita cùm dixisset 16 Dominus Abrahæ: Semini tuo dabo terram hanc. Statim subdit sacra Scriptura: Qui ædificauit ibi altare Domino, vt scilicet, gratias pro accepta promissione ageret. Nunc vero quam ingrati sumus, non tantum ob promissiones, sed ob ipsa etiam munera & beneficia. Et ita quæ prodesse nobis deberent, nostra culpa maioris sunt detrimenti causa. Capilli, quibus Absalon nihil habebat pulchrius, mortis ei causa fuerunt. Nam eò quòd ijs abusus erat, ideo diuina iustitia eos ipsos mortis suæ esse voluit instrumentum. Ita etiam accidere solet, vt id quod pulchrius & præstantius est inter naturæ bona, ingenium, scilicet, scientia, generis nobilitas, corporis pulchritudo, & vires, quæ omnia Dei beneficia sunt: eò quòd ijs sæpè abutamur, temporalis nostræ destructionis, & æternæ condemnationis instrumenta sint. Ideò 17 Diuus Paulus, cùm monuisset homines, vt pluribus se virtutibus ornare studerent, ait. Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis, id est, perfectissimum, & pax Christi, exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Hæc tria eos super omnia habere iubet.

Exod. 1.

Psalm. 7.

Genes. 12.

1. Reg. 18.

Coloss. 3.

Hanc ob causam glorioſus Euangelista in diuinis beneficijs recensendis nimius aliquo modo, si dici potest, esse videtur. Sed dicet aliquis, optima quidem arrogantiæ excusatio hæc, quam attulisti videtur esse: sed quæ inurbanitatis afferri poterit excusatio, qua vsus est cùm supra pectus Domini in cœna recubuit vt priuilegium Diuo Ioanni Baptistę concessum fuit, vt sanctissimum

mum Iesu Christi caput in baptismo tangeret: & tamen de eo di-
citur: non audebat tangere sanctum Dei verticem, sed cum clamo 18
Matth. 14. re & tremore dicebat: Sãctifica me Saluator, nã ego à te debeo ba-
ptizari, & tãdem tangere illud voluit. Nam vt priuilegio quam
vt obedictia singularis esset. Concessum etiam est sanctæ illi pec-
catrici Magdalenæ, vt diuini illius medici pedes tãgeret qui pec-
cata curabat: & suo vtens priuilegio, à tergo magna cum humili-
tate accessit, vt sanctissimos illos pedes lachrymis suis rigaret, &
capillis suis detergeret. D. Thomæ iussit Dominus sacra sua vul-
nera tangere, vt quæ in eo erant infidelitatis vulnera curarentur.
Tremens S. Apostolus obtemperauit, & statim eius diuinitatem
confessus est dicens: Dominus meus, & Deus meus. O rem admi
ratione dignam, eò quod cæteris vt singulare priuilegium, cõces-
sum est, & quo cæteri tanto cum timore & veneratione vtuntur,
sanctus hic discipulus tãta cum audacia, & nulla humano iudicio 19
veneratione vtens super pectus illud sanctissimum in cœna re-
cumbens. Sed respondeo dilectissimi diuinas vrbanitates ab hu-
manis diuersissimas esse. Immodestum & inurbanum dictum
Psalm. 30. illud videtur Dauid: Propter nomen tuum deduces me. Quis
enim regi dicere auderet, Domine deduc me obsecro, illuc enim
proficisci volo. Impudens & inciuilis, nonne satis tibi est, vt Rex
seruum suum mittat qui te ducat, sed ipsummet Regem, Ducem
tibi postulas? At quanto maior impudentia erit hoc à Deo pete-
re? Nonne Angelum aliquem qui se deduceret petere potuisset?
Et tamen nulla hæc fuit impudentia, quia vt dixi, spirituales vr-
banitates à mundanis diuersæ sunt. Humanæ vrbanitatis præ-
cepta sunt vt serui, se dominis suis seruire offerant, & si domini
ipsi seruire voluerint, vt serui hoc non permittant. At verò aliud 20
spiritualis vrbanitas iubet, non enim Deo seruire debes, nisi tan
tum in ijs rebus quas Deus imperabit: & si Deus ipse seruire vo
luerit, eius seruitium recipere magna cum synceritate debes. Scri
Matth. 8. ba quidam ad Christum Redemptorem nostrum accessisse dici-
tur, dicens: Magister, sequar te quocunque ieris, & dicit ei Iesus:
Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autem ho-
minis non habet vbi reclinet caput suum. De alio autem refert
Diuus Lucas, qui quamuis non accederet, dixit Dominus, seque-
re me ille autem dixit, Domine permitte mihi primum ire, &
sepelire patrem meum. Neque tamẽ cum Dominus ire permisit,

dicens

21 dicens: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos. Quid hoc est? eum qui sponte accedens, eum se sequuturum esse asserit, dimittit; & eum qui se excusat, inuitat? Qua in re significatur plurimos Deo seruire velle in eo statu & officio, ad quod eos ipse non vocat, neque in eo eorum seruitium recipere vult. O quot religiosam, aut clericalem vitã elegerunt, non tam Dei spiritu, quã propria voluntate impulsi, qui quidem si vxorem duxissent & filios procreassent, boni in eo statu fuissent, & tamen mali Ecclesiastici sunt.

Alij qui ad religionis statũ idonei essent, matrimoniũ malunt nulla ad illud Dei inspiratione vocati, & ita pessimi in eo statu sunt. Vnum ex præcipuis Christianæ Reipublicæ damnis, vnde plurima nascuntur hoc esse existimo; neq; me falli puto, nimirũ quia nos plurima sponte nostra eligimus, neque antea deliberamus, an ad illa nos Deus vocet. Cum Deus Pater sit omniũ pijssimus, tam fortis, quàm infirmi curam gerit, & quæ vnicuique necessaria esse videt, ea suppeditat; & ita cum de virginitate D. Paulus loqueretur, ait: Volo autem omnes vos homines esse sicut me ipsum, sed vnusquisq; propriũ donũ habet ex Deo, alius quidem sic, alius verò sic. Notate, vt optabat Apostolus, quantũ in eo erat omnes esse continentes, vt ipse erat, sed tamen fieri hoc nõ posse, ait, quia non omnes ad hunc statum vocat Deus. Nam te qui infirmus es ad matrimonij statum elegit, quia religionis labores ferre non posses, neq; tua inclinatio quæ lasciua est tibi ad eos perferendos adiumento esse posset. Et ita ait eo loco D. Paulus: Si non se continẽt nubant; melius est enim nubere, quã vri. In hoc statu pacificè viuas, fidem vxoris serues, filios optima morũ disciplina educes, familiam tuam prudenter regas, omnes Dei timorẽ & verbis, & exemplo doceas, & ita saluari poteris, quia hæc tua vocatio est. Hinc D. Paulus paulò inferius ait: Vnusquisq; in qua vocatione vocatus est in ea permaneat. Tu verò qui robustus es, & naturali inclinatione castus, ad religionẽ vocaris â Deo, noli tardare, sed sanctam hanc vocationẽ quam primũ exequere, & eo quo incepisti spiritu perseuera. Pessima profectò electio esset, si matrimonio idoneus, religiosus fieret, & è contra, nulla naturæ, nulla complexionis, & corporis habitudinis, nulla diuinarũ inspirationũ habita ratione, nulla prius adhibita diligentia sacramentorũ, scilicet, receptione conscientiã suam purificans, & à Deo efficaciter petens, vt id sibi inspiret quod plus illi gratum futurum sit.

22 1. Cor. 7.

23

Quamob-

Quamobrem cùm dicat Diuus Paulus: Vnusquisque proprium 24
donum habet ex Deo signum est, quod cum donũ Dei sit instatus electione & deliberatione non errare, necessarium est hoc à Deo vehementissimè & magna cum animi puritate petere. Fieri enim potest vt in peccatorũ tuorum pœnam eum à te statum eligi Deus permittat qui naturæ tuæ minimè conuenit. In alijs locis ad artes eos tantũ admittere solent qui naturalem ad eas habent inclinationem, & ita in artibus præstant, quia natura magnum arti adiumentum afferre solet. Verùm quia is, qui ad sutoris artem naturalem habet inclinationem, sæpè pictor efficitur, & è contra, ideò fit, vt mali artifices euadant. Sed maior etiam inclinatio necessaria est ad eum statum quem sibi quisque debet eligere: & ideò maiori etiam consideratione & deliberatione opus est. En igitur ratio cur Diuinus Magister eum qui sponte se se ob 25
tulit, dimisit; quia quamuis tunc illud non mala intentione optabat: ipse tamen scrutator cordium superbiæ in eo, vel ambitionis, vel malitiæ inclinationem, minimè ad eum statum idoneam
Luc. 9. cognouit: & ideò respondit: Vulpes foueas habent, &c. Quasi diceret, vulpium foueas non habeo, id est, malitiosorum & callidorum hominum: neque volucrum nidum, id est, superborum hominum qui ad dignitates volare & ascendere cupiunt. Alium verò qui se non offerebat, vocauit; eò quòd cordis intimum penetrans, plus quàm ipse de se sentiret, posse intelligebat, & hoc modo intelligendum est, quod initio dicebam Deo seruiendum esse in illis tantum rebus, in quibus nos illi seruire vult. At è cõtra, si nobis ille seruire velit permittere debemus, & assentiri. Nam si
Ioan. 13. aliter fiat, audite quàm seuerè Diuum Petrum lauari ab eo recu- 26
santem reprehenderit, dicens: Nisi lauero te, non habebis partem mecum. Et quoniam Dauid optimè sciebat Deum, & illi, & suis omnibus ductorem esse velle: ideò non solum hoc ab eo seruitiũ recipit, verùm etiam illud ab eo magna cum reuerentia & humilitate petit, dicens, Propter nomen tuum deduces me. Et gloriosus Euangelista Diuus Ioannes, non ignarus diuinæ huius vrbanitatis hoc à clementissimo Magistro seruitium recepit, qui sanctissimum suum pectus præbere voluit, vt in eo discipulus requiescẽs cordis sui secretarius fieret: Nam cum in vltima illa cœna de grauissimis rebus cùm eo agere vellet, ne verba & tempus insumerentur, iussit caput ibi eum reclinare, vt dũ corpus somnũ

capes

caperet, & quiescceret, anima diuina cordis secreta videret. Et ita
27 vt D. Augustinus ait: Fluenta Euangelij de ipso dominici pectoris fonte potauit, quibus vniuersum orbem irrigauit. Nos verò posthac dilectissimi, cum sciamus Deum nobis seruire velle ne recusemus eius seruitia, sed ea efficacissima oratione petamus, & profundissima humilitate recipiamus. D. August. Tractat. super Ioannē.

Res autem est pōderatione digna, quod cum sanctus hic Apostolus magnis à Deo priuilegijs ornatus esset, solius tamen amoris hoc loco mentionem facit. Dicere potuisset, cōuersus Petrus vidit illum discipulum, qui Patriarcha fuit omnium quot quot fuerunt, maximus, quem Christus Dei filius in Ecclesia sua tanquam præcipuum eius reformatorem, post cæterorum omnium Apostolorū mortem superstitem diu reliquit, quia vt D. Hieronymus asserit, sexaginta octo annos post Domini Ascensionem
28 vixit, & semper regula fuit & norma ad errores omnes, qui tunc in Dei Ecclesia excitabantur, corrigendos. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui in gratiæ lege princeps prophetarum fuit: quia vt idem D. Hieronymus ait: Apocalypsis habet tot sacramenta, quot verba, parum dixi, pro merito voluminis minor est omnis laus. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui matrem habuit omnium, quæ in mundo fuerunt præstantissimam. Nam D. Ioan. Baptistæ ortus ex matre Elisabeth in templo nuntiatus ab angelo fuit, tunc cum pater eius Zacharias Deo offerebat incensum. Huius verò dilecti discipuli ortus singularis ex beatissima Virgine tunc nunciatus fuit, cum magnus ille Sacerdos Iesus Christus in ara crucis, non incensum, sed
29 proprium sanguinem in peccatorum sacrificium æterno patri offerebat. Quare verbis illis quæ Redemptor noster dixit: Mulier ecce filius tuus, magnam sanctissima Virgo dignitatē accepit, quæ spiritualis noui huius filij mater facta est & in eius persona omnium fidelium, & singulare dilecti huius discipuli beneficium fuit: qui talis matris filius factus est & singulari ratione ipsiusmet Saluatoris Iesu Christi frater, qui quidē titulus omnes humanos titulos nobilitate & præstantia excedit. Dicere etiam potuisset, vidi illum discipulum, qui cæteros omnes Martyres superauit, eo quod amoris Martyr fuit, qui vnà cum matre sibi à Saluatore data iuxta crucem martyrio affectus fuit, moriens nō in se ipso, sed in amato fratre suo Iesu, vt plus quodammodo D. Hieron. in Epistola ad Pauli. Ioan. 19.

ipse

ipse moreretur. D. Laurentius sæuissimè combustus fuit, D. Bartholomæus pelle exutus, D. Petrus decapitatus, & cætera om- 39
nus Martyrum multitudo de morte glorioſissimè triumphans,
1. Cor. 15. cum Diuo Paulo decantabat: Absorpta est mors in victoria: vbi est mors victoria tua? Quia ex sanctissima diuini Saluatoris morte fortitudinem ipsi, & virtutem percipiebant, vt læti tormenta perferre possent. Sed tu ò glorioſissime Martyr, dum in eo quem tantopere amabas, moriebaris, nullum inuenichas solatium, non mori mors tibi erat, nam moriebaris, quòd mori non posses eo in quo viuebas moriente. Itaque ex fonte illo vnde in cæteros Martyres gaudium & solatium ad sua martyria perferenda manabat: inde dolor tuus & mœror oriebatur in tuo. Quain re notate quę so mysterium ponderatione dignum: nempè quod passionis
Matth. 26. Domini tempore, solus Diuus Petrus, & Diuus Ioannes cum eo remanserunt. Et quidem D. Petro sceleris ministri toties molesti fuerunt, interrogãtes: Tu ex illis es? nam & loquela tua manifestum te facit. Quą interrogatione turbatus, se illius esse discipulum negauit. Diuus verò Ioãnes in palatio, & in prætorio adfuit cum eum accusabant, cum flagellabant, cum spinis coronabant, cum eius faciem conspuebant, iuxta crucem stetit cum eum crucifigebãt, plorare eum, suspirare, & magistri sui mortem dolere videbant, & tamen eorum nullus interrogat, cur ploras? Nemò accusat, neque ait, suus iste erat discipulus amicus & fautor cum ita eius mortem deploret: & eo magis, quia eius curæ matrem suam commendat. Dico admirabile hoc fuisse amoris priuilegium, vt amati sui Iesu tormentis & morti adesset, & vt è 31
passionis suæ calice nullo repugnante biberet. Diuina hoc prouidentia statutum fuisse, vt nemo hanc ei glorioſissimi martyrij palmam impediret.

Harum rerum omnium sanctus Apostolus mentionem hoc loco facere potuisset: tamen omnes silentio prætermittit, & tantum Iesu Christi dilectum se fuisse profitetur, dicens: *Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus.* Quo in loco occurrit illud Salomo
Eccle. 9. nis, cum ait: Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod vniuersa æquè eueniant iusto & impio: deest quamuis verum sit iustos in hac vita reperiri & sanctos: ipsi tamen an à Deo amentur, ignorant, quia

hæc

33 hæc externa, infortunia, scilicet, & labores tam iustis, quàm iniustis eueniunt. Quomodo igitur diuinus hic Apostolus omni dubitatione remota à Iesu Redemptore nostro, amari sic constanter asseuerat? O te Dilecte Ioannes beatum: qui in hac huius vitæ exilio esse de tua salute securus meruisti, & tanti tituli dignitate nobilitari. Si in seraphicos illos cœli spiritus diuini amoris igne flagrantes cadere posset inuidia, plus hunc tibi titulum quàm cætera omnia creata inuideret, vt eorum aliquis Dei dilectus posset singulari ratione vocari: hæc vera hic titulus titulos omnes excedit: & ideò vnigenito Dei filio datus fuit, de quo Pater æternus in transfiguratione & in baptismo dixit: Hic est filius meus dilectus, & hoc eodem titulo sanctum hunc discipulum honorare voluit. Nam cæteri omnes tituli sine hoc nihil fere sunt, & hic per se solus instar est omnium, imò omnes vnus superat. O Deus maiestatis infinitæ, si hoc per tuam clementiam nosceres eos, qui humanos titulos tanti faciunt: O quantum optarem, vt hoc diligenter considerarent. (*Los Guzmanes, los Manriques, los Mendoças.*) Et cæteri huius mundi gigantes, nempè quod si Apostolatus quod tanti æstimabat Diuus Paulus, vt scribens ad Romanos dicat: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus segregatus in Euangelium Dei. Si (inquam) Apostoli, Euangeliiq, & Prophetæ munus sine diuino amore inutile est, quid obsecro generis nobilitas? quid corporis pulchritudo? quid diuitiæ & cætera omnia, quæ homines tanti faciunt, prodesse poterunt, nisi Dei adsit amor? O filij Adã, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Cur id quod tam vile 35 est tanti æstimatis, id verò quod tanti est momenti, vt est diuinus amor contemnitis? Illuminet vos Deus vt vanitates istas posthac nihili faciatis, & diuinum amorem seriò & diligenter habere studeatis, cùm ei qui tantum amauit, tantus amor debeatur. Hi vestri tituli esse debent, hoc palam & publicè profiteri debetis amantes & amatos Dei esse, qualis fuit hic gloriosus Apostolus, cui dilectus suus non solum in vita, sed etiam in morte magnum quo eum prosequebatur amorem ostendit, quam à cæterorum Apostolorum morte diuersam esse voluit. Nã cum iam plenus dierum esset, & mortis aduentare diẽ præuideret & suos discipulos & vniuersum Ephesi populũ in Ecclesiam conuocauit, quo cùm omnes conuenissent suum aperiri sepulchrum iussit, &

Matth. 17.

Roma. 1.

Psalm. 4.

in

in illud ingressus, non tanquam moriturus, sed tanquam ad lætum aliquod iter discessurus populum est suauissimè & deuotissimè alloquutus monens, vt eam quam ipsis prædicauerat fidem, præstantissimè retinerent, Prælatis diligenter obtemperarent, mutuum inter se amorem, mutuam pacem, & concordiam conseruarent: & tandem, vt humana omnia contemnerent, cœlestia & diuina quærerent. Quæ cum dixisset, & populus rei nouitatem admiraretur, quid nam sibi vellet ignarus, ecce de cœlo dilapsa lux, sepulchrum in quo Sanctus iacebat, contexit, quæ cùm paulò post videntibus omnibus euanuisset, nihil in sepulchro inuentum est, præter Manna quod è sepulchro tanquam arena è fonte manabat, & ita diutissimè perseuerauit. De sancto Apostolo quid factum sit, ignoratur. Pie creditur sanctissimum eius corpus vnà cum anima in cælestem gloriam fuisse translatum. 37

D. Augustinus. Ita Diuus Augustinus affirmat, & nonnullis probat argumentis. Ita etiam Diuus Thomas affirmat, verba illa Domini declarans, sic eum volo manere. Quod nostra interest illud est, vt hũc Dei dilectum omnes Patronum nobis & aduocatum habeamus in cœlo, eius puritatem & sanctitatem imitantes, vt posteaquam gratia hic vixerimus perfrui mereamur gloria: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

D. Thom.

In eodem festo S. Ioannis Euangelistæ.

CONCIO SECVNDA. 1

Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit illũ discipulum, quem diligebat Iesus, &c. Ioann. 2.

POSTEAQVAM Christus Redẽptor noster Diuũ Petrum ouium suarum pastorem creauit vt ei significaret moriendum illi esse earum causa, vt ipse mortuus fuerat, dixit illi, vt se per crucis iter sequeretur. Quasi diceret, non ideò te mearũ ouiũ pastorẽ feci, vt te otio & delicijs tradas lactis & lanę beneficio fruens: sed vt eas

2 eas exemplo & doctrina pascas,& tandem propter eas mea imitatione moriaris. Sed peto si omnes Apostoli per hoc mortis iter Christum Redemptorem nostrum sequuti sunt, cur tantum Diuo Petro dixit: Sequere me? Nam si hoc dixisse putas ob mortis genus, eò quod crucifigẽdus erat vt ipse: falleris; quia Diuus Andreas quoque & Diuus Simõ crucifixi sunt: ergo non solus ipse per crucis iter magistrum suum sequutus est. Respondeo igitur, hoc illi tantũ dixisse eò quôd omnium prælatus esset, significãs, quôd si is, qui cæteris præest, primus omnium cęlestem hũc ducem sequitur, facilè etiam eum cæteri sequentur. Hoc vnusquisque potissimum curare debet, vt non se ipsum, sed omnium virtutum exemplum Iesum Christũ sequatur. Quid enim querelæ illæ Isaiæ significant, cum ait? *Expandi manus meas tota* Isai. 65
3 *die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas*, hoc enim est quod homines in fernum præcipites agit, malorum affectuum iter sequi. Sunt Adæ filij adeò inclinati ad id quod appetitus postulat exequendum, vt nisi id quod optant consequantur, nulla alia re acquiescãt. Quemadmodum puer, qui si pro gladio suspirat & plorat, quæcunque illi des, contemnit; neque ideo clamare & plorare cessat: ideo ait eo loco dominus, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Væ illi, qui per hoc iter incedit, & proprium appetitum sequitur, qui tanquam coruus ei oculum eruit, à quo alebatur. Primum igitur fratres quod faciendum est, vt Saluatorem nostrũ sequamur, est appetitus nostri viã deserere, & idola ista quę hucusque sequuti sumus. vtrumque enim sequi non possumus, simile.
4 vt sanctus ille senex Mathathias dixit. Qui cũ vt Idola adorare 1. Machab. 2.
vellet, persuaderetur, magna voce dixit: Et si omnes gentes Regi Antiocho obediunt, vt discedat vnusquisque à seruitute legis ego & filij mei, & fratres mei obediemus legi patrum nostrorum, propitius sit nobis Deus, non est nobis vtile relinquere legem & iustitias Dei, vt eamus altera via. Vtinam Deus spiritum nobis & efficaciã daret, vt ita appetitui nostro, & cæteris omnibus rebus quæ nos à Iesu Christi filij Dei via reuocare volunt respondere possemus. Sed, ô cælestis Dux, ô infinitæ virtutis Deus, ecquis nam te Domine sequi poterit? Quomodo formica & vermis, & qui tanto carnis pondere opprimitur, eum sequi poterit, qui exultauit vt Gigas ad currendam viam? Sed confide,

nã qui te vt eũ sequaris, inuitat, vires etiã vt hoc præstare possis 5
suppeditabit: hic enim est ille qui dat lapso virtutẽ, ex ijs qui nõ
Isai. 40. sunt fortitudinẽ & robur multiplicat. Huc facit exaggeratio illa
Ephes. 3. D. Pauli, quã notare vos vellẽ (ait enim) Flecto genua mea ad Pa
trẽ Dñi nostri Iesu Christi, à quo omnis paternitas in cælo & in
terra nominatur, id est, ex quo & beatæ mẽtes quæ in cælo sunt
& homines: qui in terra viuũt suam ducũt originem, vt det vo-
bis secundũ diuitias gloriæ suæ, id est, gratiæ suę, quæ eius gloriã
maximè declarat, virtutẽ corroborari per spiritũ eius in interiori
homine Christũ habitare per fidẽ in cordibus vestris in charita
te radicati & fundati: qui ita cõfirmati & corroborati essent, cæ
Simile. lestẽ hũc gigãtem magna cũ suauitate sequerẽtur. Pueri accensis
facibus præire solent, vt dominis suis præluceãt, præcedere etiã
alij serui solent, vt turbã remoueant, & si quid iter impedire pos- 6
sit, tollant. O ineffabilis Dei bonitas, ac si dñi nos essemus vnige
nitus Dei filius præire voluit, cælesti sua doctrina, prælucens,
Psalm. 118. vt fatetur Dauid, dicens: Lucerna pedibus meis verbũ tuũ, & lu-
men semitis meis: viã etiam plenã & facilẽ reddit omnia nobis
impedimẽta tollens. Ita ipsemet per Isaiã promiserat, vbi de filij
Isai. 3. Dei aduẽtu loquẽs, ait, Et erit ibi semita, & via sancta vocabitur.
non trãsibit per eã pollutus: & hæc erit vobis directa via, ita vt
stulti non errent per eã, nõ erit ibi leo, & mala bestia nõ ascẽdet
per eã. Hæc via, Euãgelica lex est, per quã nõ trãsibit pollutus, id
est, sensualis & carnalis. Dicere autẽ ita vt stulti non errẽt per eã,
exaggeratio est: vt huius viæ rectitudo & facilitas significetur, &
quã facilis & suauis sit gratiæ lex ijs, qui per eã volũt, magna in-
tẽtionis sãctitate, & puritate incedere. Dici etiã potest, quod illi 7
1. Cor. 4. stulti, de quibus ait D. Paulus: Nos stulti propter Christũ, non
errant per eã. Semitam autẽ vocat, quia pauci ambulãt per eã: &
quia ita angusta est, vt triũphales currus, mulos & equos onera
tos, id est, mũdi superbos & auaros capere nõ possit. Ait etiã: Nõ
erit ibi leo, & mala bestia nõ ascendet per eam significans Redẽ-
ptorẽ nostrũ omnia impedimẽta sustulisse, quę cęli iter in veteri
lege impedire videbatur, & omnia pacis & securitatis plena reli
quisse. Quis igitur est adeò piger & timidus, qui per hãc viã adeò
securã & suauẽ ad summũ illud bonũ, vt est cælestis gloriæ præ
miũ contẽdere recusset? O infœlices illos, qui tãta opportunitate
vti nolint. Nemo se imbecillitate excuset, quia corã Deo inutilis

erit

8 erit excusatio; nihil est, cur dicat ouis, suum se pastorem sequi non posse: nam si viæ labore defatigabitur, aut claudicabit, ipse suis gestabit humeris. O clementissime pastor Iesu Christe, benedictum sit os tuũ & tua lingua, qua suauissima illa verba dixisti, scilicet, quòd inueniens pastor ouem amissam imponit in humeros suos gaudens. O beatam ouem, quę talẽ meruit habere pastorem. Sed peto Domine, nonne dixit Diuus Petrus, suo & sociorum suorũ nomine: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, cur igitur rursus nunc illi dixisti, sequere me, si iam te ille secutus est? Nimirum, quia quamuis plurimum quis me secutus sit, semper tamen supereſt, in quo me sequi possit. Et ita scriptum est: Cùm cõsummauerit homo tunc incipiet: Quia semper iustus existimare debet tunc incipere, neque sistere de-
9 bet, donec vitæ cursus conficiatur: secus enim parum incepisse proficiet. Effundit arbor magnam florum copiã: cùm autem fructus afferendi tempus est, sterilis est & infœcunda. Aliæ, cùm tener est fructus, statim aresci. Alteri cùm fructus maturus iam est decidit. Idem omnino hominibus accidit: aliqui enim nihil dant præter flores, alij dant quidem fructus, sed teneri adhuc & immaturi arescunt, alij tandem iam ætate maturi & senes deficiunt: vt Salomon, de quo dicitur: Cum iam esset senex depravatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos. Ideo dicitur: Ecce veniet citò, tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam. Quasi dicat, cùm brevis vita sit, donec ad metam peruenias noli quiescere.

Luc. 15. Matt. 19. Eccle. 18. Simile. 3. Reg. 11. Apoca. 3.

Dixit præterea Diuo Petro: *Sequere me.* Quia huc vsque eum
10 sicco pede sine vlla sanguinis effusione secutus erat, posthac verò eum se sequi vult eius causa in cruce moriẽdo. *Cõuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus sequentem.* Quid hoc est ô Iesu Christi dilecte? non te sed Diuum Petrum Dominus vocauit: quò vadis? quem sequeris? Iesum Christum, mundi Saluatorem, & D. Petrum summum mundi Pontificem sequor, quos enim meliores duces habere possum, quã Dei filiũ & eius in terris vicarium? Rectè ais. Idem & nobis dilectissimi faciẽdum est, summi Pontificis obedientiam amplectamur, sanctorum Conciliorum authoritatẽ sequamur, quæ eius cõfirmauit authoritas: & ita nulla in re errare poterimus. Ideò enim tanta hominũ multitudo errauit, quia per hãc viã incedere noluit. Sed plurimũ no-

tandum est, pro eorum verborum declaratione: Vidit illum discipulũ quẽ diligebat Iesus, amorẽ inter cætera nomina hęc quatuor in sacra Scriptura habere. Vocatur vulnus, & ita ait sponsus: Vulnerasti cor meũ, soror mea sponsa. Quasi dicat, in amorẽ me tuum attraxisti. Vocatur autem vulnus, quia quemadmodum qui sagitta aliqua vulneratus est, quiescere nõ potest, quãuis lectulus in quo iacet mollis sit: ita qui diuini amoris sagitta vulneratus est, quiescere in creaturis nõ potest, quãuis suaues sint & delectabiles. Hac sagitta vulneratus erat Dauid, cũ dixit: Quẽ admodum desiderat ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deũ fontem viuũ: quando veniam & apparebo ante faciẽ Dei? De cerno dicitur, quod cũ sagitta vulneratus est in frigido aliquo fonte mergi desiderat. Et quãuis riuuli occurrãt lucidi & clari; tamẽ donec fontẽ ipsum inueniat, nunquã quiescit. Creaturæ omnes quãuis pulchritudine præstent, nihil tamẽ aliud sunt, quã infinitæ bonitatis riuuli, quæ Deus est. Anima autẽ diuino amore vulnerata in his creaturis tanquã ceruus in riuo mergi recusat, & donec ad diuinũ fontẽ perueniat, nunquã quiescere poterit. Et ideò aiebat Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontẽ viuũ: quemadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarum. Sed quid de vobis dicã dilectissimi quos viuũ fontẽ relinquere, & riuulos consectari video; nisi signũ esse, & argumẽtũ ceruos vos vulneratos nõ esse: neque adhuc diuini amoris vulnus habere? Vocatur etiã diuinus amor liquefactio. Et ita dixit sponsa: Anima mea liquefacta est, vt dilectus loquutus est. Quod liquefit ita dissoluitur, vt nihil in eo integrũ remaneat. Nam cũ ædificiũ euertitur integræ eius partes remanent: si euellitur arbor, integra remanet; si frangitur, remanet truncus & rami; si secatur, remanet radix; si mola tũditur frumentũ, remanet furfur. At eius quod liquefit nihil integrũ remanet, & res liquefacta quocunque vis, dilapsa diffunditur, hoc est, (*se cuela.*) Hic est diuini amoris effectus, quo anima ita liquefit, vt nihil in ea integrũ, nihil durũ remaneat, & quocũq; Deus vult, diffluit tã per honorẽ, quã per ignominiã; tã per salutẽ, quã per infirmitatem; tam per diuitias, quàm per paupertatẽ, per omnia diffluit, per omnia diffunditur: iustus nulla in re diuinę voluntati repugnãs. Ita te D. Paule, diuinus amor liquefecerat, vt dixeris: In nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper & nunc

Cant. 4.

Psalm. 41.

Cant. 5.

Philip. 1.

14 nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam,
siue per mortẽ, mihi enim viuere Christus est, & mori lucrum.
Quanta hîc fratres deplorandi causa esset, si duritiem nostrã con
sideramus, quãta enim cum difficultate & repugnãtia, quò Deus
nos ducit, fluimus. Ponderate obsecro ea Diui Pauli verba, vt in
telligatis parum omninò diuino amore tactos vos esse: quando-
quidem tanta adhuc in cordibus vestris durities remanet. Voca
tur etiam amor mors, Fortis sicut mors dilectio. Nã quemadmo Cant. 8.
dum mors intimam hanc corporis & animæ vnionem dissoluit
animam rapiens, & â corpore diuidens: ita diuinus amor ani-
mam rapit, & ad cælestem contemplationem excitat, eam hu-
manis, & terrenis rebus hærentem vi quadam suauissima auel-
lens. Quare si plurimum terrena amatis intelligite nondum
15 vos hoc suauissimo mortis genere mortuos esse. Vocatur tan-
dẽ amor languor quidã, & defectio hoc est desmayo. Et ita dixit
spõsa: Dicite dilecto meo, quia amore langueo. Autor quidã lã- Cant. 2.
guorem vocari dixit amorem, eô quod intellectus nunquã per
fectè intelligere & cognoscere illud possit, quod amat voluntas:
ita vt non solum vires corporales, verum etiam spirituales lan-
gueant & deficiant. Voluntas enim plus amando, quam intelle
ctus intelligendo ascendit, quia voluntas res etiam diuinas amat
quas intellectus intelligere in hac vita non potest. Itaque vt vo
luntas perfectionem suam assequatur necesse est, vt ea amet,
quæ assequi intellectus nõ potest, & si ea, quæ intelligi possunt
amat, vt sunt corporalia, vilescit: quia cùm voluntas in eas res,
quas amat, transformetur: si amat terrena, terrena fit. Hinc ver-
16 ba illa Domini intelligetis: Non permanebit spiritus meus in
homine, quia caro est. Quomodo Domine in homine, nonne Gen. 6.
post peccatũ anima remanet spiritualis, cur ais carnem esse? Ni-
mirum, quia cùm anima in rem amatam transformetur, si amat
carnem, caro fit: & ita quamuis sit spiritus, caro vocatur. Verùm
quamuis verum sit voluntatem eo ascendere, vt ea, quæ intelle
ctus intelligere non potest, amet: non ideo tamen vocatur amor
languor & virium defectio, quia hîc non de actibus intellectus
sed de voluntatis amore agimus. Et huius ratio petitur, cur in sa-
cra Scriptura languor, & defectio vocetur. Et inter alias causas,
quæ afferuntur illa est, quia amoris præceptũ, præceptum quod
dam est, quod perfecte in hac vita seruari non potest: vt D. Au-

gustinus affirmat super ea verba Lucæ: Diliges Dñm Deũ tuũ
Luc. 10. ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnib⁹ viribus 17
tuis, & ex omni mẽte tua. Et inter alias causas, quas ibi affert vna
est, quia cũ amor Dei & amor sui inter se contraria sint (Amor
enim Dei ordinat omnia in Deum, amor vero sui, siue cupiditas:
omnia ordinat ad se hinc necessario consequitur in nobis regnũ
suũ charitatem obtinere non posse, nisi perfectè moriatur cupidi
tas. Cupiditas autem in hac vita minui quidem potest, extingui
autem non potest: quandiu ergo aliqua ratione viuit cupiditas,
nõdum in nobis perfectè regnat charitas. Quemadmodũ enim
vt lignum admotũ igni vertatur in ignẽ necesse est, omnẽ eius
humiditatem & frigiditatem expelli (quandiu enim humidita-
tis in eo aliquid residet, nondum perfectè ignis est) ita planè cũ 18
charitas & cupiditas inter se contraria sint necesse est, vt tota cu
piditas ab anima expellatur, vt in ea charitas plenè dominetur,
quod in hac vita fieri non potest. Alia etiã ratio vniuersalior, cur
amor languor & defectio vocetur, etiam in omnibus beatis qui
Deo in cælo perfruũtur, hæc est, quia Deum amare nõ possunt,
Isal. 44. vt amari dignus est. Dicitur enim. Ecce Libanus nõ sufficiet ad
comburendum, & animalia eius non sufficient in holocaustum
Quod idem dici potest de omnibus, beatis mentibus: sicut enim
neq; animalia cuncta, neq; ligna Libani, neq; cæterorum omniũ
montium dignum Deo sacrificium offerre possunt: ita neq; om
nium creaturarum mentes debitum amoris holocaustum eidem
offerre sufficient, quia immensa Dei pulchritudo & bonitas di-
gna est amari amore infinito. Ex hoc languore, & ex hac virium 19
in amore defectione, eò quod Deũ amare beati non possunt, vt
amari dignus est: magnã animo lętitiã percipiunt, cũ se ab infini
to illo amoris pelago superari videãt. Et hac lætitia illud Psalmi
dicere possunt: Defecit cor meũ Deus cordis mei. Itaq; compre
Psal. 72. hendi Deũ & amari vt dignus est, nisi à seipso non posse magna
est beatorũ gloria: secus enim neq; ille infinitus esset, neq; illi
Matt. 25 beati. Ideò dixit Dñs: Dicturũ se esse seruo illi, qui accepta talen
ta negotiatus erit. Intra in gaudiũ Dñi tui, vbi denotatur beatos
omnes à gaudio illo cælesti & diuina bonitate & amore plus su
perari, quàm exiguus piscis ab vniuerso Oceano superatur, cum
in eius profundo natat immersus.

Cùm igitur verũ sit amorẽ vulnus esse liquefactionẽ, languo

rem

20 rem, & mortẽ; quomodo hæc omnia in Deũ cadere possũt? & si in Deũ non cadũt, amor etiã creaturarũ in eum cadere non posse videtur. Cur igitur ait sanctũ Euangeliũ. Vidit illũ discipulum quẽ diligebat Iesus? Huic dubitationi verbis illis Isaiæ respondebo: Nõ enim cogitationes meæ cogitationes vestræ, neq; viæ vestræ viæ meę, dicit Dns, quia sicut exaltãtur cæli à terra, sic exaltatę sunt viæ meæ à vijs vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Vbi docet nos de eo nõ ita nos sentire debere, vt de nobis ipsis sentimus. Magnus Dionysius: Diuinus (inquit) amor non permisit ipsum esse sine genere, ideſt, coegit quodãmodo (si ita dici potest) vt oẽs creaturas crearet, & se illis cõmunicaret, & amor (idẽ ait) via est per quã Deus ad rationales creaturas descẽdit. Et D. Augustꝰ. ait, quod amore venit Deus in mũdũ, & amore 21 homo factus est. Via etiã per quã nos ad Deũ ascẽdimus, amor est. Ait igitur vt cęlum à terra differt, ita vias suas à nostris, id est, amorẽ suũ à nostro differre. Inter cætera, quibus cælũ à terra differt illud est, quod cælũ vt ait Aristꝰ. Non recipit peregrinas impressiones. Terra enim nũc frigida est, nũc calida, modo humida modo sicca; & assiduè mutatur, at cęlũ has mutationes nõ recipit; ita Dei cogitationes mutabiles, vt nostræ nõ sunt, sed æternæ & immutabiles. Amor noster, quia mutari potest rectè mors & vulnus, rectè languor & liquefactio appellari potest. At Dei amor qui infinitus est, & immutabilis, peregrinas impressiones nõ recipit. Humanus amor hominẽ à se ipso rapit, & eũ in re amata ponit; at diuinus amor nõ Deũ à se ipso ad rẽ amatã, sed è cõtra hominẽ à se ipso ad Deũ trahit & rapit. Hinc alia oritur difficultas. 22 Cũ amor Dei infinitus & immutabilis sit, quomodo discipulus iste à Deo singulariter dilectus esse dici posset: nã in rẽ immutabilẽ, & quæ vna semper est, neq; alia esse põt, vt est Deꝰ, quomodo hæc amoris singularitas & differẽtia amoris cadere põt; ita vt hũc plus illo diligat? Respõdet Magister Sẽtẽ. ex D. Augustꝰ. hãc amoris singularitatẽ nõ esse ex parte diuinæ essentiæ, in quã nulla nouitas cadere potest, cũ immutabilis sit. Et ita ait D. Aug. Absit, vt dicamus q̃p tẽporaliter Deꝰ aliquẽ diligat, quasi noua dilectione, quæ in ipso antea nõ erat, apud quẽ, neq; præterita trãsierũt, & futura iã facta sũt. Prouenit igitur hęc differẽtia ex donorũ & gratiarũ diuersitate, quas diuina eius gratia in creaturas distribuit: ita vt illũ plus amare dicatur, cui plures gratias elargitur, &

Isa. 55

Mag. Dionys. lib. de dĩ. nomini. c. 4.

D. Aug.

Aristote.

Magister sen. ten. in. 3. d. 32.

D. Augustꝰ. li. 4. de ciuitate Dei,

ex hoc infertur D. Ioãnes singulariter à Deo amatus fuisse, quia 23
singularia illi dona communicauit. In vltima illa cœna discipu-
los suos magnis gratijs & beneficijs remunerauit, ob id quod vnà
Luc.22 cum eo passi fuerant; & ita dixit: Vos autem estis qui mansistis
mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut dispo-
suit mihi Pater meus regnum: vt edatis & bibatis supra mẽsam
meã in regno meo, & sedeatis super thronos iudicãtes duodecim
tribus Israel. Verùm inter cæteros omnes D. Ioannẽ socium sibi
elegerat, vt in maioribus sanctissimæ suæ passionis, & mortis la-
boribus socius illi esset & comes. Et cum æquũ sit, vt qui dam-
ni est socius, lucri etiam socius sit: cùm laborum suorum eum so-
cium fecisset, volens omnia eum videre, vt omnia doleret, & vt
vulnera, quæ cælestis agnus corpore recipiebat, corde dilectus di
scipulus reciperet: æquũ erat, vt eum ad lucri etiã societatem ad- 24
mitteret. Et inter cætera, quæ glorioſissima eius morte lucratus
est, fuit sanctissimi sui nominis exaltatio, vt affirmat D. Paulus,
Phisip.2 dicens: Factus obediens vsque ad mortem; mortem autem cru-
cis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomẽ,
quod est super omne nomen. Ita vt verè dicere posset illud Ec-
Eccle.24 clesiastici: In omni populo, & in omni gente primatum habui.
In rebus enim naturalibus in vnoquoque genere vna inuenitur,
quæ sit metrum & mensura cæterarum omnium rerum, illius ge
neris: eò quod omnium præstantissima sit, & primatũ quodam-
modo habeat inter eas; ita vt quot sint rerum genera, tot sint pri-
matus. Inter planetas, Sol primatum habet, inter metalla, aurũ;
inter gemmas, carbũculus; inter arbores, palma; inter flores, rosa;
inter aues, aquila; inter animalia, leo; inter pisces, cete. In re- 25
bus gratiæ non ita est, sed maioris concordiæ & conformitatis
causa voluit Deus, vt solus Christus vnigenitus eius filius inter
omnes status & ordines sanctorũ primatum haberet. Et ita inter
Angelos vocatur: Magni consilij Angelus. Inter Patriarchas ma
ximus omnium est, quia est pater futuri sæculi. Prophetarum
Luc. 7 etiam primus est, & ita de eo dicebant omnes: Propheta magnus
surrexit in nobis. Apostolus fuit in mundũ à Patre missus Apo
stolorum omnium princeps & caput. Euangelista fuit cæteris
omnibus præstantior; quia non in libris, sed in fidelium cor-
dibus Euangelium scripsit. Martyrum etiam Rex fuit, quia in
eius passione omnes causæ insunt, quæ in cæteris omnibus Mar-

tyribus

26 tyribus ſparſæ inueniũtur. Alij enim paſsi ſunt propter iuſtitiã: vt Abel, alij propter Dei legem vt Machabæi, alij eo quod vitia ſeuerè reprehẽderent, vt Ieremias, Iſaias & D. Ioannes Baptiſta. Alij propter fidẽ vt D. Stephanus, & cæteri oẽs Apoſtoli: quæ omnes cauſæ in ſanctiſsima Saluatoris noſtri paſsione fuerunt, inter caſtos etiam caſtiſsimus fuit, & corpore & anima, neque ſolum caſtus fuit, ſed vt dixit D. Agnes, eius amor cæteros facit caſtos: & à D. Vrbano appellatus eſt ſeminator caſti conſilij. Geneſi. 4 2. Macha. 7

Harum igitur rerum omnium ſocium ſuum fideliſsimum D. Ioannem participem fecit. Primum, vt quemadmodum ille nomen habuit ſuper omne nomen: ita hic ſingulari hoc nomine appellaretur, ſcilicet, Ieſu Chriſti dilectus. Admirationem parit inter duodecim homines, quos Dñs ad munus Apoſtolatus elegit,
27 vnũ D. Ioannẽ ita cæteros ſuperaſſe, vt propriũ Ioannis nomen amitteret & Dñi dilectus appellaretur, titulo adeò ſublimi, vt humanũ intellectũ attonitũ ſtupore reddat. Præterea primatus etiã participem fecit, quẽ ſupra omnes ſanctorũ ſtatus habet: nam ſupra angelos primatum illi quendã dedit, quia illud eos docuit, quod aſſequi per ſe nõ poterãt, illud ſcilicet, de quo Iſaias ait his verbis: Quis eſt iſte qui venit de Edom tinctis veſtibus de Boſra. Iſa. 63
Quæ verba alijs doctorum expoſitionibus omiſsis D. Hieronymus ait eſſe minorum angelorũ, qui à maioribus in admirabili Domini Aſcenſione petũt, quis eſt iſte, &c. Et D. Dionyſius ait, hanc interrogationẽ eſſe omnium beatorũ ſpirituũ plus informari cupientiũ de incarnatione Chriſti. Edom ſumitur ibi tanquã nomen appellatiuum, & ſignificat rubicundũ. Boſra ſignifi- D. Hiero. D. Diony.
28 cat munitionẽ, aut ſeptũ; quarè interrogabãt, quis eſt iſte, qui venit rubicundus ob carnẽ precioſiſsimã, qua veſtitus erat, & vulnera illa rubicũda, quæ ſanctiſsimo ſuo corpore exceperat, & tãta ſeptus multitudine propter animas, quas ſecum è limbo ducebat, ergo interrogatis ò angeli glorioſi, quiſnã iſte ſit? D. Ioãnes vobis reſpondet: verbum caro factũ eſt. Neq; hoc mirum videri debet, quia D. etiam Chryſoſtomus affirmat Angelos plurima Chriſti, R. noſtri myſteria à D. Ioanne & eccleſia didiciſſe, quod verbis illis Diui Pauli confirmat vt innoteſcat principatibus & poteſtatibus in cæleſtibus per eccleſiam multiformis ſapientia Dei, quam fecit in Chriſto Ieſu Domino noſtro D. Grego. Niceen. ait & Theophilactus etiam refert, quòd multiformis ſciẽtia D. Chryſ. Epheſ. 3 D. Gregor. Nicen. Theophi.

Dei significat, Deum ad vnum eundemq; finem cõsequẽdũ plu- 29
rima & diuersa habere media. Sapientia est, fines assequi per naturalia media & illis cõueniẽtia: vt si morbo aliquo laboras sapiẽtia est te curare, & pristinã valetudinẽ tibi restituere, qui quidẽ finis est medici applicãdo remedia saluti conueniẽtia, sed maior sapiẽtia est, si medicus hunc morbũ curaret rebus omnino cõtrarijs: ita venit Deus in mundũ & cum cœlestẽ doctrinã docere vellet, duodecim magistros elegit. Media huic fini conueniẽtia hæc esse videbãtur, homines eligere ingenio, doctrina, & linguarũ cognitione præstantes. Sed humana hæc fuisset sapientia, quæ fines suos assequi nescit, nisi per media naturalia & cõmunia. At Dei sapiẽtia diuersa est, est enim multiformis & medijs sæpe fini assequẽdo contrarijs vtitur, & ita quia illi cæterorũ omniũ magi
stri futuri erãt, ideò rudes, ignaros, & omni humana sciẽtia desti- 30
tutos elegit, vt diuinæ sapiẽtiæ magnitudo intelligatur, & hanc multiformẽ sapientiã innotuisse ait D. Paul. angelis per ecclesiæ sanctæ prædicationẽ & doctrinã. Ait igitur D. Chrysostomus si ab ecclesia principatus & potestates, plurima redẽptionis mysteria didicerũt: vt eo loco D. Paul. affirmat, præcipuus ecclesiæ magister fuit glorioſus Euãgelista Ioãnes, igitur ille est hominũ, & angelorũ magister: ò admirabilis prærogatiua & excellentia. Ne que tñ existimetis hanc angelorũ iniuriã esse, nã in Regis domo plurima regni secreta regis filij ignorãt, quæ secretarius & legatus optime nouit. Incarnationis mysteria Archangelus Gabriel tanquã legatus sciuit, & sciuit D. Ioãnes vt secretarius, neq; mirũ est eorum mysteriorum aliqua angelos ignorasse, quamuis filij Dei sint. Primatũ etiam inter prophetas D. Ioannes habuit, nam cæ- 31
teri prophetæ vt fuit Isaias & Ezechiel Deũ viderunt sedentem super solio excelsum & eleuatum. At D. Ioannes cum eo sedit & supra sacrum pectus recubuit. Cùm Rex ob aliquam sibi illatam iniuriam iratus est, nemo quãuis familiaris sit & domesticus eũ alloqui audet, imò neq; oculos eo præsente tollere. Dixerat Christus cœli rex, magna cũ animi tristitia discipulis suis, vnus ex vobis me traditurus est, cogitate, quàm tristes, quàm perturbati essent, audientes inter eos esse eum, qui diuinum magistrum traditurus erat, oculos tollere non audebant: sed demisso capite pudore suffusi, timore pallidi deplorabant. Hoc tempore cum ecclesiæ sanctæ columnæ nutabant, amatus discipulus singulari amo

32 ris priuilegio vtebatur supra pectus amãtis recũbẽs. O te D. Ioã-
nes beatũ qui nullo vnquã tẽpore exclusus à rege fuisti, sed tũc
cũ tristis ita esset ad domesticã eius familiaritatẽ admittebaris.
Magna profecto res fuit prophetas Deũ vidisse sedẽtẽ, sed maior
cũ eo sedisse, & in eius pectore suauissimẽ tali tẽpore cõquieuisse
Primatũ quoq; habuit inter euãgelistas, & ita in admirabili
illa Ezechielis visione quatuor animaliũ, quæ alas habebant & Ezech. 1.
volabant, ait ꝓpheta Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor.
Per hæc quatuor animalia sancti oẽs doctores, quatuor Euãgeli
stas significari affirmant? & per alas eorum cõtẽplationem & spi
ritus eleuationem. Aquilam autem desuper ipsorũ quatuor vo
lare ait. Ex quo infertur supra se ipsam volasse. Hæc Aquila D.
Ioãnes est, qui adeo sublimis volauit, vt se ipsum & omnẽ huma
33 nũ intellectum superarit. Cęteri euangelistę vix se supra humũ
excitarũt, quia quicquid scripserũt, omne ferè de Christi huma-
nitate fuit: at verò D. Ioannes ad sanctissimæ Trinitatis myste-
ria euolauit. Cũ autẽ dicitur animalia illa habuisse alas, significa-
tur nõ naturales fuisse, sed factitias. Leo enim bos, & homo na
turales nõ habẽt: quia nimirũ humanitati de qua illi scripserũt
si debetur contemplatio, est nõ ex se, sed quia diuinitati vnita
est: & ita alę nõ sũt naturales sed apposititicę, hoc est postizas eò
quòd contẽplatio quę est spiritus quædã in Deũ eleuatio, pro
priè Deo debetur. Aquilę aũt alę naturales sũt, quia de diuinita
te tractauit cui⁹ ꝓpria est cõtẽplatio. Inter Martyres quoq; pri
matũ habuit, quia quater martyriũ passus est, primũ in sanctissi
34 mamagistri sui passione. Secũdo cùm veneni vas potauit. Tertiò
cũ in insulã Patmos relegatus fuit. Quarto cùm in feruẽtis olei
doliũ eiect⁹ est. Quod si oleũ quãuis feruẽs cũ cõburere nõ potuit
Dei fuit auxilium, qui cũ oleo concurrere noluit, vt in eo illud
operaretur, imo tãquã piscis in eo tanta cũ voluptate natabat, ac
si aqua esset temperatissima: quãuis vir sanctus frixũ ibi se remã
surũ esse existimauit, vt: D. Laurẽtiũ prunis impositũ, sed no-
luit Dominus cũ oleo frixũ comedere (*Sino guisado en el escaueche
de la dulce oracion y contemplacion de tantos años.*) Quod si quisquã
dicere audebit quod cũ D. Ioãnes nullã in suo Martyrio lęsionẽ
senserit, ideò Martyrij coronã amisit, necessario etiã illi dicẽdũ
erit nullũ fuisse Dei beneficiũ eũ illę sum conseruasse, sed potius
dãnũ & fraudẽ eò ꝙ eũ martyrij gloria & corona, quã tantopcrè
optabat

optabat priuari, quod falsissimũ esset. Et prætereâ probatur hoc quia Dominus illi & fratri suo æqualiter dixit, calicem quidem meum bibetis. Hunc igitur Iesu Christi dilectum omnes aduocatum & interessorem nostrum habere studeamus, vt gratiam nobis impetret, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem festo Sancti Ioannij Euangelistæ.

CONCIO TERTIA.

Dixit Iesus Petro, sequeren e. Cõuersus Petrus vidit illũ discipulum quem diligebat Iesus, &c. Lucæ. 21

VM Christus Redemptor noster discipulis suis post glorioſissimã suã resurrectionem apparuisset ecclesiam suam D. Petro commendauit dicens: pasce oues meas. Et vt illi declararet quodnã illi præmiũ in hac vita daturus esset, addidit statim: Amẽ dico tibi cũ esses iunior cingebas te, & ambulabas vbi volebas, cũ aũt senueris extẽdes manꝰ tuas & alius cinget te & ducet te quo tu nõ vis. Hoc aũt dixit significãs qua morte clarificaturus esset Deum. Quasi diceret, pastoralis huius muneris prẽmiũ erit mortem mea causa patienter ferre. Ex quo infertur patiẽtiam in perferẽdis laboribꝰ aliorũ bonorũ operũ præmiũ esse: & è cõtra im- 2
patiẽtiã aliorum peccatorũ pœnam esse. Agẽs D. Ambrosius de glorioſis martyribus D. Geruasio, & Prothasio, ait, Apparuisse illi D. Paulum in somnijs, & dixisse: isti sunt, qui monita mea secuti sunt, tespuẽtes prędia & diuitias: sequuti sunt Dñi nostri Iesu Christi pia vestigia in vrbe hac, & per decem annos in Dei seruitio perdurantes ad hæc pertingere meruerũt, vt Christi martyres fierẽt. Quasi diceret tantos in virtute progressus fecerunt & tanto tempore perseuerauerunt: vt meruerint hoc tanquam præmium quoddã cõsequi, vt Martyres Dei fierẽt, idest, locupletissimi testes, quos Deus adducit ad fidei suæ confirmationem.

Ioan. 21.

D. Amb.

Ex quo

3 Ex quo inferri potest si plurimi sancti Martyres non fuerũt, hoc ideò fortasse permisisse Deũ eo quod hac corona digni minimè fuerint. Notate autẽ quôd vt Ioãnes ait D. Petrus patiẽter mortem tolerando clarificaturus erat Deum, quia magnò sibi honori Deus esse existimat, vt homo ad eũ amoris gradũ perueniat, vt vitam ipsam eius amore profundere suauissimũ putet, & vt se plus Dñs declararet, cũ hoc dixisset, dicit ei, *sequere me*, Cũ autem D. Petrus intelligeret beneficij magnitudinẽ eũ de D. Ioanne interrogauit, quem etiam sequentẽ vidit. *Domine hic autem quid*, id est, si me, qui te negaui tanto afficis beneficio, hunc quẽ tantopere amas, qui tecum vsque ad sepulturam tanta cũ fidelitate perseuerauit, quo nã beneficio & præmio remunerabis? Qua in re significat D. Petrus, eos qui à Deo plus amantur maioribus tribulationibus affligi solere, & hæc esse maiora amoris indicia. Et
4 ita dixit Dauid potum dabis nobis *in* lachrymis in mẽsura. Mẽsura autem erit, vt amatus, & domesticus plus tribuletur. Cum Moyses fœdus inter Deum & populum ferijt: vniuersum populum sanguine aspersit, quo facto, reliquum sanguinem fudit super altare. Qua in re significatum est, quòd fœdera & amicitiæ inter Deum & homines, sanguine fieri debent, neq; solum Christi R. nostri sanguine, sed proprio etiam vniuscuiusque labores & tribulationes patienter tolerando, verùm hæc differentia est inter homines vulgares & perfectos, qui Dei altaria appellari digni sunt, quod illis aspergi tantum sanguine satis est, hi verô nõ aspergi tantum sed profundi sanguine debent, & quodãmodo mergi, id est, ad plurimos labores perferẽdos debent esse parati.

Psalm. 79.

Exod. 24.

5 Cùm autem de se ipso glorioſus Euãgelista loquitur, magna quæ à Dño acceperat beneficia tanquam gratus apponit dicẽs: *Vidit discipulum illum, quem diligebat Iesus.* Ita faciebat Dauid qui ait, venite, audite, & narrabo vobis, omnes, qui timetis Deũ, quã ta fecit animæ meę. Hæc fuit sanctorũ omniũ consuetudo, passim Dei beneficiorum mentionem facere. Cũ Iacob fratrem suũ in itinere alloquutus est, petijt ab eo Esau. Quid sibi volũt isti, & si ad te pertineãt? Respondit, Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo. Rogans vero Esau, vt de bonis suis, quod illi offerebat assumeret dixit, suscipe benedictionem, quam attuli tibi & quã donauit mihi Deus tribuẽs omnia. Videte vt omnia Deo adscribat, nõ ita prę scitus Esau, qui dixerat, habeo plurima

Psal. 65.

Gene. 33.

frater

frater mi sint tua tibi. Nõ dixit: mihi quoq; Deus multa bona tribuit sed habeo (inquit) plurima tanquã ingratus, & immemor beneficiorũ loquens. Eadẽ consuetudine vsus est sanctus Ioseph dicens. Deus fecit me Dominum vniuersæ domus Pharaonis, ac principẽ in omni terra Aegypti. Non dixit Pharao me fecit dominum, vel mea prudentia hoc assequutus sum: sed à Deo hoc accepi, illi non Pharaoni habenda est gratia. Et alibi dicitur, quod nati sunt Ioseph Duo filij, quorum vnum vocauit Manassem dicens: obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum: alterum vero vocauit Ephraim dicens: crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. O magna sancti viri gratitudo qui non solũ pro malis auersis, & bonis acceptis gratias Deo agit, sed nomina etiam filijs hæc beneficia significantia imposuit: vt ita assiduè hę reterent in animo, & eũ incitarent ad gratias pro ijs Deo agẽdas. Mira profecto gratitudinis artificia. Exploratores illi, quos Raab à mortis periculo liberauerat, & mox diceret illis, iurate mihi per dominũ, vt quomodo ego misericordiam feci vobiscũ: ita & vos faciatis cũ domo patris mei, responderunt: innoxij erimus à iura mẽto hoc, quo adiurasti nos, si ingredientibus nobis terram signũ non fuerit funiculus iste coccineus & ligaueris eũ in fenestra per quam dimisisti nos. Attendite artificium: nam eo ipso in loco signum poni voluerunt, per quem eos incolumes dimiserat, vt scilicet, accepti beneficij memores efficacius ad gratitudinẽ mouerẽtur. Cùm vero homines per se non mouẽtur, vt hæc artificia excogitẽt, Deus ipse ea docet, & vt ijs vtatur iubet, vt patet Cùm Deus Iordanis aquas filijs Israel diuisisset, vt sicco pede trãsirẽt, in ei⁹ beneficij memoriã dixit Deus Ioseph: elige duodecim viros singulos per singulas trib⁹: & præcipe eis, vt tollãt de medio Iordanis alueo: vbi steterũt pedes sacerdotũ, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorũ, vbi fixeritis hac nocte tẽtoria. Notate noluisse Deũ, vt oẽs illi viri ex vna tãtã tribu eligerentur sed è singulis tribubus, vt scilicet, ab omnibus cõmune agnosceretur beneficiũ. Iubet autẽ nõ quoscũq; lapides sed durissimos poni, vt significaret perpetuã velle beneficiorũ memoriã: sed vt in sacro textu dicitur: alios quoq; duodecim lapides posuit Ioseph in medio Iordanis alueo, vbi steterũt sacerdotes, & sunt ibi vsq; in præsentẽ diẽ. Duodecim tãtũ lapides poni Deus iusserat extra Iordanẽ: sed Ioseph alios duodecim in medio Iordanis poni

Genes. 45.

Genes. 41.

Iosue. 2.

Iosue. 4.

6

7

8

iussit

9 iussit, tanquam columnas suprà aquas eminentes, vt non solum in terra, sed etiam in aqua tanti beneficij monumẽtum extaret. Seruus enim Dei non solũ Dei iussa exequi debet, sed plus etiã præstare si potest. Quo significatur quàm libenter & promptè obtemperet. Signum quod petijt seruus ille Abraham, vt quæ nam Isaac sponsa futura erat dignoscere posset, hoc fuit, puella, cui dixero inclina hydriam tuam, vt bibam: & illa responderit bibe, quin & camelis tuis dabo potum, ipsa est, quã præparasti seruo tuo Isaac. Ita etiã argumentum est, & signum satis apertum animam in spiritus sancti sponsam electam esse, cùm plura dat, quàm ab ea petatur. Ex eo quòd iussit Iosue, colligitur etiã quantoperè vir sanctus optabat vt Hebræi Deo ob accepta beneficia grati essent: quandoquidem plusquam Deus iusserat præ
10 stitit. O quàm durum est videre his tẽporibus tantam Christianorum ingratitudinem, qui cùm multò præstantiora à Deo beneficia acceperint, vix tamen eorum recordantur. De rege Assuero legitur quòd noctem duxit insomnẽ, legens historias & annales priorum temporũ, in quibus scripta extabant omnia, quæ acceperat beneficia, & eos quos nullo præmio se remunerasse comperit, statim remunerari iussit. Quomodo fratres Ethnici regis gratitudinẽ audientes nõ cõfundimur? dicite enim obsecro, homines fidei lumine illustrati, & legis euãgelicæ doctrina eruditi quot noctis horas insomnes transegistis, vt à diuina liberalitate accepta beneficia considerantes eius amore inflãmati gratias illi, vt equũ est haberetis? Respõdete, obsecro, corda adamantina, quæ nullo artificio molliora fieri video. Diligentiores post hac, hac in re dilectissimi esse oro, & obtestor vos per Iesu Chri-
11 sti charitatẽ ob oculos semper habentes ineffabilia, quæ à Deo accepistis beneficia vt ex tot horis, quas die ac nocte in tot ineptias insumitis, vita saltem huic considerationi relinquatur.

Gene. 24.

Esther. 6.

Primum beneficium, cuius glorioſus hic euãgelista mentionẽ facit, est amor, quo eũ Dominus amauit, quia hic est cæterorum bonorum fons. Nã ipse quoq; Plato in Socratis conuiuio in oratione Aristophanica amorẽ vocauit diuinũ potẽs, singulare & vnicũ mũdi beneficiũ, quia Deus non amat, vt homines amare solẽt, his præsertim tẽporibus, qui verbis tãtũ amant: Deus autẽ opere et veritate amat. Quin inter homines etiã quãuis frigidè et lentè amẽt, si accidit, vt Rex aliquẽ ex domesticis suis amet, ille

Plato.

statim

statim fit alter quasi Rex & regni Regisq; possessor, nam Regiam sibi voluntatẽ acquirenti & Rex, & regnum, & omnia in amati vtilitatẽ vertuntur. At quantò maiora Dei dilecto, quem Deus verè amat, ex hoc amore bona proueniũt? Hinc miraculorũ illis prouenit operatio. Nam eò quòd Dei amici sunt rerum natura illis obtemperat. Hinc etiã D. Ioãnes tam singularibus à Domino ornatus est beneficijs, quia scilicet eũ inter cæteros singulari quodã amore prosequebatur. D. Paulus docet cœlestem hũc Regẽ Domus suæ munera & officia in varios homines distribuisse. Ait enim, Ipse dedit quosdã Apostolos, quosdã autẽ prophetas: alios verò euãgelistas, alios autem pastores & doctores. Suũ vnicuiq; munus dedit, quia singula singulos sufficientissimè honorare poterant. D. Petrus Apostolus fuit nõ euãgelista, D. Marcus euangelista non Apostolus. D. Laurentius martyr fuit, nõ doctor, D. Augustinus doctor fuit nõ martyr. At D. Ioãnẽ ita Dei filius amauit, vt officia, & dignitates, quas inter cæteros sanctos distribuit, omnes in eo vno collocarit, quem Apostolum euãgelistã, Prophetã, doctorẽ, cõfessorẽ fecit, & martyrẽ. Tũc scilicet cùm iuxta crucẽ stãs ab eo qui moriebatur, occidebatur, & amor erat tortor, & non mori maior erat mors. 12 13

Ephes. 4

Martyr præterea fuit, cùm in feruẽtis olei dolium eiectus est. Quòd si tunc cõbustus nõ est, hoc accidit, quia satis Deo fuit prõptissima sancti martyris volũtas opere quantũ in eo erat adimpleta. Quòd si dicitis mortuus ibi nõ est, ergo Martyr non fuit. Peto, dicere nè auderetis Deum miracula facere in sanctorum suorum detrimẽtum? Minimè profectò, magnus enim esset error igitur, si miraculum illud non in eius detrimentum, sed vtilitatẽ potiùs factũ est, & sine miraculo Martyr fuisset, sequitur cũ miraculo etiam fuisse & quod conueniens erat coronã illi nõ eripere, quã vehementissimus hic amoris actus merebatur. Quod si omnia beneficia quæ à Deo vir iste sanctissimus accepit silẽtio prętereũda essent, illud certè nullo modo sileri potest, in quo maiorẽ illi amorẽ ostẽdisse videtur. Cùm esset patriarcha Iacob morti proximus, vt singularem amorẽ, quo filium suum Ioseph prosequebatur ostẽderet, dixit, En ego morior, & erit Deus vobiscũ reducetq; vos ad terram patrum vestrorũ, do tibi partẽ vnã extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo. Ita Patriarcharum pater Iesus Christus morti proximus 14

Gene. 48.

cùm

15 cùm animã in cruce patri iam redditurus esset, vt singularem amorem, quo suum hunc discipulum prosequebatur, ostenderet: dedit ei partẽ illã, ideſt, matrẽ ſuam ſanctiſsimã, quã crucis, & Paſſionis gladio & arcu præſeruauit, nè à Diabolo tangeretur, dicẽs. Ecce mater tua. Benedictus & glorificatus ſit talis Deus, ô Domine quãto honore amicos tuos afficis: fœlices illi, qui tuo ſe ſeruitio dedicant. [*Aqui lo hizo Comendador mayor, de la masrica y preciosa encomienda, que jamas vuo en el mũdo.*] Cuius ſtatim poſſeſsionẽ accepit, quia ex illa hora accepit eã diſcipulus in ſuã. Merito dicitur bonum eſſe aſtare ſeruum iuxta Dñi moriẽtis lectulũ, cũ teſtamentũ facit: quia ſi eũ amat, aliquid ei legare ſolet quo locuples fiat. Iacebãt Dei filius in duro illo crucis lectulo, & teſtamẽtum ſuum condens, in quo ſpiritum patri legabat, diſcipuli ſui 16 qui iuxta crucẽ ſtabat memor, eius rei, quã poſt animã ſuã plus cęteris omnibus amabat, ideſt, ſanctiſsimæ virginis matris ſuæ eum fecit heredẽ. Mercator, qui per mare nauigat vrgente tẽpeſtate omnibus in mare proiectis arculã tantũ ſibi aliquã pretioſis refertã gẽmis ſeruat: ita Dei filius in ſęuiſsimæ paſsionis ſuæ tẽpeſtate omnia quæ habebat proiecerat. Iã auulſi erãt capilli, corpus vulneribus lacerũ, ſanguis effuſus, venuſtatis ſuæ flos amiſſus, ſanctiſsimi oris mutata figura, ſolũ arcula illa precioſiſsima cęleſtibus referta theſauris remãſerat, mater, ſcilicet, eius ſanctiſſima, & hanc diſcipulo illi, quem plus amabat, commendauit dicens, Ecce mater tua. O quã quietam præbendam Sũmus Põtifex Chriſtus, D. Ioanni dedit, & ô quã laborioſam D. Petro reliquit. Omnes homines res vnitas potiùs quam ſparſas habere cupiũt, vt ſiquis mille aureos habet in arca eos aliqua vna ſimul habere malet quã centũ Hiſpali, centũ Toleti, centũ Salmãticæ, & in diuerſa loca diuiſos. Ex quo patet inter cęteras differẽtias quę inter Dei & mũdi ſeruos interſunt, vnã hãc eſſe, quôd qui mundo ſeruiũt res habẽt diuiſas & ſeparatas. Hic enim honorem, ibi opes quærunt, hic voluptatẽ, ibi ſcientiã. Et ita vt ait D. Paulus, Solicitus eſt, quæ ſunt mũdi, & diuiſus eſt. At vero qui Deo ſeruit omnia in vno Deo habet coniuncta, in eo enim honorem, in eo voluptatẽ, in eo quietẽ, in eo tandẽ quicquid optat inuenit. Hac de cauſa D. Petri præbendã laborioſam dixi, quia per varias mundi partes diuiſa erat, at verô ea, quam D. Ioanni dedit, in vna tantum perſona quæ erat virgo ſanctiſsima continebatur. O ſin-

Ioan. 19.

Simile.

1. Cor. 7.

D. Ambro. lib. 5. in Exaemerõ. ca. 18.

gulare beneficium, ô sublimis dignitas, ô felix pastor, qui talem 18
ouem curę suę commissam habere meruit. Nam vt D. Ambrosius affirmat: hic Sanctus Apostolus beatissimę virgini sanctissimũ sacramentũ ministrabat, hic illi diuinũ misse mysteriũ celebrabat; hic tandẽ omnia, quæ illi necessaria erãt suppeditabat; sacerdotis munere fungebatur & filij. Nam vnà quoq; filius erat, cùm dixerit ei Dominus, ecce mater tua, & matri suę, ecce filius tuus. Quibus verbis nonnulli dixerunt, Dominum sanctissimę virginis filium naturalem D. Ioannem fecisse, & quemadmodũ sacramentalia verba panem in carnem, & vinum in sanguinem Domini possunt diuina virtute conuertere, ita ea verba D. Ioannem naturalem Dei matris filium efficere potuisse. Quę tamen opinio nullo innixa fundamento erronea est. Verum tamen est verba illa singularem filij dignitatem sanctissimæ virginis D. 19
Ioanni inter cęteros sanctos dare potuisse: quia si reges hoc solo verbo pronunciato [*Sed Duque*] priuatum aliquem equitẽ ducem efficere possunt: quid faciet Dei verbum? qui vocat ea, quæ

Roma. 4.

non sunt, tanquam ea quæ sunt? vt ait Diuus Paulus. His igitur verbis Diui Ioannis & sanctissimę virginis animas tanto amoris vinculo copulauit, acsi reuera ille filius, illa mater esset. Quonam gaudio affici Diuum Ioannem existimamus quoties filiũ se ab ea vocari audiebat? quot nam Deo gratias ageret, qui talem sibi matrem dedisset. Quam verè dicere poterat illud Sapientię

Sapi. 7.

Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa: Nam si vna tantum gloriosissimę huius reginę visitatio causa fuit, vt Diuus Ioannes Baptista matris adhuc vtero inclusus tanta gratia impletetur quid faceret in altero Ioanne tot annorum familiaritas? 20

Luc. 1.

Non hoc dico, vt de Diui Ioannis Baptistę, & Euangelistę sanctitate dissensiones excitem, qui quidem inter se eodem modo se habere videntur [*Como dos pleytistas que se juntan de tal manera*] vt quæ ex vna parte alteri supponitur ex alia superimponatur: ita etiam in nonnullis rebus gloriosus Baptista, sanctum excedit Euangelistam, in alijs vero exceditur.

Inter cęteras autẽ causas, quas sancti afferre solẽt cur Dñs huic discipulo matris suę curã cõmiserit, vna est: eò quòd castus esset, & purus. Nullibi enim melius ignis qua in igne, & qua in aqua aer in aere conseruatur; ita nullibi virginitas est, quam in virginitate securior. Et quamuis purissima hæc virgo virginitatis suę cu-

stode

21 flode non indigebat, nostri tamen exempli causa voluit eã Dñs
casto huic discipulo commendare vt doceret nos si puros nos &
castos conseruare volumus, cũ castis & puris conuersandũ esse.
Magnum in musica prodigiũ illud esse videtur, quod si duæ ci- simile.
tharæ eodẽ sint vocis sono tẽperatę, si vnius chordã tãgis, alia al
terius citharę chorda eiusdẽ toni & cosonãtiæ tremit, quiescẽti
bus alijs. Cuius quidem secreti causam nullus (credo) est, qui asse
quatur. Idẽ certè in virtutum musica & cõcentu contingere ex
perientia probat, quia castus castum, humilis humilem, deuo-
tus deuotum plurimum mouere solet, videt iustus alium oran-
tem, & magna spiritus vehementia suspirantem audit: statim
commotum simili affectu animum sentit diuini amoris suauita-
te diffluere. Videt & audit eũdem malus aliquis nihil mouetur:
22 sed potius de illius virtute detrahẽs, vides (inquit) hypocritam,
quã bene sanctitatẽ simulat? En igitur vt vnius chordę tactus in
alia eodem tono temperat (quæ quidem duo illa sunt iusto-
rum corda eiusdem virtutis temperamento à Spiritu Sancto
temperata) admirabilem hunc causet effectum. Preciosa res est
dilectissimi castitas, & in hominibus maioris omnino meriti,
quàm in angelis, & ideò angelis virginitatis non datur aureola.
vt hominibus, quam Deus per Esaiam pollicetur dicens: Et non Esai. 56.
dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridũ, id est, non dicat castus,
inutilis ego sum, quia hęc dicit Dñs, Eunuchis qui custodierint
Sabbatha mea, & tenuerint fœdus meũ, & elegerint, quæ ego vo
lui, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum nominatũ, &
nomen melius à filijs & filiabus, id est, dabo eis singularem quã
dam gloriam inter cæteros sanctos. Quod quidem de Eunuchis
23 illis intelligitur, qui se tales fecerunt propter regnum cęlorum.
Et notandum est quòd non solum ait Eunuchis, sed addidit Matth. 19
etiã, qui custodierint Sabbatha mea, &c. Quo significat solã ca-
stitatẽ nõ sufficere, nisi cũ alijs etiã virtutibus coniũgatur. Ideò Cant. 4.
dixit sponsus. Vulnerasti cor meum Soror mea sponsa in vno
oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. In oculis honestas
virginis cognoscitur: crines autem humiles sunt cogitationes, &
hoc est quòd Deus plurimũ amat, virginitas scilicet, cum humi
litate coniuncta. Plurimi enim casti sunt, qui hanc ipsam ob D. Ambro.
causam ita superbiunt: vt ferri non possint. Ideò ait Diuus
Ambrosius virginitatis bonum, quàm magnum video tantũ ei-

nè pereat furē superbiā pertimesco. Quare ait Dñs, si tenuerint 24
fœdus meū, & elegerint quę ego elegi. Itaq; cū res sit adeò precio
sa virginitas, æquū est, vt eā plurimi ęstimemus, & eā omni dili
gētia custodire curemus. Et inter cætera quæ ad hoc plurimū cō
fert est, vt dixi, castorū cōuersatio. Qua de causa talē Dūs matri
suæ custodē dedit, vt, scilicet, hoc nos doceret exēplo, illa enim,
quæ gratiæ cōfirmātiōe impeccabilis erat, nullo virginitatis ege
batcustode. Lignū viride ignē magna cū difficultate cōcipit: at si
aridę assulę hoc est (*Astillas*) apponātur, facile, vel exiguaquaq;
scintilla incendūtur: & ita paulatim ligna quāuis humida sint ac
cendunt. Huiusmodi est damnū, quod praua mali hominis, vel
mulieris cōuersatio afferre solet. Nam cū mali, assulæ quædam
sint aridæ omni virtutis humore destitutæ minima quaq; leuissi
mæ occasionis scintilla concupiscentię carnalis ignē concipiūt. 25
Mox verò bonos etiā quāuis Dei gratia & virtute virides sint,
eodem igne accēdunt. Ideo Ecclesiast. Lustraui (inquit) animo
meo, & inueni amariorem morte mulierem quę laqueus venato
rū est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius. O Deus, qui
bus nam verbis prauę mulieris periculum exaggerari poterat,
quam non solū Diaboli laqueum vocat, verum etiam (*Red barrederā*) quia manibus, oculis, corde, & omnibus suis partibus, ca
pit & irretit. Ideò subdit, qui placet Deo effugiet illam qui autē
peccator est, capietur ab illa. Attendite differentiam, quam in
ter bonos & malos Spiritus sanctus hoc loco facit. Quod boni,
periculi magnitudinem intelligentes, malam conuersationē fu
giunt, mali autem capi se sinunt, vt deteriores fiant.

Hūc ergo discipulū quē diligebat Iesus, *Cum vidisset Petrus di-* 29
cit Iesu, Dñe hic aūt quid? Tāquā ille, qui ouiū Dñi pastor futur⁹
erat, earū curam gerit. Hoc D. Paul. prelatos monet, Spiritus san
cti dona referens, eorū vnū esse ait, qui præest in solicitudine.
Qua in re significat hoc donum esse à diuina liberalitate peten
dum. Tunc autem Dei pastores vere se esse de ouium salute soli
citos ostendēt sicū ipsomet Deo de his rebus agēt, quę ad rectā
earū gubernationē, pertinēt, et in oratione quid nā illis agēdū sit
deliberabunt. Hoc D. Petrus hoc loco præstare cœpit & hāc vnā
esse causam existimo inter cęteras, cur Spiritus sanctus voluerit
vt cum referenda hic esset hęc. D. Petri interrogatio vna quoq;
referretur Diui Ioannis excellentia, vt significaret, eum quoq;

Simile.

Eccles. 7.

Roma. 12.

qui

27 qui tantoperè à Christo Redemptore nostro diligebatur nihilominus tamẽ ouem D. Petri fuisse, cuius Diuus Petrus tanquã pastor curam habebat. Quamuis de eius morte nihil curæ Diuo Petro esse Dominus voluit, sed eam sibi seruauit, quia reuera hæc cura ad eum qui prẽest, non pertinet, sed Deus tantũ statuere id debebat, quonam martyrij genere vnumquenque discipulorũ glorificaturus esset. Ideò nõ dixit Diuo Petro, quid tibi cum eo? sed hoc, quid ad te scilicet, an sit moriturus Ioannes nec nè. Ex quo infertur diabolicam esse superbiam, siqui putant eò quòd quis ad magnum perfectionis, seu contẽplationis gradum ascendit: ideò nullius voluntati subiectum esse debere: imo ad maiorem perfectionem ascendere est, vt plus in humilitate, subiectione & obedientia descendat, & hoc est ex certioribus verę perfectionis argu-

28 mentis. Diuus Paulus vas electionis, qui Euangelium Iesu Christi filij Dei reuelatione acceperat de seipso ait. Quod post diuinam reuelationem acceptam venit Hierosolymam videre Petrum, & mãsit apud eum diebus quindecim; non quia in eo quod ei Dominus reuelauerat error aliquis esse poterat, sed vt Diuum Petrum tanquam vniuersalem Ecclesiæ Pastorem debito honore & veneratione agnosceret. Amate igitur dilectissimi obedientiam, & ita vos quoque amabit ille, qui pro nobis factus est obediens vsque ad mortem. Galat. 1.

Dicit ei Iesus, sic eum volo manere donec veniam, quid ad te. Quibus verbis significauit Dominus quod posteà factũ est, scilicet, post glorioſissima omnium Apostolorum martyria ipsum remansurum diu esse [*Como registro viejo de la sancta Iglesia*] neque tortorum manibus moriturum, & ita eum à feruentis olei dolio, in

29 quod eum Domitianus immiserat, seruauit innoxium. Redeunti Dauid ex pugna periculosissima dixerunt sui, non egredieris ampliùs nobiscum in prælium, ne extinguas lucernam Israel: ita etiam Dominus voluit vt Diuus Ioannes qui Ecclesiæ lux erat nunquam posteà in tortorum & tyrannorum prælium egrederetur nè scilicet, extingueretur. Et quemadmodum mundi initio primi illi patres diutissimè viuebant, vt plurimos filios carnales generarent: ita nascentis Ecclesiæ initio æquum erat vt sanctorum Apostolorum aliquis diu viueret, vt plurimos spirituales filios generare posset. In libro Sapientiæ dicitur de Sancto Patriarcha Iacob: custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tutauit 2. Reg. 21. Sap. 10.

illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret. Ita sanctum hunc Apostolum ne eum tortores & tormenta necarent Dominus cu stodiuit. Veruntamen plurima martyrij genera non ei defuerũt, interque non minimũ illud fuit tot annos inter tot idololatras vi uere, quibus tunc vniuersus orbis refertus erat. Si Hieremias aie- Hiere. 9. bat; quis det me in solitudinem diuersorum viatorum, vt fugiam populum meum; quia omnes adulteri sunt; quid nam D. Ioannes sentiret, qui quo magis amabat Deum, eò etiam maiorem ex his rebus percipiebat dolorem. Martyrij etiã genus fuit à dilecti sui Iesu Christi præsentia per sexaginta octo annos abesse; tot enim vixisse post sanctissimã eius mortẽ ex Ecclesiasticis cõstat histo- Psalm. 119. rijs. Si Dauid dicebat: heu mihi quia incolatus meus prolongatus est quanto æquius hoc ille dicere poterat, qui suauissima Dñi conuersatione frui tanta cum voluptate solebat? O quam certũ est argumentum, Deum à nobis perfecte non amari, eo quod nullum aut certè exiguum absentiæ dolorem sentientes, contenti hoc vitæ exilio viuimus. Nam cum dicat Arist. virtutum & habi- Aristot. 2. Ethicor. 5. & 7. tuũ animæ propriũ esse prõptè & suauiter operationes suas exercere, secus autem habitus & virtutis nomen non mereri quonam modo ab eo perfectè Deum amari dicemus, qui hos eius amoris in seipso non sentit effectus? Qui cum de Deo loquitur aut cogitat nullum eum videndi desiderij excitari in animo sentit, magnum hoc esse existimare debet indiciũ perfectum in se Dei amorem non esse, quia perfectè Dei amantes exilij dilatione martyrij genus esse putant. Curate igitur dilectissimi Dei infinitam bonitatem serio & perfectè amare & statim amorem mortis desiderium consequetur: vitã autem martyrij genus quoddam & patiẽtiæ materiam Dei amore perferendam esse existimabitis glorio- sissimi huius Apostoli imitatione, qui nonagesimum nonum annum agens ex hac mortali vita ad immortalem transmigrauit. Quid de eius sanctissimo corpore factũ sit nescitur, sed cũ Deus Apostolorum & sanctorum omnium corpora in terra magna cũ veneratione seruare voluerit, credi piè potest sanctissimum huius Apostoli corpus in cœlum transferre voluisse. Quod quidẽ eius puritati debebatur, vt scilicet, neque post mortem corruptioni esset obnoxius, qui in vita nulla fuerat corruptione fœdatus. Et ita corpus & anima simul cœlesti gloria frueretur, ad quã nos perducat Iesus Mariæ Amen.

In co-

In eodem festo Sancti Ioannis Euangelistæ.

CONCIO QVARTA

Dixit Iesus Petro sequere me. Cõuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan, 21.

FAmosa inter alias quæstio fuit à veteribus Philosophis agitata an inter Deum & hominem amor esse posset. Et Arist. quidem nullum esse posse asseruit, quia ad verũ amorẽ hęc tria requirũtur. Aequalitas beneuolentia, & familiaritas, quę inter Deũ, & hominẽ esse nõ posse ait Arist. Nõ enim (inquit) esse inter hęc duo ęqualitas potest: quia Deus infinitus est homo vero finitus. Nõ beneuolẽtia: quia beneuolẽtia est amico bene optare & agere: at Deo quis benefacere poterit qui summũ est bonũ, & omnia possidet bona? Nõ familiaritas, quia homo in hac infima terrę regione viuẽs, Deũ neq; videt, neq; audit, qui in sublimi illa cœli parte versatur. His de causis visum est Aristoteli nullũ inter Deũ & hominẽ amorẽ esse posse. Neq; mirũ videri debet hoc dixisse Aristotelẽ, quia ignorauit Deum aliquando humanã assumpturum esse naturã: nam si hoc non ignorasset, nũquã inter Deum & hominem amorem esse posse negasset. Recte dixit Aristotel: tres in amore cõditiones requiri vt perfectus sit: sed male has inter Deum & hominẽ esse posse negauit. Eas enim omnes vt nos Christiana docet fides Deus seruauit. Nã quia amor vel est inter æquales, vel, æqualitatẽ facit, vt D. Hiero. ait. Ideo se Deus, vt se ęquaret hominib⁹ hominẽ fecit. Et ita summa veritas dixit, Sic Deus dilexit mũdũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret. Et D. Paul propter nimiã charitatem qua dilexit nos Deus, cũ essemus mortui peccatis cõuiuificauit nos in Christo Iesu. Hoc etiã mystice significauit Dauid dicẽs, hũc humiliat, & hũc exaltat, quia calix in manu Dñi vini meri, ideſt, quia Deus calicẽ habebat vino puro refertũ, quo pura eius & immensa charitas significatur, quę calix & vinum merum vocatur, ad charitatis, & amoris nostri differentiam

Aristote. 8. Ethic.

D. Hieron. Ioan. 3. Ephe. 2.

P. salm. 74.

rẽtiam, qui vinũ est proprię vtilitatis & aliarũ imperfectionũ aquæ immixtũ. Deũ enim amam⁹, vt nos in cęlesti gloria beatos faciat, & ne perpetuis gehẽnæ flãmis condẽnet, imo eius amorẽ cum humanarũ quoq; rerũ amoribus miscemus. At verò Deus puro nos amore amat, nulla vtilitatis mixtione: quia nulli⁹ rei indiget. Omnia præter illũ re aliqua necessario egẽt. Reges quidẽ nobilibus qui illis seruiãt, egẽt, nobiles rusticis & cultoribus qui terram excolant, terra plantis & herbis quæ eam exornẽt, plantæ aqua quæ eas fertiles reddat: aqua aere, qui eam exsiccet, aer igne qui eum purificet; ignis cęlis quibus conseruatur: cæli Angelis à quibus mouentur, Angeli Deo qui eorum gloria est, Deus autẽ nullo indiget & nihil omnino ei deest. Hoc ipsemet Deus explicauit cũ dixit: plenus sum. Quid est plenus sum, ni si perfect⁹ sum, & nulla re extra me ipsum indigeo? Et hoc ita verum est vt quantis omnes maris arenę, omnia arborũ folia, omnes cęli stellę linguę essent, quę Deũ perpetuo laudarẽt, nihil illi augeretur glorię, & si illi omnibus quæ excogitari possunt iniurijs maledicerent, nulla tamen illi fieret ignominia, quæ ipsum affligeret. Et ideò si nos amat hoc nõ est, eo quod aliquã ex nostra salute vtilitatẽ percipiat: sed tantum ob eius infinitã bonitatẽ, quia sicut Deus quicquid intelligit, propter se ipsum intelligit, ita quicquid amat propter se ipsum amat: & si alia minori bonitate ad amandum moueri posset vilior diuina volũtas & abiectior remaneret. Meritò igitur diuinus amor calix vini meri appellari potest, cuius causa ait Dauid, hunc humiliat & hunc exaltat. Humiliauit diuinitatem ad infimum nostræ humanitatis, exaltauit humanitatem nostram ad suæ diuinitatis sublime. Et ita humiliata diuinitate & exaltata humanitate facta est inter humanitatem & diuinitatem æqualitas. Æqualitatem dico personę: quia duę naturę diuina & humana ęqualiter sunt (vt ita dicam) personalizatę substantificatæ, & suppositatę à diuina Christi Redemptoris nostri persona, & ita dicimus amorem inter Deum & hominem ęqualitatem fecisse.

Esai. 50. 4 5 6

Seruauit præterea Deus, vt amicus fidelis beneuolẽtiam, quæ est benè amicis suis optare & facere, & ita dixit. D. Paul⁹ de Deo loquens: omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Et hoc duobus modis cognoscitur: primò quia Deus sufficiens dat auxilium omnibus, vt saluari possint. Nam

1. Timo. 4.

si quis

7 si quis filium suum Salmanticã mittit, vt literis operam det, & ibi quotãnis omnia necessaria suppeditat, meritò dicere possumus hũc hominem optare, vt filius suus doctus euadat eò quod omnia quæ ad hoc requirũtur auxilia libentissime præbeat. Ita etiã vere dicere possumus Deum optare omnes saluos fieri; quã doquidem omnibus quæ ad hoc necessaria sunt suppeditauit, omnes enim intellectus, & rationis naturalis luce ornauit, quã si ducem sequerentur homines condemnari nullo modo possẽt: quia Deus eos diuina sua prouidẽtia ad fidei, & legis gratię cognitionem adduceret, vel Euangelij prædicatione vel admirabili aliqua reuelatione. Quod si nunc in sua infidelitate perseuerant hoc Deus permittit in peccatorum pœnam, quæ contra rationem, & naturalem legem committunt. Secundò hoc cognosci 8 potest quia videmus Deum se tam vili pretio hominibus dare. Nã cum quis magnum alicui rei pretium cõstituit, signum est nõ magno eius rei vẽdendæ desiderio teneri. Quod si paruo pretio ad rem aliquã precioſam emendã emptores allicit, tunc quã primum eam vendere optat. Ita cũm Deus cœlestem gloriam, tam vili pretio det, signũ est optare vt eam omnes emant. Potuisset (vt ait Scotus) maius illi pretium constituere, cibum, potum, verba, vestes, & alia plurima tali lege perscribens, vt qui secus faceret statim mortalis peccati pœnæ reus esset, possetq; nos ad tot quot in lege veteri fuerunt præcepta obligare, quæ (vt ait Burgensis) tot fuere, quot dies in anno: & Guillelmus Parisiensis, & Galatinus multô plura esse affirmãt, scilicet. 613. Et tamen voluit legem nobis ita facilem dare, vt dicat D. Paulus. Qui diligit proximũ, legem impleuit. Et profectò res est adeô sublimis 9 & præstans Dei æterna fruitio, vt quamuis mille annos nobis viuendum esset, & iuberet Deus vt quisque nudis pedibus perspinas & sentes incederet, in syluis viueret, herbarum radices pascere t, aquã biberet, hyberuas niues, & æstiuos soles nudus perferret, hæc omnia lẽto & libenti animo ferenda essent, vt tanti boni præmium consequeremur. Attendite igitur infinitã Dei bonitatem, qui cũm hac iubere potuisset, idem tamen præmium legi suauissimæ qualis est Euangelica proposuit. ¶ Tertia quoque amoris conditio, quæ est familiaritas à Deo seruata est: nam ante quam homo fieret suauissimam illam sententiam hominibus reuelauit, quæ eius nomine dicitur. Deliciæ meæ esse cum

Simile.

Simile.

Scotus in. 4. dis. 15. q. 1. sub litera. D.

Burg. lib. 1. scrutinij dis. 18. c. 9.

Rom. 8.

Guilel. li. de fide, & legibus.

Galati. li. 11 de arcanis catholicę fidei. capitulo. 4.

Prouerb. 8.

filijs hominum. O bonitatem Dei ineffabilem, quisnam hoc co
gitasset, vt infinitę glorię Dominus terrę vermium conuersatio
ne tãtopere delectaretur, vt quo cum illis cõuersari posset & e
cælo in terrã descendere vellet, & homo fieri, vt eos redimeret,
& in cælum adduceret: vbi suauissima eius & æterna cõuersatio
ne fruerentur? Videtis igitur Deum exactissime amoris cõditio
nes seruare, quòd si inter homines parum amoris inuenitur, hoc
est, quia has conditiones seruare nolunt: primã enim quæ æqua
litas est non seruant, quia Deo meliores esse volunt. Vide pater
quid dicas: impossibile enim videtur, vt quis Deo melior esse
velit. Sed ne temere à me hoc dici putetis hoc manifestissima ra
tione probabo: peto enim frater quonã modo cęli gloriã assequi
velles? vellẽ (inquies) quietã viuere vitam, opibus abũdare, ser
uos habere quã plurimos, quicquid volo nullo repugnãte præsta
re, tũ vero mori, & ita cælestẽ gloriã cõsequi. O Chrẽ vitæ repa-
rator & animarũ amor suauissime, dic obsecro Dñe, quomodo in
cælũ intrasti? Audite quid respondeat dicens. O stulti & tardi
corde ad credendum, nesciebatis, quia oportebat Christum pati,
& ita intrare in gloriã suam? Ita igitur, ò Domine meliores te ho
mines esse volunt, quandoquidem cũm per passionem & mortẽ
in gloriam tuam intrare volueris, eã illi delicijs & voluptatibus
consequi putant. En igitur fratres vt apertè probatum est nolle
vos primam amoris conditionem seruare: quę est æqualitas. De
hoc conqueritur Deus per Regiũ Psaltem, dicens. Veruntamen
pretium meũ cogitauerũt repellere, cucurri in siti. Omnis homi
nũ cura est pretiũ quo Dei filius gloriam emit reijcere. Pretiũ au
tẽ eius est, fames, paupertas, ignominia, & mors, quæ omnia ho
mines magna cũ cura & solicitudine fugiũt. Hac de causa maria
nauigãt vsq; ad Indos; hac de causa orbẽ ambiunt vniuersum, vt
paupertatẽ fugiant, hoc die cogitãt, hoc nocte somniãt, pretium
meũ cogitauerũt repellere. Ego verò (ait Dominus) cucurri in si
ti, idest, tanto desiderio tenebar, & siti sanctissimũ meũ corpus
glorificãdi, vt per omnes labores mira velocitate cucurrerim: &
ad trigesimũ tertiũ ætatis annũ perueniẽs, quod est vitæ nostræ
dimidium, iam metam quæ est crux contigeram, in dimidio an-
norũ meorũ cucurri, ita pi⁹ Iesus in laboribus properauit, nos ve
ro in voluptatibus properamus, & ita æqualitatẽ non seruamus
Beneuolentiam quoq; minime seruamus, quę est bene optare

Luc. 24.

Psal. 61.

amato

amato, quia omnes qui mortaliter peccant malè aliquomodo
Deo optant. O rem horrendam sed verissimam esse probabo. Nã
cum mortaliter peccas, nonne velles aliquo modo, Deum tuum
ignorare peccatum? at hoc ipsum est male Deo optare, quia vel-
les eum infinitam sapientiam non habere. Quod si ais nunquam
te hoc optasse, saltem cũ mortaliter peccas impunitus velles ab
eius manibus euadere, ac hoc est etiã male Deo optare, quia nol-
les eum esse omnipotentem. Quòd si neq; hoc te cogitasse dicas
saltem velles Deum scelera tua dissimulare, at hoc etiam est ma-
le Deo optare quia optas nõ esse infinite bonum: nam impossi-
bile est malum dissimulare, & infinite bonum esse. Quod si hoc
quoque te cogitasse negas, saltem tibi fatendum est te optare, vt
Deus peccata tua minori afficiat supplicio quam digna sunt. At
hoc est optare quantũ ex te est quamuis indirectè, vt infinite iu-
stus nõ sit: quia diuina iustitia quantum est ex se postulat vt pœ-
na sit culpæ æqualis. Quod si Deus nunc pœnitentibus parcens
de debita pœna remittit, hoc est propter infinita Christi Redẽ-
ptoris nostri merita. Videtis igitur quod aliquo modo mortali-
ter peccando Deo male optatis, & his bonis eum carere, quæ idẽ
cum sua essentia sunt. ¶ Neque etiam beneuolentiam seruamus ei dando quæ debemus, scilicet, honorem, reuerentiam, & ti-
morem: & ita per prophetam Malachiam conqueritur dicens.
Filius honorat patrem, & seruus dominum suum. Si ergo pater Malach. 1.
ego sum, vbi est honor meus? Et si ego Dominus sum vbi est ti-
mor meus; ait Dominus exercituũ. O terribilis Adæ filiorũ abo
minatio, qui ita patrem & Dominũ suum cõtẽnunt. Num time-
re illum & reuereri nos dicemus, in cuius cõspectu ea peccata pa
trare impudẽtissime audemus, quæ corã infimi generis homine
patrare pudor nõ sineret? Dic obsecro, ô infelix homo nõne eas
quas quotidie cõmittis turpitudines, certô sciens per fidem Deũ
tibi plusquã tu ipse tibi adesse: corã alio quouis quamuis vilissi-
mus esset committere nõ puderet? Igitur minus Deũ quam hu-
iusmodi hominem reuereris. Hac de causa peccatũ suum Dauid
exaggerat, dicens. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: qua- Psalm. 50.
si diceret, coram iudice, qui omnia spectat peccare ausus sum.
Ita Dominus hominũ peccata sæpissime in sacra scriptura exag-
gerat dicens. Et faciebatis malũ in oculis meis, & ego sum iudex
& testis, dicit Dominus, & ego sum, & ego vidi, ait Dominus Hiere. 28.

De

Philip. 3. ¶ De conuersatione autem vere dicere possumus nullam nos cũ 16
Deo habere. Viuens adhuc D. Paul. conuersationẽ suam in cęlis
esse dicebat: quia quamuis corpore in terra esset, spiritu tamẽ ver
sabatur in cælis. Nostra verò omnis conuersatio in terra est, qua-
si animalia bruta essemus: & cum Deus dicat delicias eius esse cũ
filijs hominum conuersari, filijs hominum nihil grauius, nihil
molestius est quàm cum Deo conuersari, ò maxima Adæ filio-
rum ingratitudo quæ omnem exaggerationem excedit.

Audistis fratres tres veri amoris conditiones, quas vellem
vos diligentissime seruare, vt glorioſus Euangelista D. Ioannes
qui verus Iesu Christi amans, & amatus fuit. Nam primo æqua-
litatem seruauit, & cum Dei voluntate miram quandam consen-
sionem & conformitatem: & hanc fuisse causam existimo cur in
suprema illa passionis nocte gladio, vt D. Petrus Christum Re- 17
demptorem nostrum, defendere noluerit, vt scilicet, se eius volũ
tati conformaret non ignarus tamen eius laborum futurũ se esse
Simile. participem, & ita eum nunquam deserere voluit. Inter arbores
quæ tunc cùm iam creuerunt, & illas quæ adhuc teneræ trãspo
nuntur, hæc differentia est, quòd illę minimo quoque vẽto euel-
luntur: hæ verò radices agunt altiores, ita vt facilè euelli nõ pos-
sint: ita etiam sancti discipuli Domini, quos iam grandiores ele-
gerat, & in suo amore & doctrina transposuerat, minimæ sunt tri
bulationis aura diuulsi, & relicto eo omnes fugerunt. At vero D.
Ioannes qui tener fuit, in tenera ætate transpositus: ita in amore
firmis hærebat radicibus, vt quamuis initio cum cęteris fugerit,
ab ipso tamen amore reuocatus, eum ad extremum vsque spiri-
tum, imo ad sepulchrum vsque comitatus sit. Beneuolentiam 18
quoque seruauit quandoquidem per. 68. annorum spatium tot
labores, pro amati sui honore pertulit. Conuersatio autem adeò
intima fuit, vt supra amati sui pectus in cœna recumbens dor-
mierit.

Pro quo notandum est quod quamuis ineffabilis sit suauitas
qua anima in Christi Redẽptoris nostri, humanitatis cõtẽplatio
ne perfunditur, tunc præcipuè cùm eam non solũ tanquam ver-
bo vnitam contemplatur, verum etiam tanquam diuinæ naturæ
conditionum participem admirabili quadam deformitate fa-
ctam quãtum creatura diuinę naturę particeps fieri potest (nam
per illam vnionem quasi ferrum in diuinitatis fornace incende-

ba-

19 batur, & vt D. Dionysius ait, in naturalibus nostris supra natu- Dionys. in
ram erat) Quamuis inquam huius contemplationis ineffabilis Epist. 4. ad Ca
suauitas sit, tamen vltima animæ quies (etiam in hac vita) in diui- jum quæren-
nitatis cõtemplatione consistit. Suauis quidem est humanitatis pit, quæris
contemplatio, quę vt non in se ipsa, sed in Deo subsistit, ita eos quidem
qui eam cõtemplãtur ad res diuinas extollit, suauior tamen est diuinitatis contẽplatio. In omnibus quidẽ Redẽptor noster pul chritudine præstat: de quo Dauid dixit. Speciosus forma præ fi- Psalm. 4.
lijs hominũ: diffusa est gratia in labijs tuis, vbi Paraphrasis Chaldaica habet expressius, pulchritudo tua Rex Messia maior est quã filiorũ hominũ: sed tamen plus diuinæ pulchritudinis cõsideratio animã cõfolatur, quã in humanitate positã contẽplatur. Hæc dixit non animaduertens fortasse ea, quæ D. Paul. ait. Nõ Roman. 15.
20 enim audeo loqui aliquid eorũ quæ per me nõ efficit Christus. Nam cùm ferè nullam harum rerum experientiã habeã, de ijs loqui audacia videbitur. Sed fortasse alicui eorũ qui me audiunt proderunt, cui Deus diuina sua solet reuelare mysteria.

Hoc igitur posito tantopere Dei filius suum discipulum amauit, & tantam cum eo familiaritatẽ habuit, vt ei altissima mysteria reuelarit. Origenes ait: ô Beate Paule raptus es (vt tu ipse asseris) vsque ad tertium cœlum & audiuisti verba quæ non licet homini loqui, Ioannes autem intimus veritatis inspector vltra omne cœlum cœlorum, hoc est, in causam omniũ ascendens audiuit vnum verbum, per quod facta sunt omnia: & licuit illud verbum loqui quantum potest hominibus prædicari: & ita ipse met fatetur, dicens, quod fuit ab initio quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus de verbo vitæ (& vi- Origenes.
21 ta manifestata est, & vidimus, & testamur & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis) quod vidimus, & audiuimus annuntiamus vobis. Videtis quoties ijsdem verbis idem sæpius repetat vt videatur à mysterijs illis reuelatis neque oculis, neque ore, neque corde potuisse recedere? Idem etiam significare illis verbis voluisse videtur. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti à patre. Quo in loco Diuus Au- Ioan. 1. Cano.
gustinus ait. Super omnem naturam, & conseruorum claritatem Euangelista mentem erigens, ad ipsum verticem bonorum nos perduxit, cum ait, vidimus gloriam eius, &c. Itaque D. August. super Ioan.

non

non solum Redemptor noster dilectum suum Ioannem in trãs-
figuratione, in horto, in cruce, in vita, & in morte socium esse vo-
Cant. 1. luit, verum etiam vt in sanctissima cœna altissimis contempla-
tionibus frueretur voluit, vt aiebat sponsa ad sponsum, Indica
mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Ita forte in vltima illa cœ-
na videre sanctus hic Apostolus optabat quomodo diuinus pa-
stor beatissimos illos spiritus in cœlesti gloria pascat: & cũ hoc
corporis oculis videre minime posset, permisit ei Dominus, vt
supra pectus suum sacratissimum recumberet, vt in corporali
cœna æternam illam beatorum cœnam diuina reuelatione vi-
deret cibum & illum diuinum, quo beatos pascit contemplare-
tur. O brachia sanctissima quę illum amplexa estis, si me quoque
vna amplecteremini, quam securus suauissimo hoc deuinctus
amplexu hærerem. O diuinum calorem qui ex Redemptoris
nostri corde exibat, amati sui animam incendens, quem, vt
aliquo modo refrigeraret, verisimile est aliquas lachrymarum
guttas è sacris Redemptoris oculis in iacentis discipuli vultum
decidisse ad maius ipsius solatium. Cogitate hominem ardentis-
Simile. sima siti laborãtem, qui si suauissimum aliquem fontem reperit
quantum aquæ, & quanta cum suauitate bibit, qui verò diutissi
ma fame laborauit, si mensa illi omni ciborum genere appo-
natur instructa quantum, & quanta cum voracitate comedit. Si
pauperi permitteretur, vt in arcam nũmorum plenam ma-
nus immitteret, quantum nummorum colligeret. Guloſus in
officina aliqua positus fructibus, saccaro, & melle conditis, &
huiusmodi gulę irritamentis referta, quanta cum ingluuie vora
citatis appetitui satisfaceret. O animarum fons suauissime, in
quo iusti, & bibere, & mergi cupiunt. O lautissima mensa, ò
thesaurus immensus, ò delicatissimorum ciborum officina
Hûc sancti huius discipuli spiritus ingressus est, quas nam diui-
tias, quam voluptatem, inde percepisse existimamus? Merito
Euse. Emis. de eo Eusebius Emissenus dixit: sicut vas plenum oleo mixtio-
nem alterius liquoris respuit, ita in eum nihil sæcularis maculę
introire potuit in quo plenitudo sanctificationis regnabat.
Vos quoque dilectissimi vna cum eo supra hoc sanctissimum
pectus curate recumbere, hic enim vera quies inuenitur, cætera
autem omnia labor potius sunt, & dolor. Omnes homines
quietem natura, & optant & quærunt: sed non omnes, vbi vera

quies

25 quies sit intelligunt: & ideò plures eum quem optant finem nõ assequuntur. Dulce, omnibus dulce videtur, sed non omnibus idem dulce gratum est, sed aliud alijs, nonnulli enim mel comedere non possunt, saccarum autem comedunt. Alij qui rudiores sunt mel quidem libentissime comedunt, saccarũ autem gustare non possunt. Alij malunt [*Arrope*] Alij neque hoc volunt, sed si vinum dulce est gratissimi videtur esse saporis. Quod si vniuscuiusque sententiam petas quod gustui suo gratum videtur illud laudabit, cętera verò vituperabit: & tamen nihil de saccari perfectione, eius vituperatione detrahitur: non enim saccarum illius palati culpa minus perfectum est. In quietis electione idem accidit, & voluptatis: aliqui enim in venatione, alij in ludo suam ponunt voluptatem, alij hęc contemnunt, & nihil cum
26 turpibus, & lasciuis amoribus comparari posse affirmant: alij diuitias, honores & dignitates malunt, at Diuus Paulus ait. Si *Philip. 3.* quæ mihi fuerunt lucra hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta, propter quem omnia arbitror vt stercora. In Christo tantum vera quies vera est voluptas, quamuis aliud depraua to malorum iudicio videatur, hic tantum quietus sibi, & securus Propheta Dauid videbatur, & ideò aiebat: in pace in idipsum *Psalm. 4.* dormiam, & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me, ideſt, quia tu Domine dedisti mihi, vt spem meam, omnem amorem, curam, & cogitationes omnes in te vnũ constituerẽ, ideò in te securè dormio & requiesco. Hic, hic dilectissimi in hoc sacro pectore requiescite: ideò brachia pius Iesus expandit, vt omnes recipere & amplecti possit: quẽadmodũ per
27 Isaiam promiserat dicens. Ad vbera portabimini, & super genua *Isai. 66.* blandietur vobis, quomodo si cui mater blandiatur: ita ego consolabor vos. O verba suauissima, & amore plena. O corda lapidea quæ tanto amore liquefacta non diffluũt: hoc in veteri lege promissum, nunc in gratiæ lege præstatur. O cętitas, ô error Diabolicus: quęrunt homines principum familiaritatem & amorẽ & hoc summam esse putãt fœlicitatem: Dei verò amorem nihili faciunt, imo eum ad iram suis sceleribus prouocant. Conqueritur Deus per Oseam dicẽs. Chanaan in manu eius statera dolosa. O *Ose. 12.* quã verè hoc dici potest de singulis peccatoribus quorũ quisq; vere est Chanaã, ideſt, cõmutatus, nã cũ homo esset ratione præditus, se in belluã cõmutauit, statera autẽ quæ eius est voluntas,

dolosa

dolosa est, quia in ea Barabbas, & Iesus Christus positi, pluris la- 28
tro quàm Redemptor æstimatur, pluris hominum amor, quàm
Psalm. 61. Dei. Huc etiam facere possunt verba illa Psalmi, quæ paulò an
te citauimus: veruntamen pretium meum cogitauerunt repelle
re, ideſt, cùm essem (inquit Dominus) infiniti valoris & pretij,
homines tamen mundi voluptates maluerunt, minoris me quã
res terræ vilissimas æstimando. O summam rationalis creaturæ
ingratitudinem, quam quibusnam supplicijs puniendam esse
existimatis? Resipiscite obsecro dilectissimi, & si erga Deum in
gratos vos aliquando ostendistis, lachrymis & pœnitentia cum
eo vos reconciliare studete, & in eo vno posthac veram quietem
inueniri existimate.

Cùm dixisset Sanctus Euangelista discipulum illum à Domi
no amatum fuisse, & supra pectus sanctissimum in cœna recu- 29
buisse, addit hunc etiam à Domino petijsse, quis est qui tradet
te? Quæ etiam magna est Diui Ioannis excellentia, & dignitas
inter Redemptorem nostrum, & Diuum Petrum aduocatum
quodammodo fuisse, quia tum scire Diuus Petrus optaret quis-
nam futurus esset proditor Diuum Ioannem rogauit, vt hoc à
Domino peteret: itaque Ecclesiæ Princeps glorioſum hunc vi-
rum sibi aduocatum elegit, & illi secretò Dominus dixit: ille est
Ioan. 13. cui ego intinctum panem porrexero. Nihil enim Dominus ama
to suo discipulo denegare voluit. At quanto æquius erit, vt nos
peccatores eum nobis aduocatum faciamus in cœlis? quid enim
huius quem tantopere Deus amat intercessione non impetrabi
mus? Disponamus igitur nos, vera pœnitentia, vt diuinam no- 30
bis gratiam impetrare possit, qua acquiritur gloria. Ad quã nos
perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sanctorũ Innocentiũ

CONCIO PRIMA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, &c. Matth. 2.

In

IN Hodierno Euangelio persequutio quædam refertur, quã Christus redemptor noster in infantia passus est. Neque tamẽ huius sanctissimi pueri labores, vt cæterorum puerorum labores fuisse existimari debent: eius enim anima statim à suo conceptionis instanti omni illa sapientia prædita fuit, quã postea erat habitura: & ita D. Basilius libro de incarnatione, verba illa declarans quæ Angelus dixit sancto Ioseph. Quod enim in ea natũ est, de Spiritu sancto est, præclare ponderat, cũ Angelus ea dixit, nondũ Christum natũ esse, & tamen non ait, quod in ea conceptũ est, sed quod in ea natũ est. Ratio autẽ hæc fuit, quia statim ac conceptus fuit vir fuit perfectus, & non vt cæteri quorũ corpus certo tẽpore animatur: inde post aliquos annos rationis vsum habere incipiunt: at vero Christus Dei filius omnia simul habuit. Hinc Diuus Paulus ait. Ingrediens mundũ dicit. Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi? holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt, dixi ecce venio. Ingressus est redẽptor noster in mundũ sanctissimæ suæ incarnationis tẽpore, & tunc dixit æterno patri: scio pater, veteris legis sacrificia te placare non posse, quare ipsemet te placaturus aduenio: ex quibus verbis manifestè cõuincitur, in ipso conceptionis instanti rationis vsum habuisse. Hinc etiã intelligetis quidnã passus sit infans Iesus Christus in purissimo matris ventre, & quantum pro illo ei debeamus. Cogitet enim vnusquisq; vestrum, quidnam sentiret, si ea qua nunc præditus ratione, est matris se suæ visceribus videret inclusum, tot sordibus & immũditijs plenus, quod quidem nobis molestum non fuit, quia iudicio & rationis vsu carebamus. Credite igitur Iesum Christum corpore quidem infantem, sed rationis vsu virum iam sapientissimum carcere illo per nouem mensium spatium contineri voluisse, neque tot respuisse sordes, quot in mulieris ventre, quamuis sancta & pura sit, inueniuntur, vt vos teterrimo gehennę carcere liberaret. Hoc Ecclesia sancta exaggerat cum eo loquens his verbis: tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti virginis vterum. Hoc igitur rationis vsu & sapientia præditus iniurias omnes, & persequutiones sibi puero ab inimicis illatas magno animi dolore sensit, & æterno patri propter nos obtulit, quæ quidẽ cæteri pueri quia ratione carent non sentiunt.

D. Basilius.

Matt. 1.

Hebr. 10.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Apparuit Angelus Domini in somnis Ioseph.* Quæri hoc loco posset, cur Ioseph potius quã Mariæ apparuit? Respondeo domestica tantũ negotia ad mulieres pertinere, externa vero ad viros: hoc autẽ domesticum nõ erat. 4

Tit. 2. D. Paulus scribens ad Titum ait. Tu autẽ loquere quæ decent sanam doctrinam, & inter alia quæ eum docere iubet hoc est, docere adolescentulas, vt filios suos diligant, prudentes castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis. Ponderate singula verba, & præcipuè illa: domus curam habentes. Hęc enim omnia maxime ad mulieres pertinent. Magna perturbatio est, & confusio, vt mulier foris necessaria curet, vir vero domi otiosus sedeat. In veteri lege præcipiebat Deus. Non in-

Deut. 22. duetur mulier veste virili, nec vir vtetur veste fœminea: abominabilis enim apud Deum est, qui facit hoc. Quo significatũ 5 est mulierem hominum negotijs minimè misceri debere, vt sunt emptiones, venditiones, contractus, lites, & alia huiusmodi: hoc enim est virilem vestem induere. Vir autẽ effœminatus & mollis, qui negotia sua nõ curat; hic muliebri veste vti dicitur. Quod apud Deum abominabile est, & odiosum: & quia iter facere, & peregrinari viri negotium erat: ideo apparuit Angelus Ioseph. ¶ Ex hoc etiam inferri potest reuelationes, & huiusmodi alios spirituales fauores, non maiorem sanctitatem, sed maiorem necessitatem arguere. Non enim ideo Ioseph sanctior quã Maria: quia Ioseph Angelus apparuit. Plantæ quæ adhuc teneræ sunt

Simile. sæpius irrigari debent, non quia maioris sint valoris, & pretij quam quæ grandiores iã sunt arbores, sed quia plus eget aquæ

Simile. alimento. Ita etiam Deus infirmos, & imbecilles singularibus 6 sæpe solet fauoribus alere, vt fortiores efficiat. Accipiter qui in venatoris manu pascitur, instinctum illum aues quas volantes videt insectandi paulatim amittit: ita etiam illi quos Deus spirituali suauitate pascit, desiderium illud humanarum voluptatum paulatim noua, & inusitata cælestium rerum delectatione deponunt.

Apparuit igitur *Angelus in somnis Ioseph.* Et ita apparuit, vt certissimus vir sanctus, remanserit Dei nuntium esse verissimum, & non nocturnum phantasma: nobis quidem, vt plurimum somnijs fides præstanda non est. Si tamen dum in peccato versaris, & à dæmonum multitudine rapite ad inferni supplicia somnias,

7 ſomnias, quamuis huic ſomnio fidem præſtes non reprehendam, ſed potius laudabo: fieri enim poteſt huiuſmodi ſomnio velle Deum te deterrere, vt te in poſterum corrigas: & ita dixit Sanctus Iob. Si dixero, conſolabitur me lectulus meus, terrebis me per ſomnia, & per viſiones horrore concuties, quamobrem elegit ſuſpendiũ anima mea. Idem tibi peccator dicendum eſt, cum in lectulo delectari putans & requieſcere, horribili aliquo ſomnio deterreris, monere me Deus hoc ſomnio vult, & timore concutere: quamobrem æquum eſt, vt anima mea ſuſpendium, & crucem pœnitentiæ eligat, vt hoc quod Deus forte minatur euitet. Iob. 7.

Verba Angeli hæc fuerunt. *Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum, &c. Futurum eſt enim vt Herodes quærat*
8 *puerum ad perdendum eum.* Ex verbis quæ glorioſus hic Angelus dixit ſancto Ioſeph cũ ex Aegypto redire iuſſit, infertur plures ſancti pueri Ieſu mortem optaſſe, dixit enim. *Vade in terram Iſrael: defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri.* Verum tamen id quod optabant præſtare non potuerunt vt Herodes qui potens erat. Liberet vos Deus à malitia quæ cum potentia coniungitur, quod enim ſcelus non audebit? & hac de cauſa cũ regina Eſther dixit regi Aſſuero. Si inueni gratiam in oculis tuis, ò Rex, dona mihi animam meam pro qua rogo, traditi enim ſumus ego & populus meus, vt conteramur. Petijt ab ea Rex: quis eſt iſte, & cuius potentiæ, vt hæc audeat facere? Reſpondit illa: hoſtis & inimicus noſter peſsimus iſte eſt Aman. Inimicum ſuum ait eſſe Aman illum Regis domeſticum, illum
9 diuitem, illum potentem: hæc enim omnia ſignificat iſte eſt Aman: & cum huiuſmodi eſſet peſsimum quoque ait fuiſſe. Nam ſi peſsimus ſine potentia fuiſſet, tantum nocere non potuiſſet. Ideo etiam Propheta Iſaias Regi cuidam Iſrael dixit. Noli timere à duabus caudis titionũ fumigantium iſtorum, ideſt ne timeas hos duos titiones ex vtraque parte ardentes, ita vt manu, neque hinc, neque inde apprehendi poſsint: quo duo Reges ſignificantur, potentes & malitioſi. Ideo enim ait, à duabus caudis fumigare, id eſt, ex vtraque parte ardere, vt ſignificet quam difficile horum remedium ſit: quia ſi quis potens eſt, & tamen ignorantia, aut infirmitate peccat, facile à malo reuocari poteſt. Eſt enim tanquam titio ex vna tantum par- Eſther. 7. Iſai. 7.

te fumigans, qui ab altera potest apprehendi. Item si quis malitiosus est, & tamen potentia caret, remanet in eo aliqua pars 10
quæ apprehendi potest: quod si potens est & malitiosus titio est ex vtraque parte fumigans, vix manum, & remedium admittere posse videtur. Ex quo colligitur magnum esse Dei beneficium homines interdum praua sua desideria exequi non
2. Reg. 11. posse: nam quamuis Dauid Bethsabeæ pulchritudine captus fuisset, adulterium tamen, & homicidium re ipsa non commisisset, nisi Rex fuisset. Et ideo paupertate contenti esse deberemus, quæ vitijs vires, & alimenta non suppeditat. Plurimi æstimare deberent homines, in eo se statu constitutos videre, quem gloriæ Rex, & vnigenitus Dei filius nascens & viuens ele 11
git: imo ex eo etiam ecclesiæ suæ principes, & magistros elegit, quos etiam pauperes esse voluit: & ita eos paupertatem, humilitatem, & rerum humanarum contemptum docuit, non solum
Luc. 14. diuitijs eos renunciare iubens, verum etiam parentibus, & ijs rebus omnibus, quæ cæli iter impedire possunt, dicens. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores: adhuc autem & animã suam non potest meus esse discipulus. Significans hoc vltimo verbo parum prodesse, omnia deserere, nisi seipsum quoque deserat.
Amabilis præterea est paupertas ob beneficia, quæ Deus in pau
Psal. 9. peres conferre solet: & ita ait Dauid. Oculi eius in pauperẽ respiciũt: ita vt defixos in paupere habere oculos Deus videatur, vt
Eccle. 21. ei benefaciat, & de paupere ait Ecclesiasticus: deprecatio de ore pauperis vsque ad aures altissimi peruenit, quasi pauperũ preci- 12
Psal. 67. bus nulla sit in cælo ianua clausa: & Psaltes Regius. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus, id est, versaris Dñe in infinita gloriæ tuę suauitate coronã pauperi prẽparãs. Sed his omnibus causis omissis quãuis nullam aliã nobis afferret vtilitatẽ, quã ad plurima mala impotentes nos reddere, hactantũ de causa plurimũ nobis amanda esset, qui enim pauper est, quamuis ad malum inclinatus sit, eius tamen peccatum in desiderio terminatur.
Psal. 39. Diues autem, & malè inclinatus, quæ optat facilius obtinet, & citius ferè quam cogitat. Ideò Dauid. Nihil sibi nocere diuitias, tanquam rem admiratione dignam narrabat, dicens. Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei. Quo modo hoc fieri potest regem esse & mendicũ? Nimirũ ita bona

sua

13 ſua poſsidebat, ac ſi ea emendicata accepiſſet: non enim eius animum opes inflabant ſuperbia, nulli plus nocebat, quam ſi pauper & mendicus eſſet qui panem oſtiatim mendicatur: & ideò inquit, Dominus ſolicitus eſt mei. O beatos illos qui ita ſuis vtũtur diuitijs: ita enim Deum obligare aliquo modo videntur, vt rerum ſuarum ſolicitus ſit.

Ex his etiam verbis, *Defuncti ſunt qui quærebant animam pueri.* Infertur finẽ tandem habuiſſe pueri ſanctiſsimi perſecutores, & eundem eos omnes habituros eſſe, qui eos in ſua tyrannide imitantur. Quomodo igitur peccare audent qui mortẽ tam certam, vitam tam incertam eſſe ſciunt? ſcilicet, quia iudicium ita depra uatum habent, vt ex hac ipſa vitæ breuitate maioris malitiæ, & tyrannidis occaſionem ſumant: ita ſapientiæ liber affirmat. Di- Sapien. 2.
14 xerũt impij cogitantes apud ſe non recte, exiguum & cum tædio eſt tempus vitæ noſtrę, &, tranſibit vita noſtra tanquam veſtigium nubis, vmbræ enim tranſitus eſt tempus noſtrum. Et quid hinc inferunt? venite ergo & fruamur bonis, quæ ſunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Coronemus nos roſis antequam marceſcant: opprimamus pauperẽ iuſtum, & non parcamus viduæ, neque veterano, neque reuereamur canos multi temporis: ſit autem fortitudo noſtra lex iuſtitiæ. O cæcos, ò miſeros, quorum malitiæ, & tyrannidis fundamentum eſt breuitas vitæ. Aliud ex ea inferebat rex Ezechias quem Iſaiæ. 38.
Iſaias dixiſſe refert, de mane vſque ad veſperam finies me. Tanquam flos, ſcilicet, quæ mane floreat, veſpere autem areſcat & decidat. Quid igitur inde ſequitur? quod cum vita tam breuis
15 ſit, ſicut pullus hirundinis ſic clamabo: qui adhuc implumis cibum à matre clamoribus petit, ita ego miſeriæ meæ & paupertatis conſcius, tanquã pullus implumis clamabo ad Deũ meum aſsidue, & opem ab eo petã, Meditabor vt columba, cuius cantus eſt gemitus, & cogitatio omnis & cura eſt, accipitris vngues euitare: ita ego die ac nocte plorabo, & omnis mea cura erit cogitare quonam modo poſsim diaboli vngues effugere. Hoc vos dilectiſsimi perpetuo ob oculos habere vellem, hoc cogitare, hoc meditari: eſt enim remediũ efficaciſsimum ad mala quam plurima euitanda.

Dici etiam hoc loco poſſet, eorum plurimos odium illud aduerſus infantem Ieſum, Herodis exemplo fortaſſe concepiſſe.

Solet enim hoc passim contingere, vt inferiores prauo superio- 16
rum exemplo deprauentur. Quamobrem regis Assueri sapien-
tes cùm de reginæ Vasthi inobedientia agerent, prudentissime
dixerunt. Non solum Regem læsit regina Vasthi, sed & omnes
Esther. 1 populos, & Principes, qui sunt in cũctis prouincijs regis Assue
ri. Egredietur enim sermo Reginæ, ad omnes mulieres, vt contẽ
nant viros suos & dicant. Rex Assuerus iussit, vt regina Vasthi
intraret ad eum, & illa noluit: atque hoc exemplo omnes Prin
cipum coniuges Persarum atq; Medorum paruipendent impe
ria maritorum. Quasi dicerent: hoc malum se intra domus parie
tes continere non poterit, sed tanquam pestis per vniuersum re
gnum latissimè serpet. O huius seculi potentes quàm exactã ra
tionem reddituri estis, non solum ob cõmissa peccata, verũ etiã
de damno illato cum alios ad peccandum vestro exemplo pro- 17
Simile. uocaueritis. Cùm prægrandis aliquis lapis ex montis culmine
auulsus per latera magno cum impetu ad ima rotatur, frangit ar
bores, muros euertit, quicquid occurrit deturbat, & tandẽ mag-
na solet damna inferre: quòd si lapis exiguus est, non modo dã-
num, sed neq; strepitum edit. Hæc eadem differentia est inter
priuati, & publici hominis peccatum: nam qui in aliqua digni
tate constitutus est, magno cum strepitu cadit, quia diuulgatur
statim peccatum, diuulgatum admirationem, & scandalum pa-
rit, & tandem alios ad peccandum prouocat. Licere enim sibi cę
teri existimant peccare, cum eos peccare videant, quorum vitã
& mores vitæ suæ & morum regulam existimant.

Dicit ergo Angelus. *Surge & accipe puerum & matrem eius, &* 18
fuge in Ægyptum. Cùm locus aliquis peste infectus est, optimũ
remedium fuga est, quare cùm puerorum pestis Herodis cru-
Simile. delitas futura esset, iubet Deus pueri custodi, vt fugiat. Fuge in
Ægyptum, quia mors, qua eum Herodes necare vult, neq; pue-
ri nobilitati, neque prophetijs, quæ de eo scriptæ sunt, neque
hominum necessitati cõuenit. Inter agnos, & hœdos hæc inter
Simile. cæteras differentia est, quòd hœdi & gustui, & stomacho gra-
tiores sunt adhuc paruuli, quam iam grandiores, hirci enim
ætate fiunt: quorum caro dura est & malæ concoctionis. Agni ẽ
cõtra, cum paruuli sunt deteriores sunt, quàm iam arietes facti.
Hæc eadem differentia inter pueros illos Bethlehem, & puc-
rum Iesum esse videbatur: illi enim hœdi erant tenelli, & Deo

grati

19 grati, & grandiores facti, hirci fortaſſe fuiſſent, vt eorum parentes, duri & Dei obedientiæ repugnantes: & ideô mors illis fuit in ea ætate vtilior: nam de vno quoque illorum illud Sapiétiæ dici poteſt: raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Aſparragi ſi teneri adhuc antequam dureſcant comeduntur, optimi ſunt, poſteà enim ſpinis ſimiles fiunt. At verò ſanctiſsimus puer Ieſus qui agnus erat innocentiſsimus ſi tunc mortuus eſſet, tantæ hominibus vtilitatis non fuiſſet. Potuiſſet quidem nos circunciſionis ſanguine redimere, vel ab Herode ſe occidi permittere, & ſtatim in cælũ reuerti. At dicere homines potuiſſent, quis nos cæli viam oſtendet? à quo nam virtutem, & perfectionem diſcere debemus? Quod nobis exemplum imitandum relinquitur? 20 Num Moyſes balbus? Num Dauid adulter? Num Salomon idolatra? Num homines imperfectionum pleni? Ne igitur huius querelæ occaſio eſſet, neceſſe fuit, vt Dei filius per plurimos annos in mundo moraretur, vt ſuo nimirum exẽplo & doctrina virtutes ad cæleſtem gloriam conſequendam neceſſarias doceret! O immenſam Dei bonitatem, ô ineffabilem erga hominum genus charitatem, ô perpetuis laudibus celebrandam benignitatem! In hoc impletum eſt, quod optabat Dauid cùm dicebat. Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. sapi. 4 ſimile: Pſalm. 93.

Ex quo patet vtilitas quę ex hac Ægypti fuga cõſequuta eſt, qua filius Dei ad crucis mortem reſeruatus eſt: ſed væ illis qui hoc ſingulari beneficio abutũtur maiori enim pœna afficiẽtur, 21 quàm ſi Dei filius puer ab Herode occiſus hominum magiſter non fuiſſet. Cùm dixiſſet Iſaias? Venite aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias ſuas: & ambulauimus in ſemitis eius: quia ex Sion exibit lex & verbum Dei de Hieruſalem: & iudicabit gentes, & arguet populos multos, iterum poſteà repetit, domus Iacob venite & ambulemus in lumine Dei noſtri. Quæ verba omnia apertè de Chriſto redemptore noſtro, ad literam debent intelligi, & de eius lege quæ exijt de Sion: ibi enim Spiritus ſanctus Apoſtolos confirmauit, & illuſtrauit, vt ea quæ Dominus docuerat intelligerent, & inde illi exierunt, vt illa cæteros docerent. Lex enim Moyſis non è monte Sion exijt, ſed de monte Sinai. Iſai. 2 Exo. 31

Et præterea cum Isaias illud scribebat, iam data erat Moysis lex & ideo de ea verba illa intelligi non possunt, & quia Hebræi ad 22
mirabili hoc beneficio abusi sunt, ideo statim damna illis ventura prædicit cum Deo loquens his verbis: proiecisti enim populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt vt olim. Et cum plurima eorum scelera narrasset, concludit: ne ergo dimittas eis. Pœnam qua eos punijt videtis hanc fuisse, eos oppressos, contemptos, conculcatos vbique reliquisse. O sancte Deus quã horribilis pœna! Cũ idem propheta Dei filij incarnationem & ortum prædixit. Loquimini (inquit) ad cor Hierusalem, quia cõ-
Isai. 4. pleta est malitia eius. Vbi septuaginta interpretes transtulerũt, quia completa est humilitas eius, idest, eius ignominia & oppressio. At quomodo posteaquam Dei filius in mundum venit, ita humiliati & oppressi sunt? cur nõ impleta est Isaiæ prophetia? 23
Nimirũ quia Isaias eo loco à Deo in eos conferendum beneficiũ prædicebat: quod si illis maioris ignominiæ causa fuit, hoc eorũ culpa factum est: quia honorẽ à Deo oblatum contempserunt. Idem quoque nobis dilectissimi merito timendum est: quando quidem parum in ea doctrina proficimus, quam diuinus magister, triginta triũ annorũ spatio operibus, & verbis edocuit. In
Apoca. 15. Apocalypsi dicitur, quod illi, qui vicerunt bestiã & imaginem eius, (idest iusti) aiebant, quis non timebit te Dñe, & magnificabit nomen tuum; quia solus pius es? Quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo. O rem admirabilem! Dicunt iusti Deum esse timendũ, quia pius est. Si dixissent, quia potens est, vindex, aut seuerus, meritò timẽdus videretur vt pietatem timoris esse causam, hoc admiratione dignum est. Et qua 24
re pius? Quoniam omnes gentes venient, & adorabũt in conspectu tuo. Notate obsecro causam, quam afferunt, cur nam Deus timendus sit: quia nimirum pius fuit erga Gentiles eos ad fidem conuertens, relicta Hierusalem, quam tantopere amabat. Hoc fratres nobis maxime timendum est, timeo Domine, quia pius erga me fuisti, & liberalis ne mea ingratitudine irritatus me deseras, vt Hebræos deseruisti. Hoc timore nos incitare debemus, vt nobis accepta beneficia prosint.

Accipe puerum & matrem eius. Erat vna mater, quamuis enim aspectu formosa sit, Ægyptij autem lasciui, eam tamen ego custodiam, vt olim Saram cum illuc vna cum Abraham descendit.

25 cendit. Eat puer, quãuis enim Aegyptij Hebræorum pueros occidũt, ipſe tamen eũ ſeruabo incolumẽ, vt Moyſem. Eat mater vt puerum alat, eat puer vt matrẽ ſoletur. [*Comiencen a andar las eſtaciones haſta el viernes de la Cruz*] qua die limbi animæ à damni pœna quam ibi habent liberabuntur, plenaria illa ſanctiſsimæ paſsionis indulgentia. Hæc cum audiſſet ſanctus Ioſeph ſtatim angeli iuſsis obtemperauit. Ex quo infertur magnã eſſe prudentiã interdum tyrannorum perſequutiones fugere, ſi hoc fiat, vt maior inde ſpiritualis vtilitas conſequatur. Docet etiam hac fuga Dominus, animæ perſequutiones fugere, quæ ſunt occaſiones peccandi, & malorum hominum perſuaſiones & exemplũ. Ne peccaret alter ille Ioſeph impudicæ mulieris aſpectum Gene. 39.
26 fugit, relicto pallio, idem tibi faciendum eſt; quamuis enim in domo aliqua magno tuo cum lucro & vtilitate verſeris, ſi tamen hoc peccandi periculo fit, fuge relicto pallio; præſtat enim pallium quam animam amittere. Vehementer à Deo rogabat Dauid, viam iniquitatis amoue à me, non peccatum tantum dixit amoue, ſed peccati viam, quæ eſt occaſio; via enim eſt occaſio ad peccandum adeo facilis, vt in ea homo poſitus difficilè ſe à lapſu liberet. Et ſi eam ſponte ingreditur iam lapſus Pſal. 118. Eccle. 3. Simile.
eſt, & peccauit coram Deo, quia qui amat periculum peribit in illo. Res lachrymis digna eſt, quod ſi equus vel aliud animal flumen aliquod tranſiens in cœno inhæſit, ſi iterum illac tranſeundum ſit; conſiſtit & prius ſe fuſtibus contundi ſinet, & confodi calcaribus, quam vlterius progredi, locum in quo lapſus eſt agnoſcens: homo autem beſtijs ipſis ſtupidior, ſecundo, tertio & quarto & ſæpius, ſe in ea loca immittit, in quibus ſe peccaſſe nouit. Pudeat vos homines à beſtijs hac in re ſuperari, fugite
27 animæ perſequutiones, fugite peccandi occaſiones, quæ tanti momenti ſunt.

Qui conſurgens accepit puerũ & matrem eius nocte & ſeceſsit in Ægyptũ. Cõſiderare hoc loco poteſtis dilectiſsimi, labores, quos ſanctiſsima Dei mater in eo itinere pertulerit, imo per ſeptem illos annos quibus cum filio & ſponſo ſuo Ioſeph in Aegypto ſumma cũ paupertate vixit; & hac conſideratione confundimini, quando quidẽ optatis, & omni ſtudio & diligentia conamini, vt nihil vobis in hac vita deſit, ſed omnia abundent. Sanctus Iſaias de gratiæ lege loquens ait; lætabuntur coram te, ſicut exul- Eſai. 9.

tant victores capta præda. Præda appellatur quod vi apprehen- 28
ditur, & ita quod etiã in montibus venamur & syluis prædam
vocamus, & ita solet dici; & verè ita est quod præda quo magis
cursu agitata est, eo etiã melioris solet esse saporis. Præda nostra
Matth. 11. Deus est; & merito ita appellatur, quia vt dicitur per Matthæũ;
Genes. 27. regnũ cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud: cuius rei fi-
gura videtur fuisse Esau, cui Isaac iussit: sume arma tua, & pha-
retrã & arcum, & egredere foras: cũque venatu aliquid apprehẽ
D. August. deris, fac mihi inde pulmentũ, vt comedã & benedicat tibi ani-
ma mea antequã moriar. D. August. lib. quæstionũ noui & ve-
teris testamenti ait; cogitandũ non esse quod vir tantæ pruden
tiæ & sanctitatis vt erat Isaac, primogeniti sui benedictionẽ in
venationis sorte posuisset, nisi aliquod in hoc mysteriũ include-
retur. Venationis enim illius præda, Dei filiũ significabat, quem 29
qui apprehẽdit æterna benedictione dignus est. Hæc igitur præ
da hodie cursu agitari cœpit, vt gustui gratior & suauior esset.
Suauis est Christus in præsepio, suauis in sanctissimæ suæ ma-
tris sinu positus. Suauis à regibus adoratus; sed cũ Herodis cru-
delitatem Deus omnipotens existens in Ægyptũ fugit, suauior
est, vt scilicet, inimicorũ iræ cedendũ nobis esse doceat; neque
eorũ iniurias vindicandas, quãuis ad vltionẽ vires sufficiant. O
cælestis præda, quæ ex tuæ inuisibilitatis syluis egressa, in hunc
mundi campũ descendisti, in quo ab inferni canibus tandiu agi
tata & defatigata fuisti, vt tandẽ rabidis eorũ morsibus laceratũ
in cruce sæuissima morte necarint; & omnia æquo & libẽti ani
mo passus es, vt nobis suauior fieres & vtilior. Merito igitur di
xit Esaias lætabuntur coram te, sicut exultant victores capta 30
præda. Eia igitur fratres currite, currite, si cælestẽ hanc prædam
assequi vultis. Ex lapide enim & ferro est qui puero Iesu fugien
te quiescet ociosus, voluit Dñs hanc fugæ persequutionem initio
vitæ perferre, vt intelligas, quod cũ tu peccato mortuus gra
Eccles. 2. tiæ nasceris, & viues, statim tibi persequutiones occurrẽt, & ideo
te ad patientiam præpares: & ita ait Ecclesiasticus: fili accedens
ad seruitutem Dei sta in iustitia & timore & præpara animam
tuam ad tentationem. Nam si alia persequutionum genera mo
lesta desint, hoc certe deesse non solet virtutum scilicet ipsa
exercitatio quæ incipientibus solet esse difficilis. Et hæc vna ex
causis est cur in sacra scriptura vestes appellantur vt in prouer-

biorum

31 biorum libro dicitur: fortitudo & decor indumentũ eius. Et paulo inferius, ſtragulatam veſtem fecit ſibi. Hæc charitas eſt quę vocatur veſtis ſtragulata, quam vulgariter vocatis, [*Ropa de gironeſ*] Ita autem appellatur quia nullus eſt qui charitatem & amorem continue habeat actualiter in voluntate, nam ſaltẽ cum dormit interpolatur. Sola Chriſti Redemptoris noſtri charitas vocari potuit tunica inconſutilis deſuper contexta per totum (vt vocata eſt à Ioanne veſtis exterior) quia dormiens & vigilans, ſemper eius voluntas Deũ ſine vlla interpolatione actualiter amabat. Virtutes igitur veſtes appellari dico, quia quẽ admodũ veſtes recenter factæ initio moleſtæ ſunt corpori, ita virtutes initio difficiles & laborioſæ videntur. Cum primum thoracem vel aliquam aliam veſtem induitis, vix eam ferre poteſtis, elidi vos & exanimari dicitis. A deſt ſartor qui patienter biduum aut triduum hoc ferendum eſſe monet, temporis enim inquit progreſſu, [*Dara de ſi el paño, y aſſentarſe han las coſturas*] eodem modo ieiunia, diſciplinæ, ſilentium, oratio, caſtitas, humilitas, veſtes ſunt quæ initio vix ferri poſſunt. Procedente autẽ tempore earum exercitatione, habitus quidam fieri ſolent, quibus ſuauiſsimæ redduntur.

prouer. 31.

Ioan. 19.

Simile.

32

Conſiderate etiam hoc loco doloris magnitudinem quẽ ſanctiſsima virgo percepiſſe credendũ eſt, cũ ſe inter tot idololatras videbat, qui tot ſceleribus eũ, quẽ ipſa tãtopere amabat Deũ offendebant. Sanctus Dauid aiebat, viri prævaricãtes & tabeſcebam, vt magnũ quẽ expeccatis aliorũ capiebat dolorem exaggeraret; & antea dixerat, exitus aquarũ deduxerunt oculi mei, quia non

Pſalm. 118.

33 cuſtodierũt legem tuã. Nos vero tot diuinæ legis prævaricationes ſiccis oculis contemplamur. Quod argumentum eſt, nullũ, aut ſaltem exiguum in nobis Dei amorem eſſe: nam ſi vt Dauid eum amaremus, lachrymarum riuos vt ille ex oculis funderemus. Põderat Diuus Chryſoſt. quanto cũ dolore Sanctus Loth Sodomæ viueret, in vitiorum illa ſentina vbi homines ita ſordidi erant, vt Angelos ipſos prophanare voluerint. At quo magis ſanctiſsima virgo Deum amauit tanto etiam maiorem capiebat animo dolorem ex diuinæ maieſtatis offenſionibus. Quantum igitur per hos ſeptem annos inter illos idololatras ſenſiſſe credendum eſt? O Martyr incomparabilis per hanc peregrinationem, & per dolorem, quem in ea cepiſti humiliter tẽ roga-

D. Chryſoſt.

mus

mus,vt à filio tuo fauorem nobis & auxilium impetres,vt dum 34
in hac vita peregrinamur, & in hac lachrymarum valle exulamus, diuinæ nobis gratiæ fauor adsit,cuius auxilio ad huius peregrinationis finẽ peruenire possimus, qui est gloria ad quam nos perducat idem Iesus, Amen.

In eodem festo SS. Innocẽtiũ,

CONCIO SECVNDA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph,&c.
Matth.2. 1

Similis.

PRudens & expertus hortulanus cũ plantis quę iuxta grandiores arbores sitæ sunt vmbrã nocere animaduertit,alio transponere solet.Ita æternus pater ne tyrannidis & crudelitatis Herodis vmbra teneræ illi platæ noceret,quæ erat vnigenitus suus filius, recenter homo factus & natus,ideo hodierna die eã in Aegyptũ transponi iubet. O incomprehensibia Dei iudicia,ille in cuius conspectu cæli potestates prosternuntur, hodie humanã potẽtiã fugit. Et vt maioris admirationis causa vobis sit, notate quod malos punire tanti honoris Deo est, quãti bonos remunerare. Et hoc meo iudicio verba illa significãt quæ Moyses dixit Aaron,cum

Leuit.10.

ignis eius filios cõbusit:Hoc est quod loquutus est Dñs sanctificabor in ijs,qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor.Quasi diceret,cum homines quamuis maxime propinqui mihi sint me religionis actibus nõ glorificabũt, ego me, eos puniendo, glorificabo, & gloriam quã mihi coram populo suis peccatis detrahent eam mihi eorum pœna restituã. Quæ audiens Aaron tacuit. Et hac de causa in sacra scriptura ciuitates,quas Deus euerti & bona quæ vri Deus iubebat anathemata appellãtur,idest res dedicatę & separatæ cultui diuino, & in Hebræo,vox loco anathematis est;herin,idest,excisum ꝙ ꝓpriũ nomẽ est quo sacra scriptura sacrificia vocat. Itaq; idẽ nomẽ sacrificijs imposuit & ijs reb' in quibus diuini supplicij exe

cutio

cutio fit; quia quemadmodum in ſacrificijs Dei bonitas declara
3 tur quæ tã facilè peccata ignoſcit, ita in ſupplicijs eadẽ bonitas manifeſtatur, quæ tantũ peccata abhorret. Et ita hoc ſacrificij quoddã genus eſt, quæ quã bonus & iuſtus ſit Deus oſtenditur, neque eo ſacrificio eius iuſtitia & integritas minus laudata remanet quã alijs ſacrificijs miſericordia. Conſtat hoc manifeſte ex Deuterono. vbi euerti iuſsit Deus ciuitates, quæ idola adorarẽt, Deut. 44
& mobilia bona in foro comburerentur, his verbis: Ita vt conſumas omnia Domino Deo tuo, & non adhærebit de illo anathemate, quidquã in manu tua. Et qui in ſacra ſcriptura verſatus fuerit, optimè intelliget priora illa verba propria ſacrificiorum eſſe, quæ Deo offeruntur. Quæ cũ ita ſint cur Deus tyrãni huius crudelitatẽ & ſcelus diſsimulat, & cum viuũ aliquo terræ hiatu
4 deuorari iubere potuiſſet impunitũ tũc eũ relinquit, & in Ægyptũ fugere maluit? Hoc feciſſe dico, vt patientiã & manſuetudinẽ doceret, qua in hũc mũdũ venit. Et hoc Eſaias prædixerat di- Eſai. 3.
cens: ecce virgo concipiet & pariet filiũ & vocabitur nomẽ eius Emanuel, butyrũ & mel comedet vt ſciat reprobare malũ & eligere bonũ. Vbi particula illa, vt, non denotat cauſam, ſed conſequutionẽ effectus, ideſt, quia butyrũ & mel comedet, ideò ſequetur quod ſciebat id quod plus conueniebat eligere. Ex ouium lacte fit butyrũ & caſeũ: Butyrũ molle eſt & ſuaue, caſeũ vero durum & aridũ. Optimè igitur puer eligere ſciuit butyrũ comedẽs & nõ caſeũ. Ouis natura humana eſt in qua duo ſunt, butyrum molle & ſuaue, quod eſt pars aliqua bona, & caſeum durum & aridum quod eſt peccati corruptio; Dei autẽ filius homo factus Pſal. 118.
5 butyrum elegit, id eſt, quicquid in humana natura bonũ erat ſinè vlla peccati corruptione, de qua dicitur; coagulatũ eſt ſicut lac cor eorũ. Apis quæ paſcitur inter lilia angelorũ eſt Deus, in quo eſt miſericordiæ mel & iuſtitiæ aculeus, & ita aiebat Dauid Pſal. 100.
Miſericordiam & iudicium cantabo tibi Dñe, in hũc mundum hæc cæleſtis apis dilapſa, ſecum miſericordiæ mel adduxit, non ſupplicij aculeũ, adeò vt cũ eius diſcipuli dixiſſent eo quod eum Samaritani recipere noluiſſent; Dñe vis dicimus, vt ignis deſcen- Luc. 9.
dat de cælo & conſumat illos? conuerſus increpauerit illos dicens, neſcitis cuius ſpiritus eſtis, filius hominis nõ venit animas perdere ſed ſaluare. Videtis itaque mel & butyrum comediſſe, quia naturæ humanæ optimum accepit, & illud cum miſericor-

dia

dia diuina vniuit, & homo fuit verus sine peccato, & Deus ve- 6
rè misericors sine iustitiæ rigore, quandoquidè in hac vita iusti-
tia vti erga homines noluit. Discite dilectissimi ab eo quomo-
do vos in tribulationibus gerere debeatis, eas patiêter toleran-
do. Dici vulgo solet, amorẽ non nisi amore persolui, cũ igitur re-
dẽptoris nostri amor erga nos ad id culmen peruenerit: vt tot
& tanta cũ patientia nostra causa passus sit, ideo vult, vt hunc
Psalm. 115. amorẽ alio amore tribulationũ pleno persoluamus. Hinc Dauid
eũ dixisset: quid retribuã Dño pro omnibus, quæ retribuit mi-
hi? statim sibi ipse respondet. Calicẽ salutaris accipiã & nomen
Dñi inuocabo. Calicẽ salutis bibã, quod est labores patienter
1 Reg. 17. eius amore ferre. Versabatur Dauid post Goliæ victoriã in ma-
gna felicitate omnium enim in se amorẽ concitauerat, & ne ea
felicitate superbiret Saulis persequutionẽ Deus excitari per- 7
misit, qua per tot annos afflictus est, & quia ex ea tantã vtilita-
D. Aug. tẽ percepit ideo eo in loco calicẽ salutaris appellat. Hac etiã de
causa labor vocatur in sacra scriptura, tribulatio, quod nomẽ vt
D. Augustin. ait, dicitur à tritura trituræ: & ita quẽadmodum cũ
messi ũ tritura fit, frumentũ mundatũ & omni palea excussum,
remaneat, ita vt eo impleri horrea possint, palea vero contrita
remanet, vt bestiarũ sit esca; ita mali remanent in tribulatione
tristi, & impatientia facti: vt bestijs infernalibus proijciantur in
escam, boni autẽ omnibus imperfectionibus purgati remanẽt
Rom. 5. vt in cælestibus horreis collocentur. Ideo aiebat D. Paulus, glo-
riamur in tribulationibus scientes, quod tribulatio patientiam
operatur, patientia autẽ probationem, probatio vero spem, spes 8
autem non confundit. Quæ quædam quasi scala est, qua in cæ-
Simile. lum ascenditur, & quemadmodum qui tauri insequentis impe-
tum fugit si scalam aliquam inuenit, quamuis difficilem habeat
ascensum, facilis tamen & suauis videtur: vt se imminenti peri-
culo subtrahat, multo suauiores nobis labores & tribulationes
videri debent, quæ scala quædam sunt, vt inferni periculis ere-
pti in cælum possimus ascendere. Et eo magis quod soleat Deus
tribulationibus diuina sæpe miscere solatia.

Cum Deus dixit Abrahæ, tolle filium tuũ vnigenitũ, quẽ dili-
gis Isaac, & vade in terrã visionis, atque offer eũ ibi holocaustũ,
quantum ex eo sanctissimus senex dolorem caperet, vos ipsi
cogitate, cum sibi filius sacrificandus esset, quem tantum op-

tauer

tauerat, vt cum Deus illi promissionis terram pollicitus es-
9 set, quasi hoc non contentus dixerit: Dne Deus quid dabis mihi ego vadã absq; liberis, quasi cætera omnia parui faceret, nisi fi- Gene. 15.
lius sibi cõcederetur. Et tamẽ de eo Christus Redẽptor noster dixit: Abrahã pater vester exultauit, vt videret diem meũ, vidit, & gauisus est. Quã visionẽ illius sacrificij tempore fuisse Doctores Ioan. 8.
affirmãt, vt scilicet, hoc gaudiũ doloris, quẽ susceperat vim aliqua ratione mitigaret. O Dei bonitas ineffabilis qui labores eius amore susceptos non æterna tantũ corona, sed diuinis etiã consolationibus in hac vita remunerat. His omnibus de causis
aiebat D. Paulus, gloriamur in tribulationibus. Iter facienti hy- Simile.
berno tẽpore molestus solet esse ventus, qui vultũ importunè ferit, & ita se ab eo quãtũ potest vel brachio, vel veste defendit, &
10 à se reijcit. Æstiuo vero tẽpore cũ calore æstuat suauissimus est, quarè eũ ore, sinu & toto corpore libẽtissimè excipit, ita etiã qui in hac vita iter faciũt, in diuino amore frigidi in vitijs & sceleribus torpẽtes, tribulationis vẽtũ ferre nõ possunt. Si filiorũ, vxoris, aut rei amissio, si infirmitas, si persequutio, si iniuria, aut alterius aduersitatis ventus ingruit, sexcenta videbitis artificia, quibus se tueri studẽt vultu, verbis, manibus, & toto corporis motu, irã, qua eũ excipiũt præ se ferũt, quæ omnia faciũt eò quod nullo diuini amoris calore sint præditi, quia vt ait D. Augustinus in quodã sermone, omnia sæua & ignauia facilia & propè nulla facit amor, & ideò qui diuino amore incensi sunt, tribulationẽ tanquã ventũ frigidũ excipiũt, & brachia vt eã amplectantur expandunt. Hoc sponsæ illa verba significant. Fasciculus Cant. 2.
Myrrhę dilectus meus mihi, inter vbera mea cõmorabitur. Mir-
11 rhę arbor folia habet aspera, & spinis plena, quarè fasciculus Mirrhę est Christus Redẽptor noster, qui verbis & operibus res docuit sensualitati asperas, at sponsa amore feruida hunc fasciculũ libẽtissimè & intimo cordis affectu recipit, & hoc est inter vbera mea commorabitur. O Christi sponse amabilissime! tu myrrhę verus fasciculus, quem in infantia persequuntur ad necẽ, quẽ flagellis contusum, spinis transfixum, clauis confossum in cruce sæuissimo mortis genere occisum credimus. Fœlix anima illa quæ ita te complectitur & inter vbera sua per veri amoris affectum & vitæ tuæ imitationem ponit. Ad tantum perfectionis culmen & amoris gradũ peruenit D. Paulus vt non solũ labores

ipse

ipse & tribulationes patienter susciperet & ferret: sed etiam ma
2. Cor. 7. gnam ex aliorum iustorum tribulationibus lętitiam caperet. Et 13
ita multa (inquit) mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloria-
tio pro vobis. Et ex eo quod plurimũ in eorum vi tute & chari
tate confideret, sequebatur quod mox subdit, repletus sum con-
solatione, superabundo gaudio in omni tribulatione vestra. Pon
derate obsecro verba illa, repletus sum, & superabundo: ex qui
bus inferre potestis optimè glorioſum Apostolum intellexisse
magnam esse fælicitatem tribulationes pro Christo pati, & ex
ijs iustos magnam vtilitatem percipere.

Fuge in AEgyptum. & esto ibi vsque dum dicam tibi. Nullum tem
poris terminum perscribit, quod quidem singulare Dei artifi-
cium est, qui ignorare nos vult quam diu tribulationes duratu-
ræ sint, vt plus mereri patientia & constantia possimus. Decre 13
uit iam diuina prouidentia annuam futuram esse persequutio-
nem, & tamen hoc à te ignorari vult, vt eam ita excipias acsi
per omnes vitæ tuæ annos duratura sit, dicens: eam læto & li-
benti animo recipio, & plurimas Deo pro ea gratias ago. Tunc
autem promptam & sibi indicatam voluntatem Deus spectan-
do plurimi facit quod te tot laboribus tam diu eius amore tole-
randis tanta cum animi alacritate obtuleris. Quod si vnius tan-
tum anni terminum futurũ esse sciuisses illud tantũ Deo obtu-
lisses neq; actus tanti meriti esset, vt prior. Quidnam vobis fra-
tres de infinita Dei bonitate videtur, qui artificia excogitare vi
detur, vt se ab hominibus falli quodammodo sinat? Ponderatio
ne etiam hoc loco dignum est, Sanctum Ioseph nihil ab eo de
exilij diuturnitate petijsse, non breuem peregrinationem esse ro 14
gasse, sed omnia Dei voluntati reliquisse. Vt intelligatis quam
dediti diuinæ voluntati sint iusti: & ita quidam verba illa decla
Prouer. 21. rauit, sicut diuisiones aquarum ita cor regis in manu Dñi, quo-
cumque voluerit inclinabit illud. Cor regis, id est, cor iusti,
D. Luc. 10. Matt. 13. quia quod Diuus Lucas ait, multi prophetæ & reges volue-
runt videre quæ vos videtis. Diuus Matthęus dixit. Mul-
ti prophetæ, & iusti. Vbi significatur iustos esse reges. Iusti
igitur voluntas est sicut diuisiones aquatum in manu Do-
mini. Sunt nonnulla quæ terminantur facilè proprio termi-
no, & difficilè alieno, propriam figuram optimè seruant, alie-
nam verò difficilè recipiunt: vt saxa, quæ si quadrata nascun-

tur

stur difficilè in aliam figuram mutantur. Alia propriam figuram non ita seruant: sed alienam facillimè recipiunt, vt aqua quę effusa spargitur, inclusa verò vasis figuram recipit, & ita Diuus Augustinus super illud Geneſis, spiritus Dñi ferebatur super aquas, ait aquarum nomine primam illam materiã intelligi, ex qua Deus res corporales eduxit, & ijs distinctas & proprias formas dedit: aquam autem appellari, quia quemadmodum artifex nullam in aqua repugnantiam inuenit ad id ex ea, quod vult, faciendum, quia facilè quancunq; figuram recipit: ita etiam materia illa prima diuinæ voluntati magna cum facilitate parebat. Hæc eadem inter iustos & peccatores differentia est: peccatorum enim corda saxea sunt & dura, quia difficilè figuram & formam, qua Deus ea formare vellet recipiunt: iustorum autem corda sunt quemadmodum aqua in manu Domini, qui nulla repugnantia diuinæ voluntati obtemperant: huiusmodi erat sanctus Ioseph. An verò vos dilectissimi saxea, an aquea corda habeatis hinc colligere potestis, ex repugnantia scilicet, vel facilitate & promptitudine, in diuinæ voluntatis iussis exequendis. D. August. sup. Gen. 1.

Futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum. Cõ soluerat infœlix hic tyrannus legis peritos & scribas, vbi Christus nasceretur. Sed peti ab eo posset, fidem nè ô rex prophetiæ pręstas, an nõ? Si nõ pręstas cur eã petis? si pręstas, quomodo Dei decretum impedire posse cogitas? Nam si vera Michęæ prophetia (quã audisti) est, in Bethlehem eũ nasciturũ, qui regeret populum Israel, necessario adimplẽda est. Sed in animo affectibus cæco ratio quærẽda non est. Admirationem pariũt errores, in quos peccator peccati sui cęcitate prolabitur. Et ita de malorum congregatione ait Isaias, Dñs miscuit in medio eius spiritũ vertiginis & errare fecerũt Aegyptũ in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens. Spiritus vertiginis est spiritus erroris & perturbationis, spiritus delirationis & insaniæ: nam si quis in gyrum sæpius rotatur, & circumagitur, statim vertigine quadam correptus, quo loco sit, nescit. D. Hierony. eo in loco spiritum peccati transtulit ex Hebręo, qui quidem est praua ad plurima peccata committenda inclinatio: ex qua homo ita deprauatus remanet, vt non solũ ipse in suis actionibus erret: sed etiam causa sit vt alij errent, sicut ebrij, vt eo loco ait. Errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, vt errat ebrius. Quæ quidem magna exaggeratio est, homi- Mich. 5. Isai. 9. D. Hiero.

nem eo deuenire posse, vt nihil omnino bonum præstet: sed in omni opere erret. Et quoniam hoc grauissimum Dei supplicium est, ideò dixit, Dominus miscuit, idest, Propter eius peccata ad hunc malitiæ gradũ deuenire permisit. In hoc statu rex iste infœliciss. mus versabatur, quãdoquidẽ tanta huius prophetię luce illustratus nõ est. sed ex ea occasionẽ potiùs desumpsit, vt inauditã hanc exerceret sęuitiam. Cauete obsecro fratres qui in peccato versamini, nè paulatim in hunc deprauationis statum prolabamini.

Qui consurgens, accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Ægyptum. Profectionis tempus sanctus Euangelista apposuit, reditus verò tempus tacuit, neque noctu ne an die fuerit dixit. Vt significaret, quòd cùm Deus à nobis discedit, hoc pro certo sæpe habere possumus ex fide quam credimus. Communiter enim cũ mortaliter peccamus intelligimus nos peccare, & statim Deũ à nobis discedere fide credimus. At verò Dei reditũ per gratiã & iustificationem scire non possumus. Quæ quidẽ res valde timenda est dictu & auditu; pro certo habere peccatorẽ & constantissimè credere, statim ac peccat mortaliter Deum ab eo discedere, & tamẽ audere peccare, & cùm bonũ infinitum amittat non magis hoc damnum sentire, quàm si rem vilissimam amitteret: & hoc accidit eò quod damni grauitatem non consideret. Admirabili enim prouidentia rerum creator vniuersalis statuit, vt iidem oculi, qui in corpore humano visioni inseruiũt, lacrymis etiã inseruirent & fletui: vt significaret vnum ex alio sequi. Nam qui damna spectare nouit, vt spectari digna sunt, ea etiam deplorare, vt deplorari debent optimè nouit, hinc est quod quia tu infœlix peccator non consideras ideò neq; ea deplores, eo enim die quo mortaliter peccasti, rides, & gaudes, ac si tibi prosperum aliquid contigisset. O detestanda cęcitas, ô amentia abominanda. Præclare hoc Abdias propheta exaggerat dicens: Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodò conticuisses? Non nè furati essent sufficientia tibi? Si vindemiatores introirent ad te, nunquid saltem racemum reliquissent tibi? quasi diceret: Clamares, & plorares quanuis latrones isti totam domum tuam, aut vineam non expilarent, sed plurima relinquerent. Cùm autem peccatum Deum tibi furatur, & tot merita & gratiæ gradus, quot in anima habes, expilat, vix tanti damni magnitudinem sentis? tunc rides? tunc gaudes? O te infœlicem, qui huc malitia deueniſti.

Abdi. 1.

Tunc

Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valdè:
21 *& mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus eius.* Iulsit fortasse omnes in forum Bethlehē cōuenire, quasi regiæ suæ magnificentiæ maiestatem ostendere vellet. Quemadmodū mulier gemma aliqua amissa omnes domus sordes & purgamenta in vnū locum colligi iubet, vt videat an gemma inter sordes occultetur: ita etiam Herodes omnes hos pueros simul cō gregari iussit, existimans inter eos gēmam illam pretiosissimam inuenire, quæ ex cælo vt animas nostras decoraret, descendit. O puer Iesus (*que eres Ioyel*) in te enim est gemma illa diuinitatis pretiosissima, auro humanitatis inclusa. Hoc fratres animę vestræ ornamētū esse debet, vt ita ornata æterni patris oculis placere possit. Cùm igitur nutrices omnes & matres, cum pueris cōuenissent munus aliquod à regia liberalitate expectantes, ecce Herodis mi-
22 lites magno cū impetu egressi pueros matrū hærentes amplexibus arripiūt, hos ense cōfodiunt, illos allidūt in parietes, hos mēbratim discerpūt, illos transfigunt verubus: & tandem omnium crudelissimam stragem edūt, vitæ datori vitam eripere existimātes. Videor mihi videre matres sparsis capillis, expansis brachijs opem frustra implorare. Audire mihi videor clamores & fletus. Nihil huic proderat dicere, puer heu non est sed puella. Nihil alteri proderat, nudum pectus & caput imminenti gladio offerre, & preces addere vt se prius quam filium occiderent. Imò vt eos ex earum sinibus euellant, huic manus, illi brachia, alijs vbera secant, alios in ipso sinu vna cum matre transfigunt. O crudelis Herodes, num te vltum existimas? derisum potiùs & illusum puta, puer enim cui vitā eripere voluisti, viuit adhuc, mortuos ve-
23 rò, Martyres tua crudelitate fecisti. D. Tho. quærit an pueri isti Martyres sint, & cōcludit esse, vt D. Hilarius affirmat & D. Hieron. Et ratio est quia vt perfectū sit Martyriū requiritur mortem pro Iesu Christo pati, quod in his Innocentibus completū est, & ita fatetur & credit Sancta Ecclesia, quæ singularissimæ apud omnes debet esse authoritatis. Plurimos hodie hic tyrannus habet imitatores, qui pauperes innocentes persequuntur & opprimūt. Quare Ecclesiastes magno cū animi dolore dicebat. Verti me ad alia & vidi calūnias, quæ sub sole gerūtur & lachrymas Innocentium, & neminem cōsolatorem, & vt qui hoc facitis, peccati vestri grauitatem intelligatis, referā hoc loco maledictiones

Simile.

D. Tho. 2.2. q.124.art.4. D. Hilar. supra Matthæū. D. Hieron. serm. Innocētium. Eccles. 4.

quasdam & deprecationes quibus sanctus Dauid, vel potius spi-
Psal. 118. ritus sanctus tyrannis & pauperũ persequutoribus minatur. Pro 24
phetiæ enim potius sunt si propriè loqui volumus, quàm depre
cationes. Earum vna est: Constitue super eum peccatorẽ & dia-
bolus stet â dextris eius. Vbi particula illa, &, significat, ideſt, nã
Psalm. 90. eà, quæ sequuntur priora verba declarant. Diabolum stare à dex
tris alicuius & non cadere, dicitur cum vincit, vt alibi de iusto è
cõtra dicitur, cadent â latere tuo mille, & decem millia à dextris
tuis. Quia iustus tentationes omnes vincit & prosternit, tam eas,
quæ à dextris, scilicet prosperitatibus, delicijs & voluptatibus
eius animum superbia extollere tentant: quã eas quæ à sinistris,
scilicet aduersitatibus & tribulationibus, impatientia & despera
tione deprimere vellẽt. Quas omnes iustus prosternit & vincit, 25
& hoc significat, cadent à latere tuo mille, & decem millia à dex-
tris tuis. Ait præterea, cùm iudicatur ex ea condemnatus, & ora-
tio eius fiat in peccatum, id est, omnia illi mutẽtur in malum. Et
cùm plures alias addidisset maledictiones subdit. In memoriam
sedeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, id est, sit eius
vita adeò deprauata vt in ea omnia maiorum suorum peccata re-
nouentur. O Deus! Quodnam crimen infœlix iste commisit
tot supplicijs dignum? Eo in loco Spiritus sanctus declarat, &
duo tanquam pœnarum causas potissimas affert, quorum vnum
est. Pro eo quòd persequutus est hominem inopem & mendi-
cum. Vt ex pœnarum grauitate peccati magnitudinem intelli-
gatis. Tyranni etiam sunt & innocentium interfectores illi, qui
cum eorum necessitatibus mederi possent, eos magno crudelita- 26
Thren. 4. tis & inhumanitatis genere deserunt. Cùm ageret Ieremias, de
illis qui mortui sunt tunc, cùm à Nabuchodonosor capta est vrbs
Hierusalem: Melius (inquit) fuit occisis gladio, quàm interfe-
ctis fame: quoniam isti tabuerunt, consumpti à sterilitate terræ.
Nam qui gladio occiduntur breui & vno tantum mortis genere
moriuntur: at verò qui fame necantur, plurima, & diuturna mor
tis genera perferunt. Merito igitur dicere possumus maiorem
esse aliquomodo eorum crudelitatem, qui innocentes fame ab-
sumi sinunt, cùm opem afferre possent, quàm eorum qui eos gla
dio occidunt. Melius fuit illis innocentibus gladio Herodis oc-
cisis, quam huius ciuitatis innocentibus interfectis fame. Sed
maior his omnibus & sæuior illa videtur esse tyrannis innocẽtes

spiritua

24 ſpiritualiter occidere, eos ad peccandum verbis & exemplo pro uocando. Maior hæc eſt quàm Herodis crudelitas, quia ille innocentes Martyres reddidit, tu vero innocentes Dæmones efficis. O Deus incommutabilis! O crudelitatis genus horribile! animam proximi ſui perdere, vt in inferno ſempiternis ignibus ardeat. Loquens Deus de Iſraelitis ait: Iratus eſt furor meus in eis vſque quo non poterunt mundari. Quibus verbis ita ſe illis iratum eſſe ſignificat, vt eos in ſuis peccatis perſeuerare permiſſurus eſſet: & antè quàm hoc diceret dixerat. Proiectus eſt vitulus Samariæ, indignationis ſuæ cauſam ait eſſe eo quod in Samaria vitulũ aureũ adoraſſent. Sed cur Iſrael punire vis propter peccatũ Samariæ? quia (inquit) ex Iſrael & ipſe eſt, artifex fecit 25 illum, & non eſt Deus, quia ſcilicet, Iſraelitarum exemplo Samaritani aureum vitulum adorauerant. Heu fratres non ſolũ ob peccata noſtra puniemur, verum etiam ob ea, quæ proximi noſtri malitiæ noſtræ exemplo, prouocati commiſerunt. At quãto magis ſi eos non ſolum exemplo, ſed verbis etiam importunis & occaſionibus prouocamus? O proditores fidei quàm Deo debetis: Num creauit vos Deus vt ab eius obedientia deficientes, alios etiam ſolicitetis, vt ad eum offendendum vna conſpirent? Pudeat, pudeat tãtæ crudelitatis, & eas quas deprauaſtis animas, antè quàm de ira debita vos pœna afficiat omni diligentia & cura ad eius obedientiam reuocare ſtudete.

Oſee. 8.

Non prætermittam hoc loco habitatorum Bethlehem inhumanitatem, qui ſanctiſsimam virginẽ hyberno tempore nocte 26 frigidiſsima in porticu ſemidiruto iacere paſsi ſunt, & cûm poſtea à paſtoribus, quæ viderant, & audiuerant, narrari publicè audirent, Reges autem à remotiſsima orbis terræ parte illuc ſtella duce veniſſe, nunquã tamen eam Herodis timore recipere voluerunt. Et hac de cauſa permiſit Deus, vt ille cuius timore peccauerant, filiorum ſuorum in tantæ crudelitatis pœnam crudeliſsimus tortor eſſet. Quod quamuis parentum pœna fuit ſingulare tamen filiorum beneficium fuiſſe dicendum eſt. Nam ſi alicui ad Indos proficiſcendum eſt, magnum illi beneficium fieret, ſi quis nauem illi daret, qua nauigare poſſet: & eo magis ſi eũ ſecurè ei polliceri poſſet illuc eſſe cito & incolumem peruenturum. Nam ſi terreſtri itinere illuc proficiſceretur, plures illi eſſent & maiore, labores tolerandi, & fero aut nunquam eo perue

Simile.

niret. Ita etiã si pueri isti suis pedibus per humanæ vitæ terram iter feciſſent, nunquam fortaſſe ad cœleſtem illam patriam, aut saltem magna cum difficultate peruenissent. Ideo singulare beneficium fuit aditum illis per sanguinis mare in Martyrij naui præbere: & ita breui ad tutum limbi portum peruenerunt. Ne igitur vos Deus, vt horum puerorum parentes puniat, pij estote, & hospitalitatis amatores, ad quam nos Diuus Paulus hortatur dicens. Hospitalitatem nolite obliuiſci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio receptis: vt Abrahã & Loth. Vos autẽ dilectiſsimi pauperes hospitio recipientes non solum Angelos vos recipere existimate, sed Angelorum Dominum, qui in huius pietatis præmium suam hic vobis gratiam dabit, & postea recipiet vos hospitio gloriæ. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Hebr. 13.

Gene. 18. & 19.

In eodem Festo Sanctornm Innocentium.

CONCIO TERTIA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge & accipe puerum, &c. Matth. 2.

Hoc. 11.

HOQVENS Diuus Paulus de Patriarcha Abraham. Fide (inquit) demoratus est in terra repromissionis tanquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac & Iacob cohæredibus repromissionis eiusdẽ. Expectabat enim fundamenta habentẽ ciuitatem (id est firmam & stabilem ciuitatem.) Cuius artifex & conditor Deus. Hæc ciuitas adeo firma & secura est cœleſtis illa Hierusalẽ: his enim verbis significat Diuus Paulus Deum admirabili sua prouidentia voluisse, vt quãuis Palęstinæ terrã Abrahæ & eius generatio ni pro-

Gen. 15. & 17.

ni promisisset, vt nihilominus tamen in ea tanquam peregrini,
3 & hospites ipse & filius eius Isaac, & eius nepos Iacob habitarent, vt indè intelligeretur, fidem tantam vim in iustorum animis habere, vt se in eo quod possident, eius quod optãt, & sperant amore, peregrinos existiment. Et ita cum Rex Pharao peteret à Patriarcha Iacob quot sunt dies annorum vitæ tuæ? Respondit: dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum, parui & mali, & non peruenerunt vsque ad dies patrum meorum, quibus peregrinati sunt. Ex quibus verbis Diuus Paulus in eodem capitulo colligit sanctos illos Patriarchas tanquam hospites & peregrinos in hac vita fuisse. Quarè (ait) iuxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longè eas aspicientes & salutantes & considerantes, Genes. 47.
4 quia peregrini & hospites sunt super terram. Qui enim hæc dicunt significant se patriam inquirere. Ex quo cõcludit sanctus Apostolus ideò non confunditur Deus vocari Deus eorum, parauit enim illis ciuitatem. Verè non confunditur Deus, illorum Deum vocari qui nihil aliud in hac vita à Deo optabant, quàm illi obtemperare & omni cura & diligentia seruire. Ex quo inferri potest confundi Deum, & tanquam ignominiosum sibi esse existimare malorum Deum appellari, qui hanc terram tanquam suam possident. Ideò Dauid quamuis Rex esset diues & potens ait, exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam. Et quare hoc? quia aduena ego sum & peregrinus sicut omnes patres mei: Et Diuus Ambrosius latronum differentiam notans, qui cum Christo Redemptore nostro in Psal. 38. D. Amb.
5 cruce mortui sunt, ait, malum futuræ vitæ oblitum hanc petijsse dicendo: Si tu es Christus saluum te fac & nos; bonum verò vitæ huius oblitum aliam petijsse dicendo, memento mei dum veneris in Regnum tuum. Hæc eadem differentia hodiè est inter bonos & malos: Boni enim tanquam peregrini de alia tantũ vita cogitant, mali verò illius obliti huius tantum ratiõẽ habent. Neque solum sancti illi Patriarchæ peregrinos se existimabant in ea terra, quæ promissa sibi erat ante quam eam possiderent: verùm etiam posteà iubebat Deus illis, quibus eam dedit, nihil in ea proprium habere: sed tantum vsufructuarios esse. Ideò enim venditiones perpetuas fieri vetauit: sed retrouendendi conditione appositа, his verbis: Terra quoque non vendetur

in perpetuum, & causam huius rei afferens ait: quia mea est & vos aduenæ & coloni mei estis. Quod si Deus homines, quos tẽ 6
poralibus & terrenis bonis remunerabat, in ijs tamen aduenas eos esse volebat, & nihil in hac vita proprium habere præter Deũ (ideò enim in eodem capitulo, & in alijs pluribus locis ait: Ego Dominus Deus vester.) Quid dicemus de hominibus Christianis, quos tunc Deus se plus amare ostendit, cùm eos bonis tẽporalibus priuat? Quantò magis aduenas eos esse vult, & animum à rebus terrenis habere seiunctum? Sed heu dolor quam pauci huiusmodi sunt in Christiana Republica: vt propria quisque negotia curat? vel (vt melius dicam) vt nemo propriũ negotium curat; Christianorũ enim negotiũ est non habere hic ma- 7
Hebr. 13. nentẽ ciuitatẽ, sed futuram inquirere, vt Diuus Paulus ait. In Ge-
Gene. 9. nesi manifeste ostenditur differentia, quæ est inter prescitos & prædestinatos. In nono enim capite cùm benedixit Noe amato suo filio Iaphet (inquit) Habitet Iaphet in habitaculis Sem. Non dixit habitet in ædificijs Cam, quia Cam nepotes & descendentes tanquam homines terræ amatores ciuitates sibi & domos deliciarum & delectationis causa ædificarunt: & ita pro
Gene. 11. certò habetur verba illa Genesis, Venite faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, verba fuisse Nemrod nepotis Cam. Quarè vt significaret sanctus Patriarcha iustos, qui vt peregrini inquirunt ciuitatem permanentem, magnis non egere ædificijs, sed paruis tabernaculis esse contentos; ideò dixit: Ha- 8
bitet Iaphet in habitaculis Sem. Videtis igitur ex eo tempore benedictos filios Noe à maledictis dignosci cœpisse, eò quòd illi in tabernaculis tanquam peregrini habitarent, hi verò magnas sibi domos & superbas turres ædificarent, nomen suum ædificiorum magnitudine immortale reddere existimantes? O beatos iustos! qui nomen sibi & famam alia ratione quærunt, & quod in ędificia insumendum esset, in pauperes malunt insumere: Et ideò de vno quoque illorum aiebat Dauid, di-
Psalm. 111 sperfit dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Et paulò ante dixerat, in memoria æterna erit iustus. Et vna ex causis est, quia disperfit, dedit pauperibus.

Vt igitur Dei filius peregrinos nos esse in hac vita doceret, ideò

ideò ſanctiſsimam ſuam matrem virginalis partus tempore pro
9 cul à patria in itinere & peregrinatione, nõ in magna aliqua do
mo, ſed in ſtabulo parere voluit. Neq; hoc ſolũ ſatis illi fuit, ſed
voluit etiã vitæ ſuæ initio in Ægyptũ peregrinari, Herodis per
ſequutionem fugiendo, & ideò: *Aparuit Angelus in ſomnis Ioſeph,*
dicens: Surge & accipe puerum, &c. Quam reuelationem fieri Deus
voluit ſancto Ioſeph in ſomnis, vt ſignificaret Dei ſeruos in ſan
ctæ contemplationis ſomno maximè illuſtrari. De hoc ſomno
aiebat ſponſa: Ego dormio, & cor meum vigilat. Et adeò gratus Cant. 5.
eſt hic animæ ſomnus Deo, vt iubeat, vt nemo eam excitet, di-
cens: A diuro vos filiæ Hieruſalem ne ſuſcitetis, neque euigilare Cant. 8.
faciatis dilectam, donec ipſa velit. O quam æquum eſſet vt hoc
conſiderarent illi, qui ſuis importunis vocibus & clamoribus
Dei ſeruos cæleſtis contemplationis ſomno ſopitos excitant.
Conuenientiſsimè rerum diuinarum contemplatio ſomnus ap
pellatur, quia quemadmodum ſomno mali corporis humores,
10 qui morborum ſolent eſſe cauſa, concoquuntur; ita etiam in ſpiri
tuali hoc ſomno, prauæ animæ inclinationes, quæ peccatorum
ſunt cauſa conſumuntur. Et quemadmodum illi qui ſomnũ nõ
capiũt colore pallido, viribus infirmis, & membris omnibus fra
cti eſſe ſolent: ita etiam homines hoc contemplationis ſomno
deſtituti communiter perfecti viri colorem & vires habere non
videntur, quia vnus ex præcipuis fontibus, ex quibus Chriſtia
norum diſſolutio & deprauatio manat, & tãta in tentationibus
infirmitas, eſt ſomni huius ſpiritualis defectus. Hac de cauſa di-
lectiſsimi, quia hoc ita eſſe intelligo in ſingulis meis concioni-
11 bus hoc vobis perſuadere contendo, vt ex tot horis quas in res
inutiles inſumitis, vnam ſaltem huic ſomno detis, ſupra ſanctiſ-
ſimum Ieſu Chriſti pectus ſuauiſsimè dormientes, neq; hoc per-
ſuadere adhuc vobis potuiſſe exiſtimo; & quoniam hæc Innocẽ
tium dies eſt, incitare vos ad hoc volo innocentiæ deſiderio, quę Pſalm. 23.
contemplatione acquiritur. Nam cum ſanctus Dauid interroga
ret: Quis aſcendet in montem Dñi, aut quis ſtabit in loco ſancto
eius? Reſpondet: Innocens manibus & mundo corde, qui non
accepit in vano animam ſuã, nec iurauit in dolo proximo ſuo.
Ex quibus verbis D. Auguſtinus colligit, in quatuor rebus inno
centiam conſiſtere; in operibus, in cogitationibus & deſiderijs, D. Auguſt.
in verbis, & in ijs omnibus exercitijs, propter quæ anima creata

fuit. Ille manus habet puras & innocentes (ait D. Augu.) qui be- 12
ne operatur. Ille est mundo corde, qui sanctis cogitationibus oc
cupatur. Ex quibus bona nascuntur desideria: quod sponsa no-
tauit dicens: Exultabimus, & gaudebimus in te memores vberũ
tuorum; Exultare, est corpore exilire, cùm, scilicet, tantã animus
concepit lætitiam, vt in corpus etiam ipsum erũpat. Quod cla-
rius etiam patet ex Hebræo verbo, scilicet, Guil quod lætitiam
denotat, voce, plausu, & totius corporis motu significatã, & hu-
iusmodi lętitiam capiũt animę memores vberum tuorum. Siue
vt alij vertunt, amorum tuorum. Ex quo patet diuinorum bene
ficiorum & amorum considerationem, ex qua tanquam è radice
spirituales consolationes nascuntur, esse etiam Sanctorum desi-
deriorum radicem, quibus ad seruiendũ beneficiorũ authori in-
citamur. Hinc etiam opera sancta, & sancta verba nascuntur. Et 13
hoc significat non accipere in vanum animam suam, quia illud
vanum dicitur, quod finem suum non assequitur. Finis propter
quem Deus hominem creauit, fuit; (vt D. August. ait:) Vt sum
D. August. mum bonum intelligeret; intelligendo, amaret; amãdo, posside-
ret; possidẽdo frueretur. Quare qui per hos gradus nõ ascendit,
ille in vanũ accepit animam suam, quia finẽ propter quem crea
tus est, frustratur. Et cum res ista sit magni momẽti, postea quã
docuit Dauid quid illi faciendum sit, qui in montem Dñi ascẽ
surus est, statim hortatur homines vehementer vt hoc præstent,
dicẽs: Attollite portas principes vestras & eleuamini portę eter
nales & introibit Rex gloriæ. Principes inter creaturas corpora
Gene. 1. les, sunt homines, quorum causa cætera omnia creata sunt, qui-
bus Deus dixit: Dominamini piscibus maris & volatilibus cæli
& vniuersis animãtibus, quę mouẽtur super terram. Et inter om
nes homines Principes sunt singulari quadam ratione Christia- 14
1. Petri, 2. ni, quibus D. Petrus dixit: Vos autem genus electum, regale sa
cerdotium, id est, gens estis electa, vt reges & sacerdotes inter cæ
teros homines eligi solent. Horum principum vnusquisq; duas
habet portas æternales, quæ aperiendæ sunt, vt in animam Rex
gloriæ ingrediatur, vna est intellectus; altera voluntas: æternales
vocantur, non solũ quia immortales potentiæ sunt, sed quia eas
potissimũ Deus creauit: vt in rebus æternis occuparentur. Ma-
gna enim miseria est, vt potentiæ adeo præstãtes, se se ad res tã
viles, vt sunt terrenæ, demittãt. Has igitur duas portas attolli

hoc

hoc loco iubet Dauid, & prius quidē intellectus porta ad diuino
15 rū mysteriorū cōsiderationē attollenda est. Mox alia volūtatis porta, eā diuino amore & vehementi desiderio incendendo, vt in omnibus rebus diuinæ volūtati obsequatur. Vtrasq; attolli iubet, quia intellectus speculatio, quæ amorē non parit, est tanquam scintilla ex silice excusa, nam nisi adsit esca, quæ ignē cōcipiat inutilis est. Viua petra est Iesus Christus, & ita ait D. Paulus: Petra autem erat Christus, in qua diuinitatis ignis latet, & ideò cum eum intellectus noster fide tanquam ferro munitus hoc est, [*azerado con el azero de la fe,*] tangit diuinę bonitatis scintillę exiliūt, sed nisi esca sicca præparatur, quę est volūtas omni carnalis concupiscētię humore destituta, vt diuini amoris ignē concipiat, frustra laboramus, vt Philosophi, qui vt ait D. Paulus: Cùm Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerūt: 1. Cor. 10. Rom. 1.
16 sed euanuerunt in cogitationibus suis, & factū est insipiens cor eorum. Euanuerunt (inquit) quia quemadmodum nux appellatur vana, cùm medulla caret, quamuis perpulchro sit cortice: ita anima vana appellatur, cum diuino amore & charitate caret, & ita plurimum refert voluntatem vna attollere, vt ea amet quæ intellectus contemplatur. Hoc enim modo in animā introibit Rex gloriæ. Vtinam seraphicam nunc linguam habere, & verba vehementissima, vt hoc vobis persuadere possem, quod hic sanctus Dauid Dei nomine verbis obscuris monet. Et quoniam scitis iam quatuor res, in quibus innocentia consistit & radicem ex qua nascuntur, quantum ad nos pertinet, quæ est somnus ille spiritualis, de quo huius considerationis initio loquebamur obsecro vos dilectissimi, vt magno cum animi ardore in ijs vos
17 exercere incipiatis. Aliter enim de vobis etiā in vanū animā accepisse dicetur. O Pater misericordiarū & Deus totius consolationis! rogo te per infinitę tuæ clementiæ viscera, vt hæc in horū fratrū animis imprimas, & eos moueas, vt se in illis exerceāt.

Surge & accipe puerum & matrem eius. O quam suaue hoc pueri nomē audire, & de illa infinita maiestate dici, quæ cælos gloriæ suæ maiestate implet. Sed nō se tamē Deus fecit puerū vt eū ideò contemneremus. Et hac de causa cum dixisset Isaias: Paruus Isai. 9.
lus natus est nobis, subdit: Et vocabitur nomē eius admirabilis, Deus fortis: quasi diceret, nolite eum contēnere, quāuis puerum videatis, quia Deus est omnipotens: & si se puerū fecit, hoc fuit:

vtilitatis

vtilitatis vestræ causa. Inter alias puerorum cõditiones vna hęc 18
est, vt quamuis maximè irati sint, facilè tamen placari possint;
duobus, scilicet, cerasis, aut verbis amore plenis: vt si dicas [*No mas, no mas mi amor.*] O ineffabilis Dei bonitas, qui se puerum
fecit, vt spẽ nobis & fiduciã daret. Ideò peccatores confidite, se
curè ad eũ accedite; nam quãuis vobis iratus sit, si puro & vero
cordis affectu dicat vnus quisq; [*No mas, no mas mi amor.*] Nũquã te posthac cordis mei Deus offendam, placabitur. Si vel duo
tantũ ei cerasa offeras, quæ sunt, dolor qualificatus eo quod eum
offenderis, & firmũ propositũ nunquam postea offendendi, sta-
Psal. 55. tim placabitur. Pro nihilo saluos facies illos aiebat Dauid: Quia
nihil est, quod peccatores dant, si comparetur illi, quod tu dare
soles. Alia etiã puerorũ solet esse conditio, scilicet, liberales esse,
dant quicquid habẽt, & amplexus & oscula addũt, vt quod dãt 19
recipias; quin etiã ipsismet canibus panem præbere gaudent. O
dulcissime puer Iesu Redemptor magnifice quàm liberalis est
tua altitudo, qui ipsismet canibus, idest, peccatoribus diuinæ tuę
misericordiæ panem præbere soles, & eos quibus tua dona largi
ris, amplecteris, & tibi singulari amore coniungis. Quis igitur tã
tã opportunitatem elabi sinet? Hac de causa fratres se puerum
fecit, & puer vocatur vt vestra istra corda emolliat. Quã ob rem
Ephes. 5. cum D. Paulus dicat: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi,
æquum erit, vt nos quoque pueros eius amore faciamus; quia
Matt. 18. vt ipsemet dixit: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut par-
uuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Effici sicut pueros, est
eorũ innocentiã imitari: pueri enim illatas sibi iniurias non vlci
scũtur; sed parentes adeũt, dicẽtes: Pater ille me verberauit, pa- 20
rentes autẽ verbis eos placare conantur: ita etiam cũ iniuria ali-
qua tibi fit, nõ est tibi proprijs manibus vindicanda, sed cælestẽ
patrem adi, dicens: Domine scis quanta iniuria affectus sim, pa-
tientiam mihi obsecro largire: meis vero persequutoribus cogni
tionem, vt peccati sui magnitudinem intelligant: & merito ita
simile. faciendum est, quia Deus sibi ipsi seruauit vltionem dicens, vt
Rom. 12. Diuus Paulus citat: Mihi vindictam, & ego retribuam. Qui can
delam manu emungere vult, comburitur, & candelã extinguit.
Quare emunctoria fiũt, quibus emungi optimè potest: ita etiam
qui se sẽ propria manu vlcisci vult, animã vrit, & causa est, vt pro
ximus plus peccet. Et ideo iubet Deus: Ne ipsi nos vlciscamur,

quia

quia ille iustitiam habet, qua quod decet, præstabit, neque enim
21 existimare debetis Deum iniurias, quæ suis in hac vita fiunt obli
uisci, aut parui facere: hoc enim non ita esse satis ostendit verbis Genes. 4.
illis, quæ dixit ad Cain: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me
de terra, vbi nõ agit Dñs de iniuria sibi facta à Cain, eô quôd di-
uinæ suæ legis præcepto nõ paruisset: sed crudelitatem, qua fra-
trem suum occiderit commemorat, quasi plus iniuriam illi, quã si
bi illatã sentiret quo in loco etiã notãdum est, quod nõ dixit ani
ma fratris tui Abel clamat ad me, quia iusti à Deo vltionem non
petunt: sed dixit, vox sanguinis clamat ad me, id est, ipsa crudeli-
tas qua sanguinem fudisti clamat ad me. Cũ Maria & Aaron ad- Num. 12.
uersus Moysem murmurarunt, tacuit Moyses, Deus autem cau-
sam tanquam propriam accepit, & Mariam Moysis sororem le-
22 pra puniuit, quia illa iniuriæ illius initium & causa fortasse fue-
rat. Imitari etiam pueros debemus infletu: pueri enim præter la-
chrymas nulla habent arma: ita & nos ad fletum faciles esse debe-
mus, & peccata nostra assiduè deplorare, & ita nos ad lachrymas Psalm. 94.
inuitat Dauid, dicẽs: Venite adoremus & procidamus ante Deũ Simile.
ploremus coram Domino qui fecit nos. Si quis internam aliquã
habet corruptionem, solet illi per fontem aliquem & cauterium
exitus dare, & quia de nobis omnibus verè dici potest: corrupti
sunt, optimum remedium erit, vt in oculis nostris, aut saltem in
corde lachrymarũ fons fiat, vt hæc corruptio euacuari possit. Re-
gi Ezechiæ dixit Deus: Vidi lachrymam tuã & sanaui te. Quod Isai. 38.
si illi salutem dedit corporalem, nobis si plorabimus verè & ex
animo dabit spiritualem. Alia etiam puerorum solet esse conditio
23 nunquam quiescere, nunc saltant, nunc currunt, nunc ludunt &
sexcenta ludorum genera excogitant: idem & nobis faciendum
est, nunquam enim in vno virtutum exercitio quiescendum est,
sed per omnia debemus excurrere. Supremus rerũ omniũ Crea-
tor, ita creaturis dedit esse ex nihilo, vt illud esse effectiuum tale
voluerit, vt nihil otiosum esset: terram plantas producere voluit,
mare pisces parere, aerem aues alere, & creaturas omnes vita præ-
ditas conseruare, cœlos suis planetis & motibus mundum illumi-
nare, & in inferiora influere, si inferiores etiam creaturas spec-
tatis eas omnes occupatas esse inuenietis. Nam ipsæ etiam formi-
muscæ & vermiculi sua habent officia & exercitia: solus homo
in ociositatis vitio peccat, ex quo innumera vitia nascuntur.

Quod si quis eũ excusare velit, dicẽs: æquũ esse vt aliarum creaturarũ dominus otiosus sedeat tanquã Rex & seruiri potiùs quã seruire debere, magnus hic error esset. Quia quẽadmodũ cæteræ creaturæ, vt homini seruiãt creatæ sunt, ita etiã & multo æquius homo vt Deo seruáret creatus est: & quoniãm inferiores omnes creaturæ nũquam ab eius seruitio cessant, hominẽ à Dei seruitio cessare iniquũ est: perpetuus hic motus esse debet, & nũc quidem corporalia misericordiæ opera, nũc spiritualia exercẽda illi sunt alias orationi & cõtẽplationi, aliàs familiæ gubernationi operam dabit. Prudentia enim ita tẽpus distribuet, vt hæc omnia præstare possit. Et præsertim si diu initiũ â sancto orationis exercitio ordietur: ex quo cordis quædã dilatatio, & ad difficilia quæq; subeunda fortitudo sequitur, vt affirmat Dauid dicẽs: Viã mãdatorũ tuorũ cucurri, cũ dilatasti cor meũ. Sicor angustũ est, quæcũq; res, siue prospera siue aduersa ita in eo inhæret & trãsitũ occupat, vt legis obediẽtiã trãsire nõ sinat. At verò iustus cui Deus cor dilatat, neq; honor, neq; auaritia, neq; voluptas, neq; iniuria in eo inhæret, & ita nõ impeditur iter, quõ minus homo per diuinæ legis præcepta currere possit. Cũ horologiũ, quod suas habet rotas & artificia, quiescit antequã pondera humũ tangat, signũ est inordinatũ esse: vnusquisq; Christianorũ est horologium quoddam tanto spiritualiũ potẽtiarum artificio cõpositũ, quę fide & doctrina Euãgelica expolitæ & elaboratæ sunt, huius horologij pondera sunt corpus & eius sensus. Quia vt dicitur: Corpus, quod corrũpitur aggrauat animam. Christianus igitur qui in seruitio Dei cõsistit & quiescit antequã hæc põdera ad sepulchri humũ morte pertingãt, signũ est hoc horologiũ debito ordine & proportione carere, & è contra, si nũquam cessat argumẽtum est illum in se ordinem habere. Quem Deus in sponsa posuerat, cũ dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Si has puerorum conditiones habebimus, illi grati erimus, qui se nostra causa puerum effecit.

Pſalm. 118. Simile. Sapien. 9. Cant. 2.

Cum hoc Angelus Dñi sancto Ioseph reuelasset, statim paruit sanctus vir: *Qui consurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Ægyptũ.* O Christe qui verus es Dux domus Israel, nonne tu ille es de quo ait Dauid: Quoniã tu dolorem & laborẽ considéras? Et Isaias: Vere lãgores nostros ipse tulit? Quod si aliorũ laboribus libẽter occurris, & eos alijs detrahẽs fortiter excipis: &

Pſalm. 20. Iſai. 53.

ità

27 ita in ſuprema illa paſsionis nocte nefariæ illi hoſtium tuorum turbæ dixiſti: Si me quæritis, ſinite hos abire. Cur igitur hodierna die hos innocentes pueros tyrannicæ crudelitatis prædam futuros in AEgyptũ fugiendo deſeris? quiſnam dux erit, qui ſuis militibus pugnantibus non præire in pugna velit, & vna cum ijs, ſi opus eſt mori? Tu verò ò cæleſtis Dux cur fugis, & eos lacerari crudeliſsimè ſinis? Nõne dicere tu ſæpè ſoles; quemadmodũ gallina congregat pullos ſuos ſub alas, ita velle te homines auxilio tuo defendere? Cur igitur hos pullos alarum tuarum ope deſtitutos deſeris? O diuine Paſtor, qui per antonomaſiam quandam dixiſti: Ego ſum Paſtor bonus & animam meam pono pro ouibus meis. Quiſnam paſtor erit, qui agnos ſuos luporum poteſtati relinquat? Dico hoc in maiorem horum puerorum vtilitatem à

28 Deo ſic eſſe diſpoſitum. Solent aliquando Duces, qui plurimũ militibus ſuis amant, cautè â pugna recedere, cum nimirũ eos ſtrenuè pugnare vident, & vna etiam equites paulatim recedere iubent, vt pedeſtribus copijs victoriæ gloria poſsit adſcribi: ita etiã cæleſtis hic Dux hos infantes, qui rectè huius militiæ (*Infanteria*) appellari poſſunt, ſolos in mortis & martyrij certamine reliquit: in quo qui moritur, vincit; & ita vt victores coronati ſunt. Optime etiã (quamuis puer ſit) paſtoris munus nouit, qui cùm agnos à matribus auellere, & diuidere vult, eos ad alia paſcua transfert, quæ meliora & vberiora ſint. Quamuis hoc magno agnorũ labore, & ouium dolore fiat. Ita etiam prudentiſsimus hic Paſtor hos agnos innocentiſsimos à matribus ſuis diuidere voluit, & ad limbi paſcua transferre, vbi vna cum ſanctis patribus cæleſtis glorię

29 ſpe paſcerentur. Inter cætera quæ in ſolennibus proceſsionibus magno ſolent eſſe ornamento, eſt puerorum Innocentium, quæ præcedit multitudo. Vita, & mors Chriſti Redemptoris noſtri proceſsio quædam fuit omnium quæ fuerunt & erunt ſolenniſsima: & ideò æquum non erat, vt in ea hoc præcipuum ornamentũ deeſſet: ſed vt in ea etiam innocentes pueri præcederent: quare tyrannum ſæuire permiſit in carne illa innocentiſsima, vt pro eo mortem tolerantes veri Martyres eſſent, & in glorioſa hac paſſionis ſuæ & mortis proceſsione præirent: Nos etiam dilectiſsimi aliquid eius amore pati ſaltem optemus, qui tot & tantis præmijs ſuſceptos pro eo labores remunerat, hic gratia & poſtea gloria: ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

Simile.

DOMINICA IN fra Octauam Natiuitatis.

CONCIO PRIMA.

Erant Ioseph & Maria mater Iesu mirantes super ijs quæ dicebantur de illo. Luc. 2.

D. Fulgen. Lucæ. 1.

DES Animaduersione digna est de sanctissima Virgine hoc dici, scilicet, admirari quæ de puero Iesu dicebantur, quãdoquidẽ (vt notat D. Fulgẽtius) omnia diuina mysteria & optimè sciebat, & firmiter credebat. Et ita sancta Elisabeth cũ eam laudare vellet non virginitatẽ, non humilitatẽ, sed fidẽ tanquam bonorũ omniũ principiũ laudauit dicẽs: Beata quæ credidisti, quoniã perficiẽtur ea, quę dicta sunt tibi à Domino. Cur igitur hoc loco mirari dicitur? admirationem eius admiremur fratres, & hinc in eius quod illa admiratur, admirationem veniemus. Quamobrem notandũ est res humanas à diuinis hoc inter cætera differre, quod humana quamuis initio magna videãtur, quo plus tractãtur minora

Simile.

videtur. Optat puella aliqua cum nobili aliquo iuuene nubere, & si hoc fieret, beata sibi esse videretur. Nubit, post biduum, aut triduum minor sibi ea in re beatitudo esse videtur, quam cogitabat. Magno rei alicuius desiderio teneris, magna tibi ante quam eam assequaris videtur: assequeris tandẽ & nihil esse cõperis. Diuina verò quamuis initio non ita magna videantur, paulatim tamen

simile.

maiora videntur. Quemadmodũ cùm iter faciens turrem aliquam procul aspicis, quæ initio quidem parua videtur, sed quo magis propinquior fit, eò magis eius altitudo & artificiũ apparet. Hinc dixit quidã, viri sancti definitionẽ hanc esse, hominẽ esse admirantem & obstupescẽtem, quia cùm assidue res diuinas contẽplatur, semper eas admiratur. Et ita Cherubines illos propitiatorij

Exod. 25.

iussit Deus, vt se mutuò versis vultibus respicerent, quadam admira-

miratiõnis dispositione & habitudine, significans duo intellectualium creaturarum genera, Angelos, scilicet, & homines quo magis diuina mysteria contemplantur, in maiorem admirationem rapi; quia ea penitus comprehẽdere impossibile est. Quin ipsemet Aristo. dixit: Optimorum non esse laudem, sed aliquid maius laude, quod est admiratio. Ratio autem est, quia laus est oratio quędam qua illius rei quam laudamus virtus comprehenditur. Cum autem res adeò eminens est, vt oratione comprehendi non possit, laudari etiam nequit: & ita cùm res diuinæ incomprehensibiles sint; ideò eas laudare non possumus, sed eas admirari tantum debemus, quia plus admiratione quam verbis laudãtur, & declarantur. Plus D. Paulus diuinarum rerũ præstantiam exclamatione illa declarauit dicens: O altitudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Plus hac exclamatione dixit, quàm alij longa oratione dixissent. Hinc causam intelligetis, cur sanctissima Virgo quanuis mysteria illa nõ ignorabat, quæ sanctus Simeon prædicebat, scilicet puerum illum lumen esse ad reuelationem gentium & gloriam plebis Israel, mundum esse redempturum, & hominum cordibus dominaturũ, vt prædixerat ei Angelus, dicens: Dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum. Nihilominus tamẽ ea rursus audiens, admiratur, quia res diuinæ (vt diximus) nouam semper admirationem pariunt. Et hac de causa sancta Ecclesia hodiernum Euangelium statim post sanctissimi Dei filij natalis festiuitatem proponit, vt nos tacitè reprehendat, qui nihil fere in hac ineffabilium mysteriorum celebratione admiramur. Causa autem est, quia ea nulla consideratione & contemplatione præterire solemus. Sanctus propheta Abacuc iuxta septuaginta interpretum translationem ait: Cõsideraui opera tua, & expaui, id est, quia consideraui, expaui; & quia nos non consideramus, ideò non admiramur.

Aristo.

Roma. 11.

Luc. 2.

Habac. 3.

Quoties antequã hæc fierent, ea Propheta Dauid considerauerat, & cùm animo iam continere non posset, per os erumpere optabat, & omnibus patefieri, quare hoc affectu feruidus ait: Deus docuisti me à iuuentute mea & vsque nunc pronuntiabo mirabilia tua & vsq; in senectam & senium, Deus ne derelinquas me, donec

Psalm. 70.

annuntiem brachium tuũ generationi omni quę vẽtura est. Po- 7
tentiã tuã & iustitiã tuã Deus vsq; in altissima, quę fecisti magna
lia, Deus quis similis tibi? O admirabilis de cælestibus rebus lo-
quendi modus ò vehementissimus deuotionis & seraphici spiri
tus affectus, ò verba, quę plus quã solis radij illuminãt, & plus
quã ignis cõburunt? Deus docuisti me à iuuentute mea, & vsq;
nunc, ideſt, toto tempore vitæ meæ præceptor meus fuisti, ex te
quicquid scio, didici: qua propter non silebo posthac, sed pronũ
tiabo mirabilia tua, quæ me docuisti; non per vnius tantum diei,
aut vnius anni spatium, sed vsque ad senectam & senium, & do-
nec moriar. Ne derelinquas me Domine Deus meus, neque tuæ
mihi gratiæ auxilium eripias, donec annuntiẽ brachium tuum,
ideſt, filium tuum humanatum: & hoc, generationi omni quę vẽ
tura est: quia populus iste Hebræorum carnalis est, durus, rusti- 8
cus, & non sapit quę spiritus Dei sunt, & Ecclesię sacramentorũ
capax non est. Scio futuris sęculis aliam generationẽ venturam
esse ab hac multò diuersam, fidelem, prudentem, spiritualem, &
docilem scilicet populum Christianũ: huic ego opto annuntia-
re mirabilia tua: sed quęnã mirabila ista sunt sanctissime Rex?
Num illa sunt quæ olim operatus es? Rubus flammis non ab-
sumptus? aquæ mutatæ in sanguinem? AEgypti primogeniti
occisi? rubrum mare virga diuisum? manna per tot annos àcęlo
demissum? num hęc mirabilia sunt, quę venturę generationi an-
nũciaturus es? Minimè (inquit) sed potentiam tuam & iustitiam
tuam Deus vsque in altissima, quę fecisti magnalia, Maiora sunt
ista sine vlla comparatione quę dico, quæ terram pauere facient, 9
& cęlos obstupescere, Deum carne tegi, in stabulo nasci, in pan-
nis inuolui, lacte in Virginis sinu nutriri, pro frigore lachryma-
ri. Hęc dicere opto, quę admirabiliora sunt quam illa antiqua.
Isai. 43. Et ideò ait Isaias: Ne memineritis priorum, & antiqua ne intue-
mini. Ecce, ego facio noua & nunc oriẽtur, vtiq; cognoscetis ea,
ponam in deserto viã, & in inuio flumina & glorificabit me be-
stia agri, dracones & struthiones, quia dedi in deserto aquas & flu
mina in inuio, vt darẽ potum populo meo, electo meo. Populũ
istum formaui mihi, laudem meam narrabit. Quo in loco ad lite-
ram de filij Dei aduentu loquitur, de gratię lege quam dedit &
cęteris beneficijs gentilibus factis, quos agri bestias vocat, & de
nouo populo quem sibi formauit, scilicet Christianũ. Quamob-

rem

10 rem priſca illa & vetera nihil iam facienda ſunt, vt ſanctus quo
que Ieremias prędixit: In diebus illis non dicetur vltra arca te- Iere. 3.
ſtamenti, neque aſcendet ſuper cor, neque recordabuntur illius:
tantum mirabilia noſtra ab illis differũt, vt lux ab vmbra, à figu
ra veritas. Dicite igitur Iudęi incredulì quæ nam fieri potuiſſet
maiora, vt præterita obſcurarentur? Quidnam vos vidiſtis tantę
admirationis, vt eius comparatione arcam teſtamenti, & cætera
illa priſca obliuiſci poſsitis? Quòd ſi dicitis nondum facta, ſed fa
cienda eſſe, hoc ſacræ ſcripturæ verbis repugnat, quæ ait, nunc
orientur, ideſt, cito vtique ſcietis ea. Profectò niſi tam cæci eſſe-
tis intelligeretis, non alia hæc eſſe poſſe quam ea, quæ vos ipſi
fieri vidiſtis in verbi diuini ortu, quæ Angeli, ſtella & admirabi-
lia, quæ Dei filius in vita, in morte & poſtea operatus eſt miracu
11 la, clariſsimo teſtimonio manifeſtarunt. Neq; ſolum in his my-
ſterijs Dei potentia elucet, verum etiam iuſtitia. Et ideò ait
Dauid: Potentiam tuam & iuſtitiam tuam Deus. O admirabilis
iuſtitia; æterni patris filium pro ſeruo peccatore mori. Iuſtitia
hæc eſt Domine, quia in te nulla iniuſtitia eſſe poteſt, ſed nos ve-
rè eam intelligere & percipere non poſſumus, ſed tantum eam
laudamus & admiramur. Et ideò cùm dixiſſet, Iuſtitiam tuam
Deus, addidit, vſque in altiſsima, quæ feciſti magnalia. Verè al-
tiſsima & magnalia, quę nemo comprehendere poteſt. Prętereà
non ſolum potentia & iuſtitia Dei in hoc myſterio elucet: ve-
rum etiam omnis diuinæ virtutis, bonitatis, miſericordiæ, ſa-
pientiæ & amoris magnitudo. In hoc, ò æterne Deus, quantum
poſsis, quantum ſcias, quantum ames, & quantum ignoſcas oſtẽ
12 diſti. Interrogabat Dauid: Quid eſt homo, quia innotuiſti ei, id Pſal. 143.
eſt, innotuiſti in eo: in omnibus alijs creaturis tam clare quis nã
eſſes, quid nam poſſes, & quanto perè amares non apparebat, vt
in ſolo homine, quia cùm ſis ſummè bonus, vehementiſsimè
hanc tuam bonitatem communicare optabas; & nihil erat quo
hæc benefaciendi ſitis extingui poſſet, donec creatus eſt ho-
mo: & ideò quamuis innumerabiles (vt aliqui affirmant) An-
gelorum ſpecies, cęlum, ſtellas, elementa & tot animalium ge-
nera creaſti, in nulla tamen creatura requieuiſſe diceris, niſi in
homine creato. Tunc enim ait ſacra Scriptura: Requieuit Deus Gene. 2.
die ſeptimo ab vniuerſo opere, quod patrarat. In homine requie-
uit Deus, nõ in Angelo, non in cęlo, non in terra, quia in eo ma-

teriam esse vidit suæ bonitatis exercendæ humanam naturam recipiendo. Hæc omnia considerauerat Dauid, & admiratus annunciare illa optabat, vsque in senectam & senium, hoc est in omni vitæ suæ tempore. Hæc nobis etiam dilectissimi considerauda sunt, & ita in assidua diuinarum rerum admiratione versabimur, & nunquam gratias pro ijs diuinæ maiestati agere cessabimus, ne quod ad salutem nostram institutum fuit, ob ingratitudinem mutetur in damnum. 13

Ex his omnibus infertur ex diuinorum mysteriorum consideratione admirationem nasci, & ex admiratione amorem & cordis puritatem. Et ita vbi nos legimus: Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. D. Hieronymus ex Hebræo sic vertit: Recogitabam dies antiquos, annos sæculorum, recordabar Psalmorum meorum, in nocte cum corde meo loquebar, & scopebam spiritum meum. In quo significatur omnem meditationem, cordis puritatem & spiritus reformationem, tanquam finē habere debere. Quod D. Paulus quoq; monuit, dicens: Nos vero omnes reuelata facie gloriam Domini speculātes, in eādem imaginem transformamur à claritate in claritatē, tanquā a Domini spiritu, scilicet, agitati. Quibus verbis fatetur Diuus Paulus, quod diuinarum rerum contēplatione, humanis rebus expedito intellectu, ipse & ei' socij spiritualiores in dies diuini spiritus fauore & Deo similiores fiebāt. O si nunquam humanus spiritus se se ad terrena demitteret, sed semper ad cœlestia ascenderet, omnes profecto spirituales potius quā humani essem⁹. Hoc idem Apostolus vbique significauit, dicēs: Qui intus est noster homo renouatur de die in diem, & addit rationem, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur, & hoc est reuelata facie gloriam Domini contemplari, scilicet animum habere à creaturarum amore omnino auulsum: & quoniam his contemplationibus renouatur spiritus, optimè sequitur eos qui huiusmodi contemplationibus non vacant, spiritum habere non nouum, sed senio & vetustate confectum, de quibus sanctus Apostolus ait: Qui terrena sapiunt quorum finis interitus. Neque solum huiusmodi considerationibus spiritus renouatur, sed etiam exteriora omnia: quare de illis animalibus quæ vidit Propheta Ezechiel ait, quod facies eorum & pennæ eorum erant extentæ desuper: facies intentionem significat, alæ

14 Psalm. 76. 2. Cor. 3. 4. Cor. 4. 15 Philip. 3.

16 alæ autem eleuationem ſpiritus, quia nimirum iuſtorum omnis cogitatio & cura de cæleſtibus rebus eſſe debet, & in omnibus ſuis actionibus Deum ſibi tanquam finem propoſitum habere: alarum autem quas habebant duabus quidem volabant, duabus verò corpora ſua tegebant: quo ſignificatur quod alias quidem cogitationes in interiori ſpiritus reformatione poſitas habebant: alias autem in externa corporis compoſitione. Sunt enim aliqui, qui ita cogitationes ſuas in Deum extollunt, vt aliarum virtutum obliuiſcantur, quæ ad humanum tam ſuum, quam proximorum conuictum neceſſariæ ſunt: at non hoc docet diuinus ille ſpiritus, quem ducem ſancta illa animalia ſequebantur, ſed ita nobis duabus alis volandum eſſe, vt alijs duabus corpora contegamus, nos interdum in corporalium paſsionum reformatione, & 17 in operibus ad vitam neceſſarijs occupando.

Ait ſanctum Euangeliũ: *Et benedixit illis Simeon.* In diuina Scriptura inuenitur maiores minoribus benedicere ſolere; hinc D. Paulus dixit: Melchiſedech Rex Salem ſacerdos Dei ſummi, qui obuiauit Abrahæ regreſſo à cæde Regum & benedixit ei. Cum igitur ſanctiſsima Virgo Maria creaturarum omnium, quæ fuerunt & erunt præſtantiſsima eſſet: quomodo auſus eſt ei ſanctus Simeon benedicere? Reſpondeo, benedictionem duo ſignificare, interdum donum & gratiam, & tunc maior minori benedicere dicitur; & ita cùm dicimus: Benedicat nos Deus Deus noſter, benedicat nos Deus: ſignificamus & petimus vt nobis benefaciat, & ſua nobis dona communicet. Alias benedictio ſeruitium ſignificat, & tunc minorem maiorem benedicere dicimus, vt cum di- 18 xit Iacob ad Eſau: Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi. Et quando dixit Abigail ad Dauid: Accipe benedictionem iſtam, hoc eſt, recipe Domine hoc ſeruitium, & hoc modo omnia illa verba intelligenda ſunt, quæ paſsim in Pſalmis occurrunt, vt: Benedicite omnia opera Domini Domino, benedicite cæli Domino. Benedicite glacies & niues Domino, & in alijs pleriſq; locis, vbi creaturæ inuitantur, vt creatori ſuo ſeruiant: & ita hoc loco intelligendum eſt, quod Simeon benedixit illis, hoc eſt, laudum & prophetiæ ſeruitium eis præſtitit. Et dixit ad Mariam: quia nimirum diuina reuelatione ſciebat eam tantam pueri matrem eſſe: ideò eam alloquitur, dicens: *Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum in Iſrael.* O quàm ſeuera ſententia: huc

Hebr. 7.

Pſalm. 66.

Gene. 33.

1. Reg. 25.

hominum malitia deuenit,vt ex omnibus Dei beneficijs condem 19
nationis ſuæ plurimi occaſionem deſumpſerint: omnium bene-
ficiorum maximum fuit Dei filij incarnatio,quæ nonnullis pro
pria culpa maioris fuit deprauationis occaſio , alijs autem cauſa
Iſai.8. ſalutis. Hoc ſanctus Iſaias prædixit his verbis : Dominum exer-
cituum ipſum ſanctificate , ipſe pauor veſter , & ipſe terror ve-
ſter,& erit vobis in ſanctificationem;in lapidem autem offenſio
nis & petram ſcandali duabus domibus Iſrael,& in laqueum, &
in ruinam habitantibus Hieruſalem , & offendent ex eis plurimi
& cadent,& conterentur.O quàm timenda hæc ſunt & dictu, &
auditu.Pauor(inquit)veſter & terror veſter,vt ſcilicet,Deum plu
rimum timere diſcamus. Si enim hunc timorem habebimus , erit
(inquit)nobis Dominus,in ſanctificationem,ijs vero qui eo care-
bunt , lapis erit offenſionis : malorum lapſum diuerſis iterat ver- 20
bis,dicens:quod offendent,& cadent,& conterentur,& irretien-
tur,& capientur, vt infœliciſsimum eorum ſtatum ſignificet, qui
nullam ex tanto beneficio vtilitatem propria culpa percipere no
Simile. luerunt.O dor vineæ cùm in flore eſt,hominibus gratus eſt , ſer-
pentes autem fugat, eodem ſolis calore molleſcit,& diffluit cera;
lutum autem durius fit propter diuerſas ſubiecti diſpoſitiones.
Idem hodie in omnibus diuinis rebus contingit:ſacris enim quæ
per annũ celebrãtur feſtiuitatibus iuſtus quidem maiorem deuo
tionem & ſpiritum acquirit; malus verò maiorem peccandi acci
pit occaſionem. Concionantur diuini verbi concionatores , om
nes ad audiendum conueniunt, hi quidem maximo peccatorum
ſuorum dolore & firmiſsima nunquam poſtea peccandi delibera
tione diſcedunt:illi verò concionatori iraſcuntur & maledicunt, 21
qui in reprehendendo nimius eſt. Quid de altiſsimo Miſſæ ſa-
crificio dicam ? quot in eo ſimoniæ committuntur , alij verò
quot inde ſpiritualia bona colligunt ? idem de ſanctiſsima com
munione & confeſsione dici poteſt. Hoc nobis ſæpiſsimè con-
ſiderãdum eſſet. Num,ſcilicet , ex ijs rebus quas Dei filius noſtra
cauſa operatus eſt,vtilitatis aut damni occaſionẽ capiamus. Nam
ſi deteriores in dies euadimus , maturè tanto malo occurrendum
eſt.Magna præterèa ſolatij cauſa nobis eſſe debet hoc verbum,re
ſurrectio, cum dicitur; poſitus eſt in reſurrectionem multorum.
Nemo enim reſurgere poteſt,niſi prius cadat, & ideò , qui ſe ce-
cidiſſe vident,deſperare non debent , ſed omni diligentia curare

vt

vt eius auxilio & fauore resurgant: & quamuis non dicat in re-
22 surrectionem omnium, sed multorum, quia non omnes resurge-
re volent, tamen curemus inter hos multos esse. Maximè autem notandum est nõ dixisse. in ruinam multorum in Babylone, sed in Israel: & hoc est quod admirationem parit, & de quo sæpè Deus in sacra Scriptura conqueritur, homines, scilicet, quos fidei lumine illustrauit, & tam singularibus beneficijs affecit, tam ingratos esse, vt eum offendere impudentissimè audeant; hanc ob causam dicunt aliqui, quod quamuis Dominus passionis suæ tempore à pluribus verberatus sit: nihilominus tamen de sola tã tum illius ministri alapa conquestus est, quia illi aurem D. Petri gladio auulsam restituerat, quasi de ingratitudine, non de alapa conquereretur.

Et in signum cui contradicetur. Id est, est positus in signum ines-
23 fabilis Dei amoris, in quod signum omnium nostrorum affectuum & operum sagittæ dirigi debent: sed huic diuino signo diaboli ministri contradixerunt, quæ quidem contradictio tibi, ô sanctissima Virgo, erit gladius, qui tuam ipsius animam pertrã sibit: ita dilectissimi lætitiæ dolor succedit. Laudauerat Simeon puerum eum lucem, salutem & gloriã mundi vocãdo, quod sanctissimæ Virgini maxima spiritualis lætitiæ causa fuit: statim hæc verba addidit, quibus pijssimum illud cor vulnerauit. Cùm 1.Reg.1.
quandam victoriam consequutus esset Dauid, & spolia diuisisset, statim aduenit nuntius, qui ei de Ionathæ amici sui morte & exercitus Israel euersione nunciauit: ita vt statim lætitia in dolorem & plausus mutarentur in lachrymas. Et quod plurimum
24 hic notari debet, est, quod cum cœlestis regina maius æterno patri seruitium præstare vellet, quam eo vsque vllus vnquam præstauerat, tunc diuina maiestas hanc doloris amaritiem tantæ suauitati misceri voluit. Cum quis malum aliquod committere vult & benè succedit: pessimum est signum, quia nimirum sinit te Deus desiderij tui compotem fieri, cum autem male succedit, tunc bonum signum est, quia Deus, ne malum quod cogitabas præstes impedit. Verum bonum aliquod operari velle, & malè succedere melius hoc signum est, quia Deus per eandem te viam deducit, per quam sanctissimam suam matrem deduxit. Eo die in quo Iob sacrificium pro filijs obtulit, & cum Deo pro pace, quam habebant gratias ageret, tunc plurima

illi aduersa succesſerunt, cum Tobias mortuos ſepeliendo defati- 25
gatus eſſet, tunc cæcus factus eſt. O æterne Deus & quam incõ-
prehenſibilia ſunt iudicia tua, quia hæc omnia gaudio & lætitia
terminata ſunt: at verò è cõtra fiet ſi cũ peccare vis omnia ex vo-
to & animi tui ſententia initio ſuccedunt, tandem in malum ter
Baruch.4. mĩnari ſolent. Quare Propheta Baruch ciuitatis cuiuſdam pecca-
tricis nomine ait: Nutriui illos cum iucũditate, & immiſi illos cũ
fletu & luctu. O rem admiratione & miſeratione digna, colum-
bæ ſine vllo felle cor magni doloris gladio pertranſiri debere; ni-
mirum quia quemadmodũ pater vnico filio ſuo nõ pepercit, ita
filius vnicæ ſuæ matri nõ pepercit ad maiorem gloriæ coronam:
ita autem eius animã doloris gladius pertranſiuit, vt nullus vn-
quam Martyr tanto cum dolore paſſus ſit, quia eam ſolus cordis 26
dolor, ſine vllo exteriori martyrio martyrẽ fecit incomparabilẽ.
Omnibus cæteris Martyribus Dei amor maximo in martyrio ad
iumento fuit, quia quò magis Deus amatur, minus doloris ſen-
tiuntur aculei. At verò hæc beatiſsima mater quo magis amabat,
plus patiebatur, quia in eo quem amabat, patiebatur. Et prẽterea,
quia Martyres in propria carne patiuntur, quam tanquam ſpiri-
tus aduerſariam maximè oderũt: ſanctiſsima verò Virgo in filio
ſuo patiebatur, quem vehementiſsimè amabat.

Tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Aliquos vulnerat hic gla
dius, ſed in vagina, alios ferit euaginatus, & ſanguinem elicit, ſed
carnem tantum, non animam vulnerat, alijs animam ipſam per-
tranſit. Et hi omniũ optimi ſunt, primi veſtrũ plurimi ſunt, qui
naturali quadã humani animi commiſeratione, cũ de Redẽptoris 27
noſtri morte agitur, lachrymas effũditis, vt ſæpè alias cũ aliquod
auditis infortuniũ, aut crudelem nobilis alicuius viri necem: ſed
tamen in malitiæ veſtræ nido perſiſtitis, eadem durant adulteria,
eadem odia & inimicitiæ, quia nimirum gladius vagina recondi
tus vos verberauit potius quàm vulnerauit, non peruenit ictus
ad carnem, non elicuit ſanguinem. Secundi ſunt, qui cum Redẽ-
ptoris noſtri paſsionem audiunt, mœrent, dolent, non tam natura
li affectu, quàm eius amore commoti: quare membra ſua diſcipli
na & ieiunio eius imitatione mortificant, oculi (inquiunt) Re-
demptoris mei cum in cruce eſſet, terrã demiſsi reſpiciebãt, quaſi
Pſalm.24. me ipſum reſpicerẽt: igitur poſt hac oculos meos in eo defigam:
vt Dauid qui ait: Oculi mei ſemper ad Dominum, quoniã ipſe

euellet

euellet de laqueo pedes meos: brachia in cruce (inquiũt) Redem-
28 ptor extẽdit, ego post hac ad pauperes & misericordiæ opera ex tendam: pedes Redemptoris in ligno fuerunt mea causa confixi, ego etiam meos eius amore configam ne ad malum veloces excurrere possint. Hos vulnerauit gladius & sanguinem extraxit sed alijs altius vulnus infligitur & animam ipsam gladius pertrãsit, hi autem sunt qui sanctissimæ Redemptoris passionis consideratione in cognitionem animæ valoris & pretij deuenerunt, quia quam inæstimabilis & pretiosa anima sit considerant, pro qua Dei filius mori voluit. Ex quo millies mori malunt, quam animam tãti pretij mortali aliquo peccato amittere, ne Dei filio fiat iniuria qui eam tam sublimi pretio redemit. Sanctissimam verò virginem altius etiam hic gladius vulnerauit quæ vehementissimum sensit dolorem non solum ob tormenta quæ proprijs ocu-
29 lis filium suum perferre vidit, sed etiam & multo magis ob grauissimam iniuriam, quæ diuinitati fiebat.

Non est silentio hoc loco prætermittendum voluisse Dominum vt sanctissima eius mater mature & post paucos partus virginalis dies hũc passionis futuræ dolorẽ præsentire inciperet, vt in omni vita cor suũ hoc gladio trãsfixum haberet illius diei memoria in quo hæc prophetia adimplẽda erat. Inuenimus in sacra Scriptura, Iosue petijsse à Deo vt diẽ longiorẽ faceret. Sed neminem petijsse comperimus vt nox longior fieret, quia nimirũ vix quisquam est, qui tribulationis noctem longiorem fieri optet, & plurimi vellent vt prosperitatis dies nullum haberet finem: hac de causa voluit Dominus vt sanctissimæ suæ matri lætitiæ dies breuior fieret, doloris verò nox longior, & vitam ferè omnẽ in do-
30 lore transigeret ad eorum scilicet, solatium qui tribulantur: & vt intelligamus vtilius esse in hac vita dolere quam gaudere. Ex tauri cornibus laterna efficitur qua cãdela includitur ne scilicet, aut vento extinguatur, aut ita liquefiat vt statim absumatur; ita etiam ne superbiæ ventus in Dei seruis gratiæ lucem extinguat, vel ne humanis voluptatibus & delicijs liquefiant, ideo eos Deus laboribus, persequutionibus, iniurijs, & afflictionibus includit, quæ omnia sunt tanquã laternæ factæ ex cornibus taurorum qui sunt malorũ tyrãnis & crudelitas. Hinc est quòd cum Deus amicos suos tribulari & affligi à malis permittat vt maior illis inde consequatur vtilitas, ideo eò persequutionẽ deuenire nõ sinit vt

Iosue. 10.

Simile.

eos peccare faciat & in desperationem aut impatientiam cadere.
Psal.124. Hoc significauit Dauid, vbi cum dixisset Dominum suorum esse præsidiũ his verbis: Dominus in circuitu populi sui, quia dici illi potuisset, cur eos à malis affligi sinit, huic tacitæ obiectioni respondet, non relinquet Dominus virgam peccatorũ super sortem iustorum vt nõ extendant iusti ad iniquitatem manus suas: & ita inuenietis, quòd Pharao præcepit præfectis operũ dicens:
Exod.5. Nequaquam vltrà dabitis paleas ad conficiendos lateres, sicut priùs sed ipsi vadant & colligant stipulam, & mensurã laterum quàm priùs faciebant imponetis super eos nec minuetis: quod cum præfecti exequerẽtur ait ibi sacratus textus, flagellati sunt, qui præerãt operibus filiorum Israel, à vexatoribus Pharaonis, vociferati sunt miseri ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis contra seruos tuos? hem famuli tui flagellis cædimur & iniustè agitur
D. Hiero. contra populum tuum: vbi Diuus Hieronymus trãstulit ex Hebræo, hem peccatum populi tui. Quo significatur laborum magnitudinem populum ad peccandum mouisse: quare tunc Deus eos ea seruitute liberare quàm primum statuit, & cœlum, terram, mare, & aerem, angelos spirituales, & corporales creaturas omnia in hoc occupari iussit: omnia tententur & liberetur populus, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Sed Dei prouidentiam attendite, quamuis enim eos eo labore liberauit, alios tamen labores succedere voluit: vix enim ex AEgypto egressis rubrum mare occurrit, quo in loco in tanto periculo se versari videbant vt in AEgypto viuere melius sibi esse videretur: maris periculo diuina potentia erepti siti torquentur, mox fame cui bella succedunt. Sed quô ibit iustus, vbi à laboribus & aduersitatibus liber viuere quietè possit? Et vt vulgari prouerbio dicitur, (*Adõde yra el Buey que no are, sino a la carniceria?*) ita vbi iustus quiescere poterit præterquam in sepulchro? Verum ne desperet, quia vt
1. Cor.10. D. Paulus ait, faciet cum tentatione prouentum vt possitis sustinere: hoc enim Deus intendit & optat amicos suos locupletare, & ditiores efficere. In magna afflictione versabantur Bethuliæ ciues dum vrbem obsideret Holofernes: sed ex hac afflictione magnum diuina prouidentia bonum cõsequutum est, cum enim
Iudith.13. Iudith Holopherni caput amputasset discessit exercitus & ciuibus illius ciuitatis opima spolia reliquit.

Ait præterea, *vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes*: vbi illud

34 vt, non denotat causam (vt sæpè aliàs monui) sed consequutionem effectus, perinde enim est ac si diceret, positus est in signum cui contradicent, vt re ipsa contradixerunt in doctrina, in vita, in persona, & in omnibus: verum vt eius nomine dixit Dauid loquens cum æterno patre. Eripies me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium: & ex illa contradictione sequetur, quòd plurimorum cogitationes patefient tam bonæ quàm malæ quæ anteà erant occultæ: patuerunt inuidæ Pharisæorum cogitationes, & Iudæorum malitia, patuit Pilati timor qui ne Cæsaris amicitiam amitteret eum condemnauit, patuit Iudæ proditio, patuit Diui Petri. & aliorum Apostolorum exigua, & infirma fides, patuit filiarum Hierusalem pius & deuotus animus, quæ eum cruce oneratum lachrymis prosequutæ
35 sunt, & aliarum mulierum, quæ sanctissimam Virginem comitatæ sunt. Psalm. 17.

Et erat Anna prophetissa & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Plura hoc loco de hac sancta vidua Euangelista refert, & inter alia vixisse cum viro suo, quo pax & quies denotatur matrimonij, aliter enim mors potius quam vita appellanda est. Ideò dicitur: commorari Leoni & Draconi plus placet, quàm habitare cum muliere nequam. Et infra, melior est mors quam vita amara qualis est illa quam homo habet cum muliere litigiosa. Quare curate sorores meæ effectus vestros superare ne maritis tantorum malorum occasio sitis. Pro sermonis conclusione notare vos volo quomodo cum sanctus Euangelista Simeonis & huius venerabilis viduæ de Christo Redemptore nostro præconia, & quę de
36 eo mirabilia prædixerunt, prius vtrumque laudat, vt significaret Deum malorum laudes contemnere. Hac de causa quando exibant dæmonia à multis clamantia & dicentia, quia tu es filius Dei, increpans non sinebat ea loqui: & sanctus Oseas, omnem (inquit) aufer iniquitatem & accipe bonum & reddemus vitulos labiorum nostrorum: quasi dicat, si aufers à nobis peccatum statim à nobis laudes recipere poteris & benedictiones, & reddemus (pro quia reddemus) sacrificia labiorum nostrorum & ideò ante quam Deum laudare incipiamus, purificanda est conscientia, vt nostras ille laudes recipiat. Eccles. 12. Eccles. 3. Luc. 4. Ose. 14.

Dum laudaret Simeon puerũ superuenit ipsa hora sancta hæc vidua Anna, vt simul etiam eum laudaret, ait enim Euangelista:

Et

Et hæc ipſa hora ſuperueniens confitebatur. Ac ſi dicat, in ipſamet ho- 37
ra in qua confitebatur Simeon confitebatur & Anna. Galli me-
dia nocte non vnà omnes cantant, ſed vnus poſt alium, at cum
iam illuceſcit omnes ſimul vnà fere voce & cantu orientem ſo-
lem ſalutant: ita etiam in ſcripturæ legis nocte non eodem tem-
pore omnes Prophetæ cecinerunt, ſed ſibi ſuccedebant diuerſis
temporibus. Nunc verò cum gratiæ legis dies illuxit vnà omnes
canunt Simeon, Anna, Angeli, Paſtores, Reges, omnes ſimul
Deum laudant. Nos etiam fratres chariſsimi eum vehementiſsi-
mo amoris affectu laudare æquum eſt quandoquidem tot ab eo
beneficia accepimus: & quoniam hæc plurimi meriti oblatio eſt,
ea gratiam conſequemur & poſtea gloriam. Ad quam nos perdu
cat Ieſus Mariæ filius, Amen.

1

In eadem Dominica infra Octauam Natiuitatis

CONCIO SECVNDA.

Erant Ioſeph & Maria mater Jeſu mirantes ſuper ijs, quæ dicebantur de illo. Lucæ. 2.

EXiſtimãt nonnulli verba illa, erant mirantes, non 2
ad beatiſsimam Virginem, ſed tantum ad Ioſeph
referri debere quia ille tantũ admirabatur, vt ver-
Matth. 26. ba illa Matthei, Videntes diſcipuli indignati ſunt
dicentes, vt quid perditio hęc, &c. ad Iudã tantum
referri debet, qui indignatus eſt. Et latrones qui crucifixi ſunt cũ
eo, improperabant ei, de malo tantum latrone intelligenda ſunt
Matth. 27. quia ille tantum improperabat. Alij tam ad Ioſeph, quam ad Ma-
riam referenda eſſe dicunt, qui quidem non mirabantur ea quæ
dicebantur qui iam ſciebant, ſed à quo dicebantur: quemadmo-
dum cum vir aliquis eruditus à ruſtico aliquo propoſitionẽ ali-
quam dici audit quam ipſe magno cum labore & ſtudio didi-
cerat, non propoſitionem admiratur, ſed à ruſtico dici: ita etiam
ſanctiſsi-

3 sanctissima Virgo admirabatur quia ea mysteria quę secreta & ignota cęteris esse existimabat ita publica esse videbat, vt & pastores & Reges & Sacerdotes ea non ignorarent. Dici etiam potest admirationem in ea non ex ignorantia, sed ex magnitudine mysteriorum ortam esse, quę quo plus considerātur maiorem pariunt admirationem. Duplex enim admiratio est, vna quę ab ignorantia nascitur, alia quæ à sapientia. Prior est qua admirantes homines incipiunt philosophari: vt cum priscis tēporibus viderent homines sereno cœlo solem aliquando obscurari cū causam ignorarent Philosophari cœperunt & causam inuestigare quam esse inuenerunt eo quod Luna inter Solem & nos interponeretur. Altera est quę ex rei ipsius magnitudine prouenit, & ita quo plus diuina cōsideramus & perfecti⁹ intelligimus, plus

4 etiam admiramur: quare Angeli quia maiorem rerum diuinarū cognitionem habent plus eas admirantur. Hinc Isaias. Obstupefacti interrogant, quis est iste qui venit de *Edom tinctis vestibus de Bosra?* Quam interrogationem *omnium* beatorum spirituum esse, D. Dionysius ait: Qui sibi inuicem respondent, iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Sanctus etiam Dauid diuina sapientia plenus Dei magnitudinem contemplans exclamat, Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Quia igitur *Maria* Virgo sapiētissima erat & diuina mysteria optimè intelligebat, ideo ea maximè admirabatur: hoc postulat & optat Deus, vt mirabilia quæ nostra causa homo factus operatus est assiduè cōsiderantes in eius bonitatis admirationem rapiamur, sunt enim

1 ineffabilia, incomprehensibilia, admirabilia. De *his* dixerat Ieremias. Ecce dies venient dicit Dominus, & nō dicent vltra, viuit Dominꝰ, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti, sed, viuit Dominus qui eduxit semen domus Israel de terra Aquilonis &, de cunctis locis ad quos eiecerant eos: quæ verba vt notāt interpretes de Babylonicæ seruitutis liberatione intelligi non possunt, quia hæc nō fuit tā admirabilis vt Aegyptia, quæ tot miraculis facta est: quare de libertate intelligi dicendum est, quam nobis Redemptor noster ē diaboli seruitute liberando restituit: nā nō vnus tantum populus Redemptoris nostri vita & morte redemptus est, sed cuncti loci, id est omnes orbis terrarū populi, si hoc remedio vti ad salutem suam voluerint. De Babylonię liberatione

Esai. 63.

D. Dionys.

Psalm. 8.

Ierem. 23.

neam

Plal. 125. D. Hiero. ne ait Dauid, In cõuertendo Dominus captiuitatem Sion facti sumus sicut consolati: vbi D. Hierony. ex Hebrẽo vertit, facti sumus sicut somniantes, quasi tantam ex libertate lętitiam caperent, vt vix liberos se esse crederent, sed somniare sibi potius viderentur. At quanto maiorem lętitiam ex nostra redemptione percipere debemus qua ex peccati culpa & inferni pœnis redẽpti sumus? & vna cum gaudio admirari etiam debemus infinitę maiestatis Deum hunc nos redimendi modum eligere voluisse. 6

Simile. Fingite Regis alicuius potentissimi filium, venenoso serpentis alicuius morsu vulneratum, morti propinquum esse, & medicos vna omnes voce de eius vita & salute desperasse nisi alterius hominis morte illi remedium adhibeatur, necessariũ enim esset vt quis vulneris venenum lamberet, cui necessariò moriendũ esset. Quod nã igitur consilium eligeret rex? Profectò hominem aliquem morti damnatum, vel seruum aliquẽ cuius vita parui pretij esset adduci iuberet vt eius morte Principis vita seruaretur: 7 hoc esset humanę prudentię consilium. At fingite contrarium omnino accidisse, scilicet seruum aliquẽ vilissimũ eo morbo laborare: & cũ omnes venenum è vulnere fugere recusarẽt, Regis filiũ pietate motũ sponte se offerre & vt seruus viuat mori velle: quis nã hoc cogitare posset? Cuius vnquã charitas, cuius amor & pietas huc deuenit? At quid hoc est cũ eo comparatũ quod Dei filius nostra causa pręstauit? Hoc igitur quod nullus terrę princeps pręstaret, neq; pręstari ab eo posse homines cogitarent; hoc Dei filius nostra causa pręstauit. O ineffabilis charitas, ò amor immensus, quibus nã verbis gratias tibi pro tanto beneficio agemus? Nihil omnino, fratres charissimi efficere virium nostrarũ 8 imbecillitate possumus quã amore & gratitudine plenos in assidua diuini huius beneficij admiratione & stupore versari: quia tunc Deo gratias agimus cum nos ad gratias agendas fatemur indignos illius maiestatis consideratione deterriti. Hinc D. Greg. in Moralibus, tunc (inquit) diuinæ virtutis opera facundius loquimur cũ stupescẽdo reticemus. Hoc tempore ipsemet Deus se ipsum in nobis laudat, qui talem nobis sensum, & deuotionis affectũ largitur, vt eius magnitudinẽ considerare & verborũ omnium ornamento maiorẽ existimare possimus: & ita eũ silentio potius & admiratione prædicemus. Sed quibusnam verbis exaggerari potest ingratitudo si tantus Dei amor non magis animos

D. Greg.

9 mos nostros commoueret quam si bruta animalia essemus? Mõtes ait Dauid sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra. Quasi diceret, Deum in mundum hominem factum descendere res est tantæ pietatis, & amoris vt lapides ipsos & vniuersum terrarum orbem liquefacere possit, & tamen tu, ô peccator durus & frigidus remanes, acsi Deus nihil tua causa fecisset. Psalm. 96.

Posteà quam sanctus Simeõ benedixit illis, dixit ad Mariam matrem eius: *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum*: quæ verba intelligenda sunt, Redemptorem nostrum sufficientem fuisse causam vt multi à peccatis resurgerent, nemini tamen causam fuisse ruinæ & lapsus, sed plurimos propria malitia ex eius sanctissima vita & doctrina peccandi occasionẽ sumpsisse. Res tamen est animaduersione digna: qua de causa cum voluntas velle non possit neq; bonum neq; malũ nisi Deus cũ ea concurrat, dicitur tamen Deus virtutis, non peccati causa. Respondeo hoc esse quia prius natura inclinatur voluntas ad volendum malum quam Deus cũ ea concurrat: ideò non est causa peccati. Secus verò de opere bono dicendum est, quia prius natura mouet ad illud Deus voluntatem, quam volũtas moueatur. Exẽplum primi ponit Diuus Paulus dicens: nemo in spiritu Dei loquens dicit, anathema Iesu, quod perinde est, ac si diceret, nemo dicit blasphemiam contra Iesum motus spiritu Dei, sed ex sua malitia quia perditio vniuscuiusq; ex se incipit: exemplum secundi in eodem D. Pauli loco extat, cum ait: Nemo potest dicere, Dominus Iesus nisi in spiritu sancto: hoc est, nullus potest cõ
11 fiteri Iesum Christum esse verum Dominũ & Deum nisi prius moueatur à spiritu sancto: vtrumque significant verba illa quæ Deus dixit per Oseam: perditio tua Israel tantum modo scilicet, ex te in me auxilium tuum. Itaque mali ex se ad peccandum, boni à Deo ad bonum mouentur & disponuntur: vnde Beatus Paulus reprobatos vocat vasa iræ apta in interitum, prædestinatos verò vasa misericordiæ quę Deus pręparauit in gloria. Non ait Deum fecisse malos aptos in interitum, sed ipsosmet ex se vasa esse apta in interitum, prędestinatos vero ait Deum prępara sse ad gloriam. Notate hęc, dilectissimi diligenter, & voluntates vestras frenare discite ne ad malũ excurrere possint quandoquidem perditionem vestram in manu vestra positam esse videtis. 1. Cor. 12. Osee. 13. Roma. 9.

Ecce

Ecce positus est hic in ruinam. O peruersitas terribilis, ex tãto bono tanti mali occasionem desumere. Cùm ageret D. Paulus, de lege quam Deus dedit Hebræis ait: Lex subintrauit vt abundaret delictum, quibus verbis ostendit legis medicamento non modò non fuisse concupiscentię & peccati incendium extinctum vt etiam auctum fuerit: vnde rursum ait: Cùm venisset mandatum peccatum reuixit. Mira res, mandatũ ideò datum est vt peccatum extingueret, quod tamen vitiacius & potentius reddidit: vnde subdit, & inuentum est mandatum quod erat ad vitam mihi esse ad mortem. Cur ita tandem? Primum quia prohibitio legis irritauit & auxit cupiditatem, nitimur enim in vetitum & negata vehementius optamus. Hinc meretrix illa prouerbiorum ad illicitas voluptates inuitans dicebat: Aquę furtiuæ dulciores sunt, & panis abscõditus suauior. Deinde multarum rerum prohibitione quæ secluſa lege peccata non erant, nouæ delinquẽdi occasiones infirmis mentibus additę fuerũt: & tandem peccatorum grauitas lata lege aucta est. His igitur de causis diuinus Apostolus ita legem deprimit vt (quod miserabile est) eam stimulũ peccati, literam occidentem & ministerium mortis atq; damnationis appellet. Quod ideò facit vt Dei gratiã & redẽptionis beneficiũ & necessitatẽ extollat & morbi nostri magnitudinẽ ostẽdat, eò quod tãtis à Deo remedijs adhibitis nõ modò non sublatus sit, sed etiã auctus. Hoc enim deploratę ęgritudinis propriũ esse solet vt adhibita remedia non modo nihil ęgroto conferant sed etiam noceant. Hoc autem communis huius morbi propriũ est, quod in hoc exitiali naturę morbo euenisse idem Apostolus confirmat his verbis. Vt appareat peccans, peccatum per mandatum, idest, vt appareat quanta sit illa naturę corruptionis & concupiscẽtię vis quę med camẽta in venena conuertit, dũ carnis appetitio mãdati prohibitione irritata operata est in me omnẽ concupiscẽtiã. Et quanuis res omnino fuit miseratione digna homines veteri illa lege abusos esse, mirãdũ tamẽ nõ est quia vt ait idẽ Apostolus neminẽ ad perfectũ adduxit lex, quia per legẽ cognitio peccati nõ autem gratia quæ fugam parit odiũq; peccati. At verò cũ Deus humanã carnẽ assumẽs nouam legem hominibus dederit & sacramẽta gratia & sanctificatione plena, & tamen ex hoc homines maiorẽ depranationis occasionẽ desumpsisse, ita vt de Deo humanato dicatur, hic positus est in ruinam multorum

Rom. 5.

Roma. 7.

Prouer. 9.

1. Cor. 15.
2. Cor. 13.

Roma. 7

Hebr. 7.

15 hoc mirandum est. Origenes tamen, & glossa aliam horum ver- Orig.
borum sententiam afferunt, fuisse nimirum Redemptorem nostrum, positum in ruinam multorum vitiorum & plurimarum
virtutum resurrectionem: stabant anteà vitia, & vt Diuus Pau- Roma.6.
lus dixit. Regnabant, nam, non regnet (inquit) peccatum in vestro mortali corpore vt obediatis concupiscentijs eius, sed nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: quæ verba significant peccato tanquam regi omnes animæ potentias & corporis sensus paruisse eò quòd omnes eius essent seruitio dicatæ, & præterea peccatum omnes tanquam regem in magno habuisse honore: quanti enim facere solent mali & æstimare peccatum, quanti æstimant illatas vlcisci iniurias, proximum fallere, ad honorem aliquem & dignitatem iniustè ascendere, aut tur-
16 pem aliquam delectationem assequi? vt se iactant & impuden- Psalm.9.
ter gloriantur? hoc vehementer dolebat Dauid cùm aiebat, quoniam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ & iniquus benedicitur. Hac de causa venit Dei filius in mundum vt peccatum è sede sua deturbaret & iniusto priuaret imperio. Quarè loquens Daniel.9.
Angelus Gabriel cum propheta Daniel de admirabili verbi diuini aduentu, eius finem esse ait, vt consumatur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iustitia sempiterna: idem pluribus verbis iterat, vt efficaciam significaret, qua Dei filius ex sua parte peccatum erat euersurus. Ait in ruinam multorum, quia nunquam ferè peccata sola esse solent (*Son como gente de palacio que no saben estar solos*) inuicem se inuitant, superbia cupiditatem pecuniæ attrahit, vt plures seruos
17 & familiares alere possit, cupiditas inuidiæ mater est, ex inuidia nascitur ira, & ita peccata turmatim incedunt: ideò de peccatoribus ait Dauid: fiant viæ illorum tenebræ & lubricum, vt significa- Psalm.34.
ret quod quemadmodum illi, qui per vias lubricas & obscuras incedunt, sæpè labi solent & rotari præcipites, ita etiam peccatores prolabuntur & è peccato in peccatum magna cum volubilitate rotantur.

Natus est itaq; Dei filius in horum omnium peccatorum ruinam: sed heu dolor, quibus nam verbis hoc dicam? à te ipso Deus maiestatis infinitæ, verba & efficaciam petam, vt hoc quod dicturus sum ab his qui me audiunt intelligatur, scilicet, quòd cum verbum diuinum ad hoc ipsum è cœlo in terram descenderit vt

peccatorum multitudo euersa caderet, nos miseri & infœlices tan 18
to hoc tempore si quæ humi iacebant rursus extollimus; gulam
conuiuijs & comessationibus extollimus, fraudes, periuria &
mendacia aleæ ludo, turpes carnis voluptates & illecebras inho-
nestis mulierum familiaritatibus, superbiam, vestium luxu & pō
pa: quo igitur supplicio digni sunt qui ita sanctissimo filij Dei or
tu abutuntur? terræ hiatibus viuos vos non deuorari miror tan-
quam sacrilegos & sacrorum horum dierum violatores.

Ait etiam, multorum, cum de virtutum actibus loquitur, vt de
peccatis dixerat: ait enim in resurrectionem multorum, quia etiã
2. Petr. 1. virtutes se mutuò comitari solent: vnde D. Petrus monet, vos au-
tem curam omnẽ subinferentes ministrate in fide vestra virtutẽ,
in virtute autẽ scientiam, in scientia autẽ abstinentiã, in abstinen
tia autẽ patiẽtiam, in patientia autẽ pietatẽ, in pietate autẽ amorẽ 19
fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatẽ. Hęc enim si
vobiscum adsint, & superent: non vacuos & sine fructu vos consti
tuent. Attendite virtutum catenã, quarũ prima fides quia est cæte
Hebræ. 11. terarum omniũ virtutum fundamentum: & ideò D. Paulus eam
substantiam dixit esse sperandarum rerum, & argumentum non
apparentiũ: cũ enim substantiam, ait totius spiritualis ædifi ij do
cet esse fundamentum: vox autem Græca, quæ argumentum sig-
nificat est vt Græci doctores notant Elenchos quod medium sig-
D. Ambro. nificat sine syllogismo concludens & ita Diuus Ambrosius hũc
Exod. 20. locum declarat, fidem scilicet, esse (*Vn cimiento, y conuencimiento de lo que no se ve*) quapropter fides syncera debet esse & solida, cuius
rei figura illud fuisse videtur quod iussit Deus dicens: si altare la-
pideum feceris mihi non ædificabis illud de sectis lapidibus, si 20
enim leuaueris cultrũ tuũ super eo polluetur: altare quod in cor-
dis templo ædificari debet fides est, quia quemadmodum super al
tare sacrificia offerebantur, ita etiam super fidem tanquam altare
amoris & charitatis ornamento ornatum orationes, ieiunia, elee-
mosynæ & cætera bona opera offerenda sunt: ait autem hoc alta-
re humani intellectus cultro tangi non debere, quia humanis ra
tionibus quod supra rationem est probari non potest: si quis autẽ
ingenij sui acumine hoc fidei altare sibi secare & conficere vel-
let, hac ipsa de causa esset altare pollutum: significare volo fi-
dem naturalibus rationibus inniti non debere: nam postea-
quam iam est in corde fundata vtiles sunt rationes ex quibus ap-

paret

21 paret naturalem rationem non solum fidei non repugnare verũ etiam vna consentire, quia quamuis verũ esse quod creditur non probat, credibile tamen esse & non impossibile ostẽdit, imo plurimũ rationi conueniens. Cum arbor plantatur extrahitur terra & magna fit fouea, mox verò posteà quã plantata est arbor, rursus ipsamet terra quæ extracta & eruta fuerat, fouea impletur quia arbori vtilis est: ita etiam rationes, cũ iam plantata est fides vtiles sunt vt & ipsa fides radices in nobis altiores agat & possimus aliis eorũ quæ credimus rationẽ cũ poscũt, afferre, vt D. Petrus ait his verbis: Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem, de ea quæ in vobis est, spe. Ait præterea vt in fide virtutem ministremus, quia vt radix ex folijs, floribus & fructibus cognoscitur, ita fides ex bonarum cogitationum folijs, ex bonorũ

22 desideriorum floribus, ex bonorum operum fructibus tanquam radix viua cognoscitur: vnde eius nomen, vt D. Augustinus ait, ex facio & dico cõponitur, quasi fides sit faciens & dicens: hinc D. Iacobus fides (inquit) sine operibus mortua est: fidei vita nõ sunt bona opera, sed charitas, & ita D. Iacobi verba significant bona opera signum esse fidem viuam esse, & si ea deficiant mortuam esse conijci posse. Quia quemadmodum homo cum viuit motum habet & pulsum, mortuus autem omni motu caret, ita etiam fides viua cor assiduo quodam percussu ferit, & hominem ad bonum incitat. Et quemadmodum mortuum corpus pessimum ex se odorem exhalat, ita etiam magna est Christiani infamia & ignominia qui cum fide sciat quantum Deo debet, quod credit operibus & virtutum exercitatione non probat. Hac de

23 causa D. Petrus ait, vos autem omnem curam subinferẽtes ministrate in fide vestra virtutem.

Simile. 1. Petri. 3. D. August. Iacob. 2

Neque solũ virtutem nobis operari iubet, sed magna cũ cura & diligentia operari. Ex quo præcepto confundi omnes deberemus videntes quanta cum diligentia & cura Deũ offendimus, in rebus autẽ quæ ad eius seruitiũ pertinent, quã negligentes simus & pigri. Legitur quod vitulo aureo tanta Dei iniuria cõflato surgentes mane obtulerunt holocausta & hostias pacificas, & sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere. Attendite curã eorum & diligentiam in malo qui tã negligentes semper in bono fuerãt: verba hoc loco prætermittenda essent & lachrymis potius nostrorum temporum miseriæ deplorandæ: quam enim

Exod. 32.

cura vos inuicem ad veſtras voluptates incitatis dicentes: manè
ſurgamus huc vel illuc ibimus, ludemus, comedemus, nullũ vo- 24
luptatis genus deerit, & his cogitationibus diſtracti per totam no
ctem inſomnes vix quieſcere poteſtis. Quod ſi aliquod vobis pie
tatis & religionis opus faciendum eſt tanta cũ pigritia & negligẽ
tia fit, quaſi res eſſet inutilis & ad vos minime pertineret. O cæci
& miſeri Adæ filii, excitamini aliquãdo ex tam graui ſomno &
omnem curam ſubinferentes miniſtrate in fide veſtra virtutem in
virtute autem ſcientiam, hæc eſt prudentia qua bona opera fieri
debent vt Deo placere poſsint in ſcientia autem abſtinentiam,
id eſt, vt prudentia nimia non ſit, eſſet enim vitioſa curioſitas.
Præterea abſtinentia ſignificat modeſtiã quæ eſt humilitas & ait,
in ſciẽtia abſtinentiã quia quò maiorẽ quis ſcientiã & prudẽtiam
habet, eò debet eſſe modeſtior & humilior: & quia ad hãc humili- 25
tatem patientia requiritur, ideò addit, in abſtinentia autẽ patien-
tiam: quæ quidẽ patientia nõ debet eſſe rabie plena, ita vt cor in-
teriori quadam rabie corrodatur, ſed hilaris debet eſſe & læta qua
omnia aduerſa perferri debent: iubebat Deus in veteri lege vt
piſcis qui ſquamis careret & alis, immũdus haberetur: ſquamæ in
piſce ſunt, quaſi lorica qua ſe à ſcopulis, petris & cæteris rebus du
ris defendit. Et alæ ſunt quibus ſuper aquã eleuatur & natat, quo
ſignificabat Deus immundos eos exiſtimandos eſſe, qui patiẽtiã
cum animi lætitia & hilaritate nõ habẽt, quæ duo ſunt per ſqua-
mas & per alas ſignificata, quia huiuſmodi homines à triſtitia, &
mærore obrui ſe in tribulatione ſinunt, qui verò patientia præ-
diti ſunt, vnà cum ea quam dixi alacritate, qua animus ſuper ama
ras aduerſitatis aquas extollitur, hi Deo offerri poſſunt in ſacrifi- 26
cium, in patientia autem pietatem: hæc pietas eſt intima animæ
Cant. 1. cum Deo familiaritas pio quodam & tenero cordis affectu. Hoc
verbis illis ſponſæ ſignificatur: eccè tu pulcher es dilecte mi &
decorus. lectulus noſter floridus: quibus verbis anima Deum in-
uitat corde malorum affectuum & cupiditatum vacuo, ſed ſan-
ctarum cogitationum floribus referto, & obedientiæ promptitu-
dine ac ſuauitate molli: hæc pietatis ſuperiores virtutes conſeruat
& eam quæ ſequitur gignit, hoc eſt, in pietate amorẽ fraternitatis
quam virtutem plurimum diuinus præceptor inter cæteras com-
mendauit, & ideo hærere deberet in animo. Nam vt diſcipulus
omnia quæ à præceptore audiuit retinere memoria non poſsit,

mirã-

27 mirandum non est, sed si cum præceptor ait, notate, hic enim om-
nis versatur difficultas & ideò eius vos obliuiſci nollem, si tunc
discipulus attentè non audit neque ea quæ maxime illi notanda
sunt commendat memoriæ, profectò discipuli nomine indignus
est: ita etiam quãuis reprehendendi simus si omnium quæ diui-
nus hic præceptor Iesus Christus nos docuit non recordamur,
maiori tamen reprehensione digni erimus si illius præcepti obli-
uiscimur in quo totius suæ doctrinæ summam contineri monuit
dicens. In hoc cognoscent omnes quòd discipuli mei eritis si di- Ioan. 3.
lectionem habueritis adinuicem: nullo vnquam tempore voluit
Deus oues suas sine aliquo signo esse quo possent à Diaboli hir-
cis dignosci, in veteri lege circuncisione dignoscebantur nunc
verò amore: quod quidem cum præcipuum sit Christianæ vitæ
28 præceptum Deum scilicet, amare & proximos, nullo modo illud
obliuiſci deberemus. Vtinã fratres in cordibus nostris amor iste
vigeret, melius enim & promptius proximorum necessitatibus
mederemur, nam vt quod sentio liberè dicam inter cætera, quæ
in Christiana Republica magnam mihi admirationem parere so-
lent est, cum video hos quidem fame & inopia laborare, alios
in morbos præ ciborum superfluitate incidere, hos nudos, illos
vestibus oneratos, & non solum corpus ipsum tegere sed etiam
humum vestibus verrere, hos nudis pedibus incedere, illos verò
serico & auro ornatos, & omnes quidem Christianos esse Iesu
Christi filios, omnes pretiosissimo eius sanguine redemptos &
tamen ita cœlum speramus & poscimus. Aut est Deus aut non
est, aut nullum post mortem est cœlum, aut est, aut verè time-
29 tur infernus aut frustra, aut veritas Euãgelium est aut fabula: sed
veritas est Euangelium & omnium veritatum verissima, Deus
est & infinitæ potentiæ qui pauperem fame laborantem solabi-
tur, infernus est diuitis crudelitatem æternis flammis vlturus.
Pudeat igitur fratres charissimi hoc Iesu Christi discipulorum si-
gno carere, sed proximos vestros amare incipite in opere & ve-
ritate & in amore fraternitatis ministrate charitatem: hæc enim
si adsint in portu vos tuto & securo constituent: sed non solum
satis fuit Apostolo dicere, hæc si vobiscum adsint, sed addidit, &
superent, vt significaret non debere nos harum virtutum medio
critate contentos esse, sed maiores quotidie progressus facere.
Videtis igitur vt virtutes se mutuò comitantur, & ideò Sanctus

Simeon dixit Dei filium positum esse in resurrectionem multo- 30
rum, eas enim quæ humi antea iacebant excitauit, vitia autem
quæ stabant prostrauit.

Ait præterea ad sanctissimam virginem, *Tuam ipsius animam per transibit gladius*. Quis nam de afflictionibus & doloribus conque ri audebit cum sanctissimam virginem à Deo supra omnes puras creaturas amatam doloris gladio vulnerandam esse hoc loco audiamus? Et potissimum cum sciamus tribulationes à Deo vtilitatis nostræ causa permitti: sumus enim ad malum adeò proni vt nisi nos persequutiones detineant, statim ad delicias & voluptates prolabamur & inde plurima vitia, & Dei offensiones consequuntur. In libris Regum dicitur. Transierunt tres anni absq; bel lo inter Syriam & Israel, quod fuit tunc cum Rex Achab lapida- 31
3. Reg. 22. ri iussit Naboth vt vineam ei eriperet, qui si bello fortasse Syriæ occupatus fuisset, nunquã hoc facinus commisisset. Diluuij aquę quæ peccatores omnes submerserunt, arcam in qua iusti versabãtur extollebant. Vt dicitur, arca ferebatur super aquas consumptaque est omnis caro quę mouebatur super terram, ita etiam tribulationes quæ præscitos sua impatientia submergunt, iustos ad
Genes. 7. maiorem perfectionem & meriti gloriam patientia extollunt: ideò Diuus Paulus dixit diligentibus Deum omnia cooperan-
Roman. 8. tur in bonum: puniuit Deus Ionam qui peccatum suum in tem-
Ionæ. 1. pestatis periculo cognouit: quare cum quisnam esset nautæ interrogarent, respondit, Hebræus ego sum, & Dominum Deũ cœli timeo qui fecit mare & aridam. Quibus verbis peccati sui grauitatem exaggerare voluit. Hebręus (inquit) sum quem Deus tot beneficijs affecit, quod si gentilis essem, leuius omnino peccatũ 32
videretur: quæ audientes nautæ eum in mare deiecerunt, & cùm à pisce vorari viderunt occisum ab eo esse existimarunt, eum tamen viuum in ventre triduò seruauit, & illęsum in littus proiecit. Existimant nonnulli aduersitates & tentationes esse tanquã cete, &, vt immanes quasdam belluas iustos vorare vt eos destruãt, nõ vt eis medeãtur, quod igitur maximè interest est, vt la-
Roma. 12. bores magna cum patientia suscipiantur, quæ quidem Dei donũ est singulare, & ideò D. Paulus inter cætera Spiritus Sancti dona enumerat, esse in tribulatione patientes. Quamobrem cũ in hac misera & infœlici vita adeò necessaria sit, ne aduersitates nobis noceant sed prosint, humiliter à Deo petenda est, & quantum

33 tum in nobis est hæc mansuetissima & patientissima virgo Dei mater imitanda, quæ huius gladij vulnus tanta cum constantia & patientia pertulit, ita diuinæ gratiæ hic participes facti perfruemur in cœlo gloria, ad quam nos perducat Iesus eiusdem Mariæ filius Amen.

In die Circuncisionis Domini

CONCIO PRIMA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur
1 *puer.* Luc. 2.

Celebris quæstio est cur nã Dei filius circuncidi voluerit cum circuncisio esset originalis peccati remediũ quo carnit qui vt omniũ nostrorũ bonorũ principium originale esset, natus est, neq; eius capax fuit: sed ante quã huic quæstioni respondeam notare vos volo, inter cætera quibus singularis patris alicuius erga filium amor ostenditur hoc esse cum scilicet ipsemet eum erudire vult, neque vllius præceptoris disciplinę tradere: vnum tantum Deus habet filiũ in hoc mundo valde delicatũ & à se maxime amatum, populum scilicet Christianum, de quo dixit per Hieremiam filius honorabilis mihi Ephraim, puer delicatus, quia
2 ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius, idcirco, conturbata sunt viscera mea super eum miserãs miserebor eius: vbi glossa per Ephraim Christianũ populũ intelligi notat tot à Deo beneficijs ornatum. Quid autem huic filio suo facturus esset paulò post declarat dicens: dabo legem meam in cordibus eorum & in visceribus eorũ scribam eam & non docebit vltrà vir proximum suum dicẽs, cognosce Dominum: ipsemet, ait Deus, eum docebo ne alterius præceptoris disciplina deprauetur. Ita que ipsemet in terram vt nos erudiret aduenit, & suis discipulis dixit: cum venerit paracletus quem ego mittam vobis à patre illevos docebit omnem veritatẽ: ex quo patet quę credimus, ab ipsomet Deo omnia reuelata esse. Hac de causa vix natus Hieren. 31. Ioann. 14.

Eſai. 11. in præſepio docere incepit, vt prædixerat Eſaias dicens: delectabitur infans ab vbere ſuper foramina Aſpidis, & in cauerna reguli, qui ablactatus fuerit manū ſuam mittet: foramina de quibus eo loco propheta loquitur ſunt peccata, quorum cauſa eſt Diabolus, qui aſsiduè peccatorū corda effodit vt ſe intus occultet: addit cauernas, vt ſignificaret peccatorum alia eſſe maiora, alia minora. Aſpidis & Baſiliſci mentionem facit, quia alter ore & lingua, alter oculis occidit, vt ſignificaret dæmones, linguis potiſsimum & oculis hominum nocere.

Itaque non tantum, ſanctiſsimus puer Ieſus ſuauiſsimis matris ſuæ vberibus, delectabatur, quantum ex eo tempore cum peccatis pugnare & ea adhuc puer ſuperare: quia delectatio eius rei quam plurimum anteà optauimus, præſentia cauſatur: & ſi filius Dei aiebat, deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum, 4 hoc erat ob deſiderium, quo nos à peccatis & hoſtium noſtrorum violentia defendendi, tenebatur? & quia adhuc puer hoc præſtare cœpit ideò ait Eſai. delectabitur infans ab vbere bellum illis indicere & pugnam aggredi, ideò hodierna die circuncidi volui, vt obedientiam & humilitatem docendo ſuperbiam & inobedientiam proſterneret inter cętera enim Redemptoris noſtri opera quibus eius humilitas maxime elucet, fuit circūciſio, & ita in ea clarius verba illa D. Pauli adimpleta ſunt, Deus. filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati & de pec

Rom 8. cato damnauit peccatum in carne. Si peritum aliquem medicū

Simile. grauem alicuius morbum quodam medicamento curare videres, qui diceret, ſi omnes eo morbo curari vellent eo vterētur remedio, & ipſummet medicum poſtea eo vti videres, merito ex eo conijceres eum eodem morbo laborare. Laborabat 5 genus humanum originalis peccati morbo, remedium autem huius morbi erat circunciſio à Deo hac de cauſa inſtituta, qui dixit: ſiquis vt mihi pareat circuncidetur, ab originali culpa curabitur. Adeſt ipſemet medicus Ieſus Chriſtus à cælo in terram delapſus verus Deus & verus homo & eodem vtitur remedio, ſe hodierna die (octaua ſcilicet ab eius ortu) circuncidēs? ſignificare videtur peccatū originale habere, quāuis eo reuera careret, & ideo in hoc opere potiſsimum plus quàm in cæteris peccati ſuſcepit ſimilitudinem vt Diuus Paulus ait, Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, non

pecca-

6 peccati carne, sed carne peccati carni simili, quia peccatricis carnis sentiebat molestias quæ peccati sunt pœnę, & præterea tã quam si peccati morbo laboraret, peccati medicinã adhibuit, & de peccato damnauit peccatum in carne, hoc est, secundum D. Augustinum ipsius peccati armis peccatũ vicit, vel vt dici vulgo solet (*a costa del mesmo peccado,*) vt cum dicimus. (*A su costa da guerra al Rey,*) cum ipsiusmet Regis opibus regem persequuntur, peccati opes sunt pœnæ, fames, frigus, labor, & mors. His igitur peccati opibus Dei filius peccatum vicit: quod est (vt clarius loquar) pœnis quæ in mundum per peccatum ingressæ sunt (& ideo peccatum vocantur) euertit Deus peccatum quo ad culpam, eas omnes pœnas in se ipso recipiens, & pro nobis 7 æterno patri offerens. Hanc peccati similitudinem accipiẽs plus se Dei filius humiliauit quam hominũ & Angelorum linguis explicari posset, quia nihil est Deo ita contrariũ vt est peccatum, quia peccatum nihil aliud est quam Deo repugnare, & Dei inimicũ esse, quid autem plus Deo repugnare potest quã Deum sibi ipsi contrarium & inimicũ esse. Et ideo cum Deus peccati similitudinem accepit, tũc se maxime humiliasse dicimus, quod in circuncisione contigisse videtur, in qua tanquam peccator peccati remedio vsus est. Veram igitur (vt dicebã) nos hodie docuit humilitatem, qui cũ summa esset innocentia peccatori similis fieri voluit. Est autem humilitas virtus Euãgelicæ professionis ita propria, vt cũ Philosophi Gẽtiles tres illas theologales virtutes Christianę religionis proprias, fidẽ, scilicet, spẽ & charitatẽ non cognouerint, ita etiam humilitatis virtutem ig- 8 norarũt: quod vel exeo satis probari potest quod proprio nomine hæc virtus apud Latinos careat: quẽadmodsi ea quibus veteres non vtebantur, Latinis nominibus carent vt sunt (*Los tiros de artilleria.*) quos vulgari nomine (*Bombardas*) appellamus, & alia huiusmodi, ita etiam hæc virtus eo quod ab ijs ignoraretur, Latino nomine caret: hoc enim humilitatis nomen apud Latinos, non virtutẽ aliquã, sed potius tenuitatẽ, abiectionem & ignobilitatem significat. D. Ioannes Climacus de ea loquens, cum alio- rum definitiones retulisset, vltimo loco suam affert sententiam, donum esse sine vllo nomine, sed inter eos tantũ nomen habere qui eam experti sunt, per nomẽ autem definitionem intelligit, qua in re eam Deo aliquo modo similem fecisse videtur, qui-

D. August.

D. Ioan. Clim. gr ad 25.

definitione caret & quid nam sit explicari minime potest, & sancta Ecclesia vt eam in cordibus nostris imprimeret, inter cęteras sanctissimę incarnationis & mortis causas hanc refert, vt scilicet nos humilitatem doceret, & ita inquit, Deus qui humano generi ad imitādum humilitatis exemplū saluatorem nostrum carnem sumere, & crucem subire fecisti: ideo vitę suę initio eam docere voluit exemplo, vt tu peccator qui peccati sordibus purus existimari vis & sanctus, puritatis fontē & gratiæ peccatori similem factum videns, confundaris. Hac tua inflatus superbia honoribus & dignitatibus te dignum esse putas & eas magna cum anxietate optas & ambis, nec recordaris infœlix quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, vt Diuus Iacobus ait. Fabricare quantum vis, tantūdem enim Deus euertet Idolum illud Dagon ante arcam Domini positum non ne capite, & manibus abscisis Deum postrauisse meministi? Ita Deus superbum prosternit, qui tanquam idolū adorari vult manus illi & caput abscindit, suas omnes inuentiones & machinas quas mente frabricatur euertit, humilibus autem dat gratiam. Quis igitur fratres charissimi hæc audiēs non omnem adhibebit curam vt præstantissimam hanc assequatur virtutem? Et quia non solum superbia illi contraria est, verum etiam ipsæ met virtutes illi nocere solent, quia homini occasio sunt vt se magni æstimet, ideo qui eam acquirere optatis non tātum virtutes quibus præditi estis spectetis, sed peccata quæ commisistis, & quibus nam pœnis digna essent. Quomodo nam poterit mercator diuitis animos habere, si nō quid in arca inclusum habeat, sed quid debeat, tātum cogitet? & si omnia debet, quomodo se diuitem existimare poterit? Hac igitur cōsideratione & diuino potissimum fauore freti, dicite vnà cū Dauid. In Deo faciemus virtutem, & ita vires vobis ille supeditabit, vt eum in ea imitari possitis.

D. Iacob. 4. 1. Reg. 5. 10 Psal 59. 11

¶ Voluit præterea redemptor noster circūcidi, vt nos à dura illa & molesta circumcisionis lege liberaret. Hoc est quod Diuus Paulus dixit: Misit Deus filium suum factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret: potuisset quidem ea nos liberare si diceret, nolo pater posthac circumcisionis præceptum esse, & aliud originali peccato suaulus remedium daret: & tamen circuncidi voluit, & circumcisionis dolorem patiens, pa-

Galat. 4.

12 tior dixit, nè eum homines posthac patiantur, sed suauissimum illis baptismi lauacrum dabo, quo se ab originali culpa lauare poterunt: & ita omnes in eo circuncisi remansimus, vt Diuus Paulus affirmat, dicens. Repleti estis in illo qui est caput omnis principatus & potestatis, in quo, & circuncisi estis non circuncisione manu facta in spoliatione corporis carnis, sed in circuncisione Christi, consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Beatos vos esse existimate (inquit Apostolus) quia lege liberati estis, non per Angelorum, aut Archangelorum ministerium, sed per illum qui eorum omnium caput est, in quo circuncisi estis non cruenta & carnali circũcisione, sed ipsamet Christi circuncisione, quia sacrum baptismum recipientes eo à pecca- Coloss. 2.
13 ti morte noua gratiæ vita resurgitis: passus itaq; Christus est ne nos pateremur.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circunsideretur puer.* Maturè sanguinẽ nostra causa profundere & pretium redẽptionis persoluere incipit, octauo, scilicet, ab eius ortu die. Deus iubebat, quòd si quis possessionem suam paupertatis causa venderet, propinquus eius posset eã si vellet eodem pretio redimere. Vendidit Adam cœli possessionem & ius quod omnes in eam habebamus, & ex ea lege poterat propinquus eam redimere si pretiũ ad redimendũ haberet. Omnes homines sunt Adæ propinqui, sed omnes pauperes erant, neque pretium redemptionis necessarium habebant, Deus autẽ diues quidem erat, sed ex nostra cognatione non erat, & ideo miserię Leuit. 25.
14 nostrę compatiẽs hominẽ se fecit, vt propinquus noster factus posset hanc possessionem redimere. Hęc vna ex causis est, quas D. Anselmus adducit. Quia scilicet, cõueniebat vt esset qui redimere nos debebat, Deus & homo, homo quidem vt hominum propinquus esset & pati posset, Deus autem vt sanctissimæ humanitatis operibus infinitum daret valorẽ. Et ita ait D. Petrus. Scientes quod nõ corruptibilibus auro vel agento redẽpti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi Iesu, & incontaminati: quod si pretiosus eius sanguis redemptionis fuit pretium, ergo innocentissimum eius corpus erat huius thesauri arca, quæ hodierna die aperta est vt pretium solui inciperet, cum nimium D. Anselm. lib. cur Deus homo. 1. Petr. 1.

san-

ſanctiſſima eius caro fuit in circunciſione pręciſa. O magnæ læ 15
titię diem miſeris peccati captiuis, quantam enim animo perci-
perent lætitia ſi qui in crudeliſsima aliqua captiuitate poſiti ali-
quem dicentem audirēt, gaudete, adeſt enim qui vos redemptu-
rus eſt, & arca reſerata pretium oſtenderet? Idem hodierna die
Dei filius præſtitit, & vix natus nobis ſeruire & noſtra cauſa pa
Pſalm. 87. ti incœpit: ita vt verè illud Pſalmi dicere poſsit, pauper ſum
ego & in laboribus à iuuentute mea, imò ab infantia mea: nos
autē quod illi debemus ſeruitium in vltimam ſenectutem diffe
rimus, & ętatis florem mundo, carni & Diabolo ſeruientes inſu
mimus. O dementiam deteſtādam qui ſcis, ô infœlix an eô vſq;
peruenire dabitur, & an hodie aut cras mors te inopinata rapiet?
Matth. 4. audi quid Deus dicat. Quòd ſi dixerit malus ille ſeruus in corde
ſuo moram facit Dominus meus venire & cœperit percutere 16
conſeruos ſuos, manducet autem & bibat cum ebrioſis, veniet
Dominus ſerui illius in die qua non ſperat & hora qua ignorat,
& diuidet eum. O verba timenda quæ plus diuidunt ac ſecant
quam acuti gladij, cuius nam cor integrum ad eorum ictus rema
nebit? Quis coram Deo negligentiā poterit ſuam excuſare quā-
doquidem ipſemet hæc antea monuit? veniet cum hoc minus
cogitabis & diuidet animam tuam à corpore: & prætereà ab om
nibus te bonis, & omni remedio ſeparans. Quomodo hæc au-
diens nō contremiſcis? quæ ſaxa hoc fulmine concuſſa non fran
gentur? Dei hic ego & hominum fidem imploro: hic cœlum, ter
ras, maria, tantę dementię teſtes inuoco, cum ita viuamus quaſi
hoc quod credimus merum ſomnium & puerorum terriculamē
ta putaremus. Sed quamuis certam ſenectutis ſpem haberemus, 17
nihilominus tamen ſtatim pœnitentiam aggredi deberemus an
Pſalm. 37. tequam cor obdureſceret. Plorabat propheta Dauid dicens. Pu-
truerūt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientię meæ,
vbi ſignificat ſtultitiam eſſe magni detrimenti, animæ vulnera
corrumpi ſinere, eo quod difficilius curentur.

Simile. Atramēti guttę quę candidā aliquam veſtem fœdāt, ſi ſtatim
lauantur, facile delentur quod ſi diu ibi eas ſeneſcere ſinimus,
vix tolli poſſunt. Ideò quidam ex ſanctis patribus monebat, vt
ſi decies in die cadimus decies ſurgere conemur, & ſi millies mil
lies piiſsimi illius patris miſericordia freti, qui D. Petro iuſsit,
vt nō ſepties tantū, ſed ſeptuagies ſepties ignoſceret. Quia ſi hoc

poteſt

potest ab humana pietate sperari, quantò magis poterit à diuina, & infinita sperari? quãobrem obsecro vos dilectissimi Dei nomine vt filios vestros à pueritia Dei seruitio dedicetis sanctissimi hu- Threnor. 3.
ius pueri imitatione: bonum est viro cùm portauerit iugum ab adolescẽtia sua. Plantæ si in eo loco in quo natæ sunt relinquuntur, aut nullũ, aut certe amarũ afferunt fructum & ideo transponi Simile.
debent, & hoc mature, quia si duriores fiunt difficile alibi radices agere poterũt & si agent tenuissimæ erũt, & exiguæ virtutis, ita vt possint quocunq; vento auelli: ita etiam si puer in praua illa inclinatione relinquitur qua natus est, quæ culpæ originalis est pœna, quos afferet fructus Deo amari erunt: ideo antequam durior disciplinæ & institutioni fiat transponi debet, vt optimas in virtute radices agat, neq; facile tentationum ventis possit auelli.
Si eum Regi alicui seruire vultis à primis pueritiæ annis seruire incipit, si militiæ operã dare vultis aut literis, maturè equitandi, & arma tractandi arte vel doctrinis & scientijs eruditur, quod si hac diligentia in his rebus vtimini quæ breues & caducæ sunt, cur nõ maiori, vel eadem saltẽ vtemini, vt à pueritia in Dei seruitio exerceatur? Nimirũ quia minoris cælestia quã terrena æstimatis. Sicut Psal. 126.
sagittæ (inquit Dauid) in manu potentis, ita filij excussorum: iusti rerum humanarum contemptores vocantur hic excussores quorum filij sunt eorum cura & solicitudine in Dei seruitio diligentes: sicut sagitta in manu potentis ita vt virtus qua pater filiũ suũ instituit, eum sagittam efficiat esse velocissimam quæ Dei D. Hierony. Isai. 1.
cor ferit, & vulnerat. At non ita peccatores, quare D. Hieronymus immediate post illa verba, erubescetis super hortis quos elegeratis, transtulit, & erũt quasi terebinthus, & Simachus vertit quasi quercus. quo significatur malos, aut nullum afferre fructum vt terebinthus, aut si afferunt esse tanquam fructum quercus durum & insipidum, vt sunt glandes, quæ porcorum sunt esca: ita etiam malorum filij, mala deprauati disciplina rebus omnibus inutiles sunt, præterquam vt diabolo tradantur in escam, & sæpe permittit iusto iudicio Deus, vt quos virtute non educastis cum iam grandiores sunt vobis parere recusent, neque canitiem vestram venerari sciant, quos neque Deum ipsum venerari docuistis. Notandum etiam hoc loco est quod vt puer inter Hebræos circumcideretur, non erat necesse hoc in templo & à Sacerdote fieri. Sed quicunque eum circuncidere poterat si præ-

ceptum

D. Hierony. D. Bernar.

ceptum legis adimplendi intentionem haberet: & ita D. Hieronymus, de vera circunciſione: & D. Bernardus de lamentatione Virginis, aiunt redemptorem noſtrum à ſanctiſsima Virgine eius matre circunciſum fuiſſe. 21

Et vocatum eſt nomen eius Ieſus. Nomen in circũciſione imponebatur vt nunc in baptiſmo, duas ob cauſas, primũ vt intelligatur hominem vix hominẽ dici poſſe, donec à peccato originali mundatus ſit, & in Dei gratia cõſtitutus, quia nominis munus eſt eſſe hominis ſignificare, & cum omnes naſcamur filij iræ vt D. Paulus dixit. Omnes ſumus nihil, quia vt idem dixit. Si charitatem

Epheſ. 2. 2. Cor. 13.

non habuero, nihil ſum, & ita nomine indigni ſumus donec charitatem & gratiam habeamus. Secunda ratio eſt quia nunc in baptiſmo & antea in circunſione in domum Dei tanquam eius ſerui admittuntur, & ideo æquum eſt vt eis nomen imponatur. 22 Quod cum ita ſit æquum erit fratres, vt in eius ſeruitio diligẽtes ſimus quandoquidem nos eius futuros eſſe ſeruos in baptiſmo pollicemur, niſi cum præmij obliuiſci volumus. Dicite enim obſecro ſi quis alicui magna aliqua mercede ſeruiret certũ eſt quod non ſatis ei eſſet octauo quoque die ſeruire, vel ſemel tantum in die, ſed maiorẽ diei partem in eius ſeruitium inſumeret. At quis maiori ſeruos ſuos mercede remunerat quam Deus? Et quis ſeruiri dignus eſt vt ille? & tamen ſi octauo quoq; die in Eccleſiam cõuenitis, quod illi debetis præſtitiſſe vobis videmini. Benedicant te Angeli ô cœli & terræ Rex, quandoquidem parui te homines æſtimant! O error non ferendus: ò diuinæ maieſtatis deploranda contemptio. Nolite obſecro dilectiſsimi in Dei ſeruitio tanta negligentia vti: ſed vt ait: D. Paulus. Siue manducatis, ſiue bibi-

1. Cor. 10.

tis, vel aliud quicquam facitis, omnia in gloriam Dei facite. 23 Hæc duo potiſsimum notauit, quia ex his tanquam ex fontibus plurima mala naſcuntur: ſignificare autem vult omnes Chriſtiani actiones diuinæ legis regula eſſe dirigendas, & ea menſura & ordine fieri debere, vt Deo offerri poſsint, & ex ijs magna Deo gloria conſequatur, quia ſcilicet quiſquis eas videt Deum glorificet, quia talem homini virtutem largitus eſt, & hoc eſt Deo aſsidue, & in omnibus ſeruire, & tandẽ id quod debemus & promiſimus accurate præſtare.

Matth. 1.

Et vocatum eſt nomen eius Ieſus. Huius ſanctiſsimi nominis cauſam Angelus declarauit dicens. Vocabis nomen eius Ieſum: ipſe enim

24 enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum, quia Ieſus idem eſt quod ſaluator: meritò dixit Dauid, ſecundum nomen tuum Deus, ſic & ſalus tua in fines terræ. Accidere ſæpè inter homines ſolet vt homini nomen non rectè conueniat: mundus enim in nominum impoſitione decipitur. Nomen habes quod viuas & mortuus es: ait Deus, ita etiam Regis quis, & Domini titulum habet, qui Diaboli ſeruus eſt: eques quis appellatur qui in virtute non equitat ſed repit in vitijs: illuſtris quis dicitur, qui omnis virtutis luce caret. Magnificus vocatur, qui auarus eſt & ſordidus, aut ſi liberalis eſt erga eos tantum erit qui ad turpes ſuas cupiditates adiumento ſunt: & tandem omnes Chriſtiani nomẽ habemus, aliqui tamen vt infideles & ethnici viuunt. Sepulchra quædã videre eſt candidis exornata marmoribus, in quibus magni ſunt tituli eorum qui in ijs iacent inſcripti, vt hic iacet illuſtris eques (*Don Pedro*) Hic iacet illuſtriſsimus comes (*Don Iuan &c.*) quod ſi lapidẽ tollitis, vt illuſtres illos & fortes videatis nihil, niſi putredinem, nihil niſi oſſa & cinerẽ inuenietis. At non ita in hoc ſanctiſsimo nomine contingit, quod ſaluatorem ſignificat, quia vere ſaluator eſt, & omnes qui cæleſtis gloriæ participes facti ſunt huius ſaluatoris meritis ſaluati ſunt, quod ſi alij nõ ſaluãtur, hoc eorũ culpa cõtingit qui eius meritis vti nolunt. S. Hieremias ait malorum nomine, tranſijt meſsis, finita eſt æſtas, & nos ſaluati non ſumus, ideſt, merendi tempus tranſit, nos verò in noſtris peccatis abſq; vllo remedio remanemus, quibus Deus reſpondit, nunquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? Quare nõ eſt obducta cicatrix filiæ populi mei? O miſeros pec-

25

26 catores qui cum in ſancta Eccleſia tot ſint diuinorum ſacramentorum medicinæ, eas tamen ad veſtra vulnera curãda non adhibetis. Studeamus igitur fratres chariſsimi huius ſaluatoris imitatione ea præſtare vt nominibus quæ habemus digni eſſe videamur, qui clericiaut religioſi nomen habet, viuat vt clericus & religioſus: qui nupti nomen habet viuat vt nuptus, & quia omnes Chriſtiani nomen habemus, vt Chriſtiani viuamus, Chriſtum caput noſtrum quantum poſſumus imitando. Iuſsit Deus Moyſi vt filiorum Iſrael nomina in pretioſis lapidibus ſcriberentur, quibus alius lapis ſupponeretur in quo inſcriptum eſſet: doctrina, & veritas, & vt Ioſephus affirmat, in eo nomen etiam Dei tetragrammatõ ſcribebatur: ita etiam chriſtianorum nomina ſupra pretioſos

Pſalm. 47.

Apoc. 3.

Hiere. 8.

Exod. 28.

multa-

multarum virtutum lapides fundari debent,& virtutes omnes ſu 27
pra precioſiſsimum Ieſu Chriſti nomen collocati, quia nomen
Ieſus,& nomẽ tetragrammaton,non ſolũ ſynonyma ſunt:ſed etiã
Epheſ.4. idem nomen:ait D. Paulus. Obſecro vos ego vinctus in Domi-
no, vt digne ambuletis vocatione qua vocati eſtis cum omni hu-
militate & manſuetudine, cum patientia ſupportantes inuicem
in charitate.Quorum verborum duplex poteſt eſſe ſenſus, vnus
vt vita veſtra ſit vocationi conueniens & ſtatui ad quẽ vos Deus
vocauit:alius eſt vt vita ſit nomini quod habetis conueniens, &
cum Chriſtiani vocemini,vt Chriſtiani viuatis,Impoſuerunt etiã
ei hoc nomen in circunciſione vt ſignificaretur huius ſanctiſsimi
nominis virtute frui nos minime poſſe, niſi nos circuncidamus.
4.Reg.4. Legitur paupercula quædam mulier Eliſei conſilio, quod debe-
bat parua olei quantitate perſoluiſſe:oleum effuſum nomen tuũ, 28
Cant.1. dixit ſponſa ſponſo, in quo nomine remedium noſtrum conſi-
Act.4. ſtit: & ita dixit Diuus Petrus. Neq; enim aliud nomen eſt ſub
cœlo datum hominibus,in quo oporteat nos ſaluos fieri,quare vt
Eliſeus viduæ illi dixit eo oleo ſuæ neceſsitati mederi poſſe, ita
Ioan.15. verus Eliſeus Ieſus Chriſtus,Si quid(inquit) petieritis patrem in
nomine meo dabit vobis:ſed vt oleo illo ea tantum vaſa, quæ va-
cua erant impleta ſunt:ita etiã diuini huius nominis(quod ſuauiſ-
ſimum eſt oleum) virtutem ea tantum corda recipiunt quæ hu-
manarum rerum amore vacua ſunt: & ideò fratres prauos iſtos
affectus,cupiditates iſtas & ambitiones effundite, hæc enim eſt
ſpiritualis circunciſio qua ſe homines diſponunt ad huius diuini
nominis virtutem recipiendam.

Hęc ſit fratres chariſsimi huius concionis peroratio vnũquem 29
que veſtrum humiliter orare,vt quandoquidem primus hic anni
dies eſt huic ſanctiſsimo nomini dedicatus, quiſq; apud ſe firmi-
ter ſtatuat omnẽ poſthac ineffabilis huius nominis iniuriã,periu
riũ & blaſphemiã,tanquã rem Chriſtianis indignam à ſeipſo, &
Matt.5. à familia ſua prorſus tollere. Recordamini enim quod cum Dñs
Euangelicam legem daret,dixit. Ego autem dico vobis,non iura-
re omnino,neq; per cælum, quia thronus Dei eſt, neq; per terrã,
quia ſcabellũ eſt pedum eius,neq; per Hieroſolymam, quia ciui-
tas eſt magni Regis, neque per caput tuum iuraueris, quia non
potes vnum capillum album facere,aut nigrum,ſit autem ſermo
veſter,eſt eſt,non non,quod autem ijs abundantius eſt à malo eſt.

O Deus

O Deus ſumme. Quantus verborum rigor quantaque in hoc de-
30 prauatio eſt, cùm præſertim nullum ſit in iuramento lucrum neque vlla honoris vtilitas aut corporis delectatio, quæ tria hominibus ſolent eſſe ad peccandum incitamenta. Ex quo infertur hac etiam de cauſa iuramentum grauiſsimum eſſe peccatum eò, quod eadem non habeat incentiua vt plurima alia vitia, ſed deprauatam tantum conſuetudinem. Quare vt hoc vitium magno poſthac odio proſequamini audite quid de eo dicat Eccleſiaſticus, vir multum iurans replebitur iniquitate, hoc eſt, iuramentorum vſu ſe homines diſponunt, vt Deus eos in plurima peccata prolabi ſinat. Concubinarium eſſe vſurarium, proximorum detractorem & alia huiuſmodi vitia ſæpe ſunt pœna iuramentorum. Subdit etiam, & non recedet à domo eius plaga: quot mor-
31 bi, quot ignominiæ, quot damna hominibus accidunt in huius peccati pœnam? Timore igitur ſaltem fratres deterriti abſtinete à iuramentis & ſanctiſsimum hoc nomen vt par eſt veneramini & eo vtimini non vt mendacia veſtra confirmetis, ſed vt hoſtiũ veſtrorum propellatis iniurias, vt diuinæ gratiæ in hac vita participes facti gloriam in alia conſequamini. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen. Eccleſ. 23.

In eadem die Circunciſionis Domini.

CONCIO SECVNDA.

1 *Poſtquam conſummati ſunt dies octo vt circuncideretur puer, &c.* Luc. 2.

SAnctus propheta Iſaias cùm de admirabili verbi diuini incarnatione ageret, conſummatio (inquit) abbreuiata inundabit iuſtitiam: conſummationẽ enim & abbreuiationem Dominus Deus exercituũ faciet in medio omnis terræ. Carebant res humanæ ſua perfectione vltima, quam in Ieſu Chriſto receperunt: & ideò incarnatio vocatur cõſummatio: dicitur autẽ abbreuiata non quia infinita diuinitas ab- Iſai. 10.

breuietur & coangustetur, sed quia locus in quo habitauit angu-
D. Basilius li br. de huma. Christ. gene. stus est & breuis. Diuus Basilius ait, hoc incarnationis mysteriũ 2
igne & ferro optimè declarari, quia vt ignis ferrũ penetrat & in
cẽdit & in se quodammodo transformat, ita diuinitas humanita
tem. Itaq; hanc metaphoram sequendo quia Deus se humanita-
ti nostræ tanquam ignis ferro cõmunicauit, Verbum diuinũ es-
se in humanitate dicimus singulari quadam ratione & longè ab
ea diuersa qua est in omnibus creaturis, in quibus est per essen-
tiã, præsentiã & potẽtiã, quòd theologi illapsum generalẽ appel
lant: in iustis etiam alio illapsu particulari esse dicitur eis suã gra
tiam communicãdo. In sola verò humanitate verbum diuinum
est alia ratione magis speciali quia illi personale suum esse com-
municauit; & ita humanitas subsistentiam in sua proprietate nõ
habet, sed habet in proprietate diuina, ita vt idem omnino esse 3
personale sit verbi diuini & sanctissimæ humanitatis. Quare ver
bum diuinum hoc illapsu singularissimo, totam humanitatẽ im
plet & ambit & interius penetrat plusquam ignis ferrum. Quod
si Deus vniuersam ignis sphæram in exiguo aliquo vase include
ret rectè sphæra abbreuiata diceretur, ita etiam quia Deus totam
suam diuinitatẽ in exiguo vnius infantis corpore inclusit meri-
Simile. to hæc ab Isaia abbreuiatio appellatur, & si plus etiam in hac cõ
sideratione ascendere vultis ingẽtem aliquam sphæram imagi-
namini cuius circunferẽtia termino careat in cuius medio sit pũ
ctum (quod est circũferẽtiæ centrum) in eo aliquo modo infini
tum circunferentiæ abbreuiatum & contractum inuenietis: &
ita geometræ mundi centrum mundum abbreuiatum appellãt
quia lineæ quæ à circunferẽtia rectè ducuntur omnes in cẽtro 4
cõiunguntur & illam circunferẽtiæ quantitatẽ quodámodo cõ
trahunt. Eodẽ modo diuinitatẽ sphęrã esse quandã infinitã dici-
mus, cuius cẽtrum est humanitas instar puncti, lineę quę à cir-
cunferẽtia ad cẽtrum dicũtur, sunt diuinæ perfectiones quę viæ
quędã sunt vt sapiẽtia, bonitas & iustitia infinita, per quas Deus
cognoscitur, de quibus Salomon dixit: viæ eius viæ pulchræ: illæ
omnes lineę & vię in centro quę est sanctissima humanitas con
iunguntur quia verbum suas omnes diuinas perfectiones huma
nitati communicat, & ita Diuus Paulus dixit. Quia in ipso com-
Colos. 1. Colos. 2. placuit omnẽ plenitudinẽ habitare & clarius infra: quia in ipso
habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter id est, verè non

figu-

5 figuratiuè aut per ænigma: solet enim Diuus Paulus figuratum corpus appellare quia figuram appellat vmbram, vt eodem capite cum de legis rebus loqueretur, quę sunt vmbra futurorum corpus autem Christi id est vmbrarum illarum corpus, est corpus Christi, quia corpus est vmbræ causa: quare cum omnis plenitudo diuinitatis habitet in illa humanitate corporaliter id est realiter, merito puer hic sanctissimus appellatur Deus abbreuiatus, hac de causa dixit Sanctus Isaias, vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Saluator. Isai. 55.

Sed quamuis Deus humanam carnem assumens se abscõdit, nunquam tamen postea quam è purissimis matris suę visceribus prodijt, ita se abscondit vt hodierna die in circuncisione. Vnde Diuus Paulus de incarnationis mysterio agens, illud pronuncia- Philipp.
6 uit his verbis in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo: habitum Sanctissimam humanitatẽ appellat quia vt habitus est vestis, quę totum corpus tegẽs manus pedes & vultum nudos relinquit, ita etiam quamuis diuinitas esset humanitate vestita, nonnulla tamen nuda remanserunt, ex quibus ea quæ latebat diuinitas apparebat. Absconditus erat in præsepio inter duo animalia iacens sed ex Angelorum, pastorum & regum adoratione Deum esse apparuit, & in omni vitæ suę curriculo quamuis pauper defatigatus & cõtemptus videretur, miraculis tamen verum se Deum esse ostendebat. quin etiam in ipso Caluarię Monte cruci tanta cum ignominia affixus suam ostendit diuinitatem, & hinc causam intelligetis cur inter duos latrones crucifixi voluerit, potuisset enim ita res disponere, vt hinc
7 D. Petrus, illinc D. Ioannes vnà cum eo crucifigerẽtur: verum quia tunc infinita sua potẽtia Sol obscurari, Terra tremere, lapides collidi, & velum templi scindi debebat quia vero tanta erat Iudæorum malitia, vt si aliquem Sanctum virum cũ eo crucifixũ viderent, illi ea miracula tribuissent, ideò inter duos latrones mori voluit vt infinitam suæ diuinitatis potentiam manifestè cognoscerent, per miracula quę latronibus adscribi non poterant. At verò in circuncisione, diuinitatem suam omnino abscõdisse videtur, nulli enim hic Angeli, non stella, non Reges, non pastores adsunt, non tremit terra, nõ obscuratur sol, in omnibus se peccatorem ostẽdit, plorat, sanguinem effundit, circuncidi se sinit, quę erat peccati medicina. Meritò igitur dicebamus

hic maxime illud Isaiæ adimpleri, verè tu es Deus absconditus. 8
O Dei charitatem admirabilem, ô humilitatem prædicandam, non modo enim se hominem nostra causa facere voluit & tot pœnas vnà cum humanitate recipere, sed peccatoris etiã similitudinem non recusauit. De sancto Ioseph legitur quòd cùm patris sui iussu ad fratres suos profectus est missus de valle Ebron venit in Sichem, vbi cum eos nõ inueniisset sed ex eo loco recessisse audiret, perrexit post fratres suos & inuenit eos in Dothain. Hoc (vt alia multa sancti illius viri Ioseph) Dei filij figura fuit qui patris sui iussu in hunc mundum venit, vt homines fratres suos homo factus viseret, & ijs mederetur: peruenit ad Sichem, idest, ad pœnam, & homines è Sichem ad Dothain, idest, à pœna ad culpam transierant, quia ita se homines deprauauerant vt pœnas quas eis dederat Deus vt ijs pro peccato satisfacerent, eas in culpam commutarent: fames peccati pœna est, sed 9
ab ea ad culpam transierunt, quia cum merendi esse potuisset occasio si paucis & moderatis cibis contenti fuissent, ex ea culpæ occasionem homo desumpsit, tot enim ciborum genera & eos condiendi modos excogitauit, vt pœna in gulæ culpam sit commutata. Sitis etiam peccati est pœna, quæ aqua tantum aut modico vino contenta fuisset: sed homo hanc pœnam præterit & eam in culpam commutat, tot delicata vinorum genera delectationis & voluptatis causa quærens. Nuditas peccati etiam pœna est, sed ea etiam vili est panno contenta, at homo hanc pœnam præteriens mutauit in culpam tanta preciosarum vestium pompa. Domo egere peccati est pœna, sed priscis temporibus 10
quanuis homines per octingentos & mille annos viuerent paruulis tamen quibusdam casulis & tugurijs contenti erant: nunc verò hanc pœnam mutantes in culpam sumptuosissima sibi palatia & ædificia construunt marmoribus & auro ornata. Seruis egere peccati etiam pœna est, nunc verò tanta seruorum turba mutatur in culpam, quos vt alant violentia sæpè & tyrannide erga pauperes vtuntur.

Genes. 37.

Ideo quàm vere illud de hominibus dici posset, vocabuntur termini impietatis: quia scilicet, quod Spiritus sanctus præceperat seruare noluerunt. Ne transgredaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Temperantia illa in cibo & potu, in vestitu modestia, in ædificijs paupertas, quam antiqui illi patres

Malachi. 1.
Prou. 22.

11 tres mundi primordio vſi ſunt, limites erant & termini intra quos ſi ſe homines continere voluiſſent ſatisfacere pro peccato & plurimum mereri potuiſſent: ſed conſiſtere ibi noluerunt, & terminos illos immoderatè tranſgreſsi pœnam vt toties iam diximus, mutarunt in culpam. O verbum cæleſte! O Chriſte Redemptor noſter, qui æterni patris iuſſu homines quæris & cum iam ad pœnam deueneris nondum eos inueniſti quia à pœna ad culpam tranſgreſsi ſunt, num tu etiam eo te conferes & non inuentos in pœna quæris in culpa? O ineffabilem bonitatem! ita nos amauit vt vlterius etiam progredi voluerit, & ad culpam ea qua potuit ratione peruenire quod erat peccatoris ſimilitudinem accipere, ſe vt homines peccatores circuncidens in quo etiam obedientiam nos docere vo-
12 luit & legi nos debere ſubijcere, cui ille qui ea ſolutus erat parere non recuſauit: & ita vbi nos legimus, factus eſt principatus ſuper humerum eius, tranſlatio Chaldaica inquit, & recipiet ſuperſe legem ad ſeruandum eam. Primũ quod hominibus Deus præcepit fuit obedientia vt patet ex Geneſi, vbi dicitur, quod præcepit Deus Adæ, ex omni ligno paradiſi comedes, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. Vbi D. Auguſtinus interrogat, dic mihi obſecro Domine arbor quam creaſti aut bona erat aut mala, ſi mala cur creaſti? Si bona cur vetaſti? Et ſibi ipſi reſpondens Dei nomine ait, arbor quam plantaui bona erat, ſed eius fructum comedi prohibui quia cum Deus ſim ex omni parte perfectus volui etiam hominibus cibum abundè præbere, & quia homo ex anima & corpore conſtat, ideò tam animæ quam
13 corpori alimentum ſuppeditaui: corpori quidẽ cùm dixi, de omni ligno paradiſi comede, animæ verò cũ dixi, de ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas, huius enim præcepti obedientiam pro animæ cibo tradidi. Ex quo videtis obedientiæ præſtantiam quę virtus omnium prima fuit ad animam alendã à Deo homini data in ſtatu illo innocentiæ, & Chriſtus Redemptor noſter dixit diſcipulis ſuis, meus cibus eſt vt faciam voluntatem eius, qui mi ſit me! lactare ſe ſolent principes in eorum menſa eoſdem cibos apponi quæ in Regis menſa opponũtur. Si igitur Ieſus Chriſtus Rex veſter eſt & Regum Rex cur non eodem cibo veſci gloriо ſum vobis exiſtimatis? Ejus autem cibus vt audiſtis obedientia eſt. Præclare Diuus Paulus obedientiæ præſtantiam exag-

Iſai. 9.

Genſ. 2.

D. Augu.

Ioan. 4.

Hebræ. 5.

gerat de Redemptore nostro loquens his verbis: & quidem cum 14
esset filius Dei didicit ex ijs quæ passus est obedientiam & con-
summatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis
æternæ idest, obedientiæ præstantiam vsu expertus est. Quam
præclara res est propriam abnegare voluntatem: in castitate ne
gatur voluptas, in Spiritus paupertate auaritia, in mansuetu-
dine ira, at verò in obedientia homo se ipsum abnegat quæ
Exod.4 difficillima res est & præstantissima. Cùm Moyses in AEgy-
ptum vnà cum vxore & filijs proficisceretur & esset in itinere
in diuersorio, occurrit ei Dominus & volebat occidere eum. O
pietatis & misericordiæ Deus cur hominem occidere vis, qui
propriam domum relinquens in AEgyptum vt tibi pareat tan
to cum labore proficiscitur? Nimirum quia tunc grata illi obe-
dientia non est, cum in ijs tantum rebus illi obtemperas, quæ is
nihil tua referunt, in ijs verò quæ repugnantiam quandam vo-
luntatis habent, parere recusas, irascitur Deus Moysi in AEgy-
ptum proficiscenti quamuis eò proficisci iussisset, quia ibant
vnà cum eo filij, quos circuncidere vt Deus imperauerat recu-
sabat, eò quod plus apud eum vxoris amor posset, quæ hoc fie-
ri non patiebatur, quàm diuinæ legis præceptum & ideò fra-
tres intelligite in omnibus Deo esse obtemperandum vt grata
illi obedientia sit.

Circuncidi præterea voluit ne ab Hebræis posset tanquã le-
gis transgressor accusari & à populo Israelitico ejici tanquam gẽ
Leuid. 20 tilis & idololatra: inter cęteras enim circucisionis causas hęc fuit,
vt Hebræi à Gentilibus distinguerentur: & ita aiebat Deus, ego
Deus vester qui separaui vos à cęteris populis, & paulò inferius, 26
eritis mihi sancti qui sanctus sum ego Dominus & separaui vos
à cæteris populis vt essetis mei. Attendite vt eorum omnium
quæ illis præcipiebat finis erat diuinæ puritatis & sanctitatis
imitatio, & prętera vt à cęteris gentibus dignoscerentur.
Quod si Hebręos à gentilibus differre Deus volebat, quantô
Roman.6 magis à nobis hoc postulabit quos maioribus affecit beneficijs:
hoc argumento sanctitatẽ Diuus Paulus Christianis suadet, di-
cẽs: peccatum vobis non dominabitur, non enim estis sub lege,
Roman.7 sed sub gratia, causam autem afferens ait. Cùm essemus in carne
passiones peccatorum, quę per legem erant vigebant in mẽbris
nostris ad fructificationem mortis, nunc autẽ soluti sumus à le-

ge

17 ge mortis in qua detinebamur ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiri
tus, quaſi dicat, lex illa quæ peccata prohibebat, non dabat ſpiri
tum, lex autem euãgelica cœleſti virtute opprimit & frãgit pec
catum. Et ad idem nos hortatur dicens: Hoc itaque dico fratres, Ephes. 4
atq; teſtificor in Dño vt iam non ambuletis ſicut gentes quę am
bulant in vanitate ſenſus ſui tenebris obſcuratum habentes intel
lectum propter ignorantiam quæ eſt in ipſis, propter cęcitatem
cordis eorum qui deſperantes, ſemet ipſos tradiderunt in opera-
tionem immũditiæ omnis in auaritiã. Notate verbum illud, qui
deſperantes ideſt, qui fidei luce & cœleſtium bonorum ſpe deſti
tuti cum nullam aliam eſſe vitam crederent, nihil eſſe ſperãdum
nihil timendum, omnibus ſe voluptatibus tradiderunt auaritiã
tanquam medio vtentes vt haberent quod in vitia poſſet inſumi
18 & tantum vitæ amitti exiſtimabant quantum voluptatibus de
trahebatur. Vos autem (inquit) non ita didiciſtis Chriſtum, hoc
eſt ſubliniorem Philoſophiam profitemini alium vobis finẽ
propoſitũ habetis alia fide, alia ſpe, alio ſpiritu erudimini. Quid
igitur erit ſi ea lege quam profitemur tam laſciui, tam ambitioſi,
tam auari, & plus fortaſſe quam gentiles ſumus? O Deus æter-
ne qui tuus populus vocamur gentilium more viuimus. Equidẽ
præſtare dico vt nos terra viuos dehiſcat, quàm te pijſsimum &
clementiſsimum patrẽ tot iniurijs afficere niſi nos emendamus.

Hac igitur de cauſa quia iuſſerat Deus circuncidi Hebręos vt
à gentilibus differrent, cõueniens fuit vt verus hominum magi
ſter ſe cum cæteris conformaret ne vt incircunciſus reijci poſ-
ſet, ideo poſtquam conſummati ſunt dies octo circunciſus eſt.
19 Pati feſtinat quia maximo ſalutis noſtræ deſiderio ardebat: nos
verò pigri & lenti in noſtra ſalute ſumus, cum tamen de vitæ Eccleſ. 9.
termino ſimus incerti. Quam vtile eſſet fratres ea Eccleſia-
ſtici verba in animis habere impreſſa. Quodcumque facere po-
teſt manus tua inſtanter operare, quia neque opus, neque ratio
neque ſapientia, neque ſcientia erunt apud inferos. Ponderate
quæſo vnum quodq; verbum, ſunt enim referta myſterijs. Quod
cũq; inquit, hoc eſt, ne ſis hoc vel illo cõtentus, ſed quicquid face
re potes inſtanter tibi faciendum eſt. Manus tua dixit quia ſci-
licet, ſalutis noſtræ negotia aliorum manibus relinquenda
non ſunt, aut hæredum voluntati, magna enim ſtultitia eſt

existimare vt quis maiori erga te pietate, quam tu ipse, vtatur. 20
Addit, quia neque opus neque ratio erunt apud inferos: sed vt ip-
Eccles. 11. se ait vbicumque ceciderit lignum ibi erit. Solet autem in eam
partem cadere, in quam erat inclinatum. Stat in sylua arbor ve-
tustissimis humi fixa radicibus: quam rusticus securi nunc hos,
Simile. nunc illos ramos amputans vehementissimis ictibus ferit, nutat
arbor & ruinam inclinato vertice minatur, peto in quam parte
cadet? profectò in eam in quam inclinatur. O homo tu ista es
arbor, tempus autem tibi nunc dentes, nunc oculos, nunc
pulchritudinem, nũc vires amputat: tu verò quasi nuda arbor &
suis spoliata ramis nutas & ruinã pronus minaris, quò cades? pro
fectò in eam partem in quam inclinaris, ideò dum datur tempus
ad virtutem inclinare eam prompte & libenter exerce, & in eam
partem diuinæ misericordiæ auxilio casurum te esse confide. 21

Super hæc verba. *Post quam consummati sunt dies octo, vt circun-
cideretur puer*, notari potest quod spiritualis iustorum circun-
cisionis terminus breuis est, malorum verò, cum sua debent
vitia circuncidere de die in diem differtur. Hoc Diuus Ste-
Act. 7. phanus in Hebræis reprehendebat dicens: Dura cernice & in
circuncisi cordibus & auribus, vos semper spiritui sancto re-
Deuter. 9. & 10. sistitis. Iubebat Deus, circuncidite præputia cordis vestri.
Quæ quidem circuncisio est etiam his temporibus & erit vsque
ad vniuersalis iudicij diem necessaria, quamuis altera illa car-
Simile. nis cum lege cessauerit. Dicite enim obsecro dilectissimi si quis
esset qui nunquam sibi vngues secaret: non capillum tonde-
ret, non lauaret faciem, non oculos, non aures, non nares, non
dentes purgaret à sordibus, qualis nam videretur? Apagerem
tam sordidam: Syluestre potius aliquod animal quam homo 22
videretur. Vtinam Deus mentes vestras illuminet vt per hoc in
telligatis quãta sit spiritualis hui⁹ circũcisionis necessitas ne Dei
oculis mõstra aliqua & syluestres belluæ videamini. Secate seca
re fratres charissimi iracũdiæ vestræ vngues qua proximos vestros
sæpe laceratis, secate bonorum temporalium capillos restitutio
ne & eleemosynis, mũdate murmurationũ dentes, conscientiæ fa
ciẽ, & turpium affectuum pedes vestris lachrymis & vera pœni
tentia lauate, in his enim rebus spiritualis circũcisio cõsistit. Vt
circuncideretur puer non ait vt circũcideretur rex regũ & gloriæ
princeps, sed puer: pueri nomine omnipotens Dñs cõtentus est,

pue-

23 pueri nomine omnis diuinę maiestatis altitudo includitur. Vbi vbi reuerendissimi, illustrissimi, regiæ maiestates, & cæteri inanes hominum tituli? Vnum hoc humilissimũ nomen hominũ superbiam & stultitiam condemnat, quæ nunc inter Christianos plus viget, quam vllo vnquam tempore inter ipsos Gentiles inualuit. Quis est qui non illustrẽ se appellari velit? quod si in literarum quæ ad eum scribuntur titulo, non apponitur; nõ modo eas legere non vult, sed neque aspicere. Neque hoc mirũ videri debet; nam in ipsis sepulchris vbi vermes, qui nam simus ostendunt, titulos aureis literis inscriptos apponunt. Vocauerũt nomina sua in terris suis ait Dauid. Hic in terris suis, in his terris hominibus datis, glorioſis his numinibus appellãtur, qui in terris eorum qui viuunt, nullum fortasse nomen habebunt: sed tan
24 quam ignoti à Deo terribili illa voce reijcientur: Nescio vos. Psal. 48

Puero igitur isti sanctissimum hoc nomen Iesus impositũ est quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cęlestium, terrestrium, & infernorum, vt D. Paulus ait. Ita enim sublimari debet humilitas. Iesus Saluatorem significat, & vt admirabile Dei artificium in hoc nomine imponendo intelligatis. Notate quod inter cætera quæ diuinæ maiestati maximè grata sunt, est gratitudo; & vt anima Deo grata sit plurimũ confert diuinorum beneficiorum memoria, quæ in ea amorem excitat & incẽdit. De Phœnice naturales historici referunt vnã tantum esse, & in Arabia viuere, eam senescentem naturali quodã instinctu in sublimi aliquo monte casia turisque ramulis construere nidũ, & quam plurimis replere odoribus, eum mox ascẽ
25 dere, & expansis alis expectare donec solis calorem congesta ligna concipiant, & ita ibi tanquam in funeris rogo cõburi, & cinerem fieri; ex quo vermiculum quendam nasci, mox fieri pullum, & tandem nouam Phœnicem existere. Vniuscuiusque anima meritò Phœnix vocari potest, quia ita Deus vnamquãque æstimat, ac si vna tantum, & sola esset, neque vlla alia vniuerso terrarum orbe inueniretur. Et ita ait: Vna est columba mea. Hęc igitur anima si renouari optat, & diuino amore incendi, ad diuinorum beneficiorum montem consideratione ascendat, & in ijs tanquam in nido Phœnix collocata voluntatis alis expansis, suspirãs & plorans suam ingratitudinem diuino illo comburetur incendio, & in perfectæ humilitatis cinerem commutabitur, ex Phillp. 2. Simile. Cant. 6.

quo renouata, grata, & beneficiorum memor tãquam noua Phœ- 26
nix existeret, nunquam Deo gratias agere cessans. Optimè hoc in
telligebat Dauid, & ideò aiebat: Benedic anima mea Dño, &
Psal. 102. omnia quę intra me sunt nomini sancto eius. Vt Domino bene
dicam, quid mihi faciendum est anima respondet. Noli (inquit
Dauid) obliuisci omnes retributiones eius. Retributiones, vt D.
D. Augustinus. Augustinus declarat significãt ea, quibus Deus acceptã remune
rat & compensat. Retribuere enim est compensare & remunera
re, & vt vulgo dicimus [*Dar en retorno.*] Sed quidnam nos Deo da
mus quod dignum remuneratione sit? quid damus præter offen
siones & iniurias? O admirabilẽ loquẽdi modũ, quo ineffabilis
Dei misericordia significatur. Perinde enim est, ac si diceret Da-
uid, Noli obliuisci anima mea quod cum Deũ tot affeceris iniu-
rijs, tũc cũ te inferni pœnis punire deberet, tuas iniurias & pecca- 27
ta innumeris remunerat beneficijs. Addit, qui propitiatur omni
bus iniquitatib⁹ tuis, &c. Qui coronat te in misericordia & mise
rationib⁹, quasi dicat, septã te beneficijs tenet, ne ab eius amore
& obedientia discedere possis. Non adimit libertatem, sed si la-
pis, aut diabolus nõ esses, acceptis ab eo beneficijs ita teneri de
beres, quasi septa & inclusa, vt ademptã tibi ad peccandũ liberta
tẽ existimãdũ esset. Nã si ſãcto illi Ioseph accepta à domino suo
beneficia libertatẽ sibi ademisse videbantur: ne eũ posset afficere
Gene. 39. ignominia, & ita lasciuæ illi mulieri respondit: Quomodo pos-
sum hoc malũ facere & peccare in Dñm meũ, quanto magis tu
animæ tuę peccãdi adẽpta potestas videri debet? Profecto si tibi
ita nõ videtur, hoc est, quia retributionum eius obliuisceris.

Cùm igitur beneficiorum memoria tantæ sit (vt diximus) effi- 28
caciæ, attendite admirabilẽ Dei prouidentiam, qui filio suo hoc
nomen Iesus, id est. Saluator imponi voluit, vt nomẽ ipsum no
bis in memoriã reuocaret, labores, quos vt nos saluaret passus est
& omnia redẽptionis nostræ beneficia. Hoc sanctus Isaias mul
to ante præuidens aiebat: Nomen tuum & memoriale tuum in
Isai. 26. desiderio animæ meæ, id est, nihil plus anima mea desiderat, nul
lare magis incenditur, quã sanctissimi nominis, tui memoria.
O suauissima verba, quæ vnusquisq; nostrum verè & ex corde
dicere deberet. Nomen (inquit) tuum & memoriale tuũ, quia
hoc nomen Iesus est beneficiorum omnium, quæ ab eo accepi-
mus memoriale. Ex quo infertur, quonã amoris & gratitudinis

affectu

affectu hoc suauissimum nomen pronunciandum sit. Si cũ quis magni alicuius pelagi fluctibus penè obrueretur, natator aliquis nudum se ad opem illi ferendã in undas proijceret, & magno cũ labore cœno fœdatus ad littus extraheret, quonã amore, quanta cũ gratitudine naufragij periculo liberatus, liberatorẽ suum aspiceret & alloqueretur? Cum homo in magno naufragij periculo versaretur, clamabat à Deo petens auxilium, dicens: Saluũme fac Deus, quoniã intrauerunt aquę vsq; ad animã meã: infixus sum in limo profundi, & non est substãtia, id est, nullũ est fundamẽtum, cui inniti possim nisi tu tuo faues auxilio. Proiecit se Deus in tãtæ miseriæ pelagũ, sua quasi maiestate & dignitate nudatus, & in eo triginta trium annorum spatio natans, ad vitæ littus, & orã quando in cruce fuit positus, egressus est. O Christe Dei fili, quis te cœno sordidauit? quis pulchritudinis tuæ florẽ fœdauit? quia nimirum tanquã natator, vt hominem æterna morte liberares, has ignominias recipere voluisti. Ergo quonam amoris affectu nostrum hũc Saluatorem debemus aspicere? quanta cum veneratione, eius nomen sanctissimum appellare, in quo omnia quæ pro te passus est, includuntur?

Sunt in Hispania nonnulla collegia instituta, vt pauperes homines alant, qui literis vacent, & inde ad totius regni gubernationem admitti possint. Hi omnes collegæ in more positum habent, vt cum eius nomen audiunt qui collegium instituit in gratitudinis & venerationis signum caput detegant. Quid igitur nos facere æquum erit, cùm sanctissimum hoc nomen Iesus audimus à quo tot bona, & iam accepimus, & in posterũ expectamus? Considerate fratres charissimi beatos illos qui Deo in cælo perfruuntur, & inde eorum tormenta vident, qui sęuissimis inferni pœnis torquentur, quia vt dicitur: Erunt ad visionem omni carni: cum inde horrorem illum contemplantur, & tot ac tanta pœnarum genera, & se non modo ijs omnibus liberos vident huius Saluatoris Iesu Christi meritis, sed in magna etiam fœlicitate positos, quas illi gratias agere existimatis? quanto cum amore laudes illi & Hymnos decantabunt? De tribus illis pueris legitur, quòd cùm flammas sibi parcere animaduerterent, tanto diuini amoris igne incensi sunt, vt omnes cæli, terræ, & maris creaturas, vt Deo benedicerent, inuitarent, dicentes: Benedicite omnia opera Domini, Domino, laudate & superexal-

Isai. vlt.

Dan. 3.

per exaltate eum in ſecula. Quid igitur eos facere exiſtimamus, qui æterno ſe igne liberos vident, & in æterna gloria collocatos? Itaque cur non in hac vita alterius vitæ laudes præcinere incipiemus, & ſanctiſsimum hoc nomen omni, vt par eſt, cura & ſtudio glorificare, cęleſtes illos, & beatos illos ſpiritus imitantes? Sed heu dolor, quomodo impudentiæ noſtræ non pudet? Mundi enim Principes, quanta cum veneratione nominamus [*Eſto manda la Mageſtad Imperial, eſto dize la Serenidad Real, eſto hizo ſu Alteza, o ſu Excelencia del Duque*] Solum ſanctiſsimum Dei nomen nulla veneratione, nullo nominatur honore, quod neq; impius
Matt. 26. ille Caiphas facere auſus eſt, qui dixit: Tu es filius Dei benedicti? Attendite quanta cum reuerentia Diuus Paulus de Deo loquatur, quę ferè ſemper addere inuenietis; qui eſt benedictus in ſecula. Vos autem ſacrilegi paſsim quocunque in loco, quin etiã inter veſtras fæpè turpitudines & ſcelera Dei nomen ore ſordidiſsimo vſurpatis, ac ſi aliud quodcunque nomen eſſet: ita enim ſimpliciter Chriſtum dicitis, ac vulgaris alicuius & infimi hominis nomen. O horribilis impietas, ò ineffabilis Dei patientia! qui hoc patitur. Nos verò hęc nulla admiratione tanquam omni ſenſu carentes audimus, vel tanquam nullam haberemus fidẽ. Alij ita ſunt deprauati, vt Dei nunquã recordari videãtur, niſi vt iurẽt magna cũ ſanctiſsimi huius nominis iniuria. In Exod. dici-
Exod. 20. tur: Non aſſumes nomẽ Dei tui in vanũ. Aſſumere Hebraicè, exPſalm. 14. primere & pronunciare ſignificat. Et ita vbi dicitur: Qui opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos; ſignificat, qui opprobrium non protulit aduerſus proximos ſuos. Quot igitur in vanum ſine vlla neceſsitate, ſed praua tantum conſuetudine & te 34
merè ſanctum Dei nomen iurando vſurpant? At moneo vos fratres chariſsimi, quod qui peſsima hac præditi eſtis conſuetudine, in condemnationis ſtatu verſamini. Et ita quemadmodum concubinarius niſi occaſionem tollat, abſolui non poteſt: ita neque qui paſsim temerè iurat, nulla rei & cauſæ habita ratione, ſed prius apponenda illi eſt medicina aliqua præſeruatiua perſonę qualitati conueniens; alio enim modo ſi abſoluatur, mortaliter peccatur. Per clementiſsima Ieſu Chriſti viſcera obſecro vos dilectiſsimi, vt hæc quę à me vobis pij animi affectu dicuntur, in cordibus veſtris collocetis, ne peſtifera huius veneni labes ea poſsit inficere. Sciretamen vos volo, quod ea Domini noſtri verba nõ

iuran-

Matth. 5.

35 iurandum omnino, ita intelligenda sunt, vt nostra voluntate iurare nolimus, neque hoc faciamus, nisi necessitas postulet: & vt intelligatis quanti facerent veteres Gentiles iuramenta, referam quod Valerius Maximus de Marco Attilio Regulo narrat: nam cum in pugna quadam Carthaginiẽsium captiuus factus esset, & plures item Carthaginienses Romanorum, decreuerunt Carthaginienses Marcum Attilium libertate donare, ea conditione vt Attilius cum Romano senatu de Carthaginiensium libertate ageret; quòd cùm se præstare pollicitus esset dijs se Carthaginem redirurũ esse iurauit. Romam profectus cùm senatu de captiuorum permutatione egit, quam cũ senatus non probasset eò quòd Attilius senex esset, & Reipublicæ inutilis, Carthaginiensiũ autem captiui iuuenes & militiæ idonei, Carthaginem, vt quod iurauerat, præstaret, reuersus est, vbi quatuor equorum caudis vinctus discerptus esse dicitur. Satis ne hoc probare potest, quanti Gentiles illi æstimarent iuramentum falsis dijs præstitum? Nos verò Christiani ea, quæ vero & immortali Deo fiunt ita contẽnimus, vt quam faciles ad iurãdum sumus, tam faciles simus ad datam iuramento fidem frangendam. Discite igitur ab Ethnicis nisi à bonis Christianis discere vultis iuramenta plurimi facere; quãquam (vt dixi) sine magna necessitate præstanda non sunt. Assuescite etiam sanctissimum Dei nomen magna cum veneratione pronuntiare, aliquo semper honoris additamento, vt Christus Dei filius, Iesus Saluator noster, Deus Dñs noster, vt verbis cordis amor excitetur, & ita diuinam gratiam acquiratis & postea gloriam: ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

Val. Max.

36

37

In eodem die Circuncisionis Domini

CONCIO TERTIA.

Postquàm consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer. Luc. 2.

1. Reg. 17. DE Gigante illo Goliath legitur, quòd stans clamabat aduersum Phalangas Israel & dicebat: Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen: & ita exprobrabat agminibus Israel. Israelitæ autem stupebant & metuebant nimis & nemo in campum audebat descẽdere, donec venit Dauid qui erat adolescẽs rufus & pulcher aspectu & quamuis Saul suis eum armis induisset, non tamẽ illis Gigantẽ superauit, sed quinque lapidibus de torrẽte electis & funda. Hoc totum generis humani figura fuit, cui cum diabolus exprobraret, neq; quisquam cum eo pugnare auderet, verus Dauid Iesus Christus ẽ cælo cũ hoc Gigante pugnaturus aduenit, qui quamuis Saulis arma induit, hoc est legis cerimonias, cum nimirum circuncidi octauo die, & quadragesimo in templo præsentari voluerit, non tamen diabolum his armis, licet infiniti meriti voluit superare: sed quinque illis lapidibus e sanctissimæ suę passionis torrente selectis, qui fuerũt sacra eius vulnera & preciosissima mors: ita vt quamuis nos potuisset circunci sione redimere, quia meriti fuit infiniti maluit tamen hoc ipsi passioni mortiq; tribuere. Quod cum ita sit cur circuncidi voluit, qui redempturus nos circunci sione non erat? Respondetur hominem factum esse, non modo vt Diabolum superaret, verum etiam vt mũdum debellaret & carnem, & vna etiam dux noster esset & præceptor, vt per Isaiam Esai. 55. æternus Pater promiserat, dicens? Ecce dedi eum ducem ac præceptorem gentibus: priùs ducem futurum esse ait, mox præceptorem, quia dux præire solet, & primus omnium hostium incursus excipere. O cœlestis Dux & magister Iesu Christe, qui sanguinem prius effundis, quàm præcepta tradas, imò antequam loqui posses, vt scilicet, prælatos doceres, prius exemplo quam verbis docendum esse.

Sed peto cur Ducem aduenisse dicimus, vt bellum inferret cum Angeli in eius ortu cecinerint, & in terra pax hominibus? Dico hoc rectissimè dici, quia pacem bonæ voluntatis hominibus attulit: Dæmoni verò & eius sectatoribus bellum, pacem dixi bonæ voluntatis. quia ita hæc verba intelligenda sunt, vt nõ ad homines, sed ad pacem referantur, vt adnotauit Beatus Cy- B. Cyprian. prianus sermone de Natiuitate Dñi, qui vt amphibologia tolleretur, transtulit, pax bonæ voluntatis datur hominibus, vt hæc

pax

pax à mundi pace distingueretur, quæ à bona voluntate non nascitur. Diabolus potentissimus hominum hostis tres militum ordines habet, qui quidem illi sunt de quibus Diuus Ioannes dixit: Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: hos etiam ordines tres illi dentium ordines significabant, de quibus Daniel: Ecce (inquit) bestia alia similis vrso, & tres ordines erant in ore eius & in dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge comede carnes plurimas: hæc bestia diabolus est, cuius cibus sunt homines carnales, quos in hac vita tribus his dentibus mandit, scilicet, superbia, auaritia, & luxuria: sed cauete ne vos aliquando deglutiat, quia si semel vos in inferni stomachum immittit, nullum postea salutis vestræ remedium erit. Nunc enim in hac vita peccatores qui in peccato versantur sunt tanquam cibus qui dentibus manditur qui facile expui potest: & hinc intelligetis, cur Episcopis baculum in consecratione tradunt qui dentiscalpij figuram habet, quo significatur eius manus esse Diaboli dentes scalpere, & ex ijs doctrina & exẽplo peccatores extrahere. Quę cum ita sint conueniens fuit, vt Dei filius qui hos Sathanæ ordines superare debebat, rebus se contrarijs armaret, paupertate scilicet, quę est auaritiæ cõtraria; humilitate superbiæ inimica; labore & dolore quæ turpitudini sensuali repugnant: & ita statim ac mundum ingressus est, pugnã aggreditur: quod prædixit Propheta Isaias, dicens: Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur AEgyptum, & mouebuntur simulacra AEgypti à facie eius: vbi vt Diuus Hieronymus notat: si literę tantum sententiam spectaremus hoc verum non esset, sed per nubem sanctissima significatur humanitas leuis, quia nullo fuit onerata peccato; hac verbũ diuinum contectum mundum ingressus est, & statim omnia sunt Idola concussa. Diuitum Idolum auaritia est, superbi ambitio, sensualis voluptas, quæ omnia Idola sunt verbo diuino in AEgyptum, ideſt, mundum ingrediente prostrata, quia scilicet, plurimi hæc vitia contemnere, & abijcere eius imitatione cœperunt. Hac enim de causa statim suæ vitæ initio tantam sibi paupertatem in stabulo nascens elegit, tantum se demisit & humiliauit, circuncidi se sinens, quod erat originalis peccati remedium & corpus suum delicatissimum vulnerari, & toti affligi pœnis voluit, vt paupertatem, humilitatem & corporis laborem

Dan. 7.

Isai. 19.

D. Hieron

suo

suo doceret exemplo. Iussit Deus, vt aduersus Madianitas dux
Iud. 7. Gedeon illos tantum eligeret, quos influminis transitu aquam 7
manibus potare vidisset; eos autem reijceret qui flexo poplite bi
berent; eos quos elegisset lucernas vacuis lagenis inclusas mani
bus tenere præcepit. Quod cum ita factum esset, & ad pugnam
omnes essent parati, Gedeon autem omnes monuisset, vt quod
se facere viderent, omnes identidem facerent, confregit dux hy-
driam & eius imitatione milites quoq; confregerunt suas, & ita
fractis hydrijs, & accensis lucernis inimicorum copias superā-
runt. Hoc ipsum cœlestis hic dux Iesus Christus præstitit, qui
eos tantum sibi milites elegit, qui bonorum temporalium aquas
manibus tantum bibunt, non qui se in eas toto corpore dimit-
tunt, ideſt, qui ex ijs necessaria tantum desumunt: hos autem la-
genas manibus suis tenere iubet, hoc est corporum suorum & af- 8
fectuum dominos esse: his lucernas habere inclusas, id est, animas
gratia & amore incensas, & quemadmodum lagenam suam con-
fregit cum corpus suum sanctissimum hodierna die in circunci-
sione vulnerari, & postea tot pœnarum & tormentorum gener-
bus lacerari permisit, & prorsus in cruce confringi. Idem etiam
nos præstare vult, dicens: Quod me facere videritis, hoc facite, vt
scilicet, tentationis tempore, quod pugnæ tempus est, nostra cor
pora ieiunijs, cilicijs, & verberibus frangamus, vt fractis corpori
bus emicent animæ charitate accensæ, quibus inimicorum ocu-
los perstringentes eos eius imitatione vincamus.

Fuisse autem illam Gedeonis victoriam huius Domini victo-
riæ typum Propheta Isaias satis aperte manifestat, vbi cùm de
Isai. 9. gloriæ rege Iesu Christo ad literam loquens, dixisset: Lætabun- 9
tur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores
capta præda, quando diuidũt spolia. Subdidit statim: Sceptrum
exactoris eius superasti sicut in die Madiã, quasi diceret; O Rex
Messia domus Israel Dux, cuinam tuas victorias, tua trophæa,
& res præclarissimè gestas comparem nescio, nisi victoriæ illi
quam Gedeon de Madian reportauit; quandoquidem sanctissi-
mi tui corporis hydriam confringens hostes tuos superasti. Di-
scant igitur hinc prælati & principes eorum munus esse subditis
suis exemplo præire, vt eos cæteri sua excitati imitatione sequā-
tur. Cùm Ioas Rex Israel ab hostibus se suis videret obsessum.
Eliseum morientem adijt, & plorans clamare cœpit: Patermi,

Pater

10 Pater mi, currus Israel & auriga eius. Quasi diceret, tua nos sanctitate gubernabas, & tuis meritis coram Deo munibas: plus enim sanctus ille vir ad regni præsidiũ, quã omnes currus & equites, omnesque armatorum hominum phalanges conferebat: & ait illi Eliseus: Affer arcũ & sagittas, & cum attulisset, dixit ad Regem Israel: Pone manum tuam super arcum, & cũ posuisset, superposuit Eliseus manus suas manibus Regis, & ita sagittam iecit. Canere autem Propheta cœpit: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: quo significatur, quòd si prælati, principes & patres manus suas inferiorum suorum manibus superimponerent, ea prius præstando quæ iubent, maiorem haberent vim ictus aduersus diaboli tentationes; sed illorum plurimi præcipere tantum volunt, manus autem superimponere eorum
11 quæ iubent exercitatione recusant: & ita subditi pigri & lenti in virtute sunt, qui vtinã quandoquidem bona in ijs exempla non vident, saltem non viderent mala. Sed quo feruore & spiritu ad virtutem animabitur subditus, si eum qui præest propriã tantum vtilitatẽ spectare videt, & argenti viui instar esse, quod appellamus [*Azogue*] Cuius ea est proprietas, vt quicquid in illo deijciatur quamuis ferrum sit & plumbum, in eo natet præter aurum quod in fundum deprimitur: ita etiam malus Princeps & prælatus tanquam argentum viuum nunquam quiescit, & in eius corde omnia natant, nihil intus penetrat præter aurum, non fidelitas quam suo debet officio, non amor quem subditis debet, non veritas, non suæ salutis solicitudo, quia nihil horum
12 ex corde & animo facit, solum aurum & lucrum cor penetrat, quia hoc solum spectat & amat. Et ita vbi Deus Hebræis per Isaiam minatur, dicens: Effœminari dominabuntur eis, septuaginta interpretes & Theodoretus transtulerunt, illusores dominabuntur eis: quo significatur sæpe in peccatorum nostrorum pœnam homines nobis dominari sensuales, qui munus suũ non serio, sed tanquam per iocum exercent.

simile.

Isai. 3. Theodo.

Has miserias sua etiam ætate deplorabat Apostolus, qui aiebat: Neminem habeo tam vnanimem, qui syncera affectione pro vobis solicitus sit: omnes enim quæ sua sunt, quærunt; non quæ Iesu Christi: quod si hoc Diui Pauli tempore erat, quid de nostris hisce temporibus dicendum erit? Cauete igitur obsecro vos fratres charissimi, ne illis qui vestro subijciuntur imperio,

Philip. 2.

veſtro exemplo peccandi præbeatis occaſionem; æternis enim
2. Macha. 6. ſupplicijs pœnas aliquando dabitis. De Eleazaro legitur, qui 13
vnus erat de primoribus Scribarum vir ætate prouectus, quod
cum porcinam carnem comedere mortis pœna propoſita com
pelleretur, mori maluit quam comedere, & cum eius amici ini-
qua miſeratione commoti carnes quaſdã afferri iuſſiſſent, quæ
porcinæ carnis ſimilitudinẽ habebant, vt ita Regem falleret, &
mortis periculo liberaretur, reſpondit, præmitti ſe velle in infer
num: non enim (dixit) ætati noſtræ dignum eſt fingere, vt mul
ti adoleſcẽtes arbitrantes Eleazarum, nonaginta annorum tran
ſiſſe ad vitam alienigenarum, & ipſi propter meam ſimulatio-
nem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipian-
tur, & per hoc maculam atque execrationem meæ ſenectuti con-
quiram: nam & ſi in præſenti tempore ſupplicijs hominum eri- 14
piar, manum Omnipotentis neque viuus neque defunctus effu
giam. O venerabilis ſenex! cui tantã Deus fortitudinem & pru-
dentiam præbuit, vt non modo quod prohibebatur, ſed quod
eius habebat ſimilitudinem præſtare recuſares. Pudeat nos qui
in gratiæ lege viuimus audientes quam ſeueri eſſent eorum tem
porum ſenes, vt in omnibus virtutis & integritatis exemplum
iuuentuti imitandum relinquerent, nos vero non modo virtutũ
exempla præbere, ſed vitiorum etiam nos ſæpe duces efficimus.

Voluit præterea Chriſtus Redemptor noſter, vitæ ſuæ initio
ſanguinem effundere tanquam mercator, qui mercatus initio,
mercium quas empturus eſt arrham relinquere ſolet, & peracto-
ſimile. iam mercatu omnia ſimul ſoluere, & ita cum Dei filius ad huius 15
vitæ mercatũ animas empturus veniſſet, voluit ſtatim tãquam
arrham & pretij initium circũciſionis ſanguinem dare, quẽ po-
ſtea totum in cruce effuſurus erat redemptionis pretiũ æterno
Patri perſoluens, & id omne quod Adæ peccato amiſerat: amiſe
rat autem vniuerſos homines, & ita vitam ſuam & ſanguinem
ſibi ipſi dedit, qui etiam vt homo cæteris omnibus hominibus
præſtabat. Ex quo colligere poſſumus, quod cũ hęc vita merca
tus quidam ſit, & nos omnes qui viuimus negotiatores, qui ad
hunc mercatum conuenimus, mercatores imitemur, qui anno
ſimile. peracto ſuas rationes colligunt, vt quid lucri, quid dãni ſit appa
reat, & mox noui anni initio nouum ſibi librum conficiunt: ita
& nobis faciendum eſt, conſcientiæ liber euoluendus, & num

lucrum

16 lucrum damno sit maius videndum; vereor enim ne si hoc facias
maius esse damnum comperias, ita vt merito plorare & dicere
possis. Me miserum, quam male mihi in hoc mercatu successit
superiori anno malus; hoc vero deterior, superiori anno carnalis
nunc concubinarius, superiori anno lusor, nunc lusor, periurus,
& detractor: heu quid faciã? alium & alium annũ transiens tan
quam Noriæ rota in eodem semper loco hæreo, aquam, assiduè
exhauriens, ne concupiscẽtia carnalis arescat. Hoc sanctus Hie *Hiere. 9.*
remias deplorabat, dicens Dei nomine: Confortati sunt in terra
quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, di
cit Dominus: quibus verbis significatur peccandi assiduitatem
peccatores fortes efficere. Et ideo fratres quandoquidem hodier
nus dies anni est initium, librum vobis nouum cõficite, sit post
hac vita noua, sint noui mores, omnia tandem renouentur: iam
17 enim tempus est, vt salutis vestræ opus serio aggrediamini. Au- *Hiere. 8.*
dite quid Sanctus Hieremias Dei nomine dicat: Nunquid, qui
cadit, non resurget; & qui auersus, non reuertetur? Quare ergo
auersus est populus iste auersione contẽtiosa? O mirabilis exag-
geratio: videtur enim Deus tantæ perfidiæ & obstinationis cau
sam quærere, vt nimirum tu quoque eius magnitudinem admi
rans infœlicissimum hoc peccãdi filum, quo per tot annos pec-
cata euoluta texuntur, præcidas.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Nobiles & primariæ fœminæ *Simile.*
rosaria quædam habere solent ex preciosa aliqua materia artifi
ciose confecta, è quibus solet sancti alicuius imago suspensa pẽ-
dere, & hoc ad suorum corporum ornamentum. Quod si in-
18 terrogatis cuiusnam sit imago, respondebunt nomen esse in ti-
tulo appositũ, & præterea quæ vnaquæque imago gestat insi-
gnia, hoc declarare posse. Nam si claues manibus gestat Diui
Petri imago est, si ensem Diui Pauli, si sagittis confixa est Di-
ui Sebastiani: voluit æternus Pater animas nostras preciosis-
simo decorare rosario ex Redemptoris nostri laboribus confe
cto, quorum quisque granum est benedictum, quo mille ani-
marum millia purgatorij pœnis liberari possunt: huius ve-
ro rosarij gemma est ipsemet Christus Redemptor noster, qui
ex suis laboribus & afflictionibus suspensus tanquam rosa-
rio gemma pendebat: & vt patris imago quæ in hac gemma
erat, titulo aut signo dignosci posset, hodierna die signũ circun-

ciſione & titulus nomine Ieſu apponitur, & ita circũciſione verus homo, nomine vero verus fuiſſe Deus, & mundi Saluator cognoſcitur. 19

Hoc ſanctiſsimum nomen Ieſus, omnia Dei nomina includit, quæ Deus antiquis patribus reuelauerat: ſed omnia parum omnino infinitas Dei excellentias ſignificabant, & ita dixit Moyſi: Ego dominus, qui apparui Abraham, Iſaac, & Iacob, & nomen meum Adonai, non indicaui eis. Quaſi diceret, qui plus me cognoſcebant, diuerſis me nominibus appellabant, ſed nomen meum vnicum ſingulare & eſſentiale nemo vnquam ſciuit. Verum quemadmodum diuerſa ex ære & argento vaſa vna quæque per ſe exiguum ſonum edunt, omnia vero ſimul fuſa campanam conficiunt quæ maximum edit ſonũ, ita etiam in puriſsimo ſanctiſsimæ Virginis ventre, (*como en molde*) diuini amoris igne omnia illa nomina fuſa quodammodo ſunt & liquefacta, ex quibus omnibus ſacratiſsimum hoc nomen Ieſus conflatum eſt. Promiſerat hoc Deus per Zachariam, dicens: In die illa erit nomen Domini vnum, quo omnes Dei excellentiæ incluſæ ſignificabuntur: nam quemadmodum cum noſtri Regis potentiam ſignificare volumus eum variis regnorum titulis appellare ſolemus, vt Rex Leonis, Rex Caſtellæ, Rex Aragoniæ, Rex Nauarræ, Rex Murciæ, &c. Et vltimo loco dicimus, Rex Hiſpaniæ, quo cætera omnia comprehendimus; ita etiam antiqua illa Dei nomina aliquas Dei perfectiones ſignificabant; hoc vero nomen Ieſus omnes comprehendit, quia (vt ait grauiſsimus quidam Doctor, & magnus Hiſpaniæ Prælatus in libro, quem de diuino hoc nomine 21 ſcripſit) ſicut nomen, tetragammaton, id eſt, nomen Iehoua, ſignificabat diuinam eſſentiam & tres diuinas perſonas abſolutè & abſque effectu aliquo, ita idem hoc nomen Ieſus ſignificat, & præterea ſignificat Chriſtum quatenus Deus & homo & quatenus Saluator. Huic altiſsimo nomini ait Diuus Paulus: Omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.

Exod 6. ſimile. Zacha. 14. Philip. 2.

Iſai. 9. Quod ſi interrogatis, cur cum Dei filius vocetur, vt ait Iſaias? Admirabilis Deus fortis, pater futuri ſæculi, princeps pacis, hoc tantũ nomẽ nos venerari iubeat. & non alia? Reſpondetur, ea quæ magna cum difficultate & labore acquiruntur, pluris

æſtimari

22 æstimari solere, quam ea quæ nullo labore parantur, & hac de causa sæpè videmus accidere, vt quis opulentissimam maioratus alicuius hæreditatem adiens vno tantum die plus insumat, quàm eius pater, qui maioratum instituit, decẽnio insumebat, quia quæ paruo labore acquisiuit, parui æstimat: ita dicimus hos titulos, de quibus loquitur Isaias hæreditario iure ab æterno habuisse à patre sine vllo labore, & quamuis eos infinitè æstimat, quia infiniti sunt valoris, tamen quia hoc Saluatoris nomen, tot tantisq; laboribus per triginta trium annorũ spatium toleratis, & crudelissima crucis morte acquisiuit, ideò illud particulari affici honore voluit. Hac de causa pluris faciebant Romani nomina illa & titulos, qui illis ex re aliqua præclarè gesta imponebantur, quàm ea quę à maioribus suis acceperãt. De hoc sanctissimo

23 nomine ait sponsa: Oleum effusum nomen tuum, quia eius pro Cant. 1.
prietas est corda emollire. Nullus est liquor oleo liberalior, cuius vel vna tantum gutta si in vestem decidat, diffunditur, & dilatatur: ita etiam deuotionis gutta ex cælesti hoc nomine emanans cor adeò liberale efficit, vt Diuus Paulus de se ipso dixerit: Factus sum omnia omnibus, quia nimirum sacrum hoc nomen 1. Cor. 9.
in corde suo gerebat impressum. Oleũ in maris vndas effusum eas sedat & æquat, ita etiam hoc nomen tentationũ vndas cõpescit, & vires vt eis resistere possimus, suppeditat. Et ita ait Ieremias: Nomen tuum magnum in fortitudine. Oleum res obscuras clarificat: & ita cum homines res in pelagi fundo demersas Iere. 10
inuestigant, oleum ore gerunt, vt cum se in fundum, demiserint aquas clariores eo ab ore diffuso efficere possint: ita hoc nomẽ Iesus in animæ ore positũ quod affectio est, & deuotè pronũcia

24 tũ intellectũ, obscurarũ rerũ & ignorantiæ tenebris expulsis, veritatis luce illustrat. His omnib⁹ de causis sponsa dixit. Oleũ effusum nomẽ tuum. Effusum vocat, quia eius virtus per cęlos, per terram, per infernum, & tandem per omnia diffunditur, & præterea, quia datum est tanta cum liberalitate, ac si res esset parui pretij; quemadmodum liquor vilis effunditur: quo infinita Dei liberalitas significatur. Subdit statim: Ideò adolescẽtulæ dilexerunt te. Adolescentulæ sunt animæ quæ recenter ad Deum conuersæ sunt adhuc in amore nouitiæ: quæ quamuis culpæ vulneribus liberæ sint: vulnerum tamen cicatrices habent: id est, prauas illas inclinationes quæ post peccata remanere solent: & vt

tollantur diuinum hoc oleum plurimum prodest, quo tãquam 25
cælesti vnguento praui habitus tolluntur ex anima: ideò adoles
centulę dilexerunt te, quia hę animę plus hoc remedio egent,
Monere tamen vos dilectissimi volo, existimandum non esse
quod in solis literis nominis Iesu, vel in ipsa dictione prolata si
ne interiori verbo quod repręsentat ea quę significat, huiusmo-
di virtus ineſt. Nã cũ D. Paulus ait: Omnis qui inuocauerit nomen
Roma. 10. Domini saluus erit nõ intelligẽdũ est in literis hãc esse virtutẽ, sed
in eo etiam quod nomẽ ipsum significat, quasi diceret: Dei boni
tas & potẽtia corde cognita volũtate dilecta & ore prolata, hoc
quod est nomẽ Iesus auxiliatur & prodest: & hoc modo omnia
psalm. 153. sacræ Scripturæ loca quę de Dei nomine loquũtur, intelligẽda
sunt: quod vt significaret Dauid, cùm dixisset, Deus in nomine
tuo saluum me fac, subdidit: Et in virtute tua libera me: vt priorẽ 26
partẽ declararet, quasi diceret: Deus in nomine tuo, id est, in vir
tute tua, potẽtia & bonitate tua saluum me fac & libera me.
Quomodo intelligenda essent verba illa Redemptoris
Ioan. 6. 1. Cor. 11. nostri: Ego sum panis viuus qui de cælo descendi, si quis mandu
cauerit ex hoc pane viuet in æternum, declarauit D. Paulus di-
cens: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de
calice bibat, &c. Nequis existimaret ex Redemptoris verbis sa-
tis esse ad vitam æternam: cælestem hunc panem quocunq; mo
do manducare. ideò dispositionem necessariam esse monuit. Iu
dicium enim (inquit) sibi manducat & bibit, non dijudicãs cor
pus Domini, id est, nullam constituens differentiam inter diui-
num hunc cibũ, & cæteros communes. Ita etiam verba illa Ioan
Ioan. 15. 1. Cor. 12. nis: Amen Amen dico vobis si quid petieritis Patrẽ in nomine 27
meo, dabit vobis: quomodo intelligenda sint idem D. Paulus de
clarat, dicens: Nemo potest dicere. Dominus Iesus nisi in Spiritu
sancto: quę verba exponens doctissimus ille Doctor & Præsul
paulò antè citatus: Videtur (inquit) D. Paulus sentire quod cùm
qui hoc nomen Iesus pro re aliqua impetranda profert quę vi
res naturę excedat, probare seipsum antea debeat, hoc est, pro-
babiliter credere se esse in gratia, & tunc implebuntur quę dic-
ta sunt à Domino, si quid petieritis patrem in nomine meo da
bit vobis, id est, in nomine Iesu. Possunt etiã ea Diui Pauli ver
ba ita intelligi, vt nemo possit dicere, Dominus Iesus dignè &
meritoriè cum reuerentia & amore debito nisi in spiritu Sancto

quia

28 quia si lingua tantum hoc nomẽ proferimus: nihil proderit; quia
aues etiam nonnullę hoc nomen Iesus proferre docentur. Legi-
tur exorcistas quosdam, cum Diuum Paulum viderent Dæmo- Act. 19.
nes huius sanctissimi nominis virtute eijcere, idem præstare vo
luisse, dicẽtes: Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat, qui
bus dæmon respondit: Iesum noui & Paulũ scio, vos autem qui
estis? Quasi diceret; si Paulo obtemperamus est, quia non tantũ
ore, sed inflammato cordis affectu Iesum nominat, vobis autem
qui illum lingua tantum nominatis, cur obtemperare debemus?
Nolite igitur fratres hos exorcistas imitari, sed sanctissimum
hoc nomen non solum ore, sed etiam corde pronunciate: quod
cum Spiritus sancti donum esse Diuus Paulus affirmet, magna
cum efficacia à diuino hoc Spiritu petite, vt hoc vobis donum
29 communicet, vt quandoquidem Iesus est idem quod Saluator,
& hoc illi nomẽ impositum est, vt Angelus dixit: quia ipse sal-
uum faciet populum suum à peccatis eorum, Deo ob tanti bene
ficij magnitudinem grati dicere possitis: benedictum sit hoc no-
men, benedicta sit hęc salus, benedictus sit hic dies, qui tam læ-
tos nuncios hominibus attulit: cæteri omnes saluatores, quos
Deus meus hucusque miserat, corporis tantum & carnis saluato
res erant, qui domos, vineas, facultates saluabant, animas verò in
Diaboli potestate relinquebant. Ideò Iacob morti proximus di Gene. 49.
xit: Expectabo salutare tuum Domine: super quę verba inter-
pres Chaldęus ait: Salutem tuam expectabo Domine: quasi
diceret, non Gedeonis salutem filij Ioas expectabo quę tempo
ralis est, neque salutem Sansonis filij Manue, quia salus tran-
30 sitoria est; sed Redemptionem vncti filij Dauid quã anima mea
expectat: ita ea verba interpretatur Chaldęus interpres natione
Hebręus & magnę inter Hebręos authoritatis, qui ante Salua-
toris aduentum scripsit, ex quo patet quantopere errarint He-
brei existimantes salutem, quam Messias daturus erat, tempo-
ralem & corporalem futuram esse, nam quandoquidem Patriar-
cha dum moreretur se expectare adhuc dixit Salutare Domi-
ni, manifeste sequitur, non temporalem, sed æternam expectasse
salutem.

Dicamus igitur omnes cum Dauid, Defecit in salutare tuum Psalm. 118.
anima mea: deficit anima mea salutem expectans quę Redem-
ptoris mei meritis ventura est. Ex hoc infertur quam abomi-

nabilis sit nostrorum temporum consuetudo, quibus sanctissi- 31
mum hoc nomen passim omnium ore sine vllo honore proferri
audimus, & leuissimis de causis ab ipsis & pueris in iuramentis
D. Tom.2.2. adhiberi: scitote fratres quod iurare secundum B. Thomam, est
q.99. Deum in testem adducere seu implorare: & ideò quod alio mo
do probari potest, iuramento confirmandum non est. Et ita D.
Hebr.6. Paulus dixit. Homines enim per maiorem sui iurant, & omnis
controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentum:
quã ob causam ius ea de re plus inquiri vetat, quæ iam est ap-
probata iuramento, quia omnis quæ mox fieret inquisitio in iu-
ramenti contemptũ redundaret. Si igitur de leui aliqua re alter
cantes cum vxore, puta num recte sit mensa apposita, num bene
cœna cõdita & cocta, & de alijs huiusmodi rebus leuissimis Re-
gem accerseretis, vt litis illius esset testis: nonne merito fustibus 32
vos contundi iuberet, eò quod Regiam maiestatem quodammo
do eludere videremini? At quid obsecro est in Regia maiestate
cum diuina comparandum, quam tamen passim in ineptiarum
tuarum testem inuocas? Per reuerentiam quæ sanctissimo huic
nomini debetur, refrænate obsecro vestrarum linguarum teme
ritatem, & nunquam nisi necessitas postulet, iurare velitis: tunc
Psalm.62. enim laudabile iuramentum est, & vt ait Dauid: Laudabuntur
omnes qui iurant in eo. Quid dicam de iuramentis quæ non ad
res leues & vanas, sed falsas confirmandas adhibentur? quid de
blasphemijs, quibus sanctissimo huic nomini nefarie maledici
solet? Impius ille Rex Nabuchodonosor cùm tres pueros flam-
Dan.3.c. marum periculo ereptos Dei fauore vidisset, rei nouitate deterri
tus, ne quis nomen Dei Israel blasphemare auderet, publico im 33
perauit edicto. Quid igitur Christiani Principes facere debercẽt,
vt nephariæ blasphemiæ seueriss imis supplicijs punirentur? Vti
nam ita fiat, & hanc doctrinam Spiritus sanctus in cordibus
vestris imprimat, vt in ea vos exercentes, diuinam
gratiam assequamini, qua acquiritur gloria:
ad quam nos perducat Iesus
Mariæ Filius,
Amen.

IN

In eadem die Circunciſionis Domini.

CONCIO QVARTA.

Poſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, &c. Luc. 2.

1 IN hodierna dies noui anni exordiū eſt, & ideò æquū eſt vt humiliter à Deo petamus, quod Dauid à Deo petebat his verbis: Benedices coronæ anni Pſalm. 64.
2 benignitatis tuæ & campi tui replebuntur vbertate, pinguescent ſpecioſa deſerti & colles exultatione accingentur. Induti ſunt arietes ouium & valles abundabunt frumento clamabunt, etenim hymnum dicent. Non peric hoc loco Dauid Dei benedictionem anni tantum initio, ſed coronę anni, id eſt, totius anni orbitait autem anni benignitatis tuę quia ſingularis eſt Dei benignitas & miſericordia annum & tempus nobis, vt mereri poſſimus concedere: ita D. Paulus, benignitas (inquit) Dei patientia & longanimitas ad pœnitentiam nos, adducunt, hoc eſt, nos vt boni & gratiſimus inuitant: hac bene- Roma. 2.
dictione (inquit Dauid) campi tui replebuntur vbertate, vbi metaphoricè loquitur per res iſtas materiales diuerſa hominum genera intelligens: quòd manifeſtè apparet, quia cum dixiſſet,
3 campi, valles, colles, & oues, vltimo loco dixit, clamabunt, & hymnum dicent clamare enim, & hymnum dicere proprium hominum eſt: quare per campos homines ſeculares ſignificat, per ſpecioſa deſerti homines Deo dicatos, per valles & colles populares & nobiles: & his benedictionibus induti ſunt, arietes ouium, hoc eſt homines ſiunt pacifici, manſueti, patientes, & reipublicæ vtiles. Annum ſuum ſancta mater Eccleſia à Domini circunciſione orditur, quia ea renouationis noſtræ & ſpiritualis circunciſionis ſignificatur initium: pro quo notandum eſt quod cum Deus Abrahæ vt circumcideretur iuſſiſſet, di- Gen. 17.
xit, ſtatuam pactum meum inter me & te, & inter ſemen tuū poſt te vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te: admiratione

certè videtur dignum cur pro re tam parui momenti vt eſt exi- 4
guam corporis pellem præcidere præmium Deus promittat tã
D. Augu. ſingulare: quia hoc Dei nomen vt D. Auguſtinus ait naturã quã
dam omnibus bonis refertam, & vndique perfectam ſignificat:
quare cùm eius ſe Deum futurum eſſe pollicebatur, hoc erat pol
liceri quicquid in ſe erat, ad Abraliæ & ad eius deſcendentium
vtilitatem polliceri: vt promiſsi magnitudinẽ intelligatis, cùm
ait Deus, Deus tuus ero, ideò Dauid toties in Pſalmis plurimum
admiratur quòd Deus ſe huius promiſsi oblitum quodammodo
oſtẽderet, hinc ait, quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repu
Pſalm. 42. liſti, & quare triſtis incendo? Ita ne Dauid Deum tui oblitũ eſſe
admiraris? Quia nimirũ Deus meus eſt, & ſe Deũ noſtrũ appel-
lans, ad opem nobis in noſtris neceſsitatibus ferendam quodam
modo obligauit & nobis vt eam audacter petere ab eo poſsi- 5
mus tanquam rem propriam & nobis iure debitam, audaciã præ
Pſalm. 45. buit, quam obrem in Pſalmo, qui incipit. Deus noſter refugium
& virtus, adiutor in tribulationibus, verba illa refugium, virtus,
& adiutor in tribulationibus appoſita eſſe videntur ad illius
particulæ declarationem, Deus noſter: idem enim ſignificat
Deus noſter, quod Deus refugium noſtrum, noſtra virtus &
D. Bernar. ſalus: & hac de cauſa Diuus Bernardus verba illa declarans. Di-
Pſalm. 9. cet Domino ſuſceptor meus es tu, in Creatione, in Redemptio-
ne & in pluribus beneficijs Deum appellari Deum noſtrum,
ait quia quantum in eo eſt, eius bona in omnes diffunduntur,
& ideò Deus noſter: at verò in proprijs vniuſcuiuſque neceſsi
tatibus enim quiſque appellare poteſt Deus meus proprius,
quia ita illi opem fert ac ſi eius tantum non aliorum Deus eſſet. 6
Ex quo incredibilis quædam in nobis oriri deberet lętitia eo
quòd quiterrę vermes ſumus tantę maieſtatis Deum tam pro-
prium habeamus, & hoc ſanctiſsima virgo verbis illis ſignifi-
Lucæ. 1. care voluiſſe videtur, Exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari
meo, hoc eſt, gauiſus eſt ſpiritus meus & præ gaudio exiluit re-
cordatus talem habere Deum & Dominũ. O quã vere ferrei ſunt
illi qui tali conſideratione non molliores reddũtur: quęro igitur
cur promiſit Deus rem tantam pro re tã exigua vt eſt circunci-
Deut. 30. ſio. Declaraſſe hoc videtur Moyſes cum dixit: Deũ in Circunci
ſione petere vt animę potius quam corporis ſuperfluitates cir-
cuncidamus; & ita cum Hebręorum captiuitates prędixiſſet,

quas

7 quas propter eorũ peccata passurierãt, & postea eos Dominũ ma
gna esse cũ benignitate liberaturũ dixisset eò, quod ei⁹ legẽ ser
turi essent, prima lex, quã eos seruaturos ait, est lex circũcisionis,
quã ita declarat: circũcidet Domin⁹ cor tuũ & cor seminis tui vt
diligas Dominũ Deũ tuũ ex toto corde tuo & in tota anima tua
vt possis viuere: illis qui hoc prẽstãt pollicetur Dñs suũ Deũ fu
turũ esse & hoc potissimũ ab Hebræis exteriori circũcisione pe
tebat & hęc circũcisio spiritualis nobis quoq; cõmunis est cum il Deut. 21.
lis iubebat De⁹, vt si quis mulierẽ aliquã pulchrã in bello cepis-
set, si eã vxorẽ ducere vellet priùs vestẽ in qua capta erat depone
ret, cęsariẽ raderet, & vngues circũcideret, & domi per vni⁹ mẽ
sis spatiũ sedẽs parẽtes suos defleret: quæ quidẽ omnia significa
bãt satis nõ esse à cęlesti duce Iesu Christo in passionis & mortis
8 sue pugna captos esse vt anima nostra eius spõsa fiat, sed vestẽ de
ponẽdam esse vngues & crines secandos quod peccatorum om
nium mortalium separationẽ & verũ illorũ dolorẽ & pęnitẽtiã
significat. Hinc intelliget is mysteriũ cur corporis circũcisionem
fieri Deus iusserit Iosue non gladio ferreo sed lapideo qui Iesu
Christi quæ vera est petra figura erat à quo spiritualis circũcisio Iosue. 5.
fieri debebat: & ita discipulos suos circuncidit dicẽs, beati pauper
res spiritu, & beati mũdo corde. Hac vna ex causis est cur corpo
raliter circũcidi voluerit, vt nos spiritualẽ circũcisionẽ doceret; Matth. 5.
mos est vena aliqua auri cõperta, statim cũ aurũ erutũ est, an ve-
rũ sit aurũ explorare, ita Redẽptor noster ex purissimo matris
suæ vtero egressus explorari hodierna die voluit, an eius corpus Simile.
9 sanctissimũ verum esset corpus & humanis doloribus obnoxiũ
desideraui mus enim eum virum dolorum & scientem infirmita
tẽ: ait Isaias vt patiens nõ solum nos redimeret sed patiẽter nos
pati doceret: voluit ętern⁹ pater vt statim ac vnigenitus eius fili⁹ Isai. 53.
natus est pro nobis pati inciperet: & ita Diu⁹ Paulus (inquit) qui
nõ nouerat peccatũ pro nobis peccatũ fecit vt nos efficeremur
iustitia Dei in ipso: quę verba D. Hieronym⁹, declarãs ait, pro no 2. Cor. 5.
bis peccatũ fecit, scilicet pater ętern⁹ filiũ suũ quasi diceret, ac si D. Hiero.
esset Christus ipsum peccatũ. Peccatũ nõ cognouisset ait quia nũ lib. 2. contra
quã peccauit, qui quidẽ vsitatus est loquẽdi mod⁹, dicim⁹ enim Iouini.
de inquieto, quiescere nescit, & de eo qui nũquã sedet, sedere ne
scit, de eo qui nemini nocet nocere nescit, quia nimirũ quod nũ
quã facimus ignorare videmur: pro nobis autẽ ipsummet pec
catum

catum factum esse ait exaggerationis causa, vt eum qui candidis- 10
simus est, cădorem ipsum esse dicimus: & vt hoc intelligatis sin
gite ex omnibus mundi peccatoribus quot sunt, quot fuerũt &
erunt vnum tantum peccatorem esse conflatum, hunc ipsum-
met peccatum appellaremus: hoc idem de Christo Redempto-
re nostro dicitur, qui pro omnibus peccătoribus soluit ac si ipse
vnus omnium peccata haberet. Hoc Isaias declarauit dicẽs: om
nes nos quasi oues errauimus, vnusquisque in viam suam decli
nauit & posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrorum
Isai. 5. vt scilicet, pro omnibus soluens nos in eo non solum iustos, sed
etiam ipsammet iustitiam efficeret: quod etiam exaggerationis
causa dicitur, vt quam iusti Redemptoris nostri meritis efficia-
mur significetur: itaq; secundum D. Paulum Christus Dei filius
maximus est peccator nõ in se ipso, sed in nobis, nos verò iustis- 11
simi, non in nobis sed in eo & per eum.

Quo igitur amore dignus est, qui vt nobis benefaceret tot ma
la perferre voluit? O infœlices illos qui ex animo tãti beneficij
memoriã deponent: hac de causa hodierna die ei hoc nomẽ Iesus
imponi voluit quo causam cur passus est significatur, vt nos de
hoc beneficio assidua recordatione moneret. Cũ quis supplicio
Simile. afficitur præire solet præco supplicij causam declarans: hodierna
die quid aliud fit quã Dei filium circũcisionis pœna affici? & vt
intelligerem⁹ hanc nõ suorũ peccatorũ pœnam esse à præcone
supplicij causam palã dici iubet, quia nimirũ mũdi Saluator est,
ideò enim sanctus Euãgelista tanquã præco cũ circuncisum esse
dixisset, pœnę huius causam declarat dicens: *vocatum est nomen*
eius Iesus. Magnũ fuit beneficiũ Deũ filio suo nomen imponere 12
quod nobis declararet quis esset: quid enim prosunt in officina
medicamentorum phialę nisi suus vnicuiq; titulus apponatur:
in quo quid intus sit manifestetur? Hoc igitur nomẽ sanctissi-
mo huic puero hodierna die imponi, nihil aliud fuit, quàm phia
lę huic cęlesti titulum apponere, neque in se continet remedia
ignoraremus. Loquens de Deo Plato ait. Eius maiestas nec mẽ-
te comprehẽdi, nec lingua exprimi potest: quare nunquam ho-
Plato in Ti- mines Deo nomen imponere potuerũt, sed vt sibi ipse impone-
meo. ret necesse fuit; sed quẽadmodũ noluit Deus omnẽ simul de se
ipso cognitionẽ hominibus dare, ita etiã neq; nomina, sed pau-
latim alia alijs tẽporibus manifestauit; & ita cum quoddam my

ste-

13 sterium reuelaret Danieli dixit: tu autem Daniel claude sermones & signa librum vsque ad tẽpus statutum, causam addit dicẽs plurimi pertransibunt & multiplex erit scientia: quemadmodum si cum quisnam esses scire cuperem & cum à te quærerẽ responderes te Italum esse, & plures post dies nobilem te esse ex tali familia diceres, totidẽ post dies vxorẽ habere, diuitẽ esse & alias huiusmodi qualitates narrares, progressu temporis magnã tui cognitionem haberẽ, idem prorsus præstitit Deus, Abrahæ enim dixit: Egredere de terra tua faciam te in gentem magnam, quasi diceret, vt confideret se omnipotentem esse & magnis prę mijs remunerare posse: plus dixit Patriarchæ Iacob cum vidit scalã & Dominum innixum scalæ dicentem sibi, Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui. Plus reuelauit Moysi cui 14 reuelasse se dixit, quod superioribus Patriarchis non indicauerat: nomen (inquit) meum Adonai non indicaui eis. Plus se deinde manifestauit Dauid, qui ideo dixit, incerta & occulta sapiẽtiæ tuæ manifestasti mihi: & tãdẽ in gratiæ lege ita se Deus manifestauit: vt discipulis suis dixerit, vos autem dixi amicos quia omnia quæ audiui à patre meo nota feci vobis. Et quoniã antè hanc gratiæ legẽ tã clara Dei cognitio non habebatur, ita nulla erãt à Deo data nomina, quæ simul omnes Dei excellentias & admirabilẽ humani generis Redẽptionem significarent: in hac autem gratiæ lege Deus se nobis hominem factũ vna cũ nomine dedit: quod & quid Deus sit, & quid pro nostra salute præstiterit significat, & hoc est sanctissimum nomen hoc Iesus.

Daniel. 12.

Gene. 12.

Gene. 28.

Exod. 6.

Psal. 50.

Ioan. 15.

Postea quam Propheta Isaias de incarnationis mysterio egerat dicens: paruulus est nobis & filius datus est nobis subdidit, 15 & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis pater futuri sæculi, princeps pacis. Quæ omnia nomina huius nominis Iesus Glossę merito appellari possunt: hoc enim nomẽ est admirabile quod Saluatorem significat, quid enim est admirabilius quam Deum vt homines saluet in cruce mori? nomen est etiam consilij inauditi: omnia enim hominum consilia vtilitatem proposítam habent eorum qui à nobis cõsilium petunt, his enim cum nos consulunt, respondere solemus, hoc vel illud tua vtilitas postulat: hac de causa Reges tot habere solent consilia [*Como de guerra, de hazienda de ordenes*] vt scilicet, quæ ab illis decernuntur in vtilitatem ipsorummet Redundent, At vero

Isai. 9.

Deus

Psalm. 65. Deus, qui vt ait Dauid terribilis eſt in conſilijs ſuper filios ho- 16
minum, cum ſe ipſum de hominis Redemptione conſuluit, non
propriam, ſed hominis vtilitatem ſpectauit vt ſcilicet, eius vni-
genitus filius pro humano genere moreretur: & ita Ieſus dicitur
conſiliarius, quia verbum diuinũ vna cum patre & ſpiritu ſan-
cto ab æterno incarnationis myſterium decreuerũt, vt ſcilicet,
verbum homo factum veritatem prædicaret, & ſi opus eſſet pro
eius defenſione moreretur. Præterea Deus fortis huius nominis
Ieſus interpretatio eſt, quia admirabilis fortitudo fuit Dæmo-
nes lachrymis & ſanguine ſuperare, homines vero redimere: San
ſonis vires Deus in crinibus qui infirmiſſima ſunt corporis
pars collocauit, quod fortiſſimi huius Sanſonis Ieſu Chriſti fi-
gura fuit, qui rebus tam infirmis vt ſunt lachrymæ, verbera, ſpi-
næ & dolores Dæmonum exercitus profligauit & ita cum an- 17
geli interrogabãt: quis eſt iſte qui venit de Edõ tinctis veſtibus
de Boſra, reſpondit ipſemet Dñs, ego propugnator ſum ad ſal-
uandũ, ideſt, Dux fortiſſimus ſum ad victoriam conſequendã.
Pater futuri ſeculi eſt etiam huius nominis interpretatio quia
ille alterius nobis ſeculi nuntios attulit, ille cæleſtes illas gloriæ
Indias detexit, ille ad beatiſſimum illud ſeculũ iter & aditũ pa-
tefecit, & ideo vocatur Ieſus, hoc eſt pater futuri ſeculi; quando-
quidem nobis illud morte acquiſiuit. Tandẽ idẽ eſt quod prin-
Epheſ. 2. ceps pacis, quia vt ait Diuus Paulus ipſe eſt noſtra pax qui fecit
vtraque vnũ & ideo mortuus eſt vt nos cũ patre reconciliaret.

Ex his omnibus quantum illi debeamus colligi poteſt quod
2. Cor. 6. idẽ Apoſtolus his verbis exaggerat, nõ eſtis veſtri, empti enim
eſtis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore ve- 18
ſtro. O verba efficaciſſima: poſt tot accepta beneficia veſtri in-
quit nõ eſtis, ſed illius qui vos tã ſublimi pretio redemit, & ideo
eum non ſolum in ſpiritu ſed etiam in corpore veſtro gerere de-
betis ita vt exterius etiam in operibus eius vos eſſe ſeruos appa
reat: quod glorioſiſsimum Apoſtolum feciſſe ipſemet affirmat
Galat. 6. dicens: ego ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto. Qua-
ſi dicat Ieſu Chriſti ferro impreſſus ſum, & Ieſu Chriſti ſeruus
per ſtigmata vbique dignoſcor, vbi elegantiſsimè à ſeruis meta-
phorã deſumpſit quos Domini ſuo ſolent ferro notare vt cuius
ſerui ſint dignoſcantur: ita ſe ſeruum Ieſu Chriſti eſſe gloriatur
Apoſtolus, cuius ſtigmata & notæ ſunt benefacere & malũ pro

animarum

19 animarum salute perferre: eodem modo omnes hoc ferro notari debemus quando quidē nostri non sumus: & cùm sanctissimū hoc nomen proferri audiemus, harū obligationum recordemur quæ omnes in eo includūtur. & ita qui in veteri testamēto hoc nomen Iesus habuerūt hæc omnia Domini beneficia in suis operibus & rebus gestis repræsentarūt. Primus qui appellatus est Iesus, fuit Iosue, qui appellatur Iesus Naue & in libris Machabeorū vocatur Iesus: ex quo patet idē nomē esse Iesum & Iosue: huic Deus paruisse dicitur eò quòd, vt D. Chrysost. ait, Deus sanctissimū hoc nomē in eo veneratus sit, & ideò miraculū illud tam singulare per eum operari voluit vt sol eius voce per vnius diei spatium consisteret: neque hoc solū sed per eundē Hebræos in promissionis terrā introducere voluit, vt significaret verum Iesum ducem nobis futurum esse ad gloriam. Secundus qui hoc
20 nomine appellatus est fuit Iesus filius Iosedech sacerdos magnus, de quo Zacharias, & hic veri huius sacerdotis figura fuit, qui seipsum in sacrificiū pro humano genere obtulit. Tertius fuit Iesus filius Sidrach, & hic etiam veri huius Iesu in doctrina & sapiētia figura fuit. Videtis igitur quam diu anteà hoc nomen diuina beneficia hominibus repræsentauit, vt ea omnia in hoc vno nomine inclusa perpetuò habeamus ob oculos. Magnum autem solatium nobis esse debet scire quo nam nomine eum appellare debeamus quod optimè Diuus Paulus notauit cùm dixit fratres iam nō estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum & domestici Dei: nam cùm quis hospes est eius loci homines ignoti illi sint, quo quisque nomine & titulo sit appellandus ignorat, quod si eius loci ciuis est aut in Regis domo educatus optimè nouit vniuscuiusq; nomen & dignitatem: hoc ipsum ait
21 Apostolus, fratres iam non estis hospites: eia Christiani gaudete, agere enim cum Deo debetis non tanquam hospites sed tanquam domestici, iam eius nomen scitis, scitis quonam honore affici debeat: qualis autem hic honor sit, idem declarauit Apostolus, in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum. Quasi dicat, quandoquidem fideles omnes qui in cœlo glorificati sunt aut in terra iustificati aut in purgatorio purificati, sanctissimi huius nominis beneficio, salutem consequuntur, æquum est, vt illud magna cum humilitate adorent & venerentur. Neque verò verba illi Diui Pauli, non

Ecclesi. 46. 1. Mach. 2. Iesue. 10.

D. Chryso. homil. 2. in Genes. hunc locum.

Zacha. 3.

Eccles. 19.

Ephes. 2.

Philip. 2.

estis hospites D. Petro repugnant. qui fratres (inquit) obsecro
1. Petri. 2. vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus 22
desiderijs: nã D. Petrus hospites nos ait esse & aduenas in hoc
sæculo ne scilicet, humana amemus, sed per ea velocissime trã-
seamus ne nos cõtaminare possint, ad cælestia properantes, quia
militant, vt ibi ait aduersus animam: at D. Paulus hospites nos
esse ait, & domesticos in domo Dei, & tanquã cœli ciues quo nã
honore diuinum hoc nomen afficiendum sit nosse debere. Hinc
quanta sit eorum impudentia patet qui illud passim in iuramen
tis magna eius iniuria vsurpant.

Lex erat apud Romanos vt qui per Deum Ianũ iuraret, mor
te puniretur, nisi hoc senatu permittente, vel sacerdotibus adstã
tibus fecisset, ne scilicet, nisi in rebus grauissimis iuramenta adhi
berentur, secus enim nemo hoc à senatu postulare ausus esset: iu 23
rari autem coram sacerdotibus iubebant, vt iuramẽtum magna
cum veneratione fieret. O Christe fili, Dei qui homines tanto
affecisti honore & ignominia ab illis pro dato honore afficeris:
quomodo oculos in cœlum tollere audemus videntes maiorem
à gentilibus Dijs suis honorem præstari solitum quam â Chri-
stianis vero Deo præstatur! O cœlum, ò terra, ò insensibiles
creaturæ, ob tantam irreuerentiam obstupescite, qua supre-
mus ille rerum omnium creator ab ijs contemnitur quos cæteris
omnibus orbis terrarum gentibus nobiliores effecit. Expel-
lite obsecro à vobis dilectissimi teterrimam hanc iuramento-
rum pestem, quæ nunquam nisi maxima necessitas postulet &
debitis circumstantijs, adhibeantur, tunc enim non solum non
est malum, sed etiam meritorium: ita Diuus Paulus iurabat, qui 24
Roma. 1. testis (inquit) mihi Deus est, cui seruio in spiritu meo, & in
eadem epistola, veritatem dico in Christo Iesu non mentior; te
Hiere. 4. stimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto.
Quod si quæritis quæ nã circumstantiæ sint, sanctus Hieremias
eas enumerat dicens, & iurabis, viuit Dominus in veritate & in
iudicio & in iustitia & benedicent eum gentes ipsumque lauda
bunt. Prima cõditio est in veritate, aliter enim mortaliter pecca
tur. Secunda est in iudicio hoc est cum iudicio & prudentia nõ
temere nulla rei & necessitatis habita ratione. Tertia est in iusti-
tia, hoc est vt quod iuramẽto cõfirmatur iustũ sit, cũ enim ad res
iniustas adhibetur iuramentum, vt si eleemosynam te daturum

non

non esse iures, aut illatam aliquam iniuriam vlturum, mortaliter peccas.

Et vt intelligatis quam odiosa Deo sint iuramenta nisi his conditionibus fiãt, audite quid per Zachariam dicat. Veniet, inquit, (scilicet ira mea) ad domũ iurantis in nomine meo mẽdaciter, & cõmorabitur in medio domus eius, & cõsumet eam, & ligna eius & lapides eius. O supplicium horribile quo non solum periuros, sed eorum etiã domos punire vult, vt quantopere hoc scelus detestetur ostendat: nõ hoc metuũt sanctissimi Dei nominis contemptores? Tu nete obsecro dilectissimi, & memores hospites iã nõ esse & aduenas, sed ciues sanctorũ & domesticos Dei, Regis vestri nomẽ eo qui illi debetur honore afficite: recordamini, quod cũm hoc nomen illi impositum est, sanguinẽ eo die effudit, quia cũ omne redẽptionis pretiũ trigesimotertio ætatis suæ anno persoluturus esset, Saluator antea appellari noluit sine pretij arrha quæ hodie nobis in circũcisione datur. Qua in re docere voluit nomen sine operibus inutile esse & inane: fidelis nomẽ habes, opera autem & verba infidelis, non bene hæc duo conueniũt: nobilis nomẽ habes, at quid est esse nobilem? num à tributis immunem esse? Nõ in hoc consistit nobilitas: verũ quidem est nobiles hac immunitate frui, sed hoc illis cõcessum est, vt tanquã nobiles, non vt tyranni crudeles & superbi viuant: viuere autem vt nobiles est pauperibus fauere, viduas defendere, orphanorum esse patrem, sanctitatis in republica exemplum esse, sanctissimi Dei nominis gloriæ zelatorem esse: his rebus homo ostendere debet meritò fidelis & nobilis nomen habere, & ita dignus erit, vt Deus melius illi nomen imponat. Dixit Deus ad Abraham, nõ vltra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abrahã, quia patrem multarũ gentium constitui te. Abram significabat pater excelsus, & quia sanctus ille vir huic nomini respõdit operibus, quia in pietate, fide, obedientia, & in omni fuit virtute sublimis: ideò hoc illi nomen commutauit in melius, & patrem multarum gentium appellari voluit, vt omnes qui eius fidẽ & virtutẽ habent eius filij vocentur, & ipse omniũ, cuiuscunq; sint gentis, pater. Ex quo patet quãtopere errent Hebræi, qui se solos Abrahæ filios esse existimant, cũm dicat eo loco Dominus eum se multarum gentium patrem efficere. Vtinam nostra etiã opera cũm nominibus consentiãt, ita enim suo tẽpore nobis quoq;

Zacha. 5.

Gene. 17.

Apoc.3. aliud dabitur nomẽ, vt Deus pollicitus est dicẽs. Qui vicerit scri- 28
bam super eum nomen meum nouum: ita igitur hic gratia viue
re studeamus vt hoc tandem præstetur in gloria. Ad quam nos
perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In die Epiphaniæ Domini

CONCIO PRIMA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, in diebus Hero
dis Regis, &c. Matthæi. 2. 1

MAgnus, solennis, & glorioſus est hodiernus dies di lectiſsimi, tribus magnis miraculis illuſtratus: hodie enim Christus Redemptor noſter in Iordane fuit à D. Ioãne baptizatus, hodie aquã in vinũ in Galileæ nuptijs cõmutauit, hodie â tribus Oriẽtis Regibus stella duce in præsepio est adoratus: hęc omnia eodẽ die accidisse dico, sed diuersis annis: & quãuis omnia sint admiratione digniſsima, nihilominus tamen sancta Eccleſia Regum adorationem maiori lętitia & solennitate celebrat, quia hæc fuit Gentiũ conuersionis initium: & vt hoc myſteriũ recte intelligatur, notandum est ante Christi Redẽptoris noſtri incarnationem de tribus regnis mentionem in sacra scriptura fieri. Primum est cęlorũ regnũ, cuius quãuis plures sint sine vlla cõparatione, quam
Dionyſi. c. 9. de cęl. hier. vniuerſi terrarum orbis habitatores, (nam vt ait B. Dionyſius. Multi sunt supernarum mentium beati exercitus, infimam atq; constrictam excedentes noſtrorum naturalium numerorum cõmensurationem) veruntamẽ vnum tantum est regnum & tot Angelorum millia vni tantum Deo obediunt. Quòd si inter homines etiam seruaretur vnum tantum esset inter eos regnum, sed cùm homines diuersas haberent leges & Reges, ideo diuersa quoque erant regna: & ita Dauid dixit, Regna terræ cantate Deo
Pſalm. 67. Pſallite Domino. Quaſi diceret, Quamuis regna sint ex legum diuersitate diuisa, saltem in hoc conueniant, vt omnia pariter

Deo

3 Deo laudes, & hymnos decantent. Et quia duæ erant leges inter homines sanctæ, vna quidem scripta, sub qua Hebræi tantum viuebant, naturalis altera quæ ad Gentiles etiam pertinebat: ideò vniuersaliter loquendo duo erant tantum in orbe terrarum regna. Hebræorum vnum, Gētilium alterum. Itaque tria (vt dixi) erant regna, vnum cęlestium spirituū in cęlo, duo hominum in terra.

Adhorum omnium regnorum pacem & vtilitatem maximè conferebat, vt vnus omnium Rex esset, quia ipsemet Aristoteles naturali ratione ductus dixit. Entia nolunt male disponi, pluralitas autem principatuum mala. Verûm cûm vniuersalis Rex, qui Deus est, purus sit spiritus, & Angeli spiritus quoque sint: ideo in hominibus tantum maioris amoris & obedientię causa futurum erat si Deus homo fieret, & humanum corpus, vt illi, assumeret, vt quemadmodum Angeli, qui spiritus sunt Deum habebant Regem qui spiritus est: ita & homines Deum hominem factum pro Rege haberent. Sed quoniam contendere inter se homines potuissent, ex quo nam genere oriri Deus deberet, num ex Gentilibus, qui erant plures num ex Hebræis, qui erant sanctiores, voluit Deus vtrisque satisfacere, & ex vtroque genere nasci: & ita viri ex quibus descendit, omnes Hebręi fuerunt, at inter mulieres nonnullę Gentiles quarum prima fuit Thamar, ex qua & Iuda natus est Phares. Secunda fuit Raab, ex qua & Salmon natus est Booz, Ruth tertia fuit, quæ regis Dauid proauia fuit, ex ea enim & Booz natus est Obeth, qui fuit auus Dauid. Quare Rex cæli & terræ vniuersalis ex Iudæis & Gentibus ortus est: vt Angelorum Hebræorum & Gentium Regi, statim ac natus est in stabulo Bethlehē tria hæc regna ad obedientiam humiliter præstandam conuenerunt: nam & Angeli â cælo delapsi laudes illi, & hymnos obtulerunt dicentes, Gloria in excelsis Deo, mox pastores tam quam Hebræorum primitiæ eum adorauerunt, & tandem hodie tres hi glorioſissimi Regem ab vltimis orbis terrarum partibus Gentilitatis nomine, tanquam Regem suum naturalem agnoscunt, & venerantur. Quare vbi nos legimus. Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, septuaginta interpretes transtulerunt, accipiet fortitudinem seu virtutem Damasci: ita legit Diuus Chrysostomus

Arist. 12. Metaphy. 10

4

Esai. 8. Chryst. opere in perf. sup. Matth.

Et Damasci fortitudine beatos hos reges intelligi ait, quos redē- 6
ptor noster, vitę suæ initio cum pueri parentes suos vocare nes-
ciunt (ipse enim si voluisset sciebat) ex diaboli potestate eripuit
eos autem fortitudinem appellare ait quia sapientes, quales ipsi
erant sunt regni, & cuiuscunque reipublicæ fortitudo: quæ sine
sapientibus est tanquam corpus ossibus & neruis destitutum: ita
vt ad sua munera exercēda vires non habeat. En igitur causa cur
hodie Dñs hos reges ad stabulum stella duce adduxerit.

Prętereà hoc fecisse dicimus vt ostenderet nō ideo pauperem
nasci, quia plus pręstare nō posset. Cùm in aula Regis pro prin-
cipis alicuius ortu publica spectacula fiūt solent aulæ principes
Simile. & nobiles in publicum prodire preciosissimis vestibus auro; gē
mis, & alijs huiusmodi rebus quàm maximè possunt ornati: sūt
tamen inter eos nonnulli qui vt se omnia illa ornamenta contē
nere ostendant, tunc rudes & viles vestes induere solent, sed ne 7
alij hoc necessitate compulsos fecisse se dicāt, preciosis illis vesti
bus non vt cæteri nobiles seipsos, sed seruos suos ornant, & ita il
lud propria voluntate, non necessitate, pręstare declarant. Eodē
modo Dei filius qui in hūc mūdū vilibus pannis inuolutus in-
gressus est, ne quis cogitaret hoc necessitate, nō propria electio-
ne fecisse, seruos suos cęlestis claritatis radijs vestitos ostēdit, An
gelorum, scilicet, exercitus diuina luce fulgentes: & ita cùm de
eo qui pastoribus apparuit D. Lucas loqueretur, ait, claritas Dei
circunfulsit illos: & paulo inferius addit, facta est cum Angelo
multitudo militię cælestis laudantium Deum: hodie verò potē
tissimos hos Reges ab oriente auro, & alijs muneribus oneratos
adducit ad stabulum, qui in vrbe Hierusalem eius se esse seruos
publicè profitentur dicentes: venimus cum muneribus adora-
re eum: vt homines cognoscant eum qui huiusmodi seruos ha-
bet potentem esse, & diuitem, sed pauperem sponte nasci, quia
scilicet, ita nasci voluit vt homines humanarum rerum contem-
ptum docere t.

Ait igitur sanctū Euāgeliū. Cū natus esset Iesus in diebus He
rodis Regis. O ineffabilis Dei bonitas qui crudelissimi huius ty
ranni tempore singulare hoc beneficium conferre voluit: quæ-
quidem consuetudo eius est vetustissima tunc cum maximè
eius indigemus auxilio accurrere, quod cum intelligeret Dauid
Psal. 101. aiebat. Tu exurgens Domine misereberis Sion, quia tempus

miſe-

miserere Sion, quia venit tempus. Quodnam tempus aduenit? quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius: quasi diceret, Nunc cùm in maiori necessitate versamur, nunc tempus est cũ tu Domine, tuis opem ferre soles: nunc cum lapides illi, qui seruis tuis tantopere placere solebant, (virtutes scilicet, quas iusti tãti æstimabant) humi iacent prostrati, & ab omnibus contempti, nunc miserendi tempus est. Hoc ipso tempore, *Ecce Magi ab Oriente venerunt.* Tunc cum tyrannus iste regnabat, tunc cum vitia maxima florebant, tũc cum virtutes iacebant, eccè Magi ab oriẽte venerunt verum regẽ humiliter adoraturi. Quo docemur, tũc cum ceteri sunt in malo feruentiores, nos etiam maiori amoris affectu Deo seruire debere: ita faciebat Dauid vt ipsemet fatetur, dicens. Tempus faciendi Domine: nunc tempus est vt plus in virtute exerceamur: quam ob causam? nimirum, quia vt ipsemet addit dissipauerunt legem tuam? & ideo quia mali legis tuæ præcepta frangere maxime student: ideò dilexi mandata tua super aurum & topazion, propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquã odio habui: vbi particula illa, ideò, magnæ est põderationis digna, quia denotatur peccatorum scelera sancto prophetæ stimulos ad virtutẽ & incitamẽta fuisse. O beatos illos qui illius vestigia imitabũtur: idẽ vos dilectissimi præstare vehemẽter obsecro. Dicat vnusquisq; secũ ipse, quia illi periurium fuae & sanctissimo tuo nomini maledicunt, ideo gratias tibi Domine agere & benedicere volo: quia illi libidinũ se cœno fœdant ideò castum me & purũ conseruabo. Recordamini mũc maxime Dei ecclesiã vestra virtute & sanctitate egere, nũc cùm mores corruptissimi sunt, accurrite, & opẽ in tãta necessitate, tanquã filij parenti afferte, & ita benedictionẽ ab æterno patre recipere, vt pij & optimi filij digni aliquando eritis.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Quasi dicat diligẽter attẽdite, parentũ vestrorũ diligentiã, ab oriente fideliũ primitię venerũt ad pigritiæ & negligẽtię vestræ cõfusionẽ. Magos autẽ eos semper sanctus euãgelista appellat, quos nos reges vocare solemus, quia nunquã in ijs sapientia quę vera est laus, laudare voluit, non humanam potentiam, quam sæpe indignis tribui solere videmus. Quare plures eos facit eò quòd sapientes, quam quòd reges esset. Præterea sapientes eos appellat, id in eis laudans quo Deum inuestigandi occasio fuit scilicet, sapientiam: & quia hæc homines

dominos effici,& potentes,nam vt ipsemet Tullius affirmat,so- 12
Tullius in Paradoxis. lus sapiens est Dominus & liber malus autem seruus: nos verò Reges eos appellamus nõ sapientes id illis tribuẽtes,quod plus nobis ipsis optamus,malumus enim Reges esse quã sapientes.

Ecce Magi ab oriente venerunt. Hi sunt vere sapientes, vera enim sapientia est Deũ quærere,& qui hoc ignorat,ignarus est,& ideo Deus per Hieremiã,nõ glorietur(inquit)sapiens in sapiẽtia sua
Hiere.9. sed in hoc glorietur qui gloriatur,scire & nosse me. Ait sapiẽtia sua,quia alia est Dei sapientia,alia sapientia nostra. Iactat se theologus se tot annos theologiã publicè interpretari,sed quo plus in doctrina proficit eò minus virtutis habet,&maiori superbia inflatur.hæc sua sapientia est,quia non Dei honorem,sed ipsum tantum scire tanquam finem sibi propositum habet. Alter iurisconsultus venit in hanc vrbem paupertimus:breuissimo tempo- 13
ris spatio magnas sibi opes suis legibus comparauit: & ita eum omnes sapientem vocant: sed hæc sapientia sua est, nec se de ea iactet,quia in eodem temporis momento in quo Deus humanã carnem assumpsit,hæc humana sapientia stultitia, & insania fa-
1.Cor.1. cta est. Quia vt ait D.Paulus. Stultam fecit Deus sapientiã huius mundi:pauper enim in stabulo nascens,& in tanta rerum omniũ inopia viuens,magnam esse stultitiã ostendit homines sibi sua sapiẽtia res humanas tãta cum anxietate parare:de his ait eo loco D.Paulus scriptũ esse,perdam sapientiã sapientiũ, & prudentiam prudẽtium reprobabo. O magnam nostrorum temporũ infœlicitatem, prisci illi sapientes omnes erant paupertatis amatores,ita vt Seneca ad sapientiam necessariam esse paupertatẽ
Seneca. dicat. Plurimi vero nostrorum temporum sapiẽtes quãuis Chri- 14
stiani sint,in cõgerendis diuitijs occupãtur,& quia sapiẽtes sunt res sibi omnes possidere debere videntur. Plutarchus vt sapientẽ
Plutar. laudat Phocionem Athenarum Philosophum,qui quãuis Athenis in magna omniũ æstimatione esset,pauper tamẽ erat nõ coactus,sed sponte:quod ex illo satis aperte probatum est,nam cum Alexander de Persis triũphauit,ex opulentissima præda magnã auri quantitatem misit ad Phocionem qui muneris pretiũ admiratus nuntios interrogauit,cur illa sibi potius ab Alexãdro quã cæteris Athenarum Philosophis mitterentur,qui cùm id fecisse Alexandrum respondissent,eo quòd illum cæterorum omnium optimum existimaret,si ita (inquit) est Regi vestro dicite vtta-

lem

15 lem me esse sinat, qualem me esse existimat, aurum verò suum alijs det nè in me citò alium ab eo, quem ipse cogitabat, inueniat: & ita aurum nullo modo recipere voluit, quamuis Alexãdrum indignaturum esse dicerent. Hinc inter Athenarum sapiẽtes orta quęstio est, vter esset maior Alexander nè an Phocio, qui eum & eius dona contempserat. De Anaxagora quoque legitur plurimas contempsisse diuitias & tandem in Athenarum carcere mortuum esse eò quòd solem Deum esse negaret.

Præstabant profectò huiusmodi sapientes plurimis nostrorũ tẽporũ, qui non diuitias sapiẽtię amore, sed sapientiã diuitiarum amore contẽnunt. O tẽpora infeliciſsima! in quibus qui humanarum rerum auidiores sunt illi sapientiores existimantur. Hæc igitur hominũ sapiẽtia est, & ideò dixit Spiritus sanctus, non glo
16 rietur sapiens in sapientia sua, sed in hoc glorietur, qui gloriatur scire & nosse me. Vę animę illi, quę Deũ ignorat, hoc enim malorũ omnium fundamentũ est. Nuntiant Moyses & Aaron Dei nomine Pharaoni vt dimittat populum: ille verò diuinæ voluntati repugnat: punitur grauissimis à Deo supplicijs: at ille obstinatus obdurat. Vnde hoc malum ortum est? quia nimirum cum illi dicerent, hęc dicit Dñs Deus Israel. Dimitte populum meũ vt sacrificet mihi in deserto, respondit Pharao, quis est Dñs, vt audiã vocẽ eius, & dimittam Israel? Nescio Dominum, & Israel nõ dimittam. En obstinationis fons, Dei scilicet, ignoratio, sed notãdum est duo hic cognitionis genera apponi scire & nolle, quia satis non est speculatiuam Dei cognitionem habere, sed practica etiã necessaria est: miles peritus in militię arte vocatur & pra-
17 cticus, qui plures vitę suę annos & ętatis florem in varia & diuersa bella insumpsit & fortiter pro Regis sui gloria & honore pugnauit. Vis igitur ò Christiane, practicam Christianę militię cognitionẽ habere, meliores vitæ tuę annos sub hoc duce milita, & fortiter aduersus carnem, & Diabolũ pro Dei gloria & honore pugna, hoc enim est scire, & nosse Deum, de quo Sapiens gloriari debet: vt Dauid qui ideò de se ipso ait, super senes intelle- Psalm. 118.
xi. Cur? num quia plures libros euoluisti? Num quia Salmanticæ, aut Parisijs literis operam dedisti? Minime, sed quia mandata tua exquisiui. Hoc homines sapientes coram Deo efficiuntur, Idem verba illa significant. Cor sapientis in dextera eius, & cor Eccles. 10.
stulti in sinistra illius: nam in sacra scriptura per manus opera

Augusti de serm. Dñi in monte. c. 24.

intelliguntur (vt D. Augustin. ait) & ita intelligitur illud Prouer. 18 biorũ. Date ei de fructu manuum suarum. Manus autem dextræ nomine bona opera intelligũtur, quæ in gratia fiũt, sinistræ

Prouer. 31. verò nomine mala: ait igitur verũ esse sapientẽ, qui cor suum & amorẽ in bonorũ operũ exercitatione collocatũ habet, & è contra stultũ esse illũ qui quãuis in humanis scientijs maxime versatus sit cor tamẽ suum inclinatum habet ad vitia, & ea sectatur, &

Rom. 1. amat: de huiusmodi hominibus dixit D. Paulus. Obscuratum est insipiens cor eorum, quia in magna ignorantiæ nocte versantur.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Ab oriente fidei nostræ parentes venire Deus voluit, oderat enim orientis terrã in qua prima illa culpa nata est, & quæ posteà fuit Abel sanguine fœdata, & tandem ex quâ idololatria originẽ duxit, & hac de causa fidem quo 19 que gentilium primum ibi nasci voluit, significãs culpam se iam tollere velle, quæ ibi tam fœtes radices egerat. Hac etiam de causa Redemptorem nostrum in cruce positum oriẽti terga vertisse Damascenus ait, vt eiusdẽ oblitũ fœdus esse significaret, quẽ suum ibi principiũ habuerat. Hinc etiã intelliges causam cur cũ Hebræi versus occidentẽ adorent, Mauri vero & infideles versus meridiẽ, Christiani versus orientem adorant, quia inde fidei nostræ primitiæ venerunt. Ait *cum natus esset Iesus, ecce Magi ab oriente venerunt*, non tantum ut Iudæis, sed etiam Gentilibus nasciturum

Aug. in li. de ciuit. Dei. esse Redemptorem per prophetas prædictum erat: (vt D. Augustinus probat) vbi primas refert mulierum prophetias, quæ Sibyllæ appellabantur, videlicet, ostenderet Deus non solum se Hebræos, vt ipsi existimabant, sed etiam Gentiles Redemptũ esse. Inter has gentiles prophetias celebris est illa prophetę Ba- 20

Num. 24. laam, cuius hæc verba sunt: Videbo eum sed nõ modo, intuebor illum sed non prope: orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, & percutiet duces Moab. Videbo eũ, scilicet, per meos successores, sed non modò & non prope, quia ab eo ad Christũ ex Bibliæ cõtextu mille & quingenti anni numerantur: per stellã sanctissima virgo significatur: per virgam autẽ Dei filius

Exo. 4. & 7. cuius figura fuit virgã illa Moysi quæ in terram proiecta mutata est in serpẽtem unde vt fugeret Moyses, & Magorum serpentes deuorasse dicitur. Ita etiã in utero Dei virgo quæ est verum diuinum in virginali um Mariæ visceribus cõ terrã cados, se hominẽ fecit & quasi serpens triginta annorum spatium per totum mundum

21 & pœnarum terram serpens Moysem, id est, eius legem fugavit & diaboli astutias & artificia superauit. Potest etiam per virgam eiusdem filij Dei doctrina & correctio intelligi: de qua virga Dauid cum ipsomet Redemptore loquēs dixit, Virgā virtutis tuę emittet Dominus (scilicet, pater) ex Sion, quia inde exijt doctrina Euangelica per Apostolos Spiritu Sancto plenos: dominare in medio inimicorum tuorum: quia ante quam prędicaretur Euangelium erat quidem Deus inimicorum suorum, id est, peccatorum Dominus, (summum enim in eos habebat imperium, vt de ijs quicquid vellet, præstare posset) verum non in medio eorum dominabatur, scilicet, in corde: quando quidem eius voluntati non obtemperabant: quare hac virga quam misit in mundum hominum voluntates & corda ad eius amorē allexit. Et quoniam à Christo & eius euangelica doctrina dęmonum est profligata potentia ideò addit Balaam, & percutiet duces Moab. Hac de causa tres istos reges ab oriente venisse Diuus Chrysostomus hoc loco ait, quia qui ex genere Balaā descēdebant, vt illi, tempus illud quod his verbis eorum prophęta prędixerat, expectabant. Psalm. 109. 22 D. Chrysost

Nocte autem illa fœliciſsima Natiuitatis Domini apparuit illis in aere stella fulgentiſsima in qua pueri figuram fuisse aliquos dixisse Diuus Chrysostomus refert: quam cum Magi adorare vellent, ab Angelo admonitos fuisse, Diuus Augustinus ait, ne eam adorarent sed ad regem natum adorandū, cuius illa erat imago, proficiscerentur: & ita magna cum pompa ad vrbem Hierusalem, stella duce, venerūt, vbi quærere cœperūt, *Vbi est qui natus est* 23 *rex Iudæorum?* Attendite mysterium, dicunt enim qui natus est rex: cæteri reges in tanta ignorantia & miseria nascuntur, vt neque alijs imperare, neque illis imperari possit: at verò puer hic sanctiſsimus natus est rex & è præsepio hos ipsos reges regebat, regebat Angelos & pastores & ad se ipsum attrahebat. Aiunt præterea, vidimus stellam eius in oriente & venimus adorare eum. Ex eo quod non dicant stellam hanc satis aperte ostenditur ante quam Hierosolymam ingrederentur stellam illis occultatam esse. O Deus incomprehensibilis tuæ ne cum plus duce indigebant, duce destituuntur? Respondeo, hoc factum esse, quia quemadmodum cum vir aliquis magnę authoritatis loquitur cęteri silent vt solus ille qui dignitate & au- D. Augustin.

thoritate præstat loquatur, ita etiam quia in vrbe Hierusalem 24
prophetia loquutura erat quæ maioris est authoritatis & clarius
Redemptoris ortum declarat quam stella: ideò illa tanquam vr
bana & modesta silet & diuina prouidentia occultatur; & vt in-
telligatis quantæ sit authoritatis prophetia, notate hæc Diui Pe
2. Petr. 1. tri verba qui cum Redemptoris nostri testimonium dedisset his
verbis, non enim indoctas fabulas secuti notam facimus vobis
Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam, sed specu-
latores facti illius magnitudinis, accipiēs enim à Deo patre ho-
norē & gloriam, voce dilapsa ad eum huiuscemodi à magnifica
gloria, hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui
ipsum audite, & hanc vocem nos audiuimus de cælo allatam cū
essemus cum ipso in monte sancto: cū hæc (inquam) dixisset sub
didit, & habemus firmiorem propheticum sermonē. O summæ 25
bonitatis Deus! quid nam Sancte Apostole dicis? dico eum me
vidisse glorioſum & patris vocem audiuisse & tamen quamuis
etiam Moyses ibi & Elias adessent quibus filij Dei diuinitas sa-
tis probari poterat, nihilominus prophetarum & sacræ scriptu-
ræ testimonium firmius fuisse dico. si hæc Diui Petri verba ad
Euangelium quod ipse & eius socij prædicabant, referantur, col
ligitur quidem prophetiam cum eo comparatā firmiorem fuis-
se, sed non veriorem, neque clariorem, neque maioris authori-
tatis: firmior autem fuisse dicitur relatiue Iudæorum habitara-
tione, apud quos prophetarum scriptura multo antè tempore cō
firmata erat: Euangelium verò quod tunc prædicari cœptum
erat in eorum mentibus non ita firmiter hærebat. Quare aliud
est prophetiam in se firmiorem esse, hoc enim modo falsum 26
esset, quia Euangelium Redemptoris nostri ore prædicatū hanc
supra cæteras omnes scripturas dignitatem habet vt quamuis
omnes firmę eodem modo sint, Euangelium tamen maio
rem habeat authoritatem: vel potest dici firmior, quia apud gen-
tiles omniū firmissimum argumentum fuit prophetarū testimo
nium, qui tā clarè & apertè Redemptoris nostri aduentum tan-
tò antè prędixerant: quam authoritatem neque apud gentiles
neque apud Hebręos Euangelium ab Apostolis prędicatum
habere poterat, quia propria malitia moti dicere potuissent ea
de Christo prędicasse eò quod eius amici & discipuli essent,
quod de antiquissimis prophetijs dicere non potuissent. Quod

si hęc

ſi hæc Diui Petri verba ad viſionem illam, quam in monte vi-
27derat, referamus, dici poteſt eius reſpectu prophetiam fuiſſe firmiorem, quia dubitare homines potuiſſent diaboli fraude deceptos an id quod audierant aurium & oculorum fuiſſet illuſio: at verò de ijs, quæ prophetæ diuerſis temporibus & locis tanta cum conſenſione prædixerãt, dubitandi cauſa non erat, & ideò ait Diuus Petrus, habemus firmiorem propheticum ſermonem, & cũ ita diuinam ſcripturam extuliſſet addidit, cui benefacitis attendentes quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo loco donec dies illuceſcat. O ſingulare conſilium verſamur in hac vita tanquam in tenebris, verbum autem diuinum eſt quaſi lux ne prolabamur in vitia, ſed quemadmodum in religioſorum dormitorijs communis ſolet eſſe lucerna ex qua vnuſquiſque
28 ſuas ſibi candelas accendere poſsit; ita etiam prædicatio & ſanctorum librorum lectio eſt tanquam lucerna communis ex qua vnuſquiſque quod ſibi neceſſarium eſt debet aſſumere vt & intellectum illuſtret & voluntatem diuino amore accendat:

Similе.

Audiens autem Herodes turbatus eſt. O regem infœlicem, Deus te per hos reges vocat, tu verò turbaris? illos per ſtellam vocauit & ſtatim ſuis regnis relictis longiſsimum & difficillimum iter aggreſsi ad te veniunt vt ſcilicet, natum regem eorum incitatus exemplo inueſtigares vt ipſi, tu verò regni amittendi timore turbaris: neſcis infœlix quod diuinus hic rex non eripit mortalia ſed regna dat cæleſtia. Vt cæteros reges regnare docet rex iſte regnabit, cæteri enim reges ſunt regnorum ſuo-
29 rum onus & eorum plurimi grauiſsimum, ita vt plurima regna vix vnius tantum regis onera ferre aliquandò poſsint, ſed diuinus hic rex omnia ſubditorum onera vnus ipſe ſuſcepit, & ideò de eo Eſaias dixit, factus eſt principatus ſuper humerum eius. Ex quo reges, iudices, & cæteri omnes qui præſunt diſcere debent, vt inferiores ſuos oneribus quam maximè poſſunt alleuare conentur. De hoc ipſo rege idem propheta æterni patris nomine dixit, dedi ſpiritum meum ſuper eum iudicium gentibus proferet non clamabit, neq; accipiet perſonam, neque audietur vox eius foris, calamum quaſſatum non conteret & lignum fumigans non extinguet, in veritate educet iudicium. Hæc omnia de cæleſti rege intelligi vt Diuus Matthæus citauit fidei eſt

Eſaſ. 9.

Eſaſ. 42.

Matth. 12.

cre-

credere: & ei⁹ imitatione eā cæteri reges & iudices humani habe-
re debent: primū ait eum non clamare neq, crimina exaggerare 30
vt nonnulli faciunt qui sæpè reorum animos ita deterrent vt di-
uinæ misericordiæ spem videātur adimere: ait præterea, nō acci-
piet personam, quia princeps ad neutram partē inclinare debet:
omnis enim respublica errabit; si publica priuatis affectibus fle-
ctitur & eo ipso publica persona esse desinit, cum priuatis adhæ-
ret. Nō audietur (inquit) vox eius foras, hoc est secretos hominū
errores non publicabit, neminē afficiet infamia, sed culpas nisi
Hierem 23. aliud necessitas postulet honore seruato corriget. Hieremias
etiam ait, suscitabo Dauid germē iustum, regnabit rex, & sapiēs
erit: quę verba ipsimet Hebræi de Christo filio Dauid & illi pro-
misso intelligūt & ita nomen Dauid vt ex Hebræo cōstat datiuus
eo loco est, adest, orietur Dauidi filius iust⁹, & regnabit rex, quia 31
nonnulli regnant, qui reges nō sunt sed tyranni, & quāuis vobis
iudices ex vestris Iustinianis, foris & legibus iudicandū sit quæ
principes vobis dederunt, tamen censuram & moderationē quæ
in legibus seruanda est ab hoc regum rege Iesu Christo & eius
Euāgelio discere debetis, non enim iudices tantum, sed Christia-
ni iudices estis. Hac de causa dixit eo loco Esaias, calamum quas-
Eccles. 7. satum non cōfringet, & alibi dicitur: noli esse nimis iustus: nō
quod in propria virtute vlla debeat esse moderatio, sed de publi-
ca iustitia loquitur, quia nō semper summa est iuris seueritate iu-
dicandum: nam si medici Hippocratis regulas magna cum prudē-
tia temperare in vsu & exercitatione solent, æquum etiam erit
vt iurisconsultus regum & imperatorum decreta Euangelij suā 32
uitate temperet. O cælestis Angelorum & hominum rex Iesu
Christe, tu qui tua vita & doctrina omnes quomodo nos regere
& gubernare debeamus docuisti, da nobis etiam spiritū & gra-
tiam vt ea quę docuisti præstare possimus.

Et quoniam hæc Herodis turbatio per mille & quingentos &
octoginta annos in Dei Ecclesia iure reprehenditur, & admira-
tionem eius artificia pariunt, quę vt sanctissimum puerum neca-
ret excogitauit, plus nos ipsos reprehendere & admirari debemus
quia hoc Herodes regni amittendi timore præstauit, nos verò se-
pe Redemptorem nostrum quantum in nobis est occidimus
non regni vnius causa sed rerum quæ ita pueriles sunt & vi-
les vt dici sine pudore non possint. O hominum cæcitas, &
iniæ

33 infœlicitas qui non intelligunt quo maior est in peccatis diuinæ maiestatis contemptus: eò maiorem esse malitiam: in ijs autem maior est Dei contemptus in quibus minor inest vtilitas aut voluptas quæ nos ad peccandum incitare possit. Considera igitur cùm Deum offendis, qua de causa offendas, cur in diebus festis sæpè accidit vt leuissima de causa sanctissimo missæ sacrificio non ades? cur in rebus nullius momenti praua tantum consuetudine iuras? quænam voluptas allicit? quod lucrum? quæ te mouet vtilitas. In huiusmodi rebus magnam dico Deo fieri iniuriã quia manifestè apparet Dei contemptus, vbi autẽ maior est contemptus, maius est peccatum. Hoc significauit Spiritus Sanctus per Hieremiam dicens: sicut cisterna frigidã facit aquã sic isti frigidam faciunt iniquitatem. O metaphoram admirabilem, aqua quæ ex sua natura frigida est in cisterna posita, & con- Hiere. 6.
34 seruata frigidior fit: ita genus est hominum quoddam qui natura lem peccati malitiam faciunt sua peruersitate & peccandi facilitate maiorem, mortaliter enim peccant non voluptate & vtilitate incitati, sed quacunque occasione oblata, ita facile & sine vllo timore ac si verè Deus nõ esset: quia nimirum quod faciunt Dei iniuriam esse nihili æstimant. Herodis igitur crudelitatem qui regni amittẽdi timore peccauit admiramini, vestram autem malitiam cum nulla de causa peccatis, non admiramini.

Cùm ab vrbe Hierusalẽ Magi discessissent, *Eccè stella quã viderãt in oriente antecedebat eos, vsq; dum veniẽs staret supra vbi erat puer.* D. *Maximus* ait, stellã supra stabulũ nouis radijs emicuisse qua si quod latebat indicaret: & diceret: eccè agn⁹ Dei, eccè qui tollit D. Maximus.
35 peccata mũdi. Vt sensit sanctissima virgo aduẽtãtis multitudinis strepitũ, & seruorum turbã, camelorũ greges, equitum q; turmas vidit, ne puero nocere vellent, timuit, & ita deterrita eum fœno in præsepio occultauit. Sed cum aduentus causam audisset eum regibus remoto fœno ostendit. Quemadmodum eos quos itineris labore defatigatos hospitio excipere & cibis statim appositis vt se reficiant, inuitare soletis, ita etiam virgo sanctissima nobiles illos viros puerum suum in manibus tenens inuitabat his verbis, reficite vos & recreate à longi itineris labore, en mei ventris fructus, sed fructus est recens, nondum enim æstas aduenit; & quia nondum erat maturus, ideò eum in fœno posueram, Simile.
sed tamen vitæ laboribus & doloribus matureſcet, & tandem

incrucis mensa maturus apponetur quia quo plura hominum causa patietur, plus amorem suum ostendet & salutis nostræ desiderium. *Et procidentes adorauerunt eum*. Cuius lingua spiritualis lætitia posset explicari quam tres illi reges ex gratissimo tam pueri quam matris aspectu ceperunt. Dominus ille qui ab his inueniri se infinita sua misericordia voluit à nobis etiam se inueniri concedat hic gratia & postea gloria. Ad quam nos perducat idem Iesus *Mariæ* filius. Amen.

In eadem die in Epiphania Domini

CONCIO SECVNDA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem in diebus Herodis regis &c. Matt. 2.

3. Reg. 4. TEmpli Salomonis ædificium ex pluribus & pretiosissimis lapidibus constructum fuisse legitur, qui ex Iudeæ lapicidinis excidebantur. Ligna vero ex monte Libano adducebantur, qui in gentilium terra positus erat ad cuius radices Damasci ciuitas iacebat. Hoc Ecclesiæ sanctæ typus & figura fuit, quam verus Salomon Iesus Christus ex Iudææ lapidibus & gentilium lignis, hoc est ex Iudæis & Gentilibus ædificauit: & ita à pastoribus tanquam Hebræorum primitijs, & a regibus gentilibus, tanquam gentilitatis primitijs adorari voluit. Hoc Esaias prædixerat propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur, vt splēdor iustus eius & Saluator eius vt lāpas accēdatur, & videbunt gentes iustum, & cuncti reges inclytum tuum. Propter Sion (inquit) & propter Hierusalem, hoc est, ob Ecclesiæ tam militantis quam triumphantis bonum: Sion enim quod speculationem significat, Hierusalem verò pacis visionem, quorum primum militanti, alterū verò triumphanti Ecclesiæ optimè conuenit. Non tacebo (inquit) donec egrediatur: hoc om-

8. Reg. 3.

Esai. 62.

nium

3 nium prophetarum & iustorum nomine dicit, qui vsque ad verbi diuini incarnationem extiterũt: hi enim assiduis clamoribus redemptionis beneficium à Deo petebant. Iustus (inquit) & Messias vt lampas accendetur, quo Redemptoris conceptionem significat; nam quemadmodum fax flatu ipso & spiritu sine externo aliquo igne accendi aliquando solet, ita Dei filius in vtero virginali, non carnalis concupiscentiæ calore, sed Spiritus Sancti operatione conceptus est. Egredietur autem tanquã splendor, cùm scilicet, ex vtero egressus est, tanquã splẽdor qui per vitrum sine vlla eius læsione transmittitur, nisi quod vitri colorem solet accipere: ita etiam Dei filius humanum colorem accepit, verus homo factus, in sanctissima virgine, sed eam integrã reliquit & puram sine vllo eius virginitatis detrimento nascens:

4 & tunc viderunt gentes iustum suum, & cuncti reges inclytum suum, vt hodierna die adimpletum est. Videtis igitur quàm apertè hoc mysterium eo loco propheta prædixerit. Sed res est ponderatione digna, cur cùm se tam Iudæis quàm gẽtilibus reuelare voluerit, ex illis pastores, ex his reges elegerit. Cuius rei causa, vt intelligatur sciendum est, ad diuinorum mysteriorum reuelationem aliquam in homine dispositionem necessariam esse. Hoc apertè docet Ecclesiasticus his verbis: volatilia ad sibi similia conueniunt, & veritas ad eos qui operantur in illa. Metaphoram eo loco desumit [*Del reclamo*] ait enim, aues ad auium sibi similium cantum conuenire, nam si perdicis cantus est, perdices, non corui, conueniunt, & è contra, ita (inquit) veritas speculatiua ad practicæ veritatis cantum conuenire solet, hoc est morum & vitæ veritatem allicere tanquam cantu doctrinæ veritatem; quia si bene moraliter viuimus Deus nos sua bonitate & misericordia illuminat, & sui nobis cognitionem dat. Et ita nonnulli verba illa declarant: Audientes autem gentes (scilicet, Apostolos prædicantes) gauisæ sunt, & crediderunt quot quot erant præordinati ad vitam æternam, hoc est, illi qui rectum aliquem viuendi ordinem habebant; quæ quædam erat ad fidem dispositio. Hoc etiam monet Diuus Paulus dicens: surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Prius sopitum, mox mortuum appellat peccatorem. quid enim aliud peccator est, quàm sepulchrum viuum, in quo anima rationalis mortua & sepulta est, quandoquis-

Eccles. 27.

Actor. 13.

Ephe. 5.

doquidem in eo non hominis ratio, sed belluæ sensus viuit; 6
huic profundissimo hoc somno sopito & in anima mortuo ait
Apostolus, surge, hoc est dispone te & ita te Christus, qui vera
est lux & vita, illuminabit, & seipsum tibi manifestabit. Hinc
causam intelligetis cur aliqui frigidi, alij diuino amore arden-
tes à prædicatione discedant, quia nimirum scintillæ è silice
excussæ non humidam escam, sed aridam & optimè ad ignem
concipiendum dispositam apprehendunt, petra autem est Chri-
stus, ex qua fulgentissimæ veritatis & doctrinæ scintillæ præ-
dicatorum lingua excussæ exiliunt: sed carnales & sensuales
homines innumeris vitijs humidos non apprehendunt, sed eos
tantum qui aliquam in seipsis dispositionem habent, & quia
Hiere.5. maiores Hebræorum & optimates perditissimi erant vt Hiere-
mias affirmat dicens: ibo ad optimates & loquar eis & ecce magis 7
Amos.6. hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula: & Amos, vę vo
bis (inquit) qui opulenti estis in Sion optimates, capita popu-
lorum, ingredientes pompaticè domũ Israel: non ait, vę vobis qui
pauperes estis & infimi in Sion: gentilium autem maiores erant
philosophi sapientiæ & virtutis amatores, infimi autem omnes
ferè corruptis & deprauatis moribus erant, ideò gentilium maio-
res, Hebræorum verò infimiores elegit, in quibus maiorem inue-
nit dispositionem.

Ait igitur Sãctum Euangelium: *Cùm natus esset Iesus in Bethleẽ, ecce Magi ab oriente venerunt.* O magna nostrorum temporum cõ-
fusio; regẽ glorię tam propinquũ habemus, ita vt eũ paruo labo-
re adorare possimus, nunquam tamen nos ad hoc iter faciendũ
expedimus. Quo modo ex Arabia in Iudæam ad summum hoc 8
bonum inuestigandũ, vt tres isti beatissimi reges profecti essẽt,
qui vix è domo ad Ecclesiam proficiscuntur? Quomodo thesau-
ros suos obtulissent, qui nec duo quidẽ minuta pauperi eius amo-
re dare volũt? meritò Sãctus Euangelista hos viros Magos, idest,
sapientes appellat, quãdoquidem statim ac stellam viderunt &
animarum medicum natum esse cognouerunt, statim regnis
suis relictis ab oriente venerunt, non sumptus magnitudine,
non vitæ periculo, non itineris difficultate deterriti; & quo-
niam fidei nostræ magistri fuerunt eos imitemur, illius præce-
Eccles.32. pti memores: *in hora surgendi non te trices: vnaquæque hora,* hora est è peccato surgendi: cur igitur nos magis ac magis quo-

tidie

tidie irretimus? vt quis cadat, & vel in capite, vel in brachio, vel in alia corporis parte lædatur mirum non est, at vt post vulnus acceptum à chirurgo curari nolit, & se cubiculo aliquo serpentibus & venenosis animalibus pleno includat; hoc est admiratione & miseratione dignum. Sed maior est sine vlla comparatione stultitia, vt qui peccatorum vulneribus plenus Iesu Christi remedium recusetaccipere. Si rex literas ad te mitteret eius nomine subscriptas, vt quam primum ad se venires, velle enim se magnam tibi aliquam dignitatem dare, quòd si eo maturè non peruenires, triremibus te statim esse condemnandum; quid nam obsecro hoc tibi iter impediret? quanam diligentia properares? cur igitur non eadem diligentia ad regem tuum Iesum Christum festinas, qui tot literis suo nomine subscriptis te quotidie vt sumo mis te beneficijs ornet accersit, ea pœna proposita, vt nisi dum tempus est peruenias, in perpetuam gehennæ triremem damnãdus sis? Sed dices si literas (pater) à Deo acciperem nulla interponeretur mora: Mali Christiani hæc responsio est, quia certum est te quotidie plurimas Dei literas accipere, quas statim ac legisti scindis aut eijcis, vt eas quibus nolumus respondere; nuntius autem qui eas attulit redit delusus: hæ literæ diuinæ sunt inspirationes ab Angelis allatæ, in quibus hæc ad te Deus secretò scribit. Recordare te Christianum esse, recordare quonam te pretio redemerim, recordare me crudelissimam crucis mortem subijsse, recordare regnum me tibi habere paratum, recordare me inferni & pœnarum Dominum esse, recordare tandem omnia ista quæ te detinent caduca esse & transitoria: O munde vt transis, ò ii inferne vt expectas, ò mors vt aduenis improuisa. Vides igitur frater quoties huiusmodi literas accipias, quibus nihil vt dixi respondes; & quod in eis Deus petit (scilicet vitæ tuæ emendationem) de die in diem impudentissimè differs. O impudentem ergà Deum & Angelos qui ad Deum reuertuntur inanes, quonam supplicio magna hæc punietur iniuria, qua vniuersalem rerum omnium Dominum afficis. Cum descendisset Moyses cum tabulis, quas Dei digito scriptas habebat, eas ad radicem montis confregit, eò quòd populum vitulum adorare videret, & eum Dei literis indignum existimaret. Eodem modo Angelus ille, qui tibi à Deo custos est datus, in cœlo (tanquam in mõte Moyses) à Deo petit, vt ad te literas scribat, hoc est sanctas & pias inspira-

Simile.

Exod. 32.

spirationes, quas secum è cœlo descendens adducens, timeo nè cũ te talem videat, illis indignum existimet, & eas (tanquam Moyses) confringat, quæ magna erit pœna, sed illa ea & alia etiam maiori dignus. Quæ cùm ita sint, obsecro vos Dei nomine fratres charissimi, ne salutis vestræ remedium longiùs prorogetis; sed vna cum his regibus iter aggrediamini.

Ecce Magi ab oriente venerunt. Veniunt quia Deus per stellam eos vocauit, aliter enim non venissent, & hoc est quod ait Dauid: vanum est vobis ante lucem surgere; surgite postquam sederitis, qui manducatis panẽ doloris. Antè quam cælestis lux nos illuminet nemo surgere potest, & vires omnes quas adhibebit inanes sunt. Cur igitur si surgere non possunt, ait propheta vt surgant? quia nimirum impossibile est, vt Dei auxilium deficiat: quare cum inspirationes, sermones, aduersitates, beneficia Dei, sint lux quæ vos illuminat, surgite qui manducatis panem doloris, scitote omnia ista peccata, quæ ad mundi mensam sedentes manducatis, si homines estis optimi rerum æstimatores, panem doloris futura aliquando esse. Sicut sedenti mensa aliqua suauissimis cibis instructa esset appositа: alius autem euaginatum teneret gladium, vt eũ statim ac cœnasset occideret; quam nam voluptatem infœlix ille ex ciborum suauitate perciperet; panem profecto doloris manducaret. Heu si scires carnalis, auare, superbe, quis nam sit cibus peccatum, quod vix consensu mãducasti, cum statim æternis gehennæ flammis damnatus remanes, vt illud doloris panem vocares? ò homo, stulte & miser qui quod corpore breui temporis momento comedis, corpus vna & anima æternis pœnis persoluet. Expuite obsecro dilectissimi 14 malos hos cibos, & ad Iesu Christi mensam properate, ad præsepium, ad sanctissimæ virginis sinum, vbi vitæ panem inuenietis.

Psalm. 126

Simile.

Venerunt Hierosolymam dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum. Mira profectò res: nascitur rex, & in stabulo nascitur, & pro throno habet præsepiũ: huius autem rei causa est, quia vt vulgò dicere soletis (*Las penas que se dan por las culpas son para la camara del Rey*) quod verè adimpletum est in diuini huius regis cubiculo, quod ex pœnis factum est originalis peccati, quæ sunt fames, frigus, paupertas, nuditas ac labores: quia nimirum voluit ipse eas nostra causa suscipere, & in ijs nasci: *Vbi est qui natus est Rex?*

Statim

25 Statim angelorum & hominum rex natus est, & adimpletum est quòd Dauid tanto cum affectu petierat: da imperium tuum puero tuo. Cur ò prophetа imperium puero dãdum est? Nonne grandi alicui & forti dari melius erat, qui nos ab hostium nostrorum tueretur iniurijs? Noli (inquit) Domine imperium tuum superbis & inflatis dare, qui eos qui illi seruiunt nulla alia re remunerare solent, quã vna hac voce (*Tenga de en seruicio*) sed puero qui quicquid ab eo petitur liberaliter dat, & qualibet re illi seruias contentus est: ideò Domine peto à te, vt regem nobis des puerũ: nostra enim paupertas exigua illi munera offerre potest, eius autẽ liberalitas quicquid ab eo petemus elargietur. Ecce igitur puer rex quem petebat Dauid, qui vel vna tantum lachryma & suspirio, nisi plura dare potest contentus erit. Magnam etiam so- 26 latij causam nobis hęc verba afferre debẽt: quia si nascitur rex, & noster est frater, suas nobiscum diuitias communicare tenetur: hoc significare voluit Diuus Paulus cum dixit: scimus autẽ quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonũ; ijs qui secundũ propositũ vocati sunt sancti. Nã quos præscisit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Tãta inquit Apostolus, ornauit Deus dignitate eos à quibus se diligi nouit & qui æterna sua misericordia diuinæ voluntatis decreto vocari sunt sancti, hoc est vocati sunt ad sanctitatem, vt omnia illis & prospera & aduersa, & virtutes & peccata ex Dei ordinatione cooperentur in bonum, eò quòd eos ante tempora secularia (quia eos prædestinauit) præscisit & definiuit futuros esse, & in hac vita & in gloria con- 27 formes filio suo, qui est imago eius inuisibilis, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et quamuis diuino huic primogenito, vt homini multa sint concessa priuilegia, scilicet vt sanctissima eius anima in suæ creationis instanti, antè omnes gloriosa esset, vt primus omnium sine peccato conciperetur, primus qui ad immortalitatem resurgeret, primus qui ad cælos ascenderet; nihilominus tamen nos qui eius fratres sumus; quandam cum eo similitudinem habere eius virtutum imitatione debemus; sed vt illis similes fiamus, ille vt primogenitus opem nobis ferre debet, vt fratribus, quandoquidem æternus pater præscisit & definiuit nos conformes fieri imaginis filij eius. Hoc autem omne ait D. Paulus à diuina prędestinatione procedere secũdũ

Psal. 85.

Roma. 8.

propositum diuinæ voluntatis, ait enim, quos præscíuit, & prædestinauit, vbi illa dictio, & non est copulatiua, sed causalis, hoc est, quos præsciuit, quia prædestinauit. Esse autem prædestinationem bonorum omnium fontem, paulò post magis declarat his verbis, quos autem prędestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iustificauit, quos autem iustificauit illos & magnificauit: non solùm in cœlesti gloria, sed in hac etiâ vita: ex quibus diuinæ prædestinationis effectibus sequitur quòd nemo vnquâ Dei amicos cœlestis glorię corona priuare poterit: & ideò addit, si Deus pro nobis, quis contra nos? & cum alia prædestinatorum beneficia retulisset concludit, quis ergo nos separabit à charitate Christi? id est, cùm tantum Deo debeamus, quid nos ad peccandum incitare poterit: certus (inquit) sum quod nulla creatura poterit nos separare à charitate Christi, quę est in Christo Iesu, idest, quã nobis meruit Christus Iesus. D. Hieronymus vbi nos legimus, certus sum, vertit, cõfido quod optimè quadrat, nam de se & de cæteris Apostolis loquens Apostolus, potuit quidem dicere certus sum, at verò de alijs Christianis satis est si dicat cõfido. Intellexistis fratres, quomodo diuinus hic rex est primogenitus in multis fratribus, quòd si eius fratribus omnia cooperantur in bonum, quia ex ipsismet peccatis maioris humilitatis & curæ occasionem desumunt, quantò maiora bona ex hoc beneficio colligent regem habere Iesum Christum, qui eorum frater est primogenitus, & ideò eos tanquam primogenitus alere & rebus omnibus necessarijs instruere debet? & ita dixit Esaias, factus est principatus super humerum eius: reges plurimi & principes sua regna & principatus infra pedes habent vt eos premãt, & nouis quotidie tributis & oneribus conculcent. Porca filios suos ab omnium belluarum iniurijs, quamuis feræ & crudeles sint, defendit, ita vt lupis & vrsis se pro eorum defensione opponat, sed postea ipsamet eos discerpit & vorat, ita etiam nonnulli sunt principes, qui subditos suos ab externis hostibus defendunt, sed ipsimet eos lacerant & vorant, crudelius autem est à propria matre, quam ab alia bestia extranea lacerari. De his conquerebatur Deus dicens: principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. At verò cœlestis hic rex non est huiusmodi, sed principatus eius super humerum eius, vt nos scilicet extollat. Nam cum quis rem aliquam

D. Hieron. ad Gelasiũ. q. 9.

Esaiæ. 9.

Simile.

Esai. 1.

Simile.

21 quam in sublimi loco positam videre, aut assequi optat, neque perse hoc potest eò quòd pusillo sit corpore, alius suos illi humeros supponit, vt ita quod optat videre & assequi possit. Optabãt homines altissimi maiestatẽ videre, & cælestis gloriæ diuitias assequi, sed tam exiguis eorũ meritis perse ipsi non poterant, & ita eos cæli rex Iesus Christus humeris suis imposuit, idest, meritis virtutis & potentiæ suæ; & ita eam quam optabant gloriam assequuntur. Benedictus & glorificatus sit talis rex: beatus ille, qui ei se ex toto corde subijcit. Hic erat rex quem genus humanũ optabat & eius nomine Esaias petebat dicens: emitte agnum Domine dominatorem terræ: da nobis Domine regem & principem qui non sit lupus, & nos, vt aliqui terræ principes deuoret, sed agnus vt nostrum sit sacrificium, & nos suo sanguine redimat. Esai. 16.

Audiens autem Herodes rex turbatus est. Turbato rege turbatur
22 Hierosolyma: hæc est subditorum consuetudo, vt principes suos tam in bono quam in malo imitentur, & ideo qui alijs imperant plurimum cauere debent, ne eos suo deprauent exemplo. Res est animaduersione digna quod cum scriberet Moyses mundi creationem & in ea nonnulla quæ tanti momenti non esse videbantur, vt est Angelorum creatio, tamen nullam de ea mentionem fecit, quod non temerè, sed diuina prouidentia factum est, ne malorum Angelorum lapsus scriberetur, ex quo homines ad malũ proni dicere potuissent: quid mirum nos qui ex infirma carne cõstamus peccare, si angeli qui spirituales sunt ita peccarunt. O quãta hic deplorandi daretur materia, si vero & perfecto amore Deũ prosequeremur, & proximos cùm à principibus & optimatibus
23 tot libidinum, ludorum, dissensionum & aliorum scelerum subditis exempla præberi videamus. Iussit Deus Moysi fac tibi duas Nume. 10.
tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinem quando mouenda sunt castra: si semel clanxeris venient ad te principes & capita multitudinis Israel: hoc etiã fieri hodie vult Deus, & quod tunc figura ostendebatur adimpleri nam cum Christiani exercitus tubæ, quæ sunt diuini verbi prædicatores cælestis suæ doctrinę sono cecinerint, optimates & capita populorũ priùs conuenire iubet, vt cætera populi multitudo eos sequatur duces. Sed heu dolor in vitijs eos præire video, in virtute verò vltimos esse, de Magis Pharaonis legitur omnes eorum vires in eo positas fuisse vt pœnarum mala quę Moyses Dei virtute faciebat augere Exod. 8.

quidem possent, tollere autem non possent: plures ranas & plus 24
sanguinis faciebant, tollere autem minimè poterant: ita & plurimi nunc sunt ex magnatibus, qui prauo suo exemplo ad culpæ mala facienda adiumento esse possunt, vires autem non habent, vt ea tollant, quia effœminati sunt, & infirmi ad bonum.

Sed quæso ò Christe vera lux & vere animarum magister, quandoquidem tres istos reges docuisti vt te natum quærerent, nonne melius fuisset eos in Bethlehem recta via deducere quam stellam illis occultare vt necessario ad vrbem Hierusalem veniẽdum esset? hoc modo enim neq; se mortis periculo exposuissent, non turbatus esset Herodes, non occisi pueri, non tu in Ægyptũ vna cum matre fugisses. O admirabilia Dei artificia, quæ vt iusti labores & persequutiones patiantur excogitat, vt maiores assequantur coronas. Eunti in Bethlehem, quæ domum panis significat & beatitudinis typus est, vbi beati Deo satiantur, per labores & pericula Hierusalem transeundum est. Prædicens Esaias Hebræorum persequutiones, visio (inquit) Esaiæ quam vidit super Iudam & Hierusalem, vbi septuaginta interpretes transtulerunt, visio Esaiæ, quam vidit contra Iudam & Hierusalem, quo significatur quod persequutiones illæ quas quis impatienter fert, & quibus durior & deterior efficitur, dicuntur venire super eum; quia ijs se opprimi finit & hæ tantum persequutiones contra illum esse, qui eas patitur dici possunt: illæ enim quas patienter quis tolerat non cadunt supra illum, imo ille superior remanet: persequutiones autem pedibus subiectæ tanquam scalæ illi sunt, per quas ad maiora merita & maiorem gloriæ coronam ascendit, & ideò hæ contra illum esse dici non possunt, sed 26
in eius potius vtilitatem; & quia Hebræi Dei flagellis deteriores facti sunt, ideò nostra translatio ait, visio Esaiæ quam vidit super Iudam, septuaginta vero interpretum translatio, contra Iudam. Hac de causa voluit Dominus, vt sancti hi viri per Hierusalem transirent, ex quo plurimæ persequutiones, & illis & alijs Dei seruis sunt consequutæ.

Isai. 1.

25

Turbatus igitur rex est, & statim sanctissimo puero mortẽ machinari cœpit, timens ne cum grandior factus esset sibi regnũ adimeret, quare, *Congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.* Ponderat hoc loco D. Ber
Bernardus. nardus simile huic tyrannidẽ contingere solere in nonnullis con

gregatio-

27 gregationibus, quãuis exiuſtis & ſanctis conſtent, in quibus nõ-
nulli ita tyrannicè vſurpant imperium, vt cæteros quos virtute
præditos vident ad nullum dignitatis gradum ſinant aſcendere,
ne eos corrigere poſsint & quod indignè poſsidẽt adimere. Hac
de cauſa Pharao iuſsiſſe legitur, vt Hebræorũ maſculos interfice- Exo.1.
rent, fœminis autẽ parcerent, quia illos ne ſibi regnũ grandiores
facti adimerent, metuebat, à fœminis autẽ nullũ eſſe metuendũ pe
riculũ ſciebat: ita etiã tyranni & ambitioſi perfectos in virtute vi
ros viuere non ſinũt, ne ſuæ voluntati aucti dignitate repugnẽt,
effœminatis tantum & infirmis fauent quia eos nihil metuunt.

At illi dixerunt ei in Bethlehem Iudæ, ſic enim ſcriptum eſt per prophe-
tam: & tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iu
da, ex te enim exiet, qui regat populum meum Iſrael. Hæc verba ſunt
prophetæ Michææ. Sed attendite ſacerdotũ & ſcribarum malitia Mich.5.
28 qui prophetiam detruncarunt, & ea tantũ dixerunt quæ regi gra
ta eſſe futura intelligebant: nam immediatè ait de hoc cæleſti du-
ce propheta: & egreſſus eſt ab initio à diebus æternitatis. Hæc ma
litioſè tacuerũt: vbi manifeſtè Meſsiam verum & æternũ Deum
futurũ eſſe affirmat, fortè enim viſum eſt maiorẽ hoc eſſe poſſe
turbationis cauſam. Idem prorſus his temporibus plurimi regũ
& principum conſiliarij præſtare ſolent, qui ea tantũ dicunt, quæ
principis auribus non ingrata futura eſſe putant: quapropter cõ-
ſulo vos dilectiſsimi, vt nunquam eos rerum veſtrarum conſilia-
rios adhibeatis, qui vobis indigent: nam neceſsitas efficiet, vt non
quæ conueniunt, ſed quæ vobis grata ſunt dicant. Hoc earum
auium exemplo probari poteſt quos ficedulas appellamus vul-
29 go *Tordos*, illæ enim dum propria manu alimus breui temporis
ſpatio quæcumque volumus verba cantu exprimere diſcunt: &
Ieſus & ſancta Maria optimè & expeditè cùm volumus pronun
ciant: quod ſi eas liberas emittitis, neque vt anteà alitis, dum per
tecta volant profectò nec Ieſus dicunt, nec ſancta Maria, *Hablan*
nueſtro lenguage quã lo nos han menester. Huiuſmodi ſunt conſiliarij
quos alimus, nam tanquam aues illæ, ea tantum verba quæ
vobis grata eſſe didicerunt loquuntur: homo verò liber qui te
non indiget ſi etiam virtute præditus ſit, liberè, quod verum
eſſe ſentit exponit. Magna igitur horum fuit malitia, qui ſi ea
quæ ſequuntur dixiſſent forſitan infœlici huic tyranno profuiſ-
ſent, aut ſaltem quod illi debebant præſtitiſſent. Per Malachiam Mala.2.

ait Deus; labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requi- 30
rent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est: sed cum
isti non Domini, sed Sathanæ Angeli essent, non omnem quam
sciebant veritatem exposuerunt. O iuris periti quantum hac in
re peccatis; qui si litis initio, veritatem quam sentitis libere dicere-
tis neq; litigantes tantum in lites insumerent, neq; vos animas ve
stras condemnaretis. Sed cùm vestrum aliqui diuitias tantum ac-
cumulare finem sibi propositum habeant, nihil de veritate curat
quam maximo cum scelere occultatis, legibus vos regi dictitan-
tes, sed si legum normam sequeremini, profectò eas ad eum quē
vultis sensum non ita detorqueretis, ex ijsdem verbis contrarios
sensus elicientes, vt ex eadem cāpana diuersi eliciuntur soni, vnus
Sapi. 1. quidē pro viuis, alter pro mortuis. Quòd si Sapiens dicit; os quod
mentitur occidit animam; quid faciet ille, qui res loquitur, quæ 31
tanto sunt proximis detrimento, vt scribæ & sacerdotes, qui cau
sa fuerunt vt ex ea scriptura, quam illi citarunt moueretur Hero-
des ad innocentes pueros occidendos: ita etiam interdum iuris pe
riti causa sunt (legis alicuius textu male adducto) vt quis proxi-
mo suo innocenti vitam adimat, bona quibus ille alebatur eri-
piens. Huc humana malitia deuenit, vt legibus tā diuinis, quàm
humanis ad suas iniustitias comprobandas abutantur. Hoc mo-
1. Reg. 24. do serui Dauid ei, vt Saul in antro occideret persuadebant, Dei
vtentes testimonio his verbis: eccè dies, de qua loquutus est Do-
minus ad te, ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias ei sicut pla
cuerit. Quæ verba melius Dauid intellexit, quem posteà vestem
tantum secasse pœnitebat.

Tunc Herodes clàm vocatis Magis dixit: ite & interrogate diligen- 32
ter de puero. Noluit puerum regem appellare, vt illi appellauerant:
eos enim quos odio prosequimur, nullo appellare solemus ho-
nore. Sed hominis admiror stultitiam: partem enim prophetiæ,
in qua nasciturum esse in Bethlehem dicebatur, credidit, aliam
verò partem ab eo, scilicet, populum Israel regi debere non cre-
didit. Fidem ei præstitit quod sibi prodesse videbat, ei verò quod
ei nocere poterat nullam habuit fidem, difficile enim omnino est
ea quæ cupiditati & appetitui repugnant, credere: & ita si quis vos
de mortis incertitudine monet, & posse vos in ipso ætatis flore
facillimè mori, hoc quod appetitui vestro repugnat, persuaderi
vobis minime potest. Admirationem etiam hoc loco parit cur

scribæ

33 scribæ illi & sacerdotes, cùm parum Bethlehem distaret vna cum
Regibus eò profecti non sint, cum præsertim de stella illa admirabili audissent. Quam verè in eorum vituperationem, & Magorum laudem dictum est. Populus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi: filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. O filij alieni dæmonis filij, qui ea qua præditi estis scientia abutimini. Optans Dauid aquam ex cisterna Bethlehem bibere, & pro ea suspirans dixit. O si quis mihi daret potũ, de cisterna quæ est in Bethlehem. Sed cùm aquam illi ex ea cisterna adductam præberent, bibere noluit, sed statim effudit. Ita etiam Iudæi filij Dei aductum optauerunt, & pro eo sæpissime suspirarunt, sed venientem recipere noluerunt. Imò pretiosissimum eius sanguinem crudelissi-
34 me effuderunt. O cæcitas diabolica, neminem in vrbe Hierusalẽ extitisse qui miraculi nouitatem à Regibus audiens, num hoc verum esset, scire voluerit, cum præcipuè vt dixi, Bethlehẽ non lõge distaret, & hunc Regem quem natum iam esse audiebant per tot annos expectassent. Ex hoc profecto intelligere potestis, quò dementiæ populus ille dæmonis arte deuenisset, & quam depraua ta esset ciuitas illa quæ olim tanta sanctitate floruerat. Merito de ea conquerebatur Isaias dicens. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Iustitia habitauit in ea, nunc autẽ homicidæ: argentum tuum versum est in scoriam. Vbi nos legimus iustitia habitauit in ea, D. Hieronymus transtulit, iustitia requieuit in ea: & septuaginta interpretes: iustitia dormiuit in ea: hæc enim omnia vox Hebræa significat, in quo significatum est
35 quã fortes in ea ciuitate egerat radices, virtus & sanctitas, in qua ita quiescebat & dormiebat iustitia, vt nihil de discessione cogitaret: & tamen eam Hebræorum peruersitas, vt ex hoc loco patet deiecit. Hoc etiam Hieremias, Dei nomine comminabatur dicens. Omnis lagũcula implebitur vino, & magis se declarans addit: ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & Reges, & Sacerdotes & Prophetas, & omnes habitatores Hierusalem ebrietate. O verba horrore plena, si diligenter expenduntur! Inter maiora diuinæ iustitiæ supplicia, hoc esse solet, omnes vnius regni, vel ciuitatis homines vniuersali quadam ignorantia excæcare, vt omnes peccent, neque vitæ & morum suorum depraua-

Psal. 17.

2. Reg. 23.

Isai. 1.

D. Hierony.

Hiere. 13.

tionem, quadam quasi ebrietate impediti cognoscãt. O Deus ma

ieſtatis infinitæ hanc obſecro à nobis ebrietatem auerte: omnes enim fere hodie tam ebrios, & tam erroris ſui ignaros animaduerto, vt magna animi commiſeratione motus, facere non poſsim quin ad te clamẽ. Quod ſi qui ſunt dilectiſsimi qui ad hanc ebrietatem & inſaniam nondum deuenerunt caute viuant, & diuini auxilij fauorem humiliter petant, ne ſe in eam, vt cæteri prolabi ſinant. Qui vero ebrij iam ſunt audiant Dei voces per prophetã Ioel clamantis, expergiſcimini ebrij. & flete & vlulate. 36

Ioel.1.

Qui cùm audiſſent Regem abierunt: & cùm rurſus ſtella apparuiſſet ea duce peruenerũt Bethlehem, vbi *inuenerunt puerum cum Maria matre eius*. Quo nam ſtupore eorum animos perculſos eſſe exiſtimatis, cùm Deum ipſum in ſtabulo natum viderunt? Audite quid hac de re dixerit Dauid. Reges (inquit) terræ cõgregati ſunt, conuenerunt in vnum: quia ſimul venerunt, & ad eundem finẽ; ideò ait, conuenerunt in vnum. Addit, ipſi videntes ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos. *Et procidentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis, &c.* Ex ijs rebus quæ pluris in ſuis regnis æſtimabantur adduxerant dona, quæ ſupremo Regi offerrent: ita dixit Iacob filijs ſuis, ſumite de optimis terræ frugibus in vaſis veſtris, & deferte viro munera. Ipſis etiam hominibus meliora offerre ſolemus, quanto æquius eſt hoc cum Deo præſtari? Sed tãta hominum malitia eſt, vt Deo ſemper deteriora offerant, vitæ quidem ſenectutem, diei horas inutiles, & temporalibus negocijs non impeditas, veſtium eas quæ vetuſtate vel longo vſu detritæ prodeſſe non poſſunt, panum duriores, filiorum quos vel ob ingenij tarditatem, vel ob malam corporis habitudinem mundus reijcit, hos dicatis Eccleſiæ. Attendite quid per Malachiam dicat Deus. Maledictus doloſus, qui habet in grege ſuo maſculum, & votũ faciens immolat debile Domino, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituũ, & nomen meũ horribile in gentibus. Nõne auditis eos maledictos appellari, qui deteriora offerunt, cùm ille cui offeruntur Deus ſit, Rex magnus & potens. Cùm igitur aliquid Deo offerre vultis, horum verborum recordamini, Rex magnus ego, dicit Dominus, & nomen meum horribile, vt meliora puro cordis affectu illi offerentes, eius hic gratiam conſequamini, qua acquiritur gloria. 37

Pſal.47.

Genes.43.

38

Mala.1.

Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius. Amen.

In

In eadem die Epiphaniæ Domini.

CONCIO TERTIA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis Regis, &c. Matthæi. 2.

MAgna cum lætitia sacrũ hunc diẽ nostra mater Ecclesia celebrat, quia in eo admirabilis Dei humanati manifestatio facta est: quod singulare fuit erga nos beneficium. Quid enim thesaurus absconditus tibi prodesset, si quonam lateat loco ignoras? Et ita ait Ecclesiasticus. Sapientia absconsa, & thesaurus inuisus: quæ vtilitas in vtrisque? Parum Deum hominem fieri profuisset quamuis preciosissimus sit thesaurus si ignotus fuisset. Confi- Eccles. 20.
cit sibi mulier aliqua stromata reticulata, hoc est.. [*Paños de pared de red,* in quibus aues quam plurimas, animalia diuersa, diuersas arbores acu artificiosè pingit. Sed si nudo parieti apponantur artificium, quod in ijs est vix apparet, quod si purpuræ super imponatur, nihil erit, quod optime dignosci non possit. Ita etiam dicere possumus misericordiam, benignitatem, clementiam, & iustitiam Dei, esse quidem ex se infinitæ perfectionis, sed ab hominibus in operibus creationis non ita exacte cognoscebantur, donec hæc ipsa diuina attributa infinitæ verbi essentiæ consubstantialia, vnà cum ea in hac sanctissimæ humanitatis purpura posita sunt, quam verbum diuinum hypostatica, & personali vnione recepit: & ita homo factum, & in stabulo Bethlehem natum, se statim manifestare voluit, & nunc vt Diuus Paulus ait, Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri. Primum se manifestauit pastoribus, hodie vero Gentilibus. Pastoribus se Hebræorum manifestauit, non optimatibus, & potentibus: significans singulare hoc redemptionis beneficium infimis tantum Hebræorum vtile futurum esse, cæteros autem in peccatorum suorum pœnam esse Simile. Ad Titum, 3.

in

Roma.9. in misera illa infidelitate remansuros. Hoc D. Paulus affirmat 4
Isaiam citans his verbis. Isaias autem clamat pro Israel, si fuerit
numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquiæ saluæ
fient, verbum enim consummans, & abbreuians in æquitate,
quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram. Reli-
quiæ eo in loco ait, metaphora à mensa aliqua desumpta, omni
ciborum referta genere, ex quibus quæ supersunt, reliquias cer-
tum est minoris esse quantitatis, quam ipsos cibos qui erant ap-
positi. His igitur reliquijs comparantur eo loco filij Israel, qui sal
uari debent, & cæteris omnibus cibis eos qui dãnandi sunt, quos
innumerabiles esse ait tanquam arenas maris: quare quemadmo-
dum posteà quam inuitati cœnarunt colligit quis hinc inde mi-
cas, quæ exigui valoris esse videntur: ita etiam Deus qui anima-
rum salutem tanquam cibum expedit hinc vnum, inde aliumcol 5
liget, cæteros vero omnes dæmonum esca fient. Ait autem hic
D. Paulus eos Deum esse conuersurum per verbum Euangeli-
cum, quod vocatur verbum cõsummans, hoc est, hominem per-
ducens ad perfectionẽ, & abbreuians, quia sacrum Euangelium
est veteris legis summa & breuiarium, Addit in æquitate, quia
quicquid in eo iubetur æquum est, iustum & rationi maxime cõ
ueniens. Magnas hic laudes Euãgelio Spiritus sanctus tribuit, ex
quo magnum quoddam mysterium intelligetis. Nam Isaiæ capi
Isai.9. te nono, vbi Christi redemptoris nostri, nomina referuntur his
verbis; Vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus for
tis, pater futuri sæculi, & princeps pacis, Septuaginta interpretes
horum omniũ nominum loco transtulerunt, vocabitur nomen
eius magni consilij nuntius, tanquam significantes, quòd qui ta- 6
lem legem & tale Euangelium hominibus dedit erat Deus, Deus
fortis, Princeps pacis, & pater futuri sæculi. Ex Gẽtilibus autem
sapientes & potentes, vt se manifestaret elegit: vt significaret
quod optima & præcipua populi Gentilis pars diuini huius my-
sterij fidem receptura erat. Nunciauit Deus Gedeoni per Ange-
Iudi.6. lum, Madianitas eum esse superaturum, qui hoc ab eo sibi dari
victoriæ signum postulauit, vt lanę vellus quod in area poneret,
cælesti aqua ita irroraret, vt terra circunstans sicca remaneret.
Concessit ei Deus quod postulauerat, & cùm ita factum esset
expressit Gedeon vellus, & iterum Deum ne sibi irasceretur ro-
gauit, vt aliud sibi signũ daret, se vellus in eodem loco positurum
esse

7 esse: & si mane siccum esset vellus, terra vero omnis rore made-
ret, certum se de victoria futurum esse: & ita vt petijt factum est.
Magnum hic latet mysterium, non enim credendum est Gedeo-
nem fidē Angelo non præstitisse, neque Deum tentare his peti-
tionibus voluisse, qui præceperat, Nō tentabis Dominū Deum *Deut. 6.*
tuum: & D. Paulus Gedeonem inter sanctos veteris testamen- *Heb. 11.*
ti enumerat. Quin etiam si Deum tentare voluisset, ea à Deo
non impetrasset, aliquod igitur mysterium latere dicendum est.
Hoc igitur Hebræi populi reprobationem præfiguratam esse di
co, & Gentilis receptionem, vellus enim Hebræus est populus,
qui primū diuinæ gratiæ aqua irroratus fuit, & pluribus alijs cæ-
lestibus donis, sed hoc vellus ingratitudine maiori ex parte ex-
aruit, & Gentilium terra rore fuit aspersa, & hoc, trium horum
8 Regum significauit aduentus, qui cælestia dona à diuina manu
hodierna die receperunt. Neque solum in hoc benignitatem
suam & misericordiam Deus, verum etiam suam omnipotentiā
ostendit. Optat Rex aliquis aut Princeps publicum aliquem *Simile.*
mercatum libere, nulla personæ suæ & dignitatis habita ratio-
ne spectare: libere omnes alloqui, & quicquid in eo fit diligen-
ter aspicere: sed quia hoc regijs vestibus, regio comitatu & pom
pa præstari non posset, pretiosis illis vestibus rudes & pastora-
les superimponit, faciem quoque ne agnosci possit contegit, &
ita libere quocunque vult ignotus perambulat. Sed tamen si at-
tente manus inspicitis non rustici & pastoris, sed Principis ma-
nus esse videbitis, candidæ enim sunt & delicatæ: si verba etiam
attenditis, aulam & palatium redolere videbuntur: quin etiam
9 interdum aurum aut sericum aliquà apparere: inter rudes ve-
stes videbitis, & huiusmodi alia signa dari, ex quibus personæ
dignitas agnosci possit. Eodem modo Dei filius Princeps pa-
cis, cum per hunc mundi mercatum deambulare vellet, & elec-
torum suorum animas emere, quia diuinæ maiestati derogari
aliquo modo videbatur, cum peccatoribus conuersari, cum Pu
blicanis publice manducare, quin etiam seipsum illis offerre,
vt cum Zachæo fecisse legitur: ideo diuinitatem suam rudi &
vili naturæ nostræ veste contexit, habitu inuentus vt homo:
ita vt in præsepio positus plorans, circuncisionem recipiens, in
Ægyptum fugiens, purus hómo videretur: quod si mangelis
sunt admirabilia eius opera spectasses: videlicet laudari

laudari hymnis & canticis, à Regibus orientis adorari, mortuos 10
resuscitare, hæ manus principis erant, non rustici, Dei non hominis opera: hominum cogitationes cognoscere, populos suspensos tenere in verbis gratiæ eius quę procedebant de ore eius, sublimem doctrinam prædicare, nullo humanæ disciplinæ auxilio ventis, morbis, Dæmonibus imperare & morti; non humana hæc erat lingua, sed diuina, & immortalis: in transfiguratione autem inter viles humanitatis nostræ vestes animæ gloria quæ ex diuinitatis visione procedebat in corpore, vbi latebat emicuit.

Ait igitur Sanctum Euangelium. *Cum natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymã dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* O viri prudentissimi, cur non alium ibi esse Regem considerastis, qui si alium vos Iudæorum Regem nominare au- 11
diet præterse occidi vos imperabit? O fortitudinem admirabilem quantum in anima potes Dei impulsu & motu, vt nihil times, vt nullo periculo deterreris: tales debent esse iusti, Christum enim Dei filium secreto & publice, ore, corde & operibus confiteri debent, & se mortis periculo (si necesse est) exponere. Plurimi hoc iter incipiunt, sed regnare Herodem audientes, antequam eius aspectũ videant, reuertuntur: si timidos se appellari audiant, & illatam sibi iniuriam timore ignoscere, vel in sumptibus ob auaritiam non humilitatem parcos esse, statim ab incepta virtutis via reuocantur. O effœminati & timidi, quid si corpori nudatos enses obijcerent, vt peccatum aliquod committeretis, quàm facile assentiremini qui tam leui de causa Deo terga vertitis? Similes isti sunt illis de quibus Di- 12
Ioan. 12. uus Ioannes ait. Veruntamen ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Pharisęos non confitebantur, vt de Synagoga non eijcerentur, dilexerũt enim gloriam hominum, magis quàm gloriam Dei. Nolite obsecro dilectissimi ex eorum numero esse, sed per omnia quamuis vitæ ipsius periculo fiat, horum Regum imitatione quod semel incepistis ad exitum animose perducite. Deo seruire, humiles esse, non iurare, non superfluos sumptus facere, in his omnibus verum honorem consistere existimate, & vt hæc præstare possitis à Deo humilitatem petite, vt vos cælesti moueat impulsu, vt hos Reges mo-
[illegible]hat aliquando feruentissimus ille Hieremiæ spiritus,

& à

& à populo derisus nolle se amplius Dei nomine prædicare Ierem. 20.
33 aiebat, factus sum (inquit) in derisum tota die, omnes subsannabant me, quia iam olim loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito, & factus est mihi sermo Domini in opprobrium & in derisum tota die, & dixi, non recordabor eius, neque loquar vltra in nomine illius. Sed audite vt frigus illud, & torpor diuino sit igne sublatus: subdit enim, & factus est in corde meo quasi ignis æstuans, claususque in ossibus meis, & defeci, ferre non sustinens. O vtinam corda vestra hic idem ignis exureret, statim enim omni timore deposito, animi qui nunc iacent abiecti excitarentur, & nihil est tam difficile & periculosum, quod non magna cum alacritate susciperent, vt sancto Prophetæ contigit, qui statim ait, audiui contumelias
34 multorum, & terrorem in circuitu, qui dicebant: persequamur eum, & præualeamus aduersus eum, & consequamur vltionem ex eo: sed num huiusmodi minis deterrebatur? minime, imò lætus dicebat: Dominus mecum est tanquam bellator fortis, & tali munitus auxilio cur timebo? Idem venerabiles hos viros dixisse credo: & ideo audacter interrogabant, *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Mirum est Reges sapientissimos de Christo saluatore in tyranni aula & palatio interrogare, de Deo in Regis palatio interrogatis? Si noua vestiũ genera vanitatis causa excogitata videre vultis, si murmurationes, adulationes, irrisiones, & alia huiusmodi audire quam plurimos ibi inuenietis magistros: de Deo vero nihil ibi agitur, neque quis ille Eccles. 29.
35 sit scitur. O quam vere de ijs dicere possumus, quod Ecclesiasticus dixit. Quamuis de re diuersa: domus protegens turpitudinem.

Audiens autem Herodes Rex turbatus est. Malus quem mala conscientia torquet quacumque re turbatur: & ita minatus est Moyses Dei nomine illis qui datam legem frangerent, his verbis: terrebit eos sonitus folij volantis, & ita fugient quasi gladium. O quãta exaggeratio, folij volantis sonitu peccatores ita inquit deterrebit, ac si imminentem capiti gladium viderent: idem etiam sanctus Iob plurimum exaggerat dicens: sonitus terroris semper in auribus impij, & cũ pax sit, ille semper insidias suspicatur, vt impio huic Herodi cõtingit, qui cœlesti pace perturbatur, nã quãuis Angeli pacem in terra hominibus cecinerunt, tamen Lev. 26. Iob. 15.

addi-

addiderunt bonæ voluntatis, quia his tantum redemptoris ortus 16
pacem attulit, malæ vero voluntatis hominibus eorum culpa
maioris fuit inquietudinis, & perturbationis occasio, quod etiã
in istis festiuitatibus cõtingere videmus, iusti enim quamuis sem
Psalm. 118 per dicere possint illud Psalmistę. Ambulabã in latitudine, quia
mandata tua exquisiui: hoc est ex mandatis tuis magna est mihi
in aduersitatibus magnanimitas consequuta: ita vt nullum sit in-
fortunium, quod animus meus capere non possit, quamuis in-
quam hoc iusti omni tempore dicere possint, in maiorũ tamẽ fe
stiuitatum celebratione maiorẽ in se pacẽ & quietem sentire so-
lent: mali verò plus perturbantur vt experientia videmus: tam
enim inquieti sunt sacris his diebus, vt nunquam in eodem volu-
Psalm. 100 ptatis genere quiescere possint, sed noua semper die & nocte
oblectamẽta quærant: ita vt de illis illud dici possit: turbati sunt, 17
& moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum deuorata est.

Turbatus est igitur Herodes: & ex turbatione puerum occidendi
fide derium natum est. Idem à vobis quærere vellem, vbi est qui
natus est rex Iudæorum? quomodo vos quoque turbaremini, &
ex turbatione non occidendi puerũ desiderium nasceretur, sed
illi omni studio & diligentia seruiendi. Dicite igitur, vbi est qui
natus est rex Iudęorum? Profectò hæc interrogatio magnum no
bis timorem deberet incutere, cùm nullũ in cordibus nostris ve
stigium appareat ex quo Regẽ nostrũ natum ibi esse dignosci
Iob. 28. possit. Interrogat Iob. Sapiẽtia vbi inuenitur? & inter alia in qui
bus eo loco respondit, non inuenitur, ait, in terra suauiter viuẽtiũ;
abyssus dicit, non est in me, & mare loquitur, non est mecum.
Quod magnę nobis tristitiæ causa esse debet, quando quidẽ non 18
inuenitur Deus in vita voluptatibus & lasciuijs plena, neque in
Abyssо, id est malitioso, qui cor habet profundum, neque in ma
ri tempestatibus agitato, id est in homine ira, odio, impatientia
& vltionis cupiditate æstuante. Ex quo sequitur in pluribus no-
strũ hũc regẽ natũ non esse, cùm fere omnes inter eos de quibus
Propheta hic loquitur enumerari possimus: cur igitur nõ turba
mur cum quæri audimus, Vbi est qui natus est rex Iudæorum?
Neque vero Herodem tantum turbatum esse sanctus Euangeli-
sta ait, verum etiam omnem Hierosolymam cum illo. O infœ-
lices Hebręi cur tam lætis nũtijs perturbamini? cùm gratias Deo
agere deberetis, qui ab his regibus eos vobis afferri voluit.

Prædi-

19 Prædicens Isaias diuinum hoc mysterium, cum dixisset, ambulabunt gentes in lumine tuo & Reges in splendore ortus tui: sublevat in circuitu oculos tuos & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: quasi diceret, lętare, Hierusalem, nã in tuam vtilitatẽ hi Reges venerunt: noli turbari. Ait præterea: dilatabitur cor tuum quando fortitudo gentium venerit tibi, inundatio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Epha. Fortitudinem gentium vocat hos Reges, quia regni alicuius aut Reipublicæ vires, & nerui sunt sapientes, dilatabitur (inquit) cor tuũ, quando ad te venire videris, quasi tacitè eam reprehenderet, eò quòd tunc cum lætari deberet turbaretur. Sed quæ nam vtilitas ex hoc Regum aduentu nasci Hebræis poterat? Magna pro- 20 fecto, quandoquidem quod tantopere diu optauerant adimpletum esse nunciarunt, & eos suo exemplo incitabant, vt vna etiam natum Regem quærerent, quem ipsi tanto labore, & periculo procul à patria quærerent. Meritò igitur ait Spiritus sanctus, venerunt tibi, Magnæ enim vtilitatis esse solent huiusmodi exemplа illustria & præclara: in libro Iosue dicitur, quod cum per Iordanis aquas admirabili Dei potentia iter patefactum est, festinauit populus, & transijt. Qui tamen cum Pharaonem fugeret insequẽtem in maris rubri ingressu, quod Moyses in duodecim semitas virga diuiserat, constitisse, & præ timore ingredi recusasse dicitur donec tribus Iuda ingressa est, quæ cæteris omnibus animum & audaciam præbuit: hic verò ad Iordanem cum nullum esset hostium à tergo periculum, tamen nihil immoratur, sed apertas aquas, nulla interposita mora se- 21 care festinat, quæ nam huius rei causa fuit? nimirum quia tunc non præibant sacerdotes, qui primum amnem ingressi eos animarent, & ideo quamuis magno hostium periculo in littore constiterunt, verum hoc loco præibant sacerdotes quorum exemplo vniuersus populus commotus festinauit & transijt. Quod si Hebræi nullam ex hoc præclarissimo trium Regum exemplo vtilitatem perceperunt, saltem nobis dilectissimi inutile non sit, sed pudeat his temporibus Christianam legem profitentes à gentilibus, qui nondum fidei lumine illustrati erãt superari. Hanc enim vnã esse causam inter cæteras intelligite, cur sacra hęc festiuitas celebratur, vt scilicet, sancta quadam æmulatione incitemur: quandoquidẽ nulla alia re mouemur, in quo

Isai. 40.

Iosue. 4.

Deus matrem mihi aliquam imitatus esse videtur, quæ cùm fi- 22
lium nihil delicijs & pomis moueri videt, & quicquid ei dat
fastidire & contemnere, ferui filium ad se vocat, ei blanditur &
pomum, vel simile quidquam dat, vt hac saltem æmulatione fi-
lius pluris quod ei datur æstimet. Hoc ipsum hodierna die con-
tingit, Deus enim noster est pater, sancta vero ecclesia mater,
superioribus diebus cœlestem illum puerum recenter natum no-
bis magno cum amore dederunt, vt eum accipiamus, & in cordi-
bus nostris deuoto amoris affectu & pia imitatione ponamus.
Sed cum magnum hoc donum recipere noluerimus nihilo sa-
cti eius humilitate, & paupertate meliores, vocat ad se pia mater
ecclesia, seruũ ideſt, populum gentilem, horum Regũ aduentum
hodierna die repræsentãs, vt quos nõ pueri Iesu paupertas mo
uit, non S. Stephani lapides, non Diui Ioannis contẽplatio, non 23
Innocentium mors, non Redemptoris sanguinis in circunciſio
ne effusio, hi saltem Reges quadã quasi æmulatione cõmoueãt.
Veniunt ò Christiane serui vt nobis dato munere fruãtur, si nõ
amore moueris, saltem mouearis inuidia, sancta enim & pia erit
inuidia quæ amori dabit ingressum. O pudor, ò ignominia, vt
aurum quærant Christiani ad Indos nauigant, vt ecclesiasticas
dignitates assequãtur Romam proficiscuntur, scientiarũ acqui-
rendarum causa ad varias se cõferũt Academias, quę omnia hu
mani desiderij sitim explere nulla ratione possunt, vt verò
Deum inueniant qui in spirituali puræ conscientiæ quiete in-
uenitur, nec minimum quidem laborem suscipere volunt. Ille
cui tanta iniuria fit tanti erroris tenebras, à fidelium suorũ men-
tibus nulla meritorum nostrorum habita ratione discutiat. Et 24
congregans omnes principes sacerdotum, &c. vsque vt ego
veniens adorem eum. Hoc est hominũ artificium qui cum ma-
Exod. 8. li sint boni videri volunt: cogitabat Herodes puerum occidere,
& adorare se velle affirmat: quæ quidem simulatio magnam
veræ virtuti authoritatem detrahit. Hac de causa cor Pharaonis
obduratũ esse legimus neque Moysi fidem præstitisse, eò quod
signa quæ faciebat à Magis quoque fieri videret: quamuis diffe
rentiam, quæ inter Moysem & Magos erat, considerare infœlix
debuisset quãdoquidem illi defecerunt in tertio signo, Moyses
verò maiora quotidie præstabat. Eodem modo magnam bono-
rum virtuti fidem & authoritatem detrahi, dico, quia plurimos

fæpè

25 sæpè videmus hypocritas, qui eiusdem vel etiam maioris virtu
tis specie nos fallunt, vitia autẽ & scelera quæ intus occultantur
ignoramus: quamuis si diligenter hoc nulla animi perturbatio-
ne, attendere volumus, optimè dignoscemus hypocritas qui vt
Magi Pharaonis deficiunt in bonis operibus, nam vt dixit Ari Arist.
stot. nemo potest diu fictam ducere personam, vt in Herode pa
tuit qui diu desideriũ suum simulare non potuit, sed paulo post
vt puerũ occideret innocẽtes iussit occidi: at vero qui verè sunt
iusti inceptũ virtutis iter prosequũtur & maiora indies vt Moy
ses operantur. *Qui cum audissent Regem abierunt, & ecce stella quam*
viderant in oriente antecedebat eos. Occultauerat se stella in Hie-
rusalem quia stellæ oriente sole non apparent: sol erat sacra
scriptura quæ in vrbe Hierusalem seruabatur & tanquam sol
26 fulgentissimus quo nam loco Messias esset nasciturus, eius mu-
nus & diuinæ suæ essentiæ æternitatem declarabat, quare solis
huius præsentia stella illa non apparebat donec ex vrbe Hieru-
salem egressi sunt.

Et videntes eam gauisi sunt gaudio magno valde. Tantum ne ô san
cte Euangelista hoc Reguũ gaudium exaggeras? Quid nam di-
ces cùm Regem quem quęrunt, videbunt? Quia nimirũ hoc gau
diũ verbis quidẽ exaggerari potest, illud vero nõ potest, quare
silentio prætereundũ est, & ita dixit eo loco Euãgelista: *intrantes*
domũ inuenerũt puerũ cũ Maria matre eius. Nulla ibi fuit interrogã
di necessitas, vbi est qui natus est Rex Iudæorũ, quia gẽma illa
cælestis auro humanitatis inclusa eorũ intellectus ita splẽdoris
sui radijs illustrauit, vt statim eum ẽsse quẽ quærebant agnoue-
27 rint. Sed quã ab eo, quẽ cogitabant diuersum inuenerũt: in ma-
gna aliqua vrbe, in magnificẽtissima domo, in pretiosissimo ali
quo lectulo inuẽturos se eũ esse existimabãt, sed in stabulo, in
præsepio reclinatũ vilibus pannis involutũ inueniunt. O filij
Adam quonammodo vestrum vobis Deum finxistis? vbi eum
inuenire existimatis? Respondete superbi, ambitiosi, carnales: vi Psal. 17.
dete quid dicat Dauid, in tenebris posuit latibulum suũ: fames, si
tis, paupertas, & cætera omnia quas mundus pompæ & vanita
tis amator contẽnit, tenebræ sunt in quibus Deus inuenitur. Per
syluã quis transiens cedros, vlmos, & sublimes alias arbores spẽ- Simile.
ctat attentus, neq; se pedibus herbas salutiferas & medicinales cõ
terere, animaduertit. O filij hominũ qui obedientiã, humilitatẽ

paupertatem, & alias huiusmodi herbas salutiferas conculcatis 28
quia oculos ad sublimes arbores, id est, ad mundi honores & dignitates extollitis. At in tenebris posuit latibulum suum, in his virtutibus quærendus est, quæ tenebræ appellantur, non quia splendore in se careant, sed quia obscuræ & tenebrosæ sensualitati videntur.

Inuenerunt puerum. Quærunt Regem, & inueniunt puerum. Qui Deum Regem quærunt, id est, qui eum, vt par est, veneran tur & timent, eum puerum id est, mansuetum, liberalem, non asperum non iracundum inuenient. Qui verò eum puerum quærunt, qui scilicet, eum contemnunt, nec debito honore afficiũt, hi eum Regem suorum criminum iudicem & vltorem inueniẽt.

Inuenerunt puerum cum Maria matre eius. O beatum laborem qui 29
tale assequutus est præmium: attendite laborum finẽ qui pro
Rom. 6. Deo suscipiuntur. O infœlices illos qui Dæmoni, mundo, & carni seruiendo laborant: hos Diuus Paulus interrogabat: quem fructum habuistis in ijs in quibus nunc erubescitis? Quot hic adestis qui maiores forsan labores mũdi causa pertulistis, quã sanctorum aliqui, qui nunc Deo fruũtur, pertulerunt vt vitam consequerentur æternam: vos vero quam nam ex his laboribus
Isai. 50. vtilitatẽ percepistis? O stulti quare appenditis argentũ non in panibus, & laborẽ vestrum non in saturitate? ait Isaias. Si quis duos tantũ haberet argenteos, quibus se alere posset, & ijs plumã sibi ad pileum exornandum vel aliquid huiusmodi compararet, nonne eũ stultũ existimaretis? quid igitur agis ò stulte, qui vitã & tẽpus quo cœlum tibi emere deberes in res leuissimas, & 30
nullius vtilitatis imo plurimi dãni insumis? Nolite obsecro fratres ita insanire, sed vt addit eo loco propheta, audite audientes me & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra comedite agnũ hunc suauissimum quem vobis dat sanctissima virgo, & magna lætitia anima vestra perfundetur, quis enim animæ lætitiam explicare posset quæ Deũ possidet? Eam igitur vt assequamur vitam & tempus debemus insumere. *Et procidentes adorauerunt eum.* Adimpletũ hoc loco est quod Isaias
Isai. 11. prædixerat dicens: habitabit lupus cum agno, & puer paruulus minabit eos, quandoquidem hos reges qui tanquam lupi feroces in sua infidelitate & tyrannide versabantur, puer paruulus Iesus Christus ad sui cognitionẽ & amorẽ adducit & trahit

& tanta-

31 & tanta clementia eos & affabilitate recipit, quanta agnos ideſt, pauperes illos paſtores receperat. Quis igitur ad diuinæ maieſtatis thronum nō audebit accedere quandoquidem lupos & agnos eodem amore recipit.

Notandum autem maximè eſt, quod quamuis hi reges magna cum ſeruorum, camelorum & dromedariorum pompa & comitatu venirent, non ideò tamen à Deo reiecti ſunt: vt intelligant reges & principes, non ideò ſe eos eſſe reiecturum eò quod ad eccleſiam veniat, ea pompa & comitatu, qui principes decet, dummodo abſit ſuperbia quæ hominem Deo odioſum reddit. Iuſſit Deus Ezech. 46. vt in templo ad orientalem partem porta quædam eſſet, quæ nunquam niſi cum Rex ingredi in templum vellet aperiretur, quia æquum eſt vt Rex multis in rebus particulari afficiatur honore.

32 Pedeſter in hac vita Redemptor noſter incedebat & tamen non reijcit equitantes, pauper vixit & tamen recipit diuites. O magnum amoris & clementiæ argumentum. Non tamen paupertas impedimento fuit quo minus hi reges eum humiliter adorarent quia fides non externo tantum corticecontenta penetrat interiora. Videbat latro hunc ipſum Saluatorem cruci affixum deriſum, vulneratum & quoad externam ſpeciem peccatori ſimilem & tamen clamauit, Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. O fœlix latro quid in hoc homine vides ex quo Regem eum eſſe cognoſcas: corona ſpinea eſt, ſerui ſunt tortores, ſolium regale eſt crux, cur igitur eum Regem appellas quia nimirum fides externa non ſpectat ſed regiam maieſtatem eſſe ibi credit occultā, O admirabilis latronis fides, ſed non minus admirabilis ho-

33 rum Regum fides, qui ſub paupertate illa latere crediderunt diuinitatem. Nos quoque dilectiſsimi eiuſdem fidei lumine illuſtrati, non externa tantum ſpectemus, ſed interiora ſcrutemur & ita quamuis vitia delectationis, virtutes verò laboris ſpeciem habeant, interius tamen contrarium omnino eſſe apparebit, ex quo vitij odium virtutis verò amor conſequetur, vt ita diuinæ gratiæ muniti præſidio cœleſtem gloriam aſſequi mereamur. Ad quam nos perducat

Ieſus Mariæ filius,

Amen.

In Epiphania Domini

CONCIO QVARTA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, &c. Matth. 2.

EST Solet esse difficilis, & laboriosa rusticum quæ semper in agris versatur, vrbanis & aulicis moribus erudire, & si eos nouit, suo loco & tempore vti neſcit, neque personarum rationem habet, sæpè enim reuerteretur indignos, & medicum aut tonsorem Regis aut principum titulis appellat, Regem verò aut principem ita alloquitur acsi pastorem aliquem alloqueretur. Mundum istum villæ & ruri comparare soleo, mundani enim tanquam iustici honore & reuerentia indignos afficiunt, dignos verò contemnunt: colunt & honorant pecuniam, voluptatem, gulam & alia huiusmodi nullo honore digna, virtutes verò tanquam res viles despiciunt. In Syria magnam adhibent curam vt camelos genua flectere doceant, quia onera tergo excipere alia ratione non possunt ob corporis altitudinem: hæc diabolica cura est, curare vt se homines tanquam cameli prosternant vt rerum humanarum onus excipiant: huiusmodi enim res quæ animæ sunt pondus grauissimum, tanti homines faciunt vt prostrati eas venerentur vt Deũ, ita vt verè dici possit illud Hieremiæ: Seruietis dijs qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Nepharia hæc est idololatria: quia vt ait Diuus Thomas, idololatria est cultum Deo debitum tribuere alicui creaturæ. Magna Regem afficit ignominia, qui eo viuente in eodem regno alium eligit Regem, at quantò maiori afficit Deum qui ei debitum honorem creaturæ tribuit & eam Deum sibi facit: quia vt ait Diuus Augustinus super epistolam ad Galatas, hoc quisque Deum facit quod supra Deum diligit, & ita Diuus Paulus de nonnullis aiebat:

Hiere. 16.

D. Thom. 2.2.q.94.articul. 1.

D. Augu.

bat quorum Deus venter est: cui vt optimè ait Hugo de Sancto Victore libro de claustro animæ, in mensa tanquam in altari sacrificant cuius lintea si sordida vident seruis suis irascuntur, altaris verò lintea si Galiciæ cauponæ linteis sordidiora vident, nihil curant quia nimirum maiori cum munditia ventri, quàm Deo sacrificare volunt, quid de huius altaris ministris dicam? coqui, cellarij, pocillatores, architriclini, & tot seruorum ministrantium greges, vt vix eos girlosi domus capere possit. Alij diuitias suum sibi Deum faciunt vt de Ephraim dixit Oseas his verbis, & dixit Ephraim, verumtamen diues effectus sum, inueni idolum mihi: vbi glossa, sicut inquit gulosis Deus venter est, ita auaris Deus est pecunia, quod probatur, quia fidem, spem, amorem & obedientiam, quam Deo debent, ibi 5 positam habent, & illud plus amari dicitur cuius causa plures labores perferuntur. Si sacerdos aliquis in peccatorum vestrorum pœnitentiam iuberet vt mare quis vestrum traijceret, non ne imprudens vobis & nimis seuerus videretur & alium qui leuiori vos pœna absolueret quæreretis? At pecuniæ causa ad Indos traijcitis & nauigandi laborem benè collocatum esse existimatis. O cęcitas, o peruersitas quo vos vestrorũ affectuum vis rapit. Rustici vt dicebam estis qui creaturas tanto honore afficientes Deum qui eo dignus est contemnitis. Hęc igitur inter cęteras causa fuit cur Dei filius homo factus venit in mundum vt homines cœlestem vrbanitatem doceret, vt à creaturarum honore desisterent & eum soli Deo tribuerent. Quamobrem vitę suę initio in ipsomet stabulo in quo natus est tam ab 6 Hebręis quam à gentilibus adorari voluit. Et ita glorioſi hi reges venimus (inquiunt) adorare eum: & vt sciatis quomodo adorandus sit ęquum est vt prius quid sit adoratio intelligatis: ea autem à Diuo Thoma definitur, exhibitio reuerentię alicui personę ratione dignitatis & excellentię in ea habitę. Quid autem reuerentia sit, explicat Scotus dicens. reuerentiam exhibere est bona propria ęstimare parua in comparatione illius cuius bona reputas magna, tunc enim alicui reuerentiam exhibemus cùm nos ipsos in eius comparationem, parui facimus, & eo inferiores & viliores nos esse ęstimamus. Hęc autem ęstimatio duobus modis fit, vel intellectu quo aliquid maioris esse valoris quam aliud iudicamus, & tunc cum intellectus illud pluris ęstimat,

Philip. 3.
Hugo. de S. Victore.

Ose. 12.

D. Thom. 2. 2. q. 84. art. 1. & q. 103. ar. 1
Scot. in 3. Sẽ tent. di8. 9. q vnica. litera. A.

reuereretur. Vel voluntate, cùm voluntas pluris hoc æstimat quàm illud, & tunc pluris æstimare est plus amare. Exemplo hoc faciliùs intelligetis: fingite duo hic esse lintea, vnum quidem serico eleganter & artificiosè elaboratum, aliud verò auro, sed non tanto artificio elaboratum: si vobis daretur electio, intellectu quidem aureum linteum maioris valoris & pretij iudicaretis, nihilominus tamen sericum plurimi eligerent, quia illud non intellectu sed voluntate pluris æstimant. Hinc intelligeris bonorum & malorum differentiam: Christiani enim omnes per fidem & rerum diuinarum cognitionem quam habent, intellectu credunt, & æstimant Deum infiniti esse valoris, & gloriæ bona humanis & caducis præstantiora esse, & ita voluntate omnes Deum adorant & reuerentur. Mali verò quamuis intellectu Deum & cælestia bona pluris æstimant quàm humana, voluntate tamen pluris æstimant humana, hæc quærunt, hæc amant, hæc eligunt Dei obliti, & ita veram & perfectam reuerentiam Deo non exhibent: in qua tam intellectus quam voluntatis æstimatio requiritur fides scilicet, & charitas: quia vt ait Diuus Augustinus verus Dei cultus fide inchoatur, spe tenetur charitate perficitur. Cùm Deum vos creasse creditis, redemisse, & alia plurima in vos contulisse beneficia, statim in anima spes quædam firma, & certa nascitur ipsum inuenet Deum assequendi qua fide, & spe, anima diuino amore incenditur, magnum peccatorum suorum dolorem concipit, nunquam posteà peccare statuit, & hac dispositione diuina illi gratia & charitas communicatur. Hinc patet quam pauci vere & perfectè Deum adorent: peccatores enim omnes qui humanas res pluris quam Deum voluntate æstimant verè illum non adorant. O miseriam detestandam fœdas carnis voluptates Deo anteferre. Quid agis infœlix? quid eligis? quid relinquis? quid in pretio habes? quid contemnis ac despicis? O quàm verè sub nomine Chanaan de improborum peruersitate Propheta Oseas dicit: Chanaan in manu eius statera dolosa: hic enim velut in altera stateræ parte Deus, & hæreditas æterna, in altera verò terrenum lucrum, aut popularis aura, aut carnis voluptas proponitur, & in tam dispari rerum conditione, homo adeò desipit, & insanit, vt in statera cordis fœdissimam brutorum voluntatem Deo anteferat & plus apud illum vile lucrum, cum ipsa vita periturum, quàm

D. Aug. in Enchir. c. 4.

Ose. 12.

cæli

10 cæli hereditas nunquam interitura valeat. Quis igitur hoc non miretur, quis non obstupescat? Quia verò homines tanta rei indignitate non commouentur, ideo Dominus per Hieremiam cœlum inuocat his verbis: Obstupescite cœli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer. Cur ita Domine, quæ tanti stuporis causa? quia duo (inquit) mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & fecerunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas, hoc est, fœlicitatis siti laborantes fontem aquæ viuæ, qua plenissimè satiari poterant, deseruerunt, & ad ea bona confugerunt quæ non sitim extinguere, sed acuere magis & excitare solent, ad honores, scilicet, fugitiuos, perituras diuitias, & pecorum voluptates, quibus fœda carnis prurigo non extinguitur, sed irritatur. Humana omnia, sunt cisternæ dissipatæ. 11 Suspirat virgo aliqua nuptias, nupsit, nacta est maritum, qui ludo dotem & omnia bona profundit. Quid hoc est, cur lætitiæ aqua tam breui temporis spatio effusa est, quia nimirum cisterna est dissipata, quæ aquas continere non potest. Optas filium in quo tuum nomen & familia propagetur, cisternam quæris lætitiæ aqua refertam, nascitur filius, sed quem tibi & familiæ magni futurum esse honoris existimabas, perpetua te & posteros afficit ignominia: cur ita? cisterna erat dissipata, quę aquam continere non potest, & tamen huiusmodi cisternas malumus, quam infinitæ lætitiæ, & æterni gaudij fontem, qui est Deus. Tanta hæc confusio est, vt si diligenter consideraretur, ipsamet sola quibusdam quasi stimulis nos torqueret, vt nostram agnoscemus insaniam: & ita vbi nos legimus in Isaia. Agnitio vultus 12 eorum respondebit eis, septuaginta interpretes verterunt, confusio vultus eorum restitit eis: quo significatur peccatorum scelera tantæ esse confusionis, & ignominiæ, vt hæc ipsa ignominia eos assiduè ad pœnitentiam stimulet, nisi ita deprauati sunt, vt nihil iam peccare pudeat intelligite igitur dilectissimi, quanta hac in re Deo fiat iniuria, & eum posthac non intellectu solum, sed etiam voluntate plusquam cætera omnia æstimate, & ita perfectè præceptum illud seruabitis: Dominum Deum tuum adorabis. Hiere. 2. Isai. 3.

Præter hanc interiorem adorationem, alia est adoratio exterior quæ corpore fit, quia vt Damascenus ait: quia ex duplici na- Damascen.

li. 4. orthod. fidei. cap. 13. in princip. D. Tho. 2. 2. q. 84. art. 2.

tura compositi sumus, intellectuali scilicet, & sensibili, duplicem adorationem Deo offerre debemus: exterior autem adoratio ex his corporis motibus constat, cùm scilicet, dimittimus corpus genua flectimus, Deum tanquam Regem nostrum venerantes: cùm pectus tundimus errasse nos confitentes, & alijs huiusmodi ceremonijs vtimur, quibus cæteros ad deuotionem prouocamus: interior enim adoratio per exteriorem tantum cognosci potest: ijs etiam in nobis ipsis deuotionis excitatur affectus: & quemadmodum & animam, & corpus à Deo accepimus, ita etiam æquum est vtroque illi seruire. Quamuis autem hæc adoratio, soli Deo tanquam infinitè bono debeatur: nihilominus tamen nonnullis creaturis aliquod adorationis & reuerentiæ genus debemus ob perfectiones quas Deus illis communicauit, vt sanctis quibus bonitatem suam & puritatem communicauit, parentibus quia vniuersalis omnium parentis fœcunditatem repræsentant, 14
præceptoribus, quia æternam sapientiam repræsentãt, prælatis & dominis, quia Dei dominium & imperium repræsentant. Verum tamen est inter has creaturarum dignitates gradus esse, & ita quo maior est dignitas quam repræsentant eo maior illi reuerentia debetur, maior parenti quam præceptori, maior Papæ quam Regi, & sic de singulis. Ex quo patet iniustè reges à nonnullis accusari eò quod se tanquam Deos adorari faciant: meritò enim à subditis hic ei honor præstatur, & meritò sibi ille præstari permittit. In Exod. legitur, quod cum Iethro Moysis socer eum viseret, Moyses egressus in occursum illius adorauit eum tãquam patrem, quia iustus vxoris suę parentẽ parentis loco habere debet. De Nathan Propheta legitur, quod cum introisset in cõspectu Regis, & adorasset eum pronus in terram dixit, &c. Videtis, 15
vt quamuis esset Propheta & antea Dauid reprehendisset, eum tamen adorauit pronus in terram. Quare æquum est, vt vnusquisque eo afficiatur honore qui eius statui debetur, non quod ex se illi debeatur, sed propter id quod repręsentat: habet quis hidalguię priuilegium, vel annui alicuius redditus quem Rex illi quotannis persolui iussit, maxima cum diligentia hoc priuilegium seruat, & clauibus accuratè custodit. Cur illud tanti æstimat? num quia charta est pergamena? num quia optimè sunt literarum characteres formati? minimè, sed quia tantum regio sigillo, & nomine signatum est. Ita etiam Papam, &

Exod. 18.

3. Reg. 1.

Regem

16 Regem adoratis & veneramini, ob Regium sigillum quod in ijs Deus impressit, & ob dignitates, quibus diuinam repræsentant. Quod reprehendi potest, & debet illud est quod inferiores se superioribus æquari velint, & priuati homines, tanquam Reges adorari velint. Cùm tamen cæteros illi despiciant, & aspere omnes & superbè alloquantur; qua de causa odiosi fiunt: quia vt ait Ecclesiasticus: Verbum dulce multiplicat amicos. Vbi Vatablus legit, & lingua diserta plurimas consequitur salutationes: quare suauiter & modestè dilectissimi proximos vestros, quamuis inferiores sint alloquamini, neque ijs verborum superbia iræ & indignationis occasionem præbeatis. Hæc omnia de adoratione diximus, eò quod hodierna die adorationis festiuitas celebretur. Et in sancto Euangelio à tribus his beatis 17 Regibus quomodo facienda sit, docemur: de qua latissimè sancti Doctores.

Eccles. 6. D. Augustinus libr. 10. de Ciuitat. Dei, Diuus Thom. lib. 3. contra gentes. cap. 119. doct. in. 3. d. 19. Pater Castro de hære. verbo adoratio. Vvalden. lib. de sacramentalibus, titu. 13. Psalm. 18. 2. Timo. 4. Isai. 50.

Cũ igitur natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt. Cùm dixisset Dauid: Tanquã sponsus procedẽs de thalamo suo, de ortu huius sanctissimi pueri loquens; subdidit: Exultauit vt Gigas ad currendã viam; significans, quãto cum ardore & studio animarũ remediũ esset suscepturus: quod etiã hodierna die apparuit, quia cùm natus esset in Bethlehem Reges ab Oriente ad sui cognitionem statim adduxit: hinc sancti res quæ ad Dei seruitium & animarũ remediũ pertinẽt magna cũ cura & diligentia præstare didicerunt. Ideò D. Paulus de se ipso dixit: Cursum consummaui. Et Isaias de iustis ait: Qui sunt isti qui vt nubes volãt, & quasi colũbæ ad fenestras suas. Quanta enim cum velocitate iusti ad virtutũ 18 exercitationẽ festinant, per quas tanquam per fenestras ad perfectionem, & ad intimam Dei conuersationem ingrediuntur, & se ab infernalis vulturis vnguibus, tanquam columbæ surripiunt. Hoc etiam verbo, Magi, optima illorum temporum gubernatio denotatur, in quibus sapientes & Magi regnabant. Nam vt ait Seneca: Foelix illa ætas quãdo non poterat esse maior, nisi melior, eò quod nemo maior in dominio esse posset, nisi prius esset in virtute maior, neq; cæteris imperare qui sibi & suis affectibus nõ imperaret: neq; tantum virtutẽ in suis Regibus, sed etiam sapientiam requirebant: nunc etiã qui in gratiæ lege viuimus sapientiæ amatores esse debemus, non vt per eam assequamur imperia, sed vt melius Deo seruiamus, & quia plurimi ob sapientiam

Seneca.

damna-

damnati sunt, eò quod ea abusi sint; æquum est, vt cum diuino 19
Psalm. 118. Psalte dicamus: Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam. Sed non hic consistere debemus, sed finis esse debet, vt custodiã illam in toto corde meo. Nam qui hunc sibi finem propositum
Hiere. 4. non habebunt, vt ait Hieremias: Sapientes sunt vt faciant malum, bene autem facere nescierunt: & de hac scientia ait Diuus
1. Corin. 1. Paulus: Scientia inflat, nam quemadmodum stomachus natura-
Simile. li calore destitutus cibos concoquere minimè potest, sed quo plus cibi datur eò magis oppilatur, & in maiori vitæ periculo versatur: ita qui in diuino amore friget quò maiorem scientiam acquirit, eò magis superbit, & est condemnationi propinquior. Vtimini igitur sapientia, vt ea plus Deum ametis; nolite Tantalum illum imitari, quem Poetæ aiunt, cum aquis septus sit, eas non gustare, sed perpetua siti laborare: res est miseratione digna, 20
quòd cùm intellectus tanta sit sapientia præditus, eius ne minimam quidem guttam voluntas bibat. Ex hoc etiam sequitur, à Deo petendum esse, vt prælatos nobis & superiores det, qui verè sint sapientes, ita vt & sapientia, & sancto animarum zelo præditi subditorum curent remedium. Hebræis enim in peccatorum
Isai. 3. suorum pœnam Propheta Isaias minatur Dei nomine, dicens: Ecce Dominus exercituũ auferet à Hierusalẽ & à Iuda prudentem
D. Hier. eloquij mystici, & Theodocion, vt refert D. Hierony. super hũc locũ vertit, prudentẽ incantatorẽ, quia prudentes & sapientes artificiosa sua oratione peccatores, qui sunt tanquam serpentes, venenosi, quodammodo incantãt, ita vt veneno suo non noceãt, sed peccatis mortui remaneant: quare magnum est Dei supplicium huiusmodi sapientes incantatores de Republica tollere, & per- 21
mittere vt homines præsint insipientes, crudeles, cupidi, & tyrãni; quales erant illi quibus Propheta Micheas Dei nomine dixit:
Mich. 3. Audite principes Iacob, & duces domus Israel: nunquid non vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis malum? qui violenter tollitis pelles eorum de super eis, & carnem eorum de super ossibus eorum qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum de super excoriauerunt, & ossa eorum confregerunt & concidерunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ. O hominum crudelitatem, quonam humana malitia deuenit, vt ita inferiores suos affligat, vt in desperationem inducat, hoc enim significat & ossa eorum confregerunt. Nam, qui

piè

22 piè vt ſubditi tantum emendentur, caſtigant: vt pater & præceptor, maximam habent curam ne oſſa confringant; & ideò eas partes verberare ſolent quæ carne munitæ oſſa tueri ab ictibus poſsint, at verò qui crudeliter & iracundè vulnerant, nullam oſſium rationem habent: & hæc eadem differentia eſt inter flagella, quibus Deus filios ſuos tanquam pater punire ſolet, ab ijs quæ à Dæmone & eius miniſtris infligi permittit; ita enim Deus flagellat, vt oſſa quæ ſunt virtutes non frangantur; ideò Dauid: Dominus (inquit) cuſtodit omnia oſſa eorum, vnum ex ijs non conteretur. Et Diuus Paulus: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſsitis ſuſtinere. Diabolus verò & eius miniſtri curant, vt eius flagella oſſa comminuãt, vt ſcilicet, 23 virtutes qui ab ijs puniuntur, amittant. Sed tanti ſceleris miniſtri audiant quid eo loco Propheta dicat: Tunc clamabunt ad Dominum & non exaudiet eos, & abſcondet faciem ſuam ab eis in tẽpore illo, ſicut nequiter egerunt in adinuẽtionibus ſuis. Ponderate autem quod paulò inferius ait, de huiuſmodi tyrãnis, quod nimirum ſi quis eorum voluntati non obtemperabat, ſanctificabant ſuper eum prælium, hoc eſt, nullum illis crimen videbatur eos perſequi, imò res eſſe ſancta & iuſta.

Psalm. 33. 1. Cor. 10.

Ait igitur ſanctum Euangelium, quod iſti Magi Hieroſolymam venerunt, dicentes: *Vbi eſt qui natus eſt Rex Iudæorum?* Diuina prouidẽtia decretum eſt, vt quamuis ſtellam ducẽ haberent, nihilominus tamen legis ſapientes, qui Hieroſolymæ verſabantur, conuenirent; & ab ijs quod optabant, quærerent: vt intelligatis Deum conſilij eſſe amicum, & quamuis ſtellã vobis habere videamini, & cæleſti luce illuminari, tamen humiliter ſapientes 24 cõſulatis, ne decipiamini. Hoc exaggerat plurimum Doctor ille grauiſsimus Gerſon Eremitæ cuiuſdam verba adducens, qui dicere ſolebat: Si aliquem adoleſcentem videbis cælũ per ſe ſolum ſine vllo doctore & magiſtro ingredi velle, quãuis alterum pedem in ipſo cæli limine poſitum habeat, manu alterum arripe & deturba, quia eo modo nunquã eo ingredi poterit: quin etiã Spiritus ſanctus ait: Scientia ſapientis tãquam inundatio abundabit, & conſilium illius, ſicut fons vitæ permanet. Quæ verba mirè prudentis conſilij vtilitatem oſtendunt: ideò ſuſpirans Dauid dicebat: Quandiu ponam conſilia in anima mea, quia hanc

Gerſon. Eccle. 21. Pſalm. 12.

vtilitatem

vtilitatem, quæ ex sanctis consiliis percipitur, intelligebat. Ponderate autem nomina, quæ Spiritus sanctus scientiæ sapientis imponit, cùm eam inundationem appellat abundantem, & fontem vitæ permanentem: nam quemadmodum fluminis inundatio agros fertiles & fœcundos reddit, ita animam sapientis consilium fœcundat, & vt plus etiam efficere significet consilium in anima, quàm inundationem in agris, quæ diu non duret; ideò consilium fonti, qui permanet, comparauit. 25

Admoniti igitur Reges consilio sibi Hierosolymæ dato abierunt, neque vnquam constiterunt, donec ad locum in quo summum illud bonum, quod quærebant, versabatur, peruenirent: nullo labore, nullo mortis periculo reuocari ab incepto potuerunt; sed magna animi constantia perseuerarunt. Quodquidem magna nobis esse deberet confusionis occasio, qui minima quoque aduersitate ab incepta virtutis via desistimus; tanquam pueri, quibus si pomum aliquod, aut aliud huiusmodi è manibus aufers, omnia magna cum rabie & ira proijciunt. O miseros & infœlices, qui si Deus vobis filios, aut diuitias, aut aliquid temporale abstulit, statim sanctum virtutum exercitium tanquam Deo irati deijcitis. At non ita sanctus ille Iob, qui cum se tot laborum pelago immersum videret, aiebat: Donec deficiam nunquam recedam ab innocentia mea. Pater quidam doctissimus ordinis Prædicatorum refert, quod cum quidam latro inimicos suos se insequentes videret, & eorum manus effugere iam non posset, brachia in modum crucis magno peccatorum suorum dolore & contritione expandens, ad eos se forti & constanti animo conuertit, & mortem (dixit) qua me vultis afficere, merui; quandoquidem toties Creatorem eum, & Redemptorem offendi, en membra quibus Iesum Christum in suis membris sum persequutus, vos nunc ei à me illatas iniurias vlciscemini: & cùm hæc diceret occisus est: non longè ab eo loco viuebat Eremita, cui reuelatum fuit ab Angelis eius latronis animam in cælum fuisse translatam: sed qui proximi sui bono gaudere debebat indignatus est, dicens; quid hic ago infœlix? cur non carnis voluptatibus trado? cùm moriendum erit, tunc itur, vt huic latroni, pœnitentiæ locus; cumque eam vi-

26

Iob. 27.

27

tam

28 tam, quam per plurimos annos agebat, deserere decreuisset; iam vt in vrbem rediret, iter erat aggressus. Sed ò diuinæ prouidentiæ iudicia, cum per pontem quendam angustissimum in itinere transiret, in amnem infœlix decidit, & ita à diabolis ad gehennæ flammas arreptus, pœnas suæ inconstantiæ dedit: vt intelligatis dilectissimi quanti momenti sit perseuerare: neq; vlla re à virtute vos reuocari sinatis, vt de vobis dici possit, quod de Dauid dicitur: Semper ibat proficiens, & crescens & erat se ipso robustior. 2. Reg. 3:

Et procidentes adorauerunt eum. Ipsemet Dominus qui ad se eos attraxerat deuotam hanc, & humilem docuit adorationem. Discite ab his fratres, in ecclesijs humi magna cum humi-
29 litate prostratos, sacro Missæ sacrificio adesse, vos debere, non rectos & stantes, vt facitis, nulla cum deuotione & reuerentia, ita vt nisi cum sacerdos consecrare vult, nemo se ferè inclinet, & tunc altero genu flexo. O sacrilegi, num Deus tanto vobis indignus honore videtur, vt duobus genibus eum adorare nolitis? Non obscurum hoc argumentum est dimidiam vos tantum Christianæ regionis partem habere, siquidem vno tantum genu eum adoratis: integra enim & perfecta Christianorum religio est, fidem habere, quam charitas & opera comitentur. Vos ò lapides & marmora templorum iniuriam quæ creatori vestro fit, sentite: quandoquidem homines eam tanquam sensu carentes, non sentiunt: Obsecro vos dilectissimi, vniuscuiusque genibus obuolutus, vt nemo vestrũ
30 hoc impudentiæ genere vti velit, sed vtrisque genibus humiliter flexis, quisque dicat: ò vtinam Domine mille haberem genua, vt omnibus maiestatem tuam adorare possem. Sacerdoti stare ad altare permissum est dum sacra facit, quia tunc cũ Deo de salutis nostræ negotijs agit, & à diuina liberalitate tam spiritualia, quã corporalia dona ad animarũ nostrarũ remediũ tanquã mediator implorat: populus vero equũ est, vt post mediatorẽ suũ humiliter prostratus culpã suã agnoscat, & quod petit, exaudiri deuotè postulet. Prædicens sanctus Dauid honorẽ, qui Redẽptori nostro præstandus erat, dixit: Corã illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent. Ait, terrã lingent, quia in Æthiopia terram osculari, est reuerentiæ & adorationis signũ. Quod si hoc inimici faciunt, qui se conuertunt: cur vos, qui Psal. 71.

eius

eius vos esse amicos profitemini recti, tanquam stipites, stare 31
vultis?

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham. Plurimi hic in Ecclesia adorant, sed ne vnum quidem obolum offerunt; at verò hi reges adorauerunt & obtulerunt, vt animal in lege veteri mundum esset, hæc duo habere debebat. Primum, vt ruminaret. Secundum, vt vnguem haberet diuisum: plurimos inuenietis qui ruminant, contemplantur, & orant: sed vngulam habent integram: eleemosynam dare ne iubeas, alij liberales sunt, sed contemplationis & orationis inimici sunt. Quiquidem vt sues diuisam quidem habent vngulam, sed non ruminant. Vt igitur animalia munda simus & Deo grata, hæc duo habere debemus. Plurimum autem hoc loco notandum est, Hierosolymæ nullam de his muneribus eos feciſ- 32
se mentionem, sed tantum dixisse, venimus adorare eum: quia
Gene. 18. iusti plus præstant quàm dicunt: vt Patriarcha Abraham cum peregrinos illos hospitio excepit, feciſſe dicitur: nam cucurrit in occursum eorum, & adorauit in terram, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri; ponamque buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Ponderate singula sanctissimi senis verba, & quanto eos cum affectu domi suæ detinere & excipere studeret: nullis enim verbis nostrorum temporum crudelitas erga pauperes exaggerari potest, vix ad cordis ianuam diabolus aliqua tentatione pulsauit, cùm statim consensu admittitur; ad pauperum vero voces surdos vos fingitis. Si in- 33
ueni (inquit sanctus ille vir,) gratiam eò quod intelligeret, eum qui pauperi benefacit maius accipere beneficium, quàm dare: quia pauperi datur cibus; ille vero qui eleemosynam dat necessaria dispositione centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit: ideò diuites rogare deberent pauperes, vt suas eleemosynas reciperent. Sed quod ad rem nostram facit; est, vt verbis quod facturus erat, diminuat: nam cum dicat: Afferam pauxillum aquæ, & ponam buccellam panis, mensam varijs ciborum generibus instructam apposuit; quia nimirum amor causa est, vt iusto quicquid in Dei seruitium præstat parum esse videatur: & præterea qui corde humilis

est,

est, in verbis etiam humilitatem ostendit.

34 Hos sanctos Reges qui se ipsos vnà cum auro obtulerunt imitantur religiosi, qui seipsos Deo offerunt, & sua omnia quæ possident bona: qui verò Ecclesiasticus sit, vt tria vel quatuor aureorum millia annui redditus consequatur, quę si alia ratione assequi posset, ecclesiasticus non fieret; hic non eos imitatur, quia ideò se ipsum Deo offert, vt Deus suum illi aurum det: in quo Sichem & eius socios imitantur; qui Hebræorum ritum & circuncisionem receperunt, vt ipsorum Hebræorum bona possiderent, & ita dixerunt: Si circuncidimus masculos nostros, ritum gentis imitantes, substantia eorum, & pecora, & cuncta quę possident, nostra erunt. His muneribus adorationis suæ finem ostenderunt: thure quidem, quod â theos, id est, Deus, dicitur, 35 diuinitatem significarunt: myrrha, sanctissimam eius mortem qua nos redempturus erat: auro verò, eius imperium: ei igitur debetur, adoratio tanquam Deo summe bono, tanquam rerum omnium Regi & gubernatori, & tandem tanquam hominum Redemptori; & quamuis has omnes ob causas Deo adoratio debetur; potissimum tamen quia Deus est, verum, summum, & infinitum bonum, & ita eum fide & amore (vt par est) adorantes diuinum eius fauorem, & gratiam consequemur, vt eum cum beatis perpetuo adorare possimus in gloria: ad quam nos perducat Iesus Marię Filius, Amen. Gene. 34.

DOMINICA PRIma post Epiphaniam.

CONCIO PRIMA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, &c. Lucæ. 2.

QVAESTIO Est scitu dignissima, vtrum diuinæ legis obseruatio sit facilis, an difficilis. Nam ad facile omnes inclinãtur: difficile autem omnes effugiunt; videmusq; diuinam legẽ in sacris literis modo facilem, modo difficilem nuncupari. Quãdo Dominus dixit: Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suam & sequatur me. Et cũ dixit: Arcta est via, quæ ducit ad vitã, & pauci sunt qui ambulant per eã. In his verbis, alijsq; huiusce modi, quæ sunt in sacra Scriptura significauit Dominus suæ diuinæ legis obseruantiam esse difficilem. Contra verò dicẽs Tollite iugum meum super vos, iugum meũ suaue est, & onus meũ leue, ipsius legis obseruantiam facilẽ esse significauit. Idem Baruch propheta declarauit, dicens: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terram. Et in Proverbijs dicitur: Gaudium est iusto, facere iustitiam. Et Dauid de se ipso dicebat: In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. At, quæret quispiã, quomodo vna eadẽq; via facilis esse potest, aq; difficilis? Ad hoc vtrunq; verum est. Respõdeo, si ad diuersa respiciamus. Etenim naturę nostrę corruptæ per se consideratę non est dubiũ, quin diuina lex difficilis videatur. Sin autem huic deprauatę naturæ diuinum auxiliũ charitas atq; æterni præmij addatur spes omnia ei facilia & suauia videbuntur. Ideoq; dixit Dauid, Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meũ. Cordis amplitudo, suauissimiq; gustus, quibus Deus seruos suos perfundit, efficiũt, vt per

Matth. 16.

Matth 7.

Matth. 11.

Baruch. 3.
Prou. 21.
Psalm. 118.

Ibidem.

diuinæ

4 diuinæ legis obseruantiam facilè currãt. Seruos (inquam) suos, non enim Deus hæc in impios beneficia cõferre consueuit. Vn de pro eo, quod nos legimus: Spectabo nomẽ tuũ, quoniam bo nũ est incõspectu sanctorum tuorũ, Beatus Augustl. legit: Quo niam iucundũ est in cõspectu sanctorũ tuorum. Cæteri quippè cùm non disponantur, quinã sint hi gustus nequeunt intelligere: quando autem se se disposuerint, illosq; gustarint, tũc quales sint cognoscent. Si homini, qui nunquam gallinam vidit, dicerẽ: ô quàm suauis est gallina: & ille me interrogaret: quid sapit gallina; licet ei plurima dicerem, varijsq; modis eius saporem explicarem, nunquam tamẽ me intelligeret: quousq; illam gustasset. Quid sapit bubula? quid arietinæ carnes? In cassum vtiq; ei dicerẽ: bubula sapit bubulã, &c. Nisi enim iste viderit atq; gustauerit, non me intelliget. Si quis quærat? quid sapit Deus? respõdebo, sapit Deũ, neq; enim amplius quicquam responderi potest. Quemadmodum nunquam quis bubulæ, aut gallinæ saporem cognoscet, quousq; illam gustet, sic nũquã Dei saporem intelliget, queusq; eum gustet. Et sic nos sanctus Propheta Dauid ad huius diuini boni experientiam inuitat, dicens: Gustate & videte quoniã suauis est Dominus: quasi dicat: Tunc videbitis, quoniam suauis est Dominus, si gustaueritis. Vetũ ad hoc necesse est conscientiã mundare, ac purificare. Dicit igitur Dauid: Iucũdũ est nomen tuũ in conspectu sanctorũ tuorũ, sed nõ in cõspectu impiorum. Hisq; Deum gustantibus diuina ipsius lex est suauis, simulq; ad Christianæ legis obseruantiam facilem reddendam plurimum conducit nos ei diu assuefieri: nam diuturna cõ
6 suetudo difficillima quæq; facilia reddit: cõtra verò non assuefactis facilia etiã difficillima videntur. Cum Dauid certamen cũ Philistæo esset aggressurus, induit eũ Saul vestimentis suis, & imposuit galeã æream super caput eius, & vestiuit eũ lorica. Accinctusq; Dauid gladio eius, cæpit tẽtare si armatus posset incedere, nõ enim habebat cõsuetudinẽ: illisq; magnopere grauat⁹, neq; arma sustinere valẽs: dixit Sauli: Nõ possũ sic incedere quia nõ vsum habeo, & deposuit ea. Mirabile quidem, arma, quibus Saul facilè pręliabatur, adeò grauia, molestaq; erãt Dauidi, vt ea mouere minimè posset. Huius rei causa erat, quia Saul eis assuefactus erat. Dauid autem non. Arma contra diabolũ sunt orationes, ieiunia, eleemosynę, totiusque Christianæ legis obseruatio

Psalm. 53.

Simile.

Psalm. 33.

1. Reg. 17.

ijsq; armis, quia assuefacti sunt, facillimè pręliantur. Alijs autem grauissima sunt, atq; amaritudinẽ gignũt; quia nũquam illa exercuerunt. Hoc aperte dixit D. Paulus, his verbis: Omnis autẽ disciplina in præsenti quidẽ videtur non esse gaudij, sed mœroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitia: in præsenti, id est, in principio cũm quis incipit operari quicquam in virtute videtur esse mœroris. Postea exercitatis reddit fructum pacatissimum; propter quod (inquit Beatus Apostolus) remissas manus, & soluta genua erigite, gressus rectos facite pedibus vestris. Ecce quomodo nos hortatur, vt bonis operibus assuefiamus, sperantes longa exercitatione omnia nobis facilia esse reddenda. Nonnulli sunt equi adeò pauidi, vt crucis vmbra terreantur, quæ nullum eis potest afferre detrimentum: imò potiùs equitantes in eis viam docent, ne errent. Sic etiã corpora nostra quasi equi pauidi pœnitentia deterrentur, quæ est vmbra crucis Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ animam in corpore quasi in equo equitantem ad æternam vitam deducit. Quapropter, quemadmodum bonus eques equum compellit, & calcaribus stimulat, quousq; eum ad crucem facit accedere, atq; sæpenumerò per vmbram illam eũ præterire cogit, quoadusq; ei timor adimatur: sic hæc corpora, quæ facilè deterrentur, diuini amoris, ac timoris calcaribus per pœnalia opera sępissimè prętterire, compellere debemus; faciẽtes, vt ieiunijs, cilicijs, totiusq; sanctæ legis obseruantiæ assuefiant: nam si sæpenumerò per hęc pœnalia exercitia præterierint, illisq; assuefacta fuerint, postea illa suauissimè operabuntur.

Hæc omnia fratres charissimi, vobis dixi occasionem sumens ex eo, quod nobis in hodierna sancti Euãgelij lectione refertur, scilicet, sacratissimam Virginem Mariam Dominam nostram, & sanctissimum Ioseph eius sponsum quotannis ijs diebus, quibus lex præcipiebat, Hierosolymam ad templum ascendere consueuisse. Ad eorum igitur exemplum, atq; imitationem nos etiã discamus, ijs, quæ nobis diuina lege præcipiuntur, longa consuetudine, atq; diuturno habitu assuefieri, siquidem vt ex superioribus perspeximus tanta hinc dimanat vtilitas.

Ex hac etiam cælesti doctrina infertur, quemadmodum ex sanctarum exercitationum continuatione, ac consuetudine boni gignũtur habitus, quibus virtutes operatu faciles redduntur:

Hebr. 12. 7

Simile. 8

9

sic

10 sic etiam ex assidua, diuturnaque peccandi consuetudine malos habitus generari, per quos in tantã deprauationem animus deuenit, vt nullã in peccatis sentiat esse molestiam. In Zacharia in iniquitate plumbi talentum fuisse positum, dicitur. Vt significetur quã graue atque onerosum sit peccatum. Iuxta quod quot peccatis infecta est anima, tot plumbea talenta humeris sustinet Et tamem præ diuturna peccandi consuetudine in eum statum anima deuenit, vt hæc peccata non sentiat: atque tam pacificè viuat, ac si Deum nunquam offendisset. Sanctus etiam Isaias dicit: Formido, & fouea & laqueus super te, qui habitator es terræ, Vbi loquitur de peccatore, qui est habitator terræ: quia in eacum corpore, anima, affectione, atque toto denique corde suo habitat: nam quicquid cogitat, quidquid cupit, quicquid loqui-
11 tur, ac denique quicquid operatur, est terrestre. Etenim iustus in hoc sensu habitator terræ proprie nõ potest appellari, sed habitator potius cęli dicẽdus est. Licèt enim corpore sit in terra, spiritu tamen in cælestibus commoratur, quoniam, vt Diuus Augustinus: alijque sancti Doctores aiunt. Anima plus est vbi amat, quàm vbi animat. Et ratio est, quia anima in re dilecta est secundum meliorem portionem, & purius, atque perfectiùs spiritualem, scilicet, secundum intellectum, memoriam, atque voluntatem, id enim, quod amat, excogitat, illiusque recordatur: vbi verò animat, secundum minorem operationẽ suam manet. scilicet, viuificando, & vegetando. Peccatorique habitatori terrę dicitur hic: super te formido. Et tamen si est peccator longo
12 ex tempore sceleribus assuefactus, iam ferè plus timoris non habet, quàm si esset animal rationis expers. Non solum autem tãtum hoc malum, sed aliud etiam pessimum, atque pernicioſissimum, sequitur incommodum ex assidua peccati continuatione inueterata que peccãdi consuetudine, quæ est cõscientiæ duritas & obstinatio. Dicit Dauid: In circuitu impij ambulant. Sumit hîc Propheta metaphoram à iumento molam volutante, quod nunquam ex vno circulo exit, & in vno, eodemque gyro semper incedit: sicque terram, quam toties conculcat, duriorem reddit. Sic peccator quod hodie, idem cras, plurimisque diebus facit, quod anno præterito fecit: idem hoc anno committit: anno præterito fuit turpis, ac libidinosus, hoc anno etiam: anno præ-

Zacha. 5.

Isai. 24

Psal. 11

Hiere.1. terito luſor, murmurator, alienæque famæ obtrectator, hoc etiã 13
anno in eiſdem vitijs perſeuerat. Semper in eadem via incedit
cor ſuum his peccatis conculcans, ſicque illud in dies durius
efficit. Quã vilis facta es iterãs vias tuas, dicebat Hieremias Pro
pheta. Nam quanto crebriùs hæ iniquitatis viæ curſantur, tanto
vilior atque corruptior remanet anima, duriorque efficitur, &
magis diſponitur, vt illam Deus è manu ſua dimittat. Pro quo
Auguſt. ſcienda eſt regula Beati Auguſtini in ſermone de induratione
Pſal. 50. Pharaonis ad diuinam miſericordiam, iuſtitiamque manifeſtan-
dam ſcilicet, Nunquam Deus deſerit hominem, niſi prius Deus
ab homine deſeratur. Cumque hæc ſit grauiſsima huius ſeculi
pœna (quam vt talem timebat Dauid, qui dicebat: Ne proijcias 14
me à facie tua) ſequitur illam nunquam niſi ob maxima, atque
creberrima peccata imponi. Ne homo in tantam deueniat infi-
delitatem, valde neceſſarium eſt, principijs diligentiſsimè ob-
Eccle.7. uiari. Saluberrimum nobis Spiritus ſanctus conſilium præbet,
dicens: Noli facere mala, & non te apprehendent? dicens: Noli
facere mala, & non dicẽs noli facere malum, nobis ſignificat pec
catum ſæpius iteratum hominẽ apprehendere atque deuinciri,
Simile. vt in malo ſtatu permaneat. Et quemadmodum accipiter com
pedibus in cuſtodia, id eſt, [*En el alcandara*] vinctus oculis capi
tio coopertis & ſi aliquãdo quia tumultũ audit, aut præ aucupãdi
cupiditate aduolare cupit paulum tantum alas concutit, atq; in
cuſtodiã redit: ſic homo à peccatis ſuis apprehenſus, libidinoſus,
ambitioſus, ſiue quiuis alius peccator, ſi quando aut reprehenſio
ne, ac comminatione, perterritus, aut quia eſt quadrageſima ad 15
agendam pœnitentiam volare vult cum adeò deuinctus pecca-
tis ſit, nihil aliud facit, quã alas concutere, atque iterum ad priſti
na reuertitur deſideria. Nihil (inquam) aliud facit, niſi alas con
cutere, quia tantum modo mente conſiderauit bonum eſſe ſe ab
illo malo ſtatu exire: quod tepide propoſitum non prógre-
ditur vlterius: quia ipſi peccatorum compedes illum deuin-
ciunt, & apprehendunt. Quam ob rem noli facere mala, &
non te apprehendẽt. Et inferius etiam dicit: Ne alliges du-
plicia peccata, neque enim in vno eris immunis. O admira-
bilem ſententiam, ſaluberrimumque conſilium; fœlix, qui
illud obſeruarit. Nonnulli priuſquam vnum peccatum ad-

mit-

16 mittant, sibi resistunt; at illo perpetrato ianua facilis aperitur, per quam alia complura introeunt. Et hoc significat quod dixit Diuus Paulus his verbis: Peccatum operatum est mihi mortem, vt fiat supra modum peccans, id est, peccatum semel admissum operatum est tantum malum, vt fiat, scilicet, homo, supra modum peccans: quousque ad cordis duritiem, impœnitentiamque deueniat. Ideò frater diligentissimè caue, ne peccare incipias: quod si fortè peccaueris, ne alliges duplicia peccata, ne te Deum relinquentem Deus iure optimo deserat, sicut illic dicit D. Augustinus, quæ (vt diximus) est grauissima huius sæculi pœna, scilicet, Deum animam peculiarissimis auxilijs priuare, quæ magnam in cordibus impressionem facere solent. Etenim ex fide tenemus auxilia necessaria ad hominis salutem, 17 quantumuis homo sceleribus grauatus existat, à Deo nunquam auferri. Quis igitur tam ferreus est, vt hæc audiens non expauescat? quis tam amens, vt non ea omni ratione studeat deuitare? si hæc ipsa apud vos nihil efficiunt, quid agam? quo me vertam? quidue remedij suscipiam? quid denique vltra dicam? vtinam liceret mihi per vias publicas progredientem pedibus me cunctorum hominum prosternere, supplicique ab omnibus voce deposcere, vt sibi quisque consulat, sibi, dum tempus est, prouideat, suique ipsius misereatur antequam ad tantum malum perueniat. Si vos non religio, non timor Domini, nõ Christi crux, non claui, non alapæ ad hoc mouent; moueat vos saltem amor vestri, æternæque condemnationis timor, quò saltem hoc modo intelligere incipiatis in quanto periculo versamini, vestrisq; 18 malis remedium curetis adhibere, veramque ex animo pœnitentiam faciatis.

Ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi: Præcipiebatur tribus temporibus anni, apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel, Exod. 34 in quibus verbis duo vel maximè notanda sunt. Primum est, quia licet Deus in omni loco sit; peculiariter tamen in templo existere dicitur, & ingredi in templum est in conspectu eius apparere. Ex quo colligi potest, quanta cùm reuerentia, timore, atque tremore in sanctas ecclesias ingredi debeamus, præcipuè nunc in ecclesias legis gratiæ, siquidem non solum Deus in eis est peculiari illo modo, quo in templo Hieroso-

lymæ esse consueuerat: sed per alium singulariſsimum mo- 19
Valerius Maxi. dum in ineffabili sacramento altaris exiſtit. Valerius Maximus dicit, quando Alexander Magnus Tyrum cepit, adeò furibundum ingressum fuisse, vt sex millia satellitum iugularit, aliaque duo millia iuxta mare crucifixerit: nihilominus tamen ijs omnibus peperciſse refert, quos incluſos in templo reperit, extra quos omnes occidi, atque vri iuſsit. Vt sciatis quantæ reuerentiæ Ethnicus ille tyrannus Idolorum templa habuerit, siquidem ad illud ei templum accedenti totus furor quo excandescebat, mitigatus est. Nunc autem Christiani in veri Dei templo quacunque occasione furore inflammamur, & propter negligentem oculorum custodiam plurimi igni turpitudinis sensualis inflammantur, quod quidem visu, atque auditu horrendum est. 20

Alterum notabile est, quòd hoc præceptum de viris tantum, non autem de fœminis meminit, vnde fœminæ immunes erant ab eo: attamen nonnullæ propter pium affectum, ac deuotionem in illis festis in templum ascendebant, sicut hic apparet de sanctiſsima Virgine Maria Domina nostra, quæ cum suo sancto sponso ascendere solebat. Voluit vtique Spiritus sanctus, vt sanctiſsima Virgo in hoc nuptas mulieres doceret, ne vnquam à viris suis recederent: nam vbi primum ab eis recedunt, maximis periculis exponuntur. Et sic vbi nos legimus: Faciamus ei adiutorium simile sibi. Alia translatio habet: Faciamus ei adiu-
Genes. 2. torium, quod sit coram eo. Denotans in hoc, quòd quantum fieri poterit, vxor nunquam debet à viro procul abesse. Si prima mulier coram viro suo steriſſet, nec ab eo receſsiſſet, vt cum Dæ- 21
mone loqueretur, procul dubiò, quod effecit, nunquam feciſſet. Ecce quantum ex sermone fœminæ cum eo, qui non erat vir suus, vniuerso mundo aduenerit detrimentum. Hoc vtique singulare consilium est: nam vir plurimos ludos, plurimas turpitudines, plurima denique peccata vitabit, si cum vxore sua perstiterit, vxorque plurimas effugiet miserias, si cum viro suo fuerit conuersata. Vnde legitimus sensus horum verborum, quod sit coram eo: est, vt assiduo vterque inuicem conuersentur. Et hoc
Cant. 7 significat etiam quod dicit sponsa: Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius; quasi dicat: hoc est subsidium meum, hic est custos meus, ab eo nunquam recedam, nec ipse à me aberit. Deus

Moysem

22 Moysem ad negotia maximè necessaria peragenda mittebat, di- Exod. 4
citur tamen: tulit ergò Moyses vxorem suam, & reuersus est
in Ægyptum. Animaduertite vtrum vir sanctus intelligeret
quam necessarium esset, se oculos ab vxore sua non remoue-
re. In hoc etiam ascensu ad Hierusalem nos hæc sacratissima
præceptrix docuit nos non debere esse contentos, eo quòd ea
quæ nobis Deus præcipit tantummodo faciamus: sed plu-
ra etiam facere curare debere. Dixit Dominus: quicunque Matth. 5
te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. O
mirificam doctrinam! In his verbis docet diuinus magister
quod si diuinam legem facilè obseruare desideras, curare de-
bes plura etiam, quàm tibi in ea præcipiuntur, efficere: &
sic quod de præcepto est, tibi facile erit. Hoc significatur
23 memorabilibus illis verbis, quæ habentur apud Ecclesiasti- Eccles. 2
cum, vbi dicitur: qui diligunt Deum replebuntur lege ipsius:
qui aliquid secundum mensuram largiuntur, parce id dare, &
hostorium *vulgò rasero* nimium calcare, & aduersus alterum
potiùs quàm aduersus se facere solent. Cùm verò quicquam ami
co suo metiuntur, mensuram replere gaudent, eamque refer-
tam ei donant, & contra se potius, quàm contra illum fa-
ciunt: mensuramque amici ei præbent. Qui Deum imper-
fectè tepidèque diligunt, legis ipsius obseruantiam parcè, il-
liberaliterque ei præstant, hostoriumque nimis comprimunt,
& potius aduersus Deum, quàm aduersus se faciunt. Hoc
(aiunt) mihi præcipit Deus sub mortali, hoc ergo faciam, &
non plus, qui autem intimi, singulareque Dei amici sunt,
24 legem eius abundanter adimplent, & plura quidem ei fa-
ciunt, quàm lege præcipitur. Hoc est amici mensuram illi
præbere quia & potius contra se quàm contra Deum agunt.
Ideoque non dicit Spiritus sanctus: implebuntur, sed re-
plebuntur lege ipsius. Plurimique hoc diuino amore, & cha-
ritate commoti non solum plura faciunt, quam sibi lege præ-
cipitur: sed ad illorum etiam obseruantiam voto astringun-
tur, quod Diuinæ Maiestati gratissimum est. Et hæc est vna
ex expositionibus, quibus verba illa declarantur, quæ su-
perna cœlorum imperatrix dixit: Magnificat anima mea Do- Luc. 1
minum. Non dicit Deum, sed Dominum. Quandò vestro

pio exemplo quenquam, qui prius Sathanæ membrum erat, 25
ad Dei ministerium conuertitis, tunc Deum ampliorem Dominum quodammodo facitis, & quò plures conuertitis, eo maiorem eum Dominum efficitis, quo etiam pluribus bonis in eius ministerio faciendis vos astringitis, eò maiorem vestri dominationem ei præbetis, & ita dicit Dauid: accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Alti, sublimisque cordis est omnia sæcularia relinquere confidendo nobis necessaria non esse defutura. Filij huius sæculi infimum, atque abiectum habent cor, ideoque omnia seruant arbitrantes sibi cuncta esse defutura. Hi de Deo diffidentes eum paruificant (vt ita dicam) sicut illi in Deo confidentes eum magnificant. Quando igitur quisquam in religionem ingreditur cum sublimi corde, tunc Deus in maius dominium super eum ascendit, & 26
hoc est magnificare Dominum. Dicet aliquis: etsi me Deo per votum ipsius ministerio astringere, Deo gratissimum est: tamen si votum hoc violauero, inde condemnationem eliciam, vbi prius nulla erat. Et verum quidem dicit, sed si quod semel Deo promissum est, diligenter impleatur, opera illa multò maioris sunt meriti: & hinc intelligetis verba
Roman. 5 illa Beati Pauli dicentis: vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Ad quorum intelligentiam notate, quòd di-
1. Timo. 1 cit Beatus Paulus, finis (inquit) præcepti est charitas quasi dicat. Si Deus nos præceptis obligat, atque deuincit, hæc omnia facit propter suam ineffabilem in nos charitatem, vt plura mereamur. Plus enim homo meretur operibus, quæ ex obligatione, quam ijs, quæ voluntariè facit. Vnde qui 27
orat, aut eleemosynam dat, aut aliquod aliud opus facit, quia illud sibi confessarius præcepit, multò plus meretur, quàm si idem vltrò faceret. Notandum est etiam nonnullos fuisse Romæ tempore Diui Pauli, qui de Deo conquerebantur, quia tot sibi præcepta imposuerat, ideo enim commissa sunt plura, & maiora peccata: quibus vt Sanctus Apostolus satisfaceret, scripsit dicens: vsque ad legem peccatum quidem erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, idest, Priusquàm Deus legem Moysi daret, & si qui naturalem legem non custodiebant, peccabant: at propter nimiam legis oblivionem

28 uionem non cernebãtur tam apertè peccata in hominibus. Lex autem subintrauit, vt abundaret delictum: sed vbi abundauit delictum super abundauit & gratia. Hoc est, non inficior, eò quod tam perspicuam Dominus legis suæ cognitionem, vobis præbuit, peccata vestra grauiora extitisse, quæ contra legem illam, qua tenebamini, commisistis. Non autem conqueri debetis, nam quum Deus legem illam scriptam, istamque nunc Euangelicam hominibus daret, non præcipuè intendit, nos ad peccata obligare, sed vt in nobis gratia superabundaret. Quemadmodum enim Christianorum peccata grauiora sunt propter ingratitudinem, qua vtuntur ob diuinam legem, & beneficia, quæ perceperunt: sic etiam opera: quæ fecerint, maioris gratiæ digna erunt. Idemque de votis dicere possumus: quod
29 vbi ea violando superabundauit delictum, illa obseruando super abundauit & gratia.

Deferebat secum in templum sacratissima Virgo Maria sanctissimum puerum Iesum. Sanctissima enim Virgo Maria, & sanctus Ioseph eius sponsus maxima cum diligentia dies festos obseruabant & templum inuisebant, omni timore tyrannorum postposito, qui tunc temporis puerum Iesum perdere nitebantur. In quo satis horrendum quoddam, nimiumque in orbe vsitatum malum reprehenditur: quæ est obliuio, atque negligentia, qua vtuntur parentes in liberos, non curantes, vt ecclesias, diuina officia concionesque audituri conueniant: relinquentesque illos per vias mille insultationes perpetrantes, filiasque suas domi in ancillarum malæ conscien-
30 tiæ societate deferentes, quæ quatuor drachmis earum virginitatem prostituent. Quod si confessarius matrem obiurgat, quia filias suas secum in templum non defert, respondet, Pater hoc in hac regione non est vsitatum. Attendite Christianæ fœminæ responsionem: non est vsitatum filias in templũ deferre: cũm tamen ad videndos tauros, ad ludos publicos atq; ad ludicros congressus deduci consuescãt vbi videãtur, cupiãtur, atq; etiam ad turpitudines perpetrandas assiduo prouocentur. O fratres, sororesq; meæ scitote quãdo Deus pollicitus est Abrahæ se illi filium esse daturũ, his verbis locutũ fuisse: & benedicã ei, scilicet Saræ: & ex illa dabo tibi filiũ, cui benedicturus sum. Et in li- Genes. 17.

bro

bro Geneſis ſæpiſsimè filiorum generatio diuina eſſe bene-
dictio dicitur: ſicque illam vocat Spiritus Sanctus: vna 31
verò ex præcipuis rationibus, quare Deum vobis liberos
concedere, diuina eſt ipſius benedictio, hæc eſt, quia
vobis merendi materiam tribuit, quæ eſt liberos iſtos
docere, vt ſerui Dei ſint. At, credite mihi ſi huius obliti
fueritis, benedictio in maledictionem vobis conuertetur. Nec
ſolum contenti eſſe debetis omnem poſsibilem adhibere dili-
gentiam, quo liberi veſtri Deum diligant, atque vereantur,
ſed vos etiam oportet â diuina maieſtate inſtanter expoſcere,
vt eos bonos efficiat, diciteque: Domine quid diligentia mea
ſine tuo auxilio proderit? tu Deus meus dextræ tuæ virtu-
te efficito, ne res vlla meate offendat. In eodem capite di-
Ibidem. xit Abraham alloquens Deum: vtinam Iſmael viuat coram 32
te ideſt, ad nutum, beneplacitumque tuum, in tui mini-
ſterio, obedientia, atque dilectione perſiſtat. O eximiam
orationem. Ne arbitremini ſanctum Patriarcham vitam tan-
tummodo Iſmaeli poſtulaſſe, præcipuè enim vitam ſanctam
precabatur: ideoque non contentus eſt dicere: vtinam Iſ-
Geneſ.13. mael viuat, ſed addidit etiam dicens: coram te. Hoc etiam
Deus ab ipſo Abraham popoſcit dicens, ambula coram me,
& eſto perfectus: quaſi diceret, vt ſis perfectus, ambula co-
ram me. O mirificam ſententiam Dei pectore prolatam.
Nullis verbis huius ſententiæ fœcunditas, ac prægnities ex-
plicari poteſt, ſcilicet, ambula coram me: nam illius obſer-
uatione vir interius, exteriuſque in cogitationibus, deſide-
rijs, viſu, auditu, verbis, actionibuſque componitur, dili-
genterque curat, ne quid in eo interius, exteriuſue reperia- 33
tur, quod oculos Dei ſui offendat, quem coram ſe gerit, ſe
Pſal.17. que ab eo vndique circunſpici non dubitat. Et ſic dicebat
Dauid, & ero immaculatus cum eo, & obſeruabo me ab ini-
quitate mea. Et retribuet mihi Dominus ſecundum iuſti-
tiam meam, & ſecundum puritatem manuum mearum in
conſpectu oculorum eius. Cum eo ideſt, coram eo: ecce
quot bona eliciebat Dauid ambulans coram Domino. O
immenſam Dei probitatem nunquid Domine vniuerſi cœli
ciues non tibi miniſtrant? vt quid in diuinis oculis tuis vi-

liſsi-

lissimum terræ vermiculum vis habere? quare dixisti Abra-
34 hæ: ambula coram me? non ob suam quidem, sed propter Abrahæ vtilitatem hoc ei præcipit, multum enim ad eius perfectionem conducit ambulare coram Deo. Cumque Abraham cognosceret hoc valdè necessarium esse, neque sine diuino auxilio fieri posse, hoc etiam beneficium filio suo deposcebat dicens: vtinam Ismael viuat coram te. Cui Dominus respondit dicens: super Ismael quoque exaudiui te. Ex quo colligi potest Ismaelem in sua persona fuisse saluatum, etsi per eum mali significantur, sicut Beatus Paulus assignat: nullum autem de illo malum legitur, sicut de Esau: vndè nonnulli tenent illum saluum fuisse. De illo namque dicitur etiam, mortuus est, & appositus ad populum suum: Gene. 25.
35 quæ verba paulò antea sacer textus de patre ipsius Abraham dixerat, vt sciatis quantum bonorum patrum orationes meritaque proficiant. Quocirca fratres dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri vos rogo, vt liberorum vestrorum misereamini, verbisque, pijs exemplis, supplicijs atque orationibus, omnibus denique modis spiritalem eorum salutem curetis.

Consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius existimantes autem illum esse in comitatu. Tunc enim fœminæ per vnam, viri autem per alteram viam ibant, quæ sancta quædam consuetudo erat: infantesque teneræ ætatis cum alterutris ire poterant. Hancque sanctam consuetudinem obseruarunt celebres illi prædi-
36 catores Beatus Augustinus, Beatus Ambrosius, Beatus Ildefonsus in Ecclesijs, quibus præerant. Qui in templis peculiaria loca fœminis, aliaque separata viris statuerant, velumque in medio eorum apponi iusserant, ne se inuicem viderent, nunc autem (quæ nostra est miseria) omnia sunt confusa: atque idcirco fortasse plurimæ fucantur, nimisque componuntur, Gene. 23.
quia in templis videndæ, atque etiam tractandæ, & prouocandæ sunt. Multum conducit ad bene operandum mali occasiones adimere: sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca agri duplici. Dicuntque nonnulli super hunc locum illam speluncam in duplicem locum fuisse diuisam, vt in vno viri, atque in altero fœminæ conderentur. Nam etiam post

mortem

mortem non indecore videntur viri à fœminis separati: quantò magis viui. Ostendit mater nostra Eua, quam mala sit occa- 37
Gene.3. sio, quamque potens vt nos in peccatum prolabi faciat. Quam cum Dæmon interrogaret: cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi? respondit ei mulier: De fructu ligni, quod est in medio paradisi præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne tangeremus illud, nè forte moriamur. Notate quæso, Deum solummodo dixisse: de ligno scientiæ bo
Gene.2 ni, & mali ne comedas: non autem dixisse: ne tangas illud: vt patet. At intellexit Eua, & optimè quidem Deum ipso facto, quo eis esum prohibuit, tactum etiam vetuisse: nam tangentes arboris illius fructum periculo maximo exponebantur edendi illum. Sic fratres mei ratio, atque experientia nos docet, siquidem nobis ex vetito isto fructu comedere non licet, illum etiã 38
tangere nobis non licere: ne verò illum tangamus, valdè necessarium est eum non videre. Nè quod edere, aut tangere tibi non licet, aspicias: ibi enim te passio tua superabit, vt diuinam maiestatem grauiter offendas. Et sic sacra historia inferius di
Gene.6. cit: Vidit mulier quod pulchrum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. Et inferius dicitur: videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Quam vniuersalis diluuij causam fuisse assignat. Quod quia homines fœminarum pulchritudine perspecta, eas adamarunt, atque à viris suis abstractis eis tanquã proprijs vxoribus vtebantur. Ecce quantum malum ex illa visione 39
dimanauit. Qua propter fratres mei oculos aperite & quidquid vobis libuerit, intuemini: nam hic erit condemnationis vestræ fons, & initium. Timete fratres mei Deum, illumque confiden
Psal.118. ter rogate, quod Dauid precabatur dicens: Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Et remansit puer Iesus in Hierusalem. Eum quippè qui bona indole natus est satis est, vt primum virtutis elemẽtũ doceas, ipse enim velut equus in cursu positus à recto tramite non discedet. Hoc idẽ in puero Iesu apparet qui etiã transactis solennitatis diebus ibidẽ remansit in quo nullus parentes negligentiæ arguet. Cumque duæ viæ essent, arbitrata est sacratissima virgo Maria sanctissimũ filium suum per virorum viam cum sancto

Ioseph

40 Ioseph fuisse reuersum, sanctus autem Ioseph existimauit eum cùm sacratissima genitrice sua in via fœminarum venisse. Et sic illum Hierosolymæ remansisse nescierunt. Super quo notandũ est, quemadmodum cœlestis hæc virgo vnigenitum Dei filium concepit peperitq; propter vtilitatem nostram: sic propter nostrum cõmodum eum amisisse, atq; reperisse. Amisit eum absq; culpa sua cùm rediret à Hierusalem. In quo significatum est vnũ ex malorum nostrorum fundamentis, propter quæ culpa nostra Deũ perdimus, esse, quia à Hierusalem, hoc est ab interiori quiete, ac tranquillitate eximus, & quia nos nimia solicitudine perturbamur hæc sæcularia perquirentes. Manasses cum magna cordis sui afflictione Deũ sic allocutus est: Incuruatus (inquit) sum multo vinculo ferri: & non est respiratio mihi. O quot hodie idẽ 41 dicere possunt, qui tot curis, atque negotijs opprimuntur, vt vix valeant respirare, & dicere: Benedictus Deus: hoc autẽ peius est quod tantis oneribus oppressi illa onera esse non ducũt, sed quadie negotijs non sunt submersi vsque ad oculos, nesciunt quid faciant, & præ mœrore conficiuntur. Ephraim vitula docta diligere triturã: dicit Oseas Propheta. Idemque de Ephraim hoc est, de hoc populo Christiano tot Dei beneficijs, locupletato, sicut diuinis sacramentis, euangelicaque doctrina, dicere possumus, cuius maior pars ex his omnibus fructum percipere nescit. Plurimi namque Christiani sunt quasi vitula iugi subiectioni assuefacta, & hanc amant, huic intendunt, hancque fœlicitatem suam esse ducunt quasi plus fidei, quam Ethnici non haberent. Videns Pharao ingẽtem Israeliticæ plebis propaginem, & quod 42 præter opinionem in dies numerus eorum crescebat, & multiplicabatur, timensq; rebellionem deprimere eos conatur: quare ait ad populum suum. Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis est. venite sapiẽter opprimamus eũ, nè fortè multiplicetur: proposuitq; eis magistros operum, vt affligerent eos oneribus. Quia quiete, ac trãquillitate illos tantopere multiplicari cognouit, iussit, vt in extruendis vrbibus magnopere occuparẽtur. Super quo dicit Origenes eandem esse diaboli inuẽtionem, qui videns Christianos spirituali quiete, ac tranquillitate virtutibus, accrescere meritisque proficere, humanis eos negotijs curat occupare, lutoque, quo inficiantur, detinere hortatur eos domos construere, vineas plãtare aliaque inutilia negotia peragere: quò sic

3. Para. 36.

Oseæ. 10.

Exod. 1.

Origenes.

quo sic inquieti,& conturbati,vix quicquam boni in Dei mini 43
sterio perficere norint:sicq; non solum in meritis, ac virtutibus non multiplicentur:sed à malis etiam in deteriora prolabantur. Et hoc est deum amittere,quia homo ab Hierosolyma recedet. Relinquite fratres solicitudinem istam,nec tam serio ludrica ista suscipiatis,quiescite,animis vestris,tranquillitatem quærite, in qua quantum diuinæ maiestati debeatis, consideretis: & quid facere vos oporteat, contemplemini, vt his acceptis beneficijs, tantæq; obligationi quodammodo respondeatis. D. Paulus sæpenumerò nomen hoc,requies,repetit,& quomodo Deus dixit de malis: si introibunt in requiem meam loquens de terra promissionis. Nec verò arbitremini terram illam requiem fuisse vocatam,eo quod in ea vestes,aut calceos,consutos essent reperturi,siue quod panẽ,aut vinũ inculta latura esset:hęc enim omnia, 44
sicut & nunc labore acquirenda erant. Sed dicebatur requies eò quòd cessaturum erat desiderium illud,solicitudo, atq; anxietas qua iam in certo loco,& non in solitudine persistere cupiebant. Sic quando vos hortamur, vt quietem quæratis, nolumus vos monere, vt ea tractare desinatis, quæ ad conditionem vestram spectant,sed vt ita illa geratis,quòd animus vester nimia solicitudine captiuus non maneat,sed ad se Deo tradendum liber existat,diuinamq; ipsius gratiam possit exquirere,qua cælestis gloriæ beatitudo comparatur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, qui cum patre, & spiritu sancto viuit,& regnat in sæcula seculorum.

Amen.

In eadem

In eadem Dominica prima post Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam, &c. Lucæ. 2.

IN hodierna sancti Euangelij lectione fratres charissimi dicitur sanctus Ioseph cum sacratissima virgine Maria sponsa sua Hierosolymam ascendisse, sicuti Exo. 34.
diebus, quibus lex præcipiebat, facere consueuerãt. Nam præcipiebat Deus: tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. Estque hoc magnæ admirationis dignum, quòd præceperit Deus omnibus viris totius Israel, vt ter quotannis derelictis domibus, possessionibusq; suis Hierosolymã ascenderent. Quæro, quis interea domus fundosq; illorum custodiebat, nè gentes confines in eos inuaderent, nam propè illos Moabitides, Amonitides, Idumæi, Philisthæi quoque, & Madianitæ habitabant, qui cuncti Iudæorum capitales hostes erant, quomodò ergo vniuersi hi Ethnici tantam occasionẽ prætermittebant? quomodò Hebræorum bona non deperdebant, eorumq; agros non depopulabantur? Ad hoc respondeo ipsum legislatorem singulari quadam promissione remedium addidisse immediate dicẽtem. Cùm dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ ascendente te, & apparẽte in conspectu Domini Dei tui ter in anno. Itaq; ipse Deus legem sanciens statim sub protectione sua populũ suscepit, dicens se eo tempore, quo lex erat adimplenda illorũ possessiones esse protecturum, neq; enim ab alio, quam ab ipso Deo melius poterat custodiri, quod idem Dñs admirabili quadã simi Isa. 31.
litudine declarauit dicens, Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædã suam, cùm occurrerit ei multitudo pastorũ, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pauebit, sic descendet Dominus exercituum, vt prælietur super montem

Sion,& ſuper collẽ eius,ſicut aues volantes, ſic proteget Dominus exercituum Hieruſalem,protegens,& liberans,tranſiens, & ſaluans.Ecce quot verbis exaggerat hic Dominus ſedulam curã quam de ſeruis ſuis gerit. Super quo valde penſandũ eſt, hũc clementiſsimum patrem,in modo, quem in ſuis defendendis obſeruat,duabus diſsimillimis rebus ſeſe contuliſſe, ſcilicet, famelicis leonibus,& auibus volentibus nidos ſuos protegere,quorũ alteros naturales vires fulciunt,vt vniuerſos timores contẽnant:alteras vero intimus pullorũ amor compellit,ne vlla pericula pertimeſcant.Leo famelicus nulla paſtorum cohorte nec canũ latratibus deterretur,vt prædam dentibus dimittat. Auisq; quãtunuis imbecillis ſit, vt pullos ſuos tueatur, nullũ timet periculũ, amor enim eorum eas illi vires addit, quæ ſibi à natura denegantur. 4 5
Quibus ſimilitudinibus voluit Dominus demonſtrare quàm ſecuri ſint ſerui ſui,ſiquidem ad defenſionem ſuã, tam ſupernum amorem,atq; potentiam qualis eſt Dei,habent.Ideoq; in eodem capite paulo ſuperius quoſdã acerrimè comminatur, qui huius protectionis obliti ad Regem Ægypti auxilium petituri confugerunt, dicens. Væ qui deſcendunt in Ægyptum ad auxilium in equis ſperantes,& habentes fiduciã ſuper quadrigis,quia multæ ſunt,& ſuper equitibus,quia prævalidi nimis,& non ſunt confiſi ſuper ſanctũ Iſrael,& Dominum non requiſierunt. Ægyptus homo,& non Deus,& equi eorum caro,& non ſpiritus, & Dñs inclinauit manum ſuam,& corruet auxiliator, & cadet cui præſtatur auxilium,ſimulq; omnes conſumentur. Animaduertite quomodo vult Deus, vt homines præcipue in ſuo auxilio 6
confidant,& hoc maximi æſtiment:& quantã ſibi iniuriam ducit inferri,cum homines ipſo derelicto,fiduciam ſuam in alijs hominibus conſtituunt: ſiquidem tantum ob hanc culpam de his ſupplicium ſumpſit.Itaq; noſter optimus Deus cum quicquam iubet ex cuius implemento, & executione aliqua inconuenientia ſequi videntur,omnia ſtatim ſolet adimere. Sic cum legẽ illã ſanxit,vt ſeptimo anno terra ſabbathũ perageret, & quidquid illo anno terra proferret,pauperibus erogaretur:quia ipſi dicere poſſent:quid igitur nos interea comedemus?Huic obiectioni ſtatim
Leuit.25. Dominus reſpondet,dicens,Dabo vobis benedictionem meam anno ſexto,& faciet fructus trium annorum ferentiſq; anno octauo,& comedetis veteres fruges vſq; ad nonum annum,donec no

ua

7 ua naſcantur, edetis vetera. Ex his duabus legibus duo notabilia elicimus: alterum ꝙ quando ex diuinæ legis obedientia, atq; obſeruantia aliquot inconuenientia ſequentur, aliquaq; nobis aduenerint detrimenta, deterreri non debemus, ſed certiſsime credere nos à Deo eſſe iuuandos, atq; ab illis inconuenientibus eſſe liberandos: aut ſaltem eum alijs preſentibus, ſiue futuris bonis illa eſſe nobis reſarturum. Itaq; ſi iudex, teſtis, aut aduocatus eo ꝙ fideliter munere ſuo fungitur acerrimas ſimultates, grandiaq; incommoda temporalia ſibi aduentura pertimeſcit: oculos per fidē, viuamq; confidentiam in cælum eleuet, atq; ad patrem miſericordiarum, cui ſeruire conatur, & ob cuius amorē illis inconuenientibus obijcitur, eos dirigat, firmiterq; credat eum in his anguſtijs ſibi non eſſe defuturū. Idem dico de confeſſario, ſi eo ꝙ quando
8 oportet, abſolutionē negat, & de concionatore, qui quādo neceſſe eſt reprehēdit, & de prelato ſi eo ꝙ munere ſuo recte fungitur, labores aliquot fuerint perpeſsi gaudere debent, ſic enim inter Domini prophetas, atq; apoſtolos collocandi ſunt, ſic confortauit Dñs diſcipulos ſuos dicens. Cum maledixerint vobis homines, &c. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis: ſic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fuerunt ante vos. Matth. 5.

Alterū, quod hinc elicitur eſt, ꝙ his legibus voluit Dñs homines diſponere, vt ſibi credere atq; in ipſo ſperare aſſuefierēt, neq; omnem fiduciam in ſua ipſorū diligentia conſtituerēt, ſicut dicit Moyſes afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna, quod ignorauerunt patres tui, vt oſtenderet tibi, quod non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod egreditur de ore Domini, Deute. 8.
9 hoc eſt, vt diſcas Deo cōfidere, qui qualibet re tibi ſubuenire poteſt. Cum enim toties in anno tam longum facerent iter, Hieroſolymæq; octo ſaltem dies morarētur, videntes tandiu tot tamq; crudeles hoſtes ſuos à Dño contineri, quiq; tam propinqui erant eis, quominus vel minimū quemq; de gregibus eorū hœdū acciperent, neq; ſatis ſuis damnū aliquod inferrent, duriores equidē marmoribus eſſent, niſi hæc vidētes firmiſsimā quādam conciperēt ſpem, qua tāto tamq; bono Deo confiderēt, qui ſic eos protegebat, & niſi feruētiſsimo eius inflāmarentur amore. Nos quoq;, qui hæc omnia fide, quam habemus, credimus, multoq; maiora ab hoc ſuperno eternoq; Deo beneficia percepimus, ſciamus nos multò maiorē: firmiorēq; confidentiā, atq; ardentiorē amorē ei

præstare debere. Si ergo illi nihil sibi defuturũ esse credebãt, etsi tam longũ conficerẽt iter: quare vos, cũ Christiani sitis, adeo diffidẽtes estis, vt arbitremini, si quotidie vnã saltẽ horã consumeretis in presentãdo vos diuinę maiestati, beneficijsq; à diuina ipsius liberalitate acceptis considerãdis, & scrutãdo vtrũ legẽ vobis ab ipso datã obseruetis necne, atq; in æternis tormentis, quibus eius trãsgressores contorquẽdi sunt, cælestibusq; præmijs, quæ ipsius obseruatores accipere debẽt, in memoriã reuocãdis, omnino vos esse perituros, corporalẽq; alimoniã vobis esse defuturã? ò increduli diuinæ prouidẽtiæ! qui quia in re tanti momẽti diffiditis in magno condẽnationis periculo viuitis. Attẽdite quid propheta dicat. Nisi quod lex tua meditatio mea est, tũ forte perisse in humilitate mea: tũ, idest, iam pridẽ. D. Ambrosius per hãc humilitatẽ, atq; abiectionẽ tentationũ pericula intelligit, cuius præcipuũ remediũ in assidua diuinæ legis cõsideratione, atq; horũ, quæ superius dixi, & his similiũ meditatione situ est. Vnde de impio bis dicitur. Nõ est Deus in cõspectu eius, siue vt alij verterũt, nõ est Deus in vllis cogitationibus eius: & ex hoc sequitur, ꝙ inquinatę sunt viæ illius in omni tẽpore. Attendite quã aperte dicit hîc spiritus sanctus homines ob pię considerationis defectũ peruerti, atque in peccatis diu permanere: vt intelligatis quã stulte respondent, qui de hoc admoniti dicunt. O pater hoc munus est religiosorũ, quasi ipsi animã non haberent, neq; Deum diligere tenerẽtur, neq; illo in cęlesti beatitudine se fruituros sperarẽt. Nunquid bonũ remediũ inuenisse diceretis eum, qui cũ furibũda tẽpestate cõcussus iamiã maris fluctibus mergeretur malos abscinderet, velaq; in mare proijceret, gubernaculũ frãgeret, omniaq; instrumẽta, quibus nauis gubernatur, dissolueret? an qui hoc facerẽt, stultos esse non diceretis? Tales equidẽ estis vos, & peiores etiã: nam cũ sęculares sitis, maioribusq; periculis quã religiosi viri, sitis expositi putatis vobis licere remedijs, quæ diuina prouidẽtia cõtra ista pericula præbuit minus vti, quę sunt assidua cælestis meditationis exercitia, crebraq; orationis, diuinorũq; sacramentorũ assiduitas. Et profectò vna ex rationibus, & causis vnde hoc procedit, modica confidentia, qua Deo fiditis esse videtur, nam arbitramini (vt supra dixi) res humano victui necessarias vobis esse defuturas, si quam temporis partem in his sanctis exercitationibus consumeretis: quæ diabolica fraus est, quòd omnem fiduciam

Psal. 118. Ambrosi. 11

Psalm. 9. 12

13 ciam vestram in diligentia vestra, in Deo autem modicam, aut nullam constituatis. Præcepit hic pater misericordiarũ Moysi dicens. Pones super mensam panes propositionis in cõspectu meo semper. Hoc præcipiebat Dominus, vt homines intelligerent sicut panes illi semper in ipsius conspectu erãt (ideoque propositionis vocabantur, quia semper debebãt proponi) sic ipsum semper oculos intẽdere in ea quæ ipsi gesturi sunt. Sicuti mater plurimos habens filios, qui assiduò ab ea panem petunt, plurima panis fragmenta coram se ponit, vt passim eis alimenta suppeditet. O benedictus talis Deus, ô glorificatus talis pater, qui tam diligẽter creaturas suas rebus necessarijs alit. Vt autem solicitam cælestis huius patris prouidentiam magis admiremini, animaduertite, notabilia illa verba, quæ Isaias Propheta Dei nomine dicit. Vbi Babylonis deos irridens, qui cum à iumentis, atque ab hominibus in humeris asportarentur, ipsi tamen eos in nihilo adiuuabãt, dicit, Confractus est Bel, contritus est Nabo, facta sunt simulacra eorum bestijs, & iumentis. Onera vestra graui pondere vsque ad lassitudinem contabuerunt, & contrita sunt simul, non potuerunt saluare portantem, & anima eorum in captiuitatem ibit. Statimq; addit Deus ipse dicens. Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua vsq; ad senectam ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo, & saluabo. O dulcissima & suauissima verba? ò homines adamantibus duriores, quomodo illa audientes, teneritudine non deficitis? quomodo hæc audientes quæ ineffabilis Deus, atq; infallibilis veritas dicit firmissimam non concipitis confidentiam? falsi illi dij cum labore maximo à suis cultoribus portabantur: hic autem verus Deus non solũ in manibus, sed in visceribus etiam cultores suos tanquam pia mater asportat. Et quid est quod ait, vsq; ad senectã ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo? nunquid (vt ait Iob) sicut dies hominis dies eius, aut anni eius sicut humana sunt tempora: vt quid ergo dicit, à iuuentute sua, vsq; ad seniũ, & canos se suis diligenter esse fauturum? Minime quidem: sed hoc dicendi modo perpetuam, assiduamq; quam de suis curam gerit, significare voluit. Ideo dicit D. Paulus. Sẽper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite, idest in aduersis, ac prosperis semper grati estote, quia ipsi semper cura est de vobis.

Exo. 25. Simile. Isai. 46. 1. Thes. 5.

Ascẽdẽtes igitur sacratissima virgo Maria, sanctusq; eius spon 16
sus Ioseph cum sanctissimo puero Iesu Hierosolymã ad festi ce
lebrationẽ, cõsummatis diebus cũ redirẽt, insci eum Hierololy
mis reliquerũt. Et hoc est quod dicit sacer textus: remansit puer
Iesus in Hierusalẽ quod nõ casu quidẽ, neq; ipsius ignorantia cõ-
tigit, cùm ex instanti sacratissimæ conceptionis eius sacratissima
ipsius anima totã habuerit sapientiam, qua in perpetuum prædi
ta erit. Verùm quæret quispiã: si tota hac sapientia præditus erat,
quomodo dicit hic sanctũ Euangelium, *Proficiebat sapientia?* Ori
genes mirifica quadam elucidatione verba hæc exponens dicit:
Origes. hoc incrementum nihil aliud fuisse, quam eum magis, ac magis
excellentiam, sapientiamq; tuam indies manifestare. Ingredimi-
Similes. ni in bibliothecam, reperitisque librum vetustissimum nudis ta-
bulis vmbilicatum, idest. [*Enquadernado.*] quem cum aperiatis le- 17
gere incipitis, magnaq; in eo arcana, & mysteria comperitis, dici-
tisq;, ò quam excellens liber! hic dignus est qui aureis tabulis vm
bilicetur, non autem ligneis, nudisq; tabulis circundetur, quia tot
tamq; sublimia in eo mysteria insunt: voluitis alterum folium,
aliudq; mysteriũ inuenitis, voluitis aliud, & aliud reperitis: sicq;
vsq; ad finem, & sic alia indies plura & maiora mysteria reperitis.
Itaq; magis, ac magis libri excellentia detegitur. O sacratissime
puer Iesu quam excellens liber es! liber antiquus, liber æternus
æternaliter genitus, & in tẽpore vmbilicatus humanitatis nostræ
tabulis. Hic est liber, quo Deus Hebræis seueriſsimè comminatus
Isa. 29. est per Isaiam prophetam dicens. Obstupescite, & admiramini,
fluctuate, & vacillate, inebriamini, & non à vino, mouemini, &
non in ebrietate. O Deus! quid ex tanta prægnitie debet exire? 18
quid hîc Dominus dicere vult, cùm à tã terribili principio exor-
diatur? quoniã (inquit) miscuit vobis Dñs spiritum soporis: clau-
sit oculos vestros, prophetas, & principes vestros, qui vidẽt visio
nes operiet: & erit vobis visio omniũ sicut verba libri signati, quẽ
cũ dederint scienti literas dicent: lege istũ, & respõdebit: nõ pos-
sum: signatus est enim, & dabitur liber nescienti literas dicetur q;
ei: lege, & respondebit, nescio literas. Et dixit Dñs: eo quod ap-
propinquat populus iste ore suo, & labijs suis glorificat me: cor
autẽ eius longe est à me: ideo ecce ego addã, vt admirationẽ faciã
populo huic miraculo grandi, & stupendo. O puer Iesu æterni
Dei filius, tu es visio prophetarum, ô horribile supplicium! Erit

visio

19 visio prophetarum, idest, filius Dei incarnatus quasi liber clau
sus, atq; signatus, quem nec sapientes, quia signatus est, nec impe
riti, quia literas nesciunt legent, hoc est manifestabitur verbum
diuinũ, & nõ cognoscetur ab eis: ostendam eis (inquit eternus pa
ter) filium meũ, & in medio illorũ orietur in Bethlehẽ terra Iuda,
& cum eis conuersabitur, atq; inter manus eum habebunt, nec ta
men ipsum cognoscent, nec eo fruẽtur, nec ex illo fructum per-
cipiẽt. Quãdo de filio tuo, qui te lesit, cupis vlcisci, accipis pomũ Simile.
in manu, & ostendis ei dicens: ecce pomum, sed illud non capies.
Ostendit Deus Iudæis vnigenitum filium suum, at illum non co
gnouerunt. O Iudæi videte illum natũ in Bethlehẽ, at illum non
edetis. Ecce quẽ Magi Reges adorant, vos blasphemijs infectami
20 ni: ecce illũ in cruce, sed non deferetis eum, non illo fruemini, si-
quidem præmalitia vestra illum non cognouistis. Profecto iure
optimo dicit Dñs: Ecce ego addã, vt admirationẽ faciã populo
huic miraculo grandi, & stupendo: nã miraculũ magis obstupen
dum, quod nullo vnquam tempore in mundo extitit, fuit hoc,
quòd cum Deus homo factus in terram descenderit, & coram ho
minibus tam præstantia miracula fuerit operatus, in eum tamen
ipsi non crediderint, neque ex illo fructum perceperint. Hanc
autem tantam maledictionem, quare Deus in eos effudit? scili-
cet, quia illi eum labijs honorabant, cum tamen eorum corda ab
eo procul abessent. Heu, heu, heu, quomodo hoc dicam? O Deus
infinitæ maiestatis, per ineffabilem clementiam tuam te depre-
cor, vt hoc terribile supplicium nos facias intelligere, quod de his
21 infœlicibus sumpsisti: quo maxime vereamur, siquidẽ aliqui for
sitan peiores sumus. Nam si illis hãc, ò Dñe maledictionẽ inijcis,
quia cor suũ tecum non habebant, quid facies illis, qui nec labijs,
nec corde tibi ministrãt? Animaduerte, ò homo peccator, cũ quo
labia tua habes? de quibus die, noctuq; loqueris? Attẽde quot tur-
pitudines, quot mẽdacia, quot blasphemias, quot denique dolos
passim labijs tuis loqueris. Quid igitur speramus? nisi eãdem ma-
ledictionem super nos ad maiorem condemnationẽ nostrã esse
casuram? Dicite fratres, vnde prouenit, quod cũ Dominus Iesus
Christus in sacrosancto altaris sacramẽto existat, nosq; ita realiter
& vere credamus, tãto ex beneficio tã parũ fructus percipiamus?
Nõnullos videbitis adeò huius diuini cibi cupidos, vt ad sanctam
cõmunionẽ frequẽtissime, studiosissimeq; accedãt hocq; cælesti

mysterio crebro fruantur: quibus profecto liber iste apertus exi 22
stit illũq; legere norunt, & ex infinita ipsius excellentia aliquid intelligunt. Alij autẽ sic eum deserunt quasi non esset Deus, nec eum reuerenter honorant, neq; in ipsius conspectu cũ debita reuerẽtia, modestiaq; sistunt, neq; ex eius virtutibus atq; effectibus fructũ percipiunt, ac si in eum non crederẽt. O quãta maledictio est talem librum habere, neq; eum legere scire, quod tam sapientibus superbis, quã malignis insipiẽtibus accidit. Hęc vtiq; maxima est Dei maledictio, in pœnã peccatorũ vestrorũ. Idẽq;, ꝙ de sanctissimo sacramẽto dico, de tota innocẽtissima diuina saluatoris nostri vita dico: quã pauciſsimi tã ex Ecclesiasticis, quã ex sæcularibus legere norũt: sin minus dicite quot horas in toto vitæ vestræ tẽpore in hoc libro legẽdo cõsumpsistis? fortasse nõnulli hîc adestis, qui vere dicere possetis vos toto vitę vestrę tẽpore ne 23
vnã quidẽ integram horã in sacratissima Iesu Christi vita legẽda cõsumpsisse: quomodo ergo pudore nõ cõfundimini sciẽtes quot horas inutilibus rebus agẽdis cõteritis, quæ ad condẽnationẽ animarũ vestrarũ præparãtur, nec tamen vnã in salute vestra exquirenda consumitis? dico vos hunc librũ legere nolle, eumq; vobis adeò obsignatũ esse, grauissimũ peccatorũ vestrorum esse suppliciũ. Vnum ex ijs, quæ nobis sanctus Isaias Dei nomine maxime cõmendat, est: discite benefacere, quasi dicat. Nemo scit Theologiã, nisi qui eam discit: nemo scit vllã ex humanis sciẽtijs, nisi qui diu ei diligentissimã operã dederit. Si ergo vultis scire quomodo Deo seruiendũ, quomodo passionibus vestris resistẽdũ, quomodo corda vestra mollefaciẽda sint, vt proximorũ misereãtur, opor
tet vos hæc discere, hisq; diligenter operã dare: liber autẽ in quo 24
diuina hæc scientia cõtinetur, est verbũ humanatũ, cuius literatura sunt perfectissima ipsius opera. Huic igitur cęlesti libro diligẽtissime vos oportet incũbere: sin minus quantũuis humanarũ literarũ discatis, semper tamen in diuino cõspectu insipiẽtes eritis, sicut illi, de quibus dicit B. Paulus, dicentes se esse sapientes stulti facti sunt, adeò, vt mutauerint gloriã incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedũ, & serpentiũ. Ecqua maior stultitia esse poterat, quàm gloriam Deo debitam serpentibus tanquam dijs præberi?

Hic igitur liber, qui in huius mundi bibliotheca nudis tabulis vmbilicatus pauper in præsepi collocatus apparuit per mirabilia

opera

25 opera, quæ fecit, cœpit aperiri, quem pastores, reges, atque etiam latro pendens in cruce perlegit, & qualis esset, agnouit: & centurio item dicens: vere filius Dei erat iste. Et denique sicut qui in illo supra dicto libro assiduè mysteria legeret, indies pluris, ac pluris eum æstimaret, sic Iesus Christus filius Dei magis ac magis indies reuelabatur, ideoque de illo dicit Sanctus Euangelista: *Proficiebat sapientia.* Beatus Gregorius hæc verba per solis similitudinem exponit. Sol exit mane, & per nostrum ascendit hemisphærium, dicimusque: sol accrescit: certum est solem in circuitu suo non crescere: nam idem eiusdemque *magnitudinis* est hodie, cuius erat *in* principio, quandò creatus est. Dicimus autem solem accrescere, quia radios suos clariùs manifestat, maiorem mundo lucem emit- 26 tit, ardentiorem denique calorem operatur. O sacratissime puer Iesus, qui sicut sol splendere cœpisti in sanctissimo natali tuo: & inde pastoribus, regibusque illuxisti, posteàque indies proficiebas ab effectu (ait Diuus Gregorius) quia Sapientiam tuam magis, ac magis indies reuelabas: & sic quo plures animas illuminabas, tuique amore inflammabas, eò magis proficiebas, atque crescebas. Beatus Bonauentura dicit: proficiebat sapientia experimentaliter. Peritissimus quidam medicus speculatiuè plurimas herbarum proprietates nouit: quem tamen si interroges: hanc nè herbam aliquandò gustasti? respondet: non: sed optimè noui eam huius esse proprietatis. Herbamque degustans experientia comperit, quod anteà speculatiuè tantummodo sciebat. Et de hac experimentali scientia loquitur Diuus Paulus dicens: 27 & quidem cùm esset filius Dei, didicit ex ijs, quæ passus est, obedientiam. Eximius vtique discendæ obedientiæ modus est, obedire. Quò plures, maioresque labores Dominus Iesus propter sui æterni patris obedientiam tolerabat, eò maiorem habebat experientiam earum rerum, quæ in conceptionis suæ instanti intellectu cognouit. Per prouerbium dicere soletis, Non est talis chirurgus, sicut, qui pluribus vulneribus est percussus. Hoc est: qui arte chirurgus est, & postea plurima ei vulnera infliguntur, bonus chirurgus est, quia terebinthinæ ardorem est expertus, & quàm clementer, atque humaniter vulneribus oporteat mederi cognoscit. O Christe vitæ reparator, vereque vulnerum nostrorum Chirurge: priusquàm ærumnas nostras esses expertus adeò aspe

Simile.

Bonauent.

Hebræ. 5.

rè illis medebare, vt propter vnum lethalem reatum mag- 28
nas hominum strages ederes. Homo autem factus, famem expertus, frigore, defatigationeque concussus, verberibus cæsus, cruci affixus, tanquam expertus chirurgus peccatorum nostrorum vulneribus suauius mederis. De qua experientia dicit seraphicus hic doctor intelligi posse verba hæc: proficiebat sapientia.

Cùm igitur verum sit, eum summa esse sapientia præditum, certissimum est, siquidem Hierosolymæ tanquam perditus mansit, hoc non casu quidem neque ex ignorantia euenisse, sed admirabili prouidentia factum fuisse. Ad literam dixit Dauid ipsius nomine: Factus sum, tanquam vas perditum. Si reperitis vas nouum & sanum, obseruatis illud, quia vobis placet, & quoad plurimum illo ad bibendum vtimini: si verò vas 29
confractum inuenitis, ad plurima vobis deseruiet, etenim in illud aquam, atramentum, terram, domusque vestræ immunditias potestis immittere, ad omnia vobis deseruit. Ideò filius Dei se vasi perdito confert, quia ad plurima nobis profuit, fuit nobis Magister, fuit socius, fuit cibus, fuit dux, & in hoc denique nobis deseruijt, quod scelerum nostrorum immunditias in se recepit, pro illis æterno patri quæ nos debebamus exoluens. O dulcissimam considerationem animæ in domus suæ angulo consternatæ, & cum hoc cælesti Domino conuersanti, atque loquenti vbi nunc eum amicum, nunc patrem, nunc sponsum, nunc denique iudicem illum appellat! Factus sum tanquam vas perditum, quod ad plurima prodest: ego autem ad omnia hominibus necessaria prosum. Ideò seraphicus pater no- 30
ster Diuus Franciscus cum hoc clementissimo Domino loquens ei dicebat: Deus meus, & omnia: &, præ diuini Saluatoris nostri consideratione bonitatis, atque liberalitatis totus lacrymis perfusus hæc verba sæpenumerò repetebat. Huius (inquam) Saluatoris nostri largitatem considerans, qui se nascens dedit socium, conuescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans dat in præmium. O fœlix anima, quæ merito dicere potest: Deus meus, & omnia. Nam licèt verum sit eum esse diuitias, saturitatem, honorem, voluptatem, amicum, ac patrem denique nostrum: attamen nos solo illo non sumus contenti, sed sæcularem etiam honorem, diuitias, saturitatem, voluptates

Psalm 30.

denique

31 denique volumus adipisci. Ideoque ille iure optimo dicit: Deus meus, & omnia, qui solo eo contentus est, sæcularium que rerum illa tantummodo vult habere, sine quibus nullatenus viuere potest. Vt autem nobis magister existens famem frigusque nos pati doceret, Hierosolymæ voluit remanere, vbi sanctissimę genitricis suæ refugium, atque auxilium, & fauor sibi deesset. Vnde B. Bernardus in quodam sermone & Diuus Basilius, alijque doctores tenent, Bonum Iesum in illo triduo ostiatim eleemosynas ad vescendum mendicasse. Et ita vbi nos legimus, propter nos egenus factus est, in Græco contextu habetur, propter nos mendicus factus est. Et sic legit Beatus Basilius. O ineffabilem Dei probitatem quantopere se voluit humiliare, atque abijcere, vt superbiam, elationemque nostram posterneret, atque vt nos doceret non solum labores æquo animo tolera-

32 re, sed nos etiam abijcere, atque humiliare. Maximum vtique ô diuine Saluator mysterium fuit, te, qui tandiu in orbe desideratus, totque ac tantis lacrymis & suspirijs accersitus, & in sanctæ Ecclesiæ repræsentatione heri natus, atque à regibus adoratus fuisti, iam hodie ab ipsa sancta Ecclesia perditum repręsentari, deq; te dici: *Remansit puer Iesus in Hierusalem.* Dicite fratres, si expecta-

Similc.

to rege grandes in hac vrbe sumptus fierent, atque in ea exornanda, vijsque præparandis plurima aureorum millia consumerentur: his autem omnibus præparatis rex per vnum ostium ingressus, per aliud protinus egrederetur, non nè magnopere miraremini? sic vtique, quarè igitur tu ô diuine Saluator, cùm iusti tot tantosque suspiriorum, ac lachrymarum sumptus fece-

33 rint, vt te dignè reciperent, cùm heri veneris hodie dispares, & Hierosolymæ perditus remanes? ad hoc respondeo, illum non perdi, sed peccatores potiùs esse perditos. Quia vero, vt vulgo dicitur, perditus est, qui post perditos ambulat, perditus est bonus Iesus (si ita dici potest) vt peccatores perditos reperiret, quorũ, suique ipsius nomine dicebat Dauid. Erraui sicut ouis, quæ perijt, quære seruum tuum. Confertur peccator oui perditæ, quæ ideò perdi solet, quia viridi herba vescens manet. O miseri filij Adæ, si ea, quorum causa perdimini, attentis animi oculis consideretis, quàm perspicuè cerneretis, omnia illa nihil aliud esse, quàm virides herbas, quæ cito marcescunt. Ecquid sunt voluptates? ecquid honores? ecquid denique omnia sæcularia, nisi quid inconsistens,

Psal. 118.

ſiſtens, quod manè vireſcens veſperi areſcit? adeo autem inſani 34
ſunt homines, vt propter hanc herbulam à cæleſti paſtore ſuo re
cedant, & tanquam oues peccatorum vepribus inuoluantur. Et
ſic vt perdita oue paſtor in montibus & collibus aberrat, atque
deperditur, vt eam inueniat, ſic perditis hominibus vnigeni-
tus Dei filius perditur, vt eos inueniat, honorem contumelijs,
requiem ſudoribus, atque defatigatione, pulchritudinis ſuæ
florem, ſolis calore, frigoris, atque ventorum concuſsibus, ſan-
guinem innumeris verberibus, plagiſque, vitam deniq; in cru-
ce deperdens. Legitur Sanctus Ioſeph patris ſui iuſſu fratres ſuos
quærens in agro aberraſſe, & perditus fuiſſe. Et inuenit eum (ait
Geneſ. 37. ſacer textus) vir errantem in agro: & interrogauit, quid quære-
ret: at ille reſpondit: fratres meos quæro. O ſuperne Ioſeph Ie- 35
ſu Chriſte fili Dei, quid quæris Domine oſtiatim panis fragmen
ta mendicans? quid quæris quadraginta dies in aſpera ſolitudi-
ne ieiunans? quid quæris defeſſus, ſudoribuſque perfuſus per
vias de ciuitate in ciuitatem ſacroſanctum prædicans Euangeliũ?
quid quæris in horto Gethſemani ſanguineis ſudoribus inſu-
dans? quid quæris columnæ aſtrictus verberũq; diluuio cooper-
tus? quid quæris per vias Hieroſolymæ grauiſsimam humeris ba
iulans crucem? quid in caluariæ montis cacumine crucifixus ex-
quiris? quid quæris errans in agro? quid in tã crudeli morte per-
quiris? fratres (inquit,) meos quæro. O benedictus, & glorificatus
talis frater, qui tot tantaque patitur, vt fratres ſuos quærat, at-
que à culpæ perditione ſubtrahat. O beati qui tantum amorem,
tamque ſingulare beneficium cognoſcentes debitas pro eo gra-
tias agere norunt. 36

Cum ſanctiſsima virgo, & Beatus Ioſeph diuerſis vijs profi-
ciſcerentur, ſanctiſsimum puerum Ieſum Hieroſolymis manere
non nouerunt, quouſque vnius diei itinere confecto pariter con
uenerunt, & cæli terræque theſaurum ſe amiſiſſe cognouerunt.
Quænam lingua poterit explicare quàm acuto doloris gladio te
nerrimum pijſsimæ matris cor fuerit percuſſum quando tantum
ſibi incõmodum aduenisſe perſpexit? quidq; hac crudeliſsima fa
gitta vulnerata patrarit, nõ eſt difficile perſcrutatu. Quid aliud fa
ctura eſſet, niſi ad illũ communẽ iuſtorum laborantium portum
Pſalm. 31. confugeret qui eſt oratio? Ad hunc confugit Dauid cum dixit: tu
es refugium meum à tribulatione, quæ circundedit me: exultatio

mea

37 mea erue me à circundantibus me. Attendite verborum teneritu
dinẽ, qua Beatus Propheta in ſancta oratione vtitur. Et alibi di- Pſalm. 81.
xit: Deus, quis ſimilis erit tibi? quaſi dicat: ecquis Domine remedium à ſe poſtulantibus auxiliabitur, ſicut tu tuis fauere conſueſcis? Ideoque ne taceas, neque compeſcaris Deus. Et alij ex Hebræo verterunt, ne taceas, neque quieſcas Deus: Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt. Ecce quàm inſtanter ſe aduerſus inimicos ſuos petit adiuuari, quorum ſtrepitus iam in auribus ſibi reſonabat, qui eum iamiam deſtruere properabant. Ideo dicit: ne quieſcas Deus, quod eſt eximium exaggerationis genus, quo ſolicitudo ſignificatur, qua Deus ſeruis ſuis auxiliatur. Et ſanctus Ionas Ionæ. 2.
in ventre ceti in magna ſe afflictione perſpiciens ad hoc etiam refugium acclamauit dicens, Cùm anguſtiaretur in me anima mea,
38 Domini recordatus ſum, vt veniat ad te oratio mea. Idemque faciebat Hieremias propheta dicens: nõ ſis mihi tu formidini ſpes Hiere. 17.
mea in die afflictionis. Ad hunc igitur portum Benedicta virgo confugit, & lachrymis perfuſa diceret, credo, ô æterne pater quẽ admodũ priſtinis quondam temporibus ſtellam miſiſti, quæ felicioſimos illos Magos ab oriente ad filium tuum adorandum in præſepe deduceret: ſic nunc lucem tuam, quæſo, emitte, quæ me recta via deducat, quò vſque vbi dulciſſimus filius, ac redemptor meus commoratur, accedam. O dilecte à viſceribus meis fili cordis mei, quid in me vidiſti, quia ſic me afflictam, ac mærore cruciatam relinquere voluiſti? optimè noſti Domine reuerentiam, & amorem, quo hæc humilis mater, & ancilla tua tibi deſeruijt, à die, qua te in ſtabulo Bethlehem peperit, vſque in præſentem
39 diem, & quòd priûſquam te dulci lacte ablactarem, teq; rudibus pannis inuoluerem, humi proſtrata omni, qua poterã reuerentia te Deum, dominumq; meum adorabam. In his ſanctis, alijſque ſimilibus meditationibus totam illam (credo) noctem ſanctiſſima virgo traduxit. Cumque ſequentem diem totum in ſanctiſſimo puero inter notos, & cognatos quærendo conſumpſiſſent, non inuenientes eum regreſſi ſunt in Hieruſalem quærentes eũ. Et per viam omnes, quos reperiebant, interrogabat Beatiſsima virgo, nunquid vidiſtis puerum duodecim annorum inconſutili veſte [*Entre pardilla y morada*] indutum, longis Nazaræorum inſtar, flauiſq; crinibus, candidum, ac rubicundum ſuper omnes filios hominum ſpecioſum? Hæcq; ſigna, quæ ſacratiſsima virgo

red--

reddebat, erant, tanquã culter acutiſsimus, quo virginalia ipſius 40
viſcera transfigebãtur: eiuſq; oculi in lachrymarum fontes vberrimos vertebantur. Domina (dicerẽt viatores) ſummopere gauderemus talem puerum perſpexiſſe, vt fœlices tibi de illo nuncios redderemus: nãq; ſi puer eſt ſimilis matri abſque dubio nullus talis in orbe puer exiſtit. Vlteriuſq; ſacratiſsima virgo procedens diceret cùm rubum aliquem videret: ô vtinam in hoc rubo diuinus mihi Saluator meus appareret, ſicuti Moyſi in ſolitudine apparuit: non opus eſſet iubere me excalciari, cum nudis gradiar pedibus, tantaq; afflictione concuſſa. Videnſq; iuniperum diceret: ô æterne Deus, qui defeſſum Eliam ad iuniperi vmbram conſolatus es, ſi nunc me afflictam, atq; defeſſam conſolaris, paracletum meum mihi offerens, Accedente igitur illa Hierosolymam per ſingulas vias illum inueſtigans omnes interroga- 41
bat vtrûm puerum cuius ſigna reddebat, perſpexiſſent: cui alij reſponderent: domina puer iſte, quem dicis heri ad hoc oſtiũ peruenit panis fragmentum Dei amore petiturus, quo accepto, nunquam vltra illũ vidimus. Alij dicerent: domina puer iſte hac tranſijt quærens vbi eſſet hoſpitale, in quo reciperetur. Tunc ſanctiſſima virgo ex hoſpitali in hoſpitale abire inciperet, quouſque in aliquo ei dicerent: domina puer iſte hîc dormijt hac nocte, cuius pulchritudinem, modeſtiam, atq; pietatem omnes valde mirati ſumus: in illo angulo ſuppoſito capiti lapide in nuda humo recubuit, neq; enim aliud lectum voluit. Hîc contẽplari poteſtis quid pijſsima mater ſentiret hæc omnia audiens, & quàm acutæ ſagittæ eſſent hæ, quibus tenerrima ipſius viſcera transfigerentur. Et quanuis clementiſsima virgo (vt valde credibile eſt) ſæpenume- 42
rò in templum illum quæſitura, æternumq; patrem pro illius inuentione oratura, fuerit ingreſſa, diuina tamen prouidẽtia ad maiorem ipſius coronam, ac gloriam meum non reperiebat. Quouſq; tranſacto triduo illum in medio doctorum ſedentem inuenerũt. Quantam cœleſtis regina ex theſauri, quem amiſerat, lætitiã inuentione perceperit, ſiquidem nulla prorſus lingua valet explicari, veſtris pijs cordibus ruminandum, aſsiduoque conſiderandum relinquo vt Deum lachrymis inueſtigare diſcatis, quo ipſum cũ exultatione reperiatis, & in hoc ſæculo per gratiã in futuro per gloriam illo perfrui valeatis. Ad quam nos perducat idem Ieſus Mariæ filius. Amen.

In

In eadem Dominica prima post Epiphaniam.

CONCIO TERTIA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, &c. Luc 2.

PRæcipiebat Deus omne masculinum tribus anni tẽporibus in conspectu suo apparere. Hęc autẽ tria tẽpora erant: Pascha, Pentecoste, & templi dedicatio. Exo. 35.

2 In quo se Deus habebat tanquam pater, cuius filij in distanti Academia literis operam dant, quibus ille præcipit, vt in Paschis sese ad eum conferat, vt quantũ in literarum studijs proficiant, cognoscat. Idemq; nunc à vobis oportet obseruari, quippè cùm in templum die festo venitis, considerare debetis vos accedere, vt cælesti patri vestro prouẽtus spiritalis illius hebdomadæ rationem reddatis. O quàm sancta, atq; vtilis est hæc considerratio Dauid vitæ suæ puritatem, confidentiamq;, qua se cælestia dona, præmiaq; percepturũ sperabat, explicuit dicens: retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearũ retribuet mihi. Attendite quomodo bis repetit verbũ, retribuet, vt significet quàm securã hanc retributionẽ fore sperabat. Cuius causam addit dicens: quia custodiui vias Domini, neque impie gessi à Deo meo: quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Super quæ verba animaduertite veram iustitiam duos oculos, duosq; respectus habere, alterum scilicet ad præterita, alterum vero ad futura debere respicere. Ideoque hic Sanctus Propheta dicit: quia custodiui vias Domini, ad præterita respiciens: &, ero immaculatus cum eo ad futura prospiciens. In medio autem horum omnium verborum dicit: quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo. Quia hic forsitan fuit fons, ex quo hæc bona, hæc vitæ puritas, atq; integritas dimanarunt. O quot malis liberaremur, quotq; virtutes operaremur, si terribilia Dei iudicia semper ante oculos deferremus. Videns vnus ex illis venerabilibus eremi senibus iuuenem ridentem, in eum quasi Simile. Pſalm. 17. 3

leo

leo acerrimus inuasit, ac dixit: reddituri sumus rationem Deo, & 4
rides? O sententiam grauissimam & consideratu digniſsimam!
Nam mirabile profecto est, homines ista credentes posse ridere,
nec immenso lachrymarum mari plerunque perfundi: huius au-
tem amētiæ causa est, quia hæc sicut oportet, non consideramus.
Atque hinc prouenit, quòd non solum ridemus, sed etiam adeò
peruertimur, ac profanamur, quasi nihil eorū crederemus, quæ à
diuina lege docemur. De his autem, qui ita viuunt intelliguntur
verba Diui Pauli dicentis: qui sine lege peccauerunt, sine lege
peribunt. Beatus Ambrosius super illa verba eiusdem sancti
Roma. 2. Ambros. Apostoli, Ego autem viuebam sine lege aliquando. Dicit: viuere
Roma. 7. sine lege est peccare sine lege, & viuere sine timore Dei tanquam
si Deus non iudicaturus esset actus humanos: quod est propriū 5
eorum, qui ex consuetudine peccant. Hoc etiam habetur in mil-
leloquio eiusdem sancti & de his, qui sic viuunt, quasi lex nō es-
set lex, & quasi vitia non essent vitia, dicit Diuus Paulus: sine le-
ge peribunt. Hoc est lex in nulla re illos excusabit, imo in om-
nibus eos accusabit, siquidem in omnibus illam violarunt. Nam
eos, qui sic mali non sunt, etsi in eo, in quo deliquerunt lex accu
sat, in ijs tamen, quæ obseruarunt, eos excusat. Ecce perditionē,
ac peruersitatem, in quam deueniunt homines, eo quòd à redden
dæ Deo rationis consideratione diuertuntur.

Ideoq; suspicor vnum ex ijs, quæ diabolus magnopere expe-
tit, esse hanc nouissimæ rationis obliuionem. Sicq; ego intelligo
Eccles. 12. verba illa. Non credas inimico tuo in æternum sicut enim æra-
mentum æruginat nequitia illius. Et inferiùs dicit: & in nouissi-
mo cognoscas verba mea & in sermonibus meis stimuleris: in 6
quibus nos docet spiritus diuinus, vt ab hac Sathanę persuasio-
ne caueamus, ne animi nostri eius malitia penetrētur, & postea à
diuina lege torqueamur, atq; accusemur. Etenim damnati sem-
per diuinā legem ante oculos habebunt, Deique præcepta con-
tinua mentis consideratione ruminabunt, & quia cùm tam faci-
lia sint, illa non obseruarint, eis semper atrocissimum inferent
bellum. Itaq; diuinæ legis facilitas, quam ante oculos habebunt,
eorum cruciatus magnopere augebunt. Ideoq; hîc dicit Spiritus
Sanctus: fac quod tibi dico nè te à diabolo decipi patiaris, qui
nunc tibi suadet: vt sermonum meorum obliuiscaris, & rationis
arctissimæ, quam Deo redditurus es, non recorderis: nè in nouis-

simo

7 simo cognoscas verba mea & in sermonibus meis stimuleris. Et cum tanta fuerit fratres mei miseria vestra, vt hæc semper ante oculos nõ feratis. Salutẽ quando die festo in templũ estis profecturi, prius domi vestræ profundè cogitate quomodo accedetis in tẽplũ. rationẽ Deo reddituri, quomodo in illa hebdomada vixistis. Quòd si vos sanctã ipsius legẽ obseruasse reperitis, plurimas ei gratias agite, quia vobis ad eius obseruantiã diuinũ auxiliũ præstitit: humiliter ab ipso sanctã perseuerantiã postulãtes. Quòd si in aliquo vos deliquisse cognoscitis, ante diuinę maiestatis oculos cũ efficacissima cõtritione prosternimini, veniã precãtes, firmissimeq; emendã proponẽtes, etsi prudentius, tutiusq; esset, si vos mortaliter deliquisse perspicitis, ad sacrũ pœnitẽtię sacramentũ accedere. Et sic alterutro modo perfectã pœnitentiã agẽtes ab æterna cõdẽnatione liberabimini, Nã vt ait Nahũ propheta nõ consurget duplex tribulatio. Et septuaginta interpretes hũc locum clarius trãstulerunt dicẽtes: nõ iudicabit Deus bis in idipsum, & sic intelligetis verba illa prophetæ. Non intres in iudiciũ cum seruo tuo Dñe, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Maximæ vtiq; temeritatis esse videtur, cõtra illud petere, quod infallibiliter futurũ esse reuelatũ est, sicut affirmat D. Paulus dicens: omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Et paulò inferius: vnusquisq; (inquit) nostrũ, pro se rationem reddet Deo. Quę cũ ita sint, quomodo ausus est dicere Dauid: nõ intres in iudiciũ cum seruo tuo Domine, siquidẽ petebat rẽ Dei decreto cõtrariã? dico nõ solum Dauid, verùm, & omnes etiã iustos hoc petere, atq; impetrare: nã accepta per veram
8 pœnitentiã peccatorũ venia, nõ intrat Deus cum illis in iudiciũ condemnationis, etsi intrat in iudicium discussionis. Ideò dicit; Beatus vir cui non imputauit Dñs peccatũ, hoc est, quanuis peccauit, nõ tamen imputatur ei peccatum, quia iam remissum est.

Nahum.1.

Psalm.142.

Roma.14.

Psalm.31.

Dicit igitur Sanctum Euangelium. *Cumfactus esset Iesus annorum duodecim &c.* Animaduertite quomodo conferens se sacratissima Virgo Maria cũ Beato Ioseph sponso suo Hierosolymã ad festi celebrationem pretiosissimum puerũ Iesum duodecim iam annorum secum deferebat. Quando pueri sunt paruuli non afferri debẽt in templũ: ad nihil enim aliud prosunt, nisi ad eos, qui in templo sunt perturbãdos atq; impediẽdos. Eos autẽ, qui iam ratione vtũturiam ad tẽplum afferre tenemini, prius eos do-

mi docentes qua reuerentia & tranquillitate in templo debeant cõmorari, vt in eo Christiani esse discant: Vos autem ô fœminæ quoad fieri poterit, diligẽter cauete, ne filias vestras domi relinquatis, sed eas vobiscum in templũ afferte: recordamini dũ Moy
Exod.32. ses cũ Deo loqueretur, legemq; ab eo acciperet, populũ in idolo latriã incidisse, vitulumq; adorasse, vt dicitur. Animaduertite quale tẽpus expectauerit dæmon vt pessimã hanc telam ordiretur, quando scilicet illius populi dux, atq; gubernator cum Deo loqueretur, resq; grauissimas perageret. In hoc tempore replet Diabolus manicas suas. Expectat quippè, vt vos in templum ad Deũ alloquendũ conferatis: tuncq; filios vestros peruertit, quò plurima insulta cõmittant. Ne quæso, fratres tanti mali occasioni sitis: animaduertite vos arctissimam animarum eorum rationem esse reddituros. Quòd si tanquam boni parentes curatis vt 12
Gene.18. filij vestri Deum timeãt, Deus abundantem vobis propterea referet mercedem. Volens Dominus turpissimas illas vrbes Sodomę atq; Gomorrhę destruere dixit: num celare potero Abraham quæ gesturus sum cũ futurus sit in gẽtẽ magnã, ac robustissimã? Diligenter perpendite quãti Deus amicos suos æstimat, videtur quippe nõ posse aliter facere, quam eis cordis arcana reuelare, sicut hic apparet, siquidẽ dicit: nũ celare potero Abraham quę gesturus sum? O benedictus & glorificatus talis Deus: qui vilissimos terrę vermiculos tanti ęstimat. O quãtopere nos confundi oportet cõsiderãtes, quã parui nos altissimã ipsius facimus maiestatẽ. Et malumus res nostras alijs hominibus perditissimis, atq; nequissimis sicuti nobis reuelare, quã ei illas in oratione cõmunicare. Animaduertite etiã vnã ex rationibus, ob quas dicit Dñs 13
se nõ posse cõsiliũ suũ Abrahæ occultare esse, quia multarũ gentiũ pater futurus erat, vt illa diuina iudicia posteris recẽseret, sicq; illi sciẽtes quã seuerũ Deus de illis turpissimis ciuitatibus suppliciũ sumpserit, Deũ timere discerent, sensualesq; turpitudines effugerẽt. Altera fuit, scio enim, quod præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, vt custodiãt viã Dñi, vt sciatis quanti ęstimat Deus, quòd parentes liberos suos doceãt, vt eũ timeant, & faciãt iudiciũ, & iustitiam. Ex his etiam verbis infertur Deum non solũ factas iam virtutes, sed futuras etiã iustorum persoluere, cũ dicat se hoc beneficiũ in Abrahã velle conferre propter egregiã, sanctãq; doctrinã, quã in posterũ filijs suis erat eruditurus. Siquidem

dē igitur fratres mei scitis quā pretiosum hoc sit corā Domino, quantoq; iure hoc facere teneamini: ego vos Dei nomine adiuro vt diligentissimè id facere amodo incipiatis: quod nisi feceritis, vos ad arctissimā Deo rationē reddēdā accersio. Cōsummatisq; diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem. Mirabile fuit sacratissimam virginē à dulcissimo filio suo sic oculos remouere potuisse, vt illum amitteret. Dico eam hoc fecisse, quia cū in templo diuinis adesset officijs, ad ea tota corporis, atq; animi intētione voluit aduertere: nam ad corporali filij sui visione fruēdū satis supererat tēporis. Discite igitur fratres mei ex hac sacratissima magistra: & si quidem à re tanti ponderis ac momenti oculos voluit diuertere, vos cū misse, alijsq; diuinis interestis officijs, toto corporis, mētisq; affectu ea consideretis, nec ad viros, aut fœminas perpolitas curetis aspicere. Sic enim diuerti poteritis, vt præcepto de audiendo sacro nō satisfaciatis, & mortaliter peccetis. Atque etiam quia visus diffusio: & ad ista hæc applicatio plurimorum est fons malorum: qua propter nullibi fieri hoc debet, quantò minus in templo. Vt autem hoc sicut oportet, faciatis, instanter à Deo postulate, sicuti postulabat Dauid dicens: auerte oculos meos ne videant vanitatem. Quare tu (ò vir sancte) illos non auertis? quia nequeo (inquit) ideoq; deprecor ò Domine, auerte oculos meos: nam nisi tu illos auertas, ego per me ipsum solū nequo hoc facere. Ex quo apparet quàm parum possit homo per se solum, si quidem ne oculos quidem à vanitatibus valet auertere: nec solum vero cum sacrum auditis, sed quotiescunque etiam Deum aliquid oratis, curare debetis attentissimè hoc facere, ad quod præstandum animaduertite consiliū D. Bonauenturæ dicentis: quum diuinum officium, siue aliam quamlibet recitabis orationem, te ipsum sedato, tranquillumq; esse cura terrestrium rerum omnium obliuiscens, quo ea deuotione, affectu, reuerentia, timore atque lętitia orationes recites, acsi in medio Angelorum in diuinæ maiestatis conspectu constitutus præsentialiter cum eis laudes Domino offerres. Vt autem hanc materiam clarius intelligatis, sciendum vobis est ad orationem, actualem vel virtualem attentionē requiri. Attentio virtualis est causa, ex qua procedit oratio, quę est prępara-tio qua se bonus Ecclesiasticus munit, quando diuinum officium soluturus est, & quam facit quiuis alius Dei seruus, quando

Psal. 118.

Simile. orare intendit. Nam quemadmodum musicus antequam musicã edat, instrumenti quod pulsare conatur, chordas tentat, vt sciat, vtrum optime consonẽt, quòd si non cõsonant, alias astringit, alias vero relaxat, quousq; instrumentum temperat: sic orantem oportet prius instrumentum, ideſt, animam temperare, curando vt chordæ: ideſt, potentiæ, memoria ſcilicet, intellectus, atque volũtas in debita proportione conſiſtant. Intellectus imaginationibus vacuus, voluntas pia affectione repleta, memoria vero tota occupetur in cõſiderando, quantũ Deus meretur, & quãtum ei debet. Et in virtute huius præparationis atq; attentionis qua quis orare incipit, eſt oratio diuinæ maieſtati iucunda, dum modo ex puro lethaliq; culpa carente corde profluat, quamuis in ea propter humanam fragilitatem aliquando diuertatur, neque actualem habeat attentionem. Et hoc eſt, quod dicit Dauid lo- 17
Pſalm. 9. quens de iuſtis cum Deo: præparationem (inquit) cordis eorũ audiuit auris tua. De actuali autem attentione dicit Scotus, abſolutè non eſſe neceſſariam: nã Deus nõ nos ad impoſsibilia, neq;
Scotus in 4. diſt. 3. ad nimium quidem difficilia obligat. Cũq; impoſsibile, aut ſaltem difficillimum ſit hominẽ ſemper orationibus ſatis attẽdere neq; diuerti, ſequitur hoc non eſſe neceſſariũ ad ſatisfaciendum voto, atq; ad gratiam, & gloriam promerẽdam, nam hæc omnia virtuali attentione merentur, etſi actualis attentio neceſſaria eſt ad ſapidum animi guſtum, atq; delectationem: nam hæc non accipitur, niſi in actuali attẽtione. Orationem autem (quæ vtraq;
Pſalm. 16 harum attentionum caret) dicit Dauid in labijs doloſis fieri, auri- 18
bus (inquit) percipe orationem meã non in labijs doloſis, id eſt, quã fundo nõ in labijs doloſis. In quo ſignificauit tunc orationẽ fieri in labijs doloſis, cũm alterũ lingua profertur, alterum verò culpabiliter corde cogitatur. Cũ labijs profers: pater noſter qui es in cœlis, & aduertenter mille nequitias cogitas oculoſq; huc illucq; diuertis, hęc eſt oratio in labijs doloſis, qua potius Deũ offendis, quam ei ſeruis, ſi quidem eũ tam irreuerẽter alloqueris.

Digniſsimum eſt etiam notatu ſuper hæc verba: *Remanſit puer Ieſus in Hieruſalem*, quod vt diuinus Redemptor ea perficeret, quæ ſibi pater æternus commendarat, ſanctiſsimam genitricem ſuam inſciam remãſionis ſuæ reliquit. In quo nos docuit admundum relinquendum, atque ea quæ ad ſalutem noſtram pertinent opetanda, angulum in Sancta religione quærendo

vbi

19 vbi tranquilliùs, atq; ſecuriùs Deo ſeruitur, non opus eſſe à patri-
bus licẽtiam petere, ſicut tractat Beatus Hieronym. dicens: ſi ſuper
limina domus pater, & mater iaceant, vt egreſſum prohibeãt, per
calcatos perge parentes, & ad vexillum crucis aduola: ſummum
enim genus pietatis eſt in his eſſe crudelem. Nam iſtud, quod cru
dele videtur, piiſſimum miſericordiæ eſt opus, quod animæ tuæ
confert, nec non & parentum tuorum. Summa namq; veritas di-
xit Matthæi. 19. omnis qui reliquerit patrem, aut matrem prop-
ter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſi-
debit. Vnde loquens Moyſes cum Deo, & certum quoddam ho-
minum genus laudans dixit: qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ ne-
ſcio vos, & fratribus ſuis, ignoro illos, & neſcierunt filios ſuos, hi
cuſtodierunt eloquium tuum. Quando Iacob ex domo Laban fu
20 git, perſequebatur eum Laban, & triplicem ei querelam obijcie-
bat: primam: cur (inquit) ignorante me fugere voluiſti, neque in-
dicaſti mihi, vt proſequerer te cum gaudio, & canticis, & tympa-
nis & citharis? ſecundam: non es paſſus (ait) vt oſculare filios
meos, & filias. Tertiam: cur furatus es Deos meos? Has querelas
habet mundus aduerſus homines ipſum fugientes. Ipſe enim pri
mum volebat, ne homines clam eum fugerent, vt eſſet, qui eis fu-
gam impediret, dicens: attende te eſſe debilem hicque optimè
poſſe ſaluari ſine tot laboribus, vt quid nunc in afflictionẽ iſtam
te immittere vis? ſecundo vellet mundus ſingulos in egreſſu oſ-
culari, vt prius ipſius voluptatibus ac turpitudinibus fruerentur:
nam quemadmodum oſcula & amplexus in memoria noſtra
magnopere illos imprimunt à quibus diſcedimus: ſic vellet etiã
21 mundus, vt qui ab eo recedunt, voluptatum, ac turpitudinum ip-
ſius prorſus non obliuiſcerentur: vt ſemper illa exoptarent. Idcir
cô vir prudens neque egreſſum ſuum â mundo manifeſtare cui-
quam, neque eius amplexibus antea frui vult, nê poſteà illos gu-
ſtaſſe ſibi officiat.

Hier. epiſt. 3. erem. ad Helio. & epiſt. ad Nepotianum.

Matth. 19.

Deut. 33.

Gene. 31.

Tertiò conqueritur mundus, quia qui religionem ingreditur idola ſibi ſubtrahit. Idola mundi ſunt honores, vltiones atq; druitiæ. Atq; ille hęc ei ſubtrahit, qui ea contẽnit. Ex quo prouenit, vt alij etiam illa negligãt, neq; adorare velint, & hoc eſt ei idola ſurripere. Idcirco ſapiẽtes, viri neq; mundo, neq; fratribus, neque parẽtibus ſuas ſanctas intẽtiones patefaciũt, nec eas carni, aut ſanguini manifeſtãt: quia in his omnibus impedimentũ potiùs, quã

1. Reg. 4. auxilium se reperturos esse cognouerunt. Dicitur Deo excitante 22
puerum Samuelem in templo dormientem senem cæcum Heli
ei dixisse: reuertere fili, & dormi. Hoc quotidie nunc ad literam
agitur: excitat quippe Deus filium tuum in templo dormientem,
hoc est qui cum Christianus sit, negligens est in Dei ministerio:
tu verò ô miserum pater eius sis, quia passione cæcus existis, &
nimia illius affectione caligas, dicis ei, reuertere fili, fruere his diui-
tijs quas tibi comparaui. O crudelis homo, qui filium tuum à tan-
to bono separas. O fratres mei ij, qui expediti estis, nullam eis fi-
dem habeatis, sed confundimini, quoniam penitus iam ab eis nõ
separamini, atq; à propinquis, familiaribusque vestris non pror-
Matth. 10. sus abscediti, vt cum maiori spiritus libertate creatori vestro ser-
uire valeatis: cum ipse vos docuerit inimici hominis domestici
eius: derelinquite illos quandoquidẽ salus vestra inter eos adeo 23
periclitatur. Qui in mũdo versantur, in media arena incedunt ma-
gnoq; expositi sunt periculo, in tauri cornua incidendi atque per-
eundi: religiosus autem vir in sancta religione quasi in sublimi, se-
curoq; loco, idest (*En talanquera*) cõmoratur, & tanquam homo ex
sublimi monte maris procellas prospiciens. Suspirabat sanctus
Hiere. 9. Hieremias dicens: quis dabit me in solitudinẽ diuersorum viato-
rum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis, quia om-
nes adulteri sunt, & cœtus præuaricatorum. Deum deprecea-
mini fratres charissimi, vt vobis oculos adaperiat, sicut huic san-
cto viro aperuit, vt idem quod ipse cupiatis, & omni diligentia
id curetis adipisci: nam (vt vera loquar) sicut dicit B. Bernardus,
homo in religionis solitudine persistens cum maiori conscientiæ
puritate viuit, rarius cadit, è culpa citius surgit, diligẽtius vigilat, 24
cautius viuit, crebrius laboribus suis remediũ atq; auxilium effla-
gitat, maiorem agit pœnitentiam, cõfidentius moritur, & deniq;
maiori gloriæ abundantia afficitur. Et profectò talis est sanctæ re-
ligionis status, vt Deum assiduo rogare deberetis, ij qui in eam in-
gredi non cupitis, vt vobis hoc faciendi ardentissimũ concederet
Iacob. 1. desiderium: nam vt Diuus Iacobus dixit: omne datum optimum
Esai. 26. desursum est descendẽs à patre luminũ. Et vbi nos legimus, Dñe
dabis pacem nobis omnia enim opera nostra operatus es nobis,
Septuaginta interpretes transtulerunt: Domine Deus noster pa-
cem da nobis: omnia enim reddidisti nobis. In quibus verbis
ostenditur nos non solum bona opera diuino auxilio perficere,

sed

sed vniuersa etiam sancta desideria nobis à Domino dimanare.
25 Quocirca ab eo omnia nos oportet expoſcere. Vt autem hi, qui his ſanctis deſiderijs flagratis, quid apprehendere conamini cognoſcatis, & quem ſtatũ ſuſcipere vultis, apertius noueritis, atq; ij qui iam ſacroſanctum religionis ſtatum accepiſtis, quales vos eſſe oporteat, intelligatis, audite Beatum Ioannem Climacum diffinientem quid ſit monachus his verbis: Monachus eſt ordo, & ſtatus angelicus in ſordido, & materiali corpore cõſummatus hoc eſt, qui in mortali corpore viuens Angelicam vitam ducere curat. Alteramq; ſecundam diffinitionem addit dicens: Monachus eſt, qui ad Deum ſolum acie mentis ſemper intentus ipſum orat in omni tempore, loco & re. Et hoc eſt eum quodammodo
26 Angelo vbique Deum videnti ſimilem eſſe. Quod ſi quis quærat quomodo mortalis homo hoc poſsit efficere, ſiquidem compluribus corporis neceſsitatibus debet occurrere? Ad hoc reſpondet idem ſanctus aliam tertiam diffinitionem ſubiungens, & dicens: Monachus eſt perpetua naturæ violentia, ſenſuumq; vigilantiſsima & indefeſſa cuſtodia: hoc enim requiritur ad Angelicam puritatem, & perfectionem contemplationis habendã, quæ ſunt prædictę res in ſuperioribus diffinitionibus collocatæ. Quid autem mirum, ſi eos Angelos vocem, cum in ſacris literis dij deificati diuina imitatione vocentur? Nam ſicut cum in mundo ſpeculo ſolis radij reuerberant, adeò ſplendidũ efficitur ſpeculum, vt quodammodo alter ſol eſſe videatur: ſic anima omni peccati macula purificata, omniq; ſuperflua cura expurgata ad diuinũ ſolẽ
27 per excellam cœleſtium rerũ contẽplationẽ cõuerſa, ſic illuſtratur, & clarificatur, vt ſol potius, & Deus, quam anima eſſe videatur. O vtinam diuina maieſtas nobis permitteret, vt animã hoc ſplendore illuſtratam videremus: quam attonitis animis præ illius viſione maneremus & quã libenter eum ſtatum eligeremus, vbi tanta eſt opportunitas his ſplendoribus, atque illuſtrationibus recipiendis: qualis eſt ſancta religio. Conſiderandum eſt etiam quo modo prouidentia diuina diſpoſuit, vt cœleſtis regina vnigenitum filium ſuum in illis feſtiuitatibus perderet, quod fuit prognoſticum prænũcians in tantam malitiam, & corruptionẽ plurimos Chriſtianos eſſe deuenturos, vt diuinæ feſtiuitates occaſio Dei auferendi eis futuræ eſſent. Explicuit Dominus quomodo feſta deberent obſeruari dicens, memento vt diem Sabbathi

Ioannes Climacus.

Simile.

Exod. 20.

sanctifices: sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: septimo autem die Sabbathi Dñi Dei tui non facies omne opus tu, & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuũ, & aduena, qui est intra portas tuas. Super hæc verba primò vobis notandum est in lege veteri Sabbatum obseruari soluisse: ob honorem beneficij creationis mundi, quia illo die requieuit Deus ab omni opere quod patrarat. Post hanc autẽ obligationẽ & debitũ alio maiori beneficio sumus astricti, videlicet beneficio reparationis. Nam quid prodesset Deũ nos creasse si animi nostri extinctam abolitãq; imaginẽ Deus sanguinis sui rubicundo colore non reformasset, & reuiuificasset? Cumq; Christus Redẽptor noster vna Sabbathorũ, id est die dominico resurrexerit, celebratio Sabbathi ad illũ trãslata est. De lege naturali est, aliquod oportere statutũ tempus esse, in quo homo se Deo commendet, pro innumeris, quæ ab eo accepit beneficijs ei gratias agens, eumque verũ Deum ac Dñm suum esse cognoscens, & miserias suas intelligens, atq; ab ipso remedium illis efflagitans: hoc autẽ tempus diem Dominicã esse debere sancta mater Ecclesia decreuit. Die Dominica mũdus cæpit existere, in ea Angeli sunt creati, in eadem boni præmio affecti: mali autẽ in tartarũ sunt deiecti: die Dominica exierũt filij Israel de AEgypto. Et secundum Osorij sententiã die Dominica dedit Dñs Moysi legẽ in tabulis scriptã & iuxta Origenem die Dñica cœpit manna pluere in deserto eademq; die ortus est Christus Iesus Saluator mundi, eadẽ circũcisus est, eademq; resurrexit: & deniq; Dominica die Spiritum Sanctũ in Sãctos Apostolos effudit. Et propter hæc nouissima, & altissima mysteria, quæ Deus in hac die operatus est, idcirco sancta mater Ecclesia hanc diem festiuitatis nostræ esse decreuit. Secũdò super hæc verba Exodi notandũ est quòd ad festũ sanctificandũ dicit Dñs in eo non prorsus seruile opus esse faciẽdum: animaduertẽdumq; est Deum nõ corporalem nobis laborẽ prohibere, eo quod malus sit, sed quia intẽtionem eius impedit, quæ est, vt homo se ipsius ministerio totum tradat: quo vniuersis rebus expeditus liberius diuinis mysterijs, atq; seruituti incũbat. Tam facilis est Deus placatu, vt quãuis iuxta maximã obligationẽ nostrã ei toto vitæ nostræ tempore seruire, semperq; diuinis ipsius laudibus intẽdere deberemus; solũmodo à nobis festa postulet, quæ sancta Ecclesia ipsius nomine nobis præcepit obseruare

Genes. 1.

Osor.

Origenes.

28

29

30

uare, quod ad hunc finem facit. Itaq; cæteri omnes dies nobis ad
31 ministeriũ nostri conceduntur: dies autẽ festi, vt in illis Dño ser-
uiamus. At mali, omnia vice versa faciunt, nam in die festo Deo
minus seruiunt, eumq; magis offendunt, nam in illum diem om-
nes dissolutiones, ac turpitudines differunt, cum tota hebdoma-
da artibus suis occupẽtur vt quatuor drachmas acquirãt, atq; vix
peccare meminerint. Alij vbi primũ dies festus obrepit diluculo
surgũt, & libris rationũ suarum onerati ad aliud oppidũ se confe-
rũt, deq; alijs ad alia migrãtes septem oppida die festo percurrunt
adeo inquieti ac perturbati, vt nec missam, neq; cõcionem, nec di
uinum quicquã audire meminerint, arbitranturque se à peccato
excusari dicẽdo agricolas in diebus hebdomadæ domi non repe-
riri sicut die festo quiescunt. O Deus bonitatis infinitæ quam la-
32 mentabile hoc est. Per Amos prophetam dicebat Deus Hebræis, Amos. 5.
Odiui, & proieci festiuitates vestras, & nõ accipiam odorem cœ-
tuum vestrorum: vestras ait, & non meas: siquidem eas in carnis
vestræ, nõ autem in mei ministerio cõsumitis, in eisque oblecta-
mini, & me offenditis. Magnopere timeo, & merito quidem ne
Deus idem de festiuitatibus nostris dicat, siquidem in eis diuinã
ipsius maiestatem tantopere offendimus, suspicorq; sicut sanctus
propheta Hieremias lamentans dicebat. Viderunt eam hostes, & Thren. 1.
deriserunt sabbatha eius, sic etiam, & maiori etiam ratione inimi
cos nostros diabolos festiuitates nostras irridere, siquidem illas
tot abominationibus inficimus atque profanamus. O Deus infi-
nitæ maiestatis per clementiã tuam te depreçor, vt tantis his ma-
lis remedium adhibeas: hisq; fratribus meis sensum atq; pruden-
33 tiam præbeas, quo sciãt ad celebrem & perfectam festi sanctifica
tionem nõ sufficere vnam missam simpliciter audire, atque aquã
benedictam assumere, & valde contentos domos suas redire. O
miserã hominum cæcitatẽ, qui tã parum facientes plurima, quæ
Deo debẽt, se perioluere putãt. Viri Christiani veritatẽ scitote,
audite quid dicat Deus Hieremiæ prophetæ. Sta (inquit) in por- Hiere. 7.
ta domus Domini, & prædica verbum istud, & dic. Bonas facite
vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto:
nolite confidere in verbis mendacij dicentes. Templum Domi-
ni, templum Domini est. Etenim arbitrabantur eo quod templũ
illud habebant, & in illud aliquando ingrediebantur, nullum id-
circo incommodum eis euenire posse.

Idem igitur vobis ipse dico, pie, sanctèque viuere curate, bonaque opera facientes diuinam legem obseruate: ne in aquæ benedictæ sumptione, atq; in vna missa simpliciter audiēda solummodo confidatis, hæc enim per se non sufficiunt ad salutem: nam quanuis hoc optimum necessariumq; sit, cum eo tamen Deus vitæ sanctitatem, morumq; integritatem postulat. Tota hebdomada mentimini, murmuratis, iuratis, aliaque quam plurima scelera perpetratis: & solummodo, quia in templum ingredimini omnibus iam remedium adhibitum esse putatis. Longe quidem fratres opinione fallimini: satis ad literam hoc statim inferius Dominus dixit Hebræis his verbis. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacij, qui non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post Deos alienos, quos ignoratis, & venistis, & stetistis coram me in domo hac, in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis, liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas, hoc est, quia in hoc templum sumus ingressi: eo quod, id est, etiam si fecerimus omnes abominationes istas. Nonne illorum amentium hominum vecordiam admiramini, quia tam stulte semetipsos illis fallacibus verbis decipiebant? quare igitur vos metipsos nō miramini, siquidem in ipsomet errore versamini? Attendite quod ei amplius dicit: nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? quasi dicat: non vtique, vt arbitremini solum eo quod in eam ingrediamini rapinis, iniquitatibusque vestris remedium esse adhibitum. Idem vobis ego ipsius met Dei nomine dico, vosque semel, ac millies deprecor, vt idem faciatis, quod Dominus illis paulo antea præcepit, dicens. Bonas facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Sicque vobis maxime proderit, Ecclesiam adire, & rem sacram audire. Nec non vos instantissime rogo, vt non contenti sitis diebus festis priuatam missam audire, sed summa cum reuerentia solenni, cantatæque missæ, & concioni adsitis: magnæ enim confusionis est, iam nullum virum primarium missam maiorem paucosque concionem audire, sed contentos esse priuatæ eique breuissimæ recitatæ missæ interesse, adeò fastidiosæ illis sunt res diuinæ. Ego vos deprecor per ineffabilem illam charitatem, qua noster altissimus reparator, se nobis in hoc sacrosancto altaris

sacra-

37 sacramento reliquit, quod in diuino missæ ministerio consecratur, vt non sic faciatis, sed vos adinuicem ad rem sacram & conciones audiendas inuitetis, nec male consumptam ducatis vnam horam, quam in maiori missa audienda consumetis, quandoquidem hoc ad Dei gloriam, proximorumque vestrorum ædificationem piumque sanctitatis fiet exemplum, atque ad maius meritum gratiæque cælestis augmentum, & æternæ beatitudinis incrementum valde conducet. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, qui cum patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

In eadem Dominica. I. post Epiphaniam

1

CONCIO QVARTA.

Cùm factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam, &c. Lucæ. 2.

OQuens Christus redemptor noster, de malis eos hœdos nuncupauit, dicens, quòd cùm ad iudicandum venerit, statuet hœdos à sinistris, loquensque cum discipulis suis, illos agnos appellauit dicens. Matth. 25. Luc. 10.

2 Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Committensq; Diuo Petro summum pontificiũ ei dixit. Pasce agnos meos, significans in hoc non quales sunt Christiani, sed quales omnes esse deberent. Malos autem idcirco hœdis comparauit, quia hœdus semper è malis in deteriora progreditur: quò magis accrescit, eò durior, esuque redditur difficilior: quando verò iam in perfecta ætate consistit, non potest comedi, valde namque officit. Talis est peccator: nam licet in initio aliquam cordis habebat teneritudinem, & missam, aut concionem audiens aliquantulum compungebatur, præ nimia tamen peccatorum assiduitate in dies durior, ac peior efficitur. Sicut maledictus ille Balaam, qui apparenti sibi Angelo dixit, Peccaui nescions, quod Ioan. 21. Num. 22.

tu

tu ſtares contra me: & nunc ſi diſplicet tibi, vt vadam, reuertar. 3
Concedenteque illi Angelo facultatem, vt vlterius progrederetur, vbi primum Iſraelis caſtra perſpexit, teneritudine correptus dixit. Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia. Veruntamen ſtatim ſeſe auaritiæ, ac ſceleribus tradidit, maledictumque hoſtibus conſilium præbuit, quo Hebræos ad Deum offendendum concitarent. Peccatori
Iſai.22. cuidam dixit Iſaias propheta Dei nomine. Quaſi pilam mittet te in terram, & quanquam ſanctus Propheta illic ad literam de longiſſimo quodam exilio loquitur, quo peccator ille mulctandus erat in pœnam ſcelerum ſuorum: at ſingulis reprobis hæc eadem aptiſſimè dici poſſunt, videlicet, quod Deus permittet, vt quemadmodum lufores pilam nunquam quieſcere patiuntur, ſic ipſi à dæmone, atque à ſuis peſſimis propenſionibus de alijs ad alia mala circunferantur, nulliuſque vitij voluptate contenti alias in dies delicias perquirant. Et hoc eſt etiam 4
Pſalm.82. quod dicit Dauid, non in orationis, ſed in prophetiæ modo. Deus Deus meus pone illos vt rotam, ideſt, permittes eos eſſe inſtabiles, quaſi rotam ſe volutantem, & ſicut ſtipulam ante faciem venti, qui ſcilicet eam in vno loco non patitur requieſce-
Eccleſ.33. re. Et hoc etiam ſignificat quod dicitur. Præcordia ſtulti quaſi rota carri, & axis verſatilis cogitatus illius, ideſt, nunquam in vno vitio ſiſtit, ſed ex vno ſemper in aliud volutatur, & ex vna mala cogitatione in aliam peiorem progreditur: & de Cain dicitur.
Geneſ.4. Egreſſus à facie Domini habitauit profugus: & in Hebræo eſt nod: quod proprie inſtabilem, & inconſtantem ſignificat. Tales enim ſunt, qui ſe à Domino ſeparant: iuſti autem agnis com 5
parantur, quia ſicut agnus quo magis accreſcit, melior eſt, & cum iam aries efficitur tunc optimus exiſtit: ſic iuſtus ſemper de virtute in virtutem perſeueranter accreſcit. Maximum eſt atque optimum homines feruentiſſimo ſpiritus affectu Deo ſeruire incipere: nam ſemper ille primus feruor animum ad maiora excitat, neque eum ab incepto deficere patitur. Id-
Roma.12. circo Romanis dennò conuerſis dicebat Diuus Paulus in ea quam ad eos ſcripſit. Spiritu feruentes, Domino ſeruientes, ſi quis enim tepide incipit, mirum erit eum ad perfectionem peruenire. Quando fundamenta ſunt lutea, anguſta, parumque profunda lignum eſt ædificationem non fore ſublimem:
ſimile.

ſi autem

si autem fundamentum profundum, amplum, & firmis lapidibus, ac calce iaciatur magnum, atque excelsum fore ędificium potest sperari. Pater noster Diuus Franciscus in cõuersione sua à sęculo cum maximo quodam spiritus feruore cœpit, omnia penitus sæcularia derelinquens, labijs suis leprosorum vlcera tangens, corpus suum asperrime tractans, noctes, dieśque suspirijs extollendis, lachrymisque effundendis consumens, dolensque tempus quod vanè consumpserat: & cum hoc profundum fundamentum iecisset, ad altissimum perfectionis gradum, arctissimamque Dei amicitiam breuissime conscẽdit. Cum initio olla feruere incipit, tunc ei multum ignis applicatur, & sic intẽsissime feruet: postea vero non est necesse illi tot ligna iniungi: nam calore, quem in principio concepit, postea caro coquitur, & ad debitam dispositionem, perfectionemque peruenit. Sic etiam Dominus plurima ligna applicare, plurimisque fauoribus hominibus ad amorem sui denuô conuersis solet indulgere, vt calorem percipiant, & in bono perseuerent, & licet eis hæ postea indulgentiæ desint, pari tamen spiritus feruore vlterius progrediantur: quôd si non faciũt de illis Deus maxime & merito qui dem conqueritur. Et sic dicit Diuus Ioannes Angelo, ideśt, prælato Ecclesiæ Ephesi: habeo aduersum te pauca, quôd charitatem tuam primam reliquisti: memor esto itaque vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Idem ego ipsius nomine Domini ijs dico, qui cum spiritus ardẽtia affectu atque feruore, ei seruire cœpistis, & postea in relaxationem deueniśtis: memẽtote scilicet vnde cecidistis: & isti primi feruores vobis erunt stimuli, quibus erubescentes ad pristina opera magna cum solicitudine redeatis

Simile.

Apoc. 12.

In hac sancti Euangelij lectione dicitur sacratissima virgo Maria, cum sponso suo sancto Ioseph pretiosissimum puerum Iesum secum deferens ad cuiusdam festi celebrationẽ Hierosolymam ascendisse, qua finita iterum reuersi sunt Nazareth. Et ego certissime credo, etsi festiuitates finitæ sunt, huius tamen cœlestis dominę admirabilem spiritus affectum, ac deuotionem non fuisse finitam. Nam ipsa est singularis illa fœmina de qua Diuus Ioannes dicit. Signum magnum apparuit in cęlo mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius. In eo quod Sole amicta est, feruentissima ipsius charitas denotatur, in eo autem

Apoc. 2.

autem, quòd Lunam sub pedibus habebat, significatur illam to- 9
tam mutabilitatem superasse, semperque in omni virtute, de-
uotione, sanctitateque perseuerantissimam extitisse. Sicque fi-
nitis, festiuitatibus non solum ei deuotio non finiebatur, sed cũ
maiori etiam illius plenitudine, atque abundantia remanebat.
Nostrum autem miserorum nonnullis finiuntur festiuitates,
dies, menses, & anni, atque etiam tota vita, nec tamen plus-
quam durissimi lapides deuotionis habemus: cuius erumnæ
testes sunt vestræmetipsorum conscientię: ipsę quid sentiant,
dicant. Videamus nunc quid ex omnibus his festiuitatibus
vobis remansit? quid ex sanctissimi pueri Iesu lachrymis ele-
gistis? quid ex Circuncisione; quid ex stabuli paupertate?
quid ex præsepis duritate? quid ex Regum aduentu? Hoc
vtique maximam affert admirationem homini profundè illud 10
considerare volenti: videlicet, quòd cum istheç omnia vestri
causa perfecta fuisse credatis, cum tanta siccitate, tamque ari-
di maneatis, quasi ista minime credderetis. Alij vero etsi in ip-
so die festo aliquid spiritus ac deuotionis habuistis, festo ta-
men finito, spiritus etiam & deuotio arefacta est. Idemque
quotidie in sermonibus audiendis agitur: nam si qui vestrum
illos audientes timorem aliquem, compunctionem, seu deuo-
tionem concipitis, finita concione vtrumque finitur. Vnum ex
maximis bonis, quę Christus redemptor noster discipulis suis
promisit fuit quod dixit. 15. c. Ioannis. Posui vos, vt eatis, &
Ioan. 15. fructum afferatis, & fructus vester maneat. Hoc interest, in-
ter nostram, & sacrorum Apostolorum prędicationem: quod
nos diuino auxilio sępenumero tam in nobis, quam in alijs fru- 11
ctum facimus: & sancta desideria ministerialiter gignimus: at
fructus noster plerumque non manet. Fructus autem sancto-
rum Apostolorum quandiu permanserit, aperte perspicitur, &
quandiu sit permansurus fide tenacissima creditur. In suppli-
cium peccatorum Iuda & Hierusalem dixit Isaias Propheta.
Dei nomine. Ecce Dominus exercituum auferet ab Hieruſa-
Esa. 3 lem, & ab Iuda prudentem eloquij mystici: & septuaginta in-
terpretes hunc locum ita verterunt. Auferet Dominus exerci-
tuum ab Hierusalem & Iuda prudentem auditorem. Et sic cre-
do ego pœnam esse peccatorum vix vnum prudentem audito
rem verbi diuini existere, qui quam audit doctrinam pruden-

tęq

12 ter conseruet, vt eam opere exequatur. Magnæ quippè imprudentiæ est in concione colligere gemmas, quibus animus locupletari atque exornari potest: peracta vero concione omnes disperdere, quasi nunquam fuissent auditæ illarum obliui scendo. O imprudentes homines: quare tantam insaniam admittitis? stultum diceretis eum, qui gemmam decem aureis æstimatam disperderet, nec vero animaduertitis stultitiam, in quam inciditis pretiosissimas margaritas contemnentes, quibus cælestis beatitudo comparatur. Cauete fratres ne propterea in alia grauiora mala prolabamini, quod Diuus Paulus significauit dicens. Propterea abundantius oportet nos obseruare ea quæ audiuimus, ne forte pereffluamus: pereffluere est superfluere. Vult igitur dicere Beatus Paulus, vt timeamus, ne in tantæ in Hebr. 2.

13 gratitudinis pœnam, postquam gratia & charitas nobis defluxerit, fides etiam supereffluat, omnique cœlesti dono vacui maneamus. Diuus Ioannes Damascenus dicit hominis cor esse qua Ioannes Damascenus.
si vas porosum, quod vndique aquam diffundit. Quòd si vacuũ esse nolis, passim ei liquorem debes infundere: sic semper cor sanctis considerationibus refici debet, Missam concionesque audiendo, sanctos libros legendo, aliisque sanctis exercitationibus intendendo, quibus vacare consuescunt, qui Deo placere desiderant. Sicque etsi festo finis imponatur, non tamen deuotio finietur, & non erimus tanquam hœdi, qui cum sint teneri, duri capri efficiuntur, sed agnos imitabimur, qui ex bonis ad meliora gradiuntur.

14 Dicit igitur sanctum Euangelium. *Consummatis diebus, cum redirent remansit puer Iesus in Hierusalem.* Postea vero cum à sacratissima virgine genitrice sua, eiusque sponso Ioseph repertus est, dixit eis. Nesciebatis quia in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? In hoc nos diuinus magister erudiuit, quando duo pariter se se obtulerint, quorum alterum ex naturali affectione dimanat, alterum autem ad publicũ hominis munus spectat, prius id, quod est de munere publico, quam, quod naturali affectioni quadrat, esse faciendum. Et hæc est causa, quare pendens Christus saluator noster in cruce prius pro peccatoribus locutus est, dicens. Pater ignosce illis: atq; etiam prius allocutus est latronem illique pepercit dicens. Hodie mecum eris in paradiso, quàm cum sacratissima virgine Maria matre sua loquere-

tur

tur,eique diceret,Mulier ecce filius tuus. O Christe vere mun- 15
di magister, siquidem Domine tantopere nobis commenda-
sti parentes nostros honorare, consolari, eorumque necessita-
tibus subuenire,quare Domine tam fero sanctissimam, aman-
tissimamque tui matrem allocutus es? Aliud vtique tempus re
manebat, in quo cum latrone loqui, æternumque patrem pro
atrocissimis istis carnificibus posses exorare: O immaculate
agne quare velociter nõ subuenis oui mansuetissimæ doloro-
sis suspirijs iuxta crucem balanti, tuoque sacratissimo sanguine
perfusæ? Ad hoc respondetur, cum eius munus esset peccato-
res saluos facere, & ad hõc in mundum veniisset,prius munere
suo fungi, publicæque peccatorum saluti occurrere voluisse,
quam priuato amori, quo charissimam genitricem suam pro-
sequebatur. Prius Redemptoris, postea vero filij munus exer- 16
cuit. Sic etiam hic, etsi filialis amor eum inuitabat, vt à sancta
genitricis societate minime discederet: illud tamen, ad quod
missus fuerat in mundum, & quod ad æterni Patris honorem
spectabat, eum commouit, vt Hierosolymæ remaneret. Hoc
autem sacratissimæ Virgini non reuelauit, non quidem ob ip-
sius contemptum, sed vt nos erudiret diuinas res non carni
ac sanguini esse reuelandas. At vos qui adestis, interrogo, si
in illo triduo, quo sacratissimus hic puer Iesus Hierosolymis
remansit,solus absque sanctissima matre sua, illic vos commo-
raremini, cælesti fide, qua nunc estis illustrati, illumque ostia-
tim eleemosynas mendicare videretis,quo amore ac reuerentia
eum ad ostium vestrum accedentem reciperetis? quam huma-
niter eum tractaretis?quomodo tanto hospite lætaremini?quan 17
ta viscerum teneritudine illi diceretis? O dulcissime Iesu,om-
nes cælestes hierarchiæ altissimam maiestatem tuam laudent,
& pro me tibi gratias agant: ego namque rudis, & ineptus
eas tibi digne agere nescio, pro tanto tamque singulari benefi-
cio, quod apud me manens mihi fecisti, nullus (credo) ve-
strum hoc omnibus viribus suis totoque conatu non faceret.
Nunquid igitur(ô fratres) non creditis, quod hæc summa veri-
Matth.25. tas affirmat dicens. Amen dico vobis quandiu fecistis vni de fra
tribus meis istis minimis,mihi fecistis? Si ergo hoc creditis,quo
modo pauperculos istos non recipitis, qui ad ostium vestrum
accedunt, & quomodo recipientes eos vos Iesum Christum

recipe-

18 recipere non putatis? Profectò hæc modica pietas, qua hodie in pauperes vtimur, aut ex fidei, aut ex amoris: ac considerationis defectu proficiscitur. Animaduertite quæso, animaduertite Dominum vobis dicere, vt quicquid ministerij vni de his fratribus suis minimis exhibueritis, illud sibi exhibere putetis. O ineffabilem Dei probitatem adeò pauperculos vulneratos, ac nudos diligit, tantique illos æstimat, vt eos fratres suos appellet. O si hoc attente consideraretis, quam suauiter hos Domini fratres reciperetis. Nondum Patriarcha Abraham hæc verba audierat, & tamen de illo dicitur. Abraham plantauit nemus in Bethsabee: & quanuis terra illa aridissima est, ibi tamen ei Dominus fontem ostendit, vt in eodem capite patet. Genc. 21.

19 Dicitque Nicolaus de Lira eum illic viretum amœnissimum omnique arborum genere refertum seruisse, vt peregrinos illac transeuntes reficeret. Et hoc vocat hic diuina scriptura nemus: & vlterius addit: & inuocauit ibi nomen Domini Dei æterni: in quo significatur, eum non viretum solùm ad peregrinos pauperes consolandos, & recipiẽdos, sed sacellum etiam ibidem habuisse, in quod peregrini post prandium Deo gratias acturi conueniebant, & antea dicitur, quòd vbi primum cognouit Abraham ciuitates illas Sodomam & Gomorrhã fuisse combustas, profectus est inde (scilicet, de conualle Mambre) in terram australem. Cuius causam assignant Hebræi dicentes illum regiones quæsiisse, in quibus melius cum peregrinis hospitalitatis munus exerceret. Cûmque vsque illud tem- Genc. 20.
20 pus præcipuæ, atque illustres ciuitates essent illæ Sodoma, & Gomorrha, magna peregrinorum frequentia per vallem Mambre Sodomam euntium, & ex illa venientium præteribat, vt autem vrbes illæ cælitus combustæ sunt, peregrinatio cessauit, sicque non erat Abrahæ occasio, sicut anteà, illius charitatis exercendæ: atque ideo in aliam regionem profectus est, vbi maiorem reperiret opportunitatem. Eo quòd sanctus hic Patriarcha tanta charitate floruerit, eamque consanguineum suum Loth erudierit, eos in exemplum attulit Diuus Paulus hanc nobis virtutẽ commendans his verbis. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis hospitio re- Hebræ. 13.

ceptis, qui quidem fuerunt hi duo sancti viri, & super illa ver-
Gen c. 19. ba Geneſis. Reſpiciens vxor, ſcilicet Loth, poſt ſe verſa eſt in 21
ſtatuam ſalis dicunt Doctores Hebræi, hanc mulierem in ſa-
lem potiùs, quàm in aliam ſtatuam marmoream fuiſſe conuer-
ſam, quia nocte proxima, cum vir eius domum ſuam peregri-
nos, qui erant Angeli hoſpitio recipiendos deduxit, opus illud
mulier ægre tulit, neque illorum hoſpitio gauiſa, imo potius
contriſtata eſt, neque eis ſponte ſeruiuit, & ſic cœnam, quam
eſturi erant, noluit ſale condire: in cuius crudelitatis, & inhu-
manitatis ſupplicium verſa eſt in ſalis ſtatuam, vt omnibus in-
noteſceret, quomodo Deus inhumanos punit.

Vbi primum ſanctiſsima Virgo ſe chariſsimum filium ſuum
amiſiſſe perſpexit, ſtatim illum intimo cordis dolore quærere
cœpit, ſicut apparet ex illis verbis, quæ poſt quam eum inuenit, 22
ei dixit: ſcilicet. Dolẽtes quęrebamus te. Etſi ſine culpa ſua illũ
perdiderat, cũ lachrymis tamẽ, ac dolore perquirit: & anxia per
vicos, & plateas omni modeſtia & honeſtate diſcurrit quærens,
quẽ diligit anima eius. Tu vero infelix peccator, qui Deum tuis
ſceleribus amiſiſti, ne vnam quidem lachrymam effundere no-
ſti, nec magis eum perditum doles, quàm ſi calcei corrigiam ami
ſiſſes. Confundere igitur, ô frater: & amodo ſummum hoc bonũ
Eccleſ. 5. quęrere incipe, quod tua culpa perdidiſti. Attende quid tibi con
ſulat Spiritus ſanctus, dicens, Non tardes conuerti ad Dominũ
& ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, &
in tempore vindictæ diſperdet te. Si cum aliqui per mare na-
uigant rimam in naui perſpiciunt, qua ingrediatur aqua, ô
quam celeriter commouentur, nauimque reſarcire curant, alij 23
abſtrahendæ aquæ intendunt, alij tabulas ad reficiendum fora-
men afferunt, alij picem, ac ſtupas præparant: deniq; omnes
cæteris poſtpoſitis huic ſoli diligẽtiſsimè inſeruiunt. Bone De⁹
quare ſic acceleratis? nunquid hoc lenter facere non poteſtis?
Profecto in eum qui hoc eis diceret ſtomacharentur: & reſpon-
derent, Quid? Videns in quanto periculo verſamur, cui niſi
velociter occurrerimus, omnes in profundum demergemur, di-
cis hoc nobis? O quanto maiori dîligentia animi noſtri ſtra-
ges, ac deprauationes curare deberemus: vbi primum pecca-
tum aliquod lethale in nobis perſpexerimus, omnem nos di-

ligen

24 ligentiam adhibere oportet, vt ab illo exeamus. Mirificè hoc exaggerat Propheta dicens: Conuertantur peccatores in infernum, & alibi dicit. Conuertantur, & erubescant valde velociter. Infernum vocat hic Spiritus sanctus, statum hominis in lethali culpa commorantis: vt sciatis quid sit peccatum, & quid oporteat sentire animam in eo existentem, quandoquidem illud infernum appellat. Valde etiam pensate quoties verbum hoc, conuertantur, repetit, & quomodo non est contentus dicere, velociter, sed addidit etiam, Valde velociter. Psal. 9 Psal. 6

Tu autem, ò peccator etsi te in peccato, atque in condemnationis statu esse cognoscis, & si credis quod si nũc te incautum mors occuparet, in profundum inferni demergendum esse, attamen securus existis, & facis sicut gallus, qui vnguibus ter- Simile.
25 ram fodit, & retrorsum emittit. Sic tu hæc iterum, atque iterum cogitas, & post terga demittis eorum obliuiscens, quasi parui, aut nihili tua interessent. Non sit ita te deprecor, per illam infinitam misericordiam, qua Deus te hucusque expectauit, & te nunc expectat, si ex ea fructum percipere velis. Quod si dicis ò pater sic aridum, tepidum, ac sine dolore me experior, vt ne vnam quidem lachrymam effundere possim: non miror hoc frater, imo potius admiror te aridiorem, algidioremque non esse, siquidem rationes aliquas, ac remedia, quibus mollefias, ac tener efficiaris, perquirere nescis. Etsi Niniuitæ Ethnici erant, neque magistrum, aut prædicatorem habebant, vt primum eos Ionas, corporali morte comminatus est, Ionæ. 3 prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maiore vsque
26 ad minorem præcepitque Rex, vt non homines tantum, verum & pueri, ac iumenta ipsa rationis expertia, ieiunarent, boues que, & pecora non gustarent quicquam, neque biberent.

Animaduertite Ethnicorum prudentiam: statuerunt quippe vt neque infantes lac sugerent, neque iumenta comederent, vt pueri præ fame plorarent, pecoraque ruderent, atque mugirent, & sic illis vlulatibus, & mugitibus ipsi teneri redderentur, , atque ad peccata sua lamentanda mouerentur. Tu vero, ô Christiane, doctrina eruditus euangelica, æternaque morte ac condemnatione perterritus, si quando tibi aliqua aduenit tristitia, eo quod in peccato commoraris, statim domo exis, & ad

ridentes, atque ludentes te confers, vt triſtitia illa ex corde tuo 27
diſcedat. O me miſerum, me miſerum, quam mala via eſt iſta ad cordis dolorem, triſtitiamque impetrandam. Erubeſcite fratres, quod vobis Ethnici excellant, modos aliquos exquirite, quibus ad plorandum, & non ad ridendum concite-
Ioel. 2. mini. Cùm Deus per Iohelem prophetam dixiſſet. Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu, addidit, & ſcindite corda veſtra. In quo oſtendit, quem modum obſeruare debeant qui conuerti ad Deum, ſuaque peccata lamentari voluerint, ſcilicet, oſtendit eos corda ſua in plurimas partes diuidere debere: alia eſt, recordatio infinitæ Dei probitatis, & quomodo nos ad veniam inuitat: alia crebra acceptorum beneficiorum memoria: alia magnæ ingratitudinis noſtræ cogitatio, quia cùm Deus talis ſit, noſque ei tanto be- 28
neficiorum numero ſimus aſtricti, eum tamen grauiter offendimus: alia denique aſsidua æternorum ſuppliciorum, quibus deuincti ſumus, animi contemplatio. Diuiſumque cor in omnes has partes in teneritudinem, conuerſionem, ac planctum maximum deuenit. Ad hoc autem recollectio, & ſolitudo, non verò profanorum hilariumque hominum familiaritas requiri-
Gene. 36 tur, vt in Geneſi dicitur: Anam filius Sebeon inuenit aquas calidas in ſolitudine, cùm paſceret aſinas Sebeon patris ſui. Idem vobis ſpiritualiter eueniret, ſi ſenſuum veſtrorum aſinos ſanctis conſiderationibus, ieiunijs, ac cilicijs, ſanctorum quoque librorũ lectione in ſolitudine paſceretis: nam calidas aquas hoc eſt, lachrymas deuotas, atque ex contrito corde perfluentes inueniretis, quibus ſcelera veſtra lauaretis, ſicque Deum 29
reperiretis.

Cùm ſanctiſsima Virgo magno cum dolore ſacratiſsimum puerum quæſiſſet, poſt triduum tandem in templo in medio doctorum illum inuenit: & dixit ad illum, *Fili quid feciſti nobis ſic, ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.* O admirabilem doctrinam humilitatis, & obedientiæ huius ſapientiſsimæ magiſtræ ſanctæ Eccleſiæ. Diſcite hinc nuptæ matronæ, & quæ nupturæ eſtis, quomodo viros veſtros tractare debeatis. Animaduertite quomodo cælorum Imperatrix, & ſuperni Dei genitrix pauperem honorat fabrum, cui deſponſata erat, dicens.

Pater

30 Pater tuus,& ego.Etsi vxor egregia, atque illustris, vir autem non tam nobilis sit sempertamen eum super caput collocare debet. Sic admonet Diuus Paulus dicens.Mulieres viris suis subditæ sint sicut Domino. Diligenter pensate verbum hoc, sicut Domino.Mirabile namque est vxori præcipi viro suo tan quam Domino obedire,statimq; rationem subdit sanctus Apostolus dicens, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ;ipse saluator corporis eius, sed sicut Ecclesia subdita est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus. O mirifica verba & omnia, ac singula quæque pensatu dignissima,in quibus satis apertè declaratur obedientia,quam vxores viris suis præstare debent. Ideoque communiter dicitur Deus fœminam ex recurua,atque reflexa costa,non autem ex
31 directo osse formasse, videlicet, vt hanc humiliationem, subiectionemque denotaret.Sancta Sara, tanto honori, atque reuerentiæ virum suum Abraham habebat, vt non eum virum sed Dominum appellaret,& sic dixit.Postquam consenui, & Dominus meus vetulus est,voluptati operam dabo? At credo neque Saram,neque vniuersas mundi vxores tantum viris suis honoris exhibuisse,quantum hæc sacratissima virgo sponso suo Ioseph præstitit. Gene.18

Concluditque sanctum Euangelium dicens, Quòd postquã bonus Iesus ab eis est inuentus,descendit cum eis,& venit Nazareth.*Et erat subditus illis*.In nullo alio sancti Euangelij loco verbum hoc, nisi hîc reperietis. Propter labores,quos in eo quærendo passi sunt,vult vnigenitus Dei filius de se dici,quod
32 duobus pauperculis subditus erat. Singularis vtique via est ad magnas à Deo indulgentias,ac fauores impetrandos, propter eum labores,atque angustias æquo animo tolerare. Ecquis deinceps alteri homini obedire dedignabitur, collumque ac ceruicem suam obedientiæ iugo non libentissime inclinabit,cùm potentissimum Deum, rerumque omnium creatorem homini bus subditum esse perspiciat? Vnum autem in hac materia valde necessarium àvobis vellem adnotari: videlicet quod loquens Dauid, huius diuini saluatoris nomine dicit Sacrificium, & oblationem noluisti,aures autem perfeciſti mihi,idest, eas prõptas,atque perfectas ad obediendum tibi reddidisti. Cui sensui faciet etiam interpretatio, qua Diuus Paulus, hæc verba ex- Psal.39.

plicuit, dicens. Corpus autẽ adaptasti mihi, ideſt, aptum ad tibi 33
in rebus omnibus obediendum perfeciſti. Hæc verba dicit Chriſtus quatenus homo æterno patri ſuo in quibus fatetur, quemadmodum ab eo cuncta, ſic etiam obedientiæ donum ſe accepiſſe. Ex quo elicimus, quantopere nos oporteat diuinã maieſtatem inſtanter orare: vt nos ad bene obediẽdum diſponat, & (quæ ſua eſt miſericordia) nobis hoc ſingulare obedientiæ donum cõmunicet: quo in illa ſuperno magiſtro conformes ſimus. Vellem etiã à vobis attente conſiderari verba Prophetæ dicentis. Vt iumentũ factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Non dicit, vt
Pſal 72. homo factus ſum apud te: nã homo ſeipſum onerare conſueſcit onuſq; ad libitum, & quando vult ſibi imponit: iumentum autem alter onerat quando ei libet, & quo pondere libet, ipſumque patienter, & ſine querelis, aut calcibus ſuſcipit onus. Sic 34
verus obediens non debet ſe ijs, quibus vult, onerare, ſed pati debet, vt alter ſecundum prælati voluntatem ſibi onus imponat: ipſeque tanquam iumentum tacere, æquoque animo illud debet aſportare. Sicque diuinum magiſtrum noſtrum imitantes gratiam hîc recipiemus, qua cæleſtis beatitudinis gloria comparatur. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius,

qui cum patre & Spiritu ſancto viuit, & regnat,

in ſæcula ſeculorum.

Amen.

DO-

DOMINICA. II. post Epiphaniam.

CONCIO PRIMA.

Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ, &c.
Ioannis. 21.

IN Hodierna Sancti Euangelij lectione fratres chariſsimi celebre illud miraculũ refertur, quod Dominus ad nuptias inuitatus in Chana Galilææ operatus eſt quam in vinum conuertens. Et valde notandum eſt hoc miraculum, Magorumque aduentum, & adorationem ſacrumque Domini in Iordane baptiſma vno & eodem die, licet diuerſis annis fuiſſe operata: quæ tamen ſancta mater Eccleſia ſigillatim commemorat, diuerſiſque diebus celebrat. Etenim die Epiphaniæ Regum Aduentum, atque adorationem, in die octaua ſacroſanctum Domini baptiſma & quæ in eo geſta fuerunt, myſteria celebrauit: hodie vero de miraculo in nuptijs facto meminit. In quo nos docet diuina myſteria non oportere à nobis coniunctim, atque confuſe conſiderari, ſed lentiſsime, prolixaque mentis contemplatione ruminari, ſicut animal, quod in veteri lege mundum habebatur coniunctim alimoniam recipit: poſtea vero paulatim illam dentibus ruminat, vt ei in nutrimentum conuertatur. Circa quod notandum eſt vnum ex ijs, quæ Chriſtiano viro magis neceſſaria ſunt, eſſe ſacratiſsimæ ſaluatoris noſtri vitæ contemplationem, aſsiduamque aliorum cæleſtium myſteriorum conſiderationem. Atque hæc eſt cauſa, quare cum Dominus tantas Samſoni vires conceſſerit, in capillis eius illas ſitas eſſe voluit: quæ crinibus cum fortitudine ſimilitudo eſt? Nunquid non ſufficeret ſi brachia, ſiue alia corporis membra

Luce. 2.

Hiero. super Isai. tanta fortitudine roboraret? Hoc vtique admirabili prouidentia Dominus effecit. Nã vt ait D. Hieronymus super illud Isaiæ 4
Isai.3. dicentis. Et erit pro crispanti crine caluitium, per crines cogitationes designantur.

Vt igitur Dominus significaret maximam animi fortitudinẽ
Iudi.16. in sanctis cogitationibus sitam esse, in crinibus Samsonis vires constituit. Vultis fratres vos â Diabolo non superari? Sanctis quidem meditationibus intendite, cogitationesque vestras in
Mar.14. Deum erigite: & ideo dixit Dominus discipulis suis. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Hoc est, ne tentatione su-
Iudi.16. peremini. Quod si animæ vestræ his crinibus caruerint, facile Diabolus vobis faciet, quod Philistæi Samsoni fecerunt. Attẽdite quam crudeliter illum afflixerunt, ei oculos euellentes, molæque tanquam iumentum applicantes, vt illum deriderent. 5
O quis tanta dicendi efficacia, atque eloquutione polleret, vt hoc sicuti se habet, filijs huius sæculi penitus persuaderet. Vnde vobis prouenire arbitramini quòd cæci, & quasi ludibrium Sathanæ tanquam iumenta effrænatæ cupiditatis funibus voluptatis molæ deuincti sitis, nisi ex eo quòd sanctarum considerationum crinibus caretis? O quanto spiritus affectu hoc la-
Hiere.12 mentabatur Hieremias propheta dicens. Desolatione desolata est omnis terra: quia non est qui recogitet corde. Aduertite quomodo verba conduplicat, dicens. Desolatione desolata est, videlicet, vt quanta inter filios Adæ strages existat, amplius exaggeraret, nec verò contentus est dicere. Desolata est terra: sed dicit etiam, omnis terra, vt quam vniuersale sit hoc malum significaret: quia non est qui recogitet corde. Non dicit, qui co- 6
gitet: non quantumcunque homo sit malus aliquando tamen ei aliqua bona cogitatio aduenit: veruntamen non recogitat corde, idest, non iterum, atque iterum profunde considerat. Si ergo mundus propter considerationis defectum peruersus, atque dissipatus est: si vobis remedium vultis adhibere à sancta consideratione debetis exordiri. Ex ea quippe Dei ardentissimum concipietis amorem, veramque peccatorum pœnitentiam agetis.

Hanc suspicor esse causam, ob quam anima iusta toties in libro Canticorum sponsa vocatur. Nam quemadmodum sponsa pulcherrimum, atque amantissimum habens sponsum cum

adhuc

7 adhuc in amore sit tenera, & recens, cumque amor in eius pectore in initijs maximè ferueat, laborans, loquens, ac denique comedens semper illum consideratione recogitat, sibique illum adesse credit: vixque ab eo cogitationem semouere potest. Sic anima iusta sponsa dilectissima Christi Iesu omnem cogitationem suam in eo constituit: & illum semper in oculis ferens quasi sui ipsius immemor, eum assidua animi contemplatione meditatur. O quàm sui ipsius sæculariumque rerum immemor esset ille, qui Deum tam ardenter amaret. Quemadmodum poma sacaro cocta totum proprium saporem amittunt, totumque illud sacarum esse videtur: sic anima feruentissimo Dei amore capta, nihil carnale in mente iam tenere videtur. Cum igitur ita sit quòd sancta consideratio animarum nostrarum saluti

simile.

8 nimium necessaria est, quemodo hanc sanctam considerationem, meditationemque fieri oporteat, nos sancta mater Ecclesia docet, mysteria, quæ vno, eodemque die facta sunt, diuidens, atque disiunctim celebrans: quo nos non hæc solùm sed alia etiam sacrosancta mysteria, quæ Deus propter nos operatus est, atque nunc etiam operatur, animi consideratione diuidere, ac discernere nouerimus, vt sic maiorem in animis nostris operationem faciant. Dixit Deus Mosi: sume tibi aromata æqualis ponderis, & cùm in tenuissimum puluerem contuderis, pone ex eo in tabernaculo fœderis. In quo significauit, quid nam à nobis fieri vellet: etenim aromata sunt superna opera, quæ diuinus Redemptor noster pro nobis operatus est: lachrymæ, quas effudit, suspiria, quæ protulit: sanguis, quo peccata no-

Exod. 30.

9 stra diluit, corpus, quod passum est, charitas denique ardentissima, qua mortem acerbissimam tolerauit, hæc (inquam) omnia pretiosissimus storax odoriferumque incensum, atque aromata fuerunt; quæ æterno patri suo suffijt (ideſt thurificauit) illumque placauit. Super hæc verba Exodi, quæ supra recensuimus, dicit Origenes, quod quemadmodũ storax cęteraq; aromata nisi conterantur, atque in ignem mittantur, nullum ex se odorem emittunt: sic nisi reparationis nostræ mysteria lentissimè ruminentur, atque assidua consideratione confringantur, parum ex illis fructus, atque consolationis elicietur. Cùm ea, quæ filius Dei pro nobis operatus est, quæq; tã verbo,

Orig.

quam exemplo nos docuit, sint tot, tamque pretiosa aroma- 10
ta, quomodo tu ò vir Christiane illa simul gustare, coniunctimque contemplari conaris? Non sic vtique, non sic, sed prius ea conteri oportet in pilo cordis tui, posteaque in affectionis ignem immitti vt animam tuam amore inflamment, gratumque Deo sacrificium offeratur. Quæ postquam dentibus sæpenume- Simile.
rò sunt attrita in stomachum emittuntur, maximè proficiunt: quæ verò integra, & sine confractione deuorantur, officiunt, sicuti quotidiana experientia comperimus. Et sic dicitur: Prouer. 13.
substantia festinata minuetur: quæ autem paulatim crescit, augebitur. Homo prudens, ac sobrius non vult sibi coniunctos cibos aponi, sed vbi primùm vnus catinus aufertur, alterum iubet afferri: sic oportet facere illum qui in diuinæ sapientiæ mensa manducat, vt ei omnia profint, scilicet postquam vnum mysterium cõsi- 11
derationis dentibus contriuerit, illoque in Dei amorem fuerit excitatus, alterum incipiat ruminare, neque ea simul deuorare velit.

De hoc miraculo nuptiarum dicit Diuus Ioannes: *Hoc fecit initium signorum Iesus in Chana Galilææ, & manifestauit gloriam suam.* Hucusque æterno patri curæ fuit filij sui dilectissimi gloriam manifestare Angelos, qui in sacratissimo eius natali concinerent, pastores, ac reges, qui eum adorarent, immittens: sanctum, ac venerabilem Simeonem, laudabilemque Annam mouens, vt eum prædicarent, atque laudarent, glorioſum Baptistam erudiens, vt eum digito demonstraret: atque Spiritum sanctum immittens, qui ei super Iordanem appareret, iubensque cælos aperiri, vocẽq; suam emittens, cum diceret: hic est filius 12
meus dilectus. Nec verò his omnibus contentus verus animarum Magister, mundique Redemptor proprijs operibus gloriã suam voluit demonstrare. Mirabile vtiq; Christiano viro exemplum: etenim non solum contentum eum esse oportet testimonio, quod de illo in sacrosancto Baptismate perhibetur, vbi filius Dei adoptiuus instituitur, sed simul operibus suis de se testimonium reddere debet, vt suum cælestem Redemptorem imite
1. Timo. 4: 1. Cor. 9. tur. Hoc optimè adimplebat Diuus Paulus, siquidem cùm dixisset: reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Tamen dicit, castigo corpus meum,

& in

13 & in ſeruitutem redigo, nè cùm alijs prædicauerim, ipſe repro-
bus efficiar. In quibus verbis nos docuit etſi nos prædeſtinatos
eſſe certò ſciremus, nihilominus tamen quantum eſt ex nobis
nos laborare oportere, quaſi hoc penitus neſciremus. Nam etſi
prædeſtinatio non cadit ſub meritò, eius tamen effectus meritis
comparatur, quæ quidem eſt gloria, quam nullo vnquam tem-
pore Deus nobis adultis concederet, niſi in eius ſeruitio labora-
rimus, diuinamque ipſius legem ſicut oportet obſeruauerimus.
O quam bonũ pietatis exemplum Sanctus Abraham Ethnicis
cũ quibus morabatur perhibebat, ſi quidẽ de illo dicitur quòd Gene. 23.
cùm vxori ſuæ Sarę ſepulchrum emere vellet, ei reſponderunt
Ethnici: audi Domine, princeps Dei es inter nos. Attẽdite quã-
to illum honore afficiebant, cùm eum Dominum ac Dei princi
pem nuncuparent. Quod perinde eſt, ac ſi dicerent: adeò pure, at
que ſyncerè inter nos vixiſti, tamq; irreprehenſibilem tete prę
14 buiſti, vt non dubitemus, quin ſis vnus ex præcipuis Dei amicis
princeps Dei, ideſt, præcipuus, ac princeps in diuino conſpectu
Vt cognoſcatis quomodo nos inter proximos noſtros viuere,
qualeq; de nobis teſtimoniũ illis perhibere debeam⁹. Quẽ admo Simile.
dũ malũ granatũ decoris repletũ granis ardẽtiſsimis in illud ſolis
reuerberantibus radijs mediũ aperitur illaq; rubicunda grana de
monſtrat: ſic iuſtus ardentiſsimo Dei amore radiatus viſcera ſua
aperit, exterioribuſque operibus interiores virtutes, inflamma-
tiſsimãq; charitatẽ aperte manifeſtat. Etenim ſicut inter omnes
fructus malũ granatũ corona inſignitũ eſt, ſic vtiq; illa coronabi
tur, qui interiori, atq; exteriori ſanctitate fulgebit. Vnde de ani- Prouer. 31.
15 ma ſancta dicitur: quæſiuit lanã, & linum, & operata eſt cõſilio
manuũ ſuarũ. Lineis interius, laneis autẽ veſtib⁹ exteriũs operi
mur. Et ſic ſignificat hîc diuinus ſpiritus, animam ſanctã nõ in-
terioribus quidẽ virtutibus eſſe cõtẽtã, ſed exterioribus etiã oc
cupari, atq; illis extrinſecus exornari. De iuſto etiã dicitur ſuper Pſalm. 131.
ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea hoc eſt ſuper eum tan
quam flores, ſanctitates atque virtutes efflorebunt.

Miraculũ, quod Dominus operatus eſt quoq; gloriam ſuã
oſtendit, fuit aquam in vinum conuertere. Et ſufficit Beatum
Ioannem illud ſcripſiſſe, atque dixiſſe: hoc fecit initium ſig-
norum Ieſus, & manifeſtauit gloriã ſuam: quô infallibiliter cre

datur

datur hoc opus esse,quo Iesu Christi honor comprobatur &c. 16
quod eum naturalem Dei filium esse manifestat. Etenim nō minus potentiæ requiritur ad vinum ex aqua efficiendum, quàm ad vinum ex nihilo creandum. Patet hoc exemplo. Si tu iubes sartori vestem efficere,neque ei das pannum,ex qua eam con-
simile. ficiat,ipse ex nihilo (inquiet) nihil facere possum. Quod si dicas: ecce lapidem, ex quo vestem efficias: pariter respondebit:tam impossibile mihi est de lapide,quàm de nihilo vestē conficere: sic etiam eadem potentia requiritur ad vinum ex aqua,quæ ad vinum ex nihilo faciendum. Si quidem igitur Dominus hoc fecit,gloriam suam,seque verum Deum esse demonstrauit. Et sic semetipsum celebri illo miraculo confirmans suam sanctissimam doctrinam illius autoritate comprobauit, illamque tanquam irrefragabili sigillo obsigna- 17
uit. Miserabile est homines hæreticis credere, quorum doctrina nulli alij signo, neque securitati innititur, nisi quod carnali consonat appetitui. Et hoc solum sufficit illam in filiorum perditionis animos inducere. Quę miraculo operati sunt hæretici, quibus suam pernicioſam, atque pestiferam doctrinam confirmarent, nisi quod carnales sunt libertatemque amore, pœnitentiam autem odio maximo prosequuntur? Quantò magis, quanquam miracula ab eis fieri videremus,adeo constantes in catholica sacrosanctæ Ecclesiæ fide persistere nos oportet,vt nulla possimus tentatione, aut con-
Simile. trouersia remoueri. Tunc firmiter lapis parieti situs esse dicitur cùm ipsi artifices eisdem instrumentis,quibus eum illic statuerunt, illum de pariete nequeunt amouere. Miracula fuerunt 18
instrumenta,quibus lapides, hoc est credentes in hoc sanctæ Matris Ecclesiæ ædificio collocati sunt, Apostolique fuerunt operarij, & artifices Dei, qui hoc ædificium construxerunt. Quòd si per impossibile,ipsi nunc venirent, nosque ab hac veritate remouere,aliudque nouum illi contrarium prędicare vellent,licet miracula facerent,illos repudiare,nec eorum dictis assentiri deberemus. Hoc dicit Apostolus his verbis:licet nos,aut Angelus de cęlo Euangelizet vobis præter quam quod Euan-
Gala.1. gelizauimus vobis:anathema sit,sicut prædiximus,& nunc iterum dico,si quis vobis Euangelizauerit præter id,quod accepistis,

19 ſtis, anathema ſit. Ex quibus omnibus apparet quam cæci hi miſeri extiterint, cùm ſe tam facilè decipi paſsi fuerint. Quæ omnia aliorum ingentium peccatorum, quibus inquinati erant, ſupplicia fuerunt. Illis enim anima diſponitur, vt erroribus poſteà credat. Et ſic dicit Diuus Paulus. Hoc præceptũ commendo tibi fili Timothee, vt milites bonã militiam, conſcientiam habens bonam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. Ecce quomodo Sanctus Apoſtolus dicit, eo quod nonnulli homines bonam â ſe conſcientiam expulerunt, fidei naufragium fuiſſe perpeſſos, quapropter fratres cauete ne tanto vos periculo offeratis, bonam conſcientiam habere curate, ſicut hic Diuus Paulus admonet. Etenim hoc eſt præ- Pſalm. 110
ſtantiſsimum conſeruandæ fidei remedium, ſicut etiam Dauid affirmat dicens: intellectus bonus omnibus facientibus
20 eum. Quaſi diceret ecquis purum intellectum erroriſque expertem in lege Domini habebit? qui eam cuſtodierit, qui verè, & ex animo Deo ſeruiunt, hi bonum, ſanumque intellectum habebunt. Fides quippe hinc illuc ſalire videtur. Vultis fratres nè fides è regione veſtra diſcedat? Manibus eam tenete, bonis illam operibus conſeruate, eſtote pudici, mites, pacifici, manſueti, miſericordes, & iniuriarum dimittentes. His quippe manibus fides Euangelica retinetur. O quis ſatis dignè verbis explicare poſſet, quanti hoc noſtra in his calamitoſiſsimis temporibus referat, cum iam infidelitatem regnis noſtris tam propinquam eſſe videamus, & quaſi aditum quærentem, quo in illa introeat, fidemque ab eis expellat, ſicut ab
21 alijs infæliciſsimis regnis eam relegauit: perſpiciamus. O Deus æterne, atque incomprehenſibilis pietatis, ecquid Domine prodeſt, quod iſthæc ego dicam, niſi tu verbis meis efficaciam conferas, atque illa in horum fratrum meorum cordibus imprimas? Per tuam ineffabilem clementiam te deprecor Domine, vt hæc mea, licet rudis, atque imperita lingua inſtrumentum ſit tuum, quo iſtos fratres meos ad hæc, quæ eos tuo nomine exhortor, facienda commoueas.

In his nuptijs, quæ in Chana Galilææ celebratæ ſunt, dicit Sanctum Euangelium, ſacratiſsimam virginem Mariam Dominam noſtram extitiſſe. Ex quo, qui bene ſentiunt, in-

ferunt

ferunt quòd siquidem cum tam pudica, atque modesta virgo 22
sanctissima esset, illic aderat, absq; dubio nuptiæ illæ aliqua ex
parte ad eam pertinebant. Et ita communiter habẽtur fuisse san
cti Ioannis Euangelistæ, ex quibus eũ sanctissimus Saluator mũ
di vocauit. Nã vt ille erat Aquila, voluit eum cito docere quomo
dò ei volandum esset. Primusq; ipsius volatus fuit ex coniugali
thalamo ad Euangelicæ perfectionis sectationem. O quàm ad-
mirabilis volatus: ò quam optimum initium, etsi difficillimum!
Non enim sunt modici, nec debiles compedes ad homines deti-
nendos, eorum sponsæ, nec nimium fragile vinculum est homi-
ni vinciendo carnalis matrimonij voluptas. Dixit Deus: quam-
Genes. 2 obrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhę-
rebit vxori suæ. Nunc autem homines, vlterius progressi sunt:
nam pro vxoribus suis viri non solum patrem & matrem, sed 23
etiam Deum ipsum relinquunt. Idcircò qui eas prorsus reliquit,
vehementer volauit. Maximus volatus est fugere quod omnes
diligunt: illudque sequi, quod omnes effugiunt, quæ est austera,
religiosaque vita. Maximum miraculum fecit rex gloriæ in illis
nuptijs aquam in vinum conuertens: sed præstantissimum etiã,
nimiumq; mirabile opus effecit, spõsum sine cordis dolore, atq;
Simile. amaritudine virginem â coniugali thalamo subtrahens. Opti-
mus esset molarum euulsor, qui absque carnis eradicatione, absq;
dolore, & ferri manus ve tactus, sed solo verbo molam euelleret.
Qui sine dolore sponsum ab sponsæ consortio separauit, suam
admirabilem potentiam satis apertè demonstrauit, seque à terre-
stribus huius sæculi rebus corda euellere nosse comprobauit. Vo
luit autem Dominus Diuum Ioannem purum, ac virginem à 24
mundo eripere, quia sacratissimæ virginis Mariæ matris suæ
minister & capellanus futurus erat, Atque etiam vt plus in eo di
spositionis existeret ad reuelationes, quas se ei demõstraturum
Prouer. 22 esse decreuerat: & vt maiores in eo amoris sui effectus imprime
ret. Scriptum est enim qui diligit cordis munditiam propter glo
riam labiorum suorum habebit amicum regem.

Cùmque glorioſus hic vir virgo, munduſque cordis ex-
titerit eius opera, & verba cælesti regi Iesu Christo gratis-
sima fuerunt, & propter illam cordis puritatem peculiari eum
amore dilexit. Non solum autem eius verba Deo gratissi-

ma

25 ma fuerunt, sed vniuersæ etiam Ecclesiæ vtilissima extiterunt. De quibus merito dici potest, quod etsi ad aliud propositum dixit Dauid: sagittæ potentis acutæ. Eius enim verba Psal. 119
sagitæ quædam acutissimæ fuerunt aduersus hæreticos, atque hæreses quæ in hoc sæculo surrexerunt: sagittam quippè primam emisit dicens: in principio erat verbum: qua illos prostra- Ioan. 1.
nit, atque destruxit, qui filium Dei in tempore incepisse, principiumque habuisse dixerunt. Aliamque sagittam immisit dicens: & verbum erat apud Deum. Hoc est filius non est pater, sed est in patre: atque illa Sabinum hæreticum dissipauit, qui nullam in diuinis personis distinctionem, neque differentiam esse dicebat. Aliam sagittam coniecit dicens: & Deus erat verbum, qua Arrium constrauit dicentem, filium patre esse minorem, ne
26 que Deum esse. Alia sagittam proiecit dicens, omnia per ipsum facta sunt, qua Manichæum euertit, affirmantem res visibiles à Deo non fuisse creatas. Aliam deniq; sagittam emisit dicens: & verbum caro factum est, Apollinariumq; hæreticum destruxit, qui asseuerauit corpus Christi esse Deitati consubstantiale, hac etiam sagitta Valentinum hæreticum disperdidit, qui dixit Christi carnem fuisse de cælo. Admirabiles sagittæ fuerunt hæ ad sacrosanctam Dei Ecclesiæ protegendam. De his possumus dicere quod dixit Dauid, Beatus vir, qui impleuit de Psalm. 126.
siderium suum ex ipsis: non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta. Et in Hebræo contextu habetur: beatus vir, qui impleuit pharetram suam ex ipsis. Per pharetram mẽs, & intellectus significatur, quem qui his diuinis verbis huius sacri Euange-
27 listæ plenum habuerit, quique ex corde illas dilexerit, ab hostibus suis hæreticis non superabitur, neque confundetur, quando cum eis in porta Ecclesiæ, quæ est fides, disputauerit.

Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias. O fælices nuptias, quibus Iesus Christus filius Dei, eiusque sanctissima mater adest. In nuptijs autem huius miserę tempestatis plerumque scurræ, garrulatores, perditique homines reperiuntur. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparis. Amygdalus insipiens est dominus quidam huius Eccles. 12.
sæculi, qui vanitatum sæcularisque gloriæ flores producit, plurimas vestium inuentiones proferens, conuiuiaque

omnis-

omnibus epulis refertissima celebrans. Locusta verò nullius vti- 28
litatis, maximique detrimenti animal, quod omnia dissipat nec in vno loco diu persistit, sed hinc illuc semper insultat, est scurra, atque adulator Et hæc est locusta, quæ amygdali floribus impingueſcit. Vt autem hi pingueant, & vanis suis pompis, ac vanitatibus floreat amygdalus, capparis dissipatur, per quã infimi atq; abiecti agricolę ac subditi significãtur, quos magnates destruunt, eorumque bona diripiunt, vt suis immoderatis sumptibus satisfaciant. Nũc autem plus est deplorandum circa hos nimios nuptiarum sumptus, quàm pristinis olim temporibus: cùm quia nunquam tam immodici extiterunt, tùm etiam quia quondam principes, atque potentes tantummodo his con-
Eccles. 10. uiuiorum sumptibus vtebantur. Vnde Salomon lamentabatur 29
dicens: vę tibi terra, cuius principes manè comedũt. Quid? anne tantum malum est manè comedere? non credo illum tã de hac comestione loqui, quàm de altera pernicioſiori vult dicere: væ terræ cuius principes statim in initio diei vitæ suæ patrimonia sua ludendo, atque edendo consumunt: vbi primum primogenituram hereditant, adeò ludere festinant, & tam immodicos faciunt sumptus, vt omni vitæ suæ tempore pauperes, ac perditi maneant. Et sic necessitate oppressi plurimas subditis suis iniurias inferunt, & vix opera misericordiæ possunt exercere. Ecce quomodo Salomon solos principes, terramque vbi habitant, lamentabatur.

Nunc autem non solum dicere possumus: væ tibi terra, cuius principes manè comedunt, sed etiam, væ tibi terra, cuius om- 30
nes habitatores manè comedunt: siquidem hæc est adeo vniuersalis ærumna, ducit adolescens artifex vxorem, & trecenti aurei illi dotedonantur, quorum centum in sponsa induenda, centum in se exornando, & reliqua centum in nuptijs præparandis consumit, & ita nisi vterque illo anno moriatur, aut eleemosynas mendicaturi sunt, aut miser adolescens tot illicitas conuẽtiones, vsurarioſque contractus inituruseſt, vt Deum offendat, ac demum in carcere summa cum paupertate moriatur, Væ tibi miseræ, terræ cuius omnes habitatores in initio cum statutam viuendi rationem suscipiunt, ad complura peccata perpetranda disponuntur, in horum vtique nuptijs

non

31 non credo Deum esse conuiuam, sed dæmonem potiùs, qui eos ad tot, tantosque sumptus, ac profanitates faciendas stimulat. Fratres in Christo Iesu ego vos deprecor, vt attendatis vos Christianos esse, arctissimamque istorum omnium Deo rationem esse reddituros: in omnibus, quæ feceritis sacri Euangelij legibus gubernamini, sicut oportet. Et sic semper vnigenitus Dei filius hospes, atque conuiua vester erit, quem si habueritis pater etiam, ac Spiritus sanctus vobis aderit sicut ipse Dominus promisit, dicens: Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Etenim omnes istæ vanitates ex elatissima superbia dimanant, quæ Diuinæ Maiestati infert iniuriam. Et sic vbi nos legimus, Audiuimus superbiam Moab, superbus est valdè superbia eius, & arrogantia eius, & indigna-

Ioan. 14.

Isai. 16.

32 tio eius plus quam fortitudo eius. Quæ verba illis vndique quadrant, qui præ nimia animi elatione ampliores sumptus facere volunt, quàm eorum substantiæ, atque diuitiæ patiuntur. Hic transtulerunt septuaginta interpretes: Audiuimus iniuriam Moab, contumeliosus est valdè. In quo manifestè ostenditur, superbiam per Antonomasiam Dei iniuriam nuncupari: & superbus valdè contumeliosus appellatur. Et credite mihi, nisi vos in meliorem frugem receperitis, quando minus existimabitis Deus de vobis supplicium sumet.

Nec verò supernus hic Saluator nuptijs adest, quæ cum debita animi intentione non fiunt. Quod vt melius intelligatis, oportet vos animaduertere, obstupendum casum, quem diuinæ literæ referunt. Dicitur Sara filia Raguelis septem viris, in matrimo-

33 nium, tradita fuisse, omnesque illos interijsse, quia Dæmonium occidit eos. Admonensque Angelus Raphael Tobiam iuniorem, vt eam in vxorem duceret, & ne à Diabolo sicut & alij occideretur, dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt quibus prævalere potest Dæmonium: hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excutiant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmonium super eos. Ne igitur & sanctus iuuenis illam ducens à Diabolo necaretur, illum admonuit, vt sanctas quasdam diligentias prius adhiberet, & posteà (inquit) accipies virginem cum timore Domini, amore filiorū magis, quàm libidinis ductus, vt in semine Abrahæ benedictionem in filijs

Tob. 6.

consequaris. Animaduertite ist hæc fratres, non enim sunt fabu- 34
læ, sed textus sacræ scripturæ infallibilis veritatis: atque hinc discite quo animo vxores ducere debeatis, quique iam vxores habetis, quomodo vobis coniugalibus voluptatibus vtendum sit. O Deus quanta circa hoc in sancta Dei ecclesia versatur abominatio. Etenim maior pars iuuenum plus attentionis, ac considerationis non habent, quàm bruta animantia, nihilq; aliud quàm pulchritudinem, voluptatem, vtilitatemq; considerant: si cui dicis, Domine duc illam fœminam in vxorem, quia illi deuinctus es: statim respondet, ô pater est informis, & pauper. O infœlix iuuenis nunquid non est maius inconueniens te Deum offendere, atq; in infernum detrudi, quàm informem, pauperemq; ducere vxorem? maximè verò cûm eam defloraueris? Non vtiq; hæc fi- 35
lij perditionis intelligũt. Neque verò eorum parentes quicquam aliud considerant nisi vbi diuites reperient, quibus liberos suos matrimonio coniungant. Vult quispiam filiam suam viro tradere, eumq; perquirit, qui locupletissimus, non autem qui optimus sit, dummodo repletam nummis habeat crumenã, perditissimũ, ac flagitiosissimum quemq; in generum suscipiet. Ideo quippe destructus, sceleribusq; oppressus est mundus: nam quales liberos gignet hic lusor, ac populorum euersor? Dignum vtiq; est, quod sanguineis lachrymis deploretur: quod ad equas vestras fœtandas optimum & præstantis generis equum, quid autem dicam ad equas? imo ad canes etiam, vt ex illis optimi catuli venatorij oriãtur, omnes, quos potestis, modos exquiritis: liberis autem vestris non optimum quidem, sed locupletissimum quemq; suscipitis.

Aliter quidẽ fecit patriarcha Abraham qui cum filio suo Isaac 36
vxorem traditurus esset, dixit seruo seniori domus suę. Pone manum tuã, subter fœmur meum, vt adiurem te per Dominũ Deũ cœli & terræ vt non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Chananæorum: sed ad terram, & cognationem meã proficiscaris, & inde accipias vxorem filio meo Isaac. Plurima hic nobis notanda occurrunt: primum sanctum Abraham vxoris filij sui electionẽ non insano quidem iuueni, sed maturo iamseni Deumq; timenti commendasse: nunc autẽ adolescentes stulti coniugia molĩuntur, qui quanti ponderis, ac momenti rem tractant, penitus ignorãt: atq; etiã sæpenumerò lenonibus interpositis cõiugia sua negotiãtur. Secũdò animaduertendũ est, seruũ diligẽter admonitũ fuisse, Genes. 24.

nèqua-

37 nèquaquam filio ſuo Chananæam traderet vxorẽ. Omnes enim erant maledictæ plurimiſq; abominationibus plenæ. Nec verò ei iuſsit, vt decoram, diuitemve fœminam eligeret, ſed ſolummodo curet, vt quam filio ſuo accepturus erat vxorẽ, eſſet virtute prædita. Tertiò attẽdite patris ſolicitudinẽ in quærenda filio ſuo vxore: neq; enim filius eã quærebat, ſed illã accepit, quã ſibi pater tradidit. Pergit igitur ſeruus in Meſopotamiam ad vrbem Nachor, quò vt acceſsit, ſicut ſeruus Dei Dominũ exorauit dicens: Dñe Deus Dñi mei Abraham occurre obſecro mihi hodie, & fac miſericordiã cum Domino meo Abraham. O ſi coniugia veſtra feruẽti ſpiritus affectu Deo commendaretis, quàm diſparem haberent exitum, atq; habent. Verûm adeo horũ omnium obliuiſcimini, ac ſi Ethnici eſſetis neq; Deum in patrem haberetis. Facta oratio-
38 ne conuenit cum Deo prudens ſeruus, & dicit: Puella, cui dixero: inclina hydriam tuã, vt bibam: & illa reſponderit: Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipſa eſt quã præparaſti ſeruo tuo Iſaac. Et per hoc intelligam quòd feceris miſericordiam cum Domino meo. Eccè quàm conformis erat famulus voluntati Abrahæ: etenim non dicit: quam pulchriorem, ditiorem ve perſpexero, ſed quæ maiori in me, ſeruoſq; meos vſa fuerit charitate, hanc intelligam eſſe, quam tu præparaſti Domino meo. Vt autem ad bonũ reſpexit, eam non ſolũ virtute, verũ & pulchritudine etiã, ac venuſtate præditã reperit. Etenim ſic ſolet accidere, quòd quando deuotã, honeſtam, miſericordẽ in pauperes, virtutiſq; ſtudioſam vxorẽ quæritis ad ſeruiendũ meliùs Deo: Diuina ipſius maieſtas ſic res diſponit, vt vtrũq; reperiatis. Quando autem ad corporalia
39 tantũ reſpicitis, Deus permittit, vt neutrũ inueniatis, ſed quam ſicut ſtellas pulcherrimam eſſe ducebatis, poſt triduũ informis tanquam phantaſmata efficiatur. Per reuerentiam Dei vos deprecor dilectiſsimi fratres vt in hoc coerceamini, quòd permagni veſtra intereſt, longè quippè à via veræ virtutis aberratis: nec verba illa obliuioni tradatis quæ angelus dixit Tobiæ; quæ valde notabilia ſunt, maximeq; illa poſteriora, videlicet: accipies virginẽ cum timore Dei, amore filiorum magis quàm libidinis ductus: vt in ſemine Abrahæ benedictionẽ in filijs conſequaris. Hoc eſt, vt talis filios habeatis, quos quicunq; virtutis ſtudioſiſsimos eſſe perſpexerit, dicat: Benedictus pater, qui eos genuit: & benedicta mater, quæ illos peperit. Hoc eſt benedictionem in filijs conſequi.

Hoc valdè admiror, quòd cùm in vnaquaque Republica ſint ſin- 40
gularum artium, officiorumque examinatores, alius enim tonſo
res, alius ſartores, alius ſutores examinat, nulluſq; antequam exa
minis literas habeat officinam poſsit inſtituere, eorum vero qui
vxorem ducturi ſunt, nullus adſit examinator. Nunquid arbitra-
mini vxorem habere non eſſe officium? Eſt vtique maximum,
atque grauiſsimum. Quare igitur viri antequam matrimonium
contrahant, non examinantur, vtrum ea norit, quæ ad vxo-
rem habendam, ad familiam conſeruandam, atque erudiendam,
ad rem domeſticam moderandam, ad liberos educandos, diui-
numque timorem erudiendos ſpectant? Siquidem autem præpo
ſiti reipublicæ nullam harum rerum curam gerunt, vos patref-
familiâs filios veſtros erudire tenemini, quo animo vxores duce
re debent: & reliqua, quæ eos facere oportet præcipueque fi- 41
dem, quam vxoribus ſuis ſeruare, amoremque, quo illas dili-
gere debent. Diciteque illis: Attende fili quòd cùm Deus vellet
Adæ vxorem tradere, non eam ex pedibus, aut ex capite abſtra-
xit, ſed ex coſta ipſius: nam vxorem ſociam, non autem ancil-
lam, neque dominam eſſe oportet. Filiabus autem dicite: Ani-
maduerte filia primam mulierem ex oſſe fuiſſe formatam, vt ſi-
gnificaretur mulierem, pudicam, & caſtam eſſe debere. Illud au-
tem os erat coſta recurua, debet enim fœmina humilis eſſe, &
modeſta, non autem diſſoluta, neque elata: ex interiori parte
fabricata eſt, quia mulierem clauſura, atque pudicitia oportet
oblectari, omnes quippè virtutes in impudica fœmina millies pe
riclitantur. O quot malis obuiaretur, & quot bona fierent: ſi
parentes liberos ſuos iſthæc accuratè docerent. Sic enim eo- 42
rum matrimonia, & nuptiæ à diuina manu adiuuarentur, cœ-
leſtique ipſius gratia replerentur, qua æternæ gloriæ Bea-
titudo comparatur. Ad quam nos perdu-
cat Ieſus Mariæ filius,
Amen.

In eadem

In eadem Dominica secunda post Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ, &c. Ioannis. 2.

GLorioſus Apoſtolus Paulus Virginitatem maximè commendat, eiuſq; vtilitatis rationem reddit dicens: Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu: quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, quomodo placeat viro. Maximum equidem bonum eſt ſancta conſideratio ſiquidem ſanctus Apoſtolus virginitatem laudat, quia qui ea floret, plus habet temporis, ac diſpoſitionis vt ſe diuinarum rerũ contẽplationi tradat: qua interiorẽ exteriorẽq; ſanctitatẽ cõparari dicit. Vt ſit (inquit) ſancta corpore, & ſpiritu. Nam etſi honor atque opinio ſæpenumero efficit, vt curemus boni exteriùs apparere: interior tamen ſplendor, animæque ſynceritas aſſidua diuinarum rerum conſideratione adquiritur. Quemadmodum enim cera ſulua ſæpius ſoli expoſita paulatim albeſcit, & quantò diutius ſolis radijs illuſtratur, tantò candidior efficitur: ſic anima diuino præſentata conſpectui per ſpiritus eleuationem, purior, atque candidior in dies redditur. Et ita dicit Eccleſiaſticus. Qui timent Deum præparabunt corda ſua & in conſpectu eius animas ſuas ſanctificabunt. Quid clarius dici poterat, aut quæ maior laus in ſanctã meditationẽ conferri poterat? Ideò iure optimo dicit Dauid, Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius: in toto corde exquirũt eũ & ſic Felicianus Epiſcopus cogitationes prunis accenſis confert, quæ ſi breui tempore manu apprehendantur, parum in ea impreſsionis efficiunt: ſi verò diutiùs teneantur, comburunt. Quamobrem vnum ex ijs, quæ Chriſtianis viris crebrius prædicari oportet, eſt, vt quantum vniuſcuiuſque ſtatui poſsibile fuerit, ſanctis ſemper cogitationibus intendãt, & in cœleſtium rerum conſideratione, eas perſentire, ac guſtare curent.

1. Cor. 7.

Simile.

Eccleſ. 2.

Pſal. 118.

curent. Atque hoc est vnum ex argumentis, quibus quanti hoc 4
nostra interest, comprobatur, scilicet, quòd cum pœnitentialia opera multò difficiliora, & laboriosiora sint, quàm sanctæ orationis exercitatio: multò tamen maiorem repugnantiam sanctæ orationis exercitia habent, quàm pœnitentialia opera. Vnde faciliùs reperientur viri acerrimæ pœnitentiæ deditissimi, quàm qui assiduæ diuinarum rerum considerationi crebræque orationi incumbant. Ex quo apparet: Dæmonium hæc opera magis, quàm illa timere, atque ita diligentiùs ea tanquam intentioni suæ magis contraria propter maximos, atque vberrimos fructus, quos ex illis Christiani elicere possunt, diligentius impedire. In sanctorum Patrum historijs legitur, monachum quendam maximè in cubiculo suo contristari, eiusque solitudinem illi grauissimam esse consueuisse. Cuius causam à longæuo quodã 5
patre interroganti ille respondit dicens: Huius causa est fili, quia corporum resurrectionem nunquam perspexisti, neq; tormenta quibus damnati in inferno cruciantur, vidisti: quæ si vidisses, etsi cubiculum tuũ plenum esset vermibus, qui corpus tuum vndique lacerarent, nè pedem quidem ab ea velles subtrahere. In his verbis significauit venerabilis ille senex, monachum illum inuenem non esse considerationi, diuinarumque rerum contemplationi deditum. Et enim hæc, quæ ille dicebat, certum est in hac vita non posse videri: verumtamen assidua animi consideratione spiritui possunt proponi, vt id, quod in nobis operarentur, si ea nostris met oculis cerneremus, idem in nobis illa profundè considerantibus operentur.

Harum autem aliarumq; similium rerum considerationem in 6
piorum hominum cordibus nimium operari, patet ex illis verIosu. 24. bis, quæ in lib. Iosue de filijs Israel dicuntur: seruiuit Israel Dño cunctis diebus Iosue, & seniorum, qui longo vixerant tẽpore post Iosue & qui nouerãt omnia opera Domini: quę fecerat in Israel:
Iudic. 2. & postea sequitur. Omnis autem illa generatio congregata est ad patres suos. Et surrexerunt alij, qui non nouerant Dominum & opera, quæ fecerat cum Israel. Feceruntq; filij Israel malum in conspectu Domini, & seruierunt Baalim, & dimiserunt Dominum. Per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor fratres, vt ad hæc animaduertatis, etenim quandiu filij Israel diuina Dei beneficia memoria tenuerunt, Deo seruierunt: vbi primum verò illorum

7 rum consideratio defuit, eum dereliquerunt, seque ad idola contulerunt. Vt quanti nostra interfit sancta consideratio cognoscatis: dicitur Angelus sancto Esdræ dixisse: Vade pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diē, qui præterijt. Et quanuis hæc materialiter sumpta impossibilia sint, omnia tamen quodammodo consideratione complentur: illa enim efficit, vt præterita beneficia homini præsentia videantur: illa ventum, quæ est vitæ breuitas demetitur: illa deniqué gehennalis ignis terrorem, grauitatemque perpendit. Quæ tria necessario maximam in humano corde operationem facere debent. Vt autem hæc consideratio sit vtilior, nos sancta mater ecclesia diuina mysteria celebrandi modum erudit, & quomodo nos in eis habere debeamus instituit. 4. Esd. 4.

8 Nam hoc miraculum, quod sancti Euangelij lectio hodierna recenset; in ipso Epiphaniæ die factum est. Illud illinc segregans, hodie nobis in memoriam reuocandum seruauit. In quo nos docet quàm peculiariter, quàm minutim, quàmque diuisim, ac lenter singula quæque diuina mysteria debent pensari. Idcirco alia ab alijs tantopere separauit. Verùm proh dolor, quàm lentæ obscœnarum, ac turpium huius sæculi rerum considerationi homines intendunt: & quàm velociter, & quasi per transennam saluationis suæ negotia contemplantur, quasi illa permagni, ist hæc autem parui, aut nihili eorum interessent. Ideò Ecclesiasticus dixit: In ore fatuorum cor illorum: significans, quemadmodum nihil in homine magis publicum est, quàm os, sic in fatuis, atque insensatis hominibus nihil patentius, atque apertius corde reperiri. Vineam custodiunt, thecam septem claubus occludunt, crumenam duos habentem obolos viginti nodis implicant, miserum tantum cor in eis apertum remanet vt quicunq; quidlibet ferens quauis hora quod voluerit confecturus introeat. O stulti rem tam pretiosam sicut cor in tam periculoso loco, sicut ore collocatis? cumque maximè curetis ne domos vestras suspicios us quisquam dammū aliquod vobis illaturus ingrediatur, in corda vestra turpes, atque iniquas cogitationes ingredi, & in eis quandiu voluerint, demorari finitis, cùm animabus vestris tam pernicioſæ sint? Deus vos illuminet, quò tantum malum cognoscatis, eique remedium adhibeatis. Inter sex vitia, quæ Salomon nimis odibilia Ecclesiast. 9 Prouerb. 6.

Deo esse dicit, vnum est, cor machinans cogitationes pessimas, & sic vitium hoc seuere à Deo puniri consuescit. Atque ita vbi nos legimus visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, Septuaginta interpretes verterunt: visitabo sensum, & mentem magnam Regis Assur. Hoc est vanas, superbasque Regis Assur cogitationes puniam. Quod si Deus & meritò quidem hoc in Ethnico rege castigat, quantò dignius de Christianis viris, quibus tantum sui splendorem communicauit, propter elatas ipsorum cogitationes supplicium sumet? Fratres dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri vos deprecor, vt corda vestra omni malæ cogitationi claudatis: quod si per negligentiam aliqua introiuerit, eam statim procul expellatis. Solis autem sanctis cogitationibus, diuinarumque rerum considerationibus corda patefacite, illasque in eis sinite lentissimè commorari.

Isai. 10.

10

11

Postquam glorioſus Euangelista hoc miraculum commemorauit, dicit. *Hoc fecit initium signorum Iesus, & manifestauit gloriã suam.* Vniuersa opera, quæ Deus quotidie facit, mirabilia sunt: omnesque creaturæ non solum ad diuinæ ipsius Maiestatis cognitionem, sed ad singularem etiam ipsius amorem nos perducere deberent. Et ita dicit D. Augustinus: cœlum, terra, & quæ in eis sunt, omnia mihi dicunt, vt diligam te Deus meus. Omnes hæ creaturæ sunt linguæ quædam, quæ nos vocibus suis ad conditoris sui laudem exhortantur. Etsi, vt ipse B. Doctor Augustinus ait, miracula Dei, quibus totum mundum regit, vniuersamque creaturam gubernat, assiduitate viluerunt. Atque etiam, quia hominibus peccatorum nebula super mentis oculos est imposita, qua impediuntur, quominus Deum in creaturis inspiciant. Aurus omnes creaturas in thesauro suo adaugendo vellet occupare. Homo libidinosus omnia sibi ad turpitudines suas committendas ministrare cupit. Quando ante oculos rubrum vitrum proponitis, omnia vobis rubicunda videntur, quod si vitrum sit viridis, aut fului coloris omnia vobis eiusdem speciei repræsentantur. Sic proposita ante animum deprauatum peccandi affectu, omnia vitij colorem videntur assumere: musica, suauemq; concẽtum, quẽ audis, pecunias, quas habes, cibos, quos comedis, hęc omnia te ad carnales voluptates inuitare existimas. Ob id etiã quotidiana Dei opera admirabilisq, creaturarum compositio nientẽ

Augusti.

D. Augusti. homil. super Ioan. 6.

12

Simile.

nostram

13 nostram ad diuinum spiritum non eleuant: atque ideò necesse fuit Deum aliqua opera extra communem naturæ cursum efficere, quæ nos ad infinitam ipsius magnitudinem atque potentiam cognoscendam, diligendamque commouerent. Quod hoc exemplo cognoscetis. Alit pater filium omniaque illi necessaria suppeditat, puer autem omnia illi sibi iure deberi putat: si autem pater ei dragmam ad ludendum porrigit, illa magis exultat, ardentiusq; ad patrem diligendum, atq; illi obediendum, quã communibus alimoniæ sumptibus concitatur. Sic sumus homines, etenim maius est vniuersum mundum pane, ac vino ali, quàm parum aquæ in vinum conuerti. Hoc tamen, quod extraordinarium est, nos ad Dei cognitionem atque amorem efficacius exci 14tat. O ineffabilem Dei probitatem! quot modos exquirit, quibus nos ad se alliciat. Hæc considerans Beatus Augustinus dicebat: Dñe quid tibi sum, quia iubes me diligere te? Quis (inquit) sum ego, aut quid tibi ex me prouenire potest, quia tot modos, ac rationes exquiris, vt me ad tui amorẽ adducas? quid hoc tua interest Deus meus? perspicuum est vtique tua nihili, mea autem maximi interesse. Ex quo tuus in me amor ardentissimus, salutisque meæ desiderium maximum manifestè perspicitur. Simile. Augustin.

Dicit igitur sanctum Euangelium: *Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ. Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias.* O Christe lachrymarum amator, vereque voluptatum contemptor, ac superne pœnitentiæ prædicator, quomodo te in nuptias confers? Regiæ personæ tuæ grauitatem dedecere videtur hisce rebus adesse. Dico Dominum hoc diuina prouidentia fecisse, videlicet, vt 51 malignantiũ hominũ tolleret offendicula, quò licet in similibus locis sanctos, spiritalesque viros esse perspiciãt, de illis malè non iudicent: imò illic cernũtur quales sint spiritales viri. Etenim in concione, aut in missa lachrymari, spirituque affectum habere bonum est: verum in rebus spiritalibus spiritum habere non est mirum. In nuptijs autem, atque conuiuijs quenquam se spiritalem præbere, hoc est maximi æstimandum, in plateis, & conuersationibus Christianam grauitatem ostendere, hoc est laude dignissimum. Quapropter cùm in talibus locis viros iustos videritis, considerate illos eò se contulisse, vt alios ad Deum laudandum, eique seruiendum inflammẽt. Et sic verba illa, quæ sapiẽtia de se ipsa dicit, In plateis fient cynnamomũ, & balsamũ aro- Eccli. 24.

matizans odorem dedi, ad literam intelligenda sunt, quòd hæc operatur sapientia in eis, in quibus verè habitat: vnde legitimus sensus horum verborum est, quòd iusti, qui à sapientia gubernãtur, in prophanioribus locis, atque vbi plures sunt peccati occasiones, illic suauissimum præbent boni exempli, ac pietatis odorem. Ideò ne scandalizemini cùm iustum in foro, siue in conuiuio videritis: ibi enim quasi balsamum redolet, atque est medicina quædam præseruatiua, vt illi, qui ibi sunt Deum non offendant. Atque etiam voluit Dominus his nuptijs interesse, illasq; autoritate sua comprobare, primum in eis miraculum faciens, vt spem coniugalibus viris præberet, quòd si matrimonio bene vsi fuerint, non solũ in hoc sæculo per gratiam illum socium, hospitemq; habebunt, verum eius etiam consortes in cælestibus mansionibus efficientur. Dicit B. Paulus: Saluabitur mulier per filio- 17
1. Tim. 2. rum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctitate cum sobrietate. O quàm cælestis ac necessaria doctrina, quò nuptæ mulieres nouerint quid eas facere oporteat ad cælestem beatitudinem consequendam. Valdè autem notandum est sanctum Apostolum, non dicere mulieres esse saluandas propter liberorum educationẽ, aut quia eos in diuino timore instruxerũt, quò melius Deo seruirent: sed per filiorum generationem, vt intelligatis ex ijs etiam, quæ vobis obscœna, atq; inhonesta videntur meritum, spiritalemq; salutem elici posse. Maxima profectò est hæc sancti Apostoli ponderatio, maximamque coniugibus affert consolationem. Nam si ex coniugalibus voluptatibus meritũ potestis elicere, quãto maius ex matrimonij oneribus æquo animo toleratis, atq; ex assidua diligentia in familia vestra diui- 18
num timorem, amoremq; erudienda præmium percipietis? Verum animaduertendum est sanctum Apostolum postquam dixit: Saluabitur mulier per filiorum generationem; addidisse dicẽtem: Si permanserit in fide. In fide (inquam) non solum Deo, sed etiam viro suo debita: de qua summa veritas dixit: Erunt duo in carne vna. Sin autem fuerit inter eos diuisio, adimplebitur quod
Matt. 19. eadem veritas dixit: Duo erunt in lecto, & vnus assumetur, & alius relinquetur: hoc est, quia sunt duo, quia sunt diuisi, quia nõ
Matt. 14. sunt vna caro. Dicet quippè Deus vni; hic est meus: diabolus autem dicet: alter est meus, ego illum mecum deducam. Quamobrem Deo, virisq; vestris fidem obseruate. Et dilectione, inquit:

Etenim

19 Etenim non solum in Dei charitate, sed in proximorum etiam, maximèq; in virorum vestrorum dilectione perseuerare debetis. Atq; etiam in sanctificatione. D. Chrysostomus super hunc locum nuptis fœminis consulit, vt si per totum vitę suę tempus viros suos in sui dilectione velint cõseruare, eos sanctitate, honestate, atq; virtute ad se curent allicere. Nam si vir tuus te propter honestatem, atq; virtutem amore complectitur, etsi senescas, pulchritudinẽq; amittas, semper tamẽ in tui amore permanebit. Sin autẽ illum fucis, ac ficta pulchritudine hoc facere conaris, quãuis te quandiu es adolescentula decora, varijsq; vestibus exornata diligat; postquã tamen isthæc amiseris, ilicò te oderit. Ideoq; dicit S. Apostolus: Si permanserit in dilectione & sanctificatione. Postea verò addit cum sobrietate. Hanc autem sobrietatẽ obseruare 20 debet nimis modestam, atq; coarctatã se coram viro suo prębens non autẽ dissolutam quasi meretricẽ. Cûm sancta Rebecca ad nubendũ Isaac veniret, illumq; à longinquo in occursum suum vementẽ perspiceret, tollens citò palliũ operuit se. Mirabile vtiq; non propter seruũ senem, propter virum autẽ suum iuuenẽ operitur. Hic maximè exaggeratur compositio, pudicitia, atq; honestas, quã mulier nupta coram suo viro iuuene habere debet: adeò vt vir eius vultum videre desideret. Dicit sponsus sponsæ: Ostende mihi faciem tuã, sonet vox tua in auribus meis. Tam pudicã, ac perinde mutã oportet esse adolescẽtulam, vt opus sit viro eius hæc illi verba dicere. At, quanquã modò nonnullæ non sunt tã modestæ, neq; pudicæ, necesse tamẽ est earũ viris eis dicere: Ostẽ 21 de mihi faciẽ tuã. Nam vix vnquã naturalẽ eis faciem ostendunt: etenim semper superimpositis coloribus, ac medicaminibus illã insculptam, atq; fucatã gerunt. O quàm miserabile est visu quod hodie circa hoc agitur in orbe terrarũ. Dixit Dñs: Non potes (sci licet tu ô homo) vnũ capillum albũ facere, aut nigrũ. Et alibi dixit: Quis autẽ vestrũ cogitans potest adijcere ad staturam suã cubitũ vnũ? Hæc autẽ, quæ humanæ potentiæ impossibilia sunt, colorũ, crispationũ, sublimiũq; calciatuũ artificijs, atq; fictionibus mulieres possibilia reddere conantur: quæ omnia parũ spiritus, parum humilitatis, ac parum sanctitatis in eis existere apertè demonstrant. Etiã in sobrietate intelligitur de moderatione quæ ornatibus, vestibusq; sibi tantũ necessarijs vti debet, quod idẽ Apostolus paulo antea explicuerat, dicens: Mulieres in habitu or-

Chrysost.

Gene. 24.

Cant. 2.

Matth. 5. Matth. 6.

nato

na to cũ verecũdia & sobrietate ornãtes se, non in tortis crinibus, 22
aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Quid vobis videtur? quomodo vestium, ornamentorumque vestrorum vanitas, atq; superfluitas cum his sancti Apostoli monitis conuenit? O maximam Christianæ gentis confusionem: etenim Mauri, atq; Ethnici maiorem in hoc sobrietatem seruant.

Vt autem quantum sit hoc malum apertiùs cognoscatis, scitote duas priores conciones, quas sanctus Propheta Isaias prædicauit, aduersus iudices, gubernatores, & præsides fuisse directas tanquã quod permagni intererat: nam ex illis regnorum vtilitas, aut detrimenta dimanant. Tertiam autẽ prædicationem contra prophana, nimiumque polita mulierum ornamenta feciſſe. In cu- 23
ius culpæ pœnam captiuitatem, Hierosolymæque euersionem assignat: ex pœna, videlicet, culpæ grauitatem, ac magnitudinem
Isa. 3. manifestans. Et sic dicit: Pro eo, quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt in extenso collo, & nutibus oculorũ ibant, & pedibus suis composito gradu incedebãt, decaluabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & torques, & monilia, & mitras, & inaures, & annullos ac gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & erit pro suaui odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispante crine caluitium, & pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimique viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio, & mœrebunt, atque lugebunt portæ 24
eius, & desolata in terra sedebit. O quàm metuenda sunt auditu hæc omnia, præcipuè nobis Hispanis, qui hæc quæ dicit hîc sanctus Propheta in mulieribus Hispaniæ nostræ perspicimus. Et quia tam curiosè adornantur, gaudent in templo discoopertis capitibus commorari, vt ab omnibus videantur, quod satis magni
1. Cor. 11. mali occasioni est hominibus. Etenim idcircò D. Paulus præcipiebat, dicens: Mulier propter virum creata est, ideò debet velamẽ habere super caput suum: & propter Angelos, hoc est, propter viros Ecclesiasticos. Attendite quàm eximiam rationẽ reddit Diuus Paulus: si quidem inquit, mulier ad hominis bonum creata fuit, ne illi mali occasioni sit, neue ei offendiculum afferat: sed caput suum operiat, compositionemque suam, ac pulchritudinem tegat, & antea dixerat: Omnis mulier orans, aut prophetans

25 tans non velato capite deturpat caput suum: quòd si noluerit operiri, videte quid dicat: si non velatur, tondeatur: si verò turpe est mulieri tonderi, aut decaluari, velet caput suum. O si essent homines pleni spiritu, diuinoque timore, qui hæc sancti Apostoli præcepta complerent, vxoresque suas comminarentur, dicentes: Attendite quòd nisi operiamini, atque modestissimæ sitis, tondebimini, quod si hoc ignominiosum esse ducitis, operite capita: sic vtique plurimis peccatis obuiaretur.

Vellem etiam alia verba eiusdem Apostoli à vobis diligenter aduerti: dicit enim: Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Hoc quippè valdè necessarium est paci in matrimonio 1. Tim. 2.
conseruandæ. Vna enim ex causis, ob quas inter coniuges rixæ, ac dissensiones plerunque esse consueuerunt: hæc est, scilicet, quia
26 coniuges furiosis virorum sermonibus, nimium, atque impudicè respondent, nec linguas suas silentij fræno coercent, ne quod verbum aduersus viri sui dicta pronuncient. Si hæc omnia obseruauerit, saluabitur mulier per generationem filiorum. Quid pater? nihil de viris dicis? Solæ mulieres per generationem filiorum saluandæ sunt? De illis etiam loquitur Diuus Petrus. Nam post- 1. Pet. 3.
quam dixit, mulieres subditæ sint viris suis, sicut Sara obediuit Abrahæ, Dominum eum vocans, addidit, dicens: Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tanquam cohæredibus gratiæ vitæ, vt non impediantur orationes vestræ. Ecce quomodo hîc fatetur Beatus Petrus, si tam vir, quàm vxor in officio perstiterint, coniugalibusque voluptatibus, sicut oportet vsi fuerint cæ-
27 lestis vtrunque beatitudinis fore cohæredem. Vnum autem ex ijs, quæ princeps Apostolorum hîc maximè commendat, hoc est, videlicet, vt viri magno honori habeant vxores. Liber Canticorum plenus est honore, quo sponsus sponsam afficit. Et si illa dicebat: Nigra sum: ille tamen dicebat: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias: &, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Iterumque illi ait: Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea. In his omnibus docet Spiritus sanctus quomodo vir vxorem suam tractare debeat, quantoque illam honore afficere teneatur. Scitote fratres, quantum honoris vir vxori suæ præstiterit, tantum ipsam ab alijs extraneis esse percepturam. Qualis fuerit vxor tua in oculis, atque in ore tuo,

talis

talis erit in oculis,& in ore famulorum,vicinorum'q; tuorum. Et 28
animaduertite sanctum Apostolum dicere:Cohabitantes secundum scientiam. Necesse est enim diu discere, vt quis vxoris suæ ingenium perferre possit,ne confringatur: ideoq; addit,dicens: Quasi infirmiori vasculo muliebri impartiẽtes honorẽ. Plus vtiq; vitreo,quàm argenteo vasi honoris perhibetur. Etenim vitreum vas maxima cum cautione pertingitis,ne frangatur:argenteũ verò manibus obtrectatis, nec tanta illo animaduersione vtimini: sic non tot præmunitionibus,& cautionibus opus est ad hominẽ alloquendum,& cum illo conuersandũ,quot requiruntur ad mulierem tractandam. Est quippè vas vitreũ,& ideò semper illi honorem,atque indulgentias debetis exhibere,ne perfringatur. Cuius rationem reddit S. Petrus illis verbis: Tanquam cohæredibus vitæ æternæ,vt non impediantur orationes vestræ: quod perin- 29
de est,ac si diceret: Non est mirum si eas bene tractetis, quia vobiscum sanguine sacratissimo, diuinaq; Iesu Christi gratia, atq; sacramentis, & tandem æternæ cælestis gloriæ beatitudine fruituræ sunt; æquales sunt vobis in participatione gratiarum Dei: atque etiam, quia domesticæ iræ, atque simultates magno sunt impedimento orationis fructui consequendo.

Sequitur in textu. *Et deficiente vino,dicit mater Iesu:Vinum non habent.* Hic nos docet hæc sacratissima Magistra,& Domina no-
Gregor. stra quomodo hæc tẽporalia postulare debeamus. D. Gregorius in homilia quadã dicit:Ecce alius in oratione petit vxorẽ,alius villam,alius vestẽ, alius sibi dari deprecatur alimentũ: & quidẽ cùm hæc desunt,ab omnipotente sunt petẽda. Neq; ea petere est erra- 30
re,sed tamen nõ nimiũ petantur. Considerate quomodo sanctissima Virgo ab vnigenito filio suo remediũ in illa tẽporali necessitate tanta cum modestia deprecata est. Etenim necessitatẽ tantum modo,defectumq; manifestauit,dicens: *Vinum non habent.* Et iux-
Augustin. ta hoc intelligi oportet alia memorabilia verba D. August. in quadam homilia dicentis:Qui verè Christianus est, non ista temporalia petere debet,sed totũ pondus orationis,& intẽtionis suæ ad expetendã æternam beatitudinẽ debet impendere. Ista enim tẽporalia & quando Deus dat,& quando tollit, gratiæ sibi agantur:quãdo enim voluerit, illa tribuet,& quãdo voluerit,illa tollet:tantum est vt seipsum nobis non auferat. Vbi verba illa:Non ista temporalia petere debet: intelligenda sunt, quod non nimis

illa

31 illa petere debet. Aliquando concedit Deus hominibus bona tẽporalia, quæ à se instanter efflagitant, vt quæ pro peccatis suis merentur, exoluant. Rogitas amicum tuum, vt equum suum tibi accommodet, at ille dicit: Equus meus est indomitus, & si in eum ascẽderis, prosternet te. Cui tu, non prosternet (inquis) nam ego ei firmiter adhærebo, neque me deijcere poterit. Ille igitur rogationibus tuis molestus, equum tibi accommodat: in quem vbi primũ ascendis, te humi proijcit, pedibusq; conculcat: ita, vt ad portas mortis appropinques. Honores, diuitiæ, cæteraq; bona tẽporalia sunt equus indomitus, quæ summa cũ cautione tractari oportet. Deus ea tibi concedit, quia tu eum assiduis rogationibus exorasti: quando autẽ minus arbitraris, occasioni sunt tibi maximæ ruinæ, grauissimorumq; peccatorum. Hæ vtiq; ruinæ sunt 32 supplicia aliorum scelerum quæ antea perpetraueras. Quæ cum ita sint fratres charissimi, ne Dei manus vinciatis eum rogitantes, vt ea faciat, quæ appetitui vestro conformiora sunt. Sed diuinam Maiestatem exorate, vt circa postulationes vestras ea faciat, quæ sibi gratiora videbuntur: sic faciebat Dauid qui dicebat: Effundo in conspectu eius orationem meam. Qui aquam effundit, non dicit, huc, aut illuc perueniat: sed, perueniat quocunque peruenerit; sic orans non debet dicere: Domine hoc necessario illuc vsque perueniat, sed quousque tu Domine volueris: atque idcirco statim sanctus Propheta subdidit, dicens: Et tribulationem meam ante ipsum pronuntio, quasi diceret: quando me laboribus oppressum experior, ad Deum confugio, eosque in sinum ipsius effundo, quò tanquam pater misericordiarum, & 33 Deus totius consolationis omnia disponat, sicuti potiùs animæ meæ viderit conuenire. Ne sitis fratres tanquam pueri, qui plerunque deplorantes ea, quæ sibi nocumento sunt, petunt: quousque illorum reiulatu, atque singultibus mater molesta eis petita, quamuis noxia concedit, dicens: Accipe iam, desine me, non tibi proficiat. Deum rogitas, vt tibi liberos concedat, at Deus dicit: sint tibi liberi, ne me pluries rogationibus istis molestes: illi tales erunt, qui tibi officiant. Concedit tibi Deus filios, quos satius tibi esset non habere. Sicuti Beniamin matrem suam occidit: etenim vt eum pareret, mortua est. Quocirca ipsa egrediente iam anima præ dolore, & imminente iam morte vocauit nomen filij sui Benoni, id est, filius

Simile.

Psal. 141.

Genes. 35.

doloris

doloris mei. Etiam Rebeccæ liberos habere magnoperè desideranti labor maximus accidit: postquam enim se concepisse perspexit, adeò grauata, in tantoque periculo constituta est, præ infantum rixa, quam in ventre gerebant, vt dixerit: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? O quot ob liberos adipiscendos lachrymas effuderunt, quos postquam adepti sunt, meritò suspicari potuerunt illos sibi propter peccata sua fuisse concessos: cùm se illorũ causa maximis afflictionibus oppressos esse perspiciant. 34

Genes. 25.

Nume. 11. In libro Nume. legitur: Vulgus promiscuum, quod ascenderat cum eis flagranti desiderio sedens, & flens iunctis sibi pariter filijs Israel, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? A deoq; Deo assiduis rogationibus molesti fuerunt, vt ad ipsorum supplicium eorum desiderio satisfecerit, mittens eis innumeras coturnices, quas comedere, atque saturari cœperunt. At, attendite quæ proti nus subsequuntur: adhuc carnes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. O quot hominibus sicut his bona temporalia dominus ad maiorem ipsorum confusionem concedit. Quapropter fratres in Christo Iesu in necessitatibus vestris ad infinitum misericordiæ pelagus confugite, sicut sacratissima Virgo confugit, dicens: *Vinum non habent.* Necessitatem quippè manifestauit, reliqua verò prætermisit, vnigenitiq; filij sui beneplacito reliquit, vt ipse secundum nominis sui gloriam faceret. In hoc etiam cælestis hæc Regina, materq; misericordiæ nos docet, cum, qui charitate inflammatus est, alienas necessitates, vt suas sentire, illarumq; remedium tanquam suarum exquirere. Ideò Spiritus sanctus per Isaiam Prophetam viros charitate, clemẽtiaq; præditos viros misericordiæ vocat: significans misericordiam ipsis dominari, eosq; tanquam ipsius mancipia in eius ministerio semper occupari, vt proximis suis benefaciant. Verùm ô fœlix talis seruitus! Nam ait Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et sic vbi nos legimus: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum; & non tradat eum in animam inimicorum eius. Hæc omnia, quæ in translatione nostra in optandi modo sunt: Beatus Hieronymus transtulit ex Hebræo in futuro dicens: Dominus custodiet eum, 35

Isa. 57.

Matth. 5.

Psal 40.

Hierony.

37 eum,& viuificabit eum,& beatus erit in terra,& nõ tradet eum in animam inimicorũ ſuorum,Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis,totum ſtratum eius vertiſti in ægrotatione ſua O mirificas Dei pollicitationes: ecquis fratres adeò durus exiſtit hæc audiens,vt non mollefiat,atque amodo egenorum remediũ ſtatuat exquirere eadem diligentia,qua neceſsitatibus ſuis illud exoptat? Cum tantę curæ ſit Deo pietatis opera munerandi, vt non contentus ſit,propterea æternã beatitudinem illorũ executoribus concedere: verum in hoc etiã ſæculo ſpiritualia dona corporaliaq; auxilia largitur: ſi quidem dicit ſe illorum infirmariũ eſſe futurum,& ſicut matrem pijſsimam ipſorum culcitras eſſe molliturum: quæ eſt admirabilis quędam exaggeratio. Ipſe nos diuina luce ſua clarificet,quo omnes ad hæc pia opera exercen
38 da confortemur,atque hæc auxilia,diuinamque gratiam compa remus,qua intercedente cęleſtis beatitudo conceditur,ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius,Amen.

In eadem Dominica ſecunda Poſt Epiphaniam.

CONCIO TERTIA.

Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ.&c. Ioan.2.

MIRABILE eſt viſu quã accurate nobis Deus cõmendat,vt in neceſsitatibus noſtris in eo ſpere
1 mus: & quam ſeuere de illis per omnes fere Prophetas cõqueritur,eoſq; accuſat, qui ipſius diffiden tes auxilio humanos fauores exquirunt. O quàm terribilia verba ſanctus Propheta Hieremias ad hoc propoſitũ dixit: Maledictus (inquit) homo qui confidit in homine, & po Hiere.17.
nit carnem brachium ſuum,& â Domino recedit cor eius: erit enim quaſi miricæ in deſerto,& non videbit, cum venerit bonum: ſed habitabit in ſiccitate in deſerto in terra ſalſuginis,& inhabitabili. Attendite quot verbis,atque metaphoris hîc ſanctus Propheta cõminatur eum, qui poſthabito Dei auxilio ſpem, fortitudinemq; ſuã (etenim hoc ſignificat hic brachium) in carne conſtituit,hoc eſt, in homine mortali: hic enim ſicut arbor in ſterili

rili solitudine, vbi vix in toto anno pluit, plãtata, debilis, ac sine 2
fortitudine remanebit. Humanũ autem auxiliũ vocatur hic fiecitas: & terra salsuginis, & inhabitabilis. Et potissima ratio, quare Deus aduersus Hebræos maximè iratus est, quia Regẽ petierũt,
1. Reg. 8. & dixit Samueli. Nõ te spreuerũt, sed me, fuit quia existimarũt se Regis fauore tutiùs quam fide, ac spe in Deo habita esse protegẽdos: quod satis aperte significarunt, cùm Samueli admonenti eos, vt cõsiderarẽt quid facerẽt, dixerũt, cùm Samueli admonẽti eos, vt considerarẽt quid facerẽt, dixerunt, Nequaquã Rex enim erit super nos, & erimꝰ nos quoq; sicut omnes gẽtes, & iudicabit nos Rex noster: & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. In quibꝰ verbis apertè dixerũt se instar Ethnicorũ malle Regis sui auxilio, atq; iudicio adiuuari, quã solo Dei fauore, atq; sententia gubernari, quę quidẽ maxima fuit abominatio 3
Et sicut Deus hãc à nobis confidentiã vehemẽter exposcit, perinde ad nobis fauẽdũ manet astrictus. Sic ipse Dñs per Isaiã Pro
Isai. 1. phetã affirmat dicẽs: Quęrite iudiciũ, & subuenite oppresso, iudicate pupillo, & defendite viduã, & venite, & arguite me. O quã mirificã vim habet hoc verbũ: Arguite me, quod perinde est, ac si dicat: si vobis hæc faciẽtibus ego non succurrero, me tãquam mẽdacẽ Deũ accusate. O diuinã exaggerationem mirificæ cuiusdam cõfidentiæ in Christiano pectore causatricẽ, qua anima tam
Psal. 4. secura manet, vt cum Dauide dicere possit. In pace in idipsum dormiam, & requiescam. Vel vt alij verterunt: in pace simul accubabo, & dormiã: hoc est, vbi primũ accubuero: somnũ capiam. Nulla humana solicitudine conturbabor, nec vani timores efficient, vt noctem insomnem ducam. Et sanctus Propheta Hiere 4
mias viri iusti securitatẽ, & quàm expers humani timoris, viuit, declarat dicens: Benedictus vir, qui confidit in Dño, & erit Dñs fiducia eius, & erit quasi lignum, quod trãsplãtatur super aquas quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit, cum venerit æstus, & erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, neque aliquando desinet facere fructũ. O quot verbis exprimit hic sanctus Propheta securitatem illius, qui spẽ suam in Deo sitam habet. Omnibus his verbis manifestè indicat pium hominem virtutis huius firmitate munitum nihil prorsus metuere, licet varijs periculis circundatus teneatur. Quæres, 5
quantam gloriam Deo, & homini pariat, breui oratione Beatus Bernardus complexus est, dicens; Nil est, quod omnipotentiã

verbi

5 verbi clariorẽ reddat, quam quòd omnipotentes facit sperãtibus in se. Quam sententiam summa veritas confirmauit cùm homi nem quendam fulciens, vt in ipso crederet, ac speraret, dixit: Omnia possibilia sunt credenti. O admirabilem dignitatem, at- Marc. 9
que honorem, in quem Dei serui efferuntur. Attamẽ hoc vnum in hac materia notabile, maximeque necessarium vellem vos intelligere, videlicet, iustos non adeò diuinæ misericordiæ confidere, neque in ea requiescere, eo quod sperant, res semper eis ad ipsorum libitum esse euenturas: sed quia sciũt, si Deus velit, eum sibi posse succurrere. Atq; hoc sufficit efficere, vt quibuscunq; successibus acquiescant. Cùm enim infinitam Dei probitatem, atq; potentiam firmiter credant, quidcunq; illis eueniat, cum spiritus tranquillitate supportant, credentes hoc sibi potiùs expedi-
6 re. Quando Nabuchodonosor iussit tres pueros in fornacem ignis immitti, illi responderunt: Ecce Deus noster quem colimus, Dan. 3
potest nos eripere de camino ignis ardentis, & de manibus tuis ò rex liberare: quòd si noluerit, notum sit tibi Rex, quòd Deos tuos non colimus, & statuam auream, quam erexisti, non adoramus. Maximè notate hos tres iuuenes non ideò stabiles in fide perstitisse, neq; statuam adorare renuisse, quia scirent se à Deo esse liberandos, sed quia firmiter credebant se à Deo ex igne posse liberari, si Deus vellet, qui si nollet, glorioßissimum ducerent, pro Deo infinitæ potentiæ, atq; probitatis tormenta tolerare. Sic igitur fidem ac spem nostram perfectã esse oportet: vt cùm fortè aliquando perspexerimus res non secundũ voluntatẽ nostrã euenire, nõ ideò fiduciã amittamus, cũ vtrùm illud nobis potiùs cõueniat, ignoremus. Hoc optimè intelligebat D. Augustinus, qui August. in soliloq.
7 in quodam soliloquio maximas Deo gratias agit propter aliqua, quæ illi aliquibus temporibus acciderunt, quæ maxima sibi infortunia esse, maximumque detrimentum allatura videbantur, posteà verò nimium sibi vtilitatis attulisse perspexit. Quando Genes. 41
sanctus Ioseph in Ægyptum venditus, plorans, atque à Deo remedium postulans, ducebatur; quod tamen Deus illi distulit: ecquis labores illos ad ipsius honorẽ, ac gloriã esse iudicaret? hac autẽ via Deus illũ in tã excelsum dignitatis gradũ erexit, sicut omnibus compertum est. Quam ob rem in necessitatibus vestris ad Deum ita confidenter vos oportet accedere, scilicet, quòd si vobis, quæ petitis, viderit cõuenire, libẽtissimè cõcedet, sin minus,

vobis ad labores equo animo perferẽdos patientiã, fortitudinẽq; 8
Psalm. 95 donabit. Hoc docet Spiritus sanctus: nã pro eo quod nos legim⁹,
sanctimonia, & magnificentia in sanctificatione eius, B. Hiero.
Hiero. vertit: Fortitudo, & exultatio in sanctuario eius. Hoc est, ex san
ctuario Dei, etsi quod petitur, nõ impetretur: cõparat tñ fortitu
do, & exultatio, ad necessitates, atq; labores suauiter perferẽdos.

Vt nos hãc fiduciam in sua diuina probitate habere Dñs eru
diret, plurima in mundi discursu mirabilia extra naturæ limites,
quæ miracula vocamus, operatus est, vt se super omnem naturã
potentiam habere demonstraret: quô cum nos aliqua tribulatio
ne circunseptos viderimus, in qua nobis naturale remediũ peni-
tus deficiat, ad eum confugiamus: cuius infinita potentia non na
Exod. 14 turæ quidẽ legibus, ac terminis septa tenetur. Contra vniuersum
naturæ cursum fecit Hebræos per medias aquas pertrãsire cûm 9
tanta necessitate premerentur, vt Ægyptij iam propè illos occu
Dan. 6 pare viderentur. In medio famelicorum leonum Danielem cu-
3. Reg. 17 stodiuit. Viduæ iam penè deficienti parum tamen farinæ, oleiq;
habenti misit Dominus Eliam Prophetam, qui adeò farinam,
oleumq; multiplicaret, vt illis comedentibus nunquam cibi fue
rint exhausti. Hæc & alia complura mirabilia operatus est Deus
sicut in vtroq; veteri, scilicet, atq; nouo testamento apparet, & in
sanctorum monumentis cõperitur: vt nos doceret diuinæ ipsius
probitati confidere. Ipse enim affirmat hoc esse quoddam sacrifi
cij genus sibi gratissimũ. Non in sacrificijs (inquit) arguam te, ho
locausta autem tua in cõspectu meo sunt semper. Quasi diceret:
Psal. 49 Non est ò populi mi, quare de tuis exterioribus sacrificijs con-
querar: nam satis multum animalium sanguinem effunditis, & 10
multa mihi brutorum offertis sacrificia: vnum autem ex gratio-
ribus mihi sacrificijs tibi manifestare volo. Inuoca (inquit) me in
die tribulationis eruã te, & honorificabis me. Honorificabis me,
dicit, quia glorioſum Deus sibi ducit, quòd in necessitatibus no
stris ad se, non autem ad mundum, neq; ad Dæmonem curantes
ex illis, illicitis rationibus euadere, cõfugiamus. Etenim plurimi
quotidie peccatores, vt à suis corporalibus necessitatibus liberẽ-
tur plurima, atq; horrẽda peccata cõmittunt. O quot latrocinia,
quot fraudes, quotque sensuales turpitudines quotidie in orbe
perpetrantur, vt fames, nuditas, atque ignominia fugiatur. Ne
sic fratres charissimi Deum vituperetis: sed illum honorate ad

eum

11 eum tanquam ad clementissimum patrem in necessitatibus cõ fugientes, cum ipse dicat hoc sibi glorioſum esse, vt vobis animũ atque audaciã augeat, qua ad ipsius fores confidenter accedatis.

Atque inter alia miracula, quæ Dominus ob hãc causam operatus est, vnum fuit, quod fecit in nuptijs in Chana Galilææ, de quo hodierna sancti Euangelij lectio meminit. Quæ sic exordiatur. *Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ, &c. Et vocatꝰ est Iesus ad eas* Fœlix matrimonium quod à Deo exorditur: infœlix autem illud, in quo primus conuiua est diabolus. In matrimonio, quod propter carnalem tantum voluptatem, humanamque vtilitatẽ contrahitur, probabiliter conijci potest primus cõuiua esse diabolus. Vna ex causis, quas diuinæ literæ vniuersalis diluuij reddiderunt, est quod videntes filij Dei filias hominum quôd essent

12 pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Et secundum B. Chrysostomum super hunc locum per filios Dei filij Seth significantur, qui à patre suo diuinum Dei cultum, amorem, & cognitionem fuerant eruditi. Filiæ autẽ hominum filias Cain designant, quæ vanæ, dissolutæque erant. Præceperat autẽ Seth liberis suis, ne illas ducerent in vxores: at illi carnali appetitu ac libidine concitati contra parentis sui præceptum eas acceperunt solummodo, quia pulchras perspexerunt, non autem, vt filios benedictionis gignerent. Quocirca Deus ira concitatus est dixitq; Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est id est, carnalis. Et secundum nonnullorũ sententiam hęc est vna ex rationibus, quare Deus diluuium super terram immisit. Quapropter fratres aduertite, quo animo vxores ducitis: attẽdite vos

13 esse Christianos, cælestis doctrinę lumine illustratos, neque tanquã Ethnicos matrimonia contrahere debere: sic dixit Thobias vxori suæ: Filij quippe sanctorum sumus, & non possumus ita cõiungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Simulque cum pia intentione rem hanc efficacissimè Deo commendare debetis, vt vobis vxorem concedat, quæ vos adipsi seruiendum, non autem ad eum offendendum adiuuet. Scriptum est enim: Domus & diuitiæ dantur à parentibus, à Dño autem propriê vxor prudens. Quid clarius dici potest, donum Dei esse bonam, prudentemq; vxorẽ inueniri? atq; idcirco à diuina maiestate id oportet exposci: & quanquã hoc Deo debetis cõmendare: non tamen ideo minorem diligentiam debetis adhibere in ea quærẽda, quæ optima

Gene. 6. Chrysost.

Thob. 8

Prou. 19

sit atque optimis orta parentibus. Idemque oportet patres attendere, cùm filias suas viris tradere volunt. Quando Eliezer coniugium cum patribus Rebeccæ sancto Isaac contrahebat, dixit eis Dominus benedixit Dño meo valdè, & magnificatus est, & dedit ei oues, & boues, argentum & aurũ. Attendite quomodo etsi argentum, diuitiasq; Dñm suum plurimas habere recensuit, hoc tamen prius dixit, pluriſq; æstimauit, scilicet, eum esse Dei amicum: hoc enim maximum thesaurum omnium iusti in hoc sæculo esse ducunt. Et iure quidem optimo, & forsitã hęc dicens, scilicet, eum esse Dei amicũ, existimauit se illos efficacius commoturos esse, vt Dño suo filiam suã traderent. Nunc autem magno perè curatis filiam vestram Regis amico tradere, quanuis autem amicus Dei sit, non magni hoc æstimatis. Ideôq; coniugia vestra plerunq; molestijs, atque laboribus condiuntur, infœliciq́ue exitu finiuntur. 14 15

Gene. 24

2. Paralipo. 21.

Rex Ioram vbi primum pater eius Iosaphat mortuus fuit, vt regni gubernaculũ in manu sua perspexit, fratres suos omnes occidit gladio, & quosdam etiam de principibus Iuda interemit. Adeôq; eius malitia accreuit, vt sicut & Ieroboã Idola coluerit volenſq; sancta Scriptura aliquã perditionis eius causam assignare dicit: Filia quippè Acab erat vxor eius, & fecit malũ in cõspectu Dñi; quasi diceret: Vxorem habebat Athaliam filiam Regis Acab, & Iezabel: cùmq; tam iniquã comitem haberet, ne admiremini eum tot scelera perpetrasse, vt videatis quantum ex eo incommodũ proficiscatur, quod quisquam peruersorũ parẽtum filias ducat vxores. Diuinæ etiã literæ manifestant quãtũ malum iniqua vxor viro suo afferat. Postquã sacra Scriptura ingẽtia Regis Acab mala recensuit, tandem ait: Igitur non fuit alter talis sicut Acab, qui venundatus est, vt faceret malũ in conspectu Domini: & post hanc maximam exaggerationem statim tot abominationum causam reddit, dicens: Cõcitauit enim eũ Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est in tantũ, vt sequeretur Idola, quæ fecerãt Amorrhæi. Liberet vos Deus à mala vxore, nimis enim potens est aduersum peruertẽdum. Et quanquã (vt ibidem dicitur) Rex hic propter Eliæ prædicationem pœnitẽtiam egit Deusq; eius peccata quantũ ad culpam secundũ nonnullorum sentẽtiã dimisit: Etenim de pœna satis expresse declarat illic sacratus textus:) Post trienniũ tamen iterum Deũ denuò offendit. 16

3. Reg. 21

2. Reg. 22

Et

17 Et B. Ambrosius modicæ illius perseuerantiæ in seruitio Dei, rationem reddens, dicit: Quia habuit vxorem Iezabel, cuius inflãmabatur arbitrio, quæ cõuertit cor eius. Itaq; propria eius vxor illum in peccata prolabi, atq; reincidere fecit. Aduersus hoc malum, saluberrimum consilium præbet Spiritus sanctus, dicens: Non des mulieri potestatẽ animæ tuæ, ne ingrediatur in virtute tua, & confundaris. Virum fœminæ sententia gubernari, via est, per quã in confusionẽ deueniat. Est enim tanquã si quis absque nauta per medios fluctus nauim nemine gubernante nauiget: ideoq; dicit: Non des mulieri potestatẽ animæ tuæ. Indecorum est hominẽ, qui vniuersum mundũ consilio suo gubernare præsumit: & quod peius est, literis illustratum ita mulieris voluntati subiacere, vt nihil aliud norit efficere, nisi quod ipsa præcipit? O
18 homo ne adeò insanus sis, vt mulieri animæ tuæ potestatẽ des, ne ingrediatur in virtute tua. O eximiam exaggerationẽ! in qua significatur, totã hominis vim debilitari, eiusq; virtutem enerua ri, postquã in eam mulier eius dominatura ingreditur. Hic etiam mulieris superbia, atq; elatio denotatur: nihil enim ei placet quo usq; se hominis dominari perspiciat, ita vt quasi fræno illũ huc, atque illuc ad appetituum suorum executionem deducat.

Ambros. lib. de Nabu. c. 17

Eccles. 9

Quia verò rationi dissentaneũ est, quod totũ malũ mulieribus ineſſe dicamus, etiã in sancta Scriptura Deus de viris conqueritur: etenim nonnulli tam iniqui sunt, vt vxores suas peruertant. Hiere. 44. c. dicuntur mulieres, quæ in Ægypto morabantur, Idola adorasse, quas cum sanctus Propheta Idololatriæ reprehenderet, illæ responderunt, etiam viros suos idem facere: quasi dicen-
19 tes se ab eis Idola venerari, didicisse. Ideòq; illos comminatur, dicens: Vos, & vxores vestræ locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vouimus, & sacrificemus Reginæ cæli: & libemus ei libamina. Ecce ego vigilabo super vos in malum & non in bonum, & consumentur omnes viri Iuda, qui sunt in terra Ægypti gladio, & fame, donec penitus consumantur: viros solos dicit esse consumendos, quia ipsi præcipuam culpæ partem habebant, eo quod vxoribus suis malum præbuerant exemplum, cum illud eis bonũ perhibere tenerentur. O quot vxores virtute præditæ essent, si viros haberent, qui eas non peruerterẽt: multò autem magis si eas vniuersum virtutis, ac pietatis opus erudirent. Eia fratres amodo salutationis

Hiere. 44

vestræ negotium susci-
pite, spiritalemq; vxorum vestrarum sa- 20
lutem pari diligentia curate perficere. O quis verbis explicare
posset, quod circa hoc sentio. O Deus infinitæ maiestatis, ecquid
prodest quòd hæc hisce fratribus meis ego recensea. nisi tu ver
bis meis efficaciam concedas, eaq; in eorũ cordibus imprimas, vt
te metuant, atq; à via sua mala resipiscant, nec super eos ira tua
decidat, sicut decidit super eos, quos tuo nomine sanctus Hiere-
mias comminatus est. Ex his omnibus, quæ vobis hic dixi fra-
tres charissimi, oportet vos intellexisse quanti vestra interest bo
nas vxores inuenire, & cum eis matrimonia contrahere, quas vir
tute præditas esse perspicitis, quantiq; vestra referat: hæc omnia
quæ vobis hic præbui consilia custodire, quò matrimonium ani
marum vestrarum remedium existat, non autem ad condemna-
tionem propter scelera vestra contrahatur, præcipuèq; nunc in 21
lege gratiæ, in qua maximè sanctificatum est. Et sic dicit D. Au-
Augustꝰ gustinus tracta. 9. in Ioannem post initium: Dominum his nup-
tijs interesse voluisse, vt coniugalium statum autoritate sua cõ-
probaret. Nec verò contentus est, sua diuina præsentia matrimo
nium confirmare, sed postea illud sacramentũ instituit, gratięq;
ac sanctificationis instrumentũ esse voluit. Quamobrem multo
sanctiori intentione illud suscipi oportet: non solum autem hęc
necessaria sunt modò, verum sub nouo mortali peccato ille, qui
hoc sacrosanctũ sacramentũ recepturus est, cum tali pręparatio
ne, atq; dispositione tenetur accedere, vt se in gratia existere pro
babiliter credat. Quapropter operæpretium erit priùs peccata
confiteri, sanctissimũq; sacramentũ altaris accipere. Ex eo autẽ
quod matrimonium in remediũ peccati, vniuersaliq; Ecclesiæ 22
sacramentũ fuerit institutũ: sequitur, omnes seruos, atq; ancillas
liberè posse cõtrahere matrimonium, sicuti cætera omnia sacra-
menta, quæ in peccati remediũ, humanæq; fragilitatis munimẽ
instituta fuerunt, suscipere possunt. Iniustum enim esset seruos
Christianos pretioſissimo Iesu Christi sanguine redẽptos â me-
dicinis, atq; beneficijs, quibus corruptã atq; subuersam naturam
adiuuari, ac reficiꝰ oportet, esse defraudatos: sic vt eis tremendum
Eucharistiæ, Baptismatis, & Cõfirmationis, Extremæq; vnctio
nis sacramentũ recipere licet: solùmodo sacris ordinibus recipiẽ
dis sunt inhabiles, quia dominis suis debita ministratio prorsus
defraudaretur. Quocirca quemadmodum mortaliter peccaret,

qui

23 qui eos impediret quominus baptizarentur, confirmarentur, aut
* ad ſanctiſsimum altaris ſacramentum accederent, ſic etiam pec-
caret, qui eis impedimento eſſet quominus matrimonium con-
traherent: & in eum culpa conferretur omnium peccatorũ, quæ
tales committerent, eo quòd matrimonium eis fuit impedi-
tum. Verùm proh dolor quot homines parùm timentes Deũ an
cillis ſuis impedimento ſunt, quominus nubant, eaſque aliorum
concubinas eſſe patiuntur, quò tanquã vaccæ quòtannis ſibi fœ
tus producant. Quod ſiquis dicat durũ eſſe cũ tanto pretio mãci-
piũ emerit, ei non poſſe matrimoniũ impedire: huius rei cauſam
Deo attribuat qui omnium vniuerſalis eſt Dominus: voluitq;
legẽ iſtam in emendis mancipijs obſeruari vt integra illis liber-
tas remaneret ad ſpiritalia medicamenta ſuſcipienda. Quod ſi vo
24 bis durum videtur, durius vtiq; fuit quod Deus præcepit, ſcilicet
ſeruum Hebræum poſt ſeptennium liberum dimitti. Quia verò Exod. 21
populus tempore Sedechiæ regis præceptum hoc non cuſtodi-
uit, miſit Deus Hieremiam Prophetam, qui eis nunciaret mala, Hierc. 34
quæ propter hanc inobedientiam euentura erant, adeòque pec-
catum hoc Deus exaggerauit, vt dicat illis: & reuerſi eſtis, & cõ-
maculaſtis nomen meum, & reduxiſtis vnuſquiſq; ſeruum ſuũ,
& vnuſquiſq; ancillam ſuam, quos dimiſeratis, vt eſſent liberi, &
ſubiugaſtis eos, vt ſint vobis ſerui, & ancillæ. Quantò igitur ma
iori ratione Deus de vobis conqueretur, ſi ſeruos veſtros à tam
ſalubri medicina, ſicut eſt ſanctiſsimum ſacramentum matrimo
nij defraudaueritis cùm ex hoc non tantum vobis detrimentum
proueniat, quàm ſi eos liberos dimitteretis? Per charitatem Dei
25 vos rogo, vt ad hæc attendatis: valdè enim vobis neceſſaria ſunt.
Et deficiẽte vino dicit mater Ieſu ad eum: Vinum non habẽt. Cui re
ſpondit optimus Ieſus dicens: *Nondum venit hora mea.* O Chriſte
vniuerſarum rerum potentiſsime Domine quomodo dicis Do-
mine horam tuam nondum acceſsiſſe? Nũquid ſuper omnia tẽ-
pora poteſtatem non habes? Nunquid Dauid de te non dixit:
Tuus eſt dies, & tua & nox, tu fabricatus es auroram, & ſolem? Pſal 73
O ineffabilem Dei probitatem! Etenim etſi omnia tempora, at-
que horæ ſuæ ſunt illam tamen peculiarius horam ſuam appel-
lat, in qua nobis vtilius eſt aliquod beneficium, quod in nos con
ferre conatur. Sic horam ſuam horã mortis ſuæ vocauit, quia no
bis futura erat vtiliſsima. Quia verò miraculum, quod facere

decreuerat, vtilius futurum erat hominibus postquam sibi vi- 26
num deesse cognoscerent, horam suam nondum venisse dicit,
quia nondum accesserat hora maioris illorum vtilitatis: quæ
erat quando miraculi cognoscendi, & per illud eum, qui hoc
fecerat, verum Deum esse credendi, maior esset occasio. In
hoc verbo firmissimam nobis Dominus fiduciam addit, vt
cùm ad eum in necessitatibus nostris confugimus, nec nobis
statim subuenit, consideremus eum nobis dicere. Nondum
venit hora mea: hoc est. Nondum tempus accessit, quum
hoc, quod à me petis ad maiorem Spiritus tui vtilitatem te
oportet accipere. Ego enim optime scio quid tibi sit vtile,
& quo tempore tibi conueniat beneficium istud accipere.
O benedictus sit talis Deus, & talis amor! qui ad maiorem
confugientium ad se vtilitatem cuncta disponit. Hæc est ra- 27
tio, quare clementissimus Deus multarum pollicitationum,
quas fecerat, executionem distulit, vt tunc eas adimpleret,
quando hominibus, qui eas accepturi erant, vtiliores essent.
1. Reg. 16 Dicitur Deus Dauidem in regem elegisse cùm adhuc puer
esset, sed prius quàm illud impleretur multum temporis præ-
terijt, plurimosque labores Dauid perpessus fuit, quibus exa-
ctis possessionem regni suscepit. Etiam Archangelus Ga-
briel dixit sacratissimæ Virgini Mariæ dominæ nostræ: lo-
Lucæ. 1 quens de vnigenito filio eius: Dabit illi Dominus sedem Da-
uid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum. Ecquis
(nisi Spiritus sancti gratia plenus existeret) cum Iesum Christũ
bonum nostrum triginta annos in tanta humilitate, ac pauperta
te videret, postea verô tres illos annos, quibus mundo sese ma- 28
nifestauit, tanto cum opprobrio, ac persecutione, & denique il
lum tanquam sceleratissimum ac flagitiosissimum homicidam in
ter duos latrones mori perspiceret, promissiones istas adimplen
das esse cogitaret? At promissiones iam diu factæ tunc adim-
plętę sunt, cùm hominibus commodiores erant. Ipse nouit quã-
do diuinæ maiestatis suæ maior est gloria promissa complere,
eius autem gloria est tũc promissis stare, cũ nobis vtiliora sunt.
Isaiæ. 28 Idcirco in orationibus nostris illis verbis Isaiæ Prophetæ nos mu
niri oportet dicentis: qui crediderit, non festinet. Hoc est, cũ lon
ganimitate expectet. Longanimitatem Diuus Paulus in sancto
v. 6 Patriarcha Abraham maximè commendat dicens: Abræ nam-

que

29 que promittens Deus quoniam neminem habuit, per quem iu-
raret maiorem, iurauit per semetipsum dicēs, nisi benedicens be-
nedicam te, & multiplicans multiplicabo te, & sic longanimiter
ferēs adeptus est repromissionem. In his verbis significat san-
ctus Apostolus, etsi Deus firmissimo iuramēto promissiones il
las Abrahæ fecerat tamen patientiam, & lōganimitatē qua illa
rū dilationem pertulit dispositionem fuisse, vt illas Deus adim
pleret. Idcirco etiam sępenumerò etsi viri sancti cūm iræ, inui-
diæ, luxuriæq; passionibus quatiantur, & obscœnis, ac turpibus
carnis mortibus torqueantur à Deo instantissime se ex illis eri-
pi deprecantur, Deus eorum precibus sordescere videtur quò
cùm se liberos animaduerterint, beneficium hoc Deo nō autem
sibi attribuāt. Videntes se tot exercitationibus, atq; diligentijs
hoc per se consequi nequijsse: & sic ex toto corde suo dicant Psa. 117.
30 cū Dauid, dextera Domini fecit virtutē: dextera Domini exal
tauit me, dextera Dñi fecit virtutē. O quoties idem repetit, qua
si non satiaretur Deum laudare, quia propter suam infinitā mi-
sericordiam eum à tot periculis liberauerat.

Itaq, ob maiorem postulantium vtilitatem respondet Domi
nus dicēs: *Nondum venit hora mea*: maximè quando sic perspicit
conuenire. Qua propter oportet nos viuam quandam spem sem
per in cordibus nostris cōseruare. Nam qui à Domino, beneficiū
aliquod expetentes, nec illud assequentes, patientiam ac spem
statim deperdunt, cum magno saluationis suæ, periculo viuunt Isal. 18.
Vnum tātum vobis dicam, quod vos obstupefaciet, ex quo quā
tum malum sit confidentiam amittere cognoscetis: scilicet quod
31 loquēs Isaias Propheta de perditissimis quibusdā hominibus di-
cit: Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & dilaceratam,
ad populum terribilem, vel vt Beatus Hieronymus vertit:
ad populum horribilem, post quem non est alius, ad gentem ex
pectātem, & conculcatam: vel vt Beatus Hieronymus vertit, ad D. Hiero.
gentem expectantem, expectātem, & conculcatam. Hic (vt ait
D. Hieronymus) loquitur sanctus Propheta per Ironiā quasi dice
ret, Festinēt prædicatores gēti euulsæ à Deo, terribili, atq; horri
bili prędicare, idest, durę ac malę famę, quę omnē spē suā in terra
constituit. Vt autem spem hanc exaggeret, verbum expectātē,
expectantem, duplicat, festinent igitur prædicatores his homi-
nibus concionari, parū quippè illis profuturū est. Hāc literā si

verterunt septuaginta interpretes: Ibunt nunciꝰ leues ad gentem excelsam, & peregrinum populum & pessimũ, qui est trãseum, gens abſq; ſpe, & conculcata. Notate quanta ſit hęc exaggeratio poſtquam enim tot mala de populo illo dixerat, adhuc aliũ peiorem eſſe dicit videlicet qui ſpem in Deo non habet. In hoc maximas abominationes videtur includere. Liberet vos Deꝰ fratres ne in tantũ malũ deueniatis. Viã autẽ, qua huc peruenitur, videtur innuere Iſaias, ſiquidem dicit poſt populũ illũ auulſum à Deo durum atque infamem, cuius ſpes in terra ſita eſt, aliam gentem eſſe ſine ſpe, ſignificans in hoc, per hæc mala, quę ſuperius recenſuit, homines in diffidentiam deuenire. 32

Peruenientę hora, ſcilicet vini inopia perſpecta, iuſsit Dñs vinum ex hydrijs haurirri, quas ipſe aqua iuſſerat adimpleri, quam ſua admirabili potentia in vinum conuerterat, dicẽs: *Hauritenũc & afferte Architriclino.* Nõ vtique contẽtus eſt Dñs creaturarum Dominũ ſe oſtẽdere, cũ illas in quicquid voluerit, transformare poſsit, ipſęq; illi obtemperent, ſed vult etiã vt Architriclinus deguſtet miraculũ, quod fuerat operatus. Vultq; altiſsimus Dñs opera ſua ab hominibꝰ examinari, quo perſpiciatur quã perfecta ſunt omnia, quæ in hominũ miniſterio operatur. Atq; ipſe etiã Deus poſtquã creaturas omnes creauerat, illas examinauit, vidit Deus cuncta, quę fecerat, & erãt valde bona. Certũ erat, cũ Deus per ſe cũcta creaſſet, illa optima eſſe futura, & tñ vult illa examinare, atq; hic vult etiã vinum ſuũ in examẽ adduci, quia ſunt res quas hominis ſeruituti diſpoſuit, cui placere, honorẽq; exhibere conatur. O maximã confuſionẽ miſeris Adæ filijs, quàm parũ curãt operibus ſuis infinitæ Dei Maieſtati cõplacere. Ideoq; opera, quæ in ipſius miniſterio faciũt, non examinant. Opera, quæ homines in aliorũ miniſterio faciunt ſæpe numerò examinãt, quia eis placere deſiderant. Quæ autem Deo faciũt qualiacunq; ſint, ſufficere arbitrantur. O infernalẽ ingratitudinẽ, atq; irreuerentiam quod hæc Deo de illis tam benemerito perſoluãt. Conſiderate ô homines preces quas funditis, miſſas, & cõciones, quas auditis, eleemoſynas, quas erogatis, ieiunia, quę facitis, quã perfectione, ſtudio, & charitate conficitis, vt hac conſideratione cõfũdamini. Dicitur agnus, qui decima quarta luna immolãdus erat decima luna domum adduci conſueuiſſe, qui examinabatur virum defectum, aut maculam aliquam haberet, ob quam illum 33 34

Geneſ. 1.

Exod. 12

35 lum Deo nõ oporteret offerri. Sic igitur nos faciamus, & ſanctis operibus noſtris diligens præcedat examen, atq; ab eis omnem imperfectionis maculam quò meliùs poterimus auferamus, ſicq; diligenter examinata illa Domino offeramus, dicit Spiritus ſanctus: Fili in manſuetudine opera tua perfice. Quaſi dicat: Opera bona quæ facis tibi ſunt, atq; ad vtilitatem tuam facis, nulliq; hominum tantum, quantum tibi debes. Æquum eſt ergo vt ſiquidem ea tibi operaris, cum manſuetudine, ac tranquillitate perficias. Quæcunq; homo facit, niſi cùm ſpiritalem ſalutem ſuã operatur, non ſibi facit, ſed aliena ſunt opera: ideòq; dicit: opera tua perfice in manſuetudine. Ieiunium fiat ſicut oportet: inimicis ex toto corde dimittatur, &c. Eccleſ. 3.

Verùm nos ſumus tanquã artifices, qui omnẽ perfectionẽ in
36 venalibus operibus conſtituunt, ea verò, quę ſibimet ipſis operã tur, etſi imperfecta ſint, nihili ſibi intereſſe ducunt. Videbitis in ſartorum officinis veſtes miro quodam artificio perpolitas, ſi verò eas conſideretis, quas ipſi gerunt, adeò rudes atq; ineptæ ſunt, vt ab eiſdem factæ non fuiſſe videantur. Tales ſunt filij huius ſæculi. Etenim humana negotia maximo artificio perficiunt, domus conſtructionem, vineæ plantationem, hæc, quæ aliena ſunt opera, ſiquidẽ vniuerſa in hoc ſæculo relinquẽda ſunt, quò melius poſſunt perficere ſatagunt. Opera verò ſaluationis ipſorum, quæ ſuamet ſunt (nam quia ſunt eorum, illa Deus acceptat, miniſteriaq; ſua vocat quaſi illis indigeret) hæc tam imperfecta relinquunt, vt horribilia ſint viſu. O fratres dilectiſſimi per illam infinitam miſericordiam, ac probitatem qua æternus Deus, ac Dñs noſter ſe inclinauit ad tot, tãq; pręſtãtia pro nobis opera faciẽda, *Simile.*
37 vos deprecor, vt vos à modò talia propter eum faciatis, propter quæ diuinã in hoc ſæculo gratiam, & in futuro cœleſtem gloriã comparetis. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius Amen.

In eadem Dominica ſecunda poſt Epiphaniam.

CONCIO QVARTA.

Nuptiæ factæ ſunt in Chana Galilææ, &c. Ioannis. 2.

Huc

VSque ſancta mater Eccleſia dilectiſſimi fratres operibus, quibus illum æternus Pater comprobauit Chriſtum verum Deum eſſe demonſtrauit. Hodie vero ipſe Chriſtus verus Deus, & verus homo primitias diuinitatis ſuæ chariſsimæ ſponſæ Eccleſiæ dare incipit. Et ita dicit hic Beatus Ioannes *Hoc fecit initiũ ſignorum Ieſus, & manifeſtauit gloriam ſuam.* Apoſtoli etſi præſtantia miracula effecerunt, illis tamen gloriam ſuam non manifeſtarunt. Etenim illis non ſe Deos eſſe declarabant: nam in miraculis nõ tam opus, quàm finem, ob quem fit, oportet attendi. Miracula verò quæ ſancti Apoſtoli faciebant, non erant ad probandum eos Deos eſſe, ſed Ieſu Chriſti veri Dei Apoſtolos, atque diſcipulos eſſe. Miracula autem, quæ ipſe Dominus faciebat, propter hunc finem operabatur, vt ſe verum Deum eſſe cõprobaret. Et ſic cùm dixiſſet, Ego & pater vnum ſumus: paulò inferiùs addidit: opera, quæ ego facio in nomine patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me: Dicereque nunc ſanctum Euangeliſtam: Manifeſtauit gloriam ſuam, perinde eſt, ac ſi diceret: manifeſtauit diuinitatem ſuam. Et ita, quando Iſaias propheta Dei nomine dixit. Pete tibi ſignum à Domino Deo tuo: vbi nos legimus regẽ reſpondiſſe dicentem: Non petam, & non tentabo Dominum: ſeptuaginta interpretes verterunt: Non glorificabo Dominum: ſciebat enim ſi peteret, ſe accepturum eſſe ſignum & per conſequens Dominum eſſe glorificandum per illud miraculum. Dominus non ſolum gloriam ſuam manifeſtauit, vt homines in eum crederent, ſed vt in eum credentes ipſi obtemperarent, æternamq; beatitudinem impetrarent. Sola enim fides non ſufficit adhunc glorioſum finem conſequendum.

1

Ioan. 10

2

Iſai. 7

3

Quod ſi quis dicat: D. Paulus probat hominem per fidẽ iuſtificari: citatq; illud Geneſis, credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, quomodo ergo tu dicis, ſolam fidẽ in Ieſum Chriſtum ad æternam beatitudinem non ſufficere? Ad huius dubij ſolutionem notandũ eſt plurimos huius loci Geneſis expoſitores dicere, per illum actum fidei, quẽ illic refert ſancta ſcriptura, conſequutũ fuiſſe Abraham omniũ peccatorũ ſuorũ remiſsionẽ. Et D. Anſelmus ſuper hũc locũ B. Pauli dicit Abrahã per hũc actũ fidei originalis peccati, cæterorũq; reatuũ actualiũ veniam impetraſſe: eo q̃ illic difficillimã quandã rẽ crediderit, ſicut ipſe

Galat. 3
Geneſ. 15

Anſelm.

Beatus

4 Beatus Apostolus exaggerat. Quod si expositorũ illorũ sententia vera est, necessariò cõcedẽdũ est, q Abrahã ante illũ actũ fidei in mortali culpa exisse bat: q durissimũ dictu, durius aũt creditu esse videtur. Nã ille ante hũc actũ fidei fidelis erat, atq; in vnũ Deũ credebat, virq; spiritualis erat, & sacerdoti Melchisedech decimas exoluit, & nõnullę diuinę reuelationes legũtur, quas ipse cœlit⁹ acceperat ibidemque Deo altaria erexisse illicque pacificas, atque iucundas hostias dicitur obtulisse. Si ergo tot in eo virtutes inesse dicuntur, quomodo centesimo ętatis suæ anno iustificatus est, fidesque reputata fuit illi ad iustitiam? Quamobrem locum illum aliter exponendũ esse arbitror: videlicet Abrahã multò ante illũ actũ fidei iustũ fuisse: at quia inter oẽs actus fidei illius hic illustrior extit, quia credidit cõtra spẽ, in spẽ, quod Gen. 12. 13. & 14. Gensf. 17.

5 çũ esset iã cẽtũ annorũ, vxorq; eius nonagenaria filiũ cõceptura esset, atq; ex ipsi⁹ progenie Saluatorẽ mũdi esse nasciturũ & quãuis triginta ferè anni inter priorẽ promissionẽ, quę facta fuit & ei⁹ executionẽ interpositi sunt, de diuina promissione, nullo vn quã tẽpore dubitauit. Quã fidẽ vt sancta scriptura sublimaret, dixit: Credidit Abrahã Deo, & reputatũ est illi ad iustitiã. Quasi diceret: Et si iã iustificatus erat, ille tũ actus fidei sufficeret illũ ad primã gratiã cõsequẽdã disponere, nisi illã iã haberet, atquia illã iã habebat, reputata est illi fides eius ad iustitiã. Ideſt, ad iustitiæ augmẽtũ, quę est iustificatio secũda. Quẽadmodũ sacramẽtũ pœnitẽtię primã dispositis gratiã infundit, sed si per cõtritionẽ iam eam habent gratiæ augmentum illis conceditur. Genes. 12

6 Mirabile est autem quòd idem exemplum, quod sanctus Paulus adducit ad probandum Abraham non per opera quidem legis, sed per fidem iustificatũ fuisse, adducit etiã Diuus Iacobus in sua canonica, vt probet fidem sine operibus mortuã esse. Nã affirmans hic sanctus Apostolus fidem per se non sufficere ad salutem, dicensq;: Tu credis quia vnus est Deus, benefacis, & Dæmones credunt, & contremiscunt: addit statim. Vis autem scire ò homo inanis quia fides sine operibus mortua est? Abraham paternoster nõ nè ex operibus iustificatus est offerens Isaac filiũ suũ super altare? Quid est hoc? quomodo hic vnus alteri vno eodẽq; exẽplo Apostolus cõtradicit? Huic dubio respõdet D. Augustinus dicens, eorum facilem esse concordiam: non enim vnus & idem Spiritus diuinus diuersis instrumẽtis sibi inuicẽ cõtradicit. Iacob. 2. August.

Etenim

Etenim Beatus Paulus non opera, nec Diuus Iacobus fidem excludit. Beatus Paulus asserit hominem iustificari per fidem, quę per dilectionem operatur, quam vocamus formatam. Informem autem fidem reijcit Diuus Iacobus, qui per opera hominem iustificari dicit: cooperante autem fide. Et ita addidit dicēs: Vides quomodò fides cooperatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est? Et sic nullam in eis esse discordiam sed maximam quandam fidei tanquam totius boni fundamenti confessionem apertè demonstratur. Verùm quemadmodũ ædificij fundamentum hominem protegere non sufficit, nisi tota domus constructur, sic etiam fides sine operibus hominem saluare non sufficit. Hoc etiam sanctus Paulus confirmauit dicens. Nihil ergo nunc damnationis est ijs, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant: lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege peccati & mortis. Ecce quomodò dicit quôd non solum quia fidei lumine illustrati sunt, nihil damnationis habent, qui sunt in Christo Iesu, sed etiam, quia non secũdũ carnẽ ambulãt. Ambulare secundũ carnẽ est opera carnis exercere. Et vt idẽ Beatus Apostol⁹ ait, manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immũditia, impudicitia, luxuria, &c. Et quia lex Spiritus vitæ nõ solum liberauit eos à lege veteri, sed exercita in illis liberat eos ab æterna damnatione.

7

Simile.

Roma. 8.

8

Galat 5

Ait igitur sanctum Euangelium. ¶ *Nuptiæ factæ sunt, & vocatus est Iesus ad nuptias.* Maximam affert admirationem, Magistrum pœnitentiæ, totiusque sanctitatis, atque virtutis conuiuium acceptare voluisse, seseque ad nuptias contulisse. Spiritus Sanctus dicit: Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum sit. Et inferius ait Cor sapiẽtium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lętitia. Hoc quotidie experientia comperimus, quôd etiã perditissimi quiq; ac flagitiosissimi audientes luctum, qui in domo defuncti fit, deterreri & à vitijs resipiscere cõsuescunt: multo autem magis cum ipsum cadauer aspiciũt, in quo eis repræsentatur qualis existat anima in peccato. Nã quemadmodũ liberi parẽtibus similes esse ipsorũq; indolem, atq; ingenia hæreditare consuescunt, sic mors peccati filia (nam vt Diuus Paulus dixit) per vnũ hominẽ peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatũ mors: satis apertè

9

Eccles. 7

Simile.

peccati

10 peccati effigiẽ manifestat qualisque anima post peccatũ manet ostendit. Sicq; cũ peccator per se peccati deformitatẽ nõ norit. per mortẽ quæ est eius filia in illius cognitionẽ deuenit. Ideoq; dicit hic Ecclesiastes, quod videns homo alterius finẽ, contẽplatur quomodo vniuersa finiẽda sunt: & quid post mortẽ de se faciendũ sit, mente cõsiderat. Sicut sancta Ecclesia singulorũ peccatorũ nomine decãtat dicens: quid sum miser tũc dicturus? quẽ patronũ rogaturus, cũ vix iustus sit securus? iustus plane erat B. Cyprianus cumq; ob Iesu Christi fidẽ vinctus incarcere teneretur, non tã sibi prominentem mortẽ, quam diuinũ iudiciũ formidabat: & orabat dicens: væ peccatis meis: cui monti dicturus sum Dñe vt cadat super me? si tã sanctus hic vir: qui quodãmodo iterũ sanguine suo baptizandus, glorioso q; martyrio abluẽ-
11 dus, imo & consecrandus erat, tanto huius diuini iudicij metu cõcutiebatur, quomodo flagitiosus homo, qui tã multorũ sibi criminũ cõscius est, nõ timebit? In domo autẽ cõuiuij homo prę lætitia mortis, ac suimetipsius obliuiscitur: nimiaque ciborum abundãtia est quoddã vitiorũ seminariũ: ideoq; melius est ire in domũ luctus, quã in domũ cõuiuij. Solinus duos fontes esse testatur, ex quorũ altero qui bibit, adeo ridet, vt ridẽs tãdẽ moriatur: si vero alterius aquã bibat, cessat à risu & mortẽ euadit. Prior horũ fontium est mortis obliuio, posterior autẽ est ipsius recordatio. Etenim cũ in obliuionis fonte potamus, absque prudẽtia, & animaduersione ridemus, atq; delectamur sæcularibus rebus, appetitibusque nostris deuincti post eos laxis habenis decurri-
12 mus, quousq; in æternũ interitũ deuenimus. Si autẽ opportunè ex alterius fontis aqua bibimus, quæ est mortis recordatio, in nos metipsos reuertimur, & à vanis risibus, & voluptatibus resipiscimus, easq; in amaritudinis lachrymas conuertimus. Nullis verbis satis dignè exaggerari potest quantũ humanæ voluptates homines peruertunt. Quando Nabuchodonosor fecit statuã aureã, illamq; iussit adorari, præcepit adorationem fieri, cum tu bæ, citharæ, tympana, aliaq; musica instrumenta personarent. Optimè nãq; rex idololatra cognouit, cũ homines musicę suauitate distracti, & quasi cõcẽtu illo soporati essent, facilius peruerti posse, vt ante statuã prosternerẽtur, eãq; adorarent. Ex quibus omnibus infertur quã necessariũ sit seruis Dei vanas huius sęculi voluptates effugere, modosque perquirere, quibus ad mortẽ sæ-

solinus

Deut. 3.

Hiero. epist. Paulæ de spect. eccles.

penumero contemplandam inuitentur. Vt enim dicit. B. Hiero 13
nymus: facile contẽnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturũ. Cũ igitur hæc ita sint ò Christe sũme mũdi Magister, quomodo te ad nuptias, & conuiuia cõfers? Ad hoc nobis respõderi potest, nullũ esse tam licitũ conuiuium, quã quod in nuptijs ad honorẽ coniugalis status celebratur: & nisi diabolus tantopere cõuiuia profanasset, nõ turpe esset viris Ecclesiasticis eis interesse, sicut in illo tẽpore Iesus Christus spiritalis vitę reformator cũ suis sanctis Apostolis in illo cõuiuio non male visi sunt, neque illis nuptijs interesse eis indecorum fuit, in illo (inquam) tẽpore, quo in nuptijs non fiebant dissolutiones, quæ modo fiunt.

Voluit autẽ Dñs his nuptijs adesse, vt homines doceret quod ad nuptias & cõuiuia sua viros spiritales, virtuteq; prędítos propter sancti sacramẽti matrimonij honorẽ semper inuitent. Atq; 14
vt intelligerẽt Christianos viros dedecere sanctissima sacramẽta leuibus hominibus, rebusq; lasciuis, atq; inhonestis profanare: quę omnia grauiũ, sanctorũq; hominũ prędentia remouẽtur prę-

Deut. 14. cepit Deus Hebręis ne infestiuitatibus suis leuitarũ obliuiscerẽtur. Comedes (inquit) corã Dño Deo tuo, & epulaberis tu, & domus tua, & leuita, qui intra portas tua est: caue ne derelinquas eũ. Semper sęcularẽ hominẽ in festiuitatibus, gaudijsq; suis aliquos Ecclesiasticos viros secũ habere oportebat, qui eũ docerẽt, & de Dño Deo loquerẽtur, illiq; tanquã frænũ essent, ne dissolueretur, aut malũ aliquod faceret. Præcipiebat etiã Deus idẽ He-

Deut. 16. bræis, vt rẽ hãc amplius exaggeraret dicẽs: epulaberis corã Dño Deo tuo tu, & filius tuus, & leuites, qui est intra portas tuas, & aduena, & pupillus, & vidua, qui morãtur vobiscũ. Animaduertite Dñm non solũ eis præcepisse, vt viros probos, sed pauperes 15
etiã, in eorũ oppidis cõmorantes, atq; peregrinos illuc cõcurrẽtes inuitarẽt. Nũc autẽ cũ conuiuia non corã Dño fiant, nõ pauperes nec seruos Dei ad illa inuitatis, sed alios diuites, ac perditos sicut & vos accersitis. Quod si quos pauperes inuitatis, hoc facitis quia sunt scurrę, garrulatores, quo dissolutionibus vani-

Psalm. 67. loquioq; suo vobis afferant voluptatẽ, quod quidẽ parũ vobis, aut nihil virtutis inesse demõstrat. De iustis enim dicitur, iusti epulẽtur, & exultẽt in conspectu Dei, & delectẽtur in lætitia. Non prohibet Spiritus Sanctus iustos epulari, atq; delectari, sed præcipit, vt ita voluptatibus vtãtur, sicut decet eos, qui in diui-

no

16 no Dei conſpectu morãtur. Et ſic cũ Iethro ad viſcendũ generũ ſuũ Moyſen acceſsit, Aaron, ſenioreſq; Iſrael conueniſſe dicuntur, vt comederẽt panẽ cum eo coram Dño. Non vult dicere ſacra ſcriptura (vt notat D. Auguſtinus ſuper hunc locũ) eos corã tabernaculo Dei ad veſcendũ conſediſſe: nondũ enim tabernaculũ fuerat inſtructũ: ſed quanquã cũ hoſpite comeſturi conuenerũt, vt lætitiã, quã ex eius aduẽtu perceperãt, demõſtrarẽt, illũq; eo cõuiuio celebrarẽt, tantã fuiſſe illorũ cõpoſitionẽ, atque religionẽ, acſi corã Deo epularẽtur, quẽ, vt arbitror, ipſi ſemper ante oculos ferebãt. Quia hoc nunc deeſt, nihil eſt vobis odibilius, quã conuiuijs, gaudijſque veſtris ſpiritales viros adeſſe, cum enim illi adſunt, detrahendi, ludendi, atque ridendi libertatẽ vobis deeſſe iudicatis. Ex eo vel maxime horum hominum pietas 17 conijci poteſt, quod Dominum ad nuptias ſuas inuitarunt.

Exod. 18.

Auguſt.

Vt autẽ nuptijs matrimonijſq; veſtris Ieſus Chriſtus ſpiritualiter adſit, ſicut & illis corporaliter interfuit, ſanctis quibuſdam admonitionibus vos inſtruere volo. Vt autem quã neceſſariæ ſint melius cognoſcatis, notate prius, quod dicitur: Adã non inueniebatur adiutor ſimilis illi: noluit Deus, vt Adam adiutorẽ, aut comitem inueniret: volebat enim ipſemet illã ei dare: quo illũ hoc beneficio arctius deuinciret. Et penſandũ vobis eſt, Deũ paulo anteà illi dixiſſe: non eſt bonũ hominẽ eſſe ſolũ. Videlicet vt cognoſceret Adam quantopere ſocietatis indigeret, & ſic eam maxime concupiſceret. Et ſic fecit, vt eam vt inter vniuerſa animãtia quæreret. Dicit enim ſacratus textus, quod formatis cunctis animãtibus adduxit ea ad Adã. Et paulo inferius dicit: 18 Adã vero non inueniebatur adiutor ſimilis eius. Vnde apparet Adã inter omnia animalia ſocietatẽ quæſiſſe, nec eã inuenire potuiſſe. Hæc omnia fecit Deus, vt cũ ipſe illã ei concederet, eã pluris æſtimaret, atq; ardẽtius amaret. Maximũq; fuit Dei artificiũ, vt homo naturaliter vxorẽ diligeret illã ex ipſiuſmet coſta ſubtrahere: quo ſicut homo naturaliter corpus ſuũ diligit ſic etiam naturali, non autẽ adiectiuo amore vxorem diligeret, eò quod ſit caro ex carne eius, & os ex oſsibus eius. Et quẽadmodũ propter carnẽ ſuã patrẽ, ac matrẽ relinquit, ſic etiã propter vxorem ſuã eos dimittat, illiq; adhæreat. Et quãuis Deus his omnibus artificijs vſus eſt, ſunt tamẽ homines adeo crudeles, atq; inhumani, vt vxores ſuas odio habeãt, & affligãt. Hinc elicere merito poteſtis, quod ſi mulier illa, quã Dñs dedit Adæ, vt eſſet adGene. 2.

trix eius hoc enim significatũ est, sicut perpẽdit D. Ambrosius in eo, ꝙ quando Deus creauit Adã nõ addidit dicẽs: vidit Deus quod esset bonũ, sicut in cæteris operibus dixit: postquã autem virũ, ac mulierẽ formaret, dicit sancta scriptura: vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erãt valde bona. In quibus verbis illos etiam comprehendit: quod ita factum fuit, vt magnã perfectionis viri partem ex bona mulieris societate pendere cognoscamus, etsi à Deo illi data fuit cum hac intentione vt eum adiuuaret, & tamẽ illum destruxit, quid igitur faciet vxor viro, quã non Deus quidem, sed diabolus illi coniunxit? O quã metuendum est dictu, atque auditu nonnullos esse viros, quos non Deus quidem sed diabolus potius vxoribus sociauit. Etenim illi, quibus diabolus persuasit, vt propter pulchritudinẽ tantũ, quã in fœminis perspexerũt, vt in eis suis turpibus appetitibus satisfacerent, quodammodo dici possunt â diabolo vxores accepisse: siquidẽ eis persuasit, vt cum eis matrimoniũ contraherẽt ad maiorẽ ipsorũ condemnationem, Deo in pœnã aliorũ peccatorum, quæ forte præcesserant, permittente. Fratres dilectissimi nè fœminarũ pulchritudine dicipiamini, nè sit cõdẽnationis vestræ laqueus. Sanctã Sarã dicit sacra scriptura adeo pulchram esse, vt cũ plusquã septuaginta essent annorũ vir eius ei dixerit, noui quòd pulchra sis mulier. Et vnũ ex maioribus periculis, quibus expositus fuit Abraham, fuit propter illius speciẽ, siquidem propter illã corporalem vitam se amissurum esse credidit: at, secundũ nonnullorum doctorũ sententiã spirituali vita priuatus est, quod lõge peius fuit, nã secundũ illos, mortaliter peccauit, quia quantũ ex se erat mortis timore perculsus, vxoris pudicitiã prostituebat, cũ ei dixerit: cũ viderint te Aegyptij, dicturi sũt, vxor illius est, & interficient me, & te reseruabunt. Dic ergo obsecro te, quod soror mea sis, vt bene sit mihi propter te: cũ tamen omnia ab eo postponi oporteret, nè Deũ offenderet. Qua propter ad virtutem, quæ vobis ad saluandas animas fauere potest, non autem ad pulchritudinẽ respiciatis, quæ magni mali vobis occasioni esse potest. Nec vero inficiendum censeo prudentis viri esse illã deligere vxorem, quæ tã speciosa non sit, vt ab omnibus cupiatur, nec tã informis, vt ab omnibus negligatur, illiq; alicuius dissolutionis occasioni sit. Itaq; vt in hac re rectũ sicut oportet faciatis necessariũ vobis est, omniũ coniugiorum vestrorum fundamẽ-

D. Amb. lib. de oper. para diſi. 19

Gene. 12. 20

21

eum esse Dei ministerium, finemq;, quem diuina ipsius maie-

stas

22 ſtas matrimonij eſſe conſtituit, ad quod ſanctis meditationibus, aſsiduiſq; orationibus vti debetis. Sãctus Iſaac quadrageſimũ iã attingebat annum, nec verò vxorẽ quærebat, nec patri ſuo dicebat, vt eã exquireret. Tãta puritate iuuenes illius tempeſtatis nitebant, ſicq; appetitus ſuos coercere diſcebãt. Quãdo autẽ ſenex ille ſpõſam ei ex Meſopotamia deferebat, attẽdite vbi repertus fuerit: dicit quippè ſacratus textus & egreſſus fuerat ad meditandũ in agro inclinata iam nocte. Nõ vtiq; ludis intendebat, nec ad nuptias, vanitates inanes exquirebat: ſed in agro, & ſolitudine perſiſtebat: dicitq; illic diuina ſcriptura: accepit eam vxorẽ, & in tantũ dilexit eã, vt dolorẽ, qui ex morte matris eius acciderat, tẽperaret. Cõſiderate filij pietatẽ: etenim plus quã triennium erat, ex quo mater eius obierat, & adhuc eiꝰ obitũ deplorabat. Et quã Gene. 24.

23 quã vxorẽ duxit, prę vxoris amore nõ dolorem penitus amiſit, ſed exultatio hæc eius mærorem aliquantulũ temperauit. O quãto amore, atque reuerentia matri ſuę viuę ſeruiebat, qui eius obitum tantopere ſentiebat! Nunc autẽ vbi primũ liberi vxores ducunt, ſtatim viuorũ etiã, quantò magis defunctorũ parentũ obliuiſcuntur. O quãta eſt hęc confuſio, & quã parũ tam graue malũ ſentimus! Ex hoc igitur ſancto viro fratres chariſsimi diſcite, qui ſiquidẽ in lege naturę tanta perfectione pollebat, quantò magis nunc in lege gratię illa vos oportet excellere? ſicq; matrimonio copulati id quod Deus inſtituit, cuſtodire curate. Etenim vbi primũ hominẽ creauit ei præceptũ impoſuit dicens: ex omni ligno paradiſi comede, de ligno autẽ ſciẽtiæ boni, & mali ne comedas. Hoc illi præcepit priùs quã mulier formaretur. O Deus infinitę Gene. 2.

24 ſapientiæ vt quid Dñe mulierẽ priùs non formas, & poſteà vtrique præceptum iſtud impones, quò audiens illud mulier ex tuo diuino ore maiori illud habeat reuerentię? O admirabilem Dei prouidentiã! voluit vtiq; Dñs, vt vxor ex viro, quę eſſet Dei volũtas addiſceret, illumq; haberet in magiſtrũ. Ideo B. Paulus ait, 1. Cor. 14.
mulieres, ſi diſcere volunt, domi viros ſuos interrogẽt. Hinc etiã apparet viros diuinas res ſcire debere, vt eas vxores ſuas doceãt. Verum proh dolor quàm pauci huiuſcemodi reperiuntur.

Pẽſate etiã quomodo Eua ex Adæ doctrina cognouit præceptũ viro ſuo impoſitũ à Deo, vt ipſam doceret, etiã ſibi datũ fuiſſe, ſeq; ad illius obſeruantiã teneri: & ſi Deus peculiariter dixit Adę: ne comedas: in quocunq; enim die comederis ex eo, morte

Genes.2. morieris. Siquidem ipsa dixit serpenti: de fructu ligni, quod est in 25
medio paradisi, præcepit nobis Deus nè comederemus. Non dicit: præcepit viro meo, sed præcepit nobis. Aliud etiã mysterium circa hoc adnotate, scilicet illũ hominẽ â Deo ad ipsius imaginem factũ fuisse: dixit enim Deus: faciamus hominẽ ad imaginem, & similitudinẽ nostrã: postea vero mulierẽ viro similẽ formauit, siquidẽ dixit, faciamus ei adiutorium simile sibi, & per consequens factum fuit ad similitudinem Dei. Verum attendite diuinum artificium. Etenim quia mulier Deo similis faciẽda erat, voluit Deus vt hanc similitudinẽ haberet, eo quod viro similis erat, voluit vt eius similitudo cũ ipso per conformitatẽ cũ homine fieret. Vt ex hoc vxor intelligeret, ad conformandũ se diuinæ voluntati valde necessarium esse in bonis viri sui arbitrio adhærere, sciretq; si volũtati viri sui repugnat, Deo etiam se fore discordem quæsi vos ò 26
coniuges omnia obseruabitis maximam, atq; latissimam aperietis ianuam, per quam Dominus ad nuptias vestras libenter introeat.
Et deficiente vino, dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.
Videamus nunc, tã intemperantes erant conuiuę illi, aut tã improuidi, atq; negligentes erant coniuges vt medio cõuiuio prẽcipuũ quod est vinũ illis defuturũ esset? Dico hoc factũ fuisse diuina dispositione, videlicet, vt illic clemẽtissimę genitricis pietas, vnigenitique filij eius omnipotentia ostenderetur. O virgo sacratissima quã fortunati sunt cliẽtes tui, qui sese tibi affectuose cõmendãt, si quidẽ cũ adhuc rogata non sis ipsa tete offers, rẽq; non nimis necessariã sicut vinũ, sine quo mediocriter cõuiuiũ finiri poterat, exposcis: quid facies cũ assiduis supplicantiũ precibus rogiteris in rebus præcipuè ad animarũ salutẽ spectãtibus? Visitatũ est à sancta 27
Eccles.24. Ecclesia cælestẽ hãc Dominã verbis illis Ecclesiastici, glorificare, dicẽtis: trãsite ad me omnes, qui concupiscitis me, & â generationibus meis adimplemini, in quibus significatur, illã nos ad sui deuotionẽ, atq; ad patrociniũ suũ inuitare: nã si eius clientes, ac deuoti fuerimus oẽs eius generationes pro nobis habebimus. Ipsa enim Saluatoris nostri Iesu Christi naturalis est mater, spiritalisq; sanctorũ omniũ genitrix: à quibus cũctis credibile est eos omnes esse iuuandos, qui fideles ipsius serui fuerint, atq; deuoti. Notandũ est etiã sanctissimã hãc pietatis matrẽ non expectasse, vt vinum omnino deficeret: dicit enim Sãctus Euãgelista: *Deficiẽte vino*, ne illi sui deuoti, atq; amici verecũdiã paterẽtur. O quam meritò debetis

eru-

28 erubescere, pudoreq; cõfundi ij qui non solũ proximorũ vestro
rũ calamitatibus remediũ non exquiritis, sed sępenumerò etiã il
las in lucem profertis, vt fratribus vestris illudatis, & cauilatio-
nibus deturpetis. O pectora totius charitatis expertia, ò impia
viscera, quo vultu, aut quibus oculis à Domino misericordiam
petere audebitis, siquidẽ vos in pauperes, qui in ipsius loco sunt
misericordia non vtimini.

Dicit ei Iesus quid mihi, & tibi mulier? Nondũ venit hora mea. Sãctis
simã virginẽ mulieris, nõ autẽ matris nomine nõ ꝓpter amoris
& reuerẽtię defectũ diuin⁹ Redẽptor appellauit. Neq; hoc puris
simæ ipsius virginitati derogauit: nã Eua virgo erat, quando eã
Deus ab Adæ costa subtraxit, virgoq; fuit quandiu in paradiso
voluptatis habitauit, eã tamen Adam coram Deo mulierẽ nũcu
pauit dicens: mulier, quam dedisti mihi sociam dedit mihi de lig Gene. 3.
29 no, & comedi. Et ipsam Spiritus Sãctus mulierẽ vocat dicens, &
ædificauit Deus costã, quã tulerat de Adã in mulierẽ. Sed eã hoc
nomine appellauit, vt vna ex admirabilibus illius excellẽtijs de Gene. 2.
signaret. Nã mulier idẽ est quod molliens herũ. Hoc est mollefa
ciens dũm: vnde apparet, nullã purã creaturã hoc nomẽ mulieris
tã dignè fuisse promeritã, quã beatissimam hanc cælorũ impera
tricẽ, si quidẽ nulla vnquã Dei furorẽ sicut ipsa placauit. Vult
igitur Dominus dicere, O mollefaciens, & placans Deũ optimè
nosti nostrum non esse vini defectum supplere, sed coniugũ po
tiùs saluationi cõsulere. Ad istud autẽ: quod me facere desideras
nondum venit hora: nondum enim inopia vini cognita fuit:
& si nunc miraculum istud efficerem non tam ab omnibus cog-
nosceretur: quamobrẽ illud in aliud tẽpus differamus, cũ maius
30 conuiuis emolumẽtum ex eo subsequuturum sit. In hoc signifi
cauit Dñs quãdo præceptũ occurrit, quod in certa hora obligat,
illud nõ oportere in aliud tẽp⁹ differri. Verbi gratia die festo rẽ
sacrã audire, aut in vigilia ieiunare tenemini: non potestis isthęc
in alium diem differre, quanuis arbitremini, alio in tẽpore aptio
rem ad hoc faciendum dispositionem vobis esse futuram. Quam
do autẽ opus nõ est deneccssitate præcepti, bene potest in aliud
tempus differri, quãdo vobis opportuniùs fieri posse, aut maius
ex eo emolumentũ subsequendũ esse videbitur. Possetis vtique
vni hodie, & alteri cras eleemosynã pauperi erogare, sed dicit vo
bis auditor pœnitentiarius, vt si in his eleemosynis disiunctim

erogãdis cẽtũ aureos, aut aliquã notabilem pæcuniæ quãtitatẽ cõsumpturi estis, illam congregetis ad virginẽ viro tradendã, aut ad captiuũ redimendum? bonum est ad perfectius opus faciẽdũ pecuniã illã differri; Filius Dei nõ cõtentus erat bona opera facere: sed in omni perfectionis genere illa lõgè præstantissima faciebat. Nõ contẽtus est ieiuniũ qualecunq; ieiunare, sed perfectissimũ ieiuniorũ, quæ in orbe fuerũt, ieiuniũ ieiunauit. Nõ cõtẽtus est esse pauper, sed pauperrimus omniũ extitit. Idẽq; in patiẽtia castitate, cæteris q; omnibus virtutibus obseruauit. Ideoq; aptiorẽ cõiũctionẽ, opportunitatẽq; expectauit, vt miraculũ illud efficeret. O quã miserabile est viso quomodo tẽporũ opportunitates homines ad sua negotia cõficienda expectãt. Si cẽtũ aureos habes, quib⁹ aliquid emere vis, eã tẽporis occasionem expectas, cũ vili⁹ rẽ illã emere possis, quod si quid vendere conaris, illud tẽp⁹ & locũ obseruas, in quo id carius vẽdas. In spiritalibus autẽ mercimonijs nihil expectam⁹ tanquã homines, qui nulla spiritalia lucra desideramus. Etiam ad peccata perpetranda homines tẽpora, modos, atq; artificia exquirũt, quib⁹ peccata corã diuina maiestate grauiora reddũtur. Videns Deus quòd multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum quod de hominibus huius miseræ tempestatis dici etiã posse suspicor. Quemadmodum inter artifices nõnulli sunt adeo perfecti, periti, atque exacti, vt artificiosissima quæque semper excogitent, sic etiam malitia hominum nouos semper peccandi modos inuestigat. Atque ita in orbe terrarum mala in dies accrescunt. Videbitis superbum, qui de hoste suo vlcisci conatur, excogitãtẽ quomodo iniuria, quæ illi illaturus est, grauior, & cõtumeliosior fieri possit: ad quod tẽporis, & loci occasionẽ exquirit, curatq; iniuriam die, in foro, coram frequenti hominũ multitudine illi inferre, arũdineq; potius quã ligno illũ percutere decernit, aut ligno potius quàm gladio eum cædere conatur. Idẽq; de reliquis omnibus peccatorũ generib⁹ dici potest: iã enim omnia ferè magno artificio perpetrantur, quo perfectissima, nimiũq; consummata committantur. Opera autem virtutis adeò imperfectè à nobis fiunt, vt illa Deo odibilia esse existimem. Etenim nonnulli die festo vndecima hora sine attentione, deuotione, atque reuerentia rem sacram audiunt. Præceptum confessionis Sabbatho sancto, aut etiam post Pascha adimplent: quod

Gene. 6.

Simile.

32

33

si pro

34 si propter morbum eis præcipitur, vt confiteãtur, id tempus expectant, cum iam rationis expertes existũt. Alienæ pecuniæ restitutionem in testamentum differunt. Cùm ieiunãt adeo no cturefficiuntur, vt cœnare potius, quàm collationem facere dici possint. Omnes eorum eleemosynæ in modicum panis fragmẽ tum, aut in obolum resoluuntur, quem etiam tanquàm inuiti, plurimisque pauperum clamoribus compulsi largiuntur. Deni que vix quisquam tempora modos: aut artificia exquirit, quibus opera sua coram Deo prestantiora sint plurimi autem hæc excogitant, vt peccata sua grauius Deum offendant. Cuius miseriæ vnã causam esse suspicor: quia opera bona propter Deum mala vero propter nos efficimus: cumque nosmetipsos plusquã
35 Deum diligamus, hinc est quòd ea, quæ nostri causa facimus, efficacius, quam ea, quæ propter Deum facimus, operemur.

O maximam filiorum Adæ peruersitatẽ. Nulla quippè sunt verba quibus satis dignè valeat explicari. O lux beatissima quã do nos illuminabis, vt ab his erroribus exeamus? O Sol iustitiæ quando nos cælestibus radijs inflammabis. O ignis infinitæ actiuitatis quãdo hæc corda nostra combures, fæcesque istas, quibus pleni sumus consumes, hasque tam algentes animas in ardentissimas prunas conuertes, quo sic tuo diuino amore inflammati rationes arteſque quæramus, quibus tibi gratius seruiamus? Quò diuina gratia referti te in cælesti sempiternaq; beatitudine fruituri ad ætherea regna conscendere valeamus. Amen.

DOMINICA. III. Post Epiphaniam,

CONCIO PRIMA

Cum descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ, &c. Matthæi. 8.

IN Excelsi mõtis cacumine diuin⁹ magister cũ discipulis suis cõmorat⁹ fuit, illicq; quo modo orandũ, amãdũ, ignoscendum, atque etiã quomodo docendum sit, homines eru 2
diuit: illic quippe dixit, Vos estis sal terræ & vos estis lux mũdi: cumq; tã sublimib⁹, atq; necessarijs exercitationibus intẽderet nõ tamẽ eorũ oblit⁹ est, qui eũ in conuallibus expectabant: erant etenim ibi plurimi languidi, varijsq; morbis laborantes. Tamq; arduis negotijs relictis, quia egenorũ, languẽtũq; necessitas ex inferiori clamabat; de mõte illòs curatur⁹ descendit. O mirificũ exẽplum ijs, qui in Dei ministerio sapienter se gerere cupiunt: quòd cũ proximi necessitas poposcerit, filum sanctarũ exercitationum infringant, eiq́ue subueniant, præsertim si sunt prælati. Sæpenumero vobis prædicauimus exteriora opera quantumcunq́ue bona sint, interiorum exercitationum spiritualiumq́ue operũ societate indigere. Sicq́ue eos, qui 3
misericordiæ operibus intenditis, admonuimus, vt aliquam diei partem in cordibus vestris ad Deũ eleuandis consumere curetis quod etiam in corporalibus exercitationibus vobis magnopere curandũ sit cõsuluimus. Ecclesiasticus enim ait. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia sua meditabitur, & qui in sensu suo cogitabit circunspectionem Dei. Singula hæc verba diligenter pensate, dignissima sunt enim animaduersione. In priori enim parte beatũ illum dicit, qui conscientiæ suę puritate sanctarũq́ue rerũ meditatione sapidã quãdam Dei scientiã curat adipisci, omnibusq́ue viribus, ac toto conatu cõseruare intendit

Eccle. 14.

In

4 In ſecũdo loco illũ beatificat, qui cũ cõſideratione meditationeque id, quod tenetur, efficit, & hoc ſecũdũ ſtatus ſui conditionẽ. Itaque antequam eleemoſynam tribuat, ſiue aliquod aliud pietatis opus efficiat, intra ſe cogitat quomodo id perfectius operetur. Et hoc ſignificat qui in iuſtitia ſua meditabitur. In fine tandẽ beatum eum appellat, qui ſe à Deo paſsim cogitat aſpici. O quis in tantam perfectionem peruenire t, quàm circunſpectus, compoſitus, diuinoq; timore plenus incederet. O quantũ ex his ſpiritualibus exercitationibus theſaurũ eliceret, qui eis diligẽter in cũberet. Ecquis peccaret, ſi ſemper ſe à Deo perſpici cogitaret.

Idcirco Iſaias propheta diſſolutiones noſtras obiurgans earum cauſam huius conſiderationis defectũ eſſe affirmat dicens: quare dicis Iacob, & loqueris Iſrael, abſcõdita eſt vita mea à Domino, Iſai.40.
5 & à Deo meo iudicium meum tranſiuit? Nunquid neſcis, aut nõ audiſti, Deus ſempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, & non deficiet, neque laborabit, neque eſt inueſtigatio ſapiẽtiæ eius? O quot ſunt hodie, qui licet idem ore non proferant, corde tamẽ ſibi nõ penitus perſuadẽt, Deũ illis ſemper adeſſe, neq; ſibi iudiciũ futurũ exiſtimãt, ſicut ſtulti illi Iſrael, quib⁹ cũ hic Iſaias loquitur. Vna ex cauſis perditionis Cain fuit, quod exiſtimauit, Deũ non videre quod in hoc orbe fit, ſicq; ſibi perſuaſit, eũ non vidiſſe necem, quã fratri ſuo intulerat. Ideo interrogãti eum Dño Gene.4.
vbi eſt Abel frater tuus? ille reſpondit, neſcio: nũquid cuſtos fratris mei ſum ego? O ſceleſtiſsime in hunc errorẽ incidiſti? nunquid qui plãtauit aurẽ non audiet, aut qui finxit oculũ non conſiderat? dicebat Dauid. Maximę eſſet ſtultitię arbitrari, eũ, qui Pſam.93.
6 omnibus viſum tribuit, cęcũ eſſe futurũ. Pręcepit Deus Moyſi di Exod.25.
cẽs. Facies lucernas ſeptẽ, & pones eas ſuper cãdelabrũ, vt luceãt ex aduerſo. Vt quid Dñe domi tuæ candelabrum ſeptem candelas accenſas habentẽ vis? ſcilicet vt tu ò homo tibi perſuaderes, in domo Dei, qui eſt vniuerſus orbis, nihil tam abſconditũ, atq; obſcurum eſſe poſſe, quod ipſe non aperte perſpiciat. Dauid Dei Pſalm.138.
nomine dixit. Forſitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis? Reſpondetque dicens. Tenebiæ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Tam aperte videt Deus nocte, quam die, vnde luminaria illa noctu, dieq; lucebãt. Quæ cum ita ſint, ô impij, quomodo corã diuinæ maieſtatis oculis peccare audetis?

Vnus vtiq; ex fontibus, vnde tanta audacia dimanat, est cõsidera 7
tionis defectus. Ideoq; dicit Spiritus sanctus. Beatus vir, qui in
sensu suo recogitabit circunspectionem Dei. Non dicit, cogita-
bit, sed recogitabit. Sæpe namq; nos considerare oportet, nos à
Deo vndiq; conspici, hoc enim significat circunspectionẽ Dei.
Quẽadmodum igitur eos, qui corporalibus exercitationibus in
tendũt, tanquam rem longe maximè necessariã quotidie exhor-
tamur, vt his etiã spiritualibus occupationibus vacent: sic etiam
nunc eos admonemus, qui cælestiũ rerum contẽplatione delectã
tur, spiritualibusq; plerumq; operibus occupantur, vt exteriori-
bus etiã pietatis actibus se tradere curent, norintq; nõ omne illo
Exod. 32. rũ studiũ interiores actus esse oportere. Cùm Moyses in mõtis
fastigio legẽ à Deo populo suo tradendã acciperet, in medio dul 8
cissimi illius cœlestisq; colloquij ei dixit Deus. Vade, & descẽde,
peccauit populus tuus, quem eduxisti de terra AEgypti. Quid
Dñe? nunquid Mosi dulcius nõ est tecũ istic conuersari? Sic vti-
que: verũ cum eius proximi necessitate premãtur, rationi cõsen
taneũ est, vt quãuis Deũ cũ verbo (vt aiunt) in ore derelinquat,
eis remediũ adhibiturus descẽdat, præcipueq; cum necessitas spi
ritalis sit. Quoties Christus redẽptor noster in horto Gethsema-
ni ab oratione cessauit, etsi oratio illa magis necessaria, atq; vtilis
erat omnibus orationibus, quæ in orbe factæ sunt, neque vllo vn
quã tẽpore fient: vt discipulis suis occurreret? Discite igitur fra-
tres dilectissimi ab hoc diuino magistro, proximorũq; vestrorũ
Habacuc. 2. necessitatibus cũ charitate succurrite. Habacuc propheta dicit.
Iustus in fide sua viuit, idest, iustus suã viuẽdi rationẽ secundũ si 9
dei suæ præcepta dirigit, atq; gubernat. Ecquid enim fax accen-
sa prodest, nisi ea illumineris? Fides est fax accensa, qua homo vi
Simile. tã suã gubernare debet. Si Rex tibi literas mitteret, in quibus te
aliquid in sui ministerio facere iuberet, maximæ esset impuden-
tiæ factũ, si literis intellectis, regiaq; volũtate perspecta, cõtẽtus
esses illas tantummodo legisse, nec quicquã amplius faceres, sed
magnũ regi ministeriũ à te exhibitum fuisse iudicares, quia illius
epistolã legisti. Scitote fratres vniuersa, quæ à catholica fide doce
mur, literas esse à Deo missas: cũq; oratis, atq; illa animo cõtẽpla
mini, tunc literas istas legitis, fideiq; documẽta ruminatis atque
hinc intelligetis, hominibus absq; diuinarũ rerũ cõsideratione fi
dẽ esse tanquam epistolam obsignatã, sigilloq; munitã, in qua li

cet

10 cet maximæ lætitiæ, aut mœroris nuncij referantur, tamen quia obſignatã epiſtolam præ manibus habent, neq; eã aperuerunt, atq; legerunt, quaſi illam non accepiſſent, ad neutrum iſtorum cõmouentur. Nihil poteſt maioris eſſe terroris, atq; lętitiæ, quã ea, quæ nobis à catholica fide prædicantur. At quia mali epiſtolã hanc nunquã adaperiunt, vt quid in ea referatur, aſpiciãt hoc eſt, quia diuina ſacroſanctę fidei noſtræ myſteria nunquã, aut rariſsime certe conſiderant, nec metuẽdis inferni cõminationibus deterrẽtur, nec ſuauiſsimis cęleſtis beatitudinis promiſſionibus delectãtur: ꝙ quidẽ grauiſsimũ quoddã malũ eſt. Cũ igitur ſanctiſsimæ fidei, diuinæq; legis, quã ipſa nos credere docet myſteria, ſint literę à Deo miſſæ, vna ex cauſis, quare illas legere, ac ruminare debetis, eſt, vt quæ vobis Deus in eis imperat, cõpleatis. Ex quo intelligetis, quam ſtultum ſit, homines eſſe contentos, hanc epiſtolam ſolummodo legere, ſoliq; cæleſtium rerum contemplationi ſe tradere, atque hoc tantummodo facientes arbitrari ſe iam Deo ſatisfeciſſe, longe opinione fallimini fratres. Animaduertite, quod iuſtus in fide ſuaviuit: vitãq; ſuã iuxta fidei documẽta moderatur: ſiquidẽ autẽ fides vos docet Deũ vobis præcipere, vt proximorũ veſtrorũ neceſsitatibus ſuccurrere curetis ſecundũ vires veſtras, ſumma animi cõtentione iſta Dei pręcepta adimplere curate. Hoc ſignificatũ, atq; inſculptũ eſt in libro Cãticorũ, vbi ſpõſa dicit. Ego dormio, & cor meũ vigilat, hoc eſt, ego corporalibus rebus dormio, cor autẽ meũ in ſpiritali exercitatione peruigilat. Et cõtingere poteſt, animã ita ſe cõtẽplationi tradere, actioniq; ianuas claudere, vt Deꝰ in hac cõtemplatione nõ inueniatur, ſed foris exiſtat. Vnde ſtatim ſubdit ſpõſa dicẽs. Vox dilecti mei pulſantis, aperi mihi ſoror mea, quia caput meũ plenũ eſt rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Spõſus ille, qui ſuorũ neceſsitatibus ſe ſolet induere, illaſq; pprias facere ſiquidẽ dicit, Quãdiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis: ille (inquã) eſt, qui in pauperibus ſuis ad fores pulſat, neceſsitatibuſq; ſuis remediũ expoſcit acclamans. Cõtẽplatiuus autẽ vir ex intus reſpõdet, ſpoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? pulſat pauper ad oſtiũ madidus & frigore cõtremiſcẽs, atq; neceſsitati ſuæ in nomine Ieſu Chriſti remediũ efflagitat, cõtẽplatiuus autẽ reſpõdet, iam me ab omniũ tẽporalium rerũ cõſortio, & actione

Can. 5.

Matt. 25.

ne ſeparaui totum me contẽplationi tradidi. Videns autem hoc ſponſus manũ ſuã miſit perforamen, Deus enim aliquando pro 13
pria neceſsitate illũ tãgere cõſueſcit, qui proximi ſui miſerię ſuc
currere ſe excuſat. Et ita neceſſarium eſt ſponſæ exurgere, ſicut
ibidẽ ipſa fatetur dicens: ſurrexi, vt aperirẽ dilecto meo, manus
meæ diſtillauerunt myrrhã. Quando vir contẽplationi deditus
exurgit ad proximorũ ſuorum neceſsitatibus occurrendũ, tunc
eius manus odoriferã diſtillãt myrrham, quod diuinæ maieſtati
Chroni.ord. mino.2.part. c.46. gratiſsimũ eſt. In Chronicis noſtri ordinis dicitur, Fratri Acurſio in oratorio infirmorũ conuentu B. Franciſci Florentino orãti, ſacratiſsima virgo Maria Domina noſtra apparuiſſe, eiuſque ſanctiſsima verba audiens cuiuſdam infirmi gemitum auribus percepit, pietateq; cõmotus dulciſsimo illo colloquio derelicto ad ei ſubueniendum ſe contulit, quem poſtquam conſolatus eſt 14
ad orationem redijt, cui iterum clementiſsima pietatis mater apparuiſſe dicitur, & de pio illo opere facto gratia retuliſſe.

Dicit igitur ſanctũ Euãgelium. *Cũ deſcendiſſet Ieſus de mõte, &c. Et ecce leproſus veniens adorabat eũ.* Diligẽter hãc ſancti Euangeliſtæ exaggerationẽ pẽſate, dicit enim. Ecce leproſus veniẽs, Over bũ dulcius melle, ac ditius cælo, eadẽ exaggeratione, qua regum aduentũ recenſuit, dicens. Ecce Magi ab oriẽte venerũt, nũc pauperis leproſi aduẽtũ exaggerat. Hęc eſt diuini ingenij generoſitas, atq; amplitudo, tanti nãq; pauperũ, quã regũ miniſteria ęſtimat: non quippe hominis qualitatẽ, ſed eius potius animũ, atq; affectũ attẽdit. Minus donũ erat duo minuta pauperis viduæ, vili orq; perſonę qualitas, quam potẽtes, ac diuites Hieroſolymorũ: & tamẽ illud pluris, quã pinguia aliorũ munera Dñs æſtimauit dicẽs. Vere dico vobis, quia vidua hęc pauper pluſquã oẽs miſit, cuius ratio eſt, quia qualitates, & circũſtãtiæ, quibus miniſteria Deo grata ſunt, ſunt gratia, ſpiritus & feruor amoris ardẽtiſsimus: quibus omnib⁹ fieri poteſt, q̃ pauper magis, quã diues abũdet. O benedict⁹ ſit talis Deus! ò glorificatus ſit tã clemẽs Dñs? Eia pauper exulta, ſi ad Deũ tuũ adorandũ velis accedere: tanti tuum quanti præpotẽtis Imperatoris, & pluris etiã, ſi cũ maiori ſpiritus affectu accedas, aduentũ æſtimat. Vnde loquẽs Iſaias propheta ad literam de ſuperno mundi ſaluatore dicit. Nõ ſecundum viſionẽ oculorũ iudicabit. Et ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt, Non ſecundum gloriã iudicabit, Dñs enim nõ ad põ

Iſai.11.

pam

16 pam, gloriã atq; autoritatẽ ad ſe accedẽtiũ, ſed vt ſupra diximus
ad eorũ affectũ, & deuotionẽ reſpicit. Satis autẽ huius leproſi di
ſpoſitio apparet, ſiquidẽ dicit ſanctũ Euangeliũ. *Ecce leproſus ve*
niens adorabat eũ. Et B. Lucas eandẽ hiſtoriã referẽs dicit. Et pro Luc. 5.
cidens in faciẽ ſuã. Gratiſsimũ eſt Deo, q̃ eũ ſpiritu, & corpore
atq; omnibus, quę ipſe nobis dedit, adorem⁹ Miſerabile eſt viſu
quã irreuerenter homines hodie Deũ alloquũtur. Vix enim cũ
ab eo miſericordiã poſtulant, genua in terra proſternere norũt.
Si vos ò fratres mei Manichæi eſſetis, qui ſolã animã ſe à Deo ac
cepiſſe credebant, nõ eſſet mirũ ſi cum illa tantũmodo eum co-
leretis. Siquidẽ autẽ Chriſtiani eſtis, vobiſq; tã corpus, quã ani
mã à diuinæ eius manu data fuiſſe creditis, vtroq; vos illũ opor
tet adorare, ſpiritũ ſcilicet ad eũ in cęlũ eleuantes, corpus autem
17 in diuino eius conſpectu in terrã humiliter proſternẽtes. Moy-
ſes atq; Aaron dicuntur in faciẽ proni cecidiſſe, atq; dixiſſe. For Num. 16.
tiſsime Deus ſpirituum vniuerſæ carnis, nũ vno peccãte cõtra
omnes ira tua deſæuiet? Perpendite quã reuerẽter orabãt. Ora- 2. Reg. 12.
bat Dauid pro paruulo, & iacuit ſuper terrã. Qui nos inuitat di Pſalm. 94.
cẽs. Venite adoremus, & procidamus ante Deũ: & de Chriſto
redẽptore noſtro dicitur, & progreſſus puſillũ procidit in faciẽ
ſuã orans, & dicẽs. Pater mi ſi poſsibile eſt, &c. & vna ex rationi Matt. 26.
bus, ob quas quicquid petijt, impetrauit, fuit maxima reuerẽtia,
quã ſuo æterno patri quatenus homo præſtitit. Et ita nõ dicit
D. Paulus, eũ propter ieiuniũ, aut prædicationem fuiſſe exau- Hebr. 5.
ditũ, ſed dicit, Exauditus eſt pro ſua reuerentia. Nõ ſolũ intelli-
gatis pro ſua reuerentia, paſsiue, hoc eſt quia filius Dei erat, id
18 eſt quod Hiſpane dicimus, [*Por ſer quien era*] ſicut viro religioſo
dicere conſueſcitis. Ego hoc faciã pro tua reuerentia, quod ſi al-
ter mihi iuberet, minime facerẽ, ſed etiã verba hæc intelligenda
ſunt actiuè, hoc eſt, quia Deũ maxime reuerebatur: omnẽq; fa-
mulatũ, & adorationem patri præſtabat. Ideo non contẽtus eſt Phili. 2.
B. Paulus dicere. Cũ metu veſtrã ſalutẽ operamini, ſed poſt ver
bũ, metu, addidit, & tremore. Nã metus reſpectu animæ tremor
autem reſpectu corporis dicitur, Etenim corpus tremore, atque
humiliatione animã debet adiuuare ſaluationem ſuam operari.

Conſternatus leproſus ante dñm dixit ei. *Dñe ſi vis potes me*
mundare. Eius omnipotentiam confitendo omnia in ipſius vo-
luntate relinquit. In quibus verbis dicit D. Lucas eũ remediũ,

ſalutem

salutemq; suã postulasse. Et sane multo efficacior erat huiusce- 19
modi tacita postulatio, quã si dixisset: Dñe quia potes, mũda me.
Nã tacita illa precatio, & maiorẽ prę se ferebat modestiã, ac hu-
militatẽ, & submissionẽ quãdã totius negotij sub volũtate Dñi
exprimebat, nec dixit: si vis, quasi de eius benignitate dubita-
ret, quia ex ijsdẽ omnino didicerat quãta esset, ex quibus didice
rat potentiæ ipsius magnitudinẽ: sed quod eius voluntati mo-
deste submitteret negotiũ, quẽ solũ sciebat nosse quid maxime
expediret, facere. Tam substantialis, & efficax est hæc oratio, vt
Mar. 14. Christus saluator noster ea apud æternũ patrem suũ vsus fuerit
dicens in horto. Abba pater omnia tibi possibilia sunt, & alibi,
Lucæ. 22. si vis transfer calicẽ istum à me. Dicit vtiq; *Si vis potes*. Nã diuina
voluntas nõ semper cum Dei potentia pari lance repẽditur. Si
Deus vellet omnia, quæ potest, quid esset tibi, ô infœlix pecca 20
tor? Est ne hic aliquis concubinarius? aliquis homicida? aliquis
qui proximo suo diuitias, aut famã subtraxerit? Dic infœlix, si-
quidẽ Deus facere potest, vt terra aperiatur, teque viuum deglu
tiat, quid tibi esset, si sicut potest, vellet? vult autẽ te ad pœniten
Psal. 48. tiã expectare. O quã insensibilis es, si hæc non sentis. Deiq; om-
nipotentiã cõsiderãs toto corpore nõ contremiscis! Si vniuersã
hanc mundi molẽ Deus solo verbo construxit: ipse dixit & fa
cta sunt: resq; facilius labefactantur, quã fiunt, tãq; facile istlhæc
omnia, quæ oculis perspicimus, Deus effecit, quã difficile arbi-
traris illũ hæc omnia in momẽto posse destruere? quã difficile
autẽ erit ei te in instãti occidere, atq; in profundũ auerni preci-
pitare? O ineffabilẽ Dei misericordiã! Etenim cũ in hoc instanti
de te suppliciũ sumere posset, te ad pœnitẽtiã expectat, nec solũ 21
te nõ punit, verũ plurima etiã in te beneficia confert, ex quibus
Esai. 63. quãto te amore prosequatur, agnoscas. Postquã Isaias propheta
plurima Hebræi populi demerita recensuit, propter quę destru
ctione dignissimus esset, dicit, circũspexi, & non erat auxiliator:
quęsiui, & nõ fuit qui adiuuaret, & saluauit mihi brachiũ meũ
& indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Videns Deus scelestis
simum illum populum omni ope, atque auxilio destitutũ, po-
tentiãque, quod est ipsius brachiũ, quo eum adiuuit, dicit Domi
nus sibi metipsi fauisse: significãs in hoc se adeo gaudere popu-
lo illi auxiliũ ferre, quasi ipsemet illo auxilio iuuaretur. Dicitq;
ipsam indignationẽ sibi auxiliatã fuisse, vt bonũ illud efficeret,

vt

22 vt cognoscamus, si Deus ex sceleribus nostris nos adiuuãdi occasionẽ sumit quid faceret, si ei seruiremus. ¶ At, animaduerte ò peccator, nisi ex his Dei auxilijs fructũ percipias, vniuersa tibi in malũ esse cõuertẽda. Hoc est quod ad literam affirmat B. Paulus, metuẽdis quibusdam verbis, dicens. An diuitias bonitatis eius, & patiẽtię, & lõganimitatis contẽnis? Ignoras quoniã benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundũ autẽ duritiã tuã, & impœnitens cor thesaurizas tibi irã in diẽ iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuiq; secũdũ opera eius. Diuitię bonitatis Dei sunt vitæ productio, vindictę dilatio, interior & exterior vocatio, pia receptio, amicabilis remissio, tot preces, promissiones, & denique cõminationes, atq; ad pœnitentiã diuturna expectatio, hæc omnia sunt diuitiæ bonitatis Dei. Magna vtiq; est D. Pauli põderatio dicẽtis. An diuitias bonitatis Dei cõtẽnis? Interrogatiue loquitur, ac si diceret. Nunquid fieri potest q̃ talis in te ingratitudo cadat? quomodo fieri potest, q̃ tantũ bonũ contẽnas? non videbatur possibile esse q̃ homo in tantũ malũ incideret, ideoq; sub dubio rẽ hanc cõstituit, vt eã amplius exaggeret, atq; hoc interrogatio ista significat: an diuitias contẽnis? nã incredibile videtur tot, tãtaq; bona per tantũ concessa largitorẽ ad tã excelsum finẽ atque vt te à tanto malo eripiat tibi præsertim adeò indigno, à te negligi posse. Quia vero nõ solũ ex his diuitijs fructũ nõ percipis, imo ea contẽnis, dicit S. Apost. te thesaurizare tibi iram: Origenes super hũc locũ dicit. Thesaurũ appellari multarũ diuitiarum, pretiosissi morũq; moniliũ, rerũq; magni valoris aceruũ cõgregatũ, atq; conseruatũ: etenim obolorũ, aut minutorũ non dicitur thesaurus. Sic 24 in spiritualibus rebus thesaurus in bonã, & in malã partem accipitur. In bonã, vt dicit Dñs. Thesaurizate vobis thesauros in cælo, ideſt, diuersa meritorũ genera congregate. In malã autẽ partẽ accipitur hic, quẽadmodũ enim in terra thesaurizãs plurimas diuitias resq; pretiosas accumulat, qui vero in cælo thesaurizat, plurimas, atq; heroicas virtutes operatur: sic homo duri cordis plurima, & grauissima peccata coaceruat. Et sicut qui thesaurizat anxius semper incedit, sic peccator, quotidie, atq; etiã singulis horis tãta cũ solicitudine peccat, quasi in eo ipsi' salus cõsisteret, quapropter grauissima supplicia indies promeretur, quæ per irã significantur, vt idẽ D. Paulus ait. Nũquid iniquus est Deus qui infert irã? hoc est pœnã, & vltionẽ? absit. Rationẽq; reddẽs dicit, quia iniquitas nostra

Roma. 2.

Orige.

Matth. 5.

Roma. 3.

Mich. 7. stra iustitiã Dei cõmẽdati. Et Machęas, Irã Dñi portabo, quoniam 25
peccaui ei, ideſt, vltionẽ: vocatq; hic S. Apoſtolus diẽ iudicij, diẽ
iræ Dei, ideſt, vltionis, & reuelationis, quia ibi reuelabũtur abſcõ
dita tenebrarũ omniaq; manifeſte patebunt: aperteq; perſpicietur
Simile. quã iuſtè iniquis à Dño puniũtur. Ecce peccator, quẽ finẽ duritas
tua, patiẽtięq; diuinæ conceptus habiturus eſt, cũ quis pretioſum
liquorẽ in vas conatur infundere, illud ſemel emũdat, quod tñ ad
huc remanet obſcęnũ: ille vero iterũ, atq; iterũ illud abluit, ſed vas
nihilominꝰ manet immũdũ: quod cũ ille perſpiciat iã abluẽdo fa
tigatus vas in terrã deijcit, illudq; confringit. O quã ad literã hoc
inter Deum, & te peccator quotidie agitur. Etenim vt in te pretio
ſum gratiæ liquorẽ infundat, te quaſi vas immundũ reprehẽſioni-
bus, ac laboribꝰ perfricat, tu vero indies immũdior redderis, & ob 26
ſcenior: animaduerte, & caue ne tuis turpitudinibꝰ moleſtatus idẽ
tibi faciat, q alijs fecit: etenim te per mortẽ in terrã proijciet, illinc
que in perpetuos inferni cruciatus detrudet, ſicut vas cõfractũ, &
immundũ in ſterquilinium defertur. *O ſancta Maria ſeñora!* talia pro-
fectò ſunt hæc, quæ ſi aſſiduamentis cogitatione pẽſaremus, peni
tuſq; intelligeremus, corda noſtra confringere, noſq; in ſpeluncã
includere ſufficerẽt: ſicuti B. Athanaſius ſe inclusit, vt huius ſeculi
malutiã euitaret. ¶ *Dñe ſi vis potes me mũdare.* In diuitibus, atq; potẽ
tibus huius ſæculi plerumque poteſtas, atq; volũtas circa res peſſi
mas pariter decurrunt. Fere quippè cuncta quæ poſſunt, volunt.
1. Reg. 21. Achab regi placuit vinea Naboth: poteſt illã vſurpare, vtiq;. Acci
pit igitur eã cõtra iuſtitiã, dãoque eius morte illata. Dicunt dñi
huius ſæculi: poſſumus inferioribus noſtris noua pedagia, & tribu 27
ta imponere, ſiquidẽ non eſt qui nobis reſiſtat: ergo volumus. Nul
luſque plerũque dñs tyrãnus exiſtit, qui ſtatim iuriſconſultũ non
reperiat, qui hoc ſibi licere affirmet. De radice colubri egredietur
Iſai. 14. regulus, & ſemẽ eius abſorbens volucrẽ, dicit Iſaias. O recurue co
lubri iuriſperite iniquæ cõſcięntię, qui legũ ſenſus reflectis, vt ini
quitati faueas. Atq; hinc oritur baſiliſcus: nã cautelis iuriſperiti
malę conſcientię defæuit tyrãnus, & tanquã baſiliſcus efficitur er
ga inferiores ſuos. Semen autẽ quod ex vtroq; procedit, paupercu
los debiles deuorat. At ipſi illi hæc aliquãdo perſoluent: ſiquidem
vita breuis eſt, & cito finiẽda: tunc autẽ omniũ harũ immanitatũ
rationẽ arctiſſimã reddent. Loquens Dauid de hac materia dicit.
Pſalm. 36. Adhuc puſillũ & non erit peccator: & quæres locũ illius, & non

inue-

28 inuenies: & paulo post. Obseruabit peccator iustũ, & stridebit super eum dẽtibus suis. Dns autẽ irridebit eum: quoniã prospicit, ꝙ veniet dies eius. Attendite quã manifestẽ dicit hîc Dauid quo tepore peccator tyrãnides suas exercet Deum illũ deridere, quoniã prospicit quã cito eius vita finiẽda est, vniuersaq; scelera, atq; iniquitates æternis tormẽtis soluturus est. Et hoc significat, quoniã prospicit, ꝙ veniet dies eius. Idẽq; mirifice exaggerat dicẽs: Vides quoniã tu laborẽ, & dolorem cõsideras: scilicet, quẽ tyranni pauperibus afferunt. Vt quid autẽ illum consideras? vt tradas eos in manus tuas. Statimq; rationem assignans dicit. Tibi derelictus est pauper, orfano tu eris adiutor. Itaq; cõsiderat Deus contumelioſa verba, quæ pauperi locutus es, & afflictionẽ, qua eum persecutus es, mercedẽ quam ei non persoluisti, tributũ, deniq; Psal. 9.

29 quod ei iniuste imposuisti. Hoc autẽ vt tradat te in manus suas, liberet nos Deus ab ipsius manib⁹: sunt enim grauissimæ, de quibus dicit B. Paulus. Horrendũ est incidere in manus Dei viuẽtis. Attẽdite quomodo nouit Deus ab Ægyptijs Hebræos opprimẽtibus vindictã sumere, quibus paleas auferebant, & laterũ conficiendorum numerũ adangebãt. Deus autẽ aquas eorum in sanguinẽ vertit: cosque alijs plurimis verberibus cõtorsit: quousq; tandẽ in mari demersi rem inferunt. Quomodo etiã crudelissimũ Hebræi. Hester. 7.

Aman puniuit propter crudelitatẽ, atque tyrãnidẽ, qua in captiuos Hebræos vsus est: vno enim codẽque die in regia mensa consedit, atq; in furca pepẽdit. Nemo eo ꝙ potens sit, seruis Dei iniuriam infert, nam illã in septuplũ persoluet. Dixit sanctus propheta Samuel Agag regi Amalech. Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absq; liberis erit inter mulieres mater tua, 1. Reg. 15.

30 & in frusta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. Vt autem intelligatis quãm præsentia sunt Deo hęc mala, atque iniuriæ seruis suis illatæ, vt de eis supplicium sumat, animaduertite quod dicunt diuinæ litęrę. Quando iussit Deus peccatũ Iezabel, & Achab aduersus Naboth puniri, dicitur enim ibi, Iehu dixisse ꝙ Dominus onus hoc leuauerit super eum dicens: si nõ pro sanguine Nabot, & pro sanguine filiorum eius, quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Diligenter pensate Deum dicere se crudelitatẽ illam heri perspexisse etsi plurimi fuere dies, ex quo cõmissa fuerat, dicit tamen illam heri à se fuisse perspectã, quia in diuina ipsius conspectu ad eum 4. Reg. 9.

vlciscendã recẽserat. Vt enim dicit Dauid. Mille anni ante oculos tuos tãquã dies hesterna, quæ prẽterijt. Ob hãc causam regna atq; imperia ab aliquibus auferre, alioq; trãsferre consueuit. Assiriorũ, Medorũ, Chaldæorũ, Romanorũ deniq; imperia propter iniquitates eorũ de manu in manũ translata sunt. Et de Hebræis dicit Dauid. Propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Et q̃ peius est, propter hoc peccatũ peculiariter dicit sancta scriptura Deum peccatores è manu sua dimittere solere, vt in grauissima quæq; peccata prolabãtur, sicut apparet. De illa enim maledicta Babylone dicitur. Et lux lucernę nõ lucebit in te amplius: & vox sponsi, & sponsæ nõ audietur adhuc in te quia mercatores tui erãt principes terrę: quia in veneficijs tuis errauerunt omnes gẽtes: & in ea sanguis prophetarũ, & sanctorũ inuẽtus est, & omniũ, qui interfecti sunt in terra. O terribilem cõminationem. Ecquod est quantuncũq; durum cor, quod illã audiens nõ trepidet? Lucerna est sanctissima Christi humanitas, intra quã lucet verbũ diuinũ & splendor huius lucernæ est doctrina Euãgelica. Hic autẽ splẽdor iam in sein plurimis orbis partibus, vbi vehemẽter illucescere cõsueuerat, omnino cessauit, Nouũ enim Euangeliũ, quod filij Sathanæ in Germania, alijsque regionibus, prædicant, non est Euangeliũ, sed abominatio. Nec in illis regionibus spõsi aut spõsę vox auditur: iam enim illic nec Iesu Christo, neque eius Ecclesię obeditur. Peccata verò, quorũ causa hæc omnia cessarũt. dicit B. Ioãnes tria esse, scilicet, auaritiã, luxuriã, atq; tyrannidẽ. De auaritia dicit, quia mercatores tui erãt principes terrę. Eo q̃ sæculares principes pecuniarũ cupidissimi erãt, errori crediderũt, factis sinęq; Ecclesię vectigalia sustulerũt, quibus peruersis plebeij homines facile peruersi sunt. De luxuria dicit, quia in veneficijs tuis errauerũt omnes gẽtes. In veneficijs tuis (inquit) quia luxuria quos tãgit, veneficijs deuouet, atq; peruertit, hoc est, *Los en hechiza*. De tyrannide autẽ dicit. Et in ea sanguis prophetarũ, & sanctorum inuentus est. Qui pauperi subtrahit alimoniam, hic eius sanguinẽ effundit, qui subditũ suũ destruit, modicaq; quas possidet diuitias distrahit, eumq; in carcerẽ detrudit: propter debita, quę soluere nõ potest, merito sanguinis factorũ vocatur effusor. Eos quippe, qui æquo animo has iniurias, atq; tyrannides perferunt, sacra pagina sanctos appellat, & ita vbi nos legimus, Super hoc lauduit te populus fortis, ciuitas gẽtium robustarũ timebit te

(id est,

Psal. 89. 1

Psal. 10.

Apo. 3.

32

33

Isai. 25.

34 (ideſt, gens prędita virtute, ac ſanctitate timebit te) ſeptuaginta interpretes trāſtulerūt: propterea benedicet tibi populus pauperū, & ciuitates hominū iniquitatē ſuſtinentiū benedicēt tibi. Vnde idē eſſe apparet: gens fortis, & robuſta q̄ populus pauperū iniquitatē ſuſtinens. Quod ſi propter hæc peccata, & tyrannides illi fidē, ſanctęq; Eccleſiæ obedientiā amiſerunt: quomodo nos nō timemus, nè in eadē damna incidamus, ſiquidē eiſdē culpis ſumus inquinati? O fratres in Chriſto Ieſu per reuerentiā Dei vos rogo vt hæc profunde conſideretis, hęcq; terribilia Dei ſupplicia timeatis potentiamque, quam à diuina ipſius manu accepiſtis, non in eo quidem offendendo, ſed in ei ſeruiendo conſumatis.

Dñe ſi vis potes me mundare. Quādo tēporalia bona cū hoc leproſo à Deo popoſcerimus, oportet nos dicere, Dñe ſi vis. Quando autē
35 ſpiritualia dona petierimus, non eſt neceſſe dicere, ſi vis, nā Deus cū ſit ſummū bonū, ſummā habet propenſionē ſuā diuinā gratiā cōmunicandi. Ex parte autē noſtri eis recipiendis diſpoſitio deeſt. Et hoc eſt quod B. Paulus dicit. Deus fidelis permanet, negare ſeipſum nō poteſt, valde penſandū eſt verbum illud, ſeipſum. Alia etenim extra ſeipſum poteſt negare, ſicut ſępenumero negare conſueſcit, quia ſic ipſius clemētię, aut iuſtitię conuenit. Quam ob rē hoc vnum deeſt, vt ex nobis diſponamur ad ea recipienda, quæ Deus negare nō poteſt, quę niſi receperimus, hoc ex culpa noſtra proueniet, & ſic dixit Dauid. Tu autē Salomon fili mi ſcito Deū patris tui, & ſerui ei corde perfecto & animo voluntario. Omnia enim corda ſcrutatur Dñs & vniuerſas mentiū cogitationes intelligit, ſi quęſieris eū, inuenies, ſi autē dereliqueris eum, proijciet te in
36 ęternū. O Quā ſanctū conſiliū! quaſi à tali patre prolatū! vbi maximē pēſandū eſt illū dicere, ſemper ex noſtra parte prouenire, quod Deum non inueniamus. Ideò dixit frater AEgidius vir ſanctus ordinis noſtri, gratię quā homo accepit, & illius, quam non accepit, in diuino iudicio rationē eſſe redditurum. Gratiæ quam accepit, rationem reddet, quomodo ea vſus fuit: illius autem, quā nō accepit, quia ſe ad illā recipiendā non diſpoſuit, Deus enim illi concedendæ paratiſsimus erat. Quod cū ita ſit fratres chariſsimi, non eſt opus dicere, Dñe ſi vis confer mihi tuā gratiā: ſed corda noſtra purificare, ſanctiſq; deſiderijs, & conſiderationibus nos oportet ampliare, confidenterque eum exorare dicentes. Dñe confer hic mihi tuam gratiam, & in futuro gloriam ſempiternam, Amen.

1. Tim. 2.

1. Para. 28.

In eadem Dominica III. post Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

Cum descendisset Iesus de monte secutæ sunt eum turbæ multæ, &c. Matth. 8.

OMnia tempus habent, & suis spacijs transeunt vniuersa sub cælo. Tempus nascendi, & tempus moriendi: tempus plantandi, & tempus euellendi quod plantatum est, &c. Hoc voluit Spiritus sanctus scribi, quo homo ratione sua, atque iudicio tempora discernere, rebusque faciendis opportunitatem quærere sciat. Vnde per Hieremiam prophetam homines obiurgat bruta animantia eis obijciens, & dicens. Miluus in cælo cognouit tempus suum, & turtur, & hirundo, & ciconia: populus autem meus non cognouit iudicium Domini, hoc est, cælestibus auibus hanc legem natura sanciuit, vt ad specierum suarum conseruationem certis anni temporibus fœtus suos producerent, quam ne puncto quidē prætergrediuntur. Populus autem meus (ait Dñs) non vult meis legibus gubernari. Hę tēporum diuisiones, quas hic Salomon assignat, sunt respectu dispositionis hominum in humanis actionibus, & conuersationibus. Ad negocia vero cum Deo agēda omnia tēpora cōmoda, atq; opportuna sunt & ita dixit Dauid. Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam. Agricola vno anno fundum finit esse otiosum sperans se in futurum annum pinguiores in duplum fructus ex illo esse percepturum: nam si eum continua cultura fatigaret modicos, aut nullos ferret fructus. Hominem autem non annum, nec diem, nec si fieri posset, horam oportet esse otiosum: statim enim deperdetur. Idcirco semper, & vbique cum Deo animarum nostrarum salutē agere debemus, semper quippe opportuna ad eam negotiandam dispositio esse potest. Nec vero in omni solum tempore, sed in omni etiam loco id fieri potest. In templo etenim adultera misericordiam

Eccles. 3.

Hier. 7. 8.

Psalm. 54.

4 diam impetrauit, in sterquilinio sanctus Iob cum Deo loquebatur, in ciuitate Centurio serui sui valetudinem negotiatus est. In via Chananæa mulier sibi filiæque suæ misericordiã est adepta. In solitudine accessit hic leprosus ad Dominum, ibique corporalem, spiritualemque valetudinem comparauit. Ex quo apparet nullum esse locum, vbi homo ad Deum alloquendum occasionem nequeat inuenire.

Ecce leprosus veniens. Leprosi secundum legis consuetudinem, atque præceptum in solitudine morabantur: ideoque hic leprosus in campo ad Dominũ accessit: hoc autẽ præcipiebatur, ne alios inficerent. O vtinam in rebus publicis Christianis idẽ circa res maioris ponderis seruaretur, si quidem in medijs ciuitatibus homines grauiori morbo quam lepra laborantes habitare perspicimus, qui quidẽ suo deprauato exemplo vicos, in quibus habitãt 5 inficiunt, atque coinquinãt. Hi autem spirituales morbi, nõ tam quam corporales sentiuntur, si es iuxta ęgrum & ipse gemit, bene illum audis, si vero procul ab eo distas, quamuis vociferetur, eum non audis. Cum corpus per proprium amorem tam coniũctum nobis sit, eius querelas audimus, ipsiusq; necessitatibus subuenimus. Cùm autẽ tã procul ab spiritu existamus propter parum amoris & affectionis, qua eũ amamus, eius miserias nõ sentim⁹, neq; illis remediũ adhibere curamus. Ideoq; de spiritualib⁹ leprosis, tã parum curatur, qui cum mũdũ fœtore suo inficiant. nobis tamẽ male nõ olẽt. Hoc deplorabat Isaias propheta dicẽs Facta sunt morticinia eorũ quasi stercus in medio platearũ, quod si quis hic Isaiam de cadaueribus loqui dicat, scilicet, quãdo Babylonici Hebræos oppugnarũt, dico illũ multo tristius spiritualia 6 cadauera deplorasse, quæ quidẽ corporalium neciũ causa fuerũt. O quã miserabilis est visu sedula diligẽtia, qua gubernatores ciuitatum vias publicas mũdari præcipiũt, ne immũditiarũ fœtor incolas inficiat, & ob hanc causam statuunt vt carnificia in eo vrbis loco semper instruantur, vnde canalis, per quem animalium occisorum defluit cruor extra ciuitatem facile possit erumpere: cum tamen in ciuitatibus constitutas ludorum domos publicasque tabulas vbi principes, atque optimates populi ad ludendum conueniunt, in quibus innumeræ iugulantur animæ, pinguesque dissipantur substantię, aliasque meretricum publicas domos, vbi plurimæ turpitudines committuntur esse cognoscant,

Leuit. 13.

Simile.

Isai. 5.

nec tamẽ tot, tantisq; malis obsistant. Hęc vtique omnia ex eo proueniunt, ꝙ pluris corpora, quã animas æstimãt, modicusq; aut nullus Dei timor, neq; amor eorũ pectoribus inest. Cõminatus est Deus Hebræos dicẽs. Si nõ volueritis recipere disciplinã sed ambulaueritis ex aduerso mihi ego cõtra vos incedã, & mittã pestilentias in medio vestri, sic vtiq; credo Deum in pęnã scelerum nostrorum permittere, vt alia inter nos periculosior atq; nociuior pestis quã corporalis grassetur que est publica corruptio morũq; pestifera deprauatio, atq; nociua malorũ hominum exẽpla, nec tamẽ est virtus, neq; virilis animi robur ijs, quorũ ex munere interest, isthęc ex ciuitatibus relegandi. Vę terræ cymbalo alarum: ait S. Isaias. Cymbalum alarũ est homo inanis diuiniq; amoris vacuus, qui alicui reipublicæ muneri pręest. Vę autem terræ, quæ ab huiuscemodi homine gubernatur. Vę terræ cuius gubernatio cymbalo, hoc est insipiẽti, diuinique honoris zelum non habẽti homini committitur: nam propter huiusmodi negligentiam respublica deprauatur, bonorumque hominum mores corrumpuntur. Huncautẽ ipsum locum septuaginta interpretes sic transtulerunt. Vę terræ nauium alarum. Naues plurium alarum hoc est velorum, capacissimę sunt plurimis rebus recipiendis. Etenim vix vna totius oppidi spolijs potest adimpleri. Ideoque hæc metaphora cupidis gubernatoribus aptissime quadrat: qui nihil aliud curant, nisi se temporalibus bonis adimplere. Vę autem reipublicæ cui huiusmodi iudices præsunt. Etenim quẽadmodum prępotens nauis ex vno in alterũ oppidum alia mercimonia affert, & illinc alia defert: sic etiã hi cupiditate sua ciuitates diuitijs spoliatas, vitijsq; refertas relinquunt. O dñi mei, & quicũq; rebus publicis pręfecti estis: ego vos deprecor per viscera misericordię Dei nostri, in quib⁹ visitauit nos oriẽs ex alto, vt christiano pectore tot, tãtorũq; scelerũ remediũ curetis, ne venenosa hæc, atq; pestifera lepra vniuersum populũ inficiat. Vos autẽ leprosi peccatorũ lepra referti, Deũ timete, nec vestro deprauato exemplo mundum coinquinetis: est enim hoc maximum quoddã crudelitatis genus. Quãdo duę illæ tribus, & dimidium petierunt se citra Iordanem relinqui: neque enim eum transire volebant, ad promissionis terram expugnandam, Moyses illas acerrime reprehendisse perhibetur. Nunquid (ait) fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis? Cur subuertitis mentes filio-

Leui. 26.

Isai. 18.

Num. 32.

filiorum Iſrael, ne tranſire audeant in locũ, quem eis daturus eſt
10 Dominus? Non ne ita egerunt patres veſtri quando miſsi ſunt
ad explorandam terram? iratuſque Dominus aduerſus Iſrael cir
cunduxit eum per deſertum quadraginta annis, donec cõſumere
tur vniuerſa generatio, quæ fecerat malum in cõſpectu ei⁹. Et ec
ce, inquit, vos ſurrexiſtis pro fratribus veſtris incremẽta, & alum
ni hominum peccatorum: vt augeretis furorem Dñi cõtra Iſrael.
Quia ſi nolueritis ſequi eũ in ſolitudine, populũ derelinquet, &
vos cauſa eritis necis omnium. O quã efficax argumentum ac te
ſtimonium hinc elicitur, quo quãtum malum exẽplum alijs offi
ciat, apertè demonſtratur. Penſate, quæſo, Sanctum Moyſem eis
dicere: illos paucos deficere, illicque remanere velle, cauſam eſſe
futuram, vt alij etiam deficerent, atque in iram Dei inciderent: il
11 ludque grauius peccatum, quã exploratorũ ſcelus eſſe affirmat:
qui quidẽ terræ promiſsionis detraxerũt, populumque ad deſpe
rãdum, atque in Ægyptum redeũdum induxerunt: populumq;
vniuerſum à Dño percutiendum, quarũ necium cauſam illos fu
turos aſſeuerat. In quo ſignificatur vnum tantum in virtutis via
deficere, neq; vlterius progredi velle, maximã eſſe occaſionem
vt alij etiã relaxentur, atq; in peccata prolabantur. Quid igitur
erit illis, qui nõ ſolum in virtute deficiunt, ſed plurima etiam ſce
lera committunt, hæcque (quod peius eſt) pũblicè, atque in om
nium conſpectu faciẽtes alios ad peccandũ tã verbis, quam per
ſuaſionibus inducunt, ô infælices vos quàm merito dicere poſſu
mus, vos cauſa eritis necis omnium. Et ita alij ſuorum tantũmo
do, vos autem veſtrorum, alienorumque criminum pœnas dabi
12 tis. O Deus infinitæ maieſtatis vtinam eam his meis verbis effi
caciam conferres, quam illis Sancti Moyſi ſermonibus contuli-
ſti, quo talem in his fratribus meis operationem facerent, qualẽ
illi in tribub⁹ Iſraelis operatiſunt: quæ illis minis perterriti dixe
runt, nos ipſi armati pergemus ad prælium ante filios Iſrael do-
nec introducamus illos ad loca ſua. Eia fratres in Chriſto Ieſu
idem vos cum firmiſsimo quodam propoſito dicite, ſcilicet âmo
do non ſolum ſcandalum fratribus noſtris eſſe nolumus: verum
adeo veram ex animo pœnitentiam agere volumus, vt eis ſimus
in hoc ſpirituali conflictu ductores præſtantiſsimi quouſque om
nes æternam beatitudinem conſequamur.

Ecce leproſus veniens adorabat eum dicens, Domine ſi vis potes me-

mundare. O quàm insignẽ magistrum nobis hic diuinus spiritus proponit, ex quo quæ ad nos pertinent addiscamus. Quando frater mite scelerum tuorum lepra coopertum perspexeris, ad hunc diuinum medicum, ad quem hic leprosus confugit, eadem confidentia, animique submissione te confer. Quod si peccata tua tibi magna esse videbuntur, siquidem infinitam ipsius potentiam tibi parcere posse non dubitas: de incomprehensibili eius misericordia, qua tibi, volet ignoscere, dubitare non debes. Ipse namque te saluum fieri maximè cupit. Psalm. 50. Considera humilitatem, qua Dauid accessit, cum se leprosum animaduerteret, dicens: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Non dicit: miserere Dauid, sicut iterum dixit, memento Domine Dauid. Quod propter humilitatem fecit: nam cùm diuinam gratiam amisisset proprio se vocabulo erubuit nuncupare. Nec vero ausus est dicere, miserere mei Deus meus, sicuti dixit cum in gratia persisteret, Deus Deus meus ad te de luce vigilo. Et alibi, Deus meus adiutor meus. Quia peccans eum perdidit, diabolumque sequens ab ipsius obedientia alienatus est. Accede igitur ò frater cum hac humilitate, eademque verba recensens. Miserere mei Deus. Luc. 19. Tu Domine dixisti, venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat. Tuum est Domine verbum hoc, tu illud tuo diuino ore protulisti: ego autem sum vnus ex perditis, qui saluari volo, hoc in me verbum adimple. Tu Domine dixisti, ego sum flos campi, & lilium conuallium, vt significares te non esse clausum sicut flores vireti, & horti concluſi, sed in agro, & valle esse plantatum, omnibusque expositum, qui ad te colligendum voluerint accedere: si quidem autem omnes te sicuti re communi vti possunt, sim quæso, vnus ex illis. Nec vero hoc in me beneficium secundum magnam miseriam meam, sed secundum magnam misericordiam tuam conferatur, expoſco. Si Alexander princeps Ethnicus vile quicquam à se petentem pauperem ciuitate donauit dicens: quanuis te talia petere non oporteat, meam tamen liberalitatem talia donare decet: nolo enim humilitatem, vilitatemque tuam, sed largitatem potius, atque magnitudinem meam animaduertere. O princeps regum terræ, superneq; cœlestium Hierarchiarum imperator Iesu Christe fili Dei, fac mecum Domine misericordiam

16 diam non secundum miseram vilitatem meam, sed secundum maximam clementiam tuam. O ineffabilem probitatem Dei mei! in ministerijs tibi ab hominibus exhibitis non tuam quidem magnitudinem, excellentiamque, sed eorum potiùs paruitatem consideras: in beneficijs autem, quæ illis confers, non ad eorum vilitatem, sed ad munificentiam, liberalitatemque tuam respicis. Ideòque sicut parua munera ab eis acceptas, sic tanquam Deus præstantia in eos beneficia confers. De misericordia nostra dicit Oseas Propheta: misericordia vestra tanquã nubes matutina, & quasi ros manè pertransiens. Quemadmodum enim ros minimo quoque ventorum flatu arescit: sic humana misericordia minima quaque occasione consumitur. Misericordia verò tua Domine cùm sit infinita, nulla prorsus occasione potest exhauriri. De te Domine decantat Eccle 17 sia: Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere. Magisque proprium tibi est ignoscere, quàm igni comburere: nam aliquando ignis actiuitatis suæ oblitus non combusit, vt apparet cùm tres pueros in fornacem ignis ardentis immissos non combusit: tu autem Domine nunquam oblitus es facere misericordiam: quia apud te propitiatio est dicit Psalmographus. Quasi dicat: Domine apud te, & non apud me, in te, non in me causam, cur mei misererearis habes. Quod si ego scelus admisi, cuius causa me inferno damnare potes: tu illud non amisisti, quo peccatores ad te conuersos saluare consuescis, scilicet naturalem, infinitamque probitatem, atque clementiam. Et Regalis propheta dicit, sperent in te qui noue- Psalm. 9.
18 runt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te Domine: qui nouerunt nomen tuum, id est, qui longa te atque diuturna clementiam tuam experientia compererunt. De hac etenim hic cognitione loquitur, quæ maximam petendi spem, atq; animum addit. O Domine quàm diuturna infinitam misericordiam tuam comperimus experientia: scimus enim te cum non nullis, quia te rogauerunt, sicut hic leprosus, misericordiam fecisse, & cum alijs propter aliorum preces, sicuti cum filia Chananææ, seruoque Centurionis, misericordia vsum fuisse: aliorum autem preces non expectasse, verum eos ad beneficia capienda inuitasse: sicuti Samaritanam, & paralyticum in piscina commorantem. Hoc autem maximè admirandum est, quòd

Osee. 6.

Danie. 3. Psalm. 129.

quòd alijs misericordiam feciſti ipſiſmet contradicentibus, ſicuti cum in cruce ab æterno patre ijs misericordiam, veniamq; de precatus es, qui te cruci affigebant, morteque crudeliſsima afficiebant. Et Paulum gratiæ contradicentem conuertiſti. Ecquis igitur cùm tam longa experientia infinitam clementiam tuam norit, ad veniam expoſcendam dubitanter accedet? 19

Et extendens manum Ieſus tetigit eum dicens: volo, mundare. O ineffabilem Dei pietatem! animaduertite quãta cũ benignitate clemẽtiſsimus Ieſus manum ſuam ei porrigit, illumq; ſolo verbo emũdat. Conſiderateque illum manus tactum quoddam indulgentię & blanditię fuiſſe genus: quaſi diceret: ne arbitreris ò paupercule quòd quia ſic lepra coopertus es, te exhorreo. Penſanda eſt etiam liberalitas, qua dicit: volo. In quo quanta benefaciendo, ac hominibus beneficia conferendo voluptate afficiatur, apertè 20

Hierem. 32. demonſtrauit: ſicut antea per Hieremiam Prophetam his memorabilibus verbis prædixerat: lætabor (inquit) ſuper eis, cum eis benefecero, & plantabo eos in terra iſta in veritate & in toto corde meo, & in tota anima mea. O dulciſsima verba. Ecquod eſt adeò durum marmor, quod hæc audiens amore non liqueat? ex huius diuinæ probitatis conſideratione, atque ex cęleſtis gratiæ participatione, iuſtis etiam prouenit, quod hilari vultu, dili-

Prouer. 21. gentique animo proximis ſuis benefaciunt. Vnde dicitur: gaudium eſt iuſto facere iuſtitiam. Quando frater mi ô diues, pauper ad te acceſſerit dicens: Domine ſi vis potes me adiuuare, cùm verum ſit te poſſe, cum hilari animi promptitudine dicito ſicut dixit Dominus, volo. Ne crumenam tuam conſulas hæc enim dicet tibi, vt diuitias obſerues, ne forte tibi deficiant. Sed 21

Prouc. 3. crede Spiritui Sancto tibi conſulenti, atq; dicenti: Honora pauperem de tua ſubſtãtia, & de primitijs omnium frugum tuarum

Eccle. 9. da pauperibus, & implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia tua redũdabunt. Hoc etiam Eccleſiaſtes commendat dicens: omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. Valde notabilia ſunt hæc verba, difficiliſque in eis contradictio videtur ineſſe: nam quomodò veſtimenta candida eſſe poſſunt, ſi nunquam oleum ex capite deficit, ſed ſemper ex eo decurrit: quo veſtes infici conſueſcunt? Dico Spiritum Sanctum hic non de materiali quidem oleo loqui, ſed de miſericordia, quæ opera bona illuſtrare, ac candidicra

redde:

22 reddere ſolet. Hoc autem oleum vult Deus ne vnquam à corde
tuo deficiat: ſed ex eo ſemper miſericordia tanquam aqua ex Zach. 4.
perenni fonte dimanet. Depingens Zacharias Propheta duos
viros Deo coniunctiſsimos, atq; amiciſsimos (quos nonnulli
Eliam, & Enoch, alij verò Eliam, & Moyſen eſſe volunt) vt
Angelus, qui cum eo loquebatur, illos altiùs ſublimaret, dixit
ei iſti ſunt duo filij olei ſplendoris, qui aſsiſtũt dominatori vni
uerſæ terræ. Quaſi diceret: hi ſunt duo viri valdè miſericordes:
nam ſecundum Hebraicam proprietatem qui in aliqua re excel
lens exiſtit, illius rei filius dicitur. Mirabilis eſt conſideratu
promptitudo, qua veteres illi quondam patres ante Euange-
licam, atque etiam ante ſcriptam legem pauperibus eleemo-
ſynas erogabant, atque opera miſericordiæ exercebant. Atten-
23 dite Rebeccæ Ethnici cuiuſdam filiæ promptitudinem, quæ
petenti famulo Abrahæ aquam ad bibendum reſpondit, Bi- Gene. 24.
be Domine mi, celeriterque depoſuit hydriam ſuper vlnam
ſuam, & dedit ei potum. Cùmque ille bibiſſet, adiecit, quin
& camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. Effun-
denſque hydriam in canalibus recurrit ad puteum, vt hauriret
aquam, & hauſtam omnibus camelis dedit. O quàm ſedula ad
vtrunque diligẽtia, celeriter (inquit) & recurrit. Virgo tenella de
cem camelis (tot enim erant, vt ibidem dicitur) aquam ex profũ
do quodam puteo atque ad alios, qui cum eo venirent, mira cum
charitate hauſit. Nec verò his omnibus contenta eſt, verum illũ
etiam inuitauit, vt in domum patris ſui diuerteret dicens: palea-
rum quoque & fœni plurimum eſt apud nos & locus ſpacioſus
eſt ad manendum. O maximam Chriſtianorum hominum con-
24 fuſionem, quomodo pudore non confundimur animaduerten-
tes quàm inhumaniter nunc peregrinos, ac pauperes tractamus: Matth. 5.
præſertim poſtquam nobis ſumma veritas dixit, Beati miſeri-
cordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur: Intelli-
gebat (credo) Rebecca parentes ſuos gauiſuros eſſe peregrinos
illos in domum ſuam excipere, ſi quidem eos tanta cum be
nignitate inuitabat. Nõ arbitror nunc filios veſtros idem facere
auſuros fuiſſe, non enim hanc liberalitatem, atque humanita-
tem vobis ineſſe cognoſcunt.

Tangente autem illum Domino ſua diuina manu, atque di-
cente: *Mũdare*. Mundata eſt lepra eius. Super quo notãdum eſt,

etſi

Leui.13. etsi Deus præcepit, nequis leprosum attingeret, hoc fuisse ne 25
contaminaretur: at siquis leprosum tangens, non modo nõ in-
Num.19. quinaretur, sed illi etiam salutem conferret, hunc non esse le-
3.Reg.17. gis transgressorem. Nam etiam cautum erat nequis cadauera per-
4.Reg.4. tingeret. Elias autem & Eliseus cùm mortuos suscitarunt, super
eos incubuerunt. Conferẽs verus humilitatis amator atq; Magi-
ster egregius huic leproso salutẽ dixit ei: vide nemini dixeris. In
quo nos docuit, ne opera nostra bona ideo faciamus, vt ab homi-
nibus videamur, eaq; facientes illis, sed Deo soli placeamus. De il-
Exech.1. lis quatuor mysteriosis animalib⁹, quę vidit Ezechiel Prophetа
qui dicit: & pennas per quatuor partes habebant. Et duabus vo-
labant, seque inuicem attingebant: duabus vero corpora tege-
bant. Duæ (inquit) pennæ singulorũ iungebantur: & duæ tege-
bant corpora eorum. In quo docemur, quod etsi nos oportet ex- 26
tendi ad bona opera proximis nostris facienda (etenim hoc est
extensis alis proximorum corpora tangere) illis tamen vni Deo
placere cupientes quo melius poterimus ea tegere debemus.

Simulque Dominus dixit leproso: *Vade, & ostende te sacerdoti.* Quid Domine? lepra eũ liberas nec verò à debita sacerdoti subie-
ctione, atq; ostẽsione reddis immunẽ? Nõ vtiq; enim ab illa obli-
gatione vẽdicat, quia legem, ministrosq; suos autoritate donare
vult, illisq; sæculares omnes subijci præcipit. Quod si in lege, quę
vmbra fuit, hoc obseruauit, in lege, quę est spiritus multò melius
obseruari volet. Immẽsus Deus, qui tãta presbyteros autoritate
stabiliuit, vt eorum prolatam in terra sententiam ad eam in cælo
confirmandam expectet, nunquid non eos ab vniuerso mũdo
Acto.10. maximæ reuerentiæ, aque honori haberi volet? Mirabiliter hoc
apparuit in illa sindone, quam Diuus Petrus è cælo descenden- 27
tem in spiritu perspexit immundorum animalium plenam,
dixitque Dominus illi: Petre occide, & manduca. Cui ille re-
spondit: absit Domine, quia nunquam manducaui omne com-
mune, & immũdum. Comede hoc Sancte Apostole: quod enim
tu comederis: atque comprobaueris, hoc Deus bonum esse du-
cet: quod autem respueris ac repudiaueris, hoc Deus malum esse
iudicabit. Volo dicere, quodcunq; ligaueris super terram erit li-
gatum & in cęlis: & quodcunq; solueris super terram erit solutũ
& in cælis. Quantum igitur honoris huic, quem Dns adeo hone
stauit, perhiberi debet? Apud omnes totius orbis nationes maxi-

28 mo semper honori sacerdotes Idolorum habiti sunt, quē honorē tā populares, quàm principes, ac reges illis exhibebant: quia eos qui dijs suis coniunctiores erāt alijs omnibus præferēdos esse iudicabant. Hanc rationem Gregorius Papa Mauritio imperatori obiecit vt eum confunderet: eò quòd Christianus cùm esset, sacerdotes Iesu Christi maximo non haberet honori. Vt habetur vndecima. q. 1. c. Sacerdotibus. Quam etiam Theodoretus refert. Et concilium Mathisconense secundum dicit: statuimus quòd siquis laicus sacerdoti obuius fuerit, vsque ad humiliorem venerationis gradum sese illi humiliet: siquidem talis sacerdos tam venerabilem in Christiana religione dignitatem promeritus est. Quod si laicus equitans sacerdoti equiti obuius fuerit, laicus caput suum detegat debitam sacerdoti exhibens reuerentiam: si vero laicus equitans sacerdoti pediti obuius fuerit, cum primum

29 ad eum accesserit, ab equo descendat, illique honorabilem, atque charitatiuum præbeat honorem, quem ei sacerdotalis dignitatis ratione perhibere debet. O quis verba, & efficaciam haberet, qua quantus hodie defectus circa hoc in mundo versatur, digne satis exaggeraret. Suspicor autem hoc vel maxime ex modica charitate, atque reuerentia, quæ Deo habetur, & ex modica sublimium, diuinorumque ipsius sacramentorum æstimatione hanc modicam ministrorum ipsius æstimationem, atque reuerentiam proficisci. Diuus Antoninus refert quòd cum gloriosus episcopus Beatus Martinus cum Maximo imperatore prandaret, illique priùs quàm imperatori patera, seu poculum porrigeretur (hoc quippe infallibiliter fieri consueuerat) post quam

30 bibit, illud capellano suo, qui etiam mensæ consederat, porrexisse. Ideoque prudentissimæ animaduersionis ab omnibus circumstantibus satis fuisse commēdatū, eò quòd sacerdotalem imperatoriæ prætulerit maiestatem. O infœlicem tempestatem nostram, in qua omnia ferè vice versa geruntur nec simplices sacerdotes, qui Ecclesiasticis redditibus carent, pluris quasi, quàm plebeij homines æstimantur.

11. q. 1. c. sacerdotibus. Theodoret. libr. in Genes. c. 106. Concil. Mathisconēse. 2.

Diuus Antoninus. 2. par. c. 10.

Dicit ei vlterius: *Et offerimus, quod præcepit Moyses in testimonium illis.* Beatus Hieronymus, quem sequitur Caietanus, sic intelligit hæc verba: in testimonium illis, id est, vt hæc tua oblatio pro emundatione tui mearn illis potestatem testetur, vt aut credant, aut sint prorsus inexcusabiles. Et sic illud: in testimō-

D. Hicrony. Caietanus.

nium

nium illis: non cũ verbo præcepit, sed cũ verbo offer: coniungen- 31
dum est. Verum hæc omnia, aliaque ineffabilia miracula non
solum eis non profuerunt: sed ex illis etiam occasionem acce-
perunt contra tantorum mirabilium perfectorem diriùs sæuien
simile. di: tanta vtique eorum cæcitas, atque malitia erat. Quemadmo-
dum cum cuiusdam natura morbo prostrata, atque diuturna
consuetudine dissipata sæpenumero medicamina, quæ illi ap-
ponuntur, grauiorem illam reddunt, atque in venenum conuer
tuntur, eique magis officiunt: sic etiam illis infœlicibus con-
tigit. Fratres dilectissimi diuinam Maiestatem suppliciter exo-
remus, ne vnquam in tam miserum statum nos deuenire patia
tur, vt ex diuinis ipsius beneficijs deteriores nos efficiendi occa
Esai. 64. sionem sumamus. Sanctus Propheta Esaias Deũ efficaciter pre-
cabatur dicens: vtinam dirumperes cælum, & descenderes, à fa- 32
cie tua montes fluerent, aquæ arderent igni. Hoc Sancti Prophe
tæ desiderium tunc adimpletũ est, quandò verbum caro factum
est: & tamen montes integri, aqueq; frigidæ remanserunt: siqui-
dẽ omnes illi sacerdotes, ac pharisęi, neq; defluxerunt, neque ig-
ni exarserunt. Itaque diuinus Domini conspectus ipsorũ culpa
maiorẽ eorũ condẽnationẽ operatus est. Quod enim Sãctus Pro
pheta prędixit, intelligitur, quòd ex Dñi parte talia opera faciẽda
erãt, quę grauissimos, atq; durissimos quosq; peccatores conuer
tere possent, nisi ipsi malitia sua eis impedimento essent. Et ta-
men tanta fuit eorum malitia, vt nullam in illis operationem fe
cerit. Eia fratres nunquid hic adest mons aliquis per superbiam,
aut aqua per luxuriam? ego vos Dei nomine adiuro, vt diligen-
ter aduertatis nos hæc miracula in testimonium vobis prædica- 33
re. Quòd defluatis, & igni ardeatis: sin minus omnia vobis in ęter
nam condemnationem esse conuertenda.

Præcipit etiam Dominus huic homini, vt offerat munus, quod præcepit Moyses: quo illud ingratitudinis signum in-templo offerens Deo pro accepto beneficio gratias ageret. Hoc enim est vnum ex gratioribus, ac iucundioribus diuinæ
Cant. 4. Maiestati. Ideo sponsus sponsam laudans postquam genericè di
xerat: quàm pulchra es amica mea, quam pulchra es: volens par
tes in quibus pulchritudo refulgebat, peculiariter recẽsere, priùs
oculorum eius pulchritudinem cõmendauit dicens: oculi tui co
simile. lumbarum. In quo eam gratitudinis admonuit. Columba cùm

singu-

singula grana rostro deglutit, rostrum, atque oculos in altum ex-
34 tollit accipit vnum, & oculos in altum eleuat, accipit alterum, & iterum oculos erigit, & denique sic facit cum singula grana deglutit. O beatam animan, quæ pro singulis beneficijs oculos in cœlum erigit Deoque gratias agit, quotidie, & semper Deus in nos beneficia pluit: sic etiam semper nos Deo gratiarum actiones referre deberemus. Hoc enim efficit animam speciosissimã in diuino conspectu, eamque columbarum oculos habere facit Et hoc præsertim Spiritus sanctus in iustis commendat dicens: Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Hoc est, nunquam cessant Deum laudare. Vix in domibus, atque in oribus iustorum aliud auditur: nisi laudetur Dominus. Et hoc vocat Spiritus Sanctus vocem exultationis, & salutis Exultationis (inquit) quia ex gratitudine tam singulare iu-
35 stis gaudium oritur, quod illos exultare facit, quod est interiorem cordis lætitiam exterioribus signis demõstrare. Et salutis (ait) quia gratiarum actio non solum animan in gratia perseuerare facit, sed etiam ad plura, atque ampliora beneficia comparanda disponit. Tam excellens est gratitudo vt non contentus fuerit Dauid pro acceptis beneficijs gratias agere, sed pro ijs etiam, quæ se percepturum sperabat, gratiarum referret actiones, & sic dicebat. Laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Atque ex hoc cognoscetis quantum malum sit non solum pro acceptis beneficijs Deo gratias non agere: sed ex illis ansam assumere ad tu-
36 pernum eorum largitorem offendendum. Si rex quotannis mille aureos tibi dari iuberet, tu verò illos omnes in emendo venenо ad eum occidendum, armisque ad ei bellum inferendum emendis consumeres, nonne maximam iniquitatem te admisisse, grauissimumq; supplicium meruisse iudicares? dicitur Deus Ægyptios auro, rebusque pretiosis spoliasse, illasque Hebræis tradidisse vt diuites ex eorum seruitute euaderent. Eodemq; auro, quod eis Dominus dedit fecerunt vitulum in Horeb. Nunquid fratres mei tam execrabilem ingratitudinem non miramini? ab omnibus vtiq; vobis illam abominari, atq; condẽnari credo. Quare igitur ingratitudinem, in quam quotidie inciditis, nõ potius admiramini? Etenim pulchritudine, valetudine, scientia, honore, diuitijs deniq; vobis à Deo cõcessis ipsimet Deo bellum

Psal. 117.

Pſal. 17.

Simile.

Exod. 12.

Exod 32.

inferetis: & quātū est ex vobis eū quotidie crucifigitis. O cœlū, ò
terra, ò maria, ò lapides, ò insensibiles creaturæ super tā execrabi 37
li iniquitate obstupescite, siquidē homines rationis participes in
tātā insensibilitatē deuenerūt, vt vix eā sentiāt. O quāta cū exag-
geratione Deus de hoc cōquerebatur admirabili quadā metapho-
Ezech. 16. ra regis, qui maxima in virginē quādā beneficia cōtulit: quę post
quā potēs regina facta est, magna atq; execrabilia adulteria illife
cit. Et post quā beneficia plurima, quę in eā cōtulit, recē fuerat, di
cit: Perfecta eras in decore meo, quē posuerā super te, & habēs fi
duciā in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo. Exposui
sti fornicationē tuā omni trāseūti, vt ei⁹ fieres: & tulisti vasa de
coris tui d auro meo, & argēto meo, quę dedi tibi & fecisti tibi ima
gines masculinas, & fornicata es in eis. Et tulisti filios tuos, & fi
lias tuas q̄s generasti mihi, & immolasti eis ad deuorādū. Nūquid
parua est fornicatio tua. Immolasti filios meos, & dedisti illos cō 38
secrās eis: & post oēs abominatiōes tuas, & fornicationes tuas nō
es recordata dierū adolescētię tuę, quādo eras nuda, & cōfusione
plena. Vę vę tibi, ait Dñs De⁹. O terribilia verba exaggerātia quā
tū quāq; graue sit ingratitudinis malū. Cōstituat vnusquisq; ve
strū fratres mei oculos in suā viuēdi rationē, & cognoscetis vos
eādēmet culpa esse submersos. Etenim etsi illas Ethnicorū sta-
tuas nō adorastis (quod hic Dñs fornicationū nomine intelligit
alia tñ plurima idola, honorēscilicet, voluptatē, saturitatē atq; alia
quā plurima vitia coluistis, eisq; cū omnib⁹ ijs, quæ vobis a Dño
data sūt, libētissimè seruijstis. Cū oīa vos ad Deū amādū, atq; lau
dādū inuitare deberēt, ex omnibus peccādi ocasionē sumitis. Li
beris ad vltiones vtimini, diuitias vero in voluptatib⁹, ac vanita
tibus cōsumitis, nec vero meministis vos è terrę puluere, ad subli 39
mē statū, in quo persistitis, fuisse â dño sublimatos. Vę, vę vobis
ait Dñs Deus. Terribiles erūt pœnæ vestræ, siquidē culpę sunt
adeò horribiles. Et si Seneca Ethnicus erat, tñ loquēs de gratitudi
ne dixit: Nō videmus quidē talibus hominib⁹ à lege pęnā aliquā
Sene. lib. 3. de benefic. c. 1. & 6. constitui, q̄ scilicet propter sceleris immanitatē relicta sit Deo
discernēda humana vtiq; iustitia de latronibus homicidis: alijsq;
delinquētib⁹ suppliciū sumit: nec verò ingratos homines punit
(ait hic Ethnicus) quia tantam iniquitatem rigorosæ, atq; seuerę
Dei iustitiæ remittit, vt videatis quid de ingratis hominibus Se
neca sentiret. Quę cùm ita sint fratres charissimi, Deū timete, de

que

que præteritis ingratitudinibus pœnitentiam agite, & amodo
04 gratissimi esse curate vt diuinæ maiestati placentes, cœlesti quę ipsius gratia exornati ipsius gloria fruituri ad cœlestia regna trā sire mereatis. Amen. ¶ Ad lectorem.

DE HAC Dominica duas cōciones in feria quinta post cineres in quadragesimali volumine super posteriorē huius Euangelij partem, in qua agitur de Centurione, reperies.

In Cōuersione B. Pau. Apostoli

CONCIO PRIMA.

Saulus adhuc spirans minarum & cædis in discipulos
1 *Domini. &c.* Actu. 9.

IN sancta hodiernę epistolę lectione fratres charissimi admirabilis quædā aduocatio recēsetur, qua Deus Opt. Max. animā satis lōgè à via veritatis errātē ad se potēter allexit. Qui fuit vnus ex mirabilibus infinitæ misericordię ipsi⁹ effectib⁹. Dulcissimū vtiq;, atq; suauissimū est de diuina misericordia loqui. Quomodo De⁹ ab ęterno misericordias, quas nūc in tēpore percipim⁹, nobiscū facere decreuit. Meritò quidē hoc Isaias Ꝓpheta Iudaico populo exaggerabat dicēs. Ad pūctū in modico dereliqui te, & in miserationib⁹ magnis cōgregabo te: in momēto indignationis abscōdi faciē meā parū per à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit Redēptor tu⁹ Dñs. Israel (ait Dñs) ne cōtristeris, nā etsi ad modicū
2 tēp⁹ ira cōcitatū me præbeo erga te, ne tñ suspicioſū meū arbitreris amorē: si quidē mea in te misericordia sēpiterna est. Maxima nobis inest in hac cōsideratione doctrina. Vt inā in ea Dñs diuinū nobis spūm suū largiatur. Æterna cognitiōe, volūtate, ac misericordia De⁹ pater noster scelera nostra respexit miserijsq; nostris remediū adhibere, ac paupertatē nostrā locupletare decreuit. Ab ęterno gloriæ suæ filios nos voluit adoptare: ab æterno cōstituit vt quū nos nascēremur, sacramēta cœlesti gratia Ꝓfluentia, diuinaq; sanctificatione repleta præparata inuenirem⁹. Ecquis ista cōsiderās in admirabilē huius clemētissimi patris nō rapietur amorem? Etenim quadraginta, siue quinquaginta anni sunt, ex quo

Esai. 54.

ego esse cœpi, quorũ plurimos cognitionis expers fui, alios ve- 3
ro in Deo offendendo consumpsi: ipse autem ab æterno mecum
misericordiam fecit. O quam suauis est quæstio inter ardentissi
mos amatores disceptare, vter alterutrum prius amarit? Hoc nos
docẽt diuinæ literæ dicẽtes nos priùs à Deo fuisse dilectos, siqui
dem ipse nos ab æterno dilexit. Et ita dicit D. Paulus, quis prior
dedit, & retribuetur ei? quoniam ex ipso est, & per ipsum, & in
ipso sunt omnia, ipsi honor, & gloria in sæcula seculorum Amẽ
Rom. 11. Vnum nõbis valdè desiderabile esse oportet, videlicet vitam
æternam. Cuius præcipuus finis esse debet, vt siquidem nos
Deus vna æternitate ante quàm essemus, aut illum cognosce-
remus, charitate superauit: saltem postquam in fortunato illo
æternæ beatitudinis statu collocabimur, in posterum amor no
ster æternitatis respectu illius amori compar existat. Ex hac 4
æterna misericordia tam glorioſi prodeunt effectus, quales
sunt peccatorum conuersiones. Et sic dixit Deus per Hiere-
Hiere. 3. miam Prophetam: in charitate perpetua dilexi te: ideo attra-
xi te miserans, scilicet te, vbi valde pensandum est verbum
illud: attraxi: quod quandam denotat violentiam. Tot nam
que sunt Dei vocationes, inspirationes, atque artificia, quæ ad
peccatorem ad se conuertendum exquirit, vt quodammodo illũ
cogere videatur: vel saltem rationi consentaneũ sit, quod pecca-
tor eis adeò se se deinctũ experiatur, vt nihil aliud se facere pos
se, nisi ad Deum conuerti, sibi videatur. Et quanquam in omni-
bus peccatorum cõuersionibus Deus suam infinitam misericor
diã aperte manifestat, multo tamẽ clarius illã ostẽdit, quãdo eos,
a stu aliter peccates cõuertit. In ecclesiasticis historijs dicitur Iu
dęi quidã Christiani hominis domũ in Syria emisse, in qua Chri
stianus oblitus crucifixi imaginem reliquerat, cũq; plurimi Iu-
dęi domũ visuri cõuenirẽt, imaginẽ repererũt, in qua plurimas ac
maximas immanitates exercuerũt: quodã aũt lãcea latus ei⁹ per
forãte, adeo abũdãter sanguis pfluere cœpit, vt per terrã decurre
ret. Quitã nouũ miraculũ admiratioẽs, vniuersaq; ciuitas ad Iesu
Christi fidẽ conuersi sunt, & baptizati deinceps fideles, ac boni
Christiani extiterũt. O immẽsam Dei misericordiã quid Dñe te
glorioſum in cœlo regnantem hi crudelissimi in terra iterũ cru-
cifigunt, non solum autem eos non confundis, sed sacratissi-
mum sanguinem tuum eis tribuisti, quo vulnera spirituum

suorum

6 suorum curent, sequelabluant, atque tuam diuinam gratiam cõsequantur? Ex hoc vtique infinita Dei misericordia, & bonitas perspici potest. O quàm crebro hoc ad literam fit. Etenim cum tu actualiter pecces, illic te Deus vocibus, ac conscientiæ morsibus ad se accersit, quò his clementissimis admonitionibus culpam tuam cognoscas, veramque illius facias pœnitentiam.

De hac materia satis apertè sacra historia, quæ in missæ epistola decantata est, loquitur. Et ita dicit Diuus Augustinus, Apostolus Paulus, quem certe inuenimus sine vllis meritis bonis, imo cum multis meritis malis Dei gratiam consecutum reddentis bona pro malis. Hoc idem sanctus Apostolus exaggerat dicens. Fidelis sermo, & omni acceptatione dignus, quia Christus Iesus, ve- D. Augusti. lib. de libe. arbi. c. 6. 1. Timo. 1.
7 nit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum; sed ideo misericordiam cõsecutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patiẽtiam ad informationẽ eorum, qui crediturisunt illi in vitam æternam. Omnem patiẽtiam idest, perfectissimam patientiã. Singula hæc verba fratres charissimi valde perpendite, singula enim sunt ardẽtissimæ prunæ ad corda nostra diuino amore inflammanda. Quia autem tantopere diuinam misericordiam, probitatemque ostendunt, post quam ea sanctus Apostolus protulit: singulari quadã gratiarum actione prorupit dicens: Regi autem sæculorum immortali, & inuisibili soli Deo honor, & gloria in sæcula sæculorum Amen. O quàm optimo iure dixit hic sanctus Apostolus. Omnia enim 1. Cor. 3.
8 vestra sunt, siue Paulus, siue Apolo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors. Et posset etiam addere dicẽs, omnia enim vestra sunt. Hoc est ad vtilitatem vestram, siquidem cùm ego tam grauis peccator essem, tanta Dominus misericordia vsus est mecum, quò vos eius probitati fidatis, qui sine meis meritis misertus est mei, mihique remedium adhibuit.

Ecce qualia erant eius merita siquidem de illo dicit hic Diuꝰ Lucas. *Saulus adhuc spirans.* Pallia lapidantium Beatũ Stephanũ seruarat cogitans se solũ parum esse profuturũ, si vero omniũ illorum vestimenta reseruaret, fieri posse, vt cuncti eum atrociùs lapidarent. Et adhuc spirans. Nõdũ illic perstitit, Ananias enim dixit Dño. *Audiui à multis de viro hoc quãta mala sanctis tuis fecerit in Hierusalem.* Et adhuc spirans. Seruos Iesu Christi morsibus cõficiẽdi maximè cupiebat: & hac rabie exagitatus accessit ad prin-

cipẽ sacerdotũ,& petijt ab eo epistolas in Damascũ. Erat tãquã
folles,quib⁹ fornax insufflatur,& accẽditur.Sic ille principes sa 9
cerdotũ in irã aduersus Christianos inflãmabat.In hoc verbo spi
rãs significatur quãto cũ feruore,& efficacia peccatores passiões
suas exequũtur:peccatisq; suis deseruiũt. Ita dicitur. Pedes im-
Prouer.1. piorũ ad malũ currũt.Et Hieremias.Omnes cõuersi sunt ad cur
Hiere.8. sum suũ quasi equus impetuvadẽs ad prælium.Tã festinanter acce
lerãt mali peccata perpetrare,quasi præmiũ aliquod diligẽtiori-
bus esset præparatũ.Isaias Propheta dicit exercitũ assyriorũ,quã
Isai,5. do Hierosolymã destruere conabatur,velocissimè fuisse cõflatũ,
neq; laborib⁹ fatigatũ dicẽs,*Ecce* festinus velociter veniet, scili
cet exercitus Assyriorũ,&nõ est deficiẽs,neque laborãs in eo,nõ
dormitabit,neque dormiet.neque soluet cingulũ renũ eius,neq;
rumpetur corrigia calciamẽtorũ eius,Sagittæ eius acutæ,& om- 10
nes arcus eius extensi,arma omnia in promptu, vngulæ equo
rum eius,vt silex,idest,nullius equi euulsa est solea,neque vllus
eorum claudicauit.In his omnibus significat sanctus Propheta
quàm velociter malia ad malum operandũ cõueniũt,quãq; inde
fatigabiles sunt,& quàm prosperum eis redditur iter ad tyrãni
des,atque iniustitias suas exercendas.Cõtra verô quam lachry-
mabilis est visu tepiditas,ac negligentia,qua virtutis opera exer
cemus. ¶Cùm igitur Saulus Damascum cum literis,ac man-
datis ꝓficisceretur,vt sacratissimum saluatoris nostri Iesu Christi
nomẽ penitus ab orbe deleretur, cùmque tã crudelibus negotijs
intẽderet,ei Deus obuiã exit suã cum illo misericordiã facturus
O benedictus,& glorificatus sit talis Deus.Hęc fratres mei attẽ-
tis animis cõsiderate,atque cõfundimini,cum enim aliqua vobis
iniuria fuit illata,& vos quisquam Dei nomine veniam depreca 11
tur respõdere cõsueuistis:Adhuc recẽtissima res est. Animaduer
site quàm recẽs erat iniuria cœlorum Dño illata,qui cum in cru
ce suomet cruore cõsperfus pẽderet,sanctissimũ que eius corpus
crudelissimis vndique vulneribus esset cõfossum,quãtum est ex
se illis ignoscit, suumque æternum Patrẽ instanter exorat dicẽs
Pater ignosce illis,quia nesciunt quid faciunt. Sic prædixerat
Isaias.53. Isaias Propheta de illo ad literã loquẽs. Et pro transgressoribus,
rogauit.O Christe vitæ reparator,dulcissime animarum nostra-
rum amor,quomodo Dñe in cruce loqueris,interrogatus autẽ à
præside cõtinuò scis?sic vtique.Nã quia in cruce de vita nostra agi

tur,

12 tur quanuis nõ interrogetur loquitur: in domo aũt Pilati quia de
sua ipsius vita agitur, interrogatus obmutescit: videlicet vt suũ in
nos amorẽ ardẽtissimũ demõstraret. ¶ Attẽdite etiã quãto furore
insaniẽs Saul⁹ bellũ ei illaturus in Damascũ, pperabat, ipse aũt de
cœlo descendit, vt eũ ad veniã, & misericordiã inuitaret. Et vos
eũ dicitis: Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus de
bitoribus nostris, nõne ipsamet die, qua Deũ offenditis, vobis ig- Matth. 6.
nosci velletis? quomodo non veremini ne Deus ex suo diuino
consistorio vobis respondeat. Vide scelestissime q̃ in ista oratio
ne te condẽnari, atq; in infernum detrudi deprecaris. Nam dicis,
Dñe ne mihi ignoscas: ego enim offensoribus meis non parco: q̃
siquis mihi dicit, vt eis ignoscã respondeo iniuriam adhuc esse re
centẽ. Prẽterea siquis vos aureis tegulis lapidaret, etsi illis aliqua Simile.
13 vobis vulnera infligeret, nonne illa ęquo animo pateremini, te-
gulasq; illas colligeretis? sique ille, qui vos lapidauit, vos veniã
precaretur, facilè illi parceretis considerãtes vtilitatẽ, quã vobis
lapidãdo vos, attulit. Quãtũ autẽ vtilitatis, atq; prouẽtus iniuriæ
ęquo animo toleratę animę afferant ignoratis? Hęc est ratio, ob
quã D. Paulus nos admonet, ne inimicos nostros timeamus, par
uo enim labore nostro nos ditant. Et ita dicit: In nullo terreami-
ni ab aduersarijs, quę est illis causa perditionis, vobis autẽ salutis.
Verũm attẽdite illũ vlterius dicere: & hoc à Deo quia vobis do Philipp. 3.
natũ est pro Christo nõ solũ vt in eũ credatis, sed vt etiã pro illo
patiamini idẽ certamẽ habẽtes quale & videtis in me: & nũc audi
stis de me. In quib⁹ verbis ostẽdit B. Apostolus Deũ nos pati si
nere, patiẽtiãq; , nobis in laboribus prẽstare, vtrũq; ipsius Dei es-
14 se donũ, hocq; per merita Iesu Christi saluatoris nostri cõcedere.
Quappter instãtissimè nos hoc oportet exposcere, magnopere
q; gaudeam⁹ vidẽtes nos per illã viã à Deo deduci, perquã & san
ctissimi eius apostoli ducti sunt. Nã hac etiã exhortatione fulcie
bat hic sanct⁹ Apostolus Philippẽses dicẽs donũ esse Dei eos idẽ
certamẽ habere, quale in se ipso perspexerãt, deq; illo audierãt:
& hęc verba, vidistis, & audistis, significãt certamina, quę sanctus
Paulus Philippis in eorũ conspectu, atq; alibi tolerauerat: Ecce
quãto iure aduersarijs vestris debetis ignoscere, siquidẽ quot vo-
bis mala faciũt, tot gẽmas in anima vestra relinquũt. Hoc opti-
mè intellexit Dauid cũ dicẽte illi Semei, egredere, egredere vir san
guinũ vir Belial, dixit seruo suo volẽti iniuriã illã vlcisci, vt paret 2. Reg. 16.

Dimitte eũ, vt maledicat iuxta pręceptũ Domini: si forte respiciat Dominus afflictionẽ meã, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Et sicut dixit, ita fuit, nã pro illa patientia eũ Dominus consolatus est, atque ab illa persecutione liberauit. Aduertite vtrũ satis recens esset vulnus, siquidẽ Semei actualiter lapidibus simul & iniurijs illũ insectante sanctissima hæc verba, & patientia plena Dauid protulit. Profectò nondum Iesus Christus æternũ Patrem suũ pro persecutoribus exorauerat, neq; Euangelicã legẽ comẽ dauerat: nos autẽ post tã pręstãtia exẽpla, totq; accepta beneficia, adeo duri atque proterui remanemus ac si nihil vnquã tale crederemus. Et subito circũfulsit eũ lux de cælo, & cadens in terrã audiuit vocẽ dicentem sibi: Saule, Saule. Quid me persequeris? Plinius refert Aquilã etsi altissimè peruolet, nimiũq; à nido recedat nunquã tamen ab eo neque à pullis suis oculos remouere, quod siquis ad nidũ damnũ aliquod eis illaturus ascendit, statim velocissimè ad eos protegendũ descẽdere. O diuine mũdi Saluator! tu es aquila regia: de te quippe dixit Moses, sicut aquila prouocãs ad volandũ pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas. Hæc igitur diuina Aquila etsi in admirabili Ascẽsione sua ad cœlũ conscẽdit: non ideo à nido suo, quę est sancta ipsius Ecclesia oculos semouit, neque pullos suos penitus dereliquit: sed semper in eos oculis intendit. Videsque à dextera Dei Patris Saulũ tanquã rugiẽtẽ leonẽ in eos impetũ facere conari, vt si quos inueniret huius viæ viros, ac mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem. Quando autẽ se iam omnia fecisse putarat, cœlestis aquila magno impetu ẽ cœlo descendit, illũque occupat, ex equo in terram prosternens, & dicens: Saule, Saule quid me persequeris? Nunquid horum Christianorum nullum arbitraris esse patronum? Animaduerte illos meos filios esse, meque nunquam ab eis oculos semouere. O benedictus sit talis protector, & fœlices qui alarum eius refugium quærunt. De illo enim dicitur. Oculi Domini supertimentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegumentum ardoris, vm braculum meridiani. Nemo de diuina pietate, ac protectione diffidat, quanuis se persecutionibus afflictum videat.

15 16 17

Plinius.

Deut. 32.

Eccle. 34.

Considera frater mi te à Deo aspici, & quãdo tibi potiũs conuenire perspexerit, eũ tanquã Aquilam esse descensurum, vt te sua admirabili potentia liberet, siquidẽ verẽ persecutiones tuas,

suas

18 suas esse ducit. Aduerte quid dicat Saulo, querens: Cur me perse
queris? O Christe verè hominũ amator, quandiu in hoc orbe ter-
rarum, passibilis atque mortalis tot laboribus fatigatus vixisti,
non es conquestus: & sic dicit de te Dauid: Sicut mutus non ape Psalm. 37.
riens os suum: nec quando sanctissima facies tua tanquam ster-
quilinium consputa fuit, nec quando sacratissimæ maxillæ tuæ
alapis cædebantur, nec quando columnæ deuinctus verberũ di-
luuio coopertus es, nec quando sacrosanctum caput tuum spinea
corona redimitum fuit, nec quando membris omnibus dissolu-
tus cruci durissimę suffixus es, verbum aliquod querelæ ore pro
tulisti. O cælestis lingua, quæ tot mutis vocem reddidisti, quo-
modo in laborum, atque opprobriorum abysso non quereris:
nunc autem, cum ad dexteram Dei Patris glorioſus corpore, at-
19 que anima sedes, conquereris, quia inimici tui te persequuntur?
Ad hoc respondet Dominus, dicens: Scitote illos tunc corpus
meum tetigisse, nunc autem animam meã. Anima etenim mea
est Ecclesia mea, electique mei: quando ego in cruce æterno Pa-
tri dixi. In manus tuas commendo spiritum meum, spiritus, quẽ
ego tunc æterno Patri meo commendaui, est Ecclesia mea, spiri-
tus meus, cor meum, & anima mea: hanc autem hic Saulus in se-
quitur: Magisque sentio hanc animam, spiritumque meum tan-
gi, atque affligi, quàm meũ propriũ corpus verberibus, varijsque
tormentis fuisse concussum. Hunc amorem, quo Deus suos com
plectitur, multò antea Zacharias Propheta prædixerat his ver-
bis: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Nũquid tu Do Zacha. 2.
mine, oculos, aures, aut manus habes? quomodo ergo dicis: Qui
20 tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei? Hoc vtique dicit, vt sin
gularem suum erga nos amorem significet: nihil est enim tene-
rius, & in quo magis ictum sentiamus, quam pupilla oculi. Ec-
quod est adeò marmoreum cor, quod tam suauibus verbis non
mollefiat? Huius rei consideratio nos ardẽtissimi amoris igne ac
cendere sufficeret, si ei profundissimè vacaremus:

Vnde inferri potest fratres charissimi, si Deus tam grauiter
conqueritur, quia sanctorum suorum corpora tanguntur, & cum
hoc martyres efficiuntur: quanto magis de illis queretur, qui eo
rum animabus officiũt, eosque peruertũt, quo sicut Diaboli effi
ciantur. O quam durissimum est, tam immaniter spiritum Do-
mini compungere. Cum Iudæa grauiter peccasset, atque ad co-

lenda Idola se transtulisset, grauissimis supplicijs Samariã Do- 21
minus per Micheam Prophetam comminatur eo quod Samaria
Hierosolymã, Hierosolyma verò vniuersam Iudeã hęc peccata
Mich. 1. docuerit. Et ita dicit Micheas: Quod scelus Iacob? Nonne Sama-
ria, & quę excelsa Iudæ? nonne Hierusalẽ? & ponam Samariam
quasi aceruũ lapidum in agro cum plantatur vinea, & detraham
in vallem lapides eius, & fundamẽta eius reuelabo, & omnia scul
ptilia eius concidentur: Tam Idololatras, quàm Idola Dominus
hic se destructurũ esse comminatur: eo quòd non contenti fue-
rint mali esse, sed alios etiam peruerterint. Idemque vobis faciet
fratres: etenim substantias vestras, quę sunt Idola vestra simul &
vos destruet, eo quod mala proximis vestris exempla perhibe-
tis. Nec verò vestra tantum, sed illa etiam omnia, quę vestra cul-
pa commissa sunt, peccata soluetis, reique eritis pro omnibus bo 22
nis, quæ illi facerent, nisi à vobis fuissent peruersi. Vbi nos legi
mus: Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me. In Hebræo
est: Vox sanguinum fratris tui, in plurali numero. In quo signi-
Genes. 4. catur Cain non solũ vnius sanguinis, idest, in vna vita Abelis,
sed etiam in plurimis sanguinibus, idest, in pluribus vitis libero
rum, qui ex eo oriri poterant, nisi ab eo fuisset interemptus, reũ
esse condemnatum. Hoc insitum est initio alicuius boni, aut ali-
cuius mali. Etenim qui boni fuit initium, particeps efficitur om
nium bonorum, quæ inde procedunt: qui verò mali fuit inuen-
tor, omnia dãna quę ex eo proficiscũtur, participat. Quomodo
ergo ij qui vere cognoscitis vos proximos vestros peruertisse,
hæc audientes non contremiscitis? & forte fortuna nonnulli pro
pter ea peccata, quę vestra causa commiserunt, perpetuis iam in 23
ferni cruciatibus contorquentur. O Deus infinitæ Maiestatis!
Quid hîc facio Domine? vt quid in hac solitudine vociferor, vbi
homines tam terribilia hæc audiẽtes, non ea plus quàm si duris-
simi lapides essent, sentiunt. Domine per infinitam clemẽtiam
tuam te deprecor, vt eorum corda mollefacias, quò tantum malũ
verè cognoscant, & ex animo illius pœnitentiã faciant. Vos au-
tem eos, qui adhuc horum persecutorum Iesu Christi telis non
dum estis transfixi: deprecor, Deiq; nomine maximè commen
do, vt quoad poteritis ab eorũ consortio recedatis: contẽplami-
ni Dominum efficacissima quædam vobis verba dicentem, quæ
per Zachariam Prophetam Hebræis inter quosdam Idololatras

com-

24 commorantibus,sic dixit exclamans:O,ô,ò fugite de terra aqui lonis,dicit Dominus.O Sion fuge,quæ habitas apud filiam Babylonis.Quam ob rem siquidem vos etiã inter filias Babylonis estis commisti,ab eis diligẽter recedite:maximi namque vestra interest,ne cum eis in perpetuum pereatis. Zacha.2.

Iacens Saulus sic in terra has querelas audiens,dixit:*Quis es Domine?* At ille,*Ego sum*(inquit)*Iesus Nazarenus,quẽ tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.*Equus aduersus stimulum calcitrãs sibimetipsi officit.Talis est qui aduersus inspirationes & supplicia Dei facit.Et tremẽs,ac stupens dixit:Domine quid me vis facere?Ecce quid lux cælestis operatur:hic enim dicit sacratus textus,illũ cælesti luce circunseptum in terram protinus corruisse,statimq; diuinæ voluntati se submisisse dicẽtem: Dñe
25 quid me vis facere?Vnũ ex clarioribus argumẽtis,ex quibus cõijci potest gratiam animę aduenisse,est illam prostratã,humilia tamq;:videri.Nam diuina gratia homini, cui aduenit,viuã quandam sui ipsius,perspicuamque vilitatis suæ cognitionem affert. Postquam autẽ se cognouerit,quomodo persistere poterit,quin diuino Dei beneplacito subigatur?O si cęlestis hęc lux nos illuminaret,illaque irradiati mentis oculos aperiremus,vt vilitatem nostram perspiceremus quam profundè ex elato æstimationis nostrę throno laberemur:humiliatique statim obediremus,diuinamq; voluntatẽ adimplere cuperemus.Humilitas quippè obedientiam parit.Et ita dicit D. Paulus: Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.Animaduertendum est autẽ aliam esse intellectus,aliã verò voluntatis humilitatem, hoc est Philip.2.
26 veritatis,& amoris.Humilitas intellectus est cùm ego cogito & cognosco id,quod sum:verbi gratia cogito me esse peccatorẽ, ingratũ,atq; vilissimũ,qualis re vera sum.Nec idcircò ego vlteriùs in humilitate progredior,vt me minoris æstimem.Altera est humilitas voluntatis,& amoris.& quia amoris est triumphare: illi autem qui triumphãt,ante se hostes suos cathenis deuinctos ducunt,ideò quando volũtas huius humilitatis amore capta est,huiusce modi virtutis amore animã,& corpus deuincit, atque prosternit,quò vtrunque negligat,& nihili pendat.

Atque ex hac humilitate,vt supra diximus, oritur obedientia:animus enim humilis, atque submissus in nulla re iudicio suo gubernari vult,sed cũ eximia promptitudine dicit: *Domine*

quid

quid me vis facere: Circa quod hoc maximè necessarium à vobis animaduerti vellem, scilicet, Christianorum nonnullos per viã factam, alios verò per viam rectam ambulare. Videbitis virum religiosum orationibus, ieiunijs, atque vigilijs assuefactum, quæ omnia plurimos annos facit: qua propter ab alijs sanctus existimatur, multum autẽ ad hoc illi deest, quod experiemini, si quid quam ei eius prælatus iusserit eorum, quæ facere non solet, statim enim grunniet, & queretur, nescit vtiq; per aliam viam, nisi per factam, & diu cõsuetam ambulare. Attamẽ hæc non est via recta: nam via recta, quæ ducit ad cælum, est obedientia, in qua propria voluntas abnegatur. Iustus nullam viam voluntati suæ conformem factam habet: qua enim ire illi iubetur illac tendit. Nunquamque illi vna viuendi ratio, aut exercitatio, vel cœnobium adeò placet, quod si derelinqui ei iubeatur, id libentissimè non faciat: & quocunque præcipit obedientia, pergat. Septuaginta quinque annorum erat Abraham, cùm egrederetur de Aran, quando ei Dominus dixit: Egredere de terra tua, & de cognatione tua & de domo patris tui. O Admirabilem viri sancti obedientiam: etsi iam senex erat, noluit excusari, neque dicere, quid Domine nunc senio confectus cùm sim, me domum meam relinquere, & extraneas regiones peragrari iubes? sed submisso capite simpliciter obediuit, deque patris sui domo, & cognatione sua exiuit: & sic statim sacratus textus addit: Egressus est itaque Abraham sicut præceperat ei Dominus, & iuit cũ eo Loth: nam boni viri semper de cognatis suis orphanis rationem, curam que gerunt, ac si proprij eorum filij essent. Tamq; prompta fuit eius obedientia, vt neque ipsum dominum voluerit percontari in quam regionem esset abiturus, sperans se à Domino esse ducendum, quo diuinum ipsius beneplacitum decreuisset. Hoc autem valdè Beatus Paulus exaggerat, dicens: Fide qui vocatur Abraham obediuit, & exijt nescies quò iret. Primum bonum, quod de Beato Paulo legitur, est hoc, videlicet, quid me vis facere? in quo diligenter curare debemus, vt eum imitemur. Conster ne te frater in diuino conspectu, consideransque quomodo Christus Iesus te redemit sanguine suo, atque postquam eum millies offendisti, te adveniam clementer imitat, dic illi: Domine siquidem tot rationibus, atque nominibus tuus sum, tuque Domin' Creator, Redemptor, Rex, atque liberator es meus. Hic me tibi in

27

28

29

Genes. 12

Hebr. 11.

30 in mancipium offero, quò tu iuxta voluntatem tuam quicquid libet de me disponas: si vis vt viuam, aut moriar, vt valeam, aut infirmer, vt diter, aut indigeam, vt nobilis, aut ignobilis sim, ad quæcunque voles me tibi offero, tuisque sacratissimis manibus resigno, vt quod tuum est iure, voluntate etiam mea possideas. O beatã animam, quæ hoc ex toto corde perfecerit. Verum scitote fratres mei, Beatum Paulum Spiritus sancti dona recensentem inter illa hoc etiam annumerare dicentem. Domino seruiẽtes, quod perinde est, ac si dicat: Donum Dei est, quod simus Domino seruientes: scire Deo secundum ipsius voluntatem seruire, atque obedire, donum eius est: ideòque instanter nos ab eo illud oportet expoſcere. Rom. 12.

Et Dominus ad eum: surge, & ingredere ciuitatẽ, & dicetur tibi, quid
31 *te oporteat facere.* O Christe vere Magister, ac Doctor animarum, quare Domine illi voluntatẽ tuam ilico non reuelas: sed eum ad illam ex alio addiscendam mittis? Ad hoc respondet Beatus Bernardus, dicens: Ne quis alius inde occasionem acciperet aliorum hominum consilium spernendi diuinas expetens reuelationes & ne quis alium hominem, id quod dubitat, percontari: se seque illi humiliare erubeat. Hoc autem non ad idiotas solum, sed peritos etiam, doctosque homines spectat, quando enim in propria causa scrupulum habent, aut quicquam dubitant alios interrogare tenentur. Ne innitaris prudentiæ tuæ, ait Salomon. Et paulo inferiùs. Ne sis sapiẽs apud te ipsum. Et Ecclesiasticus dicit: Fili mi sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Circa quod vobis cõsulo, vt semper optimum quemque virtuteq; Bernar. Prou. 32. Eccli. 32.

32 præditum cõsulere curetis, & sanctioris potius, quam doctioris consilio ducamini, dũmodo ille sufficienti literarum peritia polleat. Maiorem fax, quam parua lucerna lucem emittit: sepe verò cum magnati epistola legẽdã traditur, dicit puero suo: tolle hinc facem, & affert lucernam, quid? nunquid facis nõ est maior splẽdor quam lucernę, vtique. Verùm cum fax magnum de se fumũ immittat, ipse fumus lucem impedit, eamq; aliquantulum caliginosam reddit, lucerna verò cum non fumiget, etsi parua est, clariorem tamen, & commodiorem lucem mittit. Sunt hic duo viri scientiarũ periti, quorum alter est doctior altero: sed in mortali peccato cõmoratur: alter verò licet nõ tã doctus, vir probus, Deiq; seruus est. Habes tu rem ad conscientiam tuam spectãtem Simile.

circa

circa quam vtrum eorum consulere conaris. Consulo tibi, vt ser-
uum Dei potiùs, quam alium licet doctiorem, iniquum tamẽ, & 33
peccatorem consulas, Ratio est, quia hic vir nimium peritus, li-
cet magnam habeat literarum lucem, tamen cum malæ vitæ, de
prauatorumque morum caligine sit obscuratus, non tam rectè
quàm alter, licet tam peritus non sit, conscientiæ tuæ necessitatẽ
cognoscet: nam amicus Dei cum ipsius gratia, & fauore iuuetur
clariorem habet mentem, nec illa effrænatarum passionum ca-
ligine, fumoque obscuratam: ficque melius, quid tibi conueniat
dignoscet.

Ad manus autem illum trahentes introduxerunt Damascum, & erat ibi tribus diebus non videns. In quibus, siue in quorũ fine ipsius ani
ma in cælum rapta fuit, de quo raptu ipse loquitur, dicens: Scio
2. Cor. 12. hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore
siue extra corpus nescio, Deus scit: raptum huiusmodi vsque ad 34
tertiũ cælum: & scio huiusmodi hominem, siue in corpore, siue
extra corpus, Quoniam raptus est in paradisum, & audiuit arca-
na verba, quæ nõ licet homini loqui. Raptus est vtiq; vt per illã
supernam ciuitatem, eiusq; vicos deambularet, atq; vt vrbanita
tem cælestium illorũ ciuiũ experiretur, camq; homines in hoc
orbe doceret. Raptus est ad illud diuinum tribunal, in quo quã
ta cum sedulitate, animique contentione vniuersi beatorum spi
ritus salutem nostram negotiantur, aspexit. Vnde dixit. Omnes
sunt administratorij spiritus missi propter eos, qui hæreditatem
capiũt salutis. Raptus est, vt in diuinos thesauros manus immit
Hebr. 1. teret, quantasque diuitias Dominus diligentibus se præparaue-
rit, intueretur. Et pretiosissimam rem in mentis manibus habuit 35
quæ fuit essentia diuina, quam intellectu cognouit, & volũtate
fruitus est, & quando minus arbitratus est, ab eius manibus ex-
cidit, illamque amisit. Raptus est ad cæleste conuiuium, in quo
cito buccellam accepit, quæ illi adeò dulcis, atque süauis visa est
vt omnes huius seculi labores, atque amaritudines suaues esse du
xerit, quò iterum tanto illo conuiuio frueretur, quo se aliquãdo
tandem fruiturum minimè dubitabat. Raptus est in diuinam
cellam vinariam, vbi haustum cælestis illius vini percepit, ex
quo beati bibunt. Postea verò triginta quinque annos labia re-
linxit hoc est, *Se anduuo relamiendo los labios y por aquel trago mil tra*
gos de muerte. Vt per vniuersum orbẽ vinũ illud quod libauerat

præ-

36 præconio declararet. O infinitã Dei liberalitatẽ ſtatim quippè in initio conuerſionis huius peccatoris diuina Maieſtas tã ſupremum in eum beneficium cõferre voluit, vt eum fortius in ipſius amore roboraret. Qui optimi vini cuppam venalem habet, dicitque præconi, vt eam præconio manifeſtet, præco omnibus vinum deguſtandum gratis tradit: qui verò illud gratis libauerunt, ſi poſtea illud bibere velint, nummis ſuis emere debent. Illi primi hauſtus gratis donantur, vt homines vinum cupiant, & quod bibituri ſunt, emant. Sic facit Deus hominibus ad amorem ſui denuo conuerſis: gratis nanque illos ſpiritalibus guſtibus, ac ſuauitatibus afficit. Poſtea vero ipſi eas ſanctis exercitationibus, diuturnaque perſeuerantia emere debent. Dicit ſponſa loquens de ſponſo ſuo: En ipſe ſtat poſt parietem noſtrum, reſpiciens per feneſtras, & proſpiciens 37 per cancellos. Hic interpres noſter vertit ſimpliciter hoc quod in Hebræo eſt poſitum tranſlate, & eleganter. Nam verbum Hebræum, quod illic eſt, dicitur propriè de roſis, & floribus: quando incipiunt erumpere, cum ſupremus tantum eorum vertex apparet, & ſic transfertur ſimilitudo ad ſponſum, qui profert caput ſuum per feneſtram. Flores enim cum incipiunt erumpere pulchriores, iucundiores, & nitidiores ſunt, quàm poſtquam omnia folia proferuntur, & ille roſæ, aut floris circuitus efficitur. Et ſic. *En eſtos aſſomos del eſpoſo, como aſſomos de roſas)* Noui guſtus, atque delectationes ſignificantur, quas Spiritus ſanctus animabus denuò conuerſis communicat, vt eas ad ſui miniſterium ſuauiter alliciat, non ad 38 earum quidem merita, ſed ad infinitam ipſius pietatem, atque clementiam reſpiciens. Atque hinc intelligetis, quare plurimis, accidit, quòd cum ad Deum accedere incipiunt, affectum, ſpiritalemque conſolationem ſentiunt, poſt paucos autem dies ſicci, tepidique reperiuntur, quod ſæpenumero propter diſpoſitionis eorum defectũ ſolet accidere. Vult enim Deus, vt præteritis illis prioribus guſtibus, atque ſuauitatibus gratiæ, quas ipſe largitur, aliqua cõgruitate quę poſtea eis donadaturus eſt homines mereãtur: quia verò ſeſe non diſponũt, neq; hoc faciũt, ea denegare conſueſcit. Huic autẽ glorioſo Apoſtolo nõ ſic cõtigit, ſiquidẽ dicebat, *Benedictus Deus, & pater Domini noſtri Ieſu* 2. Cor. 1. *Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis,*

Simile.

Cant. 2.

qui

qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, vt possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Quoniã sicut abun- 39
dant passiones Christi in nobis, ita & per Christũ abundat consolatio nostra. Etiam nos hic ipse Dominus consolabitur, si huic sanctissimo viro nos conformabimus, & postquam hîc diuina ipsius gratia fruiti fuerimus, nos ad cælestis beatitudinis suæ gaudia in æternum duratura perducet, Amen.

In eadem Conuersione sancti Pauli CONCIO SECVNDA

Saulus adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini. &c. Act. 9. 1

CVM Moses à Deo peteret, dicens: Respice populum tuum, gentem hanc, atq; rogaret, vt ipse Deus tam se, quàm populum comitaretur: dixit Dñs ad Moysen. *Et* verbum istud, quod locutus es, faciam, statimq; rationem, ob quam eũ tam cito audiuit, & petita concessit, adiunxit, dicens: Inuenisti enim gratiam coram me. Vt autem Moyses Deum benignum, atque affabilem perspexit, amplius petijt: dicens: Ostende mihi gloriam tuam. Statimque ei respõdit Dominus, dicens: Ego ostẽdam omne bonũ tibi. Omniaq; hæc beneficia in eo nitebantur, quòd sicut hic Dominus dicit, *Moyses* coram ipso gratiam inuenerat. Nec verò nimis mirandum est Moysem diuinã gratiam reperisse; si quidem illam tanta animi contẽtione quęsiuit, sicut in ijs omnibus appa ret, quę sanctus hîc vir in Domini seruitute perfecit. Hodie autẽ aliam rem prodigiosiorem, quæque plus affert admirationis habemus, videlicet, hominem cum neque gratiam, neque gloriam quæreret, imò actualiter res illi contrarias faceret, vtramque tamen inuenisse: qui est glorioſus Apostolus Paulus, de quo sacra hæc historia, quam præ manibus habemus, loquitur. O rem admirabilem, quòd cùm Iesum Christum persecuturus properaret, ipsius gratiam, ac misericordiã reperit. Vt sanctus Propheta Dauid

Exod. 33.

3 Dauid tyrannorum hominum immanitatem execraretur, dixit: Psalm. 33.
Qui oderunt iustum, delinquent. Quid in hoc vis dicere sancte Propheta? An qui iustum odio habent, hoc odio non actualiter delinquunt? quomodo igitur tu dicis in futuro, delinquēt? Vult dicere, in pœnam huius actualis culpæ, quam iustum odio prosequentes admittunt, illos à Domino esse relinquendos, diuinaque ipsius manu dimittendos, quò in alia horrenda peccata prolabantur: hodie verò hæc omnia vice versa perspicimus. Etenim cùm Saulus iustum iustorum Iesum Christum filium Dei odio haberet, actualiterque ad eum in seruis eius persequendum pergeret: non solum Deus eum in alia peccata corruere non est passus: sed etiam illū sua diuina misericordia præuenit, ne id, quod in animo se facturum proposuerat, exequeretur; eumque ex persecutore fidelissimum defensorem effecit. Tanta est vnius lethalis
4 culpæ malitia, vt Deus eam dimittere glorioſissimum sibi esse ducat. Prepotens quidam Rex non de paruis rebus, sed de maximis gloriatur. Illudque est efficax argumētum, ex quo illius rei magnitudo conijci potest, quod Rex de illa gloriatur. Quanto igitur melius dicere possumus Deum infinitæ Maiestatis non nisi de maximis rebus esse gloriaturum. Et siquidem per Isaiam Prophetam, quasi de hoc maximè se glorians, dicit. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me: sequitur ergo ex his maximum malum esse peccatum. Isai. 43.

Vnde quando Deus se se Moysi manifestauit: Cœpit eū Moyses laudare, & inter alias eius commēdationes vna fuit, qui aufers iniquitatem, & scelera, atque peccata. Hic est vnus ex ineffabili- Exod 34.
5 bus Dei titulis. Cùmque tam graue malum sit vnum peccatum, & Deus peccatorem quærat, totque modos, atque artificia excogitet; quibus peccator ad tantum beneficium percipiendum disponatur in hoc etiam infinita Dei probitas, & misericordia, maximaq; hominis miseria, atque vilitas clariùs demōstratur, quòd necesse est eum quodammodo quasi inuitum ad hoc tantum bonum percipiendum attrahi, quod bonum, vt Dauid significaret, Psalm. 31.
plurima verba repetijt, dicens: Beati quorum remissę sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui nō imputauit Dominus peccatum. Quando sacra Scriptura quicquam exaggerare vult, illud his repetit: Faciamus hominem ad imaginem & Gene. 1.
similitudinem nostram, id est, similimum in superlatiuo gradu.

Psalm.8. Et in Psalmis: Domine Dominus noster, ideſt, valdè Dominus 6
noſter. Hic autem nō contentus eſt Dauid hanc beatitudinem du
plicare, ſed illam ter repetijt, vt eos, qui peccatorum ſuorum ve-
niam conſequuntur, beatiſsimos eſſe demonſtraret. Et tamen
adeò viles, miſeri, atque inſipientes ſunt homines, vt ad eos inui-
tandos, vt hanc veniam accipiāt maximis, atque exquiſitiſsimis
quibuſque artibus Deus vtatur, quas Dauid diuinitus depingit,
Psalm.17. dicens: Intonuit de cælo Dominus, & altiſsimus dedit vocē ſuā,
hoc eſt, magna animi contentione, maximiſque vociferationibus
Deus peccatores accerſit, vt à ſceleribus ſuis exeant. Explicanſ-
que quàm præpotens ſit vox Dei dicit: Grando, & carbones
ignis. An ne quis vnquam tale perſpexit? dicit quippè ſanctus
Propheta Dei vocem grandinem, atque carbones eſſe ſuccenſos.
Ad cuius intelligentiam animaduertēdum eſt duplex eſſe genus 7
hominum peccatorum, atque à Deo recedentium. Nonnulli ete-
nim plerunque diuina præcepta cuſtodiunt, neque crebro pecca
re conſueſcunt: veruntamen propter imbecillitatem aliquando
delinquunt. Alij autem ſunt diſſoluti, atque corrupti creberri-
miſq; ſceleribus aſſuefacti. Prioribus mittit Deus vocem ſuam
tanquam carbones ignis, hoc eſt, illos ad præteritam neceſsitudi-
nem amore inuitat, inſpirationes ardentiſsima charitate inflam-
matas eis mittit, ad eorum corda ſic loquens: Conſidera quanta
pro te feci, animaduerte me cæleſtem tibi beatitudinem præpa-
raſſe, hiſque interioribus verbis eos mollefacit, atque ad ſui obe-
dientiam redigit. Proteruis autem, & malè moratis vocem grandi
nis immittit: nam morbis, atque laboribus illos lapidans, ad ſui
amorē eos curat allicere. Intelligenſq; Dñs adhuc non eſſe futu- 8
rum, vt hæc ſufficerent, alia remedia adhibuit: & ita dicit vlterius
ſanctus Propheta: Miſit ſagittas ſuas, & diſsipauit eos. Hæc ſunt
diuina verba terribilibus cōminationibus plena, quæ tanquā pe-
netrātes ſagittę peccatores à ſceleribus ſuis diſsipāt, atq; diuertūt.
Quia verò nō hoc quidem profuit plurimis, vt ad Deum conuer-
terentur: idcircò fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.

Hæc ſunt ſplēdidiſsima miracula, quæ diuinus Saluator mūdi
in hoc orbe operatus eſt. Et apparuerunt fontes aquarū, quia tot,
tantiſq; artificijs plurimi peccatores cōuerſi ſunt, & facti ſunt la
chrymarū fontes, & reuelata ſunt fundamēta orbis terrarū. O glo
rioſe Paule, quā firmū, ac ſtabile fundamentū Eccleſiæ fuiſti. O

Beate

9 Beate Petre, ô beati Apoſtoli quàm meritò vos totius orbis fundamẽta vocamus. Sic vos nominat Spiritus ſanctus Chriſtianos conſolans, quia ſunt ſuperædificati ſupra fundamẽtum Apoſtolorũ, & Prophetarum ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu: qui quidẽ omnium fundamẽtũ eſt. Hæc autẽ fundamenta terra cooperta erant, terrenis affectibus, atq; paſsionibus plena erant: ſed admirabilibus artificijs, vocibus, & cõminationibus, promiſſionibus, atq; miraculis ſuperni Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, reuelata ſunt fundamẽta orbis terrarũ, relictiſq; terreſtribus paſsionibus, ac ſpirituales penitus effecti; hanc ſanctiſsimã Eccleſiã inſtruxerũt. O vtinã verba, quæ vobis hodie dicturus ſum, acutiſsimæ eſſent ſagittæ, quæ corda veſtra trãsfigerent, cõſiliaq; & admonitiones eſſent tonitrua & fulgura, quæ viſcera veſtra cõturbarent: atq; hinc lachrymarũ fontes effecti proficiſceremini: ita, vt meritò dicere poſſemus: Et apparuerũt fontes aquarũ, quibus lachrymis peccatorũ veſtrorũ maculas lauaretis. Vniuerſa Oceani aqua vnũ veniale peccatũ abluere, neq; vnã purgatorij prunã ſufficit extinguere. Vna autem affectuoſa, & qualificata lachryma ex oculis diffluens, totũ cor abluit, gehennaleſq; flãmas extinguit. Non ſolũ verò in his Dei artificijs eius infinita charitas, ac miſericordia ſplẽdet, ſed infinita etiã ipſius ſapiẽtia, atq; potẽtia illuceſcit. Ex nouo panno ſplendidã veſtẽ effici, nõ eſt mirũ: veſtẽ autem attritã, atq; diſciſſam ita reſarciri, vt noua, & melior etiã, quàm noua videatur, hoc ingẽtis, atq; mirabilis eſt artis. Deũ innocentẽ puerũ, qui poſt baptiſmatis gratiã vix peccatũ mortale cognouit, ad cælorũ regna perducere, parũ affert admirationis: 11 quòd autem hominẽ moribus diſſolutum, plurimiſq; ſceleribus abſciſſum Deus ita reſarciat, atque iuſtificet, vt alijs qui nũquam ſic peccauere, ſplẽdidior maneat, & glorioſior, in hoc infinita Dei potẽtia, & ſapientia clariùs innoteſcit. Et ita D. Paulus de hac materia loquens, poſtquam dixerat, tam Iudæos, quàm Gẽtes incredulitate peccauiſſe, ſubdidit, dicens: Concluſit enim Deus omnia in incredulitate, vt omniũ miſereatur: ſtatimq; tam ſupernæ pietatis opus admirãs, exclamauit, & dixit: O altitudo diuitiarum ſapiẽtiæ & ſciẽtiæ Dei, quã incõprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Hic verbum, concluſit, ſignificat, quod quemadmodum ex præmiſsis concluſio elicitur, ſic concluſit Deus, id eſt, conuicit, atq; coarguit, eos omnes in incredulitate

Ephes. 2.

simile.

Rom. 11.

commorari, vt omniũ misereretur. Nõ eos Deus in incredulitate cõstituit, imò ab omnibus fidẽ postulabat, verum per occultũ, & 12
valdè iustum iudicium illos in suo libero arbitrio relinquens, eos in infidelitatem permisit incidere: & illinc ad glorioſum hũc effectum faciendum occasionem sumpsit, qualis fuit omnium misereri: in eis simul infinitam sapientiam suam ostendens.

His omnibus artificijs vsus est Deus ad B. Paulum cõuertẽdũ, suamq; in eo misericordiã, atq; sapiẽtiam ostẽdẽdam: sua quippè diuina prædicatione illum accerſiuit, suorũ cæleſtiũ verborũ sagittas ei imittẽs, quæ ex D. Stephani ore percepit, & credibile est illum aliorũ etiã Apostolorũ cõcionibus affuisse, qui Hieroſolymæ prædicarũt, plurimaq; ex miraculis, quæ ipsimet Hieroſolymæ operati sunt, oculis perſpexisse: nã de his omnibus intelligũtur ad literã verba illa, quæ Dñs dixit ei: *Durũ est tibi cõtra stimulum calcitrare.* Quia omnia illa erãt stimuli cõtra quæ calcitrabat 13
Saulus. Cũ autẽ nihil horũ profuerit, ipse Dñs descẽdit, vt eũ sua admirabili potẽtia cõuerteret: & sic dicit sacratus textus. ¶ Saulus adhuc spirãs minarũ, & cædis in discipulos Dñi. Diligẽter pẽsate verbum hoc, adhuc spirans, in quo agon, & animi contentio, qua malus appetituum suorum satisfactionem exquirit, ostenditur.
Isai. 5. Hõc etiam Isaias Propheta significauit, dicens: Væ qui cõsurgitis manè ad ebrietatem sectandam, & potãdum vsq; ad vesperã, vt vino æstuetis. Si homines tam citò, diligẽterque ad Dei ministerium consurgerent, & in eo vsque ad vesperam perseuerarent, quàm diluculo ad se humanis, terrenisque voluptatibus inebriandos, atque in hoc totum vitæ suæ tempus consumendum consurgunt (etenim hoc significat: surgere manè vsque ad vesperam, ex quo ratione vtuntur, vsque ad senectutem, atque etiam 14
vsque ad mortem in his rebus occupari) Sancti quidem essent. Verum ad res virtutis, ac bona opera facienda, vix est qui robur habeat: quod si qui aliquando incipiunt, statim deficiunt, quodcunque minimum offendiculum eos retrocedere faciat: solummodo ad mala facienda sunt vires, ac perseuerantia. Ideoque paulò inferius idem Propheta subdidit, dicens: Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatẽ. Vbi vini nomine hæc temporalia honores, scilicet, diuitiæ, voluptates, vltiones denique intelliguntur, propter quæ homines spiritaliter labefactantur.

Vt

15 Vt autem rabiem, indefessamque animi contentionem, qua hic homo has immanitates exercebat intelligatis animaduertite quod de illo dicitur: Saulus autem deuastabat Ecclesiam per domos intrans. & trahens viros ac mulieres tradebat in custodiã. Nec verò contentus est malis, quæ fecerat Hierosolymis: *Sed ad huc spirans, &c. Accessit ad Principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolas in Damascum.* O Deus, quanta hæc hominis erat immanitas, ac rabies leonina. O quàm meritò dicit Isaias Propheta, Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest. O quam tumidæ procellæ fluctuãt in miseri peccatoris corde, quot iræ, quot inuidiæ: quot denique ambitionis fluctus illum vndique cõcutiũt: quantam autem, quàmque admirabilem tranquilitatem homo ad Deum conuersus in corde persentit. Tanta vtique est vt ipse 16 homo se ipsum admiretur, secumque loquens, atque admirans idem iure optimo dicere possit: quod dixit Dauid cum mari loquens: Quid est tibi mare quod fugisti? O cor meum, quod tanquam mare fluctuabas, irarumque inuidiarũ, cupiditatum, aliorum denique turpium desideriorum fluctibus æstuabas: quomodo nunc pacatum, tranquillumque existis? ô tumentes æquorei cordis procellæ quò recessistis? Hoc Dei mirabili facto quod in humano corde operatur, obstupefactus Dauid exclamat, dicens, Venite, & videte opera Dei terribilis in cõsilijs super filios hominum, qui conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimur in ipso: Quomodo non lętabuntur in Deo, qui tã mirabile perspiciunt opus infinita ipsius misericordia, admirabilique potentia factum? cùm tempestuosum mare 17 in homine in firmissimam terram conuersum videãt? fluuiumq; passionibus, effrænatisque cupiditatibus, atque impatientia extra alueum exeuntem postea tam mitem atque pacificum cernant, vt ab omnibus se cõculcari patiatur? O glorioſe Paule, quis te vidit adeò spirantem, atque in Damascum iter facientẽ, tanquam mare furiarum tempestatibus tumescẽtem, & post triduum in angulo amarissime lachrymantem, atque à Deo miseri cordiam implorantem perspexit: quis tale cernens spectaculum diuinam Maiestatem non glorificabit? Notandum est etiam su per hunc locum sanctum Apostolum hãc festinationem, atque furorem, blasphemiam postea nuncupasse. Agonem autem, & inuidiam, qua Pharisęi Dominum Iesum, & sanctam ipsius Ec-

Act. 8

Isa. 57

Psal. 113

Psal. 45.

clesiam persecuti sunt ignorantiam & æmulationem appellasse. 18
Ex quo vna ex iustorũ excellentijs demõstratur, videlicet, quod aliorum peccata minuũt, & quomodo possum, excusant? sua verò grauissima esse ducunt. Vnde ipse Apostolus dixit, loquẽs de Pharisæis, & Principibus sacerdotum, Offenderũt enim in lapidem offensionis: posteaquè addidit: Testimonium enim perhibeo illis, quòd æmulationem quidem Dei habent, non secũdũ scientiam: ignorantes enim iustitiam Dei, & suam quærentes statuere, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Ecce quomodo cõtradictionẽ ab Hebræis Domino factam ignorantiã & zelũ vocat. Cùm verò de se ipso loqueretur, dixit, Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus. Cum vnum, idemq; suum, & Pharisæorum peccatum extiterit, suũ aggrauans, blasphemiam, aliorum autẽ peccatum, æmulationẽ, illud aliquo modo excusans, appellauit. O quam vice versa nos facimus. Etenim cũ quis peccatum, quod ipsemet admisit, in alio perspicit, in se vix id peccatum, in alijs autem scelus maximum esse ducit. Hoc vtique ex proprio amore proficiscitur. Grauissimum homicidium, atque adulterium cõmiserat Dauid, grauissimũ (inquam) quia Rex erat, cuius ex munere referebat illa delicta punire, in quib⁹ etiã furtum mente admissum interuenit, si quidem filium alieno patri imponere conatus est, vnde subsequebatur, quod eius, qui pater suus non erat, bona hæreditaret, homicidiumque non fortuitum quidem, sed ex consulto factum, ducique suo Ioab reuelatum. Præterea non solum obijt Vrias in periculoso illo conflictu; sed, vt homicidium celaretur, alij plurimi eidem periculo expositi sunt, cum hac sola intentione, vt innocens moreretur, quò Regis luxuriæ locus cederetur. Etenim vix vnquã magnũ aliquod peccatum solum committitur, sed sicut catena ex pluri- 20
mis annulis confecta alia plurima peccata secum affert, sicut hic contigit. Quod cùm ita esset quando Nathan Propheta accessit
1. Reg. 12. ad Dauid, illumque casum diuitis, qui pauperi nullam aliam habenti ouem sustulerat, proposuit: iratus indignatione Dauid aduersus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Viuit Dominus quoniã filius mortis est vir, qui fecit hoc. Considerate quot verbis hîc sancta Scriptura exaggerat indignationem, quã Rex hic concepit aduersus hominem, qui furtum illud admiserat: siquidem dicit: Iratus indignatione nimis: quæ omnia maximam

quandam

Rom. 10.

2. Tim. 1.

21 quandam indignationem significant: nec verò sua grauissima peccata animaduertebat.

Et cùm iter faceret, contigit, vt appropinquaret Damasco: & subitò circunfulsit eum lux de cælo. O infinitam Dei clementiam! qui tũc temporis cùm terræ iussurus esse videretur, vt aperiretur, eumque viuum deglutiret, illum tam admirabili apparitione præuenit. Verè enim illic ei supernus mundi Saluator apparuit, sicut postea Ananias declarauit, dicens: *Dominus Iesus misit me, qui apparuit tibi in via, qua veniebas.* Hac tam ineffabili misericordia, qua Dominus cum Diuo Paulo vsus est, Israelitarum postea conuersionem ipse probauit, dicens: Nunquid Deus repulit populum suum? Absit; nam & ego Israelita sum, ex semine Abraham de tribu Beniamin, non repulit Deus plebẽ suam, Rom. 11.
22 quam præsciuit. Dicit vtique Iudæos non reprobari, quia nulli denegat Deus auxilia necessaria, quibus conuertatur, & quia non est facta lex de negando auxilio speciali, & efficaci Iudæis, quia indies conuertuntur ad fidem, ergo non sunt reprobati, quod sanctus Apostolus inde confirmat: nam & ego (inquit) Israelita sum, quasi diceret: Si quis à Deo reprobandus erat, ego essem: ego verò cùm tam vrgens sanctæ Ecclesiæ suæ persecutor existerem, tanta mecum vsus est misericordia, vt, non quidem reprobus, sed electus sim. Posset vtique alios Iudæos cõuersos in exemplum adducere, non autem nisi se ipsum affert, vt cum se omnium pessimum esse ducat, rẽ amplius exaggeret. O admirabilem viri sancti cognitionem atque humilitatẽ. Hæc verba D. Pauli maximam conferunt quibusdam Beati Hieronymi verbis autoritatem, quæ dicit in Epistola de ijs, quæ in scriptura Deo attribuuntur. Super illa verba, quæ Deus dixit Moysi: Ego (inquit) indurabo cor eius, scilicet, Pharaonis, & multiplicabo signa, & ostenta mea in terra Ægypti, & nõ audiet vos, scilicet, quòd etsi alij Doctores dicunt Deum aliquando consueuisse peccatoribus ob maxima ipsorum peccata non necessaria quidem ad eorum conuersionem, sed alias diuersas, atque extraordinaria rationes, & media denegare, quibus Deus animas ad se conuertere solet: & hoc est homines è manu sua dimittere propter eorũ rebellionem, atque duritiem. Hic autẽ gloriosus Doctor dicit Deum nõ solum nunquam peccatorũ corda indurare, illa ad duritiem commouentem (etenim hoc assertum

23 D. Hiero. tomo. 2. & tom. 7. ca. 7. in Eccles. Exod. 4.

esset hæreticum) verum ne vllo vnquam tempore Deum peccatores obdurare, non illos vocando. Sed cum hac sententia quomodo compatiuntur tot sacræ paginæ loci: in quibus Deus se duritie peccatores puniturum esse comminatur? Respondet Diuus Hieronymus, dicens: Scitote nunquam id, quod Deus facit, nec id, quod non facit, animam obdurare. Quando autem Deus secundum magnam misericordiam suam animam sæpenumero vocat, animaque ei non respondere consuescit, verecundiam amittit, consuetudinemque acquirit, ita, vt nihili iam æstimet se tanta quotidie inurbanitate vti, vt Deum absque responsione dimittat, atque ita ex assiduis vocationibus, peccatoris malitia ipse peccator occasionem assumit, se se obdurandi. Hoc declarari potest illis verbis, quæ dixit Dominus Moysi: Indurabo cor eius: quomodo dicis Domine, te Pharaonis animum indurare velle, cùm tot coram illo signa fieri iubeas, tãque præstantia vt ex se durissimum quẽque peccatorẽ sufficiãt mollefacere, atque etiã saxa ipsa possint cõterere? Hoc est (ait D. Hieronymus) quia signis illis durior effectus est Pharao: indies quippè magis ac magis verecundiam amittebat, illaque mirabilia opera, quæ omnia diuinæ Dei erant vocationes indies contẽnebat. Verũ quomodocunq; res sit, væ illi, cuius scelera eo dissolutionis perueniunt, vt clementissimis Dei vocationibus verecũdiã sic penitus amittat, vt eas audire sit prorsus indignus. 14

Prostrato in terra B. Paulo, dicentiq;: *Domine quid me vis facere?* præcepit Dñs in ciuitatẽ ingredi, vt ibi quid sibi faciendũ esset eruditetur. In quo nos docuit nos non oportere omnia à Dei ore discere velle: verũm si rectè facere velimus, alios homines humilitatis causa in magistros nos habere debere, singularecq; Dei beneficiũ iudicare nos oportere, cũ eos repererimus magistros, qui nos cælestia doceant, quod ex contrario manifestè patet. Nã vnum ex præcipuis supplicijs, quibus Deus sacerdotem Eli propter ipsius peccatum comminatus est, fuit ei dicere: Et non erit senex in domo tua omnibus diebus. Quid Dñe? nũquid istud est supplicium, & pœna? Imô tranquillitas, & requies mihi ista videtur, propter molestias, quas secum senes afferre consuescunt: sin minus, interrogate nurus adolescentulas, quàm molestiæ eis sunt domi soceri senes. O inhumanitatẽ maximã. Etenim mittit vobis Dominus hospitale, vt domi vestræ quo opera misericordiæ 25

1. Reg. 2. 26

exercere

27 exercere posſitis nec verò vos tã opportuna occasione vtimini. Ergo Deus meus quodnamgenus hoc est supplicij? Maximum vtique: senes quippè non ad laborandum quidem, sed ad saluberrima consilia alijs præstanda propter experientiam, qua pollent, maximè prosunt. Hoc autem de sacerdote Heli propter grauissimum eius peccatũ supplicium sumit. Non erit (inquiẽs) senex in domo tua. Non erit, qui tibi sanctũ consilium præbeat, nec qui te mali, quod feceris, reprehendat, nec quæ ad animæ tuæ salutem spectant, erudiat. Vt igitur hoc maximum est Dei supplicium, sic è contra sapientes, sanctosque magistros reperire, donum est excelsi.

Mittensque Dominus discipulum suum, qui erat Damasci, nomine Ananiam, qui ad Diuum Paulum baptizandum se con
28 ferret, cùm ille se excusaret dicens illum esse tyrãnum Ecclesiæque acerrimum persecutorem, dixit ad eum Dominus: *Vade quoniam vas electionis est mihi iste.* Vnum ex ijs, quæ difficilius in terra hominibus persuadentur, hoc est, Deum ex lapsis plurimos liberare, bonosque efficere. Etenim cùm primum virum, siue fœminam in peccatum aliquod prolapsos perspicimus, statim eos sicut Angelos, nunquam iterũ surrecturos cecidisse iudicamus: ac si Deus illos suscitare, atque in instanti in alios commutare, hoc est de malis bonos nequiret efficere. Hoc voluit Deus Hieremiam Prophetam docere cùm ei diceret: surge, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. In domum figuli descendi, ait sanctus Propheta, & eccè ipse faciebat opus super rotã, & dissipatum es vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis, cõuer-
29 susque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. Quare Domine planè huic prophetæ quid velis non indicas? quare illum in domum figuli inducis, vt videat quomodò vas ex artificis manibus excidit, & ex illo confracto aliud sicut voluit, fecit: Videlicet vt in illo luto, atque in illius artificis manibus quid ego facere possim, perspiciat, intelligatque me ex hominibus, qui ex manibus meis excidunt, nouos viros efficere solere. Et ita dixit ei Dominus: Nunquid sicut figulus iste non potero vobis facere domus Israel? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Israel in manu mea. Sicut diuina Dei manus potest efficere nè homo iniquorum hominum viam sequatur, sic potens est eum in hac via ambulantem ab ea reuocare. Et sic

Hieremi. 18.

Isai. 8. vbi nos legimus sicut forti manu erudiuit me, nè irem in viam 30
populi huius: septuaginta interpretes transtulerunt. Forti manu recesserunt ab itinere populi huius. Vnde colligitur, eandem manum, quæ hominem à culpa præseruat, illum post lapsum ab ea subleuare. Quodque vna translatio in singulari numero dicit alia in plurali numero habet. Vt significetur Deus tam potens esse ad multos, quàm ad vnum è lethali reatu liberandum. Etiam verba illa, fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret: sunt pensatu dignissima. In quibus significatur, si Deus hominem conuertit, eumque ex iræ vase in misericordiæ vas reddit, hoc nõ propter hominis merita fieri, sed quia sic diuinæ maiestati complacuit.

Ex hoc verbo, quod Dominus hic dixit: *Vas electionis mihi est iste*, occasionem sumpsit. B. Chrysostomus in quibusdam ho 31
milijs, quas fecit de laudibus Pauli, dicendi hoc vas gemmis, pretiosisque margaritis, id est, omnibus aliorum sanctorum virtutibus fuisse exornatum, omnium (inquam) sanctorũ, qui ex Adamo, ad ipsum vsque miro virtutum splendore floruerũt: fuit hic vir tanquam Mappa mundi, in quo vniuersæ mundi virtutes recopilatæ sunt. Vt portet nomen meum, addidit Dominus, corã gentibus, & regibus. De leone, quem Samson in via necauit, di
Iudic. 14. citur in eius ore postea mellis fauũ fuisse repertum. Pergentẽ D. Paulum tanquam sæuientem leonem per viam Damasci occidit diuinus Samson Iesus Christus filius Dei, illum (inquam) mundo, & peccato occidit. In cuius ore postea dulcissimus ille fauus repertus fuit, qui est sacratissimum nomẽ Iesus. Quod nunquã ab eius ore excidit: & quemadmodum vas quando tegmẽ ab eo 32
Simile. subtrahitur, hoc est, [*quando le quitan la sobrecopa*] quæ interius latent manifestat, sic quando huius glorioſi Apostoli caput amputatum est, sicuti vasis tegmine sublato, quod intus habebat, foris ostendit, dicens ter. Iesus, Iesus, Iesus.

Postquam ingressus est Ananias domũ, vbi vir sanctus erat, imponẽs ei manus dixit: *Saule frater, Dominus Iesus misit me, &c. Vt videas, & implearis spiritu sancto.* Attendite quanta cũ man-
Simile. suetudine, ac suauitate illi Dei seruus loquitur, etsi eum acerrimum iustorum persecutorem fuisse cognorat. Quãdò accipiter aucupem fugit, plurimis ad eum vocibus acclamat, illiq; cibum, qui dicitur [*señuelo*] manu tenẽs sæpe demonstrat, vt eum ad se reducat:

33 reducat: & postquam redit, non eum dilaniat, nec ad parietem collidit: quin potius eum permulcet, suauissimisque carnibus cibat, vt cùm iterum discesserit, indulgentijs allectus facile reuertatur. Sic Deus plurimis peccatorem inspirationibus, atque artificijs accersit, qui postquam ad se redit, varijs indulgentijs, spiritualibusque suauitatibus eum permulcet atque ab eius oculis lachrymas abstergit, quò illum in sui amorem ardentius inflammet. Vnde non solum indulsit Dominus Diuo Paulo mittens ad eum sanctum illum Ananiam, qui ei tanta cum mansuetudine, ac dulcedine loqueretur, sed, vt communiter habetur, in hoc triduo, aut in eius fine diuinam illi reuelationem demonstrauit, quando raptus fuit vsque ad paradisum Dei, quapropter eum posthea efficaciùs secutus est. Canis venatorius dupliciter ad insectandam prædam allici solet, primo modo venationem 34 suismet oculis perspiciendo, posteriori modo, illam odoratu percipiendo, at efficaciùs, certiusq; quando eam videt, quam quando eius odorem naribus percipit, attrahitur. Quãdo eã solo odoratu insectatur, huc atq; illuc inscius diuagatur, & sæpenumero illam amittit: quãdò autem illam oculis intuetur, absq; ambitibus decurrit quousq; eam apprehendit. Præda, quam omnes nos sequi oportet, quousque illam apprehendamus, est Christus IESVS dulcissimus animarum nostrarum amor, quod autem hoc non facimus, ipse conqueritur dicens: Perijt fuga à me, & non est qui requirat animam meam. Hoc est, non fugio, sed expecto, nec vero est qui me velit 35 exquirere. Huius diuinæ prædæ odoratus est eximium, quod sacratissimæ vitæ suæ reliquit exemplum: cœlestis ipsius doctrina, sanctissimum *Euangelium*, diuinæ denique eius promissiones, hæc omnia sunt odor quidam respectu eorum quæ in cœlesti beatitudine sunt: & hoc est, quod nunc Christianos commouet. Diuo autem Paulo prædam ipsam ostendit, vidit, & fruitus est illa, ideoque maiori impetu, & velocitate diuini Saluatoris nostri vestigia secutus est, maiori (inquam) impetu, & instantius quam nos, qui passim detinemur, & in hac sectatione deficimus. Nam quanuis odor Iesu Christi filij Dei efficacissimus sit, nos tamen ob culpam nostram satis parum eo commoue-

Simile.

Psal. 141

mouemur. O glorioſe Apoſtole per hæc ſingularia beneficia, 36
quę ex diuina manu percepiſti: te quæ ſumus, nobis perpetuus adſis interceſſor, quo mirabilis potentia, quæ te à tot malis euul ſit, atque ad tot bona ſuſtulit, mirabiliter etiam in nobis operetur: vt per veram pœnitentiam relictis ſceleribus diuinaque exornati gratia te te imitemur, quouſque tecum cœleſti beatitudine fruituri ad paradiſi regna peruenire mereamur. Ad quæ nos perducat Ieſus Mariæ filius Amen.

DOMINICA. IIII post Epiphaniam. 1

CONCIO PRIMA.

Aſcendente Ieſu in nauiculam ſecuti ſunt eum diſcipuli eius, &c. Matth. 8.

Matth. 8.

HIC ipſe glorioſus Euangeliſta dixerat: Videns Ieſus turbas aſcendit in montẽ, & cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eũ diſcipuli 2
eius. Ex quo apparet, ſolos diſcipulos in montis aſcenſione illũ fuiſſe ſecutos. Nũc etiam in maris ingreſſu dicit ſolos diſcipulos ipſum fuiſſe comitatos. Et enim illi eũ per aſperas, & per planas vias, per mare, atque per terram ſequebantur. Nonnulli ſunt, qui Dominum non ſequuntur niſi per planam, firmamque terram: non niſi in eis, quæ ſibi placent, eum imitantur. Hoc autem ex proprio amore proficiſcitur. Vnum ex maioribus malis, quæ nobis ex peccato proceſſerunt, eſt nos noſtri metipſorum nimio amore captari. Vbi primum primus homo peccauit, ſtatim exquiſiuit frondes, quibus ſe operiret, nuditatique ſuæ

reme

3 remedium adhiberet. Et cum audisset vocem Domini deambulantis in paradiso, abscondit se à facie Domini Dei in medio ligni paradisi. Vocantique eum Domino dixit. Vocem tuam audiui in paradiso, & timui, eò quòd nudus essem, & abscondi me. Non dixit, quia te offendi, sed, eo quòd nudus essem. Quid Adam? nunquid satius non esset te prius in aliam peiorem, turpioremque nuditatem, quæ erat gratiæ amissio in quam per culpam incurristi, oculos conieciisse, teque maximè doluisse, eò quòd tam bonum Deum offenderis? In istam solummodo corporalem nuditatem oculos conijcis? O terribilem cæcitatem! Culpa est offensio Dei, & contra Deum: pœna verò est offensio propria, & contra ipsummet hominem: prius que homo quod est contra se, quàm quod est contra Deum respicit. Hominem quippè prius quæ sua sunt, 4 quàm quæ Dei, quærere, peccati est effectus: seipsum polum, & finem, centrumque, in quod omnia dirigantur, efficere, est proprius amor, & proprium interesse. Ideò dixit Aristoteles: Amicabilia, quæ sunt ad alterum, ex amicabilibus, quæ sunt ad se. Atque hinc prouenit, quòd vnum plus, quàm alterum diligam, videlicet, quia me amo: quia ille mihi placet, plus, quàm alter. In omnibus, quæ diligit, & efficit homo, prius ad seipsum respicit, vnde plus sibi vtilitatis aduenier. Etsi Isaac sanctus erat, cùm duos haberet liberos, alterum Iacob iustum, alterum Esau peccatorem, dicit tamen sacra Scriptura, Isaac amabat Esau, eo quòd de venationibus illius vesceretur. Hoc non est diligere Esau, sed seipsum amare, amabat enim eum, quia de auibus, & feris, quas venabatur, illum cibabat.

Genes. 3.

Arist. 9. Ethic. c. 1.

Genes. 25

Vsque etiam & Deum diligit homo propter seipsum: Et sic dicebat Dauid, inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem, quasi diceret: O Domine tanta est cordis mei rusticitas (hoc est villania) atque duricies, vt nisi me metipsum mihi ante oculos meos proponam, ad nihil prorsus boni faciendum valeam commoueri. Idcirco mecum egomet fœdus pepigi dicens mihi: saltem vtilitate commotus Deo serui. Et ita dicebat Diuus Augustinus: Vix quæritur Iesus, propter Iesum. Quid amplius vultis, nisi quòd dicunt diuinæ literæ quòd Sanctus Iacob vouit votum dicens: si fuerit Dominus mecum,

Psal. 118.

August.

Genes.28 cum,& custodierit me in via,per quã ego ambulo,& dederit mihi panem ad vescendum,& vestimentum ad induendum, reuer- 6
susque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum. Et ex hoc proprio amore dimanat, quòd homo non vult Deo seruire, nisi in ijs,quæ sibi grata, suauiaq; sunt, & in ijs, in quibus parùm aut nihil difficultatis inest. Singulari quodam
Prou.22. stylo hoc Spiritus sanctus exaggerat dicens: Dicit piger: leo est fortis in medio platearum occidendus sum. Quasi dicat: facillima quæq; sibi nocitura existimat: etenim si vnam horam in oratione perseuerat,hoc sibi capitis dolorem allaturum existimat. Vnumque ieiunium vnus leo illi esse videtur,qui eum interficiat. Denique quodcunque pœnale virtutis opus,quod est via planissima,atq; tutissima,per quam facillimè præterire posset, leonem sæuissimum esse putat, à quo interficiendus sit. Contra verò quę cunque in Sathanæ ministerio facit,facillima esse ducit: etsi ex se 7
laborioßissima sunt omnia eius opera. Sicut sacra pagina plurimis
Isai.14. in locis perpendit: maximèque Isaias Dei nomine quandam malorum hominum congregationem comminatur dicens: Ponam eam in possessionem hericij. Hericij sicci sunt opera mala, quæ peccatores faciunt, vt ex illis aliquam humanam voluptatem eliciant: sicuti pueri hericiorum spinis compunguntur, sanguineque digitos perfundunt, vt ex illis castaneas auferant, & ita prius quàm eas comedant, illisque fruantur, nimium laboris patiuntur. O quot labores patiuntur auari! vt nummos suos accumulent. Quot labores perferũt superbi, vt ab eis, à quibus affecti sunt iniurijs, vlciscantur: quot laboribus anguntur ambitioßi, vt dignitates consequantur: quot angußtijs, atque moleßtijs affliguntur 8
libidinoßi, vt turpibus appetitibus satisfaciant. O quàm acutis, atque crudelibus spinis hi omnes compunguntur, prius quàm castaneis perfruantur. Ideo Spiritus sanctus malorum opera, & negotia hericios aptißimè vocat. Et quanquam hæc adeo compungunt, atque contorquent, obßtupenda est visu diligentia, qua illa peccatores amplectuntur. Hoc etiam exag-
Psal.37. gerauit Dauid dicens: Iniquitates meæ sicut onus graue grauatæ sunt super me. Peccatores autem hæc non onera esse ducunt: quia diabolus eos illa comportare adiuuat: Tempus autem aduenier, quando totum onus eorum humeris imponet, quod fiet in inferno. Et tunc dicent quod dicũt damnati in infer-

no,

9 no, Ambulauimus vias difficiles, lassati sumus in via iniqui- Sapient.5.
tatis: quousque in inferno se se demersos perspexerunt, illas
difficiles vias esse non cognouerunt, neque maximam defatiga
tionem, ac laborem afferre intellexerunt. Lignum innatans in simile.
flumine quantumcunque graue sit, facilè huc atque illuc potest
dimoueri, aqua enim maximè adiuuat: at verò cum ad littus acce
dit, tunc eius grauitas persentitur. In hoc sæculi mari, etsi pecca-
tum ex se grauissimum est, voluptatis tamen, passionis, & affe-
ctionis aqua illud adiuuant comportare: ne eius grauitas tanto-
pere sentiatur. Postquam autem anima peccatum lethale baiu-
lans ad mortis littus accesserit, cùm illic voluptatum, passionum,
affectionumque aqua finienda sit, tunc eius grauitatem sentiet.
O cæci nunc, nunc, quandiu tempus habetis, oculos aperite,
10 istisque tam grauibus oneribus vos exonerate, summaque
animi contentione Iesum Christum terra marique sequimini:
ne creatori vestro idem faciatis, quod falsi, atq; dolosi amici fa-
ciunt alijs hominibus, quos Spiritus sanctus obiurgat dicens: est Eccles.6.
amicus secundum tempus non permanebit tempore tribulatio
nis. Quod si cum hominibus hac perfidia vti reprehensible est,
quantò reprehensibilius erit, illa erga Deum vti? In hanc infide
litatem inciderunt Hebræi, qui cum hostes suos mari demersos
perspexerunt, Deum collaudarunt, dicentes: Cantemus Do- Exod.15.
mino glorioseè enim magnificatus est. Cùm autem ipsis post pau-
cos dies deesset alimonia, dicit sacratus contextus, & murmu- Exod.16.
rauit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen, & Aa-
ron in solitudine, dixeruntque filij Israel ad eos: Vtinam mor-
11 tui essemus per manum Domini in terra AEgypti, quando sede
bamus super ollas carnium, & comedebamus panem in saturi-
tate, cur induxistis nos in desertum istud, vt occideretis omnem
multitudinem fame? Vniuersa vtiq; hæc murmuratio erat con-
tra Deum, qui eos de terra AEgypti educi iussit. Vt horum homi
num iniquitatem perspiciatis Deũ enim tantummodo in prospe
ritate colebant. O quot sunt hodie horum Hebræorum imitato-
res, qui Deum tantummodo in plana terra sequuntur, eumq; ma-
lũt amittere, quàm vel minimũ quodq; voluptatum suarum pũ
ctum prætermittere. Etiam hi Genesaræis illis comparari optimè
possunt, qui cùm Dominus facultatem Dæmonibus concede-
ret, vt in porcos introirent, eosque in mari demergerent dicit

Diuus

Matth.8. Diuus Matthæus. Tota ciuitas exijt obuiam Iesu, & viso eo 12
rogabant eum, vt transiret à finibus eorum. O infœlices homines, qui cum porcorum suorum incommodo Domini societatem nolebant. Infœliciores autem sunt Christiani, qui cum fidei lumine sint illustrati, Deum malunt amittere, quàm corpora, turpissimosque sensus suos mortificare. O fratres charissimi per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor, ne tantam perfidiam amittatis. Animaduertite diuinum spiritum hominem fidelem alterius amicum laudare dicentem: Omni tempore diligit qui amicus est & frater in angustijs comprobatur. Multò igitur maiori laude dignior erit, qui fidelitatem hanc erga Dominum obseruauerit: nec verò solum dignus, atque probatus verus Iesu Christi frater, sed etiam æternis præmijs coronabitur. Maxima vtique est hominum stultitia ar- 13
bitrantium se tam sublime, atque excelsum cœlorum regnum sine meritis suis esse consecuturos. Dicitur Dauid solenne Deo
2. Reg. vlti- mo. sacrificium offerre voluisse, ad quod offerendum aream ab Areuna Iebusæo petijt: qui respondit ei dicens: Accipiat, & offerat Dominus meus rex, sicut placet ei habes boues in holocaustum, & plaustrum, & iuga boum in vsum lignorum. Omnia dedit Areuna regi: cui respondit rex: nequaquam vt vis: sed emam pretio à te, & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita: emit igitur Dauid aream, & boues. Attendite sancti regis deuotionem, piumque affectum, nolebat enim Deo quod sibi nihili staret, offerre. O si eum in hoc imitari vellemus pretiosaque & chara Deo sacrificia offerremus, quæ plurimis lachrymis, defatigatione, ac laboribus emeremus: siquidem infal- 14
1. Cor. 3. libilis veritas est quam dicit Beatus Paulus, quod vnusquisque propriam mercedem accipiet secũdum suum laborem. Ideò ip-
Philipp. 1. se Apostolus singulare Dei donum esse ait propter ipsum labores perpeti, dicens: Vobis donatum est pro Christo non solum, vt in eum credatis: sed vt etiam pro illo patiamini. Igitur fratres mei æternum Patrem suppliciter exorate, vt per merita vnigeniti filij sui vobis robur concedat, quo plurimos labores in glorioſæ ipsius vitæ sectatione patiamini, sicuti sacri eius discipuli eum terra marique sequentes libentissimè pertulerunt.

Ingrediente igitur bono Iesu cũ sanctis discipulis suis in mare,

Ecce

15 *ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus.*
Hoc autem non casu accidit, sed diuina prouidētia constitutum fuit: de qua dicitur: qui educit ventos de thesauris suis (ideſt, de potentia sua) qui conturbat profundum maris. Hoc vtique fecit Dominus vt sanctos Apostolos humiliaret, atq; vt suā modicā fidem agnoscerent, nec de se quicquā presumerēt. Etenim vana præsumptio est quædam animi pestis. De qua dicitur ò præsumptio nequissima vnde creata es, cooperire aridā malitia, & dolositate illius? hic explicat Spiritus sanctus quàm extēsum existat hoc malum, quamque vniuersale sit, & quantum officiat. Vniuersam terram dicit Spiritus sanctus nequissima quadam præsumptione esse coopertam. Pensate quomodo præsumptionem nequissimam in superlatiuo gradu esse dicit, tanquam com
16 plurium malorum veneficum fontem. Ideo Spiritus sanctus vnumquenque nostrùm admonet dicens: ne extollaris in cogitatione tua velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiā & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo. O quàm pernicioſa est præsumptio. siquidem tot damna homini affert: illum enim foliorum, fructus, ac denique virtutis relinquit immunem. Etenim in his tribus interior gratia, bonum exemplum bonaq; opera exteriora significantur. Quę omnia dicit ab hoc vitio deperdi: est enim tā quam immanis bellua, quæ omnia radicitus carpit. Sæpenumero cum in communia vitia non incidamus, arbitramur, nos sicuti debemus, existere: adueniente autē tentatione, siue occasione hæc nostra falsa opinio detegitur. Quemadmodum aliquan-
17 do sub cinere tam absconditus latet ignis, vt nihil illic tale inesse videatur, cum autem paulisper acceditur, & cinis insufflatur, deli tescens ignis apparet. Ideò permisit Dominus Beatum Petrum à pontificis ancilla sæpius molestari, atque ab alijs ministris iniquitatis fraudulenter interrogari dicentibus: Nunquid & tu ex discipulis eius es? vt de illa vana præsumptione decideret, imbecillitatemq́ue suam agnosceret: arbitrabatur enim in alijs imbecillitatem, in se vero esse non posse, sicut manifestauit cūm dixit, etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Sic etiam Hebræos tentauit, quando præcepit Moysi, vt virga rupem percuteret, & ex illa aquam eliceret sicut per prophetam Dauid affirmauit dicens: probaui te apud aquam contradictionis.

Eccles. 37

Eccles. 6.

Simile.

Ioan. 18

Marc. 14

Psalm. 80

Nam quia populus ille tot Dei perſpexerat in AEgypto, atque 18
in eius profectione mirabilia ſeſe iam firmiſsimum in fide iudicabat. Vt igitur filij Iſrael ſuam modicam ſtabilitatem agnoſcerent, atque humiliarentur, eos aquæ defectu tentauit, ſtatimque illam oſtenderunt, ſiquidem illic de diuina prouidentia, atque potentia diffiderunt. Ob eandem cauſam hanc procellam ſuis ſanctis diſcipulis accidere voluit. Quod ſiquis di-
Iacobi.1 cat: Beatus Iácobus dicit: nemo cûm tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum eſt? Adhoc reſpondeo, Deum non ſicut Sathanam tentare, vt hominem deſtruat, atq; proſternat: & hoc eſt quod dicit Beatus Iacobus. Solet autem Deus tentare, vt homines ad maximam puritatem, ex
Geneſ.22 celſamque ſanctitatem attollat. Et ita intelligitur illud Geneſis.
Tob.12 Tentauit Deus Abraham & ita dixit Angelus ſancto Tobiæ quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tẽtatio probaret te. Vt au 19
tẽ horũ diſcipulorum grauior eſſet tentatio, tempeſtatis tempore ipſe dormiebat ſuper quo myſterium hoc notare debetis: hũc ſomnum quem Chriſtus Saluator noſter dormiuit procellæ tẽpore, etſi ad maiorem diſcipulorum tentationem fuit, ad eruditionem etiam noſtram fuiſſe, vt quid in futurorum temporum diſcurſu cum ſeruis ſuis eſſet facturus, nos erudiret: etenim ſæpenumero illos mari laborumque procellis obſidet, ſeque alto ſo-
Simile. pore dormire ſimulat, ne illi ipſum vocando dormitent. Quemadmodum mater ſe habet cum filio ſuo chariſsimo ſic ſe Deus cum ſeruis ſuis gerit. Scit parens filium ſuum eſurire, & edere velle, ipſa verò ſe dormientem fingit, quò infans quod vult, ab ea poſtulet. Accedit igitur infans, cumque illam dormientem putet, eam curat excitare, manus, ac velamen eius 20
apprehendit: ipſa nihilominus ſe dormire ſimulat, cor autem eius interiori gaudio exultat, quia modos, quos puer ad eam excitandam exquirit, aduertit. Ille clamat: ipſa vero tacet, cum tamen ei ardentiùs cupiat ſubuenire, quàm infans famem ſibi exoptet extingui: ſed illum ſic afflictũ perſpicere gaudet. Videns autem puer illam à ſe excitari non poſſe, ſeſe angere, ac lamentari incipit conſiderans nullum alium ſibi ſupereſſe remedium. Quem cùm mater ſic aduertat afflictum, nec amplius diſſimulare poſsit, exurgit, illumque clementer amplectitur, ſuauiſsimiſque verbis affatur dicens: tace fili mi, tace, accipe amor

mi

21 mi quod vis, tace ne plores. O Deus meus, & infinitæ misericor
diæ pater, tu dormis, vt ego te excitem, te in necessitatibus meis
dormientem simulas, quia gaudes me ad te excitandũ artificia
atq; modos qui sunt orationes, suspiria, lacrymæ, ieiunia, &c. ex
quirentem perspicere. O benedictus talis Deus: te Domine cœ
lestiũ spirituum Hierarchiæ glorificent, quia hos vilissimos ter
ræ vermiculos tam ardenti amore complecteris, nostramq; spi-
ritualem salutem, atq; vtilitatem tam instanter exoptas.

Fratres mei nonnunquam vos morbis, aut liberorum multi-
tudine, quam alere non potestis, siue grauissimis tentationibus
siue tyranorum persecutionibus afflictos experiemini. Deus
autem vobis conticescit, seseque dormientem simulat, sperans,
vt vos eum excitetis. Delectatur quippe Deus diligentias ve-
22 stras perspiciens cùm vos nunc ieiunantes, nunc orantes, nunc
plorantes, nunc alios rogantes, vt pro vobis deprecentur, nunc
cilicijs vos opertos, nunc denique corpora vestra verberibus af-
fligẽtes cernit: ipse autem tacet, ac dormire se fingit: cum tamẽ
vobis remedium adhibere magis exoptet, quam vosmetipsi cu
piatis: & adhuc magis dormit, vt deploretis, ac suspiretis cum
Dauid dicentes. Exurge quare obdormis Domine? Exurge Psalm. 43.
& ne repellas in finem, quare faciem tuam auertis, obliuisceris
inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? Exurge Domine adiua,
nos & redime nos propter nomen tuum. Tunc illa infinitæ
misericordiæ viscera dirumpuntur, cum tam diuturnum silen-
tium infringitur, suis vos diuinis brachijs suscipit, vestra deniq;
afflicta corda consolatur. Accipite (inquiens) filioli mei quod à
23 me petitis: ego volo, vt ab istis laboribus exeatis. Quod si quę pe
titis vobis incõmodũ allatura cognoscit, & propter hoc illa non
concedit, alijs spiritualibus consolationibus vobis laborem, Psalm. 4.
quem patimini mitigans ad æternam salutem necessarium esse
significat. Hoc ingenue fatetur Dauid dicens: cum inuocarem
exaudiuit me Deus iustitiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi.
Hoc est cordis amplitudinem mihi dedisti, quæ est interior con
solatio, qua tribulationem patienti, atque hilari animo va-
leam tolerare. Dilatasti mihi, scilicet præcordia, & spiritum
meum. Etenim quemadmodum cor tristitia, atque mœ-
rore perstringitur, sic lætitia ipsum cor: & spiritus amplissi-
me dilatatur. Et iuxta hunc locum alios similes oportet

Psam. 17. Psal.118. intelligi,vt ille:eduxit me in latitudinem,& ambulabam in latitudine:& ibidem. Viam mandatorum tuorum cucurri, cũm dilatasti cor meum. Itaque fratres mei Deus in laboribus nostris dormit,vt nos vigilemus. Quod cum intelligeret Hieremias Propheta Deumque tanquam dormientem in laboribus Israel perspiceret,Deum efficacissima quadam oratione rogauit,omnes rationes quas ad eum excitandum reperire quiuit, adducens,& dicens, si iniquitates nostrę responderint nobis Domine,tu fac propter nomen tuum,quoniã multæ sunt auersiones nostræ:quasi diceret:etsi scelera nostra in tuo diuino conspectu nos accusant,tu Domine nihil aliud,nisi infinitam misericordiam,& probitatem tuam consideres. Et addit vlterius dicens: Tibi peccauimus expectatio Israel, Saluator noster in tempore tribulationis:& paulo inferius, tu autem (inquit) in nobis es Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos,ne derelinquas nos. O quàm dulcia verba, quamque efficaces rationes hic propheta sanctus adducit, vt Deum leniat. Et inferius dicit:cognouimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum,quia peccauimus tibi. Deinde Dei honorem authoritatemque adducit: postea verò pactum,quod cum eis fecit,obijcit,dicens:ne des nos in opprobrium propter nomen tuum,nec facias nobis contumeliam sólij gloriæ tuę. Recordare ne irritum facias fœdus tuum nobiscum. O efficacissima verba,vnumquodque horum,quęso,perpendite, atque sic feruentissimas orationes facere discite:hę namq; diuinam iram maxime placant.

Hierem.14 24

25

Et accesserunt discipuli eius,& suscitauerunt eũ dicẽtes: Domine saluanos,perimus,& dicit eis,quid timidi estis modicæ fidei? O Christe mitissime agne quare illos Dñe tanta cũ acrimonia reprehendis qui ad te necessitatis tẽpore confugiũt,& ideo eos modicę fidei vocas? nunquid Diuus Paulus non dicit:ad Deũ habemus accessum per fidẽ?& tu etiam nõ quereris Domine per prophetã de hominibus,qui in necessitatibus suis alunde subsidiũ quęrũt,dicẽs: filij hominum vsq; quo graui corde,vt quid diligitis vanitatem,& quęritis mendaciũ? vbi Beatus Hieronymus ex Hebręo transfert hoc modo:filij viri vsque quo in elyri mei ignominiose diligitis vanitatem quęrentes mendacium: est enim vox Dei quę homini nobilitatem suam proponit,deque ipsius abiectione

26

Roma.5

Psalm.4. Hieron.

27 ne conqueritur. Filij viri id est, ex rationali creatura nobilissima progeniti. Et Felix sic transfert: filij viri vsquequo gloria mea opprobrio, supple, erit, aut fiet à vobis? acsi dicat: quandiu gloriam meam vertitis in opprobrium & ignominiam, caducarũ perituraruṁq; rerũ (in quibus nulla quies, nec vera consolatio vobis manet, siquidem omnia vanitas) amorem amori meo iniuste præferentes? Ac si dicat: si Deus non præsto esset confugientibus ad se in tribulatione, non ita mirum esset, quod filij viri diligerent vanitatem. In Hebræo cõtextu est dictio, Isch, quæ significat virum nobilem, & illustrem, & quasi cœlestem. Et non nulli dicunt Dñm hominibus Abrahã, aut Iacob obiecisse in his verbis. Hæc omnia significant, cûm talẽ tantumq; Deum habeamus, qui nos in tribulatione recreat, si ad eum confugiamus: ma- Felix.

28 ximam esse abominationem, nos ad creaturas recurrere, creatore relicto, maximè cũ talis parentis liberi simus. Et subdidit dicens: scitote quoniam mirificauit Dominus sanctum suum: vbi Felix, & Beatus Hieronymus verterunt: scitote quoniam mirabilem reddidit, aut segregauit Dominus sanctum suum, id est, Christum acsi dicat Spiritus sanctus: nolite vana quærere: sed considerate vos talẽ apud ęternũ patrẽ interceſſorẽ, patronũq; habere, propter quẽ ipse vniuersis necessitatibus vestris remediũ sit adhibiturus. Illud autẽ, quod statim Dauid addit dicẽs: Dñs exaudiet me, cũ clamauero ad eũ, sic intelligendũ est: Deus exaudiet nos, cùm clamauerimus ad eum. Quia sic habet vsus vt cum dico, si benefecero, reddet mihi Deus mercedem bonam: si malè fecero puniet me, hoc singulari dicendi modo vniuersalem iustitiam, quã Deus cum omnibus obseruat, significem: statimque nos docet

29 quomodo ad Deum accedere debeamus dicens: Irascimini, & nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificiũ iustitiæ, & sperate in Domino. Vbi felix vertit: contremiscite, & nolite peccare, hoc est cum sancto timore, ac reuerentia accedite. Et aduersus vanitates, sceleraque vestra debetis irasci, & sic contriti diuinoq; iustitię sacrificio in confessione celebrato, in confessione (inquam) in re, vel in voto suo tempore facienda, confidenter in Domino sperate. Et pro sacrificate sacrificium iustitiæ, habet Chaldaica Paraphrasis, domate concupiscentiam vestram, & reputabitur vobis sicut sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino.

Quod cũ ita sit clementissime Iesu quare hos sanctos discipu- 30
los tuos tam vehementer obiurgas, quia in hac vrgentissima ne-
cessitate à te remediũ deprecantur? Ad hoc respõderi potest illos
à Dño modicæ fidei fuisse reprehẽsos, quia suscitauerũt eũ, quasi
eis dormiens remediũ non posset adhibere. Et animaduertendũ
est quia Dñs Sãctos Apostolos suos reprehensurus erat ideo eos
solos in nauim induxisse, nec alios præter eos in illã cõscẽdere vo
luisse: videlicet vt prælatos doceret, eos nõ oportere subditos suos
corã sæcularibus hominibus reprehendere, ne cũ subditi se detur
patos viderint, confundantur, atque ad impatientiã moueantur.
Singularis quidẽ, nimiumq; necessaria est reprehẽsio vnde post-
Esai. 5. quam Deus dixerat: quid est quod debui vltra facere vineæ meæ
& nõ feci? An quod expectaui, vt faceret vuas, & fecit labrusca?
quasi maximam comminationem diceret, addidit: ostendam vo 31
bis quid ego faciam vineæ meæ: àuferam sepem eius, & erit in
direptionem. Diruam maceriam eius, & erit in conculcationem:
quasi diceret: in supplicium grauissimorum scelerum vestro-
rum vos absq; correptione dimittã, vt prælati delicta vestra dis-
simulent, cumque non corripiamini, in infernum descẽdatis. Di-
citque vlterius, non putabitur, & non fodietur, & ascendent su
per eam vepres, & spinæ, & nubibus mandabo, ne pluant super
eam imbrem. Terribile Dei suppliciũ est, vos reprehensionibus,
atq; admonitionibus sanctisq; inspirationibus nõ coli, vt sic vs-
q; ad oculos (vt aiunt) vitijs repleamini: quod si tanta est pœna,
& supplicium correptionis ademptio, manifeste sequitur correp-
tionem maximum, valdeque necessarium esse beneficium.
Necessarium est autem illam prudenter fieri, vt non officiat, 32
sed proficiat. Ideoq; Dñs discipulos suos secreto voluit reprehen
dere. Atque etiam, vt nos doceret sacerdotum delicta quantum
fieri possit, esse tegẽda, ne populo scandalum afferant. Vnde Ni-
colaus Papa Ludouico imperatori ait, in scripturis narratur Con
Capi. 11. scri- pturis. d. 95. stãtinũ imperatorẽ dixisse, verè si proprijs oculis vidisse sacerdo-
tẽ Dei, aut aliquẽ eorũ, qui monachali habitu amicti sunt, peccã
tẽ, chlamydẽ meã spoliarẽ, & cooperirẽ eũ, nè ab aliquo videret.
Hoc intelligitur quãdò paccata sunt secreta: nã si sunt manifesta,
publicè seuerius ea puniri oportet. O quantę confusioni est hęc
huius pij imperatoris sententia hominibus huius sæculi, qui sic
de Ecclesiasticis detrahunt, illosque diffamant, acsi animarum

suarum

33 suarum salutem in hac murmuratione lucrarẽtur: defectusque,
in quos eos incidisse norunt, cum maximo animarum suarum
detrimento diuulgant, maximumque populis incommodum
inferentes, sacratissimumq; sacerdotalẽ statum maximè vitupe-
rantes. Beatus Paulus probat ministros legis gratiæ maiori hono-
ri esse habendos quàm ministros veteris legis, etsi illi maximè co
lebantur, & ita dicit: quòd si ministratio mortis literis deformata
in lapidibus fuit in gloria: ita vt nõ possent intendere filij Israel 2. Cor. 3:
in faciem Mosis propter gloriã vultus eius, quæ euacuatur, quo-
modo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si mini
stratio damnationis in gloria est multò magis abundat minister-
rium iustitiæ in gloria, idest, si Moyses eo quod legis illius quæ
ministratio mortis error minister, & prædicator esset, tanto affi-
ciebatur honore, lex (inquam) vetus erat administratio mortis:
34 quia illius transgressores, sicuti blasphemi, & adulteri corporali
morte mulctabantur. Etiam mortis ministratio erat, idest, mor-
talis, quia præ sexcentorum præceptorum multitudine grauissi
ma erat. Ideoque ministratio mortis, & damnationis appellatur.
Erat enim obseruatu difficillima. Quantô igitur magis rationi
consentaneum est, quòd ministri legis gratiæ, qui iustificationis
ministerium exercent, quique suauitatis, & amoris munere fun-
guntur, à populis honorentur. O admirabilem exaggerationem!
Etenim dicit glorioſus Apostolus sacerdotẽ Euangelicum maio
ri gloria, atque honore dignum esse, quàm Moysem fulgenti fa-
cie coruscantem, & hoc propter excelsum ministerium, quod
exercet. Vt autem hoc vobis clarius innotescat, animaduertite
Spiritum sanctum dicere: in tota anima tua time Dominum, & Eccles. 7.
35 sacerdotes illius sanctifica: in omni virtute tua dilige eum, qui te
fecit: & ministros eius ne derelinquas: honora Deũ ex tota ani-
ma tua, & honorifica sacerdotes. Vbi perpendendum est Spiri-
tum sanctum postquam debitum Deo amorem, honorem, atq;
timorem hominibus commendauit, tanquam rem maximè ne-
cessariam immediate præcipere, vt eius ministri honore affician
tur, diligantur, & sanctificentur. Quod si Spiritus sanctus hoc il-
lius tẽporis sacerdotibus præstari cõmendabat, quid huius tẽpe-
statis ministris fieri volet, quorum manus sunt excelsus maiesta
tis ipsius thronus? quid ad hoc respõdetis ij, qui potiorẽ cõuersa-
tionum vestrarum partem in Ecclesiasticis viris infamandis con

sumitis? O infœlices vos,quàm manifestè in hoc quàm parũ vo
bis diuini amoris,atq; timoris,insit, ostenditis per illam ineffa- 36
bilem charitatẽ vos deprecor fratres mei,qua diuinus ille Domi
nus hoc sacrum iustituit ministerium ad vtilitatem animarum
vestrarum,vt ad hæc attentis animis aduertatis, atque à vobis
hoc pestiferum vitium relegetis. *Tunc surgens imperauit ventis,&
mari, & facta est tranquillitas magna*. O admirabilem vniuer
salis Domini potentiam,quę sic hanc mundi molem disposuit,
vt nulla insensibiliũ,atq; irrationalium rerum eiresisteret,neq; à
diuino ipsi⁹ beneplacito disgẽtiret. Sola rationalis creatura,quia
eam Dñs libertate ditauit,passin ei audet inobedire. Quomodo
fratres hãc nostrã ærumnam,atq; infelicitatẽ sanguineis lachry
mis non lamẽtamur,quod ventos,& maria nobis in diuina obe
diẽtia præstare permittamus? de hoc grauissimè Deus queritur
Hiere.5. per Hieremiã Prophetã dicens:audi populestulte,quinõ habes 37
cor,qui habentes oculos nõ videtis,& aures nõ auditis. Me ergò
non timebitis,ait Dñs,& â facie mea nõ dolebitis? qui posui are
nam terminum mari præceptũ sempiternum,quod nõ præteri
bit:& cõmouebuntur,& non poterunt. Et intumescent fluctus
eius,& nõ trãsibũt illud:populo autẽ huic factũ est cor incredu
lũ,& exasperans. O seueriſsimã reprehẽsionẽ,Dominus nobis
det mẽtes,quibus illã sentiamus. Vnum ex ijs; quæ hominis in
obedientiã,atq; duritiem magis condemnant,est ille promptissi
mus insensibilium creaturarũ respectus,atque obedientia erga
Deum,in arenę carcerem (ait Dominus) tumulenti maris furo
rem,& furibundos fluctus inclusi,illasque elatissimas vndas are
næ compedibus alligaui,ibique rantopere me reuerentur, vt cũ 38
ita feruenti impetu desęuiunt,atque superbiũt,vt aridam absor
bere velle videantur,illam solummodo comminentur, statim-
que decidant, & arenæ vinculis submittantur, nec carcerem,
quem eis statui dirumpant. Solus homo ratione præditus obe-
dientiæ meæ vincula dirumpit, & post passionum suarum in
domitos impetus decurrit. Erubesce frater quia res tam impetuo
sa,atque furibunda,sicut mare,cuius fremitu vniuersa fere arida
contremiscit,quando ad sublimiorem elationis sue gradum per
uenit,se humiliter prosternit,paruulęque arenę vinculis conti-
netur,tu verò Deo tuo submitti recusas. Submitte te frater quan
do furiosę passionũ tuarum alæ te arripuerint,atque sustulerint

deijce

39 deijce te ad pedes Dei tui quasi mare, ne te à diuina eius lege absoluas, diuinæ ipsius voluntati te subijce. Nam cum hac captiuitate, gratiæ libertas, postea verò gloriæ imperium comparatur. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Quarta post *E*piphaniam.

CONCIO SEVNDA.

1 *Ascendente Iesu in naviculam secuti sunt eum discipuli eius, &c.* Matthæi. 8.

VAlde notandum est sponsam quotiescunque sponsum suum quæsiuit, in custodũ manus incidisse, nullibi vero custodes ei fauisse vt sponsum cõquisijsse dicuntur. Nam dicit sponsa, inuenerunt me vigiles, qui custodiũt ciuitatem. Num quem diligit anima mea, vidistis? qui ne verbum quidem ei responderunt. Et paulum cum pertransisset eos (vt ibidem dicitur) inuenit quem diligebat anima eius. Et alibi dicit. Vigiles non solum sibi non fauisse, sed etiam ipsam percussisse, palliumque sibi arripuisse dicuntur. Inuenerunt (inquit) me custodes qui circuierunt ciuitatem, & percusserunt me, & vulnerauerunt me tulerunt pallium meum custodes murorum. Nũquid credi, aut dici possunt ministri iustitiæ seruis Dei nõ solum nõ prodesse, verùm etiã obesse. Vere litera sacra hoc significat, neq; ab hoc mysterium dissonat. Et profecto quemadmodum recti gubernatores, atque prælati reipublicæ maxime prosunt, multumq; cõducunt, quo animæ Deum reperiant. Ita etiam qui publicum munus suscipiunt, vt sibi tantummodo consulant, vt se honorent, aut locupletent, pernicioſissimi sunt, & potius Dei ministerio resistunt, quã fuerent & de his propriè hi Canticorum loci loquuntur. Ideoque dicit Spiritus sanctus. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt

Canti. 3.

Canti. 5.

2

Canti. 3.

biunt ex fortissimis Israel omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Vbi per hos fortes boni præsides Ecclesiastici proprijssime significantur, qui robore, virtute, scientia, pioq; exemplo suo sanctam Ecclesiam protegunt, quæ est lectulus veri Salomonis Iesu Christi: & animaduertendum est, non incassum bis repetitum fuisse: fortes, ex fortibus Israel. Nam plurimi sunt fortes ad mille labores in suis ambitionibus perferēdos, qui vbi primum, quod expetunt, consequūtur, omnia in profanitatibus cō sumunt. Hi vtique fortes sunt, non autem ex fortibus Israel nō est eorum virtus, atque fortitudo similis Israelis qui soceri sui oues depascens virili animi robore frigora, calores, plurimosq; labores passus est. Et sic eos plureſque atque maiores etiam patiuntur, qui sunt ex fortibus Israel, vt Dei oues custodiant, nec vero contentus est dicere, illos fortes esse, sed addidit illos gladios manibus tenere, quibus pugnarent, dicens. Omnes tenētes gladios: singuli singulos gladios præ manibus habebant. Vnusquisq; horum ensium est, de quo dicit D. Paulus. Assumite gladium spiritus, quod est verbum Dei. In Hebræo autem contextu verbum passiuum pro actiuo collocatur: in quo significatur, illos non solum gladium tenere, sed ipsos ab eisdem gladijs teneri debere, gladijs (inquam) potentiæ, sapientiæ, & muneris, idest, illos non debere potestatem, ac officium in vtilitatem suam conuertere: sed ipsos potius dignitati, ac muneri seruire oportere. Etiam Centurio etsi Gentilis hoc intellexit, & ita dixit. Ego homo sum sub potestate constitutus. Attendite quomodo potestatem onus sibi dicit impositum: & tanquam hoc intelligens tam prudenter, atque benigne suos gubernabat: ex hoc quippe promptissima eorum obedientia dimanabat: & sic addidit. Dico huic, vade, & vadit, & illi: fac hoc, & facit. Ecce quomodo ex mira gubernatoris prudentia, eximia subditorum proficiscitur obedientia: qui autem tales non sunt, hi sanctam Dei Ecclesiam perturbant. Videbitis domum vetam, atque recuruam: quod si huius deformitatis causam quæsieritis, respondebitur vobis: in illa ædificatione virides, & extra maturum tempus excisas trabes fuisse collocatas, & præ nimio pondere fuisse reflexas, quibus reflexis, vniuersum ædificium incuruatum est. Quæ enim mature exciduntur, ventisque & imbribus obduratæ collocantur semper in sua rectitudine perse-

3

4

5

Ephes. 6.

Matthæi. 8.

Simile.

ue-

6 uerant. Sic in sanctæ Ecclesiæ ædificatione sunt nonnullæ trabes vietę, atque reflexæ quę illam reflecti, & incurtuari faciunt in plurimis eius membris: hæ autem trabes sunt imperfecti præsides, qui cum sint passionibus virides, nec virtutibus, atque oratione macerati spiritali perdita rectitudine in causa sunt, vt alij quàm plurimi eam amittant. Vt Christus saluator noster hęc damna, quę iniquorum prælatorum causa mundo aduenium, significaret, sua admirabili prouidentia decreuit, vt se dormiente mare desęuiret, quod fuit prognosticum quoddam, in quo significabatur plurimas ex procelis, quę in huius sęculi mari aduersus sanctę Ecclesię nauim insurrecturę erant, ex maiorum atque gubernatorum somno negligentia esse prouenturas.

Et ita dicit sanctum Euangelium. *Ascendente Iesu in nauiculam,*
7 *ecce ventus magnus factus est in mari: ipse vero dormiebat.* Ideo loquens Beatus Paulus de probis superioribus non contentus est dicere, vigilant, sed dixit: ipsi verò peruigilant quasi rationem pro animabus reddituri. O Domini mei qui tantum, tamque graue onus, sicut animarum regimen humeris vestris imposuistis, oculos aperite, nec dormiatis. Multum conducit ouium vtilitati pręsentia pastoris sui. In cuius rei testimonium legitur, Beatum Apostolum Petrum plurimos ægros vmbra sua sanasse, quod de nullo alio Apostolorum dicitur. Quod ideò factum est, vt ex hoc intelligeremus pastoris vmbram, eiusque pręsentiam, atque autoritatem plurimis spiritalibus infirmis mederi, compluribusque animi morbis obuiare. Vnde quasi magnum beneficium pollicebatur Deus Hebręis per Isaiam pro-
8 phetam, dicens. Principes in iudicio prędent: & de hac prędidentia maiorum plurima bona prouentura testatur, quę statim singulariter annumerat dicens. Et erit vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate, sicut rivi aquarum in siti, & vmbra petrę prominentis in terra deserta. Ecce quàm eximijs metaphoris explicat hic Spiritus sanctus huius prędidentię commoda: quam dicit homines à ventis, tempestatibus, siti, atque calore, hoc est, à furoribus, contentionibus, ex cupiditatis siti, & à calore luxurię esse liberaturam. Luna multò minor est stellis, & tamen multo efficacior est ad hęc terrestria commouenda, quàm cunctæ stellę, cuius rei causa est quia propinquior est terrę. Sic prælatus, pater, ac Dominus quãto propinquior est subditis suis,

Hebræ. 13.

Acto. 5.

Isai. 32.

tanto

tãtô melius eos gubernat. Et quãuis prę latus præsens indoctior
sit altero absente, sua tamen præsentia plus, quàm ille conficiet. 9
At si præsens pigritia, & negligentia dormit, parum eius præsen
tia proderit: tuto namque lupi eius oues rapere poterunt.

Valde etiam notandum est, ventũ antequã Dominus in naui
culã ascẽderet, nõ flasse, vbi primũ autẽ in eam ingressus est, sta-
tim ita furibunde flare cœpisse, vt discipuli se iam iam perire pu
tarẽt. Et hoc etiam quodammodo prognosticum fuit illius, quod
quotidie accidit: videlicet plurimos pœnitẽtes vbi primum sese
conuertunt, pœnitentiamq; agere incipiũt & Christũ Dominũ
Gregorius. in se recipiunt statim vanitatis vento inflari: & hoc dicit B. Gre-
Nume. 6. gorius significasse illud, quod dicitur in Numeris, Nazaræos non
abscidisse crines, sed illos crescere desijsse, quousq; ad pedes vsq;
descendebant. Erant hi homines Deo dicati, abstinentes, qui cõ- 10
munibus cibis, nec potibus vtebantur, & in tam sancta viuendi
ratione crines procreare, significabat, ipso facto quo quis toto ani-
mo, totoq; conatu virtutis operibus intendit, ei longissimos cri-
nes esse nascituros, quæ sunt vanæ cogitationes, & satisfactio sui
ipsius. Vnde cùm Deus accederet, vt loqueretur Adæ, in animũ-
que illi induceret, vt peccati sui pœnitentiam ageret, dicit sacra
Gene. 3. pagina, illum venisse ad auram post meridiem. Quid opus erat
Spiritum sanctum explicuisse, quando Deus venit, aerem flasse?
Respondeo, hoc ita dictum fuisse, vt significaretur, vbi primum
diuina inspiratio in animum tuum ingreditur, quæ te ad bonũ
faciendum impellit, statim etiam vanitatis auram, atque miseriã
simul introire. Quid ergo remedij erit, vt hæc vanitatis aura bo-
na opera non destruat? Remedium vtique est quòd siquidem hę 11
vanæ cogitationes excusari non possunt, eis aurem non prębea-
Simile. mus. Quemadmodum cum quis nobis vult loqui, vt quid velit
sciamus, sinimus eum loqui, & vbi primum dicere incipit, eiusq;
animum intelligimus, statim si eius oratio nobis non placet,
dicimus, tolle, tolle ist hæc hinc, ne talia dicas: sic etiam vbi pri-
mum vanæ cogitationes obrepserint, ne eis aures præstetis, sed
dicite illis. Abite, abite, malæ cogitationes, displicet mihi postu-
latio vestra: simulque Deum feruidissimis orationibus deprecа-
mini, vt vobis aduersus eas victoriam largiatur. Idcirco laudans
Cant. 4. spõsus sponsam ei dicit: sicut vitta coccinea labia tua. Crines, qui
Simile. sparsi fœminam deturpant, compositi, vittaq; deuincti, pulchrã
reddunt,

12 reddunt, nec ei visum impediunt. Sic vanæ cogitationes orationis robore alligatæ non solum animam non deturpãt, sed illam etiam condecorãt. Et hoc significat, sicut vitta coccinea labia tua hoc est tua feruida oratio vocalis vanas cogitationes, sicut vitta corporales crines deuincit.

Et accesserunt discipuli, & suscitauerunt eum dicentes: Salua nos perimꝰ. Et dicit eis. Quid timidi estis modicæ fidei? Vbi alij verterũt, quid timidi estis exigua prædicti fiducia? Illos tam aspere diffidentiæ reprehendit, quia cum tot diuinitatis suæ mirabilia in terra perspexissent, in mari timebant. Tales sunt hodie plurimi, quibus cũ Deus in præteritis laboribus subuenerit, non confidunt se ab

13 eodẽ Deo in alijs esse iuuãdos, Ita Hebræi de quibꝰ dicit Dauid. Et male locuti sunt de Deo, & dixerunt. Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto, quia percussit petram, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt? Nunquid & panem poterit dare, aut parare mensam populo suo? O inauditam hominũ amentiam. Etenim vnde spei, maximæque ac firmissimę confidẽtiæ occasionem sumere deberent, inde diffidentiæ ansam accipiunt Attendite qualem dubitationis rationem assignent: sicut (inquiunt) eduxit aquam de petra, nunquid & panem poterit dare? & quare non, siquidem par requiritur ad vtrumque potentia? O stulti nisi tãta cæcitate teneremini aliter quidẽ illaturi essetis scilicet, percussit petram, & fluxerunt aquæ, ergo panẽ poterit nobis dare. Et sciendum est Deum hac diffidentia adeò indignatum fuisse, vt maximum quoddam ad ipsorum incõmodum miraculum fuerit operatus, dicitur enim inferius. Ideô audiuit Do-

14 minus, & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascẽdit in Israel. Ista secunda pars, scilicet, ira ascendit in Israel est declaratio prioris, scilicet, ignis accẽsus est in Iacob. Et quare hoc? quia non crediderunt in Deum, neque sperauerunt in salutari eius. Et supplicium fuit, quia pluit super eos sicut puluerẽ carnes: & adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos: & ita comedentes in pœnã diffidẽtiæ suæ mortui sunt. O quot hodie in eandem incidunt culpam, qui ex præteritis beneficijs, quę à Deo acceperũt, ad futuros successus cõfidentiam nõ cõcipiunt. Dicitur cum Assyrij in mõtibus cum filijs Israel bellum gererent, superatos fuisse Assyrios, ipsi vero non Israelitis quidem, sed montium dijs victoriam attribuerunt. Ideoque

Psalm. 77.

3. Reg. 20.

sequenti

sequenti anno cum eis in plano decertare decreuerunt arbitran- 15
tes Deos illos illic eis fauere non posse. Et ita dicitur ibi: serui
regis Syriæ dixerunt ei: Dij montium sunt Dij eorum ideo su-
perauerunt nos: melius est vt pugnemus contra eos in campe-
stribus, & obtinebimus eos. O amentissimam fraudem; Deus
vtique, qui in montibus subuenit, in campestribus etiam succur
rit, & qui in terra adiuuat, etiam in mari auxiliatur, quique in
vno labore hominem iuuat, in altero etiam illi subuenire po
test, siquidē infinita potentia pollet.

Tanta, tamque excellens est hæc confidentiæ virtus, vt ad
eam in hominum cordibus imprimendam plurima Deus mira
Exod. 14. bilia fuerit operatus, plurimisq; artificijs vsus. Dixit Deus Mo
si, Loquere filijs Israel. Reuersi castrametentur è regione Phiai
roth, quæ est inter Magdalum & mare. Quando Hebræi dili- 16
gentissime properabant Pharaonis copias fugere: tunc eis præ-
cepit Deus reuerti. & in monte iuxta mare castra cōstruere: qui
quidem locus periculosus erat, & in conspectu Pharaonis, vt
ibidem dicitur, vbi eum ad iracundiam ardentius concitabant,
cum tutius eos posset occupare videns illos iuxta mare, nec ha
bentes cymbas aut remedium aliquod, quo illud pertransirent
Et ita dicit sacratus textus: in conspectu eius, scilicet, Pharao-
nis, castra ponetis super mare: dicturus est Pharao super filijs Is-
rael, coarctati sunt in terra, concluſit eos desertum. Vt quid au-
tem Deus hos Hebræos in tantis angustijs collocauit, vt se vn-
dique obsessos, hinc scilicet mari, illinc autem hostibus circun-
datos cernerent, ita vt nequaquam fugere possent? Statim illic
rationem addit dicens. Persequetur vos, & glorificabor in Pha- 17
raone, & in omni exercitu eius, scientque AEgyptij, quia ego
sum Dominus. Omnia hæc artificia exquisiuit Dominus, quo
Hebræi acceptum beneficium pluris æstimarent, eoque magis
victoria delectarentur: quo maiores perpessi fuerant tribulatio
nes, atque labores. Vt inde discerent in infinita Dei potentia,
& misericordia sperare, quando se alijs periculis, atq; laboribus
quantumcunque grauibus afflictos aduerterent. Propter hanc
etiam rationē, quando eis manna pluit, præcepit, colligat vnus
quisque ex eo quantum sufficit advescendum gomor per singu
Exod. 16. la capita. Vnumquodque horum verborum valde perpendite,
valde namque notabilia sunt.

Primum

18 ¶Primum illud, colligat vnusquisque ex eo. Non dicet, colligãt diuites, & postea vendant illud pauperibus: sed colligat vnus quisque tam pauper, quàm diues. Non vtique sic modo fit: sed plerunque communibus ciuitatum, atque oppidorum bonis plus diuites, quam pauperes perfruuntur, cùm tamen vice versa esse deberet. ¶Dicit secundo, quantum sufficit. Non dicit, colligat ad superfluitatem. Iam tunc volebat Dominus ab eis obseruari, quod postea Beatus Paulus ad Timotheum dixit. Habentes alimenta, & quibus tegamur, ijs contenti sumus. 2. Timo. 6 ¶Dicit tertiò. Gomor per singula capita. Hoc fuit maximum miraculum, quod cum vnus homo voracior, procerioriſque esset staturæ, quàm alter, vnicuique tamen manna ad vnum gomor in singulos dies sufficeret. Dixitque
19 Moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in mane, qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis vsque mane, & scatere cœpit vermibus, atque computruit.

At, dicet aliquis: quare eis semel in totum annum, aut mensem, aut saltem in totam hebdomadam manna non dedit, ne illis quotidie id colligere necessum esset? Dico Deum hoc sua mirabili prouidentia decreuisse, quo illi discerent diuinæ ipsius liberalitati confidere, vt crederent, sicut eis hodie manna concedebat, sic cras, & alijs diebus esse daturum. Hoc etiam fecit, vt eos sui amore; ac timore coerceret: vt cognoscentes se diuino ipsius auxilio quotidie indigere, tam facile non peccarent: quod si peccarent citius conuerterentur.

O fratres mei si assiduò vos diuino semper auxilio indi-
20 gere, attente consideraretis, quam efficax frænum esset hæc consideratio, quo in diuino Dei timore, atque amore contineremini. Omnia hæc, & alia plurima artificia, atque inuentiones, quas Deus exquisiuit vt in illorum hominum cordibus sui metipsius confidentiam induceret, non suffecerunt hoc in eis operari. Vnde Beatus Paulus compluribus in locis eos filios diffidẽtiæ vocat, vt patet ad Ephesios. 2. & inferius. Et ad Colossenses, quod in Hebraica phrasi homines diffidẽtissimos significat. Non vtique talis erat sanctus Moyses: sed infallibili Dei verbo fretus ad mare populum deducebat, cùm nec naues haberet, nec apertam viam, qua præterire posset: quamuis Pharaonem cum Ephes. 2 & 5 Exo. 14

eius

eius copijs furentem prospiciebat accedere qui eos iam propè 21
occupare videbatur, nec arma ad se protegendos haberent, cumque vniuersa Israelitarum multitudo proclamaret, collachrymansque diceret: forsitan non erant sepulchra in Ægypto? ideò tulisti nos, vt moreremur in solitudine, vt quid hoc facere voluisti, vt educeres nos de Ægypto? nihilominus tamen tam firmiter sanctus Moyses diuino Dei verbo nitebatur, vt eis diceret, Nolite timere: state, & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie: Ægyptios enim, quos nunc videtis, nequaquam vltra videbitis vsque in sempiternum. O admirabilem viri sancti fiduciam qui in medio tot, tamque contrariarum rerum, quibus ad diffidentiam poterat prouocari, tam firmiter Dei solo verbo confidit, atque in eo indubitanti corde sperauit, quod merito quidem fecit, quandoquidem verbum hoc est infallibilis ve 22
ritatis. Eadem confidentia adeò refertus erat sanctus Dauid, vt
Psal. 26. diceret. Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Postquàm autem ad hoc propositum plurimas adduxerat exaggerationes, hoc, quod maximam affert admirationem, addidit dicens. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Illud, hoc, dubium gignit, videlicet vtrum de prælio, an de Deo sermo habeatur, hoc est, vtrum Dauid se in prælio, an in Deo speraturum esse dicat. Hoc autem dubium in latina solummodo translatione est: in Græco namque, & in Hebræo contextu nulla est occasio ambigendi. Clarè enim patet illic Dauid aduersariorum arma demonstrare, in quibus se salutis suæ spem constituere dicit: vt diuinæ potentiæ magnitudo clarius illucescat. Etenim qui Deum perfectè diligunt, 23
eam vim in corde recipiunt, vt in maioribus (humano videri) laboribus, atque aduersitatibus non solum non frangantur metu, verum etiam isthæc omnia, quæ sibi contraria videntur, pro se stare, ipsosque maxime iudicent adiuuare.

Nam dupliciter Deus suos adiuuare consueuit: vno modo mala diuertens, ne ad eos accedant: altero modo illos iam in laboribus persistentes mirabiliter liberans: hic autem posterior modus est vtilior, & in quo Dei omnipotentia clarius splen-
Isai. 63. det. Et ita dicit sanctus Isaias, loquens de Hebræis. Factus est eis saluator, in omni tribulatione eorum nõ est tribulatus. Ideoque sperabat sanctus Dauid, quantumuis durum esset prælium,

quod

24 quod aduersus se exurgeret, in bonum sibi esse conuertendum. Quapropter fratres mei siquidem ipsum Deum in patrem, adiutoremque, quem Dauid habebat, habemus in omnibus laboribus, atque aduersitatibus nostris totam in eo spem nostram constituamus. Maxime nos hoc consolari debet, quòd Deum nostrum potentissimum esse credimus, vt nos tam hilares, & consolatos in paupertate, laboribus, atque infortunijs reddat, quàm alij in imperijs, ac prosperitatibus constituti exultant: & ita Beatus Chrysostomus verba illa psalmi octogesimi declarat, dicentis. De petra melle saturauit eos. Nam si necessitas rerum saporem sic adauget, vt frigidam aquam mel dulcissimum sapere faciat, quid infinita Dei potentia facere non poterit, Dei (inquam) qui labores nostros diligentius, quàm nos ipsi, appendit?

Chryst. homi. 2. ad popu. Antioche.

25 Hac consideratione sanctus Isaias propheta sanctam hanc Ecclesiam consolatur: postquam enim de mundi reparatione, deq; Spiritus sancti super credentes aduentu fuerat locutus addidit, dicens. Et creauit Dominus super omnem locum montis Sion, & vbi inuocatus est, nubem per diem, & splẽdorem ignis flammantis in nocte. Super omnem enim gloriam protectio, & tabernaculum erit in vmbraculum diei ab æstu, & in securitatem & absconsionem, à turbine, & à pluuia. O dulcissima verba! Ec quis hæc audiens huius clementissimi Dei amore non capitur? singula hæc fratres mei peculiariter pẽsate. Præsertim vero quo modo dicit: protectio eius est super omnẽ gloriam. Ecqua enim humana gloria par est illi, quam iustus habet, qui Dei auxilio, 26 ac protectione in omnibus calamitatibus adiuuatur? Alludit hic sanctus Propheta ad admirabilem curam, quam Deus illius rebellis populi gesit, cum eum ex AEgypto per inuiam solitudinem deduxit. Etenim nubem in vmbraculum diei, columnam vero igneam in splendorem noctis illis immittebat. Et per hanc periphrasin denotare vult quantam de Ecclesia sua deque singulis fidelibus suis curam gerit.

Isai. 4.

Hac igitur sancta confidentia plenos ad hunc clementissimum Patrem nos oportet accedere, non autem absolutè petentes, vt nos à laboribus, quibus affligimur, liberet, siquidem quid nobis potius expediat, ignoramus. Et hunc arbitror esse legitimum sensum illorum verborum psalmi centesimi decimi

Psalm. 118.

octaui, dicentis. Aspice in me, & miserere mei secundum iudi- 28
cium diligentium nomen tuum. Respicere in aliquem in sancta scriptura est curare res illius, & eum in necessitatibus adiuuare. Et ita dicit hic Dauid, Domine non à te peto: vt sicut ego arbitror me tractes, nec mecum ijs misericordijs vtaris, quas ego misericordias esse puto: sed ijs misericordijs, quæ secundum iudicium diligentium te veræ misericordiæ sunt. Etenim qui diligunt te, misericordiam tuam esse ducunt, quicquid eis occasioni est, te ardentius diligendi vniuersa, quæ eis occasioni sunt recordandi tui, maxima beneficia esse ducunt. Atque ex nobis metipsis addiscamus animaduertentes quanta animi contentione ad Deum confugimus deprecantes, vt nos à malis pœnæ liberet, & multo maiori diligentia recurramus submissis animis supplicantes, vt nos à malis culpæ eruat. 28

Cùm ij sancti discipuli sese procellæ fluctibus iam pene demersos perspicerent, omni humano auxilio diffidentes ad Dominum confugerunt: in quo bene nos illos imitamur, in malis videlicet pœnæ: non autem quando nos malis culpæ concussos aduertimus, nam adeò cæci sumus, vt vix illa sentiamus, aut æstimemus: quasi nihil mali nobis acciderit, ideòque illorum remediũ tepidissime exquirimus, cùm tamen vicissim esse deberet. Non sic vtique Hieremias Propheta faciebat, qui postquam magna pœnæ mala recensuerat, addidit dicens. Væ nobis, quia peccauimus: propterea mæstum factum est in dolore cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri. O admirabilem sensum ac spiritum sancti Prophetæ! dixerat quippe antea. Hæreditas nostra versa est ad alienos: pupil- 29
li facti sumus absque patre: matres nostræ quasi viduæ, aquam nostram pecunia bibimus: ceruicibus nostris minabamur: lassis non dabatur requies, serui dominati sunt nobis: non fuit, qui redimeret de manu eorum, pellis nostra quasi clybanus exusta est à facie tempestatum famis: propter nullum autem horum laborum dixit: Væ nobis, nisi ad, peccauimus. Non dicit, væ nobis, quia hæreditas nostra versa est ad alienos, nec, væ nobis quia captiui ducti sumus, nec, væ nobis quia fame sitiq; oppressi sumus, quasi nihil horum laborioſum esse ducens. Solummodo dicit. Væ nobis quia peccauimus, propterea mæstum factum est cor nostrum: non contristati sumus pro-

Thren. 5.

pter

30 pter temporalia detrimenta: ſed quia mala culpæ commiſimus quia Deum offendimus, O Chriſte dulciſsime animarum noſtrarum amor, & lux vera, quæ illũminat omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina Domine mentes noſtras, quô cognoſcamus, niſi malum culpæ habuerimus, ſed in tua ſemper gratia perſtiterimus, nullum nobis pœnæ malum eſſe nociturum. O quam perſpicue hoc intellexit ſanctus Habacuc, cum dixit. Ficus enim non florebit, & non erit germen in vineis? mentietur opus oliuæ, & arua non afferent cibum: abſcindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præſepibus. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Ieſu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quaſi ceruorum, & ſuper excelſa mea deducet me victor in Pſalmis canentem. Eum nobis Deus ſpiritum concedat, quo ex toto corde noſtro hæc verba dicere, & ſimul animo percipere, valeamus: in quibus hic ſanctus propheta fatetur ſe licet ſibi vniuerſa temporalia deſint, dummodo Deum in anima ſua habeat ſpiritalẽ lætitiam, & conſolationem non eſſe amiſſurum, ſed ex his omnibus laboribus victorem euaſurum, & propter victoriam Deum eſſe laudaturum. Habac. 3

31 Ex hac cæleſti doctrina infertur quàm neceſſarium nobis ſit ad Deum confugere cûm ſanctæ Eccleſiæ nauim varijs peccatorum, atque hæreſum ictibus agitatam perſpiciamus. De hoc mundo dixit Regius, ac diuinus Pſaltes Dauid. Hoc mare magnum, & ſpatioſum manibus, illic reptilia, quorum non eſt numerus, animalia puſilla cum magnis, Hic in huius ſæculi mari piſces magni deuorant paruulos, & quemadmodum in mari (inquit ſanctus Thomas,) quando cete comedere vult, os aperit, magnumque ex illo emittit odorem inflatu ex viſceribus exeũti, vbi habet electrũ vulgo ambar, piſceſq; illo odore allecti in os eius ingrediũtur, & ita eos deuorat. Sic magnates huius ſæculi dulcibus ſermonibus, falla cibuſq; promiſsionibus paruulos, ſimplices, agreſteſque homines decipiunt, eoſque viuos deglutiunt, eorum ſubſtantias deuorantes. In hoc mari vanitatum ſpumas perſpicietis, hoc mare mortuos à ſe reijcit, neque enim illos ſuſtinere poteſt, viuos autem natantes ſuſtentat iuſtos peccatis mortuos non poteſt mundus tolerare: viuos au- Pſal. 103.

32 Simile. D. Th. ſuper Ioan.

tem malitiæ hos lihentiſsime ſuſtinet. In hoc mari ſyrenem 33
reperietis, quæ cantus ſui fallaci ſuauitate nautas ſoporat, neque vero eam ſentiunt, quouſque in profundum pelagi demerguntur. Hoc eſt vitium carnis, ò quam dulce illud tibi diabolus depingit, ſquàm amarum autem eſt poſtquam deuoratur. Momentaneum enim eſt quod delectat, & æternum quod cruciat.

In hoc mari vna tantum nauis incedit, quæ ad ſalutis portum perducit: hæc autem eſt ſancta Eccleſia catholica. Hanc nauim [*aſſeguro*] diuinus mercator Ieſus Chriſtus in nocte ſuæ ſanctiſsi-
Luce.22. mæ paſsionis dicens nautæ, qui eſt Beatus Petrus. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, hoc eſt, ne timeas, ô Petre ne nauis tua demergatur, maximis quippe, atque tumentibus hæreticorum 34
fluctibus quatietur, varijſque vitiorum ictibus oppugnabitur: non tamen ſubmergetur: ego enim ſum eius protector, atque patronus.

O quam meritò nunc dicere poſſumus. *Ecce motus magnus factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus.* Hæc magna tempeſtas eſt diuerſarum hæreſum, & errorum pullulatio quę in hac miſera tempeſtate conſurrexit, magis, quàm in alijs temporibus. Quodam tempore in tantam diſſolutionem, & corruptionem
Hier. Hebręi deuenerunt, vt eis Dominus per Hieremiam Prophetam dixerit. Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda. In ſingulis vrbibus ſingula Idola colebantur: non quippè omnes vnum, & idem idolum adorabant. In hanc varietatem deuenerunt infœlices homines, qui ex orthodoxæ fidei vnitate 35
exierunt: cum enim in hac nauigatione verum polum amiſerint nec cæli ductore gubementur, ſinguli ſingulas vias, tenentes per vitiorum mare imprudenter aberrant: nec vero ſolum ſingulæ ciuitates: ſed ſinguli etiam hęretici ſingulos, atque diuerſos ſequuntur errores. Quid autem dicemus de cõtradictionibus, quę in ipſa ſanctæ Eccleſiæ naui verſantur? Si quidem exteriores tẽ-
Simile. peſtates illam tam acriter impugnãt, ipſi tamen, qui in tuto ſunt inter ſe ſępenumero diſsidẽt. Si ij, qui in vna ſunt nauicula ſecũ ipſi decertarẽt, periculoſa nimis eſſet nauigatio. O ſancta Dei Eccleſia nõ ſolum te ab hæreticis oppugnari video, ſed intra te tãtam

in

36 in ipſis Chriſtianis contradictionem, tot contẽtiones, lites, atque ſimultates eſſe perſpicio, vt dictu, quantô magis viſu, ſit miſerabile. Fratres in Chriſto Ieſu, per reuerentiã huius altiſsimi Domini ante ſingulorum pedes conſternatus vos rogo, vt ad ſanctæ Eccleſiæ neceſsitatem reſpiciatis, neque eam diſſenſionibus veſtris cõturbetis: ſed adinuicem omnibus poſsibilibus rationibus vos adiuuare curetis. Quando in mari magna tempeſtas excitatur, vniuerſi in naui commorantes ſeſe adinuicem adiuuant, vt aduerſus tempeſtatem præualeant: valde quidem reprehenſibilis eſſet qui tunc otioſus eſſe vellet: quantô igitur reprẽſibilior, qui alios vellet impedire? multo autem diligentius nos hoc facere oportet, qui in ſacroſanctæ Eccleſiæ naui commoramur, cum proximis noſtris nimium pacifici, atque concordes eſſe curãtes.

37 Circa quod hoc ſaluberrimũ vobis conſiliũ præbere volo, ſcilicet, quòd cùm conſanguineus tuus iniuria affectus à te auxiliũ ad vlciſcendam iniuriam petiturus acceſſerit, ei dicas. Domine tu es conſanguineus meus: Deus autem eſt pater, ac Dominus, & illi potius, quàm tibi teneor obedire. Hoc autem tui cauſa faciam, quòd ad omnia, quæ vir Theologus timens Deum me facere poſſe dixerit, me deuinciam, dũmodo hoc ſine peccato faciam. Cæterum nec ego facere debeo, neque te hoc à me petere fas eſt. Simulque vos moneo fratres, vt pro hoc tam præſtanti beneficio quod Deus in nos confert in fide, vnitate, atque obedientia ſacroſanctæ Eccleſiæ nos conſeruans, ei gratias ſemper agamus. Etenim peculiare omnipotẽtis eius manus eſt donum.

38 Vnde loquens Iſaias Propheta de hac ſancta Eccleſia vbi nos legimus. Vetus error abijt, alij trãſtulerunt, error noſter ablatus eſt ſiue, cogitatio noſtra firmata eſt. In quibus verbis ſignificatur errores, quos in omnibus hæreticis perſpicimus, Deum à nobis ſua miſericordia ſuſtuliſſe cum nos in illos incidere nõ permiſerit nobis fauens, vt firmi in orthodoxa fide perſiſteremus. Et ita dicere debemus: error noſter ablatus eſt: noſter enim eſſet, niſi nos ab eo diuina miſericordia cuſtodiret, & cogitatio noſtra firmata eſt, vt non circunferamur omni vento falſæ doctrinæ. Eſai. 26.

Tunc ſurgens imperauit ventis, & mari, & facta eſt tranquillitas magna. Voluit Dominus in hoc naufragio diſcipulos ſuos à morte liberare, quia ipſi miraculorum ipſius prædicatores futuri

simile. erant, iussumque erat, vt ipsi ea prius experirentur. Est quæ- 39
dam hominum congregatio Medicum laudans: prodit autem
quispiam, quem ipse à lethali morbo liberauit, efficacissimeque
ac feruentissime dicit. Ecce adsum, qui eius scientiam, atque
peritiam satis superque expertus sum, ipse enim me ab omni-
bus desperatum, atque depositum morte liberauit. Eo quôd me
dici peritiam fuerit expertus, feruentius quàm alij locutus est.
Ob hanc causam voluit Christus redemptor noster, vt sancti
Apostoli, qui vniuerso mundo mirabilia sua prædicaturi erant,
prius illa gustarent, & potentissima ipsius manu ab acerrimo
necis periculo liberarentur, quo illa efficacius prædicarent. O
si diuinis nos rebus occupare illasque exercere curaremus, ma-
xime vero prædicatores, quam efficaciter de illis ageremus. Be-
Psal. 65. ne illas expertus fuerat sanctus Dauid, siquidem maximo spiri- 40
tus feruore dicebat. Audite, & narrabo omnes, qui timetis
Deum quanta fecit animæ meæ. Non solum autem prædica-
tores, sed omnes etiam si diuinarum rerum exercitationibus in
tenderemus, Dei præcones essemus alijque alios cum spirituali
prouentu, & gratia animaremus: qua locupletati ad cælestem
gloriam conscenderemus. Ad quam nos perducat Iesus Mariæ
filius. Amen.

AD LECTOREM.

In Quadragesimali volumine Sabbatho post Cineres, duas Conciones inuenies, quæ conuenientissime huic quartæ Dominicæ post Epiphaniam adaptari possunt.

DOMINICA. V. post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Simile factum est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo, &c. Matthæi. 13.

Sta verba sic exponenda sunt: sic contingit in regno Dei, quę est hęc sancta Dei Ecclesia militãs: quemadmodũ si quisquam bonum semẽ in agro suo sereret. Et sic exponatur tota parabola vsq; ibi, *Triticum autem congregate in horreum meũ.* Dicit sanctus hic Euangelista, quòd dimissis turbis, quibus hãc parabolam Dominus prædicauit, venit in domũ, & accesserũt ad eũ discipuli eius dicẽtes. Edissere nobis parabolã zizaniorum agri. In quo quid inter prędestinatos & pręscitos interst, ostenditur. Etenim pręsciti vana discere cupiunt, non autem necessaria scire studeni, prędestinati autẽ non vana quidem, sed necessaria intelligere desiderant. Dixit Dominus de prædestinatis. Scriptum est in Prophetis, erunt omnes docibiles Dei, hoc est, erunt omnes apti diuinæ doctrinæ recipiendæ, auidique intelligendi eam. Et hoc sancto desiderio inflammati ea scire studeni, quæ ad spiritalẽ ipsorum salutem necessaria sunt, quæque ad spiritale proximorum bonum conducunt. Consiliumque obseruant Spiritus sancti, dicentis. Ne plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas: quemadmodum enim si cultro ferrum, aut saxa, siue alia dura frangãtur, hebes manet ijsque frãgendis inhabilis, ad quę factus est: sic intellectus impertinentibus, curiosis, vanisque rebus intelligendis intẽtus, inhabilis efficitur ad ea intelligenda, quę voluntatem diuino

Ioan. 6.

Eccles. 7.

Simile.

Simile. amore inflammant. Ideo nos facere oportet sicut venatores, qui canes huc, atque illuc diuagari non patiuntur, vt olfactum purum in illud tempus obseruent quando venationem oportet indagari. Idcirco illos catenis vinctos deducũt, si enim quoli bet diuagarentur, eorum olfactus facile corrumperetur. Sic intellectum oportet deuinciri, ne vana, ac curiosa perquirat: postea enim ad necessaria percipienda inhabilis remanet. Hoc etiã Beatus Paulus docuit, dicens. Noli altum sapere, sed time. Etsi Beatus Hieronymus in Commentarijs super hanc Epistolam verba hæc ad voluntatem refert, dicitque illa perinde esse, ac si diceret, noli superbire. At, Beatus Augustinus illa ad intellectum refert, ac si diceret Diuus Apostolus: cura tibi necessaria nosse, sublimia vero Dei arcana, quæ ipse sibi reseruauit, scire, ac perscrutari nolito: Si igitur in diuinis rebus intellectum oportet infrenari, quare etiam in alijs vanis, & multo magis in lasciuis fræno retineri non debebit? Plinius dicit quandam esse regionem, in qua mel venenosum, atque pestiferum est, cuius ratio est, quia apes ex venenosis floribus, qui illic sunt illud conficiunt. Dulce quidem illud est, attamen occidit. Sic vanorum, atque lasciuorum scriptura librorum, etsi corrupto sensui suauis existat, attamen spiritum necat: est enim mel ex venenosis floribus conflatum, quales sunt turpitudines, prophanitates, mendacia, errores, atque alia huius generis, quos libros fratres charissimi vobis maxime commendo, vt propter Deum in sacrificium comburatis. Sic in primitiua Ecclesia fieri consueuerat, vt Diuus Lucas refert dicens. Multi autem ex ijs, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis pretijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Cum illo feruenti spiritu arderent, nihil aliud audire, aut legere volebant, nisi quod eos ad spiritalem affectum, & deuotionem feruentius concitaret. Ecce quomodo se docibiles Dei esse demonstrabant. O vtinam diuinus hic spiritus in cordibus vestris dominaretur, quo eosdem illorum effectus operaremini. Verum, proh dolor, in quam modicis hominibus has affectiones, & desideria cognoscendi ea, quæ ad ipsorum salutem spectant, perspicimus: & quam pauci ea exquirunt, interrogant,

Rom. 11. Hieron. 4

Augustin. in 6. annota. aduersus Pelagianos. 5

Plinius.

Acto. 19. 6

7 terrogant, aut in sanctis voluminibus lectitant. Contra vero plurimi ijs legendis, interrogandis atque sciendis intendunt, quibus tanquam alis ad impiorum sedes aduolant. Aduertite quid nunc dicat sanctum Euangelium, scilicet cùm Dominus hanc parabolam frequenti hominum multitudini prædicaret, omnes quasi eius intelligentia parui, aut nihili eis interesset, tanquam banausios (vulgo bausanes) abijsse, neque illius expositionem quæsijsse: quod fuit satis manifestum reprobationis illorum signum. Soli sancti discipuli pio salutis suæ & proximorum desiderio Dominũ rogauerunt, vt eam sibi explicaret.

Qui respondens ait illis. *Qui seminat bonum semen est filius hominis.* O dulcissimum, ac suauissimum verbũ! Attẽdite, quo se plerũq; altissimus Dei filius vocabulo nũcupabat. Filius (inquit) ho-
8 minis. Beatus Dionysius dicit, præcipuum nomen, quo se Deus in sacris literis nominat esse bonitatem, quæ omnia alia sub se comprehendit. Cum enim proprium sit bonarum rerũ munus sese communicare, hoc est vocabulum, quod Domino aptissimè quadrat: cuius quidem munus est assidua in nos influere beneficia: cæteraque omnia nomina sunt tanquã expositio, & commentaria huius. Etenim si creator appellatur, est quia se creando, communicat, dicitur vita, quia vitam nobis tribuit, dicitur sapientia, quia nobis sapiemtiam communicat, nosque sapientissimè moderatur, etsi formaliter & essentialiter vita atque sapientia sit. Itaq; omnia nomina, quibus infinitæ Dei excellentiæ significantur, simul infinitam ipsius explicant bonitatem. Vnde vocabulum hoc, quo Deus humanatus sese voluit nuncupare, filium se hominis vocans, infinitam eius bonitatem magnopere manifestat. Et quantum ei se nobis communicare placuerit, satis ostendit: quandò non con-
9 tentus est homo fieri, sed totum etiam se hominis ministerio tradidit: hoc quippe significat filius hominis, idest hominis ministerio deditissimus. O si hoc verbum adeo cordibus nostris afferremus infixum, vt nunquam ab eis excideret, quàm acuta esset sagitta, quæ in voluntatibus nostris diuini amoris vulnera infligeret. Postquam regius Propheta Dauid in spiritu cum vnigenito filio Dei loquens dixerat, accingere gladio tuo super fæmur tuum potentissime, & postquam statim explicuerat quis

Dionysius de diuinis nomin. cap. 2.

Psal. 44.

nã esset hic gladius dicẽs, specie tua, & pulchritudine tua intẽde 10
prospere, procede, & regna, hoc est tuis pulcherrimis, ac præstantissimis operibus, prospere hominũ dominaberis: illicò subdidit dicens: sagittę tuæ acutæ (populi sub te cadent) in corda inimicorum regis. Hoc est, dulcissima verba tua acutissimæ erunt sagittę quæ cum inimicorum tuorum non corpora quidem, sed corda penetrarint, populi tuæ diuinæ obedientię subditi sub te cadẽt. Vnum igitur ex suauioribus verbis, quæ cælestis hic rex gloriæ locutus est, fuit, se hominis filium nuncupare, in quo nobis manifestauit se totum seruituti nostræ incubuisse. Vnde celeberrima est sacræ paginæ regula, quòd vniuersa beneficia, quæ Deus in homines confert, maximè vero illa, quæ ad culpæ remissionem, gratiæque collationem, & gloriæ denique communicationem spectant, per Iesu Christi Saluatoris nostri merita 11
Ioan. 1. confert, de culpæ remissione dicitur: gratia, & veritas per Iesum Christum facta est, idest, remissio culpæ, quæ per gratiam confertur. De collatione gratiæ, deque communicatione gloriæ dicitur etiam ibidem. De plenitudine, scilicet meritorum eius, omnes accepimus gratiam pro gratia, hoc est, pro gratia iustificationis, gratiam glorificationis. Et Beatus Paulus vniuersa hæc beneficia comprehendit dicens: Deus autem, qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cùm esse mus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia estis saluati, & conresuscitauit, & consedere fecit in cæ-
Eph. 2. lestibus in Christo Iesu. O benedictus sit hic filius hominis, qui tanta animi contentione nobis ministrauit, totque ac tanta dona in æterni patris conspectu nobis promeruit, si tamen nos ex 12
eius beneficijs fructum percipere velimus ea facientes, quæ iure tenemur.

Hic igitur *Filius hominis est qui seminat bonum semen. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hi sunt filij regni.* Iusti vocãtur hic filij regni scilicet, cœlestis. In phrasi autem Hebræa quemadmodum filius hominis significat, qui hominis ministerio deditissimus est, ita filij regni sunt, qui cælestia maxime diligunt, ijsque operibus diligẽtissimè intendunt, quibus beatissimum illud regnum comparatur: quorumque tota cogitatio est quomodo rationes, atque artificia exquirent, quibus Deo magis placeãt. Sicuti vice

13 versa filij huius sæculi dicuntur, qui mundi seruituti diligẽter incumbunt: quorumque vniuersæ curæ, atque inuentiones sunt terrestres. Et sic loquens sacra scriptura de filijs huius sæculi, de filijs Cain dicit illos musicæ instrumenta reperisse, quibus oblectarentur in terra: armaq; inuenisse, quibus proximos suos læderent, atq; necarent: artemque terrestrium rerum cumulandarũ, quibus ditarentur, exquisijsse: in fine autem capitis dicit de Seth benedicto filio Adæ: cui natus est filius, quem vocauit Enos: iste cœpit inuocare nomen Domini: eccè quid interest inter filios huius sæculi, & filios Dei, illi quippe modos exquirunt, quibus hilares contenti, liberi, ac denique diuites in hoc sæculo viuant: isti autem rationes excogitant, quibus Deum inuocent, laudent, atque glorificent. Hi sunt semen, quod Chri- Gene. 4.
14 stus filius Dei in mundo serit. Nam sunt quidem iusti propter ipsius doctrinam, exempla, & merita. Et ita dicit Beatus Iacobus in sua canonica, voluntarie enim genuit nos verbo veri- Iaco. 1.
tatis. Atque etiam Beatus Paulus, vos estis in Christo Iesu, qui 1. Cor. 1.
factus est vobis sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: vt quemadmodum scriptum est, qui gloriatur, in Domino glorietur. O mirificum verbum! anima duertite fratres diuinum artificium, quo Sanctus Apostolus loquitur. In primo vtique loco sapientiam collocat: prius enim nobis supernus Dei filius sapientia fuit, homines erudiens, postea verò illos iustificauit: nam nisi prius ab eo edocti fuissent, nequaquam iustificationis, sanctificationis, neque redemptionis ipsius partici-
15 pes fierent, Ideoque prius nos erudiuit, & postea redemit: quia sapientia, quam nobis communicauit, est via ad alia beneficia impetranda.

Prædicatores etiam Euangelici diuini verbi administratores huius diuini agricolæ nomine sapientiam istã prædicant, atque communicant. Sic affirmat Beatus Paulus dicens: pro Chri- 2. Cor. 5.
sto legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. Finis autem huius ministerij est peccatores conuerti, quo filij regni, non autem filij sint huius sæculi. Nam vt ipse Bea- Hebr. 4.
tus Paulus dicit: viuus est sermo Dei, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Videlicet, vt omnem effrænatam terrenarum rerum concupiscentiam abscindat. Ideoque prædicatores valde

dè curare oportet, vt ipsorum sermo sit viuus omnique spiri- 16
tali virtute diuinaque efficacia plenus; hic enim cor vulne-
si nile. rat, & in eo impressionem facit, Si cuiquam à te distanti epistolam immittere conaris, illuc peruenire nequit, leuis enim est, nec pedes ad ambulandum habet: si tamen ei intus pondus aliquod colloces, eamque immiseris, quo cupis pertinget & per-
3. Reg. 19. ueniet. Tale est verbum Dei diuino ipsius spiritu, & virtute repletum. Dixit Deus Heliæ Prophetæ: vade & vnges Hasael regem super Syriam, & Iehu vnges super Israel: Elisæum autem vnges Prophetam pro te, & erit quicunque fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu, & quicunque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus. Mirabile quidem, erant hi duo fortissimi, ac crudelissimi, & tamen fortiorem Elisei gladium fore dicit. O Deus infinitæ clementiæ, prophetas, qui 17
tibi sacrificia offerebant, totiusque mansuetudinis exempla futuri erant, tam acutos gladios habere decebat, vt maiorem in hominibus quam crudeles reges stragem ederent? O diuinam exaggerationem! hoc vtique dixit Dominus, vt diuinum verbum omni materiali gladio penetrabilius esse significaret. O si nunc plurimos Deus in mundum mitteret Eliseos, qui sic acutissimis gladijs homines interficerent, eosque, qui mundo viuunt, peccatis occiderent, vnique Deo viuos illos relinquerent. Hoc profecto beneficium Deus mun-
Esai. 27. do promiserat per Esaiam, & ita vbi nos legimus: in die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti super leuiathan serpentem vectem, & super leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetū, qui in mari est, septuaginta interpretes ver 18
terunt, in die illa inducet Deus gladium sanctum, & magnum, & fortem super draconem colubrum fugientem, & tortuosum, & occidet draconem, qui in mari est. Hic gladius fortis & sanctus est diuinus sermo, quo peccator venenosus draco mundo mortuus est, qui non contentus fuit esse malus, sed vectis quidam est cæli ianuas occludens illis, quos suis malis exemplis peruertit, & in peccatorum mari submersus moratur: hic igitur, mundo moritur, atque disponitur, vt gratiæ diuinoque amori reuiuiscat. O Christe vere huius sancti seminis sator, suppliciter te depreçor, vt hoc, verbum meum, quod hic

tuo

19 tuo nomine prędico in acutum gladium conuertas, quo dracones & ſerpentes iſtos, qui adſunt, occidam. Eia dracones, eia ſerpentes, iſtud iam venenum deponite, peccata iſta euomite per veram confeſsionem antequam ſuper vos ira Dei deſcendat Et ita de vobis dicetur: vos eſtis in Chriſto, qui factus eſt vobis ſapientia, & ſanctificatio, & redemptio, eritiſque filij regni & bonum ſemen. Diligenter aduertite fratres Diuum Paulum concluſiſſe dicentem: vt qui gloriatur, in Domino glorietur: ſignificando nos de hac generis nobilitate gloriari oportere eo quod filij ſimus Dei rerum omnium imperatoris: qui regenerauit nos per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum, vt iuſtificati gratia ipſius hæredes ſimus Tit. 3

20 ſecundum ſpem vitæ æternæ. Vbi notandum eſt Diuum Paulum, cùm dixiſſet hæc verba, protinus addidiſſe: fidelis ſermo eſt. Magnoperè enim oportet homines tàm fœlices nuncios audientes conſolari, deque illis maximè gloriari. De hoc quippè gloriabatur Propheta cùm diceret: apud te laus mea in Eccleſia magna. Hoc eſt, quia tuus ſum maiori laude dignus ſum quàm quia rex ſum: nec tã de vniuerſis mundi titulis, atque nominibus, quàm de hoc, quòd tuus ſum, gloriari poſſum. His autem laudibus non in hoc ſæculo volo commendari, vbi ipſæmet laudes ab humilitatis, virtute, quã tuę diuinę Maieſtati gratiſsimã eſſe cognoſco. ſpoliare me poſſunt. Sed in futurũ ſæculum, & in Eccleſiam magnam illas differo, vbi tutius illis frui potero. Vnũ Pſalm. 21.

21 ex ijs, de quibus homines inanius gloriari conſueſcunt, eſt carnalis generis nobilitas: hæc enim inanis gloria nullum habet fundamentũ. Si in hominibus idem eſſet, quod in plantis, in brutis, in leguminibus inter quæ in vno eodemque genere magnum eſt diſcrimen, atque varietas, ſicuti in pomis: etenim licet omnia ſint poma, ſatis aperte perſpicitur quantum in odore atque ſapore alia alijs excellant, quantũque inter illa interſit, *vna camoeſa gran ventaja haze en el color, ſabor y olor a otra mançana deſſas comunes*. Idẽ eſt in brutis, in equis, quãtum inter equum bellicum, & Gallaicum caballum intereſt? *gran diferencia ay de vn caualloderua, a vn roçin de Galizia* In canibus autem quãtum moloſſus caniculo prę cellit? *much oexcede vn maſtin, o vn lebrel, o vn galgo, a vn guzquillo*. Merito quidem equus gloriari poſſet ſe caballo ſpeciei ſuæ nobilio-

biliorem, prestantioremque esse, idemque canis cum altero cane, 22
facere posset, habent enim in suamet natura de quo glorientur. Homo verò de quo gloriari potest, cũ humana natura vna, & eadẽ, ac simplicissima sit? Nũquid inter homines nobiles, & ignobiles est discrimen quod inter prestantẽ, bellicũque equũ, & vilem caballũ? Dicite, quæso, in quo nobiles ignobilibus excellũt nũquid nõ infirmãtur? nõ esuriũt, nõ sitiũt nõ algẽt? nõ defecisc ũtur? non vtriq; pariter moriũtur? an fortè nobilitatis causa proceriores, fortiores, pulchriores, saniores denique sunt alijs? anne subtiliori ingenij acumine, quàm cæteri pollẽt? nõ vtiq; si quidẽ cõplures plebeios in omnibus his illustres viros excellere cernimus. Et licet in humanis corporibus tanta esset differẽtia, quã tũ inter canes, atque inter equos interesse diximus, nõ tamẽ de quo gloriẽtur haberẽt, cùm præcipua hominis pars in anima cõsi- 23
stat, corpus autem quasi nihilũ reputetur. Quę cùm ita sint, vndẽ o miser homo tanta tibi vanitas proficiscitur? O maximam filiorum Adę cęcitatem: in quot errores eos induxit? Propter hoc arbitror naturam humanam adeò vnam à Deo fuisse fabricatã, vt in ea species, sicut in Angelis multiplicare noluisset. Videlicet quia hominum nouerat arrogãtiam, nequid vnus homo plus insitum haberet à natura, quàm alter, de quo gloriari posset. O incommutabilis Deus, ecquis hominum arrogantiam perferre posset, si inter eos in ipsorum natura tantum quantum inter Angelos interest, interesset? cùm nos ęquales natura produxerit, hominem alterum negligere perspicimus acsi bellua esset, ecquid faceret, si se aliter compositum, dissimiliſque, ac prestantioris speciei perspiceret, quàm alterum? Tollite, tollite fra- 24
Ioan. 1. tres mei vanam istam elationem è cordibus vestris, & de illa noua regeneratione gloriamini, de qua dicit Beatus Ioannes, dedit eis potestatem filios, Dei fieri, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Hic est honor decusque nostrum, super hoc contendamus quisnam maiores pro hoc beneficio gratiarum Deo referet actiones. Nec verò inficiendum censeo liberos plurimas à parentibus propensiones accipere: nãsicut liberi à patribus suis morbos, colorem, vultus speciem, atque alia huiusce modi ducũt sic ex cholericis, ac furiosis progenitoribꝰ furiosos filios, à mitibꝰ mites, ab ingeniosis ingeniosos, à rusticis denique rusticos perspici-

mus

25 mus proficiſci. Itaque ſi parentum cauſa aliquo honore afficiendi ſumus, futurum hoc eſt, non quia diuites, ac potētes fuerunt, ſed quia optima indole, moribus, ac virtutibus floruerunt. Quod (quæ noſtra eſt miſeria) parui nunc æſtimari videmus.

De hoc bono ſemine dicit ſanctus Eſaias, omnes qui viderint eos, cognoſcent eos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus. O metuendam ſententiam. Animaduertite fratres Spiritum Sanctum hic dicere: iuſtos ita viuere, vt exteriùs iuſti eſſe cognoſcantur. Etenim hoc ſignificat: omnes, qui viderint eos, cognoſcent eos. Iuſti quippe non interioribus operibus contenti ſunt, ſed adeò exterius ſanctis exercitationibus componuntur, vt interiùs, & exterius eorum iuſtitia illuceſcat. Beatus Auguſtinus verſum illum exponens: Beati im- Eſai. 61. Augu ſup. Pſalm. 118.
26 maculati in via, qui ambulant in lege Domini dicit: ô homo ſcio quid quæris? quæris beatitudinem? ſi ergo vis eſſe beatus, eſto immaculatus. Vita autem illius immaculata dicitur, qui exteriùs, atque interius bonus exiſtit. Hoc maximè deſiderabat Diuus Paulus in omnibus Chriſtianis videre. Et ſic poſtquam fidelibus magnoperè commendarat, vt orationes facerent, dicens: obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus, vnum ex ijs, ob quæ illos obſecrari rogat, hoc eſt, vt vitam agamus in omni caſtitate. Quid? nunquid pluſquam vna caſtitas inuenitur? vtique. Eſt etenim in corde, oculis, manibus, pedibus, verbis, ac in omni denique exteriori apparentia caſtitas. Veruſque caſtus in omnibus eſt caſtus, ita vt om-
27 nes, qui viderint eum cognoſcant eum. Hoc etiam ſignificauit idem Paulus dicens: veritatem dico in Chriſto Ieſu, non mentior: & Beatus Hieronymus ait: quod autem dicit in Chriſto ſe dicere veritatem, oſtendit hominem baptizatum, qui per communionem corporis, & ſanguinis Chriſti in ipſo manet, & ipſe in illo, quicquid vel facit, vel loquitur in Chriſto eum loqui, vel agere, cuius eſt membrum. O rem mirabilem, quam ſanctus hic doctor Dini Pauli verbo innitens dicit: ſcilicet, vt tu ô Chriſtiane animaduertas os tuum, manus, pedes, atq; oculos tuos, os, manus, pedes, ac deniq; oculos eſſe Ieſu Chriſti, totūq; corpus tuum corpus eſſe Ieſu Chriſti. Quapropter omnibus membris tuis opera Ieſu Chriſti te loqui, atque perficere Roma. 9. Hieronym. ſup. epiſtolā ad Roma. 9.

opor-

oportet. Si hæc fratres chariſsimi conſideraretis, quomodo Ie- 28
ſu Chriſti lingua mentiri auderetis? quomodo Ieſu Chriſti manibus proximis veſtris officeretis? quomodo Ieſu Chriſti pedibus greſſus turpes, atque illicitos faceretis? Impoſsibile eſſe deberet, quòd vobis tantum ſacrilegium admittere perſuaderetis. Verum proh dolor! quantus hodie in orbe terrarum huius pię apparentiæ exterioris defectus exiſtit, quod ſatis manifeſtum eſt modicæ virtutis interiùs deliteſcentis ſignum. Lamentabatur Hieremias Propheta dicens: candidiores Nazarei eius
Thren. 4. niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Sapphyro pulchriores: denigrata eſt ſuper carbones facies eorum, & non ſunt cogniti in plateis. Hoc etiam nunc de plurimis Chriſtianis viris poſſumus lamentari, qui ita prophanè, ac diſſolutè viuunt, vt vix Chriſtiani eſſe videantur. Plurimę quondam 29
nimiumque diſsimiles philoſophorum ſectę Athenis extiterunt. Alij namque Stoici, Academici alij, alij Peripatetici, Pythagorici alij, alij denique Epicurei fuerunt, quorum ſinguli ſecundum ſuſceptam ſcholam, atque doctrinam viuebant. Non opus erat interrogari qualem ſcholam, doctrinamve ſequerentur, ſed vbi primum vnumquenque illorum videretis, ſtatim illum in habitu, aſpectu, faſtuque dignoſceretis. Si Stoicum reperiretis, hominem grauiſsimum, honeſtiſsimum, maximè ſobrium. immobilem quaſi lapidem videretis: quales erant Xenocrates, & Zeno, ſi vero Epicureum inueniretis, hominem diſſolutum, garrulatorem, leuem, ac ſcurram cerneretis: quales erant Ariſtippus, Hyſippus, atque alij. Denique vnuſquiſque doctri- 30
nam, ſcholamque, quam ſequebatur, ſua viuendi ratione demonſtrabat. O maximam Chriſtianorum hominum confuſionem, quomodo non erubeſcimus videntes, cùm Euangelicam doctrinam profiteamur, noſque Ieſu Chriſti filij Dei diſcipulos eſſe dicamus, totque lectiones, atque documenta in ſanctę Eccleſię gymnaſio audierimus, hęc omnia non opere, aut certe verbo demonſtrari? Fratres mei per ineffabilem Dei charitatem vos rogo, vt de hac cęleſti Philoſophia gloriemini, vt quicunque vos viderit vos Dei ſeruos, ſemenque, cui benedixit Dominus, eſſe cognoſcat.

Eſai. 1. *Zizania autem filij ſunt nequam.* Sic etiam illos Eſaias Propheta nuncupauit dicens: væ genti peccatrici, populo graui iniquitate,

31 tate,ſemini nequam.Eſt autẽ valdè notandũ,illos,quiDiaboli artificio, atq; induſtria mali ſunt(etenim ideò dicit Dñs,inimicus autẽ,qui ſeminauit ea,eſt Diabolus)etſi malitia accreuerunt,non tamẽ efficere potuiſſe,quin triticũ,accreſceret; matureſceret,atq; ad fortunatã meſſem peruenireț.In quo ſignificatur:etſi plurimi ſint mali in orbe terrarũ,non ideò bonos in meritis, ac virtute deficere. Nã malorũ iniquitates, ac perſequutiones omnes in iuſtorũ hominũ bona conuertuntur. Vt enim ait D.Paulus, diligentibus Deũ omnia cooperantur in bonum.Balaam regi Balac inuitanti eũ,vt Hebræos maledictione perfunderet dixit, quomodo maledicam cui non maledixit Deus?illoſq; plurimis benedictionibus repleuit.In quo ſignificatum eſt vniuerſas maledictiones, quæ dicuntur,atq; perſecutiones quę iuſtis fiunt in ipſorũ bonũ

Roma.8.

Nume.23.

32 conuerti.Hoc intelligens diuinus Pſaltes aiebat:Maledicẽt,& tu benedices.Sicq; ipſe Balaã dixit inferius:Dominus Deus eius cũ eo.Ibiq; huius rationem aſsignans, de ſummis(inquit) ſilicibus videbo eum.Quaſi diceret:Deus huic populo tantopere auxiliatur,aſsiduãq; de illo curam gerit,propter ſanctos patres,à quibus originẽ ducunt.Vnde infertur plurima quæ Deus hodie in Chriſtianos beneficia cõfert,ne illis iniquorũ hominũ aſtutiæ inſidię que officiant,eſſe propter ſanctorũ patrũ, qui illos pręceſſerunt, merita.Dicenſq; ibidẽ,nõ eſt Deus quaſi homo vt mentiatur,denotat omnipotentiã,quã Deus ad eas maledictiones omnes labefactandas,atque diſſoluẽdas habet, quaq; illos protegere poteſt. Sicuti per Zachariã Prophetã promittit dicẽs:Ero murus igneus in circuitu eorum.Inferiuſq; aliam adducit rationem, ob quã ſu

Pſalm.108.

Zacha.2.

33 per eos malorũ hominũ maledictio non cadet dicẽs. Non eſt Idolum in Iacob.Hoc eſt,non ſunt idololatræ:vnum quippeDeum venerantur.Beati qui propter creaturarum affectionem Deum non derelinquunt:in his enim meritò dici poteſt nõ eſſe idolũ. His vtique labores in bonũ conuertũtur. Et ſic vbi nos legimus in Iſaia,egredietur Dominus de loco ſuo, vt viſitet iniquitatẽ habitatoris terræ:ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt,ecce enim Dominus de ſancto inducet irã ſuper habitatores terræ, vbi per habitatores terræ peccatores ſignificantur:nam iuſti quãuis corporaliter in terra cõmorentur,cœli tamen habitatores eſſe dicuntur:illic enim corde,ac deſiderio habitant. Ira autem Domini ſuperhos cadere dicitur:quia ſupplicijs affecti magis cõfundũtur,

Iſai.26.

multoq; peiores efficiũtur. Labores autem iustorũ non super eos 34
quidem, sed subter illos cadunt, vt eos ad maiorem perfectionem ad maius meritum, ad sublimiorẽ deniq; gloriam efferãt. Ad quã nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Quinta post Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo. Matthæi. 13.

Aristot. 1. de anima. c. 34. Simile.

PHilosophorũ Aristoteles Princeps semẽ esse affir 1
mat, ad generationẽ perpetuò conseruãdã. Sic iusti sunt semẽ Dei, vt iustorũ generatio in perpetuũ in orbe conseruetur. Nam quemadmodum ex vno tritici grano sato, & mortificato plurima grana producũtur: sic vnius iusti mortificatio, spiritalisque prouentus, efficacissima occasio esse solet, vt alij eius exemplo, atque doctrina ad Dominum conuertantur, atq; ipso iustificentur. Ideoque semen appellantur, semenque Dei, & à Deo satum esse dicũtur. Deus namque illos serit, fidem, spem, gratiam, & charitatem suã in eis infundens: quo nũquam in hoc sæculo iusti desint, sed alijs

Iosue. 3.

mortuis alij succedant. Et sic Deus dixit Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel, vt sciant, quod sicut cum Moyse 2
fui, ita & tecum sim: videlicet vt mundus manum meam, non abbreuiatam esse cognoscat: sicut enim vnum Moysem facere potui, sic alterum Iosue facere potero, idcirco in conspectu totius Israel, te nunc extollere volo. Quandoquisquam sanctitate insignis ê vita discedit, statim in eo cũcta finiri putamus, nunquamq; ei similem alterum venturum esse opinamur, acsi infinita Dei omnipotentia prorsus exhauriretur. Non autem sic est, sed vt ait

Psalm. 44.

Dauid pro patribus tuis nati sunt tibi filij: & sic hæc sacrosancta Dei generatio vsque ad mundi consummationem perseuerabit. Super quo mysterium maximũ vos oportet aduertere, videlicet aliter Deũ Angelis, atq; aliter hominibus dona sua communicas

se,

3 se. Doctrina quippe est D. Dionysij & Magistri sentẽtiarũ, quã sequitur B. Thomas. Deum iuxta naturæ qualitatem, qua Angelos creauit, eisdem gratiam cõtulisse. Itaq; spiritibus perfectioris præstantiorisq; naturæ maiorem communicauit gratiam. Vnde quia excellentioris Archangelum, quam Angelũ naturæ creauit plus Archãgelo gratiæ dedit. Principatibus autẽ plusquã Archãgelis, & sic per cælestes Hierarchias ascẽdendo vsq; ad ardentissimos Seraphim, quos quia excellentiore, quam Cherubim natura donauit, illis etiã plus quã omnibus gratiæ contulit. Homini autẽ nõ sic. etenim non ei Dñs secundũ eius indolẽ, atq; naturã gratiã largitur, Aristoteli, cuius tam acutũ atque sublime fuit ingeniũ, vt à B. Hieronymo prodigium naturæ fuerit nuncupatus: Platoniq;, qui ob intellectus acerrimumque ingenij acumẽ
4 diuinus appellatus est: alijsque huiuscemodi Deus gratiam charitatemque suam non communicauit, sed vt Beatus Augustinus ait, perpetuis inferni cruciatibus contorquentur. Reperietis autẽ pastorem & fratrem laicum in sancta religione, qui vix Dominicam orationem recitare norunt, quibus Deus ardentissimam charitatem, singularemque communicat gratiam. Cuius discriminis ratio hæc assignatur, quia in illis nullam, in his verò maximam, aptissimamque Deus dispositionem inuenit.

Dionysius li. de Diuinis nominibus. Magister. 2. senten. d. 3. para. 2. D. Tho. 1. p. q. 62. ar. 6.

Hieronym.

August.

Quę cum ita sint fratres dilectissimi, efficacissimè nos disponere curemus, vilitatem nostram verè & ex animo cognoscentes; profunde humiliati, peccata nostra intimo, intensissimoq; cordis dolore plangentes, nosq; amplius non peccaturos vitiaque tã quam execrabiliora vniuersis mundi damnis euitaturos propter
5 vnum Deũ esse proponentes, quo sic diuinã ipsius gratiã recipiamus. Etenim propter huius dispositionis defectũ plurimi in misero condemnationis statu insci, ac nihil tale cogitãtes remanẽt. Hoc admirabili quadã similitudine Oseas Propheta dicit: Ephraim factus est subcineritius panis, qui non reuertatur, comederũt alieni robur eius, & ipse nescivit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Panis, qui sub prunis, ac cinere coquitur, nisi sæpe, ac sæpius volutetur, hinc comburitur, & inde non coquitur, & sic inutilis, & incomestibilis manet. Tales sunt qui nunquam vere, & ex animo se ad Deum conuertere norunt, sed semper suis deprauatis moribus deuincti perstiterũt, nec vnquam à malis suis penitus recesserũt. Hoc admirabatur Deus per Hieremiã prophe

Osc. 7.

Hierem. 8.

tam dicens: Nunquid qui auersus est, non reuertetur? populus au 6
tem hic auersus est à me auersione contentiosa, apprehenderunt
mendacium, & noluerunt reuerti. Quorum obstinationem infe
rius explicat Oseas dicens: comederunt alieni robur eius & ipse
nescisuit. Dęmones latrones, omne gratię, meritique robur ei sur-
ripuerunt: & ipse nescisuit: sed securum se esse arbitratur. Quomo
do autem incognito malo remedium poterit adhiberi? Atq; hoc
amplificat, cum dicit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignora-
uit. Hoc est, ne tunc quidem in ista ętate quando canis opertus
est, cùm appetitus remissiores, atque imbecilliores esse consue
scunt, penitus à malo recedit: & ipse ignorauit. Et hoc est, quod
dicit Dauid, putruerunt, & corruptę sunt cicatrices meę, à facie in
Psal. 37. sipientię me. Liberet nos Deus à tam pernicioſa ignorantia. Id-
circo dicit spiritus sanctus: de propiciato peccato noli esse sine
metu. Vult spiritus diuinus nos etiam postquam omnes diligen 7
Eccles. 5. tias adhibuerimus semper de pręteritis peccatis vereri, & quan-
Simile. do in memoriam nostrã redierint, quasi adhuc vigerent, illa time
re. Qui in vase aliquo venenum inscius bibit, etiam post recupe
si nile. ratã valetudinẽ videns illud toto corpore contremiscit. Digladia
tus es cum viro forti quite plurimis vulneribus percussit, post ali
quot tãdem annos obijt, atq; in eius tumulo ipsius simulacrum,
clypeũ gladiũque manu tenens depictum est, quotiescũque illac
pręteris, illudq; cernis, animo conturbaris, recordãs vulnerũ, quę
tibi inflixit. Peccati penitus dimissi, nihil aliud nisi simulacrũ, &
statua manet, quę est recordatio ipsius, illud enim iam mortuum
est: verum cum adeo crudeliter peccatorẽ tractauerit rationi cõ-
sentaneum est, vt eius statua, quę est ipsius memoria, eum faciat 8
trepidare. Quantô magis cùm nullus norit, vtrum peccatũ suum
Vatablus. mortuum, hoc est, dimissum fuerit. Ideoq; oportet quod de pro-
piciato peccato nõ sis sine metu. Vatablus hic legit: super datave
nia ne sis securus, vt peccata peccatis ampli⁹ accumules. Hęc om
nia fratres mei vobis dixi, quò magna cum vigilantia magis, ac
magis indies disponamini, vt Deus suam diuinam gratiam vobis
infundat, atque vt sitis semen bonum ab eoque instantissimè ad
hoc faciendum auxilium postuletis, siquidem Deus iuxta maio-
rem, aut minorem animarum nostrarum dispositionem plus, aut
minus gratię communicat.

¶ *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & super-*
semi-

9 *& superseminauit zizaniam in medio tritici, & abijt.* O quã multa hodie summus mundi magister nobis hic detegit. Hic inimicus homo, est Diabolus (ait ipsa veritas) & sic dixerat Dauid, exurge Domine, nõ cõfortetur homo. Dicitur Diabolus homo, eo quod hominem superarit. In veteribus libris victores à victis nomẽ accepisse dicuntur: Scipio dictus est Africanus, quia Africam superauit, quia igitur Diabolus hominẽ deuicit (vt enim Ioãnes dicit ille homicida erat ab initio, quia hominẽ interemit) ideò hominis cognomẽ accepit, atque homo dicitur. Et hic maledictus homo superseminauit zizaniam: zizania Græca dictio est, & deriuatur à verbo danizo, quod est officio, seu damnum affero. Et sic dicit Beatus Ambrosius in Exaemeron quamcunque malam herbam inter triticum ortam, quæ illi officit, zizaniam appellari.

Psalm. 9.

Ioan. 8.

Ambros.

10 Vnde vniuersis peccatoribus in toto genere lethalis culpæ hoc nomen zizania quadrat: quãtum enim est ex se, triticum, id est, iustos malis exemplis inficiunt illisq; persecutionibus suis, quibus eos ad impatientiam prouocant, maximè nocent. Cùm filij Israel ad terram promissionis pergerent, in Edom nuncios misisse dicuntur, qui dicerent ei: Obsecramus vt nobis transire liceat per terrã tuam, nõ ibimus per agros neq; per vineas, nõ bibemus aquas de cisternis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexterã, neq; ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me: alioquin armatus occurram tibi, statimque (dicitur inferius) Egressus est obuius cũ infinita multitudine, & manu forti, vt contradiceret transitum

Num. 20.

11 per fines suos. O quàm ad literam hoc inter iustos, & peccatores agitur. Iusti nihil sæculare volunt, sed per medium malorum cito decurrunt oculis in cœlum defixis, & tamẽ sæpe illis mali cõtradicũt quibuscunq; modis possunt officientes. Illis etiã magnoperè suis malis exemplis nocẽt, necnon & persuasionibus, quibus ad malũ eos cõmouere studeant. Hoc significauit diuinus spiritus vbi loquẽs sponsus sponsę dicit: sicut liliũ inter spinas, sic amica mea inter filias. Quid autẽ illic spõsus per spinas intellexerit, explicat Beatus Bernardus super hunc locum dicẽs, spina culpa est: spina pæna est: spina falsus frater: spina vicinus est malus. O candens lilium, ò tener, & delicate flos, increduli, & subuersores sunt tecum, vide quomodo cautè ambulas inter spinas. Plenus est mũdus spinis: in terra sunt: in aere sunt: in carne tua sunt. Versari in

Cant. 2.

Bernard.

his,& minime lædi diuinæ potentiæ est, non virtutis tuæ:in his 12
verbis explicat Diuus Bernardus contradictiones acerrimas, qui
bus iusti in hoc sęculo oppugnãtur, quæ in hodierna sancti Euã
gelij lectione zizania,in cãticis autem spinæ acutissimæ nũcu-
pantur. Attamen oportet iustos,non deficere, cùm Deus eorum
Isai.54. auxiliator sit. Vnde Isaias cum sancta ecclesia loquens dicit: Pau
percula tempestate conuulsa,absque vlla consolatione:Eccè ego
sternam per ordinem lapides tuos & fundabo te in Sapphiris, &
ponam Iaspidẽ propugnacula tua & portas tuas in lapides scul-
ptos,& omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. O Sancta
Ecclesia varijs inimicorum persecutionibus tribulata,ne mæro-
re conficiaris,neque tot tribulationibus affligaris, ego te Sapphi
ris ornabo,qui sunt cœlestis coloris, id est, contemplatiuos viros
tibi dabo, qui cœlestes potiùs, quàm terrestres esse videantur. 13
Gemmisque te circunsepiam,id est,iustos varijs virtutibus exor-
natos, plurimisque laboribus, ac persecutionibus insculptos.
Iaspis est species quædam gemmæ, varijs coloribus illustrata: vt
autem splendida sit plurimis malleorum ictibus concuti debet.
Sic vt eximia iustorum virtus clarius illucesceret, cõueniẽs fuit,
quòd plurimis laboribus quaterentur:quapropter vos in hoc mũ
do nõ tribulari,neq; laboribus affligi, fœlicissimum esse nõ du-
cetis. Sicque dicit Isaias cum Domino loquens: Indulsisti genti
Isai.26. Domine,indulsisti genti, nunquid glorificatus es? quasi diceret:
Nũcquid quia imperfectos homines nõ punisti, ideo ab eis ma-
gis glorificatus fuisti? & septuaginta interpretes hunc locum ita
verterũt: Adde eis mala Dñe,adde mala glorioſis terræ. In quibus
verbis significat spiritus diuinus, ex eo, quòd Deus de malis in 14
hoc sæculo supplicium nõ sumit,illos ad plura peccata perpetrã
da occasionem accipere. O si hoc penitus intelligeremus, quãtas
diuinæ maiestati gratias ageremus, quãdo nos laboribus,ac cõtra
dictionibus circũseptos perspicimus, hoc enim est suaue quoddã
purgatorij genus, salubrisq; nostris imperfectionibus medicina.
Nume.21. In libro Numerorũ dicitur, quòd misit Dñs in populum ignitos
serpentes. Cũ autem Hebræi propter peccata sua se à serpẽtibus
morsos perspexissent, ad Moysem cõfugerunt,vt pro ipsis Dñm
precaretur:cui pro eis orãti dixit Deus:Fac serpentem ęneum, &
pone eum pro signo,qui percussus aspexerit eũ,viuet. O diuinũ
artificiũ:eodẽ quippe instrumẽto,quo illos percusit,postea sana-

uit,

15 uit. Serpente illos percussit, & serpente illos sanauit. In quo significatum est, ipsos labores, quibus nos percutit, atque compũgit instrumenta esse, quibus spiritus nostri vulneribus mederi conatur. Etiam quando Philistæi arcam captiuam duxerũt plurimis supplicijs à Deo percussi fuisse dicũtur: quorũ vnum fuit quòd plurimi mures exorti sunt, quibus vniuersa terra dissipata est, ad placandum autem Deum aureos mures conflarunt, eosq; illi obtulerunt. Naturali quodam lumine illos consecutos fuisse videtur, plurimum apud Deum valere illud ei patienter offerre quo nos affligit. Quod quidem verissimum est. Gratissimum namque diuinæ maiestati est te ei dicere, Domine, hanc proximi mei persecutionem: hanc necessitatem, in quã me induxit, hunc honorem, quem à me detraxit, hæc deniq; vulnera, quæ mi 16 hi inflixit, tibi ex toto corde offero ad iram tuam mitigãdam: hęc etenim omnia peccatis meis promerui: sicq; zizania, quæ quantum est ex se tritico nocet, bona industria, diuinæq; gratiæ patrocinio in maximi spiritalis prouentus occasionem, materiamque conuertitur. 1. Reg. 6.

Dicitur autem Diabolus hanc zizaniam serere, quia eius industria, atq; opera homines peccãt, malique efficiũtur. Vt Iacob oues concipere faceret secũdum desiderium suum virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis partim decorticatas, partim autem virides, & integras in canalibus, in quibus effundebatur aqua posuit, vt cum venirẽt greges ad bibẽdum ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent. Hoc facit Diabolus in phantasijs, & in sensibus, ad quos intellectus bibitu 17 rus accedit, vana, atque infructifera tanquam populeas, caducaque, ac transitoria sicut amygdalinas virgas collocans. Aliaq; excoriata, alia verò cortice cooperta constituit: nam alia manifestè mala: alia autem non tam apertè offert. Cumq; volũtas ex intellectus cogitatione concipiat, mala, diuersaq; desideria in se recipit, quæ postea opere complens parit, atque producit. Genes. 30.

Dicensque Dominus: *cum autem dormirent homines, venit inimicus homo, & superseminauit zizaniam in medio tritici*: denotat Diabolum ad facienda mala, quæ facit, ex negligentia nostra occasionem accipere. Israelitæ de tribu Dan vidisse dicuntur populum habitantem in quadam regione absq; vllo timore securũ, & quietum, alijsq; eiusdẽ tribus dixisse: vidimus terrã valde opulẽtam, Iudic. 18.

eamus,& possideamus eam nullus erit labor: intrabimus ad se- 18
curos. Ex eo vtique, quod regionis illius incolas securos, &
absque vllo hostium timore viderunt, animam, atque audaciam illius possidendæ acceperũt. Sic credo Dæmones alios alijs inuicem dicere: Homines (inquiunt) persequamur: facillimè nanque eos destruemus: quia ad securos intrabimus. Hæc negligentia nostra diabolis occasionem præbet, vt nobis tantum malum

Act. 5. afferant. Vnde reprehendens Beatus Petrus Ananiam peccati quod admiserat, dixit ei: cur tentauit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri? O admirabile mysterium, non vtique illi dicit vir sanctus: quomodo te à Sathana superari passus es? sed cur tentauit Sathanas cor tuum? hoc est quare illi ansam præbuisti, vt te tentaret, atque ita prosterne- 19
ret? Quasi diceret: nisi tu ei ansam præbuisses, fortasse ille te tentare non auderet. O quot â nobis Sathanas victorias reportat, quia nos metipsi ei occasionem præbemus. Hieremiæ præ-

Hierc. 13. cepit Deus, vt populo Israel annunciaret, si ab hostibus erat euertendus, ipsum eis ad hoc occasionem præbuisse, dicens: tu enim docuisti eos aduersum te, & erudisti in caput tuum. Nunquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem? Idem vobis fratres dicere possumus: vos enim metipsi Diabolum docetis qua nam vos sit aggressurus, quia somnolenti, negligentes q; estis. O fratres in Christo Iesu ne vestri metipsorum tam inimici sitis, sed opportunum vobis remediũ adhibete: attẽdite namq; quòd posteà dolores apprehendent vos, quasi mulierem parturiẽtem, nec tamẽ qui- quã vobis proderit, quapropter 20
aperite nunc oculos & summa cũ vigilantia viuite. Ne vos Sathanas incautos reperiat. In Ezechiele dicitur de quatuor illis mysteriosis animalibus, quòd totum corpus oculis plenum in circuitu ipsorum quatuor erat. In quo maxima vigilantia significatur, quam ad nos à Sathanę calliditatibus, laqueisque, quos nobis vbique parat, liberare possimus, nos oportet habere. Et quanquã hęc vigilantia singulis quibusque necessaria sit, multò tamẽ necessarior est prælatis, ijsque qui in sublimi dignitatis gradu constituti sunt: quorum somnus multò grauius subditis affert incommodum. Vnde nomen hoc prælatus, & rex non solum dignitatem, sed munus etiam, atq; diligentem vigilantiam præ se fert. Quod etsi Antigonus Macedoniæ rex Ethnicus erat, optimè tamẽ intellexit.

21 tellexit, qui cuidam filio suo dixit: Scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem. O admirabilem veramque sententiam: in qua docemur, principem atque prælatum pari studio, ac vigilantia populo ministrare teneri, qua populus ei obedire, atque seruire tenetur: at princeps atque prælatus seruitutem hanc cum dignitate exercet. Maximæ vtique Christianis principibus, & prælatis confusioni erit hoc, quod Ethnicus intellexit ignorare, subditorum suorum obliuiscentes, quasi eorum curæ nõ incumberent. Aduersus hos exclamat Ezechiel Propheta, dicẽs. O Pastor, ô Idolum Et peior quidem est malus prælatus Idolo, ac statua, nam statua si non graditur, neque videt saltem non comedit, neque bibit, nec Domini sui diuitias consumit: quando nõ prodest, saltem non obest. Atqui subditorum substantias comedit, 22 cum illis prouidere teneatur, nec tamen hoc facit, sumptum sine commodo secum affert. Ezech 34.

Et quod dicitur amplius in Euangelio inimicum zizanijs superseminatis abijsse, significat diabolum quàm maximè potest, studere, vt lateat Sathanas vehementer exoptat, ne tentationes suæ tentationes esse videantur, quò illas homines non caueant cumque securiores sint, in illas excidant. Posuisti (ait egregius Psaltes) firmamentum eius formidinem. Sic possumus dicere, vbi homines firmamentum, securitatemque maximam esse arbitrantur, ibi rationem esse timendi. Vas aureum ferebat maledicta Babylon mater iniquitatum in manu sua. Intus autem abominationes portabat confidens omnes esse bibituros, cùm aurei vasis poculum securissimum esse ducerent. Hæc omnia signifi- 23 cant verba illa *Superseminauit zizaniam, & abijt.* Quapropter millies nos quodcũque nobis offertur, etsi aurum esse videatur oportet considerare: nam sub auro isto latet abominatio, qua nos Sathanas peruertere conatur. Hæc autem zizania, quam diabolus serit, non statim in principio dignoscitur: plurimi namque per aliquod temporis spatium malitiam suam dissimulant: verum in ferendo fructum quod sit triticum, & quæ zizania dignoscitur. Et sic dixit Dominus: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Cùm sata viridia sunt, totum triticum esse videtur: verùm non sufficit hæc bona appatentia, sed bonorum operum fructum ferri oportet. Idcò enim semen seritur. Et ita dicit Isaias Propheta: Nunquid tota die arabit arans, vt serat, & proscindet, & satiet, Psalm. 88. Apoc. 17. Matth. 7. Esai. 28

humum suam? quasi dicat: non hoc solum expetit agricola, sed 24
optimum ex ea fructum percipere. Quem locum septuaginta interpretes ita verterunt. Nunquid tota die arabit arans, aut semen tem præparabit, antequã præparet terram? In quibus verbis clarius etiam hoc mysterium explicatur. Nam sicut agricola nõ est cõtentus agrum optimè præparare, sed præ maximi fructus percipiendi desiderio semen etiam accuratissimè seligit: sic non solum nõ contentus est Deus animam suis diuinis inspirationibus disponere, eamq; cœlesti luce commouere, ac illuminare: verumetiam suã diuinam gratiã in eam infundit: hæc autem omnia facit, vt amoris & gratitudinis fructum ferat, suamq; diuinã legem obseruet, & qui hoc faciũt, triticum sunt: qui verò contra faciunt se zizaniam esse manifestè demonstrant.

25 Cognita per iustos zizania dixerunt Patrifamiliâs: *Vis imus & colligimus ea?* In his verbis seruorum Dei zelus detegitur, potissimumque ministrorum iustitiæ, quorum viscera propter zi-
Psalm. 118. zaniæ detrimentum contorquentur: sicuti cruciabatur Dauid cũ dicebat: Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Et cum sancto zelo, cùm eos â sceleribus non resipiscere perspiciunt, mortem eis desiderare fas est, nisi se se ad meliorem frugem recepturi sint: ne sibimetipsis, proximisque
Galat. 5. suis suo malo exemplo magis officiant. Cum hoc zelo dicebat Diuus Paulus: Qui cõturbat vos portabit iudicium, quicũq; est ille: & paulò inferius: Vtinam (inquit) abscindãtur qui vos cõ-
2. Cor. 5. turbant. Et alibi, Nõ cõtentus est zelum hũc verbis manifestare, sed opere etiam demonstrauit, docens in hoc quantum publi- 26
cus peccator officiat, quamque necessarium sit illum puniri, atq; à bonorum consortio separare: & sic dicit: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita, vt vxorem patris sui aliquis habeat: & vos inflati estis, & nõ magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum qui fecit hoc opus. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicaui vt præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu cum virtute Domini Iesu tradere huiusce modi hominem Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? expurgate vetus fermentum.

27 tum. O admirabilia verba, atque admirabilem ſancti Apoſtoli zelum. Et valdè notandum eſt, quomodo Chriſtiani hominis peccatum exaggerat, qui id audet admittere, quod inter Ethnicos nec agitur, nec auditur: dicit namque: Auditur inter vos fornicatio & talis fornicatio, qualis neque inter gentes, ſcilicet, auditur. Vt autem peccatorem acriùs compungat, non dicit: Admiſit peccatum cum nouerca ſua ſed cum vxore patris ſui, dicenſque: Et vos inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, vt tollatur de medio veſtrùm, qui hoc opus fecit: ſignificat illum forſitan notabilem eſſe virum; de quo Corinthij gloriabãtur, vt inter eos commoraretur. Quod ex ijs etiam quæ inferiùs dicit, ſe in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti Diabolo facultatem conceſsiſſe, quô illum adeò torqueret, quouſque occideret, vt illis tormentis cru-
28 ciatus ad Dominum conuerteretur, infertur. O ſi nunc eſſet vnus Diuus Paulus in mundo, qui homines contorquendi propter peccata ſua, & propter ſcandala, quæ proximis afferunt, facultatem Diabolo concedere poſſet, quot peccatores paſsim contorqueri videremus: verum niſi ſe ſe in meliorem frugem recipiant, quamuis in hoc mundo non torqueantur, in altero tamen in perpetuum patientur.

In his etiam verbis: *Vis imus & colligimus ea?* Manifeſtantur ij, qui in lethali culpa commorantur, non ſolum in futuro infernum, ſed in præſenti etiam ſæculo interitum promereri. Quod clariùs Diuus Paulus dixit, vbi hoc conficit argumentum: Irritam quis faciens legem Moyſi ſine vlla miſeratione duo Hebræ. 10.
29 bus vel tribus teſtibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit? Per charitatem Dei vos rogo, vt aduertatis qualibus verbis hic Sanctus Apoſtolus hominis Chriſtiani lethalem nominat culpam, quomodo reuera quando illam admittit, hæc omnia facit: ſcilicet, filium Dei conculcat: ſanguinem teſtamenti pollutum ducit: & ſpiritui gratiæ contumeliam facit. Ecquis igitur hæc adeò obſtupenda audiens lethalem culpam ſuper omnia mundi odibilia non execratur? O Deus infinitæ pietatis: tu nos domine nunc illumina, quò ex tot tantiſq; comminationibus fructum percipere noueri-
mus. Si enim tam ſeuera mors Moſaycæ legis tranſgreſſoribus

infe-

inferebatur: quæ nunc supplicia nos promerebimur, cũ tot, tamque ineffabilia beneficia ex tua diuina manu receperimus: si tamen diuinam hanc inæstimabilis gratię legem violauerimus? Vltimo vos verbum illud dulcissimum, Patrifamiliàs, vellem animaduertere: in quo nobis animus, ac confidentia additur, vt ad Deum possimus accedere, siquidem ipse dicitur: atq; est pater huius familiæ, in qua viuimus, quæ est sacrosancta Ecclesia vniGalat. 3. uersalis. Vnde Beatus Paulus dicit: Omnes enim filij Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu. Siquidem igitur pater noster est, illum intrinseco cordis amore diligamus, latria, animi adoratione veneremur, eiq; tanquam Patri, tali (inquam) Patri diligentissimè seruiamus: sic enim ipse nobiscum se tanquam Pater geret, suamque nobis hic gratiam concedet, postea verò nos ad cælestis gloriæ hæreditatẽ perducet: quod facere dignetur, qui viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

In eadem Dominica Quinta post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo, &c. Matth. 13:

Genes. 3. SERPENS Erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus, qui dixit ad mulierẽ, Cur præcepit vobis Deus, vt nõ comederetis ex omni ligno paradisi? dicitur in Genesi. Dignum vtiq; cõsideratu est, cur cùm diabolus hominẽ tẽtare vellet, aliud pulchrius animal, aut aliã formã, nõ tam horribilẽ qualis est forma serpentis, in instrumentum assumpserit. Ad hoc respõdetur hoc non ita Diaboli electione factũ, sed diuina prouidentia fuisse dispositum, quæ quidem aliter fieri non permisit, vt homo tam turpi, atque obscæno animali plusquam Deo fidem adhibere dedignaretur: atque vt post lapsum maiorem confusionis, atque pudoris haberet occasionem, quia contra infallibile

Dei

2 Dei verbum tam vili animali crediderit. Ob eandem causam non permisit Deus, vt cùm Hebræi Deos petierunt, aurumque in for Exod. 32.
nacem liquefaciendum immiserunt, pulchra aliqua, ac decora fi
gura conflaretur, sed taurus animal ferum, nimiumque irrationa
le prodiret, qui ipsa eos figura deterreret, atq; à tanta abomina
tione reuocaret. Neutris autem hę Dei solicitudines ac diligentię
profuerunt, sicuti nec nos peccati horribilis turpitudo deterret,
quę nobis sua fœditate dissuadet, ne illud admittamus. Non solũ
autem serpentis figura primam mulierem deterrere deberet, ve
rum ipsa etiam verba, quæ illi dixit eam admonere deberent, ne
tale perpetraret. Dæmon enim tentãs eum, Dominicum præce-
ptum in ipsius memoriam reuocauit, dicens: Cur præcepit vobis
Dominus? quę omnia eius peccatum grauius reddiderunt. Atq; Luc. 15.
3 hinc verba illa, quę filius prodigus patri suo dixit, intelligetis: Pa
ter (inquit) peccaui in cęlum, & coram te. Omnia peccata coram
Deo fiunt, vbiq; enim Deus est, & ita dicitur: Corrupta est terra
coram Deo: attamen illa peccata peculiariter coram Deo fie- Gene. 6.
ri dicuntur, quę Dei recordans, teque conscientia morsibus sti
mulante committis: sępe enim cùm peccamus, Dei non recor-
damur, & hęc peccata non tam coram Deo, quam altera, facta di
cũtur & dicere: Peccaui corã te, idem est quod dicere, peccaui cõ-
siderans quid facerẽ te prospiciente: hęc sunt peccata Deo odibi
lia. Concedens Deus remedium ad expianda peccata ijs, qui per Leuit. 4.
ignorantiam, atq; ijs, qui per imbecillitatẽ delinquunt, sacrificiũ
designauit: at, peccatis, quę ex pura malitia committuntur, ex-
piandis nullum sacrificij genus assignauit, non quidẽ quod sint
4 irremediabilia, aut irremissibilia, sed ad maiorem grauitatis ip-
sorum exaggerationem, atque etiam vt significaret, sperandũ nõ
esse, quod homines rationis participes, atque consilij contra tã bo
num, tamque clementem Patrem ex malitia peccarẽt. Vnde per
Hieremiam Prophetam hoc peccatorum genus peculiariter cõ- Hiere. 22.
minatur, dicens: Iudicate manè iudicium, ne forte aggrediatur, vt
ignis indignatio mea, & succẽdatur, & non sit qui extinguat pro
pter malitiam studiorum vestrorum.

In hac sancti Euangelij parabola dicit Dominus: *Cum dormi-
rent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Quod si
hominibus vitio vertitur, quia ipsis dormientibus diabolus su-
perseminet zizania, vigilare enim diligentissimè tenebantur:

quanto

quanto grauiori culpæ illis imputabitur, quòd ipsis vigilanti- 5
bus atq; videntibus hæc damna diabolus afferat? O execrabilē
filiorum Adæ abominationem, quia tam libenter Sathanam in
eis tot mala ferere patiuntur: quam excusationem ô miseri disso
lutionis, corruptionisque vestræ reddetis? siquidem vt vestris ef
frænatis appetitibus satisfaciatis conscientiæ morsibus infernalis
timoris comminationibus, diuinis denique promissionibus inui
tantibus obsurdescitis? O quam merito de vobis dicere possu-
Zachar. 7. mus, quod Zacharias Propheta de alijs vestrum similibus dixit:
Noluerunt (inquit) attendere, & auerterunt scapulas recedentes,
& aures suas aggrauauerunt, ne audirent, & cor suum posuerūt
vt adamantem, ne audirent legem, & verba, quæ misit Dominus
exercituum in spiritu suo per manum Prophetarum. Appositis-
Hiere. 2. simè etiā quadrat vobis similitudo illa Hieremiæ Prophetæ di- 6
cētis: O nager assuetus in solitudine in desiderio animæ suę attra
xit ventum amoris sui, nullus auertet eam, in menstruis suis in
simile. uenientēt eam, id est, quemadmodum asinus syluester, quo anni tem
pore libidine excandescit fœminę desiderio æstuat, quam vbi
primum rudentē audit, tanto illam impetu insequitur, vt inse-
ctantium venabula: aut præparatas insidias nihil æstimet, neque
ad eas attendat: quapropter à venatoribus facilè cōprehenditur.

Tales estis vos ô corruptissimi, quos nullius rei timor, neque
consideratio ab effrænatorum appetituum vestrorum sectatione
sufficit reuocare. At quæret quispiam, si plurimi apertis oculis,
ac vigilantes se à diabolo superari patiuntur, quomodo, commu-
nis illa sententia intelligitur, quæ dicit, omnis peccans est igno-
rans? Ad hoc respondeo hanc sententiam non dicere, omnia
peccata ex ignorantia dimanare: sed dicitur peccator ignorans, 7
quia quanta sit Dei, quem offendit, probitas, & quot, quantisque
supplicijs dignus sit, atque in quæ mala prolabatur, ignoret. Vn
de cuiusdam doctoris Theologi opinio fuit, Spiritum sanctum
omnes peccati circunstantias, mala & damna solum sanctis Apo
stolis manifestando illos in gratia confirmasse. Adeò quippe gra
ue malum est lethale peccatum. Et quanquam verè non est hęc
causa, quare sancti Apostoli in gratia confirmati fuerunt attamē
inficiari non possumus, cognitionem malorum, atque damno-
rum, quę peccatum secum affert maximum, vehementissimūq;
esse frēnum, quo quis cohiberi potest, ne corruat in peccatum.

Orta

8 Orta zizania, perque Dei seruos cognita dicunt ei: Vis imus, & colligimur ea? & ait: non, ne forte colligentes zizania eradicetis simul & triticum. O ineffabilem Dei patientiam, quomodo malos suffert, cum ipsi statim vt peccant, à terra euelli, ac destrui mereãtur. Et ità Diuus Paulus de malis, bonisq; loquens dicit: Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionẽ à Deo: proferens autem spinas ac tribulos reproba est, & maledicto proxima. Animaduerte quomodo sanctus Apostolus dicit terram bonam, quæ bonum affert fructum, statim à Deo benedici: per quam viri iusti significantur: terram autem spinas, ac vepres ferentem, quæ impios, malosque significat, non dicit statim maledici, sicuti bonam terram statim benedici dixerat: sed maledicto (inquit) proxima est. Vt immensa Dei misericordia
9 clarius innotescat, qui nõ statim vt peccatores delinquunt, illos destruit, sed ineffabili patientia illos ad pœnitentiam expectat. Notandum est autem vnam ex rationibus, quare illos suffert esse propter iustos. Hoc exaggerat Beatus Paulus, dicens: Deus sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam. In eo quod Deus iustorum causa tandiu peccatores sustinuit, dicit hic sanctus Apostolus ardentissimum Dei erga iustos amorem illuxisse. Hoc etiam manifestatum est, vbi dicitur: Cum Deus Sodomam incendio subuertere conaretur petenti Loth ne vrbs quædam iuxta montem sita destrueretur, etsi eius incolæ turpissimi flagitiosissimique erant, Angelus re-
10 spondisse: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non subuertam vrbem, pro qua locutus es. Festina, & saluare ibi, quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. O benedictus & glorificatus sit talis Deus, ô fœliciſsimos, qui tam bono Domino seruiunt. Quid vobis fratres videtur respectus, quẽ Deus amicis suis obseruat? etenim propter vnũ turpissimę cuidam ciuitati ignoscit, cumq; omnipotens sit: dicit tamẽ Angelus, qui eius loco erat, quandiu Loth Sodomis esset, se illam euertere, neque ei nocere posse. Et Beatus Clemens dicit se à Beato Petro audisse nisi Patriarcha Abraham intercederet quando Deus Sodomam succendit, vniuersum etiam mundum igne fuisse succensurum, quemadmodum pristinis quondam temporibus illum

Hebrę. 6.

Roma. 9.

Genes. 19.

D. Clemens li. 1. itinerarij

diluuio

diluuio subuertit: tam malus, turpisque tunc tẽporis vniuersus orbis existebat. Ex his omnibus infertur quantum viri iusti obi- 11
tum nos persentire oportet, propter commune reipublicæ detri-
4. Reg. 13. mentum. Idcircò Rex Ioas cum sciret Elisæum Prophetam ægro-
tare, iamq; propè obitum esse ad eius lectum in quo iacebat, se
contulit & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, Pater mi, cur-
rus Israel, & auriga eius. Aurigam eum vocat, quia ipse suo sancto
pietatis exemplo, atque doctrina vniuersum Israelis regnum re-
gebat: currum autem illum appellat, quia virtute sua, crebrisque
orationibus Israel sustinebat, ne Deus illos propter ipsorũ pec-
cata destrueret.

Simile. Sic se Deus habet quasi paterfamilias, qui cùm eius famuli sce-
lera aliqua perpetrarint, supplicioque digni sint, si quis fortè vir
nobilis, cui reuerentia debeat obseruari, tunc adest, non eos pu- 12
nit, sed dicit eis: gratias habete circũstantibus, at ego vos solos cõ-
prehendam, vbi patronos non habeatis, tuncque mihi pœnas da-
bitis. Mundus nunc patronos habet, qui sunt iusti: verũ cauete
vobis, etenim nisi â scelerib⁹ vos cohibueritis, tẽpus aduenier, in
Psalm. 21. quo non erunt patroni. Et hoc est quod dicit Dauid: Pro hac (sci-
licet iniquitate) orabit ad te omnis sanctus in tempore oppor-
tuno: veruntamen in diluuio aquarum multarum ad eum nõ ap-
proximabunt. Vnusquisque profectò peccatorum à semetipso
rationem deberet exigere, vt confunderetur, diceretque: vt quid
Deus me plurimos annos viuere permittit? nisi me in meliorem
frugem recipiam, hoc vtiq; ad grauius malum mihi erit. O quan
toperè te hoc timere oportet ò peccator. Nam Diuus Paulus di-
2. Tim. 3. cit: Mali homines proficient in peius. Nonne Deum maximum
tecum miraculum facere iudicas: siquidem cũ tandiu super te mi- 13
sericordias pluat, tu tamen peccata peccatis semper addis? quomo
do tantam probitatem non miraris? quomodo ô peccator tanta
pietas saxeum cor tuum non mollefacit? Maximum quidem mi
raculum est, Deũ tandiu te peruersissimam, pessimamq; creaturã
ferre. Hoc autem miraculo non conuerteris, imò potiùs peior ef-
ficeris, siquidem ex hac ineffabili Dei clementia occasionem as-
sumis plura peccata committendi, & pertinacior existẽdi. O im
mense Deus! quia tu es bonus, ideò peccator te nõ timens pecca
re audet: si enim sciret, se vbi primum peccatum lethale commit-
teret, statim sicuti Dathan, & Abirõ â terra viuum esse deuoran-
dum,

14 dum,non vtique ſic faceret.O miſerum te,qui ad diabolico mu
nere(licet diſsimiliter)fũgẽdũ viuis diſsimiliter (inquam)quia
Dæmones in hoc mundo nobiſcũ occultè colluctantur,noſq;in
uiſibiliter perſequũtur.Mali autẽ ſunt hoſtes viſibiles, qui nos
inſectantur,non ſolũ corporaliter nobis officientes,ſed ſuis etiã
malis exemplis,crebriſque ſuaſionibus,quæ maximè homines
cõmouere ſolent,ſpiritibus nocentes.Tentationibus autẽ, atq;
occaſionibus à peruerſis hominibus oblatis difficilius quodam
modo,quàm ijs,quas Dęmones afferũt,reſiſtitur.Ideò affectuo
ſè dicebat Dauid:Eripe me Domine ab homine malo, à viro ini
quo eripe me.Non vtiq; dicit.Eripe me Domine à diabolo,ſed
eripe me ab homine malo:Magis homines iniquos,quàm diabo Pſal.139.
los pertimeſcere videbatur:rationemque reddens dicit:Qui co
15 gitauerunt iniquitates in cordę,tota die cõſtituebãt prælia, acue
rũt linguas ſuas ſicut ſerpẽtes:venenũ aſpidũ,ſub labijs eorũ.Ve
nenũ aſpidũ hominẽ ſoporat,ſicq;illud nõ ſentiens moritur.Ta
lia ſunt verba malorũ,quibus boni ſoporantur,vixq; hoc ſentiẽ
tes ſpiritualiter moriũtur.Verũ nõ ideò iuſtos deficere oportet
oẽs enim hę cõtradictiones permittũtur,vt ipſi maiorẽ pulchrio
ris coronę conſequẽdę occaſionẽ habeant:nec credãt,etſi diabo
lus,eiuſq; miniſtri potentiſsimi ſunt,plus eos facere poſſe, quã
ſibi à Deo fuerit cõceſſum:quodvt ſanctus Iob ſignificaret,poſt
quam maximam Sathanæ potentiam, ardentiſsimumque,quo
nos deſtruendi deſiderio flagrat,recenſuerat, dicens:Ecce abſor- Iob.40.
bebit fluuium,& non mirabitur,& habet fiduciam,quod influat
Iordanis in os eius:ſtatim addit:dicẽs:In oculis ſuis quaſi homo
16 capiet eum,& in ſudibus perforabit nares eius:quaſi dicat:Ne ar
bitremini eum totum quod voluerit damnum vobis illaturum
Deus enim illum potentiæ ſuę fræno coercet.Hoc etiam aperte
patet.Hebræi à diabolo inſtigati Moyſen lapidare voluerunt.
Tunc confugit vir ſanctus ad Deum ab eo auxilium petens, ac
dicens:quid faciam populo huic?Adhuc paululum,& lapidabit
me.Et ait Dominus ad Moyſeu,Antecede populum:quaſi dice Exod.17.
ret:Munere tuo fungere,nec eos pertimeſcas:mali namque atq;
diaboli omnes potentiam ſuam voluntate mea terminatam ha-
bent.Ecce quomodo vniuerſi illi Hebræi parati erant Moyſen
lapidare: in eum autem lapidem mittere auſus eſt nemo: non
enim eis Deus facultatem conceſsit.

Estque notandum ex eo,quòd in parabola Paterfamiliàs zi- 17
zania eradicari vetat,præcipitq̃ue,vt finantur vtraque crescere
dicens:*Sinite vtraque crescere ad messem*, his verbis non prohiberi
peculiarem huius,vel illius peccatoris extirpationẽ,sed omniũ
simul malorumin genere:quod nihil aliud est,quàm non studẽ
dum,vt omnes simul mali à bonorum consortio separẽtur. Vn
de iure optimo quotidie per ministros iustitię plurimi mali à
mundo euelluntur. Quod iustissimè fit,vt alij terreantur, atq; ti
more perculsi à sceleribus resipiscant,cauẽtes ne simile,aut gra-
uius de ipsis supplicium aliquando sumatur. Sicuti summa veri
Luc.13 tas significat,vbi dicitur:Aderant autem quidam ipso in tempo
re nunciantes de Galilęis, quorum sanguinem Pilatus miscuit
cum sacrificijs eorum. Hoc communiter declaratur de quodã Iu
Act.5 da Galilęo,de quo fit mentio in Actis,qui suos docebat Deo pro 18
Romano Imperatore non esse sacrificiũ offerendum,quod ægrè
ferẽs Pilatus illos super ipsorum sacrificia iussit occidi,& ita eo
rum sanguinem sacrificiorum cruori commiscuit. Respondit q;
Dominus hæc nũciantibus:Putatis quòd hi Galilæi præ omni-
bus Galilęis peccatores fuerint,quia talia passi sunt? Nõ,dico vo
bis,sed nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis:
sicut illi decẽ & octo,supra quos cecidit turris in Siloe,& occi
dit eos. Putatis quòd ipsi debitores fuerint præter omnes homi
nes habitantes in Hierusalem:non dico vobis sed si nõ pęniten
tiam habueritis,omnes similiter peribitis. Ex ijs verbis apparet
hos Galilæos iustè fuisse punitos,quia Deus propter ipsorum
peccata illos Romanorum potestati subiecerat:& vt ait D. Pau-
Rom.13 lus:Non est potestas nisi à Deo. Nec Dominus hic Pilati suppli 19
ciũ dãnat,imò potiùs cõprobat,dicitur etiã Israel voto se domi-
Num.21 no obligãs,ait:Si tradideris populũ istũ in manu mea, delebo vr
bes eius,Audiuitque Dominus preces Israel,& tradidit Chana
nęum,quem ille interfecit subuersis vrbibus eius, videlicet, vt
quantum Deo malorum supplicium placeat,cognoscatis.

In his etiam Domini verbis ostenditur supplicium,quod hu
mana,diuinaq; iustitia de aliquibus peccatoribus sumit, esse ad
aliorum correptionem,sin minus,omnes (inquit) similiter peri
bitis. O terribilem comminationem! ecquis adeo rationis est ex
pers,qui eam audiẽs toto corpore non cõtremiscat? Virga Moy
si in humum coram Pharaone, domoque eius proiecta non in

leonem

20 leonem quidem, neque in tigrin conuertebatur, qui eos dilaniarent, sed in colubrum, qui eos comminaretur. Cûm autem hoc non profuisset, apertum est mare, illosque viuos de Exod,7
glutiuit. Attendite peccatores ad hoc Dei comminationes, suppliciaque de quibusdam peccatoribus sumpta tendere videlicet, vt alijs alij terreantur, sin minus similiter peribunt. Scitote quoniam peccatum vestrum aprehendet vos. Quantumuis abscondamini vestrummet peccatum vos reperiet, Num,32
atque comprehendet, diuinique vos iustitiæ tradet: idcircò pœnitentiam facite. Notandumque vobis est, Dominum contentum non fuisse dicere: Nisi pœnitentiam egeritis: sed dicit: nisi pœnitentiam habueritis: plurimi namque eam agunt, nec tamen eam tenent, sed statim ab eis recedit: non in ea perseuerant, sed ad pristina peccata reuertuntur: ideoque nos admo-
21 net, vt eam perseueranter habeamus, alioquin enim similiter peribimus.

Dicensque Dominus: *Ne fortè colligentes zizania eradicetis simul & triticum.* Significat ex malis, qui tunc existebant, atque ex ijs etiam, qui nunc in orbe commorantur, plurimos bonos esse nascituros, qui si mali ab hoc seculo tollerentur, ab eis boni minimè nascerentur: nam ex Iudæis, ac gentibus plurimi iusti sunt orti, alijque in posterum orientur, qua propter Deus eos nõ euellit. Tempore auten messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & ligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum. Explicansque ipse Dominus parabolam dicit: Messores Angeli sunt: quemadmodum qui nunc patronus atque interpellator est noster Iesus
22 Christus Saluator mundi, tunc in iudicem seueriſsimum cõuertetur: sic sancti Angeli, qui nunc pro nobis intercedunt, tunc nostri punitores erunt. Malis quippè omnia cõuertentur in malũ: sic loquens Ezechiel Propheta de vltione per Angelos facta di Ezech.9
cit: Vnusquisq; vas interfectionis habet in manu sua. Ostupẽdũ supplicium, delinquẽtem à ministro iustitię puniri, vsitatũ est: at eum à suomet parente puniri, atque occidi, terribile quidem est. Sic etiam malos in inferno â Diabolis contorqueri, non est mirandum: illos autem à suismet patronis pædagogis, atque custodibus in gehennales ignes detrudi, hoc est mirabile, quodque diuinum furorem, atque iustitiam valdè manifestat:

atque in hoc etiam apertè declaratur, peccatorem dignissimum esse, cui in tormentum acerbissimum omnia conuertantur. Hoc Deus Angelis meritò iubebit: ipsi enim noctu, dieque malorum nostrorum testes affuerunt. In hoc sensu exponit Beatus Hieronymus illud Isaiæ, dicentis: Audite cæli, &c. dicitque: Angelos testes vocat nostræ præuaricationis. Et sicut testes dicent: siquidem consilijs nostris gubernari noluistis, illaque despexistis, nec cælestis patriæ nobiscum ciues esse voluistis: nunc cum diabolis in infernum perpetuò comburendi properate, illicquè mala, quæ nos vos perpetrare perspeximus, æternis cruciatibus soluite. 23

Hiero. super Isa. 1.

Non solum autem eis præcipit, vt illos in infernum detrudãt, sed etiam vt in fasciculos ad comburendum deuinciant: significans vtique illos, qui vnius culpæ comparticipes fuerunt, vnius etiam pœnæ fore consortes. In vnum fasciculum alligabunt vsurarium, eiusque vxorem, liberos ac famulos, necnon & confessarium, qui eos immerito absoluebat, siquidem omnes vnius erant culpæ consortes: in alium fasciculum iniquum iudicem, fallacem scribam, iurisperitum fraudulentum, relatorem, ac denique testes mendaces alligabunt: quandoquidem vnam, eandemque culpam cuncti admiserunt. In alium fasciculum medicum, chirurgum, & pharmacopolam deuincient, quia omnes in vnum culpæ genus concurrere solent: in alio fasciculo libidinosos homines, lenonesq; locabunt: sicque in cæteris omnibus scelerum generibus se habebunt. Super hunc literalem sensum aliqui morales sensus optimè considerabunt. Contemplamini in hac vrbe diuinum quoddam semen seri tanta doctrina cælestibusque præceptis, quæ tam in cathedris, quàm in pulpitis admonemur. Credibileq; est huic semini pluuiam non deesse. Isaias enim dicit, Dei nomine: Et dabitur pluuia semini tuo, vbicunq; seminaueris in terra, & panis frugum terræ erit vberrimus: pascetur in possessione tua agnus spatiosè, & tauri tui, & pulli asinorum, qui operantur terram. In quibus verbis significatur omnibus tam incipientibus, quam perfectis, tam imperitis, quam doctis cælestem doctrinam, necessariamque gratiam quantum est ex Deo esse affuturam, dummodo ex parte hominum ad eam recipiendam dispositio non deficiat. Ex hoc semine cælesti, quod in hac vrbe seritur, prouenit, quod tot pij iuuenes in sanctas religiones 24 25

Isai. 30.

religiones

ligiones ingrediuntur, qui postea proximorum animabus maxi-
26 mè prosunt. Verum proh dolor: cũ cathedrę occasio sese offert, aut Ecclesiasticis beneficijs opponimini, venit inimicus homo, & superseminat zizania & prece, vel pretio, fauore, vel amore, seu timore sub specie iustitiæ vos facit à justitia deuiare. Vnde vobis merito dici potest, quod B. Paulus dixit: Timeo, ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita corrũpantur sensus vestri, & excidant à simplicitate, quæ est in Christo Iesu. 2. Cor. 11.

Domine nonne bonum semen seminasti? vnde ergo habet zizaniam? inimicus homo hoc fecit. Vir primarius, monachus, domina, monialis, omnes deniq; qui passionũ vinculis detinẽtur, sunt hic inimicus homo: siquidem dæmonis munere funguntur, dęmones sunt. Nũ principatus, & potestates dęmoniorum cum satellitibus suis teste Paulo: Non euacuantur vsq; ad diem iudicij, cũ euacuaue- 1. Cor. 15.
27 rit omnem principatum, potestatem, & virtutem. subiecta erũt illi omnia: interim si Sathanas transfigurat se in Angelum lucis, quid mirum si ministri eius transformentur, vt ipse B. Apostolus ait, vnde per hos dęmon zizaniam serit. De Absalon dicitur, quòd nõ erat pulchrior eo in Israel, & solicitabat corda filiorum Israel, suauibusq; verbis omnes & beneficiorũ pollicitationibus corrupit, & ita breui tempore tot ei suffragati sunt, vt eorum suffragio regni cathedram compararit, illud à patre suo subtrahens. At, aduertite qualem hę corruptiones finẽ habuerint, Absalon quippe, atq; Achitophel, qui eius fuit consiliarius vterque infœlici interitu perierũt: quorũ alter è quercu pendens trîplici confixus est hasta: alter verò ipsemet se laqueo suspendit. 2. Cor. 11. 2. Reg. 15.

Vę vobis subornatoribus, & vę vobis qui ab eis vos decipi fi-
28 nitis, de vtrisq; namq; merito dici possunt verba illa, quę S. Iudas Thaddęus in sua Canonica terribiliter dixit: Vę (inquit) illis, qui in via Cain abierunt, scilicet, cupiditate sua cęci, & in errore Balaã mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierũt: hi sunt in epulis suis maculę conuiuantes sine timore semetipsos pascẽtes, nubes sine aqua (multa enim promittunt, & modica faciunt) quibus procella tenebrarum seruatur in ęternum. Quis igitur hęc audiens vlla vnquam vtilitate commotus, in tot tantaq; mala volet incidere? Crebro etiam bonorum operum semen seritur in hac sancta Ecclesia militanti: sicuti sanctus Oseas Dei nomine admonet, dicens: Seminate in iustitia, & metite in Iudæ. Ose. 10.

ore misericordiæ: in iustitia, ideſt, ad iustitiam. Eſt quippe He- 29
Roma. 1. bræa Phraſis, vt illud Pauli: Tradidit illos Deus in deſideria cor-
Origenes. dis eorum, ideſt, ad deſideria. Origenes hũc locũ ſic legit: Facite bona opera, & mores veſtros emendate, & emite, pro verbo, me tetis, ideſt, tam certus erit fructus, quaſi iam illum præ manibus
Iſai. 55. haberetis. Ita Iſaias: Audite (inquit) gentes, & comedite bonũ, pro comedetis bonum. Nec vero ſolum tam certus erit fructus, ac ſi iam illum domi haberetis, ſed hic etiam fructus vberrimus erit, & in ore misericordiæ: os enim pro menſura, ſiue pro volun
Geneſ. 24. tate ponitur: & ita vbi nos legimus? Vocemus puellam, & quæramus ipſius voluntatem, in Græco cõtextu eſt: Vocemus puel
Iſai. 30. lam, & quæramus ipſius os. Et Iſaias: Os meum non interrogaſtis: perinde eſt, ac ſi diceret: voluntatem meam non interroga- 30
Genc. 47. ſtis: & vbi nos legimus: Alebat eos præbens cibaria ſingulis, in Hebræo habetur præbens cibaria ad os paruuli, hoc eſt, *(Apedir de boca.* Ad menſuram deſiderij: hoc igitur eſt in ore misericordiæ, ideſt, in abundantia iuxta oris veſtri petitionem metetis.

Animaduertendum eſt autem ſanctum Hieremiam dequi-
Hiere. 12. buſdam loquẽtem dicere: Seminauerunt triticum & meſſuerũt ſpinas. Quod Nicolaus de Lyra explicat de plurimis, qui in hac vita multa bona opera faciunt, arbitrantes ſe in futuro ſæculo eorum fructum eſſe percepturos, nec quicquam tamen inueniũt præter ſpinas, quibus compunguntur, & concremantur: & hoc accidit, quia inimicus ſuperſeminauit zizania. Diabolus in eorum cordibus inter opera bona, quæ faciebant ſuperbiam, vanitatemq; ſuperſeruit: & ita ex illis non emolumentum quidem, ſed condemnationem potius abſtraxerunt. Quæ cum ita ſint di lectiſsimi fratres, per viſcera misericordiæ Dei noſtri vos depre- 31
cor, ne tam alto ſopore dormiatis, ſed bonorum operum ſegetẽ operemini, & negligentia ſpiritalique ſomno veſtro ne diabolo occaſionem præbeatis, vt vos ſuperbia, vanitateque repleat: ſic enim poſtquam abundantem in hoc ſeculo gratiam receperitis, ad alterum ſuper abundantem gloriam meſſuri migrabitis: quod nobis præſtare dignetur Ieſus Mariæ filius, Amen.

DOMI-

DOMINICA VI. Post Epiphaniam.

CONCIO PRIMA.

Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo, &c. Matthai. 13.

DOstquam sanctus Euangelista has parabolas retulit, dicit: Hæc omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas, & sine parabolis nō loquebatur eis. Ob varias causas summus mundi Magister Iesus Christus filius Dei in parabolis loquebatur: quarum vna est, vt cœlestis doctrina firmius hominum mentibus infixa maneret. Habes pretiosissimū adamantem, ne vero illum si solutus sit amittas, auro aut argento iubes cælari, quò filo possit appēdi: sic vnigenitus Dei filius, ne ipsius verba desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum ab hominum memoria excíderent parabolis, ac similitudinibus illa cælauit. Alia ratio est, vt cælestis eius doctrina maiori reuerentiæ haberetur. Ideo quippe sanctæ diuorum reliquiæ in capsis includuntur, pretiosisque velis operiuntur, vt maiori cum reuerentia atque affectu colantur. Cum autem pretiosissimæ reliquiæ omnium, quę vllo vnquam tempore fuerunt, aut futuræ sunt, sit sacratissimum corpus Domini nostri Iesu Christi, benedictaque verba, quæ ex sanctissimo ipsius pectore proruperunt, vt homines hęc summo cum respectu ac reuerentia tractarent, voluit vt sanctissimum corpus suum in panis accidentibus, verba autem sua sub similitudinibus atque parabolis delitescerent. Si Principem nudum gladium manu gestare videretis, illum furibūdum homines occidere velle crederetis: sicque ne homines terreat vagina illū gerit inclusum. Gladius Iesu Christi, veri Principis Regum terræ, est cœleste ipsius verbum: sic illud appellauit Diuus

Simile. Psal. 18.

Simile.

Ephe. 5. Paulus, dicens: Assumite gladium spiritus, quod est verbũ Dei 4
Vt igitur homines ineffabilem ipsius mansuetudinem intelligerent, neq; ad eum tanquam ad amicum fidelissimũ accedere vererentur, gladium hunc vagina inclusit, hoc est, in parabolis, ac similitudinibus locutus est. Tertia ratio est, vt hominibus occasionem pię exercitationis prębęret, eosq; ad diuinas literas perscrutandas excitaret. Quãdo epistola obsignata vobis datur, statim illam aperire, eiusq; subscriptionem scire cupitis, quidq; in ea scriptum sit, nosse optatis: quod si aperta est, illam legere non desideratis. Ideò Deus mysteria sua parabolis operuit, vt illa intelligere cuperemus: & in ijs, quæ sub parabolis latent scrutandis pie nos exerceremus, illaque super nos benedictio caderet, quam Dauid adhibet, dicens: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

similc.

Psal. 118.

Hic ostẽditur quo animo diuinæ literæ legi, cõcioneſq; oportet audiri: scilicet, desiderando sic Deum inuenire. Vnumque vos magnopere notare velim quod B. Matthæus in hoc ipso capite dicit, quod D. Chrysostom⁹ valde perpẽdit: videlicet, quod accedẽtes discipuli dixerũt ei: Quare in parabolis loqueris eis? super quo dicit D. Chrysostomus. Videte beneuolentiam viro rum, videte misericordes discipulos benigni Magistri. Si domestici familiaresq; regum ac principũ indole, nobilitateq; ipsorũ vti vellent, o Iesu, Iesu, quã pulcher esset in terra paradisus. Hi sacri discipuli prius diuini magistri sui ingenio vsi sunt: priùs domus suas dominica clementia repleuerunt: & sic omnes ex cęlesti ipsius doctrina fructum percipere cupiebant. Ideoq; etsi magnopere parabolam, quam Dominus prędicarat, intelligere optabant: prius tamen quasi cõpassione perfusi interrogare voluerunt, quare alijs etiam parabolam non exposuerit: dolebãt enim illos absque illius intelligentia fructus expertes tãquam banausios abijsse quibus Dominus respondit, dicens: *Vobis datum est nosse mysterium regni cœlorum: illis autem non est datum*. Ex qua responsione apparet. Etsi Dominus ad prædestinatorum prouentum in parabolis loquebatur propter superius adhibitas rationes, ad pręscitos tamen in pœnam scelerum ipsorum fuisse locutum, vt tam stulti sicut antea remanerent. Et ita dicit D. Paulus: Quia si opertum est Euangelium nostrum, in ijs, qui pereunt, opertum est, in quibus Deus huius sęculi excęcauit mentes

Chryſoſt. 5

6

2. Cor. 4.

7 tes infidelium, vt non fulgeat illuminatio Euangelij glorię Chri
ſti. Euãgelium gloriæ Chriſti illud Beatus Paulus appellat, quia
ad animarum vtilitatem fuit inſtitutum, Deus enim nobis bene
ficia facere ſibi glorioſiſsimum ducit. Hic infidelium nomine
obdurati etiam peccatores intelliguntur. Et ſi Theophylactus Theophyl.
dicit, Dominum præſcitis in parabolis fuiſſe locutum ne gra-
uius peccatum admitterent, ſi cum cœleſtem ipſius doctrinam
intelligerent, illam non operarentur.

Ex hac diſcipulorum quæſtione colligitur hos miſeros abſq;
parabolarum, quas Dominus prædicauit intellectu, fuiſſe reuer
ſos, nec eas intelligere ſtuduiſſe, ſiquidem de earum ſignificatio-
ne Dominum percontati non ſunt. O quot hodie ad conciones
audiendas conueniunt, & ſicut hi domos ſuas reuertuntur, nec
intelligunt, neque intelligere deſiderant myſteria, quæ illis præ Ezech. 33.
8 dicantur. Solum verò prædicatorem loquentem audiendo dele-
ctantur. De his conqueritur Deus per Ezechielem prophetam
dicens, filij populi tui audiunt ſermones tuos & non faciunt eos:
quia in Canticũ oris ſui vertunt illos, & es eis quaſi carmen mu-
ſicum, quod ſuaui dulcique ſono canitur. O quam propria ſimi-
litudo! ſicuti qui ſuauiſsimum audit muſicæ concentum inſtru
mẽto ſolummodo, ac voce delectatur, facta vero illuſtrium viro-
rum, qui in litera concinuntur, non intendit imitari: ſic plurimi
conciones audiunt, qui prædicatoris ſtylo, dicendiq; modo de-
lectãtur nec vero ad doctrinã quã prędicat, attẽdũt, illam enim
imitari non intendunt. In alijs autem etſi attenti ſunt cõcioni, &
quod prædicatur intelligũt, nullam tamen cœleſtis doctrina fa-
cit operationem: nam vt hæc operatio fiat, requiruntur diſpoſiti
9 beneque affecti auditores: quemadmodum enim fax madida li- Simile.
cet igni applicetur, lumen tamen non vult accipere: ſic etiã, qui
paſſionibus pleni, ſenſualibuſque turpitudinibus ſunt repleti,
humidi cœleſtem doctrinam reſpuunt, neq; illa inflammari vo-
lunt. Vnde dicens Dauid, ignitũ eloquium tuum vehementer,
ſtatim ſubdidit dicens: & ſeruus tuus dilexit illud. Seruus vtique Pſal. 118.
Dei, non autem Sathanæ mancipium diuino eloquio inflamma
tur. Ecce rationes, ob quas potiſsima hominum pars ſic ex con-
cionibus exeunt, vt plurimi ex illis exierunt, qui dominum di-
uina hæc verba prædicantem audierunt.

Valde etiam hic notandum eſt eccleſiam militantem regnum

cælorum à Dño nuncupari: sacræ nãq; scripturæ phrasis est ho- 10
mines rerũ, quas diligũt, nominibus appellare, amatores enim
Hiere. 22. terræ terram vocat: & sic dicit Hieremias Propheta, terra, terra,
terra, audi verbũ Dei. Quasi diceret: O terrestris peccator, cuius
omnia desideria sunt terra, omnes sermones terra, omnia opera,
terra: Dei verbo obtempera, & desines esse terra. Amatores sæ
culi vocat mundũ: & ita dicit Ioannes, & mundus eũ nõ cogno-
Ioan. 1. uit. Hoc est homines mundani, amatores carnis carnẽ nominat,
Genes. 6. vnde Dñs dixit. Non permanebit spiritus meus in homine quia
Psal. 88. caro est. Cælestium autem rerũ amatores cœlos nũcupat: & ita
dicit Dauid confitebuntur cœli mirabilia tua Dne: etenim ve-
ritatem tuã in ecclesia sanctorũ. Cœli, id est, iusti, quia cœlesti-
Coloss. 3. bus, non autẽ terrestribus delectãtur. Hæc expetũt, exoptãt, &
expectãt: sicut admonet B. Paulus dicens: quæ sursum sunt sapi- 11
te non quæ super terrã: Hoc est, cœlestibus oblectamini: terre-
stribus autẽ cõtristamini, horum autem cœlorũ munus est Dei
mirabilia confiteri, eiusque veritatem in promissionibus collau-
Exod. 15. dare. Hoc optime S. Moyses adimpleuit, qui cùm Pharaonẽ ma-
ri rubro submersum cerneret cecinit cum filijs Israel carmẽ hoc
Dño, & dixerunt: Cantemus Domino: gloriose enim magnifi-
catus est, & in Hebræo habetur: Cantabo Domino: vnum quẽq;
enim sigillatim Deũ pro se, ac pro omnibus oportet laudare: di-
citurq; Moyses tanquam bonus pastor, ac princeps, quia ad bo-
nũ plebem suam excitat, laudes illas exorsus fuisse: Tunc, ceci-
nit. Dictio, tunc, magnã habet emphasim, & mysteriũ. Tunc id
est, post acceptum beneficiũ, illud enim tẽpus gratijs agẽdis est
aptũ, vt autẽ iusti cognoscũt, nullũ esse momentũ, in quo Deus
super homines beneficia non pluat, sic optime intelligũt ipsum 12
semper laudari debere. Dicitq; vlterius Dauid hãc confessionem
esse in ecclesia sanctorũ. Aduertite quo vocabulo hanc fidelium
Philip. 2. congregationem appellat. Et ita dicebat D. Paulus, vt sitis sine
querela, & simplices filij Dei sine reprehensione in medio natio
nis pranæ, inter quos lucetis sicut luminaria mundi. Deumque
hoc nomine suam sanctam. Ecclesiam nuncupare & singulos fi-
deles cœlum appellare, est dicere nobis non quidem quod plu-
rimi nostrũm sumus, sed quod nos omnes esse oportet.

Etiam regnum cœlorum idem est quod regnũ cœleste: sæpe
namque in diuinis literis genitiuus casus pro adiectiuo nomine

colloca

13 collocatur. Ita B. Paulus ait. Transtulit in regnum filij dilectionis suæ, ideſt, filij dilecti sui & Dauid, ſpeciei domus diuidere ſpolia, ideſt, domus ſpecioſa. Et D. Paulus, infœlix homo quis me liberabit de corpore mortis huius? ideſt, de hoc mortali corpore. Sic etiã hic regnũ cœlorũ, ideſt, cœleſte. Dicitur autẽ ſancta eccleſia regnũ cœleſte, quia cœleſtibus legibus gubernatur. Atq; etiã quia hęc eccleſia militans eſt vicus quidã illius triumphãtis ciuitatis, vici autẽ ſemper à ciuitate nomẽ accipiũt. Vnde ſiquis in vico Salmãticæ habitat, & ſeſe Toletũ, aut Hiſpalim cõferret, ibiq; cuias eſſet rogatus ſe Salmãticenſem eſſe reſponderet, verũ equidẽ diceret. Ideoq; eccleſia militans regnũ cœleſte nuncupatur, & tanquã vicus cœli cœleſtibus donis reficitur. Coloſſ. 1. Pſal. 67. Roman. 6.

Comparanſq; Dñs ſuã ſanctã eccleſiã grano ſinapis non ſolũ
14 ſignificare voluit inops, & humile initiũ, quo in orbe exorſa eſt, ex quo in tantũ deuenit augmentũ: ſi enim hoc ſolum ſignificare vellet, potiùs per aliam ſimilitudinem declararetur: ſicuti per nucem, ex qua ſata arbor quædam ampliſsima, altiſsimaq; proficiſcitur, ita vt nubes attingere videatur. At voluit etiã ſignificare, quemadmodum granum ſinapis præcipuam virtutem, caloremque interius habet, ſic prȩcipuum ſanctæ eccleſiæ iuſtorũque bonum in interiori conſiſtere, & exinde exteriora virtutem pretiumque percipere. Ad cuius intelligentiam animaduertendum eſt Diuum Paulum dicere: Deus pacis ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus in aduentũ Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur. In quibus verbis multum
15 inter hæc tria intereſſe ſignificat, quæ differentia per ignem ad rem comburẽdam applicitum optimè declaratur, prius enim in ea radicare, illamque comburere nititur, quod poſtquam effecit, vires ſuas colligit, vt ſurſum purius aduolet, ſicut apparet in flamma, quę adſpheram ſuam aſcẽdit. Sic anima corpus animat, illudque viuificans ei communicatur: & in hac communicatione aliquantulum terreſtris videtur exiſtere: at, quando ſurſum quaſi flamma tanquam corpus ſuperans extollitur, tunc ſpiritus eſſe dicitur. Itaque quod animat, eſt anima, & quod animatur eſt corpus, & quandiu hæc anima corpori excellens in diuinarum rerum contemplationem, deſideriumque erigitur, eſt ſpiritus: deprecaturq; Beatus Paulus, vt hęc tria in ſanctitate, ac virtute perſeuerent: vndique enim Dei ſeruũ bonũ eſſe oportet: Theſſ. 5.

ideo

ideò namq; in diuinis literis iustus appellatur. Et sic intelligitur 16
Daniel,9. quod dixit Angelus Danieli. Vir desideriorum es. Hebręa lingua adiectiuis nominibus caret, loco autem illorum genitiuis vtitur casibus, & hic genitiuus desideriorũ loco adiectiui, desiderabilis. ponitur. Itaq; vir desideriorum idem est quod vir desiderabilis, talem oportet esse iustum, vt nihil in eo, quod bonum non sit, reperiatur, sed totus sit bonus, totus desiderabilis, cuius nec cogitatio, neq; desiderium, neq; verbum, nec opus malum sit.

Peccator autem totus est malus, in cogitationibus, desiderijs, verbis, & operibus: corpore deniq; & anima est improbus: & ita
Iob.20. de illo loquens Iob dicit. Ossa eius implebuntur vitijs adolescẽtię suę, & cum eo in puluere dormient. Denotans in hoc malum in omnibus esse malum, iniquitatemq; in ossibus inclusam habe
2.Pet.1. re. Hoc est malitiam altas in eo radices egisse. Et Diuus Petrus, 17
loquens etiam de malis dicit: oculos habentes plenos adulterijs, & inceſſabilis delicti. Significans in hoc peccatores interiùs, & exterius malos esse, & omnia, quę vident, desiderare. Sicut igitur malus in omnibus vult esse malus, sic iustus in omnibus cu-
Luc.12. rare debet esse iustus. Quando Dominus dixit: capilli capitis vestri omnes numerati sunt, significauit, nihil esse in iusto, quod Deus permagni non ęstimet: non solum corpus, & animam, sed vngues etiam, & capillos magnifacit, & vestes eorum plurimi
Nume.6. ęstimat: ideoq; in omnibus eius sanctitatem oportet illucescere. Pręcipiebat Deus Nazaręorum capillos in sacrificiũ offerri, quod etiam fecit, vt significaret, omnia quę sunt in iusto, talia esse oportere, quę Deo possint offerri.

Cum igitur hoc ita sit, quod corpore, anima, & spiritu homo 17
sanctus esse debet: quomodo dicit B. Paulus, testis mihi est Deus,
Roma.1. cui seruio in spiritu meo? In quo significare videbatur se nõ corpore quidẽ, sed spiritu Deo seruire, ad hoc respondeo quòd quia pręcipua pars est spiritus: iustusq; ex eo, quod spiritum ad Deũ per fidem spem, & charitatem assiduo eleuat, venit, vt corpus suũ cũ sobrietate sustineat sanctisq; exercitationibus exteriùs oc-
Roma.6. cupetur: quia igitur hęc omnia ex spiritu proficiscũtur, illũq; sequũtur, ideo dicit sanctus Apostolus se spiritu Deo seruire, etsi corpore etiã atq; anima simul & spiritu ei seruiat. Sic etiã intelligitur quod dixit: Nõ secũdũ carnẽ ambulamus, sed secundũ spiritũ, ideſt, nõ caro quidẽ sed spiritus cęteras post se potẽtias trahit

19 hit. Ideoque nos admonet dicens: ſpiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis: quaſi diceret, ſpiritus enim carnem poſt ſe attrahet. Ecce quomodo etſi Chriſtiana vita in exterioribus, interioribuſq; ue virtutis operibus conſiſtit, præcipua tamen eius ratio in interiori cõſiſtit, qui eſt ſpiritus, vnde & exterior ſanctitas procedit. Et ſic poſtquam Spiritus ſanctus dixit, omnis gloria eius filiæ regis ab intus, ſtatim addidit dicens: In fimbrijs aureis circumamicta varietatibus: ſignificans ex interiori virtute procedere quòd iuſtus cum fimbrijs aureis, diuerſiſque coloribus veſtes habeat exornatas: per quas diuerſarum virtutum exercitationes intelliguntur. Et quemadmodum ad grani ſinapis virtutem experiendam conteri illud oportet, alioquin enim non cognoſcetur. ſic etiam niſi homo diuina ſanctæ eccleſiæ myſteria
20 crebra animi contemplatione ruminarit, illa ſicut oportet, non æſtimabit, nec eorum eſſentiam ſentiet, neq; in diuino amore inflammabitur, cum tamen hic ſit præcipuus finis, propter quẽ inſtituta fuerunt: cumq; ad hoc etiam faciendum Deus hominem plaſmauerit. Poteſt vtiq; coquus byſſino, ideſt, linteo tenuiſſimo ſartagines, ollaſq; fricare: byſſinum autẽ non ad tam vile miniſterium fuit confectum. Sic poteſt etiam homo animam ſuam in terreſtribus cõtemplandis occupare, vnde prouenit, quòd eorum amore capiatur, illa vero ad tam vilem, atq; abiectam exercitationem creata nõ fuit. Quemadmodũ ſagitta ab arcu demiſſa nõ in aere quidẽ ſiſtit, ſed vſq; ad methodũ, atq; ſignaculum, ad quod directa eſt pergit, ſic etiã cogitationes ab intellectu prodeũtes nõ in terreſtribus rebus, quæ ſunt aer, ſiſtere debẽt, in eis autẽ ſiſtere: eſt in aere ſiſtere. Sed ad Deũ vſq; illas tẽdere oportet, ipſe
21 enim finis eſt, in quẽ oẽs actiones, cogitationesq; noſtras dirigere debemus. Ipſe namq; dicit: pone me vt ſignaculũ ſupra cor tuũ.

Ex aſsidua Dei, diuinorũq; myſteriorũ ruminatione guſtus quidã eius, terreſtriũq; rerũ tædium, atq; execratio homini dimanat. Idcirco dicit Dauid, guſtate, & videte, quoniã ſuauis eſt Dñs. Beatus vir, qui ſperat in eo. Quaſi diceret, omnẽ ſpẽ veſtrã in Deo locabitis, ſi ineffabilẽ ipſius ſuauitatẽ guſtaueritis, omniaq; ſæcularia vobis odibilia videbũtur. Cùm ſanctus Ezechiel dixiſſet: ſpũs eleuauit me, & aſſumpſit me, ſtatim addidit: & abij amarus, in indignatione ſpũs mei, manus enim Dñi erat mecũ cõfortãs me. In quibus verbis ſignificauit, ſe cùm ſpũs ſuus ad diuinarũ rerũ cõtẽplationem

Galat. 5.

Pſa. 44.

Simile.

Simile

Cant. 8

Ezech. 3.

plationem fuisset eleuatus, illasque gustasset, statim ea, quę ipsi prius dulcia videbantur, super fel amarissima iudicasse. Post- 22
quam Moyses parentis suæ lac gustauit, nunquam postea alia-
rum mulierum vbera suxit. Et salmones marini postquam dul
cem aquam gustant, illic vsque ad mortem permanent. O fra-
tres mei si hæc, quæ vobis dico, experiri velletis, quàm ex ani-
mo vestram viuendi rationem in melius mutaretis. Cõplura re
Philipp. 3 fert Diuus Paulus, quæ ad Deum conuersus obliuioni tradide-
rat, quæque penitus neglexerat dicens: Ego circumcisus octaua
die ex genere Israel de tribu Beniamin Hebręus ex Hebræis se
cundum legem, Pharisæus secundum æmulationem persequens
ecclesiam Dei (propter quæ maximo ab Hebręis honore affici
posset, eo quòd conditionis suę zelator esset, acerrimus) secun-
dum iustitiam, quæ in lege est, conuersatus sine querela. Sed 23
quę mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum
detrimenta. Veruntamen existimaui omnia detrimentum es-
se propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei: pro
pter quem omnia detrimentum feci, & arbitror, vt stercora, vt
Christum lucrifaciam. Et paulò inferiùs; vnum autem (inquit)
quasi dicat: In hoc sermonem resumere volo: quę retro sunt,
obliuiscens: ad ea vero, que sunt priora extendens me ipsum ad
destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in
Christo Iesu. Ecce quomodò fatetur Diuus Paulus, se eò quod
diuina mysteria, quæ in sancto Euangelio docemur, ante oculos
proposuerit, consanguineos, honores celebremque in Synago-
ga opinionem contempsisse, omniaque vt stercora reputasse.
Posteàque nos admonet dicens: imitatores mei estote fratres, & 24
obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram
Idcirco hęc Beatus Paulus recensebat, vt homines ad illorum
imitationem animaret. Nuncque ideo illa prædicamus, vt qua-
les sumus considerantes confundamur, atque in plurimos, qui
eadẽ nunc faciũt, oculos conijciamus, quique nobis huius sęcu-
li despectu crebraq; diuinarum rerum consideratione sublimi-
que contemplatione mirificum prębent pietatis exemplum: cu
iuscemodi viri nunquam in sancta ecclesia defuerunt, neque vl
Exod. 32. lo vnquam tempore deerunt. Descendens Moyses de monte
lapideas prę manibus tabulas ferens, vidit vitulum, & choros:
iratusque valdè proiecit de manu tabulas &, confregit eas ad ra

dice m

25 dicem montis: nec verò à Deo propter tabularum fractionem vſ-
quam legitur reprehenſus: magnum enim in ea latebat myſteriũ
præceptum eſt autem ei ad montis faſtigium iterum aſcendere,
aliaſque adaptare tabulas, in quibus Deus proprio digito ſuam di
uinam legem ſcriberet. O Deus infinitæ maieſtatis, quarè Do-
mine tu poſteriores illi tabulas non præbes, ſicut & priores ipſi
dediſti? Quarènunc eum tanto labore prẽcipis fatigari? quia ad
myſterium, quod hic ineſt ſignificandum ſic conuenit. Ideo vo
lo (ait Dominus) vt tu ò Moyſes tabulas conficias, & ego in il-
lis ſcribam. Itaq; primò homo nihil adhibuit: poſtremò vero ta-
bulas poſuit, in quibus Deus ſcripſit. In quo ſignificatum eſt bis
hominibus legem datam fuiſſe: primò in mõte Sinai, poſtremò
in mõte Siõ, & in hac poſterioris legis acceptione homines cor-
26 diũ ſuorũ lapides eſſe paraturos, in quib⁹ diuin⁹ digitus, qui eſt
ſpiritus paracletus eſſet ſcripturus, vel (vt clarius loquar) in lege
ſcripturę Deus non tã hominũ cordibus dominabatur, quàm in
lege gratię dominatur. Etenim nũc crebrius homines corda ſua
Deo cõmittũt, atq; magis ſpirituales ſunt, quàm tẽpore veteris
legis: huiuſcemodi aũt homines vſq; ad ſæculi conſummationẽ
nunquã deerunt Quod ſignificauit Deus præcipiens ſecundas
illas tabulas fœdere ſẽpiterno in tabernaculo collocari. Dicite
enim mihi: tabulę illæ vbi nunc ſunt? Iam non extant. Quo
modo igitur adimpletur hoc verbum, fœdere ſempiterno? Dico
vmbram, atq; figuram in veritate compleri, qui ſunt iuſti ad vni
uerſalem vſq; mundi conſummationem in Sancta Eccleſia dura
turi. De his dicit Deus per Iſaiam Prophetam. Populus meus Iſai. 51.
lex mea in corde eorum.

27 Hęc eſt (iudicio meo) vna ex rationibus, ob quas Chriſtus Do
minus eccleſiam ſuam grano ſinapis comparauit, ſcilicet, vt nos
erudiret quã diligẽter nos myſteria, quæ à ſancta fide docemur
oporteat ruminare, aſsiduæque contemplationis dentibus con-
terere: vt ſic in virtute proficiamus, atq; diuinis miſericordijs re
cipiendis diſponamur. Sic diſpoſit⁹ erat Dauid quãdo eas à Dño
poſtulabat, & ita dicebat. Veniãt mihi miſerationes tuæ & viuã
quia lex tua meditatio mea eſt. In quib⁹ verbis docet Dauid diui Pſal. 118
na myſteria crebra animi cõtẽplatiõe meditãti Dei miſericordias
aduenire, quò ſic in ꝑpetuũ viuat. his ſãctis exercitationib⁹ diſpo
ſiti ſũt credẽtes, totq; diuina auxilia perceperũt, vt ſacta eccleſia

maxi-

maxime creuerit, arborq́ue cuius rami per vniuersum terrarũ or- 28
bem dispersi sunt, fuerit effecta. Miserabile autẽ est visu quomodo paucis abhinc annis fidelium numerus coarctatus est: Deusque terras, & regna nobis sustulit, eaq́; ab Ethnicis possideri permisit: nos autẽ adeo insensibiles existim⁹, vt vix hæc omnia sentiamus. Hoc quondã Hebræis accidit: quod Dñs nouo quodã in
Ezech. 24. solitoq́; modo per Ezechielẽ Prophetã significauit dicens ei. Fili hominis ecce ego tollo à te desiderabile oculorũ tuorũ in plagã & nõ plãges, neq́; plorabis, neq́; fluẽt lachrymę tuæ ingemisces tacẽs: mortuorũ luctũ nõ facies corona tua circũ ligata sit tibi, nec cibos lugentiũ comedes. Locutus sum ergo ad populũ mane, & mortua est vxor mea vesperi. Feciq́; mane sicut præceperat mihi, & dixit ad me populus: quare non indicas nobis quid ista significent, quæ tu facis, & dixi ad eos: sermo Domini factus est ad me 29
dicens: loquere domui Israel, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluam sanctuarium, meum superbiã imperij vestri, & desiderabile oculorũ vestrorũ, & facietis sicut feci, ora amictu non velabitis, & cibos lugẽtiũ nõ comedetis coronas habebitis in capitibus vestris nõ plãgetis, neq́; flebitis, eritq́; Ezechiel vobis in portentũ iuxta omnia, quę fecit facietis, cùm venerit istud, & scietis quia ego Dñs Deus. O quã stupendũ est hoc, quòd cum homines tot, tantaq́; flagella, tamq́; insignis templi euersionem, ac tam præstantis ingentisque vrbis desolationẽ perspicerẽt, ne minimã quidẽ lachrymã effunderẽt, neque vllo dolore angerẽtur. Vnde illis insensibilitas tãta dimanauit? Ex peccato quidẽ, hoc quippe illos subuertit, atq́; inebriauit, vt sic quasi insensati remanerẽt. O quis nũc spiritu polleret, sanguineisq́; lachrymis lamẽta- 30
ri posset id quod modò nostrismet oculis perspicim⁹: illis enim
Matt. 16. Hebræis insensibiliores sumus. Videmus enim in tot tantasq́; angustias sãctã Ecclesiã esse redactã, vt nisi summa veritas dixisset Portæ inferi nõ præualebũt aduersus eã, nũc merito timere posse mus ne penit⁹ laberetur petulãtibusq́; hostiũ furijs subjaceret: & tamẽ adeò læti, hilaresq́; incedimus, ac si quotidie mille nationes ad orthodoxã Iesu Christi fidẽ, atq́; obedientiã cõuerti audirem⁹. Sin minus, dicite quęso, quis plorat? quis se se in angulũ recipit? quis cilicio operiẽ? quis vel minimã adhibet diligẽtiã ad Dei irã, quę tã crebro super nos effũditur, mitigãdã? O stupẽdã insensibilitatẽ, quæ vix humanis verbis valet explicari. Hebręis dixit

Isaias

31 Esaias: obstupescite, & admiramini, quoniam miscuit vobis Dominus spiritũ soporis: & septuaginta interpretes transtulerunt: quoniã miscuit vobis Dñs compunctionẽ. Et Theodociõ transtulit: miscuit vobis Dñs mentis excessum. Et Aquila vertit: miscuit vobis Dominus grauẽ somnũ. Hęc omnia (quę nostra est miseria) meritò nunc vobis dicere possumus, adeo enim sceleribus intenditis, peruersique estis, quasi homines quorum spiritus est infixus malitiæ, hæc est enim compunctio: & sicut ebrij qui vix vnquam dormire cessant, nec sibi illata damna persentiunt. Esai. 29.

Eia eia fratres expergiscimini, hancq; sanctæ matris Ecclesiæ destructionẽ, cladẽq; miserandã lamentamini, oculosq; aperite, nec sicut infœlices Germani, Franci, atq; Vngari decipi patiamini. Attendite D. Paulum vobis dicere: doctrinis varijs, & peregri-

32 nis nolite abduci, optimum est enim gratia stabilire cor. Vna, & singularis est Euangelica doctrina cũ lumine illustrationis, & intelligentiæ, qua eã sancta Mater Ecclesia illucidat, & exponit: cæteræ omnes sunt peregrinæ: quibus abduci nolite. Græciq; doctores adnotãt verbũ illud, abduci, propriè significare hinc illuc circunferri, quousq; homo prolabitur. Et sic vult dicere D. Paulus, ne vos peruerti, & hinc illuc circunduci patiamini, sed Sancto Iesu Christi Euangelio adhærete: vnicũ autẽ, ac singulare remediũ esse dicit: cor diuina gratia stabiliri: illã per veram peccatorum pœnitentiã adipisci curando. Et cũ hac stabili perseuerantia diuina in hoc sęculo gratia fulti, cęlestem in futuro gloriam consequemur ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen. Hebræ. 13.

In eadem Dominica Sexta post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Simile est regnum calorũ grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo. &c. Matthæi. 13.

VT Sãctus Propheta Esaias pacis abundantiã, quæ in aduẽtu Dñi nostri Iesu Christi in mũdo futura erat, exaggeraret, dixit: & cõflabunt gladios suos in vomeres. Hoc est, tanta pacis vigebit abundantia, vt cum Esai. 2.

non opus sit gladijs, illos in vomeres, atque ligones ad agros excolendos cõuertant. Simulq; hic Spiritus Sãctus modũ significauit, quo humana corda excoli debent, vt bonorum operũ fructum ferant. Nã pergladiũ limata, & subtilia verba intelliguntur per vomeres autẽ plana significantur: quę plusquã perpoliti, ac subtiles sermones ędificãt. Ideoq; gladios in vomeres conuerti oportet si
1. Cor. 2. cut faciebat B. Paulus, quod ipse affirmat dicens: sermo meus, & prædicatio mea nõ in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, vt fides vestra non sit in sa-
Simile. pientia hominum, sed in virtute Dei. Et quemadmodum si quis gladio agrum vellet arare, minimum quidem efficeret sulcum, nihilq; prodesset, non enim terra bene rupta, & disposita ad fructũ ferendum maneret, quia nõ nisi vomere, aut ligone bene colitur: sic subtilis perpolitisque verbis referta prędicatio, satis parũ emolumenti afferre consueuit: humilis autem planisque verbis exposita concio vtilior esse solet, cordaque melius dissecat, atque dirumpit. Hunc docendi modum nos summus prædicatorũ Magister Iesus Christus filius Dei erudiuit per parabolas, ac similitudines clarissimas, & ab his rebus deductas, quas passim manibus contrectamus, verbisq; simplicissimis, ac omni inani rhetorica denudatis explicitas prædicans: quod in hodierna Sancti Euangelij lectione: atque in toto sanctissimæ prædicationis eius discursu apparet. Hoc autem faciebat, vt suam cæleſtem doctrinam in hominum cordibus magis imprimeret: & etiam, quia ea, quæ prædicabat, infallibilis veritatis erant: veritas autem quomodocunque dicatur, sufficit. Ideoque Ethnici philosophi, atque rhetores exquisitissimis, subtilissimisque sermonibus vtebantur, vt ea, quæ dicere volebant, hominibus persuaderent: erant enim mendacia, quibus vti fides adhibeatur subtilibus verbis oportet exornari: quibus non indiget veritas. Mulier deformis, vt deformitatem suam operiat, fucis se curat exornare: quæ
Simile. verò pulchra, candida, & rubicunda est, maximam pulchritudini suæ inferret iniuriam, si his artificijs vteretur. Quia verò Euangelica doctrina ex se pulcherrima est, artificijs, vanisque rhetoricæ elocutionibus non indiget, iniuriamque Sancto Euangelio infert qui illud vanis elocutionibus, subtilibusque phrasibus, quibus inanes homines suas profanas, atque inhonestas scripturas componere consueuerunt, exornare conatur. O

quan-

quantum est in his infælicibus temporibus circa hoc lachrymandum,cũ pleriq; concionatores in concionibus suis non tam diuinam virtutem,quàm sermonis sui eloquentiam conantur ostendere,cupiẽtes eloquentes,acutissimiq; sermonis homines ęstimari.Et sic homines modici spiritus dementatos,& quasi veneficijs deuinctos post se ferunt:ij enim ad eorum conciones tanquam ad inanem aliquam comœdiam audiendam humanæ tantum voluptatis,atque oblectationis causa se conferunt. O pernicioſissimam pestem,quæ sanctæ Dei Ecclesiæ tantum officis. Si hostes ad hanc vrbem expugnandam accederent:ij autem quibus illius protegẽdæ cura incũbit,cum fortissima,& grauissima tela in eos immittere deberent,flores ex mœnibus inijcerent;quomodo aduersarijs aditũ impedirent?O atroces reipublicæ vestræ subuersores:qui sic hostes illã desolaturos ingredi sinitis.O quã ad literã hoc plurimi prædicatores faciunt, quorũ munus est sanctissimis,efficacissimis,feruentissimoque spiritu repletis verbis,seueris reprehensionibus,suauibusque promissionibus,quasi ardentibus fistulis æneisque iaculis à republica vitia relegare: quæ cum ex munere facere teneantur, flores emittunt, quæ sunt limata, nimiumque composita verba,quibus peccatores non percutiuntur,nec vel minimo timore deterrentur.De hoc acerrimè cõqueritur Deus per Hieremiam dicens:date florem Moab,quia florẽs egreditur. Hoc ironicè dicit:quasi dicat. Sic,sic, immittite flores Moab,satis namque bonum ei remediũ adhibebitis,decoreq; florebit. Et statim addit:Maledictus qui facit opus Dñi fraudulenter,& maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine.O terribilia verba,miseros illos,quos cõprehẽderint. Opus Dñi per Antonomasiã est animarum salus, & maledictus qui facit hoc opus Domini fraudulẽter,sicuti re vera facit inanis prædicator, qui nihil aliud præter plebis applausum expetit?ideòque prohibet gladium suum à sanguine: hoc est verbum reprehensionis à peccatis, O patres mei per clementissima Dei viscera vos deprecor,vt diligentissimè caueatis,ne in has maledictiones incidatis,hocq; sanctissimæ prædicationis ministerium verè & ex animo fidelissimè tractandum suscipiatis,siquidẽ,& vestra permagni interest,& ad sanctæ Ecclesiæ reformationem plurimum conducit.

5

6

7

Hiere.48.

Simile.

Dicit igitur Dñs. *Simile est regnum cœlorum grano sinapis.* Regnũ cœlorũ hanc militantem Ecclesiam vocat,significans quales om-

nes Christianos esse oporteat. Quod vt clariùs intelligatis, aduer 8
tite D. Paulum dicere: primus homo de terra terrenus: secundus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni, qualis cœlestis tales & cœlestes. Igitur sicut portauimus imaginẽ terreni, portemus imaginẽ cœlestis. Satis aperte perspicitis quomodo B. Paulus discrimẽ inter veros iustos Iesu Christi veri ducis, & capitis sui sectatores, & inter peccatores inobediẽtes terreniq; Adæ sequaces cõstituit. Etenim iusti cœlestes, peccatores autem terreni sunt. Et hoc est mysteriũ, quare loquẽs Deus Abrahæ dixit ei: suspice cœlum, & numera stellas, si potes, sic erit semen tuũ. Anteaq; ei dixerat: Faciam semen tuum sicut puluerem terræ. Mirabile quidem, primò quippe Dominus filios ei se daturũ sicut puluerẽ terræ postremò autẽ sicut stellas cœli pollicetur. Quid hoc est? Dico Dominũ in hoc significare voluisse ex Abrahã bonos, 9
& malos liberos esse nascituros: malosq; terræ puluери confert, quia terrestres futuri erãt: bonos autẽ cœlestibus stellis comparat quia cœlestes futuri erant. Terrestria corpora non mouentur, nisi propter propriã vtilitatẽ, vt desideratũ quidpiã acquirant, cœlestium autem corporum vniuersi motus sunt propter horum inferiorum vtilitatem: sic homines terreni nunquam nisi propria vtilitate cõmoti mouentur: vix quisquam illorum propter proximi sui cõmodũ commoueri vult, nisi aliquam ex eo speret vtilitatem. De quibus dixit B. Paulus, omnes quæ sua sunt quęrũt, nõ quæ Iesu Christi. Iusti autem quasi cœlestia corpora propter proximorũ vtilitatem cõmonẽtur. Et ita dicebat D. Paulus. Omnia sustineo propter electos, vt & ipsi salutem cõsequantur. Imitans scilicet in hoc diuinum caput suum Iesum Christum, qui 10
tantum laborauit, insudauit, atque operatus est propter animarum salutem. Etiam cœlis iusti comparantur propter ordinem quem in motibus suis obseruant. Eodem ordine, atque tenore quo cœli in vere gubernantur, eodem in hyeme reguntur. Dicit sponsa loquens de sponso suo: manus eius tornatiles, hoc est, (*Hechas a torno*) significans in hoc omnia opera manibus sponsi sui confecta esse torno perfectissima: in quo etiam diuinus hic sponsus vult, vt sui eum imitentur omniaque eorũ opera torno, & non ad oculum (vt aiunt) perficiãtur. Etenim opera, quæ ad oculum fiunt, disparia, & modo parua, modo grandia prodeunt: quæ autem torno perficiuntur, semper æqualia sunt. Videbitis

non

21 nonnullos quasi riuulos, qui tempore pluuiæ adeò accrescunt, vt ab alueo exeant: Vbi primum autem tranquillitas fit, minuũtur: & in æstate penitus arefiunt. Sic nonnulli cum cœlestis excidit pluuia, & ab Spiritu sancto cœlestes accipiũt rores, atq; voluptates, tam feruidi sunt, vt ab alueo exeuntes, superflua faciant & in rebus pœnitentiæ, atq; orationis modum excedant. At vero vbi primum cælestes illæ pluuiæ, atq; diluuia cessant, statim in incepto bono relaxantur, aliamq; viuendi suscipiunt rationem: atq; ex hoc paulatim omnia relinquunt. Non enim diu stabilis in aliqua exercitatione perseuerare potest, qui appetituum suorũ motibus gubernatur. Ideo fidelis Iesu Christi sectator in hoc cæteris omnibus debet antecellere, quôd opera sua non ad oculum quidem sed torno perficiat. Volo dicere, fidelem Dei seruũ oporte
22 re statuere illa quæ factnrus est in Dei ministerio omniq; possibilitate sua curare ne sanctarum exercitationum suarum filum, & continuationem infringat. Opera enim torno perfecta semper paria, ac similia prodeũt, & hoc est esse similes cœlo, quòd modo vigeat tribulationum frigus, modo floridum indulgentiarum sit ver, semper vno, eodemque ordine ac methodo gubernantur. Nam, credite mihi, magis accrescit arbor quotidiano aquæ vase irrigata, quàm illa, cui modo vrna, modo quatuor vrnç, triduo autem nulla effunditur. Sic magis proficit anima quotidie vnam horam sanctis exercitationibus intendens, quam hodie multum cras autem nihil in eis temporis consumens. Ecce cur iusti cæli vocantur, & cur Dominus Ecclesiam suam regnum cœlorum appellat, significans non quales sumus, sed quales nos esse
23 oportet.

Simile.

simile.

Dicitque: *Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus: cum autem creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli veniant: & habitent in ramis eius*. O quot in his diuinis verbis mysteria includuntur. Dñs mentes nostras illuminet, quò ea intelligamus, atque explicemus, illamque ex illis vtilitatem hauriamus, quam diuina ipsius Maiestas à nobis optat hauriri. Sanctam Ecclesiam propter humile, atque inops ipsius initium grano sinapis comparat. Et ita dicit Beatus Paulus, videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confun-

1. Cor. 1.

dat ſapientes, vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. 14
Hoc eſt, vt apertè cognoſceretur multiplicatio, atque augmentum Sanctæ Eccleſiæ in ſuis credentibus opus eſſe Dei, neque homines ſuum opus eſſe gloriarẽtur. Si Dauid horribilem illum Gigantem Saulis armis ſuperaret, eis victoria poſſet attribui: vt autem victoria diuinum opus eſſe perſpiceretur, diſpoſuit Deus ne Dauidi Saulis arma conſiderent, nec eis commoueri poſſet. Et ita ipſe Giganti dixit: tu venis ad me cum gladio, & 1.Reg.17.
haſta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, & dabit te Dominus in manu mea. Si Sancti Apoſtoli antequam à Domino ad prædicationis officium eligerentur, rhetores, eloquentes, atque humanarum ſcientiarum eruditi eſſent, aliquis quodammodo aditus pateret, quo malignantes homines mundi conuerſionem Dei opus non eſſe ſuſpicarentur: ideoque homines elegit, qui Saulis armis muniti nõ eſſent eloquẽtes, nõ 15
Philoſophos, neq; ſapientes, ſine terreſtri auxilio, neq; gratia: vt tantorum Gigantum conuerſionem Dei opus eſſe vniuerſo mũdo innoteſcat: ſciantque homines Dei potentiam, non autem hominum vires tantarum, tamque innumerabiliũ gentium ſenſualitatem, atque peccatum diſsipaſſe: hoc autem per manus pauperum hominum, qui ne primis quidem labris Hebraicas literas degustarant. O ineffabilis Dei potentia quantopere in hoc altiſsimo opere manifeſtata es. Hinc fratres mei nos virtutẽ, atq; confidentiam maximã debemus elicere, ad noſtrã viuendi rationẽ reformandam, atq; ad perfectionẽ perueniendum. Et ſiquidẽ Dei manus tam potentes ſunt, in eis nos conſtituamus, quantumuis enim viles ſimus, ipſe tamẽ nos perficere poterit, atq; efficere, vt inſtrumenta ſalutis plurimorũ ſimus. Etenim nihil eſt tam inuti- 16
le, cui diuina coniuncta gratia, illud vtiliſsimũ non efficiat. Quid
Ioan.9. inutilius puluere, quo viatores excæcari ſolent? & tamen vt dicit Beatus Ioannes commiſcens eum Dominus ſaliuæ ſuæ ſaluberrimum confecit vnguentum, quo cæco à natiuitate viſum præbuit. O peccator ne deficias, neque diffidas, licẽt enim puluis ſis, & tanquam puluis plurimos ſpiritaliter excæcas, proximoſque tuos peruertis ſi bonus Ieſus in te ſaliuam gratiæ ſuę collocarit, ex peccatore, ac peruerſore te iuſtum reddet efficietque, vt ſis lux, quæ tuo ſancto, pioque exemplo cæcos illu-
Iob.7. mines. De hac diuinæ ipſius gratiæ ſaliua dicebat Iob vſquequo

non

17 non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam? Quemadmodum quandiu saliua in ore persistit, in periculo est prorumpendi, & vt foras emittatur: postquam autem in stomachum mittitur, iam secura est, ne euomatur: sic gratia quandiu in hoc sæculo viuimus in magno periculo versatur, ne foras immittatur, atq; perdatur: post mortem autem manet quasi saliua deglutita, & firmior quidem, quia remanet confirmata. Dicit igitur Iob: quare Domine me iam ex hoc mundo non tollis, vt gratia, qua me donasti, maneat cõfirmata? Ora igitur ô frater hunc diuinum artificem, vt siquidem saliua gratiæ suæ tam admirabile medicamentum, quo mundi cæcitatem sanauit, ex tam vili puluere, qui erant Apostoli sui, confecit: illam etiam in animam tuam infundat, tibique ita medeatur, vt aliorum etiam salutis sis
18 instrumentum. Simile.

Arbor, quæ ex grano sinapis processit, est hæc vniuersalis Ecclesia: rami autẽ sunt diuersi eius status, scilicet, monachorũ, clericorũ, coniugaliũ, continentiũ denique status. Ita vt volucres cęli veniant, & habitẽt in ramis eius. Hæ aues sunt iusti, qui propriè in sancta Dei Ecclesia dicũtur habitare. Eorũ enim affectiones in sanctissimis ipsius legibus, sacramentis, ac ceremonijs sitæ sunt. Etenim peccatores etsi per habitum fidei in sancta Ecclesia sunt, non tamen in ea sic habitant, nõ enim eius res, atq; diuina ipsius mysteria diligunt. Vt autem intelligatis quàm meritò iusti volucres cœli vocantur, aduertite in Genesi dici ex vno eodemq; elemento volucres, ac pisces fuisse formatos. Illic enim dicitur Deus Gene. 1.
19 dixisse: producãt aquæ reptile animę viuẽtis & volatile super terram sub firmamento cœli: piscesq; in suomet elemento remanserunt: aues autem super naturam suam ad aera eleuatæ sunt. Sic est equidem in hominibus, omnes quippe vnius sumus naturæ: omnes ex vno terrę elemẽto formati sumus. Et ita dicit Iob, Ecce me sicut & te fecit Deus, & de eodẽ luto ego quoq; formatus sum valde tamen dispares moribus sumus: etenim alij tanquã aues ad aera volaturi eriguntur: alij autem corruptã propensionem suam sequuntur, quæ est prona ad malum ab adolescentia sua. Et tanquam pisces in huius sæculi aquis, in turpitudinibus, ambitionibus, ac denique cupiditatibus submerguntur, ac si bruta essent animantia, totiusque rationis expertia. De quibus merito dicere possumus, quod etsi ad aliud prædestinati. Habacuc propheta Iob. 33. Habac. 1.

ta dixit: Facies homines quasi pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducem. Deus enim hos à diabolo tanquã pisces tractari permittit. Quemadmodum enim piscator, qui grandem piscem hamo suo apprehẽdit, illum vsq; ad litus suauiter deceptum attrahit, quò vt peruenit, in sicco remanet: sic diabolus peccatorem, quem in peccato deuinctum tenet, voluptatibus permulcet, quo usque illum ad litus, hoc est, ad mortem protrahit, vbi in sicco remanet, eiusque deliciæ finiuntur. O quoties piscis in siccum deueniens in arena volutatur, neq; vllum calamitati suæ remediũ reperit. O infœlix peccator, qui nunc in deliciarum aquis innatas quã miserè in hora mortis huc, atq; illuc volutaberis, cum in aridũ deueneris. O quot afflictionibus, atq; amaritudinib⁹ angeris qua si piscis se se in arena volutans, neq; in re aliqua dolorũ tuorũ solatiũ reperies. O in quanta te confusione perspicies, quãdo iram Dei super te corruere videris. Tũc vtiq; cognosces quantũ malũ fuerit te à iustorũ via recedere. Maximis supplicijs comminatus est Deus Hebræos, qui à iustorum viuendi ratione recesserunt, vt de S. Isaias propheta de hac materia loquens, vbi nos legimus. Declinauerunt frustra â iusto propter hoc hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham, septuaginta interpretes transtulerunt. Declinauerunt frustra à iusto: propterea hæc dicit Dominus: supra domũ Iacob quam separauit ex Abraham, Hoc est, quã permisit separari à sequentibus virtutum Abrahã. Vbi notãdum est, supplicia, quę illic Sãctus Propheta recenset, vt ibidẽ dicitur, super eos ventura esse, significans in hoc illos propter ipsorũ deprauationẽ ex his supplicijs fructum non esse percepturos, sed ad maiorem eorũ cõdemnationem illa esse passuros. Vt enim sępenumerò diximus, diuina supplicia non super iustos quidem, sed subter iustos cadere solent: quo ad maiorem perfectionẽ erigãtur. Et quanuis illic Sanctus Esaias loquitur de magna cõfusione, atq; pudore, quo hi in hoc sęculo affici solent, hæc tamen omnia modica sunt, si cũ ijs conferantur, quę sentient, quãdo sicut pisces per mortem extra huius sæculi mare fuerint abstracti: iusti autem cum eiusdem malorum sint naturę, magis tamen quám aues à piscibus, ab eis differunt: qui etsi natura sunt homines: viuendi tamen ratione non homines quidẽ, sed Angeli sunt. O heroicum atque pręclarissimum factum hominem suę mer natutę pręcellere. Qualis autem sit horum spiritalium, atque An-

similo

Esai. 29.

gel-

23 gelicorum virorum vita ex eo vel maxime intelligi potest, quod Dauid dicit de se loquens (& si Rex erat, & tempore legis scriptur̃, quam longe maxime Euangelica lex excellentia superat) Renuit consolari anima mea, videlicet in his aquis humanarum voluptatum, quibus mali perfunduntur, & dicunt, Nullum sit pratum, quod non pertranseat luxuria nostra. Ego autem (ait sanctus Rex) memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus, anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus: cogitaui dies antiquos, & annos ęternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo & exercitabar, & scopebam spiritum meum. O quam mirifice, & pulchrè hic sanctus Propheta spiritualium virorum vitam, mores, atque exercitia in semetipso declarauit. Qui enim 24 Deum gustat, non his sęcularibus nęnijs oblectatur, sed omnis eius consolatio in Dei recordatione sita est. Defecit spiritus meus, dicit, quia diuino spiritu plenus erat. Omnis superbia, omnis cupiditas, omnis inuidia, omnis denique turpitudo deficit & arescit in iusto. Et hoc est, defecit spiritus meus, quia spiritus Domini in eũ flauit. Exercitatus sum. Quibus autẽ exercitationibus intendebas vir sancte? Anticipauerunt vigilias oculi mei, in diuinis vtique laudibus occupabar, quę est vna ex sublimiori bus exercitationibus quę in terra fiunt. Et sic vbi nos legimus, Exaltabo te, cõfitebor nomini tuo: septuaginta interpretes verterũt: glorificabo te, laudabo nomẽ tuum. In quibus verbis ostẽditur Deum laudari esse Deum magnificari, glorificari, atque extolli, ò admirabilem exaggerationem, in qua significatur, quòd 25 si honor & gloria Dei augmentum posset accipere, iustorum laudibus, & confessionibus illud reciperet. Dicit vlterius. Turbatus sum, scilicet, à confusione peccatorum, & prę nimia confusione non sum locutus: quasi diceret. Cum me coram Deo tot sceleribus circunseptum, penitusque inexcusabilem reperirem, obmutui, & cogitaui dies antiquos, scilicet, in illis vigilijs totam vitam meam transactam in memoriam reuocaui, diuina beneficia, quę in toto illius discursu à Deo accepi, modicaque ministeria, quę illi exhibui, sceleraque, quę aduersus eum perpetraui, considerans, vt illa omnia lamentarer, eorumq; veniam postularem, & annos ęternos in mente habui, hoc est, pręmium illud etiam ęternum, gloriamque perpetuo duraturam atque mentis

Psalm. 76.

Sapien. 2.

Isai. 25.

meæ oculos proposui, vt cor meum rebelle hoc saltem modo, ad 26
faciendas iustificationes tuas in æternum inclinarem. Et meditatus sum nocte cum corde meo, idest, his alijsque similibus meditationibus cor meũ nocte occupabã, quãdo à regni negotijs ac perturbationibus quiescebat. Hęc enim est aptior, & opportunior hora huic sanctę exercitationi, vbi spiritus præ trãquillitate maiores capit vires. Et sic vbi nos legimus. Anima mea desiderauit
Hierony. te in nocte, Beatus Hieronymus vertit. Anima mea desiderauit, desiderauit te in nocte. In qua verbi repetione denotantur vehementissima desideria, quæ anima in noctis tranquillitate, ac requie cõcipit. Et septuaginta interpretes transtulerunt. De nocte cõsurgit spiritus meus ad te Deus, quæ translatio rẽ hanc clarius explicat: quia nocturna diuinarum rerum cõtemplatio spiritum 27
efficacius excitat, vt ad Deum sublimius efferatur. Dicit vlterius sanctus Propheta. Exercitabar, & scopebam spiritum meum, quasi dicat. Quo altiores erant considerationes meæ, eò diligentius spiritũ, & cor meum ab omni vanitatis, & reliquæ immunditiæ puluere pœnitentiæ scopa continuis illud lachrymis irrigãs mũdare curabam. Quod si rex in medio tot negotiorum, ac perturbationum, quot tanti regni gubernatio secum afferebat, eo præsertim tempore, quo imperfectissimi erant homines, his sanctissimis exercitationibus intendebat: quid credibile est nunc in lege gratiæ plurimos Euangelicos viros tot sacramentis, diuinisq; auxilijs adiutos esse facturos? Hi autẽ in omnibus sanctæ Ecclesiæ statibus habitant. Ideoque aptissimè iusti volucres cœli esse dicuntur:

Vnde infertur quãm merito Christianos, qui hoc non faciũt cum tanta eis hoc faciendi adsit opportunitas, iureq; id facere te 28
neantur, confundi oportet. Dicensque Dominus. *Volucres cœli veniunt, & habitant in ramis eius*, denotat duo inter alia, Alterum recollectionem, ac tranquillitatem, qua serui Dei viuunt.
Simile. Quemadmodum enim apis per prata atque vireta ad colligẽdos flores aduolat, quibus collectis intra aluear fabricatum mella fere cipit: sic animus iusti Spiritus sancti flatibus aduolans ad illa prata & suauissima gloriæ vireta extollitur, ibique sanctarum cogitationum, ac desideriorum colligit flores, ex quibus intra cubiculum suum dulcissimos spiritualium gustuum fauos producit, quos quidem minime produceret, nisi sicut apes se se in cubicu

li

29 li sui aluearrecepisset. Alterum vero perseuerantiam, & longanimitatem in virtute, quod propriùs verbum illud, habitant, significat: & est vnum ex præcipuis, quæ Deus â nobis sperat. Et ita Diuus Paulus dicit. Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cum Christo, vt destruatur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Ad horum verborum intelligentiam nos scire oportet quid sit vetus homo, & quid corpus peccati: & quid seruire peccato. Vetus quippe homo non est illius Adæ substantia, sed corruptæ naturæ effectus. Vnde nõ vult dicere Beatus Apostolus Adam, aut alterum hominem simul cũ Christo fuisse crucifixum, sed veterem hominem, id est, omnium malarum propensionum atque habituum congregationẽ, vniuersalemque morum deprauationem. De quibus omnibus intelligitur quod Diuus Paulus ait. Spoliantes vos veterem hominem, cum actibus suis. Vbi inter veterem hominem, eiusque actus discrimen constituit: sicut inter generantem, & generata: omnium namque malorum radix est fomes peccati, & concupiscentia, quæ cum Christo redemptore nostro confixa sunt cruci; non quidẽ penitus extincta, sed attenuata, atq; eneruata: ad quæ superanda ex sacratissima illa morte vires eliciuntur. Corpus peccati iuxta Origenem est congregatio iniquorum hominum. sicut enim iusti vnum corpus Christi: ita mali vnum corpus peccati esse dicuntur. Tuncque peccati corpus destruitur, cùm mali conuertuntur, & Christi corpus efficiũtur. Et sic dicebat Dauid:

Roma. 6.

30 Colo. 3.

Origen. su. per Epist. ad Ro. ca. 6.

31 Iucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino. Cuius rei rationem reddit, dicens. Deficiant peccatores à terra, id est ab operibus terrenis, & iniqui ita vt non sint, ideſt, vt desinant esse iniqui, propter hoc delectabor in Domino. Seruire pecato plus est quam peccare: dicitur enim homo seruire peccato, cum per inueteratum peccandi habitum peccati seruus efficitur, cumq; peccatũ altas iam in peccatoris corde radices egerit, illius cũ atroce tyrannide dominatur. Vt igitur hæc omnia morerentur, summa veraq; vita Iesus Christus filius Dei mortuus est. Additque inferius Diuus Paulus dicens. Scientes quòd Christus resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Sic nos ad gratiæ vitam resurgentes, miseramque atque tyrannicam diaboli seruitutem relinquentes, oportet iterum mortis, quod est peccatum, aditum non patefacere, sed

Psalm. 103.

semper

ſemper in hac diuina gratia perſiſtere, quouſque ad cæleſtem gloriam peruenire mereamur. Ad quam nos perducat Ieſus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica VI. post Epiphaniam,

CONCIO TERTIA.

Simile eſt regnum cælorum grano ſinapis, quod accipiens homo ſeminauit in agro ſuo. &c. Matthai. 13.

QVanto ſacratiſsima ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti anima mortales amore dilexerit, nulla poteſt orationis vi explicari. Sicque ipſa merito dicere potuit illud Canticorum. Introduxit me Rex in cellam vinariam: ordinauit in me charitatem. Pro quo alia tranſlatio habet: poſuit ſupra me vexillum amoris, hoc eſt, principem ducem, & abſolutiſsimum amoris exemplum cæleſtis pater me poſuit in eccleſia. In prælio milites ſemper in vexillum intentos habent oculos, vt quod debent facere norint. Sic qui Deum, proximoſque ſuos diligere volet in Chriſtum ſupernũ mundi ſaluatorem oculos conijcere debet, hocque vexillum ſequens non errabit. Ideo quando diuinus hic magiſter hominibus præceptum de proximorum amore commendauit dixi Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem ſicut dilexit vos. Cùmque hic amor, quem nos diuinus hic magiſter erudiuit, ſit vna ex præcipuis rebus: quæ à nobis petit, ideo ſuam ſanctam Eccleſiam non granis quidem, ſed grano ſinapis comparauit. Licet enim plurimi in Eccleſia ſint Chriſtiani, omnes tamen vnũ cum Deo, & ſecum ipſis in amoris, & charitatis vnitate illos eſſe oportet. Tales erant primitiuæ Eccleſiæ credentes, etſi nunc in hac miſera tempeſtate in paucis quidem hæc vnitas reperitur. Et ſic explicãs quidam doctiſsimus vir verba illa Pſalmi, Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Sicut vnguentum

Cant. 2.

Ioan. 15.

Pſal. 132.

guentum in capite, quod descendit in oram vestimenti. Sanctam
3 Ecclesiam subuculæ comparat, quæ in collo, & initio coniunctissimos habet sinus, id est, (*Los pliegues.*) Et quanto inferius descendit, tanto magis sinus explicantur: ita vt in ora nullus iam sit. Sic in huius sanctæ Ecclesiæ initio tanta erat credentium vnitas, vt de illis dicatur. Erat illis cor vnum, & anima vna. Paulatim vero hæc charitas alsit: alijque ab alijs præpassionibus, odijsque adeò disiuncti, diuisique sunt, vt iam fere in sanctæ Ecclesiæ ora simus: pauciſsimi etenim sunt, in quibus hæc charitas, & amor reperiatur. O miseros nos, quia tale perspicientes ne minimam quidem ab oculis lachrymam effundere nouimus, quomodo dolore non conficimur videntes plurimos Christianos, qui tanquã canes alij alios sese inuicem mordent, atque dilaniãt, cum
4 hoc grauissima sit diuinæ maiestatis offensio? Adeoque grauis, vt plurimis in locis diuinæ literæ significent Deum quodammodo iniurias, quæ proximis inferuntur magis, quam quæ sibi fiunt, persentire. Præcipueque ad hoc propositum in Amos Propheta verba hoc magnopere manifestantia reperiuntur: vbi dicitur, super tribus sceleribus Edom, & super quatuor non conuertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam eius: & tenuerit vltra furorem suum, & indignationem suam seruauerit vsque in finem mittam ignem in Theman, & deuorabit ædes Bosræ. O quàm aspera verba, & quam seueræ comminationes! Hoc autem maiorem hîc affert admirationem, quòd cùm hi filij Esau Idololatræ essent, non tamen eis dicit Dominus. Hæc mala venient vobis eo quod
5 Idololatræ, atque blasphemi estis, sed eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum. Quomodo non contremiscitis hæc audientes qui cum cœlesti fidei lumine illustrati sitis, tam crudeles estis in fratres vestros, quam hi idololatræ? O cæci nunquid terribilem Dei iram magis quam illi vos fugituros arbitramini, nisi forte in meliorem frugem vos receperitis? Quod cùm ita sit fratres charissimi, ego vos deprecor, & per infinitam Dei clementiam adiurõ, vt diligentissime curetis, vos inuicem diligere, atque adiuuare, quod vt facere sciatis, mirabile quoddam percipite documentum, quod tradit Beatus Paulus, qui postquam dixerat: Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere, gaudete cum gaudentibus, flere cum flentibus, scilicet opor-

Actor. 4.

Amos. 1.

Rom. 12.

tet

tet vos. Vera namque charitas efficit, vt proximorum bona, & 6
mala nostra esse ducamus, atque vt nostra sentiamus: statim subdidit dicens. Id ipsum inuicem sentientes non alta sapientes, sed humilibus consentientes: nolite esse prudentes apud vosmetipsos. In his verbis dicit sanctus Apostolus duas inter nos concordias esse oportere, alteram intellectuum, voluntatum alteram, & vtramque nos habere admonet. Priorem cum dicit: idipsum sentientes non alta sapientes: nolite esse prudentes apud vosmetipsos: alteram verò cum dicit. Humilibus consentientes tam in fide, quàm in moribus.

Animaduertite autem quàm ordinatè procedit: prius enim animorum vnitatem in actibus interioribus petit: quia ex ea exteriorum operum vnitas, & concordia proficiscitur. Impossibile quippe est vbi superbia, vanaque elatio, atque inanis sui ipsius viget æstimatio, veram pacem, atque amorem splēdere. Hoc 7
etiam à vobis aduerti volo: quòd in ipso capite paulò superius Spiritus sancti dona recensens vnum ex ijs esse dicit charitatem fraternitatis inuicem diligentes, diuinoque artificio statim addidit: honore inuicem præuenientes. Vbi etiam inter diuina dona hoc alijs alios cum honore præuenire numerauit, hocque donum statim post alterum posuit, vt significaret ad amorem, nisi sit, generandum, atque ad ipsum genitum conseruandum mirificum esse medium nos inuicem honorare, atque honores alijs offerre. Quæ siquidem Spiritus sancti sunt dona, instantissime nos ab eo oportet expoſcere, omnem ad ea impetranda, quam possumus, diligentiam adhibentes, nosque in eis sæpenumero exercentes. 8

Etiam valde notandum est Dominum in hac parabola dicere, in ramis arboris, quæ ex sinapis grano processit, qui sunt varij sanctæ Ecclesiæ status, quæ quidem ex paupere illo, atque humili defluxit initio (de quo in superiore Concione sermonem fecimus) cœli volucres habitare. In quo significauit quàm cælestes, spirituales, atque à terrestribus rebus eleuatos oportet esse Christianos, qui in sancta Ecclesia commorantur. Et ita dicit Rom. 8. Beatus Paulus de illis loquens. Nihil nunc damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant, idest, tam excellens, ac præstans res est hominem cum Christo Iesu tanquam, cum suo diuino capite esse coniunctum, vt nihil

con-

9 condemnationis habeat. Esse in Christo Iesu, vt hic intelligit diuinus Apostolus, est hominem per voluntatis conformitatem ei esse vnitum: ita vt vna sit vtriusque voluntas. Hoc rogabat diuinus mundi Saluator æternum Patrem suum, cùm iam morti propinquus existeret, dicens. Rogo vt omnes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint, hoc est, vt eadem velint, & nolint nobiscum. Hæc præterea vnio, modusque efficacius existendi per seraphicum quendam, & heroicum amorem efficitur, quo amator in rem dilectam transformatur, sicut ferrum in ignem, qui illud penetrat transformatur. Hunc etiam existēdi modum Dominus comparat modo, quo palmites sunt in vite dicens. Ego sum vitis, & vos palmites, si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, 10 & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. O miserum illum, qui in hac diuina vite non permanet, de hoc enim dicitur, Arescet, valdeque metuendum est hoc, quod hic sanctus Apostolus dicit. Quod nihil damnationis nunc est his, qui sunt in Christo Iesu. In his enim verbis significat, eis, qui extra Christum sunt, aliquid damnationis inesse in hoc sæculo etiam priusquam penitus æternis ignibus condemnentur. Pro quo est notandum cum sanctus Paulus dicat. Nihil damnationis, in hoc significare se non de condemnatione quidem quæ per peccatum sit, loqui, in hac enim non est magis, aut minus, & contra nihil est aliquid. Et quanuis qui plurima peccata commisit, quantum ad præsentem iustitiam grauioribus supplicijs condemnatur: veruntamen tam condemnatus manet, qui vni- 11 cum lethale peccatum, quam qui plura commisit. Vnde alter nec dici potest magis, nec alter minus condemnationis habere: qua propter dicendum est hic condemnationis nomine similitudinem intelligi, quam peccatores in hoc sæculo cum damnatis alterius sæculi habent. In hac enim magis est, & minus, & gradus in peccatoribus.

Ioan. 17.

Ioan. 15.

Primus gradus est intelligētię spiritalis amissio in prȩsenti, cū Christianus ratione, fideque sit prȩditus, hoc est potentias, habitusque habeat, quibus ad supernaturalium rerum considerationem potest eleuari: quę sunt, gratia, gloria, pœna, & supplicium peccatorum: & non solum his non vtitur, verum instar bruti ad terrena conuertitur, nihilque de futuro sæculo cogitat.

Hic

Hic iam aliquid damnationis habet, quoddam enim similitu- 12
dinis genus cum damnatis habet. Nam Beatus Augustinus di-
August. in milleloqui. fo. 358. cit, Tantam pœnæ sustinebunt reprobi angustiam, vt vix aliquid cogitare valeant, præter pœnam: sed illuc dirigunt vim cogitationis, & impetum, vbi sentiunt vim doloris. Ibique meminit de discipulo quodam vita functo, qui magistro suo apparuit, qui cùm eum damnatum cognouisset, eum interrogauit, vtrum in impiorum sedibus quæstiones aliquæ à damnatis tractarentur: qui respondit. Apud inferos solum quæritur quid non sit
Eccles. 9. pœna: & ita dicit Ecclesiastes. Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare: quia neque opus, neque ratio, neque sapientia, neque scientia erunt, apud inferos, quò tu properas. Hi verò miseri iam in hoc sæculo quodammodo tanquam damnati sine intelligentia, sine scientia tanquam immanes belluæ 13
totius rationis expertes terrenarum rerum cogitationibus vinciuntur.

Secundus gradus est quando anima propter ipsius demerita dæmonum potestati quodammodo derelinquitur, quò illam ab
Ambros. in milleloqui. fol. 689. alijs in alia mala commoueant, atque exagitent. In hoc sensu explicat Beatus Ambrosius illud Matthæi, quando Dominus
Matth. 8. diabolis facultatem concessit, vt in porcos introirent: qui ingressi eos ita agitarunt, vt in profundum maris demergerentur. Sic dicit hic sanctus doctor Deum facultatem diabolis concedere, vt peccatores in pœnam scelerum suorum exagitent: additque dicens. Nisi quis porci more vixisset, nunquam accepisset in eum diabolus potestatem, vt tanquam porcus infernalibus furijs agitatus in tot peccatorum pelago demergatur. Et in hoc sen- 14
Ioan. 3. Lucæ. 22. 2. Tim. 2. su dixit Diuus Ioannes de misero Iuda. Cùm diabolus misisset in cor, vt Iudas traderet eum. Et Diuus Lucas. Intrauit Sathanas in Iudam. Et Diuus Paulus de quibusdam dicit. A laqueis diaboli captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Et Beatus Augustinus dicit. Diabolus mouet tales tanquam organa propria: vt anima membra sui corporis. Hic autem est alius peior damnationis gradus, quo hi miseri peccatores damnatis assimilantur, quos dæmones ab alijs ad alia tormenta commouent, atque exagitant. Tertius gradus est cordis obstinatio, & duritas, quo etiam damnatis aliquo modo similes sunt: etsi illi iam penitus obdurati, atque obstinati sunt, neque vllo vnquam tempore mollescere,

aut

15 aut ad Deum conuerti possunt. Hi autem si voluerint molliesieri, ac pœnitentiam agere, peccatorumque suorum veniam impetrare queunt, si quidem sufficiens illis ad hoc Dei auxilium non deficit. Et de his gradibus dicit Diuus Paulus. Nihil damnationis nunc est ijs, qui sunt in Christo Iesu; quia vero existendi in Christo duplex est modus: alter per fidem, alter vero per fidem, charitatem, & gratiam; explicuit Sanctus Apostolus vtri horum sint, quibus nihil damnationis est dicens: qui non secundum carnem ambulant. Cum homo ex spiritu constet, & carne, atque harum vtraque partium suas habeat propensiones, & appetitus: qui Dei charitate præditi, exornatique sunt, spiritus partes sequuntur: qui vero hac charitate carent, post effrænatos carnis appetitus abeunt. Vnde Beatus Augustinus, illud Beati 16 Pauli. Vos non estis in carne, sed in spiritu, exponens ait. Non estis in carne, quia non faciris opera carnis concupiscentiæ carnis consentiendo: sed estis in spiritu, quia secundum interiorem hominem condelectamini legi Dei.

Augusti. de verb. apost. serm. 6. Rom. 8.

Eia fratres oculos aperite, & considerate vtram harum partium sequamini: ex hoc namque conijcere potestis vtrum quicquam vobis condemnationis insit: aut si estis volucres cæli, an bestiæ terræ. Pater luminum à quo omne datum optimum procedit, vos illuminet, quò hæc, quæ vobis hic docui intelligatis: quibus intellectis, aliquoque in vobis damnationis reperto opportunum vobis remedium curetis adhiberi. In hac etiam parabola ostenditur vna ex differentijs, quæ sunt inter Dei, & mũdi opera. Etenim sæcularia ab illustribus exordiri principijs: 17 exitus autem infœlices habere consuescunt: quam admirabile fuit initium Babylonicæ turris: finis autem quanta confusione perturbatus extitit. Persarumque, Græcorum, atque Medorum monarchiæ quanto cum fastu, atque authoritate cæperunt; postea vero quam miseros exitus habuerunt. Res autem Dei non sic: quemadmodum ipse dicit per Isaiam prophetam. Non sunt (inquit) viæ meæ sicut viæ vestræ: quia sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à vijs vestris. Animaduertite quomodo hæc sancta Ecclesia ab homine tanquam delinquente crucifixo, cum tamen ipse summa esset innocentia, dimanauit; qui pauperes, ignarosque scientiarum homines in coadiutores elegit, ex hoc autem principio, quod humano videri vi-

Gene. 11.

Isai. 55.

de, atque humile videbatur, ecce quot, quamque glorioſi atque abundantes prodierint fructus in tanta iuſtorum, ſanctorumque multitudine, qui in toto ſanctæ Eccleſiæ diſcurſu floruerunt. Hanc differentiam ſignificauit Gamaliel in illis verbis, quæ in Pontificum, & Phariſæorum concilio dixit. Quoniam ſi ex Acto. 5. hominibus conſilium hoc, aut opus, diſſoluetur: ſi vero ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere: nè forte, & Deo repugnare videamini. Quaſi diceret, hoc intereſt inter Dei, atque hominum opera, quod Dei opera indies magis, ac magis, excellentiam ſuã, opera autem mundi vilitatem, atque malitiam manifeſtãt. Quæ cum ita ſint dilectiſsimi fratres, ne vos ſæcularibus rebus decipi patiamini, nec diuinarum rerum labores formidetis, ſed diſpares vtrarumque fines conſiderate: animaduertentes confuſionem, 19
quã omnia ſæcularia finienda ſunt, fructumque vberrimum,
Eccle. 7. quem ex Dei rebus percipietis. Ita vt in Hebræo legitur: melior eſt finis alicuius rei, quam principium: ideſt melius eſt aſpicere finem alicuius rei, quam principium.

Aliam parabolam loquutus eſt eis. *Simile eſt regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abſcondit in farinæ ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum.* Hoc nobis primum in hac parabola valde notandum occurrit: videlicet Dominum in ſimilitudine iuxta materiam, de qua loquebatur proprietatem obſeruaſſe. Etenim cùm antea de ſemine loqueretur, dixit. *Simile factum eſt regnum cælorum grano ſinapis, quod accipiens homo ſeminauit in agro ſuo.* Nunc autem de piſtura ſermonem faciens dicit. *Simile factum eſt regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abſcondit.* Incongruum namque eſt dicere, hominem pinſere, & mulierem ſerere. 20
Nam ſerere hominum, pinſere autem mulierum eſt proprium munus. In his igitur verbis oſtendit Dominus, in bene rectèque
Prouer. 31. ordinata familia virum virilia opera, fœminamque fœminea facere oportere. Et ſic de illa ſancta muliere dicitur. Conſiderauit ſemitas domus ſuæ, & panem otioſa non comedit. Vbi valde penſanda ſunt verba hæc: conſiderauit ſemitas domus ſuæ. Fœmina enim ijs debet intendere, quæ domus ſuæ oſtio continentur: vir autem illa, quæ foris ſunt negotiari debet. Atque
Tit. 2: etiam Diuus Paulus de fœminis loquens dicit. Vt ſint domus curam habentes. Magnæ confuſionis eſt, ac perturbationis, quòd vir otioſus domi ſuæ cõmoretur, mulier autem ea foris agat, quæ

ad

Gene.1.

21 ad virum proprie pertinebant. Dixit Deus. Germinet terra lignum pomiferum faciēs fructum iuxta genus suum: ita vt malus mala, pyrus pyra, amygdalus denique amygdala ferret. Quem ordinem vult ab hominibus etiam obseruari: ita vt vnusquisq; opera sibi decentia faciat. Atque in similitudine illa, quam Dauid adhibuit dicens: Sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum: etiam docuit quomodo in bene disposita domo munera diuidi oportet. Et enim Dominus seruorum, domina vero ancillarum curam gere re debet. Non vtique dicit sanctus Propheta. Oculi ancillæ in manibus Domini sui, neque oculi seruorum in manibus dominarum suarum. Dominas enim cum seruis, dominosque cum

Psal.122.

22 ancillis assiduo agere dedecet. Sciendum est etiam res non idē semper in diuinis literis significare, vt adnotat Beatus Augustinus. Et sicut leo in sacra pagina aliquando in bonam, aliquando in malam partem accipitur: aliquando enim significat Christum redemptorem nostrum. Vicit Leo de tribu Iuda. Aliquando autem per leonem intelligitur Sathanas, vt liberatus sum de ore leonis. Et sic fermentum in bonam, atque in malam partem accipitur. In malam, vt, cauete à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis, hic autem in bonam partem accipitur. Quatenus fermentum corrumpit totam massam, accipitur in malam partem: quatenus autem insipidæ massę saporem tribuit, illamque condit, iusti virtutem, piumque exemplum significat. Posuitq; Dominus tria sata quę est vox Syriaca, & tria

Aug.li.3.de doctr.christ cap.24.

Apoc.5.

2.Tim.4

Luc.13.

23 sata idem est, quod tres modij aut tres mēsuræ. Posuitq; hos tres modios, quos plerūque mulier in bene disposita familia pinsere fortasse cōsueuerat. Et in huius mulieris officio suorum fidelium seruorum efficaciam Dominus significat. Et enim vnumquemq; virtutis suę bonique exēpli fermento curare oportet, vt peccatores Deo ingratissimi, atq; insipidissimi cōuertantur, & ex insipidis sapidissimi reddātur, diuineq; maiestati gratissimi sint.

Dicit autē, *donec fermentatum est totum*, vt doceat hominē denuo conuersum non oportere esse contētum vna aut duabus virtutibus, sed totum penitus bonum esse debere. Arbitratur homo vitiosus, quia quotidie rei sacrę intereſt, se iā Deo satisfeciſſe, nec aduertit quando ad eam audiendam accedit, vnde venit, & quot

antea turpitudines commisit, aut quot noctis horas ludendo cõ-24
sumpsit, neque quò postea pergit, vt mille conventiones illici
tas faciat? O cæce nunquid hac vna boni specie vniuersas iniqui
tates tuas à te operiri arbitraris? Longe profectò opinione fal-
leris. Hebræus quidam nomine Michas idola domi suæ, quæ
adorabat, habuit, puerumque Leuitici generis, qui domi suæ cõ
Iudi. 17. tra vniuersa Dei præcepta sacrificia immolaret, conduxit, adeo-
que solummodo, quia leuitem domi habebat, contentus remanſit, vt dixerit, Nunc scio, quòd benefaciet mihi Deus habenti Leuitici generis sacerdotem. Perpendite idololatræ cæcitatem, qui illa virtutis specie vniuersas idololatrias, atque peccata sua operiri putabat. O quot sunt hodie in orbe huiusce modi qui propter vnam eleemosynam, aut propter vnum ieiunium vniuersa mala sua dimitti existimant. Ideo dicit hic Dominus, donec fermentetur totum. In omnibus namque te iustum, at- 25
Psal. 118. que omnibus numeris absolutum esse oportet: idemque face re, quod David, qui dicebat. Ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui, quid enim tibi prodest plurimas vrbis portas claudere si tamen vnam relinquis apertam si quidem illac ingredietur, qui tibi mortem inferat? Quando
Matth. 11. Dominus suam diuinam legem commendauit, non dixit. Tollite iugum meum super ceruicem, aut super humeros vestros sed super vos: omnes enim hominis partes tam interiores, quàm exteriores huic cælesti iugo submitti oportet. Vos autem serui Dei, qui pixidis mulieris viscera huic massæ quodãmodo cõ- 26
dendæ debetis intendere, ne defeciscamini, donec fermentetur totum. Sicque vtrique diuina repleti gratia cælesti gloria fruituri ad ætherea regna conscendetis. Ad quæ

nos perducat Iesus Mariæ filius.

Amen.

In festo Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. Luc. 2.

1 VNus ex fontibus, è quibus simultates & inimicitiæ exoriri solent, est quemquam aliena diripere: te proximo tuo famam, diuitias vè detrahere, causa est, ex qua inter vtrumque simultas oritur. Et quemadmodum cuiquam sua diripi causa est inimicitiæ, sic etiã ipsi dona offerri beneuolentiam, atque amicitiam gignit. Si quis confractam amicitiam resarcire vult, singulare ad hoc remedium est, dona offerre. Sic affirmat spiritus diuinus dicens. Munus absconditum extinguit iras, & donum in sinu indignationem maximam. Maxima quondam inter Deum & homines inimicitia fuit. Etenim illi Deo debitam obedientiam, reuerentiam atq; amorem subtrahebant: Deusq; illos suis peculiaribus priuabat auxilijs, & sic dicit Dauid. Ipsi autem exacerbauerũt eum in consilio suo; & humiliati sunt in iniquitatibus suis. Irritauerunt eũ in adinuentionibus suis; & multiplicata est in eis ruina: hoc est Deum suis prauis consilijs prouocarũt, suisq; idololatrijs ab ipsius obedientia, atque amore recesserunt: Deus autem complura in eis supplicia multiplicauit. Ad has igitur inimicitias dissoluendas opus fuit Deum nobis dare, quid sibi offerremus, quo eum placare possemus. Vnde Dauid dicebat. Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hic fructus est Christus Iesus summum bonum nostrum, hoc est, optimum donum omnium, quę vnquam in orbe fuerũt, aut futura sunt. Ad hoc æterno Patri offerendum, vt ipsius iram mitiget sacratissima Virgo Maria domina nostra se se hodie in

Prou. 21.

Psal. 105.

Psalm. 84.

templum confert. Cum sanctus Patriarcha Iacob ex Mesopotamia (licet pinguis, locupleſq;) rediret, timebat tamen fratrẽ ſuum 4
Esau, eô quod ei benedictionem ſurripuerat? vt autẽ eũ leniret,
Gene. 32. munera illi miſit dicens. Placabo illum muneribus forſitan propiciabitur mihi. Poſteaq; vniuerſam ſubſtantiã ſuam in tres turmas diuiſit, atq; in vltimo tandem loco decoram Rachelem cum ſancto puero Ioſeph poſuit, forte cõſiderãs (& prudenter) quod quanuis Esau ad munera non reſpiceret, ſed ea negligeret, ſaltem admirabilem Rachelis ſpeciem puerique decorem perſpiciens non poſſet non mitigari. Sic etiam genus humanum intelligens quanto Deus in ſe furore indignatus exiſteret, plurima ei dona offerre curauit. Statim in mundi primordio multa ei in lege naturæ offerens ſacrificia, poſteaque in lege ſcripturæ illa offerre non ceſſans. Hæc autem omnia non ſuffecerunt Deum placare, 5
quouſque in vltimo tandem loco, hoc eſt in fine temporis illarũ legum, naturæ ſcilicet & ſcripturæ ei pulcherrimam Rachelem cum ſancto Ioſeph obtulit, quæ eſt ſpecioſiſsima virgo Maria pretioſiſsimũ infantem Ieſum brachijs baiulans, hoc eſt munus quod ei infinitè placuit, illumq; mitigare ſuffecit. Ille namque actus, quo bonus Ieſus in tẽplo voluit offerri infiniti fuit valoris. Nolo dicere hunc diuinũ ſaluatorem hoc vno actu mundum redemiſſe, eius enim redemptionẽ eo differebat, vt ſua ſacratiſsima morte perficeret, vt ſuã ineffabilẽ charitatem clarius demonſtraret: quia pro ipſiſmet ſibi mortem inferentibus moriebatur, cũm homines eò cæcitatis deuenerũt, vt maximum inſultũ omnium quæ in orbe fuerunt, admitterent. Et ſic B. Paulus magno pere perpendit tempus, in quo Dominus infinita hac miſericor 6
dia cum hominibus vſus eſt, videlicet quando ipſi ea indigniores
Roma. 5. erant. Vnde dicit. Commendat autem charitatem ſuam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores eſſemus, ſecundum tempus Chriſtus pro nobis mortuus eſt. Vbi illud, ſecundum tem-
Hieron. pus (vt dicit B. Hieronymus ſuper hunc locum) verbis illis iungendum eſt; pro nobis mortuus eſt, vt oſtendat commodiſsimũ tempus mortis Chriſti Ieſu, iuxta eximiam ipſius miſericordiã eſſe quãdo homines ea indigniores erant. In hoc etiam oſtendit quam liberalis ſit in eos, à quibus diligitur, cum tam magnificum ſe præbuerit erga eos à quibus odio habebatur.

Cùm Noe & omnis eius familia in arca eſſent, venit ad eum colum-

columba ad veſperam portans ramum oliuæ virentibus folijs in ore ſuo. Et intellexit Noe quòd ceſſaſſent aquæ ſuper terram. O quàm ſingularem lætitiam columbæ ingreſſus eorum animis afferret cùm per diluuij aquas nauigarent: ac ſi diceret. Iam terra patet, iam Deus pacis ſigna demonſtrat. Hodie mitiſsima columba oliuæ ramum ferens in templum ingreditur. O quanta eſt hæc lætitia hominibus, qui per immenſum peccatorum diluuium, atque profundum diuini furoris pelagus nauigabant. Iam igitur terra detegitur: iam amicitiæ inter Deum & homines reſtaurantur, ſiquidem ſpecioſa columba (ſcilicet beatiſsima virgo) ramum oliuæ, qui eſt Ieſus Chriſtus in brachijs affert. Hodie nobis ſingularis via detegitur ad remedium noſtris neceſsitatibus cõſequendũ. Qui ſunt pauperes & ſimul infirmi, maximis
8 anguſtijs conturbari, atq; affligi conſueſcũt: nam qui pauper eſt, ſi tamen valet, labore ſuo victum acquirit, aut ſi ægrotat, neceſſariamq; habet alimoniam, aliquo conſolationis genere permulcetur: quenquam autem pauperem eſſe, atq; infirmari, eſt duplici morbo laborare. Qui igitur huiuſcemodi ſunt, hoc refugio vti conſueſcunt, quòd in præcipuis anni feſtiuitatibus ad templorũ oſtia ſe conferunt, à potẽtibus viris eleemoſynam petituri. Illic eos vulnera detegentes, ærumnaſque ſuas ore promentes cernetis: nec non eis remedium implorantes audietis. Omnes nos ſumus pauperes, & ægroti, quod pauperes ſimus D. Paulus, admira bili quadam exaggeratione affirmat dicens. Non ſumus ſufficiẽtes cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis: nullis equidem alijs verbis paupertas noſtra amplius exaggerari poſſe videtur,
9 niſi dicendo nos ne vnam quidem bonam cogitationem habere poſſe, ſed ſufficientiam noſtram ex Deo eſſe. Nos etiam infirmos eſſe ipſe Apoſtolus fatetur dicens: Infirmi ſumus in illo. Propter peccatum enim cæcitas in intellectu noſtro remanſit, malitiaq; voluntas infecta eſt, & deniq; vniuerſali quodam morbo potentiæ interiores atq; exteriores debilitatæ ſunt. Quis igitur nobis in tanta neceſsitate ſubueniet? Scitote fratres hodie cæleſtis regni imperatricem in templum ditiſsimam introire totũ namq; cæli theſaurũ atq; diuitias præ manibus fert. Accedamus igitur cum conſideratione noſtra ad templi ianuam tanquã pauperes vulnera noſtra illi pãdentes atque ab illa remediũ mendicantes: ſiquidem tam laute atq; abundãter nobis auxiliari poteſt.

Genes. 8.

2. Cor. 3.

2. Cor. 13.

D. Bern. ser. mon. 12. in Apocal. Sic nos admonet B. Bernardus, dicens. Amplectamur Mariæ ve- 10
stigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pedi-
bus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec bene-
dixerit nobis, potẽs est enim. O fœlices illos, qui tam bona op-
portunitate vti norunt.

Valde autem super hanc sancti Euangelij lectionem notan-
dum est, quænam fuerit causa, ob quam sanctissima Dei mater
hanc legem, quæ tamen eã non obligabat, voluerit adimplere?
Leuit. 12. dicebat enim lex. Mulier si suscepto semine pepererit masculum,
immunda erit septem diebus, &c. Nec ingredietur in sanctuariũ
Exod. 13. donec impleantur dies Purificationis suæ. Et alibi præcipieba-
tur, quòd omne masculinum adaperiens vuluam sanctificaretur
Domino. Non adhibuit sancta scriptura particularitates has, eo 11
quòd solitum est in natura fœminas absque viri accessu conci-
pere ac sine corruptione parere. Illas autem posuit, vt significa-
ret vnam absque corruptione, ac viri accessu esse, parituram.
Cant. 4. Hæc autem est purissima Regina, ac Domina cælorum & terræ
virgo Maria mater Dei. Hanc admirabilem prærogatiuam signi-
ficauit Spiritus sanctus, dicens: Duo vbera tua sicut duo hinnuli
capræ gemelli, qui pascuntur in lilijs donec aspiret dies & incli-
nentur vmbræ. Vt quid ô diuine spiritus nobis vbera numeras di
cens: duo vbera tua? satis vtique compertum nobis est, illa duo
esse. Præterea quid similitudinis habere poterunt hinnuli ex
vnico nati partu cum virginis vberibus? Præterea quomodo
dicis lilia esse illorum pastum, cum vix sit viua creatura, quæ
lilijs depascatur? Quomodo igitur illa hinnuli edere pote- 12
runt? O profunda mysteria præstantissima ab Spiritu sancto de-
picta metaphora. O sponsa charissima, (ait ille) duo vbera tua,
quibus me oblectasti sunt immaculata virginitas, & chara ma-
ternitas: has queduas prærogatiuas, quibus mihi tãtopere seruij-
sti hinnulis confero qui ab vberibus lac sugunt, vt significem
istæc duo, quibus mihi magnopere placuisti, duo fuisse præcla-
rissima beneficia quæ â me accepisti. Itaq; dare tuum fuit accipe
re. Ideoq; dico illos esse syluestres hinnulos, quia quandã esse ma
trẽ & virginẽ simul nõ est res domestica, nõ est res cõmunis, neq;
huius sęculi, sed hæc duo priuilegia ex supernis cælorũ mõtibus
descẽderunt, vt hæ duæ excellentiæ in simul reperirẽtur in vno.
Fœminã matrem solùm, aut virginẽ solùm esse, facile quidem in

mun

13 mundo reperitur: at vtranq; harũ excellentiarum simul in vno subiecto reperiri, hoc quidem nulli vnquam, nisi tibi cõtigit. Dicensq; Spiritus sanctus hæc duo vbera inter lilia pasci, nobis significauit virginitatis sanctissimæ Dei genitricis mysterium inter Sanctos Apostolos, sanctosq; discipulos tanquam inter pulcherrima lilia fuisse celatum, ibiq; depastũ atq; cõseruatũ fuisse, quousq; dies sacratissimæ vitæ Christi Redemptoris nostri finitus est, & sancta Ecclesia ignorationis tenebras ab orbe cœpit expellere: omnes videlicet credentes mysterium hoc admirabile cũ reliquis ineffabilibus fidei nostræ sacramentis erudiens. Quæ cũ ita sint, quare ò purissima virgo purificari vis, siquidem hanc
14 legem obseruãs quodãmodo honori, virginitatiq; tuæ detrahis, arbitrabũtur nãq; homines te sicut & reliquas esse genitrices? Ecquis autẽ optime factum fuisse dubitat, quod cælestis hæc regina diuino spiritu plena & ab ipso edocta perfecit? Duo hic aderant, alterum scandalum euitare, ne legem transgredi videretur & hoc poterat ipsa facere, alterum, honorem atq; pudicitiam suam propugnare: quod quidem ipsa facere non posset, licet enim se virginem esse affirmaret, nulla tamen ei fides haberetur. Ideoque vt scãdalũ euitaret, quod potuit, facere voluit, quod autẽ nequiuit, in Dei manibus dereliquit. In quo nos docuit quod quãdo sese nobis duo obtulerint, quorum alterum possumus, alterum autẽ nequimus efficere: id quod possumus faciamus, alterum verò Dei manibus dimittamus, vt ipse faciat, sicuti cũ sanctissima genitrice sua fecit sancti senis Simeonis testimonio ipsius honorẽ, ac pudicitiam commendans. Illata est tibi iniuria, quam si di-
15 miseris, te pusillanimem iudicandum esse suspicaris, honorẽ tuũ amittendum arbitraris, fac quod debes, tolle scandalum, quod non ignoscendo præbes. nec vero arbitreris te honorem amittere. Deus enim te dedecore affici non patietur. Vbi nos legimus erit, Dominus exercituum corona gloriæ, & sertum exultationis septuaginta interpretes transtulerunt: erit Dominus Sabaoth corona spei. In quo docet Spiritus Sanctus, eis, qui honorem suum parui faciunt, vt quod debent, perficiant, sperantes se â Deo esse protegendos, atque ad pristinum honorem restituendos, Deum gloriæ coronam esse futurum, & sic quibus est corona spei, erit corona gloriæ. Isai. 28.

Dicit vlteriùs Sãctum Euãgelium: *Tulerũt Iesum in Hierusalem*

vt sisterent eum Domino. Quod si quis quærat: siquidē sacratissimus hic infans absq; genitricis suæ corruptione natus est, ideòq; lege hac minime tenebatur, quare in tēplo voluit offerri atq; huic se legi submittere? ad hoc respondeo Dñm hoc ita fieri voluisse, vt munus suum inciperet exequi. S. Simeon illum hodie lumen ad reuelationem gētiū appellauit. Hoc lumen accēsum est, sicuti lumen in solitudine solet accendi. In oppido plerunq; alter vicinus alteri lumen præstat, si lumen vultis accendere, in domū vicini vestri vos cōfertis & ille vobis lumē suū cōmunicat. In solitudine autē lumē instrumētis solet accendi, percussa videlicet silice annulo ferreo erumpit igniculus, & in escā ingreditur, sicque lumē accēditur. In cæleſti Hierusalem beatissima ciuitate spiritus beati lumen sibi inuicem cōmunicāt tāquā vicini: Deus nāq; Seraphim mysteria sua reuelat. Seraphim illa Cherubim, illi autē cæteris minoribus spiritibus manifestant, & sic mysteria diuina de ore ad os procedūt quousq; ad minimos Angelos perueniunt. Vnde B. Dionysius dicit: Angeli maiores illuminant minores, scilicet tāquam vicini in vna ciuitate commorātes. In hoc autem sæculo cum simus in solitudine vt lumen quod nobis illucesceret haberemus, necessum fuit annulū ferreū silicē attingere. Silex Deus est: ita dicitur in secūdo regum volumine Dñs petra mea. Vnde volēs ipse Deus quā grauia Hierosolymæ peccata essent, ostēdere, vt cōtra diuinā maiestatē suā illa cōmissa fuisse demōstraret, dicit per Ezechielē prophetā, sanguis enim eius in medio eius est: super limpidissimā petram effudit illum, non effudit illū super terram, vt possit operiri puluere. Annulus autē ferreus, ideſt (*Eleſauon*) quā plurimis exactus virtutibus fuit sacratissima virgo Maria, qui hāc silicem supernā fidei humilitatis & obediētiæ tactibus tetigit dicens, eccè ancilla Dñi fiat mihi secūdū verbū tuū. Statimq; scintilla, quod est verbū diuinū ex silice (qui est pater) procedēs, virginaliū eius viscerū escā apprehēdit, quæ sic vt esca ab omni malo, carnaliq; cōcupiscētia libera & sicca erant, ibiq; homo factus est, & inde prodit tanquam lumen vt mūdo in tenebris sedenti illuscesceret, frigentemq; diuini amoris igni inflāmaret. Statimq; in præsepi nos illuminare cœpit, humilitatem, atque paupertatem nos erudiens. Hodieq; nos etiam illuminauit se legi submittens, cum tamen ipse legis esset Dominus, & quatenus homo ab illa immunis, siquidē in ortu suo puri-

16 17 18

Dionysi. de Cæl. Hierar.

2. Reg. 22.

Ezech. 14.

Luc. 1.

rissimam genitricem suam integram, incorruptamque reliquit.
In qua submissione nos docuit tam humanis maiorum nostrorum, quàm diuinis legibus nos parere oportere. Quam in vobis furibundus leo stragem ederet, si in libertate dimitteretur? ideoque ferreis vinculis denincitur. Equus autem effrænatus Dominum suum humi deiceret, pedibusque conculcaret. Quid igitur aliud est homo in sua libertate constitutus nisi immanis leo, atq; effrænatus equus? idcirco vult Deus, vt hic homo diuinis humanisque legibus vinciatur, quibus nisi teneretur, quæ mala nõ faceret? ideo dicitur: vincula illius alligatura salutis. Et admonet vnumquenque dicens: sta in testamento tuo, & in illo colloquere, & in opere mandatorum tuorum veterasce. Non est bonus filius, qui parentis sui testamentum non complet. Dei testamentum dicitur diuina ipsius lex, sanctumque eius Euangelium.

simile.

Eccles.6. Eccles.11.

In hoc testamẽto filijs suis legitimis bona suæ gloriæ legauit: hic præstantissima illa legata perscripsit dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum: beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. O fælicissimos homines, quibus tam fortunata contigit sors. In hoc testamento suam vltimam explicuit voluntatem dicens: qui perseuerauerit vsq; in finẽ hic saluus erit. In hoc igitur testamento tibi consulit sapiens, vt sis tãquam bonus filius. In illo permane, passim illud euolue clausulas illas, & legata, quibus te in cælo donandum promittit, assidua animi cogitatione considera: in illo colloquere. Animaduerte conditiones, quas testator expostulat, quæ est suorum præceptorum obseruatio, quam exequi debes. Loquens Moyses de diuinis præceptis Dei nomine dicit: Eruntque verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & mouebuntur ante oculos tuos. Quasi diceret, erunt quasi conspicilia super oculos tuos. O mirificam exaggerationem: attendite quales nos Deus in præceptorũ suorũ obseruãtia esse vult. Si quidem tãquam conspicilia semper ante oculos nostros illa geri præcipit. Qui conspicilia gerit quæcunque videt, mediantibus illis videt, taliq; res quam videt, ei apparet, qualia, seu qualis coloris sunt conspicilia: sic vult Deus ne quid optandum siue faciendum perspiciamus, quin prius ante considerationis oculos diuina ipsius præcepta proponamus, taliaque desideremus ac faciamus, qualia ipsa nobis

Matth.5.

Deut.6.

repræ-

repræsentarint. Illaque vt bona sequamur, quæ ipsa nobis bona 22
esse monstrarint. Cum enim tu ô homo tam tenui sis oculorum
acie, nisi his conspicilijs vsus fueris lapidem lignum esse puta-
bis, & è contra bonum pro malo, malumq; pro bono habebis: si
autem hæc diuina conspicilia ante oculos proposueris, omnia re-
Psalm. 18. ctè facies. Nam propheta dicit, præceptum Domini lucidum il-
Psalm. 118. luminans oculos: & alibi dicit: tunc non confundar cùm perspe-
xero in omnibus mandatis tuis. Subijciens se Dominus huic le-
gi etiam nos docuit, non solum inferiores, sed ipsos etiam legisla-
Lege Digna vox. C. de le gibus. tores legibus quas sanciunt, obligari. Et quanuis iuris periti di-
cunt legislatores suis legibus non teneri, intelligendum est hoc
in foro exteriori, quod nullus potest eos ad earum obseruan-
tiam obligare, nisi ipsi illas velint obseruare: coram Deo autem
mortaliter peccant, bonum enim piumque exemplum præsta- 23
re tenentur.

Luc. 11. Quosdã autẽ, qui hoc nõ faciebant, comminatus est Christus
summa veritas dicẽs: vę vobis legisperitis quia oneratis homines
oneribus, quæ portare nõ possunt. Et ipsi vno digito vestro non
tãgitis sarcinas. Quod, vę, peccatũ mortale significat. Miserabile
est visu quã difficilè magnates ac principes vel minimo quidẽ di
gito ea pertingunt, quæ subditis suis imponũt. Hoc maximo cũ
2. Esdr. 3. affectu atq; dolore dixit Sãctus Propheta Esdras qui labores at-
que diligẽtiam, qua filij Israel Hierosolymã denuò ædificarũt, re
cẽsens addidit dicens: optimates autem eorũ nõ posuerunt colla
sua in opere Domini Dei sui. Optimates tantum ac principes la-
bores oderunt: quod (quæ nostra est miseria) nunc etiam expe- 24
rientia cõperimus. Etenim Euãgelium, quadragesima & denique
conciones non illis quidem instituta fuisse videntur. Cùm tamẽ
ipsi alijs optimũ præbere pietatis exemplũ sanctisq; legibus sta-
re potiori iure teneantur. Vnde maiorum peccata, semper apud
Deum execrabiliora, magisque exaggerata fuere. Idem namque
2. Esdr. 9. Esdras maximã quandam abominationem recensens, quam filij
Israel admisere, quasi magnã exaggerationẽ faciens dicit: manus
etiã principum & magistratuũ fuit in transgressione hac prima.
Qua propter addit statim: cumq; audissem sermonem istum sci-
di pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei, &
barbæ, & sedi mœrens. O beatum virum, qui peccata aduersus
Deum tantopere sentiebat: præcipuè verò ea, quæ ab ijs facta

fue-

25 fuerant, qui meliores esse sanctiusq; alijs exemplũ præstare tenebantur propter damnũ, quod scandalo suo minoribus inferebãt. Nulla quippe lingua poterit explicari quãtum hoc reipublicę incõmodum afferat. Quod Esaias Propheta exaggerauit dicens: visio dura annunciata est mihi, & quæ fuit hæc visio Sancte Propheta, qui (inquit) incredulus est, infideliter agit & qui depopulator est vastat. Et septuaginta interpretes hunc locum ita trãstulerũt, visio dura nunciata est mihi: præuaricator præuaricatur, & iniquus inique agit, vbi apertè docet spiritus diuinus præuaricatorẽ, & iniquũ esse Deo infidelem, proximisque suis perfidum, atque reipublicæ depopulatorem ac deuastatorem. Esai. 21.

Et vt darent hostiam secundum quod dictũ est in lege Domini par turturũ aut duos pullos colũbarũ. Lege præcipiebatur, quôd quæ posset, agnũ offeret, q si nõ inuenerit manus eius, nec potuerit offerre
26 agnũ, sumet duos turtures, vel duos pullos colũbarũ. Sacratissima vero cælorũ imperatrix pauperis quidẽ nõ autẽ diuitis obtulit munus, quia etsi sancti magi auri copiã ei obtulerãt, credibile est, ipsam illud iã in pauperes diuisisse. O admirabile Christianis omnibus, maximèq; Ecclesiasticis viris exẽplum, qui de redditibus suis maiori iure pauperibus partem aliquã tenentur erogare siquidẽ omnia, quæ possident, sunt munera, quæ Christo Saluatori nostro oblata sunt, sicuti quæ magi obtulerunt. Dicit Diuus Paulus: induite vos sicut electi Dei & dilecti viscera misericordię Nõ contentus est hic Sanctus Apostolus quacũq; sicca, & famelica misericordia, sed viscera misericordię postulat, quod est multò plus, illãq; à nobis indui petit. In quo significat se desiderare, vt omnes nos misericordia simus operti quẽ admodũ corpus vestibus operitur, idest, vt verba, cogitationes, desideria, & denique opera nostra omnia sint misericordia cooperta. Quod si ab omnibus Christianis vniuersaliter petitur, quid Ecclesiasticos viros facere oportet, si quidẽ meliores esse tenẽtur, & sicut talibus Ecclesiastica vectigalia, quę habẽt, eis cõmẽdata sunt? Habet princeps filium, quẽ nutrix educat: & princeps optimos ei cibos præcipit dari, vt infanti bonũ, atq; abũdãs præbeat lac: puer autẽ semper famelicus, ac macillẽtus est quod admirãs princeps perscrutãs, vnde id prouenire possit, reperit nutricẽ illã alios habere liberos, qui eius lac sugũt secretò. [*A en hora buena*] (ait princeps) ideo ego admirabar quod filiũ meũ adeo macillentũ videbam. Nũquid nutrix illa acerri- Colo. 3. Simile

la acerrima reprehensione digna vobis non videtur? sic vti 28
que. O pauperes filij Dei ipse Ecclesiasticis viris præbuit ve-
stigalia, quibus vos alant, vos autem semper esuritis, varijsque
necessitatibus opprimimini: nec vero mirandum est siqui-
dem Ecclesiastici viri, etsi non habeant liberos, multi tamen
eorum habent consanguineos, qui omnia, quæ pauperibus da-
turi erant, eis fugunt. Quod magnum quoddam crudelitatis
est genus. In cuius supplicium arbitror Deum permittere vt
reges tot necessitatibus opprimantur, vt modos quærere com-
pellantur, quibus de Ecclesiasticis etiam bonis partem sibi
vendicent. Ecclesia est refugium, àtque protectio delinquen- simile.
tibus, quandiu delinquens in loco sacro moratur, ministri iu-
stitiæ illum non apprehendunt caueat autem ne à sacris limi- Gerson in 3. de vita contemplativa. 29
nibus discedat: statim enim à iustitia comprehendetur. Bona
Ecclesiastica, vt ait Gerson sunt bona peccatorum, atque delin-
quentium, quę pro peccatis suis ad Deum mitigandum ob-
tulerunt: hinc beneficiorum, canonicatuum, episcopatuum
denique redditus surrexere. Verùm ô Domini Ecclesiastici
animaduertite quomodo redditus istos consumitis: si enim il-
los extra Ecclesiasticos terminos abstrahitis, eos prophanitati
bus, vanitatibus, aut leuitatibus consumendo, secularis iusti-
tia illos apprehendet, quia eos extra sacrum locum reperiet.
Quando Ecclesiastici redditus in honesto moderatoque victu
consumuntur, pauperibusque subueniendis, atque alijs pijs ope
ribus faciendis expenduntur: tunc delinquentes in loco sacro
commorantur, nec permittet Deus, vt temporales Domini eis
indigeant nec necessitatibus coacti eos apprehēdant, si vero
extra Ecclesiam, & eius terminos exierint, ne miremini, si à vo 30
bis abiecti fuerint. O patres, ac Domini mei discite quęso ab hac
sacratissima præceptrice, quę tam merito mater misericordiæ
dicitur, ad ipsius imitationem thesauros istos in pauperes distri
buite, quo Dominus sua ineffabilia dona vobis impertiatur.

Notandum est etiam circa hoc, quod præcipiens Deus, vt
qui agnum non posset, turturum, aut columbarum par offerret
nos docere voluit, vt cum propter animorum inopiam & pec-
cata iam commissa nos immaculatos agnos offerre non potue-
rimus, saltem turtures, aut pullos columbarum per pœniten-
tiam effectos nos offeramus. Turtures gemunt, pulli autē colum

barum

31 barũ vlulant,& ſic per has aues ſignificantur gemitus,& plãctus, lachrymæ, atq; ſuſpiria,quæ ex vera cordis pœnitẽtia prodeũt. Habes pretioſum, illuſtrẽq; equũ,quẽ latro furatur,& facit lapides,atq; arenã aſportare:poſteà illum varijs plagis inſitũ reperis, ita vt iam ei ſellam imponere nequeas. Tunc eius oculos velamine operis ad rotamq; deuincis atq; ad hortum irrigandum aquã ex anthlia,ideſt,[*Noria*]facis haurire. Animus innocens, purus, gratiæq; ſplendore illuſtratus eſt pretioſus quidã equus Dei, in quem diuina ipſius maieſtas aſcendens tanquam eques deambulat, vnde dicitur. Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ. Perditur hic equus,diabolus hanc animam furatur,illamque tanquam iumentum lapides, quæ ſunt peccata lapidibus duriora,facit aſportare,terramque humeris eius imponit,quia illam terreſtribus re-
32 bus facit occupari. Quærit Deus hunc equum, ideſt hanc animã, quam ſic corruptam, vulneribus inſitam,ſplendore,ac pulchritudine amiſſa reperit, & ſiquidem innocentis munus exequi nõ poteſt, facit eam eſſe pœnitentem. Ad obedientiæ rotam illam deuincit,prudentiæque oculos ei operit, prudentiæ(inquam)humanæ,atq; carnalis,& oculorum fiſtulis,ideſt,[*Alcaduzes*] eam ex viſcerum ſuorum anthlia lachrymarum aquam facit haurire ad conſcientiæ ſuæ viretum irrigandum,vt bonorum deſideriorum flores & optimorum operum proferat fructum. Turtures, atq; columbarum pullos offerebat Dauid Deo, cùm poſtquam peccarat,diceret. Secundum multitudinem miſerationum tuarũ dele iniquitatem meam. Amplius laua me ab iniquitate mea. Miſericordia ſolum ſignificat alienarum calamitatum compaſsionem. Miſeratio verò præter hoc operum etiam ſubſidium erga
33 miſerum, atque afflictum deſignat: Idcòque non contentus eſt Dauid dicere: miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Sed addidit etiam: & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum. Et quia ea,quæ abraduntur,aliquod ſui veſtigium,ea verò,quæ lauãtur,nullum prorſus relinquunt,ſed penitus munda manẽt,ne quod in anima ſua peccati veſtigiũ remaneret,non eſt etiam cõtentus dicere: dele iniquitatem meam,ſed ſubdidit dicens: Amplius laua me ab iniquitate mea, hoc eſt, iterum, atque iterum me ablue, ne quod in me peccati veſtigium, ſignumve remaneat. O peccatores, qui tot maculis ceteris inſecti, quot peccata commiſiſtis, ne à viuentium libro deleamini,

Simile.

Sap. 7.

Pſal. 50.

mini, efficacissima Deũ oratione deprecamini, vt ipse priùs à vo 34
bis abradantur: & cũ Dauid Dñm rogate, vt vobis cordis lachry
mas cõcedat, quibus à diuina ipsius maiestate lauemini ita vt nul
lũ in vobis vestigium peccati remaneat. Leæna dicitur, si cum
alio, nisi cũ leone socio suo cõmiscetur, nõ audere corã eo appa-
rere, nisi priùs abluatur. Idemq; ciconia facit. Cygnus adeò mũ-
ditia delectatur, vt si cum socia sua cõmiscetur, prius quã come-
dat, abluatur. Elephasq; dicitur, si ad sociam suã accessit, alijs Ele
phantibus se non coniungere donec lauetur. Quæ cum ita sint ò
peccator, ex his brutis animantibus disce, nec eos tibi præcelle-
re patiaris, si aliqua te culpa maculasti ne cum hominibus au-
deas conuersari, nec ad mensam tuam considere quanto minus
corã Deo apparere, donec sacrosancto pœnitentiæ lauacro ablua
ris, vt illa te disponente diuinam gratiam cõsequaris: qua postea 35
cælesti gloria fruiturus ad æterea regna conscendere merearis.
Ad quæ nos perducat Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ.

CONCIO SECVNDA.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundũ legem Moysi. Lucæ. 2.

DVo grãdia mysteria celebrat hodie sancta mater 1
Ecclesia in hac sacra solennitate: alterum, quomo
do sacratissimus infans Iesus in tẽplo præsenta-
tus est, alterũ verò quomodo purior cælis sanctis-
sima virgo Maria domina nostra purificata est.
Hæc duo distinctis præceptis Deus iusserat Hebræis: præcepit si
bi primogenita & hominũ, & brutorũ offerri in memoriã videli
Exod. 13. cet illius beneficij, quod Deus in eorũ maiores cõtulit, cũ ipsorũ
causa primogenitos Ægypti occidit. Qua plaga perculsi Ægyp-
tij eos cõpulerunt, vt ab Ægypto exirent. Est autem valde no
tandum, quòd cum Deus in lege dicat: quicquid habueris mas-
culini sexus, consecrabis Domino, addidit dicens; primoge-

nitum

nitũ asini mutabis oue, ꝙ si nõ redemeris, interficies. Itaq; alia primogenita volebat Deus sibi offerri nõ aũt primogenitũ asini. In quo significauit eos qui diuinę ipsius maiestatis ministerio, peculiariter offerẽdi & cõsecrãdi sunt, nõ asinos quidẽ, neq; insipiẽtes sed sapiẽtes atq; disertos esse oportere: quãto igitur magis diuin⁹ hic Dñs eos, qui Ecclesiæ suę presunt, insipientes atq; asinos esse nolet? Subtus illã decorã, sublimẽq; atq; procerã arborẽ, quã vidit Nabuchodonosor habitabãt animalia & bestię, & in ramis ei⁹ cõuersabãtur volucres cæli, atq; vt ipse S. Daniel interpretatus est, per arborẽ illã imperiũ & monarchia Nabuchodonosor significabatur, vbi aliquis etiã ordo esse videbatur, siquidẽ aues superius, bestię vero inferius morabãtur. ¶ Quod cũ ita sit, quomodo ferẽdũ esset, ꝙ in sacratissimo Dñi nr̃i Iesu Chr̃i imperio atq; monarchia, quę est vniuersalis ecclesiæ, tãta esset mõstruositas atq; ꝓturbatio, vt bestiæ atq; asini per aerẽ volarẽt & in ramis quæ sunt pręeminẽtes dignitates cõsiderẽt, aues aũt ad volãdũ à Deo creatæ in inferiori loco opprimerẽtur? liberet nos De⁹ à tãta abominatione. ¶ Inter lamẽtabilia, de quibus querebatur Hieremias propheta vnũ erat: serui dominat sunt nr̃i, nõ fuit qui redimeret de manu eorũ. Hoc etiã magnopere mirabatur sapiẽs dicens: est malũ, ꝙ vidi sub sole positũ stultũ in dignitate sublimi & diuites sedere deorsum: vidi seruos in equit, & principes ambulãtes sup terrã quasi seruos. In his omnibus significat spũs sanctus vnã ex maximis huius sæculi abominationibus & malis esse quôd stulti ac vitiorũ serui, sapiẽtes, virtutũ diuites passionũq; suarũ dominos gubernẽt eorũq; dominẽtur. Valde etiã animaduertẽdũ est, quòd vbi primũ Moyses Dei nomine legẽ hanc de primogenitis cõsecrãdis indixit, statim addidit: Cumq; interrogauerit te filius tuus cras dicẽs: quid est hoc? respõdebis ei: In manu forti eduxit nos Dñs de terra Aegypti, de domo seruitutis. Ex quo apparet Deũ velle vt ipsius beneficia viua animi recordatione teneamus: eorũ quippe recordatio animũ in diuino inflãmat amore. Iosue dixit populo Israel sanctificamini: cras enim faciet Dñs inter vos mirabilia: nõnulli dicũt hãc sanctificationẽ fuisse faciendã abstinẽdo ab amplexib⁹ maritalib⁹: alij verò Hebręi (& melius) dicũt illos admiraculi magnitudinẽ animaduertẽdã, cõmouere voluisse, quasi diceret eis: Attẽtis animis aduertite quæ cras visuri estis diligẽter ea cõsiderate, hoc enim ad vos sanctificãdos sufficit. Si

Daniel. 4.

Thren. 5.

Eccles. 10.

Iosue. 3.

Christiani magnalia quę Deus eorũ causa p̃fecit, attẽta animi cõ 5
sideratione perpẽderẽt, hoc multũ ad ipsorũ, sanctificationẽ con
duceret: atq; inde singularis eis cõfidẽtia oriretur, qua in huius sæ
culi calamitatibus securissimã vitã degerẽt. Ideoq; ipse Iosue ibi
dẽ populo suo dicebat: In hoc scietis, quia Dñs Deus viuẽs in me
dio vestri est, ẽ di sperdat in cõspectu vestro Chananæũ. In hoc
scilicet opere excellẽti trãsitus Iordanis, cognoscetis quãtopere
Simile. vos in Deo sperare oporteat, & quam merito cõfidere vos ab eo
plurima esse beneficia percepturos. Si amic⁹ tu⁹ ꝓpter te vitã, aut
honorẽ suũ in discrimẽ adducit, opus illud certo te scire facit, eũ
Rom. 8. etiã diuitias suas tibi esse p̃biturũ, si quidẽ quãtũ est ex se p̃tio
si⁹ q̃ habuit tibi dedit. Hoc efficacissimũ argumẽtũ cõflat D. Pau
l⁹ dicẽs: qui etiã ꝓprio filio suo nõ pepercit, sed ꝓ nobis tradidit
illũ: quomodo nõ etiã cũ illo omnia nobis donabit? Intelligens 6
Dñs quã efficax sit hęc beneficiorũ recordatio, statim illic p̃cepit
S. Iosue, vt duodecim lapides abstraberet à Iordane, illosq; collo
caret in loco castrorũ vbi fixerũt tẽtoria, vt per eos eorũ recorda
rẽtur, quæ Dñs illic eorũ causa perfecit. Hic aũt primogenita iuſ
sit offerri, & quãdo ineffabile sacramẽtũ altaris instituit dixit,
Hęc quotiescũq; feceritis, in mei memoriã facietis. O benedict⁹
& glorificatus sit talis De⁹. Quid Dñe? tã modico cõtẽtus es? Satis
aperte pauperib⁹ vẽdere videris, siquidẽ te tã paruo pretio vẽdis
Dico Dãm hoc petere, quia nouit hoc modo homines, nisi fortè
Rom. 12. sint lapides aut Dęmones, sui amore esse inflãmãdos. D. Paulus,
dicit: si esurierit inimic⁹ tu⁹, ciba illũ: si sitit, potũ da illi: hoc enim
faciẽs, carbones ignis cõgeres sup̃ caput eius. Si ergo vnius homi-
nis beneficia in alterius hominis corde amoris ignẽ sufficiũt inflã 7
mare, quãtũcũq; ille sit alteri infestus: quãto efficaciùs hoc innu-
merabilia atq; ineffabilia Dei beneficia idẽ in nobis efficient? ô
eximiũ atq; efficacissimũ argumẽtũ! quomodo fieri põt, q̃ cùm
nos Deo infestos esse nõ credamus, eius amore nõ capiamur, &
quasi ardẽtissimi carbones inflãmatissimo amore excãdescẽtes
illũ nõ diligam⁹, cũ nos tot ab eo beneficia percepisse nouerim⁹?
Eccles. 28. secũdũ enim ligna siluarũ, sic ignis exardescit ait Ecclesiasticus.
Si ergo vnum quodq; beneficium est vnum lignum accẽsum
quomodo in medio tot igniũ nos sic algemus? Hoc vtiq; est vnũ
ex magis obstupendis, quæ in sæculo aguntur, illud autem mul-
tò maiorem affert admirationem, quod ex ipsismet Dei benefi-

cijs

8 cijs plurimi occasionẽ accipiũt maiora mala cõmittẽdi. De quo queritur Deus per Hieremiã dicẽs: saturati eos, & mœchati sunt, & in domo meretricis luxuriabantur. De iustis aũt dicit Dauid, edẽt pauperes, & saturabũtur: laudabũt Dñm, qui requirũt eũ. Hi comedebãt ad Deũ laudandũ: illi aũt saturabãtur, ad magis peccãdũ. O summã filiorũ Adę peruersitatẽ, beneficia in maleficia conuertẽtiũ. Dauid nũcios misit ad regẽ Amõ in signũ gratię, ac beneuolẽtię, vt eũ de afflictiõe quadã qua premebatur, cõsolarentur, ipse vero rex Amõ adeo ingratus fuit, vt nuncios, & perindẽ mittentẽ regẽ iniurijs affecerit. Omnia Dei beneficia nũcij eius sunt siquidẽ ob cõmodũ tuũ ea facit, quæ te ad gratitudinẽ amorẽque inuitãt. At verò tãta est malitia tua ò infœlix homo, vt eis iniuriã 9 inferas diuitijs, valetudine, pulchritudine & scientia deniq; abutẽs. Quid igitur ò miser expectas pro tãta iniuria, quã Dño ea tibi mittẽti infers, nisi quòd acerrimũ de te propterea suppliciũ sumat? O per viscera misericordiæ Dei nostri te rogo frater mi, vt tui ipsius miserearis, teq; in meliorẽ frugẽ recipias, atq; huic summo benefactori tuo gratissim⁹ esse cœperis: fac sicut Dauid, qui de se ipso fatetur dicens: Inclinaui cor meũ ad faciendas iustificationes tuas in æternum, propter retributionẽ. Hoc est, vt gratus sim, vt ex plurimis quæ debeo aliqua saltẽ ex parte, Domino satisfaciam. Et hæc mihi videtur vera huius loci intelligẽtia: Propter retributionẽ: scilicet ne referantur ad sperata præmia, sed ad accepta beneficia. In quo manifestat S. Propheta adeo efficacem esse acceptorũ beneficiorũ recordationẽ, vt cor ad diuinæ legis obseruantiã non per quinquaginta aut centũ annos inclinet, sed in ęternũ, si tandiu hominis vita duraret. Has leges voluit hodie 10 cœlorũ imperatrix adimplere, quãuis eis minime teneretur. Noluit taxim apud Deum habere dicens: satisfaciã legibus, quæ mecum loquuntur, & non pluribus. Filij Adę cũ Deo taxim cõstituere gaudent, semel (inquiunt) in anno ad confessionẽ & nõ plures accedam, & si plura habeam peccata quam Iudas, dũmodo alia pręcisa necessitas nõ offeratur. quando mihi bona redundarint, eleemosynam faciã, rei sacrę, festis tantum diebus interero non alloquar proximũ meum, (*porque el me quito la habla.*) deniq; dicit infœlix homo, ea tantum adimplebo prœcepta, quę me sub mortali culpa obligant. O ingrate non cõsideras quomodo se Deus tecum habuerit, cum enim alijs medijs te redimere

Hiere. 5.

Psal. 21.

2. Reg. 16.

Psal. 118.

potuisset propter te homo fieri voluit: cumq; homo factus vna 11
sanguinis gutta te posset redimere, vniuersumq; orbē à Diaboli
seruitute liberare, tui causa totū effundere & demū, p te mori vo-
luit: nullā tecū beneficiorū cōstituit taxim: tu verō ministeriorū
quæ illi exhibiturus es, taxis esse vis? Hæc omnia ex amoris defe
2. Reg. 23. ctu procedūt. Nō sic vtiq; viri iusti faciūt. Illi tres fideles famuli
Dauid, vbi primū Dominū suū aquā de cisterna Bethlehē deside
rare cognouerūt nō expectarunt vt ipse eis illā portare iuberet:
sed statim irruperūt castra Philistinorū & hauserūt aquā de cister
na Bethlehē, & attulerūt ad Dauid: sic fidelissimi Dei serui faciūt:
etenim nō expectāt quousq; De⁹ res eis prę cipiat facere: sed ip-
simet vltro multa bona opera faciunt quia ea diuinæ volūtati cō
Iosue. 4. formia esse cognoscūt. Sāctus dux Iosue nō solū duodecim illos
lapides è Iordane subtraxit, quos ei Dñs auferre præceperat, sed 12
alios (inquit sacratus textus) duodecim lapides posuit in medio
Iordanis alueo, vbi steterunt sacerdotes, qui portabāt arcā fœde-
Matth. 3. ris Dñi, & sunt ibi vsq; in præsentē diē. Et de his lapidibus dici-
tur cōmuniter à Doctoribus teste Lira quod B. Ioannes baptizās
in Iordane dixit: potēs est Deus ex lapidibus istis suscitare filios
Abrahæ, illos magis quā alios, qui extra fluuium erant designās:
significās Deum lapides illos, qui supererogationis opus fuerūt,
semper aspicere. ¶ Cùm igitur supererogationis opera tam grata
sint diuinæ maiestati, diligētissimè quæso, fratres charissimi ea fa
cere curate. ¶ *Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege
Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.* Hic vana quædam
huiusmodi vsitata præsumptio confunditur: quod nemo pauper
videri vult. Videbitis hominē, qui vix habet drachmā, ne autem 13
pauper apareat mulā habet & famulos, vestesq; ac maximū fami
liæ fastū, ad quam vanitatē fustentandam viscera dissecatur,
modicamq; quā habet substantiam distrahit, quod nisi facere vel
Eccles. 4. let bonis suis mediocriter aleretur. Ne accipias faciē aduersus fa-
ciē tuā dicit Ecclesiast. hoc est, pauper, cum sis noli videri diues,
stultū est enim, plurimorūq; hoc tibi futurū est causa laborū, nec
nō occasio cōpluriū peccatorū. Quare fratres mei nos pauperes
esse paudebit, si quidem Angelorum regina ne agnum quidem,
quem in purificatione sua offerret habuit, & sic obtulit par turtu
rum aut duos pullos colūbarum? O ineffabilē Dei probitatē, et
enim nō solū pauper pro nobis ipse fieri voluit, vt inopia ipsius

omnes

omnes diuites essemus, sed omnia etiã indigentia, voluit eligere matrẽ pauperẽ, familiam inopẽ, pauperes egenosq; voluit habere discipulos. Adeo vt vnus ex illis dixerit. Cum essem apud vos, & egerẽ, nulli oneros fui. Quibus indigebas ò B. Paule? necessarijs vtiq; rebus, vestibus, cibis domoq;: quod inferiùs significauit dicens se vixisse in fame & siti; in frigore, & nuditate. Adeòq; clemẽtissimus hic Dñs paupertatem diligit, vt se propter pauperes præcipue in mundũ venisse fateatur. Et sic vbi nostra trãslatio habet: Ad annunciandũ mansuetis misit me: septuaginta interpretes trãstulerunt: Euangelizare pauperibus misit me: quã trãslationẽ secutus est D. Lucas, Pauperibus Euangelizare est euangelicæ gratiæ participes potissimũ facere. Quis igitur hęc audiẽs paupertatẽ nõ diliget, si quidẽ à Dño adeò vehementer amatur: tantãq; in animabus operationẽ facit, vt mansuetudinis virtutem illas adiuuet adipisci, vt hic apparet. cũ quos vna trãslatio mites ac mãsuetos; altera pauperes appellet: præcipuè verò cupiditatẽ, vitiorũ omnium ianuã atq; radicẽ esse cognoscẽs? Sic etenim illã appellauit D. Paulus dicẽs: radix omnũ malorũ est cupiditas. Quapropter affectuo sẽ rogabat Dauid dicens: Inclina cor meum in testimonia tua, & nõ in auaritiã. Vbi notãdum est sanctũ regẽ totam legẽ, diuinaq; præcepta vniuerso peccatorũ generi opponere quæ omnia auaritiæ nomine cõplectitur, cum dicit: & nõ in auaritiã id est, & nõ in omnẽ iniquitatẽ: ipsa enim os est & ostium totius iniquitatis. O diuites auari huius sęculi quomodo hęc audiẽtes nõ trepidatis, re mediũq; opportunũ nũc, cũ potestis vobis curatis adhiberi? Vult quis profundum prẽterire vadũ, cui dicitur: ne ist hac transeas, nuper enim ibi demersus est homo: at ille protinus dicit: si sic est, aliud iter assumam licet quatuor aut quinq; millia passuum ambiam, ne per tã periculosum locũ prẽtereã. Siquidẽ igitur ò frater auare merito tibi dicere possumus in isto itinere non solum diuitẽ epulonẽ, sed alios etiã cõplures fuisse demersos: quare aliam viã licẽt aliquanto difficiliorẽ nõ suscipis, ne perpetuò gehennalibus ignibus cõburaris? quid enim demẽtiùs? quid insanius quàm propter modicũ lucrum tẽporale, ęternũ suppliciũ subire velle? Hoc cælum, hoc terra, hoc muta elemẽta, hoc saxa ipsa, atq; ipsa marmora (si id quidem fieri potuisset) lamentarentur, & obstupescerent.

2. Cori. 11.

Isai. 61.

Luc. 7.

1. Tim. 6. Psalm. 118.

Simile.

Dicit amplius sanctũ Euãgeliũ: *& ecce homo erat in Hierusalẽ, cui nomẽ Simeõ, & homo iste iustus & timoratus*, qui quidẽ sanctissimũ infantẽ in vlnas suas accepit. In quo docemur quod ad hũc diuinum

dominũ sicut oportet recipiẽdũ, curare debemus tales esse qualis 17
sanctus hic Simeõ. Super quo notãdũ est prius quã sanctus euãge
lista eũ iustũ appellaret, illũ hominem nũcupasse. Adhoc enim q
aliquis homo iustus sit, hominẽ eũ esse oportet qui ratione nõ ve-
ro passione ducatur: qui enim passione & nõ ratione vtitur, bellua
potius quã homo dicendus est. Nõnulla sunt officia, quæ vt opti-
Simile. mè, perfectissimeq; fiãt alia prius addisci necessum est; ad hoc vt
quis scriba sit, prius illũ scire legere oportet: ad hoc, vt sit bonus
aurifex, prius bonus insculptor esse debet: vt sit bonus excusor
bonum priùs architectũ illum esse oportet. Sic etiam adhoc quòd
quis iustus sit, prius illum esse hominẽ necesse est. Vnum ex ijs,
ad quæ Deus homo factus est, fuit vt nos homines esse doceret.
Quando quis illatã sibi iniuriã vlciscitur, tuq; illi dicis eum sicut
hominẽ feciſſe, mẽtiris: nõ enim sicut homo, sed sicut iumentum 18
cõtra percutientem se calcitrans fecit. Quemquã enim esse homi
nẽ in hoc sensu, de quo loquimur, est eum ratione, mansuetudine,
humilitate, patictia deniq; vti ad imitationẽ cœlestis illius homi-
Matth. 11. nis, qui nobis dicit? discite à me, quia mitis sum & humilis corde.
Vt quis in aliqua arte perfectus euadat, necesse est eum diu in illa
se exercere; vsus enim facit magistrum: ideôq; si homines esse
volumus, plurimum ratione vti debemus, causa enim quare tam
pauci in mundo sunt homines est quia nõ ratione quidẽ sed pas-
sione ducũtur. Qui verò est homo rationeq; ac cõformitate cũ Ie-
su Christo filio Dei vtitur, hic merito dici potest iustus. Iustus nã-
que dicitur ille, qui secundũ mensurã diuinæ voluntatis viuit siue
3. Reg. 17. in modico siue in magno. Sãctus Elias aquã à vidua Sareptana pe
tijt, cũq; illa (inquit sanctus textus) pergeret vt afferret, clamauit 19
post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro, & buccellam panis
in manu tua: ipsa verò excusari cæpit dicens se modicum tantum
habere farinæ. Quod parum valebat, facilè dabat quod autem cari
æstimabatur, difficile datu indicabat. Cui dixit Elias: Vade &
mihi primum fac de ista farinula subcinericium panẽ paruulum,
& affer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea. Si quod nobis
Deus præcipit, appetitui nostro cõsonat facilè facimus: si vero ali
quid ei laboris inest, difficillime operamur. Qui autem verus est
iustus in modico, & in magno diuinę voluntati cõformari curat.

Et homo iste iustus, nõ solum dicitur iustus quia famulis suis mer
cedem exoluebat: sed quia iustitia præditus erat, quæ apud Theo-
logos vniuersalis est virtus, ille quippè in rigore dicitur iustus,

qui

20 qui est humilis, castus, pius, patiens atque misericors. Sacerdos, qui in altari deuotus existit, cùm autem ab eo discedit dissolutus est, non dicitur iustus, religiosus, qui in choro orat & in dormitorio garrulatur, non est iustus. Vestis dicitur iusta quando secundum omnia quadrat: si verò in aliquo deficit, aut redūdat, iam nō est iusta. O quā modicos iustos secundū hoc arbitror esse in orbe terrarum. Naaman princeps militiæ regis Syriæ erat vir magnus apud Dominū suum, & honoratus: per illū enim dedit Dominus salutē Syriæ: erat autē vir fortis, & diues: sed leprosus. Animaduertite quot excellentijs sancta scriptura virū hunc extulit, in fine tamē dixit eū esse leprosum. Quod vltimū cætera priora maculauit. O de quot hominibus dicere possumus eos plurimis virtutibus esse ornatos, quas tandē aliqua lethali culpa inficiūt. Dicitis quip- 4. Reg. 5.

21 pè: ille est humilis, clemēs, mitis, at est leprosus, est carnalis: de alio dicitis, est castus, misericors deuotus, sed est leprosus, est inanis gloriæ cupidus, de alio dicitis, est humilis, castus, orationi deditus, at est leprosus, est auarus qui ne obolum quidē Dei causa dare nouit. Plerisq; hominibus non deest rima, qua oleū effunditur. Nullus horum iustus est, nullus enim iuxta Dei voluntatem viuit. Non equidem ex his erat Simeon, ideoq; sancta scriptura illum iustum appellat. Simulq; erat timoratus. Quum domina plurimis pretiosisq; gemmis atq; sapphyris, aureisq; monilibus exornata est, quāto pretiosiori ornata est apparatu, tanto magis timet, nequis ad se accedat, qui aliquid eorum sibi subtrahat. Sic iustus quò pluribus splendet virtutibus eò cautius viuit atq; se custodit, ne illas amittat. Adeò excellens, ac necessarius est timor Dei, vt dicatur: Deū

22 time & mandata eius custodi, & hoc est omnis homo, idest perfectus homo, phrasis namq; est sanctæ scripturæ aliquibus in locis hoc nomine omnis perfectum significare. Vt omnē escam abominata est anima eorum, id est, perfectam escam. Quandò Patriarcha Abraham se se excusauit, rationem reddens, quia vxorem suam sororem quidem, & non vxorem esse simularat: vbi nos legimus, cogitaui mecum dicens: forsitan non est timor Dei in loco isto, & interficient me propter vxorem meam, septuaginta interpretes verterunt: si non est in loco isto veneratio Dei. Ex quo appareret timorem Dei, venerationemq; Dei vnum & idem esse Deūq; à rimentibus se magnopere venerari: Hominesque illum non timere signum est modicæ cognitionis amorisque, quo diuinam

Simile.

Eccle. vlt.

Psal. 106.

Gene. 20.

maiestatẽ diligũt. De cælestibus potestatibus canit ecclesia: Tremunt potestates, quia eum optime cognoscunt, atq; ardentissimè diligũt, amoroso quodam reuerentialiq; tremore corã illo assistentes tremunt. ¶ Dicitq; sanctum Euangelium, sanctum hunc virum esse prętereà expectantẽ. Hæ duę virtutes, timor scilicet, atq; spes, sunt tanquam duæ molæ, quibus animus noster purificatur. Quẽ admodum granum frumẽti inter duplicẽ molã collocatus à se corticem expellit, pulchraq; ac cãdida remanet farina, sic animus noster in medio spei atq; timoris constitutus oẽs imperfectiones à se expellit, candidaq; atq; decora remanet farina disponiturq; vt Dei sit cibus. Mola inferior est spes, quę animũ detinet ne per diffidentiam excidat, ne Dæmonum panis efficiatur: timor verò est mola superior, quæ animam comprimit, ne per superbiam nimis efferatur. Præcipiebat Deus dicens: Non accipies loco pignoris inferiorem, & superiorẽ molã, quia animã suã apposuit tibi, hoc est, quia pignus quod tibi offert, valde sibi necessariũ est victui, ideo ne illud tollas. Si quidẽ igitur hæ binæ virtutes magis necessariæ sunt animæ tuæ, quã illæ molæ homini Hebręo caue nè illas ei adimas. His optimè munitus erat sanctus Iob: de timore quippe dicebat semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum: & pondus eius ferre non potui. O incõmutabilis Deus quanta est hæc exaggeratio. Singula hæc verba fratres charissimi diligenti animi consideratione perpendite: sunt enim pẽsatu dignissima, vt quem timorem animas vestras oporteat concipere cognoscatis, quo timore perculsi sunt qui in medio mari in naui cõmorãtes hinc atrocissimis piratis, illinc tumentibus maris fluctibus se circũseptos animaduertũt, ita vt passim se ab illis absorbẽdos existiment: prętea nauim rimosam fluctibusq; patentem vidẽtes fractũ gubernaculũ, vela disrupta cernentes, nauigãtesq; *A arbol seco* (vt Hispanè aiunt) quod nauigationis genus periculosissimum est, timentesq; in proximas rupes deuenire vbi cõfracta naui in profundum pelagus demergantur? O quã metuẽdum est hoc, dictu etiam atq; auditu. Dicite quæso, qui tot tãtisq; periculis expositi essent, nunquid superbiæ, aut cupiditatis cogitationes haberẽt, aut sensualibus voluptatibus indulgerẽt? nõ equidem imo diuitias suas celerrime in mare proijcerent, vt viui ex tẽpestate euaderent, nec ederent, neq; dormirent propter procellæ inuersionem. Nunquid igitur ignoratis in maiori, ac tumidiori procella spiritalem animarum vitã versari,

Simile. 23

Deut. 24. 24

Iob. 31.

Simile. 25

26 sari, nosq; ab infernalibus piratis esse circunseptos qui adeo perditionem interitumque nostrum exoptant, vt de vnoquoq; illorum dicat B. Petrus: Tanquam leo rugiens circuit quærens quem 1. Petri 5.
deuoret? mare tumulentum est hoc sæculum, in quo corporum nostrorum naues corruptis, deprauatisq; moribus rimosæ apertæque sunt, malaq; tanquam aqua per sensus introeunt, prudentiæ gubernaculum amissimus, vela quæ sunt Dei, proximorumque amor disrupta sunt, sicca arbore nauigamus, hoc est fidem sine operibus habemus. Furibundi assiduarum tentationum venti vndique conflant, & in maximo periculo passim versamur in infernales rupes incidendi, ibique in æternum pereundi: quis ergo in tot periculis constitutus non timeat? quomodo tam alto sopore requiescimus? quomodo cum tot plorandi, atque timendi
27 occasiones habeamus, tam hilari vultu ridemus? quo modo ludimus, quo modo tanto gustu, ac voluptate delectamur? quo modo his temporalibus bonis derelictis singuli singulas foueas, in quibus pœnitentiam agamus, non exquirimus? O cæcos nos, qui inter tot pericula tam securi, ac sine timore viuimus. O sancte Iob quàm meritò dicis: Semper quasi tumentes super me fluctus timui Deum, non vnam quidem horam, nec vnum diem, siue vnã hebdomadam, sed semper. De spe autem vir sanctus postquam Iob. 19.
dixerat: Credo quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meũ: addidit, dicens: Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Sinus animæ est charitas, bona autem spes in animi sinu debet includi, vt feruida sit & viua: frigida namque ac mortua est equi-
28 dem spes, quæ charitati, diuinoque amori non nititur. Hac feruidissima, vigentissimaque spe præditus erat D. Petrus, eiusque so- 1. Petri. 1.
cij, quapropter Deo gratias agebat, dicens: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui regenerauit nos in spem viuam. Curemus nos etiam fratres charissimi, vt spes nostra optimæ, probatissimeque vitæ innitatur, ne sit vana præsumptio, atque vt in charitatis sinu sit inclusa & semper feruida sit: ne autem ab hoc sinu erumpat, firmo quodam proposito illam astringamus, fortitudinisque corrigia firmiter vinciamus.

Est etiam valdè notandum Spiritum sanctum non fuisse contentum dicere, venerabilem senem non solum sibi esse expectantem, sed etiã dicere: *Erat expectans consolationem Israel.* Liberet nos

Deus ab hominibus, qui suam tantum consolationem, voluptatem, honorem, ac deniq; vtilitatem expectant atque perquirunt, 29
His enim plurimis sceleribus admittendis latissima patet ianua: illum autem qui est iustus Deiq; timens sicut Simeon, ipsa iustitia, charitas sanctusq; timor, eum cõmouet, vt spiritale omnium bonum ac consolationem exoptet. Hic vir erat senex & sanctus nunc autẽ (quæ nostra est miseria) nõnullos senes nõ sanctos quidem, sed maximos peccatores cum magno vniuersæ Reipublicę scandalo esse perspicimus, cùm tamen ipsi sanctiores esse, meliusque iunioribus exemplum præstare teneantur. Muri qui ciuitatem custodiunt, dicuntur Hispano sermone (*Barbacanas*) quare autem arbitramini hanc metaphoram sumptam esse à longæuis, qui canos habent in barbis? profectò quia ij virtute, sanctitateque sua, Reipublicæ murus esse consueuerunt, atq; inde prouenit, quòd 30
muri ciuitatum barbæ carnæ dicantur. Animaduertite autem non maiores quidem, sed minores muros, qui exteriores sunt, & maiores muros, ciuitatesque muniunt, barbas canas dici. Murus quo Deus nos vallauit, est diuina ipsius lex, sanctusque timor: senes verò sunt barbæ canæ, quæ hanc legem, sanctumque timorem faciunt obseruari. Et sic dicit Isaias Propheta: Nisi Dominus exer- Isai. 1.
cituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrhæ similes essemus. Super quo dicit glossa: Semen, id est, superstites, qui sunt senes atque longæui. Si ergo hi, qui hoc facere tenentur, optimum non præbent pietatis exemplum, quid in vniuersa Republica erit, nisi quædam dissoluta corruptio. O patres ac domini mei, qui iam ad vltimum vitæ terminum propinquatis: per reuerentiam Dei vos rogo, vt animaduertatis: vos ho- 31
die, aut cras tremendo ipsius iudicio esse præsentandos, & non vestrorum modo peccatorum, sed eorum etiam, quæ vestra causa cõmissa sunt: rationem arctissimam esse reddituros: similes Simeoni esse oportet eos, qui Deum susceperturi sunt.

Hic dicitur accepisse eum in vlnas suas: non dicit: in vlnam, sed in vlnas. In quo significatur, non sufficere nos Deum vna manu accipere, sed binis manibus debere suscipere. Duæ animi manus sunt intellectus, atque voluntas: illiq; illum vnica manu suscipiunt, quorum intellectus est fidei plenus, voluntas autem repleta malitia. Nonnulli sunt famuli adeò negligentes, quibus si Simile.
gallinam iubetis assare, versus ignem eam ex altero latere tandiu

32 sistere sinunt, vt partim cruda, partim verò combusta remaneat, eo quod famulus illam vtrinque non versarit, bina animi latera sunt intellectus atque voluntas, plurimique intellectum maximè torrere, & comburere curant multa discentes, atque scientes: voluntatem autem frigidam & crudam, sine amore, ac charitate relinquunt. Iusti autem diligentissimè vtrinq; versantur, quò illuminato intellectu voluntas amoris igne inflammetur. Et hoc est Deum vtraq; manu suscipere, quem si sic receperimus, suam nobis hic gratiam, in futuro autem cælestem beatitudinem largietur: Ad quam nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem festiuitate Purificationis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO TERTIA.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. Luc. 2.

1 DEO inanes erāt olim homines, vt pro minimo quoq; honoris puncto mundū euerterent, atq; illius impetrandi causa grauissimis se se mortis periculis offerrēt, plurimasq; miserias tolerarēt. Vnde 2 scribens D. Cyprianus in principis palatio educatum, illiusq; miserias perferre solitum, dicit ei, se penitus ignorare quomodo iungi possit, quòd honorum cupiditas homines tot iniurias atq; ignominias faciat perpeti; & cordium suorū elatio tot humilitatibus ac subiectionibus illos submitti cogat, quibus quidē ij omnes submittuntur, qui aliquid sæcularium honorum conantur adipisci. Inter omnia verò, quæ illic dicit, hæc notabilia ipsius verba vellem à vobis diligenter aduerti: scilicet, quibus homo sordibus emit, vt fulgeat? quod ita profectò verum est. Et B. Augustinus verba illa Ecclesiast. interpretās, dicētis: Vanitas vanitatū, & omnia vanitas, dicit sanctam Scripturam res humanas vanitatem appellare, quia homines propter amorem atque æstimationem

Cypria. libro. 2. epist. ad longæuū quendam virum.

August. libr. 1. de moribus Eccles. c. 21.

earum

carum rerum captiui seruiq; efficiũtur, quarum per contemptum 3
poterant dominari, quod magnum quoddam vanitatis est genus:
quòd tam excellens creatura, sicut homo ad tam miseram seruitutem redigatur, vt parum inanis gloriæ atque honoris, qui nulla stabilitate nititur, consequatur. Nunc autem in his temporibus iam non sic agitur: enim verò quondam pro modico honore diuitias, vitamque ipsam homines periculis exponebant: nunc autem honorẽ ac vitã pro diuitijs obijciunt, adeò illarum auidi sunt.
Matth. 20. Et sic in illa parabola vineæ, quam Dominus attulit, optimè hominum huius miseræ tempestatis ingenia mihi repręsentari videntur. Nam operarij illi non murmurabant, eo quòd Dominus alios eis prætulisset, sed quia eos pari præmio donabat; vellent enim ipsi in præmio alijs anteponi; in quo maior auiditas, quàm 4
vanitas repræsentatur. Quantum autem malum sit hęc bonorum
Sapient. 4. temporalium auiditas, Sapiens satis aperte manifestat dicẽs: Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. Singulorum verborũ fratres mei pondus attentè perpendite. Fascinatio est corruptio adueniens teneris infantibus ex hominibus, aut fœminis malæ venenosæque complexionis. Et ita hic fascinatio nugacitatis significat corruptionem quam homines in cordibus recipiunt ex terrenarum rerum amore atque affectione, quæ res nugacitas appellantur, quia illam tantum exteriorem habent speciem, cum tam breuiter prætereant, & consumantur: qua specie homines tãquam pueros rationis expertes decipiunt: & hæc est causa, ob quam cælestium bonorum pulchritudinem, splendoremque non dignoscunt. Ideôque dicit: Fascinatio nugacitatis obscurat bona: siquidem efficit, ne virtutes, resque cælestes æstimentur, sed tanquam obscuræ ac sine splendore negligantur. Et inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. Inconstãtia (inquit) concupiscentiæ, quia cupiditas hominẽ commouet, vt vbi primum, quod expetebat consecutus est, illud non æstimet, pluraque desideret, quibus comparatis plura etiam, & plura concupiscat atq; expetat. Et hæc est inconstantia concupiscentiæ, quæ homines fatigat atque perturbat, arbitrantes se maiorem in possidendis, quam in possessis rebus voluptatẽ esse reperturos, ipsaque illorũ etiam sensus peruertit, qui neque peccato, neque malitia sunt infecti. Vt autem quomodo hæc cupiditas sensum trãsuertit, cognoscatis,

6 ſcatis: notate quod dicit ſacra pagina de maledicto illo Ieroboam, qui cupiditate commotus idololatra factus eſt, regnumq; ſuum idololatrare fecit: adquem obiurgandum cum Propheta 3. Reg. 13.
quidam Dei nomine accederet, exclamauit contra altare in quo ipſe Ieroboam idolis offerebat incenſum, ſtatimque altare marmoreum diſſecatum eſt medium, id eſt ſciſſum eſt in duas partes, extendentiſque maledicti Regis manus aduerſus ſanctũ Prophetam arefacta eſt, rogenteque Rege, vt pro ſe Deum precaretur, orauit vir Dei facie Domini, & reuerſa eſt manus Regis ad eum, & facta eſt ſicut prius fuerat, Ecce triplex miraculũ tam breui tempore operatum coram maledicto illo Rege, quæ omnia nõ ſuffecerunt illum ad Dominum conuertere: adeo fuerat à diabolo excæcatus, atq; è ſua cupiditate tranſuerſus. O quo vnius ho-
7 minis durities, atque obſtinatio peruenit; quomodo hæc audientes non deterremur, & quomodo tantum hoc malum non pertimeſcimus, quod infœlicibus his temporibus tam tyrãnicê dominari videmus? ex his, quæ modo vobis dicam, cognoſcetis quantum hodie cupiditas dominatur. Omnibus compertum eſt poſt quam hæc noua mundi pars patefacta eſt, quæ ſunt Indiæ Orientales, atque Occidentales quam innumera hominum multitudo terra marique perierit: ita vt pauciſſimi fuerint, qui proſpere in patrias ſuas reuerſi ſunt. Omnes autem qui ad illuc eundum commouentur, non in eos quidem, qui illic perierunt, ſed in paucos qui huc reuerſi ſunt, oculos conijciunt, & ſic decipiũtur ſibi perſuadentes ſe non illic eſſe morituros, ſed ex illis eſſe futuros, qui
8 in ſuas patrias redierunt. Tanta eſt cupiditatis vis, ſicque homines excæcat, vt quaſi pueri ſe decipi patiantur. Ideoque dicit Spiritus ſanctus: Faſcinatio nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia, vt propter incerta certiſſimis periculis exponantur, quæque etſi reuera conſequantur; cras tamen finiẽda ſunt. Idcircò exclamat Beatus Auguſtinus, dicens: cur per multa vagaris homuncio quærendo bona animæ, & corporis tui? quære vnum bonum, in quo ſunt omnia bona, & ſufficit, ibi enim eſt quicquid amas, quicquid deſideras. Auguſt. lib. medita.

Maximê nos commouere debet ad hanc veneficam peſtem (quæ eſt temporaliũ auiditas bonorum) ê cordibus noſtris euellendam, ſumma paupertas qua ſublimis Rex gloriæ in hoc mun-

do

do viuere dignatus est,& qua sacratissimam etiã genitricẽ suã de 9
gere voluit:quæ quidẽ tãta fuit, vt in suo virginali partu domus
ei defuerit,& sic in stabulo fuerit paritura: nec in purificatione
sua offerẽdũ habuerit agnũ,& sic par turturũ,aut duos pullos co
lumbarũ fuerit oblatura sicut ait sanctum Euãgelium,quæ obla-
tio erat pauperum mulierum iuxta legis consuetudinem.Ecquis
igitur hęc considerans ardentissime paupertatem ab altissimo
Dei filio consecratã, atq; à purissima ipsius genitrice susceptam
non amplectatur?Dignũ autem est consideratu, cur in columba
rum genere nõ colũbas quidẽ,sed duos pulles masculos colum
barum Dñs offerri iusserit,in genere autem turturũ turtures, nõ
verò pullos turturum postularit?Ad quod respondetur pullos co
lumbarum teneriores,ac sapidiores esse columbis, turturũ vero
meliores turtures magnos,quã pullos.In quo significauit Deus 10
se velle vt sibi meliora semper offerantur. Vult Deus vt sui mini
sterio pullus tener te offeras,non autem cum iam es senex, & sce
leribus obduratus,& si tunc nõ displiceat. Miseri autẽ filij. Adę
longè aliter faciunt,finis prandium, & tanquam in successiuis
perditisq; horis diuinum officium persoluis, principium autem
diei & totum mane,temporalibus negotijs consumis,quasi sem-
per meliorem vitę, temporisque partem mundo, peius autem
Deo offerre cõsuescis.Habes binos liberos alterum habilem at-
que ingeniosum,alterum vero ineptum,atque inhabilem, & di-
cis,hunc inhabilem,& fatuum Deo offeramus,sit clericus?hic ve
ro ingeniosus in mundo remaneat, sęcularibusque rebus inten-
dat.O Christe spiritalis vitę reparator, ac fidelissime hominũ
amator,tu insolitudine prius prępcipuam, potioremque panum
piscibũq; partẽ turbis diuisisti,tibi autẽ Dñe infinitę Maiestatis, 11
tuisq; sanctis discipulis fragmẽta colligi iussisti,nos autẽ vice ver
sa facimus, fragmẽta quippe,atq; ea, quę neglecta reliquimus,
tibi in pauperibus tuis damus,melius autẽ quasi ingrati nobis ob
seruamus,nõ sic fratres,non quęso sic fiat,sed amodo meliorẽ di-
Similes uitiarum,vitęque vestrę partem Deo immolate. Qui in marina-
uigant,statim in nauigationis initio nauiũ vela extendunt.Stul
tũ enim esset expectare,vt illa extẽderẽt, quãdo iam peruenitur
ad portũ,atq; anchoras iaci oportet.Insanius equidem est expe-
ctare in litore mortis vela tendere,& pœnitentiam agere. O ter-
ribilem insaniam,in initio nauigationis,id est vitę, vela tendere

debuisses

12 debuisses: tu verò illud tempus expectas, cum iam propè mortẽ
fueris iam pene rationis expers, cùm quid facias vix noris?

Præcipiebat etiã Dñs turtures, nõ autẽ pullos turturum sibi
offerri: quãdo vir est inquietus, aut tumultuosus, siue cum fœmi
na est stulta ac vana, dicere consueuistis, est turtulus, aut est tur-
tula: aliquid igitur inest turtulis siquidẽ vanos atq; demẽtes illis
cõparamus. Vult igitur Deus pullos columbarum, nõ verò tur-
tulos, vt significet homines insanos, vanos atq; inquietos, nõ esse
suo diuino ministerio idoneos. Et sic vbi nos legimus: Ad quem Isai. 66.
aspiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, alia transla-
tio habet: super quẽ requiescet spiritus meus, nisi super humilẽ
& quietum? Qua propter vobis magnopere cõmendo fratres cha
rissimi, vt quo ad fieri poterit, quiescere curetis: nã maximis qui
13 busdã peccatoribus dixit ipse Propheta Isaias Dei nomine: Si
reuertamini & quiescatis, salui eritis, in silẽtio & in spe erit forti
tudo vestra. Cum hac oblatione, ac munere ingressa est hodie in Isai. 3.
tẽplum superna cælorũ imperatrix sacratissimũ infantẽ Iesum
in brachijs baiulãs, vt eũ æterno Patri offerret. Nã quia Deus pri
mogenitos AEgypti occiderat, hãc oblationẽ ab Hebræis pete- Exod. 13.
bat vt in illius beneficij gratitudinẽ sibi primogenitos offerrẽt.
Ex qua lege optimè intelligi potest quẽ animum, atq; gratitudi-
nẽ Dñs à nobis exposcat, si quidẽ vt nos à crudelissimo Sathani
cę seruitutis iugo liberaret, nõ inimicorũ quidẽ nostrorum, sicut
Aegyptiorũ primogenitos interemit, vt Hebręos a Pharaonis ca
ptiuitate subtraheret, sed suũmet primogenitũ filiũ atrocissimæ
14 tradidit morti. Vnde B. Paul. infert quãtum Deo debeamus, di- 2. Cor. 5.
cẽs: Charitas Christi vrget nos ęstimãtes hoc, quoniã si vnus pro
omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus
mortuus est Christus, vt & qui viuunt, iã nõ sibi viuãt, sed ei, qui
pro ipsis mortuus est. O mirabilia verba, & quãtæ confusioni no
bis esse deberet nos nõ facere quod nobis in eis S. Apostolus cõ
mẽdat: super omnia autẽ verbũ illud: Vrget nos, perpẽdite quæ-
so quod significat nos aliter facere posse nõ debere deuinctos tã-
to beneficio. Et credo præterea per omnes illos primogenitos,
quos Hebræi offerebant, hunc supernum primogenitum purissi-
mę Virginis significari, atq; ideô cęteros etiam postulasse. Sicut
Herodes propter ingẽs, ac detestabile odium, quo cęlestẽ hunc
puerum prosequebatur, omnes pueros Bethlehẽ, & confinium

eius

eius iussitoccidi,quo inter illos hunc vnum,quem maxime oderat,interimeret. Sic vice versa Pater æternus propter summum 15
amorem,quo Iesum Christum filium suum complectebatur omnes sibi primogenitos præcepit offerri, vt hic vnus inter omnes sibi gratissimus offerretur. Qua propter fratres mei hoc saluberrimum percipite cõsiliũ,si vultis corda,munera,oblationes, orationesq; vestras Deo gratas esse, semper hunc diuinum primogenitum vobiscum deferte,vt ab æterno Patre amorosis,atq; be-
Simile. neuolis oculis recipiamini. Sicut principũ nutrices eos regibus parentibus suis offerre consueuerunt,cum irati sunt,vt præ visi filij gaudio mitigentur & petita concedant. In hoc supernæ cælorum imperatricis ingressu adimpleta est celebris illa Prophetia
Aggæ. 2. Aggæi Prophetæ dicentis, Magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquã primæ:dicit Dominus exercituum: & in loco 16
isto,dabo pacẽ,dicit Dominus exercituum. Ad quorum verborum intelligentiã sciendum est ea à sancto Propheta dicta fuisse,cum Hebræi tẽplum reædificare incipiebãt post Chaldæorũ euersionẽ. Etenim nonnulli tunc aderãt senes, qui magnificẽtiæ ac sumptuositatis tẽpli Salomonis meminerant, & desperantes hoc posterius tẽplum sicut prius esse futurum, amarè lamentabãtur,nec illud reædificare gaudebãt propter impossibilitatẽ quæ eis in hoc esse videbatur. Tũc surrexit hic vir sanctus diuino spiritu repletus,illoq; consolatus est,dicens: Magna erit gloria domus istius nouissimæ plusquam prima. Quomodo ò vir sancte hoc dicis,siquidẽ tam pauperem ædificationem perspicis, & tanta post tẽplum constructum futura est inopia victimarũ? Maior equidẽ prioris gloria fuisse videtur, in quo erat illa fœderis arca 17
super quam gloria Domini descendebat,vbi tanta,tãq; locupletia immolabantur sacrificia. In eodem capite rationem reddit huius maioris excellentiæ secundi templi:etenim non futurum erat gloriosius, quia pluribus diuitijs esset abundaturum, nec maior ministrorum sanctitas esset futura:sed quia adhuc (inquit) vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, & veniet desideratus cunctis gentibus,& implebo domum istã gloria,dicit Dominus exercituum. Hoc est vnum ex efficacissimis argumentis,quibus iam Christus Iesus filius Dei in mundum venisse comprobatur: quia iam hoc secundum templum penitus euersum est:si quidem autem sanctus Propheta illam in illud se-

cundum

18 cundum templũ venturũ esse prędixit: illud autẽ iam non extat, neq; in eo remãsit lapis super lapidẽ: quid ergo cęci Iudæi expectant, siquidẽ Aggęus Propheta Christum in illud secundum templum, quod ipsi reædificabant, vẽturum esse prophetauit: atque etiã hic illud templum vltimum esse, nec post illud aliud futurũ esse prædixit, his verbis: Magna erit gloria domus istius nouissimæ: quomodo igitur infœlices adhuc in templum illud desideratum gentibus venturum sperant, siquidẽ iam penitus fuit euersum atque dissipatum? Hęc igitur erat gloria huic secundo templo promissa, quòd in illud, verbum incarnatum erat venturum, sicut & venit, & in eo prædicauit, ac complura mirabilia fuit operatum. Hodie autem primum in illud ingressum est in brachijs sanctissimæ Virginis Mariæ matris suæ, quam, credibile est mil-
19 lia milliũ Angelorũ fuisse comitatos, & cũ tãta gloria, atq; maiestate, vt dicat B. Augustin[9]: Nisi fides credat, sermo nõ explicat. Augusti.

Et ecce homo erat in Hierusalem, cui nomẽ Simeõ: & homo iste iustus & timoratus. O quis adeo fortunatus esset, vt de eo hæc omnia merito dici possent. Iustitia in Hebręo sermone vniuersas virtutes amplectitur. Iustus etiam dicitur, qui gratia iustificante præditus est, licèt omnes virtutes non fuerit adeptus: sed quas nõ habet, curat acquirere, & quas acquisiuit, intensiores facere, ac perfectiores intendit. Et hoc est, quod crebrius in diuinis literis iusti nomine intelligitur. Vnde spõsus, cùm prius sponsæ oculos laudasset, dicens: Oculi tui columbarum, vt sponsa in dies in virtutibus accrescere, magnosq; progressus facere perspiceretur, dixit ei postea. Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me euolare fecerũt:
20 quę fuit eximia quędã exaggeratio, quasi diceret: auerte hinc oculos tuos, quia me occidis, neque enim illos valeo tolerare. O ineffabilem Dei probitatem! & enim cũ infinitæ sit potentię, se ab vnius animę dilectę sibi perfectione superari fatetur. In eo autẽ, quod hic dicit translatio nostra septuaginta interpretes sequens; Hebręus textus habet verbum, quod significat, superare me fecerunt, quod modo poetico ponitur pro, me superauerunt. Vbi clarius dicit, ac fatetur Deus se ab illis oculis esse deuictũ. Et alij transtulerũt: auerte oculos tuos á me, quia me superbire fecerũt. O benedicant te cęlestes Hierarchiæ seculorum omnium Imperator, quia talia verba tuo nomine dici voluisti. Ecquis non obstupescit audiens Deum magnificari, extolli, atque superbire, Cant. 4. Cant. 6.

quia animã sanctã habet in suã? Hęc singularis exaggeratio signi 21
ficat q̃ si Deꝰ efferri, ac superbire posset, vnius perfectę animę sanctitas ei elationis, atq; superbiæ esset occasio. Ex quo apparet, quot in virtute progressus facere solet anima iusti, quę priꝰ oculos habebat colũbæ, siquidẽ in tantã perfectionẽ, ac virtutis pulchritudinẽ peruenire posſũt, vt Deꝰ de illis has exaggeratiões dicat

Dicit vlterius sanctũ Euangeliũ: *Et timoratus.* Iustus adeò iustã habet conscientiã, vt minimæ quæq; res illi timorem gignãt.

Simile. Videbitis hominẽ perpolitũ, qui adeò iustũ se calciat calceũ, vt si fortè calculus quantũcunq; minimus sit, in eũ ingreditur, illũ nequeat tolerare: videbitis autẽ rusticum adeò ineptos, ac dissolutos gerentem calceos, vt quamuis in eos lapides, atq; arena includatur, nulla molestia afficiatur. Hoc interest inter iustorum, atq; peccatorũ cõscientiã. Etenim conscięntia iusti, quia minimũ quodq; otiosum verbũ dixit, vix quiescere potest. Peccatoris au- 22
tẽ animus adeò amplus, ac dissolutus est, vt nihilo molestetur, ne mortalia quidẽ peccata pertimescat: quòd si iusti venialia peccata timent, quãto magis verebũtur, ne in mortalia prolabãtur: scięs alios sanctiores se in ea infœliciter incidisse? Ad eũ sanctitatis gradũ peruenerat Dauid, vt cũ bis capitalẽ hostẽ suũ Saulẽ in manu sua haberet, qui actualiter ipsum occidere conabatur, nollet eũ interficere: postea verò in tãtam infœlicitatẽ deuenit, vt fidelissimũ amicũ suũ Vriã occidi iusserit? Ecquis de sancto hoc viro tale cogitaret? Ecquis eũ, qui crudelissimis hostibus ignoscebat, fidelissimũ amicũ occisurũ esse putaret? O quã merito dixit Apostolus: Qui stat, videat ne cadat. Nemo dicat, ex hac aqua non bibã:

simile. sed vnusquisq; in perpetuo timore viuere curet, noueritque iusti- 23
tiã esse tanquã thesaurũ in arca conscientiæ inclusum, arcãq; istã diuino timore tãquã claui occludi, ne iustitia interius inclusa perdatur: & esse sicut põdus nauis, quod eã securã pergere facit. Et sic

Eccles. 27. dicitur: Si nõ in timore Dñi tenueris te instãter, citò subuertetur domus tua. Perpẽdite verbũ illud: instãter, in quo nos docet Spiritus sanctus, quã continuũ in nobis esse oportet hunc diuinũ

simile. timorẽ, & quã diligẽter illũ debemus inquirere. Est enim timor quasi vermis semper nos interiùs rodens: semper nobis pericula, in quibus versamur, leges, quibus tenemur, rationẽ arctissimam, quã Deo reddituri sumus, hostes deniq; qui nobiscũ atrocissimũ bellũ gerũt, ante mentis nostrę oculos proponẽs. Satis apertè de-

monstr-

24 mõstrauit sanctus Propheta Habacuc sanctũ Dei timorẽ omnes has operationes in anima sua efficere, cùm dixerit: Super custodiã meã stabo, & figã gradũ super munitionẽ, & contẽplabor, vt videã quid dicitur mihi, & quid respõdebo ad arguentem me, id est, vniuersis vanis curis post terga relictis huic vni intendã, scilicet, vt custodiã me. Quapropter stabo super custodiã meam, nõ edormiã quasi piger, sed erecto animo vigilabo super munitionẽ meã aduersus omnia hostiũ tela, ac stratagemata. Et diligẽter aduertã quod mihi Deꝰ in lege sua dicit: Quomodo me inferni ignibus cõminatur: & quã libẽter mihi gloriã pollicetur: & quid respõdebo quãdo arctissimã â me exegerit rationẽ. O beatũ virũ qui sic viuit, atq; huius curæ excitatorẽ habet timorẽ. Recensens Dauid mali peccata, & dicẽs. Quid gloriaris in malitia, qui potẽs Abac. 2. Psal. 51.

25 es in iniquitate, &c. Statim annumerat supplicia, quibus ille punietur, dicẽs: Propterea Deus destruet te in finẽ: statimq; subdit dicens, Videbũt iusti, & timebunt. Experiẽtia comperimus animalia habẽtia cornua, vngues, ac vires, quibus se tueãtur, absq; timore esse secura. Cætera verò animãtia, quæ hoc armorũ genere carent, sicuti lepores, capræ, cerui, atque alia huiuscemodi hæc metu ac timore perculsa fugiũt, vitãq; suã tuẽtur: & sic eis timor arma ministrat. Siquidẽ igitur homo per peccatũ fortissima illa gratiæ, iustitiæq; originalis arma deperdidit, hoc timore quasi armis ab spiritalibus cõtradictionibꝰ se se defendere debet. His omnibus exornatꝰ erat sanctꝰ ille senex Simeõ, & cũ senectute, atq; labore expectabat breui tẽporis spatio Iesum Christũ Saluatorẽ mũdi in terra videre, quanto diligentius nos elaborare debemus, simile.

26 vt in cælestibus ipsum in æternum videamus, illoq; fruamur.

Et responsum acceperat à Spiritu sancto, nõ visurũ se mortẽ, nisi prius videret Christũ Dñi. Diligẽter pẽsate verbũ hoc: nõ visurũ se mortẽ. In eo nãq; significãtur iusti quãdo moriũtur, mortẽ videre: quia ex lõginquo se ad illã præparãt. Malꝰ autẽ oculis clausis nõ videẽs mortẽ ad interitũ properat. B. Ambros. dicit: Si basiliscus hominẽ videt, priusquã ab eo perspiciatur, illũ occidere: si verò homo prius basiliscũ cernit: basiliscũ ab homine interfici: hoc satis in morte verũ esse cõprobatur. Nã si mors hominem incautũ, & nõ præparatum, sed in lethali culpa cõmorantẽ perspicit, eum æternaliter occidit: quia cum primum moritur in infernum detruditur. Si autem homo considerationis oculis mortem præui- Ambros. ser. 10. in Psal. 118.

det,& cum hac consideratione se diligentissimè pręparat, nõ sic à morte necatur: siquidem in æternum victurus moritur: imò verò ipse illã occidit, quia mors ei iam eneruata,& mortua occurrit. 27

Et venit in spiritu in templum. Ideo nunc non diuina auxilia in templo percipimus, quia nõ sicut Simeon ad illud in spiritu, sed in carne venimus. Cauete fratres per reuerentiam Dei ne in hũc sanctum locum in vanitatis spiritu veniatis, sicut illi, quos comminabatur Amos Propheta, dicens: Væ vobis, qui opulenti estis in Sion optimates capita populum ingrediẽtes pompaticè domum Israel. Ecquis pompaticè ingrederetur ad Regem ab eo veniam petiturus de crimine læsæ maiestatis? siquidem igitur quotidie diuinam lædimus maiestatem, & in templum veniam ab eo petituri venimus, tanquam rei cum profunda humilitate veniamus. Nec verò à carne commoti veniatis, sicuti plurimi ad tẽplum vt videant,& videantur, accedunt, atque vt cupiant, & ab alijs cupiantur: nec in curiositatis spiritu veniatis, sicuti nõnulli veniũt ad loquendũ, atq; ab alijs nũcios audiendũ: maximè verô fœminæ, quę tota hebdomada domi suę commorãtur, diebus autẽ festiuis omnia, quę in toto terrarũ orbe gesta sunt, in illo anno inuicẽ alię alijs nunciant: nec veniatis in spiritu hypocrisis sicut plurimi veniũt, qui oculos in cęlũ tollũt, cor autem,& cogitationes in terra defigunt: neq; in spiritu pigritię, sicut nõnulli, qui in medio missę accedunt,& in concione dormitãt: hi filium Dei in tẽplo nõ reperiũt, siquidẽ eius gratiã nõ inueniũt: cũ non diuino quidem sic vt sanctus Simeon, spiritu, sed diabolica persuasione commoti in templũ veniunt. O Rex gloriæ Christe vere Deus, quã pauci te hodie in ineffabili altaris sacramento nos expectantem, vt quam plurima in nos beneficia conferas, reperiunt: quæ quidem dispositionis nostræ defectu non accipimus. Per ineffabilẽ clementiam tuã te deprecor, vt oculos nobis aperias, quibus tãtũ hoc malũ cognoscamus, eiq; opportunũ remediũ adhibeam. 28 29

Et cum inducerent puerũ Iesum, &c. Ipse accepit eum in vlnas suas. O ineffabilẽ Dei liberalitatẽ! & quã firmiter stat promissis, ac multô quidẽ maiora largitur, quã pollicitus est. Regi Ezechię Dei nomine dictũ fuit: Hęc dicit Dñs de Rege Assyriorũ: Nõ ingredietur vrbẽ hãc, nec mittet in eã sagittã: & multo quidẽ maiora compleuit Dominus: nam ipsamet nocte venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octoginta quinq; millia.

Amos. 6.

4. Reg. 19.

Et

30 Et Isaias dicit. Omnes sitientes, venite ad aquas. Ad solam vtiq; aquã inuitat, postea verò nõ potũ tantũ sed cibũ etiam prębet: & sic addidit; Comedite bonũ, & delectabitur in crassitudine anima vestra? Sic fecit sancto Simeoni. Promisit enim se illi mũdi Saluatorem esse ostensurum, & non solum eum illi ostendit, sed etiam eo illum oblectauit in ipsius manibus Christum collocãs.

Et benedixit Deũ, & dixit: Nunc dimittis seruũ tuũ Dñe secundũ verbũ tuũ in pace. Hic sanctus ad hoc solũ vita frui volebat, vt viuẽs veram vitam Iesum Christum perspiceret; qua visa nolebat amplius viuere. O quot sunt hodie (quorum fortasse multi adsunt) qui ad bonis tantum temporalibus perfruendum vitam desiderant: ideòq; summoperè mortẽ execrantur. Credite mihi fratres: pessimum signum est vitam tantoperè diligere: mortem autem

31 adeò odisse. Carnem ab osse facilè separari signum est illam iam esse coctam, siue tostam: quæ enim cruda est difficilè ab osse disiungitur, vt in cęlũ cõscẽdamus, oportet nos charitate coctos tostoq; esse. Signũ autẽ ex quo nos tales esse colligimus, est nos à terrestribus rebus esse separatos, iamq; dissolui, & ab hoc sæculo exire desiderare nos autem mortẽ tantoperè odisse; signum est, quod adhuc crudi ac sine charitate persistimus. Aduersus malos est mors armata, ideòq; illam maximè pertimescunt: arma verò quibus munita est ipsi ei prębẽt: Nã (vt dicit D. Paulus:) Stimulus autem mortis peccatũ est. Tollite fratres mei hos mortis stimulos, & deinceps illam nõ timebitis. Ideò illã iusti non timẽt, quia ad eos venit inermis: sicut eam nõ timebat sanctus Simeõ, sed eã cupiebat atq; petebat in initio huius cęlestis cantici. Mul-

32 tum inter Cygnum, & marinam Syrenam intercesse comperitur: nam Cygnus cum ad mortem appropinquat, dulcissimè canit; Syrena autem cum se obire sentit, amarè lamẽtatur: vt enim ait Philosophus in suis problematibus, in morte accedit sanguis ad cor, sanguis autem Cygni est nimium generosus, sanguis verò Syrenę est pessimus, & ille venenosus sanguis ad eius cor accedẽs, amarissimos gemitus illam proferre cogit: bonus autem sanguis Cygnum canere facit: sic peccatores malus scelerum sanguis ad eorum cor accedẽs in morte mœrere facit: iustos autem) quæ si cygnos) virtutes vt hilari animo moriantur inuitant. Et hoc est quod dicitur: In malitia sua expellitur impius: iustus autem sperat in morte sua. O singularem sententiam in qua Spiritus

simile.

1. Cor. 15.

Prouerb. 14.

sanctus ostendit assiduam mortis recordationem, peccatoribus quidem nimium exosam; quia propter ipsorum malitiam in eam perpetuis inferni cruciatibus condemnandi sunt, iustum maximè consolari: omnes namq; præsentis vitæ labores citò finiendos esse sperat, & postquam propter eorum tolerantiam in hac vita gratiam receperit, sempiterna cœlestis beatitudinis gloria fruiturum, sed ætherea regna esse migraturum confidit: ad quæ nos perducat Iesus Mariæ filius, Amen. 33

In eadem festiuitate Purificationis Beatissimæ virginis Mariæ.

CONCIO QVARTA. 1

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi. &c. Luc. 2.

Leuit. 12. HAEC Lex quã hic refert sanctum Euangeliũ, quæ habetur in Leuitico, magnam volenti illam attente considerare admirationẽ affert. Dicit enim: Mulier si suscepto semine pepererit masculũ, immunda erit septem diebus, &c. Sin autem pepererit fœminam, immunda erit duabus hebdomadibus. Ecquis hanc legem non admirabitur, quod non sufficiant fœminæ, doloris partus, sed tot etiam diebus immunda remaneat? quodq; pœna hęc in partu filię duplicetur, cùm tamen non sit in manu genitricis masculum aut fœminam parere? Huius rei consideratio primum Origenem, deinde alios sanctos patres cõmouit, vt in hac essent sententia manifesteque docerent, antiquas leges præter literalẽ sensum quẽ verba contextus in se habent, alios mysticos, atque latentes sensus & intelligentias habere: ad quas recurri oportet, vt diuinę legis iustitia & maiestas clarius innotescat, quę in sensu exteriori non tam manifeste perspicitur. Ad cuius rei confirmationem vnicam ex plurimis legibus, quas Deus in veteri Testamento sanciuit, vobis referam; quę in tantam vos admirationem, quàm præterita, inducet. Præcipiebat Deus, vt vitulæ cineres in mũdo loco reponerentur, & ad hominum purificationem custodi- 2

Num. 19. rentur

rentur: simulq; vt sacerdos, qui vitulam illam immolaret, vestes
3 suas ablueret, immunduſq; esset vsque ad vesperam: idemq; illã
comburenti cinereſq; obseruãti præcepit, videlicet vt omnes im
mundi essent. Quę erat ratio (vt ait Flauianus) quare illud, quod Flauianus in
alios immundos tergebat, atq; mundabat, mundum sacerdotem Leuit.
& ministros inficeret, ita vt vsque ad vesperam essent immundi?
quomodo fieri potest, vt quod immũdos purgat, mundos suo ta-
ctu inficiat? In hoc vtiq; manifestatur alia maiora mysteria, quæ
sub hoc cortice delitescunt, Deum significare voluisse. Ideò dice-
bat Dauid: Beati qui scrutantur testimonia eius hoc est qui lite Psal. 118.
ræ superficie nõ contenti interiora eius mysteria perscrutãtur.
Et sic illi qui leges has scrutati sunt, dicunt illã priorem Leuiti-
ci legẽ significasse animã producentẽ fructũ, quantumcunq; bo
nus sit, in sui reputatione immundã se existimare, & vereri debe
4 re an fortè fructus ille Deo placebit: sicuti faciebat Iob, qui dice Iob. 9.
bat: Verebar omnia opera mea sciẽs, quia nõ parceres delinquen
ti. Et quãquã de omnibus bonis operibus vereri debet, multô ta
men magis de exterioribus & corporalibus, quæ sunt filię respe
ctu interiorũ ac spiritaliũ operũ, quæ per filios masculos signifi
cãtur, in quibus plerũq; nõ est tãta periculi occasio. Lex autẽ vi
tulę secundũ illorum doctorũ sententiã significat aliter Deũ de
mũdis bonisq; hominibus, aliterq; ipsos de semetipsis esse iudi-
caturos nã licet homo sit vere mundus, Deusq; eũ talẽ esse iudi
cet, illũ tamẽ mundũ se præsumptuosè arbitrari sufficeret verã
ab ipso munditiã puritatẽq; subtrahere, sicut accidit illi Phari-
sæo qui tũc cœpit esse iniustus, cũ se iustũ esse reputauit. Idcirco
iusti causas exquirũt, quibus se contẽnãt malosq; iudicẽt, sicuti Ibidem.
faciebat humillimus Iob qui dicebat: Si lotus fuero quasi aquis
5 niuis, & fulserint sicut mũdissimæ manus meę in sordibus intin
ges me, hoc est, oculi tamen tui in me sordes inueniẽt: cumq; ve
stimẽta mea sordidũ atq; immundũ me perspexerint dicent mi
hi, Recede, abi â nobis. Abominabuntur (inquit) me vestimenta
mea. Hoc dicebat, quia meminerat se diuino inspirante spiritu Luc. 16.
dixisse. Nunquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt ho-
mo & tu vides? Et sæpenumero (vt summa Veritas ait) quod ho
minibus altum est, abominatio est ante Deum: sicut apparuit in
illo, cui Dominus dixit: Dicis quod diues sum, & locupleta- Apoc. 3.
tus & nullius egeo, & nescis quia tu es miser & miserabilis

& pauper, & cæcus & nudus. Idcircò quantumcunq; iustus quis 6
sit tota tamẽ huius vitæ hebdomada iniustum se se reputare debet & immundum: quòd si oportet facere animam parientẽ masculum, id est, heroica opera facientem, quid facere debet anima pariens fœminam, id est, remissa & tepida faciens opera? hanc oportet timere ne duabus hebdomadibus pœna afficiatur, scilicet, in hoc sæculo & in purgatorio. Ideò iure optimo admonet D. Paulus singulos fideles, vt vnusquisque consideret quid super
1. Cor: 3. fundamentum, qui est Iesus Christus, & eius fides ædificet. Alius enim (inquit) ædificat aurũ, & lapides pretiosos: alius ligna, fœnum & stipulas, & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit: quod si de anima remissa opera faciente hoc futurum est, quæ tamen parit fructumq; affert, quid fiet animæ, non solum fructum non afferenti, sed plurimis etiam se malis operibus ac sceleribus 7
maculanti? magnoperè nos pœnitentia purificari oportet fratres mei, antequam nos immundos mors occupet: neq; enim nos immundos esse negare possumus, cùm ad ea, quæ animam coinquinant proximè accedamus.

Triplex est modus rerum, purissima quæq; inficiẽtium, si ad eas accedant: videlicet, fumus, puluis & res liquidæ. De fumo experientia comperitis, quantumcunq; enim dealbata, & speciosa sit domus: si tamen in eam fumus ingreditur, breui eam ità denigrat, vt visu sit miserabilis. Puluis etiam inficit & conturbat: si aqua quantũuis clara ad puluerẽ peruenit, & cum eo cõmisceatur, statim lutum efficitur, pannusque quantumcunque exactus si ad eum puluis accedat, inficitur. Res liquefactę etiã maculant, sicuti pix, oleum, & alia huiusce modi. Hæc tria triplex malorũ 8
1. Ioan. 2. genus (quibus plenus est orbis) repræsentant: de quibus dixit B. Ioannes: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculorum aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Auaritiam, oculorum concupiscentiã nominauit, quia infœlix auarus vix omnibus quæ possidet (nisi oculis) fruitur; famem namque ac nuditatem patitur ne bona consumat, solũ contentus est oculis illa videre. Et hęc cupiditas est puluis animas nostras inficiẽs: fumus est superbia vitæ. Nam sicut fumus nunquam cessat ascendere quousq; euanescit & consumitur, sic superbia humana corda efferit, vt nihilo contenta sint, sed advnam elata dignitatem ad aliã sublimiorem eleuari concupiscant: & cum hac imperandi, ac

præ-

9 prævalendi an xietate vsque ad vitæ terminum perseuerant. Etsi autẽ peccatum hoc adeo iniurioſum ſit diuinæ maieſtati, vt idẽ ſit in diuinis literis dicere ſuperbiam, atq; dicere Dei iniuriam, & ſic vbi nos legimus, væ coronæ ſuperbiæ ebrijs Ephraim, ſeptuaginta interpretes tranſtulerunt: Væ coronæ iniuriæ mercenarij Ephraim. In his vtriuſq; tranſlationis verbis ſignificatur, etiã ſuperbiam eſſe quandam animi ebrietatem, ſuperboſq; eſſe mercenarios: quæcunque enim alijs faciunt beneficia, ideo faciunt, vt eos adiuuẽt conſcendere ac cæteris prævalere. Pix liquefacta eſt carnis cõcupiſcentia, quæ magis quam pix homini adhæret, illumque coinquinat. Et ſic dicit Eccleſiaſticus, qui tetigerit picem, coinquinabitur ab ea. Idcirco nobis præcipit ſpiritus ſanctus, vt huius vitij occaſiones diligẽtiſsimè fugiamus. Vnde poſt Isai. 28. Eccleſ. 13. Prouer. 5.

10 quam dixerat: fauus ſtillans labia meretricis, nouiſsima autẽ illius amara quaſi abſyntium, ad inferos greſſus eius penetrãt, ſtatim addit: lõge fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Et Eccleſiaſticus dicit: Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circunſpexeris ſpeciem alienam. Statimq; cauſam aſsignat dicens: Propter ſpeciem enim mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis ardeſcit. O quàm ſanctum neceſſariumque conſilium: diuina maieſtas nobis vires, efficaciamque ad illud obſeruandũ concedat: ſimulque vt quod dicit ſanctus Iob cuſtodiamus. In fame (inquit) & ſiti beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi. Et multò magis pacifici erũt beſtiales corporum noſtrorũ motus, ſi hæc eis medicina applicetur. Ecce fratres mei tria, quæ nos frequentius inquinant: ſiquidem igitur Eccleſ. 9. Iob. 13.

11 adeò immũdi ſumus, rationi conſentaneum erit, vt purificari cupiamus. Ad quod faciendum vt nos ſancta mater eccleſia cõmoueat, verba illa Malachiæ prophetæ cantat dicentis: Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum, & ſedebit cõflans, & emundans argentum, & purgabit filios Leui. Aurum & argẽtum fœcibus admiſtum nequaquam purificari poteſt, niſi igne liquefiat: & cymbalum cõfractum minimè reſarciri poteſt, niſi igni conflctur, denuoque ad formam redeat. Singuli peccatores ſunt quaſi cymbalum confractum, de quibus dicitur: cor fatui quaſi vas cõfractum; & ſicut cymbalum fractum male ſonat, ſic peccator turpibus verbis maliſque operibus diſſonat, nullumque aliud habet remedium niſi in contritionis lachrymas diuini Malach. 3. Eccleſ. 23.

amoris igni liquefieri atq; ad pristinam formã (quæ est exactis- 12
sima Iesu Christi Saluatoris nostri vita) redire. Et hæc spiritalis purificatio significatur in illa purificatione quã Deus in lege Leuitici fieri præcipiebat, quã hodie sacratissima Virgo cõpleuit.

Itaq; festum purificationis ipsius puritatis & redemptionis, qua diuinus mundi Redemptor redemptus fuit, hodie ab alma Ecclesia celebratur. Cumq; ad hãc purificationẽ, ablutionemq; faciendam in templũ sacratissima virgo veniret, accepit venerabilis quidam senex Simeon nomine, in vlnas suas diuinũ infantem Iesum. De quo quidẽ sene dicit sanctum Euangelium, quod *erat homo iustus, & timorat⁹*. Quę duæ virtutes in hoc sęculo plerũque coniunctæ esse cõsuescunt. In medio maiorũ gustuum, diuinarumq; consolationũ cum magno timore sunt iusti. Quod ad notauit spiritus sanctus, vbi sponso spõsę indulgẽti, suauissimoq;
Cant. 2. que sermone loquenti atq; dicenti, Ostende mihi faciem tuã, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua decora: ipsa importunê respõdit: capite nobis vulpes paruulas, quę demoliuntur vineas: nã vinea nostra floruit. In hoc significat spiritus sanctus quid omnes facere oportet, quod quãto diuinis muneribus locupletiores fuerint tanto maiori instantia hoc à Deo petere debẽt. Et quemadmodũ cũ Diabolus manifeste tẽtat, vocatur leo rugiens, sicut illũ appellauit D. Petrus, sic quando alias
1. Pet. 5. cautelas, ac decipiendi modos exquirit dicitur vulpes. Cumque iustos tã turpissimis rebus non audeat inuitare, per ambages minimis rebus quas paruifaciunt, illos tentat, vt ex illis leuissimis eos ad maiora peccata deducat. Ideoq; sponsa, minima hæc peccata vulpeculas vocat, quæ florentes perdũt vineas nè maturos 14
afferant fructus. Cum igitur animus in maiori oràtionis feruore spiritaliq; gustu perstiterit Deum debet deprecari dicens: O domine his Sathanæ astutijs, & calliditatibus libera me, quia magnopere me curat euertere. Hoc etiam nos admonet D. Paulus dicens: cum metu & tremore vestram salutẽ operamini, scilicet
Philipp. 2. nè vos Diabolus incautos, negligentesq; reperiat. Et ad hoc quod quis est iustus, & timoratus additur: & spiritus sanctus erat in eo. Nã rationi consentaneum erat, eũ, qui talibus præditus erat virtutibus sancti spiritus esse domicilium. Quemadmodũ vbi primũ corpus suis naturalibus mẽbris in matrice organizatur atq;
Simile. disponitur statim Deus in illud animã infundit. Sic vbi primum

anima

25 anima cœlesti auxilio diuinis est ornata virtutibus, statim ad eã tota sanctissima Trinitas descẽdit. Hoc Dominus affirmauit dicẽs: si quis diligit me, sermonẽ meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionẽ apud eum faciemus. Et dicens hic D. Lucas: Spiritus sanctus erat in eo, significat quã lẽter atque trãquillè in eo morabatur; nõ etenim per eum quasi viator celerrime prẽteribat. Princeps qui celerrimè viam facit, id est [*que va por la posta*] nõ domestica supellectilia neque vasa aurea, neque apparatum secum defert. Cùm verò quietus alicubi cõmoratur, hęc omnia in eius domicilio collocantur. Quãdo spiritus sanctus per aliquẽ velociter prẽterit neque in eo requiescit, quia per eius cogitationẽ tantũmodo transit, animũ suis cœlestibus donis ornatum nõ relinquit, quãdo verò in eo requies-
26 cit, illum quasi tanti domini domicilium cœlitus adornat.

Ioan. 14.

simile.

Et respõsum acceperat à Spiritu sancto. &c. Beatus hic vir mũdi mala perspiciens Deũ crebro precabatur, vt eis miseretur. Sic enim admonebat Isaias Propheta dicẽs: qui reminiscimini dominum, ne taceatis, & ne detis silentiũ ei, donec stabiliat, & ponat Hierusalẽ laudẽ in terra. Et à diuina misericordia exaudito illi promissum fuit cœlitus, eum mortem non esse visurũ, donec priùs diuina vita frueretur. *Et venit in Spiritu in templum.* O quãto gaudio, atque lætitia eius cor interius propulsabat. Cõsiderate quid vos sentiretis, si Dei nomine vobis diceretur, vt iretis in templum quia ibi regem gloriæ Iesum Christum in forma visibili intuiturus eratis. Illoque in templo existente, ecce cœlorum imperatrix cum verbo incarnato in brachijs suis ingressa est.

Isai. 61.

Et accepit eũ Simeõ in vlnas suas. Et cũ ineffabili iubilo illũ non
27 cessabat in sanctis pãnis inuolutũ osculari, totusq; lachrymis perfusus dixit: *Nũc dimittis seruũ tuũ Dñe secundũ verbũ tuũ in pace.* O beate vir quid nunc petis? nunc cũ longã vitã petiturus esses, vt hac sancta luce frueris, vt te in pace dimittat, exposcis. In hoc vtiq; satis manifestè ostẽdit se iustũ esse, ac spiritũ diuinũ in ipso cõmorari. Nã iusti magis communem proximorũ bonum, quã vtilitatem suã expetunt. Peculiare ipsius bonũ erat Iesum Christũ verũ animarũ consolatorẽ videre, illoque diu perfrui: bonũ autem commune hic erat bonos nuncios sanctis patribus, qui in sinũ Abrahæ morabantur, deferre: quia verò commune bonum proprio præferebat ideo Deum rogabat vt se in pace dimitteret.

Cùm

Genes. 49. Cùm Patriarcha Iacob filiũ suũ Ioseph viuũ perspexit, tantũq; 18
in Aegypto dominũ illũ esse cognouit, postquam eum mortuũ
diu fuerat lamẽtatus in eius collũ se se immisisse & deosculans
eum dixisse fertur: Iã lętus moriar, quia vidi faciẽ tuam & te su-
perstitem relinquo. Sic etiã sanctus hic senex, qui Saluatorẽ mũ-
di ardentius diligebat, quàm Iacob filium suum Ioseph, viden s
eum dicit: *Nũc dimittis seruũ tuum Domine &c.* Vsque ibi, *quod pa-*
rasti ante faciẽ omnium populorum. Sicuti pater longęuus videns fi-
liam suam optimo viro traditam dicit nũc in pace moriar, siqui
dem filiam meam optimè locatam relinquo. Loquens Isaias Pro
Isai. 61. pheta de fructibus aduentus Dei in carne ad mundum humanã
alloquitur naturam dicens: non vocaberis vltra derelicta, & terra
tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis volũtas mea:
id est amor meus, & terra tua inhabitata (& in Hebręo habetur: 19
& terra tua maritata) quia complacuit Domino in te. O dulcis-
sima & suauissima verba! Ecquod est vel marmoreum cor, quod
eorum efficacia non mollefiat? Iam Deus factus est maritus hu-
manę naturę vidensque illam sanctus Simeon cum tam singula-
ri remedio, in pace se se moriturum esse dicit.

Vlteriusque explicans emolumenta, quę filius Dei mundo
erat allaturus dicit: *Lumen ad reuelationẽ gentiũ & gloriã plebis tuæ*
Israel. In quo vnam ex diuinis Dei conditionibus atque inge-
nijs manifestant, scilicet quòd quando quempiam recipit, eum
in boni quod habet possessione cõseruat, illudque ei perficit, &
quod deest adimplet. Illi duo populi Gentilis, atque Iudęus ha-
bebant singuli aliquid, at aliquid vtrique deerat. Populus Genti
licus gloriam & honorem habebat, Gentilitas enim totius domi 20
nabatur orbis in Romana monarchia, hanc tamen humanam glo
riam habenti, lux deerat, quia absque Dei cognitione persiste-
bat. Populus autem Hebræus diuinarum scripturarum luce ful
gebat, earumque fidem habebat: at ei gloria deficiebat quia Ro-
manis subditus erat. Venienque filius Dei in mundum Genti-
les in pristinę glorię, melioris tamẽ effectę possessione reliquit,
lucemque quę illis deerat, scilicet catholicam fidem veriq; Dei
cognitionem, altissimorumque ipsius mysteriorũ eis addidit, &
ita eorũ gloria atq; honor melior effectus est: illos enim docuit
veram gloriã atque honorem nõ in alijs quidem hominibus, sed
in se ipsis, passionibusq; suis superandis, diuinę se obediẽtię sub

ijciendo

21 ijciendo consistere. Iudæis autem lucem, quam habebant clariorem, ac lucidiorem reliquit, veritatem per legis vmbram significatam eos erudiens, & gloriam, quæ illis deerat, super addidit, quod fecit eos præcipua, qua premebantur seruitute liberans, quę erat seruitus peccati, sicut prędixerat Isaias Isai. Propheta dicens diuino mundi Saluatori: Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti. Et septuaginta interpretes hoc clarius explicuerunt transferentes: Ablatum est iugum, quod supra ipsos erat, & virga de collo eorum: virga enim exactorum dissipata est. Et dicentes: exactorum, significarunt, Hebræos, qui ad fidem Domini nostri Iesu Christi veri Dei, & hominis conuersi sunt, non solum culpæ seruitute, verùm corporali etiam ca-
22 ptiuitate liberos remansisse. Nam Romani Imperatores ad sanctissimam fidem conuersi vniuersum populum Christianum, qui ex Iudæis, & gentibus erat constitutus, liberum, atque immunem esse voluerunt. Ideoque dicit Sanctus Simeon Christum Saluatorem nostrum esse lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis suę Israel. Quod reuera significat verbum diuinum ideo se se hominem fecisse, hominumque manibus tradidisse, vt illorum defectibus mederetur.

In illo tempore quo Sanctus Simeon hæc dicebat, venerabilis quędam matrona plurimis referta annis, virtutibusque plenior Prophetis filia Phanuelis diuino commota spiritu ad sacratissimum puerum Iesum accessit, totumque templum laudibus replebat, omnes accersiens. Venite (aiebat) Pontifices, ve-
23 nite Sacerdotes, venite vniuersi populi, procidite ante hunc diuinum infantem. Etenim hic est Messias in lege promissus: hic est Iesus, & Saluator mundi multo antea à Deo per Prophetas promissus, atque à maioribus, sanctisque patribus exoptatus, credite mihi quia hic est. Et cum hoc feruore, spiritu, ac reuerentia ad sanctissimum puerum accessit, cum magna omnium admiratione. Et quia illam vt prophetidem habebant eius verbis fidem adhibebant. Cuius prophetię genitricis species, atque eximia pulchritudo respondebat, cœlestisque pueri admirabilis elegantia consonabat. Et sic maxima in templo excitata est perturbatio, & inde ex templi ostio vsque ad

alta-

altare solennis quædam processio celebrata est: quam duo ve- 24
nerabiles viri Ioseph, ac Simeon præcedebant, quos subse-
quebantur sacratissima Virgo Maria, & Sancta vidua Anna.
Quam processionem hodie per vniuersum terrarum orbem sa-
crosancta Ecclesia celebrat. Vt primum igitur ad altare per
uentum est, sanctissima Virgo humi consternata diuino amo-
re excandescens dulcissimis verbis dilectissimum filium suum
Iesum æterno Patri obtulit dicens: suscipe sancte Pater om-
nipotens æterne Deus, hãc immaculatam hostiam, ac sacrificiũ
matutinum de manibus meis, quod aliquando tandem vt ve-
spertinum suscipies sacrificium ex brachijs crucis, illumque sic
Sacerdotis manibus offerens, statim quinque siclis eum rede-
mit. O Rex gloriæ cœlorum primogenite, quomodo iam no
ster effectus remanes: amor quippe te seruum hominum ef- 25
fecit. Æternus Pater tuus te nobis dedit: & sacratissima geni-
trix tua te nobis redemit. Qui cùm noster sis, merita, lachry-
mæ, sudores, vita, mors, omnia denique tua nostra, atque ad
vtilitatem nostram sunt. Ecce fratres charissimi sacratissimum
festum, quod hodie celebramus. Venite, venite omnes cupi
di ad has pretiosas nundinas, hodiè Saluator mundi venalis ef-
ficitur. Attendite ad sacerdotem habentem diuinum infantem,
præmanibus suis in gradibus altaris, vt eum volenti emere ven-
dat: Accelerate, & emite, non enim nimis caro pretio venditur
quinque siclis hodiè salus, ac vita venit, quos non ex crumena qui
dem, sed ex corde deposcit. O peccator cedo quinque siclos, &
Deum accipies: cedo pro peccatis intimum animi dolorem, pro
beneficijs gratias age, pro mysterijs laudes reddito: pro exemplo
imitationem præsta, deniq; pro amore amorem persolue, Deum 26
que perpetuam hæreditatem tuam habebis. Accede igitur o ho-
mo, ne vereare, accede, & ne tantum bonum prætermittas. Etiam
hic pensandum est, quomodo filius Dei magis, ac magis in dies
humiliatur, atque descendit propter eruditionem nostram. In
die sanctissimi natalis sui cum Deus esset, inter homines homo
factus apparuit: in die Circuncisionis existens homo se in specie
peccatoris ostendit, peccati signo cauteriatum, atque signatum.
Hodie vero apparet homo in similitudine peccatoris ac serui vẽ
diti, & empti iuxta altare: in monte autem Caluariæ apparebit
tanquã homo peccator, seruus, & iniquus inter duos latrones cru

cifixus,

cifixus. Nos ergo fratres dilectiſsimi ad imitationem huius diui-
27 ni magiſtri humiliemur: quò cœleſtis ipſius gratiæ participes ef-
fecti ad cœleſtem beatitudinem illo in perpetuum fruituri cõſcẽ
dere valeamus. Ad quã nos perducat Ieſus Mariæ filius, Amen.

In feſto Sanctæ Agathæ Virginis, & Martyris

CONCIO VNICA.

Acceſſerunt ad Ieſum Phariſæi tentantes eum, &c.
1 *Matthæi. 19.*

VNum ex vitijs, quæ longius animam à Deo ſeiungũt, eſt turpitudo ſenſualis. Vnde B. Paulus dicit: 1. Cor. 6.
qui adhærat meretrici vnũ corpus efficitur. Qui autẽ adhæret Domino, vnus ſpiritus eſt, ſcilicet, cũ eo. Statimq; addit dicens: fugite fornicationẽ. Quaſi diceret: ſi in hac Dei vnitate perſeuerare vultis, hoc vitiũ diligẽter effugite: ideoq; carnis ſanctificationẽ poſtulabat dicens: Obſecro Roma. 12.
vos fratres per miſericordiã Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiã viuẽtem, ſanctã, Deo placentẽ, vt probetis quę ſit voluntas Dei bona. Hoc eſt, ſi in vna cũ Deo volũtate perſiſtere vultis, car
2 nẽ veſtrã ieiunijs, cilicijs, diſcipliniſq; vos ſacrificare oportet. Quod vitiũ quia Deo magnopere execrabile eſt, etiã in hoc ſęculo acerrimè puniri conſueſcit. Et ſicvbi nos leginus nõ perma Gene. 6.
nebit ſpiritus meus in homine, quia caro eſt: alia tranſlatio habet, nõ litigabit ſpiritus meus cũ homine, quia caro eſt, ideſt, Nõ reprehendã (ait Dominus) deinceps homines verbis, ſiquidẽ eos carnales, ac ſenſuales factos fuiſſe perſpicio. Sed eos operibus puniã. Delebo (inquit) hominẽ, quẽ creaui à facie terrę ab homine vſq; ad animantia, à reptili vſque ad volucres cœli. Piſces ſolũmodo ex omnibus, quę extra arcam remanſerunt, à diluuio euaſerunt. Quia piſces non ſunt tam libidinoſi, quãm cætera terrę animantia: eo quod venis, ac ſanguine carent. Vn

de

Genes. 9. de de Sancto Noe dicitur, vixit post diluuium trecentis quinqua 3
ginta annis, & mortuus est: nec vero meminit sacra scriptura illum alios liberos post diluuium genuisse: vnde creditur continentiam obseruasse toto tempore, quo post diluuium vixit, tanto enim timore perculsus est propter crudele supplicium, quòd Deum de sensualitate sumpsisse perspexerat, vt nulli deliciarum generi se se tradere ausus fuerit. Quod si vinum bibit, atque inebriatus est, hoc fecit, quia vini proprietatem ignorauit. Tam seuerum autem se se Deus in turpes, & carnales ostendit, vt cùm Sodomitas puniret, eos, qui à Sodomis exibant nè retro quidem respicere permiserit, ne cum tam grauibus tormentis turpissimos illos contorqueri viderent, eorum misererentur. Et est valde notandum Diuum Bonifa- 4
S. Bonifa. in ep. si gens Anglorũ dist. 59 cium Martyrem Archiepiscopum Maguntinum ad regem Angliæ quandam epistolam scripsisse dicentem, Siquidem in isto tuo regno tantopere abominatio nephanda prævaluit, ne pessimæ istius gentis supplicium dissimules: nec timeas militares tibi copias esse defuturas, si delinquentes occideris: nam ex maledictis his hominibus quæ virtus, aut quæ victoria poterit sperari? Sicut in Hispanis hominibus, compertum est, qui quia inhonestissimi, ac libidinosissimi sunt, adeo iratus est Deus in eos, vt in pœnam peccatorum ipsorum Mauros, ac Turcas ad illos miserit, qui illorum terras vsurparent, illisque mortem inferrent! Animaduertite quomodo sanctus hic vir Hispaniæ euersionem, quæ paulo ante præcesserat, attulit in exemplum. Nam epistola hæc scripta est anno incarnationis Dominicæ septingentesimo quinquagesimo quinto: Hispaniæ autem euersio facta est anno septingentesi- 5
Augusti. lib. de ciui. Dei. cap. 10. mo decimo quarto. Quid autem mirum si hæc tam execrabilia sint infinitæ Dei puritati, siquidem Beatus Augustinus dicit Dæmones oculos claudere, ne tot carnales immunditias, quot homines in dies excogitant, perspiciant? O terribilem exaggerationem! quomodo non trepidamus hæc audientes, & quæ in hac misera tempestate gerantur aspicientes? Magnæ vtique insensibilitatis, atque duritiæ est signum.

His igitur quæ vera sunt, suppositis sciẽdũ vobis est vnũ ex vitijs carnalib⁹, quæ De⁹ maximè semper execrat⁹ est, esse adulteriũ

Adeo

6 Adeô vt aduersus illud seueriſsimam zelotypiæ legẽ ſtatuerit, eamque miraculo confirmarit, vt habetur in Numeris. Etenim obſtupendum eſt quod Deus illic dicit in huius peccati deteſtationem. Aulus Gelius refert: cùm Alexander Magnus ſeſe Iouis filium eſſe iactaret, eius matrem Olympiadem eum per literas reprehendiſſe eo quòd dicens ſe Iouis eſſe filium ſignificaret genitricem ſuam cum Deo fuiſſe adulteram, quod valdè ignominioſum ſibi eſſe ducebat, etſi eſſet cum Ioue, qui ab Ethnicis tanquam Deus maximus colebatur. Tanto etiam gentes adulterium odio proſequebantur. Hoc etiam apparet ex ijs, quæ Abraham dixit Sarai vxori ſuæ, cùm eſſent propè, vt ingrederentur Ægyptum. Noui quod pulchra ſis mulier, & quod cùm viderint te Ægyptij, dicturi ſunt: vxor illius eſt, 7 & interficient me, & te reſeruabunt. Super quo dicit *Lira* Abraham noſſe Aegyptios nephandum ſcelus adulterium habuiſſe: leuiuſque peccatum iudicaſſe virum interficere, quàm eo viuente vxorem ipſius deturpare. Idem ſentiebat Abimelech, vnde reprehendens Abraham propter aliam diſsimulationem, qua vſus fuerat dixit ei. Quid feciſti nobis? quid peccauimus in te? quia induxiſti ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum grande? quæ non debuiſti facere feciſti nobis. Eccè quo vocabulo Ethnicus adulterium appellat: peccatum (inquit) grande. Idemque dixit rex Paleſthinæ Patriarchæ Iſaac propter aliam ſimulationẽ ſimilẽ, quare (inquit) impoſuiſti nobis? poterat coire quiſpiã de populo cum vxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatum. O quàm aſperæ reprehenſiones ſunt hæ 8 Chriſtianis hominibus: qui tam parui æſtimant peccatum, quod gentes naturali tantum lumine ductæ tam execrabile eſſe ducebant.

Numer. Aulus. Gel. lib. 13. c. 4

Gene. 12.

Gene. 20.

Gene. 26.

De hoc enormi peccato loquitur Dominus in hodierna Sancti Euangelij lectione quæſtioni cuidam à Phariſæis ſibi propoſitæ reſpondens. Dicit quippè Sanctum Euangelium, quod *Acceſſerunt ad Ieſum Phariſæi tentantes eum.* Horrendum vtiq; eſt de hominibus idem dici, quod de Sathana dicitur. De Sathana dixit ipſe Beatus Matthæus, accedens tentator, & de his hominibus nunc dicitur: Acceſſerunt, vt tentarent eum. Nonnulli homines quaſi dæmones & peiores quodammodo eſſe vi-

Matth. 4

dentur: nam dæmon suasit Domino dicens: si filius Dei es mitte te deorsum: ipse autem non est ausus eum præcipitare. Nazareni verò duxerunt eum, vsque supercilium montis, vt præcipitarent eum. Diabolus facultatem à Deo petijt, vt Sanctum Iob tangeret, eiusque diuitias, ac valetudinem perderet, qua impetrata eam executus est. Atque ad ingrediendum in porcos dixerunt diaboli, vt ait Diuus Mattheus, mitte nos in gregem porcorum. Homo autem adeò malignus est, vt contra Dei voluntatem omnia, quæ potest proximis suis incommoda inferat. Sathanas contentus erat hac probatione, quòd Iesus Christus erat verus filius Dei, videlicet, si lapides in panes conuerteret. Pharisæi autem non contenti fuerunt aquam in vinum cõuersam videntes, nec cæcum à natiuitate oculos iam habere, nec mortuos ad vitam reductos, nec mortem in vitam conuersam aspicientes. O duritiem inauditam, liberet nos Deus, ne malitiæ locum demus, vt cordibus nostris dominetur: & peiores quodã modo diabolis maneamus.

Ibidem. Iob. 1. Matth. 8. 9 10

Accesserunt ergo hitentantes eum & dicentes: *Si licèt homini dimittere vxorem suam quacunq; ex causa.* Cui quæstioni respondens Dñs negatiuè eis declarauit virum propter adulteriũ ab vxore sua posse recedere. Hoc autẽ intelligitur quoad thorũ, non autẽ quo ad vinculũ. Et quod dicit Spiritus Sanctus, qui tenet adulteram, stultus est, & insipiens: intelligendũ est illa in malo perseuerante, si autẽ voluerit emendari, non est stultũ illã tenere: sed potius opus misericordiæ ad eã in bono proposito cõseruandã. At circa hoc volo vos diligenter aduertere miserum casum, qui cuiusdam Leuitæ vxori accidit, de qua fit mentio in Iudicũ volumine, quò vxores delinquentes timore perculsę sese in meliorem frugem recipiant. Refert illic sacratus textus, quod quidam vir Leuites accepit vxorem de Bethlehẽ Iuda, quæ reliquit eum, & reuersa est in domum patris sui. & quamquam in nostro contextu non assignatur causa, ob quam mulier hęc à viro suo recesserit, in Hebræo tamen legitur hoc modo: & fornicata est apud eũ, & abijt ab eo, quia fortasse reprehensiones, quibus eam propter hoc vir suus obiurgabat, ęgre ferebat. Ille autẽ nè penitus perderetur, eam requisiuit. At illa, quæ per legem morte digna erat, nec vllã propterea reprehensionẽ ferre volebat, etsi hominum

Prou. 18. Iudi. 19. Leuit. 20. 11 12

12 num ſupplicium euaſit. Dei tamen manus non effugit. Qui quidem illam crudeliſsima, & turpiſsima quadam morte permiſit obire: vt ibidem videre eſt.

Audientes Sãcti Apoſtoli quãm forte, ac indiſſolubile ſit vinculũ matrimonij dixerũt. *Si ita eſt cauſa hominis cũ vxore nõ expẽdit nubere.* Profectò ſi matrimoniũ nõ Chriſtianis oculis aſpiciatur eſt vna ex grauiſsimis crucibus totius orbis, nã fratris quidẽ crux aliquomodo poteſt immutari: nã mutato graui, atq; operoſo, & charitatis experte prælato religioſi crux immutatur, & clericus ſi prelatum ſuum malè in ſe affectum ſentiat, ad aliam diœceſim proficiſcens crucem mutat, crux autem matrimonij neceſſariò vſq; ad alterius coniugis obitũ toleranda eſt. Valerius Maxim⁹ refert quoſdam latrones in eos quos deprædabãtur maxima quadam crudelitate vti conſueuiſſe: ſcilicet, quòd alijs mortuis alios 13 viuos ſinebant: at viuos, ac mortuos vinciebant, & mortuorum manus & ora, viuorum manibus, atque oribus componebant, & ſic illos relinquebant, quouſque mortuorum fætor, atque corruptio viuos occidebat. Nunquid maior in orbe crudelitas eſt audita, aut miſerabilior in hoc ſęculo vita poterat reperiri, quãm qua miſeri illi homines mortuis alligati viuebãt? huic comparari ſolet vnio animæ cum corpore poſt peccatum: nã anima immortalis corruptibili corpori admiſcetur, & ei os ad os, manus ad manum, & pes ad pedem eſt coniuncta: nam eſt tota in toto, & tota in qualibet parte. Cumque corpus per originalis iuſtitiæ carẽtiam tam male propenſum remanſerit, magnas in anima ſtrages operatur. Et ita dicitur: corpus quod corrumpitur, ag- *ſapi. 9.*
14 grauat animam: & terrena cogitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Nec ſolum tormentum hoc vnioni animæ cum corpore comparari poteſt: verum etiam vnioni viri cum fœmina quodammodo conferri poteſt, quando accidit quòd prudentia, atque ingenio ſint diſpares, ac diſsugales. Et tamen etiam antequam matrimonium eſſet ſacramentum erat bonum, & ſtatus conueniens, in quo homines ſaluarẽtur, ſicut in eo innumeri Dei ſerui ſaluati ſunt.

Volẽſq; Dñs duos viros viuos in mũdo ad ſingulare quoddã miniſterium, quod ante vniuerſale iudiciũ executuri ſũt reſeruare Heliam elegit, & Enoc: quorũ Helias fuit caſtus, nec fœminã vllo

Valerius Max. lib. 9. de crudelitate.

vnquã tempore cognouit: Enoc verô fuit coniugatus. Et de hoc 15
Eccles. 44. dicitur, Enoc placuit Deo, & trãslatus est in paradisum, vt det gẽ tib⁹ sapiẽtiã. Alterũ ex matrimonij, alterum verò ex castitatis statu Dñs elegit: quasi diceret: vterq; mihi status deseruit, ac placet. Etsi religiosus in religione sua potest saluari, etiam coniuges in suo statu, quãuis nõ tã perfecte ęternã beatitudinẽ promereri valẽt. Etsi antequã esset sacramentum erat bonus status, viaque ad animarũ salutẽ: nũc postquam illud summa probitas autoritate sua cõprobauit: bonumq; esse declarauit sacramẽtũ illud efficiẽs, gratiæq; cælestis instrumẽtũ esse volẽs, maiori iure laudari, atq; ab omnibus ęstimari debet. Ideo ne infidelibus illud oculis cõsideretis, seueriſsima nãq;, atque durisſima crux vobis esse videbitur: sed Christianis oculis aspicite, & ardẽti spiritus affectu Deũ laudate, qui tantum, tamque salubre lasciuiæ vestrę remedium 16
præbuit. Scitoteque aliquibus quanuis causa hominis ita sit cũ vxore expedire nubere. Qua propter qui Christiana prudentia
1. Cor. 7. intelligitis melius esse vobis nubere, quàm vri, vt ait Diu⁹ Paulus de quibusdã bonã virtuteque prędita vxorem diligẽter ex
Prouc. 18. quirite. Nam dicitur: qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem â Domino. O admirabilem diuini spiritus exaggerationem. Animaduertite quæso quomodo hic dicit Spiritus Sanctus hunc non vnũ quidẽ aut duo, sed vniuersa bona reperisse. Sed dicens hominem ea inueniſse, significauit priùs exquisijsse. Verùm proh dolor quàm pauci in bonis vxoribus quærendis diligentiã adhibent. Sed vniuersam curam suã, quasi Ethnici essent, in eis locupletibus, atque decoris perquirẽdis constituunt: probitatis vero modicam curam gerunt. Nec 17
etiam mulieres optimę esse curant, non enim probitatis, sed pulchritudinis, ac pecuniæ causa se nupturas esse sperant. Etenim si secundum Lacędemonum legem nupturæ essent, absque dubio optimę esse curarent. Illius regni lex erat nequis pater filiæ suę dotem relinquere post mortem, aut viuens dare posset, sed eius doseſſet ipsius virtus: sicque vt nuberent, omnes honestæ, ac virtute prędite, esse curabant. Vt sciatis quos modos exquisierint Ethnici, vt filias suas ad virtutẽ amplectendã inducerent Profecto nescio quomodò Christiani hęc audientes pudore nõ confundimur. Ne permittatis fratres, vt gentes naturali tantum

lumi-

18 lumine ductæ vobis excedant, sed semper in virtutem oculos conijcite: & animaduertite quod cùm Deus primam mulierem formauerit, dicit sacratus textus quòd adduxit eam ad Adam. Ex quo infertur rationi consentaneum esse, quod vir vxorem quam ducit, & fœmina virum cui nubet, aspiciat, vtrum sibi inuicem placeant, non enim est hic contractus post biduum rescindendus, & quia ex hoc plurima inconuenientia exoriri consueuerunt, matrimonia per absentes contrahenda non esse sentio. Gene. 2.

Contracto igitur matrimonio nê ex illo fel peccatorum, atque amaritudo procedat, coniuges inuicem intrinsecus vos diligenter amate. Ideo namque vtitur sancta mater Ecclesia ceremonia illa quæ præcipit, vt sponsus annulum in quarto sponsæ
19 digito collocet, naturales enim philosophi dicunt, venam ex corde procedere, quæ ad hunc digitum peruenit. In quo significat Sancta Ecclesia vxorem viro suo, intimum cordis amorem reddere debere, ita vt inter vtrunque vna sit par, & æqua voluntas. Simile. Quemadmodum oculi cum sint duo, diuersisque locis dispositi, in actu tamẽ videndi vnum sunt, vterque enim in re visa conueniunt, simulque vnam & eandem videndi operationem constituunt: sic coniuges licet ingenio, natione ac genere sint diuersi, vnum tamen in volũtate, & corde esse, suauemque pacem ac perpetuam beneuolentiam conseruare debent: ita vt vna eademque voluntas bina corda gubernet. Quam sine contradictione aspicit vnus oculus idem, quod alter intuetur: tales oportet esse bonos coniuges. Attendite qualem primi parentes nostri pacem
20 obseruarint: etenim etsi Adam propter vxoris suę persuasionem, se nudum gratięque statu deturbatum perspexit, non dicit sacra scriptura eũ cũ illa fuisse rixatum, nec ligno percussisse dicentẽ: tu me perdidisti: imo statim se se sub arborem receperunt, & quo melius potuerũt, nuditatem suam frondibus operuerunt. Si fortẽ alterius coniugis causa infortuniũ aliquod aut detrimentũ accidit nullũ impatiẽtia remediũ ei adhibere potest, sed potius magis augetur incommodum: ergo ad inuicem vos cũ charitate supportate. Ad hanc etiam pacem magnopere vos oportet intellige re vnam ex causis, quare vt dicitur, ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem, quod ideo fecit vt significaret, quemadmodum costa cordis est operimentum, sic Gene. 2.

vxorem ex viri costa formatam tegumen, conseruatricem at- 21
que custodiam cordis, atque arcanorum viri sui esse debere.
Cuius rei defectus plurima gignit mala. Illam etiam ex co-
sta perficiens significauit Dominus vxorem quasi sociam, non
Genes. 17. autem quasi dominam esse diligendam. Vnde Deus Saræ
quæ prius Sarai vocabatur, hoc est, domina mea, nomen im-
mutauit, illamque Saram, id est Dominam, iussit appellari: de-
notans in hoc consentaneum esse vxorem domum suam tan-
quam dominam gubernare, prudenterque illi dominari, viri au-
tem sui dominam esse non decere: hoc enim magnæ confusio-
nis est causa. Simulque cum hoc oportet vos scire quod dicit
Cor. 7. Beatus Paulus de modestia, & sobrietate qua carnalibus volup-
tatibus vos frui oportet: qui postquam temporis breuitatem
proposuit dicens: tempus breue est, addidit dicens, reliquum
est, vt qui habent vxores tanquam non habentes sint: non vult 22
consulere, vt omnino viuant abstinentes, sed in his verbis sobrie
Aristot. tatem, temperantiamque commendat. Etiam Ethnicus Aristo-
teles in œconomicis dixit, virum ea sobrietate cum vxore sua
vti oportere, vt cum ab ea absit ei graue non sit se se cõtinere, ca-
steque viuere. Exemplumque Vlyssis adducit, qui cum diu ab
vxore sua Penelope abesset, à Circe filia Athlæ rogitatus est, vt
ad eã accederet, quæ & immortalitatem ei pollicebatur, & quã-
uis ipse credebat illam si vellet immortalitatem sibi posse largi-
ri, satius duxit Vxori suæ Penelope fidelis existere mortalis ma
nens quam immortalis effectus adulterium perpetrare. O Deus
infinitæ maiestatis & gloriæ, quid Domine de plurimis huius tẽ
poris Christianis dicam si eos Ethnicis illis comparare veli-
mus? quid vobis fratres de illa gente videtur, quæ tamen gehen 23
halibus nunc ignibus contorquetur? vos autem turpissimi qua
si iumenta saluari speratis? Per clementissima Dei viscera vos
rogo fratres mei, vt ad hæc aduertatis, vitamque vestram mo-
derari curetis secundum Euangelicam legem, quam professi
estis: præcipuè vero ij, qui seniores estis, sanctius in hoc, & in
omnibus pietatis exemplum cæteris præstare tenemini. Vbi
Genes. 21. nos legimus Saram cum se peperisse perspexit, dixisse: Risum
fecit mihi Deus, & quicunque audierit, corridebit mihi: alij
transtulerunt, Dominus fecit me in risum, quicunque audie-
rit, irridebit me. Nempe, quia cum essem senio confecta, vo-

lupta-

24 luptatibus tamen indulsi, iuxta quod valde hic notatur non solum Saræ honestas, sed hominum etiam illius tempestatis mira sobrietas qui longæuam mulierem prægnantem videntes irridebant. Ideoque de Beata Elisabeth dicit Diuus Lucas. Sentiens se prægnantem occultabat se mensibus quinque, & si acce- Lucæ.1.
pto beneficio gaudebat, se tamen adeò grandæuam prægnari erubescebat, quasi mulier honestissima. Qui enim senes iam sunt oportet iam ab his voluptatibus se se cohibere, vt impensius se Deo tradere, atque in diem mortis diligentius valeant præparare.

Cùm Sancti discipuli dixissent: *Si ita est causa hominis cum vxore non expedit nubere. Respondit eis Dominus, Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.* In quibus verbis summa veritas
25 manifestauit: quibus magis matrimonij, quam continentię statum propter lasciuiam complexionum suarum conuenire. Et quenquam castum esse velle, atque in perpetua continentia viuere donum Dei esse etiam significauit. Hi autem illud habent, quibus datum est: & de his sic ab spiritu diuino adiutis atq; deductis dicit paulò inferius. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.* Hoc est, qui se voto ad generandũ inhabiles reddiderunt. Nam vt Diuus Paulus dicit, Qui sine vxore est, 1.Cor.7.
solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo: qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mũdi & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quę Domini sunt, quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro: vt autem Dominus se hoc laudare ostenderet, dixit. *Qui potest capere ca-*
26 *piat.* Hoc est, qui huius capax esse poterit, sit. Quod explicuit Beatus Hierony. dicens, Qui victor euadere poterit victor eua- Hierony.
dat, qui poterit pugnare pugnet, qui poterit triũphare, triũphet. Et profecto ego suspicor minus laboriosum esse homini, qui ad hoc se dispositum, aptũque fuerit expertus, semper se castum fore statuere, quam vxorem (qualiscunque sibi contigerit) stultam, aut sapientem, fidelem aut adulteram toto vitæ suæ tempore tolerare. Idemque de vxore erga virum dici potest si ipsa hoc penitus intelligeret. At vna ex maledictionibus, in quas mulier per peccatum incidit, est eam nimium viro esse propensam. Et sic referens sacra pagina maledictiones, quas ei Deus injecit,

secundum septuaginta interpretum translationem, vna est: ad ipsum erit conuersio tua, scilicet, ad virum. Et ista conuersio est effrenatus amor, quo illum diligit. Dicensque Dominus, *Sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt*, Significat hanc virtutem iam pri- 27
Lyra super Iudi. 11. 2. Mach. 14. stinis olim temporibus fuisse exercitam: sicut affirmat Lyra: dicit enim in tempore legis veteris fuisse laudabilem virginitatem, siquidem Helias & Razias, de quo dicitur Hic multis temporibus continentiæ propositum tenuit in Iudaismo, & gloriosus Ioannes Baptista, & sacratissima virgo Maria Domina nostra, & filia Iephte, & Diuus Paulus in perpetua virginitate perstiterunt. De filia Iephte dicitur, vt videre est apud Lyram quod propter votum, quod pater ipsius Deo vouerat in virginitate permansit: & propter hanc obedientiam, quam parenti suo præstitit, Hebrææ virgines festum solenne quotannis agebant: quo tantæ obedientiæ, quam hæc filia patri suo exhibuit, 28
memoria in perpetuum remaneret: siquidem primum patris sui manibus se commisit, vt ratione voti, quod vouerat, ipsam si vellet, occideret: postea verò cum sapientes statuissent, eum non oportere ipsam corporaliter interficere, sed sufficere illam Deo dicare, vt in perpetua virginitate perseueraret, sicut pater voluit, sic obediens filia fecit. Vt autem noueritis quanto cum rigore votum hoc, aut aliud, quod Domino voueritis, adimplere tenemini, vellem vos intelligere, quod dicunt doctores circa
Gen. 28. votum, quod vouit sanctus Patriarcha Iacob, quando fratrem suum Esau fugiebat, videlicet, si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via hac per quam ambulo, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei. Cuius voti executionem adimpleta conditione, 29
qua illud sanctus Patriarcha vouit, postea distulit: propter quam dilationem, & negligentiam maximi ei labores acciderunt: etenim Ethnicus quidam filiam eius Dinam defloravit, filij eius Simeon & Leui, immani in habitatores Sichem crudelitate sunt vsi: dilecta illius coniux Rachel ex partu obijt, filius eius Ruben incestum admisit, patrisque stratum maculauit. Denique ipsius filius Ioseph in AEgyptũ venditus, ibique inhumaniter tractatus est. Hos omnes labores aiunt doctores fuisse verbera, quibus Deus afflixit Iacob, eò quòd in voti executione tardus extiterit,

quod

quod si tam seuerum de hoc fidelissimo amico suo Dñs suppli-
30 ciũ sumpsit, quid vobis faciet fratres mei, nisi sibi factis promis-
sis steteritis? Per huius altissimi Dei reuerentiã vos rogo vt dili
gentissime curetis ei præstitam seruare fidem verbumque pro-
missum adimplere, nec tam supernę maiestati perfidi sitis.

Qui potest capere, capiat, ait Dominus. Nõ vtique ad tãtã per
fectionem vos obligat, sed si conflictum hunc aggredi vultis ful
cimini, atq; ad victoriam reportandam constantes estote, vitium
nãq; sensuale fortissim⁹ est hostis. Rhinoceros, vt naturales phi
losophi dicũt adeò fer⁹ est, vt nũquã domari possit, quò homini
bus sit tractabilis: cum tamen verum sit cætera omnia animãtia
beneficijs affecta domari. De hoc animali dicit Iob. Nunquid Iob. 39.
alligabis Rhinocerota ad arandũ in loco tuo? Quod de hoc fero
31 cissimo animali dicimus: idem de immani carnis concupiscen
tia dicere possumus. Etenim alios malos naturæ motus, atque
impetus, diuturna virtutis exercitatio, aut suffocat, atque expri
mit, aut penitus extinguit: hæc autem pestis vix vnquam pror
sus aboletur, neque domatur, Reperiuntur quippe complures
Dei serui, qui cum quadragesimum aut quinquagesimum an-
num agant, neque opere, nec desiderio castitatem amiserunt, ni-
hilominus tamẽ, etsi tam diuturna virtutis huius exercitatione
percallent, sensualitatis tamen stimulos, ac rebelliones quotidie
sentiunt: & in senectute etiam illis opus est cum carne præliari.
Et sic de sancto quodam viro ordinis Fratrum Minorum cuius
causa plurima Deus miracula faciebat, qui Frater Antonius de
Ripa vocabatur, legitur, quod cum decrepitę iam esset ætatis, &
in maximis asperitatibus, atque abstinentijs adhuc perseuera-
32 ret, grauissimas carnis tentationes patiebatur: & aliquando ela
tis vocibus in dormitorio dicebat, O fratres cauete cauete nã si
vir senio confectus, qui vix sustinendæ naturæ necessaria panis
& aquę sumit alimenta, tam grauia carnis certamina sustinet,
quid accidet iuueni, vino & carne stomachum adimplenti? Non Eccles. 31.
sine causa dicit Spiritus sanctus, Vigilia honestatis tabefaciet
carnes, & cogitatus illius auferet somnum. At, dicet aliquis:
quid facis pater? vt quid hanc virtutem nobis tam difficilem re
presentas? Imo potius vt illius amore caperemur nobis dicturus
esses spiritus tranquillitatem, qua castus in orbe viuit.

Non

Non in hoc erro fratres: sic namque fieri oportet, qui certamẽ aggressuri sunt, hostium suorum vires nosse desiderant, vt sese aptius præparent. Sic nos oportet scire quanta sit repugnantia ex parte sensualitatis nostræ ad hanc victoriam consequendam. Hocq; nos valde consolari debet, quòd quantò maior inest in aliqua virtute difficultas, tanto præstantius propter illam præmium comparatur. Simulque hoc nos sulciri oportet, ad hanc atque alias virtutes apprehendẽdas, quod in maioribus illarũ difficultatibus solet Spiritus sanctus suos mirificos gustus, spiritalesque suauitates cõmunicare: quò fidelesipsius serui in suis sanctis pretensionibus non deficiant, atque omnia sæcularia detestentur: sic affirmat Dauid, dicens. Manducauerunt, & adorauerunt eum omnes pingues terræ, in conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram. Quem locum quidam interpres sic expo 34
nit. Manducauerunt, & cùm gustassent spiritualia Domini dona supplices facti sunt potentissimi quique eorum, qui terram habitant, & in veneratiõnẽ illius genua flectent. Nam spiritali suauitate gustata facile carnalis voluptas respuitur. Ruben filij Liæ & Iacob reperit mandragoras (siue lilia candida) quas matri suæ Liæ detulit. Cùmque decoræ Racheli redolerent, adeò earũ odore delectata est, vt coniugalem illius noctis voluptatem, qua cũ viro suo frui posset, pro mãdragorarum odore commutarit. Vnde dixit Liæ. Dormiat tecũ (scilicet Iacob vir meus) hac nocte pro mandragoris filij tui. O quot honestis iuuenibus, atque iuuenculis hoc quotidie accidit, qui diuina Dei suauitate rapti carnales voluptates, quibus coniugati frui possent libentissime respuerunt, atque in perpetua virginitate viuere voluerunt: atque 35
humanas voluptates pro illius lilij conualliũ Iesu Christi gustu atque odore mirifico cõmutarunt. O quam decorũ, odoriferum atque suaue lilium est corpus & sanguis Iesu Christi saluatoris nostri: quod vt plurimi gustent terrestrium rerum gustus contemnunt. O fratres mei ego vos deprecor, vt huic cælesti lilio gustãdo, eiusque odori percipiendo intẽdatis, & videbitis quam facile sęculares has nenias respuetis. O Christe dulcissime animarum nostrarum amor inęstimabilis pulchritudinis fragrantię, ac suauitatis lilium per viscera infinitę misericordię tuæ te deprecor, vt horum fratrum meorum interiores excites sensus, quo diuini

Psal. 21.

Gene. 30.

36 uini odoris tui efficaciam ſentientes omnib⁹ poſthabitis tevnũ
ſequantur, ſicut facit hæc glorioſa virgo beata Agatha, cuius feſtũ hodie ſancta mater Eccleſia celebrat, quæ crudeliſsima propter te tormenta perpeſſa eſt, ne ſingularẽ theſaurũ virginitatis amitteret: ad quę omnia perferenda tu ſingulare illi auxilium pręſtitiſti, ſicut ipſa quamplurimos perpeſſa cruciatus in carcere exiſtens expanſis ad te manibus maximas tibi propterea gratias agens fatebatur dicens. Domine, qui me feciſti, creaſti, & cuſtodiſti ab infantia mea, & feciſti me in iuuentute mea virili ter agere: qui tuliſti à me amorem ſęculi, qui corpus meum à pollutione ſeparaſti: qui feciſti me vincere tormẽta carnificum, ferrum, ignem, & vincula, qui mihi inter tormenta virtutem patientiæ contuliſti: te deprecor, vt accipias modo ſpiritũ meum.
37 Tempus enim eſt Dñe, vt me iubeas ſæculum iſtud derelinque re: & ad tuam miſericordiam peruenire: quibus verbis ſuum tibi ſpiritum commendauit. Per ineffabilem amorem, quo ei auxiliatus es, te quæſumus, nobis etiam faueas, vt illam imitantes hic te per gratiam, & in futuro ſęculo per gloriam conſequamur. Amen.

Ad Lectorem.

Dominica ſecunda poſt Epiphaniam retro, in qua agitur de nuptijs, multa notatu digna inueniesex quibus confici poſſunt alię conciones pro iſto Euangelio.

(.:.)

SALMANTICÆ
Excudebat Ioãnes Ferdinandus.
M. D. LXXXVIII.

INDEX OMNIVM CONCIONVM, QVAE IN HOC opere continentur.

Dominica prima aduẽtus, Erunt signa in Sole, Luna, & stelis. Lucę.21.pag.1.& pag.12. & pag.24.&.36.

In festo sancti Andreæ, Ambulans Iesus iuxta mare, &c. Matth.4.p. 48.&.pa.58.& pag.69.&.pa.79.

Dominica.2.Aduẽtus, Cum audijsset Ioannes in vinculis, &c.Matthæi.11.pa.89.& pag.100.& pag. 112.& pag.123.

In festo Immaculatæ Cõceptionis Beatissimæ V. Mariæ. Liber generationis Iesu Christi, Matth.1. pag.134.&.pagin.145. & pag.155. & pag.168.

Dominica.3.Aduentus.Miserũt Iudæi ab Hierosolymis Ioan.1.pag. 80.& pa.191.& pa.201. & pa.211.

Dominica.4.Aduẽtus.Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris.Lucæ.3.pag.222.& pag.234.& pag.245.& pag.256.

In festo Expectationis Beatissi. V. Mariæ. Missus est Angelus Gabriel.Lucę.1.pag.266.& pag.278.

In festo sancti Thomę Apost.Thomas vnus ex duodecim, &c. Ioa. 20.pa.287.& pag.296.& pag.305. & pag.314.

In die Natiuitatis.D.N.Iesu Christi Exijt edictum à Cæsare August. &c.Luc.2.pa.321.& pag.in.333.

In eadem die.Reclinauit eum in præsepio &c.Luc.2.pag.344.

In eadem die. In principio erat Verbum, &c.Ioan.1.pag.354.

In festo sancti Stephani. Dicebat Iesus turbis Iudæorum Mat.23.pagina.365.& pag.377.

In festo S.Ioan.Euangelistæ.Dixit Iesus Petro sequere me.&c. 21.pa.388.& pa.400.& & pag.423.

In festo SS.Innocentium. Domini apparuit in seph.Matth.2.pag. 444.& pagi.454.

Dominica infra octa Erant Ioseph, & Maria su mirantes, &c.Luc.2. pag. & pag.476.

In die Circũcisionis D.N.Iesu Christi postquã cõsummati sunt dies octo, &c.Luc.2.pag.487.& pag. 497.&.pag.509. & pag. 521.

In Epiphania Domini, Cum natus esset Iesus, &c.Matt.2.pag.530.& pag.542.& pag.555.& pag.566.

Dominica.1.post Epiphan. Cum factus esset Iesus annorũ duo Luc.2.pag.578.& pag.59 607.& pag.619. *in tabernacu-*

Dominica.2.p *monis, pa.132.*

ste sunt in

1.pa.631.& pag.345.& pag. 657. & pagina.669.

Dominica tertia, post Epiphaniã. Cum descendisset Iesus de monte, &c. Matthæ.8.pag.682.& pagin.694.

In Cõuersione sancti Pauli Apost. Saulus adhuc spirans, &c. Act.9. pag.707. &.pag. 720.

Dominica.4.post Epiph. Ascendẽte Iesu in nauiculam,&c. Matth. 8.pag.732.& pag. 745.

Dominica.5. post Epipha.Simile factum est reg. cœl. homini qui seminauit,&c. Matthæ.13.pag.759. & pag.770.& pag.780.

Dominica. 6. post Epiphan.Simile est reg.cœlor. grano sinapis, &c. Matthæi.13.pag.791.& pag. 801, & pag.812.

In festo Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ. Postquàm impleti sunt dies purgationis Mariæ &c. Lucæ.2.pagin.821.& pagin. 832. & pag.854.

In festo Sanctæ Agathæ Virginis & Martyris. Accesserũt ad Iesum Pharisæi tentantes eum, &c. pag. 863. Poteris videre Conciones Dominicæ.2. post Epiphaniam, in quibus de nuptijs agitur, quæ etiam ad hoc festum inseruient pagina.631.& pagina.345.& pag. 657.& pag.669.

INDEX AVTHORITATVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QUÆ SPARSIM IN HOC OPERE AB AUCTORE EXPLICATVR SECUNDVM ORDINEM LIBRORVM VETERIS, AC NOVI TESTAMENTI.

Ex Genesi.

1 SPIRItus Domini ferebatur super aquas p. 449. n. 28.

2 Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea, pagin. 360. numero. 18.

Requieuit Deus die septimo ab vniuerso opere quod patrarat. pag. 469. numero. 12.

2 Faciamus ei adiutorium simile sibi, pagina. 584. num. 20.

De omni ligno paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas, pagin. 501. nu. 12.

3 Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, pagina. 36. numero 2.

Inimicitias ponam inter te & mulierem pag. 365. num. 1.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, pagina. 780. numero. 1.

4 Vox sanguinis fra[illegible]is tui in diebus tuis nequam conteratur hyme de terra, pagi[illegible]tuum rota super cisternã, ro. 21. & pagro. 23.

5 Iste consolabitur [illegible]ui in sapientia morabitur, in terra cui mal[illegible]ctionem Dei, &c. pa. 982. gin. 345. num

6 Non perm[illegible] Ex Canticis.
mine, quia [illegible]
numero. [illegible]sum sed formosa, sicut tabernacula Salomonis, pa. 132.
mero. 2
11 Habite[illegible]dar, sicut pelles Salomonis, pa. 132.
num. 29.

numer.7.

17 Statuam pactum meum, &c. vt sim Deus tuus, & seminis tui post te. p. 521. numer. 3.

Nō vltra vocabitur nomē tuū Abrā, sed vocabitur Abrahā. pa. 529. nu. 27.

18 Si inueni gratiā in oculis tuis afferam pauxillū, & quæ. pag. 576. nu. 32.

20 Forsitan nō est timor Dei in loco isto, pag. 839. num. 22.

21 Abraham plantauit nemus in Bethsabee. pa. 625. nu. 18.

24 Pone manū tuā &c. & inde accipias vxorē filio meo Isaac. p. 642. nu. 36.

27 Sume ama tua pharetrā, & arcū. pag. 642. numer. 28.

32 Sepeliuit Abrahā Sarā vxorē suā in [illegible] duplici. pa. 681. num. 39.

[illegible] sortis accubās inter medias terminus, &c. pag. 16. n. 15.

Ex Exodo.

4 Ego indurabo cor Pharaonis &c. p. 727. numer. 23.

5 En [illegible] vi flagellis cædimur, pa. [illegible] 31.

[illegible] glorioſe. pa. 794. nu. 11.

[illegible] quisq; ex eo quātū suffi[illegible] omor. p. 750. num 17.

[illegible] mitte ibi mānu &c.

[illegible] Deus tuus, fortis, [illegible] num. 1.

[illegible] sanctifices. pag. [illegible]

[illegible] propositio- [illegible] p. 597. n. 13

[illegible] pinderis

&c. in tabernaculo fœderis. p. 633. nu. 8.

Ex Leuitico.

6 Ignis in altari semper ardebit, &c. pa. 392. num. 12.

10 Sanctificabor in his &c. appropinquāt mihi. pa. 444. nu. 2.

12 Mulier si concepto semine pepererit masculum &c. pag. 854. nu. 1.

26 Terrebit eos sonitus folij volātis, & ita fugiēt quasi gladiū. pa. 559. nu. 15.

Ex Numeris.

21 Fac serpētē Æneū &c. qui percussus aspexerit eū viuet pag. 774 num. 14.

23 Quomodo maledicā cui non maledixit Deus? pag. 769. numer. 31.

24 Videbo eū sed nō modo, intuebor illū sed nō propè, orietur stella ex Iacob, p. 530. numer. 20.

Ex Deuteronomio.

20 Qui est homo qui ædificat domū nouā &c. Vadat, & reuertatur in domū suā pag. 160. numer. 12.

Ex Iosue.

4 Festinauit populꝰ, & trāsijt p. 561. n. 20

Ex Libro Iudicum.

6 Gedeō expresso vellere Cōchā rore impleuit, dixitq; rursus &c. p. 556. nu. 6

Ex. 1. Regum.

2 Filij Heli filij Belial, nescientes onus &c. pa. 197. num. 21.

24 Dauid quærit malū aduersum te? pa. 210. numer. 26.

AVTORITATVM.

Ex.2.Regum.

20 *Si quis mihi daret potum aquæ de cisterna quæ est in Bethlehem pagi.* 348. *numer.*15.

24 *Non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita, pag.*736.*num.*3.

Ex.3.Regum.

1 *Eritque cum dormierit &c. erimus ego, & filius meus peccatores.pa.*280.*nu.*7.

18 *Vsq; quo claudicatis in duas partes, &c. pag.*193.*nu.*8.

19 *Quicumque fugerit gladium Iehu interficiet eum Elisæus.pag.*764.*nu.*16.

Ex.4.Regum.

9 *Si non pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius, quem vidi heri, &c. pag.*691.*nu.*30.

Ex Iob.

7 *Nec aspiciat me visus hominis, pagin.*2 *num.*5.

19 *Reposita est spes mea in sinu meo pagin.* 841.*num.*27.

26 *Columnæ cæli tremunt, & contremiscunt ad nutum eius, pag.*16.*num.*14.

Gigantes gemunt sub aquis. pagina. 16. *numer.*17.

28 *Sapientia vbi inuenitur? abyssus dicit, non est in me pag.*560.*nu.*17.

Ex psalmis.

1 *Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum, &c. pag.*116.*nu.*30.

*Non resurgent impij in iudicio.pa.*30.*nu.*20.

4 *Cum inuocarē exaudiuit me Deus, &c. sacrificate sacrificium iustitiæ. pa.*739. *num.*23. *vsque. pag.*741.*num.*29.

Filij hominum vsque quo graui corde. pag. 52.*num.*12.

8 *Omnia subiecisti sub pedibus eius, pagi.* 195.*num.*13.

9 *Non est Deus in conspectu eius, pag.*196 *num.*11.

Sperent in te qui nouerunt nomen tuum.pa. 699.*nu.*18.

11 *In circuitu impij ambulant, pagin. 581. num.*12.

17 *Retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum. pagina. 607. numero.*2.

*Intonuit de cælo Dominus, & altissimus dedit vocem suam, &c. pagi.*722. *numero.*6.

21 *Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ, in conspectu eius cadent omnes, qui descendis tui in diebus inuen-*
874.*num.*34. *tequam conteratur hy-*

32 *Quis ascendet in aturrota super cisternā, cens manibus, &*

24 *Eleuamini porti in sapientia morabitur, rex gloriæ. pag. ctionem Dei, &c. pa.*982.

30 *Factus sum t*
602.*num*

36 *Obserua*
*nume.*28.

Ex Canticis.

7 *Dereli sum sed formosa, sicut tabernaculorum Dar, sicut pelles Salomonis, pa.*132. *num.*29.

INDEX

autē perfeciſti mihi pag.629.nu.32

40 *In hoc cognoui quoniā voluiſti me, &c. & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum,pag.177.nu.30*

41 *Abyſſus abyſſum inuocat,pagina.312. num.22.*

42 *Iudica me Deus & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, &c. pag. 19. num.21*

Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repuliſti,pag.522.nu.4

44 *Omnis gloria eius filiæ Regis ab intus in fimbrijs aureis,pag.797.n.19*

48 *Cur timebo in die mala,pagin.8.numero.22*

Iniquitas calcanei circundabit me, Ibidem.

Audite hæc omnes gentes,auribus percipite omnes qui habitatis orbem,pagina.13. num.5.

Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis.p.505 num.23.

53 *Accedet homo ad cor altū.p.586.n.25.*

Spectabo nomen ſanctum quoniam bonum eſt orum tuorum,pa.579.

tus te ſignificationem cus,pagina.37.nu-

itauerunt repellere 5.nu.11

nignitatis tuæ

oi da, &c.

um illo, n.

75.

74 *Calix in manu Domini vini meri plenus mixto,pa.423.nu.3*

Deus docuiſti me à iuuentute mea & vſq; nunc pronuntiabo, &c.pagina.465.numero.6.

76 *Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui pag.468.n.14*

Renuit conſolari anima mea, &c. pa.809. num.23

85 *Da imperium tuum puero tuo,pa.547. num.15.*

86 *Fundamenta eius in montibus ſanctis diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob, &c.pagin.134. num.2*

96 *Montes ſicut cera fluxerunt à facie Domini.pag.3.nu.8.*

101 *Quia tempus miſerendi eius, quia venit tempus,pag.512.nu 8.*

102 *Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius.p.506 num.26.*

108 *Conſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris eius.pag.452.numero.24.*

109 *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion,pag.537.num.12*

117 *Vox exultationis, & ſalutis in tabernaculis iuſtorum, pagina. 705.numero.34.*

118 *Confige timore tuo carnes meas.pa.25. num.5.*

Anima mea in manibus meis ſemper, p.95. num.20.

Niſi quod lex tua meditatio mea eſt,pagin. 596.num.11.

Erraui ſicut ouis quæ periit.pagina. 603.numero.33.

Aſpice

Aſpice in me & miſerere mei, ſecundum iudicium diligentium nomen tuum, pa.754 num.27

Inclina cor meum Deus in teſtimonia tua, & non in auaritiam, pagina. 837. numero.15.

124 *Non relinquet Dominus Virgam* peccatorum *ſuper ſortem iuſtorum vt non extendant, &c.* pagina. 474. numero. 31.

125 *In conuertendo Dominus captiuitatem Sion facti ſumus ſicut conſolati*, pa.478 num.6.

126 *Niſi Dominus ædificauerit domum*, pa.392.dum.12.

Sicut ſagittæ in manu potentis ita filij excuſſorum, pa.493.nu.19

Surgite poſtquam ſederitis qui manducatis panem doloris, pagina. 546. numero. 12.

129 *Apud te propitiatio eſt*, pagina.699.numero.17

142 *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine*.pa.609.nu.8

143 *Libera me de filijs alienorum, &c. dextera eorum dextera iniquitatis*.pag. numero.16

Quid eſt homo quia innotuiſti ei, pag.467. numero.12

Ex Prouerbijs.

5 *Lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ cerua chariſſima, &c. In amore eius delectare iugiter*, pagina. 86. numero. 22.

17 *Stultus plaudet manibus, cum ſpoponderit pro amico ſuo*, pagina .166.numero. 17.

21 *Sicut diuiſiones aquarum ita cor regis in manu Domini*, pagina 448. numero. 14.

26 *Leo eſt in via, & Leæna in viarum*, pa.84.nu.17

30 *Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pauebit occurſum*, pagina. 292. numero. 13.

Ex Eccleſiaſte.

1 *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas* pag.843.nu.2.

Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto, &c. & præbet illam diligentibus ſe, pag.346. numer.7.

9. *Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat* pa.700.nu.21.

10 *Cor ſapientis in dextera eius, & cor ſtulti in ſiniſtra illius*, pagina. 535. numero.17.

Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes, &c. pa.833.nu.3

12 *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, &c. antequam conteratur hydria, & confringatur rota ſuper ciſternã*, pag.41.nu.27

14 *Beatus vir qui in ſapientia morabitur, & c. Circunſpectionem Dei, &c.* pa.982. num.3.

Ex Canticis.

1. *Nigra ſum ſed formoſa, ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis*, pa.132. num.29.

Equitatui meo assimilaui te amica mea. pag.165.num.31.

Si ignoras te pulcherrima inter mulieres egredere,&c.pag.204.num.10.

Exultabimus & lætabimur in te memores vberum tuorum, pagina.458.numero.12.

Oleum effusum nomen tuum,pagin.517.numero.13.

2 *Dilectus meus qui pascitur inter Lilia donec aspiret dies,& inclinentur vmbræ pag.130.num.23.*

Ego flos campi pagi.107.num.20.

Capite nobis vulpes,&c.nam vinea nostra floruit pag.858.num.13.

Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles,pag.249.num.15.

Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias,pag.773.nu.11.

Dicite dilecto meo quia amore langueo.pa. 405.num.14.

Fasciculus Myrrhæ dilectus meus mihi pa. 447.nu.11.

Ipse stat post parietem nostrum pagin. 719.nu.38.

Ego flos campi: & lilium conuallium pag. 698.num.14.

3 *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios,&c.pag.89.num.3.& pag.746.nu.2.*

Inuenerunt me vigiles,qui custodiunt ciuitatem,pag.745.num.1.

Dilectus meus mihi,& ego illi,pagi.390. num.6.

4 *Dentes tui sicut greges tonsarum quæ ascenderunt de lauacro,pagina.369.numero.14.*

Vulnerasti cor meum soror mea sponsa in vno oculorum tuorum & in vno crine colli tui.pag.419.num.23.

Oculi tui columbarum pag.704.nume.33. & pag.849.num.20.

5 *Venter meus intremuit ad tactum eius, pagi.77.nu.26.*

7 *Venter tuus sicut aceruus tritici vallatus liliis.266.nume.2.*

Comæ capitis tui sicut purpura regis pagin. 304.num.26.

8 *Pone me,vt signaculum supra cor tuum, pa.348.nu.13.*

Ego murus & vbera mea sicut turris,&c. pag.268.nu.8.

Fortis est vt mors dilectio. pa. 405.numero.14.

Ex Libro Sapientiæ.

4 *Fascinatio nugacitatis obscurat bona,& inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. pagina.844.numero.4.*

24 *Creaturæ Dei factæ sunt in tentationem animæ hominum, & in muscipulam pedibus insipientium,pagina.85.numero.20.*

Ex Ecclesiastico.

2 *Qui diligunt Deum replebuntur lege ipsius pag.585.nu.23*

5 *Non tardes conuerti ad Dominum & ne differas de die in diem,&c.pag.626.nume.22*

Verbum dulce multiplicat amicos,pag.571 num.16

7 *Noli facere mala, & non te apprehendent.pa.582.nu.14*
9 *Quodcunque potest manus tua instanter operare, &c.pa.503.nu.19*
12 *Florebit amygdalus, impinguabitur incusta, & dissipabitur caparis. pa.639. nume.27*
27 *Volatilia ad sibi similia conuenient, & veritas ad eos qui operantur in illa. pag. 543.nu.4*

Ex Esaia.

1 *Si fuerint peccata vestra vt coccinũ. &c. pag.39.nu.10*
Iustitia habitauit in ea, nunc autem homicidæ.pag.553.nu.34
Erubescetis super hortis quos elegeratis. pa. 493.nu.20
3 *Auferet à Hierusalem, & à Iuda iudicem & prophetam.pa.380.nu.10*
Et erit iui semita, &c. Ita vt stulti non errent per eam.pag.402.nu.6
Ecce Virgo concipiet, &c. Butyrum, & mel comedet.pag.445.nu.4
Agnitio vultus eorum respondebit eis.pag. 569.nu.12
Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis, &c.pag.593.nu.3
Effœminati dominabuntur eis.pag.513. nume.12
7 *Noli timere à duabus caudis titionum fumigantium istorum.pag.435.nu.9*
8 *Antequam sciat puer vocare patrem suũ, & matrem, auferet fortitudinem Damasci.pag.531.nu.5*
Dominus exercituum ipse pauor vester, & terror vester, pa.470.nu.19
9 *Factus est principatus super humeros eius, pa.548.nu.20*
Omnis violenta prædatio cum tumultu, &c. pag.332.nu.33
Sceptrum exactoris eius superasti, sicut in die Madian, pag.512.nume.9. & pag. 861.nu.21
Vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, &c.pa.555.num.15. & pag.556.nu.4
Primo tempore alleuiata est terra Zabulon, & terra Nephtali, & nouissimè aggrauata est via maris, &c.pag.157.nu.9
Dominus misit in medio eius spiritũ verginis: & errare fecit Ægyptum, pag. 499.num.17
10 *Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris reliquiæ saluæ fient. pa.556.nu.4*
Consummatio abbreuiata inundabit iustitiam, &c.pa.497.nu.1
14 *Ponam eam in possessionem hericij, pa. 734.nu.7*
De radice colubri egredietur regulus, pag. 690.nu.27
18 *Væ terræ cymbalo alarum.pag.696.nume.7*
21 *Visio dura nuntiata est mihi, &c. tenebræ stupefecerunt me, pa.nu.2. & pag. 829.nu.25*
24 *Formido fouea & laqueus super te qui habitator es terræ, pa.581.nu.10*
26 *Nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ tuæ, pa.506.nu.28*
28 *Væ coronæ superbiæ, pa.857.nu.9*
29 *Obstupescite, & admiramini quoniam misceuit vobis Dominus spiritum soporis. pa.802.nu.31*

Væ Ariel, Ariel ciuitas quam expugnauit Dauid, &c. pa. 379. nu. 8.
Erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, pa. 598. num. 17
33 *Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, &c. munimenta saxorum sublimitas eius pa. 117. nu. 16*
Sicut pullus hirundinis sic clamabo meditabor, vt columba, pa. 437. nu. 14
40 *Dilatabitur cor tuum quando fortitudo gentium venerit tibi. pa. 561. numero. 19.*
41 *Vnusquisque proximo suo auxiliabitur. pa. 300. nu. 23*
42 *Dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet. pa. 539. numero. 29.*
54 *Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, &c. & portas tuas in lapides sculptos, pa. 774. nu. 12.*
56 *Et non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. pa. 419. nu. 22*
62 *Propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, pa. 542. numero. 2.*
63 *Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? pag. 409. numero. 27.*
65 *Expandi manus meas ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogitationes suas. pa. 401. numero. 3.*

Ex Ieremia.

Sicut cisterna frigidam facit aquam, sic isti frigidam facit iniquitatem. pa. 541 numer. 33.
2 *Foderunt sibi cisternas dissipatas. p. 569. num. 10*
3 *In diebus illis non dicetur vltra arca testamenti. pa. 467. nu. 10*
8 *Milus in cælo cognouit tempus suum. pa. 694. num. 2.*
9 *Vt inique agerent laborauerunt. pa. 233. numer. 36*
18 *Surge, & descende in domum figuli. pa. 729. num. 28.*

Ex Ezechiele.

1 *Facies aquilæ desuper ipsorum quatuor. pa. 411. nu. 32*
Facies eorum, & pennæ eorum extentæ erãt desuper. pa. 468. num. 15. & pa. 702. numero. 25.
16 *Radix tua, & generatio tua de terra Chanaan pa. 290. nu. 8*
21 *Ego plaudam manu ad manum, & implebo indignationem meam. pa. 2. numero. 8.*
23 *In via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua pa. 10. numero. 30.*
33 *Andiunt sermones meos, & non faciunt eos, in canticum, &c. pagina. 793. numero. 8.*

Ex Osea.

6 *Misericordia vestra sicut ros manè pertransiens pa. 699. nu. 16.*
8 *Proiectus est vitulus Samariæ, pa. 453. num. 24*
10 *Ephraim vitula docta diligere triturã pag. 591. nu. 41*

Seminate in iustitia, & metite in ore misericordiæ.pag.798.nu.8.
12 *Chanaan in manu eius statera dolosa,pagin.437.nu.27.& pag.68.num.9.*
Dives factus sum,inueni Idolum mihi,pag.567.nu.4.
14 *Ero quasi ros,& Israel germinabit sicut lilium,pag.620.nu.8.*

Ex Ioele.

1 *Quia defecit de domo Dei vestri sacrificium & libatio.pag.14.nu.9.*

Ex Iona.

1 *Hebræus ego sum,& Dominum cæli timeo,pag.486.num.31*

Ex Michæa.

3 *Ossa eorum confregerunt,& comederunt sicut in lebete,pag.572.nu.21.*

Ex Naum.

1 *Non consurget duplex tribulatio,pagin.609.numero.8.*

Ex Habacuc.

2 *Iustus in fide sua viuit,pag.684.nu.9.*
3 *Sol,& Luna steterunt in habitaculo suo,&c.pag.178.nu.31.*

Ex Zacharia.

2 *Qui tetigerit vos tangit pupillam oculi mei.pa.713.nu.19*
4 *Isti sunt duo filij olei splendoris,pa.701.num.22.*
5 *Ecce talentum plumbi portabatur,pagi.581.num.10.*

Ex Malachia.

3 *Testis velox apparebit, &c.nec timuerunt me,pa.10.nu.30.*

Ex Matthæo.

1 *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est,pa.433.num.1*
18 *Nisi conuersi fueritis,& efficiamini sicut paruuli,&c.pa.460.nu.19.*
20 *Cur nobis pares illos fecisti?pa.844.numero.5.*
25 *Quod vnum ex minimis fecistis,&c.pa.20 num.26.& pa.624.nu.17.*
Ite maledicti,pa.1.nu.30
Statuet hædos à sinistris,pa.619.nu.1

Ex Marco.

13 *Nemo bonus,nisi sola Deus,pa.6.numero.6.*

Ex Luca.

1 *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ.pa.69.num.2*
Magnificat anima mea Dominum,pa.585 num.24
Benedicta tu in mulieribus,&c.pa.165.numero.32.
3 *Iam securis ad radicem,&c.pa.121.numero.29.*

13 *Nisi pœnitentiam habueritis omnes simul peribitis, pag. 786. nu. 17*
15 *Pater, peccaui in cœlum & coram te. pag. 781. nu. 3*
18 *Nemo bonus, nisi solus Deus, pag. 6. nume. 16*
21 *Attendite autem vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapulâ, &c. pag. 15 nu. 12*

Ex Ioanne.

8 *Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, &c. pag. 447. nume. 9*
21 *Pasce agnos meos, pa. 619. nu. 2*

Ex Actibus Apostolorũ.

3 *Pœnitemini igitur, &c. tempora refrigerij. pag. 7. nu. 21*
5 *Cur tentauit Sathanas cor tuum? &c. pag. 776. nu. 18*
13 *Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam, pag. 543. nu. 5*

Ex Epistola ad Romanos.

1 *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, &c. pag. 58. nu. 2*
Cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, &c. pag. 459. n. 16
Testis est mihi Deus cui seruio in spiritu, pag. 796. nu. 18
Qui secundum patientiam boni operis gloriam, &c. pag. 229. nu. 23
An diuitias bonitatis, &c. contemnitis? pa. 689. nu. 22
3 *Nũquid iniquus est Deus qui infert irã? pag. 699. nu. 24*
5 *Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum, &c. pa. 146. nu. 4*
5 *Commendat autem charitatem suam Deus, &c. Christus pro nobis mortuus pag. 812. nu. 6*
Regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen, &c. pa. 108. nu. 25
6 *Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato, &c. pa. 131. nu. 25*
Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. pa. 29. nu. 17
Hoc scientes, quia vetus homo, &c. non seruiamus peccato. pa. 811. nu. 29
Non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. pa. 796. nu. 18
17 *Ego autem carnalis sum venundatus sub peccato, pag. 175. nu. 22*
Peccatum operatum est mihi mortem, vt fiat supra modum peccans. pag. 583. nume. 16
Ego autem viuebam sine lege, pag. 608. nume. 4
8 *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, &c. nam quos præsciuit, &c. pag. 547. nu. 16. & pag. 769. nu. 31*
Vos non estis in carne, sed spiritu. pag. 817. nu. 16
9 *Sustinuit vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, pag. 479. nu. 11*
Veritatem dico in Christo Iesu, non mentior. pa. 767. nu. 27
11 *Si aliquis ex ramis fracti sunt tu autem cum oleaster esses, &c. pa. 202. nu. 3*
Noli altum sapere, sed time. pa. 762. nume. 4

13 *Optabam ipse anathema esse à Christo.* pag.71.nu.7.

Ex Epist. 1. ad Corinth.

1 *Nam quia in Dei sapientia, &c. saluos facere credentes.* pa.212.nu.8.

4 *Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema, &c.* pagi.388.nu.3.

5 *Pro Christo legatione fungimur, &c.* 378.nu.4.

7 *Mulier innupta, & virgo cogitat quæ Domini sunt.* pag.645.nu.2.

12 *Nemo potest dicere, Dominus Iesus nisi in Spiritu sancto.* pag.518.nu.27.

13 *Videmus nunc per speculũ, in ænigmate, &c.* pag.6.nu.17.

14 *Mulieres si discere volũt, domi viros suos interrogent.* pag.677.nu.24.

15 *Omnes quidem resurgemus, sed nõ omnes immutabimur.* pag.30.nu.20.

16 *Per epistolas ad vos mittam perferre gratiam vestram.* pa.21.nu.28.

Ex Epist. 2. ad Corinth.

3 *Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, &c.* pag.262.nu.17. & pag.468.nu.14.

Quod si ministratio mortis, &c. quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? pag.743.nu.33.

5 *Qui peccatum nõ nouerat pro nobis peccatum fecit.* pag.523.nu.9.

Ex Epist. ad Galatas.

2 *Viuo autem, iã non ego, viuit verò in me Christus.* pag.122.nu.33.

3 *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.* pag.670.nu.3.

4 *Vbi venit plenitudo temporis, &c. vt adoptionem filiorum recipiemus.* pa. 336.nu.12.

Vellem esse apud vos, & mutare vocem. pag.378.nu.6.

5 *Manifesta sunt opera carnis, &c. regnũ Dei non consequentur.* pag.251.nu.19.

Vtinam abscindantur qui vos conturbat. pag.778.nu.25.

6 *Stigmata Iesu in corpore meo porto.* pa. 526.nu.18.

Ex Epist. ad Ephes.

1 *Adimpleo ea quæ desunt passionũ Christi.* pag.296.nu.1.

2 *Iam non estis hospites & aduenæ, &c.* pa. 207.nu.20.

3 *Flecto genua mea, &c. vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ.* pag.402. num.5.

4 *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos &c.* pag.3.nu.2.

Ex Epist. ad Philippen.

2 *Hoc enim sentite in vobis, &c.* pa.200 nu.28.

Habitu inuentus vt homo. pag.499.nu.5.

In nomine Iesu omne genu flectatur, &c. pag.527.nu.20.

5 *Surge qui dormis, &c. & illuminabit te Christus.* pag.453.nu.5.

Ex Epist. ad Colos.

2 *In ipso habitat omnis plenitudo* [illegible]

INDEX.

ratis,&c.pag.498.4.

Ex Epist.ad Thessalonicē.

2 *Facti sumus paruuli in medio vestrum, &c.pag.368.nu.10.*

Ex Epist. ad Timoth.1.

1 *Qui primus blasphemus fui, & persecutor,& contumeliosus pa.726.nu.18.*

2 *Saluabitur mulier per filiorum generationem,& c.pag.650.nu.17.*

4 *Cauteriatam conscientiam habentes.pagi.373.nu.24.*

Ex Episto. ad Titum.

2 *Apparuit gratia Dei,&c.pag.322.numero.3.*

Ex Episto.ad Hebræos.

10 *Iam non relinquitur pro peccatis hostia,&c.& ignis æmulatio.pag.2.numerō.6.*

Horrendū est incidere in manus Dei viuentis.pag.28.nu.12.

Irritam quis faciens,&c. pollutum duxerit.pag.217.nu.7.

Ingrediens in mundum dicit,hostiam & oblationem noluisti,& c.pagina 433. numero.2.

11. *Fides est spērādarum substantia rerū. pag.481.nu.29.*

Fide Moyses grādis factus,&c. Impropterium Christi.pag.261.nu.14.

Fide Abraham demoratus est in terra promissionis tanquam in aliena.pa.494. numero.2.

Ex Episto.D. Petri.1.

2 *Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autē scientiam,&c.pag.482. numero.18.*

3 *Viri similiter cohabitantes secundū sciētiam,&c.pag.653.nu.26.*

Ex Episto. D. Petri.2.

1 *Habemus firmiorem propheticum sermonem,&c.pag.538.nu.24.*

Ex Episto.D.Ioan.2.

1 *Omne quod est in mundo aut est cōcupiscētia oculorum,aut cōcupiscentia carnis,aut superbia vitæ.pag.856.nu.8.*

Ex Apocalypsi.

3 *Ego sto ad ostium & pulso.&c.pagina 307.nu.23.*

5 *Vicit leo de tribu Iuda,radix Dauid.p. 150.nu.16.*

8 *Lux lucernæ non lucebit in te amplius, &c.pag.692.nu.31.*

14 *Si quis adorauerit bestiam, &c.pag. 100.nu.2.*

15 *Solus pius es,&c.& adorabunt in conspectu tuo.pa.440.nu.23.*

19 *Vidi cælum apertum,& ecce equus albus,&c.pag.1.nu.3.*

20 *Vidi thronum magnum,&c. secundū opera eorum.pag.31.nu.23.*

Apprehendit diabolū,& ligauit eum per annos mille.pag.374.nu.29.

FINIS.

INDEX RERVM ET SENTENtiarum memorabilium, quæ in hoc opere continentur, iuxta ordinem Alphabeticum conscriptus.

A.

ABRAHAM iustificatus ex fide fuit, quia iustificationis & gratiæ augmentum accepit. pagi. 671. nume. 4.

Abraham solertissimus & obedientissimus erat in his quæ à Deo præcipiebantur. pa. 716, nu. 29.

Abraham in omni virtute fuit sublimis. pa. 529. num. 27.

Abrahæ humilitas & hospitalitas cõmendatur. pag. 69. num. 25.

Acceptio personarum non est apud Deum. pag. 686. num. 15

Adam omnibus rebus nomina impo fuit. pa. 59. nu. 4.

Admiratio ex duplici capite oriri potest. pa. 477. nu. 3.

Adoptionem filiorum Dei recipimus post quam Deus factus est homo. pa. 338. num. 16.

Adorationis definitio. pag. 567. nu. 6.

Adoratio duplex, interior & exterior. pa. 569. nu 12.

Aduentum Domini qualiter præuenire debemus. pa. 255. num. 32.

Aduersitas nulla debet nos à virtute deterrere. pa. 95. num. 19.

Ambitiosus omnes congregationes perturbat. pa. 52. nu. 11.

Amici huius mundi in aduersitate ab amicitia deficere solent. pag. 109. nume. 26.

Amor nescit fallere. pag. 12. num. 3.

Amor circa proximum qualis. pagi. 23. num. 2

Amor inæqualitatem ferre non po[test]. pa. 124. num. 3.

Amor est circulus bonitatis à bono in bonum perpetuo reuolutus. pa. 295. nu. 23.

Amor Christi eximius quo in hunc mundum venit, expenditur. pagi. 349. num.

Amor proprius effectus peccati dicitur. pag. 732. nu. 2.

Amor inter alios quatuor sortitur nomina. pag. 40. num. 11.

Amor animam liquefacit. pagi. 404. num. 12.

Amor diuinus omnium bonorum est causa. pag. 415. num.

Amor verus tria requirit. pagi. 423. nume. 2.

Amor inter Deum & homines (contra Aristotelem) esse potest. pagi. 423. num. 2.

Amor æqualitatẽ inter Deum & hominem fecit. pag. 424. num.

Anthe-

INDEX

Anathema quid Græcè significet. pagi.72.num.6.

Angeli canunt Deo homini, nõ Angelo facto, quia inuidia in eis cadere nequit.p.342.nu.24.

Angelis iuxta naturæ qualitatem gratia confertur.p.771.nu.3.

Angeli inferiores à superioribus illuminantur.pag.826.num.27.

Angeli virtutes cęlorũ vocãtur. pag. 16,nume.14.

Angeli plurima mysteria Christi à Diuo Ioanne Euangelista didicerunt.p.409.num.27.

Anima iusti in die iudicij corpus, vt ab ea informetur magna cum lætitia inuitat,mali verò è contra, pag. 9.nume.27.

Anima Dei est sedes.pag.39.num.10

Animam suam vnusquisque inhabitare debet.pag.74.num.16.

Animus noster timore & spe purificatur.pag.840.

Animi affectus Deus non tollit, sed perficit,ibidem.num.17.

Animę sanctę laudes. pagi. 84. numero.18.

Animam in manibus ponere quid? pag.95.num.70.

Anima immaculatæ Virginis Mariæ, quomodo fuit prædestinata. pagi. 135.num.6.

Animę præstantiam aliqualiter dignoscere possumus.pag.204.nu.19

Anima quare plus esse vbi amat, quàm vbi animat, dicatur.pa.581. nume.11.

Annus quare à Circumcisione Domini exorditur.pag.521.num.3.

Antigoni Macedoniæ Regis sententia.pag.777.num.21.

Antiqui patres quadruplicem querelam de Deo habebant.pag.344. num.1.

Appetitus sensitiui motus reprimendi.pa.401.num.3.

Aquilę mira proprietas. pagin. 712. num.17.

Aranea multiplices peccatorum conditiones repręsentat.pag.51. numero.11.

Arbitrium liberum non tollit Deus. pag.77.num.25.

Aristoteles quid esset charitas ignorauit,pa.124.num.3.

Aristotelis sententia.pa.733. num.4.

Auaritia omnium malorum fons & origo.pa.837.nume.15.

Auaritia rerumque temporalium cupiditas trãsuertit sensum.pa. 844. nume.4.

Auarus animam suam venalem habet.pa.55.num.8.

Auiditas rerum temporalium quantum mali afferat.pa.844.nume.4.

Augustus Cęsar quid de curiositate vestium senserit.pagin.132.numero.28.

Aulici quot ignominias propter parum honoris perferant. pag.843. nume.2.

Auxilium Dei semper est sperandũ. pa.320.num.18.

Auxilium nobis suppeditat Deus ad omnes tentationes superandas. pa. 374.num.27.&.pa.402.num.5.

Auxilium sufficiens præbet Deus omnibus vt saluari possint, pagi. 404.nume.6.
Auxilium diuinum ad bene operãdum necessarium, pa. 179. nu.10.
Auxilium diuinum ad recedũ à peccato necessarium, pa in.546. numer.12.
Auxilium opemque diuinam in calamitatibus imploremus, pa in. 604.numero.36.
Auxilijs diuinis non bene vtentibus omnia in malum conuertentur,pagin.689.numer.22.
Auxilia necessaria vt quisque conuertatur,nulli denegat Deus.pagin.727.num.22.
Auxiliatur nobis Deus tãto citius, quãto in grauiori periculo constituti sumus,pag.532.num.8.

B.

BAptismus Ioãnis ad Christi baptismum præparabat, pagin.120. numer.27.
Basilij magni sententia, pagin.5.numero.13.
Beatitudo ex quo procedat, pagin. 56.numer.26.
Bello inutiles separãtur,pagin.260. numer.12.
Beelphegor idolum,pag.93.nu.13.
Benedicere quid,pa.33.numer.28.
Benedicere in sacris literis quotmodis sumatur,pagin.469.num.17.
Beneficium omnium maximũ largitus est Deus, cum nimis abundabat malitia.pagin.223.num.5.
Beneficia nobis à Deo collata die iudicij in memoriã reuocabuntur, pagin.3.num.9.
Beneficia à Deo accepta proximis cõmunicare debemus.p.300.n.13.
Beneficia diuina semper ante oculos habenda, pagin.392.numer.12.& pagin. 413.numero.5.
Beneficia maxima humano generi sunt collata per merita Christi,pagin.762.numero.10.
Beneficiorũ diuinorũ memoria maximæ est efficaciæ,pa.506.nu.26.
Bernardi deuotissimi celebris sentẽtia,pagin.773.nume.11.
Bestiæ à malis quo nomine compellẽtur pagin.17.numer.16.
Bonis sentissimè legi Dei se subijciu. ibidem.
Boni cõstia expetunt, pagi.804. nume
Boni vt h & videãtur homines Deo pl pagin.270.nu.14.
Boni aliorũ prta verò ccata minuunt,pro sima esse ducunt, pagin.726.r.28.
Boni tãtum de ita cogitãt, mali verò huius solum rationẽ habent.pagin. umero.4.
Boni in sacra Scrip tem terra nuncupœli,mali au pagi.794. numero.10.
Bonis etiã malorum i persecutiones conu tes, & bonum,pagin.769.ntur
Bonorum sanctitas interius illucescit, pagin.76

Bona temporalia sunt merces peccatorum. pag. 148. num. 10.
Bona temporalia sub conditione â Deo petenda, non verò spiritualia. pag. 693. num. 35.
Bonitas præcipuum nomen à quo Deus denominatur. pa. 761. nu. 8.

C.

CARO post Christi aduentum fœno assimilatur, quia plurimi cõtinentes & virgines steterunt. pag. 339. num. 19.
Carcere inclusos misereri debemus. pag. 109. num. 28.
Castitas vera in quo consistat. pag. 767. num. 26.
Causæ quibus Deus opt. Max. diligendus sit. pag. 11. num. 2.
Charitas quid efficiat. pagin. 55. numer. 21.
Charitas maxime commendãda est. pag. 124. num. 4.
Charitas inter Christianos istis temporibus refrigescit. pag. 813. nu. 3.
Charitas forma est fidei. pagin. 483. numero. 22.
Charitas Christi discipulos nos facit. pag. 483. nu. 27.
Charitatis præceptum nõ potest in hac vita perfectè adimpleri. pag. 405. num. 16.
Christus futurus iudex bonis magnã præbet fiduciã. pagi. 19. nu. 22.
Christus in Euangelio quæstiones quas in iudicio propositurus est nobis antea declarat. pa. 20. nu. 25.
Christus quare iudicium finale præ dixit. pag. 26. num. 7.
Christus quare in secundo aduentu cum potestate veniet, cum in maxima humilitate venerit in primo. pag. 45. num. 29.
Christus vt Deus nõ dicitur factus pag. 129. num. 25.
Christus verus animarum cibus dicitur. pag. 331. nu. 30.
Christus nascitur vbi præter ipsum nihil est in quo oculos distrahamus. pag. 349. num. 14.
Christus è præsepio nos docet. pag. 361. num. 20. vsque ad pagi. 363.
Christus sua passione sanctissimi nominis sui exaltationẽ meruit. pa. 408. num. 24.
Christus inter omnes status & ordines sanctorum primatum habet. pag. 408. num. 25.
Christus in instanti suæ conceptionis perfectissimum habuit rationis vsum. pag. 433. num. 1.
Christi humilitas in circũcisione maximè enituit. pag. 488. num. 4.
Christi diuinitas in circũcisione fuit maximè abscondita. pa. 499. nu. 5.
Christus quare inter duos latrones voluit crucifigi. pag. 499. num. 7.
Christi dolorum & martyrum differentia. pag. 67. num. 29.
Christus principum & prælatorum exemplar. pag. 547. num. 15.
Christus libro signato comparatur. pag. 598. num. 16.
Christus quomodo proficiebat sapientia, ætate, & gratia. pagi. 598. numer. 16.

Christus ostiatim mendicauit, pag. 603. num. 31.
Christum perditum fuisse quomodo intelligatur. pag. 603. num. 32
Christus nuptijs interesse voluit, vt cõiugalem statum comprobaret pagi. 664. num. 21.
Christus nuptiis interesse voluit ne sacris profana in eius prælẽtia miscerentur. pag. 674. nu. 14.
Christus bonitatem suam ostendit. filium hominis se nominans, p. 761. nume. 9.
Christianorũ membra omnia, Iesu Christi sunt mẽbra. pa. 767. n. 27.
Christiani in charitatis vnitate in vnum cum Deo & secum cõcurrere debent. pag. 812. nu. 3.
Circũcisio quare gladio lapideo, & nõ ferreo exequebatur. pag. 523. numero. 8.
Clamat Deus, & queritur vt emendemus nos. pag. 209. num. 25.
Clamat Deus post peccatum Adæ pag. 216. nu. 14.
Clausura virginibus peculiariter cõmendatur. pag. 274. nu. 24. & pa. 315. nume 3.
Clemẽtis B. Petri discipuli mirabile dictum à sancto Apostolo sibi reuelatum. pag. 783. num. 10.
Cælum bello acquritur, sed pugna à nobis debet incipere. pag. 259. numero. 5.
Confidentia virtus commẽdatur. pagi. 750. nu. 15. vsque ad pagi. 752. numero. 23.
Confidere in Deo debemus, quod nobis auxiliabitur in necessitatibus. pag. 595. nu. 9.
Cogitationes hominum, sunt quasi vulpes. pag. 11. nu. 32.
Cognitio Dei practica qualiter habeatur. pag. 535. num. 17.
Cognitio altissima qualis sit. pa. 59. num. 4.
Columbę quo ad frequentationem columbarij alliciãtur. pa. 79. n. 2.
Conceptionis Virginis Mariæ cõtradictio, quid in eius laudibus effecerit. pag. 143. nu. 28.
Coceptionem Virginis Mariæ sine peccato originali quibus in locis Diuus Thomas affirmet. pagina 43. num. 29.
Cõceptio immaculatę Virginis Mariæ absque peccato originali per quatuor integras conciones suadetur. pag. 134. nu. 1.
Cõcionatores priuati cõsulẽdi sunt. pag. 24. nu. 25.
Cõcionatores præcipuè oportet cũ Deo cõmunicare. pa. 262. nu. 18.
Concionatoris ministeriũ est peccatores cõuertere. pa. 763. nu. 15.
Cõiuges carnibus voluptatibus sobrie frui oportet. pa. 870. n. 12.
Cõsiderationis defectu mũdus corruit. pag. 632. nu.
Cõsideratio pœnę gloriæ magnã affert emolumẽtum. pa. 34. n. 31.
Consiliarij sæpe nõ quę conueniunt, sed quę ipsis principibus grata esse norunt, consulunt. pag. 550. nu. 28.
Consulere viros sapientes debemus. pag.

pagina 573. numero 23.
Consilium bonum exquirẽdum & complectendum. pag. 717. nu. 32.
Consortium bonorum perutile. pa. 308. num. 27.
Consuetudo bona faciliorem reddit & procliuiorem virtutis viã quãuis ardua sit. pag. 580. nu. 7.
Consuetudo mala quãta incommoda pariat. pa. 581. num. 10.
Contemplatio res temporales post ponere facit. pag. 85. num. 21.
Contemplationis studio necessaria solitudo. pa. 226. num. 15. & pag. 237. numero. 9.
Cõtemplatio rerum diuinarum vtilissima. pa. 645. nume. 2. vsque ad pag. 649. nu. 11.
Contemplatio rerum diuinarũ qua re somnus appellatur. pagi. 457. num. 9.
Contemplatio hominem reddit spiritualem. pag. 468. nu. 4.
Cõtemplatio rerum diuinarum ad miratiõnem parit. pagin. 464. numero. 2.
Contemplatio diuinarum rerum gustus ipsarum, & rerum terrenarũ tædium generat. pa. 797. num. 20.
Continentiam seruare Dei est donum. pa. 871. numero. 25.
Conuersio ad Deũ, non est differenda in senectutẽ. pag. 4. num. 17.
Conuiuijs & nuptijs viros Apostolicos interesse decentissimum est pag. 649. numero. 15.
Cor impij mare mille peccatorũ fluctibus tumens. pag. 725. num. 15.
Creaturarum commotio ad quid in die iudicij deseruit. pag. 27. nu. 10
Creaturę sunt quasi speculum. pag. 6. num. 17.
Creaturæ ad quid sunt creatæ. pag. 85. numero. 20.
Creaturis quomodo immoratur Deus. pa. 136. num. 9.
Crœsus Rex quomodo è mortis periculo liberatus sit. pag. 52 nu. 13.
Crucis signum in die iudicij apparebit in cælo. pag. 18. num. 20.
Crux post Christi mortẽ omnibus suauis effecta est. pag. 67. num. 18.
Curæ maximę sumus Deo. pa. 593. num. 3. & pa. 597. num. 13.

D

DAmnatorum pæna vsquequo terminabitur. pag. 8. nu. 24.
Dãnatorum maior pœna est odibiles Deo se esse cognoscere. pa. 279. num. 5.
Damnationis gradus. pa. 815. nu. 11.
Dauid memoratur in Christi genealogia primus, quia pœnitẽtes Deo honore afficit, pag. 273. nu. 21.
Deliciæ carnis, vna ex Ecclesiæ persecutionibus. pag. 249. num. 15.
Desertum animi auditorium dicitur pag. 218. nu. 21.
Desideriũ patrum de Christi aduentu maximum, pag. 286. nu. 27.
Deuotè rem sacram audire & attente orationi vacare debemus, pag. 611. num. 13.
Deus qua ratione amandus est. pagi 12. nu.

32.num.2.& pag.13.num.4.
Deus quare nõ commisit angelis vt exigerent in die iudicij rationem ab hominibus.pag.18.num.19.
Deus qualiter à malis discedere dicatur.pag.32.num.26.
Deus antequã puniat,minatur: pagina.36.nu.1.
Deus ante mundi creationẽ vbi morabatur.pag.139.nu.8
Deus ex malo sæpè bonum elicit. pagina.278.nu.1.
Deus suos etiam in maximis periclis nunquã destituit.pag.306.n.2.
Dei filius diligenter inspectus antequam datus,quia Donum eximiũ erat,pag.346.nu.8.
Deum esse naturali lumine notum est.pag.355.nu.3
Deum esse trinum philosophi non cognouerunt.pag.355.nu.4.
Deũ esse vbiq;& omnia intueri præoculis habendum.pag.683.nu.4.
Deibeneficia animi recordatione tenere debemus.pag.833.nu.4
Deus plura dat quam promittit.pa: 891.nu.29.
Deo glorioſissimum est peccata vel grauissima dimittere.pa.721.n.4
Deus vt peccatorem ad se conuertat exquisitissimis artibus vtitur.pagina.722.nu.6.
Dei vox cur grandini & ignitis carbonibus comparatur,ibidem.
Deus non tentat homines vt eos destruat,quia Sathanicum hoc est. pag.738.nu.18.
Deus dormientem simulat,vt ad illum clamemus,& nobis succurrat.pag.738.nu.19.vsque ad pag. 740.nu.25.
Deus aliter Angelis, aliter verò hominibus dona sua communicat. pag.771.nu.3
Dei ineffabilis clementia in ferendis peccatoribus ostenditur.pag. 783.nu.8.
Dei filius venit in mundum vt everteret peccatum.pag.481.nu.16.
Dei filius venit vt nos Deo,& inuicem reconciliaret.pag.224.nu.7
Dei filius humanitati assumptę omnes perfectiones diuinas communicauit:pag.498.nu.4.
Dei filius in incarnatione qualiter abbreuiatus dicatur.pag.407.nu.13
Deus nõ solum ore,sed etiam corde inuocandus.pag.518.nu.25.
Deum se esse Deum aliquorum protestebat quidquid in se erat, pollebatur.pag.522.nu.4.
Dei non naturam vndiq; perfectam significat.pag.522.nu.2.
Deus non omnem sui cognitionem dedit hominibus,sed paulatim se ipsis manifestauit.pagin.524.numero.12
Deus aquilę comparatur pag.712. num.17.
Dei filius quare carnem non solum ex Iudæis:sed etiam ex gentibus assumpsit pag.53.nu.4.
Deus in necessitatibus accurrit.pag. 532.nu.8
Deo meliora offerre debemus.pag. 554.nu.37.& pag.841.nu.16.

Dei filium in assumpta humanitate se manifestare oportuit. pag. 555. num.2

Dei filius diuinitatem humanitate contexit, ne ab hominibus agnosceretur, pag.557.nu.8

Deus hominẽ non deserit, nisi prius ab homine deseratur, pag.582.nume.3

Diabolus homines distrahit, ne nouissima cogitent, pag.4.nu.10

Diaboli diligentia in exequenda iudicis sententia quãta erit, pag.11. num.31

Diabolus ad peccandum protoparentes allexit, incarnationis opus impedire nitens, pagina. 268.numero.6

Diabolus, homo dicitur in Euangelio, quia ipsum hominem superauit, pag.773.nu.9

Diabolus occasionem sumpsit ex nostra negligentia ad inferendum nobis mala, pag.775.nu.17

Diabolus cur hominem decepturus serpentis figuram sumpsit, pagi. 780.nu.1

Diabolus cur præceptum dominicũ in mentem homini reuocauit, pa. 781.nu.2

Diabolus finalis iudicij considerationẽ nobis excellere conatur. pa. 618.nu.5

Dies iudicij qui dicantur, pag.15.nume.12

Diffidentia multorum taxatur. pa. 749.nu.14

Dilectio inimicorum commendatur, pag.224.nu.8

Diluuium Deus immisit super terrã propter libidinẽ qua viri vxores ducebant, pag.661.nu.12

Dispositio ad gratiam recipiendam docetur, pag.771.nu.5

Diuites si gloriam lucrari volunt, fiant pauperum tributarij, pag.17 num.17

Diuites qua in re peccent magis quã pauperes, pag.82.nu.11

Diuites plerumq; omnia quæ possunt quamuis illicita exequũtur, sic quod in illis potestas & voluntas pariter decurrunt, pa, 690. numero.26

Doctrina Christi non curiosẽ audiẽda, sed ruminãda est, pag. 169.n.4

Domini familiæ suæ curam gerere tenentur, pag.104.nu.12

Dominica dies qualiter à nobis obseruanda sit, pag.615.nu.27. vsque ad pag.619.nu.1

Donec in scriptura pro quo sæpius accipiatur, pag.40.nu.13

Dona amicitiam conciliant, pag.821 num.2

E

ECCLESIA quare diẽ iudicij prima Dñica Aduentus ante oculos ponat, pag.5.nu.15

Ecclesia Dei varijs hæresibus & contradictionibus oppugnatur, pag. 756.nu.34

Ecclesia militans quare regnum cælorum nuncupatur, pag.793.nu.9

Ecclesia Dei grano sinapis comparatur, & quare, pag. 795. nu. 14
Ecclesiam varijs persecutionibus agitatam consolatur Deus iustos ei promittens, pag. 774. nu. 12
Ecclesiastici aliqui verbũ Dei contemnere solent, pag. 25. nu. 30
Ecclesiasticis & Christi ministris honor exhibendus. pag. 270. nu. 12
Ecclesiastici si delinquũt difficiliter & sero sapiunt, pag. 301. nu. 11
Ecclesiasticorũ occulta peccata non publicè sed priuatim arguenda, pag. 742. nu. 32
Ecclesiastici quos debẽt habere chariores, pag. 21. nu. 29
Ædificare domũ in scriptura, quid? pag. 392. nu. 14
Electio ad dignitates ex dignioribꝰ fieri debet, pag. 160. nu. 16
Eleemosynam denegare, est fraudẽ pauperibus facere, pag. 83. nu. 14
Eleemosynæ fructus, pa. 241. nu. 22.
Eleemosyna commendatur, pa. 700 num. 20
Elementa alia sunt alijs puriora. pa. 139. nu. 18
Euangelium omnibus est commune, pag. 138. nu. 13
Euangelium Christi legis veteris est summa. pag. 556. nu. 5
Excusatio in die iudicij nulla admittetur, pag. 23. nu. 34
Exemplum cuiusdam vsurarij, pag. 57. nu. 28
Exemplum bonum proximis præbere debemus, pag. 271. nu. 15.
Exempla sanctorum patrum imitãda, pag. 297. nu. 5
Exercitio virtutũ intellectus fit clarior, & voluntas amore feruentior, pag. 354. nu. 30
Existimari velle quod non est, pessimum vitium, pag. 166. nu. 16

F

FAMILIARITAS nimia hominum fugienda est. pag. 86. num. 24
Fauor mundi quandiu durat? pag. 92. num. 11
Feruor iustorum & assiduus in virtute progressus ostenditur, pag. 621. nume. 16. vsque ad pag. 623. num. 13
Festa qualiter obseruanda, pag. 615. num. 27. vsque ad pag. 619
Fidei confessionem debet præcedere. pagina 11. nu. 18
Fides non solabatur, manibus, nempe operibus est tenenda. pag. 637. num. 2.
Fides sine operibus non iustificat. pag. 670. num. 3
Fidem à maioribus accepimus. pag. 105. nu. 15
Fides omnium virtutum est fundamentum, pag. 2. nu. 19
Fides solida esse debet, ibidẽ, nu. 20.
Fidei ratio naturali non repugnat. pag. 483. nu. 21
Fides ex operibus cognoscitur, ibidem, nu. 22
Fides fax accensa dicitur, qua homo vitam suam gubernare debet, pag. 684. num. 9

Fides nos bene operari docet. ibidē. & pag.685.nu.11
Fiduciam nunquam amittere debemus.pag.667.nu.30
Filij dū pueri sunt, à parentibus corrigendi sunt.pag.128.nu.16
Filij à pueritia in virtute à parētibus instruendi,pag.493. nu.18.& pa. 588.nu.32.& pag.129.nu.18
Filij cum necessitas expostulet corrigendi sunt,pag.106.nu.17
Filiorum educatio commendatur. pag.610.nu.10
Fortitudo ab omnibus amplectēda est,pag.90.nu.6
Franciscus Seraphicus pater,quę nū verba sæpe in ore gestare soleba. pag.602.nu.30

G

GEDEONIS victoria Christi victoriæ typū gerit.pag. 612.num.7
Gedeonis vellus Hebræi populi reprobationē,& Gentis receptionem præfigurauit. pag.557.nu.7
Geminatio verborum in sacra Scriptura loco superlatiui deseruit. pag.721.nu.15
Genealogiam absq; virtute cum iactantia recensēri vani est hominis,pag.149.nu.2
Generis nobilitas cum virtute quid efficiat,pag.150.nu.15
Gentilium & Hebræorum in Christi natiuitate mētio fit,quia vtrūque populum saluum facere veniebat,pag.258.nu.5
Gloria beatorum non adipiscitur sine labore,pag.426.nu.10
Gloria huius mundi citò transit,pa. 187.nu.21
Gloriari non debemus de nobilitate patrum,pag.765.nu.21
Gratia aliquando pro eleemosyna accipitur,pag.21.nu.8
Grati prima non cadit sub merito, pag.63.nu.16
Gratia præstantior est iustitia originali,pag.177.nu.28
Gratia & iustitia originalis quomodo se habeant,ibidem.
Gratiæ diuinæ augmentum, pag. 187.nu.22
Gratia maximum Dei donum.pag. 279.nu.5.&.9
Gratia plēna multipliciter Domina nostra dicitur,pag.280.nu.9
Gratia sine conditione est à Deo petenda, qui paratissimus est si per nos non steterit ad conferendum, pag.693.nu.35
Grati ob beneficia à Deo accepta, afficiuntur maximo præmio,pa. 392.nu.14
Gratitudo Deo maximè placet, pa. 505.nu.24.& pag.704.nu.33
Gratitudo commendatur propositis brutorum exemplis,pag.704. num.33
Gratos nos ob beneficia à Deo accepta maximè oportet,pag.392.nume.12.& pag.413.nu.5
Gubernatores quid curare debeant. pag.81.nu.8

Gustus diuinarum rerũ omnia suauissima & facillima reddit, pag. 579.nu.4
Gustus rerum diuinarum ex ipsarũ contemplatione prouenit. pag. 797.nu.28

H

HAERESIS tinea est quæ viro erudito & optimo annotenaciter hęret, pag.293.nu.17
Hæreses quare a Deo permittuntur, pag.243.nu.29
Hebræi Messiæ aduentum desiderãtes ipsum venientem respuerunt. pag.553.nu.33
Hebræi exaggerationis alicuius rei causa quo loquendi modo vti solent, pag.189.nu.27
Homo denuò ad Deum conuersus quantumcunq; bonus sibi videatur timere debet, pag.855.nu.4
Homo denuo conuersus vnica pollere virtute ne sit contentus, pag. 819.nu.23
Homo vnde proueniat, pag.59.nu.5
Homo quid Hebraicè significet, pa. 61.nu.10
Homo est finis rerum corporalium, pag.151.nu.19
Homo iure optimo quis dicendus, pag.206.nu.14
Homines multi cum ad aliquã accedunt dignitatem eorum qui inferiores remanent obliuiscuntur, pag.388.nu.2
Homines aliqui in malis & non in bonis socios habere desiderant, pagina.390.nu.6
Homini mos est quæ sua sunt, prius quam quæ Dei quærere, pag.733. num.4
Homini gratia confertur, non secundum naturam eius, sed secundum animæ dispositionem, pag.771. num.3
Homines licet vnius eiusdemq; sint naturæ, moribꝰ verò alij alijs sunt dispares, pag.807.nu.19
Homo ratione & non passione duci debet, pag.838.nu.17
Honorem Dei tueri debemus, pag. 53.num.14
Honor Virginis Mariæ vsquequo extolli potest. pag.142.nu.25
Honorem oblatum recusare magnæ virtutis, pag.186.nu.17
Hon. diuinus ab omnibus zelandus, pag.192.nu.4
Honor Deo debitũ creaturis impendi maximum est malum, pa.193.nu.7, & pag.566.nu.3
Honorem Deo eripit qui se iactat de bonis moribus, pag.204.nu.9
Honor verus seruorum Dei est, pag. 215.nu.21
Honor seruorum Dei & mũdanorum diuersus, pag.288.nu.2
Honoris cupidi homines magnos labores & iurias facit tolerare, pag.843.nu.
Hœdis mali compantur, quia hœdus ẽ malis in deterra progreditur, pag.619.num.2. usque ad pag. 623.num.13

Horam suam Christus appellabat in qua peculiare beneficium nobis collaturus erat, pa.665. nu.23
Hospitalitas & misericordia in pauperes cõmendatur, pa.625.nu.18
Hospitium Christo nascenti qualiter parandum, pag.328.nu.26
Humanitati Christi omnes perfectiones diuinæ sunt à Deo cõmunicatæ, pag.498.nu.4
Humilitas variè in scriptura sumitur, pag.69.nu.2
Humilitas nimis tenera & delicata cur dicatur, pag.284.nu.20
Humilitas valde commendatur, pagina, 200.nu 28
Humilitas Christi est eximia, & hominum superbia detestanda, pag. 341.nu.26
Humilitas virtus à priscis Philosophis ignota, pag.489.nu.7
Humilitas qualiter diffinitione carere dicatur, ibidem, nu.8
Humilitas proprium non videtur habere nomẽ in lingua latina. ibi.
Humilitas obedientiam parit. pag. 715.nu.26
Humilitatis duplex modus. ibid.
Humiles & corde & verbis esse debemus, pag.97.nu.27

I

Iactare se neminem debet. pag.202. num.2
Idololatriare est nepharia, pa.566. num.3
Iesus suauissimum Christi nomen propriissimè ipsi conuenit, pag. 495.nu.24
Iesus nomen & nomen tetragrãmaton idem. ibid.nu.26. & pag.516. nu.21
Iesus dulcissimum Christi nomen omnia nomina, quæ Deus patribus antiquis reuelauit, includit, pag.516.nu.19. & pag.525.nu.15
Iesus sanctissimum Christi nomen oleo comparatur. pag.417.nu.13
Iesus non solum ore sed etiam corde inuocandus, pag,518.nu.28
Iesus aliqui in veteri lege appellati sunt, pag.527.nu.19
Iesus dulcissima animarũ nostrarũ præda sectanda. pag.731.nu.34
Idola Ægypti in exitu filiorũ Israel ceciderunt, pag.14.nu.8
Ignis qui iudicium præcedet bonis, erit loco purgatorij, pag.9.nu.27
Ignorãtes exhortari & docere debemus, pag.300.nu.14
Impulsus Dei ad animam conuertẽdam concionatoris verbis efficacior, pag.302.nu.21
Impulsus Dei non satis est ad cõuersionem animæ nisi peccator operam præstet, pag.303.nu.23
Incarnationis verbi historia ab angelo exorditur, vt ab angelo lapsus inceperat, pag.267.nu.5
Incarnatio verbi diuini gratia dicitur, pag.322.nu.3
Incarnationis filij Dei conuenientia, pag.491.nu.13
Incarnationis mysterium ignis & ferri exemplo egregie declaratur.

pag.498.num.2
Indurare Deum cor peccatoris qualiter D. Hieronymus intelligat, pag.727.nu.23
Inconsideratio errandi est occasio, pag.212.num.2
Inferni timor quid efficiat, pag.26. num.6
Inferni & tormentorum eius descriptio, pag.306.nu.4
Infirmi spiritu vt se curent admonẽdi sunt, pag.291.nu.12
Infirmitas animæ non sentitur sicuti corporis, pag.695.nu.5
Infirmitates ac tribulationes quare mittantur à Deo, pag.33.nu.2
Ingrati sumus diuinis beneficijs, pagina.705.nu.36
Ingratitudo non videtur habere diffinitam pœnam, quòd vix vlla possit statui satis digna tanto scelere, pag.706.nu.39
Iniurias illatas non vindicare debemus, pag.460.num.19. & pag.55. num.20
Iniuriã iusto factã grauissime vlciscitur Deus, pag.383. nume.20. & pag.691.nu.28
Iniurias illatas, Christi exemplo, cõdonare & inimicos diligere debemus, pag.710.nu.11
Innocentia in quibus rebus cõsistat, pag.457.nu.11
Inimicis benefacere docemur, pag. 247.nu.9
Inimicitiæ perpetuæ inter filios serpentis & mulieris quæ sunt, pag. 365.nu.1.& pag.366.nu.1
Inspirationes diuinæ fouendæ sunt pag.259.nu.7
Inspirationibus diuinis non resistẽdum, pag.545.nu.9
Inspirationes diuinæ, sunt literæ nobis à Deo missæ, ibidem.
Inspirationes sanctas actualiter peccantibus aliquandó mittit Deus, pag.708.nu.5
Intellectus ita scientijs illuminetur vt voluntas amoris igne inflammetur, pag.843.nu.32
Intellectus damnatorũ ligatus est, pag.22.nu.31
Intellectus & volũtas duæ sunt nimæ manus, pag.842.nu.31
Intellectus rebus vanis & curiosis, intentus ad cœlestia intelligenda redditur inhabilis, pag.959.nume.3
Intelligendi seu cognoscendi modus alius in Deo alius in nobis reperitur, pag.135.nu.6
Inuidia omnino est fugienda, pag. 119.nu.23
Ioannes aptista non vidit Christũ ante Baptismũ, pag.181.nu.4
Ioannes Baptista quod non est videri recusat, pag.166.nu.6
Ioannes Baptista Christi imago, pagina.202.nu.2
Ioannes Euangelista martyr fuit, pagina.416.nu.& pag.411.nu.34
Ioannes Euangelista, plurima Christi mysteria docuit, pa.409.nu.27
Ioannes Euangelista primatum inter alios euangelistas tenuit, pag. 411.nu.32

Ioannes

Ioannes Euangelista Beatæ Virgini sacrificium missę celebrabat. pag.418.nu.8.
Ioanni Euãgelistæ sanctissima Virgo fuit commendata ob singularem ipsius castitatem.ibidem,numero.20,
Ioannis Euangelistæ laudes pagina 638.nu.22.
Ioseph filius Iacob, filij Dei figura fuit.pag.500.nu.8.
Isaac Patriarchæ puritas, & in matrem pietas cõmendatur.pa.677. numero.22.
Ismael secundum aliquos saluatus fuit.pag.589.nu.34.
Iudices malos è ciuitatibus eijcere debent,ne bonos coinquinent.pagina.695.nu.6.
Iudicij finalis die nullus erit misericordiæ locus.pag.2.nu.4.
Iudicij finalis meditatio viros perfectissimos terret.pag.3.nu.5.
Iudicium sæpe à concionatoribus in memoriam reuocandum.pag.25. nu.3
Iudicium finale cur ab omnibus ferè Prophetis fuerit prophetatum pag.38,nu.7
Iudicium finale consideratione sæpè voluamus & multum proficiemus.pag.607.nu3
Iudicium proprium sequi perniciosissimum est.pag.292.nu.13
Iurandum non est.pag.496.nu.26. & pag,508.nu.33
Iuramento confirmandum non est quod alijs modis potest probari. pag.520.nu.31.
Iuramenti conditiones,pag.528.numero.28
Iuris periti sensum legis detorquere non debent.pag.553.num.30. & pag.690.num.27.
Iustitia Dei in quo potissimum cõsistat.pag.40.num.14
Iustitia quid? ibidem.
Iustitia originalis describitur, pagina.174.num.19.
Iustitia,vniuersalis est virtus, pagina.839,num.20.
Iustus etiam in aduersis voluptatẽ capit.pa.7.nu.20.
Iustus in quantum iustus venialiter peccare potest,non tamen mortaliter,pag.157.num.8
Iustus quis dicatur,pagina.838.numero.18.
Iustos mittit Deus in mundum vt peccatoribus medeantur, pagina 377.num.2.
Iustis à malis affligi vtilissimum,pagina,366.num.4.
Iusti animã sedes Dei est.pagi.831. nume.31
Iustitiæ nomine omnes virtutes cõprehenduntur.pag.839.num.20.
Iusti sæpè beneficiorum Dei mentionem faciunt.pag.413.nu.5
Iusti Reges in scriptura appellãtur. pag.448.nu.4
Iusti diuinę voluntati sunt maximè conformes.pag.448.num.13.
Iusti ex omnibus rebus occasionem sumunt laudandi Deũ.pag.470. num.19.

Iusti semen Dei dicũtur, ex quo in ... runt, pa 80. nu. 6.
storum generatio propagatur, pagin. 770. num. 1.
Iusti continuo in timore versantur, pag. 858. nu. 12.
Iusti non sunt cõtenti obligationis, sed etiam opera supererogationis facere, pag. 836. nu. 11.
Iustorum generatio vsque ad finem seculi perdurabit, p. 770. nu. 2.
Iustorum obitũ presentiẽdum valde propter commune Reipub. detrimentum, pag. 784. nu. 11.
Iustificatio peccatorum quę à Diuo Paulo vocetur. pag. 41. nu. 15.
Iustificationis tria signa, pag. 131. numero. 25.

L

LAbores æquo animo perpessi ad impetranda à Deo beneficia via sunt, pag. 629. nu. 32.
Lætari qualiter in Christi natiuitate debeamus. pag. 363. nu. 28.
Lapsus in peccatis omnipotẽs Deus releuare potest, pag. 729. num. 28.
Latronis cuiusdam exemplum, pag. 574. nu. 26.
Laudare homines dum viuunt an liceat, pa. 122, nu. 32.
Lauit nos Christus sanguine suo pretiosissimo, pag. 198. nu. 24.
Legis diuinę obseruatio quibus facilis, quibus verò difficilis sit dicenda, pag. 578. nu. 2.
Legem Euãgelicam quare rudes homines non eloquentes prædica-
Lex Euangelica maioris est amoris & charitatis quam vetus, pa. 5. numero 19.
Lex vetus quare tonitruis & fulgoribus lata fuit, pa, 25. num. 3.
Lex Dei viua & mortua secundum Philonem dicitur, pa. 369. num. 13
Lex Dei suauis & facilis, p. 402. numero 6.
Lex vetus multa continet præcepta pa. 425. num. 8.
Lex antiqua præter literalẽ sensum plurima in se mysteria continet, pa. 854. num. 2.
Legis latores subiacent etiam legibus, pa. 828. num. 23.
Leo diuersa in scriptura significat, pag. 819. num. 22.
Liberalissimus Deus plus impartiri solet quam sit pollicitus, pa. 38. numero 13.
Libri prophani & lasciui venenum sunt animę. pa. 760. num. 5.
Lingua Hebræa adiectiuis caret, loco illorũ vtitur genitiuis casibus, pa. 796 numero. 16. & pagin. 794 Numero 12.
Loca ad benefaciendum opportuna quærenda sunt, pagin. 240. numero, 18.
Luxuria & carnis delectatio homines excæcat, pagina. 93. numero. 13.
Luxuria mundus perijt, ibidem.
Luxuria & sensualis turpitudo longius à Deo nos separat, pagi. 863 numero. 1.

Luxuriæ vitiuu nunquam prorsus domatur. pa. 873. num. 30.

M

MAgistri & præceptores audiẽdi sunt. pag. 728. num. 16.
Mali bonos viuere non sinunt, sed quantum possunt eos offendunt pag. 773. num. 11.
Maledicere quid. pagina. 33. numero. 28.
Mali nec verbera nec verba Dei ferre possunt. pag. 24. num. 2.
Mali bonorum hominum externa lædunt. pag. 34. numero. 30.
Mali terrestria inquirunt. pag. 804. numero. 9.
Malorum & bonorum discrimẽ pagina 63. num. 22. & pag. 850. numero. 22.
Malos punire tãti honoris est Deo. quanti & bonos præmiare. pagi. 444. nume. 1.
Mali etiam ex rebus bonis occasionem sumunt peccandi. pagi. 470 numero. 19. & pagina. 480. numero. 12.
Mali ex quacunque re minima turbantur. pag. 559. numero 15.
Mali maximo feruore, & efficacia passiones proprias exequũtur, pagina. 710. num. 9.
Mali à bonis separandi sunt ne illos coinquinent, pagin. 695. numero. 5.
Mali maxime bonos lædunt, pagin. 785. nume. 14.
Mali non possunt amplius bonis officere quàm sibi à Deo fuerit concessum. ibidem. num. 15.
Malos cõminatur Deus vt à peccatis resipiscant. pagi. 786. numero, 19.
Malis omnia in malum conuertuntur. pag. 787. num. 12.
Malus in omnibus est malus. pagi. 796. nume. 16.
Malitia cum potentia coniuncta maximè nocent, pag. 435. nu. 8.
Margaritæ ex quo generentur. pagi. 56. numer. 24.
Maria virgo sanctissima omnes excellit perfectione. pagina. 135. numero. 4.
Mariæ Virginis dignitas. pagi. 141. num. 24.
Maria Virgo est angelorum omniũ purissima, pagina. 141. numero. 24.
Maria Virgo non habuit originalis peccati sequelas. pagina. 154. numero. 27.
Maria virgo vt mater est Dei quandam habet infinitatem. pagi. 160. numero. 16.
Maria beatissima absq; peccato originali fuit cõcepta. pag. 134. nu. 1. & sequentibus.
Maria Virgo scutum populorum dicitur. pag. 269. nu. 10.
Maria Virgo gratia plena, & omni virtutis genere insignita. pa. 274. num. 16.
Maria Virgo lilio comparatur. pag. 336. num. 12.

Maria

Maria Vigo ſemper integra & intemerata permanſit pa. 337. numero.13.
Maria Virgo ciſterna Bethlehemitica dicitur.pa.348.nu.15
Maria Virgo Dei voluntatis conſcia in preſepio filium ſuum reclinauit.pa.349.nu.17
Marię Virginis certum patrociniũ erga clientes & ſibi deuotos. pa. 678.nu.26.
Maria Virgo ſanctiſsima maximo dolore affecta eſt cum quęrebat puerum Ieſum.pagi.605. numero.38.
Maritus qua de cauſa poteſt vxorẽ dimittere.pa.866.num.10
Martyres vnde habeant in martyrio conſolationes.p.67.nu.29
Matrimonij finis qualis eſſe debeat. pag.641.nu.33
Matrimoniũ qualiter ſit contrahẽdum.pag.642.num.34
Matrimonium pia & ſancta intentione contrahi debet. pag. 661.numero.12
Matrimonium contrahentes prius confiteantur.pa.664.num.21
Matrimonium contrahere etiam ſeruis & ancillis libere licet, quia in peccati remediũ ſacramẽtum hoc eſt inſtitutum pa.664. nu.21
Matrimoniũ crux dicitur.pag. 864. num.12
Matrimonij vinculum nõ niſi morte diſſoluitur.ibidem.
Miniſtri ſacramentorum indigni arguuntur.pag.197.num.20.
Miracula Chriſti diuinitatis eius demonſtratiua.pag.633.nu.16.
Miracula extra naturę ordinẽ Deus edit vt ad illum diligendum amplius excitemur.pag.649.nu.13.
Miracula quibus mundum Deus gubernat,& alit viluerunt.pag.648. num.11
Miracula ſanctorũ nõ manifeſtant eorum gloriam ſed Dei. pa. 670. nume.2
Miſſæ ſanctiſsimo ſacrificio magna reuerentia adeſſe oportet. pa.575. nume.28
Miſericordię opportunitas non prętermittenda.pag.41.num.16
Miſericordia defunctorũ eſt comes. pag.46.nu.30
Miſericordię operibus vt vacemus, ſępe orationi ſuper ſedendum.pa. 231.nu.39
Miſericordia Dei Abyſſus dicitur. pag.312.num.22
Miſericordia Dei erga nos maxima eſt.pagin.707.nu.1. &.pagi. 699. nume.16.
Miſericordia Dei in cõuerſione peccatoris maximè oſtenditur. pagi. 708.num.4
Miſericordia proprijſsimè Deo cõuenit.pag.699.num.17.
Miſericordes erga proximos eſſe debemus.pag 700. num.20.
Monachi diffinitio.pag.615.nu.25.
Monaſtica vita in ſocietate ducta tutior eſt quam ſolitaria. pagi. 309. num.11
Mortificare carnem ieiunijs, &c. nota

non solum peccatoribus verum etiam iustis perutile.pag.249.numero.13.
Mortuos sequentur & protegẽt opera.pag.46.num.31.
Mors animæ, & corporis qualis sit. pag.173.num.16.
Mortis memoria præ oculis habenda,pag.672.num.9.
Mors iustorum valde sentiẽda propter Reipublicæ detrimentum, pag.784.num 11.
Mors malis armara videtur, p. 853. nume.32.
Mors à iustis videri quarè dicatur,p. 862.num.26.
Mores aliorum inquirere cuius sit, p. 185.num.16.
Moyses cur pro populi Israelitici euersione euitanda tãta cum vehementia orabat & non ita Noe pro totius mundi,pag. 150.numero.17.
Moysi fides insignis,pagina.261.numero.14.
Moyses mundi creationem describens quare creationem Angelorum reticuit, pagina.549.numero.22.
Mulier in viri negotijs, nec vir in mulieris se intromittere debet,p. 434.num.4.& pag.818.num.20.
Mulierum conuersatio fugiendà,pagina.589.num.36.
Mulierem viro similẽ cur Deus formarit,p.678.nume.25.
Mulier dicitur quasi molle faciens virum,p.679.num.26.
Multi ob aliorum dicta à virtutis incepta via reuocantur, pagin. 558. num.11,
Mundus ruri,& mundani rusticis cõparantur,p.566.nu.2.
Mundus mari assimilatur,p.755.nume.31.
Mundus hisce temporibus peruerso ordine gubernatur, pagi.833.numero.2.
Munus proprium nemo deferere debet & intromittere se alieno,pag. 73.num.13.
Musica ex quibus constat,pag. 171. num.11.
Mysteria diuina non confuse sed diuisim,& prolixe contemplari debent.pag.631.num.3.

N.

NAtiuitas Christi mysterijs vndique plena,pagina.323.nume.7.
Natiuitas Christi corporis & animę iubilo celebratur quia magnum pietatis sacramentum est, p. 333. num.2.
Natiuitas Christi à pluribus laboribus nos eripuit,pagin.345. numero.5.
Natiuitas Christi gaudium attulit mundo,pag.346.num.6
Natura sine gratia imbecillis est&infirma cum ipsa vero fortis.p.297. num.4.
Natura humana quare non habet diuersas species sicut angelica, pagina.766.

na: 766.num.23
Nobilitas animæ præpollet nobilitati corporis,pagin.766.numero. 24.
Nobilitas generis cum virtute quid efficiat.pag.150.num.15.
Nobilitatem parentum iactare insolenter quam sit inane, pagina. 765.num.21.& pagina.149.numero.2.
Nomen Deus naturam vndiq; perfectam dicit.pa.522.nu.4. & pag. 12.numer.2.
Nomẽ Anathema quare rebus Deo dicatis sit impositum,pagi. 444, num.2
Nomina aliquando rebus nõ accommodantur,pagina. 495. numero. 24.
Nomini Iesu maxima reuerentia debetur.pag.508.nu.32
Numerus eorum qui saluantur paruus est respectu eorum qui cõdẽnãtur.pag.556.num.4.
Nupta mulier quibus virtutibus pollere debet,pagina.651.numero.19.
Nuptiarum immodici sumptus taxantur,pagina.640.numero.24.

O.

O EXCLAMATIO mundi suspiria & Christi aduentus desideria explicat.pagin. 276. num.30.
O sapientia,& reliquę antiphonę declarantur.pag.276.num.31.
Obedientia prima fuit virtus homini in statu Innocentiæ tradita, pagina.501.nu.12
Obedientia propriæ voluntatis est in omnibus abnegatio.pa.502.nume.14.& pag.716.nu.28
Obedire nonnulli solent, tamen in his quę palato eorũ arrident.p.716 num.28.
Obstinatio in mãlo ex praua peccãdi consuetudine prouenit.p. 581. nu.12
Obediũt cuncta creatori præter hominẽ rebellẽ pag.744.num.36.
Occasio peccandi fugienda.pa.441, nume. 25.& pagina.859.numero 10.
Occasionem Dæmoni præbemus vt nos tentare audeat,pa.776.numero.18.
Oculi Dei vim habent efficacissimã pag.62.num.13.& pagi.70. numero.3.
Ordo & rerum concentus maximè Deo placet,dęmoni vero confusio.pag.171.nu.11.
Ordinis sæcularis & ecclesiastici in Christi natiuitate mentio fit.pag 222.num.1
Omne,perfectionem sæpe denorat pag.209.nu.23
Omnis peccans est ignorans qualiter intelligatur,pagi.782. numero.7
Opera nostra tanquam cribro in iudicio discutiẽtur.pa.16.nu.13
Opera Christi quomodo fiebãt, pagina.97.numer.27.

Operum fructus vt sint maiores vel minores tria requiruntur. pa.147. nu.8:
Operibus bonis desistere graue malū pag.108.nu.25
Operibus proprijs testimonium de nobis perhibere debemus. pagin. 634.nu.12.
Opera sua vult Deus ab hominibus examinari, pagina.668. numero. 33.
Opera propria examinare debemus pag.668.nu.34.
Opera Dei & hominū in quo differant. pa.817.nu.17
Operari male ex natura nostra possumus. pag.479.nu.10.
Opportunitatem expectant homines ad sua negotia non autem ad Dei conficienda. pagina.680. nu. 31.
Optimates nullis se legibus subiacere putant. pagina. 828. numero. 23.
Orationi attente & deuote vacare debemus, pa.611.nu.13
Oratio attentionem saltem virtualem requirit. pagina. 611. numero. 15.
Orationi conuenientissima nox. pa 810.nu.26
Orare debemus pro regibus, pa.139. nu.16.
Origenis egregia expositio illius loci, proficiebat Iesus sapientia, &c, pag.598.nu.16.
Ornamenta muliebria prophana taxantur. pa.651.nu.21
Os aliquando pro voluntate accipitur in sacris literis, pa.790. numero.29.
Otiositas fugienda. pa.461, nu.13

P.

PArabolis quare tam sæpe Christus vteretur. pa.791.nu.2.
Parentes à pueritia filios erudire tenentur. pag.493.nu.18. & pa.588. nu.32. & pa.128.nu.16. & pag.129 nu.18.
Pastoribus angelus annuntiat vt expeditioribus ad pergendum in Bethlehem. pagina.350. numero. 19.
Patientiam in iniurijs tolerandis habere debemus. pagina.711. numero.14.
Patientia iustorum duobus potissimum elucet. pa.101. nu.3
Pauli apostoli cor prius mare nimis fluctuans, denique placatum. & tranquillum, pagina.715. numero 17.
Pauli furor in ecclesiam blasphemia ab ipso nuncupatus. pagina. 725. num.17.
Paulus Apostolus electionis vas & virtutibus insignitus. pag 730. numero.31
Paulus contra gratiam & gloriam renitens ea inuenit, pagina.720. numero.2
Paulus contra stimulum calcitrabat dum miracula videbat & non conuertebatur. pag.724.nu.12.

Pauli Apostoli zelus admirabilis, pag.778.nu.25.
Paupertas maxima secum commoda affert.pa.436.num: 10.
Paupertatem maxime dilexit Christus,pag.837.nu.14.
Paupertas Christi nostras delicias condenat.pa.329.nu.25.
Paupertas diligenda est,pagin.837. nu.14.
Pauperi quod erogatur Dño erogatur pa.20.nu.26
Paupertum necessitatibus qualiter succurrendum.pa.656.nu.36.
Peccator operibus suis Deum à se repellit.pa.216.nu.24
Peccator bestijs assimilatur.pa.298. nu.7.
Peccator in maximo animæ & gehennæ periculo versatur, & huius periculi magnitudo.pag.306. nu. 4.vsque ad pag.308
Peccator peccati cæcitate in magnos errores prolabitur, pag.449.numero.16.
Peccator qualiter ad Deum misericordiam consequuturus debeat accedere, pagina.698.numero. 13.
Peccator, quibus supplicijs amplius in alia vita punietur. pagina. 22. num.32.
Peccator in lethali crimine quid facere teneatur.pagina.20.numero. 18.
Peccator quæ damna incurrat, pag. 815.nu.11
Peccatoribus ob sua peccata in infidelitatis malum sæpe Deus prolabi permittit,pag.372. numero. 23.
Peccatores suauissimis verbis & impulsibus Deus vocat.pa.731.n.33.
Peccatores facilem & planam viam sequuntur,arduam vero omittũt. pag.732.num.2.& pagin.734.numero.6
Peccãtes mortaliter Deo aliquomodo male optant,pagi.427. numero.13.
Peccare coram Deo quomodo intelligatur pag.781.num.3
Peccati etiam minutissimi in die iudicij reddenda est ratio,pag.8.nu ro.22
Peccati grauitas quando apparebit pagina.23.nu.35.
Peccatum quid pag.39.num.10
Peccatum causa est peccati,pag.94. num.17.
Peccatum regna magna euertit,pag. 139.nu.16.
Peccatum originale est omniũ malorum fons,& origo pag.157.nu 9.& pag.175.num.24.
Peccatum originale quando contrahitur.pa.173.nu.18
Peccatum originale quid sit formaliter.pa.174.num.21
Peccatũ qua ratione pœna æterna puniatur cũ sit entitatiue finitũ& tẽporale.pa.34.n.32.et.p.35.n.35.
Peccatum quãdo sit remissibile quãdo vero non,pag.41.num.16.
Peccatum adulterium maxime execratur Deus.pag.864.numero.3.

INDEX.

Peccatum quanto odio prosequatur tur Deus. pag. 43. num. 25

Peccatum facile vitabimus si quantum malum est consideremus, pagina. 64. num. 19.

Peccati grauitas in quo consistat, pagina. 179. num. 36.

Peccatum est mortis calcaneum pagina. 14. num. 7.

Peccati via est molesta & ardua pag. 233. nu. 36

Peccatis ignoscere Deo placet. pag. 135. nu. 5

Peccatum maxima omnium est infelicitas, quia Deo odibile. pa. 279 num. 5

Peccatum nomen plures calamitates comprehendit. pagin. 280. numero 7.

Peccatum quod in Dei sit contemptum maximam habet malitiam pag. 545. num. 33.

Peccare aliquãdo solent grauius qui potiora beneficia â Deo receperũt pag. 289. num. 6.

Peccare cur sanctos aliquando permittat Deus, pagina. 299. numero. 10

Pœna damni omnium maxima est pag. 21. num. 30.

Pœna damni nõ est omnibus, æqualis, Ibidem.

Pœna sensus in quo consistat. pa. 22 num. 31

Pœnæ temporales â Deo missæ quẽ finem expectent. pa. 37. nu. 3

Pœnitentia non est vsq; ad mortis articulum differenda pa. 4. nu. 17. & pag. 14. nu. 7. & pagi. 29. num 16.

Pœnitentia in articulo mortis non semper est vera. pa. 28. num. 14.

Pœnitentiam Beatus Ioannes Hebræis prædicauit cum gentiles tyrannidem in eos exercebant. pag. 257. num 2

Pœnitentiam B. Ioannes prædicæ, illa non indigens vt quam sit nobis necessaria intelligamus. p. 264 num. 23

Pœnitẽtia quotidie prædicãda quia quotidie delinquimus. pagi. 264. numero. 24.

Pœnitentia vera lachrymas ex corde producit. pag. 831. nu. 31

Pœnitentes mox in principio vanitas tentare solet, pag. 748. n. 9

Perfectiones Dei nulla lingua explicari possunt. pag. 12. num. 2

Peregrinos in hac vita esse oportet. pa. 454. nu. 2

Persecutores iustorum grauissime punientur. pa. 452. nu. 24

Persecutiones patienter tolerandę pag. 550. numer. 24

Persecutiones iustorum nõ ipsis detrimentum sunt sed persecutoribus, pagin. 90. num. 5.

Perseuerantia in virtute Dei est donum singulare, pagin. 130. nu. 22.

Perseuerantia signum est iustificationis. pa. 131. num. 29.

Perseuerantia in virtute commenda tur. pag. 574. num. 25. & pag. 228. num. 20.

Perseuerare diu quis non possit, pagina.805.nume.11.
Petere à Deo temporalia qualiter debeamus.pag.654.nume.29.vsque ad pagi.656.
Phœnicis auis mira proprietas,pagi.505.num.24.
Philippus Magni Alexādri pater singularem quandam habuit consuetudinem,pag.61.num.10.
Pietas filiorum in parentes Isaac exēplo commendatur,pagin.677,numero.22.
Pietatis operibus vt vacemus orationi sæpe supersedendum, pagina.682.num.2.vsque ad pag.683.numero.13.
Pisces quare non sint tam libidinosi quam cætera animantia.pag.863.numero.2.
Potentia quælibet suum habet particulare obiectum,pagina.136.numero.8.
Præceptum differre non licet quando certo tempore obligat,pa.679.numero.30.
Præcepta diuina adimplenda & aliquid amplius erogandum.pa.585.num.22.
Prædestinationis diuinæ effectus,pagina.547.num.16.
Prædestinatio diuina omnium bonorum nostrorum fons & origo.pagina.548.nu.18.
Prædestinatio non cadit sub merito bene tñ eius effectus.p,634.nu.13.
Prædestinati & præsciti in quo differant,pag.456.num.7.
Prædestinati nō vana sed necessaria scire desiderant, è contra vero reprobi pag.759.num.2.
Prædicatio verbis perpolitis referta parum affert emolumenti.pa.802 num.3.
Prædicator virili animo peccatores publicos reprehendere debet.pagina.190.num.29.
Prædicator austeram vitam agere debet,pag.238.nu.14.
Prædicator vt prædicet mitti debet, pag.239.num.15.
Prædicatorem quibus virtutibus vigere oportet, pagina.239.numero.16.
Prælati quales se gerere debeāt erga subditos,pag,183.nu.8.
Prælati optimi præsentia malis est odiosa,pag.184.nu.11.
Prælati ne difficilia subditis statim præcipiant.pag.254 nu.28.
Prælati mansueti & pij erga subditos esse debent,pag.386.nu.29.
Prælati rigore & seueritate cum proteruis & inobedictibus vti debēt. pag.387.nu 32.
Prælatus malus subditis est causa ruinæ.pagina.438.nu.16.& .pagina.759.nu.2.
Prælati sapientes à Deo postulandi sunt,pag.572.nu.19.
Prælati subditis sub exemplo debēt præire, vt & ipsi sequātur.pa.512.num.9.
Prælati subditorum onera alleuare debent,pag.539.nu.29.
Prælatorum munus est semper vigilate

lare & ecclesiã protegere, pa. 746. num. 3.
Prelati mali & negligentes dormire dicuntur, pag. 747. nu. 7.
Prælatorum præsentia subditis perutilis, ibidem.
Prælati & regis nomẽ nõ solum dignitatem, sed etiam vigilantiam denotat, pagina. 776. numero. 20.
Præsumptio vana animæ pestis, pagina. 737. nu. 15.
Prætores & gubernatores quid præcipuè curare debeant, pagina. 53. numero. 16.
Procidere corpore & spiritu coram Deo debemus, pagina. 687. numero. 16.
Promissiones Deus adimplet, cum sunt commodiores hominibus, pagina. 666. nu. 26.
Prophetia quantæ sit autoritatis, pagina. 548. num. 24.
Propositiones vniuersales non semper vniuersaliter sunt accipiendæ pagina 142. nu. 26.
Proverbium quid sit, pagina. 127. nu. 14.
Publico muneri prius subueniendũ quam priuato, pag. 623. nu. 14.
Puerorum conditiones quas nos in moribus imitari debemus, pagina 460. num. 18.

Q.

QVærere Deum protinus debemus posi quam amisimus. p. 626. num. 22.
Quid in sacris literis crebrius iusti nomine intelligatur, p. 849. nu. 19
Quinam homines quodãmodo dæmonibus peiores dicantur, pagin. 869. nu. 8.
Quies vera in solo Deo inuenitur, pag. 430. nu. 24.
Quietem animæ pluris Deus æstimat, pagina. 227. nu. 16.
Quæ purissima quæque inficiunt quot & quales sint, pagin. 856. numero, 7.

R.

REdditus Ecclesiastici nõ in vsus prophanos dispendi debent, pagina. 83. nu. 15.
Redditus ecclesiasticorum pauperibus distribui debent, pagina, 829. num. 27.
Redditus ecclesiastici cuius sint, pagi. 30. nu. 29.
Redemptionis genera duo sunt, pag. 162. nu 24.
Regibus fere nullus verum audet dicere, pa. 91. nume. 8.
Reges omnia sibi licere putant, pagi. 116. nu. 13.
Reges & magnates meliores tenentur esse quam plebeij, pagina. 139. numero. 17.
Reges & principes iustissime sunt honorandi, pag. 570. nu. 14.
Regnum cœlorum quare militans ecclesia appellatur, pagin. 793. numero. 9.

Regnum cœlorum, quod dicatur, pagina.803.num.7.
Religiones quare ordines appellentur, pag.171.num.12.
Religionis solitudo petenda, pagina. 252.nu.22.
Religionem ingredientes mundum insalutatum relinquere debẽt, pagina.616.nu.19.
Religio locus excelsus & tutus, pagina.614.nu.23.
Reprehensio delinquentibus per quam vtilis & necessaria, pag.742 num.30.
Reprehendere secreto cur suos Dominus voluit, pag.742.nu.20.
Reprehendere vix est qui audeat, pagina.93.nu.14.
Reprehensiones fere semper odium pariunt, pag.61.nu.9.
Reprobationis signum est in hac vita impunitos peccatores relinqui, pag.325.num.12.
Res humanæ nullam habent firmitatem, pag.115.nu.10.
Res sacræ à peccatoribus qui iustorum partes habent minus reuerenter tractantur quam ab his qui omnino mali sunt, pag.317.numero.10.
Res diuinæ cum incomprehensibiles sint plus admiratione quam verbis laudantur & declarantur, pagina.465.num.4.& pagin.478 nu.6.
Reuelatio diuina aliquam in eo cui fit, dispositionem exigit, pag.543. numero.4.
Reuerentiæ definitio, pagin.567.numero.6.
Reuerentiam Deo exhibere debemus, non solũ intellectu, sed etiã voluntate, pagina.568.numero.7.
Rhetorici quare vtuntur verborum elegantia, pagin.802.numero 4.
Rhinoceros quid, pagina.873.numero.30.
Roma glorioſior effecta est Euangelio quam fuerat imperio, pagina. 860.numero.20.

S.

SAcerdotes cæteris omnibus candidiores esse debent, pagina. 370.numero.15.
Sacerdotes & Ecclesiæ ministri maxima veneratione sunt digni, pag. 377.numero.3.& pagina.702.numero.26.& pagina.270.numero. 12.
Sacerdotes, Dei nũtij & legati sunt, pag.378.num.4.
Sacerdotes reuerenter tractandi exẽplo sanctorum Gregorij & Martini, pag.703.numero.28.
Socerdotes & ministri legis gratiæ maiori honore sunt habendi quã ministri legis antiquæ, pagin.743 num.33.
Salus nostra Dei dicitur, qui legi se subijcit, pagina.357.num.15.
Saluator etsi omnibus natus, humilibus peculiariter, pagina.347. numero.11.

INDEX

Sanctiin iudicio finali ex interceſſo ribus fient reprobi accuſatores, pag.28.num.12.

Sanctorum peccata interdum nobis proponuntur, vt ad pœnitentiam excitemur.pag.288.nu.1.

Sapientes in Republica oculorum munere funguntur,pagin.380.nu mero.10.

Sapientes antiqui paupertatis fuere valde amatores.pag.534.nu.13.

Sapientia eſt quærere Deum,pagin. 534.num.12.

Sapientia & potentia Dei in iuſtificatione peccatoris maximè relucet,pag.723.nu.10.

Scientia vt otioſi idiotæ autumant non eſt contemnenda, ſed maximi habenda,pag.262.num.18.

Saræ maxima honeſtas,pagina.871. nume.24.

Scipio African⁹ cognominatus,quia Africam ſuperauit.pagina.773.nu mero.9.

Scriptura ſacra fundamentũ eſt prædicationis,pag.60.num.6.

Scriptura diuina propellit diaboli ſagittas,pag.152.nu.23.

Semen(ſecundum Philoſophum)ad generationem perpetuo conſeruãdam deſeruit,pag.770.num.1.

Sæcularibus negotijs nimis implicari valde nocet,pag.314.nu.2. vſq; ad pag.316.

Senes Reſpub.gubernare debẽt, pagina.380.nu.12.

Senes exemplum bonum iuniorib⁹ prẽſtare debent,pag.842.nu.29.

Senes ad id ſeruiunt in Republic. ad quod antemurale in ciuitate.pagina.842.nu.10.

Senecæ egregia ſententia.pag.63.numero.23.

Sententia quædam celebris in templo Delphico ſcripta,pa.56.nu.5.

Sequi Chriſtum quomodo debeamus.pag.75.nu.20.

Seruire continuò Deo debemus, pa. 30.num.18.

Seruire Deo plurimi intereſt, ibidẽ. nume.19.

Seruire Deo incipiẽtes ſuauitatibus ſpiritualibus afficit ipſe Deus,pa. 719.num.36.

Signum quod Deus Cain impoſuit, quale,pag.36.nu.2.

Simultas ex quibus potiſsimum oritur.pag 821.nu.2.

Societas bonorum quærenda, malorum autem fugienda eſt. pag.225. nu.11.& pag.310. nu.14. & pagi. 419.nu.21.

Socratis egregia reſponſio,pag. 806. num.24.

Solitudo petenda vt orationi & contemplationi vacetur,pag.226.numero.14.

Solicitudo nimia tẽporalium Deum facit amittere,pag.591.nume.40.

Somnijs qualiter ſit fides prẽſtanda. pag.434.nu.6.

Spes virtus eſt animæ maximè neceſſaria.pag.840.num.23.

Spem noſtram in Deo collocare debemus,pag.657.nume.1.vſque ad pag.660.nume.10.

Spiritus

Spiritus sanctus animam in altitudinem perfectionis eleuat, pag.107 num.22

Spiritus sanctus quamuis imago patris sit, non tamen est filius, quia nõ repræsentat per modum imaginis, pag.356.nu.6

Spiritualis exercitij auxilio exteriora opera egent, pag.682.nu.3

Subornantes vituperantur, pag.789 num.27

Subditi sequuntur præfatorum exẽpla.pag.549.nu.22

Surgere à peccato nemo potest sine auxilio Dei speciali, pag.546.nume.12

Superbia hominum corda effert.pa. 856.nu.8

Synderesis vbi, & quid sit. pag.40 num.12

T

TEMPLA diuina magna reuerentia colere debemus, pa. 583.nu.28.& pag.852.nu.27

Tempus quodcunq; in hac vitâ ad negociandum cum Deo, aptum. pag.694 nu.2

Temporalia qualiter à Deo petenda, pag.654.nu.29

Tentationes permittit Deus secundum subiecti qualitatem. pag.381 num.15

Tentat Deus homines, non vt eos perdat, sed vt præsumptionem tollat, pag.738.nu.18

Tentat Dæmon occultè, & quarę. pag.777.nu.22

Thesaurus quid, pag.689.nu.24

Thesaurizandum est, & vbi, pag.20 num.25

Thesaurizare in sacra Scriptura, in bonam & in malam partem accipitur, pag.689.nu.24

Timor Dei excellens & necessarius, pag.839.nu.22

Timor & spes sunt tanquam duæ molæ quibus animus purificatur, pag.840.nu.23

Timoris duo sunt genera, pag.25.nume.5

Timor Dei est inquirendus, pag.850 num.23

Tonitrua ex quo proueniant. pag. 26.num.8

Tribulationes patienter sunt tolerandæ, pag.446.nu.6

Tribulatio nomen à quo dicatur, ibidem, nu.7

Tribulationes ad maiorem vtilitatẽ ordinantur, pag.473, nume.30.& pag.33.nu.29

Tribulationes patiẽter tolerare Dei est donum, pag.486.nu.31

Tribulatio quæuis non debet nos à bono incepto reuocare, p.120.n.2

Tribulationes suaue quoddam martyrij, & purgatorij genus iustis est, pag.774.nu.14

V

VANITAS est relicto creatore ad creaturas confugere, pag.741.nu.22

Venter sacratissimus Virginis Mariæ gaudium attulit mundo, pag. 267.nu.3
Verbum Dei animæ est esca, pagina 209.nu.23
Verbum caro factum est in hoc se mimium exinaniuit, pag.335.nu.7
Verbum diuinum est notitia totius essentiæ patris declaratiua, pag. 356.num.5
Verbum diuinum est mentale, vocale & scriptum, pag.348.nu.11
Verbum Dei audientes & non proficientes maximè punientur, pag. 379.nu.8
Verbum Dei quam sit efficax & penetrabile, pag.763.nu.15
Verbum Dei gladius acutissimus. pag.764.nu.16
Verbum Dei audiunt multi, sed nõ cum zelo proficiendi. pagin.793. numer.8
Verbum Dei non curiosè audiendũ sed ruminandum. pag.169.nu.4, & pag.218.nu.22
Veritas ferè omnibus inuisa, pag.91 num.8
Vestium superfluitas, Christi paupertate vilescit, pag.340.nu.24
Vias legis arduas Christus æquauit, pag.233.nu.34
Vigilantibus nobis etiam inimicus insidiatur, pag.782.nu.5
Victores quondam à victis nomina ducebant, 773.nu.9
Virginitatis fructus est rerum diuinarũ contemplatio, pag.645.nu.2
Virginitas virtus est antiquissima. pag.872.num.27
Vir non debet vxoris consilio duci, pag.663.nu.17
Viri non debẽt vxoris pulchritudinem, sed virtutes attendere, pag. 676.nu.20
Viri magno honore vxores habere debent, pag.653.nu.27
Virum vxor magistrum vt habeat Deo placet, pag.677.nu.24
Virtus non aduersatur alteri virtuti, pag.96.nu.23
Virtus occultari non potest, pa.191 num.2
Virtutis vis, & potentia admirabilis ostenditur, pag.212.nu.2
Virtutes maximè inter se connectũtur, pag.482.nu.18
Visio Dei quid in hominibus efficiat, pag.55.nu.22
Virtus castitatis seruatur difficillimè, pag.873.nu.32
Visum à mulieribus cohibere debemus, pag.102.nu.5
Vita Christiana qualis esse debeat, pag.169.nu.6
Vitã ad quid est expetenda, pa.853. num.30
Vitium maius minoris frænum esse solet, pag.214.nu.8
Vnitur Deus animæ multipliciter, pag.281.nu.12
Vocationis diuinæ efficacia, pa.77, num.26
Vocationi diuinæ statim respondere debemus, pag.84.nu.17. & pa. 252.nu.22.
Voluntas hominũ idololatra. pagi-

na,193.num.7
Voluntas diuina nõ ſemper exquiritur,pag.688.nu.30
Voluntas diuina propriæ anteponẽda,pag.231.nu.29
Voluntas damnatorũ maximè eſt ligata,pag.22.nu.32
Voluntas damnatorum ſemper extitit peruerſa,pag.35.nu.34
Voluntas poſt peccatum infirma remanſit,pag.175.nu.22
Voluntas plus amare,quam intellectus intelligere poteſt, pag.405.num.15
Votum de re iuſta Deo gratiſsimũ, pag.585.nu.25,& pag.872,nu.28
Vrbanitates humanæ à diuinis maximè differunt,pag.394.nu.9
Vxor bona non diues inquirenda eſt,pag.868.nu.16
Vxor qua de cauſa,& quando ſit dimittenda,pag.866.nu.10
Vxor à viro procul abeſſe non debet,pag.58[illegible]nu.20
Vxor qualis viro, & è cõtra eligi debeant,pag.662.num.14. vſque ad 664.nu.20
Vxor mala peruertit virum, & vir iniquus vxorem,pag.662.nu.15
& pagina,663.num.18
Vxorem vir diligere debet, quia os & caro eius eſt,pag.675.nu.18
Vxor viri ſecretum ſeruare debet, pag.870.nu.21
Vſurarij cuiuſdam exemplum,pag.57.nu.28

X

XERXES imperium & alij potentiſsimi reges ſpiritus illos & animos in iudicio deponent, pag.31.nu.21

Z

ZABVLVM quid,pagina.158.num.10
Zelus ſeruorum Dei in exequendis ſupplicijs in malos,pa.778.n.25
Zelus erga Dei offenſores ſit nobis feruentiſsimus,pag.53.nu.14
Zizania dictio Græca, à verbo *danizo* deriuata,pag.733.nu.9
Zizania peccatores dicuntur,quia alijs officiunt,pag.773.nu.10
Zizania ſpinis comparatur,pa.774 num.12

FINIS.